

**T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TEZİN ADI:
YENİŞEHİRLİ İZZET DİVANI
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL
SÖZLÜĞÜ**

(CİLT 1)

**TEZİN TÜRÜ:
YÜKSEK LİSANS**

**ANABİLİM DALI:
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

**TEZİ HAZIRLAYAN:
NÜLİFER KARADAĞ**

ADYAMAN / 2017

YENİŞEHİRLİ İZZET DİVANI
Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
(CİLT 1)

Nülfir KARADAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL

Adıyaman

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mart, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Nazmi  ZEROL danışmanlığında, N lifer KARADAĞ tarafından hazırlanan “**Yenişehirli  zzet Divanı Bağlamlı Dizin ve  şlevsel S zl Ğ **” başlıklı çalışma 16 / 03 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak j rimiz tarafından T rk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Y ksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

J ri  yesi : Prof. Dr.  brahim Halil TUĞLUK

J ri  yesi : Doç. Dr. Nazmi  ZEROL

J ri  yesi : Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Prof. Dr.  brahim Halil TUĞLUK
Enstit  M d r Vekili

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yenişehirli İzzet Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

16/ 03 / 2017

İmza

Ad-Soyad: Nülifer KARADAĞ

ÖZET

YENİŞEHİRLİ İZZET DİVANI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

Nülfir KARADAĞ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Mart 2017

Danışman: Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL

Yenişehirli İzzet Divanı'nın ele alındığı bu çalışma; Divan'da yer alan kelime, kavram ve tamlamaların bağlamsal kullanımları dikkate alınarak Divan'ın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü oluşturmaya yöneliktir. Sözlük hazırlanırken TEBDİZ sistemi üzerinde çalışılmıştır. Gazi Üniversitesi'nin girişimiyle hazırlanan TEBDİZ, açılımıyla Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü XVI. yy'dan başlayarak Türk edebiyatına ait ürünlerdeki sözcükleri metinlerdeki bağlamsal kullanımlarına göre değerlendirilip bir bağlamsal sözlük hazırlamayı amaçlayan projenin adıdır. Sözlüğün bağlamlı dizin kısmında kelime, kavram ve tamlamalar kullanıldıkları bağlamla beraber kullanım sıklıklarıyla da verilmiştir. İşlevsel sözlük kısmında ise kelime, kavram ve tamlamaların temel anlamlarıyla birlikte bağlamsal anlamları da verilmiştir. Sözlük oluşturulurken önce temel anlam daha sonra bağlamsal anlamlar verilmiştir. Sözlüğün hazırlanmasında alfabetik sıra esas alınmıştır.

Yapılan bu çalışma sayesinde Yenişehirli İzzet'in, Divan'ında kullandığı kelime, kavram ve tamlamaların anlamsal zenginliği ve şaire özgü olan kullanımları ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkan verilerin ileriki dönemlerde yapılacak olan bağlamsal sözlük çalışmalarına, Klasik Türk edebiyatı ve Osmanlı kültürü ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yenişehirli İzzet Divanı, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

ABSTRACT
THE DIVAN OF YENİŞEHİRLİ İZZET
CONCORDANCE AND FUNCTIONAL DICTIONARY

Nülfir KARADAĞ

Department of Turkish Language and Literature
Adıyaman University Social Sciences Institute
March 2017

Advisor: Assoc.Prof. Dr. Nazmi ÖZEROL

This study in which the Divan of Yenişehirli İzzet is studied is to create the concordance and functional dictionary of the Divan by considering the contextual uses of the words, concepts and noun phrases involved in the Divan. The TEBDİZ system was studied while the dictionary was being prepared. TEBDİZ standing for the Concordances and Functional Dictionary of Turkish Literature is the name of the project prepared with initiative of Gazi University in 2015. The project aims to prepare a contextual dictionary by evaluating words used in the works in Turkish Literature from beginning of the sixteenth century of the sixteenth century according to their contextual usage in texts. The concordance part of the dictionary includes the words, concepts and noun phrases with both their contexts and frequencies of occurrence. The functional dictionary part includes both basic meanings of the words, concepts and noun phrases and their contextual meanings. Firstly, the basic meanings and then, the contextual meanings were given while the dictionary was being created. The alphabetical order was based on during creation of the dictionary.

Semantic richness of the words and the concept Yenişehirli İzzet used in his Divan and their usage peculiar to the poet were revealed through this study. The revealed data is expected to contribute to future studies on contextual dictionaries and about the Classical Turkish poetry and Ottoman culture.

Key words: The Divan of Yenişehirli İzzet, Concordance, Functional Dictionary, TEBDİZ.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında gittikçe yaygınlık kazanan bağlamsal sözlük çalışmaları; üzerinde çalışılan eserlerin yazıldığı dönemin dili, sosyal ve kültürel yaşantısı hakkında bilgi vermeleri ve ileriki dönemlerde yapılacak çalışmalara kaynaklık edebilecek olmaları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada 19. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairlerinden Yenişehirli İzzet'e ait olan Divan'ın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır. Divan'da yer alan kelime, kavram ve tamlamalar tek tek ele alınmış, kullanıldıkları bağlamlara göre anlamlandırılmış ve çalışma sözlük şeklinde düzenlenmiştir.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Yenişehirli İzzet'in hayatı, edebî kişiliği ve eseri, ikinci bölümde tez kullanım kılavuzu, Yenişehirli İzzet Divanı bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü yer almaktadır. Çalışma, sonuç ve kaynakça ile son bulmaktadır.

Yapılan bu çalışmanın üç temel amacı vardır. Birinci amaç, Klasik Türk şiiri ile ilgili yapılan üslup çalışmalarının bilimsel temelli ve somut veriler ışığında yapılabilmesi için Yenişehirli İzzet Divanı'nın söz varlığının ortaya çıkarılmasıdır. İkinci amaç, bu söz varlığını anlamlandırarak bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük meydana getirmektir. Söz varlığı ortaya çıkarılırken hem sözcüklerin bağlamsal anlamının hem de sözlük anlamının verilmesine dikkat edilmiştir. Üçüncü amaç ise bir gün tamamlanacağı umulan Türkçenin tarihsel sözlüğü için Yenişehirli İzzet Divanı'nın söz varlığını ortaya çıkararak alana katkı sağlamaktır.

Çalışmanın konu seçiminden tamamlanmasına kadar geçen süre boyunca sağladığı katkılar ve vermiş olduğu emeklerden dolayı tez danışmanım Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL'a, başta İsmail Hakkı AKSOYAK hocamız olmak üzere TEBDİZ sisteminin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde katkısı olan tüm hocalarımıza, TEBDİZ sistemiyle ilgilenen Arş. Gör. Enes İLHAN'a, değerli eşime ve tüm aileme teşekkürü borç bilirim.

Adıyaman- 2017

Nülifer KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ KABUL VE ONAY.....	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş	1
1.1.Yenişehirli İzzet'in Hayatı ve Edebi Şahsiyeti.....	4
1.2.Eseri.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. Yenişehirli İzzet Divanı Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü.....	7
2. 1. Sözlük Kullanım Kılavuzu	7
2. 2. ‘A/Â/ A.....	9
2. 3. B.....	170
2. 4. C.....	427
2. 5. Ç.....	474
2. 6. D.....	516
2. 7. E.....	674
2. 8. F.....	784
2. 9. G/Ġ	820
2. 10. H/Ĥ/Ħ.....	990
2. 11. ‘I/I.....	1153

2. 12. Ğ/Ğ.....	1156
2. 13. J.....	1310
2. 14. K/Ķ.....	1312
2. 15. L.....	1461
2. 16. M.....	1490
2. 17. N.....	1659
2. 18. Ğ/O.....	1790
2. 19. Ğ/Ğ.....	1903
2. 20. P.....	1910
2. 21. R.....	1950
2. 22. S/Ş/Ŝ/Ŝ	2000
2. 23. Ş.....	2201
2. 24. T/ Ŧ.....	2285
2. 25. U.....	2383
2. 26. Ü.....	2404
2. 27. V.....	2431
2. 28. Y.....	2482
2. 29. Z.....	2562
Sonuç.....	2608
KAYNAKÇA.....	2609
ÖZ GEÇMİŞ.....	2613

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.	: bakınız
bs.	: baskı
çev.	: çeviren
ed.	: editör
G	: Gazel
haz.	: hazırlayan
K	: Kaside
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
no.	: numara
s.	: sayfa
s. a. v	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEBDİZ	: Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Sözlükler, bir dilde yer alan sözcüklerin sahip olduğu bütün anlamların uygun sıraya göre gözler önüne serildiği eserlerdir. Sözlükler sayesinde toplumun sahip olduğu dili, dilde yer alan sözcükleri ve bu sözcüklerin yardımıyla toplumun maddi ve manevi kültür öğelerini tespit edebiliriz. Bağlamsal sözlüklerde de aynı durum söz konusudur, ancak bağlamsal sözlüklerin taşıdığı anlamlar daha özeldir.

Bağlam sözcüğünün tanımı Türk Dil Kurumu tarafından şu şekilde yapılmaktadır: “Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünüdür.”

“Bağlam ele alınırken bir kelimenin, bir cümlelerin, bir metnin ya da bir eserin bağlamından söz edilebilir. Metinde yer alan bir cümlelerin kesin olarak anlaşılabilmesi için metindeki cümleler arasındaki ilişkiden işe başlanır.” (Aydın, 2014: 96)

Bağlamsal sözlük çalışmaları öncelikle Batı’da yapılmıştır. Batı’da önce kutsal kitapların bağlamlı dizinleri üzerinde çalışılmış, sonraları Sheaksepeare’den Proust’a değin büyük şair ve yazarların yapıtlarından oluşan külliyatlarının bağlamlı dizinleri ortaya çıkarılmıştır. Ülkemizde ise bu tür çalışmaların geçmişi oldukça yenidir. Klasik Türk şiirine yönelik bağlamsal sözlük çalışmalarına Furkan Öztürk’ün hazırladığı “Baki Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü”, Serper Acar tarafından hazırlanan “Necati Bey Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” ve Özer Şenödeyici tarafından hazırlanan “Naili Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” örnek olarak verilebilir.

Bir dilde yer alan sözlükler; dizinsel sözlükler, düzensel sözlükler ve bağlamsal sözlükler olmak üzere üç türdür. En çok bilinen ve en yaygın olarak kullanılan sözlük türü “dizinsel” sözlük olup, içindeki sözcüklerin harfleri bir kere bilindikten sonra, bu sözcükleri bulmak kolay olmaktadır. (Başkan, 2003: 149)

“İkinci tür olan “düzensel” sözlükteki ise birbirleri ile kavramsal bağları olan maddeler bir araya toplanarak gösterilir. Bu bakımdan, bazı kere bu sözlüklere “eşanlamlılar” veya “anlamdaşlar” sözlüğü adı da verilmektedir.” (Başkan, 2003: 149)

Üçüncü tür olan “bağlamsal” sözlükte maddelerin anlamları verilmeyip bunların kullanıldıkları tümceler ya bütünü ile ya da gereği kadar uzunlukta verilir. Böylece, bir sözcüğün bağlamsal kullanımına bakan birisi bu sözcüğün herhangi bir metinde geçtiği sayıda tümceyle karşılaşır. O zaman da hem belli bir sözcüğün ne sıklıkta kullanıldığı anlaşılmakta hem de o sözcüğün belli bir tümce bağlamı içindeki kullanımı ortaya çıkmaktadır. (Başkan, 2003: 150)

Geleneksel dilbilgisinde, hatta dilbilimin eski dönemlerinde, kimi bilginlerce sözcükler, içine anlamların konulduğu boş kutular olarak düşünülmüştür. Saussure’ün gösterge kuramı ve daha sonraki çalışmalarda dizge anlayışının genelleşmesiyle sözcüklerin dil içindeki yeri ve dolayısıyla bağlam kavramı önem kazanmıştır. İngiliz dilbilimci Firth, insanbilimci Malinowski ile başlatılacak bir akımı, bir görüşü savunmuş, anlamın belirlenmesinde dil içi ve dil dışı etkenleri devreye sokmuştur. Bilginin birliktelik anlamı adını verdiği anlam türünde (collocational meaning) bir sözcüğün anlamı, birlikte olduğu sözcüklerle belirlenir. Türkçeden örnek verecek olursak Arapça Kökenli *acayip* sıfatı *acayip işler*’de olumsuz bir anlam taşıırken *acayip başarılı*’da olumlu bir anlam taşır. (Aksan, 2009: 78)

Yapılan bu çalışmada da kelimelerin, kavramların ve tamlamaların bağlamsal kullanımı ele alınmıştır. Sözlük hazırlanırken TEBDİZ sistemi üzerinde çalışılmıştır. Gazi Üniversitesi’nin girişimiyle hazırlanan TEBDİZ, açılımıyla Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü XVI. yy’dan başlayarak Türk edebiyatına ait ürünlerdeki sözcükleri metinlerdeki bağlamsal kullanımlarına göre değerlendirilip bir bağlamsal sözlük hazırlamayı amaçlayan projenin adıdır. Her akademik seviyeden gönüllü kişiler bir metin ile başvurarak projede yer alabilmektedir.

Sistem üzerine metin girildiği zaman metindeki kelimeler, sistem tarafında otomatik olarak ayrılmaktadır. Araştırmacı sözcüğün üzerine tıkladığı zaman daha önce o sözcüğe verilen anlamlar araştırmacının karşısına çıkar. Daha önce verilen anlamlar araştırmacının vermek istediği anlam ile uyuyorsa araştırmacı o anlamlardan birini seçerek sözcük anlamlandırılır. Eğer daha önce verilen anlamlarla uyuyuyorsa araştırmacı o kelimeye yeni anlam verebilir ve araştırmacının vermiş olduğu bu anlam diğer araştırmacılar tarafından görülebilir. Bu yöntemle iki önemli veri elde edilir:

1. Sözcük, sizin verdiğiniz anlamla metinde kaç defa geçmiştir?

2. Sözcük farklı anlamlarla metinde kaç defa geçmiştir? ¹

Sözcüklerin anlam farklılaşmasını somut örneklerle şöyle izah edebiliriz.

Divan'da “dem” kelimesinin aynı gazelde bağlamsal kullanımı incelendiğinde:

Ülfet-i tâze-edâlar demidür

Dil-rübâlarla şafâlar demidür (G.41/1)

Dem çeküp bâğda bülbül-mânend

Ey dil âheng-i nevalar demidür (G.41/2)

Birinci beyitte “dem” kelimesi “zaman” anlamında kullanılmışken ikinci beyitte “çekmek” fiili ile birlikte deyimleşmiştir. Bu deyimden iki farklı anlam çıkarılabilir. Birinci anlam “kumru, bülbül vb. uzun uzun ve güzel nağmelerle ötmesi”; ikinci anlam ise “içki içmek”tir. Aynı kelimenin “nefes, soluk”, “herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses”, “içki”, “neyin en pest sekizlisinde kaba rast ile yegâh perdesi arasındaki sesler” gibi anlamları da vardır.

Yine başka bir şiirde “çîn” kelimesi “kırıksıklık, buruşukluk, çatıklık” gibi anlamlara gelirken kaşla beraber kullanılmış ve olumsuz bir anlam taşıması gereken çatık kaş terkibi alnın süsü olarak görülmüştür:

Ey büt-i naḥvet-perest-i deyr-i istiğnâ yine

Çîn-i ebru cebhe-zîb-i infi'âl olmuş saña (G. 1/6)

Döşek (pister) ve yastık (bālîn), insanın uyuduğu dinlendiği ve huzur bulduğu yer iken kucağına aldığı kişi rakip olunca feryat etmiştir:

Hem-âgûş olduğun ḥ'âbumda görsem bir şeb ağıyâra

Olur gayretle peyda pister ü bālinden feryâd (G. 19/ 3)

Yüz, çehre anlamlarına gelen “rû” kelimesi aşağıda birinci beyitte sevgili için kullanılmış ve güle benzetilmiş; ikinci beyitte ise rakip için kullanılmış ve “siyah yüz, ayıplı yüz” anlamlarında kullanılmıştır:

Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i leṭâfet var

¹ TEBDİZ sistemi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Diba Bahadıroğlu, “Bir Dil Uğraşırı Gözünden TEBDİZ”, *Dergi Park*, Cilt: 3, Sayı: 1 (Kış, 2017), s. (38-39)

Nihāl-i kâmetinde cünbiş-i tûbâ-yı cennet var (G. 26/1)

Rakîb-i rû-siyâhın ruқыesi haylî mü'eşşirmiş

Perî-rûlarla her şeb şîşe-gerdân-ı maḥabbetdür(G.23/5)

Yukarıdaki örnekler bize bağlamsal kullanımın ve bağlamsal sözlüğün değerini sunması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada sözcüklerin, atasözleri ve deyimlerin, kalıplaşmış söz gruplarının bağlamsal kullanımları ele alınarak şairin kişisel üslubunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Sözlüğün bir sistem üzerinden hazırlanması ve sözcüklerin otomatik olarak sistem tarafından sıralanması hazırlık aşamasını kolaylaştırmıştır. Sözlük hazırlanırken sözcükler sistem tarafından alfabetik sıraya uygun biçimde verilmiştir.

Divan'da yer alan kelime ve kavramların bağlamsal kullanımının tespiti sayesinde, şairin şiir dilinde kullanılan sınırlı kelime kadrosuna söz ve anlama dayalı edebi sanatları kullanarak kazandırdığı yeni anlam boyutları ortaya çıkarılmıştır. Bağlamsal sözlük çalışmalarının artmasıyla Klasik Türk şiirinin çok katmanlı anlamsal boyutunun ve derin yapısının iyice anlaşılacağı umulmaktadır.

1. 1. Yenişehirli İzzet'in Hayatı ve Edebi Şahsiyeti

“İzzet Efendi, Yunanistan'daki Yenişehir Fener'de doğmuş, ilim tahsilinden sonra genç yaşta aynı şehrin müftüsü olmuş, yaşı kırka varmadan 1237 (1821-1822) yılında vefat etmiştir.” (Akt.:Özerol: 2013: 3)

İzzet Efendi Divanı'nın “Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi'ndeki Feridun Nafiz Uzluk Arşivi Y50 numaralı” nüshasının sonunda Behcet Efendi isimli bir kişi tarafından kaleme alınmış bir biyografi bulunmaktadır.

Behcet Efendi, şairin hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında özetle şunları söylemektedir: “Yenişehirli tüccar şairlerden Şerif Ağa adlı bir zatın oğlu olup Yenişehir Fener'de doğmuştur. Ailesi Şeytanzâde lakabı ile anılırdı. Çocukluktan itibaren iyi bir eğitim almış, genç yaşında fazilet, bilgi ve olgunluğundan dolayı müftü olmuş. Bu görevi yürütürken ilgililere Mesnevi dersi vermiş, zarif ve nükteli bir kişiliğe sahip olup zahiri ilimlerle yetinmeyip tasavvufi çevrelere de girip çıkmıştır”. (Akt.:Özerol: 2013: 3)

Şair; Hz. Muhammed (s.a.v)'i derdine derman olarak, onu lütuflarıyla iyileştirecek bir tabib olarak görmüştür:

Tabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl

Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla'llāh (G. 141/ 4)

Klâsik şiirde sevgili, âşığa ne kadar eziyet etse de cefa çekirse de âşığın gözbebeğidir. Sevgilinin işveli ve nazlı bir şekilde yürümesi, bu hâlleriyle güzelleri hayrette bırakması, âşık için bambaşka bir duygudur:

Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın

Hep güzeller kıla ḥayretde o ef'ālūñ için (G. 137/4)

İzzet Efendi, bazı şiirlerinde hikmetli söyleyişlere de yer verir. Onun için olgun insanların meclisi cennet gibidir ancak cahillerle birlikte olmak cehennemdir:

Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi

Cāhille ihtilāt cehennem gelür baña (G. 6/7)

Aruzu iyi kullanan ve Arapça ve Fasça'yı çok iyi bilen İzzet Efendi'nin şiirlerinde kullandığı dil ağır değildir. İzzet Efendi, anlatmak istediklerini açık ve samimi bir şekilde, bazen konuşma dilinden alıntılarla dile getirir. Aşağıda birkaç örneği verilen bu tür beyitlere Divan'da sıkça rastlanır:

Sevdigüm tıfl-ı dil-ārā küçücükdür küçücük

Añlamaz ḥālūmi ḥālā küçücükdür küçücük (G. 82/1)

Saña kul olmuş iken cān u dille kendüciğim

Niçün bilinmedi kadrüm benüm efendigüm (G. 110/1)

1. 2. Eseri

İzzet Efendi'nin kaynaklarda bahsedilen tek eseri Divan'ıdır. Araştırmalar sonunda şairin Divan'ının üç nüshası tespit edilmiştir.²

1. Millî Kütüphane-Ankara No: 06 Mil YzTo 4
2. Selçuk Üniversitesi Kütüphanesi Uzluk Arşivi No: Y50
3. İzmir Millî Kütüphanesi No: 1

² Yenişehirli İzzet'in hayatı , edebi kişiliği ve eseri hakkında bilgi için bkz. Nazmi Özerol, Yenişehirli İzzet Divanı Karşılaştırmalı Metin-Dizin, Serhat Matbaacılık, Malatya, 2013.

İKİNCİ BÖLÜM

1. Yenişehirli İzzet Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

2. 1. Sözlük Kullanım Kılavuzu

1. Alfabetik sıralama esas alınmıştır:
2. Madde başları altı çizili ve sola dayalı şekilde yazılmıştır. Ara maddeler ise numaralandırılarak yine sola dayalı bir şekilde yazılmıştır. Numaralar maddelerin kullanım sırasına göre verilmiştir.

vā'iz:

1. vā'iz:

Gazel 33

Mısra: 3

Dini öğütlerde bulunan kişi.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencîr iden vā'iz

4. Dil-i divâne ol zencîre bend olmak ne mümkündür

2. vā'izi:-i

Gazel 121

Mısra: 11

Dini öğütlerde bulunan kişi.

11. Tütalum vā'izi ma'zûr oruç tutmuşdur

12. Kürside söyledigün bilmez o ma'sûş el-ân

3. Kelime, kavram ve tamlamalarda bulunan çekim ekleri ve filimsi ekleri madde başlarında gösterilmeyip alt maddelerde ise tek tek ayrıarak gösterilmiştir.

yād it:

1. yād iderüz:-er, -üz

Gazel 61

Mısra: 12

Anmak, hatırlamak.

11. Birinün kâmetini serve idersek teşbîh

12. Birini yād iderüz tâze nihâlân ile biz

4. Anlamı verilen kelimenin hangi şiir türüne ait olduğu, bu şiir türünün sıra numarası ve kelimenin kaçınıcı mısra da yer aldığı kelimeye verilen anlamdan önce gösterilmiştir.

üftāde:

1. **üftādedür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 53

Düşmüş, düşkün II âşık.

53. Göñül üftādedür bir serv-i nāza

54. Ki dā'im mā'il-i semt-i sitemdür

5. Deyimler, atasözleri, birleşik fiiller ve tamlamalardaki kelimeler bütün olarak alınmış ve anlamlandırma buna göre yapılmıştır.

volunda cān vir:

1. **volunda cān virirüz:-ir, -üz**

Gazel 14

Mısra: 5

Birinin uğruna ölmek, kendini feda etmek.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz

6. Böyle bir āfet-i semen-būy

yād it:

1. **yād iderek:-erek**

Kaside 3

Mısra: 49

Anmak, hatırlamak.

49. Şimdiden yād iderek ḥaṭṭını āh itmeyelüm

50. Kõnmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya gubār

zāt-ı pāk:

1. **zāt-ı pāke:-e**

Gazel 23

Mısra: 14

Temiz, saf yaratılışlı(kişi).

13. Bu nev-naẓmı sezā ‘arz eylesem şad şermile ‘İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

6. Sözcüklerin ve kavramların temel anlamları verilip “ II ” işaretinden sonra ise bağlamsal anlamları verilmiştir:

zālim:

1. **zālimsin:-sin**

Gazel 119

Mısra: 5

Zalim, zulmeden II sevgili.

5. Ne zālimsin ne kāfırsın ne şūḥ-ı bī-emānsın kim

6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

7. Bağlamlı dizin sözlüklerinin amacı standart sözlükler gibi sözvarlığını oluşturan dil öğelerinin kökenini, türünü vb. ortaya koymak olmadığı için bu sözlükte de kelime kökeni, türü vb. bilgileri gösteren kısaltmalar kullanılmamıştır.

8. Metinlerde yer almadığı halde açıklamalarda metinde varmış gibi belirtilen kelimeler () işareti içine yazılmıştır.

dūd-ı derūn:

1. **dūd-ı derūnum:-um**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

(Yanan) Gönlün dumanı.

9. Kelime ve kavramların bağlamsal anlamları ile temel anlamları aynı olduğu zaman anlam doğrudan verilmiştir:

çeşm:

1. **çeşmine:-in, -e**

Kaside 13

Mısra: 41

Göz.

Çeşmine reşk eyler āhū-yı Ḥoten

Ögredür Hārūt’a bu fen-i fite

2. 2. 'A/A/Â

âb:

1. âb:

Kaside 7

Mısra: 50

Su.

49. Olsa hâşiyet-i eşyâya tebeddül fermâ

50. Âb ihrâk ide ğarķ eyleye nîrân-ı saķar

2. âb:

Gazel 117

Mısra: 2

Su II gözyaşı.

1. Dil-i deryâ bulandı seyl-i eşk-i rû-be-râhumdan

2. Döküldi âb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı ahumdan

3. âblar:-lar

Gazel 23

Mısra: 3

Su II ter.

3. Olur âb üzre âteş âteş üzre âblar peydâ

4. Şu dem ki ruĥları ĥamratlanup ĥoy-rîz-i ĥacletdür

4. âb:-dür

Gazel 57

Mısra: 14

Su II ter.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Nec'ib'e 'arz için

14. Ğarķ-ı baĥr-ı ĥacletüz şerm ile âb altundayuz

5. âba:-a

Gazel 78

Mısra: 4

Su II gözyaşı.

3. Ne dem ki ĥâl-i 'izaruñ görürse ğarķ-ı 'araķ

4. Olur dü merdümüñ çeşmüm âba müstaĝraķ

âbâdî-i nehâr:

1. âbâdî-i nehâra:-a

Kaside 2

Mısra: 4

Gündüzün âbâdî kaĝıdı II gündüzün aydınlığı.

3. Beyāza çıkdı şebīn nüshā-i müsveddesi
4. Yazıldı ḥall ile ābādī-i nehāra sūtūr

ābdār:

1. ābdār:

Kaside 13

Mısra: 102

Sulu, taze, sulamak.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumu
102. Ābdār itsün de seyr it ḥālümü

‘abd-i kemīne:

1. ‘abd-i kemīnesin:-sin

Gazel 136

Mısra: 13

Zavallı köle.

13. Ol mīr-i ḳadr-dān bu ‘abd-i kemīnesin
14. ‘Add eyleyüp bu şehirde mümtāz-ı şā‘irān

‘abd-i kemter:

1. ‘abd-i kemtere:-e

Kaside 2

Mısra: 70

Pek âciz, çok hakir kul.

69. Efendüm oldı ḳudüm-ı meyāmin-i āsāruñ
70. Bu ‘abd-i kemtere sermāye-baḥş-ı farṭ-ı ḥubūr

‘abd-i nā-çiz:

1. ‘abd-i nā-çizüñ:-üñ

Kaside 13

Mısra: 95

Değersiz köle II şairin kendisi.

95. ‘Abd-i nā-çizüñ ḳuluñdur ‘İzzet’ üñ
96. Rūz u şeb zıkr ile fikri midḥatüñ

āb-dih-i mezra ‘-ı kām-ı aḥbāb:

1. āb-dih-i mezra ‘-ı kām-ı aḥbāb:

Kaside 3

Mısra: 2

(Onun kalemi) dostların istek tarlasının sulayıcısıdır(su verenidir) II istek meyvelerini olgunlaştıran.

25. Kālemi āb-dih-i mezra‘-ı kām-ı aḥbāb

26. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūya kılcı şā‘ika-bār

‘abeş:

1. ‘abeşdür:-dür

Gazel 135

Mısra: 13

Boş, gereksiz.

13. ‘İzzet yetişür şekve-nümā olma ‘abeşdür

14. İmdād irişür bir gün olur luṭf-ı ḥudā’dan

2. ‘abeş:

Gazel 139

Mısra: 13

Boş.

13. ‘Abeş evḳātını izā‘a iden

14. Dem-i ḥarmen ne ḥınṭa gördi ne cev

3. ‘abeşdür:-dür

Gazel 155

Mısra: 18

Boş, gereksiz.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde

18. ‘Abeşdür ḥāme-i bī-miknetūn ‘İzzet tekā-pūsı

āb-ı eşk:

1. āb-ı eşk:

Kaside 8

Mısra: 8

Gözyaşı suyu II gözyaşı.

7. Şuyun bulurdu el-ḥaḳ encād ol rütbe ‘ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

āb-ı hayāt:

1. āb-ı hayāt:

Tahmis 2

Mısra: 24

İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu II bakış.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

āb-ı rūy-ı vüzerā:

1. āb-ı rūy-ı vüzerā:

Kaside 6

Mısra: 95

Vezirlerin yüzünün suyu II vezirlerin hatırı.

95. Āb-ı rūy-ı vüzerā nuḥbe-i erbāb-ı seḥā
96. Bāsīt-i dest-i ‘aṭā dāğ-ı dil-i Bermekiyān

āb-ı şemşîr:

1. āb-ı şemşîr:

Kaside 4

Mısra: 53

Kılıcın suyu II kılıcın keskinliği.

53. Āb-ı şemşîr ile tā kim vüzerā ‘ālem.den
54. Olalar def‘-i mezālîmle müzîl-i çirk-āb

āb-ı ser-çeşme-i hurşîd:

1. āb-ı ser-çeşme-i hurşîd:

Gazel 50

Mısra: 3

Güneşin kaynağının suyu.

3. Āb-ı ser-çeşme-i hurşîd ile mi ğusl itmiş
4. Dökülür nāşîyesinden o mehûñ lem‘a-i nūr

āb-ı tîğ:

1. āb-ı tîğ:-i

Kaside 2

Mısra: 41

Kılıcı suyu II kan.

41. Odur o āşaf-ı ‘ādîl ki āb-ı tîğî ile
42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şūr

āb-ı vālā-nijād:

1. āb-ı vālā-nijādı:-ı

Kaside 9

Mısra: 73

Soyu yüce olan(kişi).

73. Anuñ zīrā āb-ı vālā-nijādı

74. Velī Paşa-yı İskender-ḥaşemdür

‘acabā:

1. ‘acabā:

Kaside 10

Mısra: 34

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ ḥātem ü Ma‘n ü Ca‘fer

34. ‘Acabā ḥātırā dirler mi ḥuṭūr eyleyelüm

2. ‘acaba:

Gazel 90

Mısra: 8

Acaba, merak bildiren bir sözcük.

7. Olmuşuz ḥasret-i güftār-ı ‘itāb-āmīzi

8. ‘Acaba ḳandedür ol şīve-i düşünāmi güzel

‘aceb:

1. ‘aceb:

Kaside 3

Mısra: 45

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

45. Ḳaṅṅı meclisde ‘aceb cām-ı mey-i gül-rengi

46. Nūş ider bilsem o ḡonce-dehen-i lāle- ‘izār

2. ‘aceb:

Kaside 9

Mısra: 44

Acayip.

43. Mey-i ḥamra ile pür cām-ı lāle

44. ‘Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

3. aceb:

Gazel 12

Mısra: 10

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer
10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n'olsun aceb

4. 'aceb:

Gazel 9

Mısra: 12

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

11. İşte biz böyle tegāfūl itme koc-başuñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbān baña

5. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 1

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

1. Bilsem dil-i figār ne 'ālemdedür 'aceb
2. Güm oldu hayli vār ne 'ālemdedür 'aceb

6. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 2

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

1. Bilsem dil-i figār ne 'ālemdedür 'aceb
2. Güm oldu hayli vār ne 'ālemdedür 'aceb

7. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 4

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

3. Ben mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm velī
4. Ol çeşm-i pür-humār ne 'ālemdedür 'aceb

8. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 8

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

7. Yarūñ lepışka perçemini ey şabā yine
8. Kıldūn mı tār ü mār ne 'ālemdedür 'aceb

9. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 10

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

9. Sakf-ı sipihre oldu mı âteş-zen-i fenâ
10. Âh-ı şerer-nişâr ne 'âlemedür 'aceb

10. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 12

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

11. Reşk-i 'izâr-ı şa'ş'a-efşân-ı yâr ile
12. Hürşîd-i şu'le-bâr ne 'âlemedür 'aceb

11. 'aceb:

Gazel 11

Mısra: 14

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

13. Biz dūr düşdük 'İzzet o dil-berden ağlaruz
14. Şabri-i nâlekâr ne 'âlemedür 'aceb

12. 'aceb:

Gazel 12

Mısra: 1

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

1. Bir hayâ-pîşe 'aceb bâkiredür bint-i 'ineb
2. Kızarp bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

13. 'aceb:

Kaside 13

Mısra: 65

Şaşırtıcı, acayip.

65. Kimsin 'âlemde be hey 'âşık 'aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

14. 'aceb:

Gazel 14

Mısra: 10

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

9. Tâ demâg-i dili ider ta'îr
10. Bûy-ı sünbül midür 'aceb mûy

15. 'acebdür:-dür

Gazel 17

Mısra: 7

Şaşırtıcı, acayip.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘ālemüñ seyr it
8. Kimine neş’e kimine ğam u aḫzān ider īrāş

16. ‘aceb:
Gazel 20
Mısra: 8
Şaşırtıcı, acayip.

7. Kimden āyā sebak-āmūz-ı edādur bilsem
8. Şīve fenninde ‘aceb mes’ele-dāndur Aḫmed

17. ‘aceb:
Gazel 34
Mısra: 3
Şaşırtıcı, acayip.

3. ‘Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne
4. O dā’i-hey’et o ser-keş-edā yeñiçeridür

18. ‘aceb:
Gazel 44
Mısra: 3
Garip, şaşırtıcı.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş ‘aceb mi yā
4. Teb-rīz iden beni leb-i teb-ḫāledārıdur

19. ‘aceb:
Gazel 54
Mısra: 13
Garip, şaşırtıcı.

13. ‘Aceb mi nazmda engüşt-nümāyisek ‘İzzet
14. Füyūzı ḫātem-i ‘ālī-cenābdan aluruz

20. ‘aceb:
Gazel 58
Mısra: 7
Garip, şaşırtıcı.

7. Ser-fürū itse rakīb ‘āşıkā her dem ne ‘aceb
8. Kağı gavḡāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

21. ‘aceb:
Gazel 78
Mısra: 2
Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-āba müstağraḳ
2. ‘Aceb yine neden olmuş hicāba müstağraḳ

22. ‘aceb:
Gazel 78
 Mısra: 5
Garip, şaşırtıcı.

5. ‘Aceb mi bāde-perest-i taḥayyür olsa göñül
6. Görünce nergis-i mestüñ şarāba müstağraḳ

23. ‘aceb:
Gazel 81
 Mısra: 13
Garip, şaşırtıcı.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā
14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetüñ

24. ‘aceb:
Gazel 90
 Mısra: 5
Garip, şaşırtıcı.

5. Olsa ḥayret-zede-i ‘aksi ‘aceb mi mir’āt
6. Gerdeni şāf o perī-şüretüñ endāmı güzel

25. ‘aceb:
Gazel 107
 Mısra: 2
Tuhaf, şaşırtıcı.

1. Eşrefüm ‘āleme āşüb-fiğendür nigeḥüm
2. Bir ‘aceb ‘arbede-engīz fitendür nigeḥüm

26. ‘aceb:
Gazel 112
 Mısra: 16
Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu ‘İzzet’i
16. Dir misin n’oldı ‘aceb ol ḥaste-ḥalüm yok benüm

27. ‘aceb:
Gazel 113
 Mısra: 7
Tuhaf, şaşırtıcı.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi
8. Cūlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

28. ‘aceb:

Gazel 122

Mısra: 7

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

7. Ey verd-i ter ‘izār-ı laṭīfūñ senūñ ‘aceb
8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzūk ne nāzenīn

29. ‘aceb:

Gazel 130

Mısra: 5

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

5. Āzurde eylemez mi ‘aceb ḡlzet-i perend
6. Nermīn-i cism-i nāzūki reşk-i ḥarīr iken

30. ‘aceb:

Gazel 132

Mısra: 17

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren sözcük.

17. Gelmez mi ‘aceb ḥāṭiruña zevk-i şebāne
18. Yād itmeyesin cūnbüş-i yārān-ı kühenden

aceb mi:

1. ‘aceb mi:

Kaside 9

Mısra: 57

Acayip, şaşırtıcı.

57. ‘Aceb mi cūşa gelse cūy-ı ṭab‘um
58. Benüm ‘İzzet merāmum vaşl-ı yemdür

‘Acem:

1. ‘Acem’dür:-dür

Kaside 9

Mısra: 102

İran.

101. Aransa bir daḥı mişlüm bulunmaz
102. Eger mülk-i ‘Arab’dur ger ‘Acem’dür

acı:

1. **acı:-r****Terkib-bend 1**

Mısra: 45

Üzülmek, acımak.

45. Ahvālümü tıyanlar acır sîne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

2. **acı:****Gazel 54**

Mısra: 5

Acı, üzüntü verici.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var

6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevābdan aluruz

3. **acı:-r****Gazel 108**

Mısra: 6

Başkasının durumuna üzülmek.

5. Süz-ı ğam-ı hicrân ile gitdüm meded elden

6. Hālüm ne bilür var ne acır var tutuşdım

4. **acı:-r****Gazel 126**

Mısra: 8

Acımak, durumuna üzülmek.

7. Turma ey dīde-i ter kıan ağla

8. Yār acır belki akan yaşuñ içün

5. **acırsın:-r, -sın****Gazel 160**

Mısra: 6

Acımak, durumuna üzülmek.

5. O sitemkâruñ elinden ne ezālar çekdüm

6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

acı:1. **acıyup:-y, -up****Gazel 47**

Mısra: 16

Acımak, haline üzülmek.

15. Nār-ı hasretle kebāb oldığımı fehm itmiş

16. Acıyup hālime şad süz ile büryān ağlar

‘āciz kal:

1. ‘āciz **kalursa**:-ur, -sa

Kaside 10

Mısra: **31**

Āciz kalmak, gücü yetmemek.

31. Sāḥa-i vaṣf-ı cemilūñde kalursa ‘āciz

32. Eşheb-i ṭab‘-ı girān-cünbüşe zūr eyleyelüm

‘āciz ol:

1. ‘āciz **olup**:-up

Kaside 1

Mısra: **61**

Uğraştığı halde bir şey yapamamak, yapmaya gücü yetmemek.

61. Medḥ-i zātuñda gürūh-ı şu‘arā ‘āciz olup

62. Birbirinden hep ider şimdi ricā-yı nuşret

‘acül:

1. ‘acül:

Gazel 139

Mısra: **8**

Çok aceleci, sabırsız (kimse).

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān

8. Merḥamet mi-kuned ‘acül me-şev

‘acz:

1. ‘acz:

Kaside 2

Mısra: **40**

Acizlik, zayıf ve kuvvetsiz olma.

39. Ne mümkün eylemek evşāfını anuñ ta‘dād

40. Meger ki ‘acz ile bir nebze idelüm meşūr

aç:

1. açma:-ma

Gazel 21

Mısra: **18**

Kesmek, yaralamak.

17. Münkesir olmasun āyīne-i şāf-ı kalbūñ

18. Nîşterlerle gel açma dilüme nāsūrı

2. **açdıgın:-dıgın**

Gazel 28

Mısra: 3

Açmak; göstermek.

3. Görelden açdıgın ol şemsüñ al tennüre

4. Felekde her gice hâleyle kûrş-ı mâh döner

açmaz:

1. **açmaz:-maz**

Gazel 111

Mısra: 4

Satrançla ilgili bir terim. Yerinde kaldırılınca kendi Şahını rakibin atağına açık bırakan bir alet veya bir erin durumunu anlatan deyimdir II (kapı) açmak.

3. Şatranc-bâz-ı encümen-i fazl u dânişüm

4. Nâdân-ı fil-tıynete açmaz der sözüm

açıl:

1. **açılur:-ur**

Kaside 1

Mısra: 19

Açık hale gelmek, çiçeklenmek.

19. Açılur gonceleri şâh-ı ümîdüñ şimdi

20. Bâğ-ı âmâla vezân oldı şabâ-yı nuşret

2. **açılmıyor:-mı, -yor**

Tahmis 6

Mısra: 15

Açmak, açık hale gelmek.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmûrdur

16. Bî-sebeb çâk-ı girîbân eylemez elbette yâr

3. **açıldı:-dı**

Kaside 9

Mısra: 4

Açık hale gelmek, çiçeklenmek.

3. Nağam-rîz oldı bülbüller çemende

4. Açıldı gonce-i ḥâtır ne gamdur

4. **açılur:-ur**

Gazel 13

Mısra: 4

Açık hale gelmek, çiçeklenmek II neşelenmek.

3. Mevc-ḥîz olsa tarâvet ruh-ı hoy-rîzinde

4. Açılır şan gül-i şad-berg-i şabâhat kat kat

5. açıl:

Gazel 143

Mısra: 6

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak II neşelenmek .

5. Hengâm-ı bahâr irdi yeşillendi çemenzâr

6. Güller gibi açıl da hemân ‘ayş u dem eyle

6. açılmadur:-ma, -dur

Gazel 26

Mısra: 13

İçini dökmek, dertleşmek, sırrını paylaşmak.

13. Dimişsin niyyetüm ‘âşıklara açılmadur bir gün

14. Piyâz ey lâle-ruh meczûmuzdur sende kat kat var

‘add eyle:

1. ‘add eyleyüp:-y, -üp

Gazel 136

Mısra: 14

Saymak, kabul etmek.

13. Ol mîr-i kâdr-dân bu ‘abd-i kemînesin

14. ‘Add eyleyüp bu şehirde mümtâz-ı şâ‘irân

‘add it:

1. ‘add idüp:-üp

Gazel 34

Mısra: 7

Saymak, îtibâr etmek.

7. Derûnumı kîse meydânı ‘add idüp cânân

8. Nükûd-ı şabrı koşar kim kapa yeñiçeridür

‘aded:

1. ‘aded:

Gazel 2

Mısra: 1

Sayı.

1. 'Uşşāk-ı zār için ki 'aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

'adem:

1. 'ademde:-de

Gazel 54

Mısra: 5

Yokluk, görünmeyecek kadar küçük.

5. Saña bu söz acı ammā 'ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevābdan aluruz

ādem:

1. ādemüñ:-üñ

Tahmis 6

Mısra: 8

İyi, haysiyet sahibi insan.

7. Sünbülü pîçide kıldı kākül-i ḥam-der-ḥamuñ
8. Tār ü mār itseñ olur 'aklı perîşān ādemüñ

2. ādemi:-i

Gazel 96

Mısra: 10

İyi, haysiyet sahibi insan.

9. Germ-i bāzārı cihāndan şoğıdur
10. Ādemi rîḥ-i ḥusūm-ı 'ālem

3. ādeme:-e

Gazel 155

Mısra: 8

İyi, haysiyet sahibi insan.

7. Vefākāranı hoşdur gerçi ḥübān-ı Yeñişehir'üñ
8. Virür bir başka ḥālet ādeme ammā sitem-ḥūsı

'adem-ābād:

1. 'adem-ābāda:-a

Kaside 8

Mısra: 20

Yokluk alemi.

19. Vezîr ibnü vezîr-i müşterî-tedbîr-i pür-tevkîr
20. Ki ḥükmüyle 'adem-ābāda menfîdür sitemkârı

‘Aden:

1. ‘Aden’den:-den

Gazel 132

Mısra: 8

Aden, Yemen’de incileriyle meşhur bir şehir.

7. Dirseñ ki vaṭanda kişinüñ ḳadri bilinmez
8. Sencīdelenür dürr olıcak dūr ‘Aden’den

‘ādet:

1. ‘ādetüñ:-üñ

Gazel 4

Mısra: 7

Alışkanlık haline getirilen davranış.

7. Ehl-i dile hemīşe cefā ‘ādetüñ midür
8. Ey çarḥ-ı sifle söyle bu esrardan baña

2. ‘ādetimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 1

Alışkanlık haline getirilen davranış.

1. Mestānelerüz şurb-ı müdām ‘ādetimüzdür
2. Nuḳl-i leb-i sāḳī nemek-i ‘işretimüzdür

‘ādet-i dīrīne:

1. ‘ādet-i dīrīnemdür:-m, -dür

Gazel 12

Mısra: 7

Eski gelenek.

7. Bu benüm mest olıcak ‘ādet-i dīrīnemdür
8. Gerden-i sāḳīden elbet iderüm buse taleb

‘adil:

1. ‘adil:

Kaside 6

Mısra: 90

Adalet edici, adaletli.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i ‘adil
90. Tuymaduk zātına mānend ü ‘adil ü aḳrān

‘adīm:

1. 'adīm:

Kaside 13

Mısra: 15

Yok olan, bulunmayan.

15. Dal kılıc ehl-i fesād oldu 'adīm

16. Ebrū-yı hūbānla ancak dil dū-nīm

'adīmü'l-emşāl:

1. 'adīmü'l-emşāl:

Kaside 11

Mısra: 21

Eşsiz, benzersiz.

21. Şi'r ü inşāda 'adīmü'l-emşāl

22. Mişli meydān-ı şecā'atde muḥāl

'adl:

1. 'adl:

Kaside 5

Mısra: 20

Adalet.

19. Revnaḡ-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk

20. Oldı bu sene 'adl ile molla Yeñişehr'e

2. 'adl:

Kaside 11

Mısra: 23

Adalet.

23. 'Adl ü inşāfda yek-tā-yı zamān

24. Sāyesinde heme āsūde cihān

'adl-endīşe:

1. 'adl-endīşe:

Kaside 4

Mısra: 19

Adalet düşüncesi.

19. Ya 'ni düstūr-ı seḡā-pīşe vü 'adl-endīşe

20. Oldı pertev-figen-i dehr mişāl-i meh-tāb

'adl:

1. 'adli:-i

Kaside 6

Mısra: 85

Adalet, doğruluk, tarafsızlık.

85. 'Adli ger eylese te'lîf-i miyân-ı ezdâd

86. Fem-i âhû-beçeye şîr virürdi pistân

âfâk:

1. âfâkı:-ı

Kaside 2

Mısra: 7

Her yer, etraf, ufuklar.

7. O rütbe nağme-i şādî pür itdi âfâkı

8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kâse-i tanbûr

2. âfâka:-a

Kaside 13

Mısra: 107

Her yer, etraf.

107. Şöhretüm âfâka şaldı velvele

108. Aldıgum günden berü hāmem ele

3. âfâkı:-ı

Kaside 17

Mısra: 8

Her yer, etraf, ufuklar.

7. Kalk toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor

8. Eyleyüp pertev-i ruhsâresi âfâkı münîr

âferîn:

1. âferîn:

Kaside 11

Mısra: 41

Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılan söz.

41. Âferîn dāver-i Dārā-ḥademe

42. Medḥini çekdi o zātın raḳama

2. âferîn:

Kaside 13

Mısra: 5

Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılan söz.

5. Āferīn ey maḥzen-i cūd u kerem
6. Ey vezīr-i bī-naẓīr-i muḥterem

3. **āferīnler:-ler**

Gazel 63

Mısra: 9

Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılan söz.

9. Āferīnler saña ey şāhid-i şīrīn-güftār
10. Tatlı dillerle tıtarısın zūrafāyı bilürüz

āferīniş:

1. **āferīniş:**

Kaside 2

Mısra: 64

Yaratılış, hilkat.

63. Sen ol aṣīl-i siyādet şī'ārsuñ ki sezā
64. Vücūd-ı pākūñ ile āferīniş olsa faḥūr

āfet:

1. **āfete:-e**

Tahmis 6

Mısra: 20

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

19. Giceler āh itdiğin tıydum o şūḥ-ı şīvekār
20. Ġālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

2. **āfete:-e**

Kaside 10

Mısra: 19

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile ḳurbān olalum
20. Tekye-i şıdkda īfā-yı nüzūr eyleyelüm

3. **āfet:**

Gazel 13

Mısra: 1

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet ḳat ḳat
2. Görinür gülşen-i ḥüsnünde leṭāfet ḳat ḳat

4. **āfeti:-i**

Gazel 15

Mısra: 10

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

9. Ğazāl-ı vahşi-i şahrâyı şayda hîç ta‘ab çekmez

10. O rem-hû âfeti âğûş-ı vişale râm alan ‘İzzet

5. **âfetdür:-dür**

Gazel 23

Mısra: 2

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

1. Nigâhı cür‘a-nûş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür

2. Amân bilmez o hûnî ğamzesi bir özge âfetdür

6. **âfetimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 24

Bela, musibet, felaket II şöhret

23. ‘İzzet niçün izhâr-ı cefâ-keşlûk idersin

24. Hâmûş ol amân şöhretimüz âfetimüzdür

7. **âfetüñ:-üñ**

Gazel 81

Mısra: 1

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

1. ‘Âşıkum âşüfte-i efsûnuyum bir âfetüñ

2. Mübtelâ-yı dîde-i mey-gûnuyum bir âfetüñ

8. **âfetüñ:-üñ**

Gazel 81

Mısra: 2

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

1. ‘Âşıkum âşüfte-i efsûnuyum bir âfetüñ

2. Mübtelâ-yı dîde-i mey-gûnuyum bir âfetüñ

9. **âfetüñ:-üñ**

Gazel 81

Mısra: 4

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

3. Halka-i zülfi baña zencîrler hazırlasun

4. ‘Aklum aldurdum yine mecnûnuyum bir âfetüñ

10. **âfetüñ:-üñ**

Gazel 81

Mısra: 6

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

5. Bezm-i fikrüm tār u mār itdi hevā-yı perçemi

6. Ya 'ni ġāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum bir āfetüñ

11. āfetüñ:-üñ

Gazel 81

Mısra: 8

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

7. Luṭf iderken eyler āġāz-ı 'itāb-ı nā-be-cā

8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetüñ

12. āfetüñ:-üñ

Gazel 81

Mısra: 10

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

9. Kānde yāḳūta nigāh-ı i 'tibār itsüñ göñül

10. Ben 'aḳīḳ-i la 'lünüñ dil-ḥūnuyum bir āfetüñ

13. āfetüñ:-üñ

Gazel 81

Mısra: 12

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni 'degül

12. Neşve-yāb-ı va 'de-i kemmūnuyum bir āfetüñ

14. āfetüñ:-üñ

Gazel 81

Mısra: 14

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam 'aceb mi 'İzzetā

14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetüñ

15. āfetden:-den

Gazel 92

Mısra: 10

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maḳbūlumuz

10. 'İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

16. āfetüñ:-üñ

Gazel 111

Mısra: 9

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyâhın o âfetüñ

10. Sihr-âverâna sürme-i âvâzdur sözüm

17. âfeti:-i

Gazel 139

Mısra: 1

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

1. Şem ‘-i bezm-i ıtarab bir âfeti sev

2. Çıksun ‘aşkıyla çak tepeñden ‘alev

18. âfetüñ:-üñ

Gazel 148

Mısra: 3

İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın II sevgili.

3. Âteş-i ‘aşkıyla sūzānum o bī-rahm âfetüñ

4. Cānumı yaķarsa da bağrum kebāb eyleser de

âfet-i cān :

1. âfet-i cān

Gazel 107

Mısra: 8

Eziyet veren, ızdırap çektiren (bakış).

7. Halkı bir nīm-nigehle iderüm cümle helāk

8. Âfet-i cān u belā-güster-i tendür nigehüm

âfet-i devrān:

1. âfet-i devrān:

Gazel 40

Mısra: 10

Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

9. Bu kadar cevır ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār

10. İster ister yine bir âfet-i devrān ister

2. âfet-i devrān:

Gazel 61

Mısra: 1

Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

1. Uğraduķ derde iki âfet-i devrān ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

āfet-i semen-būy:

1. āfet-i semen-būy:-ı

Gazel 14

Mısra: 6

Yasemin kokulu güzel.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz

6. Böyle bir āfet-i semen-būy

āfitāb-ı dil:

1. āfitāb-ı dili:-i

Kaside 1

Mısra: 46

Gönül güneşi II sevgili.

45. Re' y-i rūşen-teri fer-bağş-ı çerāğ-ı meh-tāb

46. Āfitāb-ı dili mişkāt-ı zīyā-yı nuşret

āftāb:

1. āftāb:

Gazel 57

Mısra: 6

Güneş II Güzel, parlak çehre.

5. Tābiş-i ruḥsār-ı sākī bī-mecāl itdi n' ola

6. Sāyeveş ḥake düşersek āftāb altundayuz

2. āftāb:

Gazel 79

Mısra: 2

Güneş II sevgili.

1. Ser-geşteğān-ı bī-ḥaberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey āftāb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

3. āftāb:

Gazel 144

Mısra: 4

Güneş II güzel, parlak çehre.

3. Görenler kākül-i pāşīdesin ruḥsār-ı rahşāna

4. Seḥāb oldu keşīde zānn iderler āftāb üzre

4. āftāb:

Gazel 159

Mısra: 12
Güneş II Sevgili.

11. Mütevārī-i pes-i perde-i ebr olsunlar
 12. Āfītāb u mehe pinhān olacak dem geldi

āftāb-ı behcet:

1. āftāb-ı behcet:

Kıt'a 6
 Mısra: 4
Güzellik güneşi.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
 4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

‘afv:

1. ‘afvūña:-ū, -ñ, -a
Tahmis 6
 Mısra: 23
Af, bağışlama.

23. ‘Afvuña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de
 24. Yanılıp yüzüñe karşı bir gün āh itdümse de

‘afv eyle:

1. ‘afv eyle:
Kaside 9
 Mısra: 93
Affetmek, bağışlamak.

93. Velī taḫsīrimi ‘afv eyle zīrā
 94. Senüñ vaşfuñda ‘ālem beste-demdür

ağa:

1. ağa:
Gazel 77
 Mısra: 13
Efendi, bey.

13. Hācī Ağa hācī Ağa sen sebebsin sen sebep
 14. Biz ṭururken ḥālimüzde eyledüñ dīvāne bak

2. ağa:
Gazel 77

Mısra: 13
Efendi, bey.

13. Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep
14. Biz otururken hâlimüzde eyledüñ dīvâne bak

âgâh:

1. âgâh:
Kaside 17
Mısra: 18
Haberdar.

17. Sen ne takrîb ile teşrîf buyurduñ şimdi
18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi âgâh u ḥabîr

âgâz:

1. âgâzdur:-dur
Gazel 111
Mısra: 12
Başlangıç.

11. Ḥâşâk-ı ḥüzni seyl gibi sîneden sürer
12. Encâm-ı rûz-ı bâdeye âgâzdur sözüm

âgâz eyle:

1. âgâz eyle:
Kaside 4
Mısra: 51
Başlamak.

51. ‘İzzetâ şekveyi қо eyle du‘āya âgâz
52. Ne revā bâ ‘îs-i taşdi‘-i ser olmak ıtnāb

âgâz eyle:

1. âgâz eyledüm:-dü, -m
Kaside 17
Mısra: 35
Başlamak.

35. Yandı şabrum o zamân eyledüm âgâz baña
36. Eyleyüp dîdelerüm eşke bedel ḥûn taḫṭîr

âgâz it:

1. **āġāz ide:-e**

Kaside 13

Mısra: **112**

Başlamak.

111. Dest açup da 'vāta başla 'İzzetā

112. Kudsiyān āmine āġāz ide tā

2. **āġāz ider:**

Kaside 2

Mısra: **55**

Başlamak.

55. İder bu vechle evşāf-ı pākine āġāz

56. Sühanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr

3. **āġāz iderdüm:-er, -dü, -m**

Kaside 4

Mısra: **41**

Başlamak.

41. Vaşfuña böyle mi āġāz iderdüm am mā

42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

4. **āġāz iderler:-er, -ler**

Kaside 6

Mısra: **55**

Başlamak (Söze başlamak).

55. Vaşf-ı pākünde senüñ böyle iderler āġāz

56. Nükte-sencān-ı cihān nādire-gūyān-ı zaman

5. **āġāz iderüm:-er, -üm**

Kaside 3

Mısra: **29**

Başlamak (Söze başlamak).

29. Āşafā böyle mi āġāz iderüm vaşfuña ben

30. Çarḥ-ı dūn itnese dil-teng-i ġumūm-ı bisyār

āġāze eyle:

1. **āġāze eyler:-r**

Kaside 7

Mısra: **16**

Başlamak.

15. Mahfil-i ma'rifetüñ muṭrıb-ı hoş-elhānı

16. Eyler āġāze yine bir ġazel-i rengīn-ter

āġāze-i fesāne:

1. āġāze-i fesāne:

Gazel 86

Mısra: 8

Efsane başlangıcı.

7. Olur ġunūde-i mehd-i füsūn tıfl-i sūḥan

8. İdince dāyeveş āġāze-i fesāne ġazel

āġāze-i hey hey:

1. āġāze-i hey hey:

Gazel 10

Mısra: 4

Hey hey başlangıcı.

3. Kimi şarkı kimisi tāze ġazeller okusun

4. Kimisi eylesūn āġāze-i hey hey ne şafā

āġāz-ı du‘ā:

1. āġāz-ı du‘ā:

Kaside 7

Mısra: 87

Duaya başlama.

87. ‘İzzetā lāfi қо āġāz-ı du‘ā kıl yoḥsa

88. Qırı faḥriyye vū da‘vāñı senūñ kim diñler

āġāz-ı güherbārī:

1. āġāz-ı güherbārī:

Kaside 8

Mısra: 24

İnci yağdıran başlangıç.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkāruñ

24. Kaçan itse seḥāb-ı cūdı āġāz-ı güherbārī

āġāz-ı ‘itāb:

1. āġāz-ı ‘itāb:

Gazel 148

Mısra: 2

Azarlamanın başlangıcı.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylesse de

2. Geçmem ol zālîmden āġāz-ı ‘itāb eylesse de

āġāz-ı ‘itāb-ı nā-be-cā:

1. āġāz-ı ‘itāb-ı nā-be-cā:

Gazel 81

Mısra: 7

Yersiz azarlamanın başlaması.

7. Luṭf iderken eyler āġāz-ı ‘itāb-ı nā-be-cā

8. Gāh memnūnı geḥi maḥzūnuyum bir āfetūñ

āġāz-ı nevā-yı nev-zemīn:

1. āġāz-ı nevā-yı nev-zemīn:

Gazel 128

Mısra: 12

Yeni nağmenin başlangıcı.

11. Ol gül-i nev-ḥīz-i işve bāġa kıldıkça güzār

12. Eylesün bülbüller āġāz-ı nevā-yı nev-zemīn

āgeh:

1. āgeh:

Gazel 103

Mısra: 17

Haberli, haberdar.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme

18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

ağzını aç:

1. ağzını açup-up

Gazel 73

Mısra: 4

Ağzını açık kalmak.

3. Dürc-i dehenüñde dūr-i dendāñunı görmiş

4. Ḥayretle açup ağzını kılmış şadef Eşref

ağla:

1. ağlarum:-r, -um

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

13. Geldikçe yāda serv-i ḥırāmānum ağlarum

14. Añdıkça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. **ağlarum:-r, -um**

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

13. Geldikçe yâda serv-i hırāmānum ağlarum

14. Añdikça ben o sevgili cānānum ağlarum

3. **ağlarum :-r, -um**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum

16. Žabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

4. **ağlarum:-r, -um**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum

16. Žabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

5. **ağlaruz:-r, -uz**

Gazel 11

Mısra: 13

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

13. Biz dūr düşdük ‘İzzet o dil-berden ağlaruz

14. Şabri-i nālekār ne ‘ālemeddür ‘aceb

6. **ağlar:-r**

Gazel 47

Mısra: 1

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

1. Şiken-i zūlfine düşmiş dil-i nālān ağlar

2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar

7. **ağlar:-r**

Gazel 47

Mısra: 2

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

1. Şiken-i zūlfine düşmiş dil-i nālān ağlar

2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar

8. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 4

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

3. Ben o telh-ābe-keş-i encümen-i hüznüm kim

4. Güş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

9. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 6

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vāḳıf ger ser-te-ser iḥvān ağlar

10. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 8

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i ḥandān üzre

8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistān ağlar

11. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 10

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

9. Ebr-püş eyleyli dūd-ı derūnum çarḥı

10. Tırma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

12. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 12

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ḥurūşa vardum

12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

13. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 14

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

13. Nağme-i āhumla sīne-i ṭanbūr inler

14. Yād-ı endūhum ile muṭrıb-ı ḥoş-ḥvān ağlar

14. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 16

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

15. Nār-ı hasretle kebāb olduğımı fehm itmiş

16. Acıyup hālime şad sūz ile büryān ağlar

15. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 18

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

17. ‘İzzetā sāye-i iqbāl-i Veli Paşa’ da

18. Reşk-i tab‘-ı sūḥandānıma Seḥbān ağlar

16. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 20

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

19. Bende-i Mîr Selîm olduğımı hîç çekemez

20. Ḥasedinden baña bu künbed-i gerdān ağlar

17. ağlar:-r

Gazel 47

Mısra: 22

Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak.

21. Zîver-i düş-ı mübāhātum eger olmazsa

22. Ḥaḳ bu kim ferve-i semmûr firāvān ağlar

ağlat:

1. ağladacaḳdur:-acak, -dur

Gazel 20

Mısra: 5

Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzmet, kederlendirmek.

5. Büyüdükçe analar ağladacaḳdur bilesün

6. Küçücükden ser-i ḥāṭır-şikenāndur Aḥmed

ağnām:

1. ağnāma:-a

Kaside 2

Mısra: 43

Sürü.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gūrg derinde
44. Hīmāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

aḡniyā:

1. aḡniyā:

Gazel 56

Mısra: 6

Zenginler.

5. Ser-fürū eylemez erbāb-ı hüner nā-dāna
6. Aḡniyā pīş-i esāfilde zemīn-būs olmaz

aḡreb:

1. aḡreb:

Gazel 64

Mısra: 12

Çok tuhaf.

11. Hayretle n’ola la’l-i ‘araḡ-rīzine bakşam
12. Yāḡūtdan aḡreb mi degül neşāt-ı elmas

aḡūs:

1. aḡūşa:-a

Gazel 91

Mısra: 7

Kucak.

7. O mū-miyānumı aḡūşa almışum gūyā
8. Sürermişüm gice ḡvābumda ben şafā-yı ḡayāl

2. āḡūşumda:-um, -da

Gazel 151

Mısra: 1

Kucak.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āḡūşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben duşumda

3. āḡūşa:-a

Kaside 13

Mısra: 57

Kucak.

57. Alsam āḡūşa o māhı hāleveş
58. Düşsem ol bāḡ-ı vişāle jāleveş

aḡūşa çek:

1. ağüşa çekmek :-mek

Kaside 7

Mısra: 12

Kucağa almak.

11. Bıkr iken ma'ni-i bīgāne yine bī-pervā

12. Āşinālıklar idüp lafz anı ağüşa çeker

āğüş-ı hasret:

1. āğüş-ı hasretüm:-üm

Gazel 87

Mısra: 9

Hasret kucağı.

9. Hamyāze-rīz kaldı gör āğüş-ı hasretüm

10. Bir dürlü kâfir olmadı ten-dāde-i vişāl

āğüş-ı ta'mir:

1. āğüş-ı ta'mirümdedür:-üm, -de, -dür

Gazel 37

Mısra: 8

Gönül alma kucaklaması.

7. Ben o mi'mār-ı harāb-ābād-ı şehir-i hayretüm

8. Kim fenā-yı kaçır-ı dil āğüş-ı ta'mirümdedür

āğüş-ı vişal:

1. āğüş-ı vişale:-e

Gazel 15

Mısra: 10

Kavuşma kucağı.

9. Ġazāl-ı vahşi-i şahrāyı şayda hīç ta'ab çekmez

10. O rem-hū āfeti āğüş-ı vişale rām alan 'İzzet

2. āğüş-ı vişale:-e

Gazel 124

Mısra: 7

Kavuşma kucağı.

7. Çeksem āğüş-ı vişale yār olur pejmürde-ten

8. Jeng alur āyine elbet germi-i hamyāzedden

āgyār:

1. āgyār:

Kıt'a 4

Mısra: 6
Rakip, başkaları.

5. Tek тұрмауып ол çifteli қаһбе шеб-и ма'һүд
6. Ағыяр қуағында һемән қайқылғелди

2. aғырдан:-dan

Gazel 4
Mısra: 2
Rakip, başkaları.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña
2. Bĩñ luṭf olsa istemem aғырдан bana

3. aғыара:-a

Gazel 19
Mısra: 5
Rakip.

5. Hem-āgūş oldıgun ḥ'ābumda görsem bir шеb aғыара
6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

4. aғыār:

Gazel 23
Mısra: 7
Rakip, başkaları.

7. O şūḥ aғыār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

5. aғыār:

Gazel 24
Mısra: 5
Yabancı, rakip.

5. Ағыяр ile ünsiyet-i ḥübānı ser-ā-ser
6. Gördük bize taqrīr ü beyān eylesünler

6. aғыār:

Gazel 24
Mısra: 5
Rakip, başkaları.

5. Ағыяр ile ünsiyet-i ḥübānı ser-ā-ser
6. Gördük bize taqrīr ü beyān eylesünler

7. aғыāruñ:-uñ

Gazel 48

Mısra: 8
Rakip, başkaları.

7. Yār ile dest-be-dest olmağa mā‘nilerdür
8. Āh aġyāruñ elinden ne çeker ‘āşıklar

8. aġyāra:-a
Gazel 102
Mısra: 7
Rakip, başkaları.

7. Aġyāra açup sīneñi sen buse virürken
8. Sīnemde olan dāğ kapansun mı efendüm

9. aġyāra:-a
Gazel 112
Mısra: 11
Rakip, başkaları.

11. Bezmde aġyāra taş atdumsa da ma‘zūr tut
12. Kelb şandum fark u temyız ihtimālüm yok benüm

10. aġyārdan:-dan
Gazel 120
Mısra: 16
Rakip, başkaları.

15. Hārām olsun baña ‘irfān eger duht-ı rezi zāhid
16. İdüp aġyārdan mestür şaymazsa helālinden

11. aġyāruñ:-uñ
Gazel 131
Mısra: 13
Rakip.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle bakdığı ma‘lüm līk
14. İzzetā sen ġayre bakma yāre bak Allāh için

12. aġyārın:-ın
Gazel 133
Mısra: 12
Rakip, yabancılar.

11. Mişāl-i āyīne-i şāf o sīne-i sīmīn
12. Ne emr ‘aks-i nazargāhı olmak aġyārın

13. aġyār:
Gazel 144

Mısra: 8
Rakip.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūh ağyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

14. ağyāra:-a
Gazel 148
Mısra: 11
Rakip.

11. Bezme gelsün de hemān māni' degül ağyāra yār
12. Dürç-i yākūtuñ güher-rīz-i hīṭāb eylerse de

15. ağyārdur:-dur
Gazel 150
Mısra: 11
Rakip, başkaları.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çīn-i kām
12. Nev-naḥl-i kāmētünde ber olmış ne fā'ide

ağyār-ı bed-girdār:

1. ağyār-ı bed-girdārdan:-dan
Gazel 119
Mısra: 1
Kötü davranışlı rakip.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsin
2. Niçün 'uşşākla bir kere tarḥ-ı ülfet itmezsin

ağyār-ı bed-girdār:

1. ağyār-ı bed-girdārı:-ı
Gazel 127
Mısra: 9
Kötü davranışlı yabancılar.

9. Ḥayf kim ağyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet' üñden mā'il-i semt-i girīz oldukça sen

ağyār-ı denī:

1. ağyār-ı denī:
Kaside 3
Mısra: 48
Aşağılık rakip.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā
 48. Her şeb aġyār-ı denī itmededür zīb-i kenār

aġz:

1. aġzum:-um

Kaside 13

Mısra: 48

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

47. Gāh olup ol şāh-ı ḥüsnüm kec-küleḥ
 48. Egrilür aġzum gelür baña veleḥ

aġzı sulan:

1. aġzı sulansun:-sun

Gazel 102

Mısra: 14

Hoşlanılan, beğenilen bir şeyi edinme isteğini duymak.

13. Gül-ḳand-i lebūñ 'İzzet dil-ḥasteye emdir
 14. Emdirmez iseñ aġzı sulansun mı efendüm

aġzın yokla:

1. aġzın yokladım:-dı, -m

Gazel 103

Mısra: 5

Konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak.

5. Yokladım aġzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz
 6. Nükte-perdāzum ḥayāl-ender-ḥayālüm var benüm

aġzuña alma:

1. aġzuña alma:-ma

Kaside 13

Mısra: 76

Anmak, bahsetmek.

75. Görmeyem bir daḥı yanımda seni
 76. Aġzuña alma şaḳın hergiz beni

2. aġzuña alma:-ma

Gazel 14

Mısra: 14

Anmak, bahsetmek.

13. Em leb-i yâri bul devâ derde
14. Ağzuña alma nûş-ı dârûyı

âh:

1. âh:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

17. Kaldım şeb-i firâkda âh u enîn ile
18. Yâ Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebîn ile

2. âh:

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri
34. Ol şûh-ı mâh-peykeri ol mihr-i enveri

3. âh:

Gazel 3

Mısra: 7

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

7. Ol pür-cefâlar âh neler itdiler bize
8. Bilmezler idi hürmet-i âl-i Muhammedî

4. âh:

Kaside 3

Mısra: 31

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

31. Neyleyüm âh felek düşmen-i dîrînemdûr
32. Kõr mı âsûde ola çâkerüñi ol ğaddâr

5. âh:

Kaside 7

Mısra: 32

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

31. Hâsret-i hâk-i der-i mîr-i felek-eyvânuz
32. Âh o derdden bizi dûr itdi sipihr-i ebter

6. âh:

Gazel 12

Mısra: 10

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

9. Bāde şundukça temennâlar ider dîde süzer
10. Āh kâfir bu kirişme bu edā n' olsun aceb

7. āh:

Kaside 13

Mısra: 45

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

45. Āh o reftâr-ı levendâne nedür
46. Şanurum bu hâl ile mestânedür

8. āh:

Kaside 13

Mısra: 49

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

49. Āh 'izârında o zülf-i müşg-bâr
50. Kıl kadar hüsnüne kondurmaz ğubâr

9. āh:

Kaside 17

Mısra: 45

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

45. Āh rû' yâ mı bu bir fitne-i şûr-efzâ mı
46. 'İzzetâ 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbîr

10. āh:

Gazel 27

Mısra: 10

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

9. Nā-şekîb eyleyen bu rütbe bizi
10. Āh o ğunc u delâl-ı Eşref' dūr

11. āh:

Gazel 28

Mısra: 2

Öfke, kızgınlık, üzüntü gibi duyguları ifade eden ünlem.

1. İderse va'd-i vişâl eyleyüp külâh döner
2. O Mevlevî-beçe tırmaz sözünde āh döner

12. āh:

Gazel 48

Mısra: 8

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

7. Yār ile dest-be-dest olmağa mā‘nilerdür
8. Āh ağyāruñ elinden ne çeker ‘aşıklar

13. āh:

Gazel 87

Mısra: 2

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

1. İsmi Mîhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muhāl
2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

14. āh:

Gazel 97

Mısra: 12

Āşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgün
12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

15. āh:

Gazel 100

Mısra: 1

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

1. Āh ey büt-i bî-gāne-edā mahremüñ olsam
2. Aḫvālümü hep söyler idüm hem-demüñ olsam

16. āh:

Gazel 114

Mısra: 16

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi taḥsîn ol şüh
16. Didi āh İzzet’imüñ ṭab’uña pek ḫayrānum

17. āh:

Gazel 115

Mısra: 1

Hüznün, sürur, yas, ümit gibi derunî ahvale delâlet eder bir edat.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl ḫālüme bir nigāh efendüm

18. āh:

Gazel 131

Mısra: 1

Dert, keder, hüznün gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra baķ Allāh için
2. Oldı mir'āt-i dilüm şad-pāre baķ Allāh için

19. āh:

Gazel 136

Mısra: 2

Dert, keder, hüzn gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

1. İtdüñ hadeng-i cevrine sīnemi nişān
2. Ğayrı elinden āh senüñ zālīm el-amān

20. āh:

Gazel 137

Mısra: 10

Dert, keder, hüzn gibi derunî ahvale delâlet eder bir ünlem.

9. Gördüñ dil-bere üftāde olursın 'İzzet
10. Neylesem āh senüñ şu dil-i meyyālüñ için

āh āh:

1. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 1

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedüñ āh āh
2. Lāleleri dāğ dāğ eylemedüñ āh āh

2. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 2

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedüñ āh āh
2. Lāleleri dāğ dāğ eylemedüñ āh āh

3. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 4

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uşşāk iken
4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

4. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 6

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

5. Şām u seher hem-nişīn saña raķīb-i la‘īn

6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

5. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 8

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ

8. Hañçerüñe dañı zāğ eylemedüñ āh āh

6. āh āh:

Gazel 145

Mısra: 10

Acı ve ızdırabı ifade etmede kullanılan söz.

9. ‘İzzet’üñ ‘aqlın alup küh ile deşte şalup

10. Güşe-nişīn-i ferāğ eylemedüñ āh āh

āh eyle:

1. āh eyledi:-di

Gazel 94

Mısra: 10

Feryat etmek, inlemek.

9. ‘İzzet o gül-endām idicek ‘azm-ı çemenzār

10. Bāl ü perüñ efgende bir āh eyledi bülbul

2. āh eyledi:-di

Gazel 94

Mısra: 2

Feryat etmek, inlemek.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbul

2. Hārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbul

3. āh eyler:-r

Gazel 156

Mısra: 11

Feryat etmek, inlemek.

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek

12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzı

āh it:

1. **āh ider:-er**

Gazel 4

Mısra: 5

Feryat etmek, inlemek.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i gāmdur āh ider

6. Añma efendi añma dil-i zārdan bana

2. **āh iderek:-erek**

Kaside 10

Mısra: 23

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

23. Ruḳ‘a-i şekve be-dest āh iderek iñleyerek

24. Hālimüz ‘arz idelüm bārī huzūr eyleyelüm

3. **āh itdigin:-dig, -in**

Tahmis 6

Mısra: 19

İç çekmek, figan etmek.

19. Giceler āh itdigin tıydum o şūh-ı şīvekār

20. Ġālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

4. **āh itdüm:-dū, -m**

Kaside 13

Mısra: 78

İç çekmek, figan etmek.

77. Bu ‘itāb ile baña kıldı hitāb

78. Āh itdüm sīneden virdüm cevāb

5. **āh itdümse:-dū, -m, -se**

Tahmis 6

Mısra: 24

İç çekmek, figan etmek.

23. ‘Afvūña maḡrūr olup itdüm günāh itdümse de

24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

6. **āh itmede:-mede**

Gazel 63

Mısra: 13

İç çekmek, figan etmek.

13. ‘Aşk-ı hūbānla āh itmede ‘İzzet dirler

14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

7. **āh itmeyelüm:-me, -y, -elü, -m**

Kaside 3

Mısra: 49

İç çekmek, figan etmek.

49. Şimdiden yād iderek hattını āh itmeyelüm

50. Konmasun āyīne-i hüsn-i dil-ārāya gubār

āh u enīn-i nā-maḥşūr:

1. āh u enīn-i nā-maḥşūr:

Kaside 2

Mısra: 20

Sınırlanmamış inleme ve feryat.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın

20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

āh u fiğān kıl :

1. āh u fiğān kılsa:-sa

Gazel 45

Mısra: 9

Ağlamak, inlemek.

9. İltifāt itmez gedālar kılsa da āh u fiğān

10. Ol şeh-i evreng-i naḥvet hüsnüne mağrūrdur

āh u fiğān evle:

1. āh u fiğān eylemesünler:-me, -sün, -ler

Gazel 24

Mısra: 2

Ağlama, inleme.

1. Yārān heves-i zülf-i bütān eylemesünler

2. Sevdāya düşüp āh u fiğān eylemesünler

āh u fiğān-ı şeb-gīr:

1. āh u fiğān-ı şeb-gīr:

Kaside 17

Mısra: 42

Gece vakti olan inleme ve feryat.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin

42. Her gice ‘aşkum ile āh u fiğān-ı şeb-gīr

āh u nāle:

1. **āh u nāleyi:-y, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Ah etme ve inleme.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi

12. Efsāne-i elemde kusun dil itāleyi

āh u vāh eyle:

1. **āh u vāh eyler:-r**

Gazel 28

Mısra: 16

Ah vah edip ağlayıp inlemek.

15. Semā'-ı nāza ser-āgāz idince 'İzzet yār

16. Gürūh-ı ehl-i niyāz eyler āh u vāh döner

āh u zār eyle:

1. **āh u zār eyler:-r**

Tahmis 6

Mısra: 18

Ağlamak, feryat etmek.

17. 'Aksini var ise mir'āt içre gördi āşikār

18. Hüsüne hayrān olup eyler o da āh u zār

aḥbāb:

1. **aḥbāb:**

Gazel 10

Mısra: 1

Dostlar, sevilen kimseler.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā

2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

2. **aḥbābla:-la**

Gazel 41

Mısra: 13

Dostlar, sevilen kimseler.

13. Bir kaç aḥbābla şimden soñra

14. Tırma gülgeşt-i fezālar demidür

'ahd eyle:

1. ‘ahd eylemişüm:-miş, -üm

Gazel 16

Mısra: 12

Yemin etmek.

11. Āsitānuñdan ölünce gitmem

12. Böyle ‘ahd eylemişüm rüz-ı elest

‘ahd-i cūd:

1. ‘ahd-i cūdunda:-u, -n, -da

Kaside 10

Mısra: 33

Cömertlik sözü.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma‘n ü Ca‘fer

34. ‘Acabā hātırā dirler mi huṭūr eyleyelüm

āheng tut:

1. āheng tıtdığı:-dığ, -ı

Gazel 162

Mısra: 7

Aynı āhenge katılmak, āhenge iştirak etmek.

7. Muṭrıbun tıtdığı āheng bu şeb

8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

āheng-i nevā:

1. āheng-i nevālar:-lar

Gazel 41

Mısra: 4

Ahenkli sesler.

3. Dem çeküp bāğda bülbul-mānend

4. Ey dil āheng-i nevālar demidür

āheng-i nidā-yı nuşret:

1. āheng-i nidā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 18

Yardım sesinin ezgisi.

17. Nağme-i sāz-ı zafer perde-birün oldı bu dem

18. Ney-i kilik eylesün āheng-i nidā-yı nuşret

āh-ı şeb-gır-i şerār-efşān:

1. **āh-ı şeb-gîr-i şerār-efşānı:-ı**

Gazel 32

Mısra: 12

(Aşığın) Gece vakti olan kıvılcımlar saçan ah.

11. Zülmət-i hecründe 'İzzet düşse rāh-ı 'aşka

12. Āh-ı şeb-gîr-i şerār-efşānı meş'al gösterür

āh-ı serd:

1. **āh-ı serdi:-ı**

Gazel 55

Mısra: 12

Soğukluğun ahı II ilgisizliğin ahı.

11. Germ-iştiyāk ruḥşat-ı 'arz-ı niyāz olup

12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hūş-ı nāz

āh-ı şerer-nişār:

1. **āh-ı şerer-nişār:**

Gazel 11

Mısra: 10

Kıvılcımlar saçan ah.

9. Sakf-ı sipihre oldı mı âteş-zen-i fenā

10. Āh-ı şerer-nişār ne 'ālemdedür 'aceb

āhir:

1. **āhir:**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Sonunda.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āhir yaqar bu şu'le-i āvāz lānemi

2. **āhir:**

Kaside 4

Mısra: 5

Son.

5. Şükr kim eyledi 'umrāna teveccüh āhir

6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı ḥarāb

3. **āhir:**

Kaside 5

Mısra: 51
Sonunda, nihayet.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḥir
52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

4. āḥir:

Gazel 73
Mısra: 2
Sonunda.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ḥastelerüñ öldürür āḥir esef Eşref

aḥkām:

1. aḥkāmın:-ın

Kaside 5
Mısra: 22
Hükümler, emirler.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i 'ādil ki hemīşe
22. Aḥkāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr'e

aḥker:

1. aḥker:

Kaside 7
Mısra: 46
Ateşli kül, kül ile karışık ince kor.

45. Nigeh-i luṭfı eger kül-ḥana düşse nā-gāh
46. Verd-i aḥmer gibi bulurdı ṭarāvet aḥker

2. aḥker:

Kaside 13
Mısra: 26
Ateşli kül, kül ile karışık ince kor.

25. Bād-ı luṭfuñ esse külḥandan yaña
26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

aḥker-fürüz-ı sīne-i sūzān:

1. aḥker-fürüz-ı sīne-i sūzān:

Gazel 18
Mısra: 3
Yanan bağrın parlayan koru.

3. Dā'imā ahker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
4. K̄or mı olsun āteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

Ahmed:

1. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 13

Ahmed, kişi ismi.

13. Aḥup ḡonce-dehānun evvel Aḥmed
14. Dir ey Eşref nedür sende bu ḡül-ḥad

2. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 15

Ahmed, kişi ismi.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed ḡüzelsin
16. ḡüzeller içre şūḥ-ı bī-bedelsin

3. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 20

Ahmed, kişi ismi.

19. O dem Eşref aña dir bāreka'llāh
20. Ser-āmedsin sen Aḥmed kışsa kütāh

4. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 21

Ahmed, kişi ismi.

21. Tebessüm-rīz olup Aḥmed o sâ'at
22. Dir ey serv-i ḡadūñ şūr-ı kıyāmet

5. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 39

Ahmed, kişi ismi.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ḡam-ḥvār
40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

6. Aḥmed:

Kaside 16

Mısra: 51

Ahmed, kişi ismi.

51. O dem alkup per gerdānu Amed
 52. Dir olsun devlet-i usnū mū'ebbed

7. **Amed:**

Kaside 16

Mısra: 65

Amed, kii ismi.

65. Dir ey cān ire gizli cānum Amed
 66. ū sensin cūmle ūbāna ser-āmed

8. **Amed:**

Gazel 22

Mısra: 1

Amed, kii ismi.

1. Bir arz ırām itdi o imād-ad Amed
 2. Serv ayaına dūdi didi el meded Amed

9. **Amed:**

Gazel 22

Mısra: 2

Amed, kii ismi.

1. Bir arz ırām itdi o imād-ad Amed
 2. Serv ayaına dūdi didi el meded Amed

10. **Amed:**

Gazel 22

Mısra: 4

Amed, kii ismi.

3. Nālānlaru dā'ire-i valdan itme
 4. Mānende-i def sille-ur-ı dest-i red Amed

11. **Amed:**

Gazel 22

Mısra: 6

Amed, kii ismi.

5. andua-i sīnemdeki kālā-yı revāndur
 6. Bāzār-ı maabbetde gezen yed-be-yed Amed

12. **Amed:**

Gazel 22

Mısra: 8

Amed, kii ismi.

7. Bir gül-bün-i nāzuñ yine dil bül-bülidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

13. **Aḥmed:**
Gazel 22
Mısra: 10
Ahmed, kişi ismi.

9. Ḥübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh
10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

14. **Aḥmed:**
Gazel 22
Mısra: 12
Ahmed, kişi ismi.

11. Bāzīçe-i tıflānesi ḥün-rīzī-i 'uṣṣāk
12. Ḥavfūm küçücükden kopacak ḥūy-ı bed Aḥmed

15. **Aḥmed:**
Gazel 22
Mısra: 14
Ahmed, kişi ismi.

13. 'İzzet' de hevā-yı kaddūñ olduğda hüveydā
14. Şavrudı göğē ḥırmēn-i hūş u ḥıred Aḥmed

Aḥmed-i ḥātır-şiken:

1. **Aḥmed-i ḥātır-şikendür:-dür**
Kaside 16
Mısra: 5
Gönül kıran Ahmet.

5. Birisi Aḥmed-i ḥātır-şikendür
6. Perī-ruḥsāra şūḥ-ı pür-fītendür

aḥşam üsti:

1. **aḥşam üsti:**
Gazel 119
Mısra: 9
Güneşin battığı sıralarda, akşama doğru, akşam yaklaşırken.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aḡyāra 'azm itdūñ
10. Şabāḥ oldı daḡı ey mihr-i ḥüsnum 'avdet itmezsın

ahter:

1. aḥter:

Kaside 6

Mısra: 31

Yıldız, kevkeb.

31. Zāllar zirve-i ebrāc-ı hünerde aḥter

32. Rāları çarḥ-ı ma‘ārifde hilāl-ı raḥşān

aḥter-i tābende:

1. aḥter-i tābendecigüm:-cig, -im

Gazel 101

Mısra: 6

Parlayan yıldız.

5. Ey benüm lehcecigi mehçecigüm

6. Eşrefüm aḥter-i tābendecigüm

aḥter-i tāli‘:

1. aḥter-i tāli‘imüz:-imüz

Kaside 4

Mısra: 4

Baht yıldızı.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūḡ

4. Aḥter-i tāli‘imüz kalmış iken zīr-i şehāb

āhū-beççe:

1. āhū-beççeler:-ler

Kaside 13

Mısra: 17

Ceylan yavrusu.

17. Şīr-ḥvār-i şīr āhū-beççeler

18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

āhuvān:

1. āhuvān:

Gazel 83

Mısra: 1

Ceylanlar II sevgili.

1. Āhuvān beste-i zencīr-i cünün-ı nıgehüñ

2. ‘Āşıkān mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ

āhū-yı hoten:

1. **āhū-yı hoten:**

Kaside 13

Mısra: 41

Hoten ceylanı.

41. Çeşmine reşk eyler āhū-yı hoten

42. Ögredür Hārūt'a bu fen-i fiten

āhū-yı nā-rām:

1. **āhū-yı nā-rām:**

Gazel 30

Mısra: 15

Ele avuca sığmayan ceylan II sevgili.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām

16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

āhū-yı remān:

1. **āhū-yı remāna:-a**

Gazel 86

Mısra: 6

Ūrkek ceylan II sevgili.

5. Ġazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı tab'dur beñzer

6. Musahhar olmamda āhū-yı remāna ġazel

aḥvāl:

1. **aḥvālūmi:-üm, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Haller, vaziyetler.

45. Aḥvālūmi tıyanlar acır sīne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i ġamdan ne bāk olur

2. **aḥvālūmi:-üm, -i**

Gazel 100

Mısra: 2

Haller, vaziyetler.

1. Āh ey büt-i bī-ġāne-edā maḥremüñ olsam

2. Aḥvālūmi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

3. **aḥvālūme:-üm, -e**

Gazel 103

Mısra: 17
Haller, vaziyetler.

17. ‘İzzetâ bilmem Necîb âgeh midür ahvâlûme
18. İsterüm tenhâ anuñla hasbiñhâlüm var benüm

4. ahvâlum:-um

Gazel 141

Mısra: 4

Haller, vaziyetler.

3. Sağâ’ir kum gibi atım atım şadır kebâ’ir de
4. Kılursa böyle ahvâlüm hebâyum yâ Resûla’llâh

ahvâl-i perîşân:

1. ahvâl-i perîşânına:-ı, -n, -a

Gazel 85

Mısra: 15

Perîşan hâller.

15. Vây ahvâl-i perîşânına ‘âşıklarınıñ
16. Böyle kılursa eyâ nûr-ı başar şîvelerüñ

ahzân:

1. ahzân:

Gazel 17

Mısra: 8

Hüzünler, kederler.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘âlemüñ seyr it
8. Kimine neş’e kimine gam u ahzân ider İrâş

ahz-ı esrâr-ı ‘ulûm-ı ‘âlem:

1. ahz-ı esrâr-ı ‘ulûm-ı ‘âlem:

Gazel 96

Mısra: 26

Dünyanın ilimlerinin sırlarını alma.

25. Mesnevisinden ider ‘ârif olan
26. Ahz-ı esrâr-ı ‘ulûm-ı ‘âlem

ahz-ı midâd-ı müşgîn:

1. ahz-ı midâd-ı müşgîn:

Kaside 6

Mısra: 21

Mürekkebin misk kokusunun alınışı.

21. Büy-ı sünbünden idüp aḥz-ı midād-ı müşgîn

22. Varaḳ-ı güllere tahrîr olunursa şâyân

ak:

1. aḳar:-ar

Gazel 42

Mısra: 5

Akmak.

5. Turmaz aḳar şükûfe-sitân-ı şaḥâ'ife

6. Havz-ı ḥayâle cûy-ı belâgat şığışmıyor

2. aḳan:-an

Gazel 126

Mısra: 8

Göz yaşının gözden aşıağı gitmesi.

7. Turma ey dîde-i ter ḳan ağla

8. Yâr acır belki aḳan yaşıñ için

akçe:

1. aḳçe:

Kaside 9

Mısra: 10

Gümüş para II gözyaşı .

9. Seherde çeşmini mestâne nergis

10. Süzerken aḳçe düşdi şanma nemdür

'akd-ı umûr:

1. 'aḳd-ı umûr:

Kaside 2

Mısra: 66

İşlerin düzenlenmesi.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin

66. Ki dest-i re' yüne vābeste ḥall ü 'aḳd-ı umûr

'ākıbet:

1. 'ākıbet:

Kaside 6

Mısra: **139**

Son, nihayet II netice, sonuç.

139. ‘Ākıbet vefk-i merāmunca ṭabī‘atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşân

2. ‘ākıbet:

Gazel 136

Mısra: **3**

Son, nihayet II netice, sonuç.

3. Pervāz iderken evc-i selāmetde ‘ākıbet

4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyân

3. ‘ākıbet:

Gazel 146

Mısra: **7**

Son, nihayet II netice, sonuç.

7. ‘Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük

8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

‘ākıbet eyle:

1. ‘ākıbet eyleyecekdür:-y, -ecek, -dür

Gazel 71

Mısra: **14**

Bir şeyin son bulması.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni ‘İzzet

14. ‘Ākıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

‘ākıb-i dey:

1. ‘ākıb-i deyde:-de

Kaside 9

Mısra: **107**

Kış takip eden.

107. ‘Ākıb-i deyde ṭā faşl-ı bahārān

108. Ruḥ-ı verde gül-āb-efşān-ı nemdür

akıt:

1. akıdur:-ur

Terkib-bend 1

Mısra: **48**

Akıtmak.

47. Dūd-ı derūnum itse şu ‘ūd āsmāna dek
48. Çeşm-i felekden eşk akıdur hākdāne dek

‘akīde:

1. ‘akīdesi:-si
Gazel 133
Mısra: 7
Ufak ufak kesilmiş renkli şeker II tat.
7. Nebāt u kandinūñ elbet ‘akīdesi bozılır
8. Hādīşi Mısr’a varursa leb-i şeker-bārın

‘akīdeveş:

1. ‘akīdeveş:
Kaside 2
Mısra: 78
Akide şekerı gibi.
77. Mişāl-i tūti şekker-rīz-i güft-gū olıcak
78. Dehān-ı hayreti eyler ‘akīdeveş memhūr

‘Ākif:

1. ‘Ākif:
Gazel 142
Mısra: 15
Ākif, kişi ismi.
15. Enver ü ‘ākif ü hāmī vü Lebībā var iken
16. Hāmuşī tavr-ı Edībāne gelür hāturuma

‘akīk-i la‘l:

1. ‘akīk-i la‘lünün:-ün, -ünñ
Gazel 81
Mısra: 10
Akike benzeyen dudak.
9. Kande yāķūta nigāh-ı i‘tibār itsün gönül
10. Ben ‘akīk-i la‘lünün dil-hūnuyum bir āfetün

‘ākil:

1. ‘ākil:
Gazel 134
Mısra: 9
Akıllı kimse.

9. Nās ile hīç eylemez ‘ākīl ü dānā cedel
10. Başına ğavğaları cāhil olandur alan

‘akl:

1. ‘aql:-ı

Tahmis 6

Mısra: 8

Akıl.

7. Sünbülü pīçide kıldı kākül-i ħam-der-ħamuñ
8. Tār ü mār itseñ olur ‘aqlı perīşān ādemüñ

2. ‘aql:

Gazel 151

Mısra: 6

Akıl.

5. Baķıcak āyine-i rūyuña ben ħayretle
6. Dir idüñ ‘aql eşeri yok mı bu bī-ħuşumda

‘aklın al:

1. ‘aqlın alup:-up

Gazel 145

Mısra: 9

Bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek, çok şaşırtmak.

9. ‘İzzet’üñ ‘aqlın alup kūh ile deşte şalup
10. Güşe-nişin-i ferāğ eylemedüñ āh āh

‘aklüm al:

1. ‘aqlüm aldurdum:-dur, -dum

Gazel 81

Mısra: 4

Aklını almak, etkilemek.

3. Halka-i zūlfı baña zencīrler ħazırlasun
4. ‘Aqlüm aldurdum yine mecnūnuyum bir āfetüñ

2. ‘aqlüm alup:-up

Kaside 17

Mısra: 46

Bir şey, birini düşünemeyecek bir duruma getirmek, çok şaşırtmak.

45. Āh rū`yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. ‘İzzetā ‘aqlüm alup koymadı re’y ü tedbīr

akrān:

1. **aķrān:**

Kaside 6

Mısra: 90

Bir yaşıta veya bir rütbede olanlar.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i ‘ādil

90. Tuymaduk zātına mānend ü ‘adīl ü aķrān

2. **aķrānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 51

Eş, benzer.

51. Mā-ḥaşal aķrānı yokdur ol şehūñ

52. İster ‘arz itsün felek mihr ü mehūñ

‘aks:

1. **‘aksini:-i, -n, -i**

Tahmis 6

Mısra: 17

Yansıma.

17. ‘Aksini var ise mir’āt içre gördi āşikār

18. Hüsnüne ḥayrān olup eyler o da āh u zār

2. **‘aksi:-i**

Kaside 7

Mısra: 19

Yansıma.

19. Merdüm-i dīde-i ḥayret-zedemūñ ‘aksi iken

20. Diyemem ḥāl-i siyāh-ı ruḥuna ben ‘anber

3. **‘aksüñi:-üñ, -i**

Gazel 55

Mısra: 6

Yansıma.

5. Tūtī-i güft ü gūsını lāl it perīlerin

6. Āyīne içre ‘aksüñi göster ḥamūş-ı nāz

4. **‘aksi:-i**

Gazel 91

Mısra: 9

Yansıma.

9. Dirüm ki cilveñe ‘aksi kaşr-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı ḥayāl

5. 'aksüñi:-üñ, -i

Gazel 138

Mısra: 10

Yansım.

9. Hâne-i âyineden çık bāğa ey serv-i revān

10. 'Aksüñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

'aks it:

1. 'aks itdi:-di

Gazel 7

Mısra: 2

Yansımak.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melāḥatı

2. 'Aks itdi rûy-ı pākine sīnem cerāḥatı

'aks-i nazargāh:

1. 'aks-i nazargāhı:-ı

Gazel 133

Mısra: 12

Baktığı yerinin yansıması.

11. Mişāl-i âyīne-i şāf o sīne-i sīmīn

12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmak aḡyārın

'aks-i timşāl-i perī-zād-ı maḡāl-ı hoş-ter:

1. 'aks-i timşāl-i perī-zād-ı maḡāl-ı hoş-ter:

Kaside 7

Mısra: 4

Çok hoş sözün peri gibi benzerinin yansıması.

3. Eyleyor âyīne-i ṭab'dan 'arz-ı dīdār

4. 'Aks-i timşāl-i perī-zād-ı maḡāl-ı hoş-ter

al:

1. al:

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Almak.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer

8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür ḡaber

2. **alsalar:-sa, -lar**

Tahmis 2

Mısra: 2

Almak, koymak.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni
2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

3. **alsam:-sa, -m**

Tahmis 2

Mısra: 20

Almak, elde etmek.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldün sākīyā
20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

4. **alduk:-du, -k**

Müfret 3

Mısra: 2

Almak.

1. Üftāde-i hūbān-ı Yeñişehr-i Fenāruz
2. Alduk fitili mūm gibice şimdi yanaruz

5. **aldı:-dı**

Kıt'a 6

Mısra: 1

Almak, elde etmek.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve
2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

6. **alduñ:-du, -ñ**

Tahmis 6

Mısra: 27

Yer edinmek.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün
28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

7. **alsın:-sın**

Kaside 8

Mısra: 51

Bürünmek.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı
52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

8. **alur:-ur****Kaside 10**

Mısra: 25

Almak.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuızı anlardan

26. ‘Arz-ı hāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

9. **alduğda:-du, -k, -da****Kaside 11**

Mısra: 30

Almak, tutmak.

29. İşt ol āşaf-ı şaḥib-himemi

30. Ele alduğda ne söyler kalemı

10. **aldı:-dı****Kaside 13**

Mısra: 53

Almak, elde etmek.

53. Aldı gönlüm kaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çäre bilmem ben deñüz

11. **alsam:-sa, -m****Kaside 13**

Mısra: 57

Almak, tutmak.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş

58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

12. **aldıgum:-dıg, -um****Kaside 13**

Mısra: 108

Almak.

107. Şöhretüm āfāka şaldı velvele

108. Aldıgum günden berü ḥāmem ele

13. **alan:-an****Gazel 15**

Mısra: 1

Temin etmek, edinmek.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan ‘İzzet

2. Elünden sāķī-i sīmīn-sāķın cām alan ‘İzzet

14. **alan:-an****Gazel 15**

Mısra: 2

Almak.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan ‘İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan ‘İzzet

15. **alur:-ur****Gazel 161**

Mısra: 2

(Kalbinde) Yer vermek.

1. Şāf iden āyine-i şıdkı şehergāh gibi
2. Sīneye bir meh alur mihr-i felek-cāh gibi

16. **al:****Gazel 28**

Mısra: 3

Kırmızı.

3. Görelden açdıgın ol şemsüñ al tennüre
4. Felekde her gice hāleyle kırş-ı māh döner

17. **alursa:-ur, -sa****Gazel 30**

Mısra: 27

Almak.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān
28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

18. **alursa:-ur, -sa****Gazel 34**

Mısra: 6

Almak, elde etmek.

5. Göñülde devlet-i hüsnuñde ey şeh-i hūbān
6. Mevācib-i gam alursa revā yeñiçeridür

19. **almışum:-mı, -um****Gazel 37**

Mısra: 3

Almak.

3. Almışum mülk-i cünün-ı ‘aşkı zīr-i destüme
4. Hall-i işkāl-i hıred engüşt-i tedbīrümdeür

20. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 1

Anlamak.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz
2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdan aluruz

21. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 2

Anlamak.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz
2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdan aluruz

22. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 4

Anlamak.

3. Haṭ-ı 'izār iledür çün şübūt-ı va'd-i vişāl
4. Teselli-i dili naḳş-ber-ābdan aluruz

23. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 6

Anlamak.

5. Saña bu söz acı ammā 'ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şīrīn-cevābdan aluruz

24. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 8

Anlamak.

7. Derūnı cevher-i ḥiddetle mümteli olanuñ
8. Ne keç-edā idüğün biz kırābdan aluruz

25. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 10

Anlamak.

9. Zebān-dırāzi-i cūhālī pīş-i ehl-i şafā
10. Tanīn-i mīne-ḳarīn-i zübābdan aluruz

26. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 12

Anlamak.

11. Semā‘-ı nāzını ol Mevlevī-i şīvegerüñ

12. Bu ‘ıydgehde döner de dolābdan aluruz

27. **aluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 14

Anlamak.

13. ‘Aceb mi naẓmda engüşt-nümāyisek ‘İzzet

14. Füyūzı hātem-i ‘ālī-cenābdan aluruz

28. **aldı:-dı**

Gazel 85

Mısra: 18

Büyülemek, etkilemek.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma‘nī viremem

18. ‘İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

29. **almışum:-mış, -um**

Gazel 91

Mısra: 7

Kucaklamak.

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā

8. Sürermişüm gice h‘ābumda ben şafā-yı hayāl

30. **alur:-ur**

Gazel 93

Mısra: 1

Temin etmek, edinmek.

1. Mihr-i ruḥuñdan alur ey meh cemāl

2. İşti‘ale yeşte‘ilü iştī‘āl

31. **alur:-ur**

Gazel 124

Mısra: 8

Mâruz olmak.

7. Çeksem ağūş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten

8. Jeng alur āyīne elbet germī-i ḥamyāzeden

32. **almadum:-ma, -du, -m**

Gazel 124

Mısra: 9

Öpmek, öpücük almak.

9. Būs-ı sīb-i ğabğabuñ bi'llāh almadum henüz

10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i tannāzeden

33. **al:**

Gazel 139

Mısra: 12

Almak.

11. Şaçup arz-ı niyāza toħm-ı sirişk

12. Demed-i vaşlı al zamān-ı direv

34. **al:**

Gazel 143

Mısra: 10

Almak.

9. Bağ lāleler eşküfte tarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def'-i ħumār-ı elem eyle

35. **alan:-an**

Kaside 2

Mısra: 34

Almak, ele geçirmek.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh

34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maħhūr

36. **alan:-an**

Gazel 15

Mısra: 4

Almak.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre

4. Lebinden yārūñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

37. **alan:-an**

Gazel 15

Mısra: 8

Almak.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı ħurşide

8. O mähın meclisinde sāğar-ı ibrām alan 'İzzet

38. **alan:-an**

Gazel 134

Mısra: 10

Almak.

9. Nās ile hīç eylemez ‘ākīl ü dānā cedel

10. Başına ğavğaları cāhil olandur alan

39. **alınca:-ınca**

Gazel 34

Mısra: 10

Almak.

9. Amān mı diñler o mest-i piyāle-i naḥvet

10. Alınca destine tīg-i cefā yeñiçeridür

40. **almağa:- mağ, -a**

Gazel 40

Mısra: 3

Almak.

3. Almağa halka-i āġūşa mişāl-i hāle

4. Dil-i sevdā-zedemüz bir meh-i tābān ister

41. **almalı:-malı**

Gazel 90

Mısra: 3

Almak II öpmek.

3. Gelmeden ḥaṭ-ı ruḥı almalı şeftālüsün

4. Puḥtesinden bize bu mīvelerüñ ḥāmı güzel

42. **alup:-up**

Gazel 75

Mısra: 13

Almak, elde etmek.

13. Siḥr-i Hārūt ile i ‘cāz-ı Mesīḥā’yı alup

14. Eşer-i ‘İzzet-i nālāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

āl:

1. **āller:-ler**

Gazel 25

Mısra: 12

Hile, düzen, aldatma.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelībine

12. Bir tarz-ı nā-şenīde ile mekr ü āller

ā‘lā:

1. **ā‘lā:**

Kaside 5

Mısra: 72

Daha iyi, daha mükemmel.

71. Dā'im ide haqq devletini 'ömrini efzūn

72. İşte bu du'ā cümleden ā'lā Yeñişehr'e

2. ā'lā:

Kaside 18

Mısra: 8

Daha yüksek, pek yüce.

7. Söz yok kemāl-ı ma'arifet ü irticālına

8. Lütfi Efendi cümleden ā'lā muşbdür

3. ā'lā:

Gazel 71

Mısra: 6

Daha güzel, daha üstün.

5. Bu Yeñişehr'de çok serv-i ser-āmed bulunur

6. Lîk ben ahladıgum cümleden ā'lā hâfız

alay:

1. alay:

Müfret 6

Mısra: 1

Beş süvari bölüğünden yahut dört piyade taburundan oluşan askerî takım.

1. Çalış olmağa kıl alay begine

2. 'Älemün bakma bir alay begine

2. alay:

Müfret 6

Mısra: 2

Beş süvari bölüğünden yahut dört piyade taburundan oluşan askerî takım.

1. Çalış olmağa kıl alay begine

2. 'Älemün bakma bir alay begine

3. alay:

Gazel 60

Mısra: 10

Topluluk, kalabalık.

9. Muhtâc-ı zekât-ı hüsn-i yâruz

10. Ya'ni bir alay gedâlaruz biz

aldan:

1. **aldanmış:-mış**

Gazel 78

Mısra: 9

Aldanmak, kanmak.

9. Telātum-ı yem-i va‘d-i viŝāle aldanmış

10. Dil-i ‘İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

2. **aldanma:-ma**

Gazel 161

Mısra: 7

Aldanmak, kanmak.

7. H̱āb-ı ħar-gūŝına ey kebk-i ħırām aldanma

8. Aç gözün sūfī ider ħileyi rūbāh gibi

‘ālem:

1. **‘ālemi:-i**

Kaside 1

Mısra: 12

Dünya.

11. Maĥv olup hep eŝer-i zūlmet-i deycūr-ı fiten

12. ‘Ālemi kapladı envār-ı zekā-yı nuşret

2. **‘āleme:-e**

Kaside 2

Mısra: 25

Dünya.

25. Miŝāl-i mihr-i münīr ‘āleme ziyā şalarak

26. Belürdi ħazret-i destūr-ı ma‘delet meftūr

3. **‘ālemden:-den**

Kaside 4

Mısra: 53

Dünya.

53. Āb-ı ŝemŝīr ile tā kim vüzerā ‘ālemden

54. Olalar def‘-i mezālīmle müzīl-i çirk-āb

4. **‘āleme:-e**

Kaside 5

Mısra: 17

Dünya.

17. Şad-ĥamd ki pertev şalarak ‘āleme şimdi

18. Bir mihr-i münīr oldu ħadem-sā Yeñiŝehr’e

5. 'ālemüñ:-üñ

Müfret 6

Mısra: 2

Herkes.

1. Çalış olmağa kul alay begine

2. 'Ālemüñ bakma bir alay begine

6. 'ālemi:-i

Kaside 7

Mısra: 56

Dünya.

55. Bulamaz zātına el-kıssa nazīr ü hem-tā

56. Gezse bir kimse eger 'ālemi kişver kişver

7. 'āleme:-e

Kaside 7

Mısra: 73

Dünya.

73. Bir senüñ gibi gelür 'āleme bir medhe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midhatger

8. 'ālemde:-de

Kaside 8

Mısra: 7

Dünya.

7. Şuyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe 'ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

9. 'ālemde:-de

Gazel 139

Mısra: 3

Dünya.

3. Mişli nādir bulunsun 'ālemde

4. Bilmesün şīve-i vefāyı velev

10. 'ālem:

Kaside 9

Mısra: 94

Dünya, herkes.

93. Velī taḳsīrimi 'afv eyle zīrā

94. Senüñ vaşfuñda 'ālem beste-demdür

11. ‘**ālem:**

Kaside 11

Mısra: 39

Herkes.

39. Naẓm-ı rengīnine ‘ālem ḥayrān

40. Görmemiş mişlini çeşm-i devrān

12. ‘**ālem:**

Kaside 13

Mısra: 20

Dünya.

19. Muğtenim dünyā ‘ināyetūñ ile

20. Muhteşem ‘ālem o dārātuñ ile

13. ‘**ālemde:-de**

Kaside 13

Mısra: 65

Dünya.

65. Kimsin ‘ālemde be hey ‘āşık ‘aceb

66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

14. ‘**ālemüñ:-üñ**

Kaside 13

Mısra: 84

Dünya.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. ‘Ālemüñ sāmān ile zībendesi

15. ‘**āleme:-e**

Kaside 16

Mısra: 29

Herkes.

29. Çekersem ‘āleme tīg-i nigāhı

30. Helāk eyler hezārān bī-günāhı

16. ‘**ālemde:-de**

Kaside 16

Mısra: 57

Dünya.

57. O rütbe ile kim ‘ālemde bī-dād

58. Elüñden eylesün ‘uşşāk feryād

17. 'ālemde:-de

Gazel 21

Mısra: 8

Dünya.

7. Zūr-ı endişe-i çālākuñı teslīm eyler

8. Kuvvet-i ṭab'uñ 'ālemde olan maḡrūrı

18. 'ālem:

Gazel 24

Mısra: 14

Herkes.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān

14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylesünler

19. 'ālemde:-de

Gazel 58

Mısra: 1

Dünya.

1. Lā-übālīlerüz 'ālemde bize kayd olmaz

2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed keyd olmaz

20. 'ālemi:-i

Gazel 77

Mısra: 3

Dünya, herkes.

3. 'Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münīr

4. Gündüzün ol berķ uran pīşānī-i raḥşāna baķ

21. 'ālemde:-de

Gazel 100

Mısra: 14

Dünya.

13. Hep ḥātır-ı 'İzzet'de varur sākin olurdum

14. 'Ālemde senüñ ey büt-i 'işve ḡamuñ olsam

22. 'āleme:-e

Gazel 107

Mısra: 1

Dünya; herkes.

1. Eşrefüm 'āleme āşüb-figendür niḡehüm

2. Bir 'aceb 'arbede-engīz fītendür niḡehüm

23. 'ālemde:-de

Gazel 132

Mısra: 1

Dünya.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var 'ālemde vatandaşın
2. Bu sırrı su'āl it yine ğurbette gezenden

24. 'āleme:-e

Gazel 134

Mısra: 8

Dünya.

7. Nāmver-i dehr olur hātem-i t̄ā'ī gibi
8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhret-resān

'ālem:

1. 'ālemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 14

Sancak, bayrak.

13. Dikildi şahın-ı bāğa tūğ-ı şāhī
14. Nihālān-ı çemen güyā 'ālemdür

'ālem-efrāz-ı veġa:

1. 'ālem-efrāz-ı veġa:

Kaside 4

Mısra: 21

Savaş bayrağını yücelten.

21. 'Alem-efrāz-ı veġa hāzret-i Maḥmūd Paşa
22. Ki olur dergehine nāşiye-sā heft-kıbāb

'ālem-i bālā:

1. 'ālem-i bālāyı:-y, -ı

Gazel 129

Mısra: 3

Yüce alem.

3. Ra'd itme kıyās 'ālem-i bālāyı pür itdi
4. Feryād ü fiġān-ı fuķārāsı Yeñişehr'in

'ālem-i ġayb:

1. 'âlem-i ğaybuñ:-uñ

Gazel 149

Mısra: 14

Madde âleminin ötesindeki gözle görülemeyen âlem.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-ġazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i ğaybuñ sürüşuna

'âlem-i 'irfân:

1. 'âlem-i 'irfâna:-a

Gazel 3

Mısra: 2

Bilme, kültür dünyası.

1. Hoş geldüñ ey efâzıl-ı 'aşruñ ser-âmedi

2. Kim şibh ü mişlün 'âlem-i 'irfâna gelmedi

'alev:

1. 'alev:

Gazel 139

Mısra: 2

Ateşten çıkan parlak ve yanar kıvılcım II aşktan kaynaklanan sıcaklık durumu.

1. Şem'-i bezm-i ıarab bir âfeti sev

2. Çıksun 'aşkıyla çak tepeñden 'alev

'alevlen:

1. 'alevleniyor:-i, -yor

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Şiddetlenmek, birden büyüüvermek.

1. Kâr itdi cānuma eşer-i sūz-ı iftirāk

2. Günden güne 'alevleniyor nār-ı iştiyāk

2. 'alevlenmekdedür:-mek, -de, -dür

Kaside 8

Mısra: 44

Şiddetlenmek, birden büyüüvermek.

43. 'İzār-ı âteşinüñ ġāh u bī-ġeh yād ile cānā

44. 'Alevlenmekdedür kânün-ı dilde ħasretüñ nārı

'Ali:

1. 'Ali:

Müfret 2

Mısra: 2

Tepedelenli Ali Paşa, Osmanlı Devletine isyan etmiş olan Yanya valisi.

1. Bakdı tüfeng ü topa kalmamış ot falyada

2. Tepedelenli 'Ali patladı paskālyada

āl-i pāk:

1. āl-i pākūnden:-üñ, -den

Gazel 141

Mısra: 9

Temiz sülale II Hz. Peygamber'in soyu.

9. Senüñ ben āl-i pākūnden siyeh-rū bir günehkārum

10. Yüzüm yok hāzrete nice varayum yā Resūla'llāh

āl-ı Resūl'e:

1. āl-ı Resūl'e:-e

Gazel 73

Mısra: 12

Hz. Peygamber'in soyu.

11. 'İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl'e

12. Bildüm ki degül mā'il ü semt-i seref Eşref

'ālī-cenāb:

1. 'ālī-cenāb:

Kaside 13

Mısra: 103

Haysiyetli, şerefli, yüksek ruhlu, düşmanına bile iyilik edecek yaratılışta olan (kimse).

17. Ber-taraf itdi hudā azlem-i halk-ı İlāhī

18. Kıldı irsāl anuñ yerine bir 'ālī-cenāb

2. 'ālī-cenāb:

Kaside 13

Mısra: 103

Haysiyetli, şerefli, yüksek ruhlu, düşmanına bile iyilik edecek yaratılışta olan (kimse).

103. Sihr idem vaşfuñda ey 'Ālī-cenāb

104. Kala hayretde 'umūmen şeyh ü şāb

‘alīm:**1. ‘alīm:****Kaside 2**

Mısra: 89

*İlimli, bilgili II Allah’ ın sıfatı.***89.** Hudā ‘alīm ki ben hod-sitālīk itmez idim**90.** Zārūret eylemeseydi ibāhe-i mahzūr**alın:****1. alındı:-dı****Gazel 107**

Mısra: 9

*Kayda geçirmek, yazmak.***9.** Fem-i dil-berden alındı bu gāzel ey ‘İzzet**10.** Dir iken fitneyi ikāz idendür nighüm**alış:****1. alışmadum:-ma, -du, -m****Terkib-bend 1**

Mısra: 52

*Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peydâ etmek.***51.** Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile**52.** Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile**alvir:****1. alvirür:-ür****Gazel 8**

Mısra: 7

*Alıverir.***7.** Elümde sāğar-ı ser-şārum alıvirür şimdi**8.** Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña**‘aliyü’l-himmet:****1. ‘aliyü’l-himmetüm:-üm****Kaside 13**

Mısra: 92

Yardımlı yüce olan(kişi)

91. Ey keremkârum veliyü'n-ni'metüm
92. 'Âtıfetmendüm 'aliyü'l-himmetüm

Allâh:

1. Allâh:

Kaside 6

Mısra: 145

Allâh, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

145. Haşre dek zâtını Allâh mu'ammer itsün
146. Eylesün neyl-i me'ârible hemîşe şādân

2. Allâh:

Kaside 17

Mısra: 21

Allâh, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

21. Gûş iderse buraya geldiğini Allâh bir
22. İkimizi de ider tu'me-i tîğ-i tedmîr

Allâh için:

1. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 1

"Allâh hakkı için" anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için
2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

2. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 2

"Allâh hakkı için" anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için
2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

3. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 4

"Allâh hakkı için" anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

3. Bâgda servi temâşâ itmeden hâşıl nedür
4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allâh için

4. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 6

“Allâh hakkı için” anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

5. Şebnemāsâ ibtidâ ‘âşık ser-â-pâ dîde ol
6. Şoñra hayretle o gül-ruhsâra bak Allâh için

5. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 8

“Allâh hakkı için” anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

7. Yâ lebûñ emdir yâ kıl dârû-yı vaşluñ bî-dirîg
8. Haste-i hicrânuña bir çare bak Allâh için

6. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 10

“Allâh hakkı için” anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

9. Bir nıgehle bâri olsun yap yıkılmış hâtırum
10. Gel şu vîrân-hâneyi i‘mâra bak Allâh için

7. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 12

“Allâh hakkı için” anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

11. Çeşm-i mestûñ derdi gamzeñ fikri bî-tâb eyledi
12. Raḥm idüp hâl-i dil-i bîmâra bak Allâh için

8. Allâh için:

Gazel 131

Mısra: 14

“Allâh hakkı için” anlamında yemin sözü II doğrusu, gerçekten.

13. Yâre aḡyâruñ ne gözle bakdığı ma‘lûm lîk
14. İzzetâ sen ḡayre bakma yâre bak Allâh için

‘allâme-i zû-rütbe:

1. ‘allâme-i zû-rütbe:

Kaside 5

Mısra: 43

Rütbe sahibi, bilgin.

43. ‘Allâme-i zû-rütbe felek-kevkebe k’oldı
44. Dest-i keremi râtibe-baḡşâ Yeñişehr’e

alt:

1. **altundayuz:-ı, -n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 1

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

1. Çeşm-i nâ-mahrem bizi görmez hicâb altundayuz
2. Pertev-i rûy-ı dil-ârâyuz nikâb altundayuz

2. **altundayuz:-n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 2

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

1. Çeşm-i nâ-mahrem bizi görmez hicâb altundayuz
2. Pertev-i rûy-ı dil-ârâyuz nikâb altundayuz

3. **altundayuz:-u, -n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 4

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

3. Ma'ni-i rengîn-i lafz-ı neş'e-i şahbâ bizüz
4. Safr-ı mevc-i hânde-i câm-ı şarâb altundayuz

4. **altundayuz:-u, -n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

9. Beyza-i murğ-ı hümâ-yı devletüz ammâ çi sūd
10. Bahtımız ey dil siyeh-bâl-ı ğurâb altundayuz

5. **altundayuz:-u, -n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 12

Alt, aşağı.

11. Yâd-ı nev-hîz-i haşıyla eşkümüz rîzân olup
12. Sebze-i müjgânımız terdür şehâb altundayuz

6. **altundayuz:-ı, -n, -da, -y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 14

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için
14. Ğarğ-ı baħr-ıâ hacletüz şerm ile âb altundayuz

7. **altundayuz:-y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 6

Alt, aşağı II -e maruz bulunma, etkisinde olma.

5. Tābiş-i ruhsār-ı sākī bī-mecāl itdi n' ola
6. Sāyeveş hake düşersek āftāb altundayuz

8. altundayuz:-yuz

Gazel 57

Mısra: 8

Alt, aşağı.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdūn un gibi eyler gubār
8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

alt id:

1. alt ider:-er

Gazel 147

Mısra: 5

Üstünlük sağlamak, yenmek.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı 'işveyle alt ider
6. Bir sīm-sīne gelse o sīmīn-ber üstüne

ālūde-i şīr-i 'işve:

1. ālūde-i şīr-i 'işve:

Gazel 82

Mısra: 3

Cilvenin sütü bulaşan.

3. Şeker-lebleri ālūde-i şīr-i 'işve
4. Dāye koyunda murabbā küçücükdür küçücük

āmācgeh-i nāvek-i ta'n:

1. āmācgeh-i nāvek-i ta'n:

Gazel 21

Mısra: 11

Kınama okunun hedef tahtası.

11. Ya'ni āmācgeh-i nāvek-i ta'n eylemişim
12. Zāt-ı pākūñ gibi dānā-yı hüner-meftūri

āmāde:

1. āmāde:

Gazel 114

Mısra: 10

Hazır, hazırlanmış.

9. Gel gel ey zīver-i ser-ḥalka-i rindān-ı cihān
10. Meclis āmāde kuluñ şevkile dest efşānum

2. **āmādelerüz:-ler, -üz**

Gazel 137

Mısra: 5

Hazır.

5. ‘İyddur işte gelen buseye āmādelerüz
6. kaçma kurbānuñ olam ğamze-i fettānuñ için

āmāde ol:

1. **āmāde ol:**

Gazel 133

Mısra: 4

Bir şeye hazır hâlde olmak.

3. Hezār va ‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

āmāde-i peykār-ı sermā:

1. **āmāde-i peykār-ı sermā:**

Kaside 9

Mısra: 17

Soğuk savaşa hazır.

17. Heme āmāde-i peykār-ı sermā
18. Şufûf-ı serd ammā yek-ḳademdür

amān:

1. **amān:**

Gazel 30

Mısra: 24

Dikkat çekme, tembih, uyarı anlamında kullanılan söz.

23. ‘İzzet niçün izhār-ı cefā-keşlük idersin
24. Hāmüş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

2. **amān:**

Gazel 116

Mısra: 5

Dikkat çekme, tembih, uyarı anlamında kullanılan söz .

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

3. **amān:**

Gazel 120

Mısra: 12

Yardım istenildiğini anlatan söz, imdat.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ hürde-sālından

4. **amān:**

Gazel 126

Mısra: 5

Dikkat çekme, tembih, uyarı anlamında kullanılan söz .

5. Hañçer-i cevri amān çekme baña
6. O kemān gibi olan kaşuñ için

5. **amān:**

Gazel 135

Mısra: 7

“Bıktım, yeter artık, illallah” anlamında şikayet sözü.

7. TenhālİK amān cānuma kār eyledi bi’llāh
8. Luṭf ile ḥalāş eyleye Mevlā bu belādan

amān bil:

1. **amān bilmez:-mez**

Gazel 23

Mısra: 2

Mazeret kabul etmek.

1. Nigāhı cür‘a-nūş-ı fıtne çeşmi mest-i naḥvetdür
2. Amān bilmez o ḥūnī ğamzesi bir özge āfetdür

amān diñle:

1. **amān diñler:-r**

Gazel 34

Mısra: 9

Mazeret kabul etmek.

9. Amān mı diñler o mest-i piyāle-i naḥvet
10. Alınca destine tīg-i cefā yeñiçeridür

āmedeş:

1. **āmedeş:**

Gazel 3

Mısra: 7
Gelmiş.

7. Sürhî-i şafak nist hicāb āmedeş ez-mihr
8. Tā dīd felek hem-çü tū hurşīd-ferī-rā

āmed-şūd:

1. āmed-şūdünde:-ü, -n, -de

Kaside 8

Mısra: 66

Gelip gitme, geliş gidiş.

65. Te‘ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşul-ı erba‘a āmed-şūdünde ide tekrārı

āmed-şud-ı ğumūm:

1. āmed-şud-ı ğumūmuñla:-uñ, -la

Gazel 39

Mısra: 3

Kederlerin gelip gitmesi.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hātırūm
4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

‘amel:

1. ‘ameli:-i

Gazel 162

Mısra: 12

Bir maksatla yapılan iş, eylem, fiil.

11. Şer-i ğamdan bizi me’mūn eyler
12. Hayrdur pīr-i meyūñ hep ‘ameli

āmin:

1. āmine:-e

Kaside 13

Mısra: 112

Duâlardan ve hayır temennîlerinden sonra, “Allah kabul etsin, öyle olsun!” anlamında kullanılan söz.

111. Dest açup da‘vāta başla ‘İzzetā
112. Kudsiyān āmine āğāz ide tā

‘Amr:

1. 'Amr:

Gazel 58

Mısra: 8

'Amr, kişi adı.

7. Ser-fürü itse rakīb 'āşıkā her dem ne 'aceb

8. Kāngı ğavġāda 'Amr pā-zede-i Zeyd olmaz

āmīzīş:

1. āmīzīşündendür:-ün, -den, -dür

Gazel 17

Mısra: 3

Görüşme.

3. Rakībūñ yār ile āmīzīşündendür bu feryādum

4. Gülūñ hāre kırānı bülbüle efgān ider īrāş

ammā:

1. ammā:

Kıt'a 2

Mısra: 5

Ancak, ama.

5. İhtişāşuñ baña kat kat demek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile bak īmāsi

2. ammā:

Tahmis 2

Mısra: 14

Ancak, ama.

13. Bu sözi tefhīm içün dā'im saña tekrār ider

14. Gülli dībā giydūñ ammā korķarum āzār ider

3. ammā:

Kaside 3

Mısra: 47

Ancak, ama.

47. Biz taħassür-zede-i müy-miyānuz ammā

48. Her şeb aġyār-ı denī itmededür zīb-i kenār

4. ammā:

Gazel 4

Mısra: 11

Ancak, ama.

11. Ammā rakībden hāzer eyler ne işlesün
12. Yok çäre büse virmege ruhsārdan baña

5. ammā:

Kaside 5

Mısra: 56

Çok fazla; sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

55. Bundan girü ‘arz idecegüm ‘ıkd-ı cevāhir
56. Hayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr’e

6. ammā:

Kaside 5

Mısra: 59

Ancak, ama.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i tab‘um
60. Ta‘rif idemem kendümi hālā Yeñişehr’e

7. ammā:

Kaside 6

Mısra: 33

Ancak, ama.

33. Zāları zīver-i iklīl-i belāgat ammā
34. Sīnlerde ser-i hüssādı keser erre-be-sān

8. ammā:

Kaside 6

Mısra: 115

Çok fazla; sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

115. Sāldē hūrdē hūrdē yine ammā ki büzürg
116. Re’y ü tedbīrde pīr hūsn ü melāhatde civān

9. ammā:

Kaside 6

Mısra: 144

Ama, ancak.

143. İtdiği medhe benüm hīç yok istiḥkākum
144. Muktezā-yı şiyem-i luṭfidur ammā iḥsān

10. ammā:

Tahmis 6

Mısra: 13

Çok fazla; sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz
 14. H̱āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

11. ammā:

Gazel 8

Mısra: 3

Ancak, ama.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā
 4. Pek ıztırāb virür şubh-dem humār baña

12. ammā:

Kaside 9

Mısra: 18

Ancak, ama.

17. Heme āmāde-i peykār-ı sermā
 18. Şufūf-ı serd ammā yek-ķademdür

13. ammā:

Kaside 9

Mısra: 51

Ancak, ama.

51. Haṭuñ reyḥān-ı bağ-ı cennet ammā
 52. 'İzāruñ verd-i gülzār-ı İrem'dür

14. ammā:

Kaside 9

Mısra: 55

Ancak, ama.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā
 56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

15. ammā:

Gazel 9

Mısra: 10

Çok fazla; sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

9. Var ise iķbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz
 10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

16. ammā:

Kaside 13

Mısra: 38

Ancak, ama.

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel
38. Hüsni de ammā efendüm bī-bedel

17. **ammā:**

Kaside 16

Mısra: 44

Çok fazla; sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

43. Çekül ser-halka-i 'uşşākdan dir
44. Merām-ı Eşref ammā müstetirdir

18. **ammā:**

Kaside 17

Mısra: 4

Ancak, ama.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde fakīr

19. **ammā:**

Gazel 26

Mısra: 7

Ancak, ama.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥāṭır-firīb ammā
8. O şūḥun şīve-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

20. **ammā:**

Gazel 30

Mısra: 11

Ancak, ama.

11. Zāhidlere yüz virmeme māni' degül ammā
12. Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür

21. **ammā:**

Gazel 32

Mısra: 3

Ancak, ama.

3. Nokta-i ḥālinde icmāl idi ammā şimdi ḥaṭ
4. Nüşa-i ḥüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

22. **ammā:**

Gazel 46

Mısra: 5

Ancak, ama.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok
6. Zümre-i agyārdan eyler hāzer maḥbūblar

23. ammā:

Gazel 54

Mısra: 5

Ancak, ama.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevābdan aluruz

24. ammā:

Gazel 57

Mısra: 9

Ancak, ama.

9. Beyza-i murğ-ı hümā-yı devletüz ammā çi sūd
10. Bahtımız ey dil siyeh-bāl-ı ğurāb altundayuz

25. ammā:

Gazel 61

Mısra: 3

Ancak, ama.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ārife bir gül ammā
4. Müteselli degilüz bir gül-i ḥandān ile biz

26. ammā:

Gazel 63

Mısra: 3

Ancak, ama.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāğar-ı ‘aşkuz ammā
4. Ne şunar sāki-i nāzende edāyı bilürüz

27. ammā:

Gazel 71

Mısra: 12

Ancak, ama.

11. Gerçi ešnā-yı tekellümde tebessümler ider
12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammā ḥāfız

28. ammā:

Gazel 75

Mısra: 7

Ancak, ama.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā
8. Benî şehre añı yābāna kodı şīve-i haqq

29. ammā:

Gazel 82

Mısra: 6

Ancak, ama.

5. Dil-i 'uşşākda ümniye-i bezm-i ünsi
6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

30. ammā:

Gazel 82

Mısra: 13

Ancak, ama.

13. İsterüm hālūmi 'arz itmege 'İzzet ammā
14. Korkarum eylemez ılgā küçücükdür küçücük

31. ammā:

Gazel 90

Mısra: 11

Ancak, ama.

11. Yine dārū-yı lebidür aña dermān ammā
12. Bilmeyor derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ķāmı güzel

32. ammā:

Gazel 96

Mısra: 17

Ancak, ama.

17. Gerçi ta'n eyler 'avām ammā biz
18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı 'ālem

33. ammā:

Gazel 104

Mısra: 6

Ancak, ama.

5. Nī-şūh-ı dil-sitānī tā dil zi-men rübāyed
6. Tīg-i kemān-ı 'aşķem ammā hedef ne-dārem

34. āmmā:

Gazel 105

Mısra: 6

Ancak, ama.

5. Pinhân olayor hem-çü perî pîş-i nazardan
6. Baḡsañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

35. **ammā:**

Gazel 117

Mısra: 15

Ancak, ama.

15. Ne mümkin raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā
16. Ḥaberdār olmamışdur ‘İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

36. **ammā:**

Gazel 129

Mısra: 16

Ancak, ama.

15. Hîç şîve-i ḥübānına ṭākat getürülmez
16. ‘İzzet bu gün gördigi yok ḥaḡ bilür ammā

37. **ammā:**

Gazel 143

Mısra: 13

Ama, ancak.

13. ‘İzzet ḡuluñı eyleme ammā ki ferāmūş
14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

38. **ammā:**

Gazel 155

Mısra: 5

Ancak, ama.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba‘īd ammā
6. Uzaḡdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

39. **ammā:**

Gazel 155

Mısra: 8

Ancak, ama.

7. Vefākāranı ḡoşdur gerçi ḥübān-ı Yeñişehir’üñ
8. Virür bir başḡa ḡālet ādeme ammā sitem-ḡüsü

ammā :

1. **ammā :**

Kaside 4

Mısra: 41

Zıt ve aykırı hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat, lâkin.

41. Vaşfuña böyle mi āgāz iderdüm ammā
 42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

‘Amr:

1. ‘Amrın:-*ın*

Gazel 71

Mısra: 9

Eski fetva metinlerinde erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerdendir. (Diğer isimler: Amr, Bekir, Beşir, Hâlid).

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın çarby
 10. Döşün ‘uşşākını dögerse de tenhā hâfiz

añ:

1. añdıkça:-*dıkça*

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Hatırlamak, akla getirmek.

13. Geldikçe yāda serv-i hırāmānum ağlarum
 14. Añdıkça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. ān:

Gazel 3

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Çün keç nihed ān şūh külāh-ı Teterīrā
 2. Men pā be-zenem sāḥa-i şūrīde-serī-rā

3. añ:

Gazel 3

Mısra: 5

Güzellik, cazibe.

5. Ān māh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruh
 6. Der-meclis-i mā cilve ne-mānd digerī-rā

4. añma:-*ma*

Gazel 4

Mısra: 6

Hatırlamak, akla getirmek.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i gāmdur āh ider
 6. Añma efendi añma dil-i zārdan baña

5. **añma:-ma**

Gazel 4

Mısra: 6

Hatırlamak, akla getirmek.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i gāmdur āh ider

6. Añma efendi añma dil-i zārdan baña

6. **ān:**

Gazel 7

Mısra: 3

O, kişi zamiri.

3. Ān şabūhī-zedegānīm ki mestī-i mūdām

4. Kes ne-y-āred ki koned fark zi-huşyāri-i mā

7. **ān:**

Gazel 21

Mısra: 11

Güzellik, cazibe.

11. Ger der-āyīne be-bīned rūḥ-ı ḥod-rā ān büt

12. Tā me-pendār ki dīger vešenī mī-cūyed

8. **ān:**

Gazel 40

Mısra: 2

Güzellik, cazibe.

1. Ne ḥaṭ u ḥāl ne gīsū-yı perīşān ister

2. Ḥüsn-i dil-süz-ı ruḥ-ı māhveşān ān ister

10. **āna:-a**

Gazel 116

Mısra: 7

Zamanın bölünemeyecek kadar küçük parçası, kısa zaman, lahza, dem.

7. Bu ḥānḳāh-ı kūhinde ne āna dek hū hū

8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

11. **añduḳça:- duḳça**

Gazel 142

Mısra: 11

Birini veya bir şeyi hatıra getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, sözünü etmek, bahsetmek.

11. Beni añduḳça o nāzişger-i fettān dir imiş

12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür ḥāṭuruma

āmūht:**1. āmūht:****Gazel 3**

Mısra: 4

Güzellik, cazibe.

3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī

4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünin perde-derī-rā

aña:**1. aña:****Kaside 4**

Mısra: 38

Ona.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yoğise

38. Kūşe-i gūra şığınmağdur aña re'y-i şavāb

2. aña:**Kaside 6**

Mısra: 135

Ona.

135. Ben aña hāl-i şabāvetden iderdüm taklīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfān

3. aña:**Kaside 7**

Mısra: 52

Ona.

51. İzırāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb

52. Kūh u temkīn ü vaķarı aña şalsa lenger

4. aña:**Kaside 7**

Mısra: 81

Ona.

81. Aña şad ħamd ki bu edhem-i kil-k-i çālāk

82. 'Arşagāh-ı hūner ü nazmda gitdikçe gider

5. aña:**Kaside 9**

Mısra: 33

Ona.

33. Yetiřmekde aña mevķūf řeř māh
34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

6. aña:

Kaside 9

Mısra: 86

Ona.

85. O ferzend-i sa‘ādetmend-i ‘āķil
86. Aña bařřāyış-i ĥaķdur keremdür

7. aña:

Kaside 11

Mısra: 8

Ona.

7. Ne suĥan gevher-i deryā-yı hüner
8. ‘İķd-ı Pervīn aña şad reşk eyler

8. aña:

Kaside 16

Mısra: 19

Ona.

19. O dem Eşref aña dir bāreka’llāh
20. Ser-āmedsin sen Aĥmed kışşa kütāh

9. aña:

Kaside 16

Mısra: 39

Ona.

39. Dir Eşref aña Aĥmed olma ġam-ĥvār
40. Seni dūnyāda ben ĥiĥ eylemem zār

10. aña:

Kaside 16

Mısra: 50

Ona.

49. Mücerred kendi bulsun iřtīhārı
50. İdeler aña tenhā i‘tibārī

11. aña:

Kaside 16

Mısra: 70

Ona.

69. Velī kes sen dahı andan selāmı
70. Aña gösterme rüy-ı iltiyāmı

12. **analar:-lar**

Gazel 20

Mısra: 5

Çocuk doğuran kadın. Valide.

5. Büyüdükçe analar ağladacakdur bilesün
6. Küçücükden ser-i hātır-şikenāndur Aḥmed

13. **aña:**

Gazel 42

Mısra: 7

Ona.

7. Hıffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer
8. Bezm-i neşât-ı bādeye şıklet şığışmıyor

14. **aña:**

Gazel 51

Mısra: 2

Ona.

1. Şabā yelmiş hevā-yı kākülünle düldül olmışdur
2. Aña emvāc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmışdur

15. **aña:**

Gazel 88

Mısra: 8

T. Ona.

7. Gönül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
8. Aña ııred dahı dümdār-ı iktifā mı degül

16. **aña:**

Gazel 90

Mısra: 11

Ona.

11. Yine dārū-yı lebidür aña dermān ammā
12. Bilmeyor derd-i dil-i ‘āşık-ı nā-kāmı güzel

17. **aña:**

Gazel 90

Mısra: 14

Ona.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda
14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

18. **aña:-in, -den**

Gazel 120

Mısra: 9

Ona.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zīrā
10. Kebāba döndi şimdi nār-ı 'aşkuñ işti 'ālūñden

19. **aña:**

Gazel 139

Mısra: 7

Ona.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān
8. Merhamet mi-kuned 'acül me-şev

20. **aña:**

Gazel 156

Mısra: 6

Ona.

5. Olsa pīrāste hāl ü haṭ ile 'ārız-ı mihr
6. Aña teşbīh iderdük ruḥ-i dil-dārumuzı

21. **aña:**

Gazel 158

Mısra: 12

Ona.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık
12. Yā duḥter-i rez de aña hemşīre degül mi

ānān:

1. **ānān:**

Gazel 14

Mısra: 3

Onlar.

3. Ānān ki sipārend revān der-ğam-ı kad' et
4. Hīzend be-maḥşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

'anber:

1. **'anber:**

Kaside 7

Mısra: 20

Güzel kokulu madde.

19. Merdüm-i dide-i hayret-zedemün 'aksi iken

20. Diyemem hâl-i siyâh-ı ruḥuna ben 'anber

ancaḳ:

1. **ancaḳ:**

Kaside 5

Mısra: 11

Ama, fakat.

11. Bir köhne fenâr oldığı meşhûrdur ancaḳ

12. Lâzım idi bir şem'-i dil-ârâ Yeñişehr'e

2. **ancaḳ:**

Kaside 13

Mısra: 16

Yalnız, sadece.

15. Dal kılıc ehl-i fesâd oldu 'adīm

16. Ebrû-yı ḥübânla ancaḳ dil dü-nīm

3. **ancaḳ:**

Gazel 40

Mısra: 5

Yalnız, sadece.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancaḳ

6. Elde pîrâne 'aşâ şevḳ-i civânân ister

4. **ancaḳ:**

Gazel 115

Mısra: 11

Yalnız, sadece.

11. Ancaḳ saña bir maḥabbet itdük

12. Bilsek bu mîdur günâh efendüm

anda:

1. **anda:**

Kaside 5

Mısra: 9

Orada.

9. Bâr-âver iken naḥl-i ümîd anda bu güne

10. Nam olsa n'ola bâğ-ı temennâ Yeñişehr'e

2. anda:

Gazel 26

Mısra: 4

Onda.

3. Degüldür kı̄l ü kı̄l-ı mû-şıkāfān-ı heves bī-cā

4. Belī baḥş-i miyānı incedür pek anda diḳḳat var

3. anda:

Gazel 141

Mısra: 12

Orada.

11. Senüñ nesl-i şerīfün bir çemenzār-ı siyādetdür

12. Ben anda sebze-i bī-gāne sāyum yā Resūla'llāh

andan:

1. andan:

Kaside 9

Mısra: 96

Ondan.

95. Ne mümkün mevce-i deryā-yı iḥşā

96. Senüñ evşāfuñ andan şanma kemdür

2. andan:

Kaside 13

Mısra: 110

Ondan.

109. Görsin āsārum benüm iden gümān

110. Zūr-ı ṭab'um andan olur müstebān

3. andan:

Kaside 16

Mısra: 69

Ondan.

69. Velī kes sen daḥı andan selāmı

70. Aña gösterme rüy-ı iltiyāmı

4. andan:

Gazel 112

Mısra: 8

Ondan.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kâni‘im
 8. Andan efzûn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

‘andelîb:

1. **‘andelîb:**

Gazel 19

Mısra: **10**

Bûlbûl II âşık.

9. Güzellerdür bizi nālân iden bu bāğ-ı ‘âlemde
 10. Çemende ‘andelîb eyler gül ü nesrînden feryâd

2. **‘andelîbine:-i, -n, -e**

Gazel 25

Mısra: **11**

Bûlbûl II âşık.

11. Her gül-‘izâr itmededür ‘andelîbine
 12. Bir tarz-ı nâ-şenîde ile mekr ü âller

3. **‘andelîb:**

Gazel 85

Mısra: **2**

Bûlbûl II âşık.

1. Her zamân itmede bir reng-i diger şîvelerüñ
 2. ‘Andelîb itdi bizi ey gül-i ter şîvelerüñ

4. **‘andelîb:**

Gazel 134

Mısra: **5**

Bûlbûl II âşık.

5. Nây-ı enîn-i dilüm eylese gûş ‘andelîb
 6. Bezîm-i çemen başına tār olur ol dem hemân

añdır:

1. **añdırur:-ur**

Kaside 8

Mısra: **16**

Hatırlatmak.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer
 16. Dem-â-dem añdırur ol nîze-i billûr girdârı

2. **añdırır:-ır**

Gazel 14

Mısra: 12
Hatırlatmak.

11. Yürüdükçe o kâmet-i bālā
12. Añdırır serv-i bâğ-ı mînūyı

a'ni:

1. a'ni:

Kaside 6

Mısra: 63

Arapça'da "demek istiyorum ki" anlamındaki kelime, eski metinlerde ya'nî yerine ve a'nî bihî (Bununla şunu kastediyorum) şeklinde nâdiren kullanılmıştır.

63. O vezîr [i]bnü vezîr a'ni Velî Paşa kim
64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarh-ı gerdân

ānı:

1. ānı:

Tahmis 6

Mısra: 28

Zamânın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem.

27. Nev-resân içresin alduñ yine meydânı bu gün
28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şād kııl ānı bu gün

2. ānı:

Gazel 38

Mısra: 9

Zamânın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem.

9. Hâlel-pezir-i fenâ eyler ānı seyl-i gumûm
10. Esās-ı kaşr-ı tarabda beķā mı var yokdur

anı:

1. anı:

Kaside 7

Mısra: 12

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

11. Bıkr iken ma'ni-i bīgāne yine bī-pervā
12. Āşinālıklar idüp lafz anı ağūşa çeker

2. anı:

Kaside 10

Mısra: 43

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

43. Anı hâkḳ müsned-i devletde mü'ebbed kılsun
 44. Biz daḥı sâye-i 'adlünde ḥuzûr eyleyelüm

3. añı:

Kaside 16

Mısra: 45

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
 46. Dime Eşref imiş gāyetde gaddār

4. anı:

Kaside 16

Mısra: 48

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

47. Ğaraḫ taḡlīt-i Aḥmed' dūr bu sözden
 48. Düşürsin tek anı 'uşşāk gözden

5. anı:

Kaside 16

Mısra: 61

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

61. Anı mesrūr idersün bir zamān sen
 62. Seni şâyân-ı vaşlum eylemem ben

6. anı:

Kaside 16

Mısra: 68

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

67. Senün dil-ḥ'āhuñ üzre eylerüm kār
 68. Anı hiç vaşluma itmem sezāvār

7. añı:

Gazel 75

Mısra: 8

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

7. Gerçi ben ḳays' la hem-seng-i cünūnum ammā
 8. Beni şehre añı yābāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

8. anı:

Gazel 123

Mısra: 6

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cılve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

9. anı:

Gazel 136

Mısra: 17

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh
18. Pejmürdelenmesün gül-i ruḥsārı bir zamān

10. anı:

Gazel 145

Mısra: 6

Onu, üçüncü tekil şahıs zamirinin belirtme hal eki almış şekli.

5. Şām u seher hem-niṣīn saña raḡīb-i la'īn
6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

añıl:

1. añılur:-ur

Gazel 22

Mısra: 8

Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

‘ankebūt:

1. ‘ankebūt:

Kaside 6

Mısra: 81

Örümcek.

81. ‘Ankebūt eyler idi terk-i ta‘addī-i zübāb
82. Kılssa terfīh-i gürūh-ı ḥaṣerāta fermāñ

‘ankebūt āğı:

1. ‘ankebūt āğına:-n, -a

Gazel 58

Mısra: 4

Örümcek ağı.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī
4. ‘Ankebūt āğına şeh-bz begüm şayd olmaz

añla:**1. añla:****Kaside 2**

Mısra: 37

*Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, bilmek.***37.** Var añla mertebesin ol sülâleden gelenün**38.** O aşl-ı pāke olan müntesib ne gevher olur**2. añladı:-dı****Kaside 4**

Mısra: 32

*Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, bilmek.***31.** Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli**32.** Başına gelecegi añladı ol hāne-ḥarāb**3. añladum:-du, -m****Gazel 5**

Mısra: 14

*Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, bilmek.***13.** ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördün**14.** Var sende bu gün añladum āsār-ı temāşā**4. añlamıyor:-mı, -yor****Kaside 5**

Mısra: 59

*Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.***59.** Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i ṭab‘um**60.** Ta‘rīf idemem kendümi ḥālā Yeñişehr’e**5. añlar:-r****Gazel 64**

Mısra: 17

*Kavramak, idrak etmek.***17.** Qadr-i sūḥanum cevheriyān-ı hüner añlar**18.** ‘İzzet yine erbābı ider raġbet-i elmās**6. añladum:-du, -m****Gazel 68**

Mısra: 4

Kavramak, idrak etmek.

3. Nergisüñ baқdum çemende çeşmine
4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraż

7. **añladıgum:-dığ, -um**

Gazel 71

Mısra: 6

Kavramak, idrak etmek.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-āmed bulunur
6. Līk ben añladıgum cümleden ā'lā hāfız

8. **añlar:-r**

Gazel 95

Mısra: 13

Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi
14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

9. **añlar:-r**

Gazel 103

Mısra: 10

Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
10. Rūy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

10. **anlar:-r**

Gazel 111

Mısra: 16

Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāzdur sözüm

11. **añladum:-du, -m**

Gazel 148

Mısra: 13

Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā
14. 'İzzet-i pā-māli yeksān-ı tūrāb eylerse de

anlar:

1. **anları:-ı**

Kaside 6

Mısra: 119

Onlar, üçüncü çoğul şahıs zamiri.

119. Eylesün anları āsīb-i ḥaṭardan maḥfūz
120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

2. **anlara:-a**

Kaside 6

Mısra: 123

Onlar, üçüncü çoğul şahıs zamiri.

123. Ben ne nā-çīzüm idem anlara şāyeste ūenā
124. Yine iderse ider Lūtfi-i sencīde-beyān

3. **anlardan:-dan**

Kaside 10

Mısra: 25

Onlar, üçüncü çoğul şahıs zamiri.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuızı anlardan
26. ‘Arz-ı ḥāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

4. **anlar:**

Gazel 61

Mısra: 7

Onlar, işaret zamiri.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i ḥüsn ü bahādur anlar
8. Zerrevāruz o iki neyyir-i raḥşān ile biz

5. **anlar:**

Gazel 135

Mısra: 10

Onlar, üçüncü çoğul şahıs zamiri.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi
10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

anuñ:

1. **anuñ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

37. Kāni‘ degilken ol şūḥuñ kelāmına
38. Biz şimdi ḥasret olduk anuñ bir peyāmına

2. **anuñ:**

Kaside 1

Mısra: 29

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

3. anuñ:

Kaside 2

Mısra: 12

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

11. O gūne vardı metānet hīşār-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hīç kārger anuñ zer ü zūr

4. anuñ:

Kaside 2

Mısra: 39

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

39. Ne mümkin eylemek evşāfını anuñ ta'dād
40. Meger ki 'acz ile bir nebze idelüm meşūr

5. anuñ:

Kaside 4

Mısra: 18

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

17. Ber-ṭaraf itdi ḥudā azlem-i ḥalk-ı İlāhī
18. Kıldı irsāl anuñ yerine bir 'ālī-cenāb

6. anuñ:

Kaside 6

Mısra: 114

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

113. Biri de kūdek-i nev-sāle o Mīr 'İsmā'īl
114. Mīrler olsun anuñ uğrına yek-ser ḳurbān

7. ānuñ:

Kaside 9

Mısra: 38

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda
38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem'dür

8. anuñ:

Kaside 9

Mısra: 69

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

69. Anuñ ta‘dād-ı evşāf-ı cemīli
70. Muḥaṣṣal ḥāric-i ṭavḳ-ı kalemdür

9. **anuñ:**

Kaside 9

Mısra: 73

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

73. Anuñ zīrā āb-ı vālā-nijādı
74. Velī Paşa-yı İskender-ḥaṣemdür

10. **anuñ:**

Kaside 10

Mısra: 33

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ ḥātem ü Ma‘n ü Ca‘fer
34. ‘Acabā ḥāṭıra dirler mi ḥuṭūr eyleyelüm

11. **anuñ:**

Kaside 10

Mısra: 39

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

39. Çok ‘ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz
40. Kaṅı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfūr eyleyelüm

12. **añun:**

Kaside 16

Mısra: 63

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder işkeste hem ṭarf-ı külāhuñ

13. **anuñ:**

Kaside 18

Mısra: 12

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

11. Hem maḥlaşumdur ‘İzzet-i āşüfte rūzgār
12. Anuñ için benüm gibi bir nā-şekībdür

14. **anuñ:**

Gazel 97

Mısra: 12

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgün
12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

15. **anuñla:-la**

Gazel 103

Mısra: **18**

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

16. **anuñ:**

Gazel 132

Mısra: **22**

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

21. ‘İzzet’de hele sen gideli ḳalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rūḥı bedenden

17. **anuñ:**

Gazel 143

Mısra: **14**

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

13. ‘İzzet ḳuluñı eyleme ammā ki ferāmūş
14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

18. **anuñ:**

Gazel 144

Mısra: **18**

Onun, üçüncü tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış şekli.

17. Ne ḥaddün ḥazret-i ‘İzzet Beg’e pey-revlük ey ‘İzzet
18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

anuñçün:

1. **onuñçün:**

Kaside 9

Mısra: **48**

Onun için; o, işaret zamiri - için edatı ile birleşerek sebep bildirmiş.

47. Şikenc-i zülf-i yāri ḳışdı şimdi
48. Anuñçün böyle sünbül ḥam-be-ḥamdur

2. **anuñçün:**

Gazel 118

Mısra: **10**

Onun için; o, işaret zamiri - için edatı ile birleşerek sebep bildirmiş.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı ‘aşkdur ‘İzzet
10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

añ:

1. **añup:-up**

Gazel 47

Mısra: 12

Hatırlamak, akla getirmek.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u hurūşa vardum
12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

ara:

1. **arasında:-sı, -n, -da**

Kaside 2

Mısra: 84

Ara, orta, iç.

83. Beyāz-ı şubhdur ‘İzzet ki reng-i şebde hemān
84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafür

2. **aramaz:-maz**

Gazel 157

Mısra: 2

Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

1. Haṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarāb āşāmı
2. Rinde kāfī aramaz nüsha-i şerh-i cāmı

3. **araya:-y, -a**

Gazel 161

Mısra: 4

Söz konusu olan şeyler arasındaki ilişki.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz
4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

4. **arasında:-sın, -da**

Gazel 71

Mısra: 9

Ara, söz konusu olan şeyler arasındaki ilişki.

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında biraḫsın ḍarbı
10. Dögsün ‘uşşākını dögerse de tenhā ḥāfız

5. **arasında:**

Gazel 132

Mısra: 19

Ara, söz konusu olan şeyler içinde.

19. İhvân arasında ne şafâ sâķī-i gül-ruh

20. Zânūya gele buse vire ğonce-i dehenden

‘arak-ı la‘l-i dil-ārā:

1. ‘arak-ı la‘l-i dil-ārā:

Gazel 52

Mısra: 8

Sevgilinin kırmızı dudağının kokusu.

7. Bir mertebe mest itdi beni bāde-i gül-reng

8. Güyā ‘arak-ı la‘l-i dil-ārā ħarışıkđur

ārām:

1. ārām:

Gazel 132

Mısra: 4

Rahat, huzur.

3. Şor bŷy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıķdı çıķalı buldı mı ārām ħemenden

aran:

1. aransa:-sa

Kaside 9

Mısra: 101

Bulunmaya ħalışılmak, araştırılmak, taharrî edilmek.

101. Aransa bir daħı mişlŷm bulunmaz

102. Eger mŷlk-i ‘Arab’dur ger ‘Acem’dür

‘ar‘ar:

1. ‘ar‘ar:

Kaside 7

Mısra: 64

Dikenli ardıħ ağacı, dağ servisi II sevgilinin zarif endâmı, ince ve uzun boyu.

63. Serv-i dil-cŷy-ı ħemenzār-ı necābet ki olur

64. Bāġa ‘azm eylese pā-der-gil-i ħayret ‘ar‘ar

2. ‘ar‘ar:

Gazel 133

Mısra: 10

Dikenli ardıç ağacı, dağ servisi II sevgilinin zarif endâmı, ince ve uzun boyu.

9. O serv-ğadde ki var bu kırışmelerle çıkış

10. Nice şaşırmason ‘ar‘ar çemende refıārın

ārāyış:

1. ārāyış:

Gazel 56

Mısra: 8

Zinet, süs.

7. şıve-i hüsn-i ĥudā-dād gerekdür yohsa

8. Zağan ārāyış ile hem-ser-i řāvus olmaz

ārāyış-i dīvān-ı belāğat:

1. ārāyış-i dīvān-ı belāğat:

Gazel 13

Mısra: 14

Etkili sözlerden oluşmuş divanın süsü.

13. Naẓm-ı rengīnūmi eylerse Necīb’üm tanzīr

14. Olur ārāyış-i dīvān-ı belāğat kat kat

ārāyış-i seyr-i temāşā:

1. ārāyış-i seyr-i temāşā:

Gazel 5

Mısra: 4

Gezip görmenin süsü.

3. Çık seyre levendāne řaluñ qaddūñi göster

4. Vir hüsnūñe ārāyış-i seyr-i temāşā

‘arbede-engīz:

1. ‘arbede-engīz:

Gazel 107

Mısra: 2

Kargaşa koparan.

1. Eşrefüm ‘āleme āşüb-figendür nıgehüm

2. Bir ‘aceb ‘arbede-engīz fıtendür nıgehüm

‘ārī:

1. ‘ārī:

Kaside 8

Mısra: 36

(Bir şeyden) Kurtulmuş, soyunmuş olan, (o şeyi) üzerinden atmış bulunan.

35. Efendüm tūṭī-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ jengden ‘ārī

‘ārif:

1. ‘ārife:-e

Gazel 61

Mısra: 3

Bilge kişi.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ārife bir gül ammā

4. Mütesselli degilüz bir gül-i ḥandān ile biz

2. ‘ārif:

Gazel 96

Mısra: 25

Bilge kişi.

25. Mesnevisinden ider ‘ārif olan

26. Aḥz-ı esrār-ı ‘ulūm-ı ‘ālem

‘ārife ol:

1. ‘ārife olmağıla:-mağ, -ıla

Gazel 109

Mısra: 3

Bilgili olmak.

3. ‘Ārife olmağıla vāsīta-i zikru’llāh

4. Her zaman itmede tekrār-be-tekrār ḳasem

‘ārız:

1. ‘ārızuñ:-uñ

Gazel 123

Mısra: 1

Yanak.

1. ‘Ārızuñ itdi nem-i ḥoy-ı ḥacālet taḥsīn

2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsīn

‘ārız-efrüz-ı kemāl:

1. ‘ārız-efrüz-ı kemāl:

Gazel 1

Mısra: 2

Yanağı aydınlatan olgunluk.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

‘arız-ı mihr:

1. ‘arız-ı mihr:

Gazel 156

Mısra: 5

Güneş gibi parlayan yanak.

5. Olsa pīrāste hāl ü haṭ ile ‘arız-ı mihr
6. Aña teşbīh iderdük ruḥ-i dil-dārumuzı

‘arız-ı pāk:

1. ‘arız-ı pākinde:-in, -de

Gazel 77

Mısra: 5

Temiz alın.

5. ‘Arız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruhsārında yārūñ ol haṭ-ı reyhāna bak

‘arız-ı tābān:

1. ‘arız-ı tābānuña:-uñ, -a

Tahmis 6

Mısra: 21

Parlak yanak.

21. ‘Arız-ı tābānuña teşbīh-i māh itdümse de
22. Nāme-i ā‘māli cürm ile siyāh itdümse de

‘arşagāh-ı hüner ü nazm:

1. ‘arşagāh-ı hüner ü nazmda:-da

Kaside 7

Mısra: 82

Beceriklilik ve şiir (söz söyleme) meydanı.

81. Aña şad ḥamd ki bu edhem-i kilik-i çālāk
82. ‘Arşagāh-ı hüner ü nazmda gitdikçe gider

‘arşageh:

1. ‘arşagehde:-de

Gazel 66

Mısra: 14

Meydan.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet
14. Bu ‘arşagehde қосun tek ü tāzı leng olmuş

‘arşā-i arz-ı mahāret:

1. ‘arşā-i arz-ı mahāretde:-de
Kaside 10
Mısra: 5
Hüner dünyasının toprağı.

5. ‘Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engīz
6. Hāsıdın çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

‘arşa-i midhat:

1. ‘arşa-i midhatde:-de
Kaside 7
Mısra: 92
Övme meydanı.

91. Tā ki pākīze-edāyān-ı kemāl ü ‘irfān
92. Olalar ‘arşa-i midhatde sitāyış-güster

‘arşa-i nāz:

1. ‘arşa-i nāzuñ:-uñ
Tahmis 6
Mısra: 26
Cilve meydanı.

25. ‘Āşık-ı şūrīdeler baқma begüm ma‘zürdur
26. ‘Arşa-i nāzuñ senüñdür güy u çevgānı bu gün

‘arş-āşinā:

1. ‘arş-āşinā:
Gazel 29
Mısra: 2
Göğün en yüksek katını bilen.

1. Merhabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdur
2. Eyle gül-bang-ı demüñ ‘arş-āşinā nev-rūzdur

artık:

1. artık:
Terkib-bend 1
Mısra: 46
Bundan sonra.

45. Ahvālūmi tayanlar acır sīne-çāk olur
 46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

‘arūs:

1. ‘arūsa:-a
Gazel 91
 Mısra: 11
Süslenmiş gelin.
11. ‘Arūsa döndi yine bīkr-i ma‘ni-i rengīn
 12. Ne ziynet eyledi ĩrāš gör ħinā-yı ħayāl

‘arūs-ı cemāl-i yār:

1. ‘arūs-ı cemāl-i yār:
Gazel 7
 Mısra: 3
Sevgilinin yüzünün gelinliği (duvak).
3. Tebdīl-i kisve kıldı ‘arūs-ı cemāl-i yār
 4. Bir pullı nev-nikāba büründi nehāyeti

‘arūs-ı vişāl:

1. ‘arūs-ı vişāl:
Gazel 88
 Mısra: 3
Kavuşma düğünü.
3. Hülāsa-i emel-i dil olan ‘arūs-ı vişāl
 4. Henüz müstetir-i perde-i ħafā mı degül

arż:

1. arża:-a
Gazel 117
 Mısra: 17
Dünya.
17. Cenāb-ı ‘ākif-i zer-bāf-ı nażma arża nā-şāyān
 18. Bu gūne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

‘arż:

1. ‘arż:
Gazel 57
 Mısra: 13
Sunma, bir büyüğe takdim etme.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için
14. Ğarķ-ı baķr-ıā ĥacletüz şerm ile āb altundayuz

'arz eyle:

1. 'arz eyle:

Gazel 158

Mısra: 13

Sunmak; göstermek.

13. 'Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme tırma
14. 'İzzet hevesüñ şî'riñi teşhîre degül mi

2. 'arz eylese:-se

Kaside 3

Mısra: 40

Sunmak; göstermek.

39. Nigeh-i merĥamet itmez o şeh-i taķt-ı sitem
40. Ne ķadar ĥālını 'arz eylese bu 'āşık-ı zār

3. 'arz eylesem:-se, -m

Gazel 23

Mısra: 13

Sunmak, göstermek.

13. Bu nev-nazmı sezā 'arz eylesem şad şermile 'İzzet
14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i lūf u mürüvvetdür

'arz it:

1. 'arz idecegüm:-eceg, -üm

Kaside 5

Mısra: 55

Sunmak; göstermek.

55. Bundan girü 'arz idecegüm 'ıķd-ı cevāhir
56. Ĥayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr'e

2. 'arz idelüm:-elü, -m

Kaside 10

Mısra: 24

Sunmak.

23. Ruk'a-i şekve be-dest āh iderek inleyerek
24. Ĥālīmüz 'arz idelüm bārī ĥuzūr eyleyelüm

3. 'arz idem:-em

Kaside 13

Mısra: 35

Sunmak.

35. Lîk hâlüm ‘arz idem sulţānuma
36. Belki rahm eyler dil-i nālānuma

4. ‘arz ider:-er

Gazel 29

Mısra: 6

Sunmak; göstermek.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh
6. ‘Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

5. ‘arz iderek:-erek

Kaside 1

Mısra: 70

Sunmak; göstermek.

69. ‘İzzetā lāfı koyup ğayrı efendüñçün ḳıl
70. Ḳulluğuñ ‘arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

6. ‘arz idersin:-er, -sin

Gazel 138

Mısra: 13

Sunmak.

13. ‘İzzetā bilsem ne yüzle ‘arz idersin nazmuñı
14. Sen Rızā-yı mu ‘ciz-i sihr-iştihāre rū-be-rū

7. ‘arz itdüm:-dü, -m

Gazel 59

Mısra: 13

Sunmak.

13. Cümle hūbāna bu gün ben derdümi ‘arz itdüm
14. ‘İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

8. ‘arz itmege:-e

Gazel 40

Mısra: 13

Anlatmak, söylemek.

13. ‘İzzet ‘arz itmege eş ‘arını mānend-i Necīb
14. Nükte-fehm-i sūḫan-ı nādire-sencān ister

9. ‘arz itmege:

Gazel 82

Mısra: 13

Anlatmak, söylemek.

13. İsterüm hālümü ‘arz itmege ‘İzzet ammā
14. Korkarum eylemez ılgā küçücükdür küçücük

10. ‘arz itmek:-mek

Gazel 60

Mısra: 17

Sunmak.

17. ‘Arz itmek için Necīb’e ‘İzzet

18. Hem-vāre gazel-serālaruz biz

11. ‘arz itsem:-se, -m

Kaside 2

Mısra: 73

Sunmak, arz etmek.

73. Şikeste-beste eger bir gazelcik ‘arz itsem

74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥṣat u düstūr

12. ‘arz itsün:-sün

Kaside 13

Mısra: 52

Sunmak; göstermek.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehūñ

52. İster ‘arz itsün felek mihr ü mehūñ

‘arz-ı cemāl it:

1. ‘arz-ı cemāl itseñ:-se, -ñ

Gazel 5

Mısra: 7

Yüz göstermek.

7. Sen her ne zamān ‘arz-ı cemāl itseñ ölürler

8. Bu dīdelerüm ğarḳa-i envār-ı temāṣā

‘arz-ı dīdār:

1. ‘arz-ı dīdār:

Kaside 7

Mısra: 3

Yüz gösterme.

3. Eyleyor āyīne-i ṭab‘dan ‘arz-ı dīdār

4. ‘Aks-i timṣāl-i perī-zād-ı maḳāl-ı hoş-ter

‘arz-ı hāl it:

1. 'arz-ı hâl itmede:-mede

Kaside 10

Mısra: 26

Halini söylemek, gönlünden geçeni söylemek.

25. Bizüm ol dâver alur dâdimuzı anlardan

26. 'Arz-ı hâl itmede lâıyık mı kuşûr eyleyelüm

'arz-ı hâl:

1. 'arz-ı hâle:-e

Gazel 112

Mısra: 2

Halini söylemek, gönlünden geçeni söylemek.

1. Ol şeh-i hüsne mesâğ-ı 'arz-hâlüm yok benüm

2. 'Arz-ı hâle olsa da ruhsat mecâlüm yok benüm

2. 'arz-ı hâller:-ler

Gazel 25

Mısra: 2

Halini söylemek, gönlünden geçeni söylemek.

1. Taht-ı cefâda hükm ideli hurde-sâller

2. Bâzîçe oldu şundığımız 'arz-ı hâller

'arz-ı hışm u gâzab:

1. 'arz-ı hışm u gâzab:

Gazel 6

Mısra: 8

Öfke ve kızgınlığın sunulması.

7. Bilmem cefâ mı maşşadı yaruñ vefâ mıdur

8. Hem eyler 'arz-ı hışm u gâzab hem gelür baña

'arz-ı hüsn:

1. 'arz-ı hüsn:

Gazel 159

Mısra: 10

Güzelliği sunma.

9. Ki benüm cāndan 'azîzüm o server-i sînem

10. 'Arz-ı hüsn ile hırāmān olacak dem geldi

'arz-ı nazîre:

1. 'arz-ı nazîre:

Gazel 136

Mısra: 10

Nazire sunma, gösterme.

9. Luṭfî-i nükte-pervere ḥaddüñ mi 'İzzetâ

10. 'Arz-ı nazîre olmasa emr-i ḥudāygān

'arz-ı niyâz:

1. 'arz-ı niyâz:

Tahmis 6

Mısra: 12

İstek sunmak.

11. Dergeh-i dil-dâre vardum bir seher vaqt-i namâz

12. İtmek ümîdiyle ol meh-pâreye 'arz-ı niyâz

2. arz-ı niyâza:-a

Gazel 139

Mısra: 11

Rica sunma.

11. Şaçup arz-ı niyâza toḥm-ı sirişk

12. Demed-i vaşlı al zamân-ı direv

'arz-ı şabâhat:

1. 'arz-ı şabâhatı:-ı

Gazel 7

Mısra: 10

Yüzün güzelliği.

9. Ğırbâla döndirür dil-i âyînedârımı

10. Yârüñ baña o vechle 'arz-ı şabâhatı

'arz-ı şecâ'at:

1. 'arz-ı şecâ'at:

Kaside 4

Mısra: 33

Cesaret gösterisi.

33. Şimdi meydâna çıkup 'arz-ı şecâ'at itsün

34. Yoḥsa iş mi fuḫarâya o kadar zulm ü ğazab

'arz-ı şive:

1. 'arz-ı şiveler:-ler

Gazel 46

Mısra: 4
İşvelerin sunulması.

3. ‘Āşık-ı şūrīdelerde kalmaz āşār-ı şu‘ūr
4. Nev-be-nev itdükçe ‘arz-ı şīveler maḥbūblar

‘asā:

1. ‘aṣā:
Gazel 40
Mısra: 6
Uzun çomak, el değneği.

5. Çıkmağa zirve-i kühsār-ı vişāle ancak
6. Elde pīrāne ‘aṣā şevk-i civānān ister

2. ‘aṣā:
Gazel 80
Mısra: 11
Uzun çomak, el değneği.

11. Elde tesbīḥ ü ‘aṣā zühhāduñ
12. Hey’et-i bü’l-‘acebün çok gördük

āşafā:

1. āşafā:
Kaside 3
Mısra: 29
“ey āsaf, ey vezir!” anlamında seslenme.

29. Āşafā böyle mi āğāz iderüm vaşfuña ben
30. Çarḥ-ı dūn itmese dil-teng-i ğumūm-ı bisyār

2. āşafā:
Kaside 4
Mısra: 39
“ey āsaf, ey vezir!” anlamında seslenme.

39. Āşafā baḥr-kefā gevher-i dürc-i şerefā
40. Ey ki müstağrak-ı cūy-ı ni‘amı şeyḥle şāb

3. āşafā:
Kaside 13
Mısra: 31
“ey āsaf, ey vezir!” anlamında seslenme.

31. Āşafā baḥşende-i deryā-kefā
32. Ey melāz-ı ümmetān-ı Muştafā

āşaf-ı ‘ādil:**1. āşaf-ı ‘ādil:****Kaside 2**

Mısra: 41

Adaletli vezir.

41. Odur o āşaf-ı ‘ādil ki āb-ı tūğ ile

42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şūr

āşaf-ı Cem-hadem:**1. āşaf-ı Cem-hadem:****Kaside 6**

Mısra: 94

Cem'e hizmet edenlerin veziri.

93. Şāhib-i tūğ u ‘alem nāzım-ı ahvāl-i ümem

94. Āşaf-ı Cem-hadem ü dāver-i Dārā-derbān

āşaf-ı ‘lī-himemā:**1. āşaf-ı ‘lī-himemā:****Kaside 1**

Mısra: 55

Hikmetler için (olan) vezir.

55. Dāver-i Cem-hademā āşaf-ı ‘lī-himemā

56. Ey der-i bārgēh-i devleti cāy-ı nuşret

āşaf-ı melek-şifatā:**1. āşaf-ı melek-şifatā:****Kaside 2**

Mısra: 61

Melek nitelikli vezir.

61. Sütüde-menķabetā āşaf-ı melek-şifatā

62. Eyā nesāyim-i enfāsı feyz-i nefhā-i şūr

āşaf-ı şahib-himem:**1. āşaf-ı şahib-himemi:-i****Kaside 11**

Mısra: 29

Hikmetler sahibi vezir.

29. İşit ol āşaf-ı şāhib-himemi
30. Ele alduķda ne söyler ķalemi

āşaf-ı şāhib-seyf:

1. āşaf-ı şāhib-seyfi:-i

Kaside 1

Mısra: 73

Kılıç sahibi vezir.

73. Hakk Te‘ālā kıla ol āşaf-ı şāhib-seyfi
74. Dā‘imā ġālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret

āşaf-ı zīşān:

1. āşaf-ı zīşān:

Kaside 1

Mısra: 39

Şanlı vezir.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş
40. Kāmet-i ķaddine ķespīde ķabā-yı nuşret

āşaf-ı zīşān:

1. āşaf-ı zīşānı:-i

Kaside 2

Mısra: 100

Şanlı vezir.

99. Füzūn-ter eyleyüp iķbāl ü ‘ömrini Mevlā
100. Kıla o āşaf-ı zīşānı dem-be-dem mesrūr

āşaf-ı zīşān-ı Felātūn-tedbīr:

1. āşaf-ı zīşān-ı Felātūn-tedbīr:

Kaside 17

Mısra: 20

Felatun yönetiminin şanlı veziri.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu ķadar mānı‘ var
20. Bā-ħuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felātūn-tedbīr

asālet:

1. asāletin:-in

Kaside 2

Mısra: 30

Asillik, soyluluk.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-ḥadem Selīm Paşa
30. Ki bes asāletin īmāya cebhesindeki nūr

aşamm:

1. aşammdur:-dur

Kaside 9

Mısra: 24

Sağır, işitmez.

23. Meger ki tuysun mācerāyı

24. Uzatmış gūşını zanbaḳ aşammdur

āşār:

1. āşārum:-um

Kaside 5

Mısra: 66

Eserler.

65. Ğayrı bilinūr mertebe-i ṭab‘-ı bülendüm

66. Āşārum olur gün gibi peydā Yeñişehr’e

2. āşārum:-um

Kaside 13

Mısra: 109

Eserler.

109. Görsin āşārum benüm iden gümān

110. Zūr-ı ṭab‘um andan olur müstebān

3. āşārı:-ı

Gazel 132

Mısra: 11

Eserler.

11. Şā‘irlerin āşārı ider ḳadriñi izhār

12. Geç dā‘iye-i terk-i ehibbā vü vaṭandan

4. āşārını:-ı, -n, -ı

Gazel 133

Mısra: 14

Eserler.

13. Düşürmez ‘İzzet’e kimse selīḳa-i sūḥanı

14. Velī ta‘accüb iderler görünce āşārını

āşār-ı kilḳ:

1. **āṣār-ı kilki:-i**

Gazel 130

Mısra: 10

Kalemin eserleri.

9. ‘İzzet Necīb-i nükte-vere kim virür cevāb

10. Āṣār-ı kilki ğıbtā-fezā-yı Cerīr iken

āṣār-ı pāk:

1. **āṣār-ı pākūñi:-ü, -ñ, -i**

Gazel 97

Mısra: 17

Temiz eserler.

17. ‘İzzet cenāb-ı Muḥliş’in āṣār-ı pākūñi

18. Tanzīrde selāset-i güftāre uğradum

āṣār-ı şu‘ūr:

1. **āṣār-ı şu‘ūr:**

Gazel 46

Mısra: 3

Bilincin izleri.

3. ‘Āşık-ı şūrīdelerde kalmaz āṣār-ı şu‘ūr

4. Nev-be-nev itdükçe ‘arz-ı şīveler maḥbūblar

āṣār-ı ṭab‘-ı husrev-i sihr-āver:

1. **āṣār-ı ṭab‘-ı husrev-i sihr-āver:**

Gazel 147

Mısra: 14

Sihir yapan padişahın karakterinin eserleri.

13. ‘İzzet gāzel mi söylenür eş‘ār mı olur

14. Āṣār-ı ṭab‘-ı husrev-i sihr-āver üstüne

āṣār-ı temāşā:

1. **āṣār-ı temāşā:**

Gazel 5

Mısra: 14

Eğlencenin eserleri, izleri.

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördün

14. Var sende bu gün añladum āṣār-ı temāşā

āṣār-ı zulmet-i deycūr:

1. āṣār-ı zulmet-i deycūr:

Kaside 2

Mısra: 6

Karanlığın karanlık eserleri.

5. Fūrūğ-ı mihr-i meserretle tıldı çār cihet

6. Güm oldı ğam gibi āṣār-ı zulmet-i deycūr

āṣīb-i dehr:

1. āṣīb-i dehrden:-den

Gazel 136

Mısra: 17

Dünyanın felaketi.

17. Āṣīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh

18. Pejmürdelenmesün gül-i ruḥsārı bir zamān

āṣīb-i hatar:

1. āṣīb-i ḥaṭardan:-dan

Kaside 6

Mısra: 119

Tehlikenin zararı.

119. Eylesün anları āṣīb-i ḥaṭardan maḥfūz

120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

āṣīb-i ḥazān:

1. āṣīb-i ḥazāniden:-i, -den

Kaside 8

Mısra: 68

Sonbaharla ilgili felaket.

67. Hevā-yı gülşen-i ikbālî olsun i'tidāl üzre

68. Ḥudā hıfz itsün āṣīb-i ḥazāniden o gülzārı

āṣīb-i keder:

1. āṣīb-i kederden:-den

Kaside 4

Mısra: 55

Üzüntünün zararları.

55. Eyleyüp zātuñı āṣīb-i kederden maḥfūz

56. Ḥaṣmuña ğālîp ide ḥazret-i Rabbü'l-erbāb

aṣîl-i siyâdet:

1. aşıl-i siyâdet:

Kaside 2

Mısra: 63

Efendiliğin soylu kişisi.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şi'âr suñ ki sezâ

64. Vücūd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

āsītān:

1. āsītānuñdan:-uñ, -dan

Gazel 16

Mısra: 11

Kapı eşiği; dergah.

11. Āsītānuñdan ölünce gitmem

12. Böyle 'ahd eylemişüm rüz-ı elest

āsītān-ı kerem:

1. āsītān-ı keremi:-i

Kaside 6

Mısra: 68

Cömertlik dergahı.

67. Āstīn-i himemi māye-dih-i ehl-i niyāz

68. Āsītān-ı keremi melce-i ḥacet-mendān

aşl:

1. aşl:-ı

Gazel 46

Mısra: 13

Hakiki.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bī-incāz ile

14. Dardını ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

aşla:

1. aşla:

Kaside 13

Mısra: 18

Asla, hiçbir zaman.

17. Şīr-ḥvār-i şīr āhū-beççeler

18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

2. aşla:

Gazel 119

Mısra: 12
Asla, hiçbir zaman.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizâcuñ var
 12. Bizümle şöhet-i helvâya aşla râğbet itmezsın

3. **aşlâ:**
Gazel 135
 Mısra: 3
Asla, hiç.

3. Ebnâ-yı zamân kâbil-i ülfet degül aşlâ
 4. Kim var olacak hem-demümüz bây u gedâdan

aşl-ı pâke:

1. **aşl-ı pâke:**
Kaside 2
 Mısra: 38
Temiz soy II Hz. Peygamberin soyu.

37. Var aña mertebesin ol sülâleden gelenün
 38. O aşl-ı pâke olan müntesib ne gevher olur

âsmân:

1. **âsmâna:-a**
Terkib-bend 1
 Mısra: 47
Gök, sema.

47. Dûd-ı derûnum itse şu 'ûd âsmâna dek
 48. Çeşm-i felekden eşk ağıdur hâkdâne dek

'asr:

1. **'aşrda:-da**
Kaside 18
 Mısra: 13
Devir.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fâ'ik şu 'aşrda
 14. Zann eylerüm ki dâver-i Dârâ-nâşîbdür

'aşr-ı hüsn:

1. **'aşr-ı hüsnünde:-üñ, -de**
Gazel 157

Mısra: 9
Güzellik zamanı.

9. ‘Aşr-ı hüsnünde eyā şūh-ı şeker güftārum
10. Çāh-ı nisyādadur Yūsuf-ı Mısr’uñ nāmı
āsūde:

1. **āsūde:**

Kaside 11

Mısra: 24

Mutlu, üzüntülerden uzak.

23. ‘Adl ü inşāfda yek-tā-yı zamān
24. Sāyesinde heme āsūde cihān

āsūde ol:

1. **āsūde olup:-up**

Kaside 3

Mısra: 57

Mutlu olmak, müsterih olmak.

57. Zātı gül-pister-i iķbālde āsūde olup
58. Devleti gibi ola dīde-i bahtı bīdār

2. **āsūde ola:-a**

Kaside 3

Mısra: 32

Mutlu olmak, müsterih olmak.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür
32. K̄or mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

āstān:

1. **astānuñ:-uñ**

Kaside 7

Mısra: 34

Eşik, dergah.

33. Ya‘ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rūz
34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

āstīn-i himem:

1. **āstīn-i himemi:-i**

Kaside 6

Mısra: 67

Himmetler (gömleğinin) kolu.

67. Āstīn-i himemi māye-dih-i ehl-i niyāz
68. Āsitān-ı keremi melce-i ḥacet-mendān

‘āşık:

1. ‘āşıkların:-lar, -ı, -nı

Gazel 5

Mısra: 9

Âşık, seven kişi.

9. ‘Āşıkların bezmde ey şem‘-i şeb-efrūz
10. Pervāne ider şu‘le-i dīdār-ı temāşā

2. ‘āşıkūñ:-uñ

Kaside 8

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşıkūñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

3. ‘āşık:

Kaside 13

Mısra: 65

Âşık, seven kişi.

65. Kimsin ‘ālemde be hey ‘āşık ‘aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rūz u şeb

4. ‘āşık:

Kaside 17

Mısra: 25

Âşık, seven kişi.

25. Korkma ‘āşık bize dünyāda mazarrat gelmez
26. Eyleme āyīne-i ḳalbūñi beyhūde kesīr

5. ‘āşıkā:-a

Gazel 25

Mısra: 10

Âşık, seven kişi.

9. Ḥayrānıyam mu‘āmele-i dil-firibinūñ
10. İtdükçe gāhī ‘āşıkā va‘d-i vişāller

6. ‘āşıklara:-lar, -a

Gazel 26

Mısra: 13

Âşık, seven kişi.

13. Dimişsin niyyetüm ‘âşıklara açılmadır bir gün
14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

7. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

1. Şem‘veş yansa da şeb-tâ-seher ‘âşıklar
2. Bulamaz encümen-i yârda yer ‘âşıklar

8. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

1. Şem‘veş yansa da şeb-tâ-seher ‘âşıklar
2. Bulamaz encümen-i yârda yer ‘âşıklar

9. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 4

Âşık, seven kişi.

3. Gülşen-i hüsnine bûlbûl kesilürler yek-ser
4. Görseler gül gibi bir tâze püser ‘âşıklar

10. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 6

Âşık, seven kişi.

5. Lücce-i ye’s-i vişâle düşürüp felek dili
6. Olmada ğarḳa-i girdâb-ı keder ‘âşıklar

11. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 8

Âşık, seven kişi.

7. Yâr ile dest-be-dest olmağa mâ’nilerdür
8. Âh aġyârũ elinden ne çeker ‘âşıklar

12. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 10

Âşık, seven kişi.

9. Yâ seferdür yâ taḥammül dinülür çäre-i ‘aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer ‘âşıklar

13. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 12

Âşık, seven kişi.

11. Bî-tevaḳḳuf hele sevdikleri şühun yolına
12. Ser ile cânı fedâ eylediler ‘âşıklar

14. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 14

Âşık, seven kişi.

13. Hûb-ı rāḥat mı girer gözlerine ta-be-şabah
14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer ‘âşıklar

15. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 16

Âşık, seven kişi.

15. Bezm-i ḥasretde ḥayāl-i leb-i rengīnün ile
16. Nüş ider mey yerine ḥün-ı ciger ‘âşıklar

16. ‘âşıklar:-lar

Gazel 48

Mısra: 18

Âşık, seven kişi.

17. Şem‘-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmakda
18. Beñzemez ‘İzzet-i sūzāna diger ‘âşıklar

17. ‘âşık:-a

Gazel 58

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

7. Ser-fürū itse rakīb ‘âşık her dem ne ‘aceb
8. Kağı gavḡāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

18. ‘âşık:

Gazel 77

Mısra: 15

Âşık, seven kişi.

15. Hâfız' ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele hayrette kalduk bir bölük hayrâna bak

19. 'âşıkum:-um

Gazel 81

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

1. 'Āşıkum āşüfte-i efsünuyum bir āfetüñ
2. Mübtelâ-yı dīde-i mey-günuyum bir āfetüñ

20. 'âşıklarınuñ:-ları, -nuñ

Gazel 85

Mısra: 15

Âşık, seven kişi.

15. Vây ahvâl-i perîşânına 'âşıklarınuñ
16. Böyle kalursa eyâ nûr-ı başar şîvelerüñ

21. 'âşık:-a

Gazel 88

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

1. Hemîşe eyledigüñ dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demüñ 'âşık vefâ mı degül

22. 'âşıkı:-ı

Gazel 92

Mısra: 8

Âşık, seven kişi.

7. İttibâ' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden
8. 'Āşıkı tard itme lâyıq mı mürüvetten bedel

23. 'âşık:-a

Gazel 103

Mısra: 8

Âşık, seven kişi.

7. Keyfümüz olmaz mı inşâf it pezîrâ-yı hâlel
8. Dirse 'âşık o gül-ruh infî'âlüm var benüm

24. 'âşıklarınuñ:-lar, -uñ

Gazel 115

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

7. 'Āşıkларуñ oldu şimdi yek-ser
8. Üftāde-i ḥāk-rāh efendüm

25. 'āşık:

Gazel 125

Mısra: 1

Āşık, seven kişi.

1. Yāra 'āşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem'e pervāne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

26. 'āşık:

Gazel 131

Mısra: 5

Āşık, seven kişi.

5. Şebnemāsā ibtidā 'āşık ser-ā-pā dīde ol
6. Şoñra ḥayretle o gül-ruḥsāra bak Allāh için

27. 'āşıkларуñ:-lar, -uñ

Gazel 134

Mısra: 13

Āşık, seven kişi.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ 'āşıkларуñ
14. Merḥametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

28. 'āşıkına:-ı, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 3

Āşık, seven kişi.

3. Nuḳl-i lebiyle 'āşıkına neş'e-baḥş iken
4. Dil-berlerüñ riya mı olur bāde-nüşına

'āşıkān:

1. 'āşıkān:

Gazel 83

Mısra: 2

Āşıklar.

1. Āhuvān beste-i zencīr-i cünün-ı nıgehüñ
2. 'Āşıkān mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ

'āşıkāne:

1. 'āşıkāne:

Gazel 86

Mısra: 14

Âşığa yaraşır şekilde.

13. Cihānda ‘İzzet-i şeydāya gālība mahsūs

14. Bu ‘āşıkāne terāne bu şā‘irāne gazel

‘āşık-ı āşüfte:

1. ‘āşık-ı āşüfte:

Gazel 120

Mısra: 14

Perişan aşık.

13. Garaz cevır ü sitemden imtiḥān olmaḵ gerek yoḥsa

14. Güzeller hıç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte ḥālinden

‘āşık-ı bī-ser ü pā:

1. ‘āşık-ı bī-ser ü pālar:-lar

Gazel 41

Mısra: 6

Çaresiz, perişan aşık.

5. Kūh u şahrā-yı tutarlarsa yine

6. ‘Āşık-ı bī-ser ü pālar demidür

‘āşık-ı dü:

1. ‘āşık-ı dü:

Gazel 61

Mısra: 6

İki aşık.

5. Kim dimiş kim dil-i vāḥidde iki yār olmaz

6. İşte ser-geştelerüz ‘āşık-ı dü cān ile biz

‘āşık-ı ḥazīn:

1. ‘āşık-ı ḥazīn:

Gazel 95

Mısra: 17

Kederli aşık.

17. Şīven-i kıl-k-i ‘İzzet’i gūş iden ‘āşık-ı ḥazīn

18. Hıç çeker mi bir daḥı bezmde imtinān-ı ney

‘āşık-ı işkeste-zamīr:

1. 'āşık-ı işkeste-zamîr:

Kaside 17

Mısra: 10

Kalbi kırık aşık.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ deprettdi

10. Dedi tenhā mısın ey 'āşık-ı işkeste-zamîr

'āşık-ı mihnet-zede:

1. 'āşık-ı mihnet-zedenüñ:-nüñ

Gazel 157

Mısra: 12

Mihnet çeken, sıkıntılı âşık.

11. Oldıguñdan gice sen zīver-i bezm-i āgyār

12. Yok mıdur 'āşık-ı mihnet-zedenüñ peygāmı

'āşık-ı nā-çār:

1. 'āşık-ı nā-çāruñdur:-uñ, -dur

Gazel 43

Mısra: 14

Çaresiz, zavallı âşık.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni'met vaşluñla n'ola

14. 'İzzet-i dil-şüde bir 'āşık-ı nā-çāruñdur

'āşık-ı rencūr:

1. 'āşık-ı rencūr:

Kaside 2

Mısra: 16

İncinmiş aşık.

15. Düçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı hasretle

16. Yaturdı pister-i mihnetde 'āşık-ı rencūr

'āşık-ı rindāne-meşreb:

1. 'āşık-ı rindāne-meşreb:

Gazel 99

Mısra: 5

Rint olan kimseye yakışır meşrepte olan aşık, seven.

5. Sebük-rūh 'āşık-ı rindāne-meşreb yār-ı cānumdur

6. Girān-cān zāhid-i bāridle ünsiyet qabūl itmey

'āşık-ı şeydā:

1. 'âşık-ı şeydāya:-ya

Gazel 32

Mısra: 2

Divane âşık.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür
2. 'Âşık-ı şeydāya zencîr-i müselsel gösterür

'âşık-ı şürîde:

1. 'âşık-ı şürîdeler:-ler

Tahmis 6

Mısra: 25

Divane âşık.

25. 'Âşık-ı şürîdeler bakma begüm ma'zûrdur

26. 'Arşa-i nâzuñ senüñdür gûy u çevgâñı bu gün

2. 'âşık-ı şürîdelerde:-ler, -de

Gazel 46

Mısra: 3

Divane âşık.

3. 'Âşık-ı şürîdelerde kalmaz âşâr-ı şu'ûr

4. Nev-be-nev itdükçe 'arz-ı şîveler mañbûblar

'âşık-ı zâr:

1. 'âşık-ı zâr:

Kaside 3

Mısra: 40

Ağlayan, inleyen âşık.

39. Nigeh-i merhamet itmez o şeh-i taht-ı sitem

40. Ne kadar hâlini 'arz eylese bu 'âşık-ı zâr

2. 'âşık-ı zârın:-ın

Gazel 133

Mısra: 1

Ağlayan, inleyen âşık.

1. Ne kendi kadrini bildi ne 'âşık-ı zârın

2. Zamân-ı hüsnî hebâ geçdi hayf o dil-dârın

'âşıkun âyîne-i hâtır:

1. 'âşıkun âyîne-i hâtır:-ı

Gazel 50

Mısra: 7

Aşığın gönül aynası II aşığın temiz gönlü.

7. 'Āşıkuñ āyīne-i hātırı seng-i ğamdan
8. Şīşe-i tevbe-i mey-keş gibi dā'im meksūr

āşikār:

1. āşikār:

Tahmis 6

Mısra: 17

Meydanda, açık.

17. 'Aksini var ise mir'āt içre gördi āşikār
18. Hüsnüne hayrân olup eyler o da āh u zār

2. āşikār:

Gazel 8

Mısra: 2

Gizli olmayan, meydanda olan.

1. Nigāh-ı merhamet itmez o dil-şikār baña
2. Raķībe luţfi nihān cevri āşikār baña

3. āşikār:

Gazel 95

Mısra: 5

Belli, açık.

5. Feyz-i deminden āşikār hāşıyyet-i dem-i Mesīh
6. Mürde-dilān hep olmada zinde-i cāvidān-ı ney

āşinā:

1. āşinā:

Gazel 46

Mısra: 5

Tanıdık, dost.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok
6. Zümre-i aġyārdan eyler hāzer maḥbūblar

2. āşinālaruz:-lar, -uz

Gazel 60

Mısra: 6

Tanıdık, dost.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa
6. Bīgāne vü āşinālaruz biz

āşinālık:

1. **āşinālıklar:-lar**

Gazel 119

Mısra: 7

Yakınlık, dostluk.

7. Nedür ey bî-vefâ bî-gânelerle āşinālîklar

8. Niçün üftâdegânuñ öldürürsin şefkat itmezsın

āşināluk it:

1. **āşināluk itmeden:-meden**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Tanıdığını, bildiğini gösterecek şekilde davranmak, ahbaplık etmek.

3. Dağı ben itmeden hiç āşināluk

4. Temennâlarla kıldı dil-rübāluk

2. **āşinālîklar idüp:-üp**

Kaside 7

Mısra: 12

Tanıdığını, bildiğini gösterecek şekilde davranmak, ahbaplık etmek.

11. Bîkr iken ma'ni-i bîgâne yine bî-pervâ

12. Āşinālîklar idüp lafz anı ağuşa çeker

āşiyân kıl:

1. **āşiyân kıldı:-dı**

Gazel 136

Mısra: 4

Yuva yapmak, yuva kurmak.

3. Pervâz iderken evc-i selâmetde 'âkıbet

4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyân

āşiyâne:

1. **āşiyâne:**

Gazel 86

Mısra: 4

Kuş yuvası II mesken.

3. Olur nişîmen-i nesr-i felekle düş-â-düş

4. Tezerv-i ma'niye oldukça āşiyâne gâzel

'ask:

1. **'aşkum:-um**

Kaside 13

Mısra: 61

Âşk, candan sevme, gönül verme.

61. Böyle kalursa eger 'aşkum füzün
62. Olurum bî-şübhe kıys'a hem-cünün

2. 'aşkum:-um

Kaside 17

Mısra: 42

Âşk, candan sevme, gönül verme.

41. Didi lâıık mı unutmak seni kim itmedesin
42. Her gice 'aşkum ile âh u figân-ı şeb-gır

3. 'aşkı:-ı

Gazel 28

Mısra: 11

Âşk, candan sevme, gönül verme.

11. O rütbe Mevlevîyân oldu 'aşkı ile nahîf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner

4. 'aşkı:-ı

Gazel 72

Mısra: 6

Âşk, candan sevme, gönül verme.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mähveşüñ
6. İdeyor 'aşkı ile seb'a-i seyyâre semâ'

5. 'aşka:-a

Gazel 95

Mısra: 10

Âşk, candan sevme, gönül verme.

9. Nağme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd dâğ dâğ 'aşka yeter nişân-ı ney

6. 'aşk:

Gazel 95

Mısra: 19

Âşk, candan sevme, gönül verme.

19. Nâyı Necîb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kıl-k-i ter-da'vî-i imtiḥân-ı ney

7. 'aşkıyla:-ı, -y, -la

Gazel 139

Mısra: 2

Âşk, candan sevmeye, gönül verme.

1. Şem‘-i bezm-i tarab bir âfeti sev
2. Çıksun ‘aşkıyla çak tepeñden ‘alev

8. ‘aşkuñ:-uñ

Gazel 140

Mısra: 1

Âşk, candan sevmeye, gönül verme.

1. ‘Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū
2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

‘aşk-ı hūbān:

1. ‘aşk-ı hūbānla:-la

Gazel 63

Mısra: 13

Güzellerin aşkı.

13. ‘Aşk-ı hūbānla āh itmede ‘İzzet dirler
14. Bir felâket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

āšnā:

1. āšnālar:-lar

Gazel 125

Mısra: 8

Tanıyan, yabancı olmayan.

7. Dā‘imā bī-gānelerle hem-nişīn olmakda yār
8. Āšnālar dāğdār-ı ğayret olsun olmasun

āšnā-rū:

1. āšnā-rūluğa:-luğ, -a

Kaside 1

Mısra: 15

Tanıdık yüz.

15. Āšnā-rūluğa meyl itdi bu ešnālarda
16. Büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret

āşüb:

1. āşüba:-a

Kaside 9

Mısra: 29
Kargaşalık.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī
30. Neden bu şûr u gāvḡā mültezemdür

âşûb-figen:

1. âşûb-figendür:-dür

Gazel 107

Mısra: 1

Karışıklığa düşüren.

1. Eşrefüm 'āleme âşûb-figendür nigeḡüm
2. Bir 'aceb 'arbede-engīz fitendür nigeḡüm

âşûb-ı zamān:

1. âşûb-ı zamānsın:-sın

Gazel 118

Mısra: 2

Zamanın (ortalığı) karıştıranı.

1. Tezelzül-baḡş-ı bünyād-ı sükûn-ı 'āşıkānsın sen
2. Ne âşûb-ı zamānsın ḡāne-perdāz-ı cihānsın sen

âşüfte:

1. âşüftelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 137

Mısra: 3

Sevgiden kendinden geçen, deli gibi olan.

3. Çıkar âşüftelerüñ başdan eyā serv-i ḡırām
4. Şāhidāne başuñā şardıḡuñ ol şāluñ için

âşüfte-hāl-i Eşref:

1. âşüfte-ḡāl-i Eşref'dür:-dür

Gazel 27

Mısra: 16

Eşref'in perişan hali.

15. Ne kadar var ise cihānda güzel
16. Cümle âşüfte-ḡāl-i Eşref'dür

âşüfte-i dil-rübā:

1. **āşüfte-i dil-rübālaruz:-lar, -uz**

Gazel 60

Mısra: 1

Gönül çelen perişan.

1. Āşüfte-i dil-rübālaruz biz

2. Ser-geşte-i meh-liķālaruz biz

āşüfte-i efsün:

1. **āşüfte-i efsünuyum:-u, -y, -um**

Gazel 81

Mısra: 1

Cazibenin baştan çıkarması.

1. ‘Āşıkum āşüfte-i efsünuyum bir āfetüñ

2. Mübtelā-yı dīde-i mey-günuyum bir āfetüñ

āşüftelen:

1. **āşüftelenür:-ür**

Kaside 3

Mısra: 23

Sevgiden kendinden geçmek, çıldırırcasına sevmek.

23. Sünbül āşüftelenür eyler ise dest-āvīz

24. Būy-ı ahlākını gūlzāra nesīm-i eşhār

‘atā:

1. **‘atāda:-da**

Kaside 2

Mısra: 60

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

59. Müşīr-i şīr-i şecā‘at vezīr-i Cem-‘azamet

60. Seḥā vü cūd u ‘atāda yegāne vü meşhūr

2. **‘atādur:-dur**

Kaside 4

Mısra: 7

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

7. Bu ne in‘ām u ‘atādur bu ne iḥsān-ı ḥudā

8. Bu ne tevḥīk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

3. **‘atā:**

Kaside 9

Mısra: 79

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

79. 'Aṭā vü cūd u ihsānda yegāne

80. Saḥīdūr şāhib-i ḥüsn-i şiyemdür

4. 'aṭāyı:-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 2

Cömertlik, ihsan.

1. Bilmeyüz şanma şakın qadr ü vefāyı bilürüz

2. Bizlere eyledigün luṭf u 'aṭāyı bilürüz

'aṭā-yı maḥz-ı Rabb-i zu'l-kerem:

1. 'aṭā-yı maḥz-ı Rabb-i zu'l-keremdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 68

Kerem sahibi Allah'ın saf ihsanı.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü fetānet

68. 'Aṭā-yı maḥz-ı Rabb-i zu'l-keremdür

āteş:

1. āteş:

Gazel 23

Mısra: 3

Ateş II sıcaklık, hararet.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rîz-i ḥacletdür

2. āteş:

Gazel 23

Mısra: 3

Ateş II sıcaklık, hararet.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rîz-i ḥacletdür

3. āteş:

Gazel 79

Mısra: 3

Ateş II yakıcı etki.

3. Naḥvetle yaquşur mı bu āteş gibi geçiş

4. Ben ḥāk-i pāyuña nazaruñ yok midur senüñ

4. âteş:

Gazel 117

Mısra: 3

Ateş II yakıcı etki.

3. Behişt-i rûy-ı alûñ şevkı yakdı serde bir âteş

4. Ki kemter lâle tûtmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

âteş vir:

1. âteş virürler:-ür, -ler

Kaside 16

Mısra: 8

Yakmak.

7. Cihānda bu iki maḥbûb-ı dil-keş

8. Virürler ḥarmen-i ārāma âteş

âteş-i ‘aşk:

1. âteş-i ‘aşkıyla:-ı, -y, -la

Gazel 148

Mısra: 3

Aşk ateşi.

3. Âteş-i ‘aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ

4. Cānumı yaḫarsa da baḡrum kebāb eylerse de

2. âteş-i ‘aşka:-a

Gazel 108

Mısra: 7

Aşk ateşi.

7. Mānend-i elin köri talup âteş-i ‘aşka

8. Destin şunıcaḫ destūme dil-dār tûtuşdım

âteş-i ehl-i maḥabbet:

1. âteş-i ehl-i maḥabbet:

Gazel 18

Mısra: 4

Aşk sahibinin (aşığın) ateşi.

3. Dā’imā aḫker-fürûz-ı sīne-i sūzān iken

4. Ḳor mı olsun âteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḫ

âteş-i ḥasret:

1. âteş-i ḥasretle:-le

Terkib-bend 1

Mısra: 4
Hasret ateşi.

3. Teskîn-i ihtirāk menûṭ-ı dem-i telāk
4. Yandum tutuşdum âteş-i hasretle bak bak

2. âteş-i hasretle:-le

Kaside 3

Mısra: 44
Hasret ateşi.

43. Şem‘-i ruhsârına pervâne-i dil oldu düçâr
44. Çâresi şimdi nedür âteş-i hasretle yanar

âteş-i nahl-i tür:

1. âteş-i nahl-i türdur:-dur

Gazel 95

Mısra: 1
Tur Dağı'ndaki ağacın ateşi.

1. Âteş-i nahl-i türdur bang-ı şeref-feşân-ı ney
2. Mevce-i baḥr-ı nûrdur nağme-i dil-sitân-ı ney

âteş-i ruhsâr:

1. âteş-i ruhsâr:

Gazel 108

Mısra: 1
(Sevgilinin) yanağının ateşi (yakıcı sıcaklığı).

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsâr tutuşdım
2. Düşdi dile bir nâr-ı şerer-bâr tutuşdım
2. âteş-i ruhsâruña:-uñ, -a

Gazel 102

Mısra: 1
(Sevgilinin) yanağının ateşi(yakıcı sıcaklığı).

1. Dil âteş-i ruhsâruña yansun mı efendüm
2. Bu tâbiş-i hicrâna tayansun mı efendüm

âteş-i seyyâle:

1. âteş-i seyyâleyi:-y, -i

Kaside 8

Mısra: 42
Akan ateş II güneş ışınları.

41. Hevâlarda bürûdet müsteban ü cân u ten lertzân
 42. Bize şun sâķī sen ol âteş-i seyyâleyi bârī

âteşîn-lafz:

1. âteşîn-lafz:

Gazel 123

Mısra: 9

Ateş gibi yakıcı söz.

9. Âteşîn-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine
 10. Nazmının ma'ni-i renginine 'İzzet taḥsîn

âteş-zen-i fenâ:

1. âteş-zen-i fenâ:

Gazel 11

Mısra: 9

Kötülüğün çakmağı II kötülüğü ateşleme.

9. Sakf-ı sipihre oldu mı âteş-zen-i fenâ
 10. Âh-ı şerer-nişâr ne 'âlemdedür 'aceb

'âtıfetkârâ:

1. 'âtıfetkârâ:

Kaside 8

Mısra: 29

Esirgeyen, merhamet eden şekilde.

29. Vezîr-i nâ-müdârâ kişver-arâ 'âtıfetkârâ
 30. Ayâ kân-ı 'aṭānuḡ gevher-i yek-tâ-yı şevvârı

'âtıfetmend:

1. 'âtıfetmendüm:-üm

Kaside 13

Mısra: 92

Merhametli.

91. Ey keremkârüm veliyü'n-ni' metüm
 92. 'Âtıfetmendüm 'aliyü'l-himmetüm

atım atım:

1. atım atım:

Gazel 141

Mısra: 3

Adım adım.

3. Şağā'ir kum gibi atım atım şādır kebā'ir de
 4. Kālursa böyle aḥvālum hebāyum yā Resūla'llāh

a'vām:

1. a'vām:

Kaside 10

Mısra: 28

Yıllar, seneler.

27. Ya'ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
 28. İsterüz medḥini a'vām u şuhūr eyleyelüm

'avām:

1. 'avām:

Gazel 96

Mısra: 17

Halk, umum, herkes.

17. Gerçi ta'n eyler 'avām ammā biz
 18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı 'ālem

āvāre:

1. āvāresidür:-si, -dür

Kaside 7

Mısra: 84

Zavallı, perişan.

83. Benüm ol ḥüsrev-i Şeb-dîz-süvār-ı ma'nî
 84. Lafz-ı şîrînimüñ āvāresidür şā'irler

2. āvāresi:-si

Gazel 72

Mısra: 5

Perişan, zavallı.

5. Şanma tenhā bizüz āvāresi ol mähveşüñ
 6. İdeyor 'aşkı ile seb'a-i seyyāre semā'

3. āvārelerüz:-ler, -üz

Gazel 140

Mısra: 4

Perişan, zavallı.

3. Bādeye peymā-yı hevā vü heves
 4. Bir bölük āvārelerüz sū-be-sū

āvāre ol:

1. āvāre olduk:-du, -k

Gazel 61

Mısra: 10

Serseri olmak, başı boş gezer olmak.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduk āvāre iki dīdesi fettān ile biz

āvāre-i cünūn:

1. āvāre-i cünūn:

Gazel 89

Mısra: 13

Deliliğin kendini bilmezliği.

13. Āvāre-i cünūn ideyor 'İzzetā gibi

14. Dānā-yı zū-fünūnumu bir tıfl-ı ħurde-sāl

āvāze:

1. āvāzeden:-den

Gazel 124

Mısra: 14

Yüksek ses.

13. İştihār-ı nazmıdır 'İzzet cenāb-ı Rā'if' üñ

14. Tās-ı vārun-ı sipihri tōldıran āvāzeden

āvāze-i büşrā:

1. āvāze-i büşrā:-e

Kaside 5

Mısra: 30

Müjdenin sesi.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāh-ı dile geldi

30. Her sūydan āvāze-i büşrā Yeñişehr'e

āvāz-ı nākūs:

1. āvāz-ı nākūsı:-ı

Gazel 155

Mısra: 10

Çan sesi.

9. Göñüller bir büt-i tersāya hayrān oldu kim dem dem
10. Bülend olmakda deyr-i hüsnünñ āvāz-ı nākūsı

‘avdet it:

1. ‘avdet itmezsın:-mez, -sın

Gazel 119

Mısra: 10

Evvelce bulunduğu yere geri dönmek.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aḡyāra ‘azm itdün
10. Şabāḥ oldu daḡı ey mihr-i ḥüsnüm ‘avdet itmezsın

āvere:

1. āverelerün:-ler, -ün

Gazel 80

Mısra: 9

Başboş, serseri.

9. Deşt-i hicrānda āverelerün
10. Ḥār-ı pāy-ı talebin çok gördük

āvīze-i yah-pāre:

1. āvīze-i yah-pāreler:-ler

Kaside 8

Mısra: 15

Buz parçası şeklindeki avize.

15. Sakıflarda olan āvīze-i yah-pāreler yer yer
16. Dem-ā-dem aındırur ol nīze-i billūr girdārı

ay:

1. ayuñ:-uñ

Kaside 9

Mısra: 56

Yaklaşık otuz günlük zaman parçası.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā
56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

ayā:

1. ayā:

Kaside 8

Mısra: 30

Ey! Nida edatı.

29. Vezîr-i nâ-müdârâ kişver-arâ 'âtıftekârâ
30. Ayâ kân-ı 'atânuñ gevher-i yek-tâ-yı şevvârı

2. **âyâ:**

Gazel 20

Mısra: 7

Far. "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.

7. Kimden âyâ sebak-âmûz-ı edâdur bilsem
8. Şîve fenninde 'aceb mes'ele-dândur Aḥmed

3. **âyâ:**

Gazel 55

Mısra: 7

Far. "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.

7. Âyâ nedendür eylemiyor fitne meyl-i ḥvâb
8. Oldukça çeşm-i yârdan efsâne gûş-ı nâz

4. **âyâ:**

Gazel 94

Mısra: 8

Far. "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yaptı yuvasın
8. Bilmem yine âyâ ne günâh eyledi bûlbûl

5. **âyâ:**

Gazel 101

Mısra: 9

Far. "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.

9. Dimedûñ 'İzzet'üm âyâ nicedür
10. O benüm kendi ḳulum bendecigüm

ayağ:

1. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 22

Mısra: 2

İnsan uzvu olan ayak.

1. Bir tarz ḥırâm itdi o şimşâd-ḳad Aḥmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aḥmed

ayağına düş:

1. **ayağına düşdi:-di**

Gazel 22

Mısra: 2
Yalvarmak.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ķad Aķmed
2. Serv ayađına dūđdi didi el meded Aķmed

‘ayān:

1. ‘ayān:
Kaside 13
Mısra: 64
Aķık, belli.

63. Bir gūn ol nāzišķer-i nā-miķrbān
64. Ćm idūp ebrūsunı didi ‘ayān

2. ‘ayān:
Gazel 134
Mısra: 4
Aķıkķa, gözle görölür şekilde.

3. Nābit olup sebz-i ĥaķ gird-i leb-i yārdan
4. Tūķi-i gūftārına bāl ü per oldı ‘ayān

‘ayān ol:

1. ‘ayān olmışdur:-mıķ, -dur
Kaside 6
Mısra: 112
Görünür hale gelmek, belli olmak.

111. Her gören zātını el-veledū sırrı ebīķ
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur ‘ayān

‘aybum ört:

1. ‘aybum örter:-er
Kaside 7
Mısra: 78
Kusur gizlemek.

77. İstiķā‘am yođise daķı budur me’ mūlum
78. Zeyl-i afvūn ne ķadar var ise ‘aybum örter

āyīne:

1. āyīne:
Gazel 2

Mısra: 7
Far. Ayna.

7. Hayretle āyīne bakup endām-ı yāre dir
8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

2. āyīneleri:-ler, -i
Gazel 5
Mısra: 12
Ayna

11. Hayrānı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ
12. Āyīneleri pest-i bedīdār-ı temāşā

3. āyīne:
Gazel 55
Mısra: 6
Far. Ayna.

5. Tūtī-i güft ü gūsını lāl it perīlerin
6. Āyīne içre ‘aksüñi göster hamūş-ı nāz

4. āyīne:
Gazel 124
Mısra: 8
Far. Ayna.

7. Çeksem ağūş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten
8. Jeng alur āyīne elbet germī-i hamyāzedden

5. āyīne:
Gazel 150
Mısra: 2
Far. Ayna.

1. Dilde hayālī cilveger olmuş ne fā’ide
2. Āyīne mazhar-ı şüver olmuş ne fā’ide

āyīne-i bī-gerd:

1. āyīne-i bī-gerd:
Gazel 18
Mısra: 10
Parlak ayna.

9. Oldığından ‘İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh
10. Görinür şüretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

āyīne-i billür:

1. āyīne-i billūrdur:-dur

Tahmis 6

Mısra: 4

Şeffaf, parlak ayna.

3. Yek-ser ā'zā-yı laṭīfūñ nūrdan meftūrdur

4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

āyīne-i hātır:

1. āyīne-i hātır:-ı

Gazel 10

Mısra: 9

Gönül aynası.

9. Pāk idüp āyīne-i hātır gerd-i gamdan

10. Ğuşşa 'İzzet görine çeşmüñe lā-şey ne şafā

2. āyīne-i hātırūña:-u, -ñ, -a

Kaside 7

Mısra: 94

Gönül aynası.

93. Bezm-i devletde ḥudā zātuñı itsün ibkā

94. İrmesün āyīne-i hātırūña jeng-i keder

āyīne-i ḥüsn-i dil-ārā:

1. āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya:-y, -a

Kaside 3

Mısra: 50

Gönül çelen güzellik aynası.

49. Şimdiden yād iderek ḥattını āh itmeyelüm

50. Kõnmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya ğubār

āyīne-i kalb:

1. āyīne-i kalbe:-e

Gazel 160

Mısra: 8

Gönül aynası.

7. Tesliyet jeng-zidā-yı dil-i muğber olmaz

8. Gelmesün āyīne-i kalbe ğubār açma beni

2. āyīne-i kalbüñi:-üñ, -i

Kaside 17

Mısra: 26
Gönül aynası.

25. Korkma 'âşık bize dünyâda mazarrat gelmez
26. Eyleme âyine-i kalbünü beyhüde kesir

âyine-i rüy:

1. âyine-i rüyüña:-uñ, -a
Gazel 151
Mısra: 5
Ayna gibi parlayan yüz.

5. Bakıcak âyine-i rüyüña ben hayretle
6. Dir idüñ 'aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

âyine-i şâf-ı kalb:

1. âyine-i şâf-ı kalbünü:-üñ
Gazel 21
Mısra: 17
Kalbin temiz aynası.
17. Münkesir olmasun âyine-i şâf-ı kalbünü
18. Nîşterlerle gel açma dilüme nāsûrı

âyine-i şıdk:

1. âyine-i şıdkı:-ı
Gazel 161
Mısra: 1
Doğruluk aynası.
1. Şâf iden âyine-i şıdkı sehergâh gibi
2. Sîneye bir meh alur mihr-i felek-câh gibi

âyine-i tab':

1. âyine-i tab'dan:-dan
Kaside 7
Mısra: 3
Yaratılış aynası.
3. Eyleyor âyine-i tab'dan 'arz-ı dîdâr
4. 'Aks-i timşâl-i perî-zâd-ı maqâl-ı hoş-ter

âyine-i tab'-ı şerîf:

1. **āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ:-üñ**

Kaside 8

Mısra: 36

Mübarek karakterin aynası.

35. Efendüm ṭūṭī-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ jengden ‘ārī

āyīn-güzār-ı devr-i Veled:

1. **āyīn-güzār-ı devr-i Veled:**

Gazel 2

Mısra: 14

Sultan Veled döneminde düzenlenen dini merasimde sema eden II sevgili.

13. Bir ṭıfl-ı Mevlevī içün ‘İzzet dönüp ṭurur

14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

āyīn-i cem eyle:

1. **āyīn-i cem eyle:**

Gazel 143

Mısra: 4

Mevlevî ve bilhassa Bektâşî tarîkatı mensuplarının aralarında yaptıkları, yemekli mûsikîli (bâzı Bektâşîler’de içkili) sohbet toplantısı ve âyin gibi toplantı düzenlemek.

3. Geh tâze-nihālân-ı Yeñişehr’i temâşâ

4. Geh sâye-i eşcârda āyīn-i cem eyle

‘ayn:

1. **‘aynumda:-um, -da**

Gazel 100

Mısra: 7

Göz.

7. Gülşende ne ‘aynumda idi deste-i sünbül

8. Ger dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ olsam

‘aynî:

1. **‘aynîdür:-dür**

Kaside 6

Mısra: 40

Benzerdir.

39. Zâları zaby-i feyâfî-i kemâl ü ‘aynî

40. Fî’l-meşel ‘aynîdür ol zabyın olur ğamze-zenân

‘ays:

1. ‘ayş:

Kaside 9

Mısra: 36

Eğlence, zevk ve sefa.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā

36. Ki vakt ü ‘ayş ü ‘işret muğtenemdür

‘ayş u dem eyle:

1. ‘ayş u dem eyle:

Gazel 143

Mısra: 6

Yeme, içme, eğlenme.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār

6. Güller gibi açıl da hemān ‘ayş u dem eyle

‘ayş-ı rağad:

1. ‘ayş-ı rağad:

Gazel 2

Mısra: 4

Yaşam rahatlığı.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise hūn-ı dil

4. Bezm-i cihānda ‘ayş-ı rağad söylerüm saña

‘ayyāş-ı kalender-reviş:

1. ‘ayyāş-ı kalender-revişüm:-üm

Gazel 114

Mısra: 3

Dünya işlerinden elini çeken sarhoş.

3. Mest-i sağār-keşüm ‘ayyāş-ı kalender-revişüm

4. Ser-girān-ı mey-i pür-neşve-i nāzum cānum

‘ayyūka çık:

1. ‘ayyūka çıkdı:-dı

Gazel 77

Mısra: 12

Göğün pek yüksek yerine kadar ulaşmak.

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt
 12. Şevk ile ‘ayyūka çıkdı na‘re-i mestāne bak

az:

1. **az:**

Gazel 134

Mısra: 1

Nicelik bakımından eksik.

1. Nādi-i devletde az oldığıçün kadr-dān
 2. Nādir olurmuş begüm şā‘ir-i āteş-zebān

āzāde:

1. **āzāde:**

Gazel 113

Mısra: 3

Serbest.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
 4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

āzāde-i kayd-ı endūh:

1. **āzāde-i kayd-ı endūh:**

Gazel 96

Mısra: 3

Keder bağlarının özgürlüğü.

3. Odur āzāde-i kayd-ı endūh
 4. Ki ola rind-i melūm-ı ‘ālem

āzār it:

1. **āzār ider:-er**

Tahmis 2

Mısra: 14

Azarlamak, incitmek.

13. Bu sözi tefhīm içün dā‘im saña tekrār ider
 14. Gülli dībā giydüñ ammā kırkarum āzār ider

ā‘zā-yı laṭif:

1. **ā‘zā-yı laṭifüñ:-üñ**

Tahmis 6

Mısra: 3

Güzelliğin parçaları.

3. Yek-ser ā'zā-yı laṭīfūñ nūrdan meftūrdur
4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

azdır:

1. **azdırdı:-dı**

Gazel 141

Mısra: 5

Azdırmak, yoldan çıkarmak.

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeytān
6. Tarīķ-i sūnnetüñden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

'aziz:

1. **'azizüm:-üm**

Gazel 36

Mısra: 12

Saygın ve hürmetli kişi II sevgili.

11. Ten-i 'uryān-ı aşka postundan özge şevb olmaz
12. 'Azizüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür

2. **'azizüm:-üm**

Gazel 159

Mısra: 9

Saygın ve hürmetli kişi II sevgili.

9. Ki benüm cāndan 'azizüm o server-i sīnem
10. 'Arz-ı hüsn ile hırāmān olacak dem geldi

azlem-i halk-ı ilāhī:

1. **azlem-i halk-ı ilāhī:**

Kaside 4

Mısra: 17

Halkın en zalimi.

17. Ber-ṭaraf itdi hudā azlem-i halk-ı İlāhī
18. Kıldı irsāl anuñ yerine bir 'ālī-cenāb

'azm:

1. **'azmüm:-üm**

Gazel 158

Mısra: 10

Karar, niyet.

9. Çeşmümde hayâli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perî peykeri teşhîre degül mi

‘azm eyle:

1. ‘azm eylese:-se

Kaside 7

Mısra: 64

Gitmek, yönelmek.

63. Serv-i dil-cüy-ı çemenzâr-ı necâbet ki olur
64. Bâğa ‘azm eylese pâ-der-gil-i hayret ‘ar‘ar

‘azm it:

1. ‘azm itdükçe:-dükçe

Gazel 43

Mısra: 7

Gitmek, yönelmek.

7. Bâğa ol kâmet-i bālâ ile ‘azm itdükçe
8. Servi pâ-der-gil iden şîve-i reftâruñdur

2. ‘azm itdüh :-düh, -ñ

Gazel 119

Mısra: 9

Yönelmek.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥâne-i aḡyâra ‘azm itdüh
10. Şabâḥ oldı daḡı ey mihr-i ḥüsnüm ‘avdet itmezsin

‘azm-ı bâğ it:

1. ‘azm-ı bâğ idüp:-üp

Gazel 29

Mısra: 7

Bağa, bahçeye yönelmek.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bâğ idüp
8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabâ nev-rûzdur

‘azm-ı çemenzâr:

1. ‘azm-ı çemenzâr:

Gazel 94

Mısra: 9

Çimenliğe gitmek isteme.

9. ‘İzzet o gül-endâm idicek ‘azm-ı çemenzâr
10. Bâl ü perüh efgende bir âh eyledi bülbül

āzurde:**1. āzurde:****Gazel 24**

Mısra: 12

*İncitilmiş, incitilen.***11. Sūz-ı dilini bezm de ızhāra ne hācet****12. Şem‘i niçün āzurde zebān eylemesünler****āzurde eyle:****1. āzurde eylemez:-mez****Gazel 130**

Mısra: 5

*İncitmek.***5. Āzurde eylemez mi ‘aceb gılzet-i perend****6. Nermīn-i cism-i nāzüki reşk-i harīr iken****āzurde ol:****1. āzurde olmasun:-ma, -sun****Gazel 38**

Mısra: 5

*İncinmek.***5. Tokunma hātırūm āzurde olmasun zīrā****6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur****āzurde-i dendān-ı ğayret:****1. āzurde-i dendān-ı ğayret:****Gazel 155**

Mısra: 12

*Çaba gösteren dişin incinmesi.***11. Dil-i āgyārı aldıkça ele yār-ı ‘āşık-ı zāruñ****12. Olur āzurde-i dendān-ı ğayret dest-i efsūsı****āzurde-i ebrū-yı kemāndār:****1. āzurde-i ebrū-yı kemāndāruñdur:-uñ, -dur****Gazel 43**

Mısra: 3

*Yay tutar gibi olan kaşlarının incinmesi.***3. Cānlar āzurde-i ebrū-yı kemāndāruñdur****4. Sīneler hep hedef-i nāvek-i āzāruñdur**

2. 3. B

bā:

1. bāları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 24

Be harfinin ismidir.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzār-ı kemāl

24. Bāları bahş-ı şafā itmede çün bād-ı vezān

bāb:

1. bāb:

Kaside 5

Mısra: 38

Kapı.

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt

38. Bāb nā'ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

baba:

1. babası:-s, -ı

Kıt'a 2

Mısra: 4

Bir çocuğun dünyâya gelmesine sebep olan erkek, çocuk sâhibi adam, peder.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr dağı kulumdur diyerek babası

babalık:

1. babalık:

Gazel 158

Mısra: 11

Baba olma durumu.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık

12. Yā duḡter-i rez de aña hemşīre degül mi

bād eyle:

1. bād eylesün:-me, -sün

Gazel 30

Mısra: 17

Yok etmek.

17. Bād eylemesün sünbül-i gīsūsını tahrîk
 18. Bādī-i perīṣāni-i cem'iyetimüzdür

bāde:

1. **bāde:**

Gazel 12

Mısra: 9

Şarap II maddi ve manevi sarhoşluk veren, kendinden geçiren şey.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer
 10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n'olsun aceb

2. **bādeye:-y, -e**

Gazel 140

Mısra: 3

Kadeh, şarap.

3. Bādeye peymā-yı hevā vü heves
 4. Bir bölük āvārelerüz sū-be-sū

bāde-gedā-yı nuşret:

1. **bāde-gedā-yı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 26

Yardım isteyen(kişi).

25. Cām-ı 'aczin der-i ḥum-hāne-i 'avn-i ḥaḳḳ' da
 26. Keşkül itsün yine her bāde-gedā-yı nuşret

bāde-i gül-reng:

1. **bāde-i gül-reng:**

Gazel 52

Mısra: 7

Gül renkli şarap.

7. Bir mertebe mest itdi beni bāde-i gül-reng
 8. Gūyā 'araḳ-ı la'l-i dil-ārā ḳarışıḳdur

bāde-i la'l-i dil-ārā:

1. **bāde-i la'l-i dil-ārā:**

Gazel 134

Mısra: 15

Gönül süsleyen kırmızı şarap.

15. Nâb ise de bâde-i la'î-i dil-ârâ çi sūd
 16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine 'İzzet her ân

bâde-i rūḥ-efzâ:

1. bâde-i rūḥ-efzâyı:-y, -ı

Gazel 114

Mısra: 13

Ruha canlılık veren kadeh.

13. Sâkiyâ şun meded ol bâde-i rūḥ-efzâyı
 14. Ki leb-i yâr-ı mey-âşâma çekindi cânım

bâde-nüş:

1. bâde-nüşına:-ı, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 4

Şarap içenler.

3. Nuḳl-i lebiyle 'âşıkına neş'e-baḥş iken
 4. Dil-berlerüñ rişâ mı olur bâde-nüşına

bâde-perest:

1. bâde-perest:

Gazel 16

Mısra: 10

Şarap sever.

9. Çeşm-i mestûñ gibi sen de kâfir
 10. Olma gel tâ o kadar bâde-perest

2. bâde-perestüm:-üm

Gazel 114

Mısra: 1

Şarap sever.

1. Ser-ḥoşum bâde-perestüm melegüm cânānum
 2. Rind-i bî-bâk levendüm güzelüm fettānum

bâde-perest-i tahayyür:

1. bâde-perest-i tahayyür:

Gazel 78

Mısra: 5

İçkiye tapan şaşkın.

5. 'Aceb mi bāde-perest-i taḥayyür olsa göñül
6. Görünce nergis-i mestüñ şarāba müstağrak

ba' d-ezīn:

1. **ba' d-ezīn:**
Gazel 2
Mısra: 6
Bundan sonra.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba' d-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

2. **ba' d-ezīn:**
Gazel 7
Mısra: 6
Bundan sonra.

5. Tūṭī-i ḥüsne bir kafes-i nāz oldur begüm
6. Pervāza ba' d-ezīn bulamaz rāh-ı fırsatı

3. **ba' d-ezīn:**
Gazel 103
Mısra: 16
Bundan sonra.

15. Bulmadum imkān-ı rü'yet eyledüm çok cüst ü cū
16. Ba' d-ezīn meyl-i ṭarīḳ-i i'tizālum var benüm

bādī:

1. **bādī:**
Kaside 9
Mısra: 29
Sebep olan, sebep olucu.

29. Nedür bu fitne vü āşūba bādī
30. Neden bu şūr u gavḡā mültezemdür

bād-ı lutf:

1. **bād-ı lutfuñ:-uñ**
Kaside 13
Mısra: 25
İyilik rüzgarı.

25. Bād-ı lutfuñ esse külhandan yaña
26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

bād-ı semūm-ı ‘ālem:**1. bād-ı semūm-ı ‘ālem:****Gazel 96**

Mısra: 8

Dünyanın sam yeli rüzgarı.

7. Keş-i āmāla vezān olmağda

8. Dā’imā bād-ı semūm-ı ‘ālem

bād-ı vezān:**1. bād-ı vezān:****Kaside 6**

Mısra: 24

Esen rüzgar.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzār-ı kemāl

24. Bāları baḥş-ı şafā itmede çün bād-ı vezān

bādī-i perīşāni-i cem‘iyyet:**1. bādī-i perīşāni-i cem‘iyyetimüzdür:-imüz, -dür****Gazel 30**

Mısra: 18

Bütünlüğümüzün bozulmasının sebebi.

17. Bād eylesün sünbül-i gīsūsını taḥrīk

18. Bādī-i perīşāni-i cem‘iyyetimüzdür

bāğ:**1. bāğ:-a****Kaside 7**

Mısra: 64

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

63. Serv-i dil-cüy-ı çemenzār-ı necābet ki olur

64. Bāğ ‘azm eylese pā-der-gil-i ḥayret ‘ar‘ar

2. bāğda:-da**Gazel 41**

Mısra: 3

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

3. Dem çeküp bāğda bülbul-mānend

4. Ey dil āheng-i nevālar demidür

3. bāġa:-a

Gazel 43

Mısra: 7

Yeşillik, çiçekli, ağaçlı yer.

7. Bāġa ol kāmēt-i bālā ile ‘azm itdükçe

8. Servi pā-der-gil iden şīve-i reftāruñdur

4. bāġda:-da

Gazel 90

Mısra: 10

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

9. Nev-ḥırām-ı kadd-i cānāneyi seyr itmek mi

10. Bāġda serv-i ser-efrāzı temāşā mı güzel

5. bāġa:-a

Gazel 128

Mısra: 11

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

11. Ol gül-i nev-ḥīz-i işve bāġa kıldıkça güzār

12. Eylesün bülbüller āġāz-ı nevā-yı nev-zemīn

6. bāġda:-da

Gazel 131

Mısra: 3

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

3. Bāġda servi temāşā itmeden ḥāşıl nedür

4. Serve bakma kāmēt-i dil-dāre bak Allāh için

7. bāġa:-a

Gazel 138

Mısra: 9

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

9. Ḥāne-i āyīneden çık bāġa ey serv-i revān

10. ‘Aksüñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

8. bāġda:-da

Gazel 142

Mısra: 3

Bahçe, ağaçlık ve çiçeklik yer.

3. Bāġda nergise ben şarf-ı nigāh itdükçe

4. Çāre yok dīde-i mestāne gelür ḥāturuma

bāġbān-ı şun‘:

1. **bāġbān-ı şun** :

Gazel 55

Mısra: 3

Yaratmanın bahçıvanı (Allah).

3. İtmiş nihāl-i kāmētüñi bāġbān-ı şun

4. Ser-tā-be-pāy cūş-ı tegāfūl ħurūş-ı nāz

baġçe:

1. **baġçede:-de**

Tahmis 2

Mısra: 22

Bahçe II dünya.

21. Bulmaġiçün gerd-i ālām u kudūretten necāt

22. Dön ħavuzlı baġçede ey şūġ-ı memdūġu' ş-şifāt

bāġçe-i ħüsn-i edā:

1. **bāġçe-i ħüsn-i edādan:-dan**

Kaside 7

Mısra: 9

Cilvenin güzellik bahçesi.

9. İdeyor bāġçe-i ħüsn-i edādan cereyān

10. Cūy-ı elfāza olup küng-i qalem rāh-güzer

Baġdād:

1. **Baġdād:**

Kaside 5

Mısra: 28

Baġdat, şehir ismi.

27. Teşrīfini gūş eyleyicek tehniyet itdi

28. Baġdād u Semerkānd u Buġārā Yeñişehr'e

bāġ-ı 'ālem:

1. **bāġ-ı 'ālemde:-de**

Gazel 19

Mısra: 9

Dünya bahçesi.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāġ-ı 'ālemde

10. Çemende 'andelīb eyler gül ü nesrīnden feryād

bāġ-ı āmāl:

1. **bāğ-ı âmāla:-a**

Kaside 1

Mısra: 20

Ameller bağı.

19. Açılur gonceleri şāh-ı ümīdūñ şimdi

20. Bāğ-ı âmāla vezān oldı şabā-yı nuşret

bāğ-ı behişt:

1. **bāğ-ı behište:-e**

Tahmis 2

Mısra: 2

Cennet bahçesi.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

bāğ-ı cennet:

1. **bāğ-ı cennet:**

Gazel 13

Mısra: 12

Cennet bağı.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bak cebheyi gör

12. Bāğ-ı cennet derecātı gibi ‘İzzet kaṭ kaṭ

bāğ-ı heves:

1. **bāğ-ı hevesde:-de**

Gazel 25

Mısra: 4

Arzu bahçesi.

3. Eṭfāl-ı nev-resīdelere düşdi gön̄lümüz

4. Bāğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihāller

bāğ-ı hüsne:

1. **bāğ-ı hüsne:-e**

Gazel 20

Mısra: 4

Güzellik bahçesi.

3. O leṭāfetle ki vardur kad-i ra‘nāsında

4. Bāğ-ı hüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

2. bāğ-ı hüsnüñ:

Gazel 27

Mısra: 7

Güzellik bahçesi.

7. Bāğ-ı hüsnüñ nihāl-i tāze-resi

8. Kāmet-i bī-mişāl-ı Eşref' dūr

bāğ-ı İrem:

1. bāğ-ı İrem' dūr:-*dür*

Kaside 9

Mısra: 2

(Cennete benzetilerek yaptırıldığı rivâyet edilen İrem bahçesinden kinâye)

Cennet bahçesi, cennet.

1. Bahār irdi yine ferhunde demdür

2. Tarāvetle cihān bāğ-ı İrem' dūr

bāğ-ı temennā:

1. bāğ-ı temennā:

Kaside 5

Mısra: 10

İstek bağı.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne

10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

bāğ-ı vişāl:

1. bāğ-ı vişāle:-*e*

Kaside 13

Mısra: 58

Kavuşma bahçesi.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş

58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

bağr:

1. bağrum:-*um*

Gazel 148

Mısra: 4

Kalp, gönül.

3. Āteş-i 'aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetüñ

4. Cānumı yaḳarsa da bağrum kebāb eylerse de

bahār:**1. bahār:****Kaside 9**

Mısra: 1

İlkbahar II Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerinin ortaya çıkışı.

1. Bahār irdi yine ferhunde demdür
2. Tarāvetle cihān bāğ-ı İrem' dür

bahāriyye:**1. bahāriyye:****Gazel 29**

Mısra: 5

Birini övmek için yazılan ve bahar tasviriyle başlayan kaside.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh
6. 'Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

bahā-yı nuşret:**1. bahā-yı nuşret:****Kaside 1**

Mısra: 44

Yardımın değeri.

43. Ḳalemi vesme-keş-i ebrū-yı hūbān-ı kemāl
44. Raḳamı zīb-dih-i hūsn ü bahā-yı nuşret

bahr:**1. baḥr:****Kaside 7**

Mısra: 42

Deniz, derya.

41. Huşk u ter vāye-pezīr-i keremi olmağla
42. Ğarḳa-i lücce-i baḥşāyişidür baḥr ile berr

bahr-i endīşe:**1. baḥr-i endīşeyi:-y, -i****Kaside 10**

Mısra: 1

Düşünce denizi.

1. Baħr-i endiřeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm
2. Güher-i nazmı yine zıb-i sūtūr eyleyelüm

baħr-kefā:

1. baħr-kefā:

Kaside 4

Mısra: 39

Sıkıntı denizi.

39. Āşafā baħr-kefā gevher-i dürc-i şerefā
40. Ey ki müstağrağ-ı cūy-ı ni‘amı şeyhle şāb

baħşāyış-i ħak:

1. baħşāyış-i ħakdur:-dur

Kaside 9

Mısra: 86

Doğruluğun ihsanı.

85. O ferzend-i sa‘ādetmend-i ‘āķil
86. Aña baħşāyış-i ħakdur keremdür

baħşende-i deryā-kefā:

1. baħşende-i deryā-kefā:

Kaside 13

Mısra: 31

Sıkıntı denizini bağıslayan.

31. Āşafā baħşende-i deryā-kefā
32. Ey melāz-ı ümmetān-ı Muştafā

baħş-i miyān:

1. baħş-i miyānı:-ı

Gazel 26

Mısra: 4

Ara söz.

3. Degüldür kıl ü kāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā
4. Belī baħş-i miyānı incedür pek anda diķķat var

baħş-ı şafā it:

1. baħş-ı şafā itmede:-mede

Kaside 6

Mısra: 24

Neşe vermek.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzār-ı kemāl
 24. Bāları bahş-ı şafā itmede çün bād-ı vezān

bahş-i zülf:

1. **bağş-i zülfde:-de**
Gazel 87
 Mısra: 15
Zülüf konusu.

15. İşkāl vāki‘ oldı yine bağş-i zülfde
 16. Vırsün Necīb Efendi cevāb idelüm su‘āl

baht:

1. **baht:**
Kaside 17
 Mısra: 6
Şans, kutluluk.

5. Urıcak şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥı bāşırāma
 6. Didüm ey baht şabāḥ oldı yeter ḥ‘āb-ı keşīr

2. **bahtımız:-ımız**
Gazel 57
 Mısra: 10
Şans, kutluluk.

9. Beyza-i murğ-ı hümā-yı devletüz ammā çi sūd
 10. Bahtımız ey dil siyeh-bāl-ı gurāb altundayuz

baht-ı sitemkār:

1. **baht-ı sitemkārdan:-dan**
Gazel 4
 Mısra: 14
Haksız, zalim kader.

13. ‘İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemān
 14. Her ne gelürse baht-ı sitemkārdan baña

baht-ı siyāḥ:

1. **baht-ı siyāhum:-um**
Gazel 134
 Mısra: 12
Kötü talih, kara yazı.

11. Nāle ile ḥvābdan şanma ki bīdār olur
 12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-ıktirān
 2. **baht-ı siyāhuñ:-uñ**

Gazel 138

Mısra: 3

Kötü talih, kara yazı.

3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
 4. Haṭ gelüp oldu mu ‘arız ḥüsn-i yāre rū-be-rū

baht-ı siyehkār:

1. **baht-ı siyehkārāye:-a, -y, -e**

Kaside 4

Mısra: 1

Suçlu talih.

1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkārāye ḥvāb
 2. Eyledi lutf-ı ḥudā çehresine reşş-i gül-āb

baht-ı siyeh:

1. **baht-ı siyehüm:-üm**

Gazel 158

Mısra: 6

Kötü talih.

5. Yakdımsa n’ola şem’a-i āhum şeb-i ğamda
 6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

bā-ḥuşūs:

1. **bā-ḥuşūş:**

Gazel 10

Mısra: 2

Özellikle.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā
 2. Bā-ḥuşūş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

2. **bā-ḥuşūs:**

Kaside 17

Mısra: 20

Hususıyla, hele, her şeyden evvel, en ziyade.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni’ var
 20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felāṭün-tedbīr

bā’iś:

1. **bā 'îş:**

Kaside 18

Mısra: 5

Sebep olucu, sebep olan.

5. Haşşân-ı vakt bā 'îş hestî-i kemterî
6. Ya 'nî Şerîf Ağâ-yı hasîb ü nesîbdür

2. **ba 'îş:**

Gazel 119

Mısra: 4

Sebep, neden.

3. Girân-cânlar mıyuz zevk ü şafâya meylimüz mi yok
4. Nedür ba 'îş bizümle bir zamân ünsiyet itmezsin

bā 'îş ol:

1. **bā 'îş olmuşdur:-miş, -dur**

Kaside 8

Mısra: 64

Sebep olmak.

63. Güzâf u lâfî terk eyle du 'âya başla ey 'İzzet
64. Şudâ 'a bā 'îş olmuşdur kelâmün çünki ikşârı

2. **bā 'îş olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 10

Sebep olmak.

9. Bilürler nağme-perdâzân-ı ser-bezm-i maḥabbet hep
10. Sürûr-ı 'İzzet'e bā 'îş o şüh-ı şen-gül olmuşdur

bā 'îş-i enîn:

1. **bā 'îş-i enîni:-i**

Gazel 27

Mısra: 13

İniltiye sebep olan.

13. Dem-be-dem bā 'îş-i enîni nîk
14. Kec-nigâh-ı celâl-ı Eşref"dür

bā 'îş-i kesb-i ma 'ârif:

1. **bā 'îş-i kesb-i ma 'ârifdür:-dür**

Gazel 26

Mısra: 11

Bilgiler kazanmaya sebep.

11. Bizümle ülfet ey meh bā'îs-i kesb-i ma'ârifdür
12. Hazer kıl şöhet-i ağıyāra meyl itme mazarrat var

bā'îs-i küllî:

1. **bā'îs-i küllî:**

Kaside 6

Mısra: 129

Bütün ölüleri dirilten II Allah.

129. Lîk bu şöhetüme bā'îs-i küllî bi'llāh
130. Hazeret-i Lütfî Efendi idügi belli beyân

bā'îs-i rāhat:

1. **bā'îs-i rāhat:**

Kaside 11

Mısra: 15

Huzurun sebebi.

15. Bā'îs-i rāhat u emn-i fuḳarā
16. Dest-gîr-i zu'afā ehl-i seḫā

bā'îs-i taşdi'-i ser:

1. **bā'îs-i taşdi'-i ser:**

Kaside 4

Mısra: 52

Baş yarmanın sebebi.

51. 'İzzetā şekveyi ḳo eyle du'āya ağāz
52. Ne revā bā'îs-i taşdi'-i ser olmak ıtnāb

bā-izn-i veliyy'n-ni'am:

1. **bā-izn-i veliyy'n-ni'am:-ı**

Kaside 17

Mısra: 29

Nimet verenin izniyle II Allah'ın izniyle.

29. Gelmişim ḥāneme bā-izn-i veliyy'n-ni'amı
30. Lîk māderle şıḳıldum olamam şöhet-gîr

bak:

1. **bağ:****Terkib-bend 1**

Mısra: 4

Bakmak; farkına varmak.

3. Teskīn-i ihtirāk menūṭ-ı dem-i telāk

4. Yandum tūtuşdum āteş-i ḥasretle bağ bağ

2. **bağ:****Terkib-bend 1**

Mısra: 4

Bakmak; farkına varmak.

3. Teskīn-i ihtirāk menūṭ-ı dem-i telāk

4. Yandum tūtuşdum āteş-i ḥasretle bağ bağ

3. **bāk:****Terkib-bend 1**

Mısra: 46

Korku, kaygı.

45. Ahvālūmi tūyanlar acır sīne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

4. **bağ:****Kıt'a 2**

Mısra: 6

Bakmak; dikkat etmek.

5. İhtişāşuñ baña kāt kāt dimek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile bağ imāsi

5. **bağup:-up****Gazel 2**

Mısra: 7

Bakma, bakmak eylemi.

7. Ḥayretle āyīne bağup endām-ı yāre dir

8. Billürdan dökölme cesed söylerüm saña

6. **bağdı:-dı****Müfret 2**

Mısra: 1

Bakma, bakmak eylemi.

1. Bağdı tūfeng ü topa kalmamış ot falyada

2. Tepedelenli 'Ali patladı paskālyada

7. **baçalum:-alu, -m**

Kaside 10

Mısra: 15

Bakmak, dikkat etmek.

15. Baçalum zaḥm-nümyānına üftādelerin

16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

8. **bağma:-ma**

Kaside 13

Mısra: 80

Bakmak; dikkat etmek.

79. Didüm ey bī-merḥāmet ey bī-vefā

80. Pek de istihkār ile bağma baña

9. **bağ:**

Gazel 13

Mısra: 11

Bakma, bakmak eylemi.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bağ cebheyi gör

12. Bāğ-ı cennet derecâtı gibi ‘İzzet kaṭ kaṭ

10. **bağ:**

Kaside 17

Mısra: 24

Bakmak; dikkat etmek.

23. Didi hāy ‘İzzet’ümüñ vāhimesi ġālib imiş

24. Bağ neler kırdı derūnunda bu sâ‘atde faḳīr

11. **bağ:**

Gazel 33

Mısra: 11

Bakmak; dikkat etmek.

11. Bağ imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza diḳḳatle

12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

12. **bağ:**

Gazel 52

Mısra: 5

Bakmak; dikkat etmek.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bağ kīl ile kāle

6. ‘Uşşāk miyānunda bu ġavġā karışıkdur

13. **bağsam:-sa, -m**

Gazel 64

Mısra: 11

Bakma, bakmak eylemi.

11. Hayretle n'ola la'l-i 'arağ-rîzine bağsam

12. Yâkûtdan ağreb mi degül neşât-ı elmas

14. **bağdum:-du, -m**

Gazel 68

Mısra: 3

Bakma, bakmak eylemi.

3. Nergisüñ bağdum çemende çeşmine

4. Añladum ol dîde-i cādū ğaraž

15. **bağ:**

Gazel 77

Mısra: 1

Bakmak, seyretmek.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'arız-ı hūbāna bağ

2. Bir o mihr-i burc-ı hūsne bir meh-i tābāna bağ

16. **bağ:**

Gazel 77

Mısra: 2

Bakmak, seyretmek.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'arız-ı hūbāna bağ

2. Bir o mihr-i burc-ı hūsne bir meh-i tābāna bağ

17. **bağ:**

Gazel 77

Mısra: 4

Bakmak, seyretmek.

3. 'Ālemi tenvîr iderse her gice māh-ı münîr

4. Gündüzün ol berğ uran pîşânî-i rahşāna bağ

18. **bağ:**

Gazel 77

Mısra: 6

Bakmak, seyretmek.

5. 'Āriz-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef

6. Gird-i ruhsârında yârüñ ol hağ-ı reyhāna bağ

19. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **8***Bakmak, seyretmek.*

7. Māhı da‘vet eylesek gelmez bizümle şöhbete

8. Ol perī-rū ƣasr-ı dāmāda gider seyrāna bağ

20. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **10***Bakmak; dikkatini vermek.*

9. Ƙasr-ı dāmāda varıldıƣda o zevƣ ü cünbüş

10. Kimde var ƣudret ki taƣrīr eylesün yārāna bağ

21. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **12***Bakmak; dikkat etmek.*

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt

12. Şevk ile ‘ayyūƣa ƣıƣdı na‘re-i mestāne bağ

22. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **14***Bakmak; dikkat etmek.*

13. Hācı Ağa hācı Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz ƣururken hālīmüzde eyledüñ dīvāne bağ

23. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **16***Bakmak; dikkat etmek.*

15. Hāfız’ı ‘āşık mıdır ma‘şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde ƣalduƣ bir bölük hayrāna bağ

24. **bağ:****Gazel 77**Mısra: **18***Bakmak; dikkat etmek.*

17. ‘İzzetā bir vech ile ta‘rīf olunmaz zevƣumüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bağ

25. **baķıcak:-ıcak**

Gazel 151

Mısra: 5

Bakma, bakmak eylemi.

5. Baķıcak āyine-i rūyuña ben ĥayretle

6. Dir idüñ ‘aķl eŗeri yok mı bu bĩ-hüşumda

26. **baķsañ:-sa, -ñ**

Gazel 105

Mısra: 6

Bakma; dikkat etmek.

5. Pinhān oluyor hem-ķü perĩ pĩŗ-i nazardan

6. Baķsañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

27. **baķ:**

Gazel 131

Mısra: 1

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra baķ Allāh için

2. Oldı mir’āt-i dilüm şad-pāre baķ Allāh için

28. **baķ:**

Gazel 131

Mısra: 2

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra baķ Allāh için

2. Oldı mir’āt-i dilüm şad-pāre baķ Allāh için

29. **baķma:-ma**

Gazel 131

Mısra: 4

Bakma, bakmak eylemi.

3. Bāğda servi temāŗā itmeden ĥāŗıl nedür

4. Serve baķma ķāmet-i dil-dāre baķ Allāh için

30. **baķ:**

Gazel 131

Mısra: 4

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

3. Bāğda servi temāŗā itmeden ĥāŗıl nedür

4. Serve baķma ķāmet-i dil-dāre baķ Allāh için

31. **bağ:****Gazel 131**

Mısra: 6

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘āşık ser-ā-pā dīde ol

6. Şoñra hayretle o gül-ruhsāra bağ Allāh için

32. **bağ:****Gazel 131**

Mısra: 8

Bakmak II çare aramak.

7. Yā lebūñ emdir yā kıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīğ

8. Haste-i hicrānuña bir çare bağ Allāh için

33. **bağ:****Gazel 131**

Mısra: 10

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

9. Bir nighle bāri olsun yap yıkılmış hātırum

10. Gel şu vīrān-hāneyi i‘māra bağ Allāh için

34. **bağ:****Gazel 131**

Mısra: 12

Halini görmek, vaziyetini gözlemlemek.

11. Çeşm-i mestūñ derdi ğamzeñ fikri bī-tāb eyledi

12. Raħm idüp hāl-i dil-i bīmāra bağ Allāh için

35. **bağ:****Gazel 131**

Mısra: 14

Bakma, bakmak eylemi.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle bağıdı ġi ma‘lūm līk

14. İzzetā sen ġayre bakma yāre bağ Allāh için

36. **bağ:****Gazel 143**

Mısra: 9

Bakma, bakmak eylemi.

9. Bağ lāleler eşküfte tarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def‘-i ġumār-ı elem eyle

37. **bağma:-ma**

Gazel 149

Mısra: 12

Üzerinde durmak, önem vermek.

11. İsterseñ ola yüzüñ aķ alnuñ aķık müdām

12. Bağma rakībüñ eldeki ķāra ğurūşuna

38. **bağdığı:-dığ, -ı**

Gazel 131

Mısra: 13

Ele alış şekli, değer verme şekli.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle bağdığı ma'lūm līk

14. İzzetā sen ġayre bağma yāre bağ Allāh içün

39. **bağup:-up**

Gazel 100

Mısra: 11

Bakmak; dikkat etmek.

11. Sīnemde bağup zağmuma raħm eylemedüñ hīç

12. Bir kere řabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

bāk:

1. **bāk:**

Gazel 96

Mısra: 19

Korku, kaygı, çekinme.

19. Farķuma sāye şalar ise ne bāk

20. Sāyebān-ı řeh-i Rūm-ı 'ālem

bakıl:

1. **baķılsa:-sa**

Kaside 8

Mısra: 59

Bakılmak II incelemek.

59. Baķılsa çeşm-i inşāf ile devletlū efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

bākire:

1. **bākiredür:-dür**

Gazel 12

Mısra: 1

Hiç dokunulmamış, el sürülmemiş kız. II şarap bağlamında "bir yudum alınmamış."

1. Bir hayā-pīşe ‘aceb bākiredür bint-i ‘ineb
2. Kızarup bezmde eylerse n’ola şerm ü edeb

bakış:

1. **bağışda:-da**

Kaside 8

Mısra: 40

Bakma şekli, nazar.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı
40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

bakma:

1. **bağma:**

Müfret 6

Mısra: 2

Meyl etmek, önem vermek.

1. Çalış olmağa kıl alay begine
2. ‘Âlemüñ bağma bir alay begine

2. **bağma:**

Tahmis 6

Mısra: 25

Bakmak; aldırış etmek.

25. ‘Âşık-ı şūrîdeler bağma begüm ma‘zûrdur
26. ‘Arşa-i nâzuñ senüñdür gûy u çevgânı bu gün

3. **bağma:**

Gazel 37

Mısra: 5

Bakmak; aldırış etmek.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bağma ey gerdün baña
6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab per-i tîrümmedür

4. **bağma:**

Gazel 131

Mısra: 14

Bakmak; dikkat etmek.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle baġdıġı ma'lūm līk
 14. İzzetā sen ġayre baġma yāre baġ Allāh iġün

bāl ü per ol:

1. bāl ü per oldı:-dı

Gazel 134

Mısra: 4

Kol, kanat germek; korumak.

3. Nābit olup sebz-i ġaṭ gird-i leb-i yārdan
 4. Ṭūṭı-i ġüftārına bāl ü per oldı 'ayān

bāl ü per:

1. bāl ü perüñ:-üñ

Gazel 94

Mısra: 10

Kol kanat.

9. 'İzzet o ġül-endām idicek 'azm-ı ġemenzār
 10. Bāl ü perüñ efgende bir āh eyledi bülbul

bālā:

1. bālā:

Tahmis 2

Mısra: 5

Yüksek, yüce, âlî.

5. Kim yetişdirdi bu ġüne servden bālā seni
 6. Bu nezāket var iken cism-i lāṭifüñde senüñ

2. bālāda:-da

Kaside 6

Mısra: 46

Yüksek, yukarı.

45. Nūnını eyleseler mimine taġdīm sezā
 46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

3. bālā:

Gazel 98

Mısra: 15

Uzun.

15. Hıram iderken o bālā ġaddüñ kirişmelerin
 16. Gör ey rübüde-i reftār olan ġöñülceġizüm

bālīn:**1. bālīnden:-n, -den****Gazel 19**

Mısra: 6

Yastık.

5. Hem-āgūş olduğun ḥvābumda görsem bir şeb agyāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālīnden feryād

bāl-ı hümā-yı nusret:**1. bāl-ı hümā-yı nuşret:****Kaside 1**

Mısra: 8

Yardım kuşunun kanadı.

7. Habbe devlet-i ‘uzmāña sipihrin oldu

8. Farkına sāye-figen bāl-ı hümā-yı nuşret

bām-ı iqbāl:**1. bām-ı iqbālde:-de****Gazel 96**

Mısra: 6

Mutluluğun çatısı.

5. Lāne-sāz olmasa gāyet hoş idi

6. Bām-ı iqbālde büm-ı ‘ālem

baña:**1. baña:****Terkib-bend 1**

Mısra: 46

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

45. Ahvālūmi tıyanlar acır sīne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i gāmdan ne bāk olur

2. baña:**Kıt'a 2**

Mısra: 5

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. İhtişāşuñ baña kat kat demek ister ammā

6. Ne zerāfetdūr iki emr ile bāk īmāsı

3. **baña:**

Tahmis 2

Mısra: 17

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

17. Farṭ-ı şādiden kemāl-i ḥayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

4. **baña:**

Tahmis 2

Mısra: 25

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

25. Böyle gösterdi baña ol ḳadd-i müstesnā seni

26. ‘İzzetāyı böyle bī-ṭāḳat kılan ey bī-emān

5. **baña:**

Kaside 3

Mısra: 36

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

35. Şöyle ṭursun o da bir başka büyük ma‘nidür

36. Baña her demde olan nāṭıḳa-bend-i güftār

6. **baña:**

Gazel 4

Mısra: 1

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña

2. Bīñ luṭf olsa istemem aḡyārdan bana

7. **bana:**

Gazel 4

Mısra: 2

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña

2. Bīñ luṭf olsa istemem aḡyārdan bana

8. **baña:**

Gazel 4

Mısra: 4

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Şavm-ı vişāle niyet idersem zamānıdur

4. Bir neş’e ḥāşıl olmuyor ifṭārdan baña

9. baña:

Gazel 4

Mısra: **6**

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i gāmdur āh ider

6. Añma efendi añma dil-i zārdan baña

10. baña:

Gazel 4

Mısra: **10**

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şūh bīvefā

10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan baña

11. baña:

Gazel 4

Mısra: **12**

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

11. Ammā rakībden hāzer eyler ne işlesün

12. Yok çāre buse virmege ruhsārdan baña

12. baña:

Gazel 4

Mısra: **14**

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

13. ‘İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemān

14. Her ne gelürse baht-ı sitemkārdan baña

13. baña:

Kaside 6

Mısra: **136**

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

135. Ben aña ḥāl-i şabāvetden iderdüm taḳlīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i ‘irfān

14. baña:

Kaside 6

Mısra: **140**

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

139. ‘Ākıbet vefḳ-i merāmunca ṭabī‘atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşān

15. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 1

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Bî-yâr neş'e-yâb olamam ğam gelür baña
2. Devr-i piyâle halka-i mâtem gelür baña

16. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 2

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Bî-yâr neş'e-yâb olamam ğam gelür baña
2. Devr-i piyâle halka-i mâtem gelür baña

17. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 4

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Hasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken
4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

18. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 6

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Haṭṭ-ı siyāhı şafḥa-i rüyunda dil-berūñ
6. Tiryāk-ı zaḥm-ı ejder-i perçem gelür baña

19. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 8

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Bilmem cefā mı maḳşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler 'arz-ı hışm u ğaḏab hem gelür baña

20. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 10

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Mār-ı kemer ki ser be-hem-āverdedür müdām
10. Gencīne-i vişāl muṭalsam gelür baña

21. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 12

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk

12. Kānd-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

22. **baña:****Gazel 6**

Mısra: 14

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi

14. Cāhille iḥtilāṭ cehennem gelür baña

23. **baña:****Gazel 7**

Mısra: 10

Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış biçimi.

9. Ğırbāla döndirür dil-i āyīnedārımı

10. Yārūñ baña o vechle 'arż-ı şabāḥatı

24. **baña:****Kaside 8**

Mısra: 60

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

59. Bakılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimūñ var bunda inkārı

25. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 1

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. Raḳībe luṭfi nihān cevri āşikār baña

26. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 2

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. Raḳībe luṭfi nihān cevri āşikār baña

27. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 4

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā

4. Pek ıztırāb virür şubh-dem humār baña

28. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 6

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Hezār şevk ile şahrā-neverd-i ‘aşk-ı gülüm

6. Cünūn getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

29. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 8

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Elümde sāgar-ı ser-şārum alıvirür şimdi

8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

30. **baña:****Gazel 8**

Mısra: 10

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Fiğān u nāleden ‘İzzet nice hamūş olayum

10. Nigāh-ı merhamet itmez o dil-şikār baña

31. **baña:****Gazel 9**

Mısra: 12

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

11. İşte biz böyle tegāfūl itme koc-başuñ için

12. Gel dime bu ‘ıyd ‘aceb hıç yok mı bir kurbān baña

32. **baña:****Kaside 13**

Mısra: 48

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

47. Gāh olup ol şāh-ı hüsnüm kec-küle

48. Egrilür ağzum gelür baña vele

33. **baña:****Kaside 13**

Mısra: 77

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

77. Bu 'itāb ile baña kıldı hitāb

78. Āh itdüm sīneden virdüm cevāb

34. **baña:****Kaside 13**

Mısra: 80

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

79. Didüm ey bī-merhāmet ey bī-vefā

80. Pek de istihkār ile bakma baña

35. **baña:****Kaside 16**

Mısra: 53

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

53. Baña ta' līm-i cevır itdün efendüm

54. Senün nuşhuñ kabül itdüm begendüm

36. **baña:****Gazel 17**

Mısra: 10

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem 'İzzetā bir dem

10. Baña bu zūr-ı tab'ı himmet-i pīrān ider īrāş

37. **baña:****Kaside 17**

Mısra: 14

Ben, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Sāle yaklaşdı cüdā düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'īn ü ne naşīr

38. **baña:****Kaside 17**

Mısra: 34

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

33. Gel ki bir lahzā tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña hālümü sen de baña söyle bir bir

39. **baña:****Kaside 17**

Mısra: 35

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āgāz baña

36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taqtır

40. **baña:****Gazel 19**

Mısra: 7

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevritse şekvem yok

8. İştüñ mi ki Ferhād eylesüñ Şīrīn'den feryād

41. **baña:****Gazel 37**

Mısra: 5

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña

6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab per-i tīrūmdedür

42. **baña:****Gazel 40**

Mısra: 11

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

11. Tūtiyādur gözümüñ nūrı baña ḥak-i rehūñ

12. Şanma çeşm-i dil ü cān kühl-i şıfāhān ister

43. **baña:****Gazel 47**

Mısra: 20

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

19. Bende-i Mīr Selīm oldığımı hīç çekemez

20. Ḥasedinden baña bu kūnbed-i gerdān ağlar

44. **baña:****Gazel 73**

Mısra: 9

Ben, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa

10. Bir sūydan ebrū çağırur lā-teḥaf Eşref

45. **baña:****Gazel 81**

Mısra: 3

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Halka-i zülfi baña zencirler hazırlasun

4. 'Aqlum aldurdum yine mecnûnuyum bir âfetüñ

46. **baña:****Gazel 117**

Mısra: 7

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Firâz ile nişîbi deşt-i 'aşkuñ baña yeksâñdur

8. Ser-i kühsârımı fark itmez oldum ka'r-ı çâhumdan

47. **baña:****Gazel 120**

Mısra: 15

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

15. Harâm olsun baña 'irfân eger duht-ı rezi zâhid

16. İdüp ağıyardan mestûr şaymazsa helâlinden

48. **baña:****Gazel 125**

Mısra: 3

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Reh-güzârında varup hâk olma lâzımdur baña

4. Nev-ı hırâmum mâ'il-i ünsiyet olsun olmasun

49. **baña:****Gazel 126**

Mısra: 5

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Hañcer-i cevri amân çekme baña

6. O kemân gibi olan kaşuñ içün

50. **baña:****Gazel 135**

Mısra: 1

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Nefret geliyor baña gürûh-ı cûhelâdan

2. Yok mı bir iki ehl-i tâbi'at zurefâdan

51. **baña:****Gazel 135**

Mısra: 10

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yâr idi hengâm-ı şabâdan

52. **baña:****Gazel 141**

Mısra: 7

Bana, birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Tabîbimsin baña dârû-yı lûtfuñla müdâvâ kıl

8. Hezâr emrâz-ı cürme mübtelâyum yâ Resûla' llâh

53. **baña :****Kaside 4**

Mısra: 43

Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.

43. Ğam u endüh-ı cihân nâṭıka-bend oldı baña

44. Nâr-ı hırmân-ı emâni cigerüm itdi kebâb

bang-ı derâ-yı mahmil-i i' câz:1. **bang-ı derâ-yı mahmil-i i' câzdur:-dur****Gazel 111**

Mısra: 1

Özlü söz sepetinin çanının yüksek sesi.

1. Bang-ı derâ-yı mahmil-i i' câzdur sözüm

2. Güş-ı cihâna velvele-endâzdur sözüm

bāng-ı derâ-yı nusret:1. **bāng-ı derâ-yı nusret:****Kaside 1**

Mısra: 4

Yardım çanının sesi.

3. Maḳdem-i kāfile-i şevke peyāmıyla yine

4. Geliyor güş-i dile bāng-ı derâ-yı nusret

bang-ı şeref-feşân-ı ney:1. **bang-ı şeref-feşân-ı ney:****Gazel 95**

Mısra: 1
Neyin şeref saçan sesi.

1. Āteş-i naḥl-i tūrdur bang-ı şeref-feşān-ı ney
2. Mevce-i baḥr-ı nūrdur nağme-i dil-sitān-ı ney

bār:

1. bār:
Kaside 3
Mısra: 20
Defa, kere.

19. Lem 'a-yāb olsa kamer re' y-i münīrinden eger
20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

2. bār:
Gazel 109
Mısra: 8
Defa, kere.

7. Dehen-i mü' min-i kāmilde çü cām-ı şahbā
8. Deverān itse revā her dem ü her bār kase

bār-āver:

1. bār-āver:
Kaside 5
Mısra: 9
Far. Meyve veren, meyve vereci.
9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

bāreka'llāh:

1. bāreka'llāh:
Kaside 11
Mısra: 3
Beğeni ve övgüyü dile getirmek için 'Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah' anlamında bir dua sözü.
3. Bāreka'llāh zihī şī'r-i laṭīf
4. Ma'ni-i pāki gibi lafzı nazīf
2. bāreka'llāh:
Kaside 13
Mısra: 1

Beğeni ve övgüyü dile getirmek için 'Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah' anlamında bir dua sözü.

1. Bāreka'llāh ey hıdiv-i dād-ger
2. 'Azzeke'llāh ey müşīr-i pūr-hüner

3. bāreka'llāh:

Kaside 16

Mısra: 19

Beğeni ve övgüyü dile getirmek için 'Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah' anlamında bir dua sözü.

19. O dem Eşref aña dir bāreka'llāh
20. Ser-āmedsin sen Aḥmed kışsa kütāh

bāregeh-i himmet:

1. bāregeh-i himmetüñe:-üñ, -e

Kaside 7

Mısra: 68

Yardım yeri.

67. Sensin ol mevhibet-endüz-ı kerem-pīrā kim
68. Küremā bāregeh-i himmetüñe sā'ildür

bāregeh-i Mevlā:

1. bāregeh-i Mevlā'ya:-ya

Kaside 1

Mısra: 71

Allah'ın huzuru.

71. Ref' idüp destüñi sen bāregeh-i Mevlā'ya
72. İdegör şıdķ-ı ṭaviyyetle du'ā-yı nuşret

bārī:

1. bārī:

Kaside 8

Mısra: 42

Bari, hiç olmazsa.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lertzān
42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

2. bārī:

Kaside 10

Mısra: 24

Bari, hiç olmazsa.

23. Ruḡ'a-i şekve be-dest āh iderek iñleyerek
24. Hālimüz 'arz idelüm bārī ḥuzūr eyleyelüm

3. bārī:

Gazel 24

Mısra: 8

Bari, hiç olmazsa.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tıyduḡ eḥibbā
8. Eylerler ise bārī nihān eylemesünler

4. bārī:

Gazel 24

Mısra: 8

Bari, hiç olmazsa.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tıyduḡ eḥibbā
8. Eylerler ise bārī nihān eylemesünler

5. bārī:

Gazel 30

Mısra: 19

Bari, hiç olmazsa.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bārī bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-ṭāḡatimüzdür

6. bārī:

Gazel 116

Mısra: 4

Bari, hiç olmazsa.

3. Hāḡḡat eglenecek sende de yogise dilā
4. Birāz bārī muḡallidlük ile eglenelüm

7. bārī:

Gazel 131

Mısra: 9

Bari, hiç olmazsa.

9. Bir nige hle bārī olsun yap yıkılmış ḡāṭırum
10. Gel şu vīrān-hāneyi i' māra baḡ Allāh için

8. bārī:

Gazel 144

Mısra: 10

Bari, hiç olmazsa.

9. Temâşâ-yı kaddünle mazhar-ı tûl-ı hayât olsak
10. Bizi gördükçe bâri geçmesün 'ömrüm şitâb üzre

9. **bâri:**

Gazel 149

Mısra: 10

Bari, hiç olmazsa.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nâza şaklamasam
10. Bir kere bâri söyleyebilsem di ğuşuna

bâr-ı cefâ:

1. **bâr-ı cefâsın:-sın**

Gazel 129

Mısra: 13

Eziyet yükü, ağırlığı.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilün bâr-ı cefâsın
14. Eskitdi bizi ğayrı ezâsı Yenişehir'in

bâr-ı diger:

1. **bâr-ı diger:**

Gazel 104

Mısra: 3

Diğer defa, bir dahaki sefere.

3. Hâhem ki bâr-ı diger ğirem reh-i harâbât
4. Endişei zi-şarf-ı mâl u telef ne-dârem

baş:

1. **başına:-ı, -n, -a**

Kaside 8

Mısra: 39

Baş, kafa.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı
40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

2. **başında:-uñ, -da**

Gazel 9

Mısra: 7

Baş, kafa.

7. Ser-firâzum olmalı başuñda bir lâhûri şâl
8. Kat kat olsun yâhud ol destâr-ı sebz-i dil-ġüşâ

3. baş:

Kaside 11

Mısra: 32

Aynı işi yapan, aynı meslekte bulunan kimseler içinde mevki ve rütbece diğerlerinden önde olan veya âmir durumunda bulunan (kimse).

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak

32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

4. başuñ:-uñ

Gazel 12

Mısra: 3

Baş, kafa.

3. Sākīyā başuñ için la‘l-i nemek-pāşuñ için

4. Eyle inşāf bizi mest ü ḥarāb itdūñ heb

5. başına:-ı, -n, -a

Kaside 16

Mısra: 26

Baş, kafa.

25. Senüñdür ser-te-ser iklīm-i ‘işve

26. Konulmuş başına dīhīm-i ‘işve

6. başum:-um

Kaside 16

Mısra: 38

Kişinin kendi şahsı, zâtı.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum

38. Senüñle uğradı sevdāya başum

7. başuñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 2

Can, vücut.

1. Dil-berā ḡamze-i ‘ayyāşuñ için

2. Beni öldürme güzel başuñ için

8. başuñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 10

Can, vücut.

9. Ben de ‘İzzet gibi bir ḥaste-dilüm

10. Beni öldürme güzel başuñ için

9. başına:-ı, -n, -a

Gazel 134

Mısra: 6

Baş, kafa.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş 'andelīb

6. Bezm-i çemen başına tār olur ol dem hemān

10. başına:-ı, -n, -a

Gazel 134

Mısra: 10

Kişinin kendi şahsı, zâtı.

9. Nās ile hīç eylemez 'ākıl ü dānā cedel

10. Başına gavğaları cāhil olandur alan

11. başuña:-uñ, -a

Gazel 137

Mısra: 4

Baş, kafa.

3. Çıkar āşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām

4. Şāhidāne başuña şardıguñ ol şāluñ içün

başa çık:

1. başa çıkacak:-acağ

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile

50. Yokdur benüm münāsebetüm hīle-bāz ile

başdan çıkar:

1. başdan çıkar:

Gazel 137

Mısra: 3

Doğru yoldan saptırmak, ayartmak.

3. Çıkar āşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām

4. Şāhidāne başuña şardıguñ ol şāluñ içün

2. başdan çıkardı:-dı

Gazel 91

Mısra: 3

Doğru yoldan sapmak.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velī
4. Kemend-i zūlfūñ olur rişte-bend-i pāy-ı hayāl

başına gel:

1. başına geleceği:-ecek, -i

Kaside 4

Mısra: 32

İyi ya da kötü, beklenmedik, şaşırtıcı bir olayla karşılaşmak.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına geleceği aňladı ol hāne-ḥarāb

başına hāl gel:

1. başına hāl geldi:-di

Gazel 87

Mısra: 2

Uğraştırıcı ve üzücü bir işle karşılaşmak, başına dert açılmak.

1. İsmi Mīhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muḥāl
2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

bāşıra:

1. bāşırma:-m, -a

Kaside 17

Mısra: 5

Göz.

5. Urıcak şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥı bāşırma
6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldu yeter ḥvāb-ı keşīr

bāşıt-i dest-i ‘atā:

1. bāşıt-i dest-i ‘atā:

Kaside 6

Mısra: 96

Cömertlik elini açan.

95. Āb-ı rüy-ı vüzerā nuḥbe-i erbāb-ı seḥā
96. Bāşıt-i dest-i ‘atā dāğ-ı dil-i Bermekiyān

başka:

1. başka:

Kaside 3

Mısra: 35

Başka, diğer.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
36. Baña her demde olan nâṭıka-bend-i güftâr

2. başka:

Gazel 7

Mısra: 8

Başka, diğer.

7. Bilmem dahı ne nakş açacak bu felek bize
8. Göstermede nefes-be-nefes başka şüreti

3. başka:

Gazel 26

Mısra: 8

Bilinenden ayrı, değişik, farklı.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbûblar ḥâtır-firîb ammā
8. O şûhun şîve-i nâ-dîdesinde başka ḥâlet var

4. başka:

Gazel 132

Mısra: 16

Bilinenden ayrı, değişik, farklı.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun
16. Bir başka su'âlüm var efendüm dahı senden

başla:

1. başlardı:-r, -dı

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm
22. Tārîk kalmaz idi ṭarab-ḥānemüz bizüm

2. başladı:-dı

Kaside 7

Mısra: 5

Başlamak.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde hırām
6. Nükteler sâḥa-i endîşede hep raḡs eyler

3. başla:

Kaside 8

Mısra: 63

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet
64. Şudā‘a bā‘i ş olmuştur kelāmın çünkü ikşārı

4. başla:

Kaside 9

Mısra: 105

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

105. Ko lāfı ‘İzzetā başla du‘āya
106. Du‘ālar müstecāb olduğu demdür

5. başla:

Kaside 13

Mısra: 111

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

111. Dest açup da‘vāta başla ‘İzzetā
112. Kudsiyān āmine āgāz ide tā

6. başladı:-dı

Gazel 24

Mısra: 9

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

9. Ta‘n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād
10. Girdükçe sivilceyi çibān eylesünler

7. başlar:-r

Gazel 143

Mısra: 7

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

7. Bülbül dahı bir kaç güne dek nāleye başlar
8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubh-dem eyle

bāve-çin-i kām:

1. bāve-çin-i kām:

Gazel 150

Mısra: 11

Arzunun meyvesini toplayan.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çin-i kām
12. Nev-nahl-i kāmētünde ber olmuş ne fā’ide

bāy u gedā:

1. bāy u gedādan:-dan

Gazel 135

Mısra: 4
Zengin ve fakir.

3. Ebnā-yı zamān kābil-i ūlfet degül ašlā
4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

bayram:

1. bayramı:-ı
Gazel 157
Mısra: 4
Bayram II büyük sevinç, sevinç vesilesi.

3. Būs-ı ruhsāre işāretle hilāl-ebrūsı
4. Rūzedār-ı ğamınıñ zāhir olur bayramı

bāz it:

1. bāz idelüm:-elüm
Gazel 146
Mısra: 2
Açmak.
1. Yine demdür ki ser-āğāz idelüm eş'āra
2. Der-i endişemüzi bāz idelüm eş'āra

bāzār:

1. bāzārı:-ı
Kaside 8
Mısra: 14
Pazar, alışveriş yeri.
13. Şovukluk halkı hep kūşe-nişīn-i halvet itmişdür
14. Bu sermāda yine germābenüñ germ oldu bāzārı

2. bāzārumızı:-umuz, -ı
Gazel 156
Mısra: 10
Pazar, alışveriş yeri.

9. Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar
10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārumızı

bāzār-ı mahabbet:

1. bāzār-ı mahabbetde:-de
Gazel 22

Mısra: 6
Sevgi pazarı II gönül.

5. Şanduka-i sînemdeki kâlâ-yı revândur
6. Bâzâr-ı maḥabbetde gezen yed-be-yed Aḥmed

ba'zî:

1. **ba'zî:**
Gazel 21
 Mısra: 10
Kimi, bir kısım.

9. Lîk mesmû' -ı ḥaḳîrânem eyâ kân-ı güher
10. Ba'zî yârân ḳatı geçmiş saña ben maḡdûrı

bâzîçe:

1. **bâzîçe:**
Gazel 25
 Mısra: 2
Oyuncak.

1. Taḥt-ı cefâda ḥukm ideli ḥurde-sâller
2. Bâzîçe oldu řundıḡımız 'arz-ı hâller

bâzîçe-i tıflâne:

1. **bâzîçe-i tıflânesi:-sî**
Gazel 22
 Mısra: 11
Çocuk oynucaḡı.

11. Bâzîçe-i tıflânesi ḥûn-rîzî-i 'uşşâk
12. Ḥavfum küçicükden ḳopacak ḥûy-ı bed Aḥmed

bâzî-i çift ü tek:

1. **bâzî-i çift ü tek:**
Gazel 151
 Mısra: 3
Tek çift oyunu.

3. Her şeb eglence saña bâzî-i çift ü tek idi
4. Kaldı tek ṫurmadıḡuñ ḥâṫır-ı maḡşûşumda

bâzû:

1. **bāzūlaruñ:-lar, -uñ**

Tahmis 6

Mısra: 2

Pazı, kol.

1. Tābiş-i mihr-i 'izāruñ gün gibi meşhurdur
2. Ol gümüş bāzūlaruñ şaḥ-ı nihāl-i türdur

2. **bāzūları:-ları**

Gazel 105

Mısra: 2

Pazı, kol II güç, kudret.

1. Ey serv ḳadi gül-bün-i gülzār-ı tena'um
2. Bāzūları şaḥ-ı şecer-i ḥüsn-i tecessüm

be:

1. **be:**

Kaside 13

Mısra: 65

a!, be! (teklifsiz konuşmalarda dikkati çekmek için kullanılan bir ünlem).

65. Kimsin 'ālemde be hey 'āşık 'aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rüz u şeb

becā-yı emti'a:

1. **becā-yı emti'a:**

Gazel 86

Mısra: 10

Satılacak eşyanın münasip olması.

9. Kesād-ı ma'rifet ol rütbe sūk olurdu ḥarāb
10. Becā-yı emti'a ḳonsa raf-ı dükkāna ḡazel

bed:

1. **bed:**

Gazel 2

Mısra: 6

Kötülük, fenalık.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba'd-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

bedel:

1. bedel:

Kaside 17

Mısra: 36

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āgāz baña

36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taqtır

2. bedel:

Gazel 75

Mısra: 10

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

9. Zāhidā destūme peymāne-i ser-şār-ı meyi

10. Bedel subḥa-i şad-dāne kodı şīve-i ḥaqq

3. bedel:

Gazel 92

Mısra: 1

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

1. Künc-i firqat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel

2. Kāse kāse zehr iḥer dil cām-ı 'işretten bedel

4. bedel:

Gazel 92

Mısra: 2

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

1. Künc-i firqat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel

2. Kāse kāse zehr iḥer dil cām-ı 'işretten bedel

5. bedel:

Gazel 92

Mısra: 4

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

3. Cevr-i yār oldı mübeddel luṭfa dirken nā-gehān

4. Maẓhar-ı 'unf u 'itāb olduk 'ināyetden bedel

6. bedel:

Gazel 92

Mısra: 6

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

5. Zīver-i āgūş-ı āgyār oldıgun gördükçe ben

6. Firqati itdüm temenni vaqt-i vuslatdan bedel

7. bedel:

Gazel 92

Mısra: 8

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

7. İttibā' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden

8. 'Aşıkı tard itme lāyık mı mürüvetten bedel

8. bedel:

Gazel 92

Mısra: 10

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maqbūlumuz

10. 'İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

9. bedel:

Gazel 156

Mısra: 9

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

9. Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar

10. Gamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārumızı

beden:

1. bedenler:-ler

Gazel 29

Mısra: 7

Vücut, gövde.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile 'azm-ı bāğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabā nev-rūzdur

2. bedenden:-den

Gazel 132

Mısra: 22

Vücut, ten.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş

22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rūhı bedenden

be-dest:

1. be-dest:

Kaside 10

Mısra: 23

Ele, elde.

23. Ruḳ‘a-i şekve be-dest āh iderek iñleyerek
 24. Hālimüz ‘arz idelüm bārī ḥużūr eyleyelüm

2. be-dest:

Gazel 16

Mısra: 1

Ele, elde.

1. Yeter ey şāhid-i peymāne be-dest
 2. Eyledüñ cām-i dil-i zārı şikest

be-dest-i ‘işve :

1. be-dest-i ‘işve :

Gazel 55

Mısra: 10

Cilvenin elinde.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn
 10. Sāğar be-dest-i ‘işve vü gīsū be-düş-ı nāz

bedīd ol:

1. bedīd oldı:-dı

Gazel 41

Mısra: 7

Görünür olmak.

7. Şeb-i hecrin seheri oldı bedīd
 8. Seyr-i ḥurşīd-liḳālar demidür

be-dil:

1. be-dil:

Kaside 10

Mısra: 16

Gönüle.

15. Baḳalum zaḥm-nümāyānına üftādelerin
 16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

be-dīn:

1. be-dīn:

Gazel 14

Mısra: 10

Dine.

9. 'İzzet 'araşat-ı ğam-ı 'aşk' est çü cāyem
10. Min-ba'd be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

bed-nümā:

1. **bed-nümādur:-dur**

Gazel 117

Mısra: 6

Kötü görünüşlü.

5. Ben ol tã'at-güzār-ı mezheb-i nefis ü hevāyum kim
6. Şevābum bed-nümādur şüret-i zışt-i günāhumdan

bedr-i burc-ı vezāret:

1. **bedr-i burc-ı vezāret:**

Kaside 2

Mısra: 28

Vezirlik yıldızının dolunayı.

27. Şu'a-ı mehçe-i rāyātı reşk-i hūr olarak
28. O bedr-i burc-ı vezāret şerefle itdi zuhūr

bedr-i etemm:

1. **bedr-i etemmdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 56

Tam dolunay.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā
56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

be-düş-ı nāz:

1. **be-düş-ı nāz:**

Gazel 55

Mısra: 10

Cilvenin omzu.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebîn
10. Sāġar be-dest-i 'işve vü ġisū be-düş-ı nāz

be-firākik:

1. **be-firākik:**

Gazel 16

Mısra: 7

Ayrılık için.

7. Keyfe hālī be-firākik unzur
 8. İn tegāfūl ki koni tā-be-key'est

beg:

1. **beginē:-i, -n, -e**
Müfret 6
 Mısra: 1
 Bey.

1. Çalış olmağa kul alay beginē
 2. 'Älemüñ bakma bir alay beginē

2. **beginē:-i, -n, -e**
Müfret 6
 Mısra: 2
 Bey.

1. Çalış olmağa kul alay beginē
 2. 'Älemüñ bakma bir alay beginē

3. **begüm:-üm**
Tahmis 6
 Mısra: 25
 Bey, efendi.

25. 'Aşık-ı şürīdeler bakma begüm ma'zūrdur
 26. 'Arşa-i nāzuñ senüñdür gūy u çevgānı bu gün

4. **begüm:-üm**
Gazel 7
 Mısra: 5
 Bey, efendi.

5. Tūtī-i hūsne bir kafes-i nāz oldur begüm
 6. Pervāza ba'd-ezīn bulamaz rāh-ı firşatı

5. **begün:**
Gazel 35
 Mısra: 13
 Bey, efendi.

13. 'İzzet Beg'ün semend-i hayāliyle 'İzzetā
 14. Hīç esb-i leng-i fikretimüz hem-'inān mıdur

6. **begüm:-üm**
Gazel 58
 Mısra: 4
 Bey, efendi.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī
4. ‘Ankebūt āgına şeh-bz begüm şayd olmaz

7. **begüm:-üm**

Gazel 66

Mısra: 8

Bey, efendi.

7. Ne tūr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
8. Begüm senüñ dil-i saḥtuñ meger ki seng olmuş

8. **begüm:-üm**

Gazel 119

Mısra: 11

Bey, efendi.

11. Begüm şīr ü şeker veş gayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöḥbet-i ḥelvāya aşla rağbet itmezsin

9. **begüm:-üm**

Gazel 134

Mısra: 2

Bey, efendi.

1. Nādi-i devletde az oldığıçün ḳadr-dān
2. Nādir olurmuş begüm şā‘ir-i āteş-zebān

10. **begüm:-üm**

Gazel 16

Mısra: 17

Bey, efendi.

17. Yalnūz ben degül ‘İzzet de begüm
18. Mey-i gül-reng-i lebūñle ser-mest

begen:

1. **begendüm:-dü, -m**

Kaside 16

Mısra: 54

Beğenmek.

53. Baña ta‘līm-i cevri itdüñ efendüm
54. Senüñ nuşḥuñ ḳabül itdüm begendüm

begen:

1. **begendicigüm:-di, -cig, -üm**

Gazel 34

Mısra: 12
Begenmek.

11. Uşandum eskilere iltifâtdan şimdi
12. Benüm begendicigüm meh-likâ yeñiçeridür

be-hakk-ı hasaneyn:

1. **be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn:**

Kaside 6

Mısra: 5

Güzellerin hakkı için.

5. Râstdur bu süḥanum râst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn
6. Görse taḥşîn ider ḥüsn-i edâñı Ḥassân

behcet:

1. **behcetle:-le**

Gazel 14

Mısra: 3

Şirinlik.

3. Bu cemâl ü bu ḥüsn ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdır o dil-cüyü

2. **behcet:**

Gazel 71

Mısra: 13

Şirinlik.

13. Böyle kalursa eger behcet ü ḥüsni ‘İzzet
14. ‘Aḳıbet eyleyecekdür bizi şeydâ ḥâfız

behem:

1. **behemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 8

Beraber, hep bir yerde.

7. Mişâl-i ‘ârız-ı ḥoy-gerde-i yâr
8. Gül-i şad-berg-i ter-şeb-nem behemdür

be-hem-âverde:

1. **be-hem-âverdedür:-dür**

Gazel 6

Mısra: 9
Getirilmek için.

9. Mār-ı kemer ki ser be-hem-āverdedür müdām
10. Gencīne-i vişāl muṭalsam gelür baña

be-hiç:

1. **be-hiçī:-i**
Kaside 13
Mısra: 90
Yokluğu ile.

89. Bende-i halka be-güş-ı ān derem
90. Tācdārān-rā be-hiçī ne'şmurem

behişt-i rûy-ı al:

1. **behişt-i rûy-ı alüñ:-üñ**
Gazel 117
Mısra: 3
Cennete benzeyen kırmızı yüz.
3. Behişt-i rûy-ı alüñ şevkı yakdı serde bir âteş
4. Ki kemter lāle tutmam dūzaḥı ṭarf-ı külāhumdan

Behremen rû-siyāh:

1. **Behremen rû-siyāh:**
Gazel 35
Mısra: 9
Yüzü kara olan Behremen II ayıplı Behrem.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rû-siyāh iken
10. Kāfir degül de ḥāl-i ruḥı müslimān mıdur

behr-ı vey:

1. **behr-ı vey:**
Gazel 7
Mısra: 5
Ey nasip.

5. Heme şeb behr-ı vey encüm şumurīm u nālīm
6. Geşte ḥālet sebeb-i ḥālet-i bīdāri-i mā

be-hūn-ı nigeḥ:

1. **be-ḥūn-ı nıgehūñ:-üñ**

Gazel 83

Mısra: 12

Kanlı bakış.

11. Püšte püšte tepelenmişleri gör rāh üzre

12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-ḥūn-ı nıgehūñ

bekā:

1. **beḳā:**

Gazel 38

Mısra: 10

Sonsuzluk, ölümsüzlük.

9. Ḥalel-peẓīr-i fenā eyler ānı seyl-i ğumūm

10. Esās-ı ẓaṣr-ı ẓarabda beḳā mı var yokdur

be-kef:

1. **be-kef:**

Gazel 104

Mısra: 1

Elde, avuçta.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem

2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ẓadr ü şeref ne-dārem

2. **be-kefūm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 8

Elde, avuçta.

7. Gelürüm ḥāneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişār-ı ẓademūñ itmegiçün cān be-kefūm

belā:

1. **belā:**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Felaket; keder.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. **belādan:-dan**

Gazel 135

Mısra: 8
Felaket, keder.

7. Tenhâlık amân cānuma kâr eyledi bi'llâh
 8. Luṭf ile ḥalâş eyleye Mevlâ bu belâdan

belâ-güster-i ten:

1. **belâ-güster-i tendür:-dür**

Gazel 107

Mısra: 8

Bedene bela yayan(bakış).

7. Halkı bir nīm-nigehle iderüm cümle helāk
 8. Āfet-i cān u belâ-güster-i tendür nighüm

belâ-yı devrân:

1. **belâ-yı devrân:**

Gazel 61

Mısra: 13

Dünyanın tasası.

13. İki nev-reste civân iki belâ-yı devrân
 14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bî-ser ü sāmân ile biz

be-leb:

1. **be-leb:**

Gazel 12

Mısra: 12

Dudak için.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
 12. Dök o gīsûları ey şāhid-i peymāne be-leb

beli:

1. **beli:**

Gazel 26

Mısra: 4

Evet.

3. Degüldür kıl ü kâl-ı mû-şikāfân-ı heves bî-cā
 4. Belî baḥş-i miyânı incedür pek anda diḳḳat var

2. **beli:**

Gazel 47

Mısra: 2
Evet.

1. Şiken-i zülfine düşmiş dil-i nālân ağlar
2. Her kimiñ olsa belî hālî perîşân ağlar

belki:

1. belki:

Kaside 7
Mısra: 29
Ola ki, bir ihtimal.

29. Belki şihhat buluruz biz de biraz cānlanuruz
30. Derd-i hasret niçe bir itsün esîr-i pister

2. belki:

Kaside 13
Mısra: 36
Ola ki, bir ihtimal.

35. Lîk halûm ‘arz idem sulţānuma
36. Belki rahm eyler dil-i nālānuma

3. belki:

Gazel 121
Mısra: 3
Ola ki, bir ihtimal.

3. Belki itfâ-yı harâret ider ümmîdi ile
4. Bir içim şu lebine cān atıyor teşne-dilân

4. belki:

Gazel 126
Mısra: 8
Ola ki, bir ihtimal.

7. Turma ey dîde-i ter kan ağla
8. Yâr acır belki akan yaşuñ içün

belli:

1. belli:

Kaside 6
Mısra: 130
Bilinmedik bir yanı olmayan, malum.

129. Lîk bu şöhretüme bâ‘îs-i küllî bi’llâh
130. Hazret-i Lütîfî Efendi idügi belli beyân

2. **bellidür:-dür**

Gazel 68

Mısra: 8

Bilinmedik bir yanı olmayan, malum.

7. Gizleme māfi'z-zamīrūñ yārdan

8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraž

belür:

1. **belürdi:-di**

Kaside 2

Mısra: 26

Belirmek, görünmek.

25. Mişāl-i mihr-i münīr 'āleme ziyā şalarak

26. Belürdi ħazret-i destūr-ı ma'delet meftūr

be-mahşer:

1. **be-mahşer:**

Gazel 14

Mısra: 4

Mahşer için.

3. Ānān ki sipārend revān der-ġam-ı kad'et

4. Ħizend be-mahşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

2. **be-mahşer :**

Gazel 14

Mısra: 5

Mahşer için.

5. İmrüz ki ta'lik-i kerem kerdı be-mahşer

6. Hestīm taħassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet

be-meydān-ı suhen:

1. **be-meydān-ı suhen:**

Gazel 21

Mısra: 19

Meydana göre söz.

19. 'İzzet in sihr-i helāl'est be-meydān-ı suhen

20. Tab'-ı tu şā'ir-i Hārūt-fenī mī-cüyed

ben:

1. ben:

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. Geldikçe yâda serv-i hırāmānum ağlarum

14. Añdıkça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. beni:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassūr didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

3. benüm:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile

50. Yokdur benüm münāsebetüm ḥīle-bāz ile

4. ben:

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

5. ben:

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

6. ben:

Kaside 1

Mısra: 63

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

63. Ben daḥı tīg-i zebānumdan idüp istimdād

64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

7. **benüm:-üm**

Kaside 1

Mısra: 65

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

65. Benüm ol şā'ir-i i 'cāz-eşer-i sihr-beyān
66. Her sözüm nādire-güyāna şalā-yı nuşret

8. **benüm:-üm**

Kıt'a 2

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi
4. Bir emr dağı kulumdur diyerek babası

9. **ben:**

Tahmis 2

Mısra: 29

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

10. **ben:**

Kaside 2

Mısra: 89

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

89. Hūdā 'alīm ki ben hūd-sitālīk itmez idim
90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maḥzūr

11. **benüm:-üm**

Kaside 2

Mısra: 91

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

91. Benüm o şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū
92. Ki sihr-i ḥüsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

12. **ben:**

Kaside 3

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Şükr-i iḥsānını īfā idemem ben kalemim
10. Ne kadar eyler isem zikr-i medḥin tekrār

13. **ben:****Kaside 3**

Mısra: 29

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

29. Āşafā böyle mi āgāz iderüm vaşfuña ben

30. Çarḥ-ı dūn itmese dil-teng-i ğumūm-ı bisyār

14. **benüm:-üm****Kaside 3**

Mısra: 38

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

37. Bir büt-i 'işve-ğīrin fırḳati kār itdi dile

38. Qomadı genc-i derūnumda benüm şabr u qarār

15. **ben:****Kaside 3**

Mısra: 41

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

41. Ben ne ḥācet çekeyüm ḥālūmi i 'lāna ta'ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu'le-niṣār

16. **ben:****Kaside 4**

Mısra: 42

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

41. Vaşfuña böyle mi āgāz iderdüm am mā

42. Neyleyüm ḳalmadı ben bende-i nā-çīzde tāb

17. **ben:****Kaside 4**

Mısra: 50

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

49. Līk min-ba'd efendüm umarum sāyende

50. Olayum ğulşen-i maksūduma ben de reh-yab

18. **benüm:-üm****Kaside 5**

Mısra: 57

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

57. Zīrā benüm ol şā'ir-i bālā-rev-i i 'cāz

58. Feyz-i nefesüm māye-i iḥyā Yeñişehr'e

19. **ben:****Kaside 6**

Mısra: 123

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

123. Ben ne nā-çizüm idem anlara şāyeste šenā

124. Yine iderse ider Lütfi-i sencide-beyān

20. **beni:-i****Kaside 6**

Mısra: 134

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

133. Tūt-i nāṭukamı besledi şekerlerle

134. Eyledi himmet ü luṭfi beni şīrīn-zebān

21. **ben:****Kaside 6**

Mısra: 135

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

135. Ben aña ḥāl-i şabāvetden iderdüm taḳlīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfān

22. **benüm:-üm****Kaside 6**

Mısra: 143

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

143. İtdigi medḥe benüm hīç yok istiḥkākum

144. Muḳtezā-yı şiyem-i luṭfidur ammā iḥsān

23. **beni:-i****Kıt'a 6**

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb

4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

24. **ben:****Gazel 6**

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ḥasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken

4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

25. **ben:**

Kaside 7

Mısra: 20

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

19. Merdüm-i dīde-i hayret-zedemūñ ‘aksi iken

20. Diyemem hāl-i siyāh-ı ruḥuna ben ‘anber

26. **benüm:-üm**

Kaside 7

Mısra: 74

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

73. Bir senūñ gibi gelür ‘āleme bir medḥe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

27. **beni:-i**

Kaside 7

Mısra: 75

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

75. Beni Mevlā seni vaşf itmekiçün ḥalk itmiş

76. Seni medḥ idecegüm çāresi yok tā mahşer

28. **benüm:-üm**

Kaside 7

Mısra: 83

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

83. Benüm ol ḥüsrev-i Şeb-dīz-süvār-ı ma‘nī

84. Lafz-ı şīrīnimūñ āvāresidür şā‘irler

29. **benüm:-üm**

Kaside 8

Mısra: 35

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

35. Efendüm tūtī-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ jengden ‘ārī

30. **beni:-i**

Kaside 8

Mısra: 40

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destārı

40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

31. **ben:****Kaside 8**

Mısra: 55

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

55. Huşûşâ ben gibi bir şa'ir-i maẓmûn-pîrānuñ

56. İder bir ferve-i semmûrî zîb-i dûş-ı hem-vârı

32. **benüm:-üm****Kaside 8**

Mısra: 57

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

57. Benüm ol nağme-perdâz-ı gülîstân-ı ma'ânî kim

58. Şarîr-i kilkûm eyler lâl-i hayret bülbül-i zârı

33. **benüm:-üm****Kaside 8**

Mısra: 62

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

61. Getürmiş kimdür emşâlüm içinde rişte-i nazma

62. Benüm gibi bu gûne lü'lü'-i şehvâr-ı güftârı

34. **ben:****Kıt'a 8**

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Dağı ben itmeden hiç âşinâluğ

4. Temennâlarla kıldı dil-rübâluğ

35. **benüm:-üm****Kaside 9**

Mısra: 58

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

57. 'Aceb mi cûşa gelse cûy-ı ıtab'um

58. Benüm 'İzzet merâmum vaşl-ı yemdür

36. **bende:-de****Kaside 9**

Mısra: 91

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

91. Eyâ mîr-i melek-hû bende 'İzzet

92. Kuşûr-ı vaşf ile pek müttehemdür

37. **ben:**

Kaside 9

Mısra: 97

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz

98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

38. **benüm:-üm**

Kaside 9

Mısra: 99

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma'nī

100. Ki her bir mısra'am beytü's-šanemdür

39. **benüm:-üm**

Kaside 9

Mısra: 110

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

109. Nihāl-i devleti olsun nemā-yāb

110. Benüm müntehā-yı ed'iyemdür

40. **ben:**

Gazel 11

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben mest-i cām-ı ḥasret-i nezzāreyüm velī

4. Ol çeşm-i pür-ḥumār ne 'ālemdedür 'aceb

41. **benüm:-üm**

Gazel 12

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Bu benüm mest olıcak 'ādet-i dīrīnemdür

8. Gerden-i sākīden elbet iderüm buse taleb

42. **benüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: 66

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

65. Kimsin 'ālemde be hey 'āşık 'aceb

66. Kim benüm vaşlum dilersin rüz u şeb

43. **benüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: **67**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın

68. Yā ki şāhib-şervet ü sāmān mısın

44. **ben:**

Kaside 13

Mısra: **73**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakīr

74. Bir gedā-yı müflis-i nālīş-pezīr

45. **beni:-i**

Kaside 13

Mısra: **76**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

75. Görmeyem bir dahı yanımda seni

76. Ağzuña alma şakın hergiz beni

46. **benümle:-üm, -le**

Kaside 13

Mısra: **106**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

105. Olmışdur nazmda darbü'l-meşel

106. Söyleşir yokdur benümle mā-ḥaşal

47. **benüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: **109**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

109. Görsin āşārum benüm iden gümān

110. Zūr-ı ṭab'um andan olur müstebān

48. **bende:-de**

Gazel 14

Mısra: **10**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. 'İzzet 'araşat-ı ğam-ı 'aşk'est çü cāyem

10. Min-ba'd be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

49. **benüm:-üm****Gazel 15**

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan 'İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan 'İzzet

50. **beni:-i****Kaside 16**

Mısra: 18

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazırın
18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezirin

51. **ben:****Kaside 16**

Mısra: 27

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

27. Egerçi ben de bir şūh-ı cihānum
28. Cihān içre müşārün bi'l-benānum

52. **bende:-de****Kaside 16**

Mısra: 31

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

31. Velīkin sende olan bende yokdur
32. Egerçi bende olan sende çokdur

53. **bende:-de****Kaside 16**

Mısra: 32

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

31. Velīkin sende olan bende yokdur
32. Egerçi bende olan sende çokdur

54. **benüm:-üm****Kaside 16**

Mısra: 37

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum
38. Senünle uğradı sevdāya başum

55. **ben:**

Kaside 16

Mısra: **40**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥvār

40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

56. **ben:**

Kaside 16

Mısra: **62**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

61. Anı mesrūr idersün bir zamān sen

62. Seni şâyân-ı vaşlum eylemem ben

57. **ben:**

Gazel 16

Mısra: **17**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. Yalnūz ben degül ‘İzzet de begüm

18. Mey-i gül-reng-i lebūñle ser-mest

58. **ben:**

Gazel 17

Mısra: **9**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem ‘İzzetā bir dem

10. Baña bu zūr-ı ṭab‘ı himmet-i pīrān ider īrāş

59. **ben:**

Kaside 17

Mısra: **18**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. Sen ne taḳrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

60. **ben:**

Kaside 17

Mısra: **34**

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

33. Gel ki bir laḥzā tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ḥālūmi sen de baña söyle bir bir

61. **ben:****Kaside 17**Mısra: **44***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürür

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķır

62. **benüm:-üm****Kaside 18**Mısra: **12***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

11. Hem maḥlaşumdur ‘İzzet-i āşüfte rūzgār

12. Anuñ içün benüm gibi bir nā-şekībdür

63. **ben:****Gazel 21**Mısra: **10***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

9. Līk mesmū ‘-ı ḥaķīrānem eyā kān-ı güher

10. Ba ‘zı yārān ḳatı geçmiş saña ben mağdūrı

64. **ben:****Gazel 21**Mısra: **13***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

13. İtmişim gevher-eş ‘āruñı ben istiḥfāf

14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhūrı

65. **ben:****Gazel 160**Mısra: **10***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

9. Künt-i kenzin olur esrār-ı nihānı hep fāş

10. ‘İzzetā ben gibi bir daḥme mi var açma beni

66. **beni:-i****Gazel 24**Mısra: **14***Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

13. ‘İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i ‘irfān

14. ‘Ālem beni bī-māye gümān eylemesünler

67. **benüm:-üm****Gazel 34**

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Uşandum eskilere iltifâtdan şimdi
12. Benüm begendicigüm meh-liķā yeñiçeridür

68. **benüm:-üm**

Gazel 36

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. N'ola sem-rîz olursa ħabbe-i sevdâ dil-i zâre
4. Benüm bu pîç ü tâbum hep o zülf-i ejderîdendür

69. **ben:**

Gazel 37

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Ben o mi'mâr-ı ħarâb-âbâd-ı şehr-i ħayretüm
8. Kim fenâ-yı kaçır-ı dil âğüş-ı ta'mirümdedür

70. **benüm:-üm**

Gazel 37

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm
12. Heft düzah yek şerâr-ı âh-ı şeb-gîrūmdedür

71. **benüm:-üm**

Gazel 38

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Toķunma ħâtırum âzurde olmasun zîrâ
6. Benüm gibi saña bir mübtelâ mı var yokdur

72. **beni:-i**

Gazel 44

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yâ
4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-ħâledâridur

73. **ben:**

Gazel 46

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Sîne-i şad-pāremi ben görmeyem de n'eyleyim

10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

74. **ben:**

Gazel 47

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben o telḥ-ābe-keş-i encümen-i ḥüznüm kim

4. Güş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

75. **beni:-i**

Gazel 52

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Bir mertebe mest itdi beni bāde-i gül-reng

8. Güyā 'araḳ-ı la'l-i dil-ārā ḳarışıḳdur

76. **ben:**

Gazel 56

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben ḥāmūşum

10. Murḡ-dil-i ḥār-keş lāne-i ḳaḳnūs olmaz

77. **ben:**

Gazel 59

Mısra: 13

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. Cümle ḥübāna bu gün ben derdümi 'arz itdüm

14. 'İzzetā dimediler derdüne dermān virürüz

78. **ben:**

Gazel 71

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-āmed bulunur

6. Lîk ben añladığum cümleden ā'lā ḥāfız

79. **ben:**

Gazel 75

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Beni şehre añı yābāna kōdı şīve-i hāķķ

80. **beni:-i**

Gazel 75

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Beni şehre añı yābāna kōdı şīve-i hāķķ

81. **ben:**

Gazel 79

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Naḥvetle yakuşur mı bu âteş gibi geçiş

4. Ben hāk-i pāyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

82. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Kānde yākūta nigāh-ı i 'tibār itsüñ göñül

10. Ben 'akīķ-i la'lünüñ dil-hūnuyum bir âfetüñ

83. **ben:**

Gazel 86

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Görüñdi gird-i ruh-ı âteşin-i yārda hāķ

12. Şahā'ife yazayum ben de yana yana gāzel

84. **ben:**

Gazel 91

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā

8. Sürermişüm gice ḥvābumda ben şafā-yı ḥayāl

85. **ben:**

Gazel 91

Mısra: 17

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. Ben 'İzzetâ tek ü tâz itmeden kalur mı idüm

18. Semend-i tab'uma teng olmasa fezâ-yı hayâl

86. **ben:**

Gazel 92

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Zîver-i ağuş-ı agyâr oldıgun gördükçe ben

6. Firqati itdüm temenni vaqt-i vuslatdan bedel

87. **beni:-i**

Gazel 96

Mısra: 15

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

15. Şöyle lâ-ya'kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bîm-i hücum-ı 'âlem

88. **benden:-den**

Gazel 97

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kâse oldıgun

12. Destünden âh anuñ ğam-ı bisyâra uğradum

89. **ben:**

Gazel 97

Mısra: 13

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. Ben müşğ-i çîn-i şemme-i gisû-yı ma'nîyem

14. Feyz-i nesîm-i himmet-i 'atfâra uğradum

90. **ben:**

Gazel 99

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben ol mey-nüş-ı istignâ-furûş-ı bezm-i 'aşkum kim

4. Elinden çarh-ı dünüñ sāğar-ı minnet kabûl itmem

91. **benüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Ey benüm lehcecigi mehçecigüm

6. Eşrefüm ahter-i tābendecigüm

92. **benüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Dimedüñ 'İzzet'üm āyā nicedür

10. O benüm kendi kulum bendecigüm

93. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm

2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i 'tidālüm var benüm

94. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm

2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i 'tidālüm var benüm

95. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Telhi-i düşnāmı lezzet-baḥş-ı kām-ı ārzū

4. Bir şeker-leb şāhid-i şīrīn-maḳālüm var benüm

96. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz

6. Nükte-perdāzum ḥayāl-ender-ḥayālüm var benüm

97. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Keyfümüz olmaz mı inşâf it pezîrâ-yı hâlel

8. Dirse 'aşıkâ o gül-ruh infî'âlüm var benüm

98. **ben:**

Gazel 103

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ben şikâyet eylemem bî-dâd dil-berden velî

10. Rûy-ı zerdüm her gören aňlar melâlüm var benüm

99. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ben şikâyet eylemem bî-dâd dil-berden velî

10. Rûy-ı zerdüm her gören aňlar melâlüm var benüm

100. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Hiç şehîdân-ı cemâl-ı pâkine itmez nigâh

12. Bir civân-ı tîğ der-dest-i celâlüm var benüm

101. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hûn-ı dile virsün cevâb

14. Kûşe-i şimşîr-i ebrûdan su'âlüm var benüm

102. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 16

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

15. Bulmadum imkân-ı rû'yet eyledüm çok cüst ü cû

16. Ba'd-ezîn meyl-i tarîk-i i'tizâlüm var benüm

103. **benüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 18

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür ahvālūme

18. İsterüm tenhā anuñla hasbiḥālüm var benüm

104. **ben:**

Gazel 105

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muḳārin

10. Būlbül gibi ‘İzzet iderüm ben de terennüm

105. **benüm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Leke-i ḥaṭ-ı siyeh yok ruḥ-ı raḥşānuñda

6. Ey benüm burc-ı cemāle ḳamer-i bī-kelefüm

106. **ben:**

Gazel 106

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Gelürüm ḥāneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişār-ı ḳademüñ itmegiçün cān be-kefüm

107. **beni:-i**

Gazel 108

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Yakdı beni ol āteş-i ruḥsār tutuşdım

2. Düşdi dile bir nār-ı şerer-bār tutuşdım

108. **ben:**

Gazel 108

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun

10. ‘İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

109. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Ol şeh-i hüsne mesâğ-ı 'arz-ḥālüm yok benüm
2. 'Arz-ı hâle olsa da ruhsat mecālüm yok benüm

110. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Ol şeh-i hüsne mesâğ-ı 'arz-ḥālüm yok benüm
2. 'Arz-ı hâle olsa da ruhsat mecālüm yok benüm

111. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Kılmasun sînem nişân-ı nâvek-i cevri ü sitem
4. Dökmesün nâ-ḥaḳ yere ḥünüm vebālüm yok benüm

112. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Hâr hâr-ı ye's içinde kalmışumdur muḫtarib
6. Hiç teselli-i derûn-ı pür-melâlüm yok benüm

113. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Bir nigâh-ı iltifâta mazhar olsam kâni'im
8. Andan efzûn istemem meyl-i vişâlüm yok benüm

114. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. İstemem dirsem hemân hiç istemem fehmi eyleme
10. Ya'ni pek hırş ile efkâr-ı muḥâlüm yok benüm

115. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Bezmde ağyāra taş atdumsa da ma'zūr tut

12. Kelb şandum fark u temyız ihtimālüm yok benüm

116. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. Mest idüm evzā-ı küstāhānemüz itmiş zühūr

14. Yohsa bir ferd ile meclisde cidālüm yok benüm

117. **benüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 16

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i

16. Dir misin n'oldı 'aceb ol haste-ḥalüm yok benüm

118. **ben:**

Gazel 113

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Eyler mi idim tekke-mevā'idine yāruñ

10. Ben mağlaṭa-i da'vī-i incāza ḳapıldum

119. **beni:-i**

Gazel 114

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken

6. Beni mestūr-ı kıyās itme şaḳın sultānum

120. **benüm:-üm**

Gazel 114

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi gūş itdükçe

8. Çıkdı tā küngüre-i çarḥa benüm efgānum

121. **ben:**

Gazel 114

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da soñra
12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

122. **beni:-i**

Gazel 115

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Bir şīve ile olup hırāmān
4. İtdüñ beni dil-tebāh efendüm

123. **ben:**

Gazel 117

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Ben ol tã‘at-güzār-ı mezheb-i nefis ü hevāyum kim
6. Şevābum bed-nümādur şüret-i zıst-i günāhumdan

124. **benümse:-üm, -se**

Gazel 117

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şāhid ebrūlar
12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

125. **beni:-i**

Gazel 126

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Dil-berā gamze-i ‘ayyāşuñ için
2. Beni öldürme güzel başuñ için

126. **ben:**

Gazel 126

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ben de ‘İzzet gibi bir haste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ için

127. **beni:-i**

Gazel 126

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ben de 'İzzet gibi bir haste-dilüm

10. Beni öldürme güzel başuñ için

128. **benüm:-üm**

Gazel 134

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Nāle ile h'ābdan şanma ki bīdār olur

12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iķtirān

129. **benüm:-üm**

Gazel 135

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Ey kâş benüm de hūnerüm olmasa yāhūd

12. Bir kaç sūḥan-āmūz bulunsa üdebādan

130. **benüm:-üm**

Gazel 138

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Maṭlabum bir vech ile şūret-peẓīr olmaz benüm

6. Söylesem de ḥālūmi ol şehryāre rū-be-rū

131. **beni:-i**

Gazel 141

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Yolum urdı beni azdırdı ğāyet nefis ile şeyṭān

6. Ṭarīķ-i sūnnetüñden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

132. **ben:**

Gazel 141

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Senüñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir güneḥkārūm

10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla'llāh

133. **ben:**

Gazel 141

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs.

11. Senüñ nesl-i şerîfün bir çemenzâr-ı siyâdetdür
12. Ben anda sebze-i bî-gâne sâyum yâ Resûla'llâh

134. **ben:**

Gazel 142

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Bâgda nergise ben şarf-ı nigâh itdükçe
4. Çäre yok dîde-i mestâne gelür hâturuma

135. **ben:**

Gazel 144

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i gayret olmayam bi'llâh
8. O şûh ağyâr ile ülfetde bizden ictinâb üzre

136. **ben:**

Gazel 145

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben saña müştāk iken fâ'ik-i 'uşşāk iken
4. Sen beni bir kez çerağ eylemedün âh âh

137. **ben:**

Gazel 151

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āgüşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

138. **ben:**

Gazel 151

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

5. Bakıcak âyine-i rûyuña ben hayretle
6. Dir idün 'aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

139. **benüm:-üm**

Gazel 159

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem

10. ‘Arz-ı hüsn ile hırāmān olacak dem geldi

140. **beni:-i**

Gazel 142

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Beni ańduķça o nāzişger-i fettān dir imiş

12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

141. **beni:-i**

Gazel 145

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben saña müştāk iken fā’ik-i ‘uşşāk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

bend:

1. **bend:**

Gazel 33

Mısra: 4

Bölüm.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā’iz

4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmak ne mümkindür

bende:

1. **bende:**

Kıt'a 6

Mısra: 1

Kul, köle.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve

2. Biri kec-nigāh-ı nahvet biri kec-külāh-ı işve

2. **bendesiyüz:-s, -i, -y, -üz**

Kaside 10

Mısra: 39

Kul, köle.

39. Çok ‘ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Kağı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

3. **bendeñi:-ñ, -i**

Kaside 13

Mısra: 59

Kul, köle.

59. Bendeñi her şeb efendüm tã nehâr

60. Böyle hülyâlar ider encüm-şümâr

4. **bendesî:-s, -i**

Kaside 13

Mısra: 83

Kul, köle.

83. Kim o dergâhuñ eñ ednâ bendesi

84. ‘Âlemüñ sāmān ile zībendesî

5. **bendeñi:-ñ, -i**

Kaside 13

Mısra: 99

Kul, köle.

99. Bendeñi eyle efendüm ser-firâz

100. Bulsun emşâli içinde imtiyâz

6. **bendeñüz:-ñüz**

Gazel 21

Mısra: 16

(İyelik ekinin kalıplaşmasıyla) *Kulunuz, köleniz (Nâzik ve mütevâzi konuşmada ben zamiri yerine kullanılır).*

15. Hâk bilür söylenilen cümle dūrūğ u bühtân

16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

7. **bendecigüm:-cig, -üm**

Gazel 101

Mısra: 10

Kul, köle.

9. Dimedüñ ‘İzzet’üm āyā nicedür

10. O benüm kendi kulum bendecigüm

8. **bendeñi:-ñ, -i**

Gazel 141

Mısra: 13

Kul, köle.

9. Bu ‘İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ’at kıl

14. Ki dâ’im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭâyum yâ Resûla’lîlâh

bende-i dil-haste:**1. bende-i dil-ḥasteñi:-ñ, -i****Kaside 17**

Mısra: 18

Gönlü hasta köle.

17. Sen ne takrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

bende-i halk:**1. bende-i ḥalka:-a****Kaside 13**

Mısra: 89

Kölenin halkası.

89. Bende-i ḥalka be-gūş-ı ān derem

90. Tācdārān-rā be-hīçī ne'şmurem

bende-i nā-çiz:**1. bende-i nā-çizde:-de****Kaside 4**

Mısra: 42

Değersiz köle.

41. Vaşfuña böyle mi āgāz iderdüm ammā

42. Neyleyüm ḳalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

bendeñüz:**1. bendeñüz:****Kaside 13**

Mısra: 53

(İyelik ekinin kalıplaşmasıyla) Kulunuz, köleniz (Nâzik ve mütevâzi konuşmada ben zamiri yerine kullanılır).

53. Aldı gönlüm ḳaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

2. bendeñüz:**Kaside 13**

Mısra: 54

(İyelik ekinin kalıplaşmasıyla) Kulunuz, köleniz (Nâzik ve mütevâzi konuşmada ben zamiri yerine kullanılır).

53. Aldı gönlüm ḳaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

bendergeh-i 'irfān:

1. **bendergeh-i 'irfānda:-da**

Kaside 8

Mısra: 49

Bilme, anlayış limanı.

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfānda mişli

50. Metā'-ı şî'r-i reng-āmîzünüñ herkes harîdârı

benefşe:

1. **benefşe:**

Kaside 9

Mısra: 25

Menekşe II saç teli.

25. Benefşe ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār

26. Ki tedbîr-i cidāl emr-i ehemmdür

be-nezâket:

1. **be-nezâket:**

Gazel 21

Mısra: 2

Terbiyesiz.

1. Dıl-ı mâ şâhid-i şîrîn-dehenî mî-cüyed

2. Zi-dehâneş be-nezâket suhenî mî-cüyed

beni açma:

1. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 2

Konuşturma.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigâr açma beni

2. Kütudan şıçramasun hârice mâr açma beni

2. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 4

Konuşturma.

3. Nâr-ı hasretle tenüm tûde-i hâkisterdür

4. Korkarum süz-ı dilüm çarhı yağar açma beni

3. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 6

Konuşturma.

5. O sitemkârûn elinden ne ezâlar çekdüm

6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yâr açma beni

4. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 8

Konuşturma.

7. Tesliyet jeng-zidâ-yı dil-i muğber olmaz

8. Gelmesün âyine-i albe ğubâr açma beni

5. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 10

Konuşturma.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihâni hep fâş

10. ‘İzzetâ ben gibi bir dahme mi var açma beni

6. **beni açma:-ma**

Gazel 160

Mısra: 1

Konuşturma.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigâr açma beni

2. utudan şıçramasun hârice mâr açma beni

be-nigâh:

1. **be-nigâhî:-i**

Gazel 3

Mısra: 3

Bakış ile.

3. Şad çâk koned perde-i ‘işmet be-nigâhî

4. Yâ Rabb zi-ki âmûht çünîn perde-derî-râ

benimçün:

1. **benimçün:**

Gazel 33

Mısra: 5

Benim için.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yārān
 6. Bu rüsvālîkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

beñze:

1. beñzer:-r

Gazel 5

Mısra: 13

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II hatırlatmak

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ
 14. Var sende bu gün añladum āsār-ı temāşā

2. beñzemez:-mez

Gazel 48

Mısra: 18

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

17. Şem‘-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmaḳda
 18. Beñzemez ‘İzzet-i sūzāna diger ‘āşıklar

3. beñzemez:-mez

Gazel 80

Mısra: 15

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

15. Beñzemez kāle-i eş‘ārumuza
 16. Biz ḳumāşuñ ḥaleb’in çok gördük

4. beñzemez:-mez

Gazel 121

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

1. O bütüñ beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān
 2. Diñleme egri şehādetleri bi’llāh yalan

beñzer:

1. beñzer:

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

55. Bīdād-ı çarḫdan nedür ‘İzzet şikāyetüñ
 56. Beñzer ki ḳalmadı ḡam-ı hicrāna ṭāḳātuñ

2. beñzersin:-sin

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

59. Bir dil-rübādan itmişe beñzersin iftirāk

60. Yakmış senüñ cigerçigini nār-ı iştiyāk

3. beñzer:

Müfret 4

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

1. Şīvesi nāzı müselleme hüsni gāyet bī-bedel

2. Görmedüm ‘İzzet hüseyin Ağa’ya beñzer bir güzel

4. beñzer:

Kaside 5

Mısra: 6

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

5. Leb-rīz-i neşāt olmağ ile vech-i şebah var

6. Beñzer dir isem sāgar-ı şahbā Yeñişehr’e

5. beñzer:

Gazel 14

Mısra: 7

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.

7. Külçe-i sīme beñzer ol sā’id

8. Sāk-ı billūrı şan gümüş şüyü

6. beñzer:

Gazel 49

Mısra: 9

Benzemek.

9. Beñzer ki ‘İzzetā bu şekker gibi sözlerüñ

10. Bir-nev-resüñ taḥayyül-i la’l-i lebiyledür

7. beñzer:

Gazel 86

Mısra: 5

Benzemek.

5. Ġazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı ṭab’dur beñzer

6. Musahḥar olmamda āhū-yı remāna ğazel

ber:

1. **ber:**

Gazel 150

Mısra: 12

Yemiş, mahsul.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çīn-i kām

12. Nev-naḥl-i kāmētünde ber olmuş ne fā'ide

berāt-ı fethin:

1. **berāt-ı fethin:-in**

Kaside 1

Mısra: 9

Açılma izni.

9. Yazdı tuğrāsını Bercīs berāt-ı fethin

10. Çekdi şemşīrini Mirrīḥ berāy-ı nuşret

berāy-ı hoş-āmedi:

1. **berāy-ı hoş-āmedi:**

Gazel 3

Mısra: 10

Hoş geldine gitme amacıyla.

9. Tafşīl-i ḥālī hep ider 'İzzet saña beyān

10. Bu mücmel oldu şimdi berāy-ı hoş-āmedi

berāy-ı nuşret:

1. **berāy-ı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 10

Yardım için.

9. Yazdı tuğrāsını Bercīs berāt-ı fethin

10. Çekdi şemşīrini Mirrīḥ berāy-ı nuşret

bercīs:

1. **bercīs:**

Kaside 1

Mısra: 9

Müşteri denilen yıldız (Eski gök bilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız. Gökyüzünün sultanı olan güneşin kadısı olup hüküm verme ve güzel konuşma yeteneğine sahiptir. En uğurlu gökcismi olarak nitelenen Bercīs, isabetli kararlar verir).

9. Yazdı tuğrāsını Bercīs berāt-ı fethin
10. Çekdi şemşīrini Mirrīḥ berāy-ı nuşret

ber-dār:

1. **ber-dār:**

Gazel 98

Mısra: 14

Darağacına çekilmiş, asılmış.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı
14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülcegizüm

berg-i gül:

1. **berg-i güldür:-dür**

Kaside 6

Mısra: 118

Gül yaprağı.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice oldukça süvār
118. Berg-i güldür şanasın düş-ı şabā üzre hemān

2. **berg-i güle:-e**

Kaside 4

Mısra: 27

Gül yaprağı.

27. Ḥas ü ḥāşāki leṭāfetde döner berg-i güle
28. Cüy-ı luṭfı ile bir gülşen olursa sīr-āb

berg-i gül-i handān:

1. **berg-i gül-i handān:**

Gazel 47

Mısra: 7

Gülen(açılmış) gülün yaprağı.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i handān üzre
8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistān ağlar

berg-i kāh:

1. **berg-i kāhumdan:-um, -dan**

Gazel 117

Mısra: 10

Saman çöpü.

9. Kazā h̄armengehümden h̄uše-çîn-i âfet olmışdur
 10. N'ola berķ-i haṭer lertzān olursa berg-i kāhumdan

berī:

1. berīdür:-dür

Gazel 124

Mısra: 4

Uzak.

3. Nev- 'arūs-ı h̄usni olmaz cāme-pūş-ı 'āriyet
 4. Reng-i ruḥsār-ı dil-ārāsı berīdür ğāzeden

berķ uran:

1. berķ uran:

Gazel 77

Mısra: 4

Şimşek çakan II parlaklığı ile aydınlatan.

3. 'Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münīr
 4. Gündüzün ol berķ uran pīşānī-i raḥşāna bak

ber-kende:

1. ber-kende:

Kaside 2

Mısra: 48

Far. Sökülmüş, kökünden çıkarılmış.

47. Olunca kuvvet-i bāzū-yı saṭveti der-kār
 48. Ne ḳābil olmaya ber-kende bīh-i fışķ u fücūr

berķ-i hater:

1. berķ-i haṭer:

Gazel 117

Mısra: 10

Gönül yaprağı.

9. Kazā h̄armengehümden h̄uše-çîn-i âfet olmışdur
 10. N'ola berķ-i haṭer lertzān olursa berg-i kāhumdan

berķ-i tarab:

1. berķ-i ṭarab:

Gazel 95

Mısra: 16

Sevinç şimşegi.

15. Hârm-en-i hüzni ser-te-ser suhte eylese n'ola
 16. Berķ-i ʔarab degil midür zemzeme-i fiġân-ı ney

berķ-i tîġ-i âteş-efşân:

1. berķ-i tîġ-i âteş-efşânũ:-uñ

Kaside 13

Mısra: 23

Ateş saçan kılıcın şimşegi.

23. Berķ-i tîġ-i âteş-efşânũ yaķar
 24. Hârm-en-i 'ömr-i 'adũyı ser-te-ser

berr:

1. berr:

Kaside 7

Mısra: 42

Toprak, kara.

41. Huşk u ter vâye-pezîr-i keremi olmaġla
 42. Ėarķa-i lücce-i bahşâyîşidür baħr ile berr

ber-ʔaraf eyle:

1. ber-ʔaraf eyle:

Gazel 138

Mısra: 7

Çekmek, kaldırmak (saçı).

7. ʔarf-ı ruhsâruñdan eyle ber-ʔaraf ġisûlaruñ
 8. Yüz bulup bî-çäreler kılsun nezzâre rû-be-rû

ber-ʔaraf it:

1. ber-ʔaraf itdi:-di

Kaside 4

Mısra: 17

Bir yana itip saf dışı bırakmak, ortadan kaldırmak.

17. Ber-ʔaraf itdi ġudâ azlem-i ġalk-ı İlâhî
 18. Kıldı irsâl anuñ yerine bir 'âlî-cenâb

ber-ʔaraf ol:

1. ber-ʔaraf olsun:-sun

Gazel 26

Mısra: 5

Ortadan kalkmak, yok edilmek.

5. Kemer bir kez mişâl-i hadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun
6. Nâzar kıl şekl-i istiğnâda ne intâc-ı vuşlat var

2. ber-ṭaraf olsun:-sun

Gazel 132

Mısra: 15

Ortadan kalkmak, yok edilmek.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun
16. Bir başka su'âlüm var efendüm daḥı senden

berü:

1. berü:

Kaside 13

Mısra: 108

Bu yana, -den beri.

107. Şöhretüm âfâka şaldı velvele
108. Aldığım günden berü hāmem ele

ber-u sīne-i siperdāri-i mā :

1. ber-u sīne-i siperdāri-i mā :

Gazel 7

Mısra: 10

Bizi koruyan göğsün meyvesi.

9. Çīn-i ebrū ki tu-rā cevher-i tīg-i ğaḏab'est
10. Nīst ḥāşıl ber-u sīne-i siperdāri-i mā

be-ruh-ı zerdrevān:

1. be-ruh-ı zerdrevān:

Gazel 3

Mısra: 11

Sararan yanak ile.

11. Ez-bes ki sirişkem be-ruh-ı zerdrevān şod
12. Be-güzāşteem dā'īye-i sīm ü zerī-rā

bes:

1. bes:

Kaside 2

Mısra: 30

Kafi, yeter.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-ḥadem Selīm Paşa
 30. Ki bes asāletin īmāya cebhesindeki nūr

2. **besdür:-dür**

Kaside 6

Mısra: 100

Kafi, yeter.

99. Vālid-i mācidine ḥayr-ı ḥalef olduğına
 100. Saña besdür se meḥādīm-i girāmī bürhān

3. **bes:**

Gazel 7

Mısra: 1

Kâfi, yeter.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde'st zi-pür-zāri-i mā
 2. Bülbülān-ı çemen üftāde be-ḡam-ḥ'ārī-i mā

4. **bes:**

Gazel 21

Mısra: 8

Kafi, yeter.

7. Küfr-i zülfeş heme zünnār-ı miyān ḥvāhem kerd
 8. Bes ki dīnem püser-i berhemenī mī-cüyed

5. **bes:**

Gazel 104

Mısra: 1

Kafi, yeter.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem
 2. Der-küy-ı mey-fürüşān ḡadr ü şeref ne-dārem

6. **besdür:-dür**

Gazel 128

Mısra: 1

Kafi, yeter.

1. Gülşen-i elfāzda besdür edā-yı nev-zemīn
 2. Şāhid-i ma'nāya ḡaşr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn

beş on:

1. **beş on:**

Gazel 143

Mısra: 11

Beş on II ortalama.

11. Hoş-nağme beş on muṭrīb-ı şevk-āver-i zībā
 12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

besle:

1. **beslemiş:-miş**

Tahmis 2

Mısra: 10

Büyütmek, yetiştirmek.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzük tenüñ
 10. Beslemiş koyunda güyā kim gül-i ra'nā seni

2. **besledi:-di**

Kaside 6

Mısra: 133

Beslemek.

133. Tūṭī-i nāṭukamı besledi şekerlerle
 134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şīrīn-zebān

beste-dem:

1. **beste-demdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 94

Nefesi tutulmuş.

93. Velī takṣīrimi 'afv eyle zīrā
 94. Senüñ vaşfuñda 'ālem beste-demdür

beste-i zencīr-i cünün-ı nıgeh:

1. **beste-i zencīr-i cünün-ı nıgehüñ:-üñ**

Gazel 83

Mısra: 1

Bakışın delilik zincirine bağlanmış.

1. Āhuvān beste-i zencīr-i cünün-ı nıgehüñ
 2. 'Āşıkān mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ

be-vefk-i merām:

1. **be-vefk-i merām:**

Kaside 2

Mısra: 23

Tesirli duanın isteği ile.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefk-i merām
 24. Dağı nedür bilemem maḳsad-ı dil-i meksūr

beyan it:

1. **beyan itmez:-mez**

Gazel 32

Mısra: 5

Bildirmek, anlatmak, söylemek..

5. Muhtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyān
 6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

2. **beyan itmede:-mede**

Gazel 35

Mısra: 3

Anlatmak.

3. Her lahza bir ḳaḳiyye-i sihr itmede beyān
 4. Remz-i füsūna dīdelerüñ tercemān mıdur

3. **beyān ider:-er**

Gazel 3

Mısra: 9

Söylemek.

9. Tafşıl-i ḫālī hep ider ‘İzzet saña beyān
 10. Bu mücmel oldu şimdi berāy-ı hoş-āmedi

4. **beyān itmede:-mede**

Gazel 35

Mısra: 3

Söylemek.

3. Her lahza bir ḳaḳiyye-i sihr itmede beyān
 4. Remz-i füsūna dīdelerüñ tercemān mıdur

5. **beyān idügi:-i**

Kaside 6

Mısra: 130

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

129. Līk bu şöhetüme bā‘iṣ-i küllī bi’llāh
 130. Ḥazret-i Lūṭfī Efendi idügi belli beyān

beyābān ol:

1. **beyābān olacaḡ:-acaḡ**

Gazel 159

Mısra: 4

Çöle düşmek.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girībān iderek

4. Ser-be-şahrā vü beyābān olacaḡ dem geldi

beyan eyle:

1. **beyan eylemesünler:-me, -sün, -ler**

Gazel 24

Mısra: 6

Anlatma, ifade.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser

6. Gördük bize takrīr ü beyān eylemesünler

beyān-ı ney:

1. **beyān-ı ney:**

Gazel 95

Mısra: 14

Neyin açıklaması II neyin sesi.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi

14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

beyāz çık:

1. **beyāza çıktı:-a**

Kaside 2

Mısra: 3

Aydınlanmak II sabahın olması.

3. Beyāza çıktı şebın nüshā-i müsveddesi

4. Yazıldı ḡall ile ābādī-i nehāra sūtūr

beyāz:

1. **beyāz:**

Gazel 88

Mısra: 10

Beyaz.

9. İki kayık memeler Südlīce Limānı'nda

10. Beyāz sīnesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

beyāz-ı şubh:

1. beyāz-ı şubḥdur:-dur

Kaside 2

Mısra: 83

Sabahın beyazlığı II sabahın aydınlığı.

83. Beyāz-ı şubḥdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafūr

beyhūde:

1. beyhūde:

Tahmis 2

Mısra: 12

Boş yere, boşuna.

11. Şanma bī-cā şāḥ-ı verd üstünde bülbul zār ider

12. Öyle beyhūde figān ü nāle-i hem-vār ider

2. beyhūde:

Kaside 17

Mısra: 26

Boş yere, boşuna.

25. Korkma 'āşık bize dünyāda mazarrat gelmez

26. Eyleme āyīne-i ḳalbūñi beyhūde kesīr

3. beyhūde:

Gazel 147

Mısra: 4

Boş yere, boşuna.

3. Pertev gedā-yı şa'şā'a-i māh-ı rüyudur

4. Beyhūde şanma mihr-i felek ditrer üstüne

beyt-i pāk-ı nev-edā:

1. beyt-i pāk-ı nev-edāsı:-sı

Gazel 144

Mısra: 18

Yeni tarzının kusursuz beyti.

17. Ne ḥaddün ḥazret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet

18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intihāb üzre

beytü'ş-şanem:

1. beytü'ş-şanemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 100

Put evi II sevgilinin evi.

99. Benüm ol büt-nigâr-ı deyr-i ma'nî

100. Ki her bir mısra'am beytü's-şanemdür

beyza-i murğ-ı hüma-yı devlet:

1. beyza-i murğ-ı hüma-yı devletüz:-üz

Gazel 57

Mısra: 9

Devlet kuşu Hüma'nın yumurtası.

9. Beyza-i murğ-ı hüma-yı devletüz ammā çi sūd

10. Bahtımız ey dil siyeh-bāl-ı gurāb altundayuz

bezm:

1. bezmde:-de

Gazel 5

Mısra: 9

İçki meclisi, eğlence meclisi.

9. 'Âşıklarını bezmde ey şem'-i şeb-efrüz

10. Pervâne ider şu'le-i dīdār-ı temāşā

2. bezm:

Gazel 24

Mısra: 11

Sohbet, yaran sohbeti.

11. Sūz-ı dilini bezm de ızhāra ne hācet

12. Şem'i niçün āzurde zebān eylemesünler

3. bezmde:-de

Gazel 36

Mısra: 9

İçki meclisi, eğlence meclisi.

9. Bezmdede cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāgar

10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendür

4. bezmde:-de

Gazel 45

Mısra: 3

İçki meclisi, eğlence meclisi.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engīzüñ neden maḥmūrdur

5. **bezme:-e**

Gazel 55

Mısra: 9

İçki meclisi, eğlence meclisi.

9. Mestâne geldi dün gice bezme o meh-cebîn

10. Sâğar be-dest-i 'işve vü gīsū be-dūş-ı nāz

6. **bezme:-e**

Gazel 59

Mısra: 10

Meclis, toplantı.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sâğar-ı rahşān virürüz

7. **bezmden:-den**

Gazel 92

Mısra: 7

Sohbet, yaran sohbeti.

7. İttibā' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden

8. 'Āşıkı tārđ itme lāyık mı mürüvetten bedel

8. **bezmde:-de**

Gazel 95

Mısra: 18

Sohbet, yaran sohbeti II ziyafet, işret sohbeti.

17. Şīven-i kīlk-i 'İzzet'i gūş iden 'āşık-ı hāzīn

18. Hīç çeker mi bir dahı bezmde imtinān-ı ney

9. **bezmde:-de**

Gazel 112

Mısra: 11

Meclis, toplantı.

11. Bezmde ağıyāra taş atdumsa da ma'zūr tūt

12. Kelb şandum fark u temyīz ihtimālüm yok benüm

10. **bezme:-e**

Gazel 148

Mısra: 9

Sohbet, yaran sohbeti.

9. Bezme bir kez da'vet oldı resm ü rāh-ı benđegi

10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylerse de

11. **bezme:-e**

Gazel 148

Mısra: 11

Sohbet, yaran sohbeti.

11. Bezme gelsün de hemān māni ‘degül ağyāra yār

12. Dürç-i yākūtuñ güher-riz-i hitāb eylerse de

12. **bezmi:-i**

Gazel 150

Mısra: 3

Sohbet, yaran sohbeti II içki meclisi, eğlence meclisi.

3. Bir sīm-sā’id itmeyicek bezmi pür-fürūğ

4. Rindān elinde cām-ı zer olmuş ne fā’ide

bezm-i ‘ālem:

1. **bezm-i ‘ālemüñ:-üñ**

Gazel 17

Mısra: 7

Alem meclisi, alem.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘ālemüñ seyr it

8. Kimine neş’e kimine ğam u aḥzān ider ĩrāş

bezm-i cefā:

1. **bezm-i cefāda:-da**

Gazel 64

Mısra: 13

Eziyet meclisi.

13. Sākī-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

bezm-i çemen:

1. **bezm-i çemen:**

Gazel 134

Mısra: 6

Çimenlik meclisi II aşıklar meclisi.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb

6. Bezm-i çemen başına tār olur ol dem hemān

2. **bezm-i çemene:-e**

Gazel 94

Mısra: 1

Çimenlik meclisi II aşıklar meclisi.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbül
2. Hārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbül

bezm-i cihān:

1. **bezm-i cihānda:-da**

Gazel 2

Mısra: 4

Dünya meclisi.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise hūn-ı dil
4. Bezm-i cihānda ‘ayş-ı rağad söylerüm saña

bezm-i devlet:

1. **bezm-i devletde:-de**

Kaside 7

Mısra: 93

Mutluluk meclisi.

93. Bezm-i devletde hudā zātuñı itsün ibkā
94. İrmesün āyīne-i hātıruña jeng-i keder

bezm-i devrān:

1. **bezm-i devrān:-a**

Gazel 27

Mısra: 5

Zamanın meclisi.

5. Bezm-i devrāna rūşenī-baḥşā
6. Şem ‘-i ruḥsār-ı āl-i Eşref’ dūr

bezm-i devr:

1. **bezm-i devrūñ:-üñ**

Gazel 80

Mısra: 13

Zamanın meclisi.

13. Bezm-i devrūñ hele maḥmūr olmış
14. Neş’emend-i ıtarabın çok gördük

bezm-i elem:

1. bezm-i elemde:-de

Gazel 118

Mısra: **10**

Elem meclisi.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı ‘aşkdur ‘İzzet

10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

bezm-i endişe:

1. bezm-i endişemden:-m, -den

Gazel 18

Mısra: **8**

Kaygı meclisi, toplantısı.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ƣalbi lebrīz idelü

8. Bezm-i endişemden itdi fikr-i şem‘i ƣard ruħ

bezm-i fāni-i cihān:

1. bezm-i fāni-i cihānda:-da

Gazel 15

Mısra: **1**

Dünyanın geçici meclisi II dünya yaşantısı.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan ‘İzzet

2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan ‘İzzet

bezm-i felek:

1. bezm-i felekde:-de

Gazel 162

Mısra: **5**

Gökyüzü meclisi.

5. İdeyor bezm-i felekde büryān

6. Döndire döndire devrān ƣameli

2. bezm-i felekden:-den

Terkib-bend 1

Mısra: **41**

Gökyüzü meclisi.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuızı

42. Ƙalsun ƣoruz maħşere şu mācerāmuızı

bezm-i fikr:

1. **bezm-i fikrüm:-üm**

Gazel 81

Mısra: 5

Aşkın toplantısı.

5. Bezm-i fikrüm tār u mār itdi hevā-yı perçemi

6. Ya'ni gāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum bir āfetūñ

bezm-i gül:

1. **bezm-i gül:**

Kaside 9

Mısra: 39

Gül meclisi II âşıklar meclisi.

39. Quruldı bezm-i gül şahn-ı cemende

40. Velī sākīleri hep gonce-femdür

bezm-i hasret:

1. **bezm-i ḥasretde:-de**

Gazel 48

Mısra: 15

Özlem toplantısı.

15. Bezm-i ḥasretde ḥayāl-i leb-i rengīnūñ ile

16. Nūş ider mey yerine ḥūn-ı ciger 'âşıklar

bezm-i 'işret:

1. **bezm-i 'işretde:-de**

Gazel 85

Mısra: 14

Sohbet, yaran sohbeti.

13. Tābiş-i gül- 'arāk-ı şermle ḥoy-gerdelenür

14. Bezm-i 'işretde o ḥaddeyn-i kamer-şīvelerūñ

bezm-i maḥabbet:

1. **bezm-i maḥabbetde:-de**

Gazel 156

Mısra: 3

Aşk meclisi II sohbet meclisi.

3. Ğālibā bezm-i maḥabbetde kebāb eyleyecek

4. Döndirür sīḥ-i sitemle dil-i pür-zārumızı

bezm-i mīnūves:

1. bezm-i mīnūveşini:-i, -n, -i

Kaside 6

Mısra: 77

Cennet gibi meclis.

77. Bezm-i mīnūveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişīn-i Rıdvān

bezm-i neşāt-ı bāde:

1. bezm-i neşāt-ı bādeye:-ye

Gazel 42

Mısra: 8

İçki toplantısının neşesi.

7. Hıffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer

8. Bezm-i neşāt-ı bādeye şîklet sığışmıyor

bezm-i nūş-ā-nūş-ı mey:

1. bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde:-de

Gazel 112

Mısra: 15

Şarabın sürekli içildiği meclis.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu ‘İzzet’i

16. Dir misin n’oldı ‘aceb ol haste-ḥalüm yok benüm

bezm-i peygār:

1. bezm-i peygārda:-da

Kaside 1

Mısra: 23

Savaş meclisi.

23. Bezm-i peygārda şahbā yerine ḥūn-ı ‘adū

24. Dem-be-dem olmadadır neş’e-fezā-yı nuşret

bezm-i taḥkīk:

1. bezm-i taḥkīkde:-de

Gazel 109

Mısra: 1

Araştırma toplantısı.

1. Bezm-i taḥkīkde çün neş’ider envār ḳasem

2. Zülmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār ḳasem

bezm-i tarab:

1. bezm-i ʔarabda:-da

Gazel 122

Mısra: 5

Şenlik meclisi.

5. Bezm-i ʔarabda gördüm o sākī-i şīvekār

6. ʔutmuş elinde cāmı ne nāzūk ne nāzenīn

bezm-i vaşl:

1. bezm-i vaşluñda:-uñ, -da

Gazel 16

Mısra: 5

Kavuşma meclisi.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şūḡ-ı cihān

6. Ruḡabādan bize yok cāy-ı nişest

2. bezm-i vaşlundan:-un, -dan

Gazel 92

Mısra: 1

Kavuşma meclisi.

1. Kūnc-i firḡat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel

2. Kāse kāse zehr iḡer dil cām-ı ‘işretten bedel

bezm-i vişāl:

1. bezm-i vişālūñe:-üñ, -e

Gazel 60

Mısra: 15

Kavuşma meclisi.

15. Biz bezm-i vişālūñe sezāyuz

16. ẖann itme ki nā-sezālaruz

bī-‘adīl:

1. bī-‘adīl:

Kaside 18

Mısra: 3

Adaletsiz.

3. Rāmiz rumūz-ı fenn-i belāgatda bī-‘adīl

4. Eş‘ār-ı Fevzī-i sūḡan-ārā ḡarībdür

bī-bedel:

1. bī-bedel:

Müfret 4

Mısra: 1

Eşsiz, benzeri olmayan.

1. Şīvesi nāzı müsellemler hüsni gāyet bī-bedel
2. Görmedüm ‘İzzet hüseyin Ağa’ya beñzer bir güzel

2. bī-bedel:

Kaside 13

Mısra: 38

Eşsiz, bedelsiz.

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel
38. Hüsnü de ammā efendüm bī-bedel

bī-cā:

1. bī-cā:

Tahmis 2

Mısra: 11

Yersiz, gereksiz yere.

11. Şanma bī-cā şāh-ı verd üstünde bülbül zār ider
12. Öyle beyhüde figān ü nāle-i hem-vār ider

2. bī-cā:

Kaside 5

Mısra: 68

Yersiz, gereksiz yere.

67. ‘İzzet yeter ıtnābı kō hengām-ı du ‘ādur
68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr’e

3. bī-cā:

Gazel 26

Mısra: 3

Yersiz, gereksiz yere.

3. Degüldür kıl ü kāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā
4. Belī baḥş-i miyānı incedür pek anda diḳḳat var

bī-çāre:

1. bī-çāre:

Gazel 72

Mısra: 10

Çaresiz, zavallı.

9. Tekye-i ‘aşk u maḥabbetde ḳalup ser-gerdān
10. Vecd ile itmededür ‘İzzet-i bī-çāre semā’

2. **bī-çāreye:-y, -e**

Gazel 93

Mısra: 9

Çaresiz, zavallı.

9. ‘İzzet bī-çāreye itdūñ niçün

10. İñfe‘ale yenfa‘ilu infī‘āl

3. **bī-çāreler:-ler**

Gazel 138

Mısra: 8

Çaresiz, zavallı.

7. Tarf-ı ruḥsāruñdan eyle ber-ṭaraf gīsūlaruñ

8. Yüz bulup bī-çāreler kılsun nezzāre rū-be-rū

4. **bī-çāreyi:-y, -i**

Gazel 143

Mısra: 16

Çaresiz, zavallı.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün

16. Bī-çāreyi gel mazḥar-ı luṭf u himem eyle

bī-dād:

1. **bī-dād:**

Kaside 16

Mısra: 57

Cevr, zulüm.

57. O rütbe ile kim ‘ālemde bī-dād

58. Elūñden eylesün ‘uṣṣāk feryād

2. **bī-dād:**

Gazel 30

Mısra: 21

Cevr, zulüm.

21. Yokdur gelemes her ne kadar itse de bī-dād

22. Bīdādı o ṣāhuñ sebeb-i rāḥatımızdur

3. **bī-dād:**

Gazel 103

Mısra: 9

Cevr, zulüm.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
 10. Rūy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

4. **bī-dādı:-ı**

Gazel 30

Mısra: 22

Cevr, zulüm.

21. Yokdur gelemmez her ne kadar itse de bī-dād

22. Bī-dādı o şāhuñ sebab-i rāhatımızdur

bīdād-ı çarh:

1. **bīdād-ı çarḥdan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Feleğin adaletsizliği.

55. Bīdād-ı çarḥdan nedür ‘İzzet şikāyetüñ

56. Beñzer ki kalmadı ğam-ı hicrāna tākātuñ

bīdār ol:

1. **bīdār ola:-a**

Kaside 3

Mısra: 58

Uyanmak II kendine gelmek.

57. Zātı gül-pister-i iqbālde āsūde olup

58. Devleti gibi ola dīde-i baḥtī bīdār

2. **bīdār olur:-ur**

Gazel 134

Mısra: 11

Uyanmak II kendine gelmek.

11. Nāle ile ḥvābdan şanma ki bīdār olur

12. Baḥt-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-ıktirān

bī-dil:

1. **bī-dil:**

Kaside 13

Mısra: 53

Kalpsiz, gönülsüz II âşık.

53. Aldı gönülüm kaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

bī-dirīg kıl:

1. **bī-dirīġ kıl:**

Gazel 131

Mısra: 7

Sakınmamak, esirgememek.

7. Yā lebūñ emdir yā kıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīġ
8. Haste-i hicrānuña bir çare baġ Allāh için

bī-emān:

1. **bī-emān:**

Tahmis 2

Mısra: 26

Hoşgörüsüz; zalim.

25. Böyle gösterdi baña ol kıdd-i müstesnā seni
26. ‘İzzetāyı böyle bī-tāķat kılan ey bī-emān

derd-i ser-i renc-i humār:

1. **derd-i ser-i renc-i humāruz:-uz**

Gazel 30

Mısra: 5

Baş ağrısı sızısının baştaki derdi.

5. Bī-ġā’ ile derd-i ser-i renc-i humāruz
6. Peyveste neşāt-ı ebedī hāletimüzdür

bī-ġā’ ile:

1. **bī-ġā’ ile:**

Gazel 30

Mısra: 55

Sıkıntısız.

5. Bī-ġā’ ile derd-i ser-i renc-i humāruz
6. Peyveste neşāt-ı ebedī hāletimüzdür

bī-ġāne:

1. **bī-ġāneyi:-y, -i**

Gazel 118

Mısra: 3

Yabancı; umursamamazlık.

3. Şakın bī-ġāneyi būy-āşinā-yı ūlfetūñ itme
4. Henüz n’eşküftesin bir ġonce-i ġülzār-ı ānsın sen

2. **bī-gānelerle:-ler, -le**

Gazel 119

Mısra: 7

Kayıtsız, umursamaz.

7. Nedür ey bī-vefā bī-gānelerle āşinālıklar

8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsın

3. **bī-gānelerle:-ler, -le**

Gazel 125

Mısra: 7

Yabancı.

7. Dā'imā bī-gānelerle hem-nişīn olmakda yār

8. Āşnālar dāğdār-ı ğayret olsun olmasun

3. **bīgāne:**

Gazel 60

Mısra: 6

Kayıtsız, umursamaz.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa

6. Bīgāne vü āşinālaruz biz

bīgāne ol:

1. **bīgāne olmazlardı:-maz, -lar, -dı**

Gazel 46

Mısra: 5

Herhangi bir kişiye duyarsız olmak.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok

6. Zümre-i ağıyardan eyler hāzer maḥbūblar

bī-gümān:

1. **bī-gümān:**

Kaside 13

Mısra: 8

Şüphesiz.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihān

8. Ma' deletde mekremetde bī-gümān

bī-günāh:

1. **bī-günāhı:-ı**

Kaside 16

Mısra: 30
Suçsuz, masum.

29. Çekersem ‘āleme tīg-i nigāhı
 30. Helāk eyler hezārān bī-günāhı

bī-günehe:

1. **bī-günehe:-e**
Gazel 58
 Mısra: 10
Günahsız.

9. ‘İzzet’i habs idicek çāh-ı zenehdānuña
 10. Ham-ı zülfüñ gibi ol bī-günehe kayd olmaz

bī-haber ol:

1. **bī-haber olmuş:-miş**
Gazel 150
 Mısra: 18
Habersiz olmak.

17. Hāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su’āl
 18. ‘İzzet o demde bī-haber olmuş ne fā’ide

bīh-i fışk u fücūr:

1. **bīh-i fışk u fücūr:**
Kaside 2
 Mısra: 48
Ahlaksızlık ve ahlak kurallarına aykırı yaşamın temeli.

47. Olunca kuvvet-i bāzū-yı satveti der-kār
 48. Ne kābil olmaya ber-kende bīh-i fışk u fücūr

bīhūde:

1. **bīhūde:**
Kaside 3
 Mısra: 52
Boşuna.

51. ‘İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz
 52. Eyleme bīhūde bülbul gibi feryād-ı hezār

bī-hūs:

1. **bī-hūşumda:-um, -da**

Gazel 151

Mısra: 6

Akılsız, akli başından gitmiş, akli başında yok.

5. Baķıcak āyine-i rūyuña ben hayretle

6. Dir idüñ ‘aql eşeri yok mı bu bī-hūşumda

bikr:

1. **bikr:**

Kaside 7

Mısra: 11

Yepyeni, taze II daha önce söylenmemiş.

11. Bikr iken ma‘ni-i bīgāne yine bī-pervā

12. Āşinālıklar idüp lafz anı agūşa çeker

bikr-i ma‘ni-i rengīn:

1. **bikr-i ma‘ni-i rengīn:**

Gazel 91

Mısra: 11

Yeni, süslü anlamlar.

11. ‘Arūsa döndi yine bikr-i ma‘ni-i rengīn

12. Ne ziynet eyledi irāş gör hınā-yı hayāl

bikr-i mażmūn:

1. **bikr-i mażmūna:-a**

Kaside 1

Mısra: 68

Başka biri tarafından söylenmemiş olan mazmun.

67. Şübhesüz māşīta-i fikret-i rengīnümdür

68. Bikr-i mażmūna viren zīb-i hınā-yı nuşret

2. **bikr-i mażmūnı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 9

Başka biri tarafından söylenmemiş olan mazmun.

9. Bikr-i mażmūnı idüp nāmzed-i şıhr-ı beyān

10. ‘İyd-ı udhiyede bir sūr-ı sūrūr eyleyelüm

bil:

1. **bilür:-ür**

Tahmis 2

Mısra: 27

Bilmek.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ hicābuñdan nihān

2. **bilemem:-e, -me, -m**

Kaside 2

Mısra: 24

Bilmek.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefk-i merām

24. Dahı nedür bilemem maşsad-ı dil-i meksūr

3. **bilür:-ür**

Kaside 2

Mısra: 82

Bilmek.

81. Fetil-i 'aşkı meger almış ibtidā şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydā ne tır bilür ne otur

4. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 3

Mısra: 8

İdrak etmek, kavramak.

7. Ol pür-cefālar āh neler itdiler bize

8. Bilmezler idi hürmet-i āl-i Muhammedī

5. **bilsem:-se, -m**

Kaside 3

Mısra: 46

Bilmek II haberdar olmak.

45. Kağı meclisde 'aceb cām-ı mey-i gül-rengi

46. Nüş ider bilsem o gönce-dehen-i lāle- 'izār

6. **bilemez:-e, -mez**

Kaside 6

Mısra: 140

Bilmek II karar vermek.

139. 'Ākıbet vefk-i merāmunca tabī'atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşān

7. **bilmem:-me, -m**

Gazel 6

Mısra: 7

İdrak etmek, kavramak.

7. Bilmem cefâ mı maḳṣadı yaruñ vefâ mıdur

8. Hem eyler ‘arz-ı hıṣm u ğaḳab hem gelür baña

8. **bilmem:-me, -m**

Gazel 7

Mısra: 7

Bilmek.

7. Bilmem daḳı ne naḳṣ açacak bu felek bize

8. Göstermede nefes-be-nefes başḳa şüreti

9. **bilmem:-me, -m**

Gazel 9

Mısra: 13

İdrak etmek, kavramak.

13. ‘İzzet’ e bir büsemi bilmem ne va’d itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaḳtidür ey bî-vefâ

10. **bilsem:-se, -m**

Gazel 11

Mısra: 1

İdrak etmek, kavramak.

1. Bilsem dil-i fiğâr ne ‘âlemeddür ‘aceb

2. Güm oldu ḫayli vār ne ‘âlemeddür ‘aceb

11. **bilmem:-me, -m**

Kaside 13

Mısra: 54

Bilmek.

53. Aldı göñlüm ḳaldı bî-dil bendeñüz

54. Var ise bir çäre bilmem ben deñüz

12. **bilesün:-e, -sün**

Gazel 20

Mısra: 5

İdrak etmek, kavramak.

5. Büyüdükçe analar ağladacakdur bilesün

6. Küçicükden ser-i ḫâtır-şikenāndur Aḫmed

13. **bilsem:-se, -m**

Gazel 20

Mısra: 7

İdrak etmek, kavramak.

7. Kimden āyā sebaḵ-āmūz-ı edādur bilsem

8. Şīve fenninde ‘aceb mes’ele-dāndur Aḥmed

14. **bilmem:-me, -m**

Gazel 23

Mısra: 8

İdrak etmek, kavramak.

7. O şūḥ aḡyār ile şīr ü şeker veş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

15. **bilmem:-me, -m**

Gazel 23

Mısra: 8

Bilmek.

7. O şūḥ aḡyār ile şīr ü şeker veş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

16. **bilür:-ür**

Gazel 30

Mısra: 19

İdrak etmek, kavramak.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi

20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-ṭāḳatimüzdür

17. **bilmem:-me, -m**

Gazel 35

Mısra: 11

İdrak etmek, kavramak.

11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı ‘ālemüñ

12. Ḥālā şarāb-ı naḥvet ile ser-girān mıdur

18. **bilsem:-se, -m**

Gazel 49

Mısra: 8

Bilmek.

7. Zāhid ṭarīk-i zūhde biz rāh-ı ‘aşḳda

8. Bilsem ki ḥak efendi kimüñ mezhebiyledür

19. **bilsem:-se, -m**

Gazel 50

Mısra: 6

İdrak etmek, kavramak.

5. Tıfl iken fenn-i füsün içre bir üstād oldı
6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perī kimden okur

20. **bilürler:-ür, -ler**

Gazel 51

Mısra: 9

İdrak etmek, kavramak.

9. Bilürler nağme-perdāzān-ı ser-bezm-i maḥabbet hep
10. Sürür-ı 'İzzet'e bā'îş o şūḥ-ı şen-gül olmışdur

21. **bilmeyüz:-me, -y, -üz**

Gazel 63

Mısra: 1

İdrak etmek, kavramak.

1. Bilmeyüz şanma şaḥn kadr ü vefāy bilürüz
2. Bizlere eyledigüñ luṭf u 'atāy bilürüz

22. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: 1

İdrak etmek, kavramak.

1. Bilmeyüz şanma şaḥn kadr ü vefāy bilürüz
2. Bizlere eyledigüñ luṭf u 'atāy bilürüz

23. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: 2

İdrak etmek, kavramak.

1. Bilmeyüz şanma şaḥn kadr ü vefāy bilürüz
2. Bizlere eyledigüñ luṭf u 'atāy bilürüz

24. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: 4

Bilmek.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāğar-ı 'aşkuz ammā
4. Ne şunar sāki-i nāzende edāy bilürüz

25. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: **6**

İdrak etmek, kavramak.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler

6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

26. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: **8**

İdrak etmek, kavramak.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezāket yokdur

8. Gerçi çok ğonce-i gülzār-ı bahāyı bilürüz

27. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: **10**

İdrak etmek, kavramak.

9. Āferīnler saña ey şāhid-i şīrīn-güftār

10. Tatlı dillerle tutarsın zūrafāyı bilürüz

28. **bilmeyüz:-me, -y, -üz**

Gazel 63

Mısra: **11**

İdrak etmek, kavramak.

11. Bilmeyüz encümen-i zühd ü riya ādābın

12. Resm-i bezm-i țarab-ı şevk-fezāyı iyi bilürüz

29. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: **12**

İdrak etmek, kavramak.

11. Bilmeyüz encümen-i zühd ü riya ādābın

12. Resm-i bezm-i țarab-ı şevk-fezāyı iyi bilürüz

30. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 63

Mısra: **14**

Bilmek II tanımak.

13. ‘Aşķ-ı hūbānla āh itmede ‘İzzet dirler

14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

31. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 73

Mısra: 13

Bilmek II tahmin etmek.

12. ‘İzzet güherin şarf ideyor âl-ı Resûl’e

13. Bildüm ki degül mâ’il ü semt-i seref Eşref

32. **bilmez:-mez**

Gazel 89

Mısra: 10

İdrak etmek, kavramak.

9. Bîrûn-ı hadd-i fehmdür ekdâr-ı cân-ı hırâş

10. Bilmez gam-ı derûnumı bir tıfl-ı hürde-sâl

33. **bilmeyor:-me, -yor**

Gazel 90

Mısra: 12

İdrak etmek, kavramak.

11. Yine dârû-yı lebidür aña dermân ammâ

12. Bilmeyor derd-i dil-i ‘âşık-ı nâ-ķâmı güzel

34. **bilmem:-me, -m**

Gazel 94

Mısra: 8

Bilmek II haberdar olmak.

7. Tutdğı gibi şaħne-i dey yapıdı yuvasın

8. Bilmem yine âyâ ne günâh eyledi bûlbûl

35. **bilmem:-me, -m**

Gazel 103

Mısra: 17

Bilmek II haberdar olmak.

17. ‘İzzetâ bilmem Necîb âgeh midür aħvâlûme

18. İsterüm tenhâ anuñla ĥasbiĥâlüm var benüm

36. **bilür:-ür**

Gazel 108

Mısra: 6

Durumdan haberdar olmak.

5. Sûz-ı gam-ı hicrân ile ģitdüm meded elden

6. Ĥâlüm ne bilür var ne acır var ģutuşdım

37. **bilsek:-se, -k**

Gazel 115

Mısra: 12

İdrak etmek, kavrak.

11. Ancak saña bir maḥabbet itdük

12. Bilsek bu mıdur günāh efendüm

38. **bilseñ:-se, -ñ**

Gazel 119

Mısra: 13

Bilmek II haberdar olmak.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

39. **bilsem:-se, -m**

Gazel 138

Mısra: 13

Bilmek II sebebinin farkında olmak .

13. 'İzzetā bilsem ne yüzle 'arz idersin nazmuñı

14. Sen Rızā-yı mu'ciz-i sihr-iştihāre rū-be-rū

40. **bilmesün:-me, -sün**

Gazel 139

Mısra: 4

Bilmek II değerinin bilincinde olmak.

3. Mişli nādir bulunsun 'ālemde

4. Bilmesün şīve-i vefāyı velev

41. **bilseñ:-se, -ñ**

Gazel 142

Mısra: 8

Bilmek II farkında olmak.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād

8. Bilseñ ey şāhid-i zība ne gelür hāturuma

42. **bil:-e**

Gazel 58

Mısra: 5

Bilmek.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev'ūdını deyn

6. Tāleb-i büsesi şeydālarına şīr olmaz

bildir:**1. bildirür:-ür****Kaside 3**

Mısra: 42

Anlatmak, açıklamak.

41. Ben ne hâcet çekeyüm hâlümü i' lāna ta'ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu'le-nişār

bi'l-hayr:**1. bi'l-hayr:****Kaside 1**

Mısra: 5

Hayırlı.

5. Sünnet-i hayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-hayr

6. Bülbulās olalum nāme-serā-yı nuşret

bilin:**1. bilinür:-ür****Kaside 5**

Mısra: 65

Anlaşılmak, idrak edilmek.

65. Ğayrı bilinür mertebe-i ṭab'-ı bülendüm

66. Âşārüm olur gün gibi peydā Yeñişehr'e

2. bilindi:-di**Kaside 8**

Mısra: 49

Tanınmak, duyulmak.

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfānda mişli

50. Metā'-ı şî'r-i reng-āmizünün herkes ḥarīdārı

bi'llāh:**1. bi'llāh:****Gazel 5**

Mısra: 5

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

5. Bi'llāh kıyāmet kopar ol kāmēt ölürse

6. Ger mā'il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

2. bi'llāh:

Kaside 6

Mısra: 129

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

129. Lîk bu şöhretüme bâ'îs-i küllî bi'llāh

130. Hâzret-i Lûtfî Efendi idüğü belli beyân

3. bi'llāh:

Kaside 17

Mısra: 39

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

39. Ne melek-şîme kerem-pîşe güzelsin bi'llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftâdeñi ey 'işve-pezîr

4. bi'llāh:

Gazel 22

Mısra: 9

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

9. Hübân-ı cihân bir yere gelse yine bi'llāh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Ahmed

5. bi'llāh:

Gazel 30

Mısra: 25

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

25. Bi'llāh tıyarlarsa bu da'vânı güzeller

26. Te'kîd-i kavânîn-i sitem müşbetimüzdür

6. bi'llāh:

Gazel 119

Mısra: 13

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

13. Saña bilseñ derûnî incizâb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zâra bu cevri elbet itmezsın

7. bi'llāh:

Gazel 121

Mısra: 2

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

1. O bütüñ beñzemez ebrûsuna mâh-ı ramazân

2. Diñleme egri şehâdetleri bi'llāh yalan

8. bi'llāh:

Gazel 124

Mısra: 9

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

9. Būs-ı sīb-i ğabğabuñ bi'llāh almadum henüz

10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i tannāzeden

9. bi'llāh:

Gazel 132

Mısra: 6

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi

6. Bi'llāh uşanmaz mısın envā'-ı miñnetden

10. bi'llāh:

Gazel 135

Mısra: 7

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

7. Tenhālīk amān cānuma kār eyledi bi'llāh

8. Luṭf ile ḫalāş eyleye Mevlā bu belādan

11. bi'llāh:

Gazel 144

Mısra: 7

“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh

8. O şūḫ aġyār ile ūlfetde bizden ictināb üzre

billūr:

1. billūrdan:-dan

Gazel 2

Mısra: 8

Billūr, şeffaf cam II çok berrak ve pürüzsüz, parıltılı, ışıklı(şey).

7. Ḥayretle āyīne bakup endām-ı yāre dir

8. Billūrdan dökülme cesed söylerüm saña

2. billūr:

Gazel 35

Mısra: 7

Billūr, şeffaf cam II çok berrak ve pürüzsüz, parıltılı, ışıklı(şey).

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm

8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḫüsn ü ān mīdur

3. **billürdur:-dur**

Gazel 45

Mısra: 2

Billür, şeffaf cam II çok berrak ve pürüzsüz, parıltılı, ışıklı(şey).

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfûrdur
2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billürdur

4. **billür:**

Gazel 100

Mısra: 9

Billür, şeffaf cam II çok berrak ve pürüzsüz, parıltılı, ışıklı(şey).

9. Billür gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

bīmār:

1. **bīmār:**

Gazel 98

Mısra: 8

Hasta, dertli.

7. Tabībüm itmez iseñ şerbet-i lebüñle devā
8. Ölür ğamuñla bu bīmār olan göñülceğizüm

bīm-āver:

1. **bīm-āver:**

Gazel 73

Mısra: 9

Sıkıntı getiren.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa
10. Bir süydan ebrū çağırur lā-teħaf Eşref

bī-māye:

1. **bī-māye:**

Gazel 24

Mısra: 14

Sermayesiz.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān
14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylemesünler

bī-mecāl:

1. bī-mecāl:

Gazel 57

Mısra: 5

Ayakta duracak gücü kalmamak.

5. Tābiş-i ruhsār-ı sākī bī-mecāl itdi n'ola

6. Sāyeveş hake düşersek āftāb altundayuz

bī-merhāmet:

1. bī-merhāmet:

Kaside 13

Mısra: 79

Merhametsiz, zalim.

79. Didüm ey bī-merhāmet ey bī-vefā

80. Pek de istiḥkār ile bakma baña

bīm-i cān:

1. bīm-i cān:

Gazel 17

Mısra: 1

Can korkusu.

1. O ḥūnī ḡamzeler 'uşşāka bīm-i cān ider īrāş

2. Nihānī-ḡandeler ümmīd-i şad iḥsān ider īrāş

bīm-i hücüm-ı 'ālem:

1. bīm-i hücüm-ı 'ālem:

Gazel 96

Mısra: 16

Dünyanın (herkesin) saldırma korkusu.

15. Şöyle lā-ya 'kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bīm-i hücüm-ı 'ālem

bīm-i nār-ı dūzah:

1. bīm-i nār-ı dūzahla:-la

Gazel 33

Mısra: 7

Cehennem ateşinin korkusu.

7. Yanarken zāhid-i bī-çāre bīm-i nār-ı dūzahla

8. Lehīb-i āteş-i 'aşka sipend olmaḡ ne mümkindür

bīm-i reh-zen:

1. **bīm-i reh-zen:**

Gazel 125

Mısra: 5

Yol kesmenin korkusu.

5. Sālikān-ı ‘aşka bīm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh

6. Eylemezler fesh-i ‘azm emniyyet olsun olmasun

bīm-i vebāl:

1. **bīm-i vebāl:**

Gazel 1

Mısra: 9

Allah korkusu.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hîç bīm-i vebāl

10. Hün-ı ‘āşık şîr-i māderveş helāl olmuş saña

biñ:

1. **biñde:-de**

Kaside 3

Mısra: 27

Bin sayısı.

27. Vaşfınuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr

28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

2. **biñ:**

Gazel 4

Mısra: 2

Bin sayısı, çok.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña

2. Biñ luṭf olsa istemem aḡyārdan bana

3. **bin:**

Kaside 5

Mısra: 37

Bin sayısı, çok.

37. Derbānlığını eylese bin ḥācib’e iṣbāt

38. Bāb nā’ ibidür şāhid-i da’vā Yeñişehr’e

4. **biñ:**

Kaside 10

Mısra: 19

Bin sayısı.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile ķurbān olalum
 20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

5. biñ:

Kaside 17

Mısra: 43

Bin sayısı.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürūr
 44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķır

6. biñ:

Gazel 137

Mısra: 7

Bin sayısı, pek çok.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
 8. Hep güzeller ķala hayretde o ef`ālũñ için

bi-nasri'llāh :

1. bi-nasri'llāh :

Kaside 2

Mısra: 33

Allah'ın yardımıyla.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh
 34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maķhūr

binā-yı nev-zemīn:

1. binā-yı nev-zemīn:

Gazel 128

Mısra: 10

Yeni yapı II gönül.

9. Yıkma gönüm görme lāyık oldığın hergiz ĥarāb
 10. Öyle bir kāşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

bindir:

1. bindirdiler:-di, -ler

Gazel 147

Mısra: 12

(Birini bir şey üzerine) Çıkarmak, çıkarıp oturtmak.

11. Teşhīr için rezālet ile şehri gezdirüp
 12. Bindirdiler raķīb-i ĥarı gör ĥar üstüne

bindükçe:**1. bindükçe:****Kaside 4**

Mısra: 23

Bindiği zaman.

23. O civân-baht-ı felek-pāye ki bindükçe olur

24. Esb-i iclāline cirm-i meh-i nev sīm rikāb

bī-nevā:**1. bī-nevā:****Tahmis 2**

Mısra: 18

Sessiz sedasız II zavallı.

17. Farṭ-ı şādiden kemāl-i ḥayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

2. bī-nevāyum:-y, -um**Gazel 141**

Mısra: 1

Sessiz sedasız II zavallı.

1. Faḳīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh

2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

bī-nevā-yı zīr ü bemmdür:**1. bī-nevā-yı zīr ü bemmdür:-dür****Kaside 9**

Mısra: 104

İnce sesi veren tel ve kalın sesi veren telin makamsızlığı.

103. Tel ehli olmayan sâz-ı terānem

104. Ne añlar bī-nevā-yı zīr ü bemmdür

bint-i 'ineb:**1. bint-i 'ineb:****Gazel 12**

Mısra: 1

Üzümün kızı, şarap.

1. Bir ḥayā-pīşe 'aceb bākiredür bint-i 'ineb

2. Kızarup bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

bī-pervā:**1. bī-pervā:****Tahmis 2**

Mısra: 4

Korkusuz, çekinmeden.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni

4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bī-pervâ seni

2. bī-pervā:**Kaside 7**

Mısra: 11

Korkusuz, çekinmeden.

11. Bîkr iken ma'ni-i bîgâne yine bī-pervâ

12. Âşinâlıklar idüp lafz anı agûşa çeker

bir:**1. bir:****Terkib-bend 1**

Mısra: 28

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

27. Vâreste-i sitemgeri-i rûzgâr idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezâr idüm

2. bir:**Terkib-bend 1**

Mısra: 38

Bir, sayı sıfatı.

37. Kâni' degilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi hasret olduk anuñ bir peyāmına

3. bir:**Terkib-bend 1**

Mısra: 59

Bir, sayı sıfatı.

59. Bir dil-rübâdan itmiş beñzersin iftirāk

60. Yakmış senüñ cigerçigini nâr-ı iştiyāk

4. bir:**Kaside 1**

Mısra: 22

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

21. Gül-i şad-berg-i fütuhâtla gülzâr-ı cihân

22. Oldı bir ravzâ- i üşkûfe-nümâ-yı nuşret

5. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 59

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

59. Degme bir şâire maqdûr degildür medhûñ

60. İdemez vaşfuñı her nâtıka-zây-ı nuşret

6. **bir:**

Kıt'a 2

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr dahı kulumdur diyerek babası

7. **bir:**

Gazel 2

Mısra: 13

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. Bir tıfl-ı Mevlevî için 'İzzet dönüp turur

14. Âyîn-güzâr-ı devr-i Veled söylerüm saña

8. **bir:**

Tahmis 2

Mısra: 19

Bir, sayı sıfatı.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

9. **bir:**

Tahmis 2

Mısra: 19

Bir, sayı sıfatı.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

10. **bir:**

Tahmis 2

Mısra: 24

Bir, sayı sıfatı.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

11. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 18

Bir, sayı sıfatı.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tīb iken nā-gāh
18. Tabīb-i cān gibi bir müjde-bağış virdi huzūr

12. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 73

Bir, sayı sıfatı.

73. Şikeste-beste eger bir gāzelcik ‘arz itsem
74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstūr

13. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Hāme ger olmasa bir tūtī-i şīrīn-minḳār
2. İdemezdi şekeristān-ı sūḥanda reftār

14. **birin:-in**

Kaside 3

Mısra: 27

Bir, sayı sıfatı.

27. Vaşfınuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr
28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

15. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 35

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma‘nidür
36. Baña her demde olan nāṭıka-bend-i güftār

16. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 37

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırkati kâr itdi dile

38. Komadı genc-i derûnumda benüm şabr u qarâr

17. **bir:**

Gazel 4

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı

3. Şavm-ı vişâle niyet idersem zamânıdur

4. Bir neş'e hâşıl olmuyor iftârdan baña

18. **bir:**

Müfret 4

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Şivesi nâzı müsellemler hüsni gâyet bî-bedel

2. Görmedüm 'İzzet hüseyin Ağa'ya beñzer bir güzel

19. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 18

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

17. Ber-ıtaraf itdi hudâ azlem-i halk-ı İlâhî

18. Kıldı irsâl anuñ yerine bir 'âlî-cenâb

20. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 28

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

27. Has ü hâşâki leñâfetde döner berg-i güle

28. Cûy-ı luñfı ile bir gülşen olursa sîr-âb

21. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 35

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

35. Postı kurtarmağa bir çâre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şâhib-nâb

22. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 45

Bir, sayı sıfatı.

45. Bir taraftan elem-i mâtem-i cân-süz-ı peder

46. Bir taraftan sitem-i dâyin-i nâ-puhte hıtâb

23. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 46

Bir, sayı sıfatı.

45. Bir taraftan elem-i mâtem-i cân-süz-ı peder

46. Bir taraftan sitem-i dâyin-i nâ-puhte hıtâb

24. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 11

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Bir köhne fenâr olduğu meşhûrdur ancak

12. Lâzım idi bir şem'-i dil-ârâ Yeñişehr'e

25. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 13

Bir, sayı sıfatı.

13. Bir şema' ki pervânesi hûrşîd-i cihân tâb

14. Envârı fûrû-tâfte her câ Yeñişehr'e

26. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 18

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

17. Şad-hamd ki pertev şalarak 'âleme şimdi

18. Bir mihr-i münîr oldu kadem-sâ Yeñişehr'e

27. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 24

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

23. Ol gevher-i pâkîzeter-i baħr-i himem kim

24. Her seng-i düri bir dür-i yektâ Yeñişehr'e

28. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 26

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

25. Ol zīver-i ser-maḥfil-i şer‘-i nebevī kim

26. Her bir sözi bir ḥüccet-i mümzā Yeñişehr’e

29. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 26

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

25. Ol zīver-i ser-maḥfil-i şer‘-i nebevī kim

26. Her bir sözi bir ḥüccet-i mümzā Yeñişehr’e

30. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 61

Bir, sayı sıfatı.

61. Muhtāc (mı) bir nükte-şinās ehl-i temīze

62. Qadr-i hünerüm eylesün inhā Yeñişehr’e

31. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 25

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

25. Tāları tāze-edā bir büt-i sīmīn-tendür

26. Şāların her birisi veşen-i deyr-i beyān

32. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 42

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

41. Ğaynlar ğāret-i kālā-yı ḥıredde çālāk

42. Fāsı şūriş-fiken-i ḥātır olur bir fettān

33. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 77

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

77. Bezm-i mīnūveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişīn-i Rıdvān

34. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 83

Bir, sayı sıfatı.

83. Girdbād-ı gāzabı eylese bir deşti meṭāf

84. Haşyetinden olur eflākde muğber Keyvān

35. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 125

Bir, sayı sıfatı.

125. Gerçi bir şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşrum

126. Şāhid-i ṭab'uma erbāb-ı belāgat ḥayrān

36. **bir:**

Müfret 6

Mısra: 2

Sadece, yalnızca.

1. Çalış olmağa kıl alay begine

2. 'Ālemüñ bakma bir alay begine

37. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 5

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Her yanuñ ey meh-likā pertev şalar bir nūrdur

6. Gönce-i gülzārı dil-teng eyledi reşk-i femūñ

38. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Kūşe-i zīr-i fesūñde gizledükçe perçemūñ

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestūrdur

39. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 11

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seher vakt-i namāz

12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye 'arz-ı niyāz

40. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 13

Bir kere, bir defa.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. H̱āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

41. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 20

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

19. Giceler āh itdiğin tıydum o şūh-ı şīvekār

20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

42. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 24

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

23. ‘Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de

24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

43. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 30

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnuñ Süleymān’ı bu gün

30. İltifāt it ‘İzzet-i nā-çāruña bir mūrdur

44. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

15. Mahfil-i ma‘rifetüñ muṭrıb-ı hoş-elhānı

16. Eyler āgāze yine bir ğazel-i rengīn-ter

45. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 18

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

17. Haṭṭ gelüp şafha-i ruhsāre-i pāk-ı dil-ber

18. Oldı bir hāşiyeli nuşa-i hüsn ile nazar

46. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 73

Sadece, yalnızca.

73. Bir senüñ gibi gelür 'āleme bir medhe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midhatger

47. **bir:**

Gazel 7

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Tebdīl-i kisve kıldı 'arūs-ı cemāl-i yār

4. Bir pullı nev-nikāba büründi nehāyeti

48. **bir:**

Gazel 7

Mısra: 5

Bir, sayı sıfatı.

5. Tūṭī-i hüsne bir kafes-i nāz oldur begüm

6. Pervāza ba'd-ezīn bulamaz rāh-ı fırşatı

49. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 32

Bir, sayı sıfatı.

31. Sen ol eşheb-süvār-ı 'arşagāh-ı ma'rifetsüñ kim

32. Eger mihmīzleseñ bir kerre esb-i ṭab'-ı reh-vārı

50. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 38

Bir, sayı sıfatı.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevkile hāmem

38. İder bir nev-ğazel ṭarḥ itmekiçün sa'y-ı bisyārı

51. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 40

Bir, sayı sıfatı.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destārı

40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

52. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 55

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

55. Hıuşūşā ben gibi bir şa‘ir-i maẓmūn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i dūş-ı hem-vārı

53. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 56

Bir, sayı sıfatı.

55. Hıuşūşā ben gibi bir şa‘ir-i maẓmūn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i dūş-ı hem-vārı

54. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Hırām-ı nāzā meyl itdi şanavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

55. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 44

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

43. Mey-i hāmra ile pūr cām-ı lāle

44. ‘Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

56. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 53

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı

53. Göñül üftādedür bir serv-i nāza

54. Ki dā‘im mā‘il-i semt-i sitemdür

57. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 98

Sadece, yalnızca.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz

98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

58. **bir:**

Gazel 9

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Hep kıla pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān

6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

59. **bir:**

Gazel 9

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl

8. Kāt kāt olsun yāhud ol destār-ı sebz-i dil-güşā

60. **bir:**

Gazel 9

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

11. İşte biz böyle tegāfūl itme koc-başuñ için

12. Gel dime bu ‘ıyd ‘aceb hīç yok mı bir kırbān baña

61. **bir:**

Gazel 9

Mısra: 13

Bir, sayı sıfatı.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idūñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bī-vefā

62. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Bıkr-i mazmūnı idüp nāmzed-i sıhr-ı beyān

10. ‘İyd-ı udhiyede bir sūr-ı sūrūr eyleyelüm

63. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 19

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile kırbān olalum

20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

64. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 34

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

33. İtdi şāyeste-i medh ü taḥsīn

34. Bir hūnermendi 'ināyetle hemīn

65. **bir:**

Gazel 11

Mısra: 5

Bir, sayı sıfatı.

5. Bir kere de dimez misin ey şūḥ-ı bī-vefā

6. 'Uşşāk-ı cān-sipār ne 'ālemdedür 'aceb

66. **bir:**

Gazel 12

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Bir ḥayā-pīşe 'aceb bākiredür bint-i 'ineb

2. Kızarp bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

67. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 29

Sadece, yalnızca.

29. Bir senüñ gibi vezīr olmaz daḥı

30. Hem kerīm ü hem ḥalīm ü hem saḥī

68. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 37

Bir, sayı sıfatı.

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel

38. Hüsñü de ammā efendüm bī-bedel

69. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 54

Bir, sayı sıfatı.

53. Aldı göñlüm kaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

70. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 74

Bir, sayı sıfatı.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakır

74. Bir gedā-yı müflis-i nālîş-pezîr

71. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 82

Bir, sayı sıfatı.

81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehi

82. İtmişüm melce' velî bir dergehi

72. **bir:**

Gazel 13

Mısra: 7

Aynı, benzer.

7. Bir midür sâ'ir ile kadri o şâh-ı hüsnüñ

8. Eylemiş şânını terfî'-i şerâfet kat kat

73. **bir:**

Gazel 14

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

5. Severüz hem yolunda cân virirüz

6. Böyle bir âfet-i semen-büyı

74. **bir:**

Kaside 16

Mısra: 12

Aynı.

11. Velikin bu iki nevreste dil-ber

12. Gelüp bir yere gâhî söyleşirler

75. **bir:**

Kaside 16

Mısra: 27

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

27. Egerçi ben de bir şüh-ı cihānum

28. Cihān içre müşārün bi'l-benānum

76. **bir:**

Kaside 16

Mısra: 35

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

35. Dahı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen

36. Miyān-ı halka olduñ şūriş-efgen

77. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 21

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu'me-i tīg-i tedmīr

78. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 43

Bir, sayı sıfatı.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mūrūr

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķīr

79. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 45

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

45. Āh rū'yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı

46. 'İzzetā 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbīr

80. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruḥ

2. Ḥayf te'sīr-i şıyām itdi o māhı zerd-ruḥ

81. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Dāğdār-ı reng-i ḥacaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmuş derūnunda meger bir derd ruḥ

82. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh

10. Görünür şüretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

83. **bir:**

Kaside 18

Mısra: 12

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Hem maḥlaşumdur 'İzzet-i āşüfte rūzgār

12. Anuñ için benüm gibi bir nā-şekībdür

84. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruh

2. Ḥayf te'şīr-i şiyām itdi o māhı zerd-ruh

85. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Dāğdār-ı reng-i ḥacaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmuş derūnunda meger bir derd ruh

86. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh

10. Görünür şüretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

87. **bir:**

Gazel 19

Mısra: 5

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Hem-āğüş oldıgun ḥvābumda görsem bir şeb ağıyāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

88. **bir:**

Gazel 20

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. O leṭāfetle ki vardur ḳad-i ra' nāsında
4. Bāğ-ı hüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

89. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ḳad Aḥmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aḥmed

90. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

91. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ḳad Aḥmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aḥmed

92. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

93. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 9

Aynı.

9. Hübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh
10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

94. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Nigāhı cür‘a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür
2. Amān bilmez o ḥūnī ḡamzesi bir özge āfetdür

95. **bir:**

Gazel 25

Mısra: 12

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelībine
12. Bir tarz-ı nā-šenīde ile mekr ü āller

96. **bir:**

Gazel 26

Mısra: 16

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

15. Yimez içmez senūñ derdūñle dā’im zār u giryāndur
16. Ṭabībūm gel devā kıl şunda bir dil-ḡaste ‘İzzet var

97. **bir:**

Gazel 29

Mısra: 3

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Bir tecellī-zāra döndi şahn-ı gülzār-ı cihān
4. Cüş-ı lāle şu‘le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

98. **bir:**

Gazel 29

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Gör bahāriyye yine ḥūbāna olmuş cilvegāh
6. ‘Arz ider her nārven-ḡad bir edā nev-rūzdur

99. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 13

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. Çeşmi gibi ĩmānı siyeh bir büt-i nāzik
14. Düzd-i nıgehi muntazır-ı ḡāretimüzdür

100. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 28

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān

28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

101. **bir:**

Gazel 35

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı .

3. Her lahza bir kažiyye-i sihr itmede beyān

4. Remz-i füsūna dīdelerüñ tercemān mıdır

102. **bir:**

Gazel 38

Mısra: 3

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı ‘atā mı var yokdur

4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

103. **bir:**

Gazel 38

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Toḳunma ḥāṭırum āzurde olmasun zīrā

6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

104. **bir:**

Gazel 38

Mısra: 8

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı

8. Atılmaduk bize bir iftirā mı var yokdur

105. **bir:**

Gazel 38

Mısra: 14

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. İderse ṭab‘uma ‘İzzet n’ ola cihān taḥsīn

14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

106. **bir:**

Gazel 39

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hâtırum
4. Bir kârbân-serāya ki mihmân gelür gider

107. **bir:**

Gazel 40

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Almağa halka-i āġuşa mişâl-i hâle
4. Dil-i sevdâ-zedemüz bir meh-i tâbân ister

108. **bir:**

Gazel 40

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Bu kadar cevır ü cefâ çekmiş iken bu dil-i zâr
10. İster ister yine bir âfet-i devrân ister

109. **bir:**

Gazel 42

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet şıġışmıyor
2. Ḥalvet-serāy-ı vaḥdete keşret şıġışmıyor

110. **bir:**

Gazel 43

Mısra: 14

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni‘met vaşluñla n’ola
14. ‘İzzet-i dil-şüde bir ‘āşık-ı nâ-çāruñdur

111. **bir:**

Gazel 45

Mısra: 3

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ
4. Çeşm-i mest-i fitne-engizüñ neden maḥmûrdur

112. **bir:**

Gazel 45

Mısra: 14

Bir, sayı sıfatı.

13. ‘İzzet-i mihnet-keşin hâlin su’âl eylerse yâr

14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermânı yok rencûrdur

113. **bir:**

Gazel 46

Mısra: 13

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. Gâh olur kim aşlı yok bir va‘d-ı bî-incâz ile

14. Derdini hasret-keşânüñ tâzeler maḥbûblar

114. **bir:**

Gazel 47

Mısra: 11

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ḥurûşa vardum

12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindân ağlar

115. **bir:**

Gazel 48

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Gülşen-i ḥüsnine bülbül kesilürler yek-ser

4. Görseler gül gibi bir tâze püser ‘âşıklar

116. **bir:**

Gazel 50

Mısra: 5

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu

6. Sebaḳ-ı işveyi bilsem o perî kimden okur

117. **bir:**

Gazel 52

Mısra: 7

Aynı, benzer.

7. Bir mertebe mest itdi beni bâde-i gül-reng

8. Gûyâ ‘araḳ-ı la‘l-i dil-ārâ ḳarıḳıkdur

118. **bir:**

Gazel 55

Mısra: 13

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. Bir kâfirin taşavvur-ı hüsnüyle 'İzzet' üñ

14. Büt-hâne-i hayâli ser-â-ser nuķuş-ı nâz

119. **bir:**

Gazel 56

Mısra: 12

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Hil'at-ı fahrı idüp zâhid-i har zîver-i düş

12. Bir zamân çâk-zen-i câme-i nâmûs olmaz

120. **bir:**

Gazel 60

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Muhtâc-ı zekât-ı hüsn-i yâruz

10. Ya'ni bir alay gedâlaruz biz

121. **bir:**

Gazel 60

Mısra: 11

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Bir dil-ber-i bî-vefâya düşdük

12. Hamyâze-keş-i cefâlaruz biz

122. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ârife bir gül ammâ

4. Müteselli degilüz bir gül-i handân ile biz

123. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ârife bir gül ammâ

4. Müteselli degilüz bir gül-i handân ile biz

124. **bir:**

Gazel 63

Mısra: 14

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. ‘Aşk-ı hübānla āh itmede ‘İzzet dirler
14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

125. **bir:**

Gazel 63

Mısra: 14

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

13. ‘Aşk-ı hübānla āh itmede ‘İzzet dirler
14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

126. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Geç-i sünbülzārdan bir bū ğaraž
2. Būy-ı sünbülde dağı ğīsū ğaraž

127. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Leblerūñden ey ṭabīb-i cān u dil
6. Ḥaste-i hicrāna bir dārū ğaraž

128. **bir:**

Gazel 71

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Yañağı ğül gibi bir şīveli zībā ḥāfız
2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā ḥāfız

129. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa
10. Bir süydan ebrū çağırur lā-teḥaf Eşref

130. **bir:**

Gazel 77

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'ārız-ı hūbāna bak
2. Bir o mihr-i burc-ı hüsne bir meh-i tābāna bak

131. **bir:**

Gazel 77

Mısra: 2

Bir, asıl sayı sıfatı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'ārız-ı hūbāna bak
2. Bir o mihr-i burc-ı hüsne bir meh-i tābāna bak

132. **bir:**

Gazel 77

Mısra: 17

Bir, sayı sıfatı.

17. 'İzzetā bir vech ile ta'rīf olunmaz zevkümüz
18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

133. **bir:**

Gazel 79

Mısra: 9

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Bir mes'ele tıyınca dehān açma çün şadef
10. Deryā-yı fikhda Dürer'ün yok mıdur senün

134. **bir:**

Gazel 79

Mısra: 14

Bir, sayı sıfatı.

13. Dıl-gır-i tarz-ı köhne-i eş'āruz 'İzzetā
14. Bir nā-şenīde nev-eşerün yok mıdur senün

135. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. 'Āşıkum āşüfte-i efsūnuyum bir āfetün
2. Mübtelā-yı dīde-i mey-gūnuyum bir āfetün

136. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. 'Āşıkum āşüfte-i efsūnuyum bir āfetüñ
2. Mübtelā-yı dīde-i mey-gūnuyum bir āfetüñ

137. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Halka-i zülfi baña zencīrler hazırılasun
4. 'Aqlum aldurdum yine mecnūnuyum bir āfetüñ

138. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

5. Bezm-i fikrüm tār u mār itdi hevā-yı perçemi
6. Ya'ni gāret-dīde-i şeb-hūnuyum bir āfetüñ

139. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 8

Bir, asıl sayı sıfatı.

7. Luṭf iderken eyler āgāz-ı 'itāb-ı nā-be-cā
8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetüñ

140. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 10

Bir, asıl sayı sıfatı.

9. Kande yāķūta nigāh-ı i'tibār itsūñ goñūl
10. Ben 'aķīķ-i la'lünüñ dil-hūnuyum bir āfetüñ

141. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni' degül
12. Neşve-yāb-ı va'de-i kemmūnuyum bir āfetüñ

142. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 14

Bir, sayı sıfatı.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā

14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetūñ

143. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

5. Dil-i ‘uşşāḳda ümniye-i bezm-i ünsi

6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

144. **bir:**

Gazel 85

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Her zamān itmede bir reng-i diğēr şīvelerūñ

2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerūñ

145. **bir:**

Gazel 87

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. İsmi Mīhāl o muğbeçenūñ vuşlatı muḥāl

2. Bir ḥāl geldi başına yine āh bu ne ḥāl

146. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 1

Bir sayısı, .

1. Taḥrīk idüp cünūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

2. Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

147. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı

1. Taḥrīk idüp cünūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

2. Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

148. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Mızrāb-ı şevkle n' ola dil olsa pür-fiğān
4. İnletdi erganunımı bir tıfl-ı hürde-sāl

149. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf
6. Seyyāl kıldı hūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

150. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 8

Bir sayısı, tek. İsmi'nin sayısını bildiren sıfat olarak kullanılır.

7. Mizmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde yordı pek
8. Esb-i dil-i zebūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

151. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Bīrūn-ı hadd-i fehmdür ekdār-ı cān-hırāş
10. Bilmez ğam-ı derūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

152. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 12

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Çeşm-āşnā-yı sūzen-i müjgān-ı nāz ider
12. Ser-rişte-i füsūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

153. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 14

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sa.

13. Āvāre-i cūnūn ideyor 'İzzetā gibi
14. Dānā-yı zū-fünūnumu bir tıfl-ı hürde-sāl

154. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbul
2. Hārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbul

155. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 10

Bir, sayı sıfatı.

9. 'İzzet o gül-endām idicek 'azm-ı çemenzār
10. Bāl ü perūñ efgende bir āh eyledi bülbul

156. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Nā hevā-yı 'arız-ı dil-dāre uğradum
2. Bir jaleyüm ki sāha-i gülzāra uğradum

157. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

158. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

159. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 8

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Kālā-yı hüsni zīver-i dükkān-ı iştiḥār
8. Bir rū-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

160. **bir:**

Gazel 100

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

11. Sīnemde bakıp zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç
12. Bir kere ṭabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

161. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i'tidālüm var benüm

162. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i'tidālüm var benüm

163. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Telhi-i düşnāmı lezzet-baḥş-ı kām-ı ārzū
4. Bir şeker-leb şāhid-i şīrīn-maḳālüm var benüm

164. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

11. Hiç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh
12. Bir cīvān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

165. **bir:**

Gazel 106

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Gelürüm ḥāneñe bir gice demüşdüñ şimdi
8. Ben nişār-ı ḳademüñ itmegiçün cān be-kefüm

166. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Eşrefüm 'āleme āşüb-figendür nighüm
2. Bir 'aceb 'arbede-engîz fitendür nighüm

167. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Halkı bir nīm-nighle iderüm cümle helāk
8. Āfet-i cān u belā-güster-i tendür nighüm

168. **bir:**

Gazel 108

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Yakdı beni ol āteş-i ruhsār tutuşdım
2. Düşdi dile bir nār-ı şerer-bār tutuşdım

169. **bir:**

Gazel 112

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni'im
8. Andan eفزūn istemem meyl-i vişālūm yok benüm

170. **bir:**

Gazel 112

Mısra: 14

Bir, sayı sıfatı.

13. Mest idüm evzā-ı küstāhānemüz itmiş zuhūr
14. Yoḥsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

171. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Bir tıflek-i şīrīn-dehen-i nāza kapıldum
2. Bir kümküçük dil-ber-i mümtāza kapıldum

172. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 2

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Bir tıflek-i şîrîn-dehen-i nāza kapıldum
2. Bir kûmküçük dil-ber-i mümtāza kapıldum

173. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 7

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi
8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

174. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 8

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi
8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

175. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 11

Bir, sayı sıfatı.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra
12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

176. **bir:**

Gazel 115

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl hālūme bir nigāh efendüm

177. **bir:**

Gazel 115

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

3. Bir şīve ile olup hırāmān
4. İtdüñ beni dil-tebāh efendüm

178. **bir:**

Gazel 115

Mısra: 11

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Ancak saña bir maḥabbet itdük
12. Bilsek bu midur günāh efendüm

179. **bir:**

Gazel 116

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrıḳ-ı hoş-nağme ile eglenelüm

180. **bir:**

Gazel 117

Mısra: 3

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Behişt-i rüy-ı alūñ şevkı yakdı serde bir âteş
4. Ki kemter lāle tutmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

181. **bir:**

Gazel 117

Mısra: 15

Bir, sayı sıfatı.

15. Ne mümkün raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā
16. Ḥaberdār olmamışdur ‘İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

182. **bir:**

Gazel 117

Mısra: 18

Bir, sayı sıfatı.

17. Cenāb-ı ‘ākif-i zer-bāf-ı naẓma arza nā-şāyān
18. Bu güne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

183. **bir:**

Gazel 118

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Şakın bī-gāneyi būy-āşinā-yı ülfetüñ itme
4. Henüz n’eşküftesin bir gonçe-i gülzār-ı ānsın sen

184. **bir:**

Gazel 118

Mısra: 12

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

11. Cenāb-ı Lūtfi-i sihr-āferīnūñ nazmını tanzīr
12. Degül haddūñ o bir mu‘ciz-edādur çok çalābsın sen

185. **bir:**

Gazel 119

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsın
2. Niçün ‘uşşākla bir kere tarh-ı ūlfet itmezsın

186. **bir:**

Gazel 123

Mısra: 5

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cilve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

187. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 1

Bir, asıl sayı sıfatı.

1. Mīve-çīn-i kām olur dil bir nihāl-i tāzeden
2. Kāle-i vaşf-ı ḳaddi bīrūndur endāzeden

188. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Būs-ı sīb-i ḡabḡabuñ bi’llāh almadum henüz
10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i ṭannāzeden

189. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 9

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Ben de ‘İzzet gibi bir ḥaste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ için

190. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Ez-ser-i nev kâle-i sāmānī tārāc itdi yār
4. Gösterüp bir şīve-i ḥāṭır-rübā-yı nev-zemīn

191. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 7

reh-i nā-refte-i zulme

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülūk
8. Dāğlar sīnemde kalmış naḳş-ı pāy-ı nev-zemīn

192. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Yıkma göñlüm görme lāyık olduğın hergiz ḥarāb
10. Öyle bir kāşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

193. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 11

Bir, sayı sıfatı.

11. Bir sūydan ol māh döküp perçemi dūşa
12. Olmuş o da pūsküllü belāsi Yeñişehr'in

194. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 4

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Ğayre perestiş itmesi emr-i ğarībdür
4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bī-naẓır iken

195. **bir:**

Gazel 131

Mısra: 1

Bir, asıl sayı sıfatı.

1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra baḳ Allāh için
2. Oldı mir'āt-i dilüm şad-pāre baḳ Allāh için

196. **bir:**

Gazel 131

Mısra: 8

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

7. Yā lebūñ emdir yā kıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīğ
8. Haste-i hicrānuña bir çare baķ Allāh için

197. **bir:**

Gazel 131

Mısra: 9

Bir, sayı sıfatı.

9. Bir nighle bāri olsun yap yıkılmış hātırım
10. Gel şu vīrān-hāneyi i‘māra baķ Allāh için

198. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘ālemde vatandaşın
2. Bu sırrı su’āl it yine ğurbette gezenden

199. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun
16. Bir başka su’ālüm var efendüm dağı senden

200. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 15

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

15. Geh bir kaşide nazmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ġazelcık ile eyler imtiḥān

201. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 16

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

15. Geh bir kaşide nazmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ġazelcık ile eyler imtiḥān

202. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 5

Bir, sayı sıfatı.

5. Maṭlabum bir vech ile şūret-peẓīr olmaz benüm
6. Söylesem de ḥālūmi ol şehryāre rū-be-rū

203. **bir:**

Gazel 139

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

1. Şem‘-i bezm-i ʔarab bir āfeti sev
2. Çıksun ‘aşkıyla çak tepeñden ‘alev

204. **bir:**

Gazel 139

Mısra: 19

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

19. ‘İzzetā ʔaldı bir kühen hırķam
20. O daḥı pīr-i mey-fürūṣa girev

205. **bir:**

Gazel 140

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Bādeye peymā-yı hevā vü heves
4. Bir bölük āvārelerüz sū-be-sū

206. **bir:**

Gazel 141

Mısra: 9

Bir, sayı sıfatı.

9. Senüñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir güneḥkārūm
10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla’llāḥ

207. **bir:**

Gazel 141

Mısra: 11

Bir, sayı sıfatı.

11. Senüñ nesl-i şerīfūñ bir çemenzār-ı siyādetdūr
12. Ben anda sebze-i bī-gāne sāyum yā Resūla’llāḥ

208. **bir:**

Gazel 142

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Vādi-i 'aşkda murgān-ı hevā konmağışün
6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

209. **bir:**

Gazel 142

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Yāri tenhāca çeküp nūş-ı şarāb itmegiçün
10. Şunda bir kūşe-i kāşāne gelür hāturuma

210. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uşşāk iken
4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

211. **bir:**

Gazel 147

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı 'işveyle alt ider
6. Bir sīm-sīne gelse o sīmīn-ber üstüne

212. **bir:**

Gazel 149

Mısra: 9

Bir, sayı sıfatı.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam
10. Bir kere bāri söyleyebilsem di gūşuna

213. **bir:**

Gazel 149

Mısra: 10

Bir, sayı sıfatı.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam
10. Bir kere bāri söyleyebilsem di gūşuna

214. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 3

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

3. Bir sîm-sâ'id itmeyicek bezmi pür-fürüg
4. Rindân elinde cām-ı zer olmuş ne fâ'ide

215. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Zehr-i 'itâbı itdi mezâk-ı ümîdi telh
10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmuş ne fâ'ide

216. **bir:**

Gazel 155

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

5. Temâşâ-yı vişâl-i dil-rübâ emr-i ba'îd ammâ
6. Uzaqdan bir nigâh üftâdenüñ olmaz mı mercûsı

217. **bir:**

Gazel 155

Mısra: 9

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Göñüller bir büt-i tersâya hayrân oldı kim dem dem
10. Bülend olmağda deyr-i hüsnünüñ âvâz-ı nâkûsı

218. **bir:**

Gazel 156

Mısra: 11

Bir, sayı sıfatı.

11. Yâd-ı gîsû-yı siyâhıyla bir âh eyler isek
12. Tâbnâk eylerüz elbette şeb-i târumızı

219. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 10

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihânı hep fâş
10. 'İzzetâ ben gibi bir dağme mi var açma beni

220. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

1. Şâf iden âyine-i şıdkı sehergâh gibi
2. Sîneye bir meh alur mihr-i felek-câh gibi

221. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 6

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

5. Târ-ı zülfî zekân-ı dil-bere şarkınca gönül
6. Taldı bir fikr-i 'amîke resen-i çâh gibi

222. **bir:**

Gazel 162

Mısra: 1

Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

1. Niçe bir gizleyelüm söylemeli
2. Leb-i cānādadur dil emeli

bir ân:

1. **bir ân:**

Kaside 6

Mısra: 88

Çok kısa süre.

87. Şarşamaz peşşe-i nâ-çîzi hücum-ı şarşar
88. Olsa ger takviye-bahşâ-yı za'ifân bir ân

bir başka:

1. **bir başka:**

Gazel 64

Mısra: 10

Farklı.

9. Ser-tâ-be-ğadem hüsni-ı cihân-sûzuña cānā
10. Bir başka nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

2. **bir başka:**

Gazel 129

Mısra: 18

Farklı.

17. Ğāyet de qarīb oldu fenāsı Yeñişehr'in
18. Bir başka revîş-i tavır u edāsı Yeñişehr'in

3. **bir başka:**

Gazel 155

Mısra: 8
Farklı.

7. Vefākārānı hoşdur gerçi hūbān-ı Yeñişehir'ün
8. Virür bir başka hālet ādeme ammā sitem-hūsı

bir bir:

1. **bir bir:**
Kaside 10
Mısra: 38
Tek tek.

37. Nedür ihsānı o şaḥib-i keremin dirseñ eger
38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

2. **bir bir:**
Kaside 17
Mısra: 34
Tek tek.

33. Gel ki bir laḥzā tekellüm idelüm fırsatdur
34. Ben saña ḥālūmi sen de baña söyle bir bir

bir bölük:

1. **bir bölük:**
Gazel 77
Mısra: 16
Bir kısım.

15. Ḥāfız'ı 'āşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele ḥayretde kalduk bir bölük ḥayrāna bak

bir dahı:

1. **bir dahı:**
Kaside 6
Mısra: 74
Bir daha, bundan sonra.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i hıfzı
74. Bir dahı olmaz idi pā-zede-i bād-ı ḥazān

2. **bir dahı:**
Kaside 7
Mısra: 21
Bir daha, bundan sonra.

21. Bir dağı gösteremez tîğ-i hilâli yalman
22. Çarha ebrû-yı dil-âşûbı çekerse hançer

3. **bir dağı:**

Kaside 9

Mısra: 101

Bir daha, bundan sonra.

101. Aransa bir dağı mişlüm bulunmaz
102. Eger mülk-i 'Arab'dur ger 'Acem'dür

4. **bir dağı:**

Kaside 13

Mısra: 75

Bir daha, bundan sonra.

75. Görmeyem bir dağı yanumda seni
76. Ağzuña alma şağın hergiz beni

5. **bir dağı:**

Gazel 95

Mısra: 18

Bir daha, bundan sonra.

17. Şîven-i kılî-i 'İzzet'i gūş iden 'âşık-ı hâzîn
18. Hîç çeker mi bir dağı bezmde imtinân-ı ney

6. **bir dağı:**

Gazel 155

Mısra: 3

Bir daha, bundan sonra.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehâna bir dağı nâmuñ
4. O şûh-ı sürh-püş-ı şermüñ olsaydım zekân-bûsı

bir dem:

1. **bir dem:**

Gazel 17

Mısra: 9

Bir an; hiçbir zaman.

9. Erenlerden ben istimdâdı kesmem 'İzzetâ bir dem
10. Baña bu zür-ı tab'ı himmet-i pîrân ider îrâş

bir dürlü:

1. **bir dürlü:**

Gazel 87

Mısra: 10

Hiçbir biçimde, hiçbir yolla.

9. Hamyāze-rīz kaldı gör āgūş-ı hasretüm

10. Bir dürlü kâfir olmadı ten-dāde-i vişāl

bir gün:

1. bir gün:

Kaside 13

Mısra: 63

Bir zaman, bir gün.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-mihrbān

64. Çın idüp ebrusunı didi 'ayān

2. bir gün:

Gazel 26

Mısra: 13

Sonra, ileride.

13. Dimişsin niyyetüm 'āşıqlara açılmazdur bir gün

14. Piyāz ey lāle-ruḥ meczūmuzdur sende kat kat var

3. bir gün:

Gazel 135

Mısra: 14

Bir gün, bir zaman.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümā olma 'abeşdür

14. İmdād irişür bir gün olur luṭf-ı ḥudā'dan

bir hayli:

1. bir hayli:

Kaside 9

Mısra: 32

Oldukça, epey.

31. Ğaraż bozmaḳsa ger cünd-i şitāyı

32. Firār itmişdür ol bir hayli demdür

bir içim şu:

1. bir içim şu:

Gazel 121

Mısra: 4

Çok güzel.

3. Belki itfâ-yı harâret ider ümmîdi ile
4. Bir içim şu lebine cân atıyor teşne-dilân

bir iki:

1. bir iki:

Gazel 135

Mısra: 2

Birkaç.

1. Nefret geliyor baña gürûh-ı cühelâdan
2. Yok mı bir iki ehl-i tabi‘at zurefâdan

bir it:

1. bir itsün:-sün

Kaside 7

Mısra: 30

Eşit saymak, eşit görmek.

29. Belki şîhhat buluruz biz de biraz cânlanuruş
30. Derd-i hasret niçe bir itsün esîr-i pister

bir kaç:

1. bir kaç:

Gazel 10

Mısra: 1

Birkaç. Çok olmayan.

1. Bir kaç aḥbâb ile çıkmak çemene hey ne şafâ
2. Bâ-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafâ

2. bir kaç:

Gazel 41

Mısra: 13

Birkaç. Çok olmayan.

13. Bir kaç aḥbâbla şimden soñra
14. Tırma gülgeşt-i fezâlar demidür

3. bir kaç:

Gazel 135

Mısra: 12

Birkaç. Çok olmayan.

11. Ey kâş benüm de hünerüm olmasa yâḥûd
12. Bir kaç süḥan-âmûz bulunsa üdebâdan

4. **bir kaç:**

Gazel 143

Mısra: 7

Birkaç. Çok olmayan.

7. Bülbul dağı bir kaç güne dek nāleye başlar

8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubh-dem eyle

4. **birkaç:**

Tahmis 2

Mısra: 1

Çok olmayan, az sayıda.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

bir kerre:

1. **bir kerre:**

Kaside 10

Mısra: 12

Bir defacık.

11. 'Iyd-ı udhiye degül maşşer-i hūbāndur bu

12. Gel temāşāgehe bir kerre 'ubūr eyleyelüm

bir kez:

1. **bir kez:**

Gazel 26

Mısra: 5

Bir defa, bir kerecik.

5. Kemer bir kez mişāl-i hadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun

6. Nāzar kıl şekl-i istiğnāda ne intāc-ı vuşlat var

2. **bir kez:**

Gazel 73

Mısra: 7

Bir defa, bir kerecik.

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez

8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

3. **bir kez:**

Gazel 148

Mısra: 9

Bir defa, bir kerecik.

9. Bezme bir kez da‘vet oldu resm ü rāh-ı benдеgi
 10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylerse de

bī-rābīta:

1. **bī-rābītadur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 54

Alakasız.

53. Tebrīk-i kudūmuñda bu manzūme-i sādem
 54. Bī-rābītadur eylemem ifşā Yeñişehr’e

bī-raḥm:

1. **bī-raḥm:**

Gazel 148

Mısra: 3

Acımasız.

3. Āteş-i ‘aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ
 4. Cānumı yaḳarsa da baḡrum kebāb eylerse de

bir kimse:

1. **bir kimse:**

Kaside 7

Mısra: 56

Herhangi biri.

55. Bulamaz zātına el-kışşa nazīr ü hem-tā
 56. Gezse bir kimse eger ‘Ālemi kişver kişver

bir lahzā:

1. **bir lahzā:**

Kaside 17

Mısra: 33

Bir an.

33. Gel ki bir lahzā tekellüm idelüm fırsatdur
 34. Ben saña ḥālūmi sen de baña söyle bir bir

bir nebze:

1. **bir nebze:**

Kaside 2

Mısra: 40

Bir parça.

39. Ne mümkün eylemek evşâfını anuñ ta‘dād

40. Meger ki ‘acz ile bir nebze idelüm meşşūr

bir şeb:

1. bir şeb:

Gazel 19

Mısra: 5

Bir gece.

5. Hem-âgūş olduğun ḥ‘ābumda görsem bir şeb ağıyāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

bir yere gel:

1. bir yere gelse:-se

Gazel 22

Mısra: 9

Bir yerde toplanmak.

9. Hübān-ı cihān bir yere gelse yine bi’ llāh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

bir zamān:

1. bir zamān:

Kaside 16

Mısra: 61

Bir hayli.

61. Anı mesrūr idersüñ bir zamān sen

62. Seni şâyān-ı vaşlum eylemem ben

2. bir zamān:

Gazel 119

Mısra: 4

Belli bir süre.

3. Girān-cānlar mıyuz zevk ü şafāya meylimüz mi yok

4. Nedür ba‘îş bizümle bir zamān ünsiyet itmezsın

3. bir zamān:

Gazel 136

Mısra: 18

Bir süreliğine.

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh

18. Pejmurdelenmesün gül-i ruḥsārı bir zamān

bırak:**1. bıraksın:-sın****Gazel 71**

Mısra: 9

*Kesmek, sona erdirmek, devam ettirmemek.***9.** Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın darbı**10.** Dögsün ‘uşşâkını dögerse de tenhâ hâfız**bırak:****1. bırakmağdı:- mağ, -dı****Kıt'a 4**

Mısra: 1

*Bitirmek.***1.** Tek tohmı bırakmağdı ğaraz çift işi ma‘lûm**2.** Dirdüm bu sene mezra‘-ı vaşluñ yılı geldi**biraz:****1. biraz:****Kaside 2**

Mısra: 85

*Biraz, bir süre.***85.** Ğazel-serâlığı terk it biraz da şâ‘irce**86.** Temeddüh eyle kasideñ ola maşûn-ı kuşûr**2. biraz:****Kaside 7**

Mısra: 29

*Biraz, azıcık.***29.** Belki şîhhat buluruz biz de biraz cânlanuruz**30.** Derd-i hasret niçe bir itsün esîr-i pister**3. birâz:****Gazel 116**

Mısra: 4

*Biraz, azıcık.***3.** Hâkîkat eglenecek sende de yogise dilâ**4.** Birâz bâri muğallidlük ile eglenelüm**4. biraz:****Gazel 116**

Mısra: 8
Biraz, azıcık.

7. Bu hānḳāh-ı kühende ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

birbiri:

1. **birbirine:-n, -e**

Gazel 46

Mısra: 2

Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.

1. Mümtezic mānende-i şîr ü şekker maḥbūblar
2. Birbirine mā'il olmışlar meger maḥbūblar

2. **birbirine:-n, -e**

Gazel 138

Mısra: 11

Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.

11. Ögredür eczā-yı ḥüsnüñ birbirine şîveler
12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tāra rû-be-rû

3. **birbirinden:-n, -den**

Kaside 1

Mısra: 62

Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.

61. Medḥ-i zātuñda gürûh-ı şu'arā 'āciz olup
62. Birbirinden hep ider şimdi ricā-yı nuşret

birbirleri:

1. **birbirlerine:-n, -e**

Gazel 49

Mısra: 5

Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'în olur
6. Ebrû vü ḥāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

birer:

1. **birer:**

Gazel 56

Mısra: 9

Birer tane.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben hāmūşum
 10. Murğ-dil-i hār-keş lāne-i kaḡnūs olmaz

bī-reyb:

1. **bī-reyb:**

Kaside 6

Mısra: **110**

Şüphesiz, şüpheden vâreste.

109. Güher-i pāk-i şadef lū'lū'-i 'ummān-ı şeref
 110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bī-reyb ü gümān

biri:

1. **biri:**

Kaside 6

Mısra: **101**

Biri, birisi.

101. Biri devletlü melek-şīme Muḡammed Paşa
 102. O civān-sāl-i felek-mertebe mīr-i mīrān

2. **biri:**

Kaside 6

Mısra: **107**

Biri, birisi.

107. Biri de Mīr Selīm'im ki feḡāmetle odur
 108. Dürr-i tāk-ı 'uzamā ḡurre-i 'ayn-ı ā'yān

3. **biri:**

Kaside 6

Mısra: **113**

Biri, birisi.

113. Biri de kūdek-i nev-sāle o Mīr 'İsmā'īl
 114. Mīrlersun anuñ uğrına yek-ser ḡurbān

4. **biri:**

Kıt'a 6

Mısra: **2**

Biri, birisi.

1. Dili aldı bende itdi iki pādīşāh-ı işve
 2. Biri kec-nigāh-ı naḡvet biri kec-külāh-ı işve

5. **biri:**

Kıt'a 6

Mısra: 2
Biri, birisi.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve
2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

6. biri:

Kıt'a 6
Mısra: 4
Biri, birisi.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

7. birinüñ:-nūñ

Gazel 61
Mısra: 11
Biri, herhangi biri.

11. Birinüñ kāmētini serve idersek teşbīh
12. Birini yād iderüz tāze nihālān ile biz

8. birini:-n, -i

Gazel 61
Mısra: 12
Biri, herhangi biri.

11. Birinüñ kāmētini serve idersek teşbīh
12. Birini yād iderüz tāze nihālān ile biz

9. biri:

Gazel 76
Mısra: 2
Biri, birisi.

1. Pertev-i ruḥları reşk-āver-i mihr-i bārık
2. Biri çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık
10. **birimizde:-miz, -de**

Kaside 4
Mısra: 11
Biri, birisi.

11. Kalmamışdı birimizde eşer-i şevḳ ü neşāt
12. Hāḳḳ bilür kim bizi ye's itmişidi isti'āb

11. birisi:-s, -i

Kıt'a 6
Mısra: 4
Birisi, herhangi birisi.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

12. **birisi: -s, -i**

Kaside 16

Mısra: 3

Birisi, bilinen; fakat adı söylenmeyen bir kimse.

3. Birisi Eşref-i bī-miśl ü hemtā
4. Ki fenn-i nāz u istiğnāda yek-tā

13. **birisi: -s, -i**

Kaside 16

Mısra: 5

Birisi, bilinen; fakat adı söylenmeyen bir kimse.

5. Birisi Aḥmed-i ḥāṭır-şikendür
6. Perī-ruḥsāra şūḥ-ı pür-fitendür

14. **birisini: -n, -i**

Gazel 61

Mısra: 2

Birisi, bilinen; fakat adı söylenmeyen bir kimse.

1. Ugraduḡ derde iki āfet-i devrān ile biz
2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

15. **birisin: -s, -i, -n**

Gazel 61

Mısra: 2

Birisi, bilinen; fakat adı söylenmeyen bir kimse.

1. Ugraduḡ derde iki āfet-i devrān ile biz
2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

biri biri:

1. **biri biriyle: -y, -le**

Kaside 16

Mısra: 72

Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.

71. İderler ḥāşılı bu iki dil-ber
72. Biri biriyle böyle güft ü gūlar

bir-nev-res:

1. **bir-nev-resüñ: -üñ**

Gazel 49

Mısra: 10

Bir genç kız.

9. Beñzer ki ‘İzzetā bu şekker gibi sözlerüñ

10. Bir-nev-resüñ taḥayyül-i la‘l-i lebiyledür

bîrûn:

1. bîrûndur:-dur

Gazel 124

Mısra: 2

Fazla, aşkın.

1. Mîve-çîn-i kām olur dil bir nihāl-i tāzeden

2. Kāle-i vaşf-ı ḳaddi bîrûndur endāzeden

bîrûn-ı hadd-i fehmi:

1. bîrûn-ı ḥadd-i fehmdür:-dür

Gazel 89

Mısra: 9

Anlayış çizgisinin dışı.

9. Bîrûn-ı ḥadd-i fehmdür ekdār-ı cān-ḥırāş

10. Bilmez ğam-ı derûnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

bî-sa‘y:

1. bî-sa‘y:

Kaside 18

Mısra: 15

Emeksiz.

15. Bî-sa‘y u cehd söyledigi şi‘r-i dil-pezi

16. Ḥayret-fezā-yı nükteverān-ı edîbdür

bî-sebeb:

1. bî-sebeb:

Tahmis 6

Mısra: 16

Sebepsiz.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmûrdur

16. Bî-sebeb çāk-ı girîbān eylemez elbette yār

bî-ser ü pā:

1. **bī-ser ü pā:**

Gazel 148

Mısra: 7

Mecnun gibi.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var

8. Her ne çend 'uşşāka cevri-i bī-hisāb eylerse de

2. **bī-ser ü pāyı:-y, -ı**

Gazel 63

Mısra: 14

Mecnun gibi.

13. 'Aşq-ı hūbānla āh itmede 'İzzet dirler

14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

bismi'l-gede-i 'aşk:

1. **bismi'l-gede-i 'aşkda:-da**

Kaside 10

Mısra: 17

Aşkın başlangıcında.

17. Varsa bismi'l-gede-i 'aşkda kurbān olmuş

18. Hūnını gāze-i ruhsāre-i hūr eyleyelüm

bī-şübhe:

1. **bī-şübhe:**

Kaside 13

Mısra: 62

Tereddütsüz.

61. Böyle kalursa eger 'aşkum füzūn

62. Olurum bī-şübhe kıys'a hem-cünūn

bī-şek:

1. **bī-şek:**

Kaside 6

Mısra: 53

Kuşkusuz.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî'rūñ bī-şek

54. Dirdi hāķāñi budur mülket-i nazma hāķāñ

bit:

1. **bitdi:-di**

Gazel 25

Mısra: 4

Ortaya çıkmak, yetişmek.

3. Etfāl-ı nev-resīdelere düşdi göñlümüz

4. Bāğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihāller

bī-tāb:

1. **bī-tāb:**

Gazel 129

Mısra: 7

Takatsiz, dermansız, mecalisiz.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tüvān kim

8. Pervāz idemez murğ-ı hevāsı Yeñişehr'in

bī-tāb eyile:

1. **bī-tāb eyiledi:-di**

Gazel 131

Mısra: 11

Yorgun, güçsüz hale getirmek.

11. Çeşm-i mestüñ derdi gamzeñ fikri bī-tāb eyiledi

12. Raḥm idüp ḥāl-i dil-i bīmāra bak Allāh içün

bī-tākat kıl:

1. **bī-tākat kılan:-an**

Tahmis 2

Mısra: 26

Yorgun, güçsüz hale getirmek.

25. Böyle gösterdi baña ol qadd-i müstesnā seni

26. 'İzzetāyı böyle bī-tākat kılan ey bī-emān

2. **bī-tāb kıldı:-dı**

Kıt'a 6

Mısra: 3

Yorgun, güçsüz hale getirmek.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb

4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

bit:

1. **bitdi:-di**

Gazel 144

Mısra: 2

Bitmek II (Saç, tüy, kıl için) Çıkmak, uzamak.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürdür bitdi ey dil la‘l-i nāb üzre

bī-tevakkuf:

1. **bī-tevakkuf:**

Gazel 48

Mısra: 11

Durmadan, durmaksızın.

11. Bī-tevakkuf hele sevdikleri şūḥun yolına
12. Ser ile cānı fedā eylediler ‘āşıklar

bī‘t-tamām:

1. **bī‘t-tamām:**

Kaside 13

Mısra: 88

Tamamiyle.

87. Niltu mā kūntu talebtü min-merām
88. Fī‘ntisābı bābı luṭfih bī‘t-tamām

bī-vāye:

1. **bī-vāye:**

Gazel 132

Mısra: 10

Nasipsiz.

9. El-minnetü li‘llāh sen ey nükte-şināsum
10. Bī-vāye degilsin güher-i kân-ı sūḥandan

bī-vefā:

1. **bī-vefā:**

Gazel 9

Mısra: 14

Vefasız II sevgili.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idüñ
14. Kıl kerem şimdi unutma vaḳtidür ey bī-vefā

2. **bī-vefā:**

Kaside 13

Mısra: 79

Vefasız II sevgili.

79. Didüm ey bī-merhāmet ey bī-vefā

80. Pek de istihkār ile bakma baña

3. **bī-vefā:**

Gazel 119

Mısra: 7

Vefasız II sevgili.

7. Nedür ey bī-vefā bī-gānelerle aşinālıklar

8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsın

4. **bī-vefāya:-y, -a**

Gazel 98

Mısra: 12

Vefasız (sevgili).

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bī-vefāya heveskār olan gönülceğizüm

5. **bī-vefā:**

Gazel 4

Mısra: 9

Vefasız II sevgili.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şūḥ bīvefā

10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan baña

bī-yār:

1. **bī-yār:**

Gazel 6

Mısra: 1

Yarsız, sevgilisiz.

1. Bī-yār neş'e-yāb olamam ğam gelür baña

2. Devr-i piyāle ḥalkā-i mātem gelür baña

biz:

1. **bizüm:-üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

19. N'oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm
20. Sākīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

2. **bizüm:-üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

19. N'oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm
20. Sākīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

3. **bizüm:-üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm
22. Tārīk kıalmaz idi tarab-hānemüz bizüm

4. **bizüm:-üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm
22. Tārīk kıalmaz idi tarab-hānemüz bizüm

5. **biz:**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

37. Kānī' degilken ol şūhuñ kelāmına
38. Biz şimdi hasret olduq anuñ bir peyāmına

6. **bize:-e**

Gazel 3

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Ol pür-cefālar āh neler itdiler bize
8. Bilmezler idi hürmet-i āl-i Muḥammedī

7. **biz:**

Kaside 3

Mısra: 47

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā
48. Her şeb ağyār-ı denī itmededür zīb-i kenār

8. **bizi:-i**

Kaside 4

Mısra: 12

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Kalmamışdı birimizde eşer-i şevk ü neşāt
12. Hakk bilür kim bizi ye's itmişidi isti'āb

9. **biz:**

Gazel 5

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Hayrānı faqat biz degilüz eyledi hüsnüñ
12. Āyīneleri pest-i bedīdār-ı temāşā

10. **biz:**

Kaside 6

Mısra: 122

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

121. Cümlesi şadr-ı sa'ādetde muķīm olsunlar
122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

11. **biz:**

Kaside 7

Mısra: 29

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

29. Belki şihhat buluruz biz de biraz cānlanuruz
30. Derd-i ḥasret niçe bir itsün esīr-i pister

12. **bizi:-i**

Kaside 7

Mısra: 32

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

31. Ḥasret-i ḥāk-i der-i mīr-i felek-eyvānuz
32. Āh o derdden bizi dūr itdi sipihr-i ebter

13. **bize:-e**

Gazel 7

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Bilmem dahı ne nakş açacak bu felek bize
8. Göstermede nefes-be-nefes başka şüreti

14. **bize:-e**

Kaside 8

Mısra: 42

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

41. Hevâlarda bürüdet müsteban ü cân u ten lerzân
42. Bize şun sâķī sen ol âteş-i seyyâleyi bârī

15. **biz:**

Gazel 9

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ içün
12. Gel dime bu ‘ıyd ‘aceb hıç yok mı bir kurbân baña

16. **bizde:-de**

Kaside 10

Mısra: 16

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Baķalum zaķm-nümāynına üftādelerin
16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

17. **biz:**

Kaside 10

Mısra: 19

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

19. Biz de bir āfete biñ cân ile kurbân olalum
20. Tekye-i şıdkda īfā-yı nüzūr eyleyelüm

18. **bizüm:-üm**

Kaside 10

Mısra: 25

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuzyı anlardan
26. ‘Arz-ı hāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

19. **biz:**

Kaside 10

Mısra: 39

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

39. Çok 'ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz
40. Kağı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

20. **biz:**

Kaside 10

Mısra: 44

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

43. Anı haqq müsned-i devletde mü'ebbed kılsun
44. Biz dağı sāye-i 'adlünde huzūr eyleyelüm

21. **bize:-e**

Kaside 11

Mısra: 28

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

27. Sāye-i mekremeti farkımıza
28. Düşeli itdi hümā reşk bize

22. **biz:**

Gazel 11

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Biz dūr düşdük 'İzzet o dil-berden ağlaruz
14. Şabri-i nālekār ne 'ālemedür 'aceb

23. **bizi:-i**

Gazel 12

Mısra: 4

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Sākiyā başuñ içün la'l-i nemek-pāşuñ içün
4. Eyle inşāf bizi mest ü ḫarāb itdūñ heb

24. **bizi:-i**

Gazel 19

Mısra: 9

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı 'ālemde
10. Çemende 'andelīb eyler gül ü nesrinden feryād

25. **bizüz:-üz**

Gazel 72

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mâhveşüñ
6. İdeyor 'aşkı ile seb'a-i seyyâre semâ'

26. **bizi:-i**

Gazel 162

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Şer-i gamdan bizi me'mün eyler
12. Hayrdur pîr-i meyûñ hep 'ameli

27. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 23

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. O şûh ağyâr ile şîr ü şekerleş imtizâc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

28. **biz:**

Gazel 25

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Biz ter-zebân-ı münkabet -i sâde rûlaruz
6. Meşq itmedük haţ-âver içün kıl ü kâller

29. **bizüm:-üm**

Gazel 25

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. 'İzzet bizüm de gonce-i n'eşkûftemüz n'ola
14. Nev-şîvelerle eylese günc u delâller

30. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 26

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Bizümle ülfet ey meh bâ'îs-i kesb-i ma'ârifdür
12. Hâzer kıl şöhet-i ağyâra meyl itme mazarrat var

31. **bizi:-i**

Gazel 27

Mısra: 9

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Nā-šekīb eyleyen bu rütbe bizi
10. Āh o ğunc u delāl-ı Eşref' dūr

32. **bizi:-i**

Gazel 28

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Ne tıfıldır bu ki eyler gelüp helāk bizi
6. Yine serāyına ma'şūm u bī-günāh döner

33. **biz:**

Gazel 30

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Minnet-zede-i sāgar-ı şahbā degilüz biz
8. Keyfiyet-i mey lāzıme-i fitrātımızdır

34. **bizüm:-üm**

Gazel 30

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān
10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

35. **bizüm:-üm**

Gazel 30

Mısra: 28

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān
28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

36. **bizi:-i**

Gazel 34

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Sipāh-ı ḥaṭṭ-ı nev-i dil-rübā yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esīr-i belā yeñiçeridür

37. **biz:**

Gazel 45

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña
6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecbūrdur

38. **biz:**

Gazel 49

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Zāhid tarīk-i zühde biz rāh-ı ‘aşkda
8. Bilsem ki hak efendi kimün mezhebiyledür

39. **biz:**

Gazel 54

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Derūnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ
8. Ne keç-edā idügin biz kırābdan aluruz

40. **bizi:-i**

Gazel 57

Mısra: 1

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Çeşm-i nā-mahrem bizi görmez hicāb altundayuz
2. Pertev-i rüy-ı dil-ārāyuz nikāb altundayuz

41. **biz:**

Gazel 57

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler gubār
8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

42. **bize:-e**

Gazel 58

Mısra: 1

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Lā-übālilerüz ‘ālemde bize kayd olmaz
2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed keyd olmaz

43. **bizi:-i**

Gazel 58

Mısra: 3

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī
4. ‘Ankebūt āğına şeh-bz begüm şayd olmaz

44. **biz:**

Gazel 59

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Şanma cānā bize cevır etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

45. **biz:**

Gazel 59

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Tekyede herkese şeyḥ virse de evrād
10. Biz de bezme gelene sāğar-ı rahşān virürüz

46. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 1

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Āşüfte-i dil-rübālaruz biz
2. Ser-geşte-i meh-liķālaruz biz

47. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Āşüfte-i dil-rübālaruz biz
2. Ser-geşte-i meh-liķālaruz biz

48. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 4

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Derende hizebr-i ġāb-ı ‘aşķuz
4. Şīr-i ġama pençe şalaruz biz

49. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 6

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa
6. Bīgāne vü āşīnālaruz biz

50. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri..

7. Mescidde egerçi muktedāyuz
8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

51. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Muhtāc-ı zekāt-ı hüsni-yāruz
10. Ya'ni bir alay gedālaruz biz

52. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 12

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Bir dil-ber-i bī-vefāya düşdük
12. Hāmyāze-keş-i cefālaruz biz

53. **bize:-e**

Gazel 60

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Şanma bize itdigün ezādur
14. Hū-kerde-i ibtilālaruz biz

54. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Şanma bize itdigün ezādur
14. Hū-kerde-i ibtilālaruz biz

55. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 15

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Biz bezm-i vişālūñe sezāyuz
16. Zann itme ki nā-sezālaruz

56. **biz:**

Gazel 60

Mısra: 18

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

17. 'Arz itmek için Necīb'e 'İzzet
18. Hem-vāre ğazel-serālaruz biz

57. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 1

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Uğraduğ derde iki āfet-i devrān ile biz
2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

58. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Uğraduğ derde iki āfet-i devrān ile biz
2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

59. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 4

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ārafe bir gül ammā
4. Müteselli degilüz bir gül-i ḥandān ile biz

60. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 6

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Kim dimiş kim dil-i vāḥidde iki yār olmaz
6. İşte ser-geştelerüz 'aşığ-ı dü cān ile biz

61. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i hüsn ü bahâdur anlar
8. Zerrevaruz o iki neyyir-i rahşân ile biz

62. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk
10. Olduk âvâre iki dîdesi fettân ile biz

63. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 12

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Birinüñ kâmetini serve idersek teşbîh
12. Birini yâd iderüz tâze nihâlân ile biz

64. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. İki nev-reste civân iki belâ-yı devrân
14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bî-ser ü sāmân ile biz

65. **bizlere:-ler, -e**

Gazel 63

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Bilmeyüz şanma şakın kâdr ü vefâyı bilürüz
2. Bizlere eyledigüñ lûtf u 'atâyı bilürüz

66. **bizi:-i**

Gazel 63

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Vâdi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler
6. Sendeki cezbe-i üftâde-rübâyı bilürüz

67. **biz:**

Gazel 64

Mısra: 15

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Meh-tābda biz şimdi 'arāk-nūş-ı şafâyuz
16. Devr itmededür sāgar-ı pür hālet-i elmās

68. **bizden:-den**

Gazel 66

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Bizüz o rind-i ser-āzādeler ki yok bizden
12. Esīr-i nām u giriftār-ı kayd-ı neng olmuş

69. **bize:-e**

Gazel 71

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız
2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

70. **bizi:-i**

Gazel 71

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni 'İzzet
14. 'Akıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

71. **bizi:-i**

Gazel 76

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Dür düşdük der-i luṭfuḍdan 'ināyetle bizi
8. Lāhik-i bezm-i vişāl eyle ke-mā-fi's-sābık

72. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 77

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Māhı da'vet eylesek gelmez bizümle şöhbete
8. Ol perī-rū kāsır-ı dāmāda gider seyrāna bak

73. **biz:**

Gazel 77

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep
14. Biz tûrurken hâlimüzde eyledüñ dîvâne bak

74. **biz:**

Gazel 77

Mısra: 16

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrâna bak

75. **biz:**

Gazel 80

Mısra: 3

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Biz o mümtâz-ı perî-rüyânuñ
4. Şîve-i münteħabın çok gördük

76. **biz:**

Gazel 80

Mısra: 16

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Beñzemez kâle-i eş'ârumuza
16. Biz kumâşuñ haleb'in çok gördük

77. **bizi:-i**

Gazel 85

Mısra: 2

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Her zamân itmede bir reng-i diger şîvelerüñ
2. 'Andelîb itdi bizi ey gül-i ter şîvelerüñ

78. **bize:-e**

Gazel 90

Mısra: 4

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Gelmeden haţ-ı ruħı almalı şeftâlûsin
4. Puhtesinden bize bu mîvelerüñ hāmı güzel

79. **biz:**

Gazel 96

Mısra: 17

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

17. Gerçi ta‘n eyler ‘avām ammā biz
18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı ‘ālem

80. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 119

Mısra: 4

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

3. Girān-cānlar mıyuz zevk ü şafāya meylimüz mi yok
4. Nedür ba‘îş bizümle bir zamān ünsiyet itmezsin

81. **bizi:-i**

Gazel 119

Mısra: 6

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Ne zālimsin ne kāfirsin ne şūh-ı bī-emānsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe rahat itmezsin

82. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 119

Mısra: 12

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvāya aşla rağbet itmezsin

83. **biz:**

Gazel 121

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. ‘İzzetā niyet idüp şavm-ı vişāle biz de
14. Yakışur tābiş-i ḥasretle olursak sūzān

84. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Çarḥla biz devr-i Mevlānā’dayuz ‘İzzet yine
14. Demdür itsün nāy-ı ḥāme nağmehā-yı nev-zemīn

85. **bizi:-i**

Gazel 129

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi ğayrı ezāsı Yenişehir'in

86. **bize:-e**

Gazel 133

Mısra: 5

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Unutdırır bize ĩmā-yı lutf-ı ebrūsı
6. Sitīze-i sitem-i ğamze-i cefākārın

87. **biz:**

Gazel 134

Mısra: 16

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

15. Nāb ise de bāde-i la'l-i dil-ārā çi sūd
16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine 'İzzet her ān

88. **biz:**

Gazel 140

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Sūk-i ma'ārifde çü dellāl biz
14. Kāle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

89. **bizden:-den**

Gazel 144

Mısra: 8

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūḥ aġyār ile ũlfetde bizden ictināb ũzre

90. **bizi:-i**

Gazel 144

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. Temāşā-yı ḳaddūñle mazhar-ı tūl-ı ḥayāt olsaḳ
10. Bizi gördükçe bāri geçmesüñ 'ömrüm şitāb ũzre

91. **bizi:-i**

Gazel 144

Mısra: 14

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Boğulduk va‘de-i būs u kenāruñla yeter gayri
14. Bizi keşti-süvār-ı ārzū itme serāb üzre

92. **biz:**

Gazel 149

Mısra: 7

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Zencīr ider miyüz bu kadar kı̄l ü kı̄l biz
8. Kāküller el uzatmasa gāhice dūşına

93. **biz:**

Gazel 156

Mısra: 13

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Kilk-i Mānī-eşer-i nazm ile ‘İzzet biz de
14. Reşk-i Erjeng idelüm şafha-i āşārumızı

94. **biz:**

Gazel 161

Mısra: 9

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. ‘İzzetā pey-rev-i Fevzī-i sūhan-sāzuz biz
10. Bizlere feyż-i sūhan mevhibetu’llāh gibi

95. **bizlere:-ler, -e**

Gazel 161

Mısra: 10

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

9. ‘İzzetā pey-rev-i Fevzī-i sūhan-sāzuz biz
10. Bizlere feyż-i sūhan mevhibetu’llāh gibi

96. **bize:-e**

Gazel 16

Mısra: 6

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şūh-ı cihān
6. Rukabādan bize yok cāy-ı nişest

97. **bize:-e**

Kaside 17

Mısra: 25

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

25. Korkma 'āşık bize dünyāda mażarrat gelmez
26. Eyleme āyīne-i albūñi beyhūde kesīr

98. **bize: -e**

Gazel 24

Mısra: **6**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser
6. Gördük bize takrīr ü beyān eylesünler

99. **bize: -e**

Gazel 38

Mısra: **8**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

7. Senūñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı
8. Atılmaduk bize bir iftirā mı var yokdur

100. **bize: -e**

Gazel 59

Mısra: **1**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

1. Şanma cānā bize cevır etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tīę-i müjene cān virürüz

101. **bize: -e**

Gazel 59

Mısra: **11**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāyı
12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāķi-i fettān virürüz

102. **bize:-e**

Gazel 121

Mısra: **6**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

5. Vaķt-i ifṭarda būs-ı lebūñ imsāk iderek
6. Kim bilür bize ne an yutdıracaķdur hūbān

103. **bizüz:-üz**

Gazel 57

Mısra: **3**

Biz, birinci oğul şahıs zamiri.

3. Ma'ni-i rengin-i lafz-ı neş'e-i şahbâ bizüz
4. Safr-ı mevc-i hânde-i câm-ı şarâb altundayuz

104. **bizüz:-üz**

Gazel 66

Mısra: 11

Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.

11. Bizüz o rind-i ser-âzâdeler ki yok bizden
12. Esîr-i nâm u giriftâr-ı kayd-ı neng olmuş

boğul:

1. **boğulduk:-du, -k**

Gazel 144

Mısra: 13

İçi sıkılmak, bunalmak.

13. Boğulduk va'de-i bûs u kenâruñla yeter gayri
14. Bizi keşî-süvâr-ı ârzû itme serâb üzre

boş:

1. **boşuna:-u, -n, -a**

Gazel 149

Mısra: 6

Boş yere, nâfile, beyhûde.

5. Olduk harâb-ı nergis-i mestûñ mey istemez
6. Toldurma sâkî sâğarı meclisde boşuna

boşa çık:

1. **boşa çıkar:-ar**

Gazel 25

Mısra: 7

(Umulan şey) Elde edilememek, gerçekleşmemek, tahakkuk etmeme.

7. Havfum pek incelür de mezâya çıkar boşa
8. Mû-yı miyânına şarılursa hayâller

boy:

1. **boyı:-ı**

Gazel 103

Mısra: 2

Endam, beden.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i'tidālüm var benüm

boyan:

1. **boyansun:-sun**

Gazel 102

Mısra: 4

Boyanmak.

3. Ḥasret-keşinüñ dīde-i giryānı dem-ā-dem
4. Peymāne gibi kana boyansun mı efendüm

bozıl:

1. **bozılur:-ur**

Gazel 133

Mısra: 7

(Yiyecek şeyler için) Kokmak, çürümek, ekşimek, tefessüh etmek.

7. Nebāt u kandinüñ elbet 'aķīdesi bozılur
8. Ḥadīsi Mısr'a varursa leb-i şeker bārın

bozmak:

1. **bozmaķsa:-sa**

Kaside 9

Mısra: 31

İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötöleştirmek, ifsat etmek, ihlāl etmek.

31. Ğaraż bozmaķsa ger cünd-i şitāyı
32. Firār itmişdür ol bir hayli demdür

böyle:

1. **böyle:**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Böyle, bu şekilde.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri
32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. **böyle:**

Tahmis 2

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni
 4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

3. böyle:

Tahmis 2

Mısra: 25

Böyle, bu şekilde.

25. Böyle gösterdi baña ol kadd-i müstesnâ seni
 26. ‘İzzetâyı böyle bî-tâkat kılan ey bî-emân

4. böyle:

Tahmis 2

Mısra: 26

Böyle, bu şekilde.

25. Böyle gösterdi baña ol kadd-i müstesnâ seni
 26. ‘İzzetâyı böyle bî-tâkat kılan ey bî-emân

5. böyle:

Tahmis 2

Mısra: 29

Böyle, bu şekilde.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedîm’i nâ-tüvân
 30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mînâ seni

6. böyledür:-dür

Kaside 2

Mısra: 88

Böyle, bu şekilde.

87. Dehen-güşâ-yı tefâhur degildür ehl-i kemâl
 88. Velîk de’b-i selef çünki böyledür ma’zûr

7. böyle:

Kaside 3

Mısra: 29

Böyle, bu şekilde.

29. Âşafâ böyle mi âgâz iderüm vaşfuña ben
 30. Çarh-ı dūn itmese dil-teng-i gumūm-ı bisyār

8. böyle:

Kaside 4

Mısra: 9

Böyle, bu şekilde.

9. Kim hayāle getirirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

9. böyle:

Kaside 4

Mısra: 41

Böyle, bu şekilde.

41. Vaşfuña böyle mi āgāz iderdüm ammā
42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nā-çīzde tāb

10. böyle:

Kaside 6

Mısra: 55

Böyle, bu şekilde.

55. Vaşf-ı pākūñde senūñ böyle iderler āgāz
56. Nükte-sencān-ı cihān nādīre-gūyān-ı zamān

11. böyle:

Kıt'a 6

Mısra: 3

Böyle, bu şekilde.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

12. böyle:

Kaside 7

Mısra: 57

Böyle, bu şekilde.

57. Böyle i' lān ider evşāf-ı güzīnūñ dehre
58. Nüktedān-ı hünermend-i ma'ārif-perver

13. böyle:

Kaside 8

Mısra: 51

Böyle, bu şekilde.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-țarzı
52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

14. böyle:

Kaside 9

Mısra: 48

Böyle, bu şekilde.

47. Şikenc-i zülf-i yâri kışdı şimdi
48. Anuñçün böyle sünbül ham-be-hamdur

15. böyle:

Gazel 9

Mısra: 11

Böyle, bu şekilde.

11. İşte biz böyle tegāfül itme koc-başuñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbān baña

16. böyle:

Gazel 12

Mısra: 13

Aynıyla, bu tarzda.

13. Böyle rindāne gazel tarhına ol mahveşüñ
14. 'İzzetā dīde-i mestānesidür cümle sebeb

17. böyle:

Kaside 13

Mısra: 60

Böyle, bu şekilde.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār
60. Böyle hūlyālar ider encüm-şümār

18. böyle:

Kaside 13

Mısra: 61

Böyle, bu şekilde.

61. Böyle kalursa eger 'aşkum füzūn
62. Olurum bī-şübhe kıys'a hem-cünūn

19. böyle:

Gazel 14

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz
6. Böyle bir āfet-i semen-būyı

20. böyle:

Kaside 16

Mısra: 72

Böyle, bu şekilde.

71. İderler hâşılı bu iki dil-ber
72. Biri biriyle böyle güft ü gûlar

21. böyle:

Gazel 16

Mısra: 12

Böyle, bu şekilde.

11. Āsitānuñdan ölünce gitmem
12. Böyle 'ahd eylemişüm rûz-ı elest

22. böyle:

Kaside 17

Mısra: 43

Böyle, bu şekilde.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürûr
44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķır

23. böyle:

Gazel 33

Mısra: 12

Böyle, bu şekilde.

11. Bak imdi 'İzzetā ol ser-firāz-ı nāza diķķatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

24. böyle:

Gazel 71

Mısra: 13

Böyle, bu şekilde.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni 'İzzet
14. 'Aķıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

25. böyle:

Gazel 85

Mısra: 16

Böyle, bu şekilde.

15. Vāy aķvāl-i perīşānına 'āşıklarınıñ
16. Böyle kalursa eyā nūr-ı başar şīvelerüñ

26. böyle:

Gazel 107

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

3. Tār ü mār eyliyor ‘uşşāk-ı dil-āzürdelerüm
4. Şûriş-endāz-ı cihān böyle nedendür nighüm

27. böyle:

Gazel 136

Mısra: 16

Böyle, bu şekilde.

15. Geh bir kaçide nazmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ğazelcik ile eyler imtiḥān

28. böyle:

Gazel 141

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

3. Şağā’ir kum gibi atım atım şadır kebā’ir de
4. Kalursa böyle aḥvālum hebāyum yā Resūla’llāh

29. böyle:

Gazel 142

Mısra: 14

Böyle, bu şekilde.

13. Nazm-ı Muḥlis Beg Efendi’ye idüp pey-revlük
14. Böyle ebyāt-ı belīgāne gelür ḥāturuma

30. böyle:

Gazel 157

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

5. Kesr-i mir’āt-i kulūb itmede görmüş degilüm
6. Böyle sengīn-dil-i ḥātır-şiken-i nā-rāmı

bu:

1. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Hem söyle bu nāṣīḥatı hem kıl selāmlar
10. Çok nāle itmesün ki virür yara derd-i ser

2. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Bu, işaret sıfatı.

15. Görsem dirüm o server-i hûbānum ağlarum
 16. Zabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

3. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Bu, işaret sıfatı.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi
 30. Āhır yaqar bu şu‘le-i āvāz lānemi

4. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Bu, işaret zamiri.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri
 32. Kim deşt-i gāmda kılaydı beni böyle serseri

5. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Bu, işaret sıfatı.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile
 52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dirāz ile

6. bu:

Kaside 1

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

15. Āşnā-rūluğa meyl itdi bu ešnālarda
 16. Büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret

7. bu:

Kaside 1

Mısra: 17

Bu, işaret sıfatı.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birün oldu bu dem
 18. Ney-i kilik eylesün āheng-i nidā-yı nuşret

8. bu:

Tahmis 2

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni
 4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

9. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Kim yetiştirdi bu güne servden bālâ seni
 6. Bu nezâket var iken cism-i lâtîfünde senüñ

10. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Kim yetiştirdi bu güne servden bālâ seni
 6. Bu nezâket var iken cism-i lâtîfünde senüñ

11. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Bu sözi tefhîm için dâ'im saña tekrâr ider
 14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ korçarum âzâr ider

12. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 18

Bu, işaret sıfatı.

17. Farṭ-ı şādiden kemâl-i hayret el virdi baña
 18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bî-nevâ

13. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 19

Bu, işaret sıfatı.

19. Didi zamânı mı bu ıztırâb-ı cāngāhın
 20. Nedür bu mertebe âh u enîn-i nâ-maḥşûr

14. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 20

Bu, işaret sıfatı.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

15. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 21

Bu, işaret sıfatı.

21. Bu vakt o vakt-i feraḥdur ki cümle ğam-zedegān
22. Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr

16. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 34

Bu, işaret sıfatı.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh
34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḥhūr

17. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 55

Bu, işaret sıfatı.

55. İder bu vechle evşāf-ı pākine āġāz
56. Süḥanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr

18. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 70

Bu, işaret sıfatı.

69. Efendüm oldı kudüm-ı meyāmin-i āşāruñ
70. Bu 'abd-i kemtere sermāye-baḥş-ı farṭ-ı ḥubūr

19. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 95

Bu, işaret sıfatı.

95. Yeter yeter bu kadar faḥr-i nā-be-cā 'İzzet
96. Du'āya eyle ser-āġāz ṭab'a geldi fütūr

20. **bu:**

Gazel 3

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

9. Tafşıl-i hâli hep ider 'İzzet saña beyân
10. Bu mücmel oldu şimdi berây-ı hoş-âmedi

21. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

11. Meded kıl-k-i sühan-güster ile bu nâ-çiz
12. Dem-be-dem olmadadır taze-zebân-ı âşâr

22. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 40

Bu, işaret sıfatı.

39. Nigeh-i merhamet itmez o şeh-i taht-ı sitem
40. Ne kadar hâlini 'arz eylese bu 'âşık-ı zâr

23. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 42

Bu, işaret sıfatı.

41. Ben ne hâcet çekeyüm hâlümü i'lâna ta'ab
42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu'le-nişâr

24. **bu:**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

1. Tek tohmı bırakmağdı ğaraž çift işi ma'lûm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

25. **bu:**

Gazel 4

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

7. Ehl-i dile hemîşe cefâ 'âdetüñ midür
8. Ey çarh-ı sifle söyle bu esrardan baña

26. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 7

Bu, işaret zamiri.

7. Bu ne in‘ām u ‘a‘ādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevfk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

27. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 7

Bu, işaret zamiri.

7. Bu ne in‘ām u ‘a‘ādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevfk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

28. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

7. Bu ne in‘ām u ‘a‘ādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevfk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

29. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

7. Bu ne in‘ām u ‘a‘ādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevfk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

30. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

9. Kim hayāle getirirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

31. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. ‘Uhdenden nice şimdi geelüm bu keremin
14. Şükre yok kudretimüz hamde liyākat nā-yāb

32. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 47

Bu, işaret sıfatı.

47. Bu perîşānlığa tākāt mi gelür inşāf it
48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb

33. **bu:**

Gazel 5

Mısra: **8**

Bu, işaret sıfatı.

7. Sen her ne zamān ‘arz-ı cemāl itseñ ölürlər
8. Bu dīdelerüm ğarkā-i envār-ı temāşā

34. **bu:**

Gazel 5

Mısra: **14**

Bu, işaret sıfatı.

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ
14. Var sende bu gün añladum āşār-ı temāşā

35. **bu:**

Kaside 5

Mısra: **7**

Bu, işaret sıfatı.

7. Girdi eline ceyş-i sürūrun bu yakında
8. Ğam zann iderüm vaz‘ idemez pā Yeñişehr’e

36. **bu:**

Kaside 5

Mısra: **9**

Bu, işaret sıfatı.

9. Bār-āver iken naħl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n’ola bāğ-ı temennā Yeñişehr’e

37. **bu:**

Kaside 5

Mısra: **20**

Bu, işaret sıfatı.

19. Revnak-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk
20. Oldı bu sene ‘adl ile molla Yeñişehr’e

38. **bu:**

Kaside 5

Mısra: **35**

Bu, işaret sıfatı.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resīde bu zamāna
36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

39. **bu:**

Kaside 5

Mısra: 39

Bu, işaret sıfatı.

39. Bu resmle mazbūt sicillāt kadardur
40. Mağşūr degil midḥatı tenhā Yeñişehr'e

40. **bu:**

Kaside 5

Mısra: 53

Bu, işaret sıfatı.

53. Tebrīk-i kudūmuñda bu manzūme-i sādem
54. Bī-rābitadur eylemem ifşā Yeñişehr'e

41. **bu:**

Kaside 5

Mısra: 72

Bu, işaret sıfatı.

71. Dā'im ide ḥaqq devletini 'ömrini efzūn
72. İşte bu du'ā cümleden ā'lā Yeñişehr'e

42. **bu:**

Kaside 6

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Rāstdur bu sūḥanum rāst be-ḥaqq-ı ḥasaneyn
6. Görse taḥsīn ider ḥüsn-i edāñı ḥassān

43. **bu:**

Kaside 6

Mısra: 53

Bu, işaret sıfatı.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî'rūñ bī-şek
54. Dirdi ḥāḳāñi budur mülket-i nazma ḥāḳān

44. **budur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 54

Bu, işaret zamiri.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî' rûñ bî-şek
54. Dirdi hâkânî budur mülket-i nazma hâkân

45. **bu:**

Kaside 6

Mısra: 92

Bu, işaret sıfatı.

91. Elde mîzân-ı kalem hendese dānān-ı sūhan
92. Kaşr-ı evşāfina bu resme ururlar būnyān

46. **bu:**

Kaside 6

Mısra: 129

Bu, işaret sıfatı.

129. Lîk bu şöhretüme bâ' îs-i küllî bi' llāh
130. Hazret-i Lûtfî Efendi idügi belli beyān

47. **bu:**

Tahmis 6

Mısra: 26

Bu, işaret sıfatı.

25. 'Āşık-ı şūrîdeler bakma begüm ma' zûrdur
26. 'Arşa-i nāzuñ senüñdür gūy u çevgānı bu gün

48. **bu:**

Tahmis 6

Mısra: 27

Bu, işaret sıfatı.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün
28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şād kııl ānı bu gün

49. **bu:**

Tahmis 6

Mısra: 28

Bu, işaret sıfatı.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün
28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şād kııl ānı bu gün

50. **bu:**

Tahmis 6

Mısra: 29

Bu, işaret sıfatı.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymân'ı bu gün
30. İltifât it 'İzzet-i nâ-çâruña bir mürdur

51. **budur:-dur**

Kaside 7

Mısra: 77

Bu, işaret zamiri.

77. İstiṭā'am yogise dahı budur me' mûlum

78. Zeyl-i afvuñ ne kadar var ise 'aybum örter

52. **bu:**

Kaside 7

Mısra: 81

Bu, işaret sıfatı.

81. Aña şad hamd ki bu edhem-i kil-k-i çālāk

82. 'Arşagâh-ı hûner ü nazmda gitdikçe gider

53. **bu:**

Gazel 7

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Bilmem dahı ne nakş açacak bu felek bize

8. Göstermede nefes-be-nefes başka şüreti

54. **bu:**

Kaside 8

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Şovukluk hâlkı hep kûşe-nişîn-i hâlvet itmişdür

14. Bu sermâda yine germâbenüñ germ oldu bâzârı

55. **bu:**

Kaside 8

Mısra: 25

Bu, işaret sıfatı.

25. Bu resme kudsiyân zîb-i zebân eylerler evşâfuñ

26. Semâvât üzre sebkat eyledikçe zîkr-i etvârı

56. **bunda:-n, -da**

Kaside 8

Mısra: 60

Bu, işaret sıfatı.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlü efendüm yok
 60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

57. **bu:**

Kaside 8

Mısra: 62

Bu, işaret sıfatı.

61. Getürmiş kimdür emsâlüm içinde rişte-i nazma
 62. Benüm gibi bu gûne lü'lü'-i şehvâr-ı güftârı

58. **bu:**

Kaside 8

Mısra: 65

Bu, işaret sıfatı.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
 66. Fuşûl-ı erba'a âmed-şüdünde ide tekrârı

59. **bu:**

Kıt'a 8

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

1. Necîbā bu gice ḥasbî-i fettân
 2. Gelürken dersden oldı nümâyân

60. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya
 12. Yine şāh-ı bahāruñ qaşdı kemdür

61. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 27

Bu, işaret sıfatı.

27. Bu ḥāl üzre güzār eylerken eyyām
 28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

62. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 28

Bu, işaret sıfatı.

27. Bu hâl üzre güzâr eylerken eyyâm
28. Hezâr irdi didi bu ne elemdür

63. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 29

Bu, işaret sıfatı.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī
30. Neden bu şûr u ğavġā mültezemdür

64. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 30

Bu, işaret sıfatı.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī
30. Neden bu şûr u ğavġā mültezemdür

65. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 34

Bu, işaret sıfatı.

33. Yetişmekde aña mevķûf şeş mäh
34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

66. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 37

Bu, işaret sıfatı.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda
38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem'dür

67. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 45

Bu, işaret sıfatı.

45. Görüp bu hāleti bülbul çemende
46. Neşâtından ğazel-senc-i naġamdur

68. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 88

Bu, işaret sıfatı.

87. O mîr-i bî-naẓîrûñ vaşf-ı pâki
88. Bu gûne lehce-cünbân-ı kâlemdür

69. **bu:**

Gazel 9

Mısra: 12

Bu, işaret sıfatı.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbân baña

70. **bu:**

Kaside 10

Mısra: 11

Bu, işaret zamiri.

11. 'ıyd-ı uğhiye degül maşer-i hûbândur bu
12. Gel temâşâgehe bir kerre 'ubûr eyleyelüm

71. **bu:**

Gazel 12

Mısra: 7

Bu, işaret zamiri.

7. Bu benüm mest olıcak 'âdet-i dîrînemdür
8. Gerden-i sâkîden elbet iderüm bûse taleb

72. **bu:**

Gazel 12

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

9. Bâde şundukça temennâlar ider dîde süzer
10. Âh kâfir bu kirişme bu edâ n' olsun aceb

73. **bu:**

Gazel 12

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

9. Bâde şundukça temennâlar ider dîde süzer
10. Âh kâfir bu kirişme bu edâ n' olsun aceb

74. **bu:**

Kaside 13

Mısra: 42

Bu, işaret sıfatı.

41. Çeşmine reşk eyler âhû-yı hoten
42. Ögredür Hârût'a bu fen-i fiten

75. **bu:**

Kaside 13

Mısra: 46

Bu, işaret sıfatı.

45. Âh o reftâr-ı levendâne nedür
46. şanurum bu hâl ile mestânedür

76. **bu:**

Kaside 13

Mısra: 77

Bu, işaret sıfatı.

77. Bu 'itâb ile baña kıldı hitâb
78. Âh itdüm sîneden virdüm cevâb

77. **bu:**

Gazel 14

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Bu cemâl ü bu hüsñ ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdur o dil-cüyı

78. **bu:**

Gazel 14

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Bu cemâl ü bu hüsñ ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdur o dil-cüyı

79. **bu:**

Gazel 15

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

1. Benüm bu bezm-i fâni-i cihânda kām alan 'İzzet
2. Elünden sâķī-i sīmīn-sâķın cām alan 'İzzet

80. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Cihānda bu iki maḥbūb-ı dil-keş
8. Virürler ḥarmen-i ārāma āteş

81. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber
12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

82. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Açıp gonce-dehānun evvel Aḥmed
14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

83. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 42

Bu, işaret sıfatı.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā kıl
42. Bu pendüm diñle ‘uşşaka cefā kıl

84. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 45

Bu, işaret sıfatı.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
46. Dime Eşref imiş gāyetde ğaddār

85. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 47

Bu, işaret sıfatı.

47. Ğaraż taġlīt-i Aḥmed’dür bu sözden
48. Düşürsin tek anı ‘uşşāk gözden

86. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 71

Bu, işaret sıfatı.

71. İderler hâşılı bu iki dil-ber
72. Biri biriyle böyle güft ü gûlar

87. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 73

Bu, işaret zamiri.

73. Nedür bu çekdigüm hûbân elinden
74. Vefâ görmez miyüm cânân elinden

88. **bu:**

Kaside 16

Mısra: 75

Bu, işaret sıfatı.

75. Yazup bu kışsa-i tûl u dırâzı
76. Necîbâ saña kıldum keşf-i râzı

89. **bu:**

Gazel 17

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Rakîbûñ yâr ile âmîzişündendür bu feryâdum
4. Gülûñ hâre kırânı bûlbûle efgân ider îrâş

90. **bu:**

Gazel 17

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘âlemûñ seyr it
8. Kimine neş’e kimine gam u aḥzân ider îrâş

91. **bu:**

Gazel 17

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

9. Erenlerden ben istimdâdı kesmem ‘İzzetâ bir dem
10. Baña bu zûr-ı ṭab‘ı himmet-i pîrân ider îrâş

92. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 24

Bu, işaret sıfatı.

23. Didi hāy 'İzzet' ümüñ vāhimesi gālib imiş
24. Bak neler kurdı derūnunda bu sâ'atde fakîr

93. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 32

Bu, işaret sıfatı.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī
32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra habîr

94. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 45

Bu, işaret zamiri.

45. Āh rü'yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. 'İzzetā 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbîr

95. **bu:**

Kaside 18

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fā'ik şu 'aşrda
14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşîbdür

96. **bu:**

Kaside 18

Mısra: 17

Bu, işaret sıfatı.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa mānî' bu tab'ile
18. Güftārı fehmi olurdu ki maẓmūnuna zîbdür

97. **bu:**

Gazel 19

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı 'ālemde
10. Çemende 'andelîb eyler gül ü nesrînden feryād

98. **bu:**

Gazel 21

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhibe-i Mevlâ'dur
4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerüñ maqdûr

99. **bu:**

Gazel 162

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Muṭrıbun tutdığı âheng bu şeb
8. Sâz-ı nâhid gibi zemzemeli

100. **bu:**

Gazel 158

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Meyli bu süzûlmekle o şah-bâz-nigāhuñ
4. Murğ-ı dil-i zârum gibi naḥcîre degül mi

101. **bu:**

Gazel 23

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Bu nev-naẓmı sezâ 'arz eylesem şad şermile 'İzzet
14. O zât-ı pâke kim gencîne-i luṭf u mürüvvetdür

102. **bu:**

Gazel 27

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Nâ-şekîb eyleyen bu rütbe bizi
10. Âh o ğunc u delâl-ı Eşref'dür

103. **bu:**

Gazel 28

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

5. Ne tıfıldur bu ki eyler gelüp helâk bizi
6. Yine serâyına ma'sûm u bî-günâh döner

104. **bu:**

Gazel 30

Mısra: 25

Bu, işaret sıfatı.

25. Bi'llāh tıyarlarsa bu da'vāñı güzeller
 26. Te'kīd-i kavānīn-i sitem müşbetimüzdür

105. **bu:**

Gazel 30

Mısra: 35

Bu, işaret sıfatı.

35. Bu şî'r-i ter olsun o civān-behcete hediye
 36. Nev-bāve-i bustān 'ubūdiyyetimüzdür

106. **bu:**

Gazel 33

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yārān
 6. Bu rüsvālīkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

107. **bu:**

Gazel 36

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

3. N'ola sem-rīz olursa ḥabbe-i sevdā dil-i zāre
 4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zülf-i ejderīdendür

108. **bu:**

Gazel 38

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
 2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

109. **bu:**

Gazel 39

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

9. 'İzzet hūnerde ḥusrev'e mānend görmedük
 10. Gerçi bu şehre ḥayli sūḥandan gelür gider

110. **bu:**

Gazel 40

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Bu kadar cevr ü cefâ çekmiş iken bu dil-i zâr
10. İster ister yine bir âfet-i devrân ister

111. **bu:**

Gazel 45

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-âşâm olmaduñ
4. Çeşm-i mest-i fitne-engîzüñ neden maḥmûrdur

112. **bu:**

Gazel 47

Mısra: 20

Bu, işaret sıfatı.

19. Bende-i Mîr Selîm olduğımı hîç çekemez
20. Hasedinden baña bu künbed-i gerdân ağlar

113. **bu:**

Gazel 47

Mısra: 22

Bu, işaret zamiri.

21. Zîver-i düş-ı mübâhâtum eger olmazsa
22. Hâk bu kim ferve-i semmûr firāvân ağlar

114. **bu:**

Gazel 49

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Beñzer ki ‘İzzetâ bu şekker gibi sözleruñ
10. Bir-nev-resuñ taḥayyül-i la‘l-i lebiyledür

115. **bu:**

Gazel 52

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kîl ile kâle
6. ‘Uşşâk miyânunda bu ğavġâ karışıkdur

116. **bu:**

Gazel 54

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevâbdan aluruz

117. **bu:**

Gazel 54

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevâbdan aluruz

118. **bu:**

Gazel 54

Mısra: 12

Bu, işaret sıfatı.

11. Semâ‘-ı nâzını ol Mevlevî-i şîvegerüñ
12. Bu ‘ıydgehde döner de dolâbdan aluruz

119. **bu:**

Gazel 59

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Cümle hûbâna bu gün ben derdümi ‘arz itdüm
14. ‘İzzetâ dimediler derdüñe dermân virürüz

120. **bu:**

Gazel 61

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. İki nev-reste civân iki belâ-yı devrân
14. Sevdük ‘İzzet bu dil-i bî-ser ü sāmân ile biz

121. **bu:**

Gazel 66

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet
14. Bu ‘arşagehde koşun tek ü tâzı leng olmuş

122. **bu:**

Gazel 157

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Söyleden saña bu rengin ğazel-i ra'nâyı
14. 'İzzetâ hâme-i Fevzî-i sūhan-pīrāmı

123. **bu:**

Gazel 71

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-âmed bulunur
6. Lîk ben aňladığım cümleden â'lâ hâfız

124. **bu:**

Gazel 76

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

5. Leb-i rengin mi bu yâ şu'le-i yâkût-ı müzâb
6. Fem-i şîrin mi yâhûd dürc-i le'al-i râ'ik

125. **bu:**

Gazel 77

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

1. Çık bu şeb meh-tâba tâb-ı 'arız-ı hûbâna bak
2. Bir o mihr-i burc-ı hüsne bir meh-i tâbâna bak

126. **bu:**

Gazel 77

Mısra: 18

Bu, işaret sıfatı.

17. 'İzzetâ bir vech ile ta'rîf olunmaz zevkümüz
18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrâna bak

127. **bu:**

Gazel 79

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

3. Nahvetle yakuşur mı bu âteş gibi geçiş
4. Ben hâk-i pâyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

128. **bu:**

Gazel 82

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebûlar yürisin
10. Sâkiyâ sāgar-ı şahbâ küçücükdür küçücük

129. **bu:**

Gazel 85

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Çünkü yok keşret-i 'uşşâka tahammül sende
6. Niçün efzûn-ter idersin bu kadar şîvelerüñ

130. **bu:**

Gazel 86

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Cihānda 'İzzet-i şeydāya gālība maḥsūs
14. Bu 'āşıkāne terāne bu şā'irāne gazel

131. **bu:**

Gazel 86

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Cihānda 'İzzet-i şeydāya gālība maḥsūs
14. Bu 'āşıkāne terāne bu şā'irāne gazel

132. **bu:**

Gazel 87

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

1. İsmi Mîhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muḥāl
2. Bir ḥāl geldi başına yine āh bu ne ḥāl

133. **bu:**

Gazel 90

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

3. Gelmeden ḥaṭ-ı ruḥı almalı şeftālüsün
4. Puḥtesinden bize bu mîvelerüñ ḥāmı güzel

134. **bu:**

Gazel 93

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Bu gice ğam-ĥānemüze gelmeñüz
6. İhtemele yeĥtemilu ihtimal

135. **bu:**

Gazel 95

Mısra: 20

Bu, işaret sıfatı.

19. Nāyı Necīb-i pür-hüner üfleye ‘aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da‘vī-i imtiḥān-ı ney

136. **bu:**

Gazel 98

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

7. Tabībüm itmez iseñ şerbet-i lebūñle devā
8. Ölür ğamuñla bu bīmār olan göñülceğizüm

137. **bu:**

Gazel 102

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm
2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

138. **bu:**

Gazel 102

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdün
6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

139. **bu:**

Gazel 107

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Fem-i dil-berden alındı bu ğazel ey ‘İzzet
10. Dir iken fitneyi īkāz idendür nighüm

140. **bu:**

Gazel 111

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāz dur sözüm

141. **bu:**

Gazel 112

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i
16. Dir misin n'oldı 'aceb ol haste-ħalüm yok benüm

142. **bu:**

Gazel 114

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi taħsīn ol şūh
16. Didı āh İzzet'imüñ tab'uña pek ħayrānum

143. **bu:**

Gazel 115

Mısra: 12

Bu, işaret zamiri.

11. Ancak saña bir maħabbet itdük
12. Bilsek bu midur günāh efendüm

144. **bu:**

Gazel 116

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

145. **bu:**

Gazel 116

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Bu ħānķāh-ı kūhēde ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

146. **bu:**

Gazel 117

Mısra: 18

Bu, işaret sıfatı.

17. Cenāb-ı ‘ākif-i zer-bāf-ı naẓma arzā nā-şāyān
18. Bu gūne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

147. **bu:**

Gazel 119

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi’llāh
14. Efendüm ‘İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

148. **bu:**

Gazel 120

Mısra: 18

Bu, işaret sıfatı.

17. Rızā-yı nükte-perdāza naẓīre söylemek güçdür
18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senüñ bu iştigālinden

149. **bu:**

Gazel 123

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn
8. Ehl-i diller ider eṭvāruñı elbet taḥsīn

150. **bu:**

Gazel 124

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Kaşr-ı istiğnāda şahbā-nūş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzededen

151. **bu:**

Gazel 129

Mısra: 16

Bu, işaret sıfatı.

15. Hīç şīve-i hūbānına ṭākat getirülmez
16. ‘İzzet bu gün gördiği yok ḥaḳ bilür ammā

152. **bu:**

Gazel 132

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘ālemde vatandaşın
2. Bu sırrı su’āl it yine ğurbette gezenden

153. **bu:**

Gazel 132

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi
6. Bi’l-lāh uşanmaz mısın envā‘-ı miḥnetden

154. **bu:**

Gazel 132

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun
16. Bir başka su’ālüm var efendüm daḥı senden

155. **bu:**

Gazel 133

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

3. Hezār va’d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

156. **bu:**

Gazel 133

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. O serv-ḳadde ki var bu kirişmelerle çıkış
10. Nice şaşırmasun ‘ar‘ar çemende reftārın

157. **bu:**

Gazel 135

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

5. Yā Rab bu Yeñişehr-i dil-ārāda nedendür
6. Ünsiyet için kimse bulunmaz ‘urefādan

158. **bu:**

Gazel 135

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

7. Tenhâlık amân cânuma kâr eyledi bi'llâh
8. Luṭf ile ḥalâş eyleye Mevlâ bu belâdan

159. **bu:**

Gazel 136

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Ol mîr-i kadr-dân bu 'abd-i kemînesin
14. 'Add eyleyüp bu şehrde mümtâz-ı şâ'irân

160. **bu:**

Gazel 136

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

13. Ol mîr-i kadr-dân bu 'abd-i kemînesin
14. 'Add eyleyüp bu şehrde mümtâz-ı şâ'irân

161. **bu:**

Gazel 139

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

9. Pîr-i dihkândan işit bu sözi
10. Didi var ey civân pend şinev

162. **bu:**

Gazel 141

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ'at kıl
14. Ki dâ'im reh-rev-i râh-ı ḥaṭâyum yâ Resûla'llâh

163. **bu:**

Gazel 142

Mısra: 12

Bu, işaret sıfatı.

11. Beni aṇduḳça o nâzişger-i fettân dir imiş
12. Hây bu 'İzzet-i şeydâ ne gelür ḥaṭuruma

164. **bu:**

Gazel 149

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kı̄l ü kı̄lî biz
8. Kâküller el uzatmasa gâhice dūşına

165. **bu:**

Gazel 149

Mısra: 13

Bu, işaret zamiri.

13. ‘İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine
14. Hem-dem mi olduñ ‘âlem-i gaybuñ sürüşuna

166. **bu:**

Gazel 151

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

5. Bakıcak âyine-i rûyuña ben hayretle
6. Dir idüñ ‘aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

167. **bu:**

Gazel 155

Mısra: 16

Bu, işaret sıfatı.

15. Olur hep ser-nüvişte nâmdārān-ı hüner nâ-rast
16. Mübeyyindür bu sırrı hâtemüñde haṭ-ı ma‘kûsı

168. **bu:-n, -dan**

Gazel 23

Mısra: 18

Bu, işaret zamiri.

17. Hüveydādur re’îs-i ehl-i ‘irfān olduğı çokdan
18. Dahı bundan muḳaddem mesned-ārā-yı ri-yāsetdür

bū:

1. **bū:**

Gazel 68

Mısra: 1

Koku.

1. Geşt-i sünbülzârdan bir bū garaż
2. Büy-ı sünbilden dahı gīsū garaż

bu kadar:

1. **bu kadar:**

Kaside 17

Mısra: 19

Bu kadar II çok fazla anlamında.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar mâni‘ var

20. Bâ-ḥuşûs âşaf-ı zîşân-ı Felâṭûn-tedbîr

2. bu kadar:

Gazel 40

Mısra: 9

Bu kadar II çok fazla anlamında.

9. Bu kadar cevır ü cefâ çekmiş iken bu dil-i zâr

10. İster ister yine bir âfet-i devrân ister

3. bu kadar:

Gazel 63

Mısra: 7

Bu kadar II çok fazla anlamında.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezâket yokdur

8. Gerçi çok ḡonce-i gülzâr-ı bahâyı bilürüz

4. bu kadar:

Gazel 85

Mısra: 17

Bu kadar II çok fazla anlamında.

17. Bu kadar nâle vü feryâdına ma‘nî viremem

18. ‘İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şîvelerüñ

Buhārā:

1. Buhārā:

Kaside 5

Mısra: 28

Buhara, şehir ismi.

27. Teşrîfîni ḡuş eyleyicek tehniyet itdi

28. Bağdād u Semerkand u Buhārā Yeñişehr’e

2. Buhārā:

Gazel 132

Mısra: 14

Buhara, şehir ismi.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle ḡazeller

14. Var şöhretüñi diñle Buhārā vü Yemen’den

bul:

1. **bulduk:-du, -k**

Gazel 3

Mısra: 4

Elde etmek, ulaşmak.

3. Rüşenlenüp kudümüñ ile çeşm-i cān u dil

4. Bulduk meserret-i ebedī şevk-i sermedī

2. **bulsa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 22

Elde etmek, ulaşmak.

21. Dest-i luṭfı olıcak şāne-i gisū-yı kerem

22. Girih-i tār-ı emel bulsa güşāyiş yeri var

3. **buldum:-du, -m**

Kaside 5

Mısra: 51

Ermek, ulaşmak.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḥir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

4. **bulurdı:-ur, -du**

Kaside 7

Mısra: 46

Ermek, ulaşmak.

45. Nigeh-i luṭfı eger kül-ḥana düşse nā-gāh

46. Verd-i aḥmer gibi bulurdı ṭarāvet aḥker

5. **buldı:-dı**

Gazel 132

Mısra: 4

Elde etmek, ulaşmak.

3. Şor bŷy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden

6. **bulamaz:-a, -maz**

Kaside 7

Mısra: 55

Erişmek, ulaşmak.

55. Bulamaz zātına el-kışsa nazīr ü hem-tā

56. Gezse bir kimse eger 'Ālemi kişver kişver

7. **bulamaz:-a, -maz**

Gazel 7

Mısra: 6

Ermek, ulaşmak.

5. Tūfī-i hüsne bir kafes-i nāz oldur begüm

6. Pervāza ba‘d-ezīn bulamaz rāh-ı fırsatı

8. **bulsun:-sun**

Kaside 13

Mısra: 115

Elde etmek, ulaşmak.

115. Bulsun iqbāl u hayāt-ı cāvidān

116. Dā‘imā devletle olsun şādmān

9. **bulduñ:-du, -ñ**

Kaside 17

Mısra: 19

Ulaşmaya fırsat ve imkân bulmak.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni‘ var

20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felātūn-tedbīr

10. **bulur:-ur**

Gazel 34

Mısra: 14

Elde etmek, ulaşmak.

13. Zemīn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık

14. Bulur o naḥl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

11. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 103

Mısra: 15

Faydalanılabilecek, kullanılabilecek uygun şarta erişmek.

15. Bulmadum imkân-ı rü‘yet eyledüm çok cüst ü cū

16. Ba‘d-ezīn meyl-i ṭarīḳ-i i‘tizālum var benüm

bulan:

1. **bulandı:-dı**

Gazel 117

Mısra: 1

Duruluğunu, berraklığını yitirmek.

1. Dil-i deryā bulandı seyl-i eşk-i rû-be-râhumdan
2. Döküldi âb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı âhumdan

buleğā:

1. **buleğā:**

Gazel 21

Mısra: 5

Belagat sahipleri, beliğ söz söyleyenler.

5. Muḳtebesdür buleğā şu‘le-i ‘irfānuñdan
6. Ḳalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tûrı

bulın:

1. **bulınur:-ur**

Gazel 71

Mısra: 5

Var olmak, mevcut olmak.

5. Bu Yeñişehr’de çok serv-i ser-âmed bulınur
6. Lîk ben añladığum cümleden â‘lā ḥāfız

bulmağičün:

1. **bulmağičün:**

Tahmis 2

Mısra: 21

Bulmak için.

21. Bulmağičün gerd-i âlām u kudüretden necât
22. Dön ḥavuzlı bağçede ey şūḥ-ı memdūḥu’ş-şıfât

bulun:

1. **bulunur:-ur**

Kaside 7

Mısra: 74

Var olmak, mevcut olmak.

73. Bir senüñ gibi gelür ‘âleme bir medḥe sezā
74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

2. **bulunmaz:-maz**

Kaside 9

Mısra: 97

Var olmak, mevcut olmak.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
 98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

3. **bulunmaz:-maz**

Kaside 9

Mısra: 101

(Aranılarak veya tesâdüfen) Elde edilmek, ele geçirilmek.

101. Aransa bir dahı mişlüm bulunmaz
 102. Eger mülk-i ‘Arab’ dur ger ‘Acem’ dür

4. **bulunur:-ur**

Kaside 13

Mısra: 70

Var olmak, bulunmak.

69. Var mı sende mīrzālīkdan eşer
 70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

5. **bulunmaz:-maz**

Gazel 135

Mısra: 6

Ele geçmek.

5. Yā Rab bu Yeñişehr-i dil-ārāda nedendür
 6. Ünsiyet içün kimse bulunmaz ‘urefādan

6. **bulunsa:-sa**

Gazel 135

Mısra: 12

Var olmak, bulunmak.

11. Ey kâş benüm de hünērüm olmasa yāhūd
 12. Bir kaç sūhan-āmüz bulunsa üdebādan

7. **bulunsun:-sun**

Gazel 139

Mısra: 3

Var, mevcut olmak.

3. Mişli nādir bulunsun ‘ālemde
 4. Bilmesün şīve-i vefāyı velev

būm-ı ‘ālem:

1. **būm-ı ‘ālem:**

Gazel 96

Mısra: 6

Dünyanın baykuşu.

5. Lāne-sāz olmasa gāyet hoş idi

6. Bām-ı ikbālde büm-ı 'ālem

bundan girü:

1. **bundan girü:**

Kaside 5

Mısra: 55

Bundan sonra.

55. Bundan girü 'arz idecegüm 'ıkd-ı cevāhir

56. Hayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr'e

bura:

1. **buraya:-y, -a**

Kaside 17

Mısra: 21

Bu yer.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu'me-i tīg-i tedmīr

burc-ı cemāl:

1. **burc-ı cemāle:-e**

Gazel 106

Mısra: 6

Güzelliğin yıldız kümesi.

5. Leke-i haṭ-ı siyeh yok ruḥ-ı raḥşānuñda

6. Ey benüm burc-ı cemāle kamer-i bī-kelefüm

büse:

1. **büse:**

Gazel 12

Mısra: 8

Öpücük.

7. Bu benüm mest olıcaḳ 'ādet-i dīrīnemdür

8. Gerden-i sākīden elbet iderüm büse taleb

2. **büseye:-y, -e**

Gazel 137

Mısra: 5

Öpücük.

5. 'İyddur işte gelen büseye āmādelerüz

6. kaçma kurbānuñ olam ğamze-i fettānuñ için

3. busemi :-m, -i

Gazel 9

Mısra: 13

Öpme, öpüş, öpücük.

13. 'İzzet'e bir busemi bilmem ne va'd itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bî-vefâ

buse vir:

1. buse vire:-e

Gazel 132

Mısra: 20

Öpücük vermek, öpmek.

19. İhvân arasında ne şafâ sâķī-i gül-ruh

20. Zânūya gele buse vire gonce-i dehenden

2. buse virmege:- meg, -e

Gazel 4

Mısra: 12

Öpücük vermek, öpmek.

11. Ammā rakībden hâzer eyler ne işlesün

12. Yok çâre buse virmege ruhsârdan baña

3. buse virürken:-ür, -ken

Gazel 102

Mısra: 7

Öpücük vermek, öpmek

7. Ağyâra açup sîneñi sen buse virürken

8. Sînemde olan dâğ kapansun mı efendüm

buse-dih-i dehân-ı ney:

1. buse-dih-i dehân-ı ney:

Gazel 95

Mısra: 8

Neyin ağzına öpücük veren II neyi üflemek.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola

8. La'l-i lebûñ kıl ey perî buse-dih-i dehân-ı ney

büs-ı leb:

1. būs-ı lebûñ:-üñ

Gazel 121

Mısra: 5
Dudağın öpülme(me)si.

5. Vakt-i iftarda būs-ı lebūñ imsāk iderek
6. Kim bilür bize ne ƣan yutdıracaƣdur hūbān

būs-ı ruhsār:

1. būs-ı ruhsāre:-e
Gazel 157
Mısra: 3
Kamer, ay.

3. Būs-ı ruhsāre işāretle hilāl-ebrūsı
4. Rūzedār-ı ģamınuñ zāhir olur bayramı

būs-ı sīb-i ģabğab:

1. būs-ı sīb-i ģabğabuñ:-uñ
Gazel 124
Mısra: 9
Elma gibi olan enealtının öpülmesi.

9. Būs-ı sīb-i ģabğabuñ bi'llāh almadum henüz
10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i ƣannāzeden

büy:

1. būydan:-dan
Tahmis 2
Mısra: 9
Koku.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzūk tenūñ
10. Beslemiş ƣoynunda ģüyā kim gül-i ra'nā seni

büy-āşinā-yı ülfet:

1. būy-āşinā-yı ülfetūñ:-üñ
Gazel 118
Mısra: 3
Dostluğın kokusunu bilen.

3. Şaƣın bī-ğāneyi būy-āşinā-yı ülfetūñ itme
4. Henüz n'eşküftesin bir ģonce-i ģülzār-ı ānsın sen

büy-ı ahlāk:

1. bŭy-ı ahlākını:-ı, -n, -ı

Kaside 3

Mısra: 24

Elbisesinin kokusu.

23. Sŭnbŭl aşıftelenŭr eyler ise dest-āvīz

24. Bŭy-ı ahlākını gŭlzāra nesīm-i eşhār

bŭy-ı gŭl:

1. bŭy-ı gŭle:-e

Gazel 132

Mısra: 3

Gŭl kokusu.

3. Şor bŭy-ı gŭle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden

2. bŭy-ı gŭlüz:-üz

Gazel 140

Mısra: 7

Gŭl kokusu.

7. Bŭy-ı gŭlüz esb-i şabāya sŭvār

8. Rŭy-be-rāh-ı seferüz sŭ-be-sŭ

bŭy-ı hevā:

1. bŭy-ı hevā:

Gazel 21

Mısra: 3

Aşk kokusu.

3. Her ki-rā bŭy-ı hevā 'ıtr-meşām-ı heves' est

4. Gŭl-i rŭyī leb-i cŭyī çemenī mī-cŭyed

bŭy-ı lutf:

1. bŭy-ı lutfuñla:-uñ, -la

Kaside 17

Mısra: 38

İhsan, iyilik kokusu.

37. Didŭm ey ğonce-i neşkŭfte-i gŭlzār-ı vefa

38. Bŭy-ı lutfuñla dimāġ-ı dili itdŭñ ta'īr

bŭy-ı sŭnbŭl:

1. bŭy-ı sŭnbŭl:

Gazel 14

Mısra: 10

Sŭnbŭl kokusu.

9. Tā demāġ-i dili ider ta‘fir

10. Bŭy-ı sŭnbŭl midŭr ‘aceb mŭyı

2. bŭy-ı sŭnbŭlden:-den

Kaside 6

Mısra: 21

Sŭnbŭl kokusu.

21. Bŭy-ı sŭnbŭlden idŭp aġz-ı midād-ı mŭşġn

22. Varaġ-ı gŭllere taġrŭr olunursa ŧāyān

3. bŭy-ı sŭnbŭlden:-den

Gazel 68

Mısra: 2

Sŭnbŭl kokusu.

1. Geç-i sŭnbŭlzārdan bir bŭ ġaraġ

2. Bŭy-ı sŭnbŭlden daġı ġīsŭ ġaraġ

buyur:

1. buyur:

Tahmis 2

Mısra: 18

Söylemek, demek.

17. Farġ-ı řādiden kemāl-i ġayret el virdi baġa

18. Sen buyur şimdi ne itsŭn niřlesŭn bu bī-nevā

2. buyur:

Kaside 13

Mısra: 97

Söylemek, demek.

97. İrtifā‘-ı řānına himmet buyur

98. İzdiyād-ı ġadrine diġġat buyur

3. buyur:

Kaside 13

Mısra: 97

Söylemek, demek.

97. İrtifā‘-ı řānına himmet buyur

98. İzdiyād-ı ġadrine diġġat buyur

buved:

1. buved:

Kaside 5

Mısra: 33

Olur.

33. Sîma-yı aşâlet buved ez-nâşiye zâhir

34. Maẓmûnı olur şimdi hüveydâ Yeñişehr'e

2. buved:

Gazel 14

Mısra: 8

Olur.

7. Kilkem be-nüvâzende koned mürde-dilân-râ

8. Ez-şûr-ı Sîrâfîl buved nây-ı kıyâmet

buz çiçeği:

1. buz çiçeği:

Kaside 8

Mısra: 12

Kırağı.

11. Gülistânda eser yerinde yeller verd-i şad-bergüñ

12. Tıttupdur buz çiçeği şimdi etrâf-ı çemenzârı

buz tut:

1. buz tıttı:-dı

Gazel 129

Mısra: 1

Donmak, üstü buzla kaplanmak II olumsuz bir durum yaşamak.

1. Buz tıttı harâbîye kazâsı Yeñişehr'in

2. Ehl-i dile teng oldu fezâsı Yeñişehr'in

bülağâ:

1. bülağâ:

Kaside 7

Mısra: 72

Güzel söz söyleyenler.

71. Sensin ol şadr-nişîn-i hüner ü 'irfân kim

72. Hıdmetünde bülağâ şaf-ı ni'âli yer ider

bülağâ-yı 'aşr:

1. bülağâ-yı 'aşr:-ı

Kaside 6

Mısra: 17
Çağın yazarları.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağā-yı ‘aşrı
 18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüşt-gezān

bühtān:

1. bühtān:

Gazel 21

Mısra: 15

İftira, yalan, asılsız söz.

15. Hāk bilür söylenilen cümle dūrūg u bühtān
 16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

bülbül:

1. bülbül:

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi
 30. Āhır yaqar bu şu‘le-i āvāz lānemi

2. bülbülüm:-üm

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm
 54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

3. bülbül:

Tahmis 2

Mısra: 11

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

11. Şanma bī-cā şāh-ı verd üstünde bülbül zār ider
 12. Öyle beyhūde figān ü nāle-i hem-vār ider

4. bülbül:

Kaside 3

Mısra: 52

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

51. ‘İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz
 52. Eyleme bīhūde bülbül gibi feryād-ı hezār

5. **bülbüller:-ler**

Kaside 9

Mısra: 3

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

3. Nağam-rîz oldu bülbüller çemende

4. Açıldı gönçe-i hâtır ne gamdur

6. **bülbül:**

Kaside 9

Mısra: 45

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

45. Görüp bu hâleti bülbül çemende

46. Neşâtından gazel-senc-i nağamdur

7. **bülbüle:-e**

Gazel 17

Mısra: 4

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

3. Rakîbün yâr ile âmîzişündendür bu feryādum

4. Gülün hâre kırânı bülbüle efgân ider îrâş

8. **bülbülidür:-i, -dür**

Gazel 22

Mısra: 7

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbülidür kim

8. Gül-ruhlar içinde añılur lâle-had Aḥmed

9. **bülbül:**

Gazel 159

Mısra: 1

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

1. Yine bülbül gibi nālân olacak dem geldi

2. Yine 'uşşāk perîşân olacak dem geldi

10. **bülbüle:-e**

Gazel 80

Mısra: 7

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

7. Güllerün bülbüle nisbet hāra

8. Ḥande-i bî-sebebin çok gördük

11. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 1

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbül
2. Hārı gl ile gördi bir āh eyledi bülbül

12. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 2

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbül
2. Hārı gl ile gördi bir āh eyledi bülbül

13. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 4

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

3. Gülşende seher nağme-serā oldu şabādan
4. Hāl-i dil-i ‘uşşākı tebāh eyledi bülbül

14. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 6

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā
6. Kuşadası’nı vardı penāh eyledi bülbül

15. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 8

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yapı yuvasın
8. Bilmem yine āyā ne günāh eyledi bülbül

16. bülbül:

Gazel 94

Mısra: 10

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

9. ‘İzzet o gül-endām idicek ‘azm-ı çemenzār
10. Bāl ü perñ efgende bir āh eyledi bülbül

17. **bülbül:****Gazel 102**

Mısra: 12

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

11. H̱'ābı giceler terk idüp efğān ideyorsın

12. Kaşduñ nedür ey bülbül uyansun mı efendüm

18. **bülbül:****Gazel 105**

Mısra: 10

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya mukārin

10. Bülbül gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

19. **bülbüller:-ler****Gazel 128**

Mısra: 12

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

11. Ol gül-i nev-hīz-i işve bāğa kıldıkça güzār

12. Eylesün bülbüller āgāz-ı nevā-yı nev-zemīn

20. **bülbül:****Gazel 143**

Mısra: 7

Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.

7. Bülbül dağı bir kaç güne dek nāleye başlar

8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubh-dem eyle

bülbül kesil:1. **bülbül kesilürler:-ür, -ler****Gazel 48**

Mısra: 3

Ne biliyorsa söylemeye başlamak.

3. Gülşen-i hüsnine bülbül kesilürler yek-ser

4. Görseler gül gibi bir tāze püser 'āşıklar

bülbülān-ı cemen:1. **bülbülān-ı cemen:****Gazel 7**

Mısra: 2

Çimenliğin bülbülleri II âşıklar.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde' st zi-pür-zāri-i mā
2. Būlbūlān-ı çemen üftāde be-ğam-ḥ'ārī-i mā

būlbūlāsā:

1. būlbūlāsā:

Kaside 1

Mısra: 6

Būlbūl gibi.

5. Sünnet-i ḥayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-ḥayr
6. Būlbūlās olalum nāme-serā-yı nuşret

2. būlbūlāsā:

Gazel 16

Mısra: 13

Būlbūl gibi.

13. Būlbūlāsā gice efkārūñla
14. Nālehāyem be-felek mi-peyvest

3. būlbūlāsā:

Gazel 126

Mısra: 3

Būlbūl gibi.

3. Būlbūlāsā iderüm nāle vü zār
4. Gül-i ruḥsār-ı 'araḳ-paşuñ için

būlbūl-i zār:

1. būlbūl-i zārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 58

İnleyen būlbūl II âşık.

57. Benüm ol nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma'ānī kim
58. Şarīr-i kilküm eyler lāl-i ḥayret būlbūl-i zārı

būlbūl-mānend:

1. būlbūl-mānend:

Gazel 41

Mısra: 3

Būlbūl gibi.

3. Dem çeküp bāğda būlbūl-mānend
4. Ey dil āheng-i nevālar demidür

bülend ol:**1. bülend olmakda:-makda****Gazel 155**

Mısra: 10

*Yükselmek.***9. Göñüller bir büt-i tersāya hayrān oldu kim dem dem****10. Bülend olmakda deyr-i hüsnünün āvāz-ı nākūsı****bün-i harf:****1. bün-i harfũnde:-ũñ, -de****Kaside 6**

Mısra: 14

*Sözün temeli.***13. Münderic nazm-ı belĩgũnde hezārān mazmũn****14. Müstetir her bün-i harfũnde nice sırr-ı nihān****bün-ı hum:****1. bün-ı hum:****Gazel 105**

Mısra: 8

*Şarap küpünün dibi.***7. Dipsüz dime hum-hāne-i hikmetde kararı****8. Cāy olmuş idi çünkü Felātũn'a bün-ı hum****bünyān:****1. bünyān:****Kaside 6**

Mısra: 92

*Yapı, bina.***91. Elde mīzān-ı kalem hendese dānān-ı sũhan****92. Kaşr-ı evşāfına bu resme ururlar bünyān****bürde:****1. bürde:****Gazel 87**

Mısra: 11

*Arapların ihram gibi büründükleri aba, hırka.***11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri****12. Pinhān olup kemīngeh-i zũlf-i siyehde hāl**

bürhân:**1. bürhân:****Kaside 6**

Mısra: 100

Delil, ispat.

99. Vâlid-i mâcidine hayr-ı halef oldığına

100. Saña besdür se meḥâdim-i girâmî bürhân

bürüdet:**1. bürüdet:****Kaside 8**

Mısra: 41

Soğukluk.

41. Hevâlarda bürüdet müsteban ü cân u ten lerzân

42. Bize şun sâķî sen ol âteş-i seyyâleyi bârî

2. bürüdet:**Gazel 161**

Mısra: 4

Soğukluk.

3. Germi-i meclis-i aḥbâba çalış hem-çü temmüz

4. Araya katma bürüdet hele dey-mâh gibi

bürün:**1. büründi:-di****Gazel 7**

Mısra: 4

Sarılmak, örtünmek.

3. Tebdîl-i kisve kıldı ‘arûs-ı cemâl-i yâr

4. Bir pullı nev-nikâba büründi nehâyeti

büryân:**1. büryân:****Gazel 47**

Mısra: 16

Kebap (gibi kızarma) II âşığın gönlü.

15. Nâr-ı ḥasretle kebâb olduğımı fehmi itmiş

16. Acıyup ḥâlîme şad süz ile büryân ağlar

büryân it:**1. büryân ideyor:-e, -yor****Gazel 162**

Mısra: 5

Yakmak.

5. İdeyor bezm-i felekde büryân

6. Döndire döndire devrân hameli

büt:**1. büt:****Gazel 21**

Mısra: 11

Put, güzel II sevgili.

11. Ger der-âyîne be-bîned rûh-ı hûd-râ ân büt

12. Tâ me-pendâr ki dîger veşenî mî-cüyed

büt-hâne-i dalâl:**1. büt-hâne-i dalâl:****Gazel 87**

Mısra: 6

Sapıklık tapınağı.

5. Şaldı cihâna velvele nâkûs-ı şöhreti

6. Oldı rehîn-i gûlgule büt-hâne-i dalâl

büt-hâne-i havâl:**1. büt-hâne-i hayâli:-i****Gazel 55**

Mısra: 14

Hayalin tapınağı.

13. Bir kâfirin taşavvur-ı hüsnüyle 'İzzet' üñ

14. Büt-hâne-i hayâli ser-â-ser nuķûş-ı nâz

büt-i âfet-nigâh:**1. büt-i âfet-nigâhı:-ı****Gazel 66**

Mısra: 10

Güzel bakışlı put II sevgili.

9. Şanem-perest-i dilüm deyr-i hüsn-i behcetde

10. Görünce ol büt-i âfet-nigâhı deng olmuş

büt-i bî-gâne-edā:**1. büt-i bî-gâne-edā:****Gazel 100**

Mısra: 1

Kayıtsız cilvenin güzeli.

1. Āh ey büt-i bî-gâne-edā maḥremüñ olsam

2. Aḥvālumi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

büt-i 'işve:**1. büt-i 'işve:****Gazel 100**

Mısra: 14

İşveli put II sevgili.

13. Hep ḥatır-ı 'İzzet' de varur sākin olurdum

14. 'Älemde senüñ ey büt-i 'işve ḡamuñ olsam

büt-i 'işve-gīr:**1. büt-i 'işve-gīrin:-in****Kaside 3**

Mısra: 37

Cilve yayan güzel II sevgili.

37. Bir büt-i 'işve-gīrin fırḳati kār itdi dile

38. Ḳomadı genc-i derūnumda benüm şabr u ḳarār

büt-i maḡrūr :**1. büt-i maḡrūr :****Kaside 2**

Mısra: 76

Kendini beḡenmiş put II sevgili.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr

76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

büt-i nahvet:**1. büt-i nahvet:****Gazel 1**

Mısra: 11

Kibir putu II sevgili.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine
12. Çın-i ebrū cebhe zīb-i infi'āl olmuş saña

büt-i nāzik:

1. büt-i nāzik:

Gazel 30

Mısra: 13

Zarîf put II sevgili.

13. Çeşmi gibi îmānı siyeh bir büt-i nāzik
14. Düzd-i niğehi muntazır-ı ğāretimüzdür

büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret:

1. büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 16

Yardımın nazlı, pervasız güzeli.

15. Āšnā-rūluğa meyl itdi bu ešnâlarda
16. Büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret

büt-i sîmîn-ten:

1. büt-i sîmîn-tendür:-dür

Kaside 6

Mısra: 25

Gümüş tenli, gümüş gibi parlak ve beyaz vücutlu dilber II sevgili.

25. Tâları tâze-edā bir büt-i sîmîn-tendür
26. Şâların her birisi veşen-i deyr-i beyân

büt-i tersā:

1. büt-i tersāya:-y, -a

Gazel 155

Mısra: 9

İmansız güzel II sevgili.

9. Göñüller bir büt-i tersāya ḥayrân oldu kim dem dem
10. Bülend olmakda deyr-i ḥüsnünüñ āvāz-ı nākūsı

büt-nigâr-ı deyr-i ma'nî:

1. büt-nigâr-ı deyr-i ma'nî:

Kaside 9

Mısra: 99

Mana kilisesinin put gibi güzeli.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma' nī
 100. Ki her bir mısra'am beytü'ş-şanemdür

büt:

1. **bütüñ:-üñ**
Gazel 121
 Mısra: 1
Put II güzel, sevgili.

1. O bütüñ beñzemez ebrūsuna mäh-ı ramazān
 2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

büyü:

1. **büyüdükçe:-dükçe**
Gazel 20
 Mısra: 5
Yaşı artmak, yaşı ilerlemek.
5. Büyüdükçe analar ağladacaqdır bilesün
 6. Küçücükden ser-i hātır-şikenāndur Aḥmed

2. **büyüsün:-sün**
Gazel 82
 Mısra: 8
Yaşı artmak, yaşı ilerlemek.

7. Serv-i bustān-ı leṭāfet olacaqdır seyr it
 8. Büyüsün o ḳad-i bālā küçücükdür küçücük

3. **büyüdün:-dü, -ñ**
Gazel 151
 Mısra: 7
Yaşı artmak, yaşı ilerlemek.

7. Büyüdün ḳorḳarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
 8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmüşumda

büyük:

1. **büyük:**
Kaside 3
 Mısra: 35
Nitelikleri bakımından başkalarından ayırt edilecek kadar üstün, değerli.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
 36. Baña her demde olan nāṭıḳa-bend-i güftār

2. büyük:

Gazel 82

Mısra: 6

Çok etkili, etkisi kuvvetli.

5. Dil-i 'uşşâkda ümniye-i bezm-i ünsi

6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

büyüt:

1. büyütdi:-di

Tahmis 2

Mısra: 4

Büyümesine hizmet etmek.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni

4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

büzürg:

1. büzürg:

Kaside 6

Mısra: 115

Büyük, ulu.

115. Sâlde hürde hıredde yine ammā ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsni ü melâhatde civan

2. 4. C

câ:

1. câ:

Kaside 5

Mısra: 14

Yer, mahal.

13. Bir şema' ki pervânesi hürşîd-i cihân tâb

14. Envârı fûrû-tâfte her câ Yeñişehr'e

câ-be-câ:

1. câ-be-câ:

Gazel 9

Mısra: 4

Yer yer.

3. Mû-miyâna taş o sîmîn hanceri ey mâh-ı nev

4. Eyle îmâ ya'ni tîg-i ebrûvânuñ câ-be-câ

2. **cā-be-cā:**

Gazel 29

Mısra: 4

Yer yer.

3. Bir tecellī-zāra döndi şahın-ı gülzār-ı cihān
4. Cūş-ı lāle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

3. **cā-be-cā:**

Gazel 42

Mısra: 11

Yer yer.

11. Kūhsārdan ma'ādin ider cā-be-cā zühūr
12. Ṭab'-ı kibāra farṭ-ı mürüvvet şığışmıyor

Ca'fer:

1. **Ca'fer:**

Kaside 10

Mısra: 33

Cafer, kişi ismi.

33. 'Ahd-i cūdunda anuñ ḥātem ü Ma'n ü Ca'fer
34. 'Acabā ḥāṭıra dirler mi ḥuṭūr eyleyelüm

cāhil:

1. **cāhille:-le**

Gazel 6

Mısra: 14

Acemi, toy, tecrübesiz (kimse).

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi
14. Cāhille ihtilāṭ cehennem gelür baña

2. **cāhil:**

Gazel 134

Mısra: 10

Acemi, toy, tecrübesiz (kimse).

9. Nās ile hīç eylemez 'ākıl ü dānā cedel
10. Başına gavğaları cāhil olandur alan

cām:

1. **cām:**

Tahmis 2

Mısra: 19

Kadeh II şarap.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldüñ sākīyā
20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

2. cāmı:-ı

Kaside 9

Mısra: 38

Kadeh II şarap.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda
38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem'dür

3. cām:

Gazel 15

Mısra: 2

Kadeh II şarap.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan 'İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan 'İzzet

4. cām:

Gazel 114

Mısra: 11

Kadeh II şarap.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra
12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

5. cāmı:-ı

Gazel 122

Mısra: 6

Kadeh II şarap.

5. Bezm-i ıarabda gördüm o sākī-i şīvekār
6. Tutmuş elinde cāmı ne nāzūk ne nāzenīn

6. cāmı:-ı

Gazel 143

Mısra: 10

Kadeh II şarap.

9. Bak lāleler eşküfte ıarāvetle efendüm
10. Al cāmı ele def'-i hūmār-ı elem eyl

7. cāmı: -ı

Tahmis 2

Mısra: 20

Kadeh.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldün sākīyā
 20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

cāme:

1. cāmenüñ:-nüñ

Tahmis 2

Mısra: 7

Elbise, çamaşır, giyecek şey.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şıkletün her cāmenün
 8. Tār u pūd-ı hānde-i gülden gerek pīrāhenün

cāme-püş-ı 'āriyet:

1. cāme-püş-ı 'āriyet:

Gazel 124

Mısra: 3

Ödünç elbise giyen.

3. Nev-'arūs-ı hüsni olmaz cāme-püş-ı 'āriyet
 4. Reng-i ruhsār-ı dil-ārāsı berīdūr gāzeden

cām-ı 'aciz:

1. cām-ı 'aciz:-in

Kaside 1

Mısra: 25

Güçsüzlüğün kadehi.

25. Cām-ı 'aciz der-i hum-hāne-i 'avn-i hāḳḳ' da
 26. Keşkül itsün yine her bāde-gedā-yı nuşret

cām-ı Cem:

1. cām-ı Cem:

Gazel 36

Mısra: 9

Şarabın mucidi eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.

9. Bezmd e cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāḡar
 10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendūr

cām-i dil-i zār:

1. cām-i dil-i zār:-ı

Gazel 16

Mısra: 2

İnleyen gönlün kadehi.

1. Yeter ey şāhid-i peymāne be-dest
2. Eyledüñ cām-i dil-i zārı şikest

cām-ı hurşīd:

1. cām-ı hurşīde:-e

Gazel 15

Mısra: 7

Güneş kadehi.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hurşīde
8. O mähın meclisinde sāğar-ı ibrām alan ‘İzzet

cām-ı ‘işret:

1. cām-ı ‘işretten:-den

Gazel 92

Mısra: 2

İçki kadehi II yaşam kadehi.

1. Künc-i firqat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel
2. Kāse kāse zehr içer dil cām-ı ‘işretten bedel

cām-ı lāle:

1. cām-ı lāle:

Kaside 9

Mısra: 43

Lale renkli kadeh.

43. Mey-i hamra ile pür cām-ı lāle
44. ‘Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

cām-ı mey-i gül-reng:

1. cām-ı mey-i gül-rengi:-i

Kaside 3

Mısra: 45

Gül renkli şarabın kadehi.

45. Kāngı meclisde ‘aceb cām-ı mey-i gül-rengi
46. Nūş ider bilsem o gönce-dehen-i lāle- ‘izār

cām-ı şahbā:

1. cām-ı şahbā:

Gazel 109

Mısra: 7

İçki kadehi.

7. Dehen-i mü'min-i kâmilde çü cām-ı şahbā
 8. Deverān itse revā her dem ü her bār kâsem

cām-ı ta'bir:

1. cām-ı ta'birümdedür:-üm, -de, -dür

Gazel 37

Mısra: 1

Rüyaları, sırları açıklayan kadeh II Hz. Yusuf.

1. Neş'e-i rûh-ı mezāya cām-ı ta'birümdedür
 2. Sırr-ı 'icāz-ı Mesîhā feyz-i takrîrümdedür

cām-ı zer:

1. cām-ı zer:

Gazel 150

Mısra: 4

Altın kadeh.

3. Bir sîm-sâ'id itmeyicek bezmi pür-fürûğ
 4. Rindân elinde cām-ı zer olmuş ne fâ'ide

cân:

1. cānuma:-um, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Can II gönül.

1. Kâr itdi cānuma eşer-i sūz-ı iftirāk
 2. Günden güne 'alevleniyor nâr-ı iştiyāk

2. cān:

Kaside 2

Mısra: 92

Can II ruh, gönül.

91. Benüm o şâ'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū
 92. Ki sihr-i hüsni beyānumla ins ü cān meshûr

3. cān:

Kaside 8

Mısra: 41

Beden, vücut.

41. Hevâlarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzân
 42. Bize şun sâkî sen ol âteş-i seyyāleyi bârî

4. cān:

Kaside 10

Mısra: 19

Can II gönül.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile qurbān olalum

20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

5. cān:

Kaside 16

Mısra: 65

Can II gönül.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥūbāna ser-āmed

6. cānum:-um

Kaside 16

Mısra: 65

Can II ruh, gönül.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥūbāna ser-āmed

7. cānımız:-ımız

Gazel 34

Mısra: 15

Can II ruh, gönül.

15. Taḡarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet

16. Uzaḡdan eyleyelüm merḡabā yeñiçeridür

8. cānlar:-lar

Gazel 43

Mısra: 3

Can II ruh, gönül.

3. Cānlar āzurde-i ebrū-yı kemāndāruñdur

4. Sīneler hep hedef-i nāvek-i āzāruñdur

9. cānı:-ı

Gazel 48

Mısra: 12

Can II ruh, gönül.

11. Bī-tevaḡḡuf hele sevdikleri şūḡun yolına

12. Ser ile cānı fedā eylediler ‘āşıkḡlar

10. **cānsa:-sa****Gazel 59**

Mısra: 12

Can II ruh, gönül.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāy

12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

11. **cān:****Gazel 61**

Mısra: 2

Can II ruh, gönül.

1. Ugraduḳ derde iki āfet-i devrān ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

12. **cān:****Gazel 61**

Mısra: 6

Can II ruh, gönül.

5. Kim dimiş kim dil-i vāḥidde iki yār olmaz

6. İşte ser-geştelerüz ‘aşık-ı dü cān ile biz

13. **cān:****Gazel 106**

Mısra: 8

Can II sevgili.

7. Gelürüm ḥāneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişār-ı ḳademüñ itmegiçün cān be-kefüm

14. **cānum:-um****Gazel 114**

Mısra: 4

Sevgili, gönül.

3. Mest-i saḡār-keşüm ‘ayyāş-ı ḳalender-revişüm

4. Ser-girān-ı mey-i pür-neşve-i nāzum cānum

15. **cānum:-um****Gazel 114**

Mısra: 14

Can II gönül.

13. Sāḳiyā şun meded ol bāde-i rūḥ-efzāy

14. Ki leb-i yār-ı mey-āşāma çekindi cānum

16. **cāna:-a****Gazel 128**

Mısra: 5

Can II gönül.

5. Fikr-i gisū-yı perīṣānuñla cāna var mıdur

6. Sünbūlistān-ı ḥayālūm gibi cāy-ı nev-zemīn

17. **cānuma:-um, -a****Gazel 135**

Mısra: 7

Can II gönül.

7. Tenhālīk amān cānuma kār eyledi bi'llāh

8. Luṭf ile ḥalāṣ eyleye Mevlā bu belādan

18. **cānumı:-um, -ı****Gazel 148**

Mısra: 4

Can II gönül.

3. Āteş-i 'aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ

4. Cānumı yaḳarsa da baḡrum kebāb eylerse de

19. **cān:****Gazel 159**

Mısra: 14

Can II gönül.

13. 'İzzetā luṭfı nedür ḡayrı gūdāz u sūzuñ

14. Cān niṣār-ı reh-i cānān olacaḳ dem geld

cān at:1. **cān atıyor:-a, -yor****Gazel 121**

Mısra: 4

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

3. Belki iṭfā-yı ḥarāret ider ümmīdi ile

4. Bir içim şu lebine cān atıyor teşne-dilān

2. **cān atdığımız:-dığ, -ımız****Gazel 158**

Mısra: 8

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrūnla cānā

8. Cān atdığımız ḳabza-i şemşīre degül mi

cān vir:**1. cān virür:-ür****Gazel 125**

Mısra: 1

(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.

1. Yāra ‘āşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem‘e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

2. cān virürüz:-ür, -üz**Gazel 59**

Mısra: 2

(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.

1. Şanma cānā bize cevır etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

cānā:**1. cānā:****Tahmis 2**

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey dost.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni
2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

2. cānā:**Kaside 8**

Mısra: 43

Sevgilim, canım, ey dost.

43. ‘İzār-ı āteşinüñ gāh u bī-geh yād ile cānā
44. ‘Alevlenmekdedür kānūn-ı dilde ḥasretüñ nārı

3. cānā:**Gazel 36**

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey dost.

5. Tebessümle nedür tūtī gibi ol söyleyiş cānā
6. Meger qand-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

4. cānā:**Gazel 45**

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey dost.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña
6. Dīl-rubālar mübtela meh-pāreler mecbūrdur

5. cānā:

Gazel 59

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey dost.

1. Şanma cānā bize cevri etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

6. cānā:

Gazel 64

Mısra: 9

Sevgilim, canım, ey dost.

9. Ser-tā-be-ḳādem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā
10. Bir başḳa nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

7. cānā:

Gazel 136

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey dost.

7. Cānā şarāb-ḥāne-i çeşmüñde mest olup
8. Ḥūn-rīz-i ḡamzeñ eyledi naḥvetle ḳaşd-ı cān

cānān:

1. cānānum:-um

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

13. Geldikçe yāda serv-i ḥırāmānum ağlarum
14. Añdıkça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. cānān:

Kaside 16

Mısra: 74

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

73. Nedür bu çekdigüm ḥübān elinden
74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

3. cānān:

Gazel 34

Mısra: 7

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

7. Derūnumı kīse meydānı ‘add idüp cānān
8. Nūḳūd-ı şabrı қоşar kim қаpa yeñiçeridür

4. **cānānum:-um**

Gazel 114

Mısra: 1

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

1. Ser-hoşum bāde-perestüm melegüm cānānum
2. Rind-i bī-bāk levendüm güzelüm fettānum

5. **cānā :**

Gazel 158

Mısra: 7

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrūnla cānā
8. Cān atdığımız қabza-i şemşīre degül mi

cāndan:

1. **cāndan:**

Gazel 159

Mısra: 9

Büyük bir samimiyetle, yürekten.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem
10. ‘Arz-ı hüsn ile hīrāmān olacak dem geldi

cānlan:

1. **cānlanuruz:-ur, -uz**

Kaside 7

Mısra: 29

Canlılık, hareketlilik kazanmak, hareketlenmek.

29. Belki şīḥat buluruz biz de biraz cānlanuruz
30. Derd-i ḥasret niçe bir itsün esīr-i pister

cārī ol:

1. **cārī olmaz:-maz**

Kaside 8

Mısra: 8

Akmak.

7. Şuyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe ‘ālemde
8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

cāsūs:

1. cāsūs:

Gazel 56

Mısra: 14

Esrar araştırmacı, gizli şeyleri öğrenen, çaşıtı.

13. Hāl-i ‘uṣṣāk-ı perīṣānı tecessüsde yine

14. ‘İzzetā ğamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

cāy:

1. cāyem:-em

Gazel 14

Mısra: 9

Yer.

9. ‘İzzet ‘araṣat-ı ğam-ı ‘aşk’ est çü cāyem

10. Min-ba’d be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

2. cāy:

Gazel 105

Mısra: 8

Makam.

7. Dipsüz dime ḥum-ḥāne-i ḥikmetde kararı

8. Cāy olmuş idi çünkü Felāṭūn’a bün-ı ḥum

3. cāy:

Gazel 113

Mısra: 7

Yer, mahal, mevki.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi

8. Cūlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

cāy-ı dehān:

1. cāy-ı dehān:

Kaside 6

Mısra: 46

Ağzın yeri.

45. Nūnını eyleseler mimine taḳdīm sezā

46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

cāy-ı havāl:

1. cāy-ı ḥayāl:-i

Gazel 97

Mısra: 9
Hayalin yeri.

9. Cāy-ı hayālî itmişiken kaşr-ı dīde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

cāy-ı müferrih:

1. cāy-ı müferrih:

Gazel 132

Mısra: 1

Ferahlık veren yer.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var 'ālemde vatandaşın
2. Bu sırrı su'āl it yine ğurbette gezenden

cāy-ı necāt:

1. cāy-ı necātı:-ı

Kaside 4

Mısra: 37

Kurtuluş yeri.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yogise
38. Kūşe-i gūra şıgınmağdur aña re'y-i şavāb

cāy-ı nev-zemîn:

1. cāy-ı nev-zemîn:

Gazel 128

Mısra: 6

Yeni mevki.

5. Fikr-i ğisū-yı perīşānuñla cāna var mıdur
6. Sünbūlistān-ı hayālüm gibi cāy-ı nev-zemîn

cāy-ı nişest:

1. cāy-ı nişest:

Gazel 16

Mısra: 6

Oturma yeri.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şūh-ı cihān
6. Ruḳabādan bize yok cāy-ı nişest

cāy-ı nuşret:

1. cāy-ı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 56

Yardım yeri.

55. Dāver-i Cem-ḥademā āşaf-ı 'lī-himemā

56. Ey der-i bārgēh-i devleti cāy-ı nuşret

cebhe:

1. cebhe:

Gazel 1

Mısra: 12

Yüz, alın.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine

12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infī'āl olmış saña

2. cebhesindeki:-si, -n, -de, -ki

Kaside 2

Mısra: 30

Yüz, alın.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-ḥadem Selīm Paşa

30. Ki bes asāletin īmāya cebhesindeki nūr

3. cebheyi:-y, -i

Gazel 13

Mısra: 11

Yüz, alın.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bak cebheyi gör

12. Bāğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

cebīn:

1. cebīni:-i

Gazel 26

Mısra: 10

Alın.

9. Gedālar kaṭ'-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün

10. Cebīni üzre ol ḥāḳān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

cedd:

1. cedd:

Kaside 6

Mısra: 120

Soy, sop, büyük baba.

119. Eylesün anları āsīb-i ḥaṭardan maḥfūz
120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

cedd-i zafer-perver:

1. **cedd-i zafer-perveri:-i**

Kaside 2

Mısra: 33

Galibiyeti seven ata.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh

34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḥhūr

cedel eyle:

1. **cedel eylemez:-mez**

Gazel 134

Mısra: 9

Savaşmak, münakaşa etmek.

9. Nās ile hīç eylemez 'ākıl ü dānā cedel

10. Başına gavgaları cāhil olandur alan

cedvel-i bāğ-ı şevk:

1. **cedvel-i bāğ-ı şevk:**

Gazel 95

Mısra: 4

Şevk bağının su kanalı.

3. Cūy-ı terāne küng ile gülşen-i nāleden geçüp

4. Cedvel-i bāğ-ı şevk olur reşḥa-i nāv-dān-ı ney

cefā:

1. **cefā:**

Gazel 4

Mısra: 7

İncitme, eziyet.

7. Ehl-i dile hemīşe cefā 'ādetüñ midür

8. Ey çarḥ-ı sifle söyle bu esrardan baña

2. **cefā:**

Gazel 6

Mısra: 7

İncitme, eziyet.

7. Bilmem cefâ mı maqşadı yaruñ vefâ mıdur
8. Hem eyler 'arz-ı hışm u gâzab hem gelür baña

3. **cefâ:**

Gazel 32

Mısra: 1

İncitme, eziyet.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür
2. 'Âşık-ı şeydâya zencîr-i müselsel gösterür

4. **cefâ:**

Gazel 88

Mısra: 1

İncitme, eziyet.

1. Hemîşe eyledigüñ dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demüñ 'âşıkâ vefâ mı degül

5. **cefâdur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 10

Ar. İncitme, eziyet.

9. Bûs-ı sîb-i gâbgabuñ bi'llâh almadum henüz
10. Bir cefâdur çekdigüm ol dil-ber-i tannâzedem

cefâ kıl:

1. **cefâ kıl:**

Kaside 16

Mısra: 42

Eziyet, zulüm yapmak; sıkıntı, üzüntü vermek.

41. Hemân sen terk-i âyîn-i vefâ kıl
42. Bu pendüm diñle 'uşşâka cefâ kıl

cefâ vü cevri it

1. **cefâ vü cevri idersin:-er, -sin**

Gazel 115

Mısra: 9

Eziyet ve azap etmek.

9. 'Uşşâka cefâ vü cevri idersin
10. Ey mülket-i hüsne şâh efendüm

cefâgerân-ı dil-âzâre:

1. cefāgerān-ı dil-āzāre:

Gazel 97

Mısra: 6

Gönül inciterek eziyet edenler.

5. Ol vefālî yāre idi meyl-i hātırūm

6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre uğradum

cefākār:

1. cefākār:

Kaside 16

Mısra: 45

Cefa çeken, eziyet ve sıkıntıya katlanan.

45. Bu sözlerden aın şanma cefākār

46. Dime Eşref imiş gāyetde ğaddār

cefā-perver:

1. cefā-perver:

Gazel 53

Mısra: 5

Eziyet seven.

5. Sāde-rūyānı cefā-perver olur hūbānuñ

6. Zīb-i ağūş-ı vefā varsa hāṭ-āverdesidür

cefā-yı dem-be-dem:

1. cefā-yı dem-be-demüñ:-üñ

Gazel 88

Mısra: 2

Zaman zaman olan eziyet.

1. Hemīşe eyledigüñ dil-berā cefā mı degül

2. Cefā-yı dem-be-demüñ ‘āşıkā vefā mı degül

cehd:

1. cehd:

Kaside 18

Mısra: 15

Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.

15. Bī-sa‘y u cehd söylediği şi‘r-i dil-pezi

16. Hayret-fezā-yı nükteverān-ı edībdür

cehennem:

1. cehennem:

Gazel 6

Mısra: 14

Ahirette günahkârların ceza ve azap görecekleri yer. "Cennet" mukabili.

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi

14. Cāhille iḥtilāṭ cehennem gelür baña

cehl-i mürekkep:

1. cehl-i mürekkep:

Gazel 135

Mısra: 9

Bilgisiz olduğunu bilmeme, katmerli cahillik.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yâr idi hengām-ı şabādan

Celālî Paşa:

1. Celālî Paşa:

Kaside 1

Mısra: 33

Celali paşa, kişi ismi.

33. Ya'ni düstür-ı gazā-pîşe Celālî Paşa

34. Ki süm-i eşhebi gül-naķş-ı fezā-yı nuşret

celīs-i ğam:

1. celīs-i ğamdan:-dan

Gazel 41

Mısra: 11

Keder arkadaşı.

11. Hücre-i dilde celīs-i ğamdan

12. Çekilün ğayrı ibālar demidür

cellād-ı çeşm:

1. cellād-ı çeşmi:-i

Gazel 89

Mısra: 5

Öldürücü göz.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf

6. Seyyāl kıldı hūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

cellād-ı nigāh:

1. cellād-ı nigāhuñ:-uñ

Gazel 73

Mısra: 9

Merhametsiz bakış.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa

10. Bir süydan ebrū çağırur lā-tehaf Eşref

cem´:

1. cem´ine:-i, -n, -e

Kaside 18

Mısra: 13

Topluluk, kalabalık.

13. Bu zümrenüñ cem´ine fā´ik şu ´aşrda

14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

Cem:

1. Cem´dür:-dür

Kaside 9

Mısra: 38

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kasesinin olduğu ve o kase ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda

38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem´dür

cemāl:

1. cemāl:

Gazel 14

Mısra: 3

Güzellik II sevgilinin yüzü.

3. Bu cemāl ü bu hüsñ ü behcetle

4. Sevmeyen var mıdur o dil-cüyı

2. cemāl:

Gazel 93

Mısra: 1

Güzellik II sevgilinin yüzü.

1. Mihr-i ruḥuñdan alur ey meh cemāl
2. İştî'ale yeşte'ilü iştî'āl

cemi'yetlen:

1. cemi'yetlenür:-ür

Gazel 124

Mısra: 12

Toplanmak.

11. Oldı revnaḳ-yāb ḫaṭ-ı nev-zuhūruñla senüñ

12. Nüşhā-i ḫüsnüñ ki cemi'yetlenür şîrāzeden

Cenāb-ı Rā'if:

1. Cenāb-ı Rā'if üñ:-üñ

Gazel 124

Mısra: 13

Raif Hazretleri.

13. İştihār-ı nazmıdur 'İzzet cenāb-ı Rā'if üñ

14. Tās-ı vārun-ı sipihri ṭoldıran āvāzeden

cenāb-ı 'ākıf-i zer-bāf-ı nazm:

1. cenāb-ı 'ākıf-i zer-bāf-ı nazma:-a

Gazel 117

Mısra: 17

Şiirin altın dokuyan bilgili büyüğü.

17. Cenāb-ı 'ākıf-i zer-bāf-ı nazma arza nā-şāyān

18. Bu gūne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

cenāb-ı dāver-i dārā-ḫadem Selīm Paşa:

1. cenāb-ı dāver-i dārā-ḫadem Selīm Paşa:

Kaside 2

Mısra: 29

Hükümdara hizmet eden büyük vezir Selim Paşa.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-ḫadem Selīm Paşa

30. Ki bes asāletin imāya cebhesindeki nūr

Cenāb-ı Lūtfi-i sihr-āferīn:

1. Cenāb-ı Lūtfi-i sihr-āferīnüñ:-üñ

Gazel 118

Mısra: 11

Sihirli söz söyleyen Lutfi Hazretleri.

11. Cenāb-ı Lüt̄fi-i sihr-āferīnūñ nazmını tanzīr
 12. Degül haddūñ o bir mu‘ciz-edādur çok çalābsın sen

Cenāb-ı Mennān:

1. **Cenāb-ı Mennān:**

Kaside 6

Mısra: 120

Mennan(kullarına hadsiz, hesapsız rızık veren Allah) Hazretleri.

119. Eylesün anları āsīb-i haṭardan maḥfūz
 120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

Cenāb-ı Muhlis:

1. **Cenāb-ı Muhlis’in:-in**

Gazel 97

Mısra: 17

Muhlis Hazretleri.

17. ‘İzzet cenāb-ı Muhlis’in āsār-ı pākūñi
 18. Tanzīrde selāset-i güftāre uğradum

cennet:

1. **cennetdür:-dür**

Gazel 6

Mısra: 13

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin, iyi insanların gidecekleri yerdir II çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

13. Cennetdür ‘İzzet ehl-i kemālün mecālisi
 14. Cāhille ihtilāṭ cehennem gelür baña

cennet-i me’vā:

1. **cennet-i me’vā:**

Kaside 5

Mısra: 4

Kur'an'da adı geçen sekiz cennetten biri. [Huld, Dâr-üs-selâm, Dâr-ül-karâr, Adn, Me'vâ, Naîm, İlliyyîn, Firdevs].

3. Zībende-i āsār-ı füyūzāt-ı ezeldür
 4. Reşk itse sezā cennet-i me’vā Yeñişehr’e

cerāhat:

1. **cerāhatı:-ı**

Gazel 7

Mısra: 2

Yaradan akan irin.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melâhatı
 2. 'Aks itdi rûy-ı pâkine sînem cerâhatı
- cereyân it:**

1. **cereyân ideyor:-e, -yor**

Kaside 7

Mısra: 9

Olmak, meydana gelmek.

9. İdeyor bāğçe-i hüsn-i edādan cereyân
10. Cûy-ı elfāza olup kûng-i kalem rāh-güzer

cerr-i valā-yı nusret:

1. **cerr-i valā-yı nusret:**

Kaside 1

Mısra: 70

Yardımın yüceliğini kendine doğru çekme.

69. 'İzzetā lāfı koyup gayrı efendüñçün kıl
70. Kulluğuñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nusret

cesed:

1. **cesed:**

Gazel 2

Mısra: 8

Vücut, gövde.

7. Hayretle āyîne bakup endām-ı yāre dir
8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

cev:

1. **cev:**

Gazel 139

Mısra: 14

Arpa tanesi.

13. 'Abeş evkâtını izā'a iden
14. Dem-i hârmene ne hınța gördi ne cev

cevāb vir:

1. **cevāb virdüm:-dü, -m**

Kaside 13

Mısra: 78

Cevaplamak, karşılık vermek.

77. Bu 'itāb ile baña kıldı hitāb
78. Âh itdüm sîneden virdüm cevāb

2. cevāb virsün:-sün

Gazel 87

Mısra: 16

Cevaplamak, karşılık vermek.

15. İşkāl vki‘ oldı yine bahş-i zülfde

16. Virsün Necîb Efendi cevāb idelüm su‘āl

3. cevāb virsün:-sün

Gazel 103

Mısra: 13

Karşılık vermek, icabet etmek.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hün-ı dile virsün cevāb

14. Kūşe-i şimşîr-i ebrûdan su‘ālüm var benüm

4. cevāb virür:-ür

Gazel 130

Mısra: 9

Cevaplamak, karşılık vermek.

9. ‘İzzet Necîb-i nükte-vere kim virür cevāb

10. Âşâr-ı kilki ğibta-fezâ-yı Cerîr iken

cevān:

1. cevānsın:-sın

Kaside 16

Mısra: 24

Genç, delikanlı.

23. Uzatma sen şeh-i iklîm-i ânsın

24. Cevānsın fitne-engîz-i cihānsın

cevāz bul:

1. cevāz buldum:-du, -m

Gazel 103

Mısra: 5

İzin almak.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz

6. Nükte-perdāzum hayāl-ender-hayālüm var benüm

cevāz vir:

1. cevāz vireydi:-e, -y, -di

Kaside 2

Mısra: 51

İzin vermek, müsâade etmek.

51. Vireydi kaṭ' -ı zebān-ı dūrūga ḥukmi cevāz

52. Şehādetin şaşırurdu o demde şāhid-i zūr

cevgān:

1. **cevgānı:-ı**

Tahmis 6

Mısra: 26

Ucu eğri cirit sopası

25. 'Āşık-ı şūrīdeler bakma begüm ma'zūrdur

26. 'Arşa-i nāzuñ senüñdür gūy u çevgānı bu gün

cevher:

1. **cevherümi:-üm, -i**

Kaside 1

Mısra: 64

Var olan bir şeyin özü, esâsı, varlığındaki maya.

63. Ben daḥı tīg-i zebānumdan idüp istimdād

64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

cevher-i ferd-i dehān-ı mevḥūm:

1. **cevher-i ferd-i dehān-ı mevḥūmuñ:-uñ**

Gazel 91

Mısra: 5

Kuruntulu ağzın eşsiz özü.

5. Göreydi cevher-i ferd-i dehān-ı mevḥūmuñ

6. İderdi terk-i cedel ḥikmet-āşnā-yı ḥayāl

cevher-i ḥiddet:

1. **cevher-i ḥiddetle:-le**

Gazel 54

Mısra: 7

Öfkenin mayası.

7. Derūnı cevher-i ḥiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edā idügin biz kırābdan aluruz

cevheriyān-ı hüner:

1. **cevheriyān-ı hüner:**

Gazel 64

Mısra: 17
Uсталıǵın kıymeti.

17. Qadr-i sühanum cevheriyân-ı hüner añlar

18. 'İzzet yine erbâbı ider rağbet-i elmâs

cevlân-zede-i dîde-i mûr:

1. **cevlân-zede-i dîde-i mûr:**

Kaside 10

Mısra: 4

Karıncaın gözlerinde dolaştırma.

3. İdüp irhâ-yı 'inân esb-i hayâle demdür

4. Yine cevlân-zede-i dîde-i mûr eyleyelüm

cevr:

1. **cevr:-i**

Gazel 8

Mısra: 2

Eziyet.

1. Nigâh-ı merhamet itmez o dil-şikâr baña

2. Raķîbe luŗfi nihân cevri âşikâr baña

2. **cevr:-i**

Gazel 30

Mısra: 20

Haksızlık edip incitme, eziyet, zulüm.

19. Çok cevr ü cefâ eyler o meh bâri bilür mi

20. Ol cevri çeken hep dil-i bî-ţâkatimüzdür

3. **cevr:**

Gazel 30

Mısra: 27

Eziyet, zulüm.

27. Cevr ile girîbânımız alursa civânân

28. Bir dâmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

4. **cevr:-i**

Gazel 119

Mısra: 14

Eziyet, zulüm.

13. Saña bilseñ derûnî incizâb u meylini bi'llâh

14. Efendüm 'İzzet-i zâra bu cevri elbet itmezsın

cevr et:

1. **cevr etmeñle:-me, -ñ, -le**

Gazel 59

Mısra: 1

Eziyet etmek.

1. Şanma cānā bize cevr etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

cevr it:

1. **cevr itse:-se**

Gazel 19

Mısra: 7

Eziyet etmek.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevr itse şekvem yok
8. İştüñ mi ki Ferhād eylesüñ Şīrīn'den feryād

2. **cevr itse:-se**

Gazel 19

Mısra: 7

Eziyet etmek.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevr itse şekvem yok
8. İştüñ mi ki Ferhād eylesüñ Şīrīn'den feryād

cevr ü cefā çek:

1. **cevr ü cefā çekmiş:-miş**

Gazel 40

Mısra: 9

Eziyet ve sıkıntı çekmek.

9. Bu kadar cevr ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār
10. İster ister yine bir āfet-i devrān ister

cevr ü cefā eyle:

1. **cevr ü cefā eyler:-r**

Gazel 30

Mısra: 19

İncitici söz söylemek veya davranışlar yapmak.

19. Çok cevr ü cefā eyler o meh bāri bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-tākatimüzdür

cevr ü sitem:

1. **cevr ü sitemden:-den**

Gazel 120

Mısra: 13

İncitici söz veya davranışlar.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmağ gerek yoḥsa

14. Ğüzeller hīç geçer mi ‘āşıq-ı āşüfte ḥālinden

cevr-i bī-ḥisāb:

1. **cevr-i bī-ḥisāb:**

Gazel 148

Mısra: 8

Hesapsız eziyet.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var

8. Her ne çend ‘uşşāka cevır-i bī-ḥisāb eylerse de

cevr-i dırāz:

1. **cevr-i dırāz:**

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Uzun cefa.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile

52. Alışmadum bu mertebe cevır-i dırāz ile

cevr-i yār:

1. **cevr-i yār:**

Gazel 92

Mısra: 3

Sevgilinin eziyeti.

3. Cevır-i yār oldı mübeddel luṭfa dirken nā-gehān

4. Maḥzar-ı ‘unf u ‘itāb olduk ‘ināyetden bedel

ceyb:

1. **ceybini:-i, -n, -i**

Kaside 2

Mısra: 49

Cep. Esvabın bazı yerlerine yapılan kese.

49. İder ‘ināyet ile ceybini ḥazīne-i zer

50. Su‘āl eylemeden ḥaṭır-ı fakīre ḥuṭūr

ceyb-i gül:

1. **ceyb-i gül:**

Gazel 7

Mısra: 1

Ğülün yakası.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde’s t zi-pür-zāri-i mā

2. Bülbulān-ı çemen üftāde be-ğam-ḥvāri-i mā

ceyş-i ğāretger-i kālā-yı sükūt-ı nigh:

1. ceyş-i ğāretger-i kālā-yı sükūt-ı nighūñ:-üñ

Gazel 83

Mısra: 6

Bakışın sessizliğinin servetini yağma eden asker.

5. Tār u mār eyledi sermāye-i sāmānumuzı

6. Ceyş-i ğāretger-i kālā-yı sükūt-ı nighūñ

ceyş-i sürür:

1. ceyş-i sürürun:-un

Kaside 5

Mısra: 7

Sevinç ordusu.

7. Girdi eline ceyş-i sürürun bu yakında

8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pā Yeñişehr'e

cezā-yı lāyık:

1. cezā-yı lāyıkūñ:-u, -ñ, -ı

Gazel 98

Mısra: 13

Uygun ceza.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı

14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülceğizüm

cezā-yı Sinimmār:

1. cezā-yı Sinimmār'a:-a

Gazel 97

Mısra: 10

Mükafatı hakeden kimsenin bilakis maruz kaldığı cezaya verilen isim. İran'lı mitolojik mimarın adı olan Sinimmar'dan gelme bir kullanımdır.

9. Cāy-ı hayāli itmişiken kaşr-ı dīde mi

10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

cezb eyle:

1. cezb eyler:-r

Gazel 63

Mısra: 5

Çekmek II kendine çekmek.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler

6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

cezbe-i üftāde-rübā:

1. **cezbe-i üftāde-rübāyı:**-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 6

Aşıkları çeken cezbe.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler

6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

cezz ü med:

1. **cezz ü med:**

Gazel 39

Mısra: 5

Gel git.

5. Cezz ü med üzredür yem-i bahşāyış-ı cihān

6. Dā'im kenāra mevce-i 'ummān gelür gider

ciger:

1. **cigerüm:**-üm

Kaside 4

Mısra: 44

Ciğer II yürek.

43. Ğam u endüh-ı cihān nāṭıka-bend oldı baña

44. Nār-ı hırmān-ı emāni cigerüm itdi kebāb

cigerçigini yak:

1. **cigerçigini yakmış:**-mış

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Dayanılmaz bir üzüntü vermek.

59. Bir dil-rübādan itmiş beñzersin iftirāk

60. Yakmış senüñ cigerçigini nār-ı iştiyāk

cihān:

1. **cihāna:**-a

Kaside 6

Mısra: 122

Dünya II herkes.

121. Cümlesi şadr-ı sa'ādetde muķīm olsunlar

122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

2. **cihân:**

Kaside 9

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

1. Bahâr irdi yine ferhunde demdür

2. Tarâvetle cihân bâğ-ı İrem' dür

3. **cihana:-a**

Kaside 9

Mısra: 77

Dünya, âlem, cihân.

77. O rütbe hıfzı sârîdür cihana

78. Ki gürgân hep nigâhbân-ı ğanemdür

4. **cihân:**

Kaside 11

Mısra: 24

Dünya, âlem.

23. 'Adl ü inşâfda yek-ţâ-yı zamân

24. Sâyesinde heme âsûde cihân

5. **cihânda:-da**

Kaside 16

Mısra: 7

Dünya, âlem.

7. Cihânda bu iki maĥbûb-ı dil-keş

8. Virürler ĥarmen-i ârâma âteş

6. **cihân:**

Kaside 16

Mısra: 28

Dünya, âlem.

27. Egerçi ben de bir şûĥ-ı cihânüm

28. Cihân içre müşârün bi'l-benânüm

7. **cihânda:-da**

Gazel 27

Mısra: 15

Dünya, âlem.

15. Ne kadar var ise cihânda güzel

16. Cümle âşûfte-hâl-i Eşref' dür

8. **cihān:****Gazel 38**

Mısra: 13

Dünya, âlem.

13. İderse tab‘uma ‘İzzet n’ ola cihān taḥsīn

14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

9. **cihānda:-da****Gazel 49**

Mısra: 4

Dünya, âlem.

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-güsār

4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

10. **cihānda:-da****Gazel 86**

Mısra: 13

Dünya, âlem.

13. Cihānda ‘İzzet-i şeydāya ḡālība maḥsūs

14. Bu ‘āşiqāne terāne bu şā‘irāne ḡazel

11. **cihāna:-a****Gazel 87**

Mısra: 5

Dünya, âlem.

5. Şaldı cihāna velvele nākūs-ı şöhreti

6. Oldı rehīn-i ḡulgule büt-ḥāne-i ḡalāl

12. **cihāndan:-dan****Gazel 96**

Mısra: 9

Dünya, âlem.

9. Germ-i bāzārı cihāndan şoḡıdur

10. Ādemi rīḥ-i ḥusūm-ı ‘ālem

13. **cihāna:-a****Gazel 99**

Mısra: 8

Dünya, âlem.

7. Şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakrum

8. Cihāna rāḡıb olmam zillet-i devlet kabūl itmem

14. **cihān:**

Gazel 143

Mısra: 18

Dünya, âlem.

17. Yâ Rab Veli Paşa' yı felek-cāhı hemîşe

18. Turdukça cihān şāhib-i tūğ u 'alem eyle

cihānbān-ı muzaffer:

1. **cihānbān-ı muzaffer:**

Kaside 1

Mısra: 29

Galip gelenlerin hükümdarı.

29. Geldi zîrâ o cihānbān-ı muzaffer ki anuñ

30. Çekilür pîş-i rikābında livā-yı nuşret

cihet :

1. **cihet :**

Kaside 2

Mısra: 5

Yön, taraf.

5. Fûrûğ-ı mihr-i meserretle töldi çār cihet

6. Güm oldı ğam gibi âşār-ı zulmet-i deycūr

cidāl:

1. **cidālum:-um**

Gazel 112

Mısra: 14

Tartışma, münazara.

13. Mest idüm evzâ-ı küstāhānemüz itmiş zuhūr

14. Yoğsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

cilve:

1. **cilve:**

Gazel 3

Mısra: 6

İşvelenme.

5. Ān mäh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruh

6. Der-meclis-i mā cilve ne-mānd digerī-rā

2. **cilveñe:-ñ, -e**

Gazel 91

Mısra: 9

Naz, işve.

9. Dirüm ki cilveñe ‘aksi kaçır-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

3. **cilvesi:-si**

Gazel 138

Mısra: 3

Naz, işve, eda.

3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine

4. Haṭ gelüp oldı mu ‘arız hüsni-yāre rū-be-rū

cilvegāh:

1. **cilvegāh:**

Gazel 29

Mısra: 5

Cilve yeri.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh

6. ‘Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

cilvegeh-i sırr-ı nihān:

1. **cilvegeh-i sırr-ı nihān:**

Kaside 1

Mısra: 47

Gizli sırların cilve yeri II sır küpü.

47. Zihn-i şafvet-eşeri cilvegeh-i sırr-ı nihān

48. Tab ‘-ı pākīzesi mir ‘āt-ı şafā-yı nuşret

cilveger:

1. **cilveger:**

Gazel 150

Mısra: 1

Cilveli.

1. Dilde hayālī cilveger olmuş ne fā’ide

2. Āyine mazhar-ı şüver olmuş ne fā’ide

2. **cilveger:**

Gazel 158

Mısra: 9

Cilveli.

9. Çeşmümde hayâli ne ‘aceb cilveger olsa
 10. ‘Azmüm o perî peykeri teşhîre degül mi
cilve-i râyiha-i pîrehen:

1. **cilve-i râyiha-i pîrehenî:-i**

Gazel 21

Mısra: 18

Güzel kokulu gömleğin cilvesi.

17. Geşte mehcür-ı tu Ya‘kûb-şifat dîde-sefîd

18. Cilve-i râyiha-i pîrehenî mî-cüyed

cilve-nümâ:

1. **cilve-nümâ:**

Kaside 6

Mısra: 49

Cilve yapan.

49. Şekl-i mikrâzdadur lâm-elifi cilve-nümâ

50. Yâları kıdd-i mezâyaya kabâ-yı çesbân

2. **cilve-nümâ:**

Gazel 123

Mısra: 5

Cilve yapan.

5. Bir güzel kim ola şad şîve ile cilve-nümâ

6. Eylemez mi anı erbâb-ı maḥabbet taḥsîn

cilve-zen-i küçe-i enzâr-ı temâşâ:

1. **cilve-zen-i küçe-i enzâr-ı temâşâ:**

Gazel 5

Mısra: 2

Herkesin seyrettiği temaşa sokağının cilvelisi.

1. Ey serv-i hırâm-âver-i gülzâr-ı temâşâ

2. Ol cilve-zen-i küçe-i enzâr-ı temâşâ

cîm:

1. **cîmler:-ler**

Kaside 6

Mısra: 27

Arapçadaki cim harfî.

27. Cīmler ḥalka-i gīsū-yı nigār-ı ma'nī
28. Ḥāları ḥüsn-i nümāyişde mişāl-i ḥūrān

cirīd-i gamze:

1. **cirīd-i gamzeñ:-ñ**

Gazel 9

Mısra: 10

Yan bakışın cirid oyunu gibi olması.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz

10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

cirm-i meh-i nev:

1. **cirm-i meh-i nev:**

Kaside 4

Mısra: 24

Yeni ayın büyüklüğü.

23. O civān-baḥt-ı felek-pāye ki bindükçe olur

24. Esb-i iclālīne cirm-i meh-i nev sīm rikāb

cism:

1. **cismüme:-üm, -e**

Gazel 44

Mısra: 3

Cisim II vücut.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yā

4. Teb-rīz iden beni leb-i teb-ḥāledārıdur

cism-i dil-ārā:

1. **cism-i dil-ārāmı:-m, -ı**

Gazel 90

Mısra: 1

Gönül süsleyen beden.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel

2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

cism-i lātīf:

1. **cism-i lātīfünde:-üñ, -de**

Tahmis 2

Mısra: 6

İnce, nazik beden.

5. Kim yetişdirdi bu gūne servden bālā seni
 6. Bu nezāket var iken cism-i lātūfūñde senūñ
civān:

1. **civān:**

Kaside 6

Mısra: 116

Genç.

115. Sâlde ħurde ħiredde yine ammā ki büzürg
 116. Re'y ü tedbîrde pîr ħüsn ü melāḥatde civān

2. **civānān:**

Gazel 30

Mısra: 27

Gençler.

27. Cevr ile girîbānımız alursa civānān
 28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

3. **civān:**

Gazel 61

Mısra: 13

Genç.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān
 14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bî-ser ü sāmān ile biz

4. **civān:**

Gazel 139

Mısra: 10

Genç.

9. Pîr-i dihkāndan işit bu sözi
 10. Didi var ey civān pend şinev

civān-baht-ı felek-pāye:

1. **civān-baht-ı felek-pāye:**

Kaside 4

Mısra: 23

Feleğin mertebesinin talihlisi.

23. O civān-baht-ı felek-pāye ki bindükçe olur
 24. Esb-i iclāline cirm-i meh-i nev sîm rikāb

civān-behcet:

1. **civān-behcete:-e**

Gazel 30

Mısra: 35

Taze sevinç.

35. Bu şi'r-i ter olsun o civān-behcete hediye

36. Nev-bāve-i bustān 'ubūdiyyetimüzdür

civān-ı tīg:

1. **civān-ı tīg:**

Gazel 103

Mısra: 12

Güçlü kılıç II bakış.

11. Hiç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh

12. Bir civān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

civān-sāl-i felek-mertebe:

1. **civān-sāl-i felek-mertebe:**

Kaside 6

Mısra: 102

Felek kadar yaşlı genç..

101. Biri devletlü melek-şīme Muḥammed Paşa

102. O civān-sāl-i felek-mertebe mīr-i mīrān

cū:

1. **cūlar:-lar**

Gazel 113

Mısra: 8

Akarsu.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy 'aceb mi

8. Cūlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

cūd:

1. **cūd:**

Kaside 2

Mısra: 60

Cömertlik.

59. Müşīr-i şīr-i şecā'at vezīr-i Cem-'azamet

60. Seḥā vü cūd u 'aṭāda yegāne vü meşhūr

2. **cūd:**

Kaside 9

Mısra: 79
Cömertlik.

79. 'Aṭā vü cūd u iḥsānda yegāne
80. Saḥīdūr ṣāhib-i ḥüsn-i ṣiyemdür

3. cūdına:-ı, -n, -a

Kaside 11

Mısra: 17
Cömertlik.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur
18. Luṭf u iḥsānına gāyet yokdur

cüş eyle:

1. cüş eylemez:-mez

Terkib-bend 1

Mısra: 5
Coşup taşmak II göz yaşının çok fazla akması.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cüş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı ḥurūş eylemez misin

2. cüş eyler:-r

Gazel 61

Mısra: 9
Coşup taşmak.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk
10. Olduḡ āvāre iki dīdesi fettān ile biz

3. cüş eyleyerek:-y, -erek

Gazel 39

Mısra: 7
Coşup taşmak.

7. Yenbū '-ı dilden eyleyerek cüş dem-be-dem
8. Mīzāb-ı çeşme eşk-i firāvān gelür gider

cüşa gel:

1. cüşa gelse:-se

Kaside 9

Mısra: 57
Coşmak, kendinden geçecek duruma gelmek.

57. 'Aceb mi cüşa gelse cüy-ı ṭab'um
58. Benüm 'İzzet merāmum vaşl-ı yemdür

cüş-ı lāle:

1. cūş-ı lāle:

Gazel 29

Mısra: 4

Lalenin açılması.

3. Bir tecellî-zāra döndi şahın-ı gülzār-ı cihān

4. Cūş-ı lāle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

cūş-ı sirişk-i hasret:

1. cūş-ı sirişk-i ḥasretle:-le

Gazel 150

Mısra: 5

Hasret gözyaşının coşkunuğu.

5. Cūş-ı sirişk-i ḥasretle çeşm-i 'āşıkun

6. Müjgānı rişte-i güher olmuş ne fā'ida

cūş-ı teğāfül:

1. cūş-ı teğāfül:

Gazel 55

Mısra: 4

Bilmezden gelmenin coşkunuğu.

3. İtmiş nihāl-i kāmētüñi bāgbān-ı şun'

4. Ser-tā-be-pāy cūş-ı teğāfül ḥurūş-ı nāz

cūy:

1. cūy:

Gazel 10

Mısra: 7

Irmak, akarsu.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem

8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā ḥay ne şafā

cūy-ı 'adl:

1. cūy-ı 'adlūñ:-üñ

Kaside 13

Mısra: 9

Doğruluk ırmağı.

9. Cūy-ı 'adlūñ gülistān-ı 'Ālemi

10. Eyleyüp sîr-āb virdi ḥurremi

cūy-ı belāğat:

1. cūy-ı belāğat:

Gazel 42

Mısra: 6

Güzel söz söylemenin ırmağı.

5. Turmaz akar şükûfe-sitân-ı şahâ'ife
6. Havz-ı hayâle cûy-ı belâgat şığışmıyor

cûy-ı elfâz:

1. cûy-ı elfâza:-a

Kaside 7

Mısra: 10

Sözler ırmağı.

9. İdeyor bâğçe-i hüsn-i edâdan cereyân
10. Cûy-ı elfâza olup küng-i kalem râh-güzer

cûy-ı lutf:

1. cûy-ı lutfı:-ı

Kaside 4

Mısra: 28

Cömertlik ırmağı.

27. has ü hâşâki leâfetde döner berg-i güle
28. Cûy-ı lutfi ile bir gülşen olursa sîr-âb

cûy-ı sirişk:

1. cûy-ı sirişk:

Gazel 61

Mısra: 9

Gözyaşı ırmağı.

9. İki gözden n'ola cûş eyler ise cûy-ı sirişk
10. Olduk âvâre iki dîdesi fettân ile biz

cûy-ı tab':

1. cûy-ı tab'um:-um

Kaside 9

Mısra: 57

Karakter ırmağı II karakterin özelliği.

57. 'Aceb mi cûşa gelse cûy-ı tab'um
58. Benüm 'İzzet merâmum vaşl-ı yemdür

cûy-ı terâne:

1. cûy-ı terâne:

Gazel 95

Mısra: 3

Sesin ırmağı.

3. Cūy-ı terāne küng ile gülşen-i nāleden geçüp
 4. Cedvel-i bāğ-ı şevk olur reşha-i nāv-dān-ı ney

cübbe:

1. **cübbe:**

Gazel 29

Mısra: 7

Uzun ve geniş elbise.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bāğ idüp
 8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabā nev-rūzdur

cüdā:

1. **cüdāyum:-y, -um**

Gazel 141

Mısra: 6

Ayrı.

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeytān
 6. Tarīk-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla’ llāh

cüda it:

1. **cüda itmeyem:-me, -y, -em**

Kaside 13

Mısra: 72

Ayrı.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā
 72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

cüdā düş:

1. **cüdā düşeli:-eli**

Kaside 17

Mısra: 13

Birbirinden uzakta kalmak.

13. Sāle yaklaşıdı cüdā düşeli sen mehveşden
 14. Ki baña künc-i elemde ne mu‘īn ü ne naşīr

cüdā ol:

1. **cüdā olmaz:-maz**

Gazel 148

Mısra: 13

Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā

14. ‘İzzet-i pā-mālī yeksān-ı tūrāb eylerse de

cümle:

1. cümle:

Kaside 2

Mısra: 21

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

21. Bu vakt o vakt-i feraḥdur ki cümle ḡam-zedegān

22. Kemāl-ı şevḡ-i neşāt ile şād olup ide sūr

2. cümlemüz:-müz

Kaside 4

Mısra: 16

Hepsi, herkes.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i ḡayāt-ı tāze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduḡ şād-āb

3. cümle:

Gazel 12

Mısra: 14

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

13. Böyle rindāne ḡazel ṭarḡına ol mahveşüñ

14. ‘İzzetā dīde-i mestānesidür cümle sebeb

4. cümle:

Kaside 16

Mısra: 66

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḡmed

66. Çü sensin cümle ḡūbāna ser-āmed

5. cümleden:-den

Kaside 18

Mısra: 8

Herkes.

7. Söz yok kemāl-ı ma‘arifet ü irticālına

8. Lūṭfī Efendi cümleden ā‘lā muşībdür

6. cümle:

Gazel 21

Mısra: 15

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

15. Hâk bilür söylenilen cümle dūrūğ u būhtān
16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

7. cümle:

Gazel 27

Mısra: 16

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

15. Ne kadar var ise cihānda güzel
16. Cümle āşūfte-hāl-i Eşref" dūr

8. cümle:

Gazel 59

Mısra: 13

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

13. Cümle hūbāna bu gün ben derdūmi 'arz itdüm
14. 'İzzetā dimediler derdūne dermān virürüz

9. cümleden:-den

Gazel 71

Mısra: 6

Cümle, söz.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-āmed bulunur
6. Līk ben añladığım cümleden ā'lā hāfız

10. cümlemüz:-müz

Gazel 77

Mısra: 11

Bütün, herkes.

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt
12. Şevk ile 'ayyūka çıkdı na're-i mestāne bak

11. cümle:

Gazel 107

Mısra: 7

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

7. Halkı bir nīm-nigehle iderüm cümle helāk
8. Āfet-i cān u belā-güster-i tendür nigehüm

12. cümlesi:-si

Gazel 132

Mısra: 15

Ar. Bütün, hep, müstesnası olmayarak.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ţaraf olsun
 16. Bir başka su'ālüm var efendüm dağı senden

13. **cümleden:-den**

Kaside 5

Mısra: 72

Hepsinden, tümünden (Kıyas yapılmakta).

71. Dā'im ide haqq devletini 'ömrini efzūn
 72. İşte bu du'ā cümleden ā'lā Yeñişehr'e

14. **cümlesi:-s, -i**

Kaside 6

Mısra: 18

Bütün, herkes.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağā-yı 'aşrı
 18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüşt-gezān

15. **cümlesi:-s, -i**

Kaside 6

Mısra: 121

Bütün, herkes.

121. Cümlesi şadr-ı sa'ādetde muķīm olsunlar
 122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

3. **cümlesi:-s, -i**

Gazel 83

Mısra: 12

Bütün, herkes.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
 12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-hūn-ı nigeħūñ

cünbiş:

1. **cünbiş:**

Gazel 8

Mısra: 3

Zevk, eğlence.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü ʔarab güzel ammā
 4. Pek ıztırāb virür şubḥ-dem ħumār baña

cünbiş-i şāhane:

1. **cünbiş-i şāhanemüz:-müz**

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Mükemmel eğlence.

19. N'oldı şebâne cünbiş-i şāhanemüz bizüm

20. Sākīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

cünbiş-i tūbā-yı cennet:

1. cünbiş-i tūbā-yı cennet:

Gazel 26

Mısra: 2

Cennetteki Tūbâ ağacının hareketi.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i leṭāfet var

2. Nihāl-i kāmetin de cünbiş-i tūbā-yı cennet var

cünbüş:

1. cünbüş:

Gazel 77

Mısra: 18

Kımıldanma, hareket II zevk, eğlence.

17. 'İzzetā bir vech ile ta 'rīf olunmaz zevkumüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

2. cünbüş:

Gazel 132

Mısra: 21

Zevk, eğlence.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş

22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rūhı bedenden

cünbüş-i yārān-ı kühen:

1. cünbüş-i yārān-ı kühenden:-den

Gazel 132

Mısra: 18

Eski sevgililerin neşesi.

17. Gelmez mi 'aceb hāṭıruña zevk-i şebāne

18. Yād itmeyesin cünbüş-i yārān-ı kühenden

cünd-i şitā:

1. cünd-i şitāya:-y, -a

Kaside 9

Mısra: 11

Kış askeri II kar, yağmur.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya
12. Yine şāh-ı bahāruñ kaçdı kemdür

2. **cünd-i şitāy** :-y, -ı

Kaside 9

Mısra: 31

Kış askeri.

31. Ğaraż bozmaķsa ger cünd-i şitāy
32. Firār itmişdür ol bir hayli demdür

cünün:

1. **cünūnumı**:-um, -ı

Gazel 89

Mısra: 1

Çılgınlık, delilik.

1. Tahrīk idüp cünūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl
2. Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

cünün get:

1. **cünün getürdi**:-ür, -dü

Gazel 8

Mısra: 6

Delirtmek.

5. Hezār şevķ ile şahrā-neverd-i 'aşķ-ı gülüm
6. Cünün getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

cür'a-nüş-ı fitne:

1. **cür'a-nüş-ı fitne:**

Gazel 23

Mısra: 1

Fitne zehrini içen.

1. Nigāhı cür'a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür
2. Amān bilmez o hūnī ğamzesi bir özge āfetdür

cürm:

1. **cürm:**

Tahmis 6

Mısra: 22

Suç, günah.

21. 'Ārız-ı tábānuña teşbīh-i māh itdümse de
22. Nāme-i ā' mālī cürm ile siyāh itdümse de

cüst:

1. cüste:-e

Tahmis 2

Mısra: 24

Araştırma, arama.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

cüst ü cū eyle:

1. cüst ü cū eyledüm:-dü, -m

Gazel 103

Mısra: 15

Aramak, araştırmak.

15. Bulmadum imkân-ı rü'yet eyledüm çok cüst ü cū
16. Ba'd-ezîn meyl-i ıtarık-ı i'tizālum var benüm

2. 5. Ç

çağır:

1. çağırur:-ur

Gazel 73

Mısra: 10

Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa
10. Bir süydan ebrū çağırur lā-teḥaf Eşref

çağla:

1. çağlamaz:-maz

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Coşkun şekilde akmak.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı ḥurūş eylemez misin

çāh-ı nisvān:

1. çāh-ı nisvāndadur:-da, -dur

Gazel 157

Mısra: 10
Unutulma kuyusu.

9. 'Aşr-ı hüsnünde eyâ şüh-ı şeker güftârum
10. Çāh-ı nisyādadur Yūsuf-ı Mısr' uñ nāmı

çāh-ı zenaḥdān:

1. çāh-ı zenaḥdānında:-ı, -n, -dan

Gazel 47

Mısra: 5

Çene çukuru.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında
6. Olsalar vāqıf ger ser-te-ser ihvān ağlar

2. çāh-ı zeneḥdānuña:-u, -ñ, -a

Gazel 58

Mısra: 9

Çene çukuru.

9. 'İzzet' i ḥabs idicek çāh-ı zeneḥdānuña
10. Ḥam-ı zūlfūñ gibi ol bī-günehe kayd olmaz

çāk:

1. çāk:

Gazel 3

Mısra: 3

Yarık, yırtık.

3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī
4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünin perde-derī-rā

2. çāk:

Gazel 139

Mısra: 2

Tam.

1. Şem'-i bezm-i ıtarab bir āfeti sev
2. Çıksun 'aşkıyla çak tepeñden 'alev

çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık:

1. çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık:

Gazel 76

Mısra: 2

Ağaran tan yerinin gömleğinin yakasını yırtan II güneşin doğuşu.

1. Pertev-i ruhları reşk-âver-i mihr-i bârık
2. Biri çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık

çāker:

1. çākerüñi:-üñ, -i

Kaside 3

Mısra: 32

Kul, köle, bende.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür
32. Kōr mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

çāk-ı girībān:

1. çāk-ı girībān:

Kaside 7

Mısra: 23

Yırtık yaka.

23. Şubḥ ider çāk-ı girībān güşād itdükçe
24. Tügme-i sīne-i şāfın o meh-i sīmīn-ber

2. çāk-ı girībān:

Gazel 40

Mısra: 8

Yaka yırtma.

7. Sīne-i şubḥ-ı ḥuşūle gele tā mihr-i ümīd
8. Şeb-i ḥasretde niçe çāk-ı girībān ister

çāk-ı girībān eyle:

1. çāk-ı girībān eylemez:-mez

Tahmis 6

Mısra: 16

Yakasını yırtmak.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmūrdur
16. Bī-sebeb çāk-ı girībān eylemez elbette yār

çāk-ı girībān id:

1. çāk-ı girībān iderek:-erek

Gazel 159

Mısra: 3

Yaka yırtmak.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girībān iderek
4. Ser-be-şahrā vü beyābān olacak dem geldi

çāk-sāz-ı cev̄b-i ğayret:

1. çāk-sāz-ı cev̄b-i ğayret:

Gazel 144

Mısra: 7

Çabanın yakasını yırtan.

7. Nice ben çāk-sāz-ı cev̄b-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūh aġyār ile ūlfetde bizden ictināb ūzre

çāk-zen-i cāme-i nāmūs:

1. çāk-zen-i cāme-i nāmūs:

Gazel 56

Mısra: 12

Namus elbisesini yırtan.

11. Hıl'at-ı fahrı idüp zāhid-i ħar zīver-i dūş
12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

çalāb:

1. çalābsın:-sın

Gazel 118

Mısra: 12

Îlâh. Mâbud.

11. Cenāb-ı Lūtfi-i sihr-āferīnūñ nazmını tanzīr
12. Degül ħaddūñ o bir mu'ciz-edādur çok çalābsın sen

çālāk:

1. çālāk:

Kaside 6

Mısra: 41

Çabuk hareket eden, çevik.

41. Ğaynlar ğāret-i kālā-yı ħiredde çālāk
42. Fāsı şūriş-fiken-i ħātır olur bir fettān

çal:

1. çaldıġı:-dıġ, -ı

Gazel 53

Mısra: 9

(Bir mûsikî eserini) Bir çalgı ile icrâ etmek.

9. Evc-i eflākde meşķ itdi meger nālelerüm
 10. Zühre' nūñ çaldığı 'uşşāķa nevā perdesidür

çalın:

1. **çalınur:-ur**

Gazel 96

Mısra: 23

(Mızıkayı)Üflemek sûretiyle ses çıkarmasını sağlamak.

23. Çalınur nevbet-i iclālinde

24. Dem-be-dem nāy u kudüm-ı 'ālem

çalış:

1. **çalış:**

Müfret 6

Mısra: 1

Bir şeyin olması, yapılması, elde edilmesi için gereken gayreti göstermek, çaba sarfetmek.

1. Çalış olmağa ķul alay begine

2. 'Ālemün bakma bir alay begine

2. **çalış:**

Gazel 161

Mısra: 3

Bir şeyin olması, yapılması, elde edilmesi için gereken gayreti göstermek, çaba sarfetmek.

3. Germi-i meclis-i aķbāba çalış hem-ķü temmüz

4. Araya ķatma bürüdet hele dey-māh gibi

çār:

1. **çār:**

Kaside 2

Mısra: 5

Dört, ķihâr.

5. Fűrüg-ı mihr-i meserretle ķoldı çār cihet

6. Güm oldı ģam gibi āşār-ı zulmet-i deycür

çār-çeşm-i intizār ol:

1. **çār-çeşm-i intizār olsam:-sa, -m**

Gazel 81

Mısra: 13

Dört gözle beklemek.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā

14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetūñ

çāre:

1. **çāresi:-si**

Kaside 3

Mısra: 44

Deva.

43. Şem ‘-i ruḥsārına pervāne-i dil oldu düçār

44. Çāresi şimdi nedür āteş-i ḥasretle yanar

2. **çāre:**

Kaside 13

Mısra: 54

Deva II çözüm.

53. Aldı göñlüm ḳaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

3. **çāre:**

Gazel 131

Mısra: 8

Deva II çözüm.

7. Yā lebūñ emdir yā ḳıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīğ

8. Ḥaste-i hicrānuña bir çāre baḳ Allāh için

çāre ara:

1. **çāre ararmış:-ar, -mış**

Kaside 4

Mısra: 35

Çözüm yolu aramak.

35. Postı ḳurtarmağa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

çāre yok:

1. **çāre yok:**

Gazel 46

Mısra: 5

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok
6. Zümre-i ağıyardan eyler hāzer maḥbūblar

2. çāre yok:

Gazel 142

Mısra: 4

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

3. Bāgda nergise ben şarf-ı nigāh itdükçe
4. Çāre yok dīde-i mestāne gelür hāturuma

3. çāre yok:

Gazel 4

Mısra: 12

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

11. Ammā raḳībden hāzer eyler ne işlesün
12. Yok çāre buse virmege ruḥsārdan baña

4. çāresi yok:

Kaside 7

Mısra: 76

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

75. Beni Mevlā seni vaşf itmekiçün halk itmiş
76. Seni medḥ idecegüm çāresi yok tā maḥşer

çāre-i ‘aşk:

1. çāre-i ‘aşk:

Gazel 48

Mısra: 9

Aşkın dermanı.

9. Yā seferdür yā taḥammül dinülür çāre-i ‘aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer ‘āşıklar

çāre-sāz-ı derdmendān:

1. çāre-sāz-ı derdmendān:

Kaside 9

Mısra: 49

Dertlilere çare bulan.

49. Lebūñ ey çāre-sāz-ı der[d]mendān
50. Marīz-i pister-i hicrāna emdür

çarh:

1. **çarha:-a****Kaside 7**

Mısra: 22

Felek, gök.

21. Bir dahı gösteremez tîğ-i hilâli yalman

22. Çarha ebrû-yı dil-âşûbı çekerse hançer

2. **çarhı:-ı****Gazel 47**

Mısra: 9

Felek, gökyüzü.

9. Ebr-püş eyleyeli dūd-ı derūnum çarhı

10. Tırma sükkân-ı semâ her dem ü her ân ağlar

3. **çarhla:-la****Gazel 128**

Mısra: 13

Gökyüzü, felek.

13. Çarhla biz devr-i Mevlânâ'dayuz 'İzzet yine

14. Demdür itsün nây-ı hâme nağmehâ-yı nev-zemîn

4. **çarhı:-ı****Gazel 160**

Mısra: 4

Gökyüzü.

3. Nâr-ı hasretle tenüm tûde-i hâkisterdür

4. Korkarum sūz-ı dilüm çarhı yaçar açma beni

2. **çarha:-a****Gazel 29**

Mısra: 14

Gökyüzü.

13. 'İzzetâ dem-sâz-ı hāmī-i bülend-āvâz olup

14. Eyle feryāduñ resīde çarha tâ nev-rūzdur

çarh-ı denī:1. **çarh-ı denī:****Gazel 58**

Mısra: 3

Alçak felek.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarh-ı denī

4. 'Ankebūt āğına şeh-bz begüm şayd olmaz

çarh-ı dūn:**1. çarh-ı dūn:****Kaside 3**

Mısra: 30

Alçak felek.

29. Āşafā böyle mi āgāz iderüm vaşfuña ben

30. Çarh-ı dūn itmese dil-teng-i ğumūm-ı bisyār

2. çarh-ı dūnuñ:-uñ**Gazel 99**

Mısra: 4

Alçak felek.

3. Ben ol mey-nüş-ı istiğnā-furūş-ı bezm-i ‘aşkum kim

4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet qabūl itmem

çarh-ı gerdān:**1. çarh-ı gerdān:****Kaside 6**

Mısra: 64

Dönen felek.

63. O vezīr [i]bnū vezīr a‘nī Velī Paşa kim

64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarh-ı gerdān

çarh-ı ma‘ārif:**1. çarh-ı ma‘ārifde:-de****Kaside 6**

Mısra: 32

Hüner çarkı.

31. Zāllar zirve-i ebrāc-ı hünerde ahter

32. Rāları çarh-ı ma‘ārifde hilāl-ı rahşān

çarh-ı sifle:**1. çarh-ı sifle:****Gazel 4**

Mısra: 8

Alçak felek.

7. Ehl-i dile hemīşe cefā ‘ādetūñ midür

8. Ey çarh-ı sifle söyle bu esrardan baña

çayırılan:

1. **çayırlandı:-dı**

Kıt'a 4

Mısra: 4

Yeşillenmek.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nābit

4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

çehre:

1. **çehresine:-si, -n, -e**

Kaside 4

Mısra: 2

Yüz, sima.

1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkāraye ẖāb

2. Eyledi lutf-ı ẖudā çehresine reşş-i gül-āb

çehre-güşāyende-i bîkr-i efkār:

1. **çehre-güşāyende-i bîkr-i efkār:**

Kaside 3

Mısra: 4

Yeni fikirlerin kendinden geçen görünüşü.

3. H̱āmedür māsīta-perdāz-ı 'arūsān-ı hayāl

4. H̱āmedür çehre-güşāyende-i bîkr-i efkār

çehre-i nîlüferî:

1. **çehre-i nîlüferîdendür:-den, -dür**

Gazel 36

Mısra: 8

Su çiçeğinin yüzü II aşığın âşkından dolayı sararmış yüzü.

7. Hemîşe inkişāf-ı sırr-ı mektûm-ı dil-i 'āşık

8. Dü çeşm-i ẖûn-feşān u çehre-i nîlüferîdendür

çehre-i zerd:

1. **çehre-i zerdümde:-üm, -de**

Gazel 46

Mısra: 7

Solgun, sararmış yüz.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi

8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

çek:

1. çekemez:-e, -mez

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Katlanmak, tahammül etmek.

11. Pek ter mizâcdur çekemez âh u nâleyi

12. Efsâne-i elemde kusun dil itâleyi

2. çekmeñ:-me, -ñ

Tahmis 2

Mısra: 7

Katlanmak, tahammül etmek.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şikletün her cāmenün

8. Tār u pūd-ı hānde-i gülden gerek pīrāhenün

3. çekmez:-mez

Kaside 3

Mısra: 20

Katlanmak, tahammül etmek.

19. Lem‘a-yāb olsa kamer re‘y-i münīrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

4. çekmeli:-meli

Gazel 4

Mısra: 13

Katlanmak, tahammül etmek.

13. ‘İzzet tahammül eylemeli çekmeli hemān

14. Her ne gelürse baht-ı sitemkārdan baña

5. çeker:-er

Kaside 7

Mısra: 12

(Bir şeyi veya bir kimseyi hareket ettirerek bulunduğu yerden) Başka bir yere doğru götürmek, hareket ettirip sürüklemek.

11. Bıkr iken ma‘ni-i bīgāne yine bī-pervā

12. Āşinālıklar idüp lafz anı ağūşa çeker

6. çekerse:-er, -se

Kaside 7

Mısra: 22

(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) Kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak

21. Bir dağı gösteremez tīg-i hilāli yalman

22. Çarha ebrū-yı dil-āşūbı çekerse hançer

7. **çekersem:-er, -se, -m**

Kaside 16

Mısra: 29

(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) Kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

29. Çekersem 'âleme tîğ-i nigâhı

30. Helâk eyler hezârân bî-günâhı

8. **çeker:-er**

Gazel 47

Mısra: 5

Hissetmek, duymak.

5. Yûsuf-ı dil ne çeker çâh-ı zenaḥdânında

6. Olsalar vâkıf ger ser-te-ser ihvân ağlar

9. **çekemez:-e, -mez**

Gazel 47

Mısra: 19

Tahammül edememek, kıskanmak.

19. Bende-i Mîr Selîm olduğımı hîç çekemez

20. Hasedinden baña bu künbed-i gerdân ağlar

10. **çeker:-er**

Gazel 56

Mısra: 3

(Pişmanlık) Yaşamak.

3. Hîç nedâmet mi çeker sözde te'emmülle giden

4. Ruḥ-ı endîşede nakş-ı kef-i efsûs olmaz

11. **çeker:-er**

Gazel 95

Mısra: 18

Katlanmak, tahammül etmek.

17. Şîven-i kilik-i 'İzzet'i gûş iden 'âşık-ı ḥazîn

18. Hîç çeker mi bir daḥı bezmde imtinân-ı ney

12. **çekmeyem:-me, -y, -em**

Gazel 96

Mısra: 16

Sıkıntılı bir durumu yaşamak, katlanmak.

15. Şöyle lâ-ya'kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bîm-i hücûm-ı 'âlem

13. çekdi:-di

Gazel 98

Mısra: 11

(Sıkıntı ve üzüntü duyarak) yaşamak, ızdırıp içinde olmak.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefāya heveskār olan gönülceğizüm

14. çeksün:-sün

Gazel 98

Mısra: 13

(Sıkıntı ve üzüntü duyarak) yaşamak, ızdırıp içinde olmak.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı

14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülceğizüm

15. çeksem:-se, -m

Gazel 124

Mısra: 7

(Bir şeyi veya bir kimseyi hareket ettirerek bulunduğu yerden) Başka bir yere doğru götürmek, hareket ettirip sürüklemek.

7. Çeksem ağuş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten

8. Jeng alur āyīne elbet germī-i ḥamyāzeden

16. çekme:-me

Gazel 126

Mısra: 5

Kaldırıp, yönlendirmek.

5. Hañcer-i cevri amān çekme baña

6. O kemān gibi olan kaşuñ için

17. çekerüz:-er, -üz

Gazel 140

Mısra: 16

Çekmek.

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür 'İzzet ğaraż

16. Rişte-i naẓmı çekerüz sū-be-sū

18. çekdi:-di

Gazel 146

Mısra: 7

Çekmek.

7. 'Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük

8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş'āra

19. **çekdigüm:-dig, -üm**

Gazel 124

Mısra: 10

(Eziyet ve sıkıntı) Çekmek.

9. Būs-ı sīb-i ğabğabuñ bi'llāh almadum henüz

10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i ʔannāzeden

20. **çekdürme:-dür, -me**

Gazel 71

Mısra: 2

(Eziyet ve sıkıntı) Çekmek.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

21. **çekmekde:-mekde**

Gazel 55

Mısra: 12

Katlanmak, tahammül etmek.

11. Germ-iştiyāk ruḥṣat-ı 'arz-ı niyāz olup

12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hūş-ı nāz

22. **çekmekdeyüz:-mekde, -y, -üz**

Gazel 129

Mısra: 13

Katlanmak, tahammül etmek.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın

14. Eskitdi bizi ğayrı ezāsı Yenişehir'in

çeken:

1. **çeken:**

Gazel 30

Mısra: 20

Güç durumlara dayanan, katlanan(kimse).

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi

20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-ṭākatimüzdür

çekide ol:

1. **çekide olmuş:-miş**

Gazel 147

Mısra: 8

Damıtılmış.

7. Gülberg-i 'ārızında degül şebnem-i 'arāk
8. Olmış çekide kaçre-i eşk-i ter üstüne

çekil:

1. **çekilür:-ür**

Kaside 1

Mısra: 30

Yükselmek.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

2. **çekilün:-ün**

Gazel 41

Mısra: 12

Çekilmek; bulunduğu yerden uzaklaşmak.

11. Hücre-i dilde celīs-i ğamdan
12. Çekilün gayrī ibālar demidür

3. **çekilir:-ir**

Gazel 132

Mısra: 5

Katlanılmak, tahammül edilmek.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi
6. Bi' llāh uşanmaz mısın envā'-ı miñnetden

çekin:

1. **çekindi:-di**

Gazel 114

Mısra: 14

Canı istemek.

13. Sāḫiyā şun meded ol bāde-i rūḥ-efzāy
14. Ki leb-i yār-ı mey-āşāma çekindi cānum

çekül:

1. **çekül:**

Kaside 16

Mısra: 43

Çekilmek, uzaklaşmak.

43. Çekül ser-ḥalka-i 'uşşāḳdan dir
44. Merām-ı Eşref ammā müstetirdir

çek:

1. çeküp:-üp

Gazel 142

Mısra: 9

Yanına almak, çekmek.

9. Yāri tenhāca çeküp nūş-ı şarāb itmegiçün

10. Şunda bir kūşe-i kāşāne gelür hāturuma

çemen:

1. çemende:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āhir yaķar bu şu‘le-i āvāz lānemi

2. çemende:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

3. çemende:-de

Kaside 9

Mısra: 3

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

3. Nağam-rīz oldu bülbüller çemende

4. Açıldı gonce-i hātır ne ğamdur

4. çemende:-de

Kaside 9

Mısra: 45

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

45. Görüp bu hāleti bülbül çemende

46. Neşātından ğazel-senc-i nağamdur

5. çemene:-e

Gazel 10

Mısra: 1

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

1. Bir kaç aħbāb ile çıķmak çemene hey ne şafā

2. Bā-huşuş ortada dönsün ķadeh-i mey ne şafā

6. **çemende:-de**

Gazel 18

Mısra: 5

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmuş derünunda meger bir derd ruh

7. **çemenden:-den**

Gazel 132

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

3. Şor bûy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden

8. **çemende:-de**

Gazel 19

Mısra: 10

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı ‘ālemde

10. Çemende ‘andelīb eyler gül ü nesrīnden feryād

9. **çemende:-de**

Gazel 133

Mısra: 10

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

9. O serv-şadde ki var bu kırısmelerle çıkış

10. Nice şaşırmasun ‘ar‘ar çemende reftārın

10. **çemenī:-i**

Gazel 21

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

3. Her ki-rā bûy-ı hevā ‘ıtr-meşām-ı heves’ est

4. Gül-i rüyī leb-i cüyī çemenī mī-cüyed

11. **çemende:-de**

Gazel 33

Mısra: 12

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

11. Bak imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza dikkatle

12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

12. **çemende:-de**

Gazel 68

Mısra: 3

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

3. Nergisüñ baǵdum çemende çeşmine

4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraž

13. **çemenden:-den**

Gazel 132

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

3. Şor bŷy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden

çemen-i devlet ü iclāl:

1. **çemen-i devlet ü iclāle:-e**

Kaside 6

Mısra: 104

Ululuk ve mutluluğun çimeni.

103. Gül-bün-i tāze-res-i gülşen-i mecd ü iķbāl

104. Çemen-i devlet ü iclāle ķadi serv-i çemān

çemen-i vuşlat:

1. **çemen-i vuşlatuñā:-uñ, -a**

Gazel 100

Mısra: 4

Kavuşma çimenliğı.

3. Şanma ķapılurdum gül-i ħurşīde felekde

4. Düşsem çemen-i vuşlatuñā şebnemüñ olsam

çemenistān:

1. **çemenistāna:-a**

Kaside 6

Mısra: 73

Çimenlik, çemenzar.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i ħıfzı

74. Bir daħı olmaz idi pā-zede-i bād-ı ħazān

çemenzār:

1. **çemenzâr:**

Gazel 143

Mısra: 5

Çimenlik.

5. Hengâm-ı bahâr irdi yeşillendi çemenzâr

6. Güller gibi açıl da hemân 'ayş u dem eyle

çemenzâr-ı siyâdet:

1. **çemenzâr-ı siyâdetdür:-dür**

Gazel 141

Mısra: 11

Efendiliğin bahçesi.

11. Senüñ nesl-i şerîfüñ bir çemenzâr-ı siyâdetdür

12. Ben anda sebze-i bî-gâne sâyum yâ Resûla'llâh

çend:

1. **çend:**

Tahmis 2

Mısra: 28

Birkaç.

27. Yok mecâl inkâra sensin hep bilür halk-ı cihân

28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ hicâbuñdan nihân

çengi:

1. **çengile:-le**

Gazel 95

Mısra: 12

Çeng denilen sazı çalan kimse.

11. Fehm idemezdi mey-keşân-ı mantık-ı tayr remzini

12. Çengile erğanün eger olmasa tercemân-ı ney

çerağ:

1. **çerağ:**

Gazel 145

Mısra: 4

Mum, kandil II ıışık, alev.

3. Ben saña müştâk iken fâ'ik-i 'uşşâk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ âh âh

çeşm:

1. **çeşmini:-i, -n, -i**

Kaside 9

Mısra: 9

Göz.

9. Seherde çeşmini mestâne nergis

10. Süzerken akçe düşdi şanma nemdür

2. **çeşmüñe:-üñ, -e**

Gazel 10

Mısra: 10

Göz.

9. Pāk idüp āyīne-i hātırı gerd-i gamdan

10. Ğuşsa ‘İzzet görine çeşmüñe lā-şey ne şafā

3. **çeşmini:-i, -n, -i**

Kaside 10

Mısra: 6

Göz.

5. ‘Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engīz

6. Hāsadin çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

4. **çeşmine:-in, -e**

Kaside 13

Mısra: 41

Göz.

41. Çeşmine reşk eyler āhū-yı hoten

42. Ögredür Hārūt’a bu fen-i fiten

5. **çeşmümde:-üm, -de**

Gazel 158

Mısra: 9

Göz.

9. Çeşmümde hayāli ne ‘aceb cilveger olsa

10. ‘Azmüm o perī peykeri teşhīre degül mi

6. **çeşmi:-i**

Gazel 23

Mısra: 1

Göz.

1. Nigāhı cür‘a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür

2. Amān bilmez o hūnī gamzesi bir özge āfetdür

7. **çeşmi:-i**

Gazel 30

Mısra: 13

Göz.

13. Çeşmi gibi ĩmānı siyeh bir büt-i nāzik

14. Düzd-i nıgehi muntazır-ı ġāretimüzdür

8. **çeşm:**

Gazel 49

Mısra: 6

Göz.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'ın olur

6. Ebrū vü hāl ü çeşm ü ruġı yek-kabiledür

9. **çeşmine:-i, -n, -e**

Gazel 68

Mısra: 3

Göz.

3. Nergisüñ baķdum çemende çeşmine

4. Añladum ol dīde-i cādū ġaraż

10. **çeşmüm:-üm**

Gazel 73

Mısra: 5

Göz.

5. Çeşmüm ne 'aceb ġirye ile perdelenürse

6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

11. **çeşmüm:-üm**

Gazel 78

Mısra: 4

Göz.

3. Ne dem ki hāl-i 'ızaruñ ġörürse ġarķ-ı 'araķ

4. Olur dü merdümüñ çeşmüm āba müstaġraķ

12. **çeşmem:-em**

Gazel 104

Mısra: 7

Göz.

7. Pīrāhen-i sefīdī çeşmem be-ber-keşīde'st

8. Ya 'ķūb'em u zi-hecr-i Yūsuf esef ne-dārem

13. **çeşmümdür:-üm, -dür**

Gazel 107

Mısra: 5

Göz.

5. Perveriş-yāfte-i merdümün çeşmümdür

6. Güyiyā pençe-i āhū-yı hoten'dür nigeüm

14. **çeşmün:-ün**

Gazel 114

Mısra: 5

Göz.

5. Sen de çeşmün gibi mestāne edā olmuş iken

6. Beni mestür-ı kıyās itme şağın sultānum

15. **çeşmün:-ün**

Gazel 118

Mısra: 8

Göz.

7. Nigāhuñ mest olup gamzeñle hem-dest-i tegāfüldür

8. Mey-i nahvetle çeşmün gibi hālā ser-girānsın sen

16. **çeşmüme:-üm, -e**

Gazel 135

Mısra: 9

Göz.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

çeşm çeşme:

1. **çeşm çeşme:**

Gazel 138

Mısra: 12

Göz göze.

11. Ögredür eczā-yı hüsnün birbirine şīveler

12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tārā rū-be-rū

çeşmān:

1. **çeşmānına:-ın, -a**

Gazel 59

Mısra: 7

Gözler.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmânına şordum didiler
8. Tîğ-i ser-tîzimüze şu yerine kı̄n virirüz

çeşm-âşnâ-yı süzen-i müjgân-ı nâz:

1. çeşm-âşnâ-yı süzen-i müjgân-ı nâz:

Gazel 89

Mısra: 11

Naz kirpiklerinin iğnesinin alışığı olan.

11. Çeşm-âşnâ-yı süzen-i müjgân-ı nâz ider

12. Ser-rişte-i füsûnumı bir tıfl-i ħurde-sâl

çeşm-i 'âşık:

1. çeşm-i 'âşık: -uñ

Gazel 150

Mısra: 5

Aşığın gözü.

5. Cüş-ı sirişk-i ħasretle çeşm-i 'âşık: -uñ

6. Müjgâmı rişte-i güher olmuş ne fâ'ida

çeşm-i bülbül:

1. çeşm-i bülbül:

Gazel 47

Mısra: 8

Bülbülün gözü II aşığın gözü.

7. Jâle zann eyleme berg-i gül-i ħandân üzre

8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistân ağlar

2. çeşm-i bülbülden: -den

Gazel 29

Mısra: 8

Bülbülün gözü.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile 'azm-ı bāğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbülden kı̄bâ nev-rûzdur

çeşm-i cân u dil:

1. çeşm-i cân u dil:

Gazel 3

Mısra: 3

Can ve gönül gözü.

3. Rüşenlenüp kudümüñ ile çeşm-i cān u dil
4. Bulduk meserret-i ebedī şevk-i sermedī

çeşm-i cellād:

1. çeşm-i cellāduña:-uñ, -a

Gazel 83

Mısra: 13

Merhametsiz göz.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldu
14. Şanemā şanma şakın kaldı maşūn-ı nigeñ

çeşm-i cihān:

1. çeşm-i cihān:

Kaside 13

Mısra: 7

Dünyanın gözü II herkesin gözü.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihān
8. Ma' deletde mekremetde bī-gümān

çeşm-i devrān:

1. çeşm-i devrān:

Kaside 11

Mısra: 40

Dünyanın gözü II herkesin gözü.

39. Nazm-ı rengīnine 'ālem hayrān
40. Görmemiş mişlini çeşm-i devrān

çeşm-i dil ü cān:

1. çeşm-i dil ü cān:

Gazel 40

Mısra: 12

Can ve gönül gözü.

11. Tütüyādur gözümüñ nūrı baña ḥak-i rehūñ
12. Şanma çeşm-i dil ü cān kühl-i şıfāhān ister

çeşm-i felek:

1. çeşm-i felekden:-den

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Feleğin gözü.

47. Dūd-ı derūnum itse şu 'ūd āsmāna dek

48. Çeşm-i felekden eşk akıdur hākdāne dek

çeşm-i fettān:

1. çeşm-i fettān:

Gazel 115

Mısra: 13

Fitne çıkaran göz.

13. Sende var iken o çeşm-i fettān

14. Yok 'İzzet için refāh efendüm

çeşm-i füsünkār:

1. çeşm-i füsünkārdan:-dan

Gazel 4

Mısra: 10

Büyüleyici göz.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şüh bīvefā

10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan baña

çeşm-i habāb:

1. çeşm-i habāb:

Gazel 144

Mısra: 6

Sevgilinin su kabarcıklarına benzeyen gözleri.

5. N'ola duht-ı rezūn her dem gözünde uça ey sākī

6. Ğubār-ı haṭ-ı la' lūn sürmedür çeşm-i habāb üzre

çeşm-i h'āb-ālūd-ı yār:

1. çeşm-i h'āb-ālūd-ı yārı:-ı

Kaside 13

Mısra: 12

Yarin uyku bulaşmış (uykulu) gözü.

11. Fitne devründe nihān oldu meger

12. Çeşm-i h'vāb-ālūd-ı yārı ide yer

çeşm-i insāf:

1. **çeşm-i inşāf:**

Kaside 8

Mısra: 59

Merhametli göz.

59. Bakılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

çeşm-i mest:

1. **çeşm-i mesti:-i**

Gazel 103

Mısra: 13

Baygın, sarhoş göz II sevgilinin baygın bakan, merhametsiz gözü.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hūn-ı dile virsün cevāb

14. Kūşe-i şimşīr-i ebrūdan su'ālüm var benüm

çeşm-i mest-i fitne-engīz:

1. **çeşm-i mest-i fitne-engīzūñ:-üñ**

Gazel 45

Mısra: 4

Fitne koparan sarhoş göz II sevgilinin baygın gözü.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engīzūñ neden maḥmūrdur

çeşm-i mest:

1. **çeşm-i mestūñ:-üñ**

Gazel 16

Mısra: 9

Sarhoş göz, kendinden geçmiş göz.

9. Çeşm-i mestūñ gibi sen de kāfir

10. Olma gel tā o kadar bāde-perest

2. **çeşm-i mestūñ:-üñ**

Gazel 131

Mısra: 11

Sarhoş göz II sevgilinin baygın gözü.

11. Çeşm-i mestūñ derdi ḡamzeñ fikri bī-tāb eyledi

12. Raḥm idüp ḡāl-i dil-i bīmāra bak Allāh için

3. **çeşm-i mestūñ:-üñ**

Gazel 148

Mısra: 6

Sarhoş göz II sevgilinin baygın gözü.

5. Fitne-engîz-i nigâhundand emîn olmaz gönül

6. Neş'emi çeşm-i mestüñ nîm-hvâb eylerse de

çeşm-i nâ-mahrem:

1. çeşm-i nâ-mahrem:

Gazel 57

Mısra: 1

Yabancınn gözü.

1. Çeşm-i nâ-mahrem bizi görmez hicâb altundayuz

2. Pertev-i rûy-ı dil-ârâyuz nikâb altundayuz

çeşm-i pür-humâr:

1. çeşm-i pür-humâr:

Gazel 11

Mısra: 4

Çok sersem göz II sevgilinin gözü.

3. Ben mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm velî

4. Ol çeşm-i pür-humâr ne 'âlemeddür 'aceb

çeşm-i selef:

1. çeşm-i selef:

Kaside 6

Mısra: 110

Ataların gözü.

109. Güher-i pāk-i şādef lü'lü'-i 'ummān-ı şeref

110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bî-reyb ü gümān

çeşm-i siyāh:

1. çeşm-i siyāhın:-ın

Gazel 111

Mısra: 9

Siyah göz.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyāhın o āfetüñ

10. Sihr-āverāna sürme-i āvāzdur sözüm

2. çeşm-i siyāhuñ:-uñ

Kaside 16

Mısra: 63

Siyah göz.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder işkeste hem taraf-ı külāhuñ

3. **çeşm-i siyāhun:-un**

Gazel 42

Mısra: 9

Siyah göz.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaşf neyleyem
10. Tolmuş gelūma sürme-i hayret şığışmıyor

çeşm-i şühed:

1. **çeşm-i şühed:**

Gazel 21

Mısra: 16

Cilveli göz.

15. Ey ki der-deyr-i cihān şüret-i hüsnet yek-tā'st
16. Çeşm-i şühed dıl-ı her merd ü zenī mī-cüyed

çeşm-i yār:

1. **çeşm-i yārdan:-dan**

Gazel 55

Mısra: 8

Sevgilinin gözü.

7. Āyā nedendür eylemiyor fitne meyl-i ẖvāb
8. Oldukça çeşm-i yārdan efsāne gūş-ı nāz

çespīde ol:

1. **çespīde olmuş:-mış**

Kaside 1

Mısra: 40

Lâyık olmak.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş
40. Kāmet-i kıddine çespīde kabā-yı nuşret

çi:

1. **çi:**

Kaside 5

Mısra: 59

Ne.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i tab‘um
60. Ta‘rîf idemem kendümi hâlâ Yeñişehr’e

2. çi:

Gazel 14

Mısra: 10

Ne.

9. ‘İzzet ‘araşat-ı ğam-ı ‘aşk’ est çü cāyem
10. Min-ba‘d be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

3. çi:

Gazel 57

Mısra: 9

Ne.

9. Beyza-i murğ-ı hümā-yı devletüz ammā çi sūd
10. Bahtımız ey dil siyeh-bāl-ı ğurāb altundayuz

4. çi:

Gazel 134

Mısra: 15

Ne.

15. Nāb ise de bāde-i la‘l-i dil-ārā çi sūd
16. Derd-keş-i hasretüz biz yine ‘İzzet her ān

çibān:

1. çibān:

Gazel 24

Mısra: 10

Çıban, deride iltihap birikmesi.

9. Ta‘n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād
10. Girdükçe sivilceyi çibān eylesünler

çiçek çıkar:

1. çiçek çıkardı:-dı

Gazel 7

Mısra: 1

Çiçek denen hastalığı geçirmek.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melāhatı
2. ‘Aks itdi rüy-ı pākine sīnem cerāhatı

çift:

1. çift:

Kıt'a 4

Mısra: 1

Tarlayı (iki öküz takımı ile veya sabanla) sürme işi, zirâat.

1. Tek tohumı bırakmakdı ğarâz çift işi ma'lûm

2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

çifte:

1. çifteye:-y, -e

Gazel 143

Mısra: 1

Çifte, ikili.

1. Devletle gel üç çifteye vaż'-ı kadem eyle

2. Geç şahñ-ı bahâriyyeyi reşk-i İrem eyle

çifteli:

1. çifteli:

Kıt'a 4

Mısra: 5

İkili olan.

5. Tek tırmayup ol çifteli kaḥbe şeb-i ma'hûd

6. Ağyâr kucağında hemân kaykılıgeldi

çık:

1. çıkdı:-dı

Kaside 1

Mısra: 2

Yükselmek.

1. Pür idüp sâmi'a-i dehri şadâ-yı nuşret

2. Çıkdı tâ küngüre-i 'arşa nidâ-yı nuşret

2. çıkdı:-dı

Kaside 2

Mısra: 3

Dönüşmek.

3. Beyâza çıkdı şebin nüshâ-i müsveddesi

4. Yazıldı ḥall ile âbādî-i nehâra sûtûr

3. çıkdı:-dı

Tahmis 6

Mısra: 13

Görünmek.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. H̱āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

4. **çıkup:-up**

Kaside 8

Mısra: 5

Çıkmak, yükselmek.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre

6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ iṣārı

5. **çık:**

Gazel 9

Mısra: 6

Görünmek.

5. Hep kala pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān

6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

6. **çık:**

Gazel 162

Mısra: 13

Çıkmak.

13. ‘İzzetā kaşr-ı vişāle çık otur

14. Korkma gāyetde kavīdür temeli

7. **çık:**

Gazel 77

Mısra: 1

Dışarıya varmak, gitmek.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı ‘ārız-ı hūbāna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı hūsne bir meh-i tābāna bak

8. **çıkdı:-dı**

Gazel 114

Mısra: 8

Yükselmek.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi gūş itdükçe

8. Çıkdı tā küngüre-i çarha benüm efgānum

9. **çıkıldı:-dı**

Gazel 117

Mısra: 18

Çıkmak, elde edilmek, oluşturulmak.

17. Cenāb-ı ‘ākif-i zer-bāf-ı nazma arzā nā-şāyān

18. Bu gūne bir nesīc-i sāde çıkıldı destgāhumdan

10. **çık:**

Gazel 137

Mısra: 7

Çıkmak, gelmek.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın

8. Hep güzeller kıla hayretde o ef‘ālūñ için

11. **çık:**

Gazel 138

Mısra: 9

Çıkmak, gelmek.

9. Hāne-i āyīneden çık bāğa ey serv-i revān

10. ‘Aksūñi gel gör kenār-ı cūybāra rū-be-rū

12. **çıkşun:-sun**

Gazel 139

Mısra: 2

Çıkmak, yükselmek.

1. Şem‘-i bezm-i tarab bir āfeti sev

2. Çıkşun ‘aşkıyla çak tepeñden ‘alev

çıkıldı çıkalı:

1. **çıkıldı çıkalı:**

Gazel 132

Mısra: 4

Çıktığı zamandan beri.

3. Şor būy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur

4. Çıkıldı çıkalı buldı mı ārām çemenden

çıkış:

1. **çıkış:**

Gazel 133

Mısra: 9

Azarlamak, paylamak.

9. O serv-şadde ki var bu kırısmelerle çıkış
10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende reftârın

çıkmağ:

1. **çıkmağa:-a**

Gazel 40

Mısra: 5

Çıkmak, tırmanmak.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancak
6. Elde pîrâne 'aşâ şevk-i civânân ister

çıkmağ:

1. **çıkmağ:**

Gazel 10

Mısra: 1

Çıkmak, gitmek.

1. Bir kaç aḥbâb ile çıkmağ çemene hey ne şafâ
2. Bâ-ḥuşûş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafâ

çîn:

1. **çîn:**

Kaside 13

Mısra: 64

Buruşukluk, çatıklık, kırışıklık.

63. Bir gün ol nâzişker-i nâ-miḥrbân
64. Çîn idüp ebrûsunı didi 'ayân

çîn-i cebîn-i infî 'âl:

1. **çîn-i cebîn-i infî 'âlınden:-i, -n, -den**

Gazel 120

Mısra: 8

Kakülün hareketleri.

7. Giriḡgîr oldu gitdi rişte-i âmâlimüz yek-ser
8. O naḡvet-güsterin çîn-i cebîn-i infî 'âlınden

çîn-i ebrû:

1. **çîn-i ebrû:**

Gazel 1

Mısra: 12

Çatık kaş.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine
12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infī'āl olmuş saña

2. **çīn-i ebrū:**

Gazel 7

Mısra: 9

Çatık kaş.

9. Çīn-i ebrū ki tu-rā cevher-i tīg-i ğāzab'est
10. Nīst ḥāşıl ber-u sīne-i siperdāri-i mā

çīn-i naḥvet:

1. **çīn-i naḥvet:**

Gazel 26

Mısra: 10

Kibrin kırıklığı II kaş.

9. Gedālar kaṭ'-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün
10. Cebīni üzre ol ḥāḳān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

çīn-i perçem:

1. **çīn-i perçemünde:-ün, -de**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Kakülün kıvrımı.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer
8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür ḥaber

çok:

1. **çok:**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Çok, miktarı ziyade olan.

9. Hem söyle bu nāşīḥatı hem kıl selāmlar
10. Çok nāle itmesüñ ki virür yara derd-i ser

2. **çok:**

Kaside 10

Mısra: 39

Çok, miktarı ziyade olan.

39. Çok 'ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz
40. Kaṅgı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

3. **çokdur:-dur**

Kaside 16

Mısra: 32

Çok, miktarı ziyade olan.

31. Velîkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

4. **çok:**

Kaside 17

Mısra: 16

Çok, miktarı ziyade olan.

15. Saña takrîr idemem devr-i firâkuñ ğamını

16. Çok karışdırma eyâ şâhid-i şîrîn-takrîr

5. **çok:**

Gazel 30

Mısra: 19

Çok, miktarı ziyade olan.

19. Çok cevri ü cefâ eyler o meh bâri bilür mi

20. Ol cevri çeken hep dil-i bî-tâkatimüzdür

6. **çok:**

Gazel 63

Mısra: 8

Çok, miktarı ziyade olan.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezâket yokdur

8. Gerçi çok ğonce-i gülzâr-ı bahâyı bilürüz

7. **çok:**

Gazel 71

Mısra: 5

Çok, miktarı ziyade olan.

5. Bu Yeñişehr'de çok serv-i ser-âmed bulunur

6. Lîk ben añladığum cümleden â'lâ hâfız

8. **çok:**

Gazel 80

Mısra: 1

Çok, miktarı ziyade olan.

1. Mey-i telh-i ğazabuñ çok gördük

2. Zevk-i düşnâm-ı lebin çok gördük

9. çok:

Gazel 80

Mısra: 2

Çok, miktarı ziyade olan.

1. Mey-i telh-i gâzabuñ çok gördük
2. Zevk-i düşnâm-ı lebin çok gördük

10. çok:

Gazel 80

Mısra: 4

Çok, miktarı ziyade olan.

3. Biz o mümtâz-ı perî-rüyânuñ
4. Şîve-i muntehâbın çok gördük

11. çok:

Gazel 80

Mısra: 6

Çok, miktarı ziyade olan.

5. Lerze-bağş olmada uymaz vaşla
6. Firâkatın tâb-ı tebin çok gördük

12. çok:

Gazel 80

Mısra: 8

Çok, miktarı ziyade olan.

7. Güllerüñ bûlbûle nisbet hâra
8. Hânde-i bî-sebebin çok gördük

13. çok:

Gazel 80

Mısra: 10

Çok, miktarı ziyade olan.

9. Deşt-i hicrânda âverelerüñ
10. Hâr-ı pây-ı talebin çok gördük

14. çok:

Gazel 80

Mısra: 12

Çok, miktarı ziyade olan.

11. Elde tesbîh ü 'aşâ zühhâduñ
12. Hey'et-i bü'l-'acebün çok gördük

15. **çok:**

Gazel 80

Mısra: 14

Çok, miktarı ziyade olan.

13. Bezm-i devrûñ hele maḥmûr olmış

14. Neş'emend-i ıtarabın çok gördük

16. **çok:**

Gazel 80

Mısra: 16

Çok, miktarı ziyade olan.

15. Beñzemez kâle-i eş'ārumuza

16. Biz kumāşuñ ḥaleb'in çok gördük

17. **çok:**

Gazel 80

Mısra: 18

Çok, miktarı ziyade olan.

17. 'İzzet'üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla

18. Sūziş-i rûz u şebın çok gördük

18. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 15

Çok, miktarı ziyade olan.

15. Bulmadum imkân-ı rû'yet eyledüm çok cüst ü cû

16. Ba'd-ezîñ meyl-i ıtarık-i i'tizālum var benüm

19. **çok:**

Gazel 118

Mısra: 12

Çok, miktarı ziyade olan.

11. Cenāb-ı Lūtfi-i siḥr-āferīñ nāzmını tanzīr

12. Degül ḥaddüñ o bir mu'ciz-edādur çok çalābsın sen

20. **çok:**

Gazel 120

Mısra: 4

Çok, miktarı ziyade olan.

3. Degülken şîveler tâb-âver-i reftâr-ı dil-cûsı
 4. Hırâm-ı nâza çok mı lerze düşse yâl ü bâlünden
çokdan:

1. **çokdan:**

Kaside 5

Mısra: 49

Çok zaman önce.

49. Çokdan rakam-ı menkabetüñ naķş idi dilde
 50. Maķşûdum iki vaşfuñı iblâ Yeñişehr'e dipnotta

2. **çokdan:**

Kaside 17

Mısra: 31

Uzun zamandan beri.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhânî
 32. Şimdi geldüm kim olur ğayrı bu esrâra ħabîr

3. **çokdan:**

Gazel 23

Mısra: 17

Uzun zamandan beri.

17. Hüveydâdur re'îs-i ehl-i 'irfân olduĝı çokdan
 18. Dahı bundan muķaddem mesned-ârâ-yı riyâsetdür

çözül:

1. **çözülmiyor:-mi, -yor**

Gazel 87

Mısra: 7

Açılmak, dağılmak.

7. Târ-ı nigâhumuz kemerinden çözülmiyor
 8. Mûy-ı miyânına şarılup rişte-i ħayâl

çul:

1. **çul:**

Gazel 51

Mısra: 2

Kıldan veya yünden hayvan örtüsü II elbise.

1. Şabâ yelmiş hevâ-yı kākülünle düldül olmuşdur
 2. Aña emvâc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmuşdur

cü:

1. çü:

Kaside 1

Mısra: 5

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

5. Sünnet-i hayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-hayr

6. Bülbulās olalum nāme-serā-yı nuşret

2. çü:

Kaside 2

Mısra: 8

Gibi.

7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı

8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kāse-i tanbūr

3. çü:

Gazel 3

Mısra: 5

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

5. Ān mäh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruh

6. Der-meclis-i mā cılve ne-mānd digerī-rā

4. çü:

Gazel 14

Mısra: 9

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

9. 'İzzet 'araşat-ı ğam-ı 'aşķ'est çü cāyem

10. Min-ba'd be-d-īn bende çi pervā-yı kıyāmet

5. çü:

Kaside 16

Mısra: 66

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aħmed

66. Çü sensin cümle hūbāna ser-āmed

6. çü:

Gazel 24

Mısra: 13

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān

14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylesünler

7. çü:

Gazel 140

Mısra: 13

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple.

13. Sūḳ-i ma'ārifde çü dellāl biz

14. Kāle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

8. çü:

Gazel 109

Mısra: 7

Ne vakit ki, vaktâ ki.

7. Dehen-i mü'min-i kâmilde çü cām-ı şahbā

8. Deverân itse revā her dem ü her bār ḳasem

çün:

1. çün:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Gibi.

5. Ey eşḳ-i dīde sen dahı cūş eylemez misin

6. Çün seyl çağlamaz mı ḥurūş eylemez misin

2. çün:

Kaside 2

Mısra: 68

İçin, uğruna.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün ḡonce ḳalb-i ehl-i şu'ūr

3. çün:

Kaside 5

Mısra: 42

Çünkü.

41. Yenbū'-ı ḥikem ḥākim-i dānişver-i efḥam

42. Ḥükm itmede çün ḳādı-ı Beyzā Yeñişehr'e

4. çün:

Kaside 6

Mısra: 20

İçin.

19. Ḥabbeza şīve-i tārlḥ-i muşanna' ki virür

20. Saṭr-ı mevzūnları ḥālet dile çün serv-ḳaddān

5. çün:

Kaside 6

Mısra: 24

Nasıl ki.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzār-ı kemāl

24. Bāları baḥş-ı şafā itmede çün bād-ı vezān

6. çün:

Kaside 6

Mısra: 138

Çünkü.

137. Kōmadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şūḥ-meşrebligümi ister idi çün rindān

7. çün:

Kaside 8

Mısra: 39

İçin.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destārı

40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

8. çün:

Gazel 54

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

3. Ḥaṭ-ı 'izār iledür çün şübūt-ı va'd-i vişāl

4. Teselli-i dili naḫş-ber-ābdan aluruz

9. çün:

Gazel 79

Mısra: 9

Gibi.

9. Bir mes'ele tıyunca dehān açma çün şadef

10. Deryā-yı fıkhda Dürer'ün yok mıdur senün

10. çün:

Gazel 97

Mısra: 19

İçin.

19. Çün serv-i bāğ-ı mışra'-ı mevzūnların görüp

20. Mānend-i cūy gülşen-i eş'āra uğradum

11. **çün:****Gazel 109**

Mısra: 1

Nasıl ki.

1. Bezm-i tahkîkde çün neşr ider envâr kasem

2. Zülmet-i kizbe virür rahne-i dīvār kasem

12. **çün:****Gazel 114**

Mısra: 15

-dığında.

15. Gördi çün bu gâzeli eyledi tahsîn ol şüh

16. Didi âh İzzet'imüñ tab'uña pek hayrânım

çünin:1. **çünin:****Gazel 3**

Mısra: 4

Böyle, bunun gibi.

3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī

4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünin perde-derī-rā

çünki:1. **çünki:****Kaside 2**

Mısra: 88

Şundan dolayı, şu sebepten.

87. Dehen-güşā-yı tefāhur degildür ehl-i kemāl

88. Velīk de'b-i selef çünki böyledür ma'zūr

2. **çünki:****Tahmis 6**

Mısra: 29

Şundan dolayı, şu sebepten.

29. Çünki sensin mülket-i hüsnüñ Süleymān'ı bu gün

30. İltifāt it 'İzzet-i nā-çāruña bir mürdur

3. **çünki:****Kaside 8**

Mısra: 64

İçin.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet

64. Şudā‘a bā‘iś olmışdur kelāmın çünkü ikşārı

4. **çünkü:**

Gazel 45

Mısra: 3

Madem ki.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engīzūñ neden maḥmūrdur

5. **çünkü:**

Gazel 85

Mısra: 5

Madem ki.

5. Çünkü yok keşret-i ‘uşşāka ṭaḥammūl sende

6. Niçün efzūn-ter idersin bu kadar şīvelerūñ

6. **çünkü:**

Gazel 105

Mısra: 8

Şundan dolayı, şu sebepten.

7. Dipsüz dime ḥum-ḥāne-i ḥikmetde kararı

8. Cāy olmuş idi çünkü Felāṭūn’a bün-ı ḥum

2. 6. D

da:

1. **da:**

Kaside 2

Mısra: 85

De, da bağlacı.

85. Ġazel-serālğı terk it biraz da şā‘irce

86. Temeddūh eyle kaşideñ ola maşūn-ı kuşūr

2. **da:**

Kaside 3

Mısra: 35

De, da bağlacı.

35. Şöyle ṭursun o da bir başka büyük ma‘nidūr

36. Baña her demde olan nāṭıka-bend-i güftār

3. **da:**

Tahmis 6

Mısra: 18

De, da bağlacı.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr

18. Hüsününe hayrân olup eyler o da âh u zâr

4. da:

Gazel 9

Mısra: 6

De, da bağlacı.

5. Hep kâla pâ-der-gil-i hayret şanevber-kâmetân

6. Çık levendâne hırâmân ol da göster bir edâ

5. da:

Kaside 13

Mısra: 55

De, da bağlacı.

55. Kevkeb-i bahtum fûrûzân olsa da

56. Mihr-i iqbâlüm dırahşân olsa da

6. da:

Kaside 13

Mısra: 56

De, da bağlacı.

55. Kevkeb-i bahtum fûrûzân olsa da

56. Mihr-i iqbâlüm dırahşân olsa da

7. da:

Kaside 16

Mısra: 17

De, da bağlacı.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazîrîn

18. Beni yakdı kelâm-ı dil-peziñrin

8. da:

Gazel 34

Mısra: 13

De, da bağlacı.

13. Zemîn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık

14. Bulur o naḥl-i leṭâfet-nümâ yeñiçeridür

9. da:

Gazel 45

Mısra: 9
De, da bağlacı.

9. İltifât itmez gedâlar kılsa da âh u figân
 10. Ol şeh-i evren-i naḥvet ḥüsnüne maḡrûrdur

10. **da:**
Gazel 48
 Mısra: 1
De, da bağlacı.

1. Şem ‘veş yansa da şeb-tâ-seḥer ‘âşıklar
 2. Bulamaz encümen-i yârda yer ‘âşıklar

11. **da:**
Gazel 59
 Mısra: 12
De, da bağlacı.

11. Sen hemân vir bize peymâne-yi rûḥ-efzâyı
 12. Maṭlabuñ cânsa da ey sâķi-i fettân virürüz

12. **da:**
Gazel 81
 Mısra: 11
De, da bağlacı.

11. Naḥl-ı ümîdüm nemâ-dâr olsa da mâni‘ degül
 12. Neşve-yâb-ı va‘de-i kemmûnuyum bir âfetüñ

13. **da:**
Gazel 83
 Mısra: 7
De, da bağlacı.

7. Kaḥramân olsa da meydân-ı maḥabbetde göñül
 8. Olur elbette senüñ zâr ü zebûn-ı nigeḥüñ

14. **da:**
Gazel 98
 Mısra: 14
De, da bağlacı.

13. Günâhı boynuna çeksün cezâ-yı lâıkuñı
 14. Varup da zülfüne ber-dâr olan göñülcegizüm

15. **da:**

Gazel 112

Mısra: 2

De, da bağlacı.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı ‘arz-ḥālüm yok benüm

2. ‘Arz-ı ḥāle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

16. **da:**

Gazel 112

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Bezmde ağıyāra taş atdumsa da ma‘zūr tut

12. Kelb şandum fark u temyīz ihtimālüm yok benüm

17. **da:**

Gazel 114

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra

12. Diñle sen ben diyeyim ḥāl-i dil-i sūzānum

18. **da:**

Gazel 116

Mısra: 8

De, da bağlacı.

7. Bu ḥāñkāh-ı kühende ne āna dek hū hū

8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

19. **da:**

Gazel 129

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Bir sūydan ol māh döküp perçemi dūşa

12. Olmuş o da pūsküllü belāsi Yeñişehr’in

20. **da:**

Gazel 143

Mısra: 6

De, da bağlacı.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār

6. Güller gibi açıl da hemān ‘ayş u dem eyle

21. **da:**

Gazel 143

Mısra: 15

De, da bağlacı.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün

16. Bī-çāreyi gel mazhar-ı luṭf u himem eyle

22. **da:**

Gazel 146

Mısra: 3

De, da bağlacı.

3. O da meydān-ı belāgatda mübāriz görsün

4. kuvvet-i ṭab‘umuz ibrāz idelüm eş‘āra

23. **da:**

Gazel 148

Mısra: 4

De, da bağlacı.

3. Āteş-i ‘aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetüñ

4. Cānumı yaḳarsa da baḡrum kebāb eylerse de

24. **da:**

Gazel 151

Mısra: 2

De, da bağlacı.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āḡūşumda

2. Uyudur da götürürdüm eve ben dūşumda

dād:

1. **ḍādlar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 37

Arap alfabesinin on beşinci, Türkler’in İslâmiyet’i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin hem “d” hem “z” sesi veren on sekizinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 800’dür].

37. Ḍādlar zav’-ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf

38. Güyiyā ṭaları pervāneves eyler ṭayerān

2. **dādımuza:-ımız**

Kaside 10

Mısra: 25

Adalet, doğruluk.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuızı anlardan

26. ‘Arz-ı hāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

dādger -i sa‘d-ahter:

1. dādger -i sa‘d-ahter:

Kaside 1

Mısra: 31

Uğurlu yıldızın adaletli kişisi.

31. Neyyir-i burc-ı hüner dādger -i sa‘d-ahter

32. Ufk-efrüz-ı zafer mihr-i semā-yı nuşret

dādger-i dāver-i zīşān:

1. dādger-i dāver-i zīşān:

Kaside 3

Mısra: 17

Şanlı, adaletli vezir.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūg-ı ‘adli

18. Zūlmet-ābād-ı eḳālīmī ider pūr envār

dādkār:

1. dādkāruñ:-uñ

Kaside 9

Mısra: 81

Adaletli.

81. Hümā-yı devleti ol dādkāruñ

82. Zılāl-efgende-i fark-ı ümemdür

dāğ:

1. dāğ:

Kaside 10

Mısra: 16

Yara.

15. Baḳalum zaḥm-nümāyānına üftādelerin

16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

2. dāğ:

Gazel 102

Mısra: 8

Yara.

7. Ağyāra açup sīneñi sen buse virürken
8. Sīnemde olan dāğ kapansun mı efendüm

3. **dāğlar:-lar**

Gazel 128

Mısra: 8

Yara.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülūk
8. Dāğlar sīnemde kalmış naķş-ı pāy-ı nev-zemīn

dāğ dāğ:

1. **dāğ dāğ:**

Gazel 95

Mısra: 10

Yara yara (Çok yaralı).

9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ ‘aşka yeter nişān-ı ney

dāğ dāğ eyle:

1. **dāğ dāğ eylemedüñ:-me, -dün**

Gazel 145

Mısra: 2

Üst üste dağlamak, ateşle yakmak II kışkandırmak, kıskançlık ateşine yakmak.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedüñ āh āh
2. Lāleleri dāğ dāğ eylemedüñ āh āh

dāğdār it:

1. **dāğdār itmededür:-mede, -dür**

Gazel 106

Mısra: 3

Yaralı, yaralamak II çok üzme, içini yakmak.

3. Dāğdār itmededür sīnecigüm hem-vāre
4. Nāvek-i ğamze-i dil-dūzuña gūyā hedefüm

dāğdār-ı ‘aşk:

1. **dāğdār-ı ‘aşkdur:-dur**

Gazel 118

Mısra: 9

Aşk yarası.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı ‘aşkdur ‘İzzet

10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

dāğdār-ı ğayret:

1. dāğdār-ı ğayret:

Gazel 125

Mısra: 8

Gayret yarası

7. Dā’imā bī-gānelerle hem-niş’in olmağda yār

8. Āşnālar dāğdār-ı ğayret olsun olmasun

dāğdār-ı reng-i hacalet:

1. dāğdār-ı reng-i hacaletdür:-dür

Gazel 18

Mısra: 5

Utanmanın renginin kederi.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmış derünunda meger bir derd ruh

dāğ-ı dil-i bermekiyān:

1. dāğ-ı dil-i Bermekiyān:

Kaside 6

Mısra: 96

Bermekî (Yönetimdeki başarılarıyla anılan Emevi dönemindeki bir aile) 'nin gönül yarası.

95. Āb-ı rüy-ı vüzerā nuḥbe-i erbāb-ı seḥā

96. Bāsīt-i dest-i ‘aṭā dāğ-ı dil-i Bermekiyān

dāğ-ı meh-tāb:

1. dāğ-ı meh-tāb:

Gazel 53

Mısra: 2

Ay ışığının gölgesi.

1. Ra ‘şe-fermā-yı şüreyyā ruh-ı huy-gerdesidür

2. Dāğ-ı meh-tāb ziyā-baḥş-ı siyeh-çerdesidür

dahı:

1. dahı:

Kaside 1

Mısra: 63

Hem, kezâlık, de.

63. Ben daḥı tîğ-i zebānumdan idüp istimdād

64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

2. daḥı:

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Daha.

5. Ey eşk-i dīde sen daḥı cūş eylemez misin

6. Çün seyl çağlamaz mı ḥurūş eylemez misin

3. daḥı:

Kaside 2

Mısra: 24

Bile, dahi.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefk-i merām

24. Daḥı nedür bilemem maḳsad-ı dil-i meksūr

4. daḥı:

Kıt'a 2

Mısra: 4

Daha.

3. O benüm kendi ḳulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr daḥı ḳulumdur diyerek babası

5. daḥı:

Tahmis 2

Mısra: 28

Hem, kezâlik, de.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür ḥalk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ daḥı kendüñ ḥicābuñdan nihān

6. daḥı:

Kaside 4

Mısra: 30

Bile, dahi.

29. Ḥaşmınuñ kelle-i bī-devleti ğaltīde olur

30. Olmadan tîği daḥı ser-zede-i künc-i ḳırāb

7. daḥı:

Kıt'a 4

Mısra: 3

Henüz.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dağı nābit
4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

8. dağı:

Kaside 7

Mısra: 54

Bile, dahi.

53. Hün-feşān olduğu dem hançer-i cevherdārın
54. Görse Ülker dağı vehm ile felekde ürker

9. dağı:

Kaside 7

Mısra: 77

Bile, dahi.

77. İstiā'am yogise dağı budur me'mūlum
78. Zeyl-i afvūn ne kadar var ise 'aybum örter

10. dağı:

Gazel 7

Mısra: 7

Daha.

7. Bilmem dağı ne naķş açacak bu felek bize
8. Göstermede nefes-be-nefes başka şūreti

11. dağı:

Kıt'a 8

Mısra: 3

Hem, kezâlik, de.

3. Dağı ben itmeden hiç āşināluk
4. Temennālarla kıldı dil-rübāluk

12. dağı:

Kaside 10

Mısra: 44

"Da, de" bağlacı.

43. Anı haķķ müsned-i devletde mü'ebbed kılsun
44. Biz dağı sāye-i 'adlünde huzūr eyleyelüm

13. dağı:

Kaside 13

Mısra: 29

Bundan sonra, artık.

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz dahı
30. Hem kerîm ü hem hâlîm ü hem sahî

14. **dahı:**

Kaside 16

Mısra: 35

Henüz, daha.

35. Dahı bir tıfl-ı endek-sâl iken sen
36. Miyân-ı halka olduñ şûriş-efgen

15. **dahı:**

Kaside 16

Mısra: 55

"Da, de" bağlacı.

55. Velîkin sen dahı şâbit kadem ol
56. Hemîşe reh-rev-i râh-ı sitem ol

16. **dahı:**

Kaside 16

Mısra: 69

Hem, kezâlik, de.

69. Velî kes sen dahı andan selâmı
70. Aña gösterme rûy-ı iltiyâmı

17. **dahı:**

Gazel 23

Mısra: 18

Hem, kezâlik, de.

17. Hüveydâdur re'îs-i ehl-i 'irfân oldığı çokdan
18. Dahı bundan mukaddem mesned-ârâ-yı riyâsetdür

18. **dahı:**

Gazel 151

Mısra: 1

Daha.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni âğuşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

19. **dahı:**

Gazel 44

Mısra: 5

Daha.

5. Yok mı dahı temāyüli ol naḥl-ı 'işvenüñ
6. 'Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdur

20. **dahı:**

Gazel 68

Mısra: 2

"Da, de" bağlacı.

1. Geşt-i sünbülzārdan bir bû ğaraż
2. Būy-ı sünbülde dahı ğīsū ğaraż

21. **dahı:**

Gazel 83

Mısra: 13

Bile, dahi.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldu
14. Şānemā şanma şaḫın ḳaldı maşūn-ı nıgehūñ

22. **dahı:**

Gazel 88

Mısra: 8

Bile, dahi.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
8. Aña ḥıred dahı dümdār-ı iḳtifā mı degül

23. **dahı:**

Gazel 118

Mısra: 5

Bile, dahi.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şīr-ḥār-ı nāz iken şimdi
6. Şeker-rīz-i tekellüm tūti-i şīrīn-zebānsın sen

24. **dahı:**

Gazel 119

Mısra: 10

Bile, dahi.

9. Dün aḫşam üsti gördüm ḥāne-i aġyāra 'azm itdūñ
10. Şabāḥ oldu dahı ey mihr-i ḥüsnüm 'avdet itmezsın

25. **dahı:**

Gazel 130

Mısra: 8

Henüz.

7. Hün-h'ārılıkda ğamzesi bulmuşdı iştiḥār
8. Daḥı o ḥurde-sāl leb-ālūd-ı şır iken

26. **daḥı:**

Gazel 132

Mısra: 16

Hem, kezâlik, de.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun
16. Bir başka su'ālüm var efendüm daḥı senden

27. **daḥı:**

Gazel 139

Mısra: 20

Bile, da/de.

19. 'İzzetâ kaldı bir kühen ḥırķam
20. O daḥı pîr-i mey-fürûşa girev

28. **daḥı:**

Gazel 143

Mısra: 7

Bile.

7. Bülbül daḥı bir kaç güne dek nāleye başlar
8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubḥ-dem eyle

29. **daḥı:**

Gazel 145

Mısra: 8

Bile, dahi.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ
8. Ḥançerüñe daḥı zāğ eylemedüñ āh āh

dahme:

1. **daḥme:**

Gazel 160

Mısra: 10

Donanmalarda atılan havâî fîşek.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihānı hep fâş
10. 'İzzetâ ben gibi bir daḥme mi var açma beni

dā'i-hey'et:

1. **dā'i-hey'et:**

Gazel 34

Mısra: 4

Dua eden kurul.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şûriş ü fitne
4. O dā'i-hey'et o ser-keş-edā yeñiçeridür

dā'im:

1. dā'im:

Kaside 1

Mısra: 51

Sürekli.

51. Mübtelā-yı marāz-ı miḥnet-i fakra dā'im

52. Zehebü'r-ra'd-ı ināyâtı devā-yı nuşret

2. dā'im:

Tahmis 2

Mısra: 13

Her vakit, sürekli.

13. Bu sözi tefhîm içün dā'im saña tekrâr ider

14. Gülli dîbā giydüñ ammâ korçarum âzâr ider

3. dā'im:

Kaside 9

Mısra: 54

Devamlı, sürekli.

53. Göñül üftâdedür bir serv-i nâza

54. Ki dā'im mā'il-i semt-i sitemdür

4. dā'im:

Gazel 26

Mısra: 15

Devamlı, sürekli.

15. Yîmez içmez senüñ derdünle dā'im zâr u giryândur

16. Taḫîbüm gel devā kııl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

5. dā'im:

Gazel 27

Mısra: 1

Devamlı, sürekli.

1. Dilde dā'im ḥayāl-i Eşref'dür

2. Serde fikr-i vişâl-i Eşref'dür

6. dā'im:

Gazel 39

Mısra: 6

Devamlı, sürekli.

5. Cezr ü med üzredür yem-i bahşâyış-ı cihân
6. Dâ'im kenâra mevce-i 'ummân gelür gider

7. **dâ'im:**

Gazel 50

Mısra: 8

Devamlı, sürekli.

7. 'Âşıkun āyīne-i hâtırı seng-i ğamdan
8. Şiçe-i tevbe-i mey-keş gibi dâ'im meksür

8. **dâ'im:**

Gazel 141

Mısra: 14

Devamlı, sürekli.

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ'at kııl
14. Ki dâ'im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭâyum yâ Resûla'llāh

dâ'im it:

1. **dâ'im ide:-e**

Kaside 5

Mısra: 71

Devam etmek, sürüp gitmek.

71. Dâ'im ide ḥaḳḳ devletini 'ömrini efzûn
72. İşte bu du'â cümleden ā'lā Yeñişehr'e

2. **dâ'im idüp:-üp**

Kaside 11

Mısra: 43

Devam etmek, sürüp gitmek.

43. Devletin dâ'im idüp Rabb-i Mecīd
44. 'Ömrini rûz-be-rûz ide mezīd

dâ'imā:

1. **dâ'imā:**

Kaside 1

Mısra: 74

Devamlı, sürekli.

73. Ḥaḳḳ Te'ālā kııla ol āşaf-ı şāhib-seyfi
74. Dâ'imā ġālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret

2. **dâ'imā:**

Kaside 6

Mısra: 131

Devamlı, sürekli.

131. Dā'imā şî'rümi şābāş ile medh eyleyerek

132. İdere her ğazel-i pür hâlelüm istihsân

3. dā'imā:

Kaside 13

Mısra: 116

Devamlı, sürekli.

115. Bulsun iķbāl u hayāt-ı cāvidān

116. Dā'imā devletle olsun şādmān

4. dā'imā:

Gazel 18

Mısra: 3

Devamlı, sürekli.

3. Dā'imā aḥker-fürüz-ı sîne-i sūzān iken

4. Kõr mı olsun āteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

5. dā'imā:

Gazel 136

Mısra: 11

Devamlı, sürekli.

11. Mîr-i Selîm sellemehu'llāh dā'imā

12. Olsun serîr-i devlet ü mecd üzre kāmran

6. dā'imā:

Gazel 76

Mısra: 10

Devamlı, sürekli.

9. 'İzzet'ün ḥāmesi vaşf-ı leb-i şîrînüñ içün

10. Dā'imā itmede tūtî gibi şükr-i ḥālîķ

7. dā'imā:

Gazel 96

Mısra: 8

Devamlı, sürekli.

7. Keş-i āmāla vezān olmaķda

8. Dā'imā bād-ı semûm-ı 'ālem

8. dā'imā:

Gazel 125

Mısra: 7

Devamlı, sürekli..

7. Dā'imā bī-gānelerle hem-nişin olmakda yār

8. Āşnālar dāğdār-ı gayret olsun olmasun

dā'ir:

1. dā'ir:

Gazel 95

Mısra: 14

Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi

14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

dā'ire-i 'aşk:

1. dā'ire-i 'aşkuña:-uñ, -a

Gazel 73

Mısra: 7

Aşk dairesi.

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez

8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

dā'ire-i vaşl:

1. dā'ire-i vaşldan:-dan

Gazel 22

Mısra: 3

Kavuşma dairesi.

3. Nālānlaruñ dā'ire-i vaşldan itme

4. Mānende-i def sille-ḥur-ı dest-i red Aḥmed

dā'ıye-i terk-i ehibbā vü vatan:

1. dā'ıye-i terk-i ehibbā vü vaṭandan:-dan

Gazel 132

Mısra: 12

Dostu ve vatani bırakma arzusu.

11. Şā'irlerin āşarı ider ḳadriñi izhār

12. Geç dā'ıye-i terk-i ehibbā vü vaṭandan

dāl:

1. dālları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 30

Arap alfabesindeki "dal" harfinin ismi II âşığın boyu.

29. Hâları gonce-i ne'şkäfte-i bâğ-ı hûbî
30. Dâlları dil-ber-i bî-mişl ü 'adîl-i devrân

2. dal fes:

Gazel 12

Mısra: 11

Kavuk, külâh.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gîsûları ey şâhid-i peymâne be-leb

dal kılıc:

1. dal kılıc:

Kaside 13

Mısra: 15

Kılıcını çekmiş olan, yalın kılıçlı.

15. Dal kılıc ehl-i fesâd oldu 'adîm
16. Ebrû-yı hûbânla ancak dil dü-nîm

dāmân:

1. dāmân-ı:

Gazel 30

Mısra: 29

Etek.

29. Dāmân-ı Muhammed Beg Efendi ki medîhi
30. Zîb-i şafağât-ı nesh-i fikretimüzdür

dāmân-būs-kerde:

1. dāmân-būs-kerde:

Gazel 150

Mısra: 13

Eteğini öpmüş.

13. Dāmân-būs-kerde ider pāya ser-fürü
14. Süflî nihād mu'teber olmuş ne fâ'ide

dāmen:

1. dāmenimüz:-imüz

Kaside 7

Mısra: 66

Etek.

65. Ma'den-i mekremetâ hâtem-i tayy-menkabetâ
66. Ey kefi cûdı iden dāmenimüz mahzen-i zer

2. **dāmene:-e**

Gazel 30

Mısra: 28

Etek.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān

28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

3. **dāmenini:-i, -n, -i**

Gazel 143

Mısra: 14

Etek.

13. ‘İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

4. **dāmenini:-i, -n, -i**

Gazel 146

Mısra: 7

Etek.

7. ‘Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük

8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

5. **dāmeninden:-in, -den**

Gazel 148

Mısra: 1

Etek.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de

2. Geçmem ol zālinden āğāz-ı ‘itāb eylerse de

dāmen-i pāk:

1. **dāmen-i pāküñ:- üñ**

Gazel 41

Mısra: 15

Temiz etek.

15. Dāmen-i pāküñ öpüp ey ‘İzzet

16. Mīr-i zī-şāna ſenālar demidür

dānā:

1. **dānā:**

Gazel 134

Mısra: 9

Bilen, bilgin (kimse).

9. Nās ile hīç eylemez ‘ākīl ü dānā cedel

10. Başına ğavğaları cāhil olandur alan

dānān-ı sūhan:

1. dānān-ı sūhan:

Kaside 6

Mısra: 91

Söz bilenler.

91. Elde mīzān-ı kalem hendese dānān-ı sūhan

92. Kaşr-ı evşāfına bu resme ururlar bünyān

dānā-yı hüner-meftūr:

1. dānā-yı hüner-meftūri:-ı

Gazel 21

Mısra: 12

Yaradılıştan gelen hüneri bilen (kişi).

11. Ya ‘ni āmacgeh-i nāvek-i ta ‘n eylemişim

12. Zāt-ı pākūñ gibi dānā-yı hüner-meftūri

dānā-yı zū-fünūn:

1. dānā-yı zū-fünūnumu:-um, -u

Gazel 89

Mısra: 14

İlim sahibi bilgin.

13. Āvāre-i cünūn ideyor ‘İzzetā gibi

14. Dānā-yı zū-fünūnumu bir tıfl-ı ħurde-sāl

dāne-çīn-i fūlfül:

1. dāne-çīn-i fūlfül:

Gazel 51

Mısra: 8

Karabiber tanesi toplayan.

7. Fezā-yı gülşen-i ruḥsār-ı pūr-ḥāl-ı dil-ārāda

8. Perestū-yı nigāhum dāne-çīn-i fūlfül olmışdur

dārāt:

1. dārātuñ:-uñ

Kaside 13

Mısra: 20

Debdebe, tantana, heybet, azamet.

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile

20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

darb:

1. **darbı:-ı**

Gazel 71

Mısra: 9

Vurma, dövme.

9. Zeyd ile 'Amrın arasında bıraksın darbı

10. Dögsün 'uşşākını dögerse de tenhā hāfız

darbü'l-meşel:

1. **darbü'l-meşel:**

Kaside 13

Mısra: 105

Duruma uygun olarak söylenen söz.

105. Olmuşdur nazmda darbü'l-meşel

106. Söyleşir yokdur benümle mā-ḥaşal

dār-ı dünyā:

1. **dār-ı dünyāda:-da**

Kaside 4

Mısra: 37

Dünya yurdu, yeryüzü.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necâtı yoğise

38. Kūşe-i gūra şıgınmağdur aña re'y-i şavāb

dārū:

1. **dārū:**

Gazel 68

Mısra: 6

Far. İlâç.

5. Leblerüñden ey ṭabīb-i cān u dil

6. Ḥaste-i hicrāna bir dārū garaż

dārū-yı leb:

1. **dārū-yı lebidür:-i, -dür**

Gazel 90

Mısra: 11

İlaç gibi olan dudak.

11. Yine dārū-yı lebidür aña dermān ammā

12. Bilmeyor derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ḳāmı güzel

dārū-yı lutf:

1. **dārū-yı luṭfuñla:-uñ, -la**

Gazel 141

Mısra: 7

Güzellik ilacı.

7. Tabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl

8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla'llāh

dārū-yı vaşl:

1. **dārū-yı vaşluñ:-uñ**

Gazel 131

Mısra: 7

Kavuşma ilacı.

7. Yā lebūñ emdir yā kıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīg

8. Haste-i hicrānuña bir çare bak Allāh için

dāşte:

1. **dāşte:**

Gazel 7

Mısra: 8

Harap olmuş, yıpranmış.

7. Mālik-i gevher-i'aşķīm der-īn genc-i ferāg

8. Sūd-ı kār-ı dü-cihān dāşte bī-kāri-i mā

da'vā:

1. **da'vāñi:-ñ, -ı**

Kaside 7

Mısra: 88

Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia.

87. 'İzzetā lāfı kıo āgāz-ı du'ā kıl yoḥsa

88. Qırı faḥriyye vü da'vāñı senüñ kim diñler

2. **da'vā:-ıñ, -ı**

Gazel 30

Mısra: 25

Dert, tasa, çözümlmesi gereken mesele.

25. Bi'llāh tıyarlarsa bu da'vāñı güzeller

26. Te'kīd-i kavānīn-i sitem müşbetimüzdür

da'vāt:

1. **da'vāta:-a**

Kaside 13

Mısra: 111

Duâlar, niyazlar, çağırışlar.

111. Dest açup da‘vāta başla ‘İzzetā

112. Kudsiyān āmine āgāz ide tā

da‘vāt-ı veliyyü’ n-ni‘am:

1. da‘vāt-ı veliyyü’ n-ni‘ama:-a

Kaside 3

Mısra: 53

Nimetlerin sahibinin duaları.

53. Tırma da‘vāt-ı veliyyü’ n-ni‘ama eyle şitāb

54. Umaruz eyleye maqbūl Mucīb-i Settār

dāver:

1. dāver:

Kaside 10

Mısra: 25

Padişah.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuza anlardan

26. ‘Arz-ı hāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

dāver-i Cem-hademā:

1. dāver-i Cem-hademā:

Kaside 1

Mısra: 55

Cem’e hizmetindeki vezir.

55. Dāver-i Cem-hademā āşaf-ı ‘lī-himemā

56. Ey der-i bārgēh-i devleti cāy-ı nuşret

dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver:

1. dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver:

Kaside 8

Mısra: 27

Sanat sever olan savaşçı vezir.

27. Dil-āver dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver

28. Ğazanfer-savlet ü remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī

dāver-i dād-ger-i ‘adl-āyīn:

1. dāver-i dād-ger-i ‘adl-āyīn:

Kaside 11

Mısra: 11

Adaletli yolun adaletli veziri.

11. Dāver-i dād-ger-i ‘adl-āyīn

12. Kıt‘a-i pādşeh-i rūy-ı zemīn

dāver-i dārā-derbān:

1. dāver-i dārā-derbān:

Kaside 6

Mısra: 94

Hükümdar kapıcısının veziri.

93. Şāhib-i tūğ u ‘alem nāzım-ı ahvāl-i ümem

94. Āşaf-ı Cem-ḥadem ü dāver-i Dārā-derbān

dāver-i dārā-hadem:

1. dāver-i dārā-ḥademe:-e

Kaside 11

Mısra: 41

Dara' ya hizmet eden vezir.

41. Āferīn dāver-i Dārā-ḥademe

42. Medḥini çekdi o zātın raḳama

dāver-i dārā-nāşīb:

1. dāver-i dārā-nāşībdür:-dür

Kaside 18

Mısra: 14

Dara'nın talihli veziri.

13. Bu zümrenüñ cem‘ine fā‘ik şu ‘aşrda

14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

dāver-i devrān:

1. dāver-i devrān:

Kaside 1

Mısra: 41

Zamanın veziri.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre

42. Zīver-i düş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

dāver-i kerem-mevfūr:

1. dāver-i kerem-mevfūr:

Kaside 2

Mısra: 58

Cömertliği çok olan vezir.

57. Mu‘azzam-ı vüzerā faḥr-ı cümle-i küberā

58. Meded-res-i fuḳara dāver-i kerem-mevfūr

da‘vet eyle:

1. da‘vet eylesek:-se, -k

Gazel 77

Mısra: 7

Çağırarak.

7. Māhı da‘vet eylesek gelmez bizümle şöhbete

8. Ol perī-rū kısr-ı dāmāda gider seyrāna bak

da‘vet ol:

1. da‘vet oldu:-dı

Gazel 148

Mısra: 9

Çağırarak.

9. Bezme bir kez da‘vet oldu resm ü rāh-ı ben-degi

10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylesen de

dāye:

1. dāye:

Gazel 82

Mısra: 4

Sütüne, dedi.

3. Şeker-lebleri ālūde-i şīr-i ‘işve

4. Dāye koynunda murabbā küçücükdür küçücük

dāyeves:

1. dāyeves:

Gazel 86

Mısra: 8

Dadı misali.

7. Olur günūde-i mehd-i füsūn tıfl-ı sūhan

8. İdince dāyeves āgāze-i fesāne gazel

de:

1. de:

Kaside 4

Mısra: 50

De, da bağlacı.

49. Līk min-ba‘d efendüm umarum sāyende

50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

2. de:

Kaside 6

Mısra: 107

De, da bağlacı.

107. Biri de Mîr Selîm'im ki feḥāmetle odur

108. Dürr-i tâc-ı 'uzamâ ḳurre-i 'ayn-ı â'yân

3. de:

Kaside 6

Mısra: 112

De, da bağlacı.

111. Her gören zâtını el-veledü sırru ebîh

112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur 'ayân

4. de:

Kaside 6

Mısra: 113

De, da bağlacı.

113. Biri de küdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl

114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser ḳurbân

5. de:

Kaside 6

Mısra: 122

De, da bağlacı.

121. Cümlesi şadr-ı sa'âdetde muḳîm olsunlar

122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lân

6. de:

Kıt'a 6

Mısra: 4

De, da bağlacı.

3. İki neyyir-i cihân-tâb beni kıldı böyle bî-tâb

4. Biri âftâb-ı behcet birisi de mâh-ı işve

7. de:

Tahmis 6

Mısra: 13

De, da bağlacı.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammâ kim nigâhı fitne-sâz

14. Hûb-ı nâzından henüz ḳalkmış meger ol mest-i nâz

8. de:

Tahmis 6

Mısra: 21

De, da bağlacı.

21. ‘Ārız-ı t̄abānuña teşbīh-i m̄āh itdümse de

22. Nāme-i ā‘mālī cürm ile siyāh itdümse de

9. de:

Tahmis 6

Mısra: 22

De, da bağlacı.

21. ‘Ārız-ı t̄abānuña teşbīh-i m̄āh itdümse de

22. Nāme-i ā‘mālī cürm ile siyāh itdümse de

10. de:

Tahmis 6

Mısra: 23

De, da bağlacı.

23. ‘Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de

24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

11. de:

Tahmis 6

Mısra: 24

De, da bağlacı.

23. ‘Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de

24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

12. de:

Kaside 7

Mısra: 29

De, da bağlacı.

29. Belki şıhhat buluruz biz de biraz cānlanuruz

30. Derd-i h̄asret niçe bir itsün esīr-i pister

13. de:

Kaside 8

Mısra: 35

De, da bağlacı.

35. Efendüm tūṭī-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ jengden ‘ārī

14. **de:**

Kaside 10

Mısra: 19

De, da bağlacı.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile ҡurbān olalum

20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

15. **de:**

Gazel 11

Mısra: 5

De, da bağlacı.

5. Bir kere de dimez misin ey şūḥ-ı bī-vefā

6. ‘Uşşāk-ı cān-sipār ne ‘ālemdedür ‘aceb

16. **de:**

Kaside 13

Mısra: 38

De, da bağlacı.

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel

38. Hüsñü de ammā efendüm bī-bedel

17. **de:**

Kaside 13

Mısra: 80

De, da bağlacı.

79. Didüm ey bī-merḥāmet ey bī-vefā

80. Pek de istihķār ile baķma baña

18. **derem:-r, -em**

Kaside 13

Mısra: 89

Söylemek II kabul etmek.

89. Bende-i ḥalka be-gūş-ı ān derem

90. Tācdārān-rā be-hiķī ne’şmurem

19. **de:**

Kaside 13

Mısra: 102

De, da bağlacı.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumi

102. Ābdār itsün de seyr it ḥālumi

20. **de:**

Gazel 16

Mısra: 9

De, da bağlacı.

9. Çeşm-i mestûñ gibi sen de kâfir

10. Olma gel tâ o kadar bâde-perest

21. **de:**

Gazel 16

Mısra: 17

De, da bağlacı.

17. Yalñuz ben degül ‘İzzet de begüm

18. Mey-i gül-reng-i lebüñle ser-mest

22. **de:**

Kaside 16

Mısra: 15

De, da bağlacı.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin

16. Güzeller içre şūḥ-ı bî-bedelsin

23. **de:**

Kaside 16

Mısra: 27

De, da bağlacı.

27. Egerçi ben de bir şūḥ-ı cihānum

28. Cihān içre müşārün bi’l-benānum

24. **de:**

Kaside 16

Mısra: 37

De, da bağlacı.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum

38. Senüñle uğradı sevdāya başum

25. **dedi:-di**

Kaside 17

Mısra: 10

Söylemek.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebüñ deprettdi

10. Dedi tenhā mısın ey ‘āşık-ı işkeste-zamîr

26. **de:**

Kaside 17

Mısra: 22

De, da bağlacı.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu‘me-i tīg-i tedmīr

27. **de:**

Kaside 17

Mısra: 31

De, da bağlacı.

31. Çokdan oldı sizi de görmeyeli pinhānī

32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra ḥabīr

28. **de:**

Kaside 17

Mısra: 34

De, da bağlacı.

33. Gel ki bir laḥzā tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ḥālūmi sen de baña söyle bir bir

29. **de:**

Kaside 17

Mısra: 43

De, da bağlacı.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mūrūr

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faḳīr

30. **de:**

Gazel 24

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Sūz-ı dilini bezm de izhāra ne ḥācet

12. Şem‘i niçün āzurde zebān eylemesünler

31. **de:**

Gazel 162

Mısra: 9

De, da bağlacı.

9. Ney-zenūñ de demine hū çekelüm

10. Nefesiyle ney öter demdemeli

32. **de:**

Gazel 25

Mısra: 7

De, da bağlacı.

7. Havfım pek incelür de mezāya çıkar boşa

8. Mū-yı miyānına şarılursa hayāller

33. **de:**

Gazel 25

Mısra: 13

De, da bağlacı.

13. ‘İzzet bizüm de ğonce-i n’ eşküftümüz n’ ola

14. Nev-şîvelerle eylese ğunc u delāller

34. **de:**

Gazel 29

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Lāleler de kırmızı mecnūnuñ olmışlar senūñ

12. Tıtdılar şahrāları ey dil-rübā nev-rūzdur

35. **de:**

Gazel 30

Mısra: 21

De, da bağlacı.

21. Yokdur gelemes her ne kadar itse de bī-dād

22. Bīdādı o şāhuñ sebeb-i rāhatımızdur

36. **de:**

Gazel 35

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rū-siyāh iken

10. Kāfir degül de hāl-i ruḥı müslimān mıdır

37. **de:**

Gazel 42

Mısra: 7

De, da bağlacı.

7. Hıffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer

8. Bezm-i neşāt-ı bādeye şıklet şığışmıyor

38. **de:**

Gazel 45

Mısra: 2

De, da bağlacı.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfûrdur

2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billûrdur

39. **de:**

Gazel 46

Mısra: 9

De, da bağlacı.

9. Sīne-i şad-pāremi ben görmeyem de n'eyleyim

10. Nīze-i müjgānına ister siper maḥbûblar

40. **de:**

Gazel 46

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Nüşa-i fenn-i vefâyı ezber itmişlerse de

12. Mebhâş-ı būs-ı 'izârı ter geçer maḥbûblar

41. **de:**

Gazel 54

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Semâ'-ı nâzını ol Mevlevî-i şîvegerüñ

12. Bu 'ıydgehde döner de dolâbdan aluruz

42. **de:**

Gazel 59

Mısra: 9

De, da bağlacı.

9. Tekyede herkese şeyḥ virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı raḥşān virürüz

43. **de:**

Gazel 59

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Tekyede herkese şeyḥ virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı raḥşān virürüz

44. **de:**

Gazel 60

Mısra: 8

De, da bağlacı.

7. Mescidde egerçi muḳtedāyuz

8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

45. **de:**

Gazel 63

Mısra: 5

De, da bağlacı.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler

6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

46. **de:**

Gazel 68

Mısra: 8

De, da bağlacı.

7. Gizleme māfi'z-zamīrūñ yārdan

8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraż

47. **de:**

Gazel 71

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Zeyd ile 'Amrın arasında bıraḳsın ḳarḳı

10. Döğsün 'uşşāḳını döğerse de tenhā ḥāfız

48. **de:**

Gazel 86

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı āteşīn-i yārda ḥaṭ

12. Şaḥā'ife yazayum ben de yana yana ğazel

49. **de:**

Gazel 105

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muḳārin

10. Būlbūl gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

50. **demüşdüñ:-müş, -düñ**

Gazel 106

Mısra: 7

Söylemek.

7. Gelürüm hâneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişâr-ı kademüñ itmegiçün cân be-kefüm

51. **de:**

Gazel 109

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Korkarum Nâ'ib Efendi gibi güş itmez yâr

10. Ne kadar eylese de 'İzzet nâ-çâr kasem

52. **de:**

Gazel 114

Mısra: 5

De, da bağlacı.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestâne edâ olmuş iken

6. Beni mestür-ı kıyâs itme şaķın sultānum

53. **de:**

Gazel 116

Mısra: 3

De, da bağlacı.

3. Hâķîkat eglenecek sende de yoğise dilâ

4. Birâz bâri muķallidlük ile eglenelüm

54. **de:**

Gazel 121

Mısra: 13

De, da bağlacı.

13. 'İzzetâ niyet idüp şavm-ı vişâle biz de

14. Yakışur tâbiş-i hasretle olursak sūzân

55. **de:**

Gazel 126

Mısra: 9

De, da bağlacı.

9. Ben de 'İzzet gibi bir haste-dilüm

10. Beni öldürme güzel başuñ içün

56. **de:**

Gazel 129

Mısra: 17

De, da bağlacı.

17. Ğāyet de karīb oldı fenāsı Yeñişehr'in

18. Bir başka reviş-i tavr u edāsı Yeñişehr'in

57. **derdi:-r, -di**

Gazel 131

Mısra: 11

Söylemek.

11. Çeşm-i mestûn derdi ğamzeñ fikri bî-tâb eyledi

12. Raḥm idüp ḥāl-i dil-i bīmāra baḳ Allāh için

58. **de:**

Gazel 132

Mısra: 15

De, da bağlacı.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun

16. Bir başka su'ālüm var efendüm daḥı senden

59. **de:**

Gazel 134

Mısra: 15

De, da bağlacı.

15. Nāb ise de bâde-i la'l-i dil-ārā çı sūd

16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine 'İzzet her ān

60. **de:**

Gazel 135

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Ey kâş benüm de hünürüm olmasa yāḥūd

12. Bir kaç süḥan-āmüz bulunsa üdebādan

61. **de:**

Gazel 138

Mısra: 6

De, da bağlacı.

5. Maṭlabum bir vech ile şüret-pezîr olmaz benüm

6. Söylesem de ḥālümü ol şehryāre rû-be-rû

62. **de:**

Gazel 141

Mısra: 3

De, da bağlacı.

3. Şağā'ir kum gibi atım atım şadır kebā'ir de

4. Kılursa böyle ahvālum hebāyum yā Resūla'llāh

63. **de:**

Gazel 143

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Hoş-nağme beş on muṭrīb-ı şevk-āver-i zībā

12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

64. **de:**

Gazel 148

Mısra: 1

De, da bağlacı.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de

2. Geçmem ol zālinden āğāz-ı 'itāb eylerse de

65. **de:**

Gazel 148

Mısra: 2

De, da bağlacı.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de

2. Geçmem ol zālinden āğāz-ı 'itāb eylerse de

66. **de:**

Gazel 148

Mısra: 4

De, da bağlacı.

3. Āteş-i 'aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ

4. Cānumı yakarsa da bağrum kebāb eylerse de

67. **de:**

Gazel 148

Mısra: 6

De, da bağlacı.

5. Fitne-engīz-i nigāhundān emīn olmaz gönül

6. Neş'emi çeşm-i mestūñ nīm-ḥvāb eylerse de

68. **de:**

Gazel 148

Mısra: 8

De, da bağlacı.

7. Bî-ser ü pâ şad hezâr üftâde-i giryânı var

8. Her ne çend 'uşşâka cevri-i bî-hisâb eylerse de69. **de:**

Gazel 148

Mısra: 10

De, da bağlacı.

9. Bezme bir kez da'vet oldu resm ü rāh-ı benдеgi

10. Şeh gedâlarla görüşmekden hicâb eylerse de

70. **de:**

Gazel 148

Mısra: 11

De, da bağlacı.

11. Bezme gelsün de hemân mâni' degül ağıyâra yâr

12. Dürc-i yâkûtuñ güher-rîz-i hitâb eylerse de

71. **de:**

Gazel 148

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Bezme gelsün de hemân mâni' degül ağıyâra yâr

12. Dürc-i yâkûtuñ güher-rîz-i hitâb eylerse de

72. **de:**

Gazel 148

Mısra: 14

De, da bağlacı.

13. Reh-güzârundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā

14. 'İzzet-i pâ-mālî yeksân-ı türāb eylerse de

73. **de:**

Gazel 150

Mısra: 7

De, da bağlacı.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şūḥ

8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

74. **de:**

Gazel 150

Mısra: 10

De, da bağlacı..

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ

10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmuş ne fā'ide

75. **de:**

Gazel 151

Mısra: 8

De, da bağlacı.

7. Büyüdün korkarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın

8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmūşumda

76. **der:-r**

Gazel 155

Mısra: 13

Söylemek.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān

14. Faḳat esmā-i seng-i behreverdür māl ile zūsı

77. **de:**

Gazel 156

Mısra: 13

De, da bağlacı.

13. Kilk-i Mānī-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de

14. Reşk-i Erjeng idelüm şafḥa-i āşārumızı

78. **de:**

Gazel 158

Mısra: 12

De, da bağlacı.

11. Sākī-beçeye pīr-i muḡān ise babalık

12. Yā duḡter-i rez de aña hemşīre degül mi

de' b-i selef:

1. **de' b-i selef:**

Kaside 2

Mısra: 88

Ataların gelenekleri.

87. Dehen-güşā-yı tefāḥur degildür ehl-i kemāl

88. Velīk de' b-i selef çünki böyledür ma'zūr

def:

1. def:**Gazel 73**

Mısra: 8

Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez

8. Ellerle döger sînesini hem-çü def Eşref

def'-i humār-ı elem eyle:**1. def'-i humār-ı elem eyle:****Gazel 143**

Mısra: 10

Keder sarhoşluğunu kovmak.

9. Bağ lāleler eşküfte tarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def'-i humār-ı elem eyle

def'-i humūm-ı 'ālem:**1. def'-i humūm-ı 'ālem:****Gazel 96**

Mısra: 12

Dünyanın kederlerini gidermek.

11. Yetiş ey sākī-i gül-çehre meded

12. İdegör def'-i humūm-ı 'ālem

def'-i mezālim:**1. def'-i mezālimle:-le****Kaside 4**

Mısra: 54

Zulümleri giderme.

53. Āb-ı şemşīr ile tā kim vüzerā 'ālemden

54. Olalar def'-i mezālimle müzīl-i çirk-āb

defter:**1. defterde:-de****Gazel 77**

Mısra: 18

Defter.

17. 'İzzetā bir vech ile ta'rīf olunmaz zevkümüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

degil:

1. **degildür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 59

Değil, olumsuzluk edatı.

59. Degme bir şaire maqdür degildür medhün

60. İdemez vaşfuñı her nâtıka-zây-ı nuşret

2. **degilken:-ken**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Değil, olumsuzluk edatı.

37. Kānî‘ degilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi hasret olduğ anuñ bir peyāmına

3. **degildi:-di**

Kaside 2

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

11. O güne vardı metānet hişār-ı ye’sde kim

12. Degildi hedmine hîç kārger anuñ zer ü zūr

4. **degil:**

Kaside 2

Mısra: 33

Değil, olumsuzluk edatı.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri’llāh

34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḫhūr

5. **degildür:-dür**

Kaside 2

Mısra: 87

Değil, olumsuzluk edatı.

87. Dehen-güşā-yı tefāḫur degildür ehl-i kemāl

88. Velīk de’b-i selef çünki böyledür ma’zūr

6. **degil:**

Kaside 5

Mısra: 40

Değil, olumsuzluk edatı.

39. Bu resmle mażbūt sicillāt ḳadardur

40. Maḳşūr degil midḫatı tenhā Yeñişehr’e

7. **degilüz:-üz**

Gazel 5

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Hayrânı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ

12. Āyîneleri pest-i bedîdâr-ı temâşâ

8. **degilüz:-üz**

Gazel 30

Mısra: 7

Değil, olumsuzluk edatı.

7. Minnet-zede-i sāgar-ı şahbâ degilüz biz

8. Keyfiyet-i mey lâzıme-i fitrâtımızdur

9. **degilüz:-üz**

Gazel 61

Mısra: 4

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ârife bir gül ammâ

4. Müteselli degilüz bir gül-i handân ile biz

10. **degil:**

Gazel 95

Mısra: 16

Değil, olumsuzluk edatı.

15. Hârm-en-i hüzni ser-te-ser suhte eylese n’ola

16. Berķ-i tarab degil midür zemzeme-i figân-ı ney

11. **degildür:-dür**

Gazel 113

Mısra: 5

Değil, olumsuzluk edatı.

5. Dîvâne gibi söyleşürüm şekve degildür

6. Efsûn-geri¬-i çeşm-i sühân-sâza kapıldum

12. **degilsin:-sin**

Gazel 132

Mısra: 10

Değil, olumsuzluk edatı.

9. El-minnetü li’ llâh sen ey nûkte-şinâsum

10. Bî-vâye degilsin güher-i kân-ı sühândan

13. **degilüm:-üm**

Gazel 157

Mısra: 5

Değil, olumsuzluk edatı.

5. Kesr-i mir'ât-i kulûb itmede görmüş degilüm

6. Böyle sengîn-dil-i hâtır-şiken-i nâ-râmı

degme:

1. **degme:**

Kaside 1

Mısra: 59

Seçme, üstün, değerli.

59. Degme bir şâire maḳdūr degildür medhūñ

60. İdemez vaşfuñı her nâṭıka-zāy-ı nuşret

degül:

1. **degül:**

Kaside 10

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

11. 'İyd-ı udḥiye degül maḥşer-i hūbāndur bu

12. Gel temāşāgehe bir kerre 'ubūr eyleyelüm

2. **degül:**

Gazel 16

Mısra: 17

Değil, olumsuzluk edatı.

17. Yalnūz ben degül 'İzzet de begüm

18. Mey-i gül-reng-i lebūñle ser-mest

3. **degül:**

Kaside 17

Mısra: 43

Değil, olumsuzluk edatı.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürūr

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faḳīr

4. **degül:**

Gazel 23

Mısra: 11

Değil.

11. Degül şāyeste dest-āvīz iderse zūlf-i cānāna
 12. Dil-i şad-çāk-ı ‘āşık şāne-i gīsū-yı hayretdür

5. degül:

Gazel 158

Mısra: 14

Değil, olumsuzluk edatı.

13. ‘Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme tırma
 14. ‘İzzet hevesūñ şi‘riñi teşhīre degül mi

6. degüldür:-dür

Gazel 26

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Degüldür kıl ü kāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā
 4. Belī bahş-i miyānı incedür pek anda diğkat var

7. degül:

Gazel 35

Mısra: 10

Değil, olumsuzluk edatı.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rū-siyāh iken
 10. Kāfir degül de hāl-i ruḥı müslimān mıdur

8. degül:

Gazel 59

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Dīdemüzde görinen kaṭre-i ḥūn-ābe degül
 4. Dest-i müjgānumuza subḥa-i mercān virürüz

9. degül:

Gazel 64

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Hayretle n’ola la’l-i ‘arāk-rīzine bakşam
 12. Yākūtdan ağreb mi degül neşāt-ı elmas

10. degül:

Gazel 66

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Degül leb üzre haṭuñ mūr-ı ḥurde-bīn-i ḥayāl
4. Ḥarīṣ-i teng-i nebāt dehān-ı teng olmuş

11. **degül:**

Gazel 72

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Nefes-i pīr ile dem dem öteyor nāy-ı kalem
12. Yoḥsa güncide degül perde-i eş'āra semā'

12. **degül:**

Gazel 73

Mısra: 13

Değil, olumsuzluk edatı.

11. İzzet güherin şarf ideyor āl Resul'e

12. Bildüm ki degül mā'il ü semt-i seref Eşref

13. **degül:**

Gazel 81

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni' degül
12. Neşve-yāb-ı va'de-i kemmūnuyum bir āfetüñ

14. **degül:**

Gazel 82

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Yārdan gayrısı güncide degül sultānum
12. Külbe-i 'āşık-ı şeydā küçücükdür küçücük

15. **degül:**

Gazel 86

Mısra: 2

Değil, olumsuzluk edatı.

1. İdinse sīne-i çāki n'ola nişāne gazel
2. Degül mi ṭurre-i müşgīn-i nazma şāne gazel

16. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 1

Değil, olumsuzluk edatı.

1. Hemîşe eyledigün dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demün 'âşıka vefâ mı degül

17. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 2

Değil, olumsuzluk edatı.

1. Hemîşe eyledigün dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demün 'âşıka vefâ mı degül

18. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 4

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Hülâsa-i emel-i dil olan 'arûs-ı vişâl
4. Henüz müstetir-i perde-i hafâ mı degül

19. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 6

Değil, olumsuzluk edatı.

5. Tabîb-i nabz-şinâsum devâ-yı derd-i dilüm
6. Şefeñ marîz-i gam-ı 'aşkuña şifâ mı degül

20. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 8

Değil, olumsuzluk edatı.

7. Gönül hevâye uyup kûy-ı yâre dek gidicek
8. Aña hîred dahı dümdâr-ı iktifâ mı degül

21. **degül:**

Gazel 88

Mısra: 10

Değil, olumsuzluk edatı.

9. İki kayık memeler Südlîce Limânı'nda
10. Beyaz sînesi 'İzzet yem-i şafâ mı degül

22. **degül:**

Gazel 92

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maḳbūlumuz

10. 'İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

23. **degül:**

Gazel 95

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ 'aşḳa yeter nişān-ı ney

24. **degül:**

Gazel 118

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Cenāb-ı Lūṭfi-i siḥr-āferīnūñ nazmını tanzīr

12. Degül ḥaddūñ o bir mu 'ciz-edādur çok ḳalābsın sen

25. **degülken:-ken**

Gazel 120

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Degülken şīveler tāb-āver-i reftār-ı dil-cūsı

4. Hırām-ı nāza çok mı lerze düşse yāl ü bālünden

26. **degül:**

Gazel 135

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Ebnā-yı zamān kābil-i ūlfet degül aşlā

4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

27. **degül:**

Gazel 147

Mısra: 7

Değil, olumsuzluk edatı.

7. Gülberg-i 'ārızında degül şebnem-i 'arāḳ

8. Olmış çekīde ḳatre-i eşḳ-i ter üstüne

28. **degül:**

Gazel 148

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Bezme gelsün de hemân mâni‘ degül ağıyāra yār
12. Dürc-i yâkûtuñ güher-rîz-i hîṭāb eylerse de

29. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 1

Değil, olumsuzluk edatı.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi
2. Mecnûn olanuñ rağbeti zencîre degül mi

30. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 2

Değil, olumsuzluk edatı.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi
2. Mecnûn olanuñ rağbeti zencîre degül mi

31. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 4

Değil, olumsuzluk edatı.

3. Meyli bu süzülmekle o şah-bāz-nigāhuñ
4. Murğ-ı dil-i zārum gibi naḥcîre degül mi

32. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 6

Değil, olumsuzluk edatı.

5. Yağdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i ğamda
6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

33. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 8

Değil, olumsuzluk edatı.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrûnla cānā
8. Cān atdığımız kabza-i şemşîre degül mi

34. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 10

Değil, olumsuzluk edatı.

9. Çeşmümde hayāli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perī peyki teshīre degül mi

35. **degül:**

Gazel 158

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık
12. Yā duhter-i rez de aña hemşīre degül mi

36. **degüldür:-dür**

Gazel 4

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şūh bīvefā
10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan bana

değ:

1. **değmez:-mez**

Gazel 21

Mısra: 14

Layık olmak.

13. İtmişim gevher-eş‘āruñı ben istiḥfāf
14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhūrı

dehān aç:

1. **dehān açma:-ma**

Gazel 79

Mısra: 9

Ağzını açmak II bir mesele hakkında konuşmak.

9. Bir mes‘ele tıyunca dehān açma çün şadef
10. Deryā-yı fikhda Dürer‘üñ yok mıdur senüñ

dehāna al:

1. **dehāna almazdum:-maz, -du, -m**

Gazel 155

Mısra: 3

"Ağzına almak" deyiminin karşılığı olarak anmak, sözünü etmek.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir daḥı nāmuñ
4. O şūh-ı sürḥ-püş-ı şermüñ olsaydım zekān-būsı

dehān-ı hayret:

1. dehān-ı hayreti:-i

Kaside 2

Mısra: 78

Şaşkınlıktan açık ağız.

77. Mişāl-i tūti şekker-rīz-i güft-gū olıcak

78. Dehān-ı hayreti eyler 'aķīdeveş memhūr

dehān-ı şekve:

1. dehān-ı şekveye:-y, -e

Gazel 15

Mısra: 5

Dudağın şikayeti.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sūkūt ursam münāsibdür

6. Ki oldum hālķa-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

dehān-ı teng-i tebessüm-furūş:

1. dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna:-u, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 1

Tebessüm satan dar ağız.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna

2. Şīrīn olurdu dinse şeker la'l-i nūşuna

dehen-güşā-yı tefāhur:

1. dehen-güşā-yı tefāhur:

Kaside 2

Mısra: 87

Övünmek için ağız açan.

87. Dehen-güşā-yı tefāhur degildür ehl-i kemāl

88. Velīk de'b-i selef çünki böyledür ma'zūr

dehen-i mü' min-i kāmīl:

1. dehen-i mü' min-i kāmilde:-de

Gazel 109

Mısra: 7

Olgun müslümanın ağzı.

7. Dehen-i mü' min-i kāmilde çü cām-ı şahbā

8. Deverān itse revā her dem ü her bār ķasem

dehr:

1. **dehre:-e**

Kaside 7

Mısra: 57

Dünya.

57. Böyle i' lān ider evşāf-ı güzīnūñ dehre

58. Nüktedān-ı hünermend-i ma' ārif-perver

2. **dehr:**

Kaside 13

Mısra: 13

Dünya.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān

14. Ğamze-i dil-berde qalmışdur hemān

dek:

1. **dek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Kadar, değin, dek.

47. Dūd-ı derūnum itse şu'ūd āsmāna dek

48. Çeşm-i felekden eşk akıdur hākdāne dek

2. **dek:**

Gazel 88

Mısra: 7

Kadar, dek.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek

8. Aña hıred dahı dümdār-ı iktifā mı degül

3. **dek:**

Gazel 116

Mısra: 7

Kadar, dek.

7. Bu hānķāh-ı kūhende ne āna dek hū hū

8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

4. **dek:**

Gazel 143

Mısra: 7

Kadar, dek.

7. Bülbul dahı bir kaç güne dek nāleye başlar
8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubh-dem eyle

5. **dek :**

Terkib-bend 1

Mısra: **48**

Kadar, değin, dek.

47. Dūd-ı derūnum itse şu ‘ūd āsmāna dek
48. Çeşm-i felekden eşk ağıdur hākdāne dek

del:

1. **delen:-en**

Kaside 4

Mısra: **31**

Delik açmak, yırtmak, açmak.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına geleceği ağıladı ol hāne-ḥarāb

dellāl:

1. **dellāl:**

Gazel 140

Mısra: **13**

Yüksek sesle bağırarak ilan eden kişi.

13. Sūḳ-i ma‘ārifde çü dellāl biz
14. Kāle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

dem:

1. **dem:**

Kaside 1

Mısra: **17**

Zaman.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birün oldu bu dem
18. Ney-i kıl eylesün āheng-i nidā-yı nuşret

2. **demde:-de**

Kaside 2

Mısra: **52**

Zaman.

51. Vireydi kaṭ‘-ı zebān-ı dūrūğa hükmi cevāz
52. Şehādetin şaşırurdu o demde şāhid-i zūr

3. dem:

Gazel 3

Mısra: 13

Zaman.

13. An dem ki keşed tîğ-i zebân âvered 'izzet

14. Der zîr-i nigîn memleket-i nükteverî-râ

4. dem:

Kaside 7

Mısra: 53

Zaman.

53. Hûn-feşân olduğu dem hançer-i cevherdârın

54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

5. dem:

Kaside 8

Mısra: 9

Zaman.

9. Gelüp şâh-ı şitâ 'uryan-ten gördi hemân ol dem

10. Ser-efrâz itdi kıyâğıdısı hil'atle kuhsârı

6. demdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 1

Zaman.

1. Bahâr irdi yine ferhunde demdür

2. Tarâvetle cihân bâğ-ı İrem'dür

7. demdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 32

Zaman.

31. Ğaraż bozmağsa ger cünd-i şitâyı

32. Firâr itmişdür ol bir hayli demdür

8. demdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 106

Zaman.

105. Ko lâfi ‘İzzetâ başla du‘āya

106. Du‘ālar müstecāb olduğu demdür

9. **demdür:-dür**

Kaside 10

Mısra: 3

Zaman.

3. İdüp irhā-yı ‘inān esb-i hayāle demdür

4. Yine cevlan-zede-i dide-i mür eyleyelüm

10. **dem:**

Kaside 16

Mısra: 19

Zaman.

19. O dem Eşref aña dir bāreka’llāh

20. Ser-āmedsin sen Aḥmed kışşa kütāh

11. **dem:**

Kaside 16

Mısra: 51

Zaman.

51. O dem kalkup öper gerdānuñ Aḥmed

52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü’ebbed

12. **demde:-de**

Kaside 17

Mısra: 4

Zaman.

3. Servveş tāze edālarla ḥırām eyleyerek

4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde faḳīr

13. **dem:**

Gazel 23

Mısra: 4

Zaman.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rīz-i ḥacletdür

14. **demine:-i, -n, -e**

Gazel 162

Mısra: 9

Herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses.

9. Ney-zenüñ de demine hû çekelüm
10. Nefesiyle ney öter demdemeli

15. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 1

Zaman.

1. Ülfet-i tâze-edâlar demidür
2. Dil-rübâlarla şafâlar demidür

16. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 2

Zaman.

1. Ülfet-i tâze-edâlar demidür
2. Dil-rübâlarla şafâlar demidür

17. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 14

Zaman.

13. ‘İzzetâ luţfî nedür ğayrı güdâz u sūzuñ
14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacaķ dem geld

18. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 6

Zaman.

5. Kūh u şahrā-yı tutarlarsa yine
6. ‘Āşık-ı bī-ser ü pālar demidür

19. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 8

Zaman.

7. Şeb-i hecrin seheri oldu bedīd
8. Seyr-i ħurşīd-liķālar demidür

20. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 10

Zaman.

9. Hūblar meyl-i vefā itsūñler
10. Terk-i āyīn-i cefālar demidür

21. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 12

Zaman.

11. Hūcre-i dilde celīs-i ğamdan
12. Çekilūñ ğayrı ibālar demidür

22. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 14

Zaman.

13. Bir kaç aḥbābla şimden soñra
14. Tırma gülgeşt-i fezālar demidür

23. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 16

Zaman.

15. Dāmen-i pākūñ öpüp ey ‘İzzet
16. Mīr-i zī-şāna šenālar demidür

24. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 18

Zaman.

17. Ya‘ni maḥdūm-ı Selīmü’t-tab‘a
18. Rūz u şeb ḥayr u du‘ālar demidür

25. **demidür:-i, -dür**

Gazel 41

Mısra: 20

Zaman.

19. ‘İzz ü devletle hemān saĝ olsun
20. Eylesün zevk ü şafālar demidür

26. **dem:**

Gazel 95

Mısra: 20

Zaman.

19. Nâyı Necîb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da 'vî-i imtiḥân-ı ney

27. **dem:**

Gazel 104

Mısra: 9

Zaman.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehî ne-manend
10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sîne tef ne-dārem

28. **demdür:-dür**

Gazel 128

Mısra: 14

Zaman.

13. Çarḥla biz devr-i Mevlānā' dayuz 'İzzet yine
14. Demdür itsün nây-ı ḥāme nağmehā-yı nev-zemîn

29. **dem:**

Gazel 134

Mısra: 6

Zaman.

5. Nây-ı enîn-i dilüm eylese gūş 'andelîb
6. Bezm-i çemen başına ṭār olur ol dem hemân

30. **demdür:-dür**

Gazel 146

Mısra: 1

Zaman.

1. Yine demdür ki ser-āğāz idelüm eş'āra
2. Der-i endişemüzi bâz idelüm eş'āra

31. **demde:-de**

Gazel 150

Mısra: 18

Zaman.

17. Ḥāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su'āl
18. 'İzzet o demde bî-ḥaber olmuş ne fā'ide

32. **dem:**

Gazel 151

Mısra: 8

Zaman.

7. Büyüdün korķarum ey ŗūķ-ı sitem-ger dırsın
8. Kūķicekdüm de o dem ŗimdi ferāmūşumda

33. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 1

Zaman.

1. Yine bülbul gibi nālān olacaķ dem geldi
2. Yine ‘uŗŗāķ perīŗān olacaķ dem geldi

34. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 2

Zaman.

1. Yine bülbul gibi nālān olacaķ dem geldi
2. Yine ‘uŗŗāķ perīŗān olacaķ dem geldi

35. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 4

Zaman.

3. Ey göñül kıys gibi ķāk-ı girībān iderek
4. Ser-be-ŗāķrā vū beyābān olacaķ dem geldi

36. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 6

Zaman.

5. Gitdi hengām-ı ğam ü ğuŗŗa-i hicrān ŗimdi
6. Vaŗl-ı cānān ile ŗādān olacaķ dem geldi

37. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 8

Zaman.

7. Mihr ķān-ı Yeñiŗehr’e nıgeh-endāz olmaz
8. Dile mustāġni-i ķūbān olacaķ dem geldi

38. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 10

Zaman.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem
10. ‘Arz-ı hüsni ile hırāmān olacaḡ dem geldi

39. **dem:**

Gazel 159

Mısra: 12

Zaman.

11. Müteväri-i pes-i perde-i ebr olsunlar
12. Āfitāb u mehe pinhān olacaḡ dem geldi

dem çek:

1. **dem çeküp:-ü**

Gazel 41

Mısra: 3

Uzun uzun ve güzel nağmelerle ötmek; içki içmek.

3. Dem çeküp bağda bülbül-mānend
4. Ey dil āheng-i nevālar demidür

dem dem:

1. **dem dem:**

Gazel 6

Mısra: 4

Zaman zaman.

3. Ḥasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken
4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

2. **dem dem:**

Gazel 72

Mısra: 11

Zaman zaman.

11. Nefes-i pīr ile dem dem öteyor nāy-ı qalem
12. Yoḡsa güncide degül perde-i eş‘āra semā‘

3. **dem dem:**

Gazel 155

Mısra: 9

Zaman zaman.

9. Göñüller bir büt-i tersāya ḡayrān oldu kim dem dem
10. Bülend olmaḡda deyr-i hüsniñ āvāz-ı nākūsı

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**

Kaside 8

Mısra: 16

Her vakit, dâima, her an.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer

16. Dem-ā-dem aındırur ol nîze-i billür girdârı

2. **dem-ā-dem:**

Gazel 102

Mısra: 3

Her zaman, daima, her an.

3. Hasret-keşinûn dîde-i giryânı dem-ā-dem

4. Peymâne gibi kana boyansun mı efendüm

3. **dem-ā-dem:**

Gazel 105

Mısra: 4

Her zaman, daima, her an.

3. Sen tâze nihâl-ı çemenistân-ı cefânuñ

4. Pâyuna dem-ā-dem dökilür eşk-i tazallüm

demâğ-i dil:

1. **demâğ-i dili:-i**

Gazel 14

Mısra: 9

Gönlün gururu.

9. Tâ demâğ-i dili ider ta‘îr

10. Bûy-ı sünbül midür ‘aceb mûyı

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**

Kaside 1

Mısra: 24

Her zaman, daima, her an.

23. Bezm-i peygârda şahbâ yerine hûn-ı ‘adû

24. Dem-be-dem olmadadur neş’e-fezâ-yı nuşret

2. **dem-be-dem:**

Kaside 2

Mısra: 100

Her zaman, daima, her an.

99. Füzûn-ter eyleyüp iqbâl ü 'ömrini Mevlâ
100. Kıla o âşaf-ı zîşânı dem-be-dem mesrûr

3. **dem-be-dem:**

Kaside 3

Mısra: 12

Her zaman, daima, her an.

11. Meded kil-k-i sühan-güster ile bu nâ-çîz
12. Dem-be-dem olmadadır tâze-zebân-ı âşâr

4. **dem-be-dem:**

Gazel 27

Mısra: 13

Her zaman, daima, her an.

13. Dem-be-dem bâ 'îs-i enîni nîk
14. Kec-nigâh-ı celâl-ı Eşref"dür

5. **dem-be-dem:**

Gazel 39

Mısra: 7

Her zaman, daima, her an.

7. Yenbû '-ı dilden eyleyerek cûş dem-be-dem
8. Mîzâb-ı çeşme eşk-i firāvân gelür gider

6. **dem-be-dem:**

Gazel 96

Mısra: 24

Her zaman, daima, her an.

23. Çalınur nevbet-i iclâlinde
24. Dem-be-dem nây u kudûm-ı 'âlem

demdemeli:

1. **demdemeli:**

Gazel 162

Mısra: 10

Hiddetle kükremeli, hiddetli söz söyleyip azarlamalı.

9. Ney-zenûñ de demine hû çekelüm
10. Nefesiyle ney öter demdemeli

demed-i vaşl:

1. **demed-i vaşl:-ı**

Gazel 139

Mısra: 12

Kavuşmanın demedi.

11. Şaçup arz-ı niyāza tohm-ı sirişk

12. Demed-i vaşlı al zamān-ı direv

dem-i cūd:

1. **dem-i cūdunda:-u, -n, -da**

Kaside 4

Mısra: 26

Cömertliğin nefesi.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider

26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

dem-i harmen:

1. **dem-i ḥarmen:**

Gazel 139

Mısra: 14

Harman zamanı.

13. ‘Abeş evkātını izā‘a iden

14. Dem-i ḥarmen ne ḥınṭa gördi ne cev

dem-i ney:

1. **dem-i neyle:-le**

Gazel 28

Mısra: 12

Neyin nefesi.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner

dem-i şādī:

1. **dem-i şādīde:-de**

Kaside 17

Mısra: 28

Sevinç, mutluluk zamanı.

27. Seher-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme

28. Dem-i şādīde nedür vech-i ğam u hem-i vefır

dem-sāz-ı ḥāmī-i bülend-āvāz:

1. dem-sāz-ı ḥāmī-i bülend-āvāz:

Gazel 29

Mısra: 13

Yüksek sesi koruyanın arkadaşı.

13. ‘İzzetā dem-sāz-ı ḥāmī-i bülend-āvāz olup

14. Eyle feryāduñ resīde çarḥa tā nev-rūzdur

dendān-ı cevır:

1. dendān-ı cevır:

Gazel 97

Mısra: 15

Cefanın dışı.

15. Dendān-ı cevır ile n’ola ger zaḥmnāk isem

16. Seng-i felāḥanum seg-i aḡyāra uğradum

deng ol:

1. deng olmuş:-miş

Gazel 66

Mısra: 10

Denk olmak, benzer olmak.

9. Şanem-perest-i dilüm deyr-i ḥüsn-i behcetde

10. Görünce ol büt-i āfet-nigāhı deng olmuş

depret:

1. depret-di:-di

Kaside 17

Mısra: 9

Yerinden oynatmak, tahrik etmek.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ depret-di

10. Dedi tenhā mısın ey ‘āşık-ı işkeste-zamīr

der:

1. derinde:-in, -de

Kaside 2

Mısra: 43

Kapı.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gürg derinde

44. Ḥimāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

2. der:**Gazel 3**

Mısra: 14

Kapı.

13. An dem ki keşed tîğ-i zebân âvered 'izzet

14. Der zîr-i nigîn memleket-i nükteverî-râ

3. der:**Gazel 111**

Mısra: 4

Demek, söylemek, dile getirmek.

3. Şaṭranc-bāz-ı encümen-i faẓl u dānişüm

4. Nādān-ı fil-ṭıynete açmaz der sözüm

der-ân:**1. der-ân:****Kaside 6**

Mısra: 76

O anda, derhal, hemen.

75. Hâtır-ı düşmenine gelse hayâl-i tîği

76. Seri der-ân ola ğaltîde-i hâk-i hüsran

derâ-yı kârbân-ı Çîn:**1. derâ-yı kârbân-ı Çinden:-den****Gazel 19**

Mısra: 2

Çin'in kervanının çingırağı.

1. Dil itdükçe şikenc-i kâkül-i müşgînden feryâd

2. Gelür güyâ derâ-yı kârbân-ı Çinden feryâd

der-âyîne:**1. der-âyîne:****Gazel 21**

Mısra: 11

Parlayan ayna.

11. Ger der-âyîne be-bîned rûḥ-ı ḥod-râ ân büt

12. Tâ me-pendâr ki dîger veşenî mî-cüyed

derbânlîğ:

1. **derbānlığı**:-ı, -n, -ı

Kaside 5

Mısra: 37

Kapıcılık, bekçilik.

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt

38. Bāb nā'ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

der-be-der:

1. **der-be-derüz**:-üz

Gazel 140

Mısra: 2

Kapı kapı gezen, serseri, dağınık, perişan.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū

2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

derd:

1. **derdden**:-den

Kaside 7

Mısra: 32

Keder, acı, zahmet.

31. Hāsret-i hāk-i der-i mīr-i felek-eyvānuz

32. Āh o derdden bizi dūr itdi sipihr-i ebter

2. **derdi**:-i

Gazel 95

Mısra: 9

Keder, acı, zahmet.

9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ 'aşka yeter nişān-ı ney

3. **derdüñ**:-üñ

Gazel 140

Mısra: 2

Keder, acı, zahmet.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū

2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

4. **derdinüñ**:-i, -nüñ

Gazel 45

Mısra: 14

Keder, acı, zahmet.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin hâlin su'âl eylerse yâr
14. Söyleyün bir derdinün dermânı yok rencürdur

5. **derdine:-i, -n, -e**

Gazel 46

Mısra: 18

Keder, acı, zahmet.

17. Sen тұrurken 'İzzet dil-ḥastenün lâıyık mıdur
18. Eylesünler derdine dermân diger maḥbūblar

6. **derdimi:-im, -i**

Gazel 47

Mısra: 12

Keder, acı, zahmet.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ḥurūşa vardum
12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindân ağlar

7. **derdümi:-üm, -i**

Gazel 59

Mısra: 13

Keder, acı, zahmet.

13. Cümle ḥübāna bu gün ben derdümi 'arz itdüm
14. 'İzzetā dimediler derdüñe dermân virürüz

8. **derdüñe:-üñ, -e**

Gazel 59

Mısra: 14

Keder, acı, zahmet.

13. Cümle ḥübāna bu gün ben derdümi 'arz itdüm
14. 'İzzetā dimediler derdüñe dermân virürüz

9. **derddür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 6

Keder, sıkıntı.

5. Dil-i 'uşşākda ümniye-i bezm-i ünsi
6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

10. **derdini:-i, -n, -i**

Gazel 46

Mısra: 14

Üzüntü, tasa, keder.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va 'd-ı bī-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

11. **derdüñle:- üñ, -le**

Gazel 26

Mısra: 15

Dert, üzüntü.

15. Yımez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur
16. Ṭabībüm gel devā kıl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

derde devā bul:

1. **derde devā bul:**

Gazel 14

Mısra: 13

Hastalığını iyileştirecek ilaca kavuşmak II derdini, sıkıntısını ortadan kaldıran bir çözüme ulaşmak.

13. Em leb-i yāri bul devā derde
14. Ağzuña alma nūş-ı dārūyı

derd ol:

1. **derd olmuş:-mış**

Gazel 18

Mısra: 6

Üzüntü sebebi olmak, sıkıntı vermek.

5. Dāğdār-ı reng-i ḥacaletdür çemende reşk ile
6. Lālenüñ olmuş derünunda meger bir derd ruh

derde uğra:

1. **derde uğraduğ:-du, -k**

Gazel 61

Mısra: 1

Sıkıntı, üzüntü, ıstıraba yakalanmak, hastalanmak.

1. Uğraduğ derde iki āfet-i devrān ile biz
2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

der-dest-i celāl:

1. **der-dest-i celālüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 12

Eli kolu bağılı öfke.

11. Hiç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh
12. Bir civān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

der-deyr-i cihān:

1. **der-deyr-i cihān:**

Gazel 21

Mısra: 15

Dünya.

15. Ey ki der-deyr-i cihān şūret-i hüsnet yek-tā'st
16. Çeşm-i şühed dıl-ı her merd ü zenī mī-cüyed

derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ķām:

1. **derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ķāmı:-ı**

Gazel 90

Mısra: 12

Muradına ermemiş aşığın derdi.

11. Yine dārū-yı lebidür aña dermān ammā
12. Bilmeyor derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ķāmı güzel

derd-i hasret:

1. **derd-i hasret:**

Kaside 7

Mısra: 30

Hasret derdi.

29. Belki şihhat buluruz biz de biraz cānlanuruz
30. Derd-i hasret niçe bir itsün esīr-i pister

derd-i ruh-ı āl:

1. **derd-i ruh-ı ālūñ:-üñ**

Gazel 137

Mısra: 1

Kırmızı yanağın derdiyle.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruh-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara düş oldu siyeh-hālūñ için

derd-i ser:

1. **derd-i ser:**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Kafa derdi.

9. Hem söyle bu nâşîhatı hem kıl selâmlar
 10. Çok nâle itmesün ki virür yara derd-i ser

derd-keş-i hasret:

1. **derd-keş-i hasretüz:-üz**

Gazel 134

Mısra: 16

Hasret üzüntüsü çeken.

15. Nâb ise de bâde-i la'î dil-ârâ çi sūd
 16. Derd-keş-i hasretüz biz yine 'İzzet her ân

derecât:

1. **derecât:-ı**

Gazel 13

Mısra: 12

Kademeler, yükseklikler, mertebeler.

11. Gerdeni üzre zenaḥdânına bak cebheyi gör
 12. Bâğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kaḫ kaḫ

dergâh:

1. **dergâhuñ:-uñ**

Kaside 13

Mısra: 83

Dergah II âşk dergahı.

83. Kim o dergâhuñ eñ ednâ bendesi
 84. 'Âlemün sāmân ile zîbendesi

2. **dergâhuña:-uñ, -a**

Gazel 141

Mısra: 2

Kapı, eşik, huzur, makam.

1. Faḫîrüm müstmendüm bî-nevâyum yâ Resûla'llâh
 2. Senün dergâhuña geldüm gedâyum yâ Resûla'llâh

dergâh-ı Selîm Beg:

1. **dergâh-ı Selîm Beg:**

Kaside 7

Mısra: 33

Selim Bey'in tekkesi.

33. Ya 'ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rûz
 34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

dergāh-ı Veliyü' ddīn Paşa:

1. dergāh-ı Veliyü' ddīn Paşa:

Kaside 13

Mısra: 85

Veliyüddin Paşa'nın tekkesi.

85. Ya 'ni dergāh-ı Veliyü' ddīn Paşa

86. Yessera'llāhu te'ālā mā-yeşā

dergeh:

1. dergehine:-i, -n, -e

Kaside 4

Mısra: 22

Dergah, tekke.

21. 'Alem-efrāz-ı veğa hāzret-i Maḥmūd Paşa

22. Ki olur dergehine nāşiye-sā heft-ķıbāb

2. dergehi:-i

Kaside 13

Mısra: 82

Dergah, tekke.

81. Gerçi kīsem sīm ile zerden tehī

82. İtmişüm melce' velī bir dergehi

dergeh-i dāver-i zī-şān:

1. dergeh-i dāver-i zī-şāna:-a

Kaside 10

Mısra: 22

Şanlı vezirin dergahı.

21. Ğamzesi mā'il-i bī-dad ise meh-pārelerin

22. Dergeh-i dāver-i zī-şāna mürūr eyleyelüm

dergeh-i dil-dār:

1. dergeh-i dil-dāre:-e

Tahmis 6

Mısra: 11

Sevgilinin tekkesi.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seher vaqt-i namāz
 12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

dergeh-i vālā:

1. **dergeh-i vālāsına:-sı, -n, -a**

Kaside 6

Mısra: 64

Yüce tekke.

63. O vezīr [i]bnü vezīr a‘ni Velī Paşa kim
 64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarh-ı gerdān

der-hātır eyle:

1. **der-hātır eyleme:- me**

Gazel 71

Mısra: 7

Hatırlamak, hatırda tutmak.

7. Sībeveyh eylese sīb-i zekānuñ der-hātır
 8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvā ḥāfız

der-i bārgēh-i devlet:

1. **der-i bārgēh-i devleti:-i**

Kaside 1

Mısra: 56

Devletin yük yerinin kapısı II devlet kapısı.

55. Dāver-i Cem-ḥademā āşaf-ı ‘lī-himemā
 56. Ey der-i bārgēh-i devleti cāy-ı nuşret

der-i endişe:

1. **der-i endişemüzi:-müz, -i**

Gazel 146

Mısra: 2

Endişe kapısı.

1. Yine demdür ki ser-āğāz idelüm eş‘āra
 2. Der-i endişemüzi bāz idelüm eş‘āra

der-i hum-hāne-i ‘avn-i Hakk:

1. **der-i hum-hāne-i ‘avn-i Hakk’ da:-da**

Kaside 1

Mısra: 25

Allah'ın yardım tekkesinin kapısı II dua vakti.

25. Cām-ı ‘aczin der-i ĥum-ĥāne-i ‘avn-i Ĥaĥķ’ da
 26. Keşķül itsün yine her bāde-gedā-yı nuşret

der-i luţf:

1. **der-i luţfuñdan:** -uñ, -dan

Gazel 76

Mısra: 7

Güzelliğın kapısı.

7. Dür düşdük der-i luţfuñdan ‘ināyetle bizi
 8. Lāĥiķ-i bezm-i vişāl eyle ke-mā-fi’ s-sābıķ

der-kār:

1. **der-kār:**

Kaside 2

Mısra: 47

Malum, aşıkar, bilinen, belli.

47. Olunca kuvvet-i bāzū-yı saţveti der-kār
 48. Ne ķābil olmaya ber-kende bīh-i fısk u fücūr

der-kemend it:

1. **der-kemend itdi:** -di.

Gazel 37

Mısra: 9

Bağlamak.

9. Hep ġazālān-ı ĥayālī itdi ṭab‘um der-kemend
 10. Şimdi naĥcīr-i ġazel fitrāk-ı teşĥīrüm dedür

der-kūy-ı mey-fürüşān:

1. **der-kūy-ı mey-fürüşān:**

Gazel 104

Mısra: 2

Mey satanının semtinde.

1. Ez bes ki pūr zi-saĥbā cāmī be-kef ne-dārem
 2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ķadr ü şeref ne-dārem

dermān:

1. **dermān:**

Gazel 7

Mısra: 13

İlâç, çare.

13. Hem zi-derd' est hemīn ḥaste-i ḡam-rā dermān
14. 'İzzetā çāre-i mā şod heme nā-çāri-i mā

2. **dermānı:-ı**

Gazel 45

Mısra: 14

İlâç, çare.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin ḥālin su'āl eylerse yār
14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencürdur

3. **dermān:**

Gazel 46

Mısra: 18

İlâç, çare.

17. Sen tūrurken 'İzzet dil-ḥastenüñ lāyık mıdur
18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

4. **dermān:**

Gazel 59

Mısra: 14

İlâç, çare.

13. Cümle ḥūbāna bu gün ben derdümi 'arz itdüm
14. 'İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

5. **dermān:**

Gazel 90

Mısra: 11

İlâç, çare.

11. Yine dārū-yı lebidür aña dermān ammā
12. Bilmeyor derd-i dil-i 'āşık-ı nā-ḡāmı güzel

ders:

1. **dersden:-den**

Kıt'a 8

Mısra: 2

Bir öğreticinin belli bir konuda öğrencilere verdiği bilgi.

1. Necībā bu gice ḥasbī-i fettān
2. Gelürken dersden oldı nümāyān

der-sīne:

1. **der-sīne:**

Gazel 104

Mısra: 10

Yürek içinde.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

derūn:

1. **derūnunda:**-u, -n, -da

Kaside 17

Mısra: 24

Kalp, yürek.

23. Didi hāy 'İzzet' ümüñ vāhimesi gālib imiş

24. Bağ neler kurdı derūnunda bu sâ'atde faķır

2. **derūnunda:**-un, -da

Gazel 18

Mısra: 6

İç.

5. Dāğdār-ı reng-i hācaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmış derūnunda meger bir derd ruh

3. **derūnumı:**-um, -ı

Gazel 34

Mısra: 7

Kalp, yürek, iç, bātın.

7. Derūnumı kīse meydānı 'add idüp cānān

8. Nūķūd-ı şabrı қоşar kim қаpa yeñiçeridür

4. **derūnuña:**-uñ, -a

Gazel 42

Mısra: 3

Kalp, yürek.

3. Gencīne kıl derūnuña esrārı yek-be-yek

4. Şanduқа kāle қонmasа қат қат şığışmıyor

5. **derūnı:**-ı

Gazel 54

Mısra: 7

Kalp, yürek, iç, bātın.

7. Derūnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edā idüğün biz қırābdan aluruz

derūnı:

1. derūnī:

Gazel 119

Mısra: 13

İç âleme âit, içten, kalbî, rûhî.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

dervāze:

1. dervāzedē:-den

Gazel 124

Mısra: 6

Kale ve şehirlerin, külliyelerin büyük giriş kapısı.

5. Kaşr-ı istiğnāda şahbā-nūş-ı nāz idi bu şeb

6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzedē

deryā:

1. deryāda:-da

Gazel 73

Mısra: 6

Deniz II gözyaşı.

5. Çeşmüm ne 'aceb girye ile perdelenürse

6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

deryā-yı fıkḥ:

1. deryā-yı fıkḥda:-da

Gazel 79

Mısra: 10

Fıkḥ denizi.

9. Bir mes'ele tıyunca dehān açma çün şadef

10. Deryā-yı fıkḥda Dürer'ün yok mıdur senün

deryūze eyle:

1. deryūze eyler:-r

Gazel 51

Mısra: 5

Dilencilik etmek II çalmak, almak.

5. Meger deryūze eyler nūr-ı ḥurşid-i cemālūñden

6. Meh-i nev dest-i abdāl-ı felekde keşköl olmışdur

dest:

1. **destüñi:-üñ, -i**

Kaside 1

Mısra: 71

El.

71. Ref' idüp destüñi sen bāreh-i Mevlā'ya

72. İdegör şıdk-ı taviiyetle du'ā-yı nuşret

2. **destinden:-i, -n, -den**

Kaside 4

Mısra: 25

El.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider

26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

3. **destinde:-i, -n, -de**

Kaside 9

Mısra: 38

El.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda

38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem'dür

4. **destine:-i, -ne**

Gazel 34

Mısra: 10

El.

9. Amān mı diñler o mest-i piyāle-i naḥvet

10. Alınca destine tığ-i cefā yeñiçeridür

5. **destüme:-üm, -e**

Gazel 75

Mısra: 9

El.

9. Zāhidā destüme peymāne-i ser-şār-ı meyi

10. Bedel subḥa-i şad-dāne kodı şive-i ḥaḳḳ

6. **destünden:-ün, -den**

Gazel 97

Mısra: 12

El.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgun

12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

7. **destin:-in**

Gazel 108

Mısra: 8

El.

7. Mānend-i elin köri ʔalup āteş-i ‘aşka

8. Destin şunıcağ destüme dil-dār ʔutuşdım

8. **destüme:-üm, -e**

Gazel 108

Mısra: 8

El.

7. Mānend-i elin köri ʔalup āteş-i ‘aşka

8. Destin şunıcağ destüme dil-dār ʔutuşdım

9. **dest:**

Gazel 114

Mısra: 10

El.

9. Gel gel ey zīver-i ser-ḥalka-i rindān-ı cihān

10. Meclis āmāde kuluñ şevkile dest efşānum

dest aç:

1. **dest açup:-up**

Kaside 13

Mısra: 111

El açmak.

111. Dest açup da‘vāta başla ‘İzzetā

112. ʔudsiyān āmine āğāz ide tā

dest ur:

1. **dest urma:-ma**

Gazel 30

Mısra: 28

Alkışlamak.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān

28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

destār:

1. **destārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 39

Sarık, imame.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı

40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

destâr-ı sebz-i dil-güşâ:

1. **destâr-ı sebz-i dil-güşâ:**

Gazel 9

Mısra: 8

Kalbe ferahlık veren yeşil sarık.

7. Ser-firâzum olmalı başuñda bir lâhûri şâl

8. Kat kat olsun yâhud ol destâr-ı sebz-i dil-güşâ

dest-âvîz:

1. **dest-âvîz:**

Kaside 3

Mısra: 23

Ufak hediye.

23. Sünbül âşüftelenür eyler ise dest-âvîz

24. Bûy-ı ahlâkıñı gülzâra nesîm-i eşhâr

2. **dest-âvîz:**

Gazel 23

Mısra: 11

Ufak hediye.

11. Degül şâyeste dest-âvîz iderse zülf-i cânâna

12. Dil-i şad-çâk-ı ‘âşık şâne-i gîsû-yı hayretdür

dest-be-dest:

1. **dest-be-dest:**

Kaside 6

Mısra: 127

El ele.

127. Naẓm-ı ‘İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varağ-ı şi‘rimi meclisde iderler gerdân

2. **dest-be-dest:**

Gazel 48

Mısra: 7

El ele.

7. Yâr ile dest-be-dest olmağa mâ‘nilerdür

8. Âh ağıyaruñ elinden ne çeker ‘âşıklar

3. dest-be-destüz:-üz

Gazel 140

Mısra: 12

El ele.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rû ile

12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

deste-i sünbül:

1. deste-i sünbül:

Gazel 100

Mısra: 7

Sünbül demeti.

7. Gülşende ne ‘aynumda idi deste-i sünbül

8. Ger dest-zen-i kākül-i ham-der-hamuñ olsam

destgāh:

1. destgāhumdan:-um, -dan

Gazel 117

Mısra: 18

İş yeri, tezgāh.

17. Cenāb-ı ‘ākif-i zer-bāf-ı naẓma arẓa nā-şāyān

18. Bu gūne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

dest-gīr-i şu‘arā:

1. dest-gīr-i şu‘arā:

Kaside 3

Mısra: 7

Şairlerin yardımcısı.

7. Dest-gīr-i şu‘arā olmasa her dem hāme

8. Nice olurlar idi şafha-nigār-ı eş‘ār

dest-gīr-i zu‘afā:

1. dest-gīr-i zu‘afā:

Kaside 11

Mısra: 16

Zayıfların yardımcısı.

15. Bā‘iş-i rāḥat u emn-i fuḳarā

16. Dest-gīr-i zu‘afā ehl-i seḥā

dest-i abdāl-ı felek:

1. **dest-i abdāl-ı felekde:-de**

Gazel 51

Mısra: 6

Feleğin abdalının eli.

5. Meger deryūze eyler nūr-ı hūrşīd-i cemālūnden

6. Meh-i nev dest-i abdāl-ı felekde keşköl olmışdur

dest-i çeşm:

1. **dest-i çeşmüne:-üñ, -e**

Gazel 127

Mısra: 7

Gözün eli II gözün etkisi.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüne hançer şunar

8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitiz olduğça sen

dest-i cevr:

1. **dest-i cevründen:-üm, -den**

Gazel 32

Mısra: 7

Eziyetin ve cefanın eli(yüzünden).

7. Dest-i cevründen rehā yokdur demek ister o şūh

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı ğama el gösterür

dest-i efsūs:

1. **dest-i efsūsı:-ı**

Gazel 155

Mısra: 12

Yazık, eyvah eli(yüzünden).

11. Dil-i āgyārı aldıkça ele yār-ı 'āşık-ı zāruñ

12. Olur āzurde-i dendān-ı ğayret dest-i efsūsı

dest-i felek:

1. **dest-i felekden:-den**

Gazel 15

Mısra: 7

Feleğin eli(yüzünden).

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hūrşīde

8. O mähın meclisinde sāġar-ı ibrām alan 'İzzet

dest-i kerem:

1. **dest-i keremi:-i**

Kaside 5

Mısra: **44**

Cömertliğin eli.

43. ‘Allāme-i zū-rütbe felek-kevkebe k’oldı

44. Dest-i keremi rātibe-baḥşā Yeñişehr’e

dest-i lutf:

1. **dest-i luṭfı:-ı**

Kaside 3

Mısra: **21**

İyiliğin eli.

21. Dest-i luṭfı olıcaḳ şāne-i gisū-yı kerem

22. Girih-i tār-ı emel bulsa güşāyiş yeri var

dest-i midhat:

1. **dest-i midḥatla:-la**

Kaside 11

Mısra: **31**

Övmenin eli.

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak

32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

dest-i müjgān:

1. **dest-i müjgānumuza:-umuz, -a**

Gazel 59

Mısra: **4**

Kirpiklerin eli(yüzünden).

3. Dīdemüzde görinen ḳatre-i ḥūn-ābe degül

4. Dest-i müjgānumuza subḥa-i mercān virürüz

dest-i re’y:

1. **dest-i re’yüñe:-üñ, -e**

Kaside 2

Mısra: **66**

Fikrin eli.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı ‘ālemsin

66. Ki dest-i re’yüñe vābeste ḥall ü ‘aḳd-ı umūr

dest-i şabā:

1. dest-i şabā:

Gazel 29

Mısra: 10

Sabah rüzgarının eli(yüzünden).

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yāre oldı şāne-zen

10. Korkarum tel kırmason dest-i şabā nev-rūzdur

dest-res:

1. dest-res:

Kaside 5

Mısra: 51

İstedigine ulaşan, eli yetişen.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḥir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

destür-ı düstür:

1. destür-ı düstürı:-ı

Kaside 8

Mısra: 37

Kuralın izni.

37. Eger destür-ı düstürı olursa şevkile ḥāmēm

38. İder bir nev-ğazel tarḥ itmekiçün sa'y-ı bisyārı

dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥam:

1. dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ:-uñ

Gazel 100

Mısra: 8

Kıvrım kıvrım saça el vuran.

7. Gülşende ne 'aynumda idi deste-i sünbül

8. Ger dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ olsam

deşt-i ğam:

1. deşt-i ğamda:-da

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Keder çölü.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

deşt-i hicrān:

1. deşt-i hicrānda:-da

Gazel 80

Mısra: 9

Ayrılık çölü.

9. Deşt-i hicrānda āverelerüñ

10. Hār-ı pāy-ı talebin çok gördük

deşt:

1. deşti:-i

Kaside 6

Mısra: 83

Bozkır, çöl.

83. Girdbād-ı gāzabı eylese bir deşti meṭāf

84. Haşyetinden olur eflākde muğber Keyvān

2. deşte:-e

Gazel 145

Mısra: 9

Bozkır, çöl.

9. ‘İzzet’ üñ ‘aqlın alup küh ile deşte şalup

10. Gūşe-nişīn-i ferāğ eylemedüñ āh āh

deşt-i ‘aşk:

1. deşt-i ‘aşkuñ:-uñ

Gazel 117

Mısra: 7

Aşkın çölü.

7. Firāz ile nişībi deşt-i ‘aşkuñ baña yeksāñdur

8. Ser-i kühsārımı fark itmez oldum ka‘r-ı çāhumdan

devā:

1. devā:

Gazel 98

Mısra: 7

Çare, derman.

7. Tabībüm itmez iseñ şerbet-i lebūñle devā

8. Ölür gamuñla bu bīmār olan gönülcegizüm

devā kıl:

1. devā kıl:

Gazel 26

Mısra: 16

Çare bulmak.

15. Yımez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur

16. Tabībüm gel devā kıl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

devā-yı derd-i dil:

1. devā-yı derd-i dilüm:-üm

Gazel 88

Mısra: 5

Gönlün derdinin dermanı.

5. Tabīb-i nabż-şināsum devā-yı derd-i dilüm

6. Şefeñ marīz-i ğam-ı 'aşkuña şifā mı degül

devā-yı nuşret:

1. devā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 52

Yardım ilacı.

51. Mübtelā-yı marāz-ı miḥnet-i faḳra dā'im

52. Zehebü'r-ra'd-ı 'ināyâtı devā-yı nuşret

deverān eyle:

1. deverān eyleye:-y, -e

Kaside 4

Mısra: 10

Dönüp dolaşmak, dönmek.

9. Kim ḥayāle getirirdi kim umardı böyle

10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

deverān it:

1. deverān itse:-se

Gazel 109

Mısra: 8

Dönüp dolaşmak, dönmek.

7. Dehen-i mü'min-i kāmilde çü cām-ı şahbā

8. Deverān itse revā her dem ü her bār ḳasem

devlet:

1. **devleti:-i**

Kaside 3

Mısra: 58

Devlet; makam.

57. Zātı gül-pister-i iḳbālde āsūde olup

58. Devleti gibi ola dīde-i baḥtī bīdār

2. **devletini:-i, -n, -i**

Kaside 5

Mısra: 71

Devlet; makam.

71. Dā'im ide ḥaḳḳ devletini 'ömrini efzūn

72. İşte bu du'ā cümleden ā'lā Yeñişehr'e

3. **devletin:-in**

Kaside 11

Mısra: 43

Devlet II mutluluk.

43. Devletin dā'im idüp Rabb-i Mecīd

44. 'Ömrini rüz-be-rüz ide mezīd

4. **devletle:-le**

Kaside 13

Mısra: 116

Devlet II mutluluk.

115. Bulsun iḳbāl u ḥayāt-ı cāvidān

116. Dā'imā devletle olsun şādmān

5. **devletle:-le**

Gazel 23

Mısra: 19

Devlet II mutluluk.

19. Hemān iḳbāl ile iclāl ile devletle şāg olsun

20. Hülüş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet'dür

6. **devletle:-le**

Gazel 143

Mısra: 1

Devlet II mutluluk.

1. Devletle gel üç çifteye vaZ'-ı ḳadem eyle

2. Geç şahın-ı bahāriyyeyi reşk-i İrem eyle

devlet-i hüsn:

1. **devlet-i hüsnüñ:-üñ**

Kaside 16

Mısra: 52

Güzellik ülkesi.

51. O dem kalkup öper gerdānuñ Ahmed

52. Dir olsun devlet-i hüsnüñ mü'ebbed

2. **devlet-i hüsnüñde:-üñ, -de**

Gazel 34

Mısra: 5

Güzellik ülkesi.

5. Göñülde devlet-i hüsnüñde ey şeh-i hūbān

6. Mevācib-i gam alursa revā yeñiçeridür

devlet-i 'uzmā:

1. **devlet-i 'uzmāña:-ñ, -a**

Kaside 1

Mısra: 7

Çok büyük mutluluk.

7. Habbet devlet-i 'uzmāña sipihrin oldı

8. Farķına sāye-figen bāl-ı hūmā-yı nuşret

devletli:

1. **devletli:**

Kaside 6

Mısra: 112

Mes'ut, talihli, ikbal sahibi.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebīh

112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur 'ayān

devletlü:

1. **devletlü:**

Kaside 6

Mısra: 101

Mes'ut, talihli, ikbal sahibi.

101. Biri devletlü melek-şīme Muḥammed Paşa

102. O civān-sāl-i felek-mertebe mīr-i mīrān

2. **devletlü:**

Kaside 8

Mısra: 59

Mes'ut, talihli, ikbal sahibi.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

devr:

1. **devre:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Bir yerden bir yere aktarma II kadeh dolaştırma.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārīk kalmaz idi tarab-ḥānemüz bizüm

2. **devründe:-ü, -ñ, -de**

Kaside 13

Mısra: 11

Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

11. Fitne devründe nihān oldu meger

12. Çeşm-i ḥāb-ālūd-ı yarı ide yer

devr eyle:

1. **devr eyleyen:-y, -en**

Gazel 36

Mısra: 9

Bir yerden bir yere aktarma II kadeh dolaştırma.

9. Bezmd e cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāgar

10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendür

devr it:

1. **devr itmededür:-me, -de, -dür**

Gazel 64

Mısra: 16

Bir yerden bir yere aktarma II kadeh dolaştırma.

15. Meh-tābda biz şimdi 'araḫ-nūş-ı şafāyuz

16. Devr itmededür sāgar-ı pür ḥālet-i elmās

devrān:

1. **devrān:**

Gazel 162

Mısra: 6
Felek.

5. İdeyor bezm-i felekde büryân
6. Döndire döndire devrân hameli

devr-i firākuñ ğam:

1. devr-i firākuñ ğamını:-ı, -n, -ı
Kaside 17
Mısra: 15
Ayrılık zamanının kederi.

15. Saña taqrîr idemem devr-i firākuñ ğamını
16. Çok karışdırma eyâ şahid-i şîrîn-taqrîr

devr-i Mevlânâ:

1. devr-i Mevlânâ' dayuz:-da, -y, -uz
Gazel 128
Mısra: 13
Mevlana'nın zamanı.
13. Çarhla biz devr-i Mevlânâ' dayuz 'İzzet yine
14. Demdür itsün nây-ı hâme nağmehâ-yı nev-zemîn

devr-i pey-der-pey:

1. devr-i pey-der-peyle:-le
Gazel 57
Mısra: 7
Ardı ardına dönme.
7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubâr
8. Biz mişâl-ı dâne seng-i âsiyâb altundayuz

devr-i piyâle:

1. devr-i piyâle:
Gazel 6
Mısra: 2
Kadehin elden ele dolaşması.
1. Bî-yâr neş'e-yâb olamam ğam gelür baña
2. Devr-i piyâle halka-i mâtem gelür baña

dey-mâh:

1. **dey-māh:**

Gazel 161

Mısra: 4

Kış ayl.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz

4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

deyn :

1. **deyn :**

Gazel 58

Mısra: 5

Belli bir zaman sonunda ödenmek üzere alınan para, borç.

5. Her kerem-pîşe güzel kim bile mev'ūdını deyn

6. Tāleb-i bûsesi şeydālarına şîr olmaz

deyr:

1. **deyr:**

Gazel 60

Mısra: 8

Manastır, kilise.

7. Mescidde egerçi muḳtedāyuz

8. Deyr içre de pîşvālaruz biz

deyr-i 'aşk:

1. **deyr-i 'aşkunda:-un, -da**

Gazel 156

Mısra: 7

Aşkın kilisesi.

7. Deyr-i 'aşkunda perestîş-geriyüz ol şanemūñ

8. Tār-ı zūlfūñden idüp rişte-i zūnnārumızı

deyr-i bahā:

1. **deyr-i bahāda:-da**

Gazel 130

Mısra: 4

Güzellik kilisesi.

3. Ğayre perestîş itmesi emr-i ğarībdür

4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bî-naẓîr iken

deyr-i cemāl:

1. **deyr-i cemāle:-e**

Gazel 35

Mısra: 9

Güzellik kilisesi.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rû-siyāh iken

10. Kāfir degül de hâl-i ruḥı müslimān mıdur

deyr-i hüsn-i behcet:

1. **deyr-i hüsn-i behcetde:-de**

Gazel 66

Mısra: 9

Sevincin güzellik kilisesi.

9. Şanem-perest-i dilüm deyr-i hüsn-i behcetde

10. Görünce ol büt-i āfet-nigāhı deng olmuş

deyr-i hüsn:

1. **deyr-i hüsnünün:-ü, -nün**

Gazel 155

Mısra: 10

Güzellik kilisesi.

9. Gönüller bir büt-i tersāya ḥayrān oldı kim dem dem

10. Bülend olmakda deyr-i hüsnünün āvāz-ı nākūsı

deyr-i maḥabbet:

1. **deyr-i maḥabbetde:-de**

Gazel 43

Mısra: 11

Aşk manastırı.

11. Seyr idüp şüretüni deyr-i maḥabbetde gönül

12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

deyr-i melāḥat:

1. **deyr-i melāḥatuñ:-uñ**

Gazel 87

Mısra: 3

Güzellik kilisesi.

3. Deyr-i melāḥatuñ şanem-i 'işve-bāzıdur

4. Şüret-peresti olsa n'ola her perī mişāl

deyr-i san'at:

1. **deyr-i şan'atda:-da**

Kaside 7

Mısra: 85

Sanat kilisesi.

85. Deyr-i şan'atda peri-hāneler itdi iḥdāš

86. Olalı Māni-i kilik-i hünerüm şüret-ger

dıl-ı her merd ü zenī:

1. **dıl-ı her merd ü zenī:**

Gazel 21

Mısra: 16

Her erkek ve kadının gönlü.

15. Ey ki der-deyr-i cihān şüret-i ḥüsnet yek-tā'st

16. Çeşm-i şühed dıl-ı her merd ü zenī mī-cüyed

dıraḥşān ol:

1. **dıraḥşān olsa:-sa**

Kaside 13

Mısra: 56

Parlak, ziyadar, nurlu.

55. Kevkeb-i baḥtüm fūrūzān olsa da

56. Mihr-i iḳbālüm dıraḥşān olsa da

di:

1. **dirüm:-r, -üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Demek, söylemek.

15. Görsem dirüm o server-i ḥübānum ağlarum

16. Zabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

2. **dirdi:-r, -di**

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Demek, söylemek.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āḥir yaḳar bu şu'le-i āvāz lānemi

3. **didikleri:-dik, -leri**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Demek, söylemek.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri
 32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

4. **diyerek:-y, -erek**

Kıt'a 2

Mısra: 4

Demek, söylemek.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi
 4. Bir emr daḥı kulumdur diyerek babası

5. **dimem:-me, -m**

Gazel 2

Mısra: 2

Demek, söylemek.

1. 'Uşşāk-ı zār için ki 'aded söylerüm saña
 2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

6. **dir:-r**

Gazel 2

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Hayretle āyine bakup endām-ı yāre dir
 8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

7. **dir:-r**

Tahmis 2

Mısra: 3

Demek, söylemek.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni
 4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

8. **didikçe:-dikçe**

Tahmis 2

Mısra: 29

Demek, söylemek.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
 30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mînâ seni

9. **didi:-di**

Kaside 2

Mısra: 19

Demek, söylemek.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

10. **dirdüm:-r, -dü, -m**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Demek, söylemek.

1. Tek toḥmı bırakmaḳdı ğaraḫ çift işi ma'lūm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

11. **dir:-r**

Kaside 5

Mısra: 6

Demek, söylemek.

5. Leb-rīz-i neşāt olmağ ile vech-i şebah var
6. Beñzer dir isem sāğar-ı şahbā Yeñişehr'e

12. **dirdi:-r, -di**

Kaside 6

Mısra: 54

Demek, söylemek.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî'rūñ bī-şek
54. Dirdi ḥāḳānī budur mülket-i nazma ḥāḳān

13. **diyerek:-y, -erek**

Kaside 6

Mısra: 127

Demek, söylemek.

127. Nazm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner
128. Varaḫ-ı şî'rimi meclisde iderler gerdān

14. **diyemem:-y, -e, -me, -m**

Kaside 7

Mısra: 20

Demek, söylemek.

19. Merdüm-i dīde-i ḥayret-zedemūñ 'aksi iken
20. Diyemem ḥāl-i siyāh-ı ruḥuna ben 'anber

15. **didi:-di**

Kaside 9

Mısra: 28

Demek, söylemek.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

16. **dime:-me**

Gazel 9

Mısra: 12

Demek, söylemek.

11. İşte biz böyle tegāfül itme koc-başuñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbān baña

17. **dirler:-r, -ler**

Kaside 10

Mısra: 34

Demek, söylemek.

33. 'Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma'n ü Ca'fer

34. 'Acabā hātıra dirler mi huṭūr eyleyelüm

18. **dirler:-r, -ler**

Kaside 10

Mısra: 36

Demek, söylemek.

35. İ'tirāf eyleyerek her biri noḡşānlarını

36. Yoḡsa dirler yerimüz künc-i ḡubūr eyleyelüm

19. **dirseñ:-r, -se, -ñ**

Kaside 10

Mısra: 37

Demek, söylemek.

37. Nedür iḡsānı o şaḡib-i keremin dirseñ eger

38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

20. **dimez:-mez**

Gazel 11

Mısra: 5

Demek, söylemek.

5. Bir kere de dimez misin ey şūḡ-ı bī-vefā

6. 'Uşşāḡ-ı cān-sipār ne 'ālemdedür 'aceb

21. **didi:-di**

Kaside 13

Mısra: 64

Demek, söylemek.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-miḡrbān

64. Çīn idüp ebrūsunu didi 'ayān

22. **didüm:-dü, -m**

Kaside 13

Mısra: 79

Demek, söylemek.

79. Didüm ey bî-merhâmet ey bî-vefâ

80. Pek de istihkâr ile bakma baña

23. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 14

Demek, söylemek.

13. Açup gönçe-dehânun evvel Aḥmed

14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

24. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 15

Demek, söylemek.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin

16. Güzeller içre şûḥ-ı bî-bedelsin

25. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 17

Demek, söylemek.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazırın

18. Beni yakdı kelâm-ı dil-pezîrin

26. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 19

Demek, söylemek.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llâh

20. Ser-âmedsin sen Aḥmed kışşa kütâh

27. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 22

Demek, söylemek.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at

22. Dir ey serv-i ḳadûñ şûr-ı ḳıyâmet

28. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 39

Demek, söylemek.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥvār

40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

29. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 43

Demek, söylemek.

43. Çekül ser-ḥalka-i ‘uṣṣāḳdan dir

44. Merām-ı Eşref ammā müstetirdir

30. **dime:-me**

Kaside 16

Mısra: 46

Demek, söylemek.

45. Bu sözlerden aña şanma cefākār

46. Dime Eşref imiş ğāyetde ğaddār

31. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 52

Demek, söylemek.

51. O dem ḳalkup öper gerdānuñ Aḥmed

52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü’ebbed

32. **dir:-r**

Kaside 16

Mısra: 65

Demek, söylemek.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥübāna ser-āmed

33. **didüm:-dū, -m**

Kaside 17

Mısra: 6

Demek, söylemek.

5. Urıcaḳ şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥı bāşırāma

6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldu yeter ḥvāb-ı keşîr

34. **didüm:-dü, -m**

Kaside 17

Mısra: 11

Demek, söylemek.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān

12. Şimdi mi oldu kuluñ küşe-i vahdetde esīr

35. **didi:-di**

Kaside 17

Mısra: 23

Demek, söylemek.

23. Didi hāy 'İzzet' ümüñ vāhimesi gālib imiş

24. Bak neler kurdı derūnunda bu sâ'atde faķīr

36. **didüm:-dü, -m**

Kaside 17

Mısra: 37

Demek, söylemek.

37. Didüm ey gonce-i neşküfte-i gūlzār-ı vefa

38. Būy-ı luţfuñla dimāğ-ı dili itdūñ ta'īr

37. **didi:-di**

Kaside 17

Mısra: 41

Demek, söylemek.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin

42. Her gice 'aşkum ile āh u fiğān-ı şeb-gīr

38. **dirken:-r, -ken**

Kaside 17

Mısra: 44

Demek, söylemek.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mūrūr

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķīr

39. **diyemem:-y, -e, -me, -m**

Gazel 21

Mısra: 4

Demek, söylemek.

3. Saña bu feyz-i sūhan mevhibe-i Mevlā'dur

4. Diyemem şi'riñe nev'-i beşerüñ maķdūrı

40. **dimişim:-miş, -im**

Gazel 21

Mısra: 14

Demek, söylemek.

13. İtmişim gevher-eş'aruñı ben istihfâf

14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhûr

41. **didi:-di**

Gazel 22

Mısra: 2

Demek, söylemek.

1. Bir tarz hırâm itdi o şimşād-ķad Aħmed

2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aħmed

42. **didi:-di**

Gazel 22

Mısra: 2

Demek, söylemek.

1. Bir tarz hırâm itdi o şimşād-ķad Aħmed

2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aħmed

43. **dimişsin:-miş, -sin**

Gazel 26

Mısra: 13

Demek, söylemek.

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmadır bir gün

14. Piyâz ey lâle-ruĥ meczûmuzdur sende ķat ķat var

44. **dimek:-mek**

Gazel 32

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Dest-i cevrumden rehâ yokdur dimek ister o şūĥ

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

45. **disün:-sün**

Gazel 53

Mısra: 11

Demek, söylemek.

11. Dürr-i eş'aruma 'İzzet ķo disün ĥalk yetīm

12. Şadef-i ṭab'ımuñ ol nâz ile perverdesidür

46. **didiler:-di, -ler**

Gazel 59

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmânına şordum didiler

8. Tîğ-i ser-tîzimüze şu yerine kı̄n virirüz

47. **dimediler:-me, -di, -ler**

Gazel 59

Mısra: 14

Demek, söylemek.

13. Cümle hûbâna bu gün ben derdümi ‘arz itdüm

14. ‘İzzetâ dimediler derdüñe dermân virürüz

48. **dirler:-r, -ler**

Gazel 61

Mısra: 3

Demek, söylemek.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ârife bir gül ammâ

4. Müteselli degilüz bir gül-i ħandân ile biz

49. **dimiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 5

Demek, söylemek.

5. Kim dimiş kim dil-i vâhidde iki yâr olmaz

6. İşte ser-geştelerüz ‘aşık-ı dü cân ile biz

50. **dirler:-r, -ler**

Gazel 63

Mısra: 13

Demek, söylemek.

13. ‘Aşk-ı hûbânla âh itmede ‘İzzet dirler

14. Bir felâket-zede bir bî-ser ü pâyı bilürüz

51. **dimedüñ:-me, -dü, -ñ**

Gazel 100

Mısra: 12

Demek, söylemek.

11. Sînemde bakıp zaĥmuma raĥm eylemedüñ hîç

12. Bir kere taĥbüm dimedüñ merhemüñ olsam

52. **dimedüñ:-me, -dü, -ñ**

Gazel 101

Mısra: 9

Demek, söylemek.

9. Dimedüñ 'İzzet'üm āyā nicedür

10. O benüm kendi kulum bendecigüm

53. **dime:-me**

Gazel 105

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Dipsüz dime hum-ḥāne-i ḥikmetde kararı

8. Cāy olmuş idi çünkü Felātūn'a bün-ı hum

54. **dir:-r**

Gazel 107

Mısra: 10

Demek, söylemek.

9. Fem-i dil-berden alındı bu gāzel ey 'İzzet

10. Dir iken fitneyi ikāz idendür nighüm

55. **dir:-r**

Gazel 112

Mısra: 16

Söylemek.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i

16. Dir misin n'oldı 'aceb ol ḥaste-ḥalüm yok benüm

56. **diyeyim:-y, -e, -y, -im**

Gazel 114

Mısra: 12

Demek, söylemek.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra

12. Diñle sen ben diyeyim ḥāl-i dil-i sūzānum

57. **didi:-di**

Gazel 114

Mısra: 16

Demek, söylemek.

15. Gördi çün bu gāzeli eyledi taḥsīn ol şūh

16. Didi āh İzzet'imüñ ṭab'uña pek ḥayrānum

58. **didi:-di**

Gazel 139

Mısra: 10

Demek, söylemek.

9. Pîr-i dihkāndan işit bu sözi
10. Didi var ey civān pend şinev

59. **dir:-r**

Gazel 142

Mısra: 11

Demek, söylemek.

11. Beni aňduķça o nāzişger-i fettān dir imiş
12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

60. **didük:-dü, -k**

Gazel 146

Mısra: 8

Demek, söylemek.

7. ‘Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük
8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

61. **dir:-r**

Gazel 151

Mısra: 6

Demek, söylemek.

5. Baķıcak āyine-i rūyuña ben hayretle
6. Dir idüñ ‘aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

62. **dirsın:-r, -sin**

Gazel 151

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Büyüdüñ korkarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmüşumda

63. **dir:-r**

Gazel 71

Mısra: 8

Demek, söylemek.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zekānuñ der-hātır
8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naħve dir eyvā hāfız

64. **dirüm:-üm**

Gazel 91

Mısra: 9

Demek, söylemek.

9. Dirüm ki cilveñe ‘aksi kaçır-ı dīdem olur
10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

65. **dirse:-se**

Gazel 103

Mısra: 8

Demek, söylemek..

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı halel
8. Dirse ‘aşıka o gül-ruh infī ‘ālüm var benüm

66. **dirsem:-se, -m**

Gazel 112

Mısra: 9

Demek, söylemek.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehm eyleme
10. Ya ‘ni pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

67. **dirseñ:-se, -ñ**

Gazel 132

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Dirseñ ki vatandaş kişinüñ kadri bilinmez
8. Sencīdelenür dürr olıcak dūr ‘Aden’ den

68. **dirken:-ken**

Gazel 92

Mısra: 3

Demek, söylemek.

3. Cevr-i yār oldu mübeddel lutfā dirken nā-gehān
4. Mazhar-ı ‘unf u ‘itāb olduk ‘ināyetden bedel

69. **dir :-r**

Kaside 9

Mısra: 98

Demek, söylemek

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

dimek iste:

1. **dimek ister:-r**

Kıt'a 2

Mısra: 5

Bir düşünceyi açıklamayı amaçlamak.

1.

5. İhtişâsuñ baña kat kat demek ister ammâ

6. Ne zerâfetdür iki emr ile bak ĩmâsı

dībā:

1. **dībā:**

Tahmis 2

Mısra: 14

Bir nevi ipek kumaş.

13. Bu sözi tefhīm içün dā'im saña tekrār ider

14. Gülli dībā giydüñ ammâ qorqarum āzār ider

dīd:

1. **dīd:**

Gazel 3

Mısra: 8

Görünen.

7. Sürhī-i şafak nist hicāb āmedeş ez-mihr

8. Tā dīd felek hem-çü tū hurşīd-ferī-rā

dīde:

1. **dīdesi:-si**

Kaside 2

Mısra: 75

Göz.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr

76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

2. **dīdelerüm:-ler, -üm**

Gazel 5

Mısra: 8

Göz.

7. Sen her ne zamān 'arz-ı cemāl itseñ ölürler

8. Bu dīdelerüm ġarkā-i envār-ı temāşā

3. **dīde:**

Gazel 12

Mısra: 9

Göz.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer
10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n' olsun aceb

4. **dīdelerüm:-ler, -üm**

Kaside 17

Mısra: 36

Göz.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āgāz baña
36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taqtır

5. **dīdelerüh:-ler, -üh**

Gazel 35

Mısra: 4

Göz.

3. Her lahza bir kažiyye-i sihr itmede beyān
4. Remz-i füsūna dīdelerüh tercemān mıdur

6. **dīdemüzde:-müz, -de**

Gazel 59

Mısra: 3

Göz.

3. Dīdemüzde görinen kaatre-i hūn-ābe degül
4. Dest-i müjgānumuza subha-i mercān virürüz

7. **dīdesi:-si**

Gazel 61

Mısra: 10

Göz.

9. İki gözden n' ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk
10. Olduk āvāre iki dīdesi fettān ile biz

8. **dīdeleri:-ler, -i**

Gazel 73

Mısra: 1

Göz.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ḥastelerüh öldürür āḥir esef Eşref

9. **dīdeler:-ler**

Gazel 78

Mısra: 8

Göz.

7. Ya kimde t̄ab u taḥamm̄l ḳor ey perī-ṭal‘at
8. O d̄idel̄er k‘ola meclisde ḥ‘āba müstaḡrak

10. **d̄ide:**

Gazel 131

Mısra: 5

Göz.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘āşık ser-ā-pā d̄ide ol
6. Şoñra ḥayretle o gül-ruḥsāra bak Allāh için

11. **d̄ide:**

Gazel 137

Mısra: 1

Göz.

1. D̄ide ḳan aḡlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara d̄üş oldı siyeh-ḥālūñ için

d̄ide-d̄üz-i maḳdem-i meym̄n:

1. **d̄ide-d̄üz-i maḳdem-i meym̄nuyum:-u, -y, -um**

Gazel 81

Mısra: 14

Uḡurlu gelişe göz diken.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā
14. D̄ide-d̄üz-i maḳdem-i meym̄nuyum bir āfetūñ

d̄ide-i bādām:

1. **d̄ide-i bādāmı:-ı**

Gazel 90

Mısra: 2

Bademe benzeyen göz.

1. Ser-te-ser ol şanemūñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel d̄ide-i bādāmı güzel

d̄ide-i baht:

1. **d̄ide-i bahtı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 58

Baht açıklığı.

57. Z̄atı gül-pister-i iḳbālde āsūde olup
58. Devleti gibi ola d̄ide-i bahtı bīdār

dīde-i cādū:**1. dīde-i cādū:****Gazel 68**

Mısra: 4

Çok güzel ve iri göz.

3. Nergisün baḳdum çemende çeşmine

4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraḳ

dīde-i çarḥ-ı devvār:**1. dīde-i çarḥ-ı devvār:****Kaside 3**

Mısra: 16

Feleğin gözü II zaman.

15. Zīver-i şadr-ı ‘alā ḥazret-i Rüşdī Paşa

16. Ki nazīrin göremez dīde-i çarḥ-ı devvār

dīde-i devlet-i bīdār:**1. dīde-i devlet-i bīdār:****Kaside 4**

Mısra: 3

Saadetli baht açıklığı.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūĝ

4. Aḫter-i ṭālī‘imüz ḳalmış iken zīr-i şehāb

dīde-i giryān:**1. dīde-i giryānı:-ı****Gazel 102**

Mısra: 3

Ağlayan göz.

3. Ḥasret-keşinün dīde-i giryānı dem-ā-dem

4. Peymāne gibi ḳana boyansun mı efendüm

2. dīde-i giryānum:-um**Terkib-bend 1**

Mısra: 16

Ağlayan göz.

15. Görsem dirüm o server-i ḥübānum ağlarum

16. Żabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

dīde-i haste:

1. **dīde-i ḥastesidür:-s, -i, -dür**

Kaside 7

Mısra: 27

Hasta göz.

27. Dīde-i ḥastesidür 'İzzet-i bīmāra ṭabīb

28. Qo reg-i nabẓ-ı dile ğamzeler ursun neşter

dīde-i mekkār:

1. **dīde-i mekkāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 43

Mısra: 1

Hile yapan göz.

1. Fitne-engīz-i cihān dīde-i mekkāruñdur

2. Şūriş-i 'aşr u zamān ğamze-i ḥūn-ḥvĠhuñdur

dīde-i mestāne:

1. **dīde-i mestāne:**

Gazel 142

Mısra: 4

Kendinden geçmiş göz.

3. Bāğda nergise ben şarf-ı nigāh itdükçe

4. Çāre yok dīde-i mestāne gelür ḥāturuma

2. **dīde-i mestānesidür:-si, -dür**

Gazel 12

Mısra: 14

Kendinden geçmiş göz.

13. Böyle rindāne ğazel ṭarḥına ol mahveşüñ

14. 'İzzetā dīde-i mestānesidür cümle sebeb

dīde-i ter:

1. **dīde-i ter:**

Gazel 126

Mısra: 7

Nemli göz.

7. Tırma ey dīde-i ter kan ağla

8. Yār acır belki akan yaşuñ için

dīde-sefīd:**1. dīde-sefīd:****Gazel 21**

Mısra: 17

Beyaz göz.

17. Geşte mehcūr-ı tu Ya'ķūb-şıfat dīde-sefīd

18. Cilve-i rāyiḥa-i pīrehenī mī-cūyed

diger:**1. diger:****Kaside 13**

Mısra: 71

Başka.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā

72. Meclisümden itmeyem tā kīm cūdā

2. diger:**Gazel 46**

Mısra: 18

Başka.

17. Sen ṭururken 'İzzet dil-ḥastenüñ lāyık mıdur

18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

3. diger:**Gazel 48**

Mısra: 18

Başka.

17. Şem'-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmakda

18. Beñzemez 'İzzet-i sūzāna diger 'āşıqlar

dīhīm-i 'işve:**1. dīhīm-i 'işve:****Kaside 16**

Mısra: 26

Cilvenin tacı.

25. Senüñdür ser-te-ser iklīm-i 'işve

26. Konulmuş başına dīhīm-i 'işve

dikil:

1. **dikildi:-di**

Kaside 9

Mısra: 13

Dikilmek II (Bir şey) Dik olarak bir yere konup yerleştirilmek.

13. Dikildi şahın-ı bāğa tūğ-ı şāhī

14. Nihālān-ı çemen gūyā ‘alemdür

dikkat:

1. **dikḳat:**

Gazel 26

Mısra: 4

Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık.

3. Degüldür kıl ü kāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā

4. Belī baḥş-i miyānı incedür pek anda dikḳat var

2. **dikḳatle:-le**

Gazel 33

Mısra: 11

Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık.

11. Baḳ imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza dikḳatle

12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkündür

dikkat buyur:

1. **dikḳat buyur:**

Kaside 13

Mısra: 98

Düşüncelerini bir nokta üzerinde toplamak, bir şeyin üzerinde itinâ ile durmak.

97. İrtifā‘-ı şānına himmet buyur

98. İzdiyād-ı ḳadrine dikḳat buyur

dil:

1. **dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Yürek, gönül.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer

8. Dil çīn-i perçemünde midür al getir ḥaber

2. **dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Yürek, gönül.

11. Pek ter mizâcdur çekemez âh u nâleyi

12. Efsâne-i elemde kıosun dil itâleyi

3. **dil:**

Gazel 2

Mısra: 6

Yürek, gönül.

5. Güş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen

6. Dil ba'd-ezîn ne nîk ü ne bed söylerüm saña

4. **dile:-e**

Kaside 2

Mısra: 94

Dil, lisan.

93. Nikât-ı fıkır-i daķıküm hayāl içinde hayāl

94. Edā-yı şî'r-i laţîfüm dile fezā-yı şu'ūr

5. **dile:-e**

Kaside 3

Mısra: 37

Yürek, gönül.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırķati kâr itdi dile

38. Kıomadı genc-i derûnumda benüm şabr u kıarâr

6. **dilde:-de**

Kaside 5

Mısra: 49

Yürek, gönül .

49. Çokdan raķam-ı menķabetüñ naķş idi dilde

50. Maķşûdum iki vaşfuñı iblā Yenîşehr'e

7. **dile:-e**

Kaside 6

Mısra: 20

Yürek, gönül.

19. Habbetza şîve-i târîķ-i muşanna' ki virür

20. Saţr-ı mevzûnları hâlet dile çün serv-ķaddân

8. **dili:-i**

Kıt'a 6

Mısra: 1

Yürek, gönül.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve
2. Biri kec-nigāh-ı nahvet biri kec-külāh-ı işve

9. **dil:**

Kaside 13

Mısra: 16

Yürek, gönül.

15. Dal kılıc ehl-i fesād oldı ‘adīm
16. Ebrū-yı hūbānla ancaḳ dil dü-nīm

10. **dil:**

Gazel 19

Mısra: 1

Dil.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşgīnden feryād
2. Gelür güyā derā-yı kārban-ı Çīnden feryād

11. **dil:**

Gazel 162

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Niçe bir gizleyelüm söylemeli
2. Leb-i cānādadur dil emeli

12. **dilüme:-üm, -e**

Gazel 21

Mısra: 18

Yürek, gönül.

17. Münkesir olmasun āyīne-i şāf-ı kalbüñ
18. Nīşterlerle gel açma dilüme nāsūrı

13. **dil:**

Gazel 22

Mısra: 7

Yürek, gönül.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
8. Gül-ruḫlar içinde añılur lāle-ḫad Aḫmed

14. **dilde:-de**

Gazel 160

Mısra: 1

Yürek, gönül.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigâr açma beni
2. Kütudan şıçramasun hârice mâr açma beni

15. **dilde:-de**

Gazel 27

Mısra: 1

Yürek, gönül.

1. Dilde dâ'im hayâl-i Eşref' dūr
2. Serde fikr-i vişâl-i Eşref' dūr

16. **dile:-e**

Gazel 33

Mısra: 10

Yürek, gönül.

9. Hadeng-endâz iken müjgân-ı şūhuñ ey kemân-ebrū
10. Dile vâreste-i tîr-i gezend olmak ne mümkündür

17. **dil:**

Gazel 41

Mısra: 4

Yürek, gönül.

3. Dem çeküp bâğda bülbül-mânend
4. Ey dil âheng-i nevâlar demidür

18. **dilde:-de**

Gazel 42

Mısra: 1

Yürek, gönül.

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet şıgışmıyor
2. Ḥalvet-serây-ı vaḥdete keşret şıgışmıyor

19. **diller:-ler**

Gazel 44

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Etḫâl-ı mektebüñ o perî şehsüvâridur
2. Diller esîr-i dîde-i âhū şikâridur

20. **dili:-i**

Gazel 48

Mısra: 5

Yürek, gönül.

5. Lücce-i ye's-i vişâle düşürüp felek dili

6. Olmada ğarğa-i girdâb-ı keder 'âşıklar

21. **dil:**

Gazel 57

Mısra: 10

Yürek, gönül.

9. Beyza-i murğ-ı hümâ-yı devletüz ammâ çi sūd

10. Bahtımız ey dil siyeh-bâl-ı ğurâb altundayuz

22. **dille:-le**

Gazel 61

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Uğraduğ derde iki âfet-i devrân ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cân ile biz

23. **dillerle:-ler, -le**

Gazel 63

Mısra: 10

Dil.

9. Âferînler saña ey şâhid-i şîrîn-güftâr

10. Tatlı dillerle tutarsın zürafâyı bilürüz

24. **dilleri:-ler, -i**

Gazel 87

Mısra: 11

Yürek, gönül.

11. Mânend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri

12. Pinhân olup kemîngeh-i zülf-i siyehde hâl

25. **dil:**

Gazel 89

Mısra: 3

Yürek, gönül.

3. Mızrâb-ı şevkle n' ola dil olsa pür-fiğân

4. İnletdi erganunumı bir tıfl-ı hurde-sâl

26. **dil:**

Gazel 92

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Künc-i fırkat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel
2. Kāse kāse zehr i er dil cām-ı ‘i retten bedel

27. **dilde:-de**

Gazel 95

Mısra: 9

Yürek, gönül.

9. Nağme deg l en n ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd d   d   ‘a  a yeter ni  n-ı ney

28. **dil:**

Gazel 102

Mısra: 1

Yürek, gön l.

1. Dil  te -i ru      a yansun mı efend m
2. Bu t bi -i hicr  a  ayansun mı efend m

29. **dil:**

Gazel 104

Mısra: 5

Yürek, gön l.

5. N -   -ı dil-sit  n  t  dil zi-men r   yed
6. T  -i kem  n-ı ‘a  kem amm  hedef ne-d  rem

30. **dile:-e**

Gazel 108

Mısra: 2

Yürek, gön l.

1. Yakdı beni ol  te -i ru     tutu  dım
2. D   di dile bir n  r-ı  erer-b  r tutu  dım

31. **dil:**

Gazel 124

Mısra: 1

Yürek, gön l.

1. M  ve-   n-i k  m olur dil bir nih  l-i t  zed n
2. K  le-i va  f-ı  addi b    nd r end  zed n

32. **dilse:-se**

Gazel 137

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara dūş oldu siyeh-ḥālūñ için

33. **dil:**

Gazel 144

Mısra: 2

Yürek, gönül.

1. Haṭ-ı sebz oldu peydā ol leb-i şīrīn-ḥitāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürdür bitdi ey dil la‘l-i nāb üzre

34. **dilde:-de**

Gazel 150

Mısra: 1

Yürek, gönül.

1. Dilde ḥayālī cilveger olmuş ne fā‘ide
2. Āyīne maẓhar-ı şüver olmuş ne fā‘ide

35. **dile:-e**

Gazel 159

Mısra: 8

Yürek, gönül.

7. Mihr ḥān-ı Yeñişehr’e nigeḥ-endāz olmaz
8. Dile mustaḡni-i ḥübān olacaḵ dem geldi

dil vir:

1. **dil virmez:-mez**

Gazel 30

Mısra: 12

Gönül vermek, sevmek.

11. Zāhidlere yüz virmeme māni‘ degül ammā
12. Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür

dilā:

1. **dilā:**

Gazel 116

Mısra: 3

Ey gönül.

3. Ḥaḳīḳat eglenecek sende de yoḡise dilā
4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

dil-āver:**1. dil-āver:****Kaside 8**

Mısra: 27

Yürekli, cesur.

27. Dil-āver dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver

28. Ğazanfer-savlet ü remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī

dil-ber:**1. dil-berüñ:-üñ****Gazel 6**

Mısra: 5

Gönül alan, güzel II sevgili.

5. Haṭṭ-ı siyāhı şafḥa-i rüyunda dil-berüñ

6. Tiryāk-ı zaḥm-ı ejder-i perçem gelür baña

2. dil-berden:-den**Gazel 11**

Mısra: 13

Gönül alan, güzel II sevgili.

13. Biz dūr düşdük ‘İzzet o dil-berden ağlaruz

14. Şabri-i nālekār ne ‘ālemedür ‘aceb

3. dil-ber:**Kaside 16**

Mısra: 11

Gönül alan, güzel.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber

12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

4. dil-ber:**Kaside 16**

Mısra: 71

Gönül alan, güzel.

71. İderler ḥāşılı bu iki dil-ber

72. Biri biriyle böyle güft ü gūlar

5. dil-berden:-den**Gazel 103**

Mısra: 9

Gönül alan, güzel II sevgili.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
10. Rūy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

6. **dil-bere:-e**

Gazel 137

Mısra: 9

Gönül alan, güzel.

9. Gördigün dil-bere üftāde olursın 'İzzet
10. Neylesem āh senün şu dil-i meyyālün için

7. **dil-berlerün:-ler, -ün**

Gazel 149

Mısra: 4

Gönül alan, güzel.

3. Nuql-i lebiyle 'āşıkına neş'e-bahş iken
4. Dil-berlerün riya mı olur bāde-nüşına

dil-berā:

1. **dil-berā:**

Tahmis 2

Mısra: 16

Ey gönül alan(sevgili).

15. Nāzenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni
16. Olmuşum müstağrak-ı ihsān ü luṭfuñ dil-berā

2. **dil-berā:**

Gazel 88

Mısra: 1

Ey gönül alan(sevgili).

1. Hemīşe eyledigün dil-berā cefā mı degül
2. Cefā-yı dem-be-demün 'āşıkā vefā mı degül

3. **dil-berā:**

Gazel 126

Mısra: 1

Ey gönül alan(sevgili).

1. Dil-berā gamze-i 'ayyāşuñ için
2. Beni öldürme güzel başuñ için

dil-ber-i bī-mişl:

1. **dil-ber-i bī-mişl:**

Kaside 6

Mısra: 30

Benzersiz güzel.

29. Hâları gonce-i ne'sküfte-i bâğ-ı hûbî

30. Dâlları dil-ber-i bî-mişl ü 'adîl-i devrân

dil-ber-i bî-vefâ:

1. **dil-ber-i bî-vefâya:-y, -a**

Gazel 60

Mısra: 11

Vefasız güzel.

11. Bir dil-ber-i bî-vefâya düşdük

12. Hamyâze-keş-i cefâlaruz biz

dil-ber-i mümtâz:

1. **dil-ber-i mümtâza:-a**

Gazel 113

Mısra: 2

Seçilmiş güzel.

1. Bir tıflek-i şîrîn-dehen-i nâza kapıldum

2. Bir kûmküçücük dil-ber-i mümtâza kapıldum

dil-ber-i nâzende:

1. **dil-ber-i nâzendecigüm:-cig, -üm**

Gazel 101

Mısra: 2

Nazlanan güzel, sevgili.

1. Mehveşüm şüh-ı şekker-ḥandecigüm

2. Güzelüm dil-ber-i nâzendecigüm

dil-ber-i tannâze :

1. **dil-ber-i tannâzedden :-den**

Gazel 124

Mısra: 10

Alaycı güzel.

9. Bûs-ı sîb-i ğabğabuñ bi'llâh almadum henüz

10. Bir cefâdur çekdigüm ol dil-ber-i tannâzedden

dil-beste-i câh:

1. dil-beste-i cāh:

Gazel 58

Mısra: 3

Makama gönül bağlayan.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarh-ı denī
4. ‘Ankebūt āğına şeh-baz begüm şayd olmaz

dil-bestelig:

1. dil-besteligüm:-üm

Gazel 158

Mısra: 1

Gönlü bağlı olma.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi
2. Mecnûn olanuñ ragbeti zencîre degül mi

dil-cüy:

1. dil-cüyı:-ı

Gazel 14

Mısra: 4

Gönül çeken.

3. Bu cemāl ü bu hüsn ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdır o dil-cüyı

dil-dāde:

1. dil-dāde:

Gazel 3

Mısra: 10

Far. Gönül vermiş, âşık.

9. Gerdün zı-çı hemvāre der-aheng-i semā‘st
10. Dil-dāde meger mevlevî-i şîvegerî-rā

2. dil-dāde:

Kaside 8

Mısra: 40

Far. Gönül vermiş, âşık.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destārı
40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

dil-dāde-i eṭvār-ı pesendīde:

1. **dil-dāde-i eṭvār-ı pesendīdesiyüz:-si, -y, -üz**

Gazel 30

Mısra: 33

Beğenilmiş davranışlara gönül veren.

33. Dil-dāde-i eṭvār-ı pesendīdesiyüz hep

34. Hoş-ḥaşletimüz mīr-i melek-sīretimüzdür

dildādelen:

1. **dildādelendi:-di**

Gazel 130

Mısra: 1

Aşık olmak, gönül vermek.

1. Dildādelendi dil-şikenüm dil-pezīr iken

2. Oldı esīr-i şāh-ı melāḥat-serīr iken

dil-dār:

1. **dil-dār:**

Gazel 108

Mısra: 8

Gönül alan sevgili.

7. Mānend-i elin köri ṭalup āteş-i ‘aşka

8. Destin şunıcaḳ destüme dil-dār ṭutuşdım

2. **dil-dārın:-ın**

Gazel 133

Mısra: 2

Gönül alan sevgili.

1. Ne kendi ḳadrini bildi ne ‘āşık-ı zārın

2. Zamān-ı ḥüsni hebā geçdi ḥayf o dil-dārın

dile:

1. **diler:-r**

Kaside 8

Mısra: 4

İstemek, arzulamak.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā

4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

2. **dilersin:-r, -sin**

Kaside 13

Mısra: 66

İstemek, arzulamak.

65. Kimsin ‘âlemde be hey ‘âşık ‘aceb

66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş‘âr:

1. **dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş‘âruz:-uz**

Gazel 79

Mısra: 13

Eski şiir tarzından şikayetçi.

13. Dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş‘âruz ‘İzzetâ

14. Bir nâ-şenîde nev-eşerüñ yok mıdur senüñ

dil-haste:

1. **dil-ḥaste:**

Gazel 26

Mısra: 16

Gönlü yaralı II âşık.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dâ’im zâr u giryândur

16. Taḫbûm gel devâ kı1 şunda bir dil-ḥaste ‘İzzet var

2. **dil-ḥastenüñ:-nüñ**

Gazel 46

Mısra: 17

Gönlü yaralı II âşık.

17. Sen tûrurken ‘İzzet dil-ḥastenüñ lâyıḳ mıdur

18. Eylesüñler derdine dermân diger maḥbûblar

3. **dil-ḥaste: -ler, -üñ**

Gazel 73

Mısra: 2

Gönlü yaralı II âşık..

1. Ey dîdeleri nergis-i bâğ-ı şeref Eşref

2. Dil-ḥastelerüñ öldürür âḫir esef Eşref

4. **dil-ḥasteye:-y, -e**

Gazel 102

Mısra: 13

Gönlü yaralı II âşık.

13. Gül-ḳand-i lebüñ ‘İzzet dil-ḥasteye emdir

14. Emdirmez iseñ ağzı sulansun mı efendüm

dil-hün:

1. **dil-ḥünuyum:**-u, -y, -um

Gazel 81

Mısra: 10

İçi kan ağlayan.

9. Kande yāḳūta nigāh-ı i 'tibār itsüñ gönül

10. Ben 'aḳīḳ-i la 'lünüñ dil-ḥünuyum bir āfetüñ

dil-h'āh:

1. **dil-ḥ'āhuñ:**-uñ

Kaside 16

Mısra: 67

Gönül talebi, gönül arzusu.

67. Senüñ dil-ḥ'āhuñ üzre eylerüm kār

68. Anı hiç vaşluma itmem sezāvār

dil-i āgyār:

1. **dil-i āgyārı:**-ı

Gazel 155

Mısra: 11

Başkalarının yüreği.

11. Dil-i āgyārı aldıkça ele yār-ı 'āşık-ı zāruñ

12. Olur āzurde-i dendān-ı ğayret dest-i efsūsı

dil-i āyīnedār:

1. **dil-i āyīnedārımı:**-ım, -ı

Gazel 7

Mısra: 9

Gönül aynası.

9. Ğırbāla döndirür dil-i āyīnedārımı

10. Yārüñ baña o vechle 'arż-ı şabāḥatı

dil-i bī-ser ü sāmān:

1. **dil-i bī-ser ü sāmān:**

Gazel 61

Mısra: 14

Zengin ve fakir gönül.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān
 14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bī-ser ü sāmān ile biz

dil-i bī-tāb-ı bīmār:

1. **dil-i bī-tāb-ı bīmārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 46

Hastanın yorgun gönlü.

45. Firākuñ zemherīri tōñdırup sūzendegānuñ hep
 46. Şovuqlatdum yine hayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

dil-i bī-tākat:

1. **dil-i bī-tākatimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 20

Takatsiz, mecalsiz gönül.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi
 20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-tākatimüzdür

dil-i deryā:

1. **dil-i deryā:**

Gazel 117

Mısra: 1

Gönül denizi.

1. Dil-i deryā bulandı seyl-i eşk-i rû-be-rāhumdan
 2. Döküldi āb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı āhumdan

dil-i divāne:

1. **dil-i divāne:**

Gazel 33

Mısra: 4

Deli gönül.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā'iz
 4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmağ ne mümkindür

2. **dil-i divāneyi:-y, -i**

Gazel 85

Mısra: 4

Deli gönül.

3. Gösterüp perçemünüñ tārını kıldıkça güzār
4. Dil-i divāneyi zencīre çeker şīvelerüñ

dil-i fiğār:

1. dil-i fiğār:

Gazel 11

Mısra: 1

Yaralı gönül.

1. Bilsem dil-i fiğār ne ‘ālemdedür ‘aceb
2. Güm oldı hayli vār ne ‘ālemdedür ‘aceb

dil-i hasret-keşide:

1. dil-i hasret-keşide:-m, -i

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Hasret çeken gönül.

35. Yā Rabb güşāde kıl dil-i hasret-keşide
36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

dil-i ‘İzzetā:

1. dil-i ‘İzzetā:

Gazel 78

Mısra: 10

‘İzzet’ in gönlü.

9. Telātum-ı yem-i va‘d-i vişāle aldanmış
10. Dil-i ‘İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

dil-i meyyāl:

1. dil-i meyyālūñ:-üñ

Gazel 137

Mısra: 10

Tutkun gönül.

9. Gördigüñ dil-bere üftāde olursın ‘İzzet
10. Neylesem āh senüñ şu dil-i meyyālūñ içün

dil-i nālān:

1. dil-i nālān:

Gazel 47

Mısra: 1

İnleyen gönül.

1. Şiken-i zülfine düşmüş dil-i nālān ağlar
2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar
2. **dil-i nālānuma:-um, -a**

Kaside 13

Mısra: 36

İnleyen gönül.

35. Līk ḥalūm ‘arz idem sulṭānuma
36. Belki raḥm eyler dil-i nālānuma

dil-i pūr-zār:

1. **dil-i pūr-zārumızı:-umuz, -ı**

Gazel 156

Mısra: 4

Çok ağlayan gönül.

3. Ġālibā bezm-i maḥabbetde kebāb eyleyecek
4. Döndürür sıḥ-i sitemle dil-i pūr-zārumızı

dil-i şad-çāk-ı ‘āşık:

1. **dil-i şad-çāk-ı ‘āşık:**

Gazel 23

Mısra: 12

Aşığın paramparça gönlü.

11. Degül şāyeste dest-āvīz iderse zülf-i cānāna
12. Dil-i şad-çāk-ı ‘āşık şāne-i gīsū-yı hayretdür

dil-i saht:

1. **dil-i saḥtuñ:-uñ**

Gazel 66

Mısra: 8

Acımasız gönül.

7. Ne tūr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
8. Begüm senüñ dil-i saḥtuñ meger ki seng olmuş

dil-i seng:

1. **dil-i sengiñ:-iñ**

Gazel 64

Mısra: 5

Taş gönüllü.

5. Mağlūb-ı mülāyim-menīşāndur dil-i sengiñ
6. Üsrüble muḳāvim olamaz ḥiddet-i elmās

dil-i sevdā-zede:**1. dil-i sevdā-zedemüz:-müz****Gazel 40**

Mısra: 4

*Sevdalı, âşık gönül.***3. Almağa halka-i āgūşa mişāl-i hāle****4. Dil-i sevdā-zedemüz bir meh-i tībān ister****dil-i şeydā:****1. dil-i şeydā:****Kaside 2**

Mısra: 82

*Çılgın gönül.***81. Fetīl-i ‘aşkı meger almış ibtidā şimdi****82. Yanar tüter dil-i şeydā ne tır bilür ne otur****dil-i sūzān:****1. dil-i sūzāna:-a****Gazel 75**

Mısra: 1

*Yanan gönül.***1. Tāb-ı ‘aşkı dil-i sūzāna kodı şīve-i hāḳḳ****2. Şu‘leyi şem‘-i fūrūzāna kodı şīve-i hāḳḳ****dil-i sūz-iktirān:****1. dil-i sūz-iktirān:****Gazel 134**

Mısra: 12

*Yakınlığı gönül yakan.***11. Nāle ile h‘ābdan şanma ki bīdār olur****12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iktirān****dil-i ‘uşşāk:****1. dil-i ‘uşşākda:-da****Gazel 82**

Mısra: 5

Aşıkların gönlü.

5. Dil-i 'uşşâkda ümniye-i bezm-i ünsi
6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

dil-i vāhid:

1. **dil-i vāhidde:-de**

Gazel 61

Mısra: 5

Tek gönül.

5. Kim dimiş kim dil-i vāhidde iki yār olmaz
6. İşte ser-geştelerüz 'aşık-ı dü cān ile biz

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**

Gazel 40

Mısra: 9

Ağlayan, inleyen gönül.

9. Bu kadar cev̄ ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār
10. İster ister yine bir āfet-i devrān ister

2. **dil-i zārdan:-dan**

Gazel 4

Mısra: 8

Ağlayan, inleyen gönül.

7. Ehl-i dile hemīşe cefā 'ādetüñ midür
8. Ey çarḥ-ı sifle söyle bu esrardan baña

3. **dil-i zāre:-e**

Gazel 36

Mısra: 3

Ağlayan, inleyen gönül.

3. N'ola sem-rīz olursa ḥabbe-i sevdā dil-i zāre
4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zülf-i ejderīdendür

4. **dil-i zārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 1

Ağlayan, inleyen gönül.

1. Hubūb-ı şarşar-ı ḥasret üşütdükçe dil-i zārı
2. Reg-i cāna olur tā lerze-i efsürdegī tārī

5. **dil-i zārum:-um**

Gazel 23

Mısra: 6

Ağlayan, inleyen gönül.

5. Nihāl-i kâmet-i mevzûn hırâmı yâda geldikçe

6. Dil-i zârum ferâgat-kerde-i tûbâ-yı cennetdür

dil-pezir:

1. dil-pezir:

Gazel 130

Mısra: 1

Söz dinleyen gönül.

1. Dildâdelendi dil-şikenüm dil-pezir iken

2. Oldı esîr-i şâh-ı melâhat-serîr iken

dil-rübâ:

1. dil-rübâdan:-dan

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Gönül alan II sevgili.

59. Bir dil-rübâdan itmişe beñzersin iftirāk

60. Yakmış senüñ cigerçigini nâr-ı iştiyāk

2. dil-rübâ:

Kaside 13

Mısra: 39

Gönül alan II sevgili.

39. Şîvesi nâzı edâsı dil-rübâ

40. Perçemi ‘uşşâka püsküllü belâ

3. dil-rübâ:

Gazel 29

Mısra: 12

Gönül alan II sevgili.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmuşlar senüñ

12. Tutdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

4. dil-rübâlarla:-lar, -la

Gazel 41

Mısra: 2

Gönül alan II sevgili.

1. Ülfet-i tâze-edâlar demidür

2. Dil-rübâlarla şafâlar demidür

5. **dil-rubālar:-lar**

Gazel 45

Mısra: 6

Gönül alan II sevgili.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña

6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecbūrdur

6. **dil-rübā:**

Gazel 122

Mısra: 1

Gönül alan II sevgili.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzūk ne nāzenīn

2. Gör qadd-i nev-ḥırāmı ne nāzūk ne nāzenīn

dil-rübāluk:

1. **dil-rübāluk:**

Kıt'a 8

Mısra: 4

Gönül çelenlik.

3. Daḥı ben itmeden hiç āşināluk

4. Temennālarla kıldı dil-rübāluk

dil-şikār:

1. **dil-şikār:**

Gazel 8

Mısra: 1

Gönül avlayan.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. Raḳībe luṭfı nihān cevri āşikār baña

2. **dil-şikār:**

Gazel 8

Mısra: 10

Gönül avlayan.

9. Fiḡān u nāleden 'İzzet nice ḥamūş olayum

10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

dil-şiken:

1. **dil-şikenüm:-üm**

Gazel 130

Mısra: 1
Gönül kıran..

1. Dildâdelendi dil-şikenüm dil-pezîr iken
2. Oldı esîr-i şâh-ı melâhat-serîr iken

dil-şüde:

1. **dil-şüde:**
Gazel 79
Mısra: 5
Gönlü gitmiş II âşık.

5. Ey dil-şüde metânet idüp sîne ger hemân
6. Şemşîr-i gamzeye siperüñ yok midur senüñ

dil-tebâh:

1. **dil-tebâh:**
Gazel 115
Mısra: 4
Gönlü yıkılmış.
3. Bir şîve ile olup hırâmân
4. İtdüñ beni dil-tebâh efendüm

dil-teng:

1. **dil-teng:**
Tahmis 6
Mısra: 6
Gönlü kederli, ızdıraplı.
5. Her yanüñ ey meh-likâ pertev şalar bir nûrdur
6. Gönce-i gülzârı dil-teng eyledi reşk-i femüñ

dil-teng-i ğumûm-ı bisyâr:

1. **dil-teng-i ğumûm-ı bisyâr:**
Kaside 3
Mısra: 30
Çok kederli sıkıntılı gönül.
29. Âşafâ böyle mi âğâz iderüm vaşfuña ben
30. Çarh-ı dūn itmese dil-teng-i ğumûm-ı bisyâr

dil-teşne:

1. **dil-teşnelere:-ler, -e**
Gazel 64

Mısra: 14

Bağrı yanık, susamış gönül II âşık gönül.

13. Sâkî-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

dimāğ-ı dil:

1. **dimāğ-ı dili:-i**

Kaside 17

Mısra: 38

Gönlün şuuru.

37. Didüm ey gonce-i neşkûfte-i gülzār-ı vefa

38. Būy-ı luṭfuñla dimāğ-ı dili itdūñ ta‘īr

dīnār:

1. **dīnār:**

Kaside 9

Mısra: 84

Eski bir nevi altın sikke.

83. Ma‘ārif nezd-i ‘ālīsinde maqbūl

84. Faḫaṭ maṭrūdī dīnār u diremdür

diñle:

1. **diñler:-r**

Kaside 7

Mısra: 88

Kulak vermek, dinlemek.

87. ‘İzzetā lāfı ḳo āğāz-ı du‘ā ḳıl yoḥsa

88. Ḳurı faḫriyye vü da‘vāñı senüñ kim diñler

2. **diñle:**

Kaside 16

Mısra: 42

Kulak vermek, dinlemek.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā ḳıl

42. Bu pendüm diñle ‘uṣṣaḳa cefā ḳıl

3. **diñle:**

Gazel 114

Mısra: 12

Kulak vermek, dinlemek.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra
12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

4. **diñleme:-me**

Gazel 121

Mısra: 2

Kulak vermek, dinlemek.

1. O bütün beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān
2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

5. **diñle:**

Gazel 132

Mısra: 14

Kulak vermek, dinlemek.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle ğazeller
14. Var şöñretüñi diñle Buḥārā vü Yemen'den

dinse:

1. **dinse:**

Gazel 149

Mısra: 2

Denilse.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna
2. Şīrīn olurdu dinse şeker la'l-i nūşuna

dinül:

1. **dinülür:-ür**

Gazel 48

Mısra: 9

Söylenmek.

9. Yā seferdür yā taḥammül dinülür çāre-i 'aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer 'āşıklar

dip:

1. **dipsüz:-süz**

Gazel 105

Mısra: 7

Bir şeyin en derin ve aşığı yeri II sonsuz.

7. Dipsüz dime ḥum-ḥāne-i ḥikmetde kararı
8. Cāy olmuş idi çünkü Felātūn'a bün-ı ḥum

dirāyet:**1. dirāyetde:-de****Gazel 21**

Mısra: 1

Çabuk kavrama yeteneği, kavrayış, anlayış.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
2. Şöhretüñ şaldı eķālīm-i cihāna şūrı

direm:**1. diremdür:-dür****Kaside 9**

Mısra: 84

Akçe, para, dirhem.

83. Ma‘ārif nezd-i ‘ālisinde maķbūl

84. Faķaķ maķrūdı dīnār u diremdür

2. direm:**Gazel 143**

Mısra: 14

Akçe, para, dirhem.

13. ‘İzzet ķuluñı eyleme ammā ki ferāmūş
14. Gāhice anuñ dāmenini pūr direm eyle

dīvāne:**1. dīvāne:****Gazel 113**

Mısra: 5

Deli.

5. Dīvāne gibi söyleşürüm şekve degildür
6. Efsūn-geriṡ-i çeşm-i sūḫan-sāza ķapıldum

dīvāne eyle:**1. dīvāne eyledüñ:-dü, -ñ****Gazel 77**

Mısra: 14

Deliye dönmek.

13. Hācı Ağa ḫacı Ağa sen sebebsin sen sebep
14. Biz ṡururken ḫālimüzde eyledüñ dīvāne bak

divü:

1. diyü:

Kıt'a 2

Mısra: 3

Diye.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr dağı kulumdur diyerek babası

2. diyü:

Gazel 94

Mısra: 5

Diye.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā

6. Kuşadası'nı vardı penāh eyledi bülbül

dizil:

1. dizilsün:-sün

Gazel 143

Mısra: 12

Dizilmek.

11. Hoş-nağme beş on muṭrıb-ı şevk-āver-i zībā

12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

dolāb:

1. dolāb:

Kaside 4

Mısra: 10

Felek, çark.

9. Kim hayāle getirirdi kim umardı böyle

10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

2. dolābdan:-dan

Gazel 54

Mısra: 12

Ar. Hareket-i devriyyesi olan şey, (dolap) II dünya.

11. Semā'-ı nāzını ol Mevlevī-i şivegerün

12. Bu 'ıydgehde döner de dolābdan aluruz

dög:

1. dögsün:-sün

Gazel 71

Mısra: **10**
Dövmek.

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın darbı
10. Dögsün ‘uşşâkıını dögerse de tenhâ hâfız

2. **dögerse:-er, -se**
Gazel 71
Mısra: **10**
Dövmek.

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın darbı
10. Dögsün ‘uşşâkıını dögerse de tenhâ hâfız

3. **döger:-er**
Gazel 73
Mısra: **8**
Vurmak.

7. Pây-efgen olan dâ’ire-i ‘aşkuña bir kez
8. Ellerle döger sînesini hem-çü def Eşref

dök:

1. **dök:**
Gazel 12
Mısra: **12**
Dağıtmak II (Saç, zülûf veya kâkülleri) Serbest bırakıp koyuvermek.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gîsûları ey şâhid-i peymâne be-leb

2. **döküp:-üp**
Gazel 129
Mısra: **11**
Dağıtmak II (Saç, zülûf veya kâkülleri) Serbest bırakıp koyuvermek.

11. Bir süydan ol mâh döküp perçemi düşa
12. Olmış o da püsküllü belâsı Yeñişehr’in

3. **dökmesüñ:-me, -süñ**
Gazel 112
Mısra: **4**
Akıtmak, dökmek.

3. Kılmasun sînem nişân-ı nâvek-i cevri ü sitem
4. Dökmesüñ nâ-hağ yere hûnum vebâlüm yok benüm

dökil:

1. **dökilür:-ür****Gazel 50**

Mısra: 4

Dökülmek II etrafa saçılmak.

3. Āb-ı ser-çeşme-i hürşid ile mi ğusl itmiş

4. Dökilür nāşıyesinden o mehûñ lem‘a-i nūr

2. **dökilür:-ür****Gazel 105**

Mısra: 4

Dökülmek II gözyaşının akması.

3. Sen taze nihāl-ı çemenistān-ı cefānuñ

4. Pâyuna dem-ā-dem dökilür eşk-i tazallüm

3. **döküldi:-di****Gazel 117**

Mısra: 2

Dökülmek II gözyaşının akması.

1. Dil-i deryā bulandı seyl-i eşk-i rû-be-rāhumdan

2. Döküldi āb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı āhumdan

2. **dökülsün:-sün****Gazel 120**

Mısra: 9

Dökülmek II gözyaşının akması.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrā

10. Kebāba döndi şimdi nār-ı ‘aşkuñ işti‘ālūñden

dökülme:1. **dökülme:****Gazel 2**

Mısra: 8

Oluşmuş, meydana gelmiş.

7. Hayretle āyîne bakup endām-ı yāre dir

8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

dön:1. **dön:****Tahmis 2**

Mısra: 22

Dolaşmak.

21. Bulmağışün gerd-i âlâm u kudûretden necât
22. Dön havuzlı bağçede ey şüh-ı memdûhu' ş-şifât

2. döner:-er

Kaside 4

Mısra: 27

Dönüşmek, benzemek.

27. Has ü hâşâki leâfetde döner berg-i güle
28. Cüy-ı luftı ile bir gülşen olursa sîr-âb

3. dönsün:-sün

Gazel 10

Mısra: 2

Elden ele dolaşmak.

1. Bir kaç aḥbâb ile çıkmak çemene hey ne şafâ
2. Bâ-ḥuşûş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafâ

4. döner:-er

Kaside 16

Mısra: 15

Dönmek II etrafında dönmek.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin
16. Güzeller içre şüh-ı bî-bedelsin

5. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 1

Dönmek.

1. İderse va'd-i vişâl eyleyüp külâh döner
2. O Mevlevî-beçe tırmaz sözünde âh döner

6. döner :-er

Gazel 28

Mısra: 2

Vazgeçmek, caymak.

1. İderse va'd-i vişâl eyleyüp külâh döner
2. O Mevlevî-beçe tırmaz sözünde âh döner

7. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 4

Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.

3. Görelden açdıgın ol şemsüñ al tennüre
4. Felekde her gice hāyleyle ırış-ı māh döner

8. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 6

Gelmek, dönmek.

5. Ne tıfıdur bu ki eyler gelüp helāk bizi
6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

9. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 8

Devretmek, dolaşmak.

7. Gül-i ruḥı kızarup farı-ı şerm ü hacletden
8. Mişāl-i şu‘le-i cevvēle gāh gāh döner

10. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 12

Dönmek II renginde değişiklik olması.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

11. dönsün:-sün

Gazel 28

Mısra: 14

Dönmek II bırakmak, vazgeçmek.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün
14. Olursa vāşıl-ı sır saḥn-ı ḥānḳāh döner

12. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 14

Dönmek.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün
14. Olursa vāşıl-ı sır saḥn-ı ḥānḳāh döner

13. döner:-er

Gazel 28

Mısra: 16

Dönmek.

15. Semā‘-ı nāza ser-āğāz idince ‘İzzet yār
16. Gürūh-ı ehl-i niyāz eyler āh u vāh döner

14. **döndi:-di**

Gazel 29

Mısra: 3

Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek; ... hâline gelmek.

3. Bir tecellî-zāra döndi şahn-ı gülzār-ı cihān
4. Cūş-ı lāle şu‘le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

15. **döndi:-di**

Gazel 39

Mısra: 3

Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek; ... hâline gelmek.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hātırūm
4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

16. **döner:-er**

Gazel 54

Mısra: 12

Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.

11. Semā‘-ı nāzını ol Mevlevî-i şīvegerūñ
12. Bu ‘ıydgehde döner de dolābdan aluruz

17. **döndi:-di**

Gazel 91

Mısra: 11

Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek; ... hâline gelmek.

11. ‘Arūsa döndi yine bīkr-i ma‘ni-i rengīn
12. Ne ziynet eyledi irāş gör hınā-yı hayāl

18. **döndirür:-dir, -ür**

Gazel 156

Mısra: 4

Döndürmek, çevirmek.

3. Ġālibā bezm-i maḥabbetde kebāb eyleyecek
4. Döndirür sīḥ-i sitemle dil-i pūr-zārumızı

19. **döndirür:-ür**

Gazel 7

Mısra: 9

Döndürmek, çevirmek.

9. Ġırbāla döndirür dil-i āyīnedārımı
10. Yārūñ baña o vechle ‘arz-ı şabāḥatı

20. **döndürüp:-dir, -üp**

Gazel 72

Mısra: 1

Dönmek.

1. Döndürüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ‘
2. Ne nümâyiş virür ol şuh-ı külehdâra semâ‘

21. **döndürirdi:-dür, -ir, -di**

Kaside 13

Mısra: 28

Benzetmek, çevirmek.

27. Ger semûm-ı kahruñ irse gülşene

28. Gül ocağın döndürirdi külhana

22. **döndürmek:-dür, -mek**

Gazel 72

Mısra: 7

T. f. Devrettirmek, çevirmek.

7. Yâr döndükçe niyâz ehlini döndürmek için
8. Meşk ider hânkah-ı nâzda hem-vâre semâ

23. **döner:**

Gazel 28

Mısra: 10

Dönmek II bakışını çevirmek.

9. O mâh-pâre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa
10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigâh döner

döndire döndire:

1. **döndire döndire:**

Gazel 162

Mısra: 6

Döndüre, döndüre, döndürerek.

5. İdeyor bezm-i felekde büryân

6. Döndire döndire devrân hameli

döndiren:

1. **döndiren:**

Gazel 27

Mısra: 11

Dönmesini sağlayan.

11. Döndiren Mevlevîleri şimdi
12. Kelle-i ihtiyâl-i Eşref' dūr

döndükçe:

1. döndükçe:

Gazel 72

Mısra: 7

Döndüğü sürece.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için
8. Meşķ ider hānķah-ı nāzda hem-vāre semā'

dönüp tūr:

1. dönüp tūrur:-ur

Gazel 2

Mısra: 13

Dar bir çevrede hiç değişmeden aynı işi yapmak.

13. Bir tıfl-ı Mevlevî için 'İzzet dönüp tūrur
14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

dördiveş:

1. dördiveş:

Kaside 9

Mısra: 56

Dördü gibi.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā
56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

du'ā:

1. du'āya:-y, -a

Kaside 2

Mısra: 96

Allah'a yalvarma; niyaz.

95. Yeter yeter bu kadar faħr-i nā-be-cā 'İzzet
96. Du'āya eyle ser-āğāz ṭab'a geldi fütūr

2. du'āya:-y, -a

Kaside 4

Mısra: 51

Allah'a yalvarma; niyaz.

51. 'İzzetā şekveyi қо eyle du'āya ağāz
52. Ne revā bā'is-i taşdı'-i ser olmak ıtnāb

3. du'ā:

Kaside 5

Mısra: 72

Allah'a yalvarma; niyaz.

71. Dā'im ide haqq devletini 'ömrini efzūn
72. İşte bu du'ā cümleden ā'lā Yeñişehr'e

4. du'āya:-y, -a

Kaside 8

Mısra: 63

Allah'a yalvarma; niyaz.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du'āya başla ey 'İzzet
64. Şudā'a bā'is olmuşdur kelāmın çünkü ikşārı

5. du'āya:-y, -a

Kaside 9

Mısra: 105

Allah'a yalvarma; niyaz.

105. Ko lāfı 'İzzetā başla du'āya
106. Du'ālar müstecāb oldığı demdür

6. du'āmızı:-mız, -ı

Kaside 18

Mısra: 20

Allah'a yalvarma; niyaz.

19. 'İzzet du'ā-yı devletini idelüm müdām
20. Maqbūl ider du'āmızı Mevlā Mucīb'dür

7. du'āmuz:-muz

Gazel 23

Mısra: 20

Allah'a yalvarma; niyaz.

19. Hemān ikbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun
20. Hülüş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet'dür

8. du'āmuz:-muz

Gazel 23

Mısra: 20

Allah'a yalvarma; niyaz.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāg olsun
 20. Hülüş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür

du‘alar evle:

1. du‘alar eyler:-r

Kaside 6

Mısra: 141

Dua etmek.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du‘alar eyler
 142. Şaded-i luṭfdadur iş bu faķīre her ān

du‘ā-yı devlet:

1. du‘ā-yı devletini:-i, -n, -i

Kaside 18

Mısra: 19

Mutluluk duası.

19. ‘İzzet du‘ā-yı devletini idelüm müdām
 20. Maķbūl ider du‘āmızı Mevlā Mucīb’dür

du‘ā-yı nuşret:

1. du‘ā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 72

Yardım duası.

71. Ref’ idüp destüñi sen bārgēh-i Mevlā’ya
 72. İdegör şıdķ-ı ṭaviyyetle du‘ā-yı nuşret

dūd-ı āh-ı serd:

1. dūd-ı āh-ı serdüm:-üm

Kaside 8

Mısra: 5

Soğuk ahın dumanı.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre
 6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ îşārı

dūd-ı āh:

1. dūd-ı āhumdan:-um, -dan

Gazel 117

Mısra: 2

Ahımın dumanı.

1. Dil-i deryā bulandı seyl-i eşk-i rû-be-râhumdan
2. Döküldi âb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı âhumdan

dūd-ı derûn:

1. **dūd-ı derûnum:-um**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

(Yanan)Gönlün dumanı.

47. Dūd-ı derûnum itse şu ‘ūd âsmâna dek
48. Çeşm-i felekden eşk akıdur hâkdâne dek

2. **dūd-ı derûnum:-um**

Gazel 47

Mısra: 9

(Yanan)Gönlün dumanı.

9. Ebr-püş eyleyeli dūd-ı derûnum çarhı
10. Tırma sükkân-ı semâ her dem ü her ân ağlar

duhter-i rez:

1. **duhter-i rez:**

Gazel 158

Mısra: 12

Üzümün kızı, şarap.

11. Sâkî-beçeye pîr-i muğân ise babalık
12. Yâ duhter-i rez de aña hemşîre degül mi

2. **duht-ı rezi:-i**

Gazel 120

Mısra: 15

Üzümün kızı, şarap.

15. Hârâm olsun baña ‘irfân eger duht-ı rezi zâhid
16. İdüp ağyardan mestür şaymazsa helâlinden

3. **duht-ı rezüñ:-üñ**

Gazel 144

Mısra: 5

Üzümün kızı, şarap.

5. N’ola duht-ı rezüñ her dem gözünde uça ey sâkî
6. Ğubâr-ı haṭ-ı la ‘lûñ sürmedür çeşm-i habâb üzre

dūr:

1. **dürdan:-dan**

Gazel 32

Mısra: 8

Uzak.

7. Dest-i cevrumden rehâ yokdur demek ister o şüh

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

2. **dür:**

Gazel 132

Mısra: 8

inci.

7. Dirseñ ki vaṭanda kişinüñ kadri bilinmez

8. Sencīdelenür dürr olıcak dūr 'Aden'den

dür düş:

1. **dür düşdük:-dük**

Gazel 11

Mısra: 13

Uzaklaşmak, ayrı kalmak.

13. Biz dūr düşdük 'İzzet o dil-berden ağlaruz

14. Şabri-i nālekār ne 'ālemdedür 'aceb

2. **dür düşdük:-dü, -k**

Gazel 76

Mısra: 7

Uzaklaşmak, ayrı kalmak.

7. Dür düşdük der-i luṭfuñdan 'ināyetle bizi

8. Lāḥik-i bezm-i vişāl eyle ke-mā-fi's-sābık

dür eyle:

1. **dür eyleyelüm:-y, -elü, -m**

Kaside 10

Mısra: 38

Uzaklaştırmak.

37. Nedür iḥsānı o şaḥib-i keremin dirseñ eger

38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

dür it:

1. **dür itdi:-di**

Kaside 7

Mısra: 32
Uzaklaştırmak.

31. Ḥasret-i ḥāk-i der-i mīr-i felek-eyvānuz
32. Āh o derdden bizi dūr itdi sipihr-i ebter

dūr kılın:

1. **dūr kılındı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 10

Uzak tutulmak.

9. Tavattun itmişiken gār-ı dilde rūbeh-i gam
10. Kılındı taṭṭana-i ṭabl u kerre- nāy ile dūr

düş:

1. **düşa:-a**

Gazel 129

Mısra: 11

Omuz.

11. Bir süydan ol māh döküp perçemi düşa
12. Olmuş o da püsküllü belâsı Yeñişehr'in

2. **düşına:-ı, -n, -a**

Gazel 149

Mısra: 8

Omuz.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kıl ü kâlî biz
8. Kāküller el uzatmasa gâhice düşına

3. **düşumda:-um, -da**

Gazel 151

Mısra: 2

Uyurken zihinde beliren hayaller ve düşünceler, rüyâ.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āğüşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

düş ol:

1. **düş oldı:-dı**

Gazel 137

Mısra: 2

Uğramak, müptela olmak.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara dūş oldu siyeh-ḥālūñ için

dūş-ā-dūş:

1. **dūş-ā-dūş:**

Gazel 86

Mısra: 3

Omuz omuza.

3. Olur nişīmen-i nesr-i felekle dūş-ā-dūş
4. Tezerv-i ma'niye oldukça āşyāne ḡazel

dūş-ı şabā:

1. **dūş-ı şabā:**

Kaside 6

Mısra: 118

Rüzgarın omzu.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe ḡāhice oldukça sūvār
118. Berg-i güldür şanasın dūş-ı şabā üzre hemān

dūzah:

1. **dūzah:**

Gazel 37

Mısra: 12

Cehennem, cehennem ateşi.

11. Nūh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm
12. Heft dūzah yek şerār-ı āh-ı şeb-ḡrūmdedür

2. **dūzahı:-ı**

Gazel 117

Mısra: 4

Cehennem, cehennem ateşi.

3. Behişt-i rūy-ı alūñ şevk-ı yaḡdı serde bir āteş
4. Ki kemter lāle tūtmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

dü:

1. **dü:**

Gazel 78

Mısra: 4

İki.

3. Ne dem ki ḥāl-i 'izaruñ görürse ḡarḡ-ı 'arak
4. Olur dü merdümüñ çe

şmüm āba müstağrak

dü çeşm-i hūn-feşān:

1. dü çeşm-i hūn-feşān:

Gazel 36

Mısra: 8

Kan saçan iki göz II gözden akan kanlı gözyaşı.

7. Hemīşe inkişāf-ı sırr-ı mektūm-ı dil-i ‘āşık

8. Dü çeşm-i hūn-feşān u çehre-i nīlüferīdendür

düçār ol:

1. düçār oldu:-dı

Kaside 3

Mısra: 43

Tutulmak.

43. Şem‘-i ruḥsārına pervāne-i dil oldu düçār

44. Çāresi şimdi nedür āteş-i ḥasretle yanar

düçār-ı derd-i ser:

1. düçār-ı derd-i ser:

Kaside 2

Mısra: 15

Başın derde yakalanması.

15. Düçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı ḥasretle

16. Yaturdı pister-i miḥnetde ‘āşık-ı rencūr

dü-la‘l:

1. dü-la‘l:

Gazel 150

Mısra: 10

İki dudak.

9. Zehr-i ‘itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ

10. Bir de dü-la‘l ü leb şeker olmuş ne fā’ide

düldül:

1. düldül:

Gazel 51

Mısra: 1

Hız. Ali'nin Hız. Muhammed'e hediye ettiği atın adı.

1. Şabā yemiş hevā-yı kākülünle düldül olmuşdur

2. Aña emvāc-ı būy-ı sūnbül işlenmiş çul olmuşdur

dümdār-ı iktifā:**1. dümdār-ı iktifā:****Gazel 88**

Mısra: 8

Yeterlilik askeri.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek

8. Aña hıred dahı dümdār-ı iktifā mı degül

dün:**1. dün:****Gazel 44**

Mısra: 11

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

11. Dün gülsitān-ı kūyına itdüh şabā güzer

12. Ğayrı esüp savurmaların rüzgārıdur

2. dün:**Gazel 55**

Mısra: 9

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn

10. Sāğar be-dest-i 'işve vü gīsū be-düş-ı nāz

3. dün:**Gazel 85**

Mısra: 11

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

11. Hāndelerle dün efendüm sen iderken güftār

12. Telh-kām-ı eleme şundi şeker-şīvelerüh

4. dün:**Gazel 97**

Mısra: 4

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül

4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

5. dün:**Gazel 114**

Mısra: 7

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

7. Dün gice nâre-i mestâneñi güş itdükçe
8. Çıkdı tã küngüre-i çarha benüm efgānum

6. **dün:**

Gazel 119

Mısra: 9

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aḡyāra ‘azm itdūñ
10. Şabāḥ oldu daḡı ey mihr-i ḥüsnüm ‘avdet itmezsın

7. **dün:**

Gazel 133

Mısra: 3

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmade ol bu gün yarın

8. **dün:**

Gazel 150

Mısra: 17

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

17. Ḥāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su‘āl
18. ‘İzzet o demde bī-ḡaber olmuş ne fā‘ide

dü-nīm:

1. **dü-nīm:**

Kaside 13

Mısra: 16

İki parça, ikiye bölünmüş.

15. Dal kılıc ehl-i fesād oldu ‘adīm
16. Ebrū-yı ḡubānla ancak dil dü-nīm

dünyā:

1. **dünyā:**

Kaside 13

Mısra: 19

Dünya, yeryüzü.

19. Muḡtenim dünyā ‘ināyetūñ ile
20. Muḡteşem ‘ālem o dārātuñ ile

2. **dünyāda:-da**

Kaside 16

Mısra: 40

Dünya, yeryüzü.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥ̣ār

40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

3. dünyāda:-da

Kaside 17

Mısra: 25

Dünya, yeryüzü.

25. Korkma ‘āşık bize dünyāda mażarrat gelmez

26. Eyleme āyīne-i ḳalbūñi beyhūde kesīr

4. dünyā:

Gazel 92

Mısra: 9

Dünya.

9. Virseler dünyā vü māfīhā degül maḳbūlumuz

10. ‘İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

dürc-i dehen:

1. dürc-i dehenüñde:-üñ, -de

Gazel 73

Mısra: 3

Hokka gibi olan ağız, şekilli ağız.

3. Dürc-i dehenüñde dür-i dendāñunı görmiş

4. Ḥayretle açup ağızını ḳalmış şadef Eşref

dürc-i le’āl-i rā’ik:

1. dürc-i le’āl-i rā’ik:

Gazel 76

Mısra: 6

Saf incinin kutusu II sevgilinin ağızı.

5. Leb-i rengīn mi bu yā şu’le-i yāḳūt-ı müzāb

6. Fem-i şīrīn mi yāḥūd dürc-i le’āl-i rā’ik

dürc-i yāḳūt:

1. dürc-i yāḳūtuñ:-uñ

Gazel 148

Mısra: 12

Yakutun kutusu II sevgilinin ağızı.

11. Bezme gelsün de hemân mâni‘ degül ağıyāra yār
12. Dür-i yâkûtuñ güher-rîz-i hîṭāb eylerse de

dürer:

1. **dürer’ üñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: **10**

İnciler.

9. Bir mes’ ele tıyunca dehân açma çün şādef
10. Deryā-yı fîḫda Dürer’ üñ yok mıdur senüñ

dür-i dendāñ:

1. **dür-i dendāñunı:-u, -n, -ı**

Gazel 73

Mısra: **3**

İnci gibi diş.

3. Dür-i dehenüñde dür-i dendāñunı görmüş
4. Ḥayretle açup ağızını ḳalmış şādef Eşref

dür-i menşür:

1. **dür-i menşür:**

Kaside 2

Mısra: **72**

Dağılmış inci.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafā-yı derün
72. Yine sevāhil-i endîşe pür dür-i menşür

dür-i nazm:

1. **dür-i nazmum:-um**

Gazel 19

Mısra: **14**

Şiir incisi.

13. Sezādur ‘İzzetā mîr-i şefîḳa eylesem taḳdîm
14. Dür-i nazmum ki reşk ile gelür Pervîn’den feryād

dür-i sencide-i bî-mişl ü bahā:

1. **dür-i sencide-i bî-mişl ü bahā:**

Kaside 11

Mısra: **2**

Benzersiz ve değerli, ölçülü sözün incisi.

1. Habbazā nazm-ı pesendide-edā
2. Dür-i sencide-i bî-miśl ü bahā

dür-i yektā:

1. dür-i yektā:

Kaside 5

Mısra: 24

Eşsiz inci.

23. Ol gevher-i pākizeter-i baħr-i himem kim
24. Her seng-i düri bir dür-i yektā Yeñişehr'e

dürr:

1. dürr:

Gazel 132

Mısra: 8

İnci.

7. Dirseñ ki vaṭanda kişinüñ ḳadri bilinmez
8. Sencidelenür dürr olıcak dür 'Aden'den

dürr-i deryā-yı kerem:

1. dürr-i deryā-yı kerem:

Kaside 7

Mısra: 59

Cömertlik denizinin incisi.

59. Dürr-i deryā-yı kerem lücce-i zehḥār-ı himem
60. Mün'im-i nîk-şiyem mîr-i pesendide-siyer

dürr-i eş'ār:

1. dürr-i eş'āruma:-um, -a

Gazel 53

Mısra: 11

Şiirlerin incisi.

11. Dürr-i eş'āruma 'İzzet ḳo disün ḥalk yetīm
12. Şadef-i ṭab'ımuñ ol nāz ile perverdesidür

dürr-i tāk-ı 'uzamā:

1. dürr-i tāk-ı 'uzamā:

Kaside 6

Mısra: 108

Büyüklerin tacının incisi.

107. Biri de Mîr Selîm'im ki feḥāmetle odur
108. Dürr-i tâc-ı 'uzamâ kurre-i 'ayn-ı â'yân

dürr-i 'ummân-ı sehâ:

1. dürr-i 'ummân-ı sehâ:

Kaside 13

Mısra: 4

Cömertlik denizinin incisi.

3. Ḥabbezâ ey gevher-i baḥr-i 'atâ
4. Merḥabâ ey dürr-i 'ummân-ı sehâ

dürûğ:

1. dürûğ:

Gazel 21

Mısra: 15

Yalan.

15. Ḥaḳ bilür söylenilen cümle dürûğ u bühtân
16. Bendeñüz söylemedim ol süḥan-ı menfûr

düstür:

1. düstür:

Kaside 2

Mısra: 74

Aynı konudaki hüküm ve kurallara ölçü teşkil edecek sağlamlık ve genişlikteki ana kural, temel kaide.

73. Şikeste-beste eger bir gâzelcik 'arz itsem
74. Ḥuzûr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstür

düstür-ı gâzâ-pîşe:

1. düstür-ı gâzâ-pîşe:

Kaside 1

Mısra: 33

Din uğruna yapılan savaşın önde giden sadrazamı.

33. Ya'ni düstür-ı gâzâ-pîşe Celâlî Paşa
34. Ki süm-i eşhebi gül-naḳş-ı fezâ-yı nuşret

düstür-ı kerem-pîrâve:

1. düstür-ı kerem-pîrâve:

Kaside 11

Mısra: 13

Cömertlik süsünün kuralı.

13. Ya'ni düstür-ı kerem-pîrāye

14. Veli Paşa-yı mu'allā-pāye

düstür-ı kerem-pîşe:

1. düstür-ı kerem-pîşe:

Kaside 10

Mısra: 27

Cömertliği huy edinmiş vezir.

27. Ya'ni düstür-ı kerem-pîşe Velî Paşa kim

28. İsterüz medhîni a'vām u şuhūr eyleyelüm

düstür-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil:

1. düstür-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil:

Kaside 9

Mısra: 75

Adaletli yüce makamın kuralı.

75. O düstür-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil

76. Vezîr ibnü vezîr-i Cem-ḥademdür

düstür-ı sehā-pîşe:

1. düstür-ı sehā-pîşe:

Kaside 4

Mısra: 19

Cömertliği huy edinmiş.

19. Ya'ni düstür-ı sehā-pîşe vü 'adl-endîşe

20. Oldı pertev-figen-i dehr mişāl-i meh-tāb

düş:

1. düşse:-se

Kaside 7

Mısra: 45

Yansımak, aksetmek, vurmak.

45. Nigeh-i luṭfı eger kül-ḥana düşse nā-gāh

46. Verd-i aḥmer gibi bulurdı ṭarāvet aḥker

2. düşdi:-di

Kaside 8

Mısra: 5

Düşmek, inmek.

5. Çıkup eflâke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre
6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ îşārı

3. **düşdi:-di**

Kaside 9

Mısra: 10

Düşmek, damlamak.

9. Seherde çeşmini mestāne nergis
10. Süzerken aķçe düşdi şanma nemdür

4. **düşsem:-se, -m**

Kaside 13

Mısra: 58

Düşmek, damlamak.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş
58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

5. **düşürmez:-ür, -mez**

Gazel 133

Mısra: 13

Fırsat vermek.

13. Düşürmez ‘İzzet’e kimse selīka-i sūhanı
14. Velī ta‘accüb iderler görünce āşārını

6. **düşse:-se**

Gazel 32

Mısra: 11

Mübtela olmak, bağlanmak.

11. Zülmet-i hecründe ‘İzzet düşse rāh-ı ‘aşka
12. Āh-ı şeb-gır-i şerār-efşānı meş‘al gösterür

7. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 33

Mısra: 5

Kaydetmek, not almak.

5. Benimçün kayd-ı nuşh u pende hergiz düşmesün yārān
6. Bu rüsvālıkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

8. **düşse:-se**

Gazel 44

Mısra: 3

Vaki olmak, meydana gelmek.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yâ
4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-hâledâridur

9. **düşmiş:-miş**

Gazel 47

Mısra: 1

Müptela olmak.

1. Şiken-i zülfine düşmüş dil-i nālân ağlar
2. Her kimiñ olsa belî hâli perîşân ağlar

10. **düşersek:-er, -sek**

Gazel 57

Mısra: 6

Yansıma, aks etme.

5. Tâbiş-i ruhsâr-ı sâkî bî-mecâl itdi n'ola
6. Sâyeveş hake düşersek âftâb altundayuz

11. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 60

Mısra: 11

Müptela olmak.

11. Bir dil-ber-i bî-vefâya düşdük
12. Hâmyâze-keş-i cefâlaruz biz

12. **düşerseñ:-er, -señ**

Gazel 63

Mısra: 5

Bulunmak.

5. Vâdi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler
6. Sendeki cezbe-i üftâde-rübâyı bilürüz

13. **düşmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 5

Sürekli söylemek, tekrar etmek.

5. Nâmum ol gönce-femüñ la'l-i lebinden düşmez
6. Nakşumı faşş-ı nigîndâne kodı şîve-i hâkk

14. **düşsem:-se, -m**

Gazel 100

Mısra: 4

Yukarıdan aşağıya birdenbire inmek.

3. Şanma kapılırdum gül-i hırşide felekde
4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

15. **düşdi:-di**

Gazel 108

Mısra: 2

Büyük bir acının, üzüntünün etkisi altına girmek.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsâr tutuşdım
2. Düşdi dile bir nâr-ı şerer-bâr tutuşdım

16. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 125

Mısra: 10

Gelmek, ulaşmak, varmak.

9. Hâzret-i Hıfzî'nün 'İzzet nazm-ı sihr-âşârını
10. Vâdi-i tanzîre düşdük kudret olsun olmasun

17. **düşdüm:-dü, -m**

Gazel 131

Mısra: 1

Müptela olmak.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için
2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

düşeli:

1. **düşeli:**

Kaside 11

Mısra: 28

Düştüğünden beri.

27. Sâye-i mekremeti farkımıza
28. Düşeli itdi hümâ reşk bize

düşmen:

1. **düşmen:**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Dost olmayan, hasım, düşman.

43. Düşmen işitse nâlelerüm giryenâk olur
44. Pervâne görse sūzişüm elbet helâk olur

2. **düşmenleri:-ler, -i**

Kaside 2

Mısra: 34

Dost olmayan, hasım, düşman.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh

34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḵhūr

düşmen-i dīrīn:

1. **düşmen-i dīrīnemdür:-em, -dür**

Kaside 3

Mısra: 31

Eski düşman.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür

32. Kōr mı āsūde ola çākerūñi ol ḡaddār

düşnām-h'ār:

1. **düşnām-h'ār:**

Terkib-bend 1

Mısra: 26

Sövüp saymanın değersizliği.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yār idüm

26. Geh şād-ı luṭf idüm gehi düşnām-h'ār idüm

düş:

1. **düşüp:-üp**

Gazel 155

Mısra: 17

Yer vermek, bahsetmek.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde

18. 'Abeşdür ḡāme-i bī-miknetūñ 'İzzet tekā-pūsı

düşür:

1. **düşürüp:-üp**

Gazel 48

Mısra: 5

Bir durumun içine koymak, bir durumu yaşatmak.

5. Lücce-i ye's-i vişāle düşürüp felek dili

6. Olmada ḡarḡa-i girdāb-ı keder 'āşıqlar

düzd-i nigh:

1. düzd-i nigehi:-i

Gazel 30

Mısra: 14

Bakış hırsızı.

13. Çeşmi gibi imānı siyeh bir büt-i nāzik

14. Düzd-i nigehi muntazır-ı ğāretimüzdür

düzdide-i ğamze:

1. düzdide-i ğamzesine:-si, -n, -e

Gazel 2

Mısra: 9

Göz ucuyla bakış.

9. Düzdide-i ğamzesine nigāh it o sirişkūñ

10. Yağmāger-i metā‘-ı ħired söylerüm saña

2. 7. E

ebed:

1. ebed:

Gazel 58

Mısra: 2

Gelecekte muteber sonu olmayan zaman.

1. Lā-übālilerüz ‘ālemde bize kayd olmaz

2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed keyd olmaz

ebih:

1. ebih:

Kaside 6

Mısra: 111

Yüzünden örtüyü kaldırmayan tesettürlü kadın.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebih

112. Pederi sırrı o devletli de olmuşdur ‘ayān

ebnā-yı ‘aşr:

1. ebnā-yı ‘aşr:

Gazel 2

Mısra: 11

Asrın insanları.

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı ‘aşr ile

12. K’āteş-fürüz-i dīg-i ħased söylerüm saña

ebnā-yı zamān:**1. ebnā-yı zamān:****Gazel 135**

Mısra: 3

*Zamanın çocukları.***3. Ebnā-yı zamān kâbil-i ülfet degül ašlā****4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan****ebr:****1. ebr:****Kaside 4**

Mısra: 26

*Bulut, sehab.***25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider****26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb****ebr-i bahārān:****1. ebr-i bahārān:****Kaside 8**

Mısra: 23

*Bahar bulutları.***23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkāruñ****24. Kaçan itse seḫāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī****ebr-i berf-efşān:****1. ebr-i berf-efşānuñ:-uñ****Kaside 8**

Mısra: 6

*Kar saçan bulut.***5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre****6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ îşārı****ebr-i katre-çekān-ı ‘atā:****1. ebr-i katre-çekān-ı ‘atā:****Gazel 38**

Mısra: 3

Bağış damlatan bulut II cömert insan.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı ‘atā mı var yokdur
 4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

ebr-i luṭf:

1. ebr-i luṭfuñ:-uñ

Kaside 13

Mısra: **101**

İyilik, ihsan bulutu.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumu
 102. Ābdār itsün de seyr it ḥālümü

ebr-pūş:

1. ebr-pūş:

Gazel 47

Mısra: **9**

Bulutları örten.

9. Ebr-pūş eyleyeli dūd-ı derūnum çarḥı
 10. Ṭurma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

ebrū:

1. ebrū:

Kaside 6

Mısra: **46**

Kaş.

45. Nūnını eyleseler mimine taḳdīm sezā
 46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

2. ebrūsunu:-s, -u, -n, -ı

Kaside 13

Mısra: **64**

Kaş.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-mihrbān
 64. Çın idüp ebrūsunu didi ‘ayān

3. ebrū:

Gazel 49

Mısra: **6**

Kaş.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu‘īn olur
 6. Ebrū vü ḥāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

4. ebrū:

Gazel 73

Mısra: 10

Kaş.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa

10. Bir süydan ebrū çağırur lā-tehaf Eşref

5. ebrūlar:-lar

Gazel 117

Mısra: 11

Kaş.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şāhid ebrūlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

6. ebrūsuna:-su, -n, -a

Gazel 121

Mısra: 1

Kaş.

1. O bütüñ beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān

2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

7. ebrūlar:-lar

Gazel 147

Mısra: 1

Kaş.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrūlar üstüne

2. Hānçer taķmasun o şanem hānçer üstüne

8. ebrūlar:-lar

Gazel 156

Mısra: 9

Kaş.

9. Naķd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar

10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārumızı

ebrū-yı dil-āşüb:

1. ebrū-yı dil-āşüb:-ı

Kaside 7

Mısra: 22

Gönül karıştıran kaş.

21. Bir dahı gösteremez tīg-i hilāli yalman

22. Çarha ebrū-yı dil-āşübı çekerse hānçer

ebru-yı ğılmān-ı hayāl:**1. ebru-yı ğılmān-ı hayāl:****Kaside 6**

Mısra: 51

Hayal cennetinde hizmet eden delikanlılarının kaşları.

51. Her keşide şanasın ebru-yı ğılmān-ı hayāl

52. Noktalar her birisi merdümek-i hūr-ı cinān

ebrū-yı hūbān:**1. ebrū-yı hūbānla:-la****Kaside 13**

Mısra: 16

Güzellerin kaşları.

15. Dal kılıc ehl-i fesād oldu ‘adīm

16. Ebrū-yı hūbānla ancak dil dü-nīm

ebyāt-ı belīgāne:**1. ebyāt-ı belīgāne:****Gazel 142**

Mısra: 14

Güzel ve yerinde söylenmiş beyitler.

13. Nazm-ı Muhlis Beg Efendi’ye idüp pey-revlük

14. Böyle ebyāt-ı belīgāne gelür hāturuma

eczā-yı hūsn:**1. eczā-yı hūsnūñ:-üñ****Gazel 138**

Mısra: 11

Güzelliğin unsurları.

11. Öğredür eczā-yı hūsnūñ birbirine şīveler

12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tārā rū-be-rū

edā:**1. edā:****Gazel 9**

Mısra: 6

Naz, işve, cilve.

5. Hep k̄ala p̄a-der-gil-i hayret şanevber-k̄āmetān
6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

2. edā:

Gazel 12

Mısra: 10

Naz, işve, cilde.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer
10. Āh k̄āfir bu kirişme bu edā n' olsun aceb

3. edāsı:-s, -ı

Kaside 13

Mısra: 39

Naz, işve, cilde.

39. Şīvesi nāzı edāsı dil-rübā

40. Perçemi 'uşşāka püsküllü belā

4. edālarla:-lar, -la

Kaside 17

Mısra: 3

Naz, işve, cilde.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde fakīr

5. edā:

Gazel 29

Mısra: 6

Naz, işve, cilde.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh
6. 'Arz ider her nārven-k̄ad bir edā nev-rūzdur

6. edāyı:-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 4

Naz, işve, cilde.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāgar-ı 'aşkuz ammā
4. Ne şunar sāki-i nāzende edāyı bilürüz

7. edā:

Gazel 114

Mısra: 5

Naz, işve, cilde.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken
6. Beni mestūr-ı kıyās itme şaķın sultānum

edā eyle:**1. edā eyle:****Gazel 144**

Mısra: 12

*Yerine getirmek.***11.** Ruḥ-ı haṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı**12.** Zekāt-ı ḥüsnüñi eyle edā ḥükm-i kitāb üzre**edā-yı Eşref:****1. edā-yı Eşref'i:-i****Gazel 3**

Mısra: 6

*Eşref in üslubu.***5.** Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr'e kıl nigāh**6.** Seyr it edā-yı Eşref'i eṭvār-ı Aḥmed'i**edā-yı nev-zemīn:****1. edā-yı nev-zemīn:****Gazel 128**

Mısra: 1

*Yeni tarzda cilde.***1.** Gülşen-i elfāzda besdür edā-yı nev-zemīn**2.** Şāhid-i ma'nāya қаsr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn**edā-yı şî'r-i laṭîf:****1. edā-yı şî'r-i laṭîfüm:-üm****Kaside 2**

Mısra: 94

*Hoş şiirin üslubu.***93.** Nikāt-ı fikr-i daḳîküm ḥayāl içinde ḥayāl**94.** Edā-yı şî'r-i laṭîfüm dile fezā-yı şu'ūr**edā-yı şîrîn:****1. edā-yı şîrîn:****Gazel 123**

Mısra: 7

Tath cilde.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn
8. Ehl-i diller ider eṭvāruñı elbet taḥsīn

edeb:

1. edeble:-le
 Kaside 7
 Mısra: 33
 Edeb, terbiye.

33. Ya ‘ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rüz
34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

edeb-āmūz-ı mezāyā:

1. edeb-āmūz-ı mezāyā:
 Kaside 5
 Mısra: 46
 Üstün vasıfların ders vereni.
45. Pīrāye-dih-i encümen-i faẓl u ma ‘Ārif
46. Kilki edeb-āmūz-ı mezāyā Yeñişehr’e

edhem-i ḥāme:

1. edhem-i ḥāmeñi:-ñ, -i
 Kaside 6
 Mısra: 9
 Kalemin karayağız atı.
9. Edhem-i ḥāmeñi miẓmār-ı ma ‘ārifde sürüp
10. Okudun yiñe süvārān-ı kemāle meydān

edhem-i kil-k-i çālāk:

1. edhem-i kil-k-i çālāk:
 Kaside 7
 Mısra: 81
 Hareketli kalemin yağız atı II kaleminden çıkan sözler..

81. Aña şad ḥamd ki bu edhem-i kil-k-i çālāk
82. ‘Arşagāh-ı hūner ü nazmda gitdikçe gider

ednā:

1. ednā:
 Kaside 13
 Mısra: 83
 Pek alçak, pek aşığı.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi
84. ‘Ālemüñ sāmān ile zībendesi

ef‘āl:

1. ef‘ālūñ:-üñ
Gazel 137
Mısra: 8
İşler, ameller.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
8. Hep güzeller kıla hayretde o ef‘ālūñ için

efāzıl-ı ‘aşr:

1. efāzıl-ı ‘aşruñ:-uñ
Gazel 3
Mısra: 1
Zamanın faziletli kişileri.

1. Hoş geldüñ ey efāzıl-ı ‘aşruñ ser-āmedi
2. Kim şibh ü mişlūñ ‘ālem-i ‘irfāna gelmedi

efendi:

1. efendi:
Gazel 4
Mısra: 6
Efendi, sahip.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i gamdur āh ider
6. Añma efendi añma dil-i zārdan baña

2. efendi:
Gazel 32
Mısra: 6
Efendi, sahip.

5. Muhtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

3. efendi:
Gazel 49
Mısra: 8
Efendi, sahip.

7. Zāhid ṭarīk-i zūhde biz rāh-ı ‘aşkda
8. Bilsen ki ḥak efendi kimüñ mezhebiyledür

4. efendi:

Gazel 120

Mısra: 6

Efendi, sahip.

5. Olursa münkaṭı 'uṣṣāḳdan ol serv-i müsteṣnā

6. Efendi ḥavf olunmaz mı raḳībūñ inṣāfindan

efendü:

1. efendüñ:-ñ

Kıt'a 2

Mısra: 1

Efendi, sahip II sevgili.

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma'nāsı

2. efendüm:-m

Kaside 2

Mısra: 69

Efendi II sevgili.

69. Efendüm oldı kudüm-ı meyāmin-i āṣāruñ

70. Bu 'abd-i kemtere sermāye-baḥş-ı farṭ-ı ḥubūr

3. efendüm:-m

Kaside 3

Mısra: 33

Efendi II sevgili.

33. Tāb-ı teb tāḳatımı kesdi efendüm yoḥsa

34. Zūr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhār

4. efendüm:-m

Kaside 4

Mısra: 49

Efendi II sevgili.

49. Līk min-ba'd efendüm umarum sāyende

50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

5. efendüm:-m

Kaside 5

Mısra: 63

Efendi II sevgili.

63. El-minnetü li'llāh ki sen şimdi efendüm

64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr'e

6. efendüm:-m

Kaside 7

Mısra: 74

Efendi II sevgili.

73. Bir senüñ gibi gelür 'āleme bir medhe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midhatger

7. efendüm:-m

Kaside 8

Mısra: 35

Efendi II sevgili.

35. Efendüm tūṭī-i ṭab'um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab'-ı şerīfūñ jengden 'ārī

8. efendüm:-m

Kaside 8

Mısra: 59

Efendi II sevgili.

59. Bakılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

9. efendüm:-m

Kaside 13

Mısra: 38

Efendi II sevgili.

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel

38. Hüsñü de ammā efendüm bī-bedel

10. efendüm:-m

Kaside 13

Mısra: 59

Efendi II sevgili.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār

60. Böyle hūlyālar ider encüm-şümār

11. efendüm:-m

Kaside 13

Mısra: 99

Efendi II sevgili.

99. Bendeñi eyle efendüm ser-firāz

100. Bulsun emşāli içinde imtiyāz

12. **efendüm:-m****Kaside 16**

Mısra: 53

Efendi II sevgili.

53. Baña ta 'līm-i cevri itdüñ efendüm

54. Senüñ nuşhuñ qabül itdüm begendüm

13. **efendüm:-m****Kaside 16**

Mısra: 60

Efendi II sevgili.

59. Huşūsā 'İzzet-i dil-ḥaste her ān

60. Efendüm isterüm kim ola nālān

14. **efendüm:-m****Kaside 17**

Mısra: 19

Efendi II sevgili.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni' var

20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felātūn-tedbīr

15. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 1

Efendi II sevgili.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm

2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

16. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 2

Efendi II sevgili.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm

2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

17. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 4

Efendi II sevgili.

3. Ḥasret-keşinüñ dīde-i giryānı dem-ā-dem

4. Peymāne gibi qana boyansun mı efendüm

18. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 6

Efendi II sevgili.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdün
6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

19. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 8

Efendi II sevgili.

7. Ağyāra açup sīneñi sen buse virürken
8. Sīnemde olan dāğ kapansun mı efendüm

20. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 10

Efendi II sevgili.

9. Gİtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. ‘Uşşāk gamuñdan hiç uşansun mı efendüm

21. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 12

Efendi II sevgili.

11. Hıvābı giceler terk idüp efgān ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

22. **efendüm:-m****Gazel 102**

Mısra: 14

Efendi II sevgili.

13. Gül-ķand-i lebūñ ‘İzzet dil-ḥasteye emdir
14. Emdirmez iseñ ağzı sulansun mı efendüm

23. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 1

Efendi II sevgili.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl ḥālūme bir nigāh efendüm

24. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 2

Efendi II sevgili.

1. Gördüm seni sevdüm âh efendüm
2. Kıl hâlûme bir nigâh efendüm

25. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 6

Efendi, bey.

5. Sensin o şeh-i serîr-i nahvet
6. Hübân saña hep sipâh efendüm

26. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 8

Efendi II sevgili.

7. 'Âşıklarun oldu şimdi yek-ser
8. Üftâde-i hâk-râh efendüm

27. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 10

Efendi II sevgili.

9. 'Uşşâka cefâ vü cevri idersin
10. Ey mülket-i hüsne şâh efendüm

28. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 12

Efendi II sevgili.

11. Ancağ saña bir maḥabbet itdük
12. Bilsek bu mıdur günâh efendüm

29. **efendüm:-m****Gazel 115**

Mısra: 14

Efendi II sevgili.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân
14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

30. **efendüm:-m**

Gazel 119

Mısra: 14

Efendi II sevgili.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

31. **efendüm:-m**

Gazel 123

Mısra: 7

Efendi II sevgili.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn

8. Ehl-i diller ider eṭvāruñı elbet taḥsīn

32. **efendüm:-m**

Gazel 132

Mısra: 16

Efendi II sevgili.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun

16. Bir başka su'ālüm var efendüm daḥı senden

33. **efendüm:-m**

Gazel 143

Mısra: 9

Efendi II sevgili.

9. Baḡ lāleler eşküfte ṭarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def'-i ḥumār-ı elem eyle

34. **efendüm:-m**

Gazel 85

Mısra: 11

Efendi II sevgili.

11. Ḥandelerle dün efendüm sen iderken güṭtār

12. Telḥ-kām-ı eleme şundi şeker-şīvelerüñ

35. **efendüm:-m**

Gazel 115

Mısra: 4

Efendi II sevgili.

3. Bir şīve ile olup ḥırāmān

4. İtdüñ beni dil-tebāh efendüm

efendüñçün:

1. **efendüñçün:**

Kaside 1

Mısra: 69

Efendin için.

69. 'İzzetā lāfı koyup gayrı efendüñçün kıl

70. Kulluğuñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

efgān:

1. **efgān:**

Gazel 17

Mısra: 4

Feryat, inleyiş.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum

4. Gülūñ hāre kırānı bülbüle efgān ider irāş

2. **efgānum:-um**

Gazel 114

Mısra: 8

Feryat, inleyiş.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi gūş itdükçe

8. Çıkdı tā küngüre-i çarha benüm efgānum

efgān it:

1. **efgān ideyorsın:-e, -yor, -sun**

Gazel 102

Mısra: 11

Bağırarak, feryat etmek.

11. H'ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın

12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

efgen:

1. **efgende:-de**

Gazel 94

Mısra: 10

Tutkun, âşık.

9. 'İzzet o gül-endām idicek 'azm-ı çemenzār

10. Bāl ü perüñ efgende bir āh eyledi bülbul

efkār:

1. **efkārūñla:-uñ, -la**

Gazel 16

Mısra: 13

Sıkıntı, üzüntü.

13. Bülbülāsā gice efkārūñla

14. Nālehāyem be-felek mi-peyvest

efkār-ı muḥāl:

1. **efkār-ı muḥālüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 10

Hayal olan fikirler.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya 'ni pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

efkend:

1. **efkend:**

Gazel 3

Mısra: 5

Düşürülmüş.

5. Ān mäh-ı münevver çü niḳāb efkend ez-ruḥ

6. Der-meclis-i mā cilve ne-mānd digerī-rā

eflāk:

1. **eflākde:-de**

Kaside 6

Mısra: 84

Felekler; gökyüzü.

83. Girdbād-ı ğazabı eylese bir deṣti meṭāf

84. Ḥaṣyetinden olur eflākde muġber Keyvān

2. **eflāke:-e**

Kaside 8

Mısra: 5

Gökyüzü.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre

6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ iṣārı

efşah-ı aşāb-ı lisān:

1. efşah-ı aşhâb-ı lisân:

Kaside 6

Mısra: 58

Dil sahiplerinin en açık sözü.

57. Ser-firâz-ı udebâ server-i hayl-i şu'arâ

58. Faḥr-ı şımf-ı bülağâ efşah-ı aşhâb-ı lisân

efsâne:

1. efsâne:

Gazel 55

Mısra: 8

Masal, söylenti, asılsız hikaye.

7. Âyâ nedendür eylemiyor fitne meyl-i ḥ'âb

8. Oldukça çeşm-i yârdan efsâne gûş-ı nâz

efsâne-i elem:

1. efsâne-i elemde:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Keder hikayesi.

11. Pek ter mizâcdur çekemez âh u nâleyi

12. Efsâne-i elemde ḳosun dil itâleyi

efsün-geri-i çeşm-i sühan-sâz:

1. efsün-geri-i çeşm-i sühan-sâza:-a

Gazel 113

Mısra: 6

Söz söyleyen gözün büyücüsü.

5. Dîvâne gibi söyleşürüm şekve degildür

6. Efsün-geri-i çeşm-i sühan-sâza ḳapıldum

efsürde-hüş-ı nâz:

1. efsürde-hüş-ı nâz:

Gazel 55

Mısra: 12

Hissiz aklın cilvesi.

11. Germ-iştiyâḳ ruḥşat-ı 'arz-ı niyâz olup

12. Çekmekde âh-ı serdi her efsürde-hüş-ı nâz

efşân:**1. efşânum:-um****Gazel 114**

Mısra: 10

Dağıtan, saçan.

9. Gel gel ey zîver-i ser-ḥalka-i rindân-ı cihân

10. Meclis âmâde kuluñ şevkile dest efşânum

efzûn:**1. efzûn:****Kaside 5**

Mısra: 71

Çok fazla, ziyade.

71. Dâ'im ide ḥakk devletini 'ömrini efzûn

72. İşte bu du'â cümleden â'lâ Yeñişehr'e

2. efzûn:**Gazel 112**

Mısra: 8

Fazla, artık.

7. Bir nigâh-ı iltifâta mazhar olsam kâni'im

8. Andan efzûn istemem meyl-i vişâlüm yok benüm

efzûn-ter it:**1. efzûn-ter idersin:-er, -sin****Gazel 85**

Mısra: 6

Arttırmak, çoğaltmak.

5. Çünkü yok keşret-i 'uşşâka ṭahammül sende

6. Niçün efzûn-ter idersin bu kadar şîvelerüñ

efzûn-ter ol:**1. efzûn-ter olur:-ur****Gazel 64**

Mısra: 8

Artmak, çoğaltmak.

7. Pîrâye-i ân oldığıçün sîm-tenâna

8. Günden güne efzûn-ter olur kıymet-i elmâs

eger:**1. eger:****Kaside 2**

Mısra: 53

Şart edatı, şayet.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥūş u tuyūr

2. eger:**Kaside 2**

Mısra: 73

Şart edatı, şayet.

73. Şikeste-beste eger bir gāzelcik ‘arz itsem

74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstūr

3. eger:**Kaside 3**

Mısra: 19

Şart edatı, şayet.

19. Lem ‘a-yāb olsa ḳamer re’ y-i münīrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

4. eger:**Kaside 6**

Mısra: 79

Şart edatı, şayet.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kefi dūr-pāşından

80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

5. eger:**Kaside 7**

Mısra: 45

Şart edatı, şayet.

45. Nigeh-i luṭfi eger kül-ḫana düşse nā-gāh

46. Verd-i aḫmer gibi bulurdu ṭarāvet aḫker

6. eger:**Kaside 7**

Mısra: 56

Şart edatı, şayet.

55. Bulamaz zātına el-kışşa nazīr ü hem-tā
 56. Gezse bir kimse eger ‘Ālemi kişver kişver

7. eger:

Kaside 8

Mısra: 32

Eğer, şayet.

31. Sen ol eşheb-süvār-ı ‘arşagāh-ı ma‘rifetsūn kim
 32. Eger mihmīzleseñ bir kerre esb-i ṭab‘-ı reh-vārı

8. eger:

Kaside 8

Mısra: 37

Şart edatı, şayet.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevkile hāmem
 38. İder bir nev-ğazel ṭarḥ itmekiçün sa‘y-ı bisyārı

9. eger:

Kaside 9

Mısra: 98

Şart edatı, şayet.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
 98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

10. eger:

Kaside 10

Mısra: 37

Şart edatı, şayet.

37. Nedür ihsānı o şaḥīb-i keremin dirseñ eger
 38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

11. eger:

Kaside 13

Mısra: 61

Şart edatı, şayet.

61. Böyle kalursa eger ‘aşkum füzün
 62. Olurum bī-şübhe kıys’a hem-cünün

12. eger:

Gazel 47

Mısra: 21

Şart edatı, şayet.

21. Zîver-i dūş-ı mübāhātum eger olmazsa
22. Hāk bu kim ferve-i semmūr firāvān ađlar

13. **eger:**

Gazel 71

Mısra: 13

Şart edatı, şayet.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni ‘İzzet
14. ‘Aķıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

14. **eger:**

Gazel 95

Mısra: 12

Şart edatı, şayet.

11. Fehm idemezdi mey-keşān-ı mantık-ı tayr remzini
12. Çengile erġanūn eger olmasa tercemān-ı ney

15. **eger:**

Gazel 100

Mısra: 10

Şart edatı, şayet.

9. Billūr gibi gerdenūñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

16. **eger:**

Gazel 117

Mısra: 14

Şart edatı, şayet.

13. Heme gerden-keşān-ı hüsni eyler zîr-i dest elbet
14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

17. **eger:**

Gazel 120

Mısra: 15

Şart edatı, şayet.

15. Harām olsun baña ‘irfān eger duġt-ı rezi zāhid
16. İdüp aġyārdan mestūr şaymazsa helālinden

eger.....ger:

1. **eger.....ger:**

Kaside 9

Mısra: 102

Her ne kadar, ise de, gerçi.

101. Aransa bir dağı mişlüm bulunmaz

102. Eger mülk-i 'Arab'dur ger 'Acem'dür

egerçi:

1. egerçi:

Kaside 4

Mısra: 37

Her ne kadar, ise de, gerçi.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yoğise

38. Kūşe-i gūra şığınmağdur aña re'y-i şavāb

2. egerçi:

Kaside 16

Mısra: 27

Her ne kadar, ise de, gerçi.

27. Egerçi ben de bir şūh-ı cihānum

28. Cihān içre müşārün bi'l-benānum

3. egerçi:

Kaside 16

Mısra: 32

Gerçi.

31. Velīkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

4. egerçi:

Gazel 26

Mısra: 7

Her ne kadar, ise de, gerçi.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥātır-firīb ammā

8. O şūhun şīve-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

5. egerçi:

Gazel 60

Mısra: 7

Gerçi, doğrusu.

7. Mescidde egerçi muktedāyuz

8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

eglen:

1. eglenelüm:-elüm

Gazel 116

Mısra: 1

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm
2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

2. **eglenelüm:-elüm**

Gazel 116

Mısra: 2

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm
2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

3. **eglen:**

Gazel 143

Mısra: 12

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

11. Hoş-nağme beş on muṭrıb-ı şevk-āver-i zībā
12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

4. **eglenecek:-ecek**

Gazel 116

Mısra: 3

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

3. Hākīkat eklenecek sende de yoğise dilā
4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

5. **eglenelüm:-elüm**

Gazel 116

Mısra: 4

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

3. Hākīkat eklenecek sende de yoğise dilā
4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

6. **eglenelüm:-elüm**

Gazel 116

Mısra: 6

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrıb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

7. **eglenelüm:-elüm**

Gazel 116

Mısra: 8

Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

7. Bu hānḳāh-ı kühende ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

8. eglenelüm:-elüm
Gazel 116

Mısra: **10**
Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

9. Ki 'İzzetā terelelli yelelli yelenter ile
10. Gehī tenen tene nāten teneyle eglenelüm

eglence:

1. **eglence:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi
4. Kaldı tek tırmadıguñ hātır-ı mağşüşumda

egri:

1. **egri:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Hata, yanlış.

1. O bütün beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān
2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

egril:

1. **egrilür:-ür**
Kaside 13
Mısra: **48**
Eğri bir durum almak, kıvrılmak, bükülmek.

47. Gāh olup ol şāh-ı hüsnüm kec-küleḥ
48. Egrilür ağzum gelür baña veleḥ

ehemm:

1. **ehemmdür:-dür**
Kaside 9
Mısra: **34**
Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş mäh
 34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

ehibbā:

1. **ehibbā:**

Gazel 24

Mısra: 7

Dostlar, tanıdıklar.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tıyduķ ehıbbā
 8. Eylerler ise bāri nihān eylemesünler

ehl:

1. **ehlini:-i, -n, -i**

Gazel 72

Mısra: 7

Ehil, bir işten anlayan.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için
 8. Meşķ ider hānķah-ı nāzda hem-vāre semā ‘

ehl-i dıl:

1. **ehl-i dıl:**

Kaside 7

Mısra: 39

Gönül ehli II şairler.

39. Ehl-i dıl vāķıf-ı remz-i sühan-ı nükteverān
 40. Şıvedān-ı reviş-i nādire-sencān-ı eşer

2. **ehl-i dıl:**

Kaside 11

Mısra: 32

Gönül ehli II şairler.

31. Dest-i midħatla güher-pāş olarak
 32. Ehl-i dıl zümresine baş olarak

3. **ehl-i dıle:-e**

Gazel 4

Mısra: 7

Gönül ehli II âşıklar.

7. Ehl-i dıle hemîşe cefā ‘ādetüñ midür
 8. Ey çarħ-ı sifle söyle bu esrardan baña

4. **ehl-i dile:-e**

Gazel 129

Mısra: 2

Gönül ehli II âşıklar.

1. Buz tıtdı harâbîye kazâsı Yeñişehr'in
2. Ehl-i dile teng oldı fezâsı Yeñişehr'in

5. **ehl-i diller:-ler**

Gazel 123

Mısra: 8

Gönül ehli II âşıklar.

7. Var iken sende efendüm bu edâ-yı şîrîn
8. Ehl-i diller ider eṭvâruñı elbet taḥsîn

ehl-i fesâd:

1. **ehl-i fesâd:**

Kaside 13

Mısra: 15

Karışıklık sahibi.

15. Dal kılıc ehl-i fesâd oldı 'adīm
16. Ebrû-yı hûbânla ancak dil dü-nīm

ehl-i ğaza:

1. **ehl-i ğaza:**

Kaside 1

Mısra: 28

Din için savaşırlar.

27. Yürüsün şaff-ı 'usât üstüne şimden soñra
28. İtmesüñ ehl-i ğaza şakḳ-ı 'âşâ-yı nuşret

ehl-i hikem:

1. **ehl-i hikemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 66

Hikmetler sahibi.

65. Maḳâdirdân-ı erbâb-ı ma'ârif
66. Hünerver-âşnâ ehl-i hikemdür

ehl-i hüner:

1. ehl-i hüner :

Kaside 6

Mısra: 127

Hüner sahibi.

127. Naẓm-ı ‘İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varaḳ-ı şî‘rimi meclisde iderler gerdân

ehl-i kelām:

1. ehl-i kelāmuñ:-uñ

Gazel 21

Mısra: 6

Söz sahibi.

5. Muktebesdür bulegâ şu‘le-i ‘irfānuñdan

6. Ḳalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tūrı

ehl-i kemāl:

1. ehl-i kemāl:

Kaside 2

Mısra: 87

İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.

87. Dehen-güşâ-yı tefāḥur degildür ehl-i kemāl

88. Velîk de‘b-i selef çünki böyledür ma‘zûr

ehl-i kemālün mecālîs:

1. ehl-i kemālün mecālîsî:-i

Gazel 6

Mısra: 13

İlim ve fazilet sahiplerinin toplantısı.

13. Cennetdür ‘İzzet ehl-i kemālün mecālîsî

14. Cāhille iḥtilāṭ cehennem gelür baña

ehli ol:

1. ehli olmayan:-ma, -y, -an

Kaside 9

Mısra: 103

Bir işin ustası, o işte becerikli, mahâretli, ehliyetli, muktedir, yeterli olmak.

103. Tel ehli olmayan sâz-ı terānem

104. Ne añlar bī-nevâ-yı zîr ü bemmdür

ehl-i riḳā:

1. **ehl-i riyādan:-dan**

Kaside 6

Mısra: 137

Riyakarlar.

137. Komadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şūh-meşrebligümi ister idi çün rindān

ehl-i rüsüm-ı ‘ālem:

1. **ehl-i rüsüm-ı ‘ālem:**

Gazel 96

Mısra: 1

Dünya kurallarını bilen.

1. Ser-te-ser ehl-i rüsüm-ı ‘ālem

2. Mest-i şahbā-yı gümüm-ı ‘ālem

ehl-i sehā:

1. **ehl-i sehā:**

Kaside 11

Mısra: 16

Cömert.

15. Bā‘îş-i rāḥat u emn-i fuḳarā

16. Dest-gîr-i zu‘afā ehl-i sehā

ehl-i ṭabî‘at:

1. **ehl-i ṭabî‘at:**

Gazel 135

Mısra: 2

Güzellikten, incelikten anlayan.

1. Nefret geliyor baña gürüh-ı cühelādan

2. Yoğ mı bir iki ehl-i ṭabî‘at zurefādan

ehl-i temîz:

1. **ehl-i temîze:-e**

Kaside 5

Mısra: 61

Temize çıkaran kimseler.

61. Muḥtāc [mı] bir nükte-şinās ehl-i temîze

62. Qadr-i hünerüm eylesün inhā Yeñişehr’e

ekālîm-i cihān:

1. eḳālīm-i cihāna:-a

Gazel 21

Mısra: 2

Dünyanın memleketleri.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
2. Şöhretüñ şaldı eḳālīm-i cihāna şūrı

ekdār-ı cān-hırāş:

1. ekdār-ı cān-hırāş:

Gazel 89

Mısra: 9

İnsanın içini parça parça eden kederler.

9. Bīrūn-ı ḥadd-i fehmdür ekdār-ı cān-hırāş
10. Bilmez ğam-ı derūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

el:

1. elüñde:-üñ, -de

Tahmis 2

Mısra: 19

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā
20. Kağısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

2. elde:-de

Tahmis 2

Mısra: 19

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā
20. Kağısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

3. eline:-i, -n, -e

Kaside 5

Mısra: 7

Ülke, yurt, diyar.

7. Girdi eline ceyş-i sürūrun bu yakında
8. Ğam zann iderüm vaż' idemez pā Yeñişehr'e

4. elde:-de

Kaside 6

Mısra: 91

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

91. Elde mîzân-ı kalem hendese dānān-ı sūhan
92. Kaşr-ı evşāfına bu resme ururlar būnyān

5. **elümde:-üm, -de**

Gazel 8

Mısra: 7

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

7. Elümde sāgar-ı ser-şārum alivirür şimdi
8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

6. **ele:-e**

Kaside 11

Mısra: 30

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

29. İşt ol āşaf-ı şahib-himemi
30. Ele aldukdā ne söyler kalemī

7. **ele:-e**

Kaside 13

Mısra: 108

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

107. Şöhretüm āfāka şaldı velvele
108. Aldıgum günden berü hāmem ele

8. **elünden:-ü, -n, -de**

Gazel 15

Mısra: 2

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan ‘İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan ‘İzzet

9. **elünden:-üñ, -den**

Kaside 16

Mısra: 58

Bâzı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar [Bu anlamda da iyelik ekleriyle kullanılır].

57. O rütbe ile kim ‘ālemde bī-dād
58. Elünden eylesün ‘uşşāk feryād

10. **elinden:-i, -n, -den**

Kaside 16

Mısra: 74

Bâzı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar [Bu anlamda da iyelik ekleriyle kullanılır].

73. Nedür bu çekdigüm hübân elinden
74. Vefâ görmez miyüm cānân elinden

11. **el:**

Gazel 32

Mısra: 8

Durum, vaziyet.

7. Dest-i cevrumden rehâ yokdur demek ister o şüh
8. Dürdan 'uşşâk-ı pâ-mâl-ı gama el gösterür

12. **elde:-de**

Gazel 40

Mısra: 6

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancak
6. Elde pîrâne 'aşâ şevk-i civânân ister

13. **ellerle:-ler, -le**

Gazel 73

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

7. Pây-efgen olan dâ'ire-i 'aşkuña bir kez
8. Ellerle döger sînesini hem-çü def Eşref

14. **elde:-de**

Gazel 80

Mısra: 11

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

11. Elde tesbîh ü 'aşâ zühhâduñ
12. Hey'et-i bü'l-'acebün çok gördük

15. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 97

Mısra: 3

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

3. Ser-mest bir elinde piyâle bir elde gül
4. Dün ol kırışme-güster-i mekkâre uğradum

16. **elde:-de**

Gazel 97

Mısra: 3

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu..

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

17. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 99

Mısra: 4

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

3. Ben ol mey-nüş-ı istiğnā-furūş-ı bezm-i ‘aşkum kim
4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet kabūl itmem

18. **elim:-im**

Gazel 108

Mısra: 4

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

3. Lağzīde-kağem rāh-ı taḥayyürde giderken
4. Nāzūklük idüp tıtdı elim yār tıtuşđım

19. **elinde:-in, -de**

Gazel 122

Mısra: 6

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

5. Bezm-i ıarabda gördüm o sākī-i şīvekār
6. Tıtmış elinde cāmı ne nāzūk ne nāzenīn

20. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 136

Mısra: 2

Başkaları, yabancılar.

1. İtdüñ ḥadeng-i cevrine sīnemi nişān
2. Ğayrı elinden āḥ senüñ zālīm el-amān

21. **ele:-e**

Gazel 143

Mısra: 10

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

9. Bağ lāleler eşküfte ıarāvetle efendüm
10. Al cāmı ele def‘-i ḥumār-ı elem eyle

22. **eldeki:-de, -ki**

Gazel 149

Mısra: 12

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

11. İsterseñ ola yüzüñ aķ alnuñ aķık müdām
12. Baķma raķıbüñ eldeki ķāra ģurūşuna

23. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 150

Mısra: 4

İnsanın avuķ ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

3. Bir sīm-sā'id itmeyicek bezmi pūr-fürüg
4. Rindān elinde cām-ı zer olmış ne fā'ide

elinden çek:

1. **elinden çekdüm:-dü, -m**

Gazel 160

Mısra: 5

Bir kimse yüzünden sıkıntıya düşmek.

5. O sitemķaruñ elinden ne ezālar çekdüm
6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

2. **elinden çeker:-er**

Gazel 48

Mısra: 8

Bir kimse yüzünden sıkıntıya düşmek.

7. Yār ile dest-be-dest olmaĝa mā'nilerdür
8. Āh aĝyāruñ elinden ne çeker 'āşıklar

3. **elinden çekdigüm:-dig, -üm**

Kaside 16

Mısra: 73

Bir kimse yüzünden sıkıntıya düşmek.

73. Nedür bu çekdigüm hūbān elinden
74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

el çek:

1. **el çekmem:-me, -m**

Gazel 148

Mısra: 1

Vazgeçmek.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de
2. Geçmem ol zālinden āĝāz-ı 'itāb eylerse de

el meded:

1. el meded:

Gazel 22

Mısra: 2

İnayet, yardım, imdad, eman.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ķad Aķmed
2. Serv ayaķına dūşdi didi el meded Aķmed

el uzat:

1. el uzatmasa:-ma, -sa

Gazel 149

Mısra: 8

Üzerine uzanmak.

7. Zencīr ider miyüz bu ķadar ķīl ü ķālī biz
8. Kāküller el uzatmasa gāhice dūşına

el vir:

1. el virdi:-di

Tahmis 2

Mısra: 17

Yardımcı, destek olmak.

17. Farţ-ı şādīden kemāl-i ĥayret el virdi bańa
18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

el-amān:

1. el-amān:

Gazel 120

Mısra: 12

“Bıktım, yeter artık, illallah” anlamında şikayet sözü.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuń ĥurde-sālından

2. el-amān:

Gazel 136

Mısra: 2

“Bıktım, yeter artık, illallah” anlamında şikayet sözü.

1. İtdüń ĥadeng-i cevrine sīnemi nişān
2. Ėayrı elinden āĥ senüń zālīm el-amān

el-ān:

1. el-ān:

Gazel 121

Mısra: 12

Şimdi.

11. Tūtalum vā'izi ma'zūr oruç tutmuşdur

12. Kürside söyledigün bilmez o ma'şūş el-ān

elbet:

1. elbet:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Mutlaka, hiç şüphesiz.

43. Düşmen işitse nālelerüm giryenāk olur

44. Pervāne görse sūzişüm elbet helāk olur

2. elbet:

Gazel 12

Mısra: 8

Tabi ki, mutlaka.

7. Bu benüm mest olıcağ 'ādet-i dīrīnemdür

8. Gerden-i sākīden elbet iderüm buse taleb

3. elbet:

Gazel 49

Mısra: 3

Mutlaka.

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-gūsār

4. Herkes cihānda sevdiginün meşrebiyledür

4. elbet:

Gazel 117

Mısra: 13

Mutlaka.

13. Heme gerden-keşān-ı hūsni eyler zīr-i dest elbet

14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

5. elbet:

Gazel 119

Mısra: 14

Tabi ki, mutlaka.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

6. **elbet:**

Gazel 123

Mısra: 8

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn

8. Ehl-i diller ider eṭvāruñı elbet taḥsīn

7. **elbet:**

Gazel 124

Mısra: 8

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

7. Çeksem ağuş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten

8. Jeng alur āyīne elbet germī-i ḥamyāzeden

8. **elbet:**

Gazel 133

Mısra: 7

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

7. Nebāt u ḳandinūñ elbet ‘aḳīdesi bozılur

8. Ḥadīşi Mısr’a varursa leb-i şeker bārın

elbette:

1. **elbette:**

Tahmis 6

Mısra: 16

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmūrdur

16. Bī-sebeb çāk-ı girībān eylemez elbette yār

2. **elbette:**

Gazel 83

Mısra: 8

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak

7. Ḳaḥramān olsa da meydān-ı maḥabbetde göñül

8. Olur elbette senüñ zār ü zebūn-ı nigeḥüñ

3. **elbette:**

Gazel 147

Mısra: 5

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı 'işveyle alt ider
6. Bir sīm-sīne gelse o sīmīn-ber üstüne

4. elbette:

Gazel 156

Mısra: 12

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek
12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzü

elden git:

1. elden gıtdüm:-dü, -m

Gazel 108

Mısra: 5

Zayi olmak, heder olmak.

5. Sūz-ı ğam-ı hicrān ile gıtdüm meded elden
6. Hālüm ne bilür var ne acır var tūtuşdım

ele al:

1. ele aldıkça:-dıkça

Gazel 155

Mısra: 11

Bir konuyu görüşmek.

11. Dil-i āgyārı aldıkça ele yār-ı 'āşık-ı zāruñ
12. Olur āzurde-i dendān-ı ğayret dest-i efsūsı

elem:

1. elemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 28

Üzüntü, tasa, keder.

27. Bu hāl üzre gūzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

elem-i mātem-i cān-sūz-ı peder:

1. elem-i mātem-i cān-sūz-ı peder:

Kaside 4

Mısra: 45

Babanın can yakan kederinin acısı.

45. Bir ʔarafdan elem-i mātem-i cān-sūz-ı peder
 46. Bir ʔarafdan sitem-i dāyin-i nā-puʔte ʔıtāb

el-hak:

1. **el-ʔaʔ:**

Kaside 8

Mısra: 7

Ar. Doğrusu, hakka, hak budur ki.

7. Şuyun bulurdu el-ʔaʔ encād ol rütbe ‘ālemde
 8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

2. **el-ʔaʔ:**

Gazel 27

Mısra: 17

Ar. Doğrusu, hakka, hak budur ki.

17. Tab‘-ı mevzūnum ‘İzzetā el-ʔaʔ
 18. Mā‘il-i yāl ü bāl-i Eşref”dür

elif:

1. **elifi:-i**

Kaside 6

Mısra: 23

Arap alfabesinin ilk harfi.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzār-ı kemāl
 24. Bāları baʔş-ı şafā itmede çün bād-ı vezān

el-kıssa:

1. **el-ʔışsa:**

Kaside 7

Mısra: 55

Sözün kıtası, kısacası.

55. Bulamaz zātına el-ʔışsa nazīr ü hem-tā
 56. Gezse bir kimse eger ‘Ālemi ʔışver ʔışver

elma:

1. **elmanuñ:-nuñ**

Gazel 155

Mısra: 3

Elma.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir dağı nāmuñ
 4. O şūh-ı sürh-püş-ı şermuñ olsaydım zekān-būsı

eltāf:

1. **eltāfuña:-uñ, -a**

Kaside 13

Mısra: 93

Lutuflar.

93. İstinād itdüm senüñ eltāfuña
 94. İ'timād itdüm senüñ inşāfuña

el-veled:

1. **el-veledü:-ü**

Kaside 6

Mısra: 111

Çocuk.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebîh
 112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur 'ayān

em:

1. **emdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 50

İlâç, devâ, çâre, derman.

49. Lebüñ ey çâre-sâz-ı der[d]mendān
 50. Marîz-i pister-i hicrāna emdür

2. **em:**

Gazel 14

Mısra: 13

Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

13. Em leb-i yâri bul devâ derde
 14. Ağzuña alma nûş-ı dārūyı

3. **emdir:-dir**

Gazel 102

Mısra: 13

Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

13. Gül-ķand-i lebüñ 'İzzet dil-ķasteye emdir
 14. Emdirmez iseñ ağzı sulansun mı efendüm

4. **emdirmez:-dir, -mez**

Gazel 102

Mısra: 14

Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

13. Gül-ķand-i lebũñ 'İzzet dil-ķasteye emdir

14. Emdirmez iseñ ağızı sulansun mı efendũm

5. **emdir:-dir**

Gazel 131

Mısra: 7

Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

7. Yā lebũñ emdir yā kıl dārũ-yı vaşluñ bĩ-dirĩğ

8. Ħaste-i hicrānuña bir çare bak Allāh içũn

emel:

1. **emeli:-i**

Gazel 162

Mısra: 2

İstek, arzu.

1. Niçe bir gizleyelũm söylemeli

2. Leb-i cānāndadır dil emeli

emĩn ol:

1. **emĩn olmaz:-maz**

Gazel 148

Mısra: 5

İnanmak, güvenmek.

5. Fitne-engĩz-i nigāhundān emĩn olmaz gũñũl

6. Neş'emi çeşm-i mestũñ nĩm-ķvāb eylerse de

emn-i fukarā:

1. **emn-i fukarā:**

Kaside 11

Mısra: 15

Fakirlerin huzuru.

15. Bā'ĩş-i rāķat u emn-i fukarā

16. Dest-gĩr-i zu'afā ehl-i seķā

emniyet:

1. **emniyetüm:-üm**

Gazel 117

Mısra: 12

İnanma, güvenme, güven, itimat.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şahid ebrūlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

2. **emniyyet:**

Gazel 125

Mısra: 6

İnanma, güvenme, güven, itimat.

5. Sālikān-ı ‘aşka bīm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh

6. Eylemezler fesh-i ‘azm emniyyet olsun olmasun

emr:

1. **emr:**

Kıt'a 2

Mısra: 4

Emir, buyruk.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr dağı kulumdur diyerek babası

2. **emr:**

Kıt'a 2

Mısra: 6

Emir, buyruk.

5. İhtişāsuñ baña kat kat dimek ister ammā

6. Ne zerāfetdūr iki emr ile baq imāsi

3. **emri:-i**

Kaside 2

Mısra: 44

Emir, buyruk.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gürg derinde

44. Hīmāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

4. **emriñe:-iñ, -e**

Gazel 93

Mısra: 7

Emir, buyruk.

7. Eyleyen emriñe kimdür şehā

8. İmteşe le yemteşilu imtişāl

5. **emr:**

Gazel 133

Mısra: 12

Emir, buyruk.

11. Mişāl-i āyīne-i şāf o sīne-i sīmīn

12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmak ağıārın

emr it:

1. **emr ider:-er**

Gazel 136

Mısra: 15

(Yapılması istenen şeyi) Kesin olarak bildirmek, buyurmak.

15. Geh bir kaşīde nazmı ile emr ider gehi

16. Bir böyle nev-gazelcik ile eyler imtiḥān

2. **emr itdi:-di**

Kıt'a 2

Mısra: 3

(Yapılması istenen şeyi) Kesin olarak bildirmek, buyurmak.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr daḥı kulumdur diyerek babası

2. **emr itmesinüñ:-me, -s, -i, -n, -üñ**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Emretmek, buyurmak.

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma'nāsı

emrāz-ı cürm:

1. **emrāz-ı cürme:-e**

Gazel 141

Mısra: 8

Hastalıklı suçlu II suça bulaşmış(kişi).

7. Ṭabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl

8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla'llāh

emr-i ba'id:

1. **emr-i ba'id:**

Gazel 155

Mısra: 5

Uzak, umulmadık emir.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba'īd ammā
6. Uzakdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

emr-i ehemm:

1. **emr-i ehemmdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 26

Pek mühim emir.

25. Benefşe ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār
26. Ki tedbīr-i cidāl emr-i ehemmdür

emr-i ğarīb:

1. **emr-i ğarībdür:-dür**

Gazel 130

Mısra: 3

Sırlı buyruk, emir.

3. ğayre perestiş itmesi emr-i ğarībdür
4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bī-naẓīr iken

emr-i hudāygān:

1. **emr-i hudāygān:**

Gazel 136

Mısra: 10

Yüce padişahın emri.

9. Luṭfī-i nükte-pervere haddüñ mi 'İzzetā
10. 'Arz-ı naẓīre olmasa emr-i hudāygān

emr-i şa'b:

1. **emr-i şa'bın:-ın**

Kaside 1

Mısra: 75

Güçlü, kuvvetli buyruk.

75. Heme piçīde-i eşkāl olan emr-i şa'bın
76. Fetḥ ide ḥazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret

emşāl:

1. **emşālüm:-üm**

Kaside 8

Mısra: **61**

Eş, eşler, benzer, benzer olanlar.

61. Getürmüş kimdür emşālüm içinde rişte-i nazma

62. Benüm gibi bu güne lü'lü'-i şehvâr-ı güftârı

2. **emşâli:-i**

Kaside 13

Mısra: **100**

Eş, eşler, benzer, benzer olanlar.

99. Bendeñi eyle efendüm ser-firâz

100. Bulsun emşâli içinde imtiyâz

emvâc-ı bûy-ı sünbül:

1. **emvâc-ı bûy-ı sünbül:**

Gazel 51

Mısra: **2**

Sünbülün kokusunun dalgaları.

1. Şabâ yelmiş hevâ-yı kâkülüñle düldül olmuşdur

2. Aña emvâc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmuşdur

eñ:

1. **eñ:**

Kaside 13

Mısra: **83**

Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. 'Ālemüñ sāmān ile zībendesi

encād:

1. **encād:**

Kaside 8

Mısra: **7**

Yüksek yerler, yüce mekânlar.

7. Suyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe 'ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

encām-ı rûz-ı bâde:

1. **encām-ı rûz-ı bâdeye:-y, -e**

Gazel 111

Mısra: 12

İçki gününün sonu.

11. Hâşâk-ı hüzni seyl gibi sîneden sürer

12. Encām-ı rûz-ı bâdeye âgâzdur sözüm

encüm:

1. **encüm:**

Gazel 7

Mısra: 5

Yıldızlar.

5. Heme şeb behr-ı vey encüm şümurîm u nālîm

6. Geşte hâlet sebeb-i hâlet-i bîdâri-i mâ

encümen-ârâ-yı hayâl:

1. **encümen-ârâ-yı hayâl:**

Kaside 7

Mısra: 7

Hayal meclisini süsleyen.

7. Şâhid-i ma'ni olup encümen-ârâ-yı hayâl

8. Serv-i mevzûn-ı kad-i âzâde gibi mışra'lar

encümen-i yâr:

1. **encümen-i yâr:-da**

Gazel 48

Mısra: 2

Sevgilinin toplantısı.

1. Şem' veş yansa da şeb-tâ-seher 'âşıklar

2. Bulamaz encümen-i yârda yer 'âşıklar

encümen-i zühd ü riya:

1. **encümen-i zühd ü riya:**

Gazel 63

Mısra: 11

Zühd ve ikiyüzlülük meclisi.

11. Bilmeyüz encümen-i zühd ü riya âdâbın

12. Resm-i bezm-i tarab-ı şevk-fezâyı iyi bilürüz

encüm-şümâr:

1. encüm-şümār:

Kaside 13

Mısra: 60

Yıldızları sayan.

59. Bendeñi her şeb efendüm tã nehār

60. Böyle hūlyālar ider encüm-şümār

endām:

1. endāmına:-ı, -na

Gazel 13

Mısra: 6

Boy, pos.

5. Seyr it ol serv-i çemenzār-ı cemālūñ ne güzel

6. Uymış endāmına gül-cāme-i behcet k̄at k̄at

2. endāmı:-ı

Gazel 90

Mısra: 6

Boy, pos.

5. Olsa hayret-zede-i ‘aksi ‘aceb mi mir’āt

6. Gerdeni şāf o perī-şūretūñ endāmı güzel

endām-ı yār:

1. endām-ı yāre:-e

Gazel 2

Mısra: 7

Sevgilinin boyu.

7. Hayretle āyīne bakup endām-ı yāre dir

8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

endāze:

1. endāzeden:-den

Gazel 124

Mısra: 2

Bez, kumaş gibi şeyleri ölçmekte kullanılan ve çarşı arşını da denenen 65 santim uzunluğunda ölçü.

1. Mīve-çīn-i kām olur dil bir nihāl-i tāzeden

2. Kāle-i vaşf-ı k̄addi bīrūndur endāzeden

endīşe:

1. endîşeî:

Gazel 104

Mısra: 4

Kaygı, tasa, gam, keder.

3. Hâhem ki bâr-ı diger gîrem reh-i harâbât

4. Endîşeî zi-şarf-ı māl u telef ne-dârem

endîşe-i peymân-şikenân:

1. endîşe-i peymân-şikenân:

Gazel 24

Mısra: 4

Yemin bozan kaygı.

3. Peymâne-keşân-ı gam-ı hicrân olan ‘uşşâk

4. Endîşe-i peymân-şikenân eylemesünler

endûh-ı cihân:

1. endûh-ı cihân:

Kaside 4

Mısra: 43

Dünyanın kederi.

43. Ğam u endûh-ı cihân nâṭıka-bend oldı baña

44. Nâr-ı hırmân-ı emâni cigerüm itdi kebâb

enfâs-ı Mesîhâ:

1. enfâs-ı Mesîhâ:

Kaside 5

Mısra: 1

Hz. İsa'nın ölüleri diriltten nefesleri, can bahşeden nefesleri.

1. Neşr olmada enfâs-ı Mesîhâ Yeñişehr'e

2. Güyâ ki nüzûl eyledi 'İsâ Yeñişehr'e

engüş:

1. engüş:

Tahmis 2

Mısra: 30

Parmak.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedîm'i nâ-tüvân

30. Gösterür engüş ile meclisdeki mînâ seni

engüş-gezân:

1. engüşt-gezân:

Kaside 6

Mısra: 18

Parmak ısırınlar.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağā-yı ‘aşrı

18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüşt-gezân

engüşt-i tedbîr:

1. engüşt-i tedbîrümmedür:-üm, -de, -dür

Gazel 37

Mısra: 4

Önlem parmağı II kontrolde olma.

3. Almışum mülk-i cünûn-ı ‘aşkı zîr-i destüme

4. Hall-i işkâl-i hıred engüşt-i tedbîrümmedür

engüşt-nümā:

1. engüşt-nümāyisek:-y, -i, -se, -k

Gazel 54

Mısra: 13

Parmakla gösterilen, meşhur.

13. ‘Aceb mi nazmda engüşt-nümāyisek ‘İzzet

14. Füyûzı hâtem-i ‘ālî-cenābdan aluruz

enîn:

1. enîn:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

İnilti, inlemek.

17. Kaldım şeb-i firākda āh u enîn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebîn ile

enîn id:

1. enîn ider:-er

Gazel 95

Mısra: 9

İnlemek.

9. Nağme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ ‘aşka yeter nişân-ı ney

enîn-i rebāb:

1. enīn-i rebābdan:-dan

Gazel 54

Mısra: 1

Sazın inleyişi.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz
2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdan aluruz

envā´-ı miḥnet:

1. envā´-ı miḥnetden:-den

Gazel 132

Mısra: 6

Çeşitli sıkıntı.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi
6. Bi´llāh uşanmaz mısın envā´-ı miḥnetden

envār:

1. envār:

Kaside 3

Mısra: 18

Aydınlıklar.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūġ-ı ´adli
18. Zūlmet-ābād-ı eḳālīmı ider pūr envār

2. envārı:-ı

Kaside 5

Mısra: 14

Parıltı.

13. Bir şema´ ki pervānesi hūrşīd-i cihān tāb
14. Envārı fūrū-tāfte her cā Yeñişehr´e

3. envār:

Gazel 109

Mısra: 1

Nurlar, aydınlıklar.

1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār ḳasem
2. Zūlmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār ḳasem

envār-ı cebīn:

1. envār-ı cebīni:-i

Kaside 5

Mısra: 32
Alnının ışıǵı.

31. Hem-ıynet-i hūr oldıǵın ol pāk-nijādın
 32. Envār-ı cebīni ider ĩmā Yeñişehr'e

envār-ı du'ā:

1. envār-ı du'ādan:-dan

Kaside 10

Mısra: 41

Duaların nurları, ışıkları.

41. Kāfiye tengdür envār-ı du'ādan 'İzzet
 42. Tab'ı reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr eyleyelüm

envār-ı zekā-yı nuşret:

1. envār-ı zekā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 12

Yardımın zekasının ışıǵı.

11. Maḥv olup hep eşer-i zulmet-i deycūr-ı fiten
 12. 'Alemleri kapladı envār-ı zekā-yı nuşret

Enver:

1. Enver:

Gazel 142

Mısra: 15

Enver, kişisi ismi.

15. Enver ü 'ākif ü ḥāmī vü Lebībā var iken
 16. Ḥāmuşī ṭavr-ı Edībāne gelür ḥāṭuruma

erbāb:

1. erbābına:-ı, -n, -a

Kaside 6

Mısra: 12

Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mâhir olan kimse.

11. Sāha-i ma'nide itdükde tek ü tāza şurū'
 12. Hüner erbābına teng oldu fezā-yı cvelān

2. erbābınıñ:-ı, -nuñ

Kaside 8

Mısra: 54

Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mâhir olan kimse.

53. Odur haqqâ güher-senc-i ma'ârif şâhib-i temyîz

54. Mu'ayyendür hüner erbâbınuñ nezdinde miqdârı

3. erbâbı:-ı

Gazel 64

Mısra: 18

Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mâhir olan kimse.

17. Kadr-i sülhanum cevheriyân-ı hüner añlar

18. 'İzzet yine erbâbı ider ragbet-i elmâs

erbâb-ı belâğat:

1. erbâb-ı belâğat:

Kaside 6

Mısra: 126

Etkili söz söylemenin ustası.

125. Gerçi bir şâ'ir-i pâkize-edâ-yı 'aşrum

126. Şâhid-i tab'uma erbâb-ı belâğat hayrân

erbâb-ı belâğat:

1. erbâb-ı belâğatda:-da

Kaside 11

Mısra: 6

Etkili söz söylemenin ustası.

5. Nâ-şenîde sülhan-ı tâze-zuhûr

6. Kır mı erbâb-ı belâğatda şu'ûr

erbâb-ı hüner:

1. erbâb-ı hüner:

Kaside 3

Mısra: 28

Hüner sahipleri.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zîb-i sûtûr

28. Yazsa erbâb-ı hüner midhatini leyl ü nehâr

2. erbâb-ı hüner:

Gazel 56

Mısra: 5

Hüner sahipleri.

5. Ser-fürü eylemez erbāb-ı hüner nā-dāna
 6. Ağniyā pīş-i esāfilde zemīn-būs olmaz

erbāb-ı mahabbet:

1. erbāb-ı mahabbet:

Gazel 123

Mısra: 6

Aşk sahibi, aşık.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cılve-nümā
 6. Eylemez mi anı erbāb-ı mahabbet taḥsīn

eren:

1. erenlerden:-ler, -den

Gazel 17

Mısra: 9

Ermış, veli.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem ‘İzzetā bir dem
 10. Baña bu zūr-ı ṭab‘ı himmet-i pīrān ider īrāş

erġanun:

1. erġanunumı:-um, -ı

Gazel 89

Mısra: 4

(Fa.) Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.

3. Mızrāb-ı şevkle n’ola dil olsa pūr-fiġān
 4. İnletdi erġanunumı bir ṭıfl-ı ḥurde-sāl

2. erġanūn:

Gazel 95

Mısra: 12

(Fa.) Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.

11. Fehm idemezdi mey-keşān-ı mantık-ı ṭayr remzini
 12. Çengile erġanūn eger olmasa tercemān-ı ney

erre-be-sān:

1. erre-be-sān:

Kaside 6

Mısra: 34

Şöhret için bıçkı II şöhreti arttıran.

33. Zāları zīver-i iklīl-i belāgat ammā
 34. Sīnlerde ser-i hūssādı keser erre-be-sān

es:

1. **esse:-se**
Kaside 13
 Mısra: 25
Esmek.

25. Bād-ı luṭfuñ esse külḥandan yaña
 26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

esās-ı kaşr-ı tarab:

1. **esās-ı kaşr-ı tarabda:-da, -**
Gazel 38
 Mısra: 10
Sevinç köşkünün temeli.
9. Ḥalel-pezir-i fenā eyler ānı seyl-i ğumūm
 10. Esās-ı kaşr-ı tarabda beḳā mı var yokdur

esbāb-ı zevk:

1. **esbāb-ı zevk:**
Kaside 9
 Mısra: 35
Zevkin sebepleri.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā
 36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muġtenemdür

esb-i dil-i zebūn:

1. **esb-i dil-i zebūnumı:-um, -ı**
Gazel 89
 Mısra: 8
Güçsüz gönlün atı II gönül.
7. Miẓmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde yordı pek
 8. Esb-i dil-i zebūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

esb-i harūn-ı nigh:

1. **esb-i harūn-ı nighüñ:-üñ**
Gazel 83
 Mısra: 10
Bakışının inatçı atı II bakış.

9. Pāy-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ
10. Sürme ey şāh-suvār esb-i ḥarūn-ı nıgehüñ

esb-i hayāl:

1. esb-i ḥayāle:-e

Kaside 10

Mısra: 3

Hayal atı.

3. İdüp irḥā-yı ‘inān esb-i ḥayāle demdür
4. Yine cevālān-zede-i dīde-i mūr eyleyelüm

esb-i iclāl:

1. esb-i iclālīne:-i, -n, -e

Kaside 4

Mısra: 24

Büyüklik atı.

23. O civān-baḥt-ı felek-pāye ki bindükçe olur
24. Esb-i iclālīne cirm-i meh-i nev sīm rikāb

esb-i leng-i fikret:

1. esb-i leng-i fikretimüz:-imüz

Gazel 35

Mısra: 14

Düşüncenin topal atı.

13. ‘İzzet Beg’ üñ semend-i ḥayāliyle ‘İzzetā
14. Hıç esb-i leng-i fikretimüz hem-‘inān mıdur

esb-i şabā:

1. esb-i şabāya:-y, -a

Gazel 140

Mısra: 7

Saba rüzgarının atı.

7. Būy-ı gülüz esb-i şabāya süvār
8. Rūy-be-rāh-ı seferüz sū-be-sū

esb-i ṭab‘-ı reh-vār:

1. esb-i ṭab‘-ı reh-vārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 32

Sarsmadan yürüyen binek hayvanı yaradılışlı at II sevgili.

31. Sen ol eşheb-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'rifetsüñ kim
32. Eger mihmîzleseñ bir kerre esb-i şab'-ı reh-vârı

eşef:

1. eşef:

Gazel 73

Mısra: 2

Ar. Hüzün, gam.

1. Ey dîdeleri nergis-i bâğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ğastelerüñ öldürür âhir eşef Eşref

2. eşef:

Gazel 104

Mısra: 8

Ar. Hüzün, gam.

7. Pîrâhen-i sefidî çeşmem be-ber-keşide'st
8. Ya'kûb'em u zi-hecr-i Yûsuf eşef ne-dârem

eşer:

1. eşer:

Kaside 13

Mısra: 69

Eser, iz.

69. Var mı sende mîrzâlıkdan eşer
70. Kîseñ içre bulunur mı sîm ü zer

2. eşeri:-i

Gazel 151

Mısra: 6

Eser, iz.

5. Bakıcak âyine-i rûyuña ben hayretle
6. Dir idüñ 'aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

3. eşerine:-i, -n, -e

Gazel 155

Mısra: 17

Eser, iz.

17. Düşüp Râmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde
18. 'Abeşdür hâme-i bî-miknetüñ 'İzzet tekâ-pûsı

eşer eyle:

1. e  er eyler:-r

Gazel 66

Mısra: 7

Tesir etmek, etki etmek.

7. Ne t  r-i   h e  er eyler ne n  le v   fery  d

8. Beg  m sen  n dil-i sa  tu  n meger ki seng olmu  

e  er-i   zzet-i n  l  n:

1. e  er-i   zzet-i n  l  na:-a

Gazel 75

Mısra: 14

  nleyen   zzet'in eseri.

13. Si  r-i H  r  t ile i   c  z-ı Mes  h  ' yı alup

14. E  er-i   zzet-i n  l  na   od     ve-i   a  k

e  er-i kilik-i m    r-i   g  h:

1. e  er-i kilik-i m    r-i   g  h:

Kaside 11

Mısra: 10

Bilen askerinin kaleminin eseri.

9. Z  de-i   ab  -ı vez  r-i Cem-c  h

10. E  er-i kilik-i m    r-i   g  h

e  er-i me  h  r:

1. e  er-i me  h  r:-ı

Gazel 21

Mısra: 14

  nl   eser.

13.   tmi  im ge  her-e     ru  n   ben isti  hf  f

14. Dimi  im    hre  te de  mez e  er-i me  h  r  

e  er-i   evk    ne    t:

1. e  er-i   evk    ne    t:

Kaside 4

Mısra: 11

  stek ve sevincin izi.

11.   almamı  dı birimizde e  er-i   evk    ne    t

12.   a  k bil  r kim bizi ye's itmi  sidi isti    b

e  er-i s  z-ı iftir  k:

1. eŝer-i sūz-ı iftirāk:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Ayrılık ateşinin izi.

1. Kār itdi cānuma eŝer-i sūz-ı iftirāk
2. Günden güne ‘alevleniyor nār-ı iştiyāk

eŝer-i zulmet-i deycūr-ı fiten:

1. eŝer-i zulmet-i deycūr-ı fiten:

Kaside 1

Mısra: 11

Fitneler karanlığının karanlık eseri.

11. Maḥv olup hep eŝer-i zulmet-i deycūr-ı fiten
12. ‘Ālemi kapladı envār-ı zekā-yı nuşret

eskit:

1. eskitdi:-di

Gazel 129

Mısra: 14

Eskimiş duruma getirmek II yıpratmak.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi gayrı ezāsı Yenişehr’in

esmā-i seng-i behrever:

1. esmā-i seng-i behreverdūr:-dür

Gazel 155

Mısra: 14

Ölmüş kişi.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān
14. Faqat esmā-i seng-i behreverdūr māl ile zūsı

eŝnā:

1. eŝnālarda:-lar, -da

Kaside 1

Mısra: 15

Ar. Vakit.

15. Āŝnā-rūluğa meyl itdi bu eŝnālarda
16. Büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret

eŝnā-vı tekellüm:

1. ešnā-yı tekellümde:-de

Gazel 71

Mısra: 11

Konuşma sırasında.

11. Gerçi ešnā-yı tekellümde tebessümler ider

12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammā ḥāfız

esrar:

1. esrardan:-dan

Gazel 4

Mısra: 8

Sırlar, gizler.

7. Ehl-i dile hemîşe cefā ‘âdetüñ midür

8. Ey çarḥ-ı sifle söyle bu esrardan baña

2. esrāra:-a

Kaside 17

Mısra: 32

Sırlar, gizler.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī

32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra ḥabīr

3. esrārı:-ı

Gazel 42

Mısra: 3

Sırlar, gizler.

3. Gencīne kıl derūnuña esrārı yek-be-yek

4. Şanduka kâle konmasa kat kat şığışmıyor

esrār-ı nihān:

1. esrār-ı nihānı:-ı

Gazel 160

Mısra: 9

Gizli sırlar.

9. Künt-i kenzin olur esrār-ı nihānı hep fāş

10. ‘İzzetā ben gibi bir daḥme mi var açma beni

esir ol:

1. esir oldı:-dı

Kaside 17

Mısra: 12

Esir olmak, köle olmak.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān
12. Şimdi mi oldı kuluñ kūşe-i vahdetde esîr

esîr-i belâ:

1. esîr-i belâ:

Gazel 34

Mısra: 2

Derdin kölesi.

1. Sipāh-ı hatt-ı nev-i dil-rübā yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esîr-i belâ yeñiçeridür

esîr-i dîde-i âhû:

1. esîr-i dîde-i âhû:

Gazel 44

Mısra: 2

Ceylanın gözlerinin kölesi II gönül.

1. Etîfâl-ı mektebüñ o perî şehsüvâridur
2. Diller esîr-i dîde-i âhû şikâridur

esîr-i nām:

1. esîr-i nām:

Gazel 66

Mısra: 12

Şöhretin kölesi.

11. Bizüz o rind-i ser-âzâdeler ki yok bizden
12. Esîr-i nām u giriftâr-ı kayd-ı neng olmuş

esîr-i pister:

1. esîr-i pister:

Kaside 7

Mısra: 30

Döşegin kölesi.

29. Belki şihhat buluruz biz de biraz cânlanuruz
30. Derd-i hasret niçe bir itsün esîr-i pister

esîr-i şāh-ı melāhat-serîr:

1. esîr-i şāh-ı melāhat-serîr:

Gazel 130

Mısra: 2

Güzellik tahtının padişahının kölesi II gönül.

1. Dildādelendi dil-şikenüm dil-pezîr iken
2. Oldı esîr-i şâh-ı melâhat-serîr iken

eski:

1. eski:

Kaside 6

Mısra: **106**

Kadim, evvelki, önceki.

105. Yeñiden tâzeledi kâ'ide-i mekremeti
106. Mişl-i hâtem-i tayy olmuşıdi eski yalân

2. eski:

Tahmis 6

Mısra: **28**

Önceki, çok önceden beri var olan.

27. Nev-resân içresin alduñ yine meydânı bu gün
28. 'İzzet'üñ eski kuluñdur şād kıl ânı bu gün

3. eskilere:-ler, -e

Gazel 34

Mısra: **11**

Önceki, çok önceden beri var olan.

11. Uşandum eskilere iltifâtdan şimdi
12. Benüm begendiciğüm meh-likâ yeñiçeridür

es:

1. es:-üip

Gazel 44

Mısra: **12**

Havanın bir yönden bir yöne akması, rüzgâr olmak.

11. Dün gülsitân-ı kūyına itdüñ şabâ güzer
12. Ğayrı esüp savurmaların rüzgâridur

eşheb-i tab'-ı girân-cünbüs:

1. eşheb-i tab'-ı girân-cünbüs:-e

Kaside 10

Mısra: **32**

Kıymetli eğlencenin karakterinin alaca atı II yalan söz söyleme.

31. Sâha-i vaşf-ı cemilüñde kalursa 'âciz
32. Eşheb-i tab'-ı girân-cünbüs zür eyleyelüm

eşheb-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'rifet:

1. eşheb-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'rifetsüñ:-süñ

Kaside 8

Mısra: 31

Hüner dünyasının süvarisi.

31. Sen ol eşheb-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'rifetsüñ kim

32. Eger mihmîzleseñ bir kerre esb-i şab'-ı reh-vârı

eş'âr:

1. eş'ârını:-ı, -n, -ı

Gazel 40

Mısra: 13

Şiirler.

13. 'İzzet 'arz itmege eş'ârını mânend-i Necîb

14. Nükte-fehm-i sühân-ı nâdire-sencân ister

2. eş'âra:-a

Gazel 113

Mısra: 11

En iyi şair.

11. Eş'âra gazel söylemege tevbelüyüm lîk

12. 'İzzet kalem-i nâdire-perdâza kapıldum

3. eş'âra:-a

Gazel 146

Mısra: 1

Şiirler.

1. Yine demdür ki ser-âgâz idelüm eş'âra

2. Der-i endişemüzi bâz idelüm eş'âra

4. eş'âra:-a

Gazel 146

Mısra: 2

En iyi şair.

1. Yine demdür ki ser-âgâz idelüm eş'âra

2. Der-i endişemüzi bâz idelüm eş'âra

5. eş'âra:-a

Gazel 146

Mısra: 4

En iyi şair.

3. O da meydān-ı belāğatda mübārız görsün
4. Kuvvet-i ṭab‘umuz ibrāz idelüm eş‘āra

6. eş‘āra:-a
Gazel 146
Mısra: 6
En iyi şair.

5. Uçurup kâğıd-ı bād-ı hüneri şan‘atla
6. şafhayı şehper-i pervāz idelüm eş‘āra

7. eş‘āra:-a
Gazel 146
Mısra: 8
En iyi şair.

7. ‘Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük
8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

8. eş‘āra:-a
Gazel 146
Mısra: 10
En iyi şair.

9. Hāne-i hāṭır-ı fātırda olursa mihmān
10. ‘İzzet ikrām ile ‘izāz idelüm eş‘āra

9. eş‘ār:
Gazel 147
Mısra: 13
Şiirler.

13. ‘İzzet ğazel mi söylenür eş‘ār mı olur
14. Āşār-ı ṭab‘-ı ḥusrev-i sihr-āver üstüne

eş‘ār-ı Fevzī-i sühan-ārā:

1. eş‘ār-ı Fevzī-i sühan-ārā:
Kaside 18
Mısra: 4
Güzel söz söyleyen Fevzi'nin şiirleri.

3. Rāmiz rumūz-ı fenn-i belāğatda bī-‘adīl
4. Eş‘ār-ı Fevzī-i sühan-ārā ğarībdür

eşk:

1. eşk:
Terkib-bend 1

Mısra: 48

Gözyaşı.

47. Dūd-ı derūnum itse şu'ūd āsmāna dek

48. Çeşm-i felekden eşk ağıdur hākdāne dek

2. eşke:-e

Kaside 17

Mısra: 36

Gözyaşı.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āgāz baña

36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taqtır

3. eşkümüz:-ümüz

Gazel 57

Mısra: 11

Gözyaşı.

11. Yād-ı nev-hīz-i haṭıyla eşkümüz rīzān olup

12. Sebze-i müjgānımız terdür şehāb altundayuz

4. eşküm:-üm

Gazel 64

Mısra: 3

Gözyaşı.

3. İrāş-ı neşāt itmez idi eşküm o yāre

4. Tefrīh-i fu'ād olmazsa hāşıyyet-i elmās

eşk-i çeşm:

1. eşk-i çeşmüm:-üm

Gazel 120

Mısra: 9

Gözyaşı.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zīrā

10. Kebāba döndi şimdi nār-ı 'aşkuñ işti'ālūñden

eşk-i dīde:

1. eşk-i dīde:

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Gözyaşı.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin

6. Çün seyl çağlamaz mı hurūş eylemez misin

eşk-i firāvān:**1. eşk-i firāvān:****Gazel 39**

Mısra: 8

Bol gözyaşı.

7. Yenbū‘-ı dilden eyleyerek cūş dem-be-dem

8. Mīzāb-ı çeşme eşk-i firāvān gelür gider

eşk-i tazallüm:**1. eşk-i tazallüm:****Gazel 105**

Mısra: 4

Sızlanma gözyaşı.

3. Sen taze nihāl-ı çemenistān-ı cefānuñ

4. Pâyuna dem-â-dem dökilür eşk-i tazallüm

eşk-i ter:**1. eşk-i terüm:-üm****Gazel 90**

Mısra: 14

Taze gözyaşı, her an dökülen gözyaşı.

13. ‘İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda

14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

eşküfte:**1. eşküfte:****Gazel 143**

Mısra: 9

Açılmış.

9. Bak lāleler eşküfte tarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def‘-i humār-ı elem eyle

Eşref:**1. Eşref:****Kaside 16**

Mısra: 14

Eşref, kişi ismi.

13. Açup gonce-dehānun evvel Aḥmed
14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

2. Eşref:

Kaside 16

Mısra: 15

Eşref, kişi ismi.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin
16. Güzeller içre şūḥ-ı bī-bedelsin

3. Eşref'üm:-üm

Kaside 16

Mısra: 17

Eşref, kişi ismi.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazırın
18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezirin

4. Eşref:

Kaside 16

Mısra: 19

Eşref, kişi ismi.

19. O dem Eşref aña dir bāreka'llāh
20. Ser-āmedsin sen Aḥmed kışsa kütāh

5. Eşref:

Kaside 16

Mısra: 39

Eşref, kişi ismi.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥvār
40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

6. Eşref:

Kaside 16

Mısra: 46

Eşref, kişi ismi.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
46. Dime Eşref imiş ğāyetde ğaddār

7. Eşref:

Kaside 16

Mısra: 63

Eşref, kişi ismi.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder işkeste hem taraf-ı külāhuñ

8. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 1

Eşref, kişi ismi.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ḥastelerüñ öldürür āhir esef Eşref

9. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 2

Eşref, kişi ismi.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ḥastelerüñ öldürür āhir esef Eşref

10. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 4

Eşref, kişi ismi.

3. Dür-i dehenünde dür-i dendāñunı görmiş
4. Ḥayretle açup ağzını kalmış şadef Eşref

11. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 6

Eşref, kişi ismi.

5. Çeşmüm ne ‘aceb girye ile perdelenürse
6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

12. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 8

Eşref, kişi ismi.

7. Pāy-efgen olan dā`ire-i ‘aşkuña bir kez
8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

13. Eşref:

Gazel 73

Mısra: 10

Eşref, kişi ismi.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa
10. Bir süydan ebrū çağırur lā-teḥaf Eşref

14. **Eşref:**

Gazel 73

Mısra: 13

Eşref, kişi ismi.

12. . ‘İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl’e
13. Bildüm ki degül mā’il ü semt-i seref Eşref

15. **eşrefüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 6

En şerefli.

5. Ey benüm lehcecigi mehçecigüm
6. Eşrefüm aḥter-i tābendecigüm

16. **eşrefüm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 1

En şerefli.

1. Eşrefüm ḡonce-i n’eşküfte-i bāḡ-ı şerefüm
2. Levḥa-pīrā-yı neseb-nāme-i şāh-ı necefüm

17. **eşrefüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 1

En şerefli.

1. Eşrefüm ‘āleme āşüb-figendür nighüm
2. Bir ‘aceb ‘arbede-engīz fītendür nighüm

18. **Eşref’dür:-dür**

Gazel 123

Mısra: 11

Eşref, kişi ismi.

11. Eşref-i cümle-i ḥübān-ı cihān Eşref’dür
12. Şeref-i zātına itmekde şerāfet taḥsīn

Eşref-i ‘āşık-firīb:

1. **Eşref-i ‘āşık-firībüm:-üm**

Kaside 16

Mısra: 9

Aşıkları kandıran Eşref.

9. Huşûsa Eşref-i 'âşık-firîbüm

10. Müsellem şîvekârîde Necîb'üm

Eşref-i bî-mişl ü hemtâ:

1. Eşref-i bî-mişl ü hemtâ:

Kaside 16

Mısra: 3

Eşsiz ve benzersiz Eşref.

3. Birisi Eşref-i bî-mişl ü hemtâ

4. Ki fenn-i nâz u istîgnâda yek-tâ

eşref-i cümle-i hûbân-ı cihân:

1. eşref-i cümle-i hûbân-ı cihân:

Gazel 123

Mısra: 11

Dünya güzellerinin hepsinin en şereflişi.

11. Eşref-i cümle-i hûbân-ı cihân Eşref'dür

12. Şeref-i zâtına itmekde şerâfet tahsîn

etfâl-ı mekteb:

1. etfâl-ı mektebüñ:-üñ

Gazel 44

Mısra: 1

Okul çocukları.

1. Etfâl-ı mektebüñ o perî şehsüvâridur

2. Diller esîr-i dîde-i âhû şikâridur

etfâl-ı nev-resîde:

1. etfâl-ı nev-resîdelere:-ler, -e

Gazel 25

Mısra: 3

Yeni yetişmiş çocuklar II sevgili.

3. Etfâl-ı nev-resîdelere düşdi gönlümüz

4. Bâğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihâller

etrâf-ı cemenzâr:

1. etrâf-ı cemenzârı:-ı

Kaside 8

Mısra: 12
Çimenliğin etrafı.

11. Gülistānda eser yerinde yeller verd-i şad-bergün
12. Tıttupdur buz çiçeği şimdi etrāf-ı cemenzārı

etvār:

1. etvāruñı:-uñ, -ı
Gazel 123
Mısra: 8
Tavırlar, davranışlar.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn
8. Ehl-i diller ider etvāruñı elbet taḥsīn

etvār-ı Ahmed:

1. etvār-ı Aḥmed'i:-i
Gazel 3
Mısra: 6
Ahmet'in tavırları.
5. Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr'e kıl nigāh
6. Seyr it edā-yı Eşref'i etvār-ı Aḥmed'i

evc-i eflāk:

1. evc-i eflākde:-de
Gazel 53
Mısra: 8
Göklerin en yüksek mertebesi.
7. Zühre'nün çaldığı 'uşşāka nevā perdesidür
8. Evc-i eflākde meşķ itdi meger nālelerüm

evc-i selāmet:

1. evc-i selāmetde:-de
Gazel 136
Mısra: 3
Mutluluğun en yücesi II aşık olmadan önceki zaman.
3. Pervāz iderken evc-i selāmetde 'ākıbet
4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyān

evc-i tecerrüd:

1. **evc-i tecerrüdde:-de**

Gazel 113

Mısra: 3

Soyutlanmanın, Allah'a yönelmenin uç noktası.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum

4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

ev:

1. **ev:**

Gazel 139

Mısra: 16

Ev, mekan.

15. Sāde-rūlarla isteyen ülfet

16. Ser-i kūyunda alur istemez ev

2. **eve:-e**

Gazel 151

Mısra: 2

Ev, mekan.

1. Tıfl iken dahı geen yıl seni āgūşumda

2. Uyudur da götürürdüm eve ben dūşumda

evhām:

1. **evhām:**

Kaside 7

Mısra: 79

Kuşkular, kuruntular.

79. Tab‘-ı āpūk-rev-i men gerdine irmez evhām

80. Līk meydān-ı medīhūñde senūñ pehnāver

evkāt:

1. **evkātını:-ı, -n, -ı**

Gazel 139

Mısra: 13

Vakitler, zamanlar.

13. ‘Abeş evkātını izā‘a iden

14. Dem-i armen ne hına gördi ne cev

evrād:

1. evrād:

Gazel 59

Mısra: 9

Her zaman yinelenen dua.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāgar-ı rahşān virürüz

evşāf:

1. evşāfı:-ı

Kaside 1

Mısra: 57

Vasıflar, özellikler.

57. Nāfe-i hulkunuñ evşāfı yazıldıķça olur

58. Zülf-i müşgīn-i sūhan ġāliye-sāy-ı nuşret

2. evşāfını:-ı, -n, -ı

Kaside 2

Mısra: 39

Vasıflar, özellikler.

39. Ne mümkün eylemek evşāfını anuñ ta'dād

40. Meger ki 'aciz ile bir nebze idelüm meştūr

3. evşāfuñ:-uñ

Kaside 8

Mısra: 25

Vasıflar, özellikler.

25. Bu resme kudsıyān zīb-i zebān eylerler evşāfuñ

26. Semāvāt üzre sebkat eyledikçe zıkr-i etvārı

4. evşāfuñ:-uñ

Kaside 9

Mısra: 96

Vasıflar, özellikler.

95. Ne mümkün mevce-i deryā-yı ihşā

96. Senüñ evşāfuñ andan şanma kemdür

evşāf-ı güzīn:

1. evşāf-ı güzīnüñ:-üñ

Kaside 7

Mısra: 57

Seçilmiş nitelikler.

57. Böyle i‘lān ider evşāf-ı güzīnūñ dehre
 58. Nüktedān-ı hünermend-i ma‘ārif-perver

evşāf-ı hamīde:

1. evşāf-ı hamīde:

Kaside 11

Mısra: 20

Övülmüş nitelikler.

19. Eylemiş zāt-ı güzīninde hudā
 20. Nice evşāf-ı hamīde ibda

evşāf-ı pāk:

1. evşāf-ı pākine:-i, -n, -e

Kaside 2

Mısra: 55

Temiz nitelikler.

55. İder bu vechle evşāf-ı pākine āgāz
 56. Sühanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr

evvel:

1. evvel:

Kaside 16

Mısra: 13

Önce.

13. Açup gönçe-dehānun evvel Aḥmed
 14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

evzā-ı küstāhāne:

1. evzā-ı küstāhānemüz:-müz

Gazel 112

Mısra: 13

Küstahça haller.

13. Mest idüm evzā-ı küstāhānemüz itmiş zuhūr
 14. Yoḥsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

ey:

1. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı hūrūş eylemez misin

2. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer
8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür haber

3. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Seslenme edatı.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yār idüm
26. Geh şād-ı lūtf idüm gehi düşnām-ı ħ'ār idüm

4. ey:

Gazel 1

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine
12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infī'āl olmış saña

5. ey:

Kaside 1

Mısra: 56

Seslenme edatı.

55. Dāver-i Cem-ḥademā āşaf-ı 'lī-himemā
56. Ey der-i bārgēh-i devleti cāy-ı nuşret

6. ey:

Tahmis 2

Mısra: 22

Seslenme edatı.

21. Bulmağičün gerd-i ālām u kudūretden necāt
22. Dön ḥavuzlı bağçede ey şūḥ-ı memdūḥu'ş-şıfāt

7. ey:

Tahmis 2

Mısra: 26

Seslenme edatı.

25. Böyle gösterdi baña ol kıdd-i müstesnâ seni
 26. 'İzzetâyı böyle bî-tâkât kılan ey bî-emân

8. ey:

Gazel 3

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Hoş geldün ey efâzıl-ı 'aşruñ ser-âmedi
 2. Kim şibh ü mişlün 'âlem-i 'irfâna gelmedi

9. ey:

Gazel 4

Mısra: 8

Seslenme edatı.

7. Ehl-i dile hemîşe cefâ 'âdetün midür
 8. Ey çarh-ı sifle söyle bu esrardan baña

10. ey:

Kaside 4

Mısra: 40

Seslenme edatı.

39. Āşafâ baħr-kefâ gevher-i dürc-i şerefâ
 40. Ey ki müstağrak-ı cüy-ı ni'amı şeyhle şâb

11. ey:

Gazel 5

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey serv-i hırâm-âver-i gülzâr-ı temâşâ
 2. Ol cilve-zen-i kûçe-i enzâr-ı temâşâ

12. ey:

Gazel 5

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. 'Āşıkların bezmde ey şem'-i şeb-efrûz
 10. Pervâne ider şu'le-i dîdâr-ı temâşâ

13. ey:

Kaside 5

Mısra: 48

Seslenme edatı.

47. Fahrü'l-fuzālā kâmil-i memdüh-ıñşālā
48. Ey ma'deleti rahmet-i Mevlā Yeñişehr'e

14. ey:

Kaside 6

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey 'uṭārid-meniş ey nükte-ver-i tāze-zebān
2. Ey sevād-ı raḳamı sūde-i müşg-i 'irfān

15. ey:

Gazel 161

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Hvāb-ı har-gūşına ey kebk-i hırām aldanma
8. Aç gözün sūfī ider hileyi rūbāh gibi

16. ey:

Kaside 6

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. Ey 'uṭārid-meniş ey nükte-ver-i tāze-zebān
2. Ey sevād-ı raḳamı sūde-i müşg-i 'irfān

17. ey:

Tahmis 6

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Her yanun ey meh-liḳā pertev şalar bir nūrdur
6. Ğonce-i gūlzārı dil-teng eyledi reşk-i femūñ

18. ey:

Kaside 7

Mısra: 66

Seslenme edatı.

65. Ma'den-i mekremetā ḥātem-i ṭayy-menḳabetā
66. Ey kef-i cūdı iden dāmenimüz maḥzen-i zer

19. ey:

Kaside 8

Mısra: 63

Seslenme edatı.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet
64. Şudā‘a bā‘i ş olmışdur kelāmın çünki ikşārı

20. ey:

Kaside 9

Mısra: 49

Seslenme edatı.

49. Lebūñ ey çāre-sāz-ı der[d]mendān
50. Marīz-i pister-i hicrāna emdür

21. ey:

Gazel 9

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. ‘İyddur ey nārven-kaç gey münāsibdür saña
2. Portaķālī-cübbe leymūñi hātāyiden kaķā

22. ey:

Gazel 9

Mısra: 3

Seslenme edatı.

3. Mū-miyāna taķ o sīmīn ħanceri ey māh-ı nev
4. Eyle īmā ya‘nī tīg-i ebrūvānuñ cā-be-cā

23. ey:

Gazel 9

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idūñ
14. Kıl kerem şimdi unutma vaķtidür ey bī-vefā

24. ey:

Gazel 11

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Bir kere de dimez misin ey şūĥ-ı bī-vefā
6. ‘Uşşāķ-ı cān-sipār ne ‘ālemeddür ‘aceb

25. ey:

Gazel 11

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Yarūñ lepışka perçemini ey şabā yine
8. Kıldūn mı tār ü mār ne ‘ālemdedür ‘aceb

26. ey:

Gazel 12

Mısra: 12

Seslenme edatı.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gīsūları ey şāhid-i peymāne be-leb

27. ey:

Kaside 13

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Bāreka’ llāh ey hıdiv-i dād-ger
2. ‘Azzeke’ llāh ey müşīr-i pūr-hüner

28. ey:

Kaside 13

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. Bāreka’ llāh ey hıdiv-i dād-ger
2. ‘Azzeke’ llāh ey müşīr-i pūr-hüner

29. ey:

Kaside 13

Mısra: 3

Seslenme edatı.

3. Hābbezā ey gevher-i baħr-i ‘atā
4. Merħabā ey dürr-i ‘ummān-ı seħā

30. ey:

Kaside 13

Mısra: 4

Seslenme edatı.

3. Hābbezā ey gevher-i baħr-i ‘atā
4. Merħabā ey dürr-i ‘ummān-ı seħā

31. ey:

Kaside 13

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Āferīn ey maḥzen-i cūd u kerem
6. Ey vezīr-i bī-naẓīr-i muḥterem

32. ey:

Kaside 13

Mısra: 6

Seslenme edatı.

5. Āferīn ey maḥzen-i cūd u kerem
6. Ey vezīr-i bī-naẓīr-i muḥterem

33. ey:

Kaside 13

Mısra: 32

Seslenme edatı.

31. Āṣafā baḥşende-i deryā-kefā
32. Ey melāz-ı ümmetān-ı Muşţafā

34. ey:

Kaside 13

Mısra: 71

Seslenme edatı.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā
72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

35. ey:

Kaside 13

Mısra: 73

Seslenme edatı.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakīr
74. Bir gedā-yı müflis-i nālīş-peẓīr

36. ey:

Kaside 13

Mısra: 79

Seslenme edatı.

79. Didüm ey bī-merḥāmet ey bī-vefā
80. Pek de istihkār ile bakma baña

37. ey:

Kaside 13

Mısra: 79

Seslenme edatı.

79. Didüm ey bî-merhâmet ey bî-vefâ
80. Pek de istihkâr ile bakma baña

38. ey:

Kaside 13

Mısra: 91

Seslenme edatı.

91. Ey keremkârüm veliyü'n-ni'metüm
92. 'Âtıfetmendüm 'aliyü'l-himmetüm

39. ey:

Kaside 13

Mısra: 103

Seslenme edatı.

103. Sihr idem vaşfuñda ey 'Âlî-cenâb
104. Kala hayretde 'umûmen şeyh ü şâb

40. ey:

Gazel 14

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey kâmet-i tû fitne-i ber-pây-ı kıyâmet
2. Reftâr-ı hoş'est 'arbede-efzâ-yı kıyâmet

41. ey:

Kaside 16

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. Açıp gönçe-dehânun evvel Aḥmed
14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

42. ey:

Kaside 16

Mısra: 22

Seslenme edatı.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at
22. Dir ey serv-i kadûñ şûr-ı kıyâmet

43. ey:

Kaside 16

Mısra: 65

Seslenme edatı.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed
66. Çü sensin cümle ḥübāna ser-āmed

44. ey:

Gazel 16

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Yeter ey şāhid-i peymāne be-dest
2. Eyledüñ cām-i dil-i zārı şikest

45. ey:

Kaside 17

Mısra: 6

Seslenme edatı.

5. Urıcak şa‘a-i mihr-i ruḥı bāşırāma
6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldı yeter ḥ‘āb-ı keşīr

46. ey:

Kaside 17

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ depretđi
10. Dedi tenhā mısın ey ‘āşık-ı işkeste-zāmīr

47. ey:

Kaside 17

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Didüm ey pādşāḥ-ı tahtgeh-i kişver-i cān
12. Şimdi mi oldı ḳuluñ kūşe-i vaḥdetde esīr

48. ey:

Kaside 17

Mısra: 37

Seslenme edatı.

37. Didüm ey ḡonce-i neşküfte-i gülzār-ı vefa
38. Būy-ı luṭfuñla dimāḡ-ı dili itdüñ ta‘īr

49. ey:

Kaside 17

Mısra: 40

Seslenme edatı.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh
 40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peẓīr

50. ey:

Gazel 21

Mısra: 15

Seslenme edatı.

15. Ey ki der-deyr-i cihān şūret-i hüsnet yek-tā'st
 16. Çeşm-i şühed dıl-ı her merd ü zenī mī-cüyed

51. ey:

Gazel 21

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
 2. Şöhretüñ şaldı eķālīm-i cihāna şūrı

52. ey:

Gazel 26

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Bizümle ülfet ey meh bā'is-i kesb-i ma'ārifdür
 12. Hāzer kıl şöhet-i āgyāra meyl itme mazarrat var

53. ey:

Gazel 26

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. Dimişsin niyyetüm 'āşıklara açılmazdur bir gün
 14. Piyāz ey lāle-ruḥ meczūmuzdur sende kat kat var

54. ey:

Gazel 29

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Merḥabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdur
 2. Eyle gül-bang-ı demüñ 'arş-āşinā nev-rūzdur

55. ey:

Gazel 29

Mısra: 12

Seslenme edatı.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmışlar senüñ
12. Tıtdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

56. ey:

Gazel 33

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. Hadeng-endâz iken müjgân-ı şûhuñ ey kemân-ebrû
10. Dile vâreste-i tîr-i gezend olmak ne mümkindür

57. ey:

Gazel 34

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Göñülde devlet-i hüsnuñde ey şeh-i hûbân
6. Mevâcib-i gam alursa revâ yeñiçeridür

58. ey:

Gazel 37

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña
6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maţlab per-i tîrümdedür

59. ey:

Gazel 41

Mısra: 4

Seslenme edatı.

3. Dem çeküp bâğda bülbül-mânend
4. Ey dil âheng-i nevâlar demidür

60. ey:

Gazel 41

Mısra: 15

Seslenme edatı.

15. Dâmen-i pâküñ öpüp ey ‘İzzet
16. Mîr-i zî-şâna şenâlar demidür

61. ey:

Gazel 43

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Senüñ ey gülbün-i nev-reste-i gülzâr-ı cefâ
6. Sitem ü cevır gül-i küşe-i destâruñdur

62. ey:

Gazel 45

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Göz göz oldu nîş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sîne-i pür-dâğ güyâ hâne-i zenbûrdur

63. ey:

Gazel 48

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. H'âb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah

14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer 'âşıklar

64. ey:

Gazel 51

Mısra: 4

Seslenme edatı.

3. Hayâl-i leblerünle kâse-i endîşe-i 'âşık

4. Ne keyfiyetdür ey meh-pâre lebrîz-i mül olmuşdur

65. ey:

Gazel 55

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey gonce-i dehânı tebessüm-fürûş-ı nâz

2. Şerm eylemiş gül-i ruhuñı şu 'le-püş-ı nâz

66. ey:

Gazel 57

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Beyza-i murğ-ı hümâ-yı devletüz ammâ çi sūd

10. Bahtımız ey dil siyeh-bâl-ı ğurâb altundayuz

67. ey:

Gazel 59

Mısra: 12

Seslenme edatı.

11. Sen hemân vir bize peymâne-yi rûh-efzâyı

12. Maţlabuñ cânsa da ey sâki-i fettân virürüz

68. ey:

Gazel 63

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. Āferīnler saña ey şāhid-i şīrīn-güftār

10. Tatlı dillerle tutarsın zūrafāyı bilürüz

69. ey:

Gazel 64

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey māh-ı ruḥı pertev-i māhiyyet-i elmās

2. Hüsünüñle füzūn şa‘şa‘a-i behcet-i elmās

70. ey:

Gazel 66

Mısra: 13

Seslenme edatı.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet

14. Bu ‘arşagehde kusun tek ü tāzı leng olmuş

71. ey:

Gazel 68

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Leblerüñden ey ṭabīb-i cān u dil

6. Haste-i hicrāna bir dārū ğaraż

72. ey:

Gazel 68

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Kānd-rīz olmaḳdasın ‘İzzet yine

10. Söyle ne ey tūṭī-i hoş-gū ğaraż

73. ey:

Gazel 73

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref

2. Dil-ḥastelerüñ öldürür āḫir esef Eşref

74. ey:

Gazel 78

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Ya kimde tāb u taḥammül ḳor ey perī-ṭal‘at
8. O dīdeler k’ola meclisde ḥ‘āba müstağrak

75. ey:

Gazel 79

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. Ser-geşteḡān-ı bī-ḥaberüñ yok mıdur senüñ
2. Ey āftāb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

76. ey:

Gazel 79

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sīne ger hemān
6. Şemşīr-i ġamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

77. ey:

Gazel 79

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Ey şehr-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem
12. Semt-i vefāya hiç güzerüñ yok mıdur senüñ

78. ey:

Gazel 83

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Pāy-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ
10. Sürme ey şāh-suvār esb-i ḥarūn-ı nıgehüñ

79. ey:

Gazel 85

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şīvelerüñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerüñ

80. ey:

Gazel 85

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Almağa pençe-i teşhîre tezerv ü hüsni

10. Şaldir ey şâhid-i şeh-bâz-nazar şîvelerüñ

81. ey:

Gazel 93

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Mihr-i ruhuñdan alur ey meh cemâl

2. İştî'ale yeşte'ilü iştî'âl

82. ey:

Gazel 95

Mısra: 8

Seslenme edatı.

7. İster iseñ nevâları reng-peżîr-i zevk ola

8. La'l-i lebüñ kıl ey perî büse-dih-i dehân-ı ney

83. ey:

Gazel 96

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Yetiş ey sâkî-i gül-çehre meded

12. İdegör def'-i humûm-ı 'âlem

84. ey:

Gazel 96

Mısra: 27

Seslenme edatı.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı 'irfān

28. 'İzzet'i kılma melûm-ı 'âlem

85. ey:

Gazel 98

Mısra: 16

Seslenme edatı.

15. Hırām iderken o bālā kıddüñ kırışmelerin

16. Gör ey rübûde-i reftâr olan gönülcegizüm

86. ey:

Gazel 100

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam
2. Aḥvālümü hep söyler idüm hem-demüñ olsam

87. ey:

Gazel 100

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. Hep ḥatır-ı 'İzzet' de varur sākin olurdum
14. 'Älemde senüñ ey büt-i 'işve gamuñ olsam

88. ey:

Gazel 101

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. Ey benüm lehceciği mehçecigüm
6. Eşrefüm aḥter-i tābendecigüm

89. ey:

Gazel 102

Mısra: 12

Seslenme edatı.

11. Ḥ'ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

90. ey:

Gazel 105

Mısra: 1

Seslenme edatı.

1. Ey serv kadi gül-bün-i gülzār-ı tena'um
2. Bāzūları şāḥ-ı şecer-i ḥüsn-i tecessüm

91. ey:

Gazel 106

Mısra: 6

Seslenme edatı.

5. Leke-i ḥat-ı siyeh yok ruḥ-ı raḥşānuñda
6. Ey benüm burc-ı cemāle kamer-i bī-kelefüm

92. ey:

Gazel 107

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. Fem-i dil-berden alındı bu gâzel ey 'İzzet

10. Dir iken fitneyi ıķâz idendür nıgehüm

93. ey:

Gazel 114

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. Gel gel ey zîver-i ser-ħalka-i rindân-ı cihân

10. Meclis âmâde kuluñ şevkile dest efşânum

94. ey:

Gazel 115

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. 'Uşşâka cefâ vü cevır idersin

10. Ey mülket-i ħüsne şâh efendüm

95. ey:

Gazel 119

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Nedür ey bî-vefâ bî-gânelerle âşinâlıklar

8. Niçün üftâdegânuñ öldürürsin şefkat itmezsın

96. ey:

Gazel 119

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Dün aħşam üsti gördüm ħâne-i aġyâra 'azm itdün

10. Şabâh oldu daħı ey mihr-i ħüsnüm 'avdet itmezsın

97. ey:

Gazel 122

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Ey verd-i ter 'izâr-ı laţîfüñ senüñ 'aceb

8. Reng-i gül-i ħayâ mı ne nâzük ne nâzenîn

98. ey:

Gazel 123

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. 'Ārizuñ itdi nem-i hoy-ı hacālet taḥsīn
2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsīn

99. ey:

Gazel 126

Mısra: 7

Seslenme edatı.

7. Turma ey dīde-i ter kan ağla
8. Yār acır belki akan yaşıñ için

100. ey:

Gazel 132

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. El-minnetü li'llāh sen ey nükte-şināsum
10. Bī-vāye degilsin güher-i kân-ı sūḥandan

101. ey:

Gazel 134

Mısra: 12

Seslenme edatı.

11. Nāle ile ḥvābdan şanma ki bīdār olur
12. Baḥt-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iḳtirān

102. ey:

Gazel 134

Mısra: 14

Seslenme edatı.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ 'āşıqlaruñ
14. Merḥametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

103. ey:

Gazel 135

Mısra: 11

Seslenme edatı.

11. Ey kâş benüm de hūnerüm olmasa yāḥūd
12. Bir kaç sūḥan-āmūz bulunsa üdebādan

104. ey:

Gazel 138

Mısra: 9

Seslenme edatı.

9. Hâne-i âyineden çık bāğa ey serv-i revān

10. 'Aksüñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

105. ey:

Gazel 139

Mısra: 10

Seslenme edatı.

9. Pîr-i dihkāndan işit bu sözi

10. Didi var ey civān pend şinev

106. ey:

Gazel 142

Mısra: 8

Seslenme edatı.

7. Mest olup sîneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād

8. Bileñ ey şāhid-i zība ne gelür hātūruma

107. ey:

Gazel 144

Mısra: 2

Seslenme edatı.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-hiṭāb üzre

2. Ne hikmetdür zümürüd bitdi ey dil la'l-i nāb üzre

108. ey:

Gazel 144

Mısra: 5

Seslenme edatı.

5. N'ola duḥt-ı rezüñ her dem gözünde uça ey sāķī

6. Ğubār-ı haṭ-ı la'lüñ sürmedür çeşm-i ḥabāb üzre

109. ey:

Gazel 144

Mısra: 17

Seslenme edatı.

17. Ne ḥaddün ḥazret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet

18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

110. ey:

Gazel 151

Mısra: 7
Seslenme edatı.

7. Büyüdün korkarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
 8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmūşumda

111. **ey:**
Gazel 159
 Mısra: 3
Seslenme edatı.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girībān iderek
 4. Ser-be-şahrā vü beyābān olacak dem geldi

112. **ey:**
Gazel 160
 Mısra: 6
Seslenme edatı.

5. O sitemkārūñ elinden ne ezālar çekdüm
 6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

evā:

1. **eyā:**
Kaside 2
 Mısra: 62
Ey, hey; seslenme edatı.

61. Sütüde-menķabetā āşaf-ı melek-şıfatā
 62. Eyā nesāyim-i enfāsı feyż-i nefhā-i şūr
 2. **eyā:**

Kaside 9
 Mısra: 91
Ey, hey; seslenme edatı.

91. Eyā mīr-i melek-hū bende ‘İzzet
 92. Kuşūr-ı vaşf ile pek müttehemdür

3. **eyā:**
Gazel 16
 Mısra: 5
Ey, hey; seslenme edatı.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şüh-ı cihān
 6. Rukabādan bize yok cāy-ı nişest

4. **eyā:**
Kaside 17

Mısra: 16

Ey, hey; seslenme edatı.

15. Saña taqrır idemem devr-i firākuñ ğamını

16. Çok karışdırma eyā şahid-i şîrîn-taqrır

5. eyā:

Gazel 21

Mısra: 9

Ey, hey; seslenme edatı.

9. Lîk mesmû ‘-ı hâkîrānem eyā kân-ı güher

10. Ba ‘zı yārān katı geçmiş saña ben mağdûrı

6. eyā:

Gazel 85

Mısra: 16

Ey, hey; seslenme edatı.

15. Vây aḥvāl-i perîşânına ‘âşıklarınıñ

16. Böyle kalursa eyā nûr-ı başar şîvelerüñ

7. eyā:

Gazel 137

Mısra: 3

Ey, hey; seslenme edatı.

3. Çıkar âşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām

4. Şāhidāne başuña şardıġuñ ol şāluñ içün

8. eyā:

Gazel 157

Mısra: 9

Ey, hey; seslenme edatı.

9. ‘Aşr-ı ḥüsnünde eyā şūḥ-ı şeker güftārum

10. Çāh-ı nisyādadur Yūsuf-ı Mısr’uñ nāmı

eyle:

1. eylesün:-sü, -n

Kaside 1

Mısra: 18

Yapmak, etmek.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birün oldu bu dem

18. Ney-i kilik eylesün âheng-i nidâ-yı nuşret

2. **eyledüm:-dü, -m**

Kaside 1

Mısra: 64

Yapmak, etmek.

63. Ben aħı tīg-i zebānumdan idüp istimdād

64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

3. **eylerken:-r, -ken**

Tahmis 2

Mısra: 23

Yapmak, etmek.

23. Sū-be-sū ayretle eylerken nigāh-ı iltifāt

24. Şandum olmış cüste bir fevvāreden āb-ı ayāt

4. **eyler:-r**

Kaside 2

Mısra: 78

Yapmak, etmek.

77. Mişāl-i üti şekker-rīz-i güft-gū olıcak

78. Dehān-ı ayreti eyler ‘aķīdeveş memhūr

5. **eylemeseydi:-me, -se, -y, -di**

Kaside 2

Mısra: 90

Yapmak, etmek.

89. udā ‘alīm ki ben od-sitālķ itmez idim

90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maħzūr

6. **eyleyüp:-y, -üp**

Kaside 2

Mısra: 99

Yapmak, etmek.

99. Füzün-ter eyleyüp iķbāl ü ‘ömrini Mevlā

100. ıla o āşaf-ı zīşānı dem-be-dem mesrūr

7. **eyler:-r**

Kaside 3

Mısra: 23

Yapmak, etmek.

23. Sünbül āşüftelenür eyler ise dest-āvīz

24. Būy-ı aħlāķını gūlzāra nesīm-i eşhār

8. **eyleyemez:-y, -e, -mez**

Kaside 3

Mısra: 27

Yapmak, etmek.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zîb-i sûtür

28. Yazsa erbâb-ı hüner midhâtinî leyl ü nehâr

9. **eyleme:-me**

Kaside 3

Mısra: 52

Yapmak, etmek.

51. ‘İzzetâ nâleñe gûş aşmayacak ol gül-i nâz

52. Eyleme bihûde bûlbûl gibi feryâd-ı hezâr

10. **eyledi:-di**

Kaside 4

Mısra: 2

Yapmak, etmek.

1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkâraye hûâb

2. Eyledi lûtf-ı hudâ çehresine reşş-i gül-âb

11. **eyledüñ:-dii, -ñ**

Kaside 4

Mısra: 15

Etmek, yapmak.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i hayât-ı tâze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduk şâd-âb

12. **eyledi:-di**

Gazel 5

Mısra: 11

Yapmak, etmek.

11. Hayrânı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ

12. Âyîneleri pest-i bedîdâr-ı temâşâ

13. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Gazel 34

Mısra: 16

Yapmak, etmek.

15. Tağarrub itmege yâre ne cânımız ‘İzzet

16. Uzağdan eyleyelüm merhabâ yeñiçeridür

14. **eylemiş:-miş****Kaside 6**

Mısra: 7

Yapmak, etmek.

7. Saña tā rūz-ı ezel eylemiş i'ṭā Mevlā

8. Zūr-ı endīşe ile kuvvet-i ṭab'ı Saḥbān

15. **eyler:-r****Kaside 6**

Mısra: 38

Yapmak, etmek.

37. Dādlar zav'-ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf

38. Gūyiyā ṭaları pervāneveş eyler ṭayerān

16. **eyler:-r****Kaside 6**

Mısra: 81

Yapmak, etmek.

81. 'Ankebūt eyler idi terk-i ta'addī-i zübāb

82. Kılşa terfih-i gürūh-ı ḥaşerāta fermān

17. **eylese:-se****Kaside 6**

Mısra: 83

Yapmak, etmek.

83. Girdbād-ı ḡazabı eylese bir deşti meṭāf

84. Ḥaşyetinden olur eflākde muḡber Keyvān

18. **eylese:-se****Kaside 6**

Mısra: 85

Yapmak, etmek.

85. 'Adli ger eylese te'līf-i miyān-ı ezdād

86. Fem-i āhū-beçeye şīr virürdi pistān

19. **eyledi:-di****Kaside 6**

Mısra: 134

Yapmak, etmek.

133. Tūtī-i nāṭukamı besledi şekerlerle

134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şīrīn-zebān

20. **eylesün:-sün**

Kaside 6

Mısra: **146**

Yapmak, etmek.

145. Haşre dek zātını Allāh mu‘ammer itsün

146. Eylesün neyl-i me‘arible hemīşe şādān

21. **eyler:-r**

Gazel 6

Mısra: **8**

Yapmak, etmek.

7. Bilmem cefā mı maqşadı yaruñ vefā mıdur

8. Hem eyler ‘arz-ı hışm u ğaḡab hem gelür baña

22. **eyledi:-di**

Tahmis 6

Mısra: **6**

Yapmak, etmek.

5. Her yaruñ ey meh-liḡā pertev şalar bir nūrdur

6. Ğonce-i ğülzārı dil-teng eyledi reşk-i femüñ

23. **eyleyor:-yor**

Kaside 7

Mısra: **3**

Yapmak, etmek.

3. Eyleyor āyīne-i ṭab‘dan ‘arz-ı dīdār

4. ‘Aks-i timşāl-i perī-zād-ı maḡāl-ı hoş-ter

24. **eylerler:-r, -ler**

Kaside 8

Mısra: **25**

Yapmak, etmek.

25. Bu resme ḡudsiyān zīb-i zebān eylerler evşāfuñ

26. Semāvāt üzre sebḡat eyledikçe zıkr-i eṭvārı

25. **eyler:-r**

Kaside 8

Mısra: **58**

Yapmak, etmek.

57. Benüm ol nağme-perdāz-ı ğülistān-ı ma‘ānī kim

58. Şarīr-i kilḡüm eyler lāl-i ḡayret bülḡül-i zārı

26. **eylerse:-r, -se**

Gazel 148

Mısra: 14

Yapmak, etmek.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā

14. ‘İzzet-i pā-māli yeksān-ı türāb eylerse de

27. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

1. Baħr-i endīşeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm

2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

28. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 2

Yapmak, etmek.

1. Baħr-i endīşeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm

2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

29. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 4

Yapmak, etmek.

3. İdüp irhā-yı ‘inān esb-i hayāle demdür

4. Yine cevālān-zede-i dīde-i mūr eyleyelüm

30. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 8

Yapmak, etmek.

7. Haşr-ı ecsād-ı ma‘ānīde ney-i hāmemüzi

8. Nefhā-i ‘aşk ile hem-nağme-i şūr eyleyelüm

31. **eylerse:-r, -se**

Gazel 148

Mısra: 8

Yapmak, etmek.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var

8. Her ne çend ‘uşşāka cevri-i bī-hisāb eylerse de

33. **eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 14

Yapmak, etmek.

13. Görelüm hüsni kimüñ tām kimüñ nākışdur

14. Heme sencide-i mizān-ı şu'ūr eyleyelüm

34. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 18

Etmek, yapmak.

17. Varsa bismi'l-gede-i 'aşkda kurbān olmuş

18. Hünını gāze-i ruhsāre-i hūr eyleyelüm

35. eyleyelüm :-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 12

Etmek, yapmak.

11. 'İyd-ı udhiye degül mahşer-i hūbāndur bu

12. Gel temāşāgehe bir kerre 'ubūr eyleyelüm

36. eylesün:-sün

Gazel 10

Mısra: 4

Demek, söylemek.

3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun

4. Kimisi eylesün āgāze-i hey hey ne şafā

37. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 28

Yapmak, etmek.

27. Ya'ni düstür-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim

28. İsterüz medhini a'vām u şuhūr eyleyelüm

38. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 30

Yapmak, etmek.

29. O Ferīdün-ı Sikender-ḥademin kulluğunu

30. Māye-i fahr ü mübāhāt ü ğurūr eyleyelüm

39. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 32

Yapmak, etmek.

31. Sāḥa-i vaşf-ı cemilünde kalursa ‘âciz

32. Eşheb-i ṭab‘-ı girān-cünbüşe zūr eyleyelüm

40. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 36

Yapmak, etmek.

35. İ‘tirāf eyleyerek her biri noḳşānlarını

36. Yohsa dirler yerimüz künc-i ḳubūr eyleyelüm

41. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 40

Yapmak, etmek.

39. Çok ‘ināyâtını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Ḳaṅgı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfūr eyleyelüm

42. eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 42

Yapmak, etmek.

41. Ḳāfiye tengdür envār-ı du‘ādan ‘İzzet

42. Ṭab‘ı reşk-āver-i ser-çeşme-i ḥūr eyleyelüm

43. eylerse:-r, -se

Gazel 148

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

5. Fitne-engīz-i nigāhundān emīn olmaz gönül

6. Neş’emi çeşm-i mestün nīm-ḥ‘āb eylerse de

44. eylemedün:-me, -dii, -ñ

Gazel 145

Mısra: 8

Yapmak, etmek.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme ḳaşıñ

8. Ḥaṇçerüñe dahı zāğ eylemedün āh āh

45. eylemedün:-me, -dii, -ñ

Gazel 145

Mısra: 10

İzin vermek.

9. 'İzzet' üñ 'aqlın alup küh ile deşte şalup

10. Gūşe-nişīn-i ferāğ eylemedüñ āh āh

46. eyleyüp:-y, -üp

Kaside 13

Mısra: 10

Yapmak, etmek.

9. Cūy-ı 'adlūñ gülistān-ı 'Ālemi

10. Eyleyüp sīr-āb virdi hurremi

47. eyledi:-di

Kaside 13

Mısra: 22

Yapmak, etmek.

21. Hūsn-i hūlkuñ hālkı hoşnūd eyledi

22. Hāḫḫ seni memdūh u maḥmūd eyledi

48. eylemiş:-miş

Gazel 13

Mısra: 8

Yapmak, etmek.

7. Bir midür sā'ir ile ḳadri o şāh-ı hūsnūñ

8. Eylemiş şānını terfī'-i şerāfet ḳat ḳat

49. eylemem:-me, -m

Kaside 16

Mısra: 62

(Kavuşmaya layık)görmek.

61. Anı mesrūr idersūñ bir zamān sen

62. Seni şāyān-ı vaşlum eylemem ben

50. eyle:

Kaside 17

Mısra: 18

Yapmak, etmek.

17. Sen ne taḳrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

51. eyle:

Gazel 143

Mısra: 14

Koymak, doldurmak.

13. ‘İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

52. **eyle:**

Gazel 143

Mısra: 18

Yapmak, etmek.

17. Yā Rab Veli Paşa’ yı felek-cāhı hemīşe

18. Turdukça cihān şāhib-i tūğ u ‘alem eyle

53. **eylemedüñ:-me, -dii, -ñ**

Gazel 145

Mısra: 1

Yapmak, etmek.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedüñ āh āh

2. Lāleleri dāğ dāğ eylemedüñ āh āh

54. **eylemedüñ:-me, -dii, -ñ**

Gazel 145

Mısra: 4

Etmek, yapmak.

3. Ben saña müştāk iken fā’ik-i ‘uşşāk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

55. **eyler:-r**

Gazel 127

Mısra: 5

Yapmak, etmek.

5. Kişver-i Tātār u Çīn’i ‘ıtrnāk eyler şabā

6. Şāne-bend-i tār-ı zülf-i müşg-bīz oldukça sen

56. **eylesün:-sün**

Gazel 128

Mısra: 12

Yapmak, etmek.

11. Ol gül-i nev-ḥīz-i işve bāğa kıldıkça güzār

12. Eylesün bülbüller āgāz-ı nevā-yı nev-zemīn

57. **eylemez:-mez**

Gazel 23

Mısra: 8
Yapmak, etmek.

7. O şūḥ ağyār ile şīr ü şeker veş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

58. **eyler:-r**
Gazel 162
Mısra: 11
Etmek.

11. Şer-i gāmdan bizi me'mūn eyler
12. Ḥayrdur pīr-i meyūñ hep 'ameli

59. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**
Gazel 24
Mısra: 1
Yapmak, etmek.

1. Yārān heves-i zūlf-i bütān eylemesünler
2. Sevdāya düşüp āh u fiğān eylemesünler

60. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**
Gazel 24
Mısra: 4
Yapmak, etmek.

3. Peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān olan 'uṣṣāk
4. Endişe-i peymān-şikenān eylemesünler

61. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**
Gazel 24
Mısra: 6
Yapmak, etmek.

5. Ağyār ile ünsiyet-i ḥūbānı ser-ā-ser
6. Gördük bize takrīr ü beyān eylemesünler

62. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**
Gazel 24
Mısra: 12
Yapmak, etmek.

11. Sūz-ı dilini bezm de izhāra ne ḥācet
12. Şem'i niçün āzurde zebān eylemesünler

63. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**
Gazel 24

Mısra: 1
Yapmak, etmek.

1. Yārān heves-i zūlf-i bütān eylemesünler
2. Sevdāya düşüp āh u figān eylemesünler

64. **eylemesünler:-me, -sün, -ler**

Gazel 24

Mısra: 10
Yapmak, etmek.

9. Ta'n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād
10. Girdükçe sivilceyi çibān eylemesünler

65. **eylese:-se**

Gazel 25

Mısra: 14
Yapmak.

13. 'İzzet bizüm de gonce-i n' eşküftümüz n' ola
14. Nev-şīvelerle eylese günc u delāller

66. **eyleyen:-yen**

Gazel 27

Mısra: 9
Yapmak, etmek.

9. Nā-şekīb eyleyen bu rütbe bizi
10. Āh o günc u delāl-ı Eşref' dür

67. **eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 28

Mısra: 1
Yapmak, etmek.

1. İderse va'd-i vişāl eyleyüp külāh döner
2. O Mevlevī-beçe tırmar sözünde āh döner

68. **eyle:**

Gazel 29

Mısra: 2
Yapmak, etmek.

1. Merhabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdu
2. Eyle gül-bang-ı demüñ 'arş-āşinā nev-rūzdu

69. **eyler:-r**

Gazel 38

Mısra: 9
Yapmak, etmek.

9. Hâlel-pezîr-i fenâ eyler ânı seyl-i ğumûm
10. Esâs-ı kaşr-ı tarabda beķā mı var yokdur

70. eylesün:-sün

Gazel 41

Mısra: 20
Yapmak, etmek.

19. ‘İzz ü devletle hemân sağ olsun
20. Eylesün zevķ ü şafâlar demidür

71. eyler:-r

Gazel 44

Mısra: 7
Varsaymak, zannetmek.

7. Eyler mezāk-ı gūşumı leb-rîz-i gül-şeker
8. Her söz ki şādır-ı dehen-i kând-bārıdur

72. eylesünler:-sün, -ler

Gazel 46

Mısra: 18
Yapmak, etmek.

17. Sen тұrurken ‘İzzet dil-ħastenün lâyıķ mıdır
18. Eylesünler derdine dermân diger maħbūblar

73. eyledükçe:-dükçe

Gazel 72

Mısra: 4
Yaptığı, ettiği sürece.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile
4. Eyledükçe gehi ol şāhid-i meh-pāre semā‘

74. eylemiyor:-mi, -yor

Gazel 55

Mısra: 7
Etmek.

7. Āyā nedendür eylemiyor fitne meyl-i ħ‘āb
8. Oldukça çeşm-i yārdan efsāne gūş-ı nāz

75. eyler:-r

Gazel 57

Mısra: 7
Yapmak, etmek.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār
8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

76. **eyleyemez:-y, -e, -mez**

Gazel 58

Mısra: 3
Yapmak, etmek.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī
4. 'Ankebūt āġına şeh-bāz begüm şayd olmaz

77. **eyledigün:-dig, -üñ**

Gazel 63

Mısra: 2
Yapmak, etmek.

1. Bilmeyüz şanma şakın qadr ü vefāyı bilürüz
2. Bizlere eyledigün luṭf u 'atāyı bilürüz

78. **eyleyeli:-y, -eli**

Gazel 47

Mısra: 9
Yaptığından beri.

9. Ebr-püş eyleyeli dūd-ı derūnum çarḥı
10. Tırma sükkān-ı semā her dem ü her ān aġlar

79. **eyleseler:-se, -ler**

Gazel 76

Mısra: 3
Yapmak, etmek.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler
4. Şāf-ṭab 'ān o hūrşīd-mişāli lāyık

80. **eyle:**

Gazel 76

Mısra: 8
Yapmak, etmek.

7. Dūr düşdük der-i luṭfuñdan 'ināyetle bizi
8. Lāḥıq-i bezm-i vişāl eyle ke-mā-fi's-sābık

81. **eyler:-r**

Gazel 81

Mısra: 7
Yapmak, etmek

7. Luṭf iderken eyler āgāz-ı 'itāb-ı nā-be-cā
8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetūñ

82. **eyledi:-di**
Gazel 91
Mısra: 12
Yapmak, etmek.

11. 'Arūsa döndi yine bıkır-i ma'ni-i rengin
12. Ne ziynet eyledi irāş gör hınā-yı ḥayāl

83. **eyler:-r**
Gazel 91
Mısra: 13
Etmek.

13. Hem-i 'tibār-ı zer eyler nuḥās-ı eş'ārı
14. Te'ānuḳ-ı eşer-i feyz-i kimyā-yı ḥayāl

84. **eyledüñ:-dū, -ñ**
Gazel 93
Mısra: 3
Demek, söylemek, buyurmak.

3. Tālib-i vaşl oldıguma eyledüñ
4. İntekale yentakilu intikāl

85. **eyler:-r**
Gazel 113
Mısra: 9
Yapmak, etmek.

9. Eyler mi idim tekye-mevā'idine yāruñ
10. Ben maḡlaṭa-i da'vī-i incāza ḳapıldum

86. **eyler:-r**
Gazel 117
Mısra: 13
Yapmak, etmek.

13. Heme gerden-keşān-ı ḥüsni eyler zīr-i dest elbet
14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

87. **eylemezler:-mez, -ler**
Gazel 125

Mısra: 6
Yapmak, etmek.

5. Sâlikân-ı 'aşka bîm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh
6. Eylemezler fesh-i 'azm emniyyet olsun olmasun

88. eyledigüñ:-dig, -üñ

Gazel 88

Mısra: 1
Yapmak.

1. Hemîşe eyledigüñ dil-berā cefā mı degül
2. Cefā-yı dem-be-demüñ 'āşıkā vefā mı degül

eyvā:

1. eyvā:

Gazel 71

Mısra: 8
Eyvâh.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zekānuñ der-ḥatır
8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvā ḥafız

eyvām:

1. eyyām:

Kaside 9

Mısra: 27
Günler.

27. Bu ḥāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

ezā:

1. ezādur:-dur

Gazel 60

Mısra: 13
Eziyet etme, sıkıntı verme.

13. Şanma bize itdigüñ ezādur
14. Hû-kerde-i ibtilālaruz biz

2. ezāsı:-sı

Gazel 129

Mısra: 14
Eziyet etme, sıkıntı verme.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi gayrı ezāsı Yenişehir'in

3. **ezālar:-lar**

Gazel 160

Mısra: 5

Eziyet etme, sıkıntı verme.

5. O sitemkārūñ elinden ne ezālar çekdüm
6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

ezber it:

1. **ezber itmişlerse:-miş, -ler, -se**

Gazel 46

Mısra: 11

Ezberlemek.

11. Nüşa-i fenn-i vefāyı ezber itmişlerse de
12. Mebhāş-ı būs-ı 'izārı ter geçer maḥbūblar

ezel:

1. **ezelden:-den**

Kaside 1

Mısra: 39

Çok eskiden beri.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş
40. Kāmet-i kıddine çespīde kabā-yı nuşret

ezhār:

1. **ezhār:**

Kaside 9

Mısra: 21

Çiçekler.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhār ile hep
22. Şabā ilç-i şāh-ı muḥteşemdür

ez-mihr:

1. **ez-mihr:**

Gazel 3

Mısra: 7

Güneşden.

7. Sürhî-i şafak nist hicāb āmedeş ez-mihr
8. Tā dīd felek hem-çü tū ħurşīd-ferī-rā

ez-nāşiye:

1. **ez-nāşiye:**

Kaside 5

Mısra: 33

Alından.

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zāhir
34. Mazmūnı olur şimdi hüveydā Yeñişehr'e

ez-ruh:

1. **ez-ruh:**

Gazel 3

Mısra: 5

Yanaktan.

5. Ān mäh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruh
6. Der-meclis-i mā cilve ne-mānd digerī-rā

ez-ser-i nev:

1. **ez-ser-i nev:**

Gazel 128

Mısra: 3

Yeni baştan.

3. Ez-ser-i nev kāle-i sāmānı tārāc itdi yār
4. Gösterüp bir şīve-i ħātır-rübā-yı nev-zemīn

ez-sūr Sirāfīl

1. **ez-sūr-ı Sirāfīl:**

Gazel 14

Mısra: 8

İsrafil'in surundan. Sūr: Öldürücü ve diriltici güce sâhip ilâhî nefhanın üfürülmesinde vâsıta olan ve isminden dolayı boruya benzetilen şey [İslâm inanışına göre dört büyük melekten İsrâfîl, Allah'ın emriyle sūra üç defa üfürecek; birincide başlayacak olan kıyâmetin dehşetiyle yerler, gökler sarsılacak, ikincide bütün canlı varlıklar ölecek, üçüncüde ise insanlar hesâba çekilmek üzere yeniden dirilecektir].

7. Kilkem be-nüvâzende koned mürde-dilân-rā
8. Ez-sūr-ı Sirāfīl buved nāy-ı kıyâmet

ez-süz:

1. ez-süz:

Gazel 104

Mısra: 9

Beni yakan.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

ez-zāhid-i peymān-şiken:

1. ez-zāhid-i peymān-şiken:

Gazel 21

Mısra: 5

Yemin bozan dindar.

5. Dilem ez-zāhid-i peymān-şiken be'grift'est

6. Bāz nāzişger-i peymān-şikenī mī-cūyed

2. 8. F

fā:

1. fāsi:-sı

Kaside 6

Mısra: 42

Arap alfabesinin yirminci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi üçüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesabında değeri 80'dir].

41. Gaynlar gâret-i kâlâ-yı hıredde çālāk

42. Fāsi şūriş-fiken-i hâtır olur bir fettān

fahr-ı cümle-i küberā:

1. fahr-ı cümle-i küberā:

Kaside 2

Mısra: 57

Büyüklerin hepsinin övünmesi.

57. Mu'azzam-ı vüzerā fahr-ı cümle-i küberā

58. Meded-res-i fuğara dāver-i kerem-mevfūr

fahr-i hünerverān-ı zamāne:

1. fahr-i hünerverān-ı zamāne:

Kaside 18

Mısra: 2

Zamanın hünertlilerinin övünmesi.

1. Şâ'irlerin ser-âmedi şimdi Necîb'dür
2. Faḥr-i hünerverân-ı zamâne Lebîb'dür

fahr-i nâ-be-câ:

1. faḥr-i nâ-be-câ:

Kaside 2

Mısra: 95

Yersiz övgü.

95. Yeter yeter bu kadar faḥr-i nâ-be-câ 'İzzet
96. Du'âya eyle ser-âgâz ṭab'a geldi fütür

fahr-ı şinf-ı bülağâ:

1. fahr-ı şinf-ı bülağâ:

Kaside 6

Mısra: 58

Belağat sahipleri sınıfının övüncü.

57. Ser-firâz-ı udebâ server-i ḥayl-i şu'arâ
58. Fahr-ı şinf-ı bülağâ efşah-ı aşhâb-ı lisân

fahriyye:

1. fahriyye:

Kaside 7

Mısra: 88

Kendini övme.

87. 'İzzetâ lâfî kı âgâz-ı du'â kıl yohsa
88. Kırî fahriyye vü da'vânî senüñ kim diñler

fahrü'l-fuzâlâ:

1. fahrü'l-fuzâlâ:

Kaside 5

Mısra: 47

Faziletliilerin övüncü.

47. Fahrü'l-fuzâlâ kâmil-i memdüh-ḥuşâlâ
48. Ey ma'deleti rahmet-i Mevlâ Yeñişehr'e

fahür:

1. fahür:

Kaside 2

Mısra: 64

Çok övünen, çok iftihar eden.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şî'âr suñ ki sezâ
 64. Vücüd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

fā'ik:

1. **fā'ik:**

Kaside 18

Mısra: 13

Daha üstün, tercih edilecek üstünlükte, müreccah.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fā'ik şu 'aşrda
 14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

fā'ik-i 'uşşāk:

1. **fā'ik-i 'uşşāk:**

Gazel 145

Mısra: 3

Aşıkların en seçkini.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uşşāk iken
 4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

fakat:

1. **fakat:**

Gazel 5

Mısra: 11

Fakat, lakin.

11. Hayrānı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ
 12. Āyīneleri pest-i bedīdār-ı temāşā

2. **fakat:**

Kaside 9

Mısra: 84

Fakat, lakin, ama.

83. Ma'ārif nezd-i 'ālisinde maḳbūl
 84. Faḳat maṭrūdı dīnār u diremdür

3. **fakat:**

Gazel 155

Mısra: 14

Fakat, lakin, ama.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān
 14. Faḳat esmā-i seng-i behreverdür māl ile zūsı

fakîr:**1. fakîre:-e****Kaside 6**

Mısra: 142

*Yoksul, muhtaç II zavallı, aciz, biçare(kimse).***141.** Geh sitâyişler idüp gâh du‘alar eyler**142.** Şaded-i luţfdadur iş bu fakîre her ân**2. fakîr:****Kaside 13**

Mısra: 73

*Yoksul, muhtaç II zavallı, aciz, biçare(kimse).***73.** Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakîr**74.** Bir gedâ-yı müflis-i nâlîş-pezîr**3. fakîr:****Kaside 17**

Mısra: 4

*Yoksul, muhtaç II zavallı, aciz, biçare(kimse).***3.** Servveş tâze edâlarla hırâm eyleyerek**4.** Gelmiş ammâ yaluñuz imişüm ol demde fakîr**4. fakîr:****Kaside 17**

Mısra: 24

*Yoksul, muhtaç II âşık.***23.** Didi hây ‘İzzet’ümüñ vâhimesi gâlib imiş**24.** Bak neler kurdı derûnunda bu sâ‘atde fakîr**5. fakîr:****Kaside 17**

Mısra: 44

*Yoksul, muhtaç II âşık.***43.** Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürûr**44.** Ben unutmam seni dirken uyanıverdi fakîr**6. fakîrüm:-üm****Gazel 141**

Mısra: 1

Yoksul, muhtaç II zavallı, aciz, biçare(kimse).

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh
2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

falya:

1. falyada:-da

Müfret 2

Mısra: 1

Ağızdan dolma toplarda topu ateşlemek üzere ağız otunun konduğu delik.

1. Bakdı tūfeng ü topa kalmamış ot falyada
2. Tepedelenli 'Ali patladı paskālyada

fark:

1. farkımıza:-ımız, -a

Kaside 11

Mısra: 27

İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

27. Sāye-i mekremeti farkımıza
28. Düşeli itdi hümā reşk bize

2. farkuma:-um, -a

Gazel 96

Mısra: 19

Başın tepe kısmı.

19. Farķuma sāye şalar ise ne bāk
20. Sāyebān-ı şeh-i Rūm-ı 'ālem

3. fark:

Gazel 112

Mısra: 12

İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

11. Bezmdde ağıyāra taş atdumsa da ma'zūr tūt
12. Kelb şandum fark u temyīz ihtimālüm yok benüm

4. farkına:-ı, -n, -a

Kaside 1

Mısra: 8

Tepe, üst.

7. Hābbe devlet-i 'uzmāña sipihrin oldı
8. Farķına sāye-figen bāl-ı hümā-yı nuşret

fark it:

1. fark idemem:-e, -me, -m

Gazel 77

Mısra: 15

Anlamak, sezmek, ayrımında olmak.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrâna bak

2. fark itmez:-mez

Gazel 117

Mısra: 8

Ayirt etmek, ayırmak.

7. Firâz ile nişîbi deşt-i 'aşkuñ baña yeksâñdur

8. Ser-i kühsârımı fark itmez oldum ka'r-ı çāhumdan

fart-ı mürüvvet:

1. fart-ı mürüvvet:

Gazel 42

Mısra: 12

Mutluluğun fazlası.

11. Kühsârdan ma'âdin ider cā-be-cā zuhûr

12. Tab'-ı kibâra fart-ı mürüvvet şığışmıyor

fart-ı şādî:

1. fart-ı şādîden:-den

Tahmis 2

Mısra: 17

Sevincin aşırılığı.

17. Fart-ı şādîden kemāl-i hayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bî-nevâ

fart-ı şerm ü haclet:

1. fart-ı şerm ü hacletden:-den

Gazel 28

Mısra: 7

Utanma ve mahcup olmanın aşırılığı.

7. Gül-i ruhı kızarup fart-ı şerm ü hacletden

8. Mişâl-i şu'le-i cevvalê gâh gâh döner

farzâ:

1. farzā:

Tahmis 2

Mısra: 2

Diyelim ki, farzedelim ki, öyle kabul edelim ki, ola ki.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni
2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

faşl-ı bahārān:

1. faşl-ı bahārān:

Kaside 9

Mısra: 107

Baharların devresi.

107. ‘Aķīb-i deyde tā faşl-ı bahārān

108. Ruĥ-ı verde gül-āb-efşān-ı nemdür

faşş-ı nigīndāne:

1. faşş-ı nigīndāne:

Gazel 75

Mısra: 6

Yüzük kutusundaki yüzük taşı.

5. Nāmum ol gonce-femūñ la ‘l-i lebinden düşmez
6. Nakşumı faşş-ı nigīndāne ķodı şīve-i ĥaķķ

fāş ol:

1. fāş olur:-ur

Gazel 160

Mısra: 9

(Bir sırrı) Meydana vurmak, açığa çıkarmak.

9. Kūnt-i kenzin olur esrār-ı nihānı hep fāş
10. ‘İzzetā ben gibi bir daĥme mi var açma beni

fāzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil:

1. fāzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil:

Kaside 5

Mısra: 21

Adaletli gönül denizinin erdemli kişisi.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil ki hemīşe
22. Aĥķāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr’e

fedā eyle:

1. **fedā eylediler:-di, -ler**

Gazel 48

Mısra: 12

Feda etmek.

11. Bī-tevaḳḳuf hele sevdikleri şūḥun yolına

12. Ser ile cānı fedā eylediler ‘āşıklar

fehāmet:

1. **fehāmetle:-le**

Kaside 6

Mısra: 107

Büyüklik, ululuk, şânı ve kadri yüce olma.

107. Biri de Mîr Selîm’im ki fehāmetle odur

108. Dürr-i tâc-ı ‘uzamâ ḳurre-i ‘ayn-ı â‘yân

fehm eyle:

1. **fehm eyleme:-me**

Gazel 112

Mısra: 9

Anlamak, idrak etmek.

9. İstemem dirsem hemân hiç istemem fehm eyleme

10. Ya ‘ni pek hırş ile efkâr-ı muḥālüm yok benüm

fehm it:

1. **fehm idemezdi:-e, -mez, -di**

Gazel 95

Mısra: 11

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

11. Fehm idemezdi mey-keşân-ı mantıḳ-ı ṭayr remzini

12. Çengile erḡanün eger olmasa tercemân-ı ney

2. **fehm itmiş:-miş**

Gazel 47

Mısra: 15

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

15. Nâr-ı ḥasretle kebâb oldığımı fehm itmiş

16. Acıyup ḥālîme şad sūz ile büryân ağlar

fehm ol:

1. **fehm olurdu:-ur, -dı**

Kaside 18

Mısra: **18**

Anlaşılmak.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa māni‘ bu ṭab‘ile

18. Güftārı fehm olurdu ki maẓmūnuna zıbdür

felāket-zede:

1. **felāket-zede:**

Gazel 63

Mısra: **14**

Felakete tutulmuş.

13. ‘Aşk-ı hūbānla āh itmede ‘İzzet dirler

14. Bir felāket-zede bir bī-ser ü pāyı bilürüz

Felātūn:

1. **Felātūn:**

Gazel 30

Mısra: **3**

Platon ya da İslam dünyasında Eflatun olarak bilinen, Antik klasik Yunan filozofu, matematikçi ve batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisinin kurucusudur.

3. Ferzāne-i ḥum-hāne-i ‘aşkuz ki Felātūn

4. Peymāne-keş-i maştaba-i ḥikmetimüzdür

2. **Felātūn’ a:-a**

Gazel 105

Mısra: **8**

Platon ya da İslam dünyasında Eflatun olarak bilinen, Antik klasik Yunan filozofu, matematikçi ve batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisinin kurucusudur.

7. Dipsüz dime ḥum-hāne-i ḥikmetde kararı

8. Cāy olmuş idi çünkü Felātūn’ a bün-ı ḥum

felek:

1. **felek:**

Gazel 3

Mısra: **8**

Gök, asuman.

7. Sürḥī-i şafaḥ nist ḥicāb āmedeş ez-mihr

8. Tā dīd felek hem-çü tū ḥurşīd-ferī-rā

2. felek:

Kaside 3

Mısra: 31

Talih, baht.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdūr

32. K̄or mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

3. felekde:-de

Kaside 7

Mısra: 54

Gökyüzü, sema.

53. H̄ün-feşān oldığı dem hañcer-i cevherdārın

54. Görse Ülker dağı vehm ile felekde ürker

4. felek:

Gazel 7

Mısra: 7

Talih, alınyazısı, yazgı.

7. Bilmem dağı ne naķş açacak bu felek bize

8. Göstermede nefes-be-nefes başka şüreti

5. felek:

Kaside 13

Mısra: 52

Gökyüzü, sema.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehüñ

52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehüñ

6. felekde:-de

Gazel 28

Mısra: 4

Gökyüzü, sema.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennüre

4. Felekde her gice hāleyle k̄urş-ı māh döner

7. felek:

Gazel 37

Mısra: 11

Gökyüzü, sema.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerār-ı āh-ı şeb-gīrūmdedür

8. felek:**Gazel 48**

Mısra: 5

Talih, baht.

5. Lücce-i ye's-i vişâle düşürüp felek dili

6. Olmada ğarğa-i girdâb-ı keder 'âşıklar

9. felek:**Gazel 97**

Mısra: 11

Talih, baht.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgıñ

12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

10. felekde:-de**Gazel 100**

Mısra: 3

Dünya.

3. Şanma kapılurdum gül-i hırşide felekde

4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

11. felekler:-ler**Gazel 129**

Mısra: 5

Gökyüzü, sema.

5. Zan itme maţar şefkat idüp oldı felekler

6. Giryende-i hāl-i zu'afāsı Yeñişehr'in

12. felek:**Gazel 156**

Mısra: 1

Talih, alınyazısı, yazgı.

1. Kem-revāc itdi felek kâle-i eş'ārumızı

2. Görmeyüz sūk-ı ma'ārifde harīdārumızı

felek-cāh:**1. felek-cāhı:-ı****Gazel 143**

Mısra: 17

Yeri felek olan, rütbesi yüksek olan.

17. Yā Rab Veli Paşa' yı felek-cāhı hemīşe

18. Turdukça cihān şāhib-i tūğ u 'alem eyle

felek-i hokka-bāz:**1. felek-i hoşka-bāz:****Terkib-bend 1**

Mısra: 49

Hilekar felek.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile

50. Yokdur benüm münasebetüm hile-bāz ile

felek-kevkebe:**1. felek-kevkebe:****Kaside 5**

Mısra: 43

Feleğin ihtişamı.

43. 'Allāme-i zū-rütbe felek-kevkebe k'oldı

44. Dest-i keremi rātibe-bahşā Yeñişehr'e

fem-i āhū-beçe:**1. fem-i āhū-beçeye:-y, -e****Kaside 6**

Mısra: 86

Ceylan yavrusunun ağzı.

85. 'Adli ger eylese te'lif-i miyān-ı ezdād

86. Fem-i āhū-beçeye şîr virürdi pistān

fem-i dil-ber:**1. fem-i dil-berden:-den****Gazel 107**

Mısra: 9

Gönlü kendine çeken güzelin ağzı.

9. Fem-i dil-berden alındı bu gazel ey 'İzzet

10. Dir iken fitneyi ikāz idendür nighüm

fem-i gül-fām:**1. fem-i gül-fāmı:-ı****Gazel 90**

Mısra: 2

Gül renkli ağız.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

fem-i şīrīn:

1. **fem-i şīrīn:**

Gazel 76

Mısra: 6

Sevimli ağız.

5. Leb-i rengīn mi bu yā şu'le-i yāķūt-ı müzāb
6. Fem-i şīrīn mi yāķūd dürc-i le'āl-i rā'ik

fem-i şīrīn-cevāb:

1. **fem-i şīrīn-cevābdan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 6

Güzel cevap veren ağız.

5. Saña bu söz acı ammā 'ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şīrīn-cevābdan aluruz

fenā:

1. **fenāsi:-sı**

Gazel 129

Mısra: 17

Yok olmak, sona ermek, zeval bulmak.

17. Ğāyet de ķarīb oldı fenāsi Yeñişehr'in
18. Bir başķa reviş-i řavr u edāsi Yeñişehr'in

fenār:

1. **fenār:**

Kaside 5

Mısra: 11

İçinde fitil, mum veya elektrik ampulü gibi bir ışık kaynağı bulunan, önü veya etrâfi bu ışığı aksettirecek şeffaflıkta bir malzeme ile çevrili aydınlatma aracı II Fenâr yerleşkesi.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhûrdur ancak
12. Lāzım idi bir şem'-i dil-ārā Yeñişehr'e

fenā-yı ķaşr-ı dil:

1. **fenā-yı ķaşr-ı dil:**

Gazel 37

Mısra: 8

Gönül köşkünün kötülüğü.

7. Ben o mi‘mār-ı harāb-ābād-ı şehri hayretüm

8. Kim fenā-yı kaşr-ı dil āgūş-ı ta’mirümdedür

fen-i fiten:

1. **fen-i fiten:**

Kaside 13

Mısra: 42

Fitnelerin hüneri.

41. Çeşmine reşk eyler āhū-yı hoten

42. Ögredür Hārūt’a bu fen-i fiten

fenn:

1. **fenninde:-in, -de**

Gazel 20

Mısra: 8

İlim.

7. Kimden āyā sebağ-āmūz-ı edādur bilsem

8. Şīve fenninde ‘aceb mes’ele-dāndur Aḥmed

fenn-i füsün:

1. **fenn-i füsün:**

Gazel 50

Mısra: 5

Büyük ilmi.

5. Tıfl iken fenn-i füsün içre bir üstād oldu

6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perī kimden okur

fenn-i nāz u istiğnā:

1. **fenn-i nāz u istiğnāda:-da**

Kaside 16

Mısra: 4

Cilve ve tok gözlülüğün ilmi.

3. Birisi Eşref-i bī-mişl ü hemtā

4. Ki fenn-i nāz u istiğnāda yek-tā

ferāğat-kerde-i tūbā-yı cennet:

1. ferāġat-kerde-i tūbā-yı cennetdür:-dür

Gazel 23

Mısra: 6

Cennet ağacının huzur vereni II sevgili.

5. Nihāl-i kāmēt-i mevzūn hırāmı yāda geldikçe

6. Dil-i zārum ferāġat-kerde-i tūbā-yı cennetdür

ferāmūş:

1. ferāmūşumda:-um, -da

Gazel 151

Mısra: 8

Unutma, hatırdan çıkarma.

7. Büyüdün korğarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın

8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmūşumda

ferāmūş eyle:

1. ferāmūş eyleme:-me

Gazel 143

Mısra: 13

Unutmak.

13. ‘İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

fer-baḥş-ı çerāġ-ı meh-tāb:

1. fer-baḥş-ı çerāġ-ı meh-tāb:

Kaside 1

Mısra: 45

Dohunayın ışıġına parlaklık veren II sevgili.

45. Re’y-i rüşen-teri fer-baḥş-ı çerāġ-ı meh-tāb

46. Āfītāb-ı dili mişkāt-ı ziyā-yı nuşret

ferd:

1. ferd:

Gazel 112

Mısra: 14

Kişi, insanlardan her biri.

13. Mest idüm evzā-ı küstāḥānemüz itmiş zuhūr

14. Yoḥsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

ferdā:

1. **ferdāya:-y, -a**

Gazel 102

Mısra: 5

Yarın, gelecek zaman.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdün

6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

2. **ferdāya:-y, -a**

Gazel 133

Mısra: 3

Yarın, gelecek zaman.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya

4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

Ferhād:

1. **Ferhād:**

Gazel 19

Mısra: 8

Ferhad ile Şirin, adlı aşk hikâyesinin başkahramanı.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevır itse şekvem yok

8. İşitdün mi ki Ferhād eylesün Şirîn’den feryād

ferhunde:

1. **ferhunde:-de**

Kaside 9

Mısra: 1

Kutlu, mübarek.

1. Bahār irdi yine ferhunde demdür

2. Tarāvetle cihān bāğ-ı İrem’dür

Ferīdün-ı sikender-hadem:

1. **Ferīdün-ı Sikender-ḥademin:-in**

Kaside 10

Mısra: 29

İskender'e hizmet eden Feridun.

29. O Ferīdün-ı Sikender-ḥademin kulluğın

30. Māye-i faḥr ü mübāḥāt ü ğurūr eyleyelüm

fermā:

1. fermā:

Kaside 7

Mısra: 49

Buyurucu, emredici.

49. Olsa hāşiyet-i eşyāya tebeddül fermā

50. Āb iḥrāk ide ğarḳ eyleye nīrān-ı saḳar

fermān:

1. fermān:

Gazel 117

Mısra: 14

Emir, irade, buyruk.

13. Heme gerden-keşān-ı ḥüsni eyler zīr-i dest elbet

14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

fermān it:

1. fermān ideydi:-e, -y, -di

Kaside 2

Mısra: 53

Emretmek.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurdi mümtezic-i yek-diger vuḥūş u tıyūr

fermān kıl:

1. fermān kılsa:-sa

Kaside 6

Mısra: 82

Emretmek.

81. ‘Ankebūt eyler idi terk-i ta‘addī-i zübāb

82. Kılsa terfih-i gürüh-ı ḥaşerāta fermān

fermān-revā-yı ma‘deletkār:

1. fermān-revā-yı ma‘deletkārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 22

Adaletli hükmeden.

21. Velī Paşa-yı luṭf-āyīn ü şaḥīb-re’y-i rūşen-dil

22. Seḥā iḳlīmünün fermān-revā-yı ma‘deletkārı

ferve-i semmūr:

1. **ferve-i semmūr:**

Gazel 47

Mısra: 22

Samur kürk.

21. Zīver-i dūş-ı mübāhātum eger olmazsa

22. Hāk bu kim ferve-i semmūr firāvān ağlar

2. **ferve-i semmūrı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 56

Samur kürk.

55. Hūşūşā ben gibi bir şa‘ir-i mażmūn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i dūş-ı hem-vārı

feryād:

1. **feryādum:-um**

Gazel 17

Mısra: 3

Yüksek sesle ve kuvvetle bağıрма, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum

4. Gülūñ hāre kırānı bülbüle efgān ider irāş

2. **feryād:**

Gazel 19

Mısra: 4

Yüksek sesle ve kuvvetle bağıрма, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

3. Ne saht olsa kibārın kalbine te’şir ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

3. **feryād:**

Gazel 19

Mısra: 6

Yüksek sesle ve kuvvetle bağıрма, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

5. Hem-āgūş oldıgun h‘ābumda görsem bir şeb ağıyāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

4. **feryād:**

Gazel 19

Mısra: 14

Yüksek sesle ve kuvvetle bağıрма, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

13. Sezādur ‘İzzetā mīr-i şefīka eylesem takdīm

14. Dür-i nażmum ki reşk ile gelür Pervīn’den feryād

5. feryād:

Gazel 19

Mısra: 2

Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırıtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşginden feryād
2. Gelür gūyā derā-yı kārban-ı Çinden feryād

6. feryād:

Gazel 19

Mısra: 6

Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırıtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

5. Hem-âgüş olduğun ḥābumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

7. feryāduñ:-uñ

Gazel 29

Mısra: 14

Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırıtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

13. ‘İzzetā dem-sāz-ı hāmī-i bülend-āvāz olup
14. Eyle feryāduñ resīde çarha tā nev-rūzdur

8. feryādına:-ı, -n, -a

Gazel 85

Mısra: 17

Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırıtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma‘nī viremem
18. ‘İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

feryād eyle:

1. feryād eyler:-r

Gazel 19

Mısra: 10

İmdat isteme, yardım dileme.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı ‘ālemde
10. Çemende ‘andelīb eyler gül ü nesrinden feryād

2. feryād eylesün:-sün

Kaside 16

Mısra: 58

Yüksek sesle bağırmak, haykırmak.

57. O rütbe ile kim 'âlemde bî-dād
58. Elünden eylesün 'uşşāk feryād

3. feryād eylesün:-sü, -ñ

Gazel 19

Mısra: 8

İmdat isteme, yardım dileme.

7. Baña şeker-lebüm tağlar kadar cevır itse şekvem yok
8. İşitdün mi ki Ferhād eylesün Şîrîn'den feryād

feryād it:

1. feryād itdükçe:-dükçe

Gazel 19

Mısra: 1

Çok feryat etmek, yüksek sesle haykırmak.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşgīnden feryād
2. Gelür güyā derā-yı kārban-ı Çīnden feryād

feryād vir:

1. feryād virür:-ür

Gazel 19

Mısra: 12

Bağırıp çağırma. Yüksek sesle yardım istemek.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levh-i hayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk hāme-i müyīnden feryād

feryād ü fiğān-ı fukārā:

1. feryād ü fiğān-ı fuḳārāsı:-sı

Gazel 129

Mısra: 4

Yoksulların yüksek sesle bağırıp haykırması.

3. Ra'd itme kıyās 'âlem-i bālāyı pür itdi
4. Feryād ü fiğān-ı fuḳārāsı Yeñişehr'in

feryād-ı hezār:

1. feryād-ı hezār:

Kaside 3

Mısra: 52

Pek çok feryad.

51. 'İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz
52. Eyleme bīhūde bülbul gibi feryād-ı hezār

ferzāne-i hum-hāne-i 'aşkuz:

1. ferzāne-i hum-hāne-i 'aşkuz:

Gazel 30

Mısra: 3

Aşk tekkesinin bilginleri.

3. Ferzāne-i hum-hāne-i 'aşkuz ki Felātūn
4. Peymāne-keş-i maştaba-i hikmetimüzdür

ferzend-i sa'ādetmend-i 'ākıl:

1. ferzend-i sa'ādetmend-i 'ākıl:

Kaside 9

Mısra: 85

Akıllılığın mutlu çocuğu.

85. O ferzend-i sa'ādetmend-i 'ākıl
86. Aña bahşāyiş-i hākdur keremdür

ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh:

1. ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh:

Kaside 9

Mısra: 63

Göğün yüksek vezirinin oğlu.

63. O ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh
64. Ki tāk-ı dergehi gerdūn-ı behemdür

fes:

1. fes:

Gazel 12

Mısra: 11

Kırmızı ve kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde bir başlık.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gīsūları ey şahid-i peymāne be-leb

fesh eyle:

1. fesh eyledi:-di

Gazel 156

Mısra: 10

Hükmünü bozmak, iptal etmek.

9. Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrûlar

10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārumızı

fesh-i ‘azm:

1. fesh-i ‘azm:

Gazel 125

Mısra: 6

Kararın bozulması.

5. Sālīkān-ı ‘aşka bīm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh

6. Eylemezler fesh-i ‘azm emniyyet olsun olmasun

fetānet:

1. fetānet:

Kaside 9

Mısra: 67

Zihin açıklığı.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü fetānet

68. ‘Aṭā-yı maḥẓ-ı Rabb-i zu’l-keremdür

feth it:

1. feth ide:-e

Kaside 1

Mısra: 76

Açmak, kaldırmak.

75. Heme piçide-i eşkāl olan emr-i şa‘bın

76. Feth ide ḥazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret

fetile-fürüz-ı belāğat:

1. fetile-fürüz-ı belāğat:-um

Gazel 111

Mısra: 5

Etkili söz söylemenin fitil aydınlatanı II etkili söz söylemeye yardımcı olan.

5. Rüşen-dilüm fetile-fürüz-ı belāğat

6. Şem‘-i maḥāfil-i edebe kāzdur sözüm

fetil-i ‘aşk:

1. fetil-i 'aşkı:-ı

Kaside 2

Mısra: 81

Aşk fîtili.

81. Fetil-i 'aşkı meger almış ibtidâ şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydâ ne tır bilür ne otur

fettân:

1. fettân:

Kaside 6

Mısra: 42

Çekici, gönül alıcı.

41. Gaynlar gâret-i kâlâ-yı hıredde çâlâk

42. Fâsı şûriş-fiken-i hâtır olur bir fettân

2. fettân:

Gazel 61

Mısra: 10

Çekici, gönül alıcı.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduğ âvâre iki dîdesi fettân ile biz

3. fettânum:-um

Gazel 114

Mısra: 2

Çekici, gönül alıcı.

1. Ser-hoşum bâde-perestüm melegüm cânânum

2. Rind-i bî-bâk levendüm güzelüm fettânum

fettân-ı 'âlem:

1. fettân-ı 'âlemüñ:-üñ

Gazel 35

Mısra: 11

Dünyanın cilvelisi.

11. Bilmem nigâh-ı mesti o fettân-ı 'âlemüñ

12. Hâlâ şarâb-ı naḥvet ile ser-girân mıdur

fevvâre:

1. fevvâreden:-den

Tahmis 2

Mısra: 24
Fıskiye.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

fevz-i dem:

1. fevz-i deminden:-in, -den

Gazel 95

Mısra: 5

Zamanın verimliliği.

5. Feyz-i deminden āşikār hāşiyet-i dem-i Mesīh
6. Mürde-dilān hep olmada zinde-i cāvidān-ı ney

fevz-i nefes:

1. fevz-i nefesüm:-üm

Kaside 5

Mısra: 58

Nefesin bolluğu.

57. Zīrā benüm ol şā'ir-i bālā-rev-i i'cāz
58. Feyz-i nefesüm māye-i ihyā Yeñişehr'e

fevz-i nefhā-i şūr:

1. fevz-i nefhā-i şūr:

Kaside 2

Mısra: 62

Şenliğin güzel kokusunun bolluğu.

61. Sütüde-menķabetā āşaf-ı melek-şıfatā
62. Eyā nesāyim-i enfāsi fevz-i nefhā-i şūr

fevz-i nesīm-i himmet-i 'attār:

1. fevz-i nesīm-i himmet-i 'attāra:-a

Gazel 97

Mısra: 14

Aktarın güzellik kokusunun bereketi.

13. Ben müşg-i çin-i şemme-i gisū-yı ma'nīyem
14. Feyz-i nesīm-i himmet-i 'attāra uğradum

fevz-i sühan:

1. feyz-i sühan:

Gazel 21

Mısra: 3

Bereketli söz.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhibe-i Mevlâ'dur

4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerüñ maqdûr

2. feyz-i sühan:

Gazel 161

Mısra: 10

Bereketli söz.

9. 'İzzetâ pey-rev-i Fevzî-i sühan-sâzuz biz

10. Bizlere feyz-i sühan hâzret-i ebvâb-güşâ-yı nuşret gibi

feyz-i takrîr:

1. feyz-i takrîrümmedür:-üm, -den, -dür

Gazel 37

Mısra: 2

Anlatışın bereketi.

1. Neş'e-i rûh-ı mezâya cām-ı ta'bîrümmedür

2. Sırr-ı 'icâz-ı Mesîhâ feyz-i takrîrümmedür

feyz-yâb:

1. feyz-yâb:

Kaside 6

Mısra: 79

Feyiz bulan, bolluk ve bereket gören.

79. Feyz-yâb olsa eger yem kefi dîr-pâşından

80. Şadef olmazdı niyâz-âver-i ebr-i nisân

fezâ:

1. fezâsı:-sı

Gazel 129

Mısra: 2

Geniş ova, yer, alan.

1. Buz tıtdı hârebîye kazâsı Yeñişehr'in

2. Ehl-i dile teng oldı fezâsı Yeñişehr'in

fezâ-yı cevalân:

1. fezā-yı cevalān:

Kaside 6

Mısra: 12

Boşlukta gidip gelme.

11. Sāha-i ma‘nide itdükde tek ü tāza şurū‘

12. Hüner erbābına teng oldı fezā-yı cevalān

fezā-yı gülşen-i ruhsār-ı pür-hāl-ı dil-ārāda:

1. fezā-yı gülşen-i ruhsār-ı pür-hāl-ı dil-ārāda:-da

Gazel 51

Mısra: 7

Sevgilinin çok benli yanak bahçesinin genişliği.

7. Fezā-yı gülşen-i ruhsār-ı pür-hāl-ı dil-ārāda

8. Perestū-yı nigāhum dāne-çīn-i fülful olmışdur

fezā-yı hayāl:

1. fezā-yı hayāl:

Gazel 91

Mısra: 18

Hayalin uçsuz bucaksız genişliği.

17. Ben ‘İzzetā tek ü tāz itmeden қалur mı idüm

18. Semend-i ṭab‘uma teng olmasa fezā-yı hayāl

fezā-yı şu‘ūr:

1. fezā-yı şu‘ūr:

Kaside 2

Mısra: 94

Bilincin geniş alanı.

93. Nikāt-ı fikr-i daḳīküm hayāl içinde hayāl

94. Edā-yı şi‘r-i laṭīfüm dile fezā-yı şu‘ūr

fezā-yı vaşf-ı fem:

1. fezā-yı vaşf-ı femüñ:-üñ

Gazel 91

Mısra: 1

Ağzının niteliğinin uçsuz bucaksızlığı.

1. Fezā-yı vaşf-ı femüñ şahın-ı teng-nāy-ı hayāl

2. Lebüñ nişān-ı reh-i semt-i māverā-yı hayāl

fāş ol:

1. fāş olur:-ur

Gazel 160

Mısra: 9

(Bir sırrı) Meydana vurmak, açığa çıkarmak.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihâni hep fāş

10. ‘İzzetâ ben gibi bir dahme mi var açma beni

fısıldaş:

1. fısıldaşdı:-dı

Kaside 9

Mısra: 21

Fısıltı hâlinde konuşmak, birbirine fısıldamak.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhâr ile hep

22. Şabâ ilçî-i şâh-ı muhteşemdür

fırsat:

1. fırsatdur:-dur

Kaside 17

Mısra: 33

Herhangi bir şey için en uygun zaman, imkan.

33. Gel ki bir lahzâ tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña hâlümü sen de baña söyle bir bir

fidân:

1. fidândur:-dur

Gazel 20

Mısra: 4

Başka bir yere dikilmek üzere tohumundan yetiştirilen taze ağaççık II ince, uzun ve düzgün vücutlu(genç).

3. O leţâfetle ki vardur kad-i ra‘nâsında

4. Bâğ-ı hüsne yine bir tâze fidândur Ahmed

figân:

1. figân:

Gazel 8

Mısra: 9

Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

9. Figân u nâleden ‘İzzet nice hamûş olayum

10. Nigâh-ı merhamet itmez o dil-şikâr baña

fiğān ü nāle-i hem-vār:

1. fiğān ü nāle-i hem-vār:

Tahmis 2

Mısra: 12

Durmadan feryat ve figan etme.

11. Şanma bī-cā şāḥ-ı verd üstünde bülbül zār ider

12. Öyle beyhüde fiğān ü nāle-i hem-vār ider

fikr:

1. fikri:-i

Kaside 9

Mısra: 34

Düşünce.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş māh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

2. fikri:-i

Kaside 13

Mısra: 96

Düşünce.

95. ‘Abd-i nā-çizūñ kuluñdur ‘İzzet’ üñ

96. Rūz u şeb zıkr ile fikri midḥatūñ

3. fikri:-i

Gazel 131

Mısra: 11

Düşünce.

11. Çeşm-i mestūñ derdi ğamzeñ fikri bī-tāb eyledi

12. Raḥm idüp ḥāl-i dil-i bīmāra baķ Allāh için

fikr-i ‘amīke:

1. fikr-i ‘amīke:-e

Gazel 161

Mısra: 6

Derin fikir.

5. Tār-ı zūlfı zeķan-ı dil-bere şarķınca göñül

6. Taldı bir fikr-i ‘amīke resen-i çāh gibi

fikr-i gisū-vı perīşān:

1. **fıkr-i gıŝü-yı perıŝānuñla:-uñ, -la**

Gazel 128

Mısra: 5

Darmadağınık saçların düşünceŝi.

5. Fıkr-i gıŝü-yı perıŝānuñla cāna var mıdur

6. Sünbūlistān-ı hayālüm gibi cāy-ı nev-zemīn

fıkr-i şem 'i:

1. **fıkr-i şem 'i:**

Gazel 18

Mısra: 8

Aydınlık düşünce.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ƣalbi lebrīz idelü

8. Bezm-i endişemden itdi fıkr-i şem 'i ƣard ruħ

fıkr-i şem 'i ƣard ruħ:

1. **fıkr-i şem 'i ƣard ruħ:**

Gazel 18

Mısra: 8

Aydınlık düşünceŝini uzaklaŝtıran yanak.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ƣalbi lebrīz idelü

8. Bezm-i endişemden itdi fıkr-i şem 'i ƣard ruħ

fıkr-i viŝāl-i Eşref:

1. **fıkr-i viŝāl-i Eşref' dür:**

Gazel 27

Mısra: 2

Eşref'e kavuşma düşünceŝi.

1. Dilde dā'im hayāl-i Eşref' dür

2. Serde fıkr-i viŝāl-i Eşref' dür

fi' l-meşel:

1. **fi' l-meşel:-ı**

Kaside 6

Mısra: 40

Misaldeki gibi.

39. Zāları zaby-i feyāfı-i kemāl ü 'aynı

40. Fi' l-meşel 'aynıdır ol zabyın olur ğamze-zenān

fırāk:

1. **firākuñ:-uñ**

Kaside 8

Mısra: 45

Ayrılık, hicran.

45. Firākuñ zemherīri toñdırup sūzendegānuñ hep

46. Şovuqlatdum yine hayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

firār it:

1. **firār itmişdür:-miş, -dür**

Kaside 9

Mısra: 32

Kaçmak.

31. Ğaraż bozmaķsa ger cünd-i şitāyı

32. Firār itmişdür ol bir hayli demdür

firāvān:

1. **firāvān:**

Gazel 47

Mısra: 22

Far. Bol, çok, aşırı.

21. Zīver-i dūş-ı mübāhātum eger olmazsa

22. Hāķ bu kim ferve-i semmūr firāvān aĝlar

firāz ile nişib:

1. **irāz ile nişibi:-i**

Gazel 117

Mısra: 7

İniş çıkış, engebe.

7. Firāz ile nişibi deşt-i ‘aşķuñ baña yeksāñdur

8. Ser-i kühsārımı fark itmez oldum ķa‘r-ı çāhumdan

firkat:

1. **firkati:-i**

Kaside 3

Mısra: 37

Ayrılık.

37. Bir büt-i ‘işve-ĝirin firkati ķār itdi dile

38. Ķomadı genc-i derūnumda benüm şabr u ķarār

2. firķatin:-in

Gazel 80

Mısra: 6

Ayrılık.

5. Lerze-bağış olmada uymaz vaşla

6. Firķatin táb-ı tebin çok gördük

3. firķati:-i

Gazel 92

Mısra: 6

Ayrılık.

5. Zīver-i ağüş-ı ağıār oldıgun gördükçe ben

6. Firķati itdüm temenni vakt-i vuslatdan bedel

fiten:

1. fitendür:-dür

Gazel 107

Mısra: 2

Fitneler.

1. Eşrefüm 'āleme āşüb-figendür nıgehüm

2. Bir 'aceb 'arbede-engīz fitendür nıgehüm

fitili al:

1. fitili alduk:-du, -ķ

Müfret 3

Mısra: 2

Duyguları alevlenmek.

1. Üftāde-i hūbān-ı Yeñişehr-i Fenāruz

2. Alduk fitili mūm gibice şimdi yanaruz

fitne:

1. fitneler:-ler

Tahmis 6

Mısra: 10

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

9. Kūşe-i zīr-i fesūñde gizledükçe perçemün

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestürdur

2. fitne:

Kaside 9

Mısra: 29

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī
30. Neden bu şûr u ğavġā mültezemdür

3. **fitne:**

Kaside 13

Mısra: 11

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

11. Fitne devründe nihān oldu meger
12. Çeşm-i ħvāb-ālūd-ı yārı ide yer

4. **fitne:**

Gazel 55

Mısra: 7

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

7. Āyā nedendür eylemiyor fitne meyl-i ħ'āb
8. Oldukça çeşm-i yārdan efsāne gūş-ı nāz

5. **fitne:**

Gazel 83

Mısra: 3

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

3. Fitne mebhūt-ı hirās-ı şer ü şûr-ı ġamzeñ
4. Siħr ħayret-zede-i baħş-i fūnūn nigeħūñ

6. **fitneyi:-y, -i**

Gazel 107

Mısra: 10

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

9. Fem-i dil-berden alındı bu ġazel ey 'İzzet
10. Dir iken fitneyi īķāz idendür nigeħūm

7. **fitne:**

Gazel 127

Mısra: 7

Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

7. Ġamzelerden fitne dest-i çeşmüne ħançer şunar
8. Sevdigüm ħışm u ġazabla pūr-sitiz oldukça sen

fitne-engiz-i cihān:

1. **fitne-engiz-i cihān:**

Gazel 43

Mısra: 1

Dünyanın karışıklık yapanı.

1. Fitne-engîz-i cihân dîde-i mekkâruñdur
2. Şûriş-i ‘aşr u zamân gamze-i hûn-h’âhuñdur

fitne-engîz-i cihân:

1. fitne-engîz-i cihânsın:-sın

Kaside 16

Mısra: 24

Dünyanın karışıklık yaparı.

23. Uzatma sen şeh-i iklîm-i ânsın
24. Cevânsın fitne-engîz-i cihânsın

fitne-engîz-i nigâh:

1. fitne-engîz-i nigâhundan:-un, -dan

Gazel 148

Mısra: 5

Karışıklık çıkaran bakışlar.

5. Fitne-engîz-i nigâhundan emîn olmaz gönül
6. Neş’emi çeşm-i mestûn nîm-hvâb eylerse de

fitne-i dil:

1. fitne-i dilde:-de

Gazel 49

Mısra: 5

Fitne gönül.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu‘în olur
6. Ebrû vü hâl ü çeşm ü ruhı yek-kabiledür

fitne-i şûr-efzâ:

1. fitne-i şûr-efzâ:

Kaside 17

Mısra: 45

Kargaşalığı arttıran güzel.

45. Āh rû’yâ mı bu bir fitne-i şûr-efzâ mı
46. ‘İzzetâ ‘aqlum alup koymadı re’y ü tedbîr

fitne-sâz:

1. fitne-sâz:

Tahmis 6

Mısra: 13

Fitne çıkaran, ortalığı karıştıran.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz
 14. H'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

fitrāk-ı teshīr:

1. **fitrāk-ı teshīrümmedür:-üm, -de, -dür**

Gazel 37

Mısra: 10

Büyünün bağı.

9. Hep gazālān-ı hayālī itdi ṭab'um der-kemend
 10. Şimdi naḥcīr-i ḡazel fitrāk-ı teshīrümmedür

fukarā:

1. **fukarāya:-y, -a**

Kaside 4

Mısra: 34

Fakirler II zavallı, aciz, biçare(kimseler).

33. Şimdi meydāna çıkup 'arz-ı şecā'at itsün
 34. Yohsa iş mi fukarāya o kadar zulm ü ḡazab

fuşul-ı erba'a:

1. **fuşul-ı erba'a:**

Kaside 8

Mısra: 66

Dördüncü mevsim.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
 66. Fuşul-ı erba'a āmed-şüdünde ide tekrārı

fürüg-ı 'adl:

1. **fürüg-ı 'adli:-i**

Kaside 3

Mısra: 17

Adaletin ışığı.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fürüg-ı 'adli
 18. Zulmet-ābād-ı eḡālīmi ider pür envār

fürüg-ı hüsn ü ān:

1. **fürüg-ı hüsn ü ānuñ:-uñ**

Gazel 36

Mısra: 2

Güzellik ve cazibenin parlaklığı.

1. 'İzāruñ pertev-i envār-ı mihr-i hāverīdendür
2. Fūrūğ-ı hüsñ ü ānuñ şu'le-i verd-i tarīdendür

fūrūğ-ı mihr-i meserret:

1. fūrūğ-ı mihr-i meserretle:-le

Kaside 2

Mısra: 5

Sevinç güneşinin parlaklığı.

5. Fūrūğ-ı mihr-i meserretle tōldı çār cihet
6. Güm oldı ğam gibi āšār-ı zulmet-i deycūr

fūrūğ bul:

1. fūrūğ buldı:-dı

Kaside 4

Mısra: 3

Parlamak.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūğ
4. Ahter-i tāli'imüz qalmış iken zīr-i seḥāb

fūrū-tāfte:

1. fūrū-tāfte:

Kaside 5

Mısra: 14

Değersiz kumaş.

13. Bir şema' ki pervānesi hūrşīd-i cihān tāb
14. Envārı fūrū-tāfte her cā Yeñişehr'e

fūrūzān ol:

1. fūrūzān olsa:-sa

Kaside 13

Mısra: 55

Parlamak.

55. Kevkeb-i bahtum fūrūzān olsa da
56. Mihr-i iqbālüm dıraḥşān olsa da

fūsūnger:

1. fūsūngeri:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Sihirli, çekici, büyüleyici II sevgili.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri
 34. Ol şûh-ı mâh-peykeri ol mihr-i enveri

fütâde-i nâçâr:

1. fütâde-i nâçârı:-ı

Kaside 2

Mısra: 80

Çaresiz düşkün II çaresiz âşık.

79. Raķīb-i dūnı kılup maķrem-i ĥarīm-i vişāl
 80. İder fütâde-i nâçârı ĥard ile mehcūr

fütūr gel:

1. fütūr geldi:-di

Kaside 2

Mısra: 96

Usanmak, bıkmak.

95. Yeter yeter bu kadar faķr-i nā-be-cā ‘İzzet
 96. Du ‘āya eyle ser-āġāz ĥab ‘a geldi fütūr

füyüz:

1. füyüzı:-ı

Gazel 54

Mısra: 14

Feyizler.

13. ‘Aceb mi nazmda engüşť-nümāyisek ‘İzzet
 14. Füyüzı ĥātem-i ‘ālī-cenābdan aluruz

füzün:

1. füzün:

Kaside 13

Mısra: 61

Far. Çok, ziyade.

61. Böyle kalursa eger ‘aşķum füzün
 62. Olurum bī-şübhe kıys ‘a hem-cünün

2. füzün:

Gazel 64

Mısra: 2

Far. Çok, ziyade.

1. Ey mäh-ı ruhı pertev-i mähıyyet-i elmās
2. Hüsnuñle füzün şa'ş'a-i behcet-i elmās

3. **füzün:**

Gazel 102

Mısra: 9

Far. Çok, ziyade.

9. Gıtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. 'Uşşāk ğamuñdan hiç uşansun mı efendüm

füzūni-i ğam:

1. **füzūni-i ğamdan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Çok fazla keder.

45. Ahvālūmi tıyanlar acır sīne-çāk olur
46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

füzūn-ter:

1. **füzūn-ter:**

Kaside 2

Mısra: 99

Çok fazla, pek çok.

99. Füzūn-ter eyleyüp iqbāl ü 'ömrini Mevlā
100. Kıla o āşaf-ı zīşānı dem-be-dem mesrur

2. 9. **G/Ġ**

ġaddār:

1. **ġaddār:**

Kaside 3

Mısra: 32

Zalim, merhametsiz.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdūr
32. Kōr mı āsūde ola çākerüñi ol ġaddār

2. **ġaddār:**

Kaside 16

Mısra: 46

Zalim, merhametsiz.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
 46. Dime Eşref imiş gāyetde ğaddār

ğadr:

1. ğadri:-i

Gazel 97

Mısra: 10

Zulüm, cevr, haksız muamele.

9. Cāy-ı hayālî itmişiken kaşr-ı dīde mi
 10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

gāh:

1. gāh:

Kaside 6

Mısra: 141

Bazen, ara sıra.

141. Geh sitāyîşler idüp gāh du'alar eyler
 142. Şaded-i luţfdadur iş bu faķīre her ān

2. gāh:

Kaside 13

Mısra: 47

Bazen, ara sıra.

47. Gāh olup ol şāh-ı hüsnüm kec-küleḥ
 48. Egrilür ağzum gelür baña veleḥ

3. gāh:

Gazel 46

Mısra: 13

Bazen, ara sıra.

13. Gāḥ olur kim aşlı yok bir va'd-ı bī-incāz ile
 14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

4. gāh:

Gazel 81

Mısra: 8

Bazen, ara sıra.

7. Luţf iderken eyler āġāz-ı 'itāb-ı nā-be-cā
 8. Gāḥ memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetūñ

gāh gāh:

1. **gāh gāh:****Gazel 28**

Mısra: 8

Ara ara, bazen.

7. Gül-i ruḥı kızarup farṭ-ı şerm ü ḥacletden

8. Mişāl-i şu 'le-i cevvēle gāh gāh döner

gāh u bī-geh:1. **gāh u bī-geh:****Kaside 8**

Mısra: 43

Vakitli vakitsiz.

43. 'İzār-ı âteşinüñ gāh u bī-geh yād ile cānā

44. 'Alevlenmekdedür kânūn-ı dilde ḥasretüñ nārı

gāhī:1. **gāhī:****Gazel 9**

Mısra: 9

Bazen, zaman zaman.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz

10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

2. **gāhī:****Kaside 16**

Mısra: 12

Bazen, zaman zaman.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber

12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

3. **gāhī:****Gazel 25**

Mısra: 10

Bazen, zaman zaman.

9. Ḥayrānıyam mu 'āmele-i dil-firibinüñ

10. İtdükçe gāhī 'āşıka va 'd-i vişāller

gāhice:1. **gāhice:****Kaside 6**

Mısra: 117

Bazen, ara sıra.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice oldukça süvār

118. Berg-i güldür şanasın düş-ı şabā üzre hemān

2. gāhice:

Gazel 143

Mısra: 14

Bazen, ara sıra.

13. ‘İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

3. gāhice:

Gazel 149

Mısra: 8

Bazen, ara sıra.

7. Zencīr ider miyüz bu kadar kı̄l ü kı̄l biz

8. Kāküller el uzatmasa gāhice düşına

ğālib:

1. ğālib:

Kaside 17

Mısra: 23

Üstün gelmek.

23. Didi hāy ‘İzzet’ümüñ vāhimesi ğālib imiş

24. Bağ neler kırdı derūnunda bu sâ‘atde fakīr

ğālibā:

1. ğālibā:

Tahmis 6

Mısra: 20

Zannıma göre.

19. Giceler āh itdiğin tıydum o şūḥ-ı şīvekār

20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

2. ğālibā:

Gazel 86

Mısra: 13

İhtimal, ihtimal ki, zannıma göre.

13. Cihānda ‘İzzet-i şeydāya ğāliba maḥsūs

14. Bu ‘āşıkāne terāne bu şā‘irāne ğazel

3. ğāliba:

Gazel 156

Mısra: 3

İhtimal, ihtimal ki, zannıma göre.

3. Ğālibā bezm-i maḥabbetde kebāb eyleyecek

4. Döndürür sīḥ-i sitemle dil-i pür-zārumızı

ġālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret:

1. ġālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 74

Yardımın meydan savaşının galibi.

73. Haqq Te‘ālā kıla ol āşaf-ı şāhib-seyfi

74. Dā’imā ġālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret

ġālip it:

1. ġālip ide:-e

Kaside 4

Mısra: 56

Yenmek.

55. Eyleyüp zātuñi āsīb-i kederden maḥfūz

56. Haşmuña ġālip ide ḥazret-i Rabbü’l-erbāb

ġāliye-sāy-ı nuşret:

1. ġāliye-sāy-ı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 58

Yardımın attarı.

57. Nāfe-i ḥulkunuñ evşāfı yazıldıkça olur

58. Zülf-i müşgīn-i süḥan ġāliye-sāy-ı nuşret

ġaltīde:

1. ġaltīde:

Kaside 4

Mısra: 29

Yuvarlanmış.

29. Haşmınuñ kelle-i bī-devleti ġaltīde olur

30. Olmadan tīġi daḥı ser-zede-i künc-i kırāb

ğaltıde-i hāk-i hüsrān:**1. ğaltıde-i hāk-i hüsrān:****Kaside 6**

Mısra: 76

Hüzün toprağına yuvarlanmış.

75. Hātır-ı düşmenine gelse hayāl-i tîği

76. Seri der-ân ola ğaltıde-i hāk-i hüsrān

ğam:**1. ğam:****Kaside 2**

Mısra: 6

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

5. Fürûğ-ı mihr-i meserretle tıldı çār cihet

6. Güm oldı ğam gibi âşār-ı zulmet-i deycūr

2. ğam:**Kaside 4**

Mısra: 43

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

43. Ğam u endūh-ı cihān nātıka-bend oldı baña

44. Nār-ı hırmān-ı emāni cigerüm itdi kebāb

3. ğam:**Kaside 5**

Mısra: 8

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

7. Girdi eline ceşş-i sürūrun bu yakında

8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pā Yeñişehr'e

4. ğam:**Gazel 6**

Mısra: 1

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

1. Bī-yār neş'e-yāb olamam ğam gelür baña

2. Devr-i piyāle halka-i mātem gelür baña

5. ğamdur:-dur**Kaside 9**

Mısra: 4

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

3. Nağam-rîz oldu bûlbûller çemende
4. Açıldı gence-i hâtır ne ğamdur

6. **ğam:**

Gazel 17

Mısra: 8

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

7. 'Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemüñ seyr it
8. Kimine neş'e kimine ğam u aḥzān ider īrāş

7. **ğamuñla:-uñ, -la**

Gazel 98

Mısra: 8

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

7. Tabībüm itmez iseñ şerbet-i lebüñle devā
8. Ölür ğamuñla bu bīmār olan gönülceğizüm

8. **ğamlar:-lar**

Gazel 98

Mısra: 11

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi
12. O bī-vefāya heveskār olan gönülceğizüm

9. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 100

Mısra: 14

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

13. Hep hâtır-ı 'İzzet' de varur sâkin olurдум
14. 'Ālemde senüñ ey büt-i 'işve ğamuñ olsam

10. **ğamuñdan:-uñ, -dan**

Gazel 102

Mısra: 10

Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert.

9. Gıtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. 'Uşşāk ğamuñdan hiç uşansun mı efendüm

ğam-hāne:

1. **ğam-hānemüze:-müz, -e**

Gazel 93

Mısra: 5

Keder evi II Gönül.

5. Bu gice ğam-ĥānemüze gelmeñüz
6. İhtemele yeĥtemilu ihtimal

ġam-h'ār:

1. ġam-h'ār:

Kaside 16

Mısra: 39

Ğam çeken, kederlenen, tasalanan, üzülen.

39. Dir Eşref aña Aĥmed olma ġam-h'ār
40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

ġam-ı bisyār:

1. ġam-ı bisyāra:-a

Gazel 97

Mısra: 12

Çok keder, sıkıntı.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıġun
12. Destünden āh anuñ ġam-ı bisyāra uğradum

ġam-ı derün:

1. ġam-ı derūnumı:-um, -ı

Gazel 89

Mısra: 10

Yürek kederi.

9. Bīrūn-ı ĥadd-i fehmdür ekdār-ı cān-ĥırāş
10. Bilmez ġam-ı derūnumı bir tıfl-ı ĥurde-sāl

ġam-ı hicrān:

1. ġam-ı hicrāna:-a

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Ayrılık acısı.

55. Bīdād-ı çarĥdan nedür 'İzzet şikāyetüñ
56. Beñzer ki ħalmadı ġam-ı hicrāna tākātuñ

ġam-ı zülf-i nigār:

1. ġam-ı zülf-i nigār:

Gazel 160

Mısra: 1

Put gibi güzel sevgilinin kederi.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigār açma beni
2. Kütudan şıçramasun h̄arice mār açma beni

ğamze:

1. **ğamzeler:-ler**

Kaside 7

Mısra: **28**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

27. Dīde-i h̄astesidür ‘İzzet-i bīmāra ṭabīb
28. Kō reg-i nabż-ı dile ğamzeler ursun neşter

2. **ğamzesi:-s, -i**

Kaside 10

Mısra: **21**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

21. Ğamzesi mā’il-i bī-dad ise meh-pārelerin
22. Dergeh-i dāver-i zī-şāna mürūr eyleyelüm

3. **ğamzeler:-ler**

Gazel 17

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

1. O h̄unī ğamzeler ‘uşşāka bīm-i cān ider īrāş
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i şad iḥsān ider īrāş

4. **ğamze:**

Gazel 21

Mısra: **10**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

9. K’ist k’ez h̄unī-i çeşmeş be-rehāned cān-rā
10. Ğamze her laḥza şehīd-i çü menī mī-cūyed

5. **ğamzesi:-si**

Gazel 23

Mısra: **2**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

1. Nigāhı cūr’a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür
2. Amān bilmez o h̄unī ğamzesi bir özge āfetdür

6. **ğamzeñ:-ñ**

Gazel 35

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ hikāye-güzār-ı sinān mıdur

7. ğamzeñle:-ñ, -le

Gazel 118

Mısra: 7

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

7. Nigāhuñ mest olup ğamzeñle hem-dest-i tegāfüldür
8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi ḥālā ser-girānsın sen

8. ğamzelerden:-ler, -den

Gazel 127

Mısra: 7

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüne ḥançer şunar
8. Sevdigüm ḥışm u ğazabla pür-sitiz olduğça sen

9. ğamzeñ:-ñ

Gazel 128

Mısra: 7

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülük
8. Dāğlar sinemde kalmış naḳş-ı pāy-ı nev-zemīn

10. ğamzeñ:-ñ

Gazel 131

Mısra: 11

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

11. Çeşm-i mestūñ derdi ğamzeñ fikri bī-tāb eyledi
12. Raḥm idüp ḥāl-i dil-i bīmāra baḳ Allāh içün

11. ğamze:

Gazel 156

Mısra: 10

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

9. Naḳd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar
10. Ğamze tek ṭurmadı fesh eyledi bāzārümüzü

12. ğamzesi:-si

Gazel 130

Mısra: 7

Göz süzerek göz ucu ile bakma, göz kuyruğunda görülen gönül çekici hareket, göz kırpma.

7. Hün-h'ārılıkda ğamzesi bulmuşdı iştihār
 8. Dağı o ħurde-sāl leb-ālūd-ı şır iken

ğam-zedegān:

1. **ğam-zedegān:**

Kaside 2

Mısra: 21

Kedere yakalanmışlar.

21. Bu vakt o vakt-i feraħdur ki cümle ğam-zedegān
 22. Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr

ğamze-i 'ayyāş:

1. **ğamze-i 'ayyāşuñ:-uñ**

Gazel 126

Mısra: 1

İçkiden sarhoş olmuş yan bakış.

1. Dil-berā ğamze-i 'ayyāşuñ için
 2. Beni öldürme güzel başuñ için

ğamze-i dil-ber:

1. **ğamze-i dil-ber:**

Gazel 56

Mısra: 14

Gönül alan güzelin yan bakışı.

13. Hāl-i 'uşşāk-ı perīşānı tecessüsde yine
 14. 'İzzetā ğamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

ğamze-i dil-ber:

1. **ğamze-i dil-berde:-de**

Kaside 13

Mısra: 14

Gönül alan güzelin yan bakışı.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān
 14. Ğamze-i dil-berde kalmışdur hemān

ğamze-i fettān:

1. **ğamze-i fettānuñ:-uñ**

Gazel 137

Mısra: 6

Fitne çıkaran yan bakış.

5. 'İyddur işte gelen buseye amâdelerüz
6. kaçma kurbānuñ olam ğamze-i fettānuñ için

ġamze-i hūn-h'āh:

1. ġamze-i hūn-h'āhuñdur: -uñ, -dur

Gazel 43

Mısra: 2

Kan isteyen yan bakış.

1. Fitne-engīz-i cihān dīde-i mekkāruñdur
2. Şūriş-i 'aşr u zamān ġamze-i hūn-h'āhuñdur

ġamze-zenān:

1. ġamze-zenān:

Kaside 6

Mısra: 40

Yan bakışla vuran.

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'aynı
40. Fī'l-meşel 'aynīdür ol zabyın olur ġamze-zenān

ġaraż:

1. ġaraż:

Kıt'a 4

Mısra: 1

Gaye, maksat, amaç.

1. Tek toħmı bırakmağdı ġaraż çift işi ma'lūm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

2. ġaraż:

Kaside 9

Mısra: 31

Gaye, maksat, istek.

31. Ġaraż bozmağsa ger cünd-i şitāyı
32. Firār itmışdür ol bir hayli demdür

3. ġaraż:

Kaside 16

Mısra: 47

Gaye, maksat, amaç.

47. Ğaraž taġlīt-i Aħmed' dūr bu sözden
 48. Düşürsin tek anı 'uşşāk gözden

4. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 1

İstek.

1. Geşt-i sünbülzârdan bir bû ğaraž
 2. Büy-ı sünbüldeñ dağı ġisû ğaraž

5. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 2

Gaye, maksat, istek.

1. Geşt-i sünbülzârdan bir bû ğaraž
 2. Büy-ı sünbüldeñ dağı ġisû ğaraž

6. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 4

Gaye, maksat, istek.

3. Nergisüñ bağdum çemende çeşmine
 4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraž

7. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 6

İstek.

5. Leblerüñden ey tabīb-i cān u dil
 6. Haste-i hicrāna bir dārū ğaraž

8. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 8

Gaye, maksat, istek.

7. Gizleme māfī'z-zamīrūñ yārdan
 8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraž

9. ğaraž:

Gazel 68

Mısra: 10

Gaye, maksat, istek.

9. Kānd-rīz olmaḳdasın ‘İzzet yine
10. Söyle ne ey tūṭī-i ḥoş-gū ġaraż

10. **ġaraż:**

Gazel 120

Mısra: 13

Gaye, maksat, istek.

13. Ġaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmaḳ gerek yoḥsa
14. Güzeller hīç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte ḥālinden

11. **ġaraż:**

Gazel 140

Mısra: 15

Gaye, maksat, istek.

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür ‘İzzet ġaraż
16. Rişte-i naẓmı çekerüz sū-be-sū

ġāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum:

1. **ġāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum:-u, -y, -um**

Gazel 81

Mısra: 6

Gece baskınının yağma yapan gözleri.

5. Bezm-i fikrüm tār u mār itdi hevā-yı perçemi
6. Ya‘ni ġāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum bir āfetüñ

ġāret-i kālā-yı hıred:

1. **ġāret-i kālā-yı hıredde:-de**

Kaside 6

Mısra: 41

Akıl kumaşının yağmalanması.

41. Ġaynlar ġāret-i kālā-yı hıredde çālāk
42. Fāsı şūriş-fiken-i ḥāṭır olur bir fettān

ġār-ı dil:

1. **ġār-ı dilde:-de**

Kaside 2

Mısra: 9

Gönül mağarası.

9. Tavaṭṭun itmişiken ġār-ı dilde rūbeh-i gam
10. Kılındı ṭaṇṭana-i ṭabl u kerre- nāy ile dūr

ġarīb:

1. ġarībdür:-dür

Kaside 18

Mısra: 4

Tuhaf, acayip.

3. Rāmiz rumūz-ı fenn-i belāğatda bī-‘adīl

4. Eş‘ār-ı Fevzī-i sūhan-ārā ġarībdür

ġark eyle:

1. ġark eyleye:-y, -e

Kaside 7

Mısra: 50

Boğmak.

49. Olsa hāşiyet-i eşyāya tebeddül fermā

50. Āb iħrāk ide ġark eyleye nīrān-ı saķar

ġarka-i envār-ı temāşā:

1. ġarka-i envār-ı temāşā:

Gazel 5

Mısra: 8

Eğlencenin nuruna boğulma.

7. Sen her ne zamān ‘arz-ı cemāl itseñ ölürler

8. Bu dīdelerüm ġarka-i envār-ı temāşā

ġarka-i feyzi:

1. ġarka-i feyzi:-i

Gazel 96

Mısra: 14

Bolluğa boğulma.

13. Şun o peymāne-i hāşı ki olur

14. Ġarka-i feyzi ‘umūm-ı ‘ālem

ġarka-i girdāb-ı keder:

1. ġarka-i girdāb-ı keder:

Gazel 48

Mısra: 6

Üzüntü girdabına batılması.

5. Lücce-i ye's-i vişāle düşürüp felek dili
6. Olmada ğarķa-i girdāb-ı keder 'āşıklar

ġarķa-i lücce-i bahşāvis:

1. ġarķa-i lücce-i bahşāyişidür:-i, -dür

Kaside 7

Mısra: 42

Merhamet denizine batma.

41. Huşk u ter vāye-pezīr-i keremi olmağla
42. Ğarķa-i lücce-i bahşāyişidür baħr ile berr

ġarķ-ı 'arak:

1. ġarķ-ı 'arak:

Gazel 78

Mısra: 3

Terden boğulmak.

3. Ne dem ki hāl-i 'izaruñ görürse ġarķ-ı 'arak
4. Olur dü merdümüñ çeşmüm āba müstağrak

ġarķ-ı baħr-lā:

1. ġarķ-ı baħr-lā:

Gazel 57

Mısra: 14

Utanma denizine batma.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necīb'e 'arz için
14. Ğarķ-ı baħr-ı hacletüz şerm ile āb altundayuz

ġavġā:

1. ġavġā:

Kaside 9

Mısra: 30

Far. Döğüşme, gürültü.

29. Nedür bu fitne vü āşūba bādī
30. Neden bu şūr u ġavġā mültezemdür

2. ġavġā:

Gazel 52

Mısra: 6

Far. Döğüşme, gürültü.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kıl ile kâle
6. 'Uşşāk miyānunda bu ğavġā karışıkdur

3. ğavġāda:-da

Gazel 58

Mısra: 8

Far. Döğüşme, gürültü.

7. Ser-fürü itse rakīb 'āşıkā her dem ne 'aceb
8. Kangı ğavġāda 'Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

4. ğavġaları:-lar, -ı

Gazel 134

Mısra: 10

Far. Döğüşme, gürültü.

9. Nās ile hīç eylemez 'ākıl ü dānā cedel
10. Başına ğavġaları cāhil olandur alan

ġāyet:

1. ġāyet:

Müfret 4

Mısra: 1

Çok, oldukça.

1. Şīvesi nāzı müselleḡ hūsni ġāyet bī-bedel
2. Görmedüm 'İzzet hüseyḡ Aġa'ya beñzer bir güzel

2. ġāyet:

Kaside 11

Mısra: 18

Son, nihāyet.

17. Cūdına hīç nihāyet yokdur
18. Luṭf u iḡsānına ġāyet yokdur

3. ġāyet:

Gazel 96

Mısra: 5

Çok, pek, epey.

5. Lāne-sāz olmasa ġāyet hoş idi
6. Bām-ı iḡbālde büm-ı 'ālem

4. ġāyet:

Gazel 129

Mısra: 17

Çok, pek, epey.

17. Ğāyet de ẓarīb oldı fenāsı Yeñişehr'in
18. Bir başka revîş-i ẓavr u edāsı Yeñişehr'in

5. ğāyet:

Gazel 141

Mısra: 5

Çok, pek, pek çok, son derece.

5. Yolum urdı beni azdırdı ğāyet nefis ile şeytān
6. Ẓarīk-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla' llāh

6. ğāyetde:-de

Gazel 162

Mısra: 14

Çok, oldukça.

13. 'İzzetā ẓaşr-ı vişāle çık otur
14. Korkma ğāyetde ẓavīdür temeli

7. ğāyetde:-de

Kaside 16

Mısra: 46

Çok fazla.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
46. Dime Eşref imiş ğāyetde ğaddār

ğayn:

1. ğaynlar:-lar

Kaside 6

Mısra: 41

Arap alfabesinin on dokuzuncu, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi ikinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 1000'dir].

41. Ğaynlar ğāret-i kālā-yı hıredde çālāk
42. Fāsı şūriş-fiken-i hātır olur bir fettān

ğavr:

1. ğayre:-e

Gazel 130

Mısra: 3

Başkası, başkaları II rakip.

3. Ğayre perestiş itmesi emr-i ğarībdür
4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bī-naẓır iken

2. ğayre:-e

Gazel 131

Mısra: 14

Başkası, başkaları II rakip.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle bakdığı ma'lūm līk

14. İzzetā sen ğayre bakma yāre bak Allāh için

3. ğayrı:-ı

Gazel 136

Mısra: 2

Başkası, başkaları II rakip.

1. İtdüñ hadeng-i cevrine sīnemi nişān

2. Ğayrı elinden āh senüñ zālīm el-amān

ğayret:

1. ğayretle:-le

Gazel 19

Mısra: 6

Çaba, azim.

5. Hem-āġüş oldıġun ḥvābumda görsem bir şeb aġyāra

6. Olur ğayretle peydā pister ü bālinden feryād

2. ğayretle:-le

Gazel 19

Mısra: 6

İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba.

5. Hem-āġüş oldıġun ḥvābumda görsem bir şeb aġyāra

6. Olur ğayretle peydā pister ü bālinden feryād

ğayrı:

1. ğayrı:

Kaside 1

Mısra: 69

Artık, bundan başka.

69. 'İzzetā lāfi koyup ğayrı efendüñçün kıl

70. Kulluġuñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

2. ğayrı:

Kaside 5

Mısra: 65

Artık, bundan başka.

65. Ğayrı bilinür mer-tebe-i ʿıtab-ı bülendüm
 66. Âşârım olur gün gibi peydâ Yeñişehr'e

3. Ğayrı:

Kaside 8

Mısra: 47

Artık, bundan böyle.

47. Ğazelde 'İzzetâ pâyân-pezîr oldu yeter Ğayrı
 48. Muḥâlîf rûzgârından şitānuñ iştikâ-kârı

4. Ğayrı:

Kaside 17

Mısra: 32

Artık, bundan böyle.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānî
 32. Şimdi geldüm kim olur Ğayrı bu esrāra ḥabîr

5. Ğayrı:

Gazel 41

Mısra: 12

Artık, bundan böyle.

11. Hücre-i dilde celîs-i Ğamdan
 12. Çekilün Ğayrı ibâlar demidür

6. Ğayrı:

Gazel 44

Mısra: 12

Artık, bundan böyle.

11. Dün Ğülsitân-ı kūyına itdün şabâ güzer
 12. Ğayrı esüp savurmaların rûzgâridur

7. Ğayrısı:-ı, -sı

Gazel 82

Mısra: 11

Başkası, başka kimse.

11. Yârdan Ğayrısı güncîde degül sultānum
 12. Külbe-i 'âşık-ı şeydâ küçicükdür küçicük

8. Ğayrılarla:-lar, -la

Gazel 119

Mısra: 11

Başkası, başka kimse.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizâcuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvâya aşla rağbet itmezsin

9. **ğayrı:**

Gazel 129

Mısra: 14

Artık.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefâsın
14. Eskitdi bizi ğayrı ezâsı Yenişehir'in

10. **ğayrı:**

Gazel 144

Mısra: 13

Artık.

13. Boğulduk va' de-i būs u kenāruñla yeter ğayrı
14. Bizi keştî-süvār-ı ârzü itme serāb üzre

11. **ğayrı:**

Gazel 159

Mısra: 13

Artık, bundan böyle.

13. 'İzzetā luṭfî nedür ğayrı güdāz u sūzuñ
14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacağ dem geld

ğazab:

1. **ğazab:**

Kaside 4

Mısra: 34

Hiddet, öfke.

33. Şimdi meydāna çıkup 'arz-ı şecā' at itsün
34. Yohsa iş mi fuḳarāya o kadar zulm ü ğazab

ğāza-i berg-i ğaddār:

1. **ğāza-i berg-i ğaddārıdur:-ı, -dur**

Gazel 44

Mısra: 10

İnsafsız yaprağın savaşı.

9. Verd-i behişte māye-i şerm ü hicāb olur
10. Reng-i ḫayā ki ğāza-i berg-i ğaddārıdur

ğazālān-ı havāl:

1. ğazālān-ı hayālī:-i

Gazel 37

Mısra: 9

Ceylanların hayalleri.

9. Hep ğazālān-ı hayālī itdi tab‘um der-kemend

10. Şimdi naḥcīr-i ğazel fitrāk-ı teşhīrūm dedür

ġazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı tab‘:

1. ğazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı tab‘dur:-dur

Gazel 86

Mısra: 5

Sıcak çölün vahşi ceylanı.

5. Ğazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı tab‘dur beñzer

6. Musahḥar olmamda āhū-yı remāna ğazel

ġazāl-ı vahşi-i şahrā:

1. ğazāl-ı vahşi-i şahrāy:-y, -ı

Gazel 15

Mısra: 9

Çölün vahşi ceylanı.

9. Ğazāl-ı vahşi-i şahrāyı şayda hīç ta‘ab çekmez

10. O rem-hū āfeti āġūş-ı vişale rām alan ‘İzzet

ġazāl:

1. ġazālın:-ın

Gazel 1

Mısra: 13

Ahu, ceylan II sevgili.

13. Ol ġazālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur ‘İzzetā

14. Sürme-i ḥayret gelügīr-i maḳāl olmuş saña

ġazanfer-savlet:

1. ġazanfer-savlet:

Kaside 8

Mısra: 28

Kahramanca saldıran.

27. Dil-āver dāver-i ceng-āver-i ehl-i hūner-perver

28. Ğazanfer-savlet ü remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī

ġāze:

1. **ġāzeden:-den**

Gazel 124

Mısra: 4

Kadınların süslenmek maksadıyla yüzlerine sürdükleri kırmızı renkli düzgün, allık.

3. Nev-‘arūs-ı hüsni olmaz cāme-püş-ı ‘āriyet

4. Reng-i ruhsār-ı dil-ārāsı berīdūr ġāzeden

ġāze-i ruhsāre-i hūr:

1. **ġāze-i ruhsāre-i hūr:**

Kaside 10

Mısra: 18

Cennet kızının yanağının kırmızılığı.

17. Varsa bismi’ l-gede-i ‘aşkda kurbān olmuş

18. Hūnını ġāze-i ruhsāre-i hūr eyleyelüm

ġazel:

1. **ġazelde:-de**

Kaside 8

Mısra: 47

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

47. Ėzelde ‘İzzetā pāyān-pezīr oldu yeter ġayrı

48. Muġālif rūzgārından ŗitānuñ iŗtikā-kārı

2. **ġazeller:-ler**

Gazel 10

Mısra: 3

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

3. Kimi ŗarkı kimisi tāze ġazeller okusun

4. Kimisi eylesūñ āġāze-i hey hey ne ŗafā

3. **ġazel:**

Gazel 12

Mısra: 13

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

13. Böyle rindâne ğazel ٲarhına ol mahveşüñ
 14. ‘İzzetâ dîde-i mestânesidür cümle sebeb

4. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 1

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

1. İdinse sîne-i çâki n’ola nişâne ğazel
 2. Degül mi ٲurre-i müşğîn-i nazma şâne ğazel

5. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 2

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

1. İdinse sîne-i çâki n’ola nişâne ğazel
 2. Degül mi ٲurre-i müşğîn-i nazma şâne ğazel

6. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 4

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

3. Olur nişîmen-i nesr-i felekle düş-â-düş
 4. Tezerv-i ma’niye oldukça âşyâne ğazel

7. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 6

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

5. Ğazâl-ı vahşi-i hāmûn-ı ٲab’dur beñzer
 6. Musahhar olmamda âhû-yı remāna ğazel

8. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 8

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

7. Olur günüde-i mehd-i füsün tıfl-i sühan
8. İdince dāyeveş āgāze-i fesāne ğazel

9. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 10

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

9. Kesād-ı ma‘rifet ol rütbe sūḳ olurdu ḥarāb
10. Becā-yı emti‘a ḳonsa raf-ı dükkāna ğazel

10. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 12

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı āteşin-i yārda ḥaṭ
12. Şaḥā’ife yazayum ben de yana yana ğazel

11. ğazel:

Gazel 86

Mısra: 14

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

13. Cihānda ‘İzzet-i şeydāya ġālība maḥsūs
14. Bu ‘āşīḳāne terāne bu şā’irāne ğazel

12. ğazel:

Gazel 107

Mısra: 9

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

9. Fem-i dil-berden alındı bu ğazel ey ‘İzzet
10. Dir iken fitneyi īḳāz idendür nigeḥüm

13. ğazel:

Gazel 113

Mısra: 11

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

11. Eş'ara gâzel söylemege tevbelüyüm lîk
 12. 'İzzet kalem-i nâdire-perdâza kâpıldum

14. **gâzeli:-i**

Gazel 114

Mısra: 15

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

15. Gördi çün bu gâzeli eyledi taḥsîn ol şûh
 16. Didi âh 'İzzet'imüñ ṭab'uña pek ḥayrānum

15. **gâzeller:-ler**

Gazel 132

Mısra: 13

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

13. Gel meskenüñe siḥr gibi söyle gâzeller
 14. Var şöhretüñi diñle Buḥārā vüYemen'den

16. **gâzel:**

Gazel 147

Mısra: 13

Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

13. 'İzzet gâzel mi söylenür eş'âr mı olur
 14. Âşâr-ı ṭab'-ı ḥusrev-i siḥr-âver üstüne

gâzelcik:

1. **gâzelcik:**

Kaside 2

Mısra: 73

Gazel.

73. Şikeste-beste eger bir gâzelcik 'arz itsem
 74. Ḥuzûr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstûr

gâzel-i âbdâr:

1. **gâzel-i âbdârımı:-ım, -i**

Gazel 111

Mısra: 15

Güzel, renkli gazel.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāz dur sözüm

ġazel-i pür-halel:

1. ğazel-i pür-halel: -üm

Kaside 6

Mısra: 132

Çok eksikleri olan gazel.

131. Dā'imā şî'rümi şābāş ile medh eyleyerek

132. İderek her ğazel-i pür halelüm istihsān

ġazel-i rengīn-ter:

1. ğazel-i rengīn-ter:

Kaside 7

Mısra: 16

Çok güzel gazel.

15. Mahfil-i ma'rifetüñ muṭrıb-ı hoş-elhānı

16. Eyler āġāze yine bir ğazel-i rengīn-ter

ġazel-i şu'le-nişār:

1. ğazel-i şu'le-nişār:

Kaside 3

Mısra: 42

Ateş saçan gazel II gönlün ateşini bildiren gazel.

41. Ben ne hācet çekeyüm hālümü i'lāna ta'ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu'le-nişār

ġazel-senc-i naġam:

1. ğazel-senc-i naġamdur:-dur

Kaside 9

Mısra: 46

Naġmelerden gazel tertip eden.

45. Görüp bu hāleti bülbül çemende

46. Neşātından ğazel-senc-i naġamdur

ġazel-i ra'nā:

1. ğazel-i ra'nāy:-y, -ı

Gazel 157

Mısra: 13

Parlak renkli gazel II güzel gazel..

13. Söyleden saña bu rengin ğazel-i ra'nâyı
 14. 'İzzetâ hâme-i Fevzî-i sühân-pîrâmı

ğazel-serâ:

1. **ğazel-serâlaruz:-lar, -uz**

Gazel 60

Mısra: 18

Gazel söyleyen.

17. 'Arz itmek için Necîb'e 'İzzet
 18. Hem-vâre ğazel-serâlaruz biz

ğazel-serâlıĝ:

1. **ğazel-serâlıĝı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 85

Gazel söylemek.

85. Ğazel-serâlıĝı terk it biraz da şâ'irce
 86. Temeddüh eyle kâşideñ ola maşûn-ı kuşûr

geç:

1. **geçmededür:-mede, -dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Vaktin ilerlemesi.

57. Selb oldı şeb-be-şeb ne için h'âb u rāhatuñ
 58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

2. **geçeydi:-e, -y, -di**

Kaside 2

Mısra: 45

Ulaşmak, değmek.

45. Nesīm-i sünbül-i hulkı geçeydi gülzāra
 46. Olurdı her varakı hem-şiyem-i kākül-i hūr

3. **geçemez:-e, -mez**

Kaside 7

Mısra: 34

Geçmek, gitmek.

33. Ya'ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rûz
 34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

4. geçmiş:-miş

Gazel 21

Mısra: 10

Anlatmak.

9. Lîk mesmû‘-ı hâķîrânem eyâ kân-ı güher

10. Ba‘zı yârân kıatı geçmiş saña ben mağdûrı

5. geçer:-er

Gazel 46

Mısra: 12

Akmak.

11. Nüşa-i fenn-i vefâyı ezber itmişlerse de

12. Mebhâş-ı bûs-ı ‘izârı ter geçer mağbûblar

6. geçüp:-üp

Gazel 95

Mısra: 3

Vazgeçmek.

3. Cûy-ı terâne kûng ile gülşen-i nâleden geçüp

4. Cedvel-i bâğ-ı şevķ olur reşha-i nâv-dân-ı ney

7. geçdûñ:-dü, -ñ

Gazel 102

Mısra: 5

Geçıştirmek.

5. Ferdâya şalup va‘d-i vişali yine geçdûñ

6. Bu va‘deye üftâdeñ inansun mı efendüm

8. geç:

Gazel 132

Mısra: 12

Vazgeçmek.

11. Şâ‘irlerin âşârı ider kıadriñi izhâr

12. Geç dâ‘iye-i terk-i ehibbâ vü vatandaşdan

9. geç:

Gazel 143

Mısra: 2

İlerleyerek gitmek.

1. Devletle gel üç çifteye vaz‘-ı kadem eyle

2. Geç şahñ-ı bahâriyyeyi reşk-i İrem eyle

10. **geçmesün:-me, -sün**

Gazel 144

Mısra: 10

Geçmek (ömrün ilerlemesi bağlamında).

9. Temāşā-yı kaddünle mazhar-ı tül-ı hayāt olsağ

10. Bizi gördükçe bāri geçmesün 'ömrüm şitāb üzre

11. **geçmem:-me, -m**

Gazel 148

Mısra: 2

Vazgeçmek.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de

2. Geçmem ol zālinden āgāz-ı 'itāb eylerse de

12. **geçer:-er**

Gazel 120

Mısra: 14

Vazgeçmek, ilgilenmemek.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmağ gerek yoḥsa

14. Güzeller hıç geçer mi 'āşık-ı āşüfte ḥālinden

13. **geçsün:-sün**

Gazel 143

Mısra: 15

Geçmek, gitmek.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün

16. Bī-çāreyi gel mazhar-ı luṭf u himem eyle

geçen:

1. **geçen:**

Gazel 118

Mısra: 5

Geçmiş olan.

5. Geçen yıl daḥı tıfl-ı şīr-ḥār-ı nāz iken şimdi

6. Şeker-rīz-i tekellüm tūti-i şīrīn-zebānsın sen

2. **geçen:**

Gazel 151

Mısra: 1

Geçmiş olan.

1. Tıfl iken daḥı geçen yıl seni āgūşumda

2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

geçiş:**1. geçiş:****Gazel 79**

Mısra: 3

*Geçiş, gitme.***3.** Naḥvetle yaķuşur mı bu âteş gibi geçiş**4.** Ben ḥāk-i pāyuña nazaruñ yok mıdur senüñ**gedā:****1. gedā:****Kaside 13**

Mısra: 71

*Düşkün, zavallı.***71.** Yā diger rütbem ki vardur ey gedā**72.** Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā**2. gedālar:-lar****Gazel 26**

Mısra: 9

*Düşkün, dilenci II âşık.***9.** Gedālar kaç´-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün**10.** Cebīni üzre ol ḥākān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var**3. gedālar:-lar****Gazel 45**

Mısra: 9

*Düşkün, dilenci II âşık.***9.** İltifāt itmez gedālar kılsa da āh u fiğān**10.** Ol şeh-i evreng-i naḥvet ḥüsnüne mağrūrdur**4. gedālaruz:-lar, -uz****Gazel 60**

Mısra: 10

*Düşkün, dilenci II âşık.***9.** Muḥtāc-ı zekāt-ı ḥüsn-i yāruz**10.** Ya´ni bir alay gedālaruz biz**5. gedāyum:-y, -um****Gazel 141**

Mısra: 2

Kul, muhtaç.

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh
2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

6. **gedālarla:-lar, -la**

Gazel 148

Mısra: 10

Düşkün, dilenci II âşık.

9. Bezme bir kez da'vet oldı resm ü rāh-ı benдеgi
10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylerse de

gedā-yı müflis-i nālīş-pezīr:

1. **gedā-yı müflis-i nālīş-pezīr:**

Kaside 13

Mısra: 74

İnlemeyi kabul eden züğürt dilenci II âşık.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey faķīr
74. Bir gedā-yı müflis-i nālīş-pezīr

gedā-yı şa'sa'a-i mäh-ı rüy:

1. **gedā-yı şa'sa'a-i mäh-ı rüyudur:-u, -dur**

Gazel 147

Mısra: 3

Yüzünün ay gibi parlaklığının dilencisi.

3. Pertev gedā-yı şa'sa'a-i mäh-ı rüyudur
4. Beyhüde şanma mihr-i felek ditrer üstüne

geh:

1. **geh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 26

Bazen, ara sıra.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yār idüm
26. Geh şād-ı lutf idüm gehi düşnām-hvār idüm

2. **geh:**

Kaside 6

Mısra: 141

Bazen, ara sıra.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du'alar eyler
142. Şaded-i lutfdadur iş bu faķīre her ān

3. **geh:****Gazel 10**

Mısra: 5

Bazen, ara sıra.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

4. **geh:****Gazel 10**

Mısra: 6

Bazen, ara sıra.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

5. **geh:****Gazel 136**

Mısra: 15

Bazen, ara sıra.

15. Geh bir kaşīde nazmı ile emr ider gehi

16. Bir böyle nev-ğazelcık ile eyler imtiḥān

6. **geh:****Gazel 143**

Mısra: 3

Bazen, ara sıra.

3. Geh tāze-nihālān-ı Yeñişehr' i temāşā

4. Geh sāye-i eşcārda āyīn-i cem eyle

7. **geh:****Gazel 143**

Mısra: 4

Bazen, ara sıra.

3. Geh tāze-nihālān-ı Yeñişehr' i temāşā

4. Geh sāye-i eşcārda āyīn-i cem eyle

gehi:1. **gehi:****Terkib-bend 1**

Mısra: 26

Bazen, ara sıra.

25. Ey hoş-dem-i vişālūne hem-bezm-i yār idüm

26. Geh şād-ı luṭf idüm gehi düšnām-ḥvār idüm

2. **gehi:****Gazel 72**

Mısra: 4

Bazen, ara sıra.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile

4. Eyledükçe gehi ol şâhid-i meh-pâre semâ‘

3. **gehi:-i****Gazel 81**

Mısra: 8

Bazen, ara sıra.

7. Luṭf iderken eyler âgâz-ı ‘itâb-ı nâ-be-câ

8. Gâh memnûnı gehi maḥzûnuyum bir âfetüñ

4. **gehî:****Gazel 116**

Mısra: 10

Bazen, ara sıra.

9. Ki ‘İzzetâ terelelli yelelli yelenter ile

10. Gehî tenen tene nâten teneyle eglenelüm

5. **gehi:****Gazel 136**

Mısra: 15

Bazen, ara sıra.

15. Geh bir kaşîde nazmı ile emr ider gehi

16. Bir böyle nev-ğazelcik ile eyler imtiḥân

gel:1. **geliyor:-i, -yor****Kaside 1**

Mısra: 4

Gelmek, işitilmek.

3. Maḥdem-i kâfile-i şevke peyâmıyla yine

4. Geliyor gûş-i dile bâng-ı derâ-yı nuşret

2. **geldi:-di****Kaside 1**

Mısra: 29

Gelmek.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

3. **gelür:-ür**

Kaside 1

Mısra: 49

Gelmek.

49. Şebşıtanında gelür hıẓmete pervānelenür
50. Şāhid-i şem'-i ruḥ-ı māh-liḳā-yı nuşret

4. **geldüñ:-dü, -ñ**

Tahmis 2

Mısra: 19

Gelmek.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā
20. Kaḡısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

5. **gelüp:-üp**

Kaside 2

Mısra: 35

Gelmek.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile
36. Şalup şufūf-ı e'ādiye oldılar manşūr

6. **gelür:-ür**

Kaside 2

Mısra: 76

Gelmek.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

7. **gelmedi:-me, -di**

Gazel 3

Mısra: 2

Gelmek, ortaya çıkmak.

1. Hoş geldüñ ey efāzıl-ı 'aşruñ ser-āmedi
2. Kim şibh ü mişlūñ 'ālem-i 'irfāna gelmedi

8. **gel:**

Gazel 3

Mısra: 5

Gel hele!Hadi.

5. Gel şimdi nev-resân-ı Yeñişehr'e kıl nigâh
6. Seyr it edâ-yı Eşref'i eţvâr-ı Ahmed'i

9. **geldi:-di**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Zaman bildiren kelimelerle beraber (erişmek, başlamak).

1. Tek tohmı bırakmağdı garaž çift işi ma'lûm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

10. **gelürse:-ür, -se**

Gazel 4

Mısra: 14

Olmak, ortaya çıkmak.

13. 'İzzet taħammül eylemeli çekmeli hemân
14. Her ne gelürse baht-ı sitemkârdan baña

11. **geldi:-di**

Kaside 5

Mısra: 29

Ulaşmak.

29. Hengâm-ı kudûmunda sımâh-ı dile geldi
30. Her sūydan âvâze-i büşrâ Yeñişehr'e

12. **gelüp:-üp**

Kaside 5

Mısra: 36

Gelmek, ulaşmak.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resîde bu zamâna
36. Tilmîzi olurlardı gelüp tâ Yeñişehr'e

13. **gelse:-se**

Kaside 6

Mısra: 75

Hatırlamak.

75. Hâtır-ı düşmenine gelse hayâl-i tîgi
76. Seri der-ân ola ğaltîde-i hâk-i hüsran

14. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 2

Görünmek, zannolunmak.

1. Bî-yâr neş'e-yâb olamam ğam gelür baña
2. Devr-i piyâle halka-i mâtem gelür baña

15. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 4

Görünmek, zannolunmak.

3. Hasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken
4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

16. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 6

Görünmek, zannolunmak.

5. Haṭṭ-ı siyāhı şafḥa-i rüyunda dil-berün
6. Tiryāk-ı zaḥm-ı ejder-i perçem gelür baña

17. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 10

Görünmek, zannolunmak.

9. Mār-ı kemer ki ser be-hem-āverdedür müdām
10. Gencīne-i vişāl muṭalsam gelür baña

18. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 12

Görünmek, zannolunmak.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk
12. Kānd-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

19. **gelür:-ür**

Gazel 6

Mısra: 14

Görünmek, zannolunmak.

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi
14. Cāhille iḥtilāṭ cehennem gelür baña

20. **gelüp:-üp**

Kaside 7

Mısra: 17

Belirmek, çıkmak.

17. Haṭṭ gelüp şafha-i ruḥsāre-i pāk-ı dil-ber
18. Oldı bir ḥāşiyeli nuşḥa-i ḥüsn ile nazar

21. **gelür:-ür**

Kaside 7

Mısra: 73

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

73. Bir senün gibi gelür 'āleme bir medḥe sezā
74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

22. **gelüp:-üp**

Kaside 8

Mısra: 9

(Zaman bildiren kelimeler veya zamāna bağılı şeylerle) Çatmak, girmek, erişmek, başlamak.

9. Gelüp şāh-ı şitā 'uryan-ten gördi hemān ol dem
10. Ser-efrāz itdi kıyāğdısı ḥil'atle kuhsārı

23. **gelürken:-ür, -ken**

Kıt'a 8

Mısra: 2

Gelmek.

1. Necībā bu gice ḥasbī-i fettān
2. Gelürken dersden oldı nümāyān

24. **gelüp:-üp**

Kaside 9

Mısra: 21

Gelmek.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhār ile hep
22. Şabā ilçi-i şāh-ı muḥteşemdür

25. **gelsün:-sün**

Kaside 9

Mısra: 98

Gelmek, ortaya çıkmak.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

26. **gel:**

Gazel 9

Mısra: 12

Gelmek II hadi.

11. İşte biz böyle tegāfûl itme koc-başuñ için
 12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbān baña

27. **gel:**

Kaside 10

Mısra: 12

Gelmek II gel hele.

11. 'İyd-ı udhiye degül mahşer-i hūbāndur bu
 12. Gel temāşāgehe bir kerre 'ubūr eyleyelüm

28. **gelüp:-üp**

Kaside 16

Mısra: 12

Gelmek II gel hele.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber
 12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

29. **gel:**

Gazel 16

Mısra: 10

Gelmek, buyurmak, şerefliendirmek.

9. Çeşm-i mestūñ gibi sen de kâfir
 10. Olma gel tā o kadar bāde-perest

30. **gelmiş:-miş**

Kaside 17

Mısra: 4

Gelmek.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
 4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde fakır

31. **geliyor:-i, -yor**

Kaside 17

Mısra: 7

Görünmek, ortaya çıkmak.

7. Kalk toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor
 8. Eyleyüp pertev-i ruhsāresi āfākı münir

32. **geldigüñi:-dig, -iñ, -i**

Kaside 17

Mısra: 21

Gelmek.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir
22. İkimizi de ider şu 'me-i tīg-i tedmīr

33. **gelmez:-mez**

Kaside 17

Mısra: 25

Gelmek, uğramak.

25. Korkma 'āşık bize dünyāda mazarrat gelmez
26. Eyleme āyīne-i kalbūñi beyhūde kesīr

34. **gelmişim:-miş, -im**

Kaside 17

Mısra: 29

Gelmek.

29. Gelmişim hāneme bā-izn-i veliyy' n-ni' amı
30. Lik māderle şıkıldum olamam şöhet-gīr

35. **geldüm:-dü, -m**

Kaside 17

Mısra: 32

Gelmek.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhāñi
32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra habīr

36. **gel:**

Kaside 17

Mısra: 33

Gelmek.

33. Gel ki bir lahzā tekellüm idelüm fırsatdur
34. Ben saña hālūmi sen de baña söyle bir bir

37. **gelür:-ür**

Gazel 19

Mısra: 2

Gelmek II duyulmak.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşgīnden feryād
2. Gelür güyā derā-yı kārban-ı Çīnden feryād

38. **gelür:-ür**

Gazel 19

Mısra: 4

Gelmek II duyulmak.

3. Ne saht olsa kibārın albine te'ir ider nle
 4. ad virse gelr khsr- pr-temknden feryd

39. **gelr:-r**

Gazel 19

Mısra: 14

Gelmek II duyulmak.

13. Sezdur 'zzet mr-i efka eylesem takdm
 14. Dr-i nazmum ki rek ile gelr Pervn'den feryd

40. **gel:**

Gazel 21

Mısra: 18

Gel hele II hadi.

17. Mnkesir olmasun yne-i f- kalb
 18. Nterlerle gel ama dilme nsr

41. **gelse:-se**

Gazel 22

Mısra: 9

Gelmek, toplanmak.

9. Hbn- cihn bir yere gelse yine bi'llh
 10. Sensin olacak Mr- dile eh-beled Amed

42. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 16

Gel hele II hadi.

15. Yimez imez sen derdle d'im zr u giryndur
 16. Tbbm gel dev kl unda bir dil-aste 'zzet var

43. **gelemez:-e, -mez**

Gazel 30

Mısra: 21

Gelmek.

21. Yokdur gelemez her ne adar itse de b-dd
 22. Bdd o hun sebep-i ratmuzdur

44. **gele:-e**

Gazel 40

Mısra: 7

Gelmek, ulamak.

7. Sīne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd
8. Şeb-i hasretde niçe çāk-ı girībān ister

45. **gelürse:-ür, -se**

Gazel 42

Mısra: 7

Gelmek.

7. Hiffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer
8. Bezm-i neşât-ı bādeye şiklet şığışmıyor

46. **geldi:-di**

Gazel 55

Mısra: 9

Gelmek.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn
10. Sāgar be-dest-i 'işve vü gīsū be-düş-ı nāz

47. **gelmez:-mez**

Gazel 77

Mısra: 7

Gelmek.

7. Māhı da 'vet eylesek gelmez bizümle şöhbete
8. Ol perī-rū kâsr-ı dāmāda gider seyrāna bak

48. **gelmeden:-meden**

Gazel 90

Mısra: 3

Ortaya çıkmak, görünmek.

3. Gelmeden haţ-ı ruhı almalı şeftālüsün
4. Puhtesinden bize bu mīvelerüñ hāmı güzel

49. **gelürüm:-ür, -üm**

Gazel 106

Mısra: 7

Gelmek.

7. Gelürüm hāneñe bir gice demüşdüñ şimdi
8. Ben nişâr-ı kâdemüñ itmegiçün cân be-kefüm

50. **gel:**

Gazel 114

Mısra: 9

Gelmek, buyurmak.

9. Gel gel ey zīver-i ser-ḥalka-i rindān-ı cihān
10. Meclis āmāde ḵuluñ şevkile dest efşānum

51. **gel:**
Gazel 131
Mısra: 10
Gelmek.

9. Bir nıgehle bāri olsun yap yıkılmış ḥātırım
10. Gel şu vīrān-ḥāneyi i 'māra baḵ Allāh için

52. **gel:**
Gazel 132
Mısra: 13
Gelmek.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle ḡazeller
14. Var şöhretüñi diñle Buḥārā vü Yemen'den

53. **gelmez:-mez**
Gazel 132
Mısra: 17
Hatırlamak.

17. Gelmez mi 'aceb ḥātırıñā zevḵ-i şebāne
18. Yād itmeyesin cünbüş-i yārān-ı kühendenden

54. **gele:-e**
Gazel 132
Mısra: 20
(Dize)uzanmak.

19. İḥvān arasında ne şafā sāḵī-i ḡül-ruḥ
20. Zānūya gele buse vire ḡonce-i dehenden

55. **gelse:-se**
Gazel 138
Mısra: 1
Gelmek II karşılaşmak.

1. Gelse mir'āt ol 'izār-ı tābdāra rū-be-rū
2. Pertevinden nūr iderdi isti'āre rū-be-rū

56. **gel:**
Gazel 138
Mısra: 10
Gelmek.

9. Hāne-i āyīneden çık bāğa ey serv-i revān
 10. ‘Aksūñi gel gör kenār-ı cūybāra rū-be-rū

57. **geldüm:-dū, -m**

Gazel 141

Mısra: 2

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla’llāh
 2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla’llāh

58. **gel:**

Gazel 143

Mısra: 16

Gelmek, buyurmak.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün
 16. Bī-çāreyi gel mazhar-ı luṭf u himem eyle

59. **gelse:-se**

Gazel 147

Mısra: 6

Gelmek.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı ‘işveyle alt ider
 6. Bir sīm-sīne gelse o sīmīn-ber üstüne

60. **gelsün:-sün**

Gazel 148

Mısra: 11

Gelmek.

11. Bezme gelsün de hemān māñi ‘degül ağyāra yār
 12. Dürc-i yākūtuñ güher-rīz-i ḥiṭāb eylerse de

61. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: 1

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

1. Yine bülbul gibi nālān olacak dem geldi
 2. Yine ‘uşşāk perīşān olacak dem geldi

62. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: 2

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

1. Yine bülbül gibi nln olacak dem geldi
2. Yine ‘uşşk perşn olacak dem geldi

63. **geldi :-di**

Gazel 159

Mısra: **4**

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

3. Ey gönül kays gibi k-ı girbn iderek
4. Ser-be-şhr v beybn olacak dem geldi

64. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: **6**

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

5. Gitdi hengm-ı gm  guşşa-i hicrn şimdi
6. Vaşl-ı cnn ile şdn olacak dem geldi

65. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: **8**

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

7. Mihr hn-ı Yeişehr’e nigehtendz olmaz
8. Dile mustağni-i hbn olacak dem geldi

66. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: **10**

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

9. Ki benüm cndan ‘azzm o server-i snem
10. ‘Arz-ı hüsn ile hrmn olacak dem geldi

67. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: **12**

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

11. Mtevr-i pes-i perde-i ebr olsunlar
12. fitb u mehe pinhn olacak dem geldi

68. **gel:**

Gazel 160

Mısra: **6**

Gelmek II gel hele!

5. O sitemkâruñ elinden ne ezâlar çekdüm
6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yâr açma beni

69. **gelmesün:-me, -sün**

Gazel 160

Mısra: 8

Gelmek, bulaşmak.

7. Tesliyet jeng-zidâ-yı dil-i muğber olmaz
8. Gelmesün âyine-i kalbe ğubâr açma beni

70. **geldi:-di**

Gazel 159

Mısra: 14

Zamanın gelmesi, yaklaşması.

13. ‘İzzetâ luṭfî nedür ğayrı güdâz u sūzuñ
14. Cân nişâr-ı reh-i cānân olacaḡ dem geld

71. **gele:-e**

Gazel 56

Mısra: 9

Gelsin.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben ḥāmūşum
10. Murğ-dil-i ḥâr-keş lâne-i kaçnūs olmaz

72. **gelmeñüz:-me, -ñüz**

Gazel 93

Mısra: 5

Gelmek.

5. Bu gice ğam-ḥānemüze gelmeñüz
6. İhtemele yeḥtemilu ihtimal

73. **gelmiş:**

Tahmis 6

Mısra: 10

....gelmiş(kişi) "sıfat fîl".

9. Kūşe-i zîr-i fesûñde gizledükçe perçemüñ
10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mesturdur

74. **gelüp:-üp**

Gazel 28

Mısra: 5

Gelmek.

5. Ne tıfıldur bu ki eyler gelüp helāk bizi
6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

75. **gelüp: -üp**

Gazel 138

Mısra: 4

Çıkmak, görünmek.

3. Cıvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
4. Haṭ gelüp oldu mu‘ārız ḥüsn-i yāre rû-be-rû

76. **gelür: -ür**

Gazel 6

Mısra: 8

Görünmek, zannolunmak.

7. Bilmem cefā mı maḳşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler ‘arż-ı hışm u ğaḳab hem gelür baña

gelen:

1. **gelenün: -ün**

Kaside 2

Mısra: 37

Gelen, doğan kişi.

37. Var añla mertebesin ol sülāleden gelenün
38. O aşl-ı pāke olan müntesib ne gevher olur

2. **gelene: -e**

Gazel 59

Mısra: 10

Ulaşan, uğrayan (kişi).

9. Tekyede herkese şeyḫ virse de evrād
10. Biz de bezme gelene sāġar-ı raḣşān virürüz

3. **gelen:**

Gazel 137

Mısra: 5

Gelen(şey).

5. ‘İyddur işte gelen bûseye āmādelerüz
6. kaçma ḳurbānuñ olam ġamze-i fettānuñ içün

gelü:

1. **gelūma: -m, -a**

Gazel 42

Mısra: 10

Boğaz.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaşf neyleyem
10. Tölmüş gelūma sürme-i hayret şığışmıyor

2. **gelūden:-den**

Gazel 56

Mısra: 9

Boğaz.

9. Her gelūden ki birer ses gele ben hāmūşum
10. Murğ-dil-i hār-keş lāne-i kaķnūs olmaz

gelūgīr-i makāl:

1. **gelūgīr-i makāl:**

Gazel 1

Mısra: 14

Boğaza takılarak güçlkle çıkan söz.

13. Ol gāzālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur 'İzzetā
14. Sürme-i hayret gelūgīr-i makāl olmuş saña

gelür git:

1. **gelür gider:-er**

Gazel 39

Mısra: 2

Gelip gitmek.

1. Meclisde tā ki sāğar-ı rahşān gelür gider
2. Sākī neşāt u guşşa-i devrān gelür gider

2. **gelür gider-er**

Gazel 39

Mısra: 1

Gelip gitmek.

1. Meclisde tā ki sāğar-ı rahşān gelür gider
2. Sākī neşāt u guşşa-i devrān gelür gider

3. **gelür gider: -er**

Gazel 39

Mısra: 4

Gelip gitmek.

3. Āmed-şud-ı gumūmuñla döndi hātırum
4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

4. **gelür gider: -er**

Gazel 39

Mısra: 6

Gelip gitmek.

5. CeZR ü med üzredür yem-i bahşâyış-ı cihân

6. Dâ'im kenâra mevce-i 'ummân gelür gider

5. **gelür gider: -er**

Gazel 39

Mısra: 8

Gelip gitmek.

7. Yenbû'-ı dilden eyleyerek cûş dem-be-dem

8. Mîzâb-ı çeşme eşk-i firāvân gelür gider

6. **gelür gider: -er**

Gazel 39

Mısra: 10

Gelip gitmek.

9. 'İzzet hünerde husrev'e mânend görmedük

10. Gerçi bu şehre hayli sühândan gelür gider

genc-i derûn:

1. **genc-i derûnumda: -um, -da**

Kaside 3

Mısra: 38

Gönüldeki hazine.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırkati kâr itdi dile

38. Komadı genc-i derûnumda benüm şabr u qarâr

gencîne:

1. **gencîne:**

Gazel 42

Mısra: 3

Hazine.

3. Gencîne kıl derûnuña esrârı yek-be-yek

4. Şanduka kâle konmasa kat kat şığışmıyor

gencîne-i lutf u mürüvvet:

1. **gencîne-i lutf u mürüvvetdür: -dür**

Gazel 23

Mısra: 14

Mutluluk ve güzelliğin hazinesi.

13. Bu nev-nazmı sezâ 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zât-ı pâke kim gencîne-i luṭf u mürüvvetdür

gencîne-i vişâl:

1. **gencîne-i vişâl:**

Gazel 6

Mısra: 10

Sevgiliye kavuşmanın hazinesi.

9. Mâr-ı kemer ki ser be-hem-âverdedür müdâm

10. Gencîne-i vişâl muṭalsam gelür baña

ger:

1. **ger:**

Kaside 3

Mısra: 1

Eğer, şayet.

1. Hâme ger olmasa bir tûṭî-i şîrîn-minkâr

2. İdemezdi şekeristân-ı sülhanda reftâr

2. **ger:**

Gazel 4

Mısra: 1

Eğer, şayet.

1. Ger iltifât olmaz ise yârdan baña

2. Bîñ luṭf olsa istemem ağıyardan bana

3. **ger:**

Gazel 5

Mısra: 6

Eğer, şayet.

5. Bi'llâh kıyâmet kopar ol kâmet ölürse

6. Ger mâ'il-i gülgeşt-i çemenzâr temâşâ

4. **ger:**

Kaside 5

Mısra: 35

Eğer, şayet.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resîde bu zamâna

36. Tilmîzi olurlardı gelüp tâ Yeñişehr'e

5. ger:

Kaside 6

Mısra: 85

Eğer, şayet.

85. 'Adli ger eylese te' lîf-i miyân-ı ezdād

86. Fem-i āhū-beçeye şîr virürdi pistān

6. ger:

Kaside 6

Mısra: 88

Eğer, şayet.

87. Şarşamaz peşşe-i nā-çîzi hücûm-ı şarşar

88. Olsa ger takviye-bahşā-yı za'ifān bir ān

7. ger:

Kaside 7

Mısra: 47

Eğer, şayet.

47. Nazar-ı hışmına ger maẓhar olursa gülşen

48. Gül ocağındaki gül-bünler olur hākister

8. ger:

Kaside 9

Mısra: 31

Eğer, şayet.

31. Ğaraẓ bozmaẓsa ger cünd-i şitāyı

32. Firār itmışdür ol bir hayli demdür

9. ger:

Kaside 13

Mısra: 27

Eğer, şayet.

27. Ger semûm-ı ẓahruñ irse gülşene

28. Gül ocağın döndürirdi külhana

10. ger:

Gazel 21

Mısra: 11

Eğer, şayet.

11. Ger der-āyîne be-bīned rūḥ-ı ḥod-rā ān büt

12. Tā me-pendār ki dīger veşenī mī-cüyed

11. ger:

Gazel 46

Mısra: 8

Eğer, şayet.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dîdemi

8. Ger iderler ise meyl-i sîm ü zer maḥbûblar

12. ger:

Gazel 47

Mısra: 6

Eğer, şayet.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vāḳıf ger ser-te-ser iḥvān ağlar

13. ger:

Gazel 76

Mısra: 3

Far. Boyun, unk.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler

4. Şāf-ṭab ‘ān o ḥūrşīd-miṣāli lāyık

14. ger:

Gazel 79

Mısra: 5

Eğer, şayet.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sīne ger hemān

6. Şemşīr-i ḡamzeve siperüñ yok mıdur senüñ

15. ger:

Gazel 97

Mısra: 15

Eğer, şayet.

15. Dendān-ı cevır ile n’ola ger zaḥmnāk isem

16. Seng-i felāḥanum seg-i aḡyāra uğradum

16. ger:

Gazel 100

Mısra: 8

Eğer, şayet.

7. Gülşende ne ‘aynumda idi deste-i sünbül

8. Ger dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ olsam

17. **ger:****Gazel 160**

Mısra: 6

Eğer, şayet.

5. O sitemkârūn elinden ne ezālar çekdüm

6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yâr açma beni

ger.....ger:1. **ger..... ger:****Gazel 150**

Mısra: 8

İster.....ister bağlacı.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şūḥ

8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

gerçi:1. **gerçi:****Gazel 4**

Mısra: 9

Aslında.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şūḥ bīvefā

10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan baña

2. **gerçi:****Kaside 6**

Mısra: 125

Aslında.

125. Gerçi bir şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşrum

126. Şāhid-i ṭab'uma erbāb-ı belāgat ḥayrān

3. **gerçi:****Kaside 9**

Mısra: 55

Aslında.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā

56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

4. **gerçi:****Kaside 13**

Mısra: 81

Aslında.

81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehl
82. İtmîşüm melce' velî bir dergehi

5. gerçi:

Kaside 16

Mısra: 37

Gerçi, aslında, gerçekte.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum
38. Senüñle uğradı sevdâya başum

6. gerçi:

Gazel 39

Mısra: 10

Aslında.

9. 'İzzet hünerde husrev' e mânend görmedük
10. Gerçi bu şehre hayli sühandan gelür gider

7. gerçi:

Gazel 61

Mısra: 3

Aslında.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ârife bir gül ammâ
4. Müteselli degilüz bir gül-i handân ile biz

8. gerçi:

Gazel 63

Mısra: 8

Aslında.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezâket yokdur
8. Gerçi çok gonce-i gülzâr-ı bahâyı bilürüz

9. gerçi:

Gazel 71

Mısra: 11

Aslında.

11. Gerçi ešnâ-yı tekellümde tebessümler ider
12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammâ hâfız

10. gerçi:

Gazel 75

Mısra: 7

Aslında.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā
8. Benî şehre añî yābāna kōdî şīve-i haqq

11. **gerçi:**

Gazel 96

Mısra: 17

Aslında.

17. Gerçi ta'n eyler 'avām ammā biz
18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı 'ālem

12. **gerçi:**

Gazel 155

Mısra: 7

Aslında.

7. Vefākārānı hoşdur gerçi hūbān-ı Yeñişehir' uñ
8. Virür bir başka hālet ādeme ammā sitem-hūsı

gerd:

1. **gerdine:-i, -n, -e**

Kaside 7

Mısra: 79

Toz, toprak, gubar.

79. Tab'-ı çāpūk-rev-i men gerdine irmez evhām
80. Līk meydān-ı medīhūñde senūñ pehnāver

2. **gerd:**

Kaside 10

Mısra: 6

Toz, toprak, gubar.

5. 'Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engīz
6. Hāsīdīn çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

gerdān:

1. **gerdān:**

Kaside 6

Mısra: 128

Dönen, döndüren, dolaşan.

127. Naẓm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner
128. Varaq-ı şī'rimi meclisde iderler gerdān
2. **gerdānuñ:-uñ**

Kaside 16

Mısra: 51
Boyun.

51. O dem kalkup öper gerdānuñ Aḥmed
52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü'ebbed

3. **gerdānı:-ı**
Gazel 35
Mısra: 7
Boyun.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm
8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḥüsn ü ān mıdur

gerden:

1. **gerdeni:-i**
Gazel 13
Mısra: 11
Boyun, gerdan.

11. Gerdeni üzre zenahdānına bak cebheyi gör
12. Bāğ-ı cennet derecātı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

2. **gerdeni:-i**
Gazel 90
Mısra: 6
Boyun, gerdan.

5. Olsa ḥayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'āt
6. Gerdeni şāf o perī-şüretüñ endāmı güzel

3. **gerdenüñe:-üñ, -e**
Gazel 100
Mısra: 9
Boyun, gerdan.

9. Billūr gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

gerd-engīz:

1. **gerd-engīz:**
Kaside 10
Mısra: 5
Tozu karıştıran.

5. 'Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engīz
6. Ḥāsıdın çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

gerden-i kafür:**1. gerden-i kafür:****Kaside 2**Mısra: **84***Beyaz gerdan.***83.** Beyāz-ı şubḥdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān**84.** Siyāh zülf arasında o gerden-i kafür**gerden-i sāf:****1. gerden-i şāfuñ:-uñ****Gazel 45**Mısra: **1***Temiz gerdan.***1.** Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfûrdur**2.** Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnüñ gibi billûrdur**gerden-i sākī:****1. gerden-i sākīden:-den****Gazel 12**Mısra: **8***İçki sunanın boynu II sevgilinin boynu.***7.** Bu benüm mest olıcak 'âdet-i dīrīnemdür**8.** Gerden-i sākīden elbet iderüm bûse taleb**gerden-keşân-ı hüsn:****1. gerden-keşân-ı ḥüsni:-i****Gazel 117**Mısra: **13***Güzelliğin kibirli kişisi II sevgili.***13.** Heme gerden-keşân-ı ḥüsni eyler zīr-i dest elbet**14.** Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan**gerd-i ālām u kudûret:****1. gerd-i ālām u kudûretden:-den****Tahmis 2**Mısra: **21***Acıların ve kederin tozu.***21.** Bulmağičün gerd-i ālām u kudûretden necāt**22.** Dön ḥavuzlı bağçede ey şūḥ-ı memdūḥu'ş-şifāt

gerd-i ğam:**1. gerd-i ğamdan:-dan****Gazel 10**

Mısra: 9

*Gam tozu II çok küçük keder.***9. Pāk idüp āyīne-i hātırı gerd-i ğamdan****10. Ğuşşa 'İzzet görine çeşmüñe lā-şey ne şafā****gerdiş-i cām:****1. gerdiş-i cāmı:-ı****Gazel 17**

Mısra: 7

*Kadehin döndürülmesi.***7. 'Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemüñ seyr it****8. Kimine neş'e kimine ğam u aḥzān ider īrāş****gerdiş-i devrān:****1. gerdiş-i devrāna:-a****Gazel 77**

Mısra: 18

*Dönen dünya.***17. 'İzzetā bir vech ile ta'rīf olunmaz zevkümüz****18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak****gerdiş-i dolāb-ı çarh:****1. gerdiş-i dolāb-ı çarhı:-ı****Gazel 144**

Mısra: 16

*Feleğin dolabının dönmesi II zamanın geçmesi.***15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne ḥayvānlık****16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inkılāb üzre****gerdün:****1. gerdün:****Gazel 3**

Mısra: 9

Gökyüzü, felek.

9. Gerdün zı-çı hemväre der-aheng-i semâ'st
 10. Dil-dâde meger mevlevî-i şivegerî-râ

2. **gerdün:**

Gazel 37

Mısra: 5

Gökyüzü, felek.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña
 6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab per-i tîrûmdedür

3. **gerdün:**

Gazel 57

Mısra: 7

Dünya, felek.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār
 8. Biz mişâl-ı dâne seng-i âsiyâb altundayuz

gerdün-ı behem:

1. **gerdün-ı behemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 64

Sürekli dönen.

63. O ferzend-i vezîr-i âsmân-câh
 64. Ki ṭâḳ-ı dergehi gerdün-ı behemdür

gerek:

1. **gerek:**

Tahmis 2

Mısra: 8

Lazım, elzem.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şıḳletüñ her câmenüñ
 8. Târ u pûd-ı ḥande-i gülden gerek pîrâhenüñ

2. **gerekdür:-dür**

Gazel 50

Mısra: 2

Lazım, elzem.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānânı ider zîb-i sûtûr
 2. Kilk-i müyîni gerekdür müje-i dîde-i mûr

3. **gerekdür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 7
Lazım, elzem.

7. Şīve-i hüsn-i hudā-dād gerekdür yoḥsa
8. Zağan ārāyiş ile hem-ser-i tāvus olmaz

4. **gerek:**

Gazel 120
Mısra: 13
Lazım, elzem.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmaḵ gerek yoḥsa
14. Güzeller hīç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte ḥālinden

geri:

1. **geridendür:-den, -dür**

Gazel 36
Mısra: 14
Geri.

13. Ne mümkin māḥir-i āteş-‘ināna hem-rikāb olmaḵ
14. Tek ü tāz-ı kümeýt-i ṭab‘-ı ‘İzzet pek geridendür

germ:

1. **germ:**

Gazel 10
Mısra: 6
Sıcak, hararet.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār
6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

2. **germ:**

Gazel 12
Mısra: 11
Sıcak

11. Kelleler germ olıcaḵ dal fes olup meclisde
12. Dök o gīsūları ey şāhid-i peymāne be-leb

germ ol:

1. **germ oldu:-dı**

Kaside 8
Mısra: 14
Isınmak.

13. Şovukluk halkı hep kûşe-nişîn-i halvet itmişdür
14. Bu sermâda yine germâbenüñ germ oldı bāzârı

germâbe:

1. germâbenüñ:-nüñ

Kaside 8

Mısra: 14

Sıcak su hamamı.

13. Şovukluk halkı hep kûşe-nişîn-i halvet itmişdür
14. Bu sermâda yine germâbenüñ germ oldı bāzârı

germ-i bāzâr:

1. germ-i bāzârı:-ı

Gazel 96

Mısra: 9

Pazarın sıcaklığı.

9. Germ-i bāzârı cihândan şogıdur
10. Âdemi rîh-i husûm-ı 'âlem

germ-i ülfet:

1. germ-i ülfet:

Gazel 125

Mısra: 2

Sıkı fıkı, içli dışlı.

1. Yâra 'âşık cân virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem'e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

germî-i hamyâze:

1. germî-i hamyâzedden:-den

Gazel 124

Mısra: 8

Can sıkıcı davranışın sıcaklığı.

7. Çeksem ağuş-ı vişâle yâr olur pejmürde-ten
8. Jeng alur âyîne elbet germî-i hamyâzedden

germi-i meclis-i aḥbâb:

1. germi-i meclis-i aḥbâba:-a

Gazel 161

Mısra: 3

Arkadaş, dost meclisinin sıcaklığı.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz
4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

germ-iştivāk:

1. germ-iştivāk:

Gazel 55

Mısra: 11

Sıcak özleyiş.

11. Germ-iştivāk ruḥṣat-ı ‘arz-ı niyāz olup
12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hūş-ı nāz

germ-tāzān:

1. germ-tāzān:

Gazel 104

Mısra: 9

Hızlı koşuşmalar.

9. Ez-sūz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend
10. Şāyed ki ‘İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

germ-ülfet:

1. germ-ülfet:

Kaside 8

Mısra: 4

Sıkı fıkı, içli dışlı.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yarı

germ-ülfet ol:

1. germ-ülfet olma:-ma

Gazel 2

Mısra: 11

Biriyle sıkı fıkı görüşen. Görüşmesi hararetli olan.

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı ‘aşr ile
12. K’āteş-fürüz-i dīg-i ḥased söylerüm saña

geşt id:

1. geşt iderüz:-er, -üz

Gazel 140

Mısra: 1

Dolaşmak.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū
2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

geşt-i sünbülzār:

1. geşt-i sünbülzārdan:-dan

Gazel 68

Mısra: 1

Sünbül bahçesini dolaşma.

1. Geşt-i sünbülzārdan bir bû ğaraž
2. Būy-ı sünbüldeñ dağı ğīsū ğaraž

getür:

1. getür:

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Getirmek.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer
8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür haber

2. getürmiş: -miş

Kaside 8

Mısra: 61

Getirmek.

61. Getürmiş kimdür emşālüm içinde rişte-i nażma
62. Benüm gibi bu gūne lū'lū'-i şehvār-ı güftārı

3. getürirdi:-ir, -di

Kaside 4

Mısra: 9

Hatırlamak.

9. Kim hayāle getürirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

gevher:

1. gevher:

Kaside 2

Mısra: 38

Far. Mücevher, elmas.

37. Var aña mertebesin ol sülāleden gelenün
38. O aşl-ı pāke olan müntesib ne gevher olur

gevher ü lutf-ı himem:

1. **gevher ü lutf-ı himemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 60

Himmetlerin incisi ve güzelliği.

59. Ne yem kân-ı dür-i meknûn-ı 'irfân

60. Ne kân pür gevher ü lutf-ı himemdür

gevher-eş'âr:

1. **gevher-eş'ârûnı:-uñ, -ı**

Gazel 21

Mısra: 13

İnci gibi şiir.

13. İtmişim gevher-eş'ârûnı ben istihfâf

14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhûr

gevher-i baħr-i 'atâ:

1. **gevher-i baħr-i 'atâ:**

Kaside 13

Mısra: 3

Cömertlik denizinin incisi II sevgili.

3. Ĥabbezâ ey gevher-i baħr-i 'atâ

4. Merĥabâ ey dürr-i 'ummân-ı seĥâ

gevher-i deryâ-yı hüner:

1. **gevher-i deryâ-yı hüner:**

Kaside 11

Mısra: 7

Beceriklilik denizinin incisi II sevgili.

7. Ne suĥan gevher-i deryâ-yı hüner

8. 'İkd-ı Pervîn aña şad reşk eyler

gevher-i dürc-i şerefâ:

1. **gevher-i dürc-i şerefâ:**

Kaside 4

Mısra: 39

Yüceliğin mücevher kutusunun incisi II sevgili.

39. Āşafā baħr-kefā gevher-i dūrc-i şerefā
 40. Ey ki müstağrak-ı cūy-ı ni‘amı şeyhle şāb

gevher-i eş‘ār:

1. **gevher-i eş‘ārımız:-ımız**

Gazel 57

Mısra: 13

Şiirlerin incisi.

13. Gevher-i eş‘ārımız ‘İzzet Necīb’e ‘arz için
 14. Ğarķ-ı baħr-ıā hacletüz şerm ile āb altundayuz

gevher-i pākızeter-i baħr-i himem:

1. **gevher-i pākızeter-i baħr-i himem:**

Kaside 5

Mısra: 23

Himmatler denizinin çok parlak incisi.

23. Ol gevher-i pākızeter-i baħr-i himem kim
 24. Her seng-i dūri bir dūr-i yektā Yeñişehr’e

gevher-i yek-tā-yı şehvār:

1. **gevher-i yek-tā-yı şehvārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 30

Şahlara layık eşsiz inci.

29. Vezīr-i nā-mūdārā kişver-arā ‘atıftekārā
 30. Ayā kân-ı ‘atānuñ gevher-i yek-tā-yı şehvārı

gey:

1. **gey:**

Gazel 9

Mısra: 1

Giymek, giyinmek.

1. ‘İyddur ey nārven-ķad gey münāsibdür saña
 2. Portaķālī-cūbbe leymūnī hātāyīden ķabā

gez:

1. **gezse:-se**

Kaside 7

Mısra: 56

Dolaşmak.

55. Bulamaz zātına el-kışsa naẓīr ü hem-tā
 56. Gezse bir kimse eger ‘Ālemi kişver kişver

2. **gezerüz:-er, -üz**

Gazel 140

Mısra: 12

Dolaşmak, gezmek.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rū ile
 12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

3. **gezdürüp:-dir, -üp**

Gazel 147

Mısra: 11

Gezmek.

11. Teşhīr için rezālet ile şehri gezdirüp
 12. Bindirdiler raķīb-i ḥarī gör ḥar üstüne

gezen:

1. **gezen:**

Gazel 22

Mısra: 6

Gezen, dolaşan kimse.

5. Şanduka-i sīnemdeki kālā-yı revāndur
 6. Bāzār-ı maḥabbetde gezen yed-be-yed Aḥmed

2. **gezenden:-den**

Gazel 132

Mısra: 2

Gezen, dolaşan kimse.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘ālemde vaṭandan
 2. Bu sırrı su’āl it yine ğurbette gezenden

ġurbāl:

1. **ġurbāla:-a**

Gazel 7

Mısra: 9

Kalbur.

9. Ġurbāla döndirür dil-i āyīnedārımı
 10. Yārūñ baña o vechle ‘arz-ı şabāḥatı

ġibta-fezā-yı cerīr:

1. ğıbtā-fezā-yı Cerīr:

Gazel 130

Mısra: 10

Cerir 'in gıpta arttıran kaleminin eserleri.

9. ‘İzzet Necīb-i nükte-verē kim virür cevāb

10. Āşār-ı kilki ğıbtā-fezā-yı Cerīr iken

gibi:

1. gibi:

Kaside 1

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşāyiş īrāş

14. Ğonce-i hāṭıra te’şīr-i hevā-yı nuşret

2. gibi:

Kaside 2

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Fūrūğ-ı mihr-i meserretle ṭoldı çār cihet

6. Güm oldı ğam gibi āşār-ı zulmet-i deycūr

3. gibi:

Kaside 2

Mısra: 18

-e benzer. Benzerlik bildirir.

17. Hezār za’file pūr pīç ü tāb iken nā-gāh

18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḥş virdi huzūr

4. gibi:

Kaside 2

Mısra: 67

-e benzer. Benzerlik bildirir.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün ğonce ḳalb-i ehl-i şu’ūr

5. gibi:

Kaside 3

Mısra: 52

-e benzer. Benzerlik bildirir.

51. ‘İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz

52. Eyleme bīhūde bülbul gibi feryād-ı hezār

6. gibi:

Kaside 3

Mısra: 58

-e benzer. Benzerlik bildirir.

57. Zātı gül-pister-i iqbālde āsūde olup

58. Devleti gibi ola dīde-i bahtı bīdār

7. gibi:

Kaside 4

Mısra: 3

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūğ

4. Ahter-i t̄ālī 'imüz qalmış iken zīr-i şehāb

8. gibi:

Kaside 4

Mısra: 36

-e benzer. Benzerlik bildirir.

35. Postı kırtarmağa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

9. gibi:

Kaside 5

Mısra: 22

-e benzer. Benzerlik bildirir.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i 'ādil ki hemīşe

22. Ahkāmın ider şu gibi icrā Yefişehr'e

10. gibi:

Kaside 5

Mısra: 66

-e benzer. Benzerlik bildirir.

65. Ğayrı bilinür mertebe-i tab'-ı bülendüm

66. Āşārum olur gün gibi peydā Yefişehr'e

11. gibi:

Tahmis 6

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Tābiş-i mihr-i 'izāruñ gün gibi meşhūrdur

2. Ol gümüş bāzūlaruñ şah-ı nihāl-i tūrdur

12. **gibi:****Tahmis 6**

Mısra: 20

-e benzer. Benzerlik bildirir.

19. Giceler āh itdigin tıydum o şūḥ-ı şīvekār

20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

13. **gibi:****Kaside 7**

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Şāhid-i ma'ni olup encūmen-ārā-yı ḥayāl

8. Serv-i mevzūn-ḳad-i āzāde gibi mışra'lar

14. **gibi:****Kaside 7**

Mısra: 46

-e benzer. Benzerlik bildirir.

45. Nigeh-i luṭfı eger kŭl-ḥana düşse nā-gāḥ

46. Verd-i aḥmer gibi bulurdu ṭarāvet aḥker

15. **gibi:****Kaside 7**

Mısra: 73

-e benzer. Benzerlik bildirir.

73. Bir senūñ gibi gelŭr 'āleme bir medḥe sezā

74. Ne benŭm gibi efendŭm bulunur midḥatger

16. **gibi:****Kaside 7**

Mısra: 74

-e benzer. Benzerlik bildirir.

73. Bir senūñ gibi gelŭr 'āleme bir medḥe sezā

74. Ne benŭm gibi efendŭm bulunur midḥatger

17. **gibi:****Kaside 8**

Mısra: 55

-e benzer. Benzerlik bildirir.

55. Ḥuṣūṣā ben gibi bir ṣa'ir-i maẓmŭn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmŭrı zīb-i dŭṣ-ı hem-vārı

18. **gibi:****Kaside 8**

Mısra: 62

-e benzer. Benzerlik bildirir.

61. Getürmüş kimdür emşālüm içinde rişte-i nazma

62. Benüm gibi bu gūne lū' lū' -i şehvār-ı güftārı

19. **gibi:****Kaside 9**

Mısra: 97

-e benzer. Benzerlik bildirir.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz

98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

20. **gibi:****Kaside 11**

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Bāreka' llāh zihī şī' r-i laţīf

4. Ma' ni-i pāki gibi lafzı nazīf

21. **gibi:****Kaside 13**

Mısra: 29

-e benzer. Benzerlik bildirir.

29. Bir senüñ gibi vezīr olmaz dağı

30. Hem kerīm ü hem ḫalīm ü hem saḫī

22. **gibi:****Gazel 13**

Mısra: 12

-e benzer. Benzerlik bildirir.

11. Gerdeni üzre zenaḫdānına baq cebheyi gör

12. Bāğ-ı cennet derecātı gibi ' İzzet kaṭ kaṭ

23. **gibi:****Gazel 14**

Mısra: 2

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Seyr it ol şūḫ-ı âteşīn-ḫūyı

2. Tāze gül gibi terlemiş rūyı

24. **gibi:****Gazel 16**

Mısra: 9

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Çeşm-i mestûn gibi sen de kâfir
10. Olma gel tâ o kadar bâde-perest

25. **gibi:****Gazel 18**

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh
2. Hayf te'sîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruh

26. **gibi:****Kaside 18**

Mısra: 12

-e benzer. Benzerlik bildirir.

11. Hem maḥlaşumdur 'İzzet-i âşüfte rûzgâr
12. Anuñ içün benüm gibi bir nâ-şekîbdür

27. **gibi:****Gazel 18**

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh
2. Hayf te'sîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruh

28. **gibi:****Gazel 21**

Mısra: 12

-e benzer. Benzerlik bildirir.

11. Ya 'nî âmâcgeh-i nâvek-i ta'n eylemişim
12. Zât-ı pākūñ gibi dānā-yı hūner-meftûr

29. **gibi:****Gazel 30**

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

13. Çeşmi gibi imānı siyeh bir büt-i nâzik
14. Düzd-i nıgehi muntazır-ı gâretimüzdür

30. **gibi:****Gazel 36**

Mısra: 5

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Tebessümle nedür tūṭī gibi ol söyleyiş cānā

6. Meger k̄and-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

31. **gibi:****Gazel 38**

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Tōkunma ḥāṭırum āzurde olmasun zīrā

6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

32. **gibi:****Gazel 45**

Mısra: 2

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfurdur

2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billürdur

33. **gibi:****Gazel 48**

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

3. Gülşen-i ḥüsnine bülbul kesilürler yek-ser

4. Görseler gül gibi bir tāze püser 'āşıklar

34. **gibi:****Gazel 48**

Mısra: 17

Benzetme ve örnek ifade eder.

17. Şem'-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmaḳda

18. Beñzemez 'İzzet-i sūzāna diger 'āşıklar

35. **gibi:****Gazel 49**

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

9. Beñzer ki 'İzzetā bu şekker gibi sözlerüñ

10. Bir-nev-resüñ taḥayyül-i la'l-i lebiyledür

36. **gibi:****Gazel 50**

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. 'Āşıkun āyine-i hātır seng-i ğamdan

8. Şiçe-i tevbe-i mey-keş gibi dā'im meksūr

37. **gibi:****Gazel 56**

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

13. Hāl-i 'uşşāk-ı perīşānı tecessüsde yine

14. 'İzzetā ğamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

38. **gibi:****Gazel 57**

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār

8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

39. **gibi:****Gazel 58**

Mısra: 10

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. 'İzzet' i habs idicek çāh-ı zenehdānuña

10. Ham-ı zülfün gibi ol bī-günehe kayd olmaz

40. **gibi:****Gazel 71**

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

41. **gibi:****Gazel 76**

Mısra: 10

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. 'İzzet' ün hāmesi vaşf-ı leb-i şīrīnün için

10. Dā'imā itmede tūtī gibi şükr-i hālīk

42. **gibi:****Gazel 79**

Mısra: 3

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Naḥvetle yaḳuşur mı bu âteş gibi geçiş

4. Ben ḥāk-i pāyuña nazaruñ yok midur senüñ

43. **gibi:****Gazel 89**

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

13. Āvāre-i cünün ideyor ‘İzzetā gibi

14. Dānā-yı zū-fünūnumu bir tıfl-ı ḥurde-sāl

44. **gibi:****Gazel 100**

Mısra: 9

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Billūr gibi gerdenuñe şabr idemezdüm

10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

45. **gibi:****Gazel 102**

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Ḥasret-keşinüñ dīde-i giryānı dem-ā-dem

4. Peymāne gibi kana boyansun mı efendüm

46. **gibi:****Gazel 105**

Mısra: 10

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muḳārin

10. Būlbūl gibi ‘İzzet iderüm ben de terennüm

47. **gibi:****Gazel 109**

Mısra: 9

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Korkarum Nā’ib Efendi gibi gūş itmez yār

10. Ne kadar eylese de ‘İzzet nā-çār kaseşem

48. **gibi:****Gazel 111**

Mısra: 11

-e benzer. Benzerlik bildirir.

11. Hâşâk-ı hüzni seyl gibi sîneden sürer

12. Encâm-ı rûz-ı bâdeye âgâzdur sözüm

49. **gibi:****Gazel 113**

Mısra: 5

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Dîvâne gibi söyleşürüm şekve degildür

6. Efsûn-geri-i çeşm-i sühan-sâza kapıldum

50. **gibi:****Gazel 113**

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi

8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrâza kapıldum

51. **gibi:****Gazel 114**

Mısra: 5

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestâne edâ olmuş iken

6. Beni mestür-ı kıyâs itme şakın sultânım

52. **gibi:****Gazel 118**

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Nigāhuñ mest olup gamzeñle hem-dest-i tegâföldür

8. Mey-i nahvetle çeşmün gibi hâlâ ser-girânsın sen

53. **gibi:****Gazel 122**

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Tuyduñ mı hîç o tûti-i lûknet-feşânımuñ

4. Şekker gibi kelâmı ne nâzûk ne nâzenîn

54. **gibi:**

Gazel 126

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Hañçer-i cevri amān çekme baña

6. O kemān gibi olan kaşuñ için

55. **gibi:**

Gazel 126

Mısra: 9

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Ben de 'İzzet gibi bir haste-dilüm

10. Beni öldürme güzel başuñ için

56. **gibi:**

Gazel 128

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Fıkr-i gisū-yı perīşānuñla cāna var mıdur

6. Sünbūlistān-ı hayālüm gibi cāy-ı nev-zemīn

57. **gibi:**

Gazel 132

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle gazeller

14. Var şöhretüñi diñle Buḥārā vüYemen'den

58. **gibi:**

Gazel 132

Mısra: 22

"Sanki, öyle görünüyor" anlamlarında edat.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş

22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

59. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 7

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Nāmver-i dehr olur ḥātem-i t̤ā'ī gibi

8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhret-resān

60. **gibi:****Gazel 140**

Mısra: 5

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr için

6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

61. **gibi:****Gazel 141**

Mısra: 3

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Şagā'ır kum gibi atım atım şadır kebā'ir de

4. Kalsursa böyle ahvālum hebāyum yā Resūla'llāh

62. **gibi:****Gazel 142**

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Vādi-i 'aşkda murğān-ı hevā konmağıçün

6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

63. **gibi:****Gazel 143**

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār

6. Güller gibi açıl da hemān 'ayş u dem eyle

64. **gibi:****Gazel 149**

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'ālem-i gaybuñ sürüşuna

65. **gibi:****Gazel 158**

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Meyli bu süzülmekle o şah-bāz-nigāhuñ

4. Murğ-ı dil-i zārūm gibi naḥcīre degül mi

66. **gibi:****Gazel 158**

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Yâkdımsa n'ola şem'a-i âhum şeb-i gamda
6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

67. **gibi:****Gazel 159**

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Yine bülbül gibi nālân olacak dem geldi
2. Yine 'uşşâk perîşân olacak dem geldi

68. **gibi:****Gazel 159**

Mısra: 3

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Ey gönül kıys gibi çâk-ı girîbân iderek
4. Ser-be-şahrâ vü beyâbân olacak dem geldi

69. **gibi:****Gazel 160**

Mısra: 10

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihânı hep fâş
10. 'İzzetâ ben gibi bir dahme mi var açma beni

70. **gibi:****Gazel 161**

Mısra: 1

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Şâf iden âyine-i şıdkı şehergâh gibi
2. Sîneye bir meh alur mihr-i felek-câh gibi

71. **gibi:****Gazel 161**

Mısra: 2

-e benzer. Benzerlik bildirir.

1. Şâf iden âyine-i şıdkı şehergâh gibi
2. Sîneye bir meh alur mihr-i felek-câh gibi

72. **gibi:**

Gazel 161

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz

4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

73. **gibi:**

Gazel 161

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

5. Tār-ı zūlfı zeḳān-ı dil-bere şarkınca gönül

6. Taldı bir fikr-i ‘amīke resen-i çāh gibi

74. **gibi:**

Gazel 161

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Ḥāb-ı ḥar-güşına ey kebk-i ḥırām aldanma

8. Aç gözün sūfı ider hileyi rūbāh gibi

75. **gibi:**

Gazel 161

Mısra: 10

-e benzer. Benzerlik bildirir.

9. ‘İzzetā pey-rev-i Fevzī-i sūḥan-sāzuz biz

10. Bizlere feyż-i sūḥan mevhıbetu’llāh gibi

76. **gibi:**

Gazel 162

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

7. Muṭrıbun tutdıḡı āheng bu şeb

8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

gibice:

1. **gibice:**

Müfret 3

Mısra: 2

Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen.

1. Üftāde-i ḥübān-ı Yeñişehr-i Fenāruz

2. Alduḡ fitili mūm gibice şimdi yanaruz

gice:**1. giceler:-ler****Tahmis 6**

Mısra: 19

Gece.

19. Giceler āh itdiğin tıydum o şūh-ı şīvekār**20.** Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur**2. gice:****Kıt'a 8**

Mısra: 1

Gece.

1. Necībā bu gice ḥasbī-i fettān**2.** Gelürken dersden oldu nümāyān**3. gice:****Gazel 12**

Mısra: 5

Gece.

5. Mevc ururdu gice meclisde neşāt ü şādī**6.** Pür-mey-i nağme idi kāse-i ṭanbūr-ı ṭarab**4. gice:****Gazel 16**

Mısra: 13

Gece.

13. Būlbūlāsā gice efkārūñla**14.** Nālehāyem be-felek mi-peyvest**5. gice:****Kaside 17**

Mısra: 1

Gece.

1. Gice rū' yāda o meh-pāre-i bī-miñl ü nazīr**2.** Gūyiyā külbe-i aḥzānımı itmiş tenvīr**6. gice:****Kaside 17**

Mısra: 42

Gece.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin
42. Her gice ‘aşkum ile āh u figān-ı şeb-gīr

7. gice:

Gazel 47

Mısra: 11

Gece.

11. Gice bir meclis-i pür-cūş u hurūşa vardum
12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

8. gice:

Gazel 48

Mısra: 14

Gece.

13. H^vāb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah
14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer ‘āşıklar

9. gice:

Gazel 55

Mısra: 9

Gece.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn
10. Sāğar be-dest-i ‘işve vü gīsū be-düş-ı nāz

10. gice:

Gazel 82

Mısra: 9

Gece.

9. Bu gice meclis-i ‘işretde sebūlar yürisin
10. Sāḫiyā sāğar-ı şahbā küçicükdür küçicük

11. gice:

Gazel 91

Mısra: 8

Gece.

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā
8. Sürermişüm gice h^vābumda ben şafā-yı hayāl

12. gice:

Gazel 93

Mısra: 5

Gece.

5. Bu gice ğam-ĥānemüze gelmeñüz
6. İhtemele yeĥtemilu ihtimal

13. **giceler:-ler**
Gazel 102
Mısra: 11
Gece.

11. Hıvabı giceler terk idüp efġān ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbül uyansun mı efendüm

14. **gice:**
Gazel 106
Mısra: 7
Gece.

7. Gelürüm ĥāneñe bir gice demüşdüñ şimdi
8. Ben nişār-ı kademüñ itmegiçün cān be-kefüm

15. **gice:**
Gazel 114
Mısra: 7
Gece.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi gūş itdükçe
8. Çıkdı tā küngüre-i çarĥa benüm efġānum

16. **gice:**
Gazel 116
Mısra: 5
Gece.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrıb-ı hoş-naġme ile eglenelüm

17. **gice:**
Gazel 157
Mısra: 11
Gece.

11. Oldıġuñdan gice sen zīver-i bezm-i āġyār
12. Yok mıdur ‘āşık-ı miĥnet-zedenüñ peygāmı

git:

1. **gider:-er**
Gazel 77
Mısra: 8
Gitmek.

7. Māhı da 'vet eylesek gelmez bizümle şöhbete
8. Ol perī-rū kısr-ı dāmāda gider seyrāna bak

2. **gidicek:-icek**

Gazel 88

Mısra: 7

Gitmek.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
8. Aña hıred dahı dümdār-ı iktifā mı degül

gideli:

1. **gideli:**

Gazel 132

Mısra: 21

Gittiğinden bu yana.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

giden:

1. **giden:**

Gazel 56

Mısra: 3

.....yapan kişi "adlaşmış sıfat".

3. Hıç nedāmet mi çeker sözde te'emmülle giden
4. Ruḥ-ı endişede naḳş-ı kef-i efsūs olmaz

giderken:

1. **giderken:**

Gazel 108

Mısra: 3

Gitme esnasında.

3. Lağzīde-kaḍem rāh-ı taḥayyürde giderken
4. Nāzüklük idüp tıtdı elim yār tıtuşdım

gılzet-i perend:

1. **gılzet-i perend:**

Gazel 130

Mısra: 5

Kaba kumaş.

5. Āzurde eylemez mi ‘aceb gılzet-i perend
6. Nermîn-i cism-i nâzüki reşk-i ĥarîr iken

gir:

1. **girdi:-di**

Kaside 5

Mısra: 7

Girmek II karışmak.

7. Girdi eline ceşş-i sürûrun bu yakında
8. Ğam zann iderüm vaż‘ idemez pâ Yeñişehr’e

2. **girer:-er**

Gazel 48

Mısra: 13

Uyumak.

13. H̱vâb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah
14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer ‘âşıklar

girân-cân:

1. **girân-cân:**

Gazel 99

Mısra: 6

Ağır canlı II sıkıcı.

5. Sebük-rūh ‘âşık-ı rindâne-meşreb yâr-ı cānumdur
6. Girân-cân zāhid-i bāridle ünsiyet qabûl itmeme

2. **girân-cânlar:-lar**

Gazel 119

Mısra: 3

Ağır canlı II sıkıcı.

3. Girân-cânlar mıyuz zevk ü şafâya meylimüz mi yok
4. Nedür ba‘îş bizümle bir zamân ünsiyet itmezsin

girdâr:

1. **girdârı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 16

Tarz.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer
16. Dem-â-dem aındırur ol nîze-i billûr girdârı

girdbād-ı ğāzab:**1. girdbād-ı ğāzabı:-ı****Kaside 6**

Mısra: 83

*Kızgınlığın tehlikeli yeri.***83.** Girdbād-ı ğāzabı eylese bir deşti meṭāf**84.** Haşşetinden olur eflākde muğber Keyvān**gird-i kesād:****1. gird-i kesād:****Gazel 150**

Mısra: 15

*Yokluk burgacı.***15.** Gird-i kesād revnaḵ-ı bāzār-ı naẓm iken**16.** Kālā-yı zer-keş-i hüner olmuş ne fā'ide**gird-i la'l:****1. gird-i la'linde:-in, -de****Gazel 45**

Mısra: 11

*Dudağının halkası.***11.** Gird-i la'linde görenler ḥat-ı nev-peydāsını**12.** Zann iderler sükker üzre ictimā'-ı mürdur**gird-i leb-i yār:****1. gird-i leb-i yārdan:-dan****Gazel 134**

Mısra: 3

*Yarın dudağının yuvarlaklığı.***3.** Nābit olup sebz-i ḥaṭ gird-i leb-i yārdan**4.** Tūṭi-i güftārına bāl ü per oldu 'ayān**gird-i ruh-ı âteşin-i yār:****1. gird-i ruh-ı âteşin-i yārda:-da****Gazel 86**

Mısra: 11

Yarın ateş gibi olan yanağının yuvarlaklığı.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı âteşin-i yârda ḥaṭ
 12. Şaḥā'ife yazayum ben de yana yana ḡazel

gird-i ruḥsār:

1. **gird-i ruḥsārında:-ın, -da**

Gazel 77

Mısra: 6

Yanağın yuvarlaklığı.

5. 'Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
 6. Gird-i ruḥsārında yārūñ ol ḥaṭ-ı reyḥāna baḳ

girev:

1. **girev:**

Gazel 139

Mısra: 20

Rehin.

19. 'İzzetā ḳaldı bir kühen ḥırḳam
 20. O daḥı pīr-i mey-fürūşa girev

girībān:

1. **girībānımız:-ımız**

Gazel 30

Mısra: 27

Elbise yakası.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān
 28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

giriftār-ı kayd-ı neng:

1. **giriftār-ı kayd-ı neng:**

Gazel 66

Mısra: 12

Şöretin kaydını tutan.

11. Bizüz o rind-i ser-āzādeler ki yok bizden
 12. Esīr-i nām u giriftār-ı kayd-ı neng olmuş

giriḡr:

1. **giriḡr:**

Gazel 120

Mısra: 7
Karışık II aşırı dalgalı.

7. Garihgîr oldu gitdi rişte-i âmâlimüz yek-ser
8. O naḥvet-güsterin çîn-i cebîn-i infi'âlinden

garih-i perçem-i yâr:

1. **garih-i perçem-i yârı:**

Gazel 52
 Mısra: 3
Yarin perçeminin düğümü.

3. Kim ḥall idecekdür garih-i perçem-i yârı
4. Zîrâ ki o ser-rişte-i sevdâ karışuḡdur

garih-i târ-ı emel:

1. **garih-i târ-ı emel:**

Kaside 3
 Mısra: 22
Gizli emeller.

21. Dest-i luṭfı olıcak şâne-i gisû-yı kerem
22. Garih-i târ-ı emel bulsa güşâyiş yeri var

girü:

1. **girü:**

Gazel 143
 Mısra: 8
Tekrar.

7. Bûlbûl daḡı bir kaç güne dek nâleye başlar
8. Şimden girü güş-ı naḡm-ı şubḡ-dem eyle

giryân:

1. **giryân:**

Gazel 162
 Mısra: 3
Gözyaşı döken, ağlayan.

3. Sîne-çākânını giryân ister
4. Ositem-pîşe güzel gülmemeli

giryânluk:

1. **giryānlukla:-la**
Terkib-bend 1
 Mısra: 58
Ağlayıcılık.

57. Selb oldu şeb-be-şeb ne için hvāb u rāhatuñ
 58. Giryānlukla geçmededür vaqt ü sâ'atuñ

girye:

1. **girye:**
Gazel 73
 Mısra: 5
Ağlama, gözyaşı.

5. Çeşmüm ne 'aceb girye ile perdelenürse
 6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

girye-i mestāne:

1. **girye-i mestānemi:-m, -i**
Gazel 47
 Mısra: 4
Sarhoşça ağlama.
3. Ben o telh-ābe-keş-i encümen-i hüznüm kim
 4. Güş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

giryenāk:

1. **giryenāk:**
Terkib-bend 1
 Mısra: 43
Ağlayıcı, ağlayan.
43. Düşmen işitse nālelerüm giryenāk olur
 44. Pervāne görse sūzişüm elbet helāk olur

giryende-i hāl-i zu'afā:

1. **giryende-i hāl-i zu'afā:-sı**
Gazel 129
 Mısra: 6
Zayıfların durumuna ağlayan.
5. zan itme maţar şefkat idüp oldu felekler
 6. Giryende-i hāl-i zu'afā-sı Yeñişehr'in

gīsü:

1. gīsūsı:-s, -ı

Kaside 7

Mısra: 25

Omuz üstüne dökülen saç.

25. Reh-i pīçīde-i endīşemi gīsūsı tutup

26. Kalmadı semt-i hayālümde mezāmīne memar

2. gīsūları:-ları

Gazel 12

Mısra: 12

Omuz üstüne dökülen saç.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde

12. Dök o gīsūları ey şāhid-i peymāne be-leb

3. gīsū:

Gazel 68

Mısra: 2

Omuz üstüne dökülen saç.

1. Geşt-i sünbülzārdan bir bū ğaraž

2. Būy-ı sünbülde dağı gīsū ğaraž

4. gīsūlarıñ:-lar, -uñ

Gazel 138

Mısra: 7

Omuz üstüne dökülen saç.

7. Tarf-ı ruhsāruñdan eyle ber-ṭaraf gīsūlarıñ

8. Yüz bulup bī-çāreler kılsun nezzāre rū-be-rū

5. gīsū:

Gazel 55

Mısra: 10

Omuz üstüne dökülen saç.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn

10. Sāğar be-dest-i 'işve vü gīsū be-düş-ı nāz

gīsū-yı perīşān:

1. gīsū-yı perīşān:

Gazel 40

Mısra: 1

Dağılık saç.

1. Ne ḥaṭ u ḥāl ne gīsū-yı perīşān ister

2. Hüsni dil-süz-ı ruḥ-ı mähveşān ān ister

git:

1. **gitseler:-se, -ler**

Tahmis 2

Mısra: 2

Gitmek, varmak.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

2. **gitmem:-me, -m**

Gazel 16

Mısra: 11

Gitmek, ayrılmak.

11. Āsitānuñdan ölünce gitmem

12. Böyle ‘ahd eylemişüm rüz-ı elest

3. **gitdi:-di**

Gazel 120

Mısra: 7

Yok olmak, sona ermek.

7. Girihgīr oldı gitdi rişte-i āmālimüz yek-ser

8. O naḥvet-güsterin çīn-i cebīn-i infi‘ālinden

4. **gitdi:-di**

Gazel 159

Mısra: 5

Sona ermek, bitmek.

5. Gitdi hengām-ı gam ü guşsa-i hicrān şimdi

6. Vaşl-ı cānān ile şādān olacak dem geldi

gitdikçe git:

1. **gitdikçe gider:-er**

Kaside 7

Mısra: 82

Durmadan gider, durmadan ilerler.

81. Aña şad ḥamd ki bu edhem-i kilik-i çālāk

82. ‘Arşagāh-ı hūner ü nazmda gitdikçe gider

gitdükçe:

1. **gitdükçe:**

Gazel 24

Mısra: 10

Gît gide, artarak.

9. Ta'n itmeye başladı habâb-ı meye zühhâd

10. Gîtdükçe sivilceyi çibân eylesünler

2. **gîtdükçe:**

Gazel 102

Mısra: 9

Gît gide, artarak.

9. Gîtdükçe füzûn olmadadur saña maḥabbet

10. 'Uşşâk gamuñdan hiç uşansun mı efendüm

giy:

1. **giydüñ:-dü, -ñ**

Tahmis 2

Mısra: 14

Bir giyeceği bedenine geçirmek.

13. Bu sözi tefhîm içün dâ'im saña tekrâr ider

14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ korçarum âzâr ider

2. **giydiler:-di, -ler**

Gazel 29

Mısra: 8

Bir giyeceği bedenine geçirmek.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile 'azm-ı bâğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bûlbûlden kabâ nev-rûzdur

gizle:

1. **gizledükçe:-dükçe**

Tahmis 6

Mısra: 9

Gizlemek, saklamak.

9. Kûşe-i zîr-i fesûñde gizledükçe perçemüñ

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestûrdur

2. **gizleme:-me**

Gazel 68

Mısra: 7

Gizlemek, saklamak.

7. Gizleme mâfî'z-zamîrûñ yârdan

8. Gizleseñ de bellidür yâ hû garaż

3. **gizleseñ:-se, -ñ**

Gazel 68

Mısra: 8

Gizlemek, saklamak.

7. Gizleme māfī'z-zamīrūñ yārdan

8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraž

4. **gizleyelüm:-y, -elü, -m**

Gazel 162

Mısra: 1

Gizlemek, saklamak.

1. Niçe bir gizleyelüm söylemeli

2. Leb-i cānādadur dil emeli

gizli:

1. **gizli:**

Kaside 16

Mısra: 65

Gizli, saklı.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥūbāna ser-āmed

2. **gizlidür:-dür**

Gazel 160

Mısra: 1

Gizli, saklı.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zūlf-i nigār açma beni

2. ̐utudan şıçramasun ḥārice mār açma beni

ğonca-fem:

1. **ğonca-femi:-i**

Gazel 14

Mısra: 15

Gonca ağızlı II sevgilinin ağızı.

15. Ne güzel vaşf ider o ğonca-femi

16. 'İzzet' uñ ḥāme-i sūḥan-ğūyı

ğonce:

1. **ğonceleri:-ler, -i**

Kaside 1

Mısra: 19

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II sevgilinin ağzı.

19. Açılır gonceleri şāh-ı ümīdūñ şimdi

20. Bāğ-ı āmāla vezān oldu şabā-yı nuşret

2. **ğonce:**

Kaside 2

Mısra: 68

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün ğonce ħalb-i ehl-i şu'ūr

3. **ğoncecigüm:-cig, -üm**

Gazel 101

Mısra: 3

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II sevgilinin ağzı.

3. Gül-i ne-şükuftecigüm ğoncecigüm

4. Tıfl-ı nev-sāle-i şermendecigüm

ğonce-dehān aç:

1. **ğonce-dehānun açup:-up**

Kaside 16

Mısra: 13

Goncaya benzeyen ağzını açmak II şaşırmak.

13. Açup ğonce-dehānun evvel Aħmed

14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ħad

ğonce-dehen-i lāle- 'izār:

1. **ğonce-dehen-i lāle- 'izār:**

Kaside 3

Mısra: 46

Lale yanaklının gonca ağzı II sevgilinin ağzı.

45. Kāngı meclisde 'aceb cām-ı mey-i gül-rengi

46. Nūş ider bilsem o ğonce-dehen-i lāle- 'izār

ğonce-fem:

1. **ğonce-femdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 40

Gonca ağızlı II sevgilinin ağzı.

39. Kuruldu bezm-i gül şahın-ı çemende
40. Velî sâķīleri hep ğonce-femdür

2. **ġonce-femüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 5

Gonca ağızlı II sevgilinin ağızı.

5. Nāmum ol ġonce-femüñ la 'l-i lebinden düşmez
6. Nakşumı faşş-ı nigīndāne ķodı şīve-i hāķķ

ġonce-i dehān:

1. **ġonce-i dehānı:-ı**

Gazel 55

Mısra: 1

Gonca ağızlı II sevgilinin ağızı.

1. Ey ġonce-i dehānı tebessüm-fürüş-ı nāz
2. Şerm eylemiş gül-i ruķuñı şu 'le-püş-ı nāz

2. **ġonce-i dehenden:-den**

Gazel 132

Mısra: 20

Gonca ağızlı II sevgilinin ağızı.

19. İhvān arasında ne şafā sâķī-i gül-ruķ
20. Zānūya gele buse vire ġonce-i dehenden

ġonce-i ġülzār:

1. **ġonce-i ġülzārı:-ı**

Tahmis 6

Mısra: 6

ġül bahçesinin goncası.

5. Her yanūñ ey meh-liķā pertev şalar bir nūrdur
6. Ğonce-i ġülzārı dil-teng eyledi reşķ-i femüñ

ġonce-i ġülzār-ı ān:

1. **ġonce-i ġülzār-ı ānsın:-sın**

Gazel 118

Mısra: 4

ġüzelliġin ġül bahçesinin açılmamış goncası.

3. Şaķın bī-ġāneyi būy-āşinā-yı ūlfetüñ itme
4. Henüz n'eşķüftesin bir ġonce-i ġülzār-ı ānsın sen

ġonce-i ġülzār-ı bahā:

1. ğonce-i ğülzâr-ı bahâyı:-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 8

Kıymetin ğül bahçesinin goncası.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezâket yokdur

8. Gerçi çok ğonce-i ğülzâr-ı bahâyı bilürüz

ğonce-i hâtır:

1. ğonce-i hâtır:

Kaside 9

Mısra: 4

Gönül goncası.

3. Nağam-rîz oldu bülbüller çemende

4. Açıldı ğonce-i hâtır ne ğamdur

2. ğonce-i hâtır:-a

Kaside 1

Mısra: 14

Gönül goncası.

13. Ğül gibi nev-be-nev itmekde ğüşâyiş îrâş

14. Ğonce-i hâtır te'sîr-i hevâ-yı nuşret

ğonce-i n' eşküfte-i ân:

1. ğonce-i n' eşküfte-i ândur:-dur

Gazel 20

Mısra: 2

Güzelliğın açılmamış goncası.

1. Tıfl-ı şîrîn-sühan-ı piste-dehândur Aĥmed

2. Nev-nümâ ğonce-i n' eşküfte-i ândur Aĥmed

ğonce-i ne' şküfte-i bâğ-ı hübî:

1. ğonce-i ne' şküfte-i bâğ-ı hübî:

Kaside 6

Mısra: 29

Güzellik bağıının açılmamış goncası.

29. Hâları ğonce-i ne' şküfte-i bâğ-ı hübî

30. Dâları dil-ber-i bî-mişl ü 'adîl-i devrân

ğonce-i n' eşküfte-i bâğ-ı şeref:

1. **ğonce-i n' eşküfte-i bāğ-ı şerefüm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 1

Şeref bağının açılmamış çiçeği.

1. Eşrefüm ğonce-i n' eşküfte-i bāğ-ı şerefüm

2. Levha-pîrâ-yı neseb-nâme-i şâh-ı necefüm

ğonce-i neşküfte-i gülzâr-ı vefa:

1. **ğonce-i neşküfte-i gülzâr-ı vefa:**

Kaside 17

Mısra: 37

Sevgi bahçesinin açılmamış goncası II sevgilinin ağzı.

37. Didüm ey ğonce-i neşküfte-i gülzâr-ı vefa

38. Bûy-ı luţfuñla dimâğ-ı dili itdüh ta'îr

ğonce-i n' eşküfte:

1. **ğonce-i n' eşküftemüz:-müz**

Gazel 25

Mısra: 13

Açılmamış gonca II sevgilinin ağzı.

13. 'İzzet bizüm de ğonce-i n' eşküftemüz n' ola

14. Nev-şîvelerle eylese ğunc u delâller

gök:

1. **göğ:-e**

Gazel 22

Mısra: 14

Gök.

13. 'İzzet' de hevâ-yı kaddüh olduğda hüveydâ

14. Şavruıldı göğ hırmen-i hüş u hîred Aḥmed

2. **göğ:-e**

Gazel 22

Mısra: 14

Gök.

13. 'İzzet' de hevâ-yı kaddüh olduğda hüveydâ

14. Şavruıldı göğ hırmen-i hüş u hîred Aḥmed

gölge:

1. gölgeli:-li

Gazel 29

Mısra: 7

Güneş ışınlarına maruz kalınmayan yer II gölge (karaltı) desenli.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bāğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabā nev-rūzdur

gönl:

1. gönlüm:-üm

Kaside 13

Mısra: 53

Gönül, kalp, yürek.

53. Aldı gönlüm kaldı bī-dil bendeñüz

54. Var ise bir çäre bilmem ben deñüz

2. gönlüm:-üm

Gazel 128

Mısra: 9

Gönül, kalp, yürek.

9. Yıkma gönlüm görme lāyık oldığın hergiz harāb

10. Öyle bir kâşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

gönlümüz düş:

1. gönlümüz düşdi:-di

Gazel 25

Mısra: 3

Aşık olmak, sevmek, bağlanmak.

3. Etfāl-ı nev-resīdelere düşdi gönlümüz

4. Bāğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihāller

göñül:

1. göñül:

Kaside 9

Mısra: 53

Gönül, kalp, yürek.

53. Göñül üftādedür bir serv-i nāza

54. Ki dā'im mā'il-i semt-i sitemdür

2. göñülde:-de

Gazel 34

Mısra: 5
Gönül, kalp, yürek.

5. Göñülde devlet-i hüsnünde ey şeh-i hübân
6. Mevâcib-i gam alursa revâ yeñiçeridür

3. göñül:

Gazel 43

Mısra: 11
Gönül, kalp, yürek.

11. Seyr idüp şüretüñi deyr-i maḥabbetde göñül
12. Şanemâ şimdi kemer-beste-i zünnâruñdur

4. göñül:

Gazel 78

Mısra: 5
Gönül, kalp, yürek.

5. ‘Aceb mi bâde-perest-i taḥayyür olsa göñül
6. Görünce nergis-i mestüñ şarāba müstağraḳ

5. göñül:

Gazel 81

Mısra: 9
Gönül, kalp, yürek.

9. Kande yâḳûta nigāh-ı i ‘tibār itsüñ göñül
10. Ben ‘aḳîḳ-i la‘lünüñ dil-ḥünuyum bir âfetüñ

6. göñül:

Gazel 83

Mısra: 7
Gönül, kalp, yürek.

7. Kaḥramân olsa da meydân-ı maḥabbetde göñül
8. Olur elbette senüñ zâr ü zebûn-ı nigeḥüñ

7. göñül:

Gazel 88

Mısra: 7
Gönül, kalp, yürek.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yâre dek gidicek
8. Aña ḥired daḥı dümdâr-ı iḳtifâ mı degül

8. göñülcegizüm:-cegiz, -üm

Gazel 98

Mısra: 1
Gönül, kalp, yürek.

1. Sitemle örseledüñ zâr olan gönülceğizüm
2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan gönülceğizüm

9. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 2
Gönül, kalp, yürek.

1. Sitemle örseledüñ zâr olan gönülceğizüm
2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan gönülceğizüm

10. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 4
Gönül, kalp, yürek.

3. Teraḥḥum eylemeyüp pây-mâl-ı hecr itdüñ
4. Ser-i rehûnde leked-ḥvâr olan gönülceğizüm

11. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 6
Gönül, kalp, yürek.

5. Şafâ-pezîr-i temâşâ-yı ḥat-ı sebzûndür
6. Kenâre-gîr-i çemenzâr olan gönülceğizüm

12. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 8
Gönül, kalp, yürek.

7. Tabîbüm itmez iseñ şerbet-i lebûñle devâ
8. Ölür gamuñla bu bîmâr olan gönülceğizüm

13. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 10
Gönül, kalp, yürek.

9. Nükûd-ı şabrını şarf itdi sūk-ı ‘aşk içre
10. Metâ‘-ı derde ḥarîdâr olan gönülceğizüm

14. **gönülceğizüm:-ceğiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 12

Gönül, kalp, yürek.

11. Ne renc ü miḥnet ü ḡamlar ne ḡussalar çekdi

12. O bī-vefāya heveskār olan gönülceḡizüm

15. **gönülceḡizüm:-ceḡiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 14

Gönül, kalp, yürek.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı

14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülceḡizüm

16. **gönülceḡizüm:-ceḡiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 16

Gönül, kalp, yürek.

15. Hırām iderken o bālā ḡaddūñ kirişmelerin

16. Gör ey rübūde-i refṭār olan gönülceḡizüm

17. **gönülceḡizüm:-ceḡiz, -üm**

Gazel 98

Mısra: 18

Gönül, kalp, yürek.

17. ‘İtāb-ı yāra taḡammül mi eylemez ‘İzzet

18. Ta‘ab-keşīde-i aḡyār olan gönülceḡizüm

18. **gönül:**

Gazel 116

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.

1. Gönül senūñle şıkılduḡ ne şeyle eglenelüm

2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

19. **gönül:**

Gazel 133

Mısra: 4

Gönül, kalp, yürek.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya

4. Gönül vişāline āmāde ol bu gün yarın

20. **gönül:**

Gazel 148

Mısra: 5
Gönül, kalp, yürek.

5. Fitne-engîz-i nigâhundand emîn olmaz gönül
6. Neş'emi çeşm-i mestûn nîm-hvâb eylerse de

21. **gönüller:-ler**

Gazel 155

Mısra: 9
Gönül, kalp, yürek.

9. Gönüller bir büt-i tersāya hayrân oldı kim dem dem
10. Bülend olmakda deyr-i hüsnünün āvāz-ı nākûsı

22. **gönül:**

Gazel 159

Mısra: 3
Gönül, kalp, yürek.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girībān iderek
4. Ser-be-şahrâ vü beyābān olacak dem geldi

23. **gönül:**

Gazel 161

Mısra: 5
Gönül, kalp, yürek.

5. Tār-ı zülfî zeķan-ı dil-bere şarkınca gönül
6. Taldı bir fikr-i 'amîķe resen-i çāh gibi

gör:

1. **görsem:-se, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 15
Görmek, rast gelmek.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum
16. Żabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

2. **görse:-se**

Terkib-bend 1

Mısra: 44
Görmek.

43. Düşmen işitse nâlelerüm giryenāk olur
44. Pervāne görse sūzişüm elbet helāk olur

3. gör:

Gazel 1

Mısra: 6

Görmek, farkına varmak.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i ÇİN

6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

4. görüp:-üp

Tahmis 2

Mısra: 3

Görmek.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni

4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

5. göremez:-e, -mez

Kaside 3

Mısra: 16

Görmek.

15. Zīver-i şadr-ı ‘alā hâzret-i Rüşdî Paşa

16. Ki nazîrin göremez dīde-i çarh-ı devvār

6. görmedüm:-me, -dü, -m

Müfret 4

Mısra: 2

Rastlamak, karşılaşmak.

1. Şīvesi nâzı müselleme hüsni gāyet bî-bedel

2. Görmedüm ‘İzzet hüseyin Ağa’ya beñzer bir güzel

7. gördi:-di

Kaside 4

Mısra: 31

Tanık olmak.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli

32. Başına geleceği aňladı ol hāne-ħarāb

8. gördüñ:-dü, -ñ

Gazel 5

Mısra: 13

Görmek

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün aňladum āsâr-ı temāşā

9. **görse:-se****Kaside 6**

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

5. Râstdur bu sühanum râst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn

6. Görse taḥsîn ider ḥüsn-i edāñı ḥassân

10. **görse:-se****Kaside 6**

Mısra: 53

Görmek, farketmek.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî'rûñ bî-şek

54. Dirdi ḥâḳāñî budur mülket-i nazma ḥâḳāñ

11. **görmedük:-me, -dii, -k****Kaside 6**

Mısra: 89

Karşılaşmak, rastlaşmak.

89. Görmedük öyle kerem-pîşe vezîr-i 'ādîl

90. Tuymaduk zâtına mânend ü 'adîl ü aḳrân

12. **görmedi:-me, -di****Kaside 6**

Mısra: 110

Tanık olmak.

109. Güher-i pâk-i şadef lü'lü'-i 'ummân-ı şeref

110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bî-reyb ü gümân

13. **gördüm:-dii, -m****Tahmis 6**

Mısra: 13

Bakmak, görmek.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. Ḥ'āb-ı nāzından henüz ḳalkmış meger ol mest-i nāz

14. **gördi:-di****Tahmis 6**

Mısra: 17

Görmek.

17. 'Aksini var ise mir'āt içre gördi āşikār

18. Ḥüsnüne ḥayrân olup eyler o da āh u zār

15. **görse:-se**

Kaside 7

Mısra: 54

Görmek.

53. Hün-feşân oldığı dem hançer-i cevherdârın

54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

16. **gördi:-di**

Kaside 8

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

9. Gelüp şâh-ı şitâ 'uryan-ten gördi hemân ol dem

10. Ser-efrâz itdi kıyâğıdısı hil'atle kuhsârı

17. **görüp:-üp**

Kaside 8

Mısra: 36

Görmek, düşünmek.

35. Efendüm tûṭî-i ṭab'um benüm de söylemek ister

36. Görüp âyîne-i ṭab'-ı şerîfün jengden 'ârî

18. **gör:**

Kaside 8

Mısra: 40

Bakmak, farkında olmak..

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı

40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

19. **görün:-ün**

Gazel 8

Mısra: 6

Görmek, farkında olmak.

5. Hezâr şevk ile şahrâ-neverd-i 'aşk-ı gülüm

6. Cünün getürdi görün mevsim-i bahâr baña

20. **görüp:-üp**

Kaside 9

Mısra: 45

Görmek.

45. Görüp bu hâleti bülbul çemende

46. Neşâtından gazel-senc-i nağamdur

21. **görelüm:-elü, -m**

Kaside 10

Mısra: 13

Görmek, şahit olmak.

13. Görelüm hüsni kimüñ tām kimüñ nākışdur

14. Heme sencide-i mizān-ı şu'ūr eyleyelüm

22. **gördük:-dü, -k**

Kaside 10

Mısra: 39

Görmek, şahit olmak.

39. Çok ināyatını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Kağı bir lūfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

23. **görmedük:-me, -dü, -k**

Kaside 11

Mısra: 25

Görmek, rast gelmek.

25. Görmedük öyle vezir-i 'ādīl

26. Tuymaduk öyle müşir-i kāmīl

24. **görmemiş:-me, -miş**

Kaside 11

Mısra: 40

Görmek, karşılaşmak.

39. Nazm-ı rengine 'ālem hayrān

40. Görmemiş mişlini çeşm-i devrān

25. **görmemişdür:-me, -miş, -dür**

Kaside 13

Mısra: 7

Görmek, karşılaşmak.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihān

8. Ma'deletde mekremetde bī-gümān

26. **görmeyem:-me, -y, -em**

Kaside 13

Mısra: 75

Görmek.

75. Görmeyem bir dahı yanumda seni

76. Ağzuña alma şaķın hergiz beni

27. **görsin:-sin**

Kaside 13

Mısra: **109**
Görmek.

109. Görsin āšārum benüm iden gümān
110. Zūr-ı ıtab'um andan olur müstebān

28. gör:
Gazel 13
Mısra: **11**
Görmek.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bak cebheyi gör
12. Bāğ-ı cennet derecātı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

29. görmez:-mez
Kaside 16
Mısra: **74**
Yaşamak, geçirmek.

73. Nedür bu çekdiğüm ḥübān elinden
74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

30. görsem:-se, -m
Gazel 19
Mısra: **5**
Görmek.

5. Hem-āğüş olduğun ḥ'ābumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

31. görmiş:-miş
Gazel 157
Mısra: **5**
Görmek.

5. Kesr-i mir'āt-i kulüb itmede görmüş degilüm
6. Böyle sengīn-dil-i ḥātır-şiken-i nā-rāmı

32. görirse:-ir, -se
Gazel 150
Mısra: **7**
Görmek, farketmek.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şüh
8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

33. gördük:-dü, -k
Gazel 24

Mısra: 6

Görmek, tanık olmak.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser
6. Gördük bize taqrīr ü beyān eylemesünler

34. **gör:**

Gazel 29

Mısra: 5

Bakmak, görmek.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh
6. 'Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

35. **görmedük:-me, -dük**

Gazel 39

Mısra: 9

Görmek, rastlamak.

9. 'İzzet hūnerde ḥusrev' e mānend görmedük
10. Gerçi bu şehre ḥayli sūḥandan gelür gider

36. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 46

Mısra: 7

Görmek.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi
8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

37. **görmeyem:-me, -y, -em**

Gazel 46

Mısra: 9

Görmek.

9. Sīne-i şad-pāremi ben görmeyem de n'eyleyim
10. Nīze-i müjgānına ister siper maḥbūblar

38. **görseler:-se, -ler**

Gazel 48

Mısra: 4

Görmek.

3. Gülşen-i ḥüsnine bülbul kesilürler yek-ser
4. Görseler gül gibi bir tāze püser 'āşıklar
39. **görmez:-mez**

Gazel 57

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

1. Çeşm-i nâ-mahrem bizi görmez hicâb altundayuz
2. Pertev-i rûy-ı dil-ârâyuz nikâb altundayuz

40. **görmüş:-miş**

Gazel 73

Mısra: 3

Görmek.

3. Dürc-i dehenüñde dür-i dendâñunı görmüş
4. Hayretle açup ağzını kalmış şadef Eşref

41. **görürse:-ür, -se**

Gazel 78

Mısra: 3

Görmek.

3. Ne dem ki hâl-i 'izaruñ görürse ğarķ-ı 'arak
4. Olur dü merdümüñ çeşmüm âba müstağrak

42. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 1

Görmek, tecrübe edinmek.

1. Mey-i telh-i ğazabuñ çok gördük
2. Zevķ-i düşünâm-ı lebin çok gördük

43. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 2

Görmek, tecrübe edinmek.

1. Mey-i telh-i ğazabuñ çok gördük
2. Zevķ-i düşünâm-ı lebin çok gördük

44. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 4

Görmek, tecrübe edinmek.

3. Biz o mümtâz-ı perî-rüyānuñ
4. Şîve-i münteħabın çok gördük

45. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 6

Görmek, tecrübe edinmek.

5. Lerze-bahş olmada uymaz vaşla
6. Fırkatin t̄ab-ı tebin çok gördük

46. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 8

Görmek, tecrübe edinmek.

7. Güllerüñ bülbüle nisbet h̄āra
8. H̄ande-i bī-sebebin çok gördük

47. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 10

Görmek, tecrübe edinmek.

9. Deşt-i hicrānda āverelerüñ
10. H̄ār-ı pāy-ı talebin çok gördük

48. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 12

Görmek, tecrübe edinmek.

11. Elde tesbīh ü ‘aşā zühhāduñ
12. Hey’et-i bū’l-‘acebün çok gördük

49. **gördük:-dük**

Gazel 80

Mısra: 14

Görmek, tecrübe edinmek.

13. Bezm-i devrūñ hele maḥmūr olmuş
14. Neş’emend-i ıtarabın çok gördük

50. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 16

Görmek, tecrübe edinmek.

15. Beñzemez k̄āle-i eş’ārumuza
16. Biz k̄umāşuñ ḥaleb’in çok gördük

51. **gördük:-dü, -k**

Gazel 80

Mısra: 18

Görmek, tecrübe edinmek.

17. 'İzzet' üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla
18. Sūziş-i rūz u şebın çok gördük

52. **gör:**

Gazel 83

Mısra: 11

Görmek.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-ḥūn-ı nıgehūñ

53. **gör:**

Gazel 87

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

9. Ḥamyāze-rīz kaldı gör āgūş-ı ḥasretüm
10. Bir dürlü kāfir olmadı ten-dāde-i vişāl

54. **göreydi:-e, -y, -di**

Gazel 91

Mısra: 5

Görmek, farketmek.

5. Göreydi cevher-i ferd-i dehān-ı mevḥūmuñ
6. İderdi terk-i cedel ḥikmet-āşnā-yı ḥayāl

55. **gör:**

Gazel 91

Mısra: 12

Düşünmek, idrak etmek.

11. 'Arūsa döndi yine bıkr-i ma'ni-i rengīn
12. Ne ziynet eyledi irāş gör ḥınā-yı ḥayāl

56. **gördi:-di**

Gazel 94

Mısra: 2

Görmek.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbul
2. Ḥārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbul

57. **gör:**

Gazel 97

Mısra: 10

Görmek, şahit olmak.

9. Cāy-ı hayālî itmişiken kaçır-ı dīde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

58. **gör:**

Gazel 98

Mısra: 16

Görmek, bakmak.

15. Hırām iderken o bālā kıddüñ kırışmelerin
16. Gör ey rübüde-i reftār olan gönülcegizüm

59. **görürse:-ür, -se**

Gazel 111

Mısra: 15

Görmek.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāzdur sözüm

60. **gör:**

Gazel 113

Mısra: 4

Farkına varmak.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

61. **gördi:-di**

Gazel 114

Mısra: 15

Görmek.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi tařsīn ol řūh
16. Didī āh İzzet'imüñ şab'uña pek řayrānum

62. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 115

Mısra: 1

Görmek.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl hālūme bir nigāh efendüm

63. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 119

Mısra: 9

Görmek.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aḡyāra ‘azm itdūñ
10. Şabāḥ oldu daḡı ey mihr-i ḥüsnüm ‘avdet itmezsın

64. **gör:**

Gazel 122

Mısra: 2

Bakmak, görmek.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör ḡadd-i nev-ḡırāmı ne nāzük ne nāzenīn

65. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 122

Mısra: 5

Görmek.

5. Bezm-i ṭarabda gördüm o sākī-i şīvekār
6. Ṭutmuş elinde cāmı ne nāzük ne nāzenīn

66. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 124

Mısra: 6

Görmek.

5. Kaşr-ı istiḡnāda şahbā-nüş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḡveti dervāzedēn

67. **görme:-me**

Gazel 128

Mısra: 9

Görmek, düşünmek.

9. Yıkma gönlüm görme lāyık olduğın herḡiz ḡarāb
10. Öyle bir kāşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

68. **göre:-e**

Gazel 138

Mısra: 3

Yaşamak, tecrübe etmek.

3. Cilvesi baḡt-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
4. Ḥaṭ gelüp oldu mu ‘arız ḥüsn-i yāre rū-be-rū

69. **gör:**

Gazel 138

Mısra: 10

Görmek.

9. Hāne-i āyīneden çık bāğa ey serv-i revān
10. ‘Aksūñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

70. **gördi:-di**

Gazel 139

Mısra: 14

Rastlamak, nasiplenmek.

13. ‘Abeş evkātını izā‘a iden
14. Dem-i hārmēn ne hınta gördi ne cev

71. **görmedi:-me, -di**

Gazel 145

Mısra: 7

Görmek, kullanmak.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ
8. Hānçerüñe dağı zāg eylemedüñ āh āh

72. **görsün:-sün**

Gazel 146

Mısra: 3

Görmek, tecrübe edinmek.

3. O da meydān-ı belāğatda mübārız görsün
4. Kuvvet-i t̄ab‘umuz ibrāz idelüm eş‘āra

73. **gör:**

Gazel 147

Mısra: 12

Bakmak, görmek.

11. Teşhīr için rezālet ile şehri gezdirüp
12. Bindirdiler raķīb-i hārı gör hār üstüne

74. **gördigüñ:-dig, -üñ**

Gazel 137

Mısra: 9

Görmek.

9. Gördigüñ dil-bere üftāde olursın ‘İzzet
10. Neylesem āh senüñ şu dil-i meyyālūñ için

75. **gördigi:-dig, -i**

Gazel 129

Mısra: 16

Görmek, farkına varmak.

15. Hic şive-i hūbānına tākāt getirülmez
 16. 'İzzet bu gün gördiği yok hāk bilür amma

76. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 44

Mısra: 3

Gördüğü müddetçe.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yā
 4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-hāledārıdur

77. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 92

Mısra: 5

Gördüğü müddetçe.

5. Zīver-i aḡūş-ı aḡyār oldıḡun gördükçe ben
 6. Fırkati itdüm temenni vaḡt-i vuslatdan bedel

78. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 144

Mısra: 10

Gördüğü müddetçe.

9. Temāşā-yı ḡaddūnle mazhar-ı tūl-ı ḡayāt olsaḡ
 10. Bizi gördükçe bāri geḡmesūñ 'ömrüm şitāb üzre

79. **görmedükçe:-me, -dükçe**

Gazel 119

Mısra: 6

Görmek.

5. Ne zālimesin ne kāfırsin ne şūḡ-ı bī-emānsın kim
 6. Bizi miḡnet-keş-i ḡam görmedükçe raḡaḡ itmezsin

80. **görmegi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Görmek.

35. Yā Rabb ḡuşāde ḡıl dil-i ḡasret-keşīdemi
 36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

81. **görüp:-üp**

Gazel 97

Mısra: 19

Görmek.

19. Çün serv-i bâğ-ı mışra‘-ı mevzûnların görüp
20. Mânend-i cûy gülşen-i eş‘ara uğradum

82. **görürken:-ür, -ken**

Gazel 144

Mısra: 16

Görmek.

15. Har-i tâhûneveş ser-geştesi olmak ne hayvânlık
16. Görürken gerdiş-i dolâb-ı çarhı inkılab üzre

görünce:

1. **görünce:**

Gazel 66

Mısra: 10

Gördüğü zaman.

9. Şanem-perest-i dilûm deyr-i hüsn-i behcetde
10. Görünce ol büt-i âfet-nigâhı deng olmuş

2. **görünce:**

Gazel 78

Mısra: 6

Gördüğü zaman.

5. ‘Aceb mi bâde-perest-i tahayyür olsa gönül
6. Görünce nergis-i mestûn şarâba müstağrak

3. **görünce:**

Gazel 133

Mısra: 14

Gördüğü zaman.

13. Düşürmez ‘İzzet’e kimse selîka-i sühanı
14. Velî ta‘accüb iderler görünce âşârını

göreliden:

1. **göreliden:**

Kaside 9

Mısra: 41

Göründüğünden bu yana, göründüğü zamandan beri.

41. Göreliden sāğar-ı zerrîni nergis
42. Şanursın mest-i şahbâ-yı kıdemdür

2. **göreliden:**

Gazel 28

Mısra: 3

Göründüğünden bu yana, görüldüğü zamandan beri.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennüre
4. Felekde her gice hâleyle kırş-ı mâh döner

gören:

1. **gören:**

Kaside 6

Mısra: 111

Gören kişi.

111. Her gören zâtını el-veledü sırru ebîh
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur 'ayân

2. **görenler:-ler**

Gazel 45

Mısra: 11

Gören kişi.

11. Gird-i la'inde görenler hat-ı nev-peydâsını
12. Zann iderler sükket üze ictimâ'-ı mürdur

3. **gören:**

Gazel 103

Mısra: 10

Gören kişi.

9. Ben şikâyet eylemem bî-dâd dil-berden velî
10. Rûy-ı zerdüm her gören aňlar melâlüm var benüm

4. **görenler:-ler**

Gazel 144

Mısra: 3

Gören kişi.

3. Görenler kâkül-i pâşidesin ruhsâr-ı rahşâna
4. Sehbâb oldu keşide zann iderler âftâb üze

görmek:

1. **görmek:-e**

Gazel 10

Mısra: 10

Görünmek.

9. Pâk idüp âyîne-i hâtırı gerd-i gamdan
10. Ğuşşâ 'İzzet görine çeşmüñe lâ-şey ne şafâ

2. **görinür:-ür**

Gazel 13

Mısra: 2

Görünmek.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet kat kat
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leṭāfet kat kat

3. **görinür:-ür**

Gazel 18

Mısra: 10

Görünmek.

9. Oldığından ‘İzzetā vāreste-i ḥatt-ı siyāh
10. Görinür şüretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

4. **görinür:-ür**

Gazel 105

Mısra: 6

Görünmek.

5. Pinhān oluyor hem-çü perī pīş-i nazardan
6. Baksañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

5. **görinür:-ür**

Gazel 135

Mısra: 9

Görünmek.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi
10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

görinen:

1. **görinen:**

Gazel 59

Mısra: 3

Görünen (şey).

3. Dīdemüzde görinen kaṭre-i ḥūn-ābe degül
4. Dest-i müjgānumuza subḥa-i mercān virürüz

görme:

1. **görmeyeli:-y, -eli**

Kaside 17

Mısra: 31

Görüşmek, bir arada olmak.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī
 32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra habīr

görün:

1. **göründi:-di**

Gazel 86

Mısra: 11

Ortaya çıkmak, başkaları tarafından görülür olmak.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı âteşin-i yārda ḥaṭ
 12. Şaḥā'ife yazayum ben de yana yana ḡazel

görüş:

1. **görüşmekden:-mek, -den**

Gazel 148

Mısra: 10

Bir araya gelip bir mesele üzerindeki fikirlerini karşılıklı ortaya koymak, müzâkare etmek.

9. Bezme bir kez da'vet oldu resm ü rāh-ı bendegi
 10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylerse de

göster:

1. **göster:**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Göstermek.

35. Yā Rabb ḡuşāde kıl dil-i ḥasret-keşīdemi
 36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

2. **gösterdi:-di**

Tahmis 2

Mısra: 25

Göstermek.

25. Böyle gösterdi baña ol ḡadd-i müstesnā seni
 26. 'İzzetāyı böyle bī-ṭāḡat kılan ey bī-emān

3. **gösterür:-ür**

Tahmis 2

Mısra: 30

Göstermek, işaret etmek.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
 30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

4. **göster:**

Gazel 5

Mısra: 3

Göstermek.

3. Çık seyre levendâne şaluñ kaddüñi göster

4. Vir hüsnüñe ārāyış-i seyr-i temāşā

5. **göstermiş:-miş**

Kaside 6

Mısra: 3

Göstermek.

3. Yed-i beyzā-yı belāğatde hudā göstermiş

4. Kilk-i i' cāz-eşerüñ sihr-fenāna şu'bān

6. **gösteremez:-e, -mez**

Kaside 7

Mısra: 21

Göstermek.

21. Bir dahı gösteremez tīg-i hilāli yalman

22. Çarha ebrū-yı dil-āşübı çekerse hançer

7. **göstermede:-mede**

Gazel 7

Mısra: 8

Göstermek, farkettirmek..

7. Bilmem dahı ne naķş açacak bu felek bize

8. Göstermede nefes-be-nefes başka şūreti

8. **göster:**

Gazel 9

Mısra: 6

Göstermek.

5. Hep kala pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān

6. Çık levendâne hırāmān ol da göster bir edā

9. **gösterme:-me**

Kaside 16

Mısra: 70

Göstermek.

69. Velī kes sen dahı andan selāmı

70. Aña gösterme rüy-ı iltiyāmı

10. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 1

Göstermek.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür
2. 'Âşık-ı şeydâya zencîr-i müselsel gösterür

11. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 2

Göstermek.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür
2. 'Âşık-ı şeydâya zencîr-i müselsel gösterür

12. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 4

Göstermek.

3. Nokta-i hâlinde icmâl idi ammâ şimdi haţ
4. Nüşa-i hüsn-i dil-ârâyı mufaşşal gösterür

13. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 6

Göstermek.

5. Muhtaşar itmez ma'ânî-i niyâzı hiç beyâ
6. Ol şeh-i nâza efendi hep muţavvel gösterür

14. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 8

Göstermek.

7. Dest-i cevrumden rehâ yokdur demek ister o şüh
8. Dürdan 'uşşâk-ı pâ-mâl-ı gama el gösterür

15. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 10

Sunmak.

9. Muktezâ-yı kevkebüm taqdîm-i nev-haţ-ı ruhuñ
10. Ukde-i müşkil-güşâ-yı vaşlı münhal gösterür

16. **gösterür:-ür**

Gazel 32

Mısra: 12

Göstermek.

11. Zülm-i hecründe 'İzzet düşse rāh-ı 'aşka

12. Āh-ı şeb-gîr-i şerār-efşānı meş'al gösterür

17. **göster:**

Gazel 55

Mısra: 6

Göstermek.

5. Tūṭī-i güft ü gūsını lāl it perîlerin

6. Āyīne içre 'aksüñi göster ḥamūş-ı nāz

18. **gösterüp:-üp**

Gazel 85

Mısra: 3

Göstermek.

3. Gösterüp perçemünüñ tārını kıldıkça güzār

4. Dil-i divāneyi zencîre çeker şîvelerüñ

19. **gösterüp:-üp**

Gazel 128

Mısra: 4

Göstermek.

3. Ez-ser-i nev kâle-i sāmānı tārāc itdi yār

4. Gösterüp bir şîve-i ḥāṭır-rübā-yı nev-zemīn

20. **gösterüp:-üp**

Gazel 157

Mısra: 8

Göstermek.

7. Zîr-i kākülde nihān idi mu'anber ḥālî

8. Gösterüp eyledi tahrîk şabā sevdāmı

götür:

1. **götürürdüm:-ür, -dü, -m**

Gazel 151

Mısra: 2

Götürmek.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āgūşumda

2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

göz:**1. gözümle:-üm, -le****Terkib-bend 1**

Mısra: 36

Göz, görme organı.

35. Yâ Rabb güşâde kıl dil-i hasret-keşîdemi

36. Göster gözümle görmegi ol nûr-ı didemi

2. göz:**Kaside 4**

Mısra: 1

*Göz, görme organı.*1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkâraye h^vâb

2. Eyledi lutf-ı hudâ çehresine reşş-i gül-âb

3. gözümüñ:-üm, -üñ**Gazel 40**

Mısra: 11

Göz, görme organı.

11. Tütüyâdur gözümüñ nûrı baña hak-i rehüñ

12. Şanma çeşm-i dil ü cân kühl-i şıfâhân ister

4. gözlerine:-leri, -n, -e**Gazel 48**

Mısra: 13

*Göz, görme organı.*13. H^vâb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabaḥ

14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer 'āşıkḷar

5. gözden:-den**Gazel 61**

Mısra: 9

Göz, görme organı.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduk āvāre iki dīdesi fettān ile biz

6. gözlerine:-leri, -n, -e**Gazel 121**

Mısra: 9

*Göz, görme organı.*9. H^vâb-ı rāhat giremez gözlerine tā-be-sühūr

10. Tıyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān

7. gözle:-le

Gazel 131

Mısra: 13

Ele alış tarzı, görüş, bakış açısı.

13. Yâre âgyâruñ ne gözle bakdığı ma'lûm lîk

14. İzzetâ sen ğayre bakma yâre bak Allâh için

8. gözünde:-ün, -de

Gazel 144

Mısra: 5

Göz, görme organı.

5. N'ola duht-ı rezûñ her dem gözünde uça ey sâķī

6. Ğubâr-ı haţ-ı la'lûñ sürmedür çeşm-i habâb üzre

göz göz ol:

1. göz göz oldu:-dı

Gazel 45

Mısra: 7

Delik delik olmak II parça parça olmak.

7. Göz göz oldu nîş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sîne-i pür-dâğ güyâ hâne-i zenbûrdur

gözden düş:

1. gözden düşürsin:-ür, -sin

Kaside 16

Mısra: 48

Başkasının gözünde değerini yitirmek.

47. Ğaraż taĝlîţ-i Aħmed'dür bu sözden

48. Düşürsin tek anı 'uşşâk gözden

gözet:

1. gözet:

Gazel 7

Mısra: 12

Göz önünde bulundurmak, düşünmek.

11. Hâmem nigâr-hâne-i Çîn itdi şafhayı

12. 'İzzet gözet nuķûş-ı hayâlümde şan'atı

gözünü aç:

1. gözün aç:

Gazel 161

Mısra: 8

Uyanık, dikkatli bulunmak.

7. H^vab-ı har-güşına ey kebk-i hırām aldanma

8. Aç gözün sūfī ider hileyi rūbāh gibi

ğubār:

1. ğubār:

Kaside 3

Mısra: 50

Toz.

49. Şimdiden yād iderek haṭṭını āh itmeyelüm

50. Kõnmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya ğubār

2. ğubār:

Gazel 57

Mısra: 7

Toz.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār

8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

3. ğubār:

Gazel 160

Mısra: 8

Toz.

7. Tesliyet jeng-zidā-yı dil-i muğber olmaz

8. Gelmesün āyine-i ḳalbe ğubār açma beni

ğubār kondur:

1. ğubār kondurmaz:-maz

Kaside 13

Mısra: 50

Kusur görmeye kıyamamak, (ona) kusur ve eksikliği yakıştıramamak.

49. Āh ‘izārında o zülf-i müşg-bār

50. Kıl kadar ḥüsnüne kondurmaz ğubār

ğubār-ı hat:

1. ğubār-ı haṭ:

Gazel 66

Mısra: 1

Ayva tüylerin tozu (Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri çok ince olduğu için toz gibi ince bir yazı çeşidi olan "gubârî" ye benzetilir).

1. Ğubâr-ı haţ ruh-ı mir'at-i yâre jeng olmuş
2. Sevâd-ı ân zede-i leşker-i Firenk olmuş

ğubâr-ı haţ-ı la'l:

1. ğubâr-ı haţ-ı la'lüñ:-üñ

Gazel 144

Mısra: 6

Dudağın toza benzeyen ince tüyleri. (Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri çok ince olduğu için toz gibi ince bir yazı çeşidi olan "gubârî" ye benzetilir).

5. N'ola duht-ı rezûñ her dem gözünde uça ey sâķī
6. Ğubâr-ı haţ-ı la'lüñ sürmedür çeşm-i habâb üzre

ğunc u delâl-ı Eşref:

1. ğunc u delâl-ı Eşref'dür:-dür

Gazel 27

Mısra: 10

Eşref'in cilve ve nazı.

9. Nâ-şekīb eyleyen bu rütbe bizi
10. Âh o ğunc u delâl-ı Eşref'dür

ğunc u delâl:

1. ğunc u delâller:-ler

Gazel 25

Mısra: 14

Naz ve cilve.

13. 'İzzet bizüm de ğonce-i n'eşküftemüz n'ola
14. Nev-şîvelerle eylese ğunc u delâller

güne:

1. güne:

Tahmis 2

Mısra: 5

Tür, nevi, çeşit, tarz.

5. Kim yetişdirdi bu güne servden bālā seni
6. Bu nezâket var iken cism-i lātîfüñde senüñ

2. güne:

Kaside 2

Mısra: 11

Tür, nevi, çeşit, tarz.

11. O güne vardı metānet hışār-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hıç kārger anuñ zer ü zūr

3. güne:

Kaside 5

Mısra: 9

Türlü.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu güne
10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

4. güne:

Kaside 8

Mısra: 62

Türlü.

61. Getürmiş kimdür emşālüm içinde rişte-i nazma
62. Benüm gibi bu güne lü'lü'-i şehvār-ı güftārı

5. güne:

Kaside 9

Mısra: 88

Tür, çeşit, tarz.

87. O mīr-i bī-naẓīrūñ vaşf-ı pāki
88. Bu güne lehce-cünbān-ı kalemdür

6. güne:-e

Gazel 117

Mısra: 18

Tür, çeşit, tarz.

17. Cenāb-ı ākif-i zer-bāf-ı nazma arza nā-şāyān
18. Bu güne bir nesīc-i sāde çıkdı destgāhumdan

ğünüde-i mehd-i füsün ol:

1. **ğünüde-i mehd-i füsün olur:**

Gazel 86

Mısra: 7

Sihrin beşiğinde uyumak.

7. Olur ğünüde-i mehd-i füsün tıfl-i süḥan
8. İdince dāyeveş āğāze-i fesāne ğazel

ğurbet:

1. ğurbette:-te

Gazel 132

Mısra: 2

Yabancı bir memleket.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘ālemde vatandaşan

2. Bu sırrı su’āl it yine ğurbette gezenden

ğurūş:

1. ğurūşuna:-u, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 12

Kuruş, para birimi.

11. İsterseñ ola yüzüñ aķ alnuñ açık müdām

12. Bakma raķībūñ eldeki ķāra ğurūşuna

gūş:

1. gūşını:-ı, -n, -ı

Kaside 9

Mısra: 24

Kulak.

23. Meger ki tuysun mācerāyı

24. Uzatmış gūşını zanbaķ aşammdur

2. ğuşuna:-u, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 10

Kulak.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam

10. Bir kere bāri söyleyebilsem di ğuşuna

3. gūşumda:-um, -da

Gazel 151

Mısra: 10

Kulak.

9. Hāliyā lezzet-i kand-i sūhān-ı şīrīni

10. ‘İzzetā ķaldı o tūtīveşümūñ gūşumda

gūş as:

1. gūş aşmayacaķ:-ma, -y, -acaķ

Kaside 3

Mısra: 51

Önem vermek, aldırmak, dinlemek.

51. ‘İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz

52. Eyleme bñhūde bñlbñl gibi feryād-ı hezār

gūş eyle:

1. **gūş eylese:-se**

Gazel 134

Mısra: 5

Dinlemek, kulak vermek.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb

6. Bezm-i çemen başına țār olur ol dem hemān

2. **gūş eyleyicek:-y, -icek**

Kaside 5

Mısra: 27

Dinlemek, kulak vermek.

27. Teşrīfñi gūş eyleyicek tehniyet itdi

28. Bağdād u Semerkand u Buğārā Yeñişehr’e

gūş it:

1. **gūş iden:-en**

Gazel 95

Mısra: 17

Kulak vermek, dinlemek.

17. Şīven-i kil-k-i ‘İzzet’i gūş iden ‘āşık-ı hāzīn

18. Hīç çeker mi bir dahı bezmde imtinān-ı ney

2. **gūş iderse:-er, -se**

Kaside 17

Mısra: 21

Kulak vermek, dinlemek.

21. Gūş iderse buraya geldigññi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu‘me-i tīg-i tedmīr

3. **gūş idicek:-icek**

Kaside 6

Mısra: 18

Kulak vermek, dinlemek.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bñlāğā-yı ‘aşrı

18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüş-t-gezān

4. **gūş idüp:-üp**

Gazel 47

Mısra: 4

Dinlemek.

3. Ben o telh-ābe-keş-i encümen-i hüznüm kim

4. Gūş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

5. **gūş itdükçe:-dükçe**

Gazel 114

Mısra: 7

Dinlemek.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi gūş itdükçe

8. Çıkdı tā küngüre-i çarha benüm efgānum

6. **gūş itmedüñ:-me, -dün**

Gazel 2

Mısra: 5

Dinlemek; dinleyip uygulamaya koymak.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen

6. Dil ba'd-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

7. **gūş itmez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 9

Dinlemek.

9. Korkarum Nā'ib Efendi gibi gūş itmez yār

10. Ne kadar eylese de 'İzzet nā-çār kase

gūş-āviz-i pend ol:

1. **gūş-āviz-i pend olmak:**

Gazel 33

Mısra: 6

Nasihatin kulakta asılı olması.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yārān

6. Bu rüsvālıkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

gūşe-nişīn-i ferāğ:

1. **gūşe-nişīn-i ferāğ:**

Gazel 145

Mısra: 10

Huzurla oturan.

9. 'İzzet' üñ 'aqlın alup küh ile deşte şalup
10. Güşe-nişîn-i ferâğ eylemedüñ âh âh

güş-ı cihân:

1. güş-ı cihāna:-a

Gazel 111

Mısra: 2

Dünyanın (herkesin) kulağı.

1. Bang-ı derā-yı maḥmil-i i' cāzdur sözüm
2. Güş-ı cihāna velvele-endāzdur sözüm

güş-i dil:

1. güş-i dile:-e

Kaside 1

Mısra: 4

Gönül kulağı.

3. Maḥdem-i kāfile-i şevke peyāmıyla yine
4. Geliyor güş-i dile bāng-ı derā-yı nuşret

güş-ı nağm-ı şubḥ-dem eyle:

1. güş-ı nağm-ı şubḥ-dem eyle:

Gazel 143

Mısra: 8

Sabah zamanının nağmesini dinlemek.

7. Bülbül daḥı bir kaç güne dek nāleye başlar
8. Şimden girü güş-ı nağm-ı şubḥ-dem eyle

güş-ı nāz:

1. güş-ı nāz:

Gazel 55

Mısra: 8

Sevgilinin kulağı.

7. Āyā nedendür eylemiyor fitne meyl-i ḥvāb
8. Oldukça çeşm-i yārdan efsāne güş-ı nāz

gusl it:

1. gusl itmiş:-miş

Gazel 50

Mısra: 3

Gusül abdesti almak.

3. Āb-ı ser-çeşme-i hırşîd ile mi ğusl itmiş
4. Dökülür nâşîyesinden o mehûñ lem‘a-i nûr

ğussa:

1. **ğuşşa:**

Gazel 10

Mısra: **10**

Kalbe tari olan sıkıntı, kaygı, tasa.

9. Pāk idüp āyîne-i hâtırı gerd-i ğamdan

10. Ğuşşa ‘İzzet görine çeşmüñe lâ-şey ne şafâ

2. **ğussalar:-lar**

Gazel 98

Mısra: **11**

Kalbe tari olan sıkıntı, kaygı, tasa.

11. Ne renc ü miñnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefâya heveskâr olan gönülceğizüm

güy:

1. **güy:**

Tahmis 6

Mısra: **26**

(Fa.) Çevgan oyununda oynanan top.

25. ‘Āşık-ı şūrîdeler bakma begüm ma‘zûrdur

26. ‘Arşa-i nâzuñ senüñdür güy u çevgânı bu gün

güvâ:

1. **güyâ:**

Tahmis 2

Mısra: **10**

Sanki, faraza.

9. Büydan hoş rengden pākîzedür nâzûk tenüñ

10. Beslemiş koynunda güyâ kim gül-i ra‘nâ seni

2. **güyâ:**

Kaside 5

Mısra: **2**

Sanki, âdetâ.

1. Neşr olmada enfâs-ı Mesîhâ Yeñişehr’e

2. Güyâ ki nüzûl eyledi ‘İsâ Yeñişehr’e

3. gūyā:

Kaside 9

Mısra: 14

Sanki, faraza.

13. Dikildi şahın-ı bāğa tūğ-ı şāhī

14. Nihālān-ı çemen gūyā ‘alemdür

4. gūyā:

Gazel 19

Mısra: 2

Sanki, faraza.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşgīnden feryād

2. Gelür gūyā derā-yı kārban-ı Çīnden feryād

5. gūyā:

Gazel 45

Mısra: 8

Sanki, faraza.

7. Göz göz oldı nīş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sīne-i pür-dāğ gūyā hāne-i zenbūrdur

6. gūyā:

Gazel 52

Mısra: 8

Sanki, faraza.

7. Bir mertebe mest itdi beni bāde-i gül-reng

8. Gūyā ‘arağ-ı la‘l-i dil-ārā qarışıkdur

7. gūyā:

Gazel 91

Mısra: 7

Sanki, âdeta.

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā

8. Sürermişüm gice h^vābumda ben şafā-yı hayāl

8. gūyā:

Gazel 106

Mısra: 4

Sanki, faraza.

3. Dāgdār itmededür sīnecigüm hem-vāre

4. Nāvek-i ğamze-i dil-dūzuña gūyā hedefüm

gūvivā:

1. gūyiyā:

Kaside 6

Mısra: 38

Sanki.

37. Dādlar zav' -ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf

38. Gūyiyā ṭaları pervāneveş eyler ṭayerān

2. gūyiyā:

Kaside 17

Mısra: 2

Sanki.

1. Gice rū' yāda o meh-pāre-i bī-miṣl ü nazīr

2. Gūyiyā külbē-i aḥzānımı itmiş tenvīr

3. gūyiyā:

Gazel 107

Mısra: 6

Sanki.

5. Perveriş-yāfte-i merdümün çeşmümdür

6. Gūyiyā pençe-i āhū-yı ḥoten' dūr nigeḥüm

gūy-rübā-yı nuşret:

1. gūy-rübā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 38

Yardım topunu kendine çeken.

37. Odur ol şāḥib-i çevgān-ı şecā'at ki her ān

38. Şāḥn-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

gübün-i bāğ-ı emel:

1. gübün-i bāğ-ı emelüm:-üm

Gazel 101

Mısra: 7

Arzu bahçesinin gül fidanı.

7. Nev-resüm gübün-i bāğ-ı emelüm

8. Sevdigüm serv-i ḥırāmandecigüm

güç:

1. güçdür:-dür

Gazel 120

Mısra: 17
Zor.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senüñ bu iştigālinden

güdāz:

1. güdāz:

Gazel 159

Mısra: 13

Yanma, erime.

13. ‘İzzetā lutfi nedür gayrı güdāz u sūzuñ
14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacaq dem geldi

güft ü gū:

1. güft ü gūlar:-lar

Kaside 16

Mısra: 33

Karşılıklı söyleşme, konuşma.

33. Nedür sende o şīrīn güft ü gūlar
34. O tūñlikler ol vaż‘-ı nigūlar

güft ü gūlar it:

1. güft ü gūlar iderler:-er, -ler

Kaside 16

Mısra: 72

Karşılıklı söyleşmek, konuşmak.

71. İderler hāşılı bu iki dil-ber
72. Biri biriyle böyle güft ü gūlar

güftār:

1. güftārı:-ı

Kaside 18

Mısra: 18

Söz, kelâm.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa māni‘ bu ıtab‘ile
18. Güftārı fehm olurdı ki maẓmūnuna zībdür

2. güftār:

Gazel 71

Mısra: 3
Söz, kelâm.

3. Nedür ol nâz ile güftâr o kıyâmet-reftâr
4. Nedür ol kâmet-i mümtâz ile ra'nâ hâfız

3. **güftârum:-um**
Gazel 157
Mısra: 9
Söz, kelâm.

9. 'Aşr-ı hüsnünde eyâ şüh-ı şeker güftârum
10. Çâh-ı nisyândadur Yûsuf-ı Mısr' uñ nâmı

güftâr it

1. **güftâr iderken:-er, -ken**
Gazel 85
Mısra: 11
Söz söylemek, konuşmak.

11. Handelerle dün efendüm sen iderken güftâr
12. Telh-kâm-ı eleme şundi şeker-şîvelerüñ

güher:

1. **güherin:-in**
Gazel 73
Mısra: 12
Cevher, inci II güzel söz.

11. 'İzzet güherin şarf ideyor âl-ı Resûl'e
12. Bildüm ki degül mâ'il ü semt-i seref Eşref

güher-bâr-ı hicâb:

1. **güher-bâr-ı hicâb:**
Kaside 4
Mısra: 26
Utanma cevherini saçan.

25. O keremkâr-ı cihân-bağş ki destinden ider
26. Dem-i cûdunda yem ü ebr güher-bâr-ı hicâb

güher-i 'aşk-ı girân-māye-i vār:

1. **güher-i 'aşk-ı girân-māye-i yāre:-e**
Gazel 106

Mısra: 10

Sevgilinin değerli karakterinin aşk incisi.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta'ayyüş itsem

10. Güher-i 'aşk-ı girân-māye-i yāre şadefüm

güher-i kân-ı sühan:

1. **güher-i kân-ı sühandan:-dan**

Gazel 132

Mısra: 10

Söz kaynağının incisi II inciye benzeyen güzel söz.

9. El-minnetü li'llāh sen ey nükte-şināsum

10. Bī-vāye degilsin güher-i kân-ı sühandan

güher-i matlab:

1. **güher-i maṭlabuma:-um, -a**

Kaside 5

Mısra: 51

İsteğin incisi.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḥir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

güher-i nazm:

1. **güher-i nazmı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 2

Şiirin incisi II inci gibi söz.

1. Baḥr-i endişeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm

2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

güher-i pāk-i şadef:

1. **güher-i pāk-i şadef:**

Kaside 6

Mısra: 109

Sedefin temiz incisi.

109. Güher-i pāk-i şadef lü'lü'-i 'ummān-ı şeref

110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bī-reyb ü gümān

güher-pāş:

1. **güher-pāş:**

Kaside 11

Mısra: 31

Cevher saçan.

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak

32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

güher-rîz-i hitâb eyle:

1. **güher-rîz-i hitâb eyleser:-r, -se**

Gazel 148

Mısra: 12

İnci döken sözler söyleme.

11. Bezme gelsün de hemân mâni‘ degül ağıyâra yâr

12. Dürc-i yâkûtuñ güher-rîz-i hitâb eyleser de

güher-senc-i ma‘ârif:

1. **güher-senc-i ma‘ârif:**

Kaside 8

Mısra: 53

Bilgi cevherini anlayan.

53. Odur ḥakkâ güher-senc-i ma‘ârif şâhib-i temyîz

54. Mu‘ayyendür hüner erbâbınuñ nezdinde miqdârı

2. **güher-senc-i ma‘ârif:**

Kaside 8

Mısra: 53

Bilgi cevherini anlayan.

53. Odur ḥakkâ güher-senc-i ma‘ârif şâhib-i temyîz

54. Mu‘ayyendür hüner erbâbınuñ nezdinde miqdârı

3. **güher-senc-i ma‘ârif:**

Gazel 23

Mısra: 15

Bilgi cevherini anlayan.

15. Güher-senc-i ma‘ârif ḥazret-i ‘ârif Efendi kim

16. Şüreyyâ kevkeb-i baḥtından ümmîdvâr-ı rif‘ atdûr

gül:

1. **gül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.II sevgili.

27. Vāreste-i sitemgeri-i rûzgār idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezār idüm

2. gül:

Kaside 1

Mısra: 13

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşāyiş īrāš

14. Ğonce-i hāṭıra te'šīr-i hevā-yı nuşret

3. gül:

Tahmis 2

Mısra: 19

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kāngısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

4. güli:-i

Tahmis 2

Mısra: 20

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kāngısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

5. gül:

Kaside 2

Mısra: 67

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün ğonce ıalb-i ehl-i şu'ūr

6. gül:

Kaside 7

Mısra: 48

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

47. Nazar-ı hışmına ger mazḥar olursa gülşen

48. Gül ocağındaki gül-bünler olur ḥākister

7. gül:

Kaside 13

Mısra: 28

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

27. Ger semûm-ı kahrûñ irse gülşene

28. Gül ocağın döndürirdi külhana

8. gül:

Gazel 14

Mısra: 2

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.II sevgili.

1. Seyr it ol şûh-ı âteşin-hûyı

2. Tâze gül gibi terlemiş rûyı

9. gülûñ:-üñ

Gazel 17

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.II sevgili.

3. Rakîbüñ yâr ile âmîzişündendür bu feryâdum

4. Gülûñ hâre kıranı bülbüle efgân ider îrâş

10. gül:

Gazel 19

Mısra: 10

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.II sevgili.

9. Güzellerdür bizi nâlân iden bu bâğ-ı ‘âlemde

10. Çemende ‘andelîb eyler gül ü nesrînden feryâd

11. gül:

Gazel 29

Mısra: 7

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II sevgilinin bedeni.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bâğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabâ nev-rûzdur

12. gül:

Gazel 48

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

3. Gülşen-i hüsnine bülbül kesilürler yek-ser

4. Görseler gül gibi bir tâze püser ‘âşıklar

13. gül:

Gazel 61

Mısra: 3

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II sevgili.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ârife bir gül ammâ
4. Müteselli degilüz bir gül-i ḥandân ile biz

14. **gül:**

Gazel 71

Mısra: 1

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

1. Yañağı gül gibi bir şîveli zîbâ ḥâfız
2. Bize çekdürme şeb-i tâ-be-seḥer yâ ḥâfız

15. **güllerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 80

Mısra: 7

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II sevgili.

7. Güllerüñ bülbüle nisbet ḥāra
8. Ḥande-i bî-sebebin çok gördük

16. **gül:**

Gazel 94

Mısra: 2

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II sevgili.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbul
2. Ḥārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbul

17. **güller:-ler**

Gazel 143

Mısra: 6

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār
6. Güller gibi açıl da hemān 'ayş u dem eyle

18. **gülmemeli:-me, -meli**

Gazel 162

Mısra: 4

Gülmek.

3. Sîne-çākānını giryān ister
4. O sitem-pîşe güzel gülmemeli

19. **gül :**

Gazel 97

Mısra: 3

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

3. Ser-mest bir elinde piyâle bir elde gül

4. Dün ol kırışme-güster-i mekkâre uğradum

gül-âb:

1. gül-âba:-a

Gazel 78

Mısra: 1

Gül suyu.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-âba müstağrak

2. ‘Aceb yine neden olmuş hicâba müstağrak

gül-âb-efşân-ı nem:

1. gül-âb-efşân-ı nemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 108

Gül suyu saçan nem.

107. ‘Aḳīb-i deyde tā faşl-ı bahārân

108. Ruḥ-ı verde gül-âb-efşân-ı nemdür

gül-bang-ı dem:

1. gül-bang-ı demüñ:

Gazel 29

Mısra: 2

Zamanın yüksek sesle dua okuyanı.

1. Merḥabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdur

2. Eyle gül-bang-ı demüñ ‘arş-âşinā nev-rūzdur

gül-beden:

1. gül-bedenler:-ler

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Gül bedenli, vücûdu gül gibi zarif, ince ve güzel olan.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafâ itmek isterüm

2. gül-bedenüm:-üm

Gazel 85

Mısra: 8

Gül bedenli, vücûdu gül gibi zarif, ince ve güzel olan.

7. Yine müstağrak-ı cübār-ı cemāl olmuşsın
8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şīvelerüñ

3. gül-bedenüm:-üm

Gazel 145

Mısra: 1

Gül bedenli, vücûdu gül gibi zarif, ince ve güzel olan.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedüñ āh āh
2. Lâleleri dāğ dāğ eylemedüñ āh āh

gülberg-i 'ārız:

1. gülberg-i 'ārızında:-ın, -da

Gazel 147

Mısra: 7

Gül yaprağına benzeyen yanak.

7. Gülberg-i 'ārızında degül şebnem-i 'arāk
8. Olmış çekīde kaçre-i eşk-i ter üstüne

gül-berg-i leb:

1. gül-berg-i lebüñ:-üñ

Kaside 17

Mısra: 9

Gül yaprağına benzeyen dudak.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebüñ deprettdi
10. Dedi tenhā mısın ey 'āşık-ı işkeste-zāmīr

gül-be-şeker:

1. gül-be-şeker:

Kaside 6

Mısra: 44

Gül yaprağından yapılan tatlı, gül reçeli.

43. Kāflar kând-şıfat zā'ika-pīrā-yı makāl
44. Kāflar gül-be-şeker lāmı leb-i la'l-i bütān

gül-bün:

1. gül-bünler:-ler

Kaside 7

Mısra: 48

Gül fidanı.

47. Nazar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen
48. Gül ocağındaki gül-bünler olur hākister

gül-bün-i gülzār-ı tena‘um:

1. gül-bün-i gülzār-ı tena‘um:

Gazel 105

Mısra: 1

Nimetlenme bahçesinin gül fidanı II sevgili.

1. Ey serv kadi gül-bün-i gülzār-ı tena‘um
2. Bāzūları şāh-ı şecer-i hüsni-tecessüm

gül-bün-i leṭāfet:

1. gül-bün-i leṭāfetüñ:-üñ

Gazel 44

Mısra: 14

Güzelliğin gül fidanı II sevgili.

13. Mānend-i ‘andelīb ideyor nāle vü figān
14. Ol gül-bün-i leṭāfetüñ ‘İzzet hezārıdur

gül-bün-i nāz:

1. gül-bün-i nāza:-a

Gazel 149

Mısra: 9

İşveli gül fidanı II sevgili.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam
10. Bir kere bāri söyleyebilsem di gūşuna

2. gülbün-i nāzuñ:-uñ

Gazel 22

Mısra: 7

İşveli gül fidanı II sevgili.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

gülbün-i nev-reste-i gülzār-ı cefā:

1. gülbün-i nev-reste-i gülzār-ı cefā:

Gazel 43

Mısra: 5

Eziyet bahçesinin yeni yetişmiş gül fidanı .

5. Senüñ ey gülbün-i nev-reste-i gülzâr-ı cefâ
6. Sitem ü cevri gül-i küşe-i destârûndur

gül-bün-i tâze-res-i gülşen-i mecd ü ikbâl:

1. gül-bün-i tâze-res-i gülşen-i mecd ü ikbâl:

Kaside 6

Mısra: 103

Uhuluk ve mutluluk bahçesinin yeni yetişmiş gül fîdanı II memduh.

103. Gül-bün-i tâze-res-i gülşen-i mecd ü ikbâl
104. Çemen-i devlet ü iclâle kâdi serv-i çemân

gül-câme-i behcet:

1. gül-câme-i behcet:

Gazel 13

Mısra: 6

Gülden yapılan elbisenin güzelliği.

5. Seyr it ol serv-i çemenzâr-ı cemâlûñ ne güzel
6. Uymış endâmına gül-câme-i behcet kâat kâat

gül-çehre:

1. gül-çehreyi:-yi

Gazel 5

Mısra: 13

Gül yüzlü II sevgili.

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ
14. Var sende bu gün añladum âşâr-ı temâşâ

gül-endām:

1. gül-endām:

Gazel 94

Mısra: 9

Güzel endâmlı, boyu gül gibi nâzik ve lâtif olan II sevgili.

9. ‘İzzet o gül-endām idicek ‘azm-ı çemenzâr
10. Bâl ü perüñ efgende bir âh eyledi bülbül

gülgeşt-i fezâlar:

1. gülgeşt-i fezâlar:-lar

Gazel 41

Mısra: 14

Uçsuz bucaksız ovalarda gül gezintisi.

13. Bir kaç aḥbābla şimden şöñra
14. Tırma gülgeşt-i fezālar demidür

göl-had:

1. **göl-had:**

Kaside 16

Mısra: 14

Güle benzeyen yanak.

13. Açup gönce-dehānun evvel Aḥmed
14. Dir ey Eşref nedür sende bu göl-had

göl-i ḥandān:

1. **göl-i ḥandān:**

Gazel 61

Mısra: 4

Gülen gül, açılmış gül II sevgili.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ārife bir gül ammā
4. Mütesselli degilüz bir göl-i ḥandān ile biz

göl-i ḥurşid:

1. **göl-i ḥurşide:-e**

Gazel 100

Mısra: 3

Güneş gülü.

3. Şanma kapılurdum göl-i ḥurşide felekde
4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

göl-i küşe-i destār:

1. **göl-i küşe-i destāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 43

Mısra: 6

Sarığın köşesine takılan gül.

5. Senüñ ey gölbün-i nev-reste-i gülzār-ı cefā
6. Sitem ü cevır göl-i küşe-i destāruñdur

göl-i nāz:

1. **göl-i nāz:**

Kaside 3

Mısra: 51

Cilveli gül II sevgili.

51. 'İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz
52. Eyleme bīhūde bülbul gibi feryād-ı hezār

gül-i ne-şükufte:

1. gül-i ne-şükuftecigüm:-cig, -üm

Gazel 101

Mısra: 3

Açılmamış gül II sevgili.

3. Gül-i ne-şükuftecigüm goncecigüm
4. Tıfl-ı nev-sāle-i şermendecigüm

gül-i nev-hız-i işve:

1. gül-i nev-hız-i işve:

Gazel 128

Mısra: 11

Cilvenin yeni yetişen gülü II sevgili.

11. Ol gül-i nev-hız-i işve bāğa kıldıkça güzār
12. Eylesün bülbuller āgāz-ı nevā-yı nev-zemīn

gül-i pejmürde:

1. gül-i pejmürde:

Kaside 4

Mısra: 16

Perişan gül II halk.

15. Eyledün hep yeñiden kesb-i hayāt-ı tāze
16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduk şād-āb

gül-i ra'nā:

1. gül-i ra'nā:

Tahmis 2

Mısra: 10

Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzūk tenün
10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

gül-i ruh:

1. gül-i ruḥ:-ı

Gazel 28

Mısra: 7

Güle benzeyen yanak II sevgilinin yanağı.

7. Gül-i ruḥı kızarup farṭ-ı şerm ü hacletden
8. Mişāl-i şu'le-i cevvēle gāh gāh döner

2. gül-i ruḥuñı:-uñ, -ı

Gazel 55

Mısra: 2

Güle benzeyen yanak II sevgilinin yanağı.

1. Ey gonce-i dehānı tebessüm-fürüş-ı nāz
2. Şerm eylemiş gül-i ruḥuñı şu'le-püş-ı nāz

3. gül-ruḥlar:-lar

Gazel 22

Mısra: 8

Güle benzeyen yanak II sevgilinin yanağı.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbülidür kim
8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

4. gül-ruḥ:

Gazel 103

Mısra: 8

Güle benzeyen yanak II sevgilinin yanağı.

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı ḥalel
8. Dirse 'aşıka o gül-ruḥ infī'ālüm var benüm

gül-i ruḥsār:

1. gül-i ruḥsārı:-ı

Gazel 136

Mısra: 18

Güle benzeyen yanak II sevgilinin yanağı.

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh
18. Pejmürdelenmesün gül-i ruḥsārı bir zamān

gül-i ruḥsār-ı 'arak-paş:

1. gül-i ruḥsār-ı 'arak-paşuñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 4

Ter döken gül yanak.

3. Bülbülāsā iderüm nāle vü zār
4. Gül-i ruḥsār-ı 'arak-paşuñ için

gül-i rüy:

1. **göl-i rüyî:-i**

Gazel 21

Mısra: 4

Göl benzeyen yüz II sevgilinin yüzü.

3. Her ki-râ bûy-ı hevâ 'ıtr-meşâm-ı heves' est

4. Göl-i rüyî leb-i cüyî çemenî mî-cüyed

göl-i rüy:

1. **göl-i rüyunda:-un, -da**

Gazel 26

Mısra: 1

Göle benzeyen yüz II sevgilinin yüzü.

1. Göl-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i le'âfet var

2. Nihâl-i kâmetinde cünbiş-i tûbâ-yı cennet var

2. **göl-rüya:-a**

Gazel 105

Mısra: 9

Göl yüzlü II sevgili.

9. Mânend-i Necîb olsam o göl-rüya mu'ârin

10. Bûlbûl gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

göl-i şad-berg-i fütuhât:

1. **göl-i şad-berg-i fütuhâtla:-la**

Kaside 1

Mısra: 21

Açılan yüz yapraklı göl.

21. Göl-i şad-berg-i fütuhâtla gölzâr-ı cihân

22. Oldı bir ravzâ- i üşküfe-nümâ-yı nuşret

göl-i şad-berg-i şabâhat:

1. **göl-i şad-berg-i şabâhat:**

Gazel 13

Mısra: 4

Yüz yapraklı gölün güzelliği II sevgilinin yüzündeki ter.

3. Mevc-hîz olsa şarâvet ruh-ı hoy-rîzinde

4. Açılır şan göl-i şad-berg-i şabâhat kat kat

göl-i şad-berg-i ter-şeb-nem:

1. **göl-i şad-berg-i ter-şeb-nem:**

Kaside 9

Mısra: 8

Yüz yapraklı gülün nemi II sevgilinin yüzündeki ter.

7. Mişâl-i 'arız-ı hoy-gerde-i yâr

8. Gül-i şad-berg-i ter-şeb-nem behemdür

gül-i ter:

1. gül-i ter:

Gazel 85

Mısra: 2

Taze gül II sevgili .

1. Her zamân itmede bir reng-i diger şîvelerüñ

2. 'Andelîb itdi bizi ey gül-i ter şîvelerüñ

gülistân:

1. gülistânda:-da

Kaside 8

Mısra: 11

Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.

11. Gülistânda eser yerinde yeller verd-i şad-bergüñ

12. Tıttupdur buz çiçeği şimdi etrâf-ı cemenzârı

gülistân-ı 'âlem:

1. gülistân-ı 'âlemi:-i

Kaside 13

Mısra: 9

Dünyanın gül bahçesi.

9. Cûy-ı 'adlûñ gülistân-ı 'Âlemi

10. Eyleyüp sîr-âb virdi hurremi

gülistân-ı cennet:

1. gülistân-ı cennetüñ:-üñ

Gazel 155

Mısra: 2

Cennet bahçesi.

1. Temâşâ eyleyenler ol nihâl-i 'işve-me' nûsı

2. Şanurlar gülistân-ı cennetüñ şimşâd-ı dil-cûsı

gül- 'izâr:

1. gül-‘izār:

Gazel 25

Mısra: 11

Gül yanaklı II sevgilinin yanağı.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelîbine

12. Bir tarz-ı nâ-şenîde ile mekr ü âller

gül-kand-i leb:

1. gül-ķand-i lebün:-üñ

Gazel 102

Mısra: 13

Gül şekeri gibi tatlı olan dudak.

13. Gül-ķand-i lebün ‘İzzet dil-ħasteye emdir

14. Emdirmez iseñ ağızı sulansun mı efendüm

gül-kand-i makāl:

1. gül-ķand-i makālinden:-in, -den

Gazel 120

Mısra: 2

Gül tadında olan söz.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la‘l-i âlinden

2. Mezāk-ı ħande şîrîn oldu gül-ķand-i makālinden

güllî:

1. gülli:

Tahmis 2

Mısra: 14

Üzerinde gül motifi veya yapma gülü bulunan.

13. Bu sözi tefhîm için dâ‘im saña tekrâr ider

14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ korķarum âzâr ider

gül-naķş-ı fezâ-yı nuşret:

1. gül-naķş-ı fezâ-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 34

Yardım alanın gülü.

33. Ya‘ni düstür-ı ħazâ-pîşe Celâlî Paşa

34. Ki süm-i eşhebi gül-naķş-ı fezâ-yı nuşret

gül-pister-i ikbāl

1. gül-pister-i ikbâlde:-de

Kaside 3

Mısra: 57

Mutluluğun gül döşegi.

57. Zâtı gül-pister-i ikbâlde âsûde olup

58. Devleti gibi ola dîde-i bahtı bîdâr

gül-rû:

1. gül-rû:

Gazel 140

Mısra: 11

Gül yüzlü II sevgili.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rû ile

12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

gül-ruhsâr:

1. gül-ruhsâruña:-uñ, -a

Gazel 45

Mısra: 5

Güle benzeyen yanak.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsâruña

6. Dil-rubâlar mübtela meh-pâreler mecbûrdur

2. gül-ruhsâra:-a

Gazel 131

Mısra: 6

Gül yanaklı II sevgili.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘âşık ser-ā-pā dîde ol

6. Şoñra hayretle o gül-ruhsâra bak Allāh için

gülşen:

1. gülşen:

Kaside 4

Mısra: 28

Bahçe, gül bahçesi.

27. Has ü hâşâki leţâfetde döner berg-i güle

28. Cûy-ı luţfı ile bir gülşen olursa sîr-âb

2. gülşen:

Kaside 7

Mısra: 47
Bahçe, gül bahçesi.

47. Nazar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen
48. Gül ocağındaki gül-bünler olur hākister

3. gülşende:-de
Kaside 8
Mısra: 65
Bahçe, gül bahçesi.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşul-ı erba'a āmed-şüdünde ide tekrārı

4. gülşen:-dür
Kaside 9
Mısra: 16
Bahçe, gül bahçesi.

15. Sipāh-ı fitne-engiz-i şükūfe
16. Taḥaşşüd üzre gülşen müzdehemdür

5. gülşene:-e
Kaside 13
Mısra: 27
Bahçe, gül bahçesi.

27. Ger semūm-ı qahruñ irse gülşene
28. Gül ocağın döndürirdi külhana

6. gülşen:
Kaside 13
Mısra: 43
Bahçe, gül bahçesi.

43. Gülşen içre qadd çeküp itse hırām
44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

7. gülşende:-de
Gazel 79
Mısra: 7
Bahçe, gül bahçesi.

7. Gülşende istimā'-ı hezāra ne ihtiyāç
8. Kūyuñda murğ-ı nāle geruñ yok mıdur senüñ

8. gülşende:-de
Gazel 94

Mısra: 3
Bahçe, gül bahçesi.

3. Gülşende şehir nağme-serâ oldı şabâdan
4. Hâl-i dil-i 'uşşâkı tebâh eyledi bülbül

9. **gülşende:-de**
Gazel 100
Mısra: 7
Bahçe, gül bahçesi.

7. Gülşende ne 'aynumda idi deste-i sünbül
8. Ger dest-zen-i kâkül-i ham-der-hamuñ olsam

gülşen-i elfâz:

1. **gülşen-i elfâzda:-da**
Gazel 128
Mısra: 1
Sözler bahçesi.

1. Gülşen-i elfâzda besdür edâ-yı nev-zemîn
2. Şâhid-i ma'nâya kaşr-ı dil-güşâ-yı nev-zemîn

gülşen-i eş'âr:

1. **gülşen-i eş'âra:-a**
Gazel 97
Mısra: 20
Şiirlerin gül bahçesi.

19. Çün serv-i bâğ-ı mısra'-ı mevzûnların görüp
20. Mânend-i cûy gülşen-i eş'âra uğradum

gülşen-i fikret:

1. **gülşen-i fikretde:-de**
Kaside 7
Mısra: 5
Düşünme, düşünce bahçesi.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde hırâm
6. Nükteler sâha-i endîşede hep rakş eyler

gülşen-i hüsn:

1. **gülşen-i hüsnine:-i, -n, -e**
Gazel 48

Mısra: 3
Güzellik bahçesi.

3. Gülşen-i hüsnine bülbül kesilürler yek-ser
4. Görseler gül gibi bir taze püser 'âşıklar

2. **gülşen-i hüsnünde:-ün, -de**

Gazel 13

Mısra: 2

Gül bahçesinin güzelliği II sevgilinin güzel yüzü.

1. Sebz-destârını şardukça o âfet kat kat
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leâfet kat kat

gülşen-i maksûd:

1. **gülşen-i maksûduma:-um, -a**

Kaside 4

Mısra: 50

Maksat, gaye bahçesi.

49. Lîk min-ba'd efendüm umarum sâyende
50. Olayum gülşen-i maksûduma ben de reh-yab

gülşen-i nâle:

1. **gülşen-i nâleden:-den**

Gazel 95

Mısra: 3

İnlemenin gül bahçesi.

3. Cüy-ı terâne küng ile gülşen-i nâleden geçüp
4. Cedvel-i bâğ-ı şevk olur reşha-i nâv-dân-ı ney

gülşen-i vuşlat:

1. **gülşen-i vuşlatda:-da**

Gazel 140

Mısra: 11

Kavuşmanın gül bahçesi.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rû ile
12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

gülsitân:

1. **gülsitânda:-da**

Gazel 38

Mısra: 1

Gül bahçesi.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

gülsitān-ı kūy:

1. gülsitān-ı kūyına:-ı, -n, -a

Gazel 44

Mısra: 11

(Sevgili'nin) Semtinin gül bahçesi.

11. Dün gülsitān-ı kūyına itdūñ şabā güzer
12. Ğayrı esüp savurmaların rūzgārıdur

gülsitān-pīrā-yı behcet:

1. gülsitān-pīrā-yı behcet:

Gazel 103

Mısra: 1

Gül bahçesini süsleyen sevinç, güzellik.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i 'tidālum var benüm

gülüş:

1. gülüş:

Gazel 123

Mısra: 3

Gülme.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş hūsn-i hudā-dādını kat kat taḥsīn

gülzār:

1. gülzāra:-a

Kaside 2

Mısra: 45

Gül bahçesi.

45. Nesīm-i sūnbül-i ḥulkı geçeydi gülzāra
46. Olurdi her varakı hem-şiyem-i kākül-i hūr

2. gülzāra:-a

Kaside 3

Mısra: 24

Gül bahçesi.

23. Sünbül âşüftelenür eyler ise dest-âvîz
 24. Bûy-ı ahlâkıñı gülzâra nesîm-i eşhâr

3. **gülzârı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 68

Gül bahçesi.

67. Hevâ-yı gülşen-i ikbâli olsun i 'tidâl üzre
 68. Hüdâ hıfz itsün âsib-i hâzâniden o gülzârı

gülzâr-ı cihân:

1. **gülzâr-ı cihân:**

Kaside 1

Mısra: 21

Dünyanın gül bahçesi.

21. Gül-i şad-berg-i fütuhâtla gülzâr-ı cihân
 22. Oldı bir ravzâ- i üşkûfe-nümâ-yı nuşret

güm ol:

1. **güm oldı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 6

Kaybolmak.

5. Fürûğ-ı mihr-i meserretle tıldı çâr cihet
 6. Güm oldı ğam gibi âşâr-ı zulmet-i deycür

2. **güm oldı:-dı**

Gazel 11

Mısra: 2

Kaybolmak.

1. Bilsem dil-i fiğâr ne 'âlemdedür 'aceb
 2. Güm oldı hayli vâre ne 'âlemdedür 'aceb

gümân:

1. **gümân:**

Kaside 6

Mısra: 110

Şüpheli, kuşku.

109. Güher-i pâk-i şadef lü'lü'-i 'ummân-ı şeref
 110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bî-reyb ü gümân

gümān eyle:

1. gümān eylesünler:-me, -sün, -ler

Gazel 24

Mısra: 14

Şüphelenmek, sanmak.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān

14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylesünler

gümān it:

1. gümān iden:-en

Kaside 13

Mısra: 109

Şüphelenmek.

109. Görsin āsārum benüm iden gümān

110. Zūr-ı ṭab'um andan olur müstebān

gümüş:

1. gümüş:

Tahmis 6

Mısra: 2

Gümüş II gümüş gibi beyaz.

1. Tābiş-i mihr-i 'izāruñ gün gibi meşhūrdur

2. Ol gümüş bāzūlaruñ şaḥ-ı nihāl-i tūrdur

2. gümüş:

Gazel 14

Mısra: 8

Gümüş II gümüş gibi beyaz.

7. Külçe-i sīme beñzer ol sā'id

8. Sāk-ı billūrı şan gümüş şūy

gün:

1. gün:

Gazel 5

Mısra: 14

İçinde bulunulan zaman.

13. 'İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum āsār-ı temāşā

2. gün:

Kaside 5

Mısra: 66

Güneş.

65. Ğayrı bilinür mertebe-i ʿab‘-ı bülendüm

66. Āṣārum olur gün gibi peydā Yeñişehr’e

3. gün:

Tahmis 6

Mısra: 1

Güneş.

1. Tābiş-i mihr-i ‘izāruñ gün gibi meşhūrdur

2. Ol gümüş bāzūlaruñ şaḥ-ı nihāl-i tūrdur

4. gün:

Tahmis 6

Mısra: 24

Yirmi dört saatlik zaman.

23. ‘Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de

24. Yanılıp yüzüñe karşı bir gün āh itdümse de

5. gün:

Tahmis 6

Mısra: 26

İçinde bulunulan zaman.

25. ‘Āşık-ı şūrīdeler bakma begüm ma‘zūrdur

26. ‘Arşa-i nāzuñ senüñdür gūy u çevgānı bu gün

6. gün:

Tahmis 6

Mısra: 27

İçinde bulunulan zaman.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün

28. ‘İzzet’üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

7. gün:

Tahmis 6

Mısra: 28

İçinde bulunulan zaman.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün

28. ‘İzzet’üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

8. gün:

Tahmis 6

Mısra: 29

İçinde bulunulan zaman.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymân'ı bu gün

30. İltifât it 'İzzet-i nâ-çâruña bir mürdür

9. günlerde:-ler, -de

Kaside 9

Mısra: 11

İçinde bulunulan zaman.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya

12. Yine şāh-ı bahāruñ kaşdı kemdür

10. günden:-den

Kaside 13

Mısra: 108

Zaman.

107. Şöhretüm āfāka şaldı velvele

108. Aldıgum günden berü hāmem ele

11. günüñ:-üñ

Kaside 17

Mısra: 7

Güneş.

7. Kalkı toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor

8. Eyleyüp pertev-i ruhsāresi āfākı münîr

12. gün:

Gazel 59

Mısra: 13

İçinde bulunulan zaman.

13. Cümle hūbāna bu gün ben derdümi 'arz itdüm

14. 'İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

13. gün:

Gazel 129

Mısra: 16

İçinde bulunulan zaman.

15. Hîç şive-i hūbānına tākāt getürülmez

16. 'İzzet bu gün gördigi yok hāk bilür ammā

14. gün:

Gazel 133

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman.

3. Hezâr va‘d ile dün şalmış idi ferdâya
4. Göñül vişâline âmâde ol bu gün yarın

15. **güne:-e**

Gazel 143

Mısra: 7

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

7. Bülbul dağı bir kaç güne dek nâleye başlar
8. Şimden girü güş-ı nağm-ı şubh-dem eyle

günâh:

1. **günâh:**

Gazel 115

Mısra: 12

Suç, Allah katında yasaklanan kusur kabul edilen şey.

11. Ancak saña bir maḥabbet itdük
12. Bilsek bu midur günâh efendüm

günâh eyle:

1. **günâh eyledi:-di**

Gazel 94

Mısra: 8

Allah katında yasaklanan kusur kabul edilen şeyi yapmak.

7. Tutdğı gibi şaḥne-i dey yapı yuvasın
8. Bilmem yine âyâ ne günâh eyledi bülbul

günâh it:

1. **günâh itdüm:-dü, -m**

Tahmis 6

Mısra: 23

Allah katında yasaklanan kusur kabul edilen şeyi yapmak.

23. ‘Afvûña mağrūr olup itdüm günâh itdümse de
24. Yanılup yüzüne karşı bir gün âh itdümse de

günâhı boynuna:

1. **günâhı boynuna:**

Gazel 98

Mısra: 13

“Bu işte bir günah varsa, beni buna yöneltenindir, ben karışmam, sorumluluk ona düşer” anlamında söylenir.

13. Günâhı boynuna çeksün cezâ-yı lâyıkuñı
14. Varup da zülfüne ber-dâr olan gönülceğizüm

güncâyiş-pezirâ-yı rakam:

1. güncâyiş-pezirâ-yı rakamdur:-dur

Kaside 9

Mısra: 72

Sayılarla ifade edilebilen.

71. Ne takrîre zebânuñ kudreti var
72. Ne güncâyiş-pezirâ-yı rakamdur

güncîde:

1. güncîde:

Gazel 72

Mısra: 12

Sıkıştırılmış, sığdırılmış.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı kalem
12. Yohsa güncîde degül perde-i eş‘âra semâ‘

2. güncîde:

Gazel 82

Mısra: 11

Sıkıştırılmış, sığdırılmış.

11. Yârdan gayrısı güncîde degül sultânüm
12. Külbe-i ‘âşık-ı şeydâ küçücükdür küçücük

günden güne:

1. günden güne:

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha.

1. Kâr itdi cānuma eşer-i sūz-ı iftirāk
2. Günden güne ‘alevleniyor nâr-ı iştiyāk

2. günden güne:

Gazel 64

Mısra: 8

Gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha.

7. Pīrāye-i ān oldığıçün sīm-tenāna
8. Günden güne efzūn-ter olur kıymet-i elmās

gündüz:

1. **gündüzden:-den**

Gazel 116

Mısra: 5

Günün aydınlık olan kısmı, gün.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

gündüzin:

1. **gündüzin:**

Gazel 77

Mısra: 4

Günün aydınlık olan kısmı, gün.

3. ‘Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münīr
4. Gündüzin ol berķ uran pīṣānī-i raḥṣāna bak

günehkār:

1. **günehkārum:-um**

Gazel 141

Mısra: 9

Günah işleyen.

9. Senūñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir günehkārum
10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla’līh

gürg:

1. **gürg:**

Kaside 2

Mısra: 43

Kurt.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gürg derinde
44. Ḥimāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

gürgān:

1. **gürgān:**

Kaside 9

Mısra: 78

Kurt II düşman.

77. O rütbe hıfzı sārīdūr cihana
 78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ğanemdür

gürisne-çeşmān:

1. **gürisne-çeşmān:**

Gazel 121

Mısra: 10

Aç gözlüler.

9. H^vāb-ı rāḥat giremez gözlerine tā-be-sühūr
 10. Tıyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān

gürüh-ı cühelā:

1. **gürüh-ı cühelādan:-dan**

Gazel 135

Mısra: 1

Cahiller topluluğu.

1. Nefret geliyor baña gürüh-ı cühelādan
 2. Yok mı bir iki ehl-i ṭabi‘at zurefādan

gürüh-ı ehl-i niyāz:

1. **gürüh-ı ehl-i niyāz:**

Gazel 28

Mısra: 16

Dua sahibi topluluk, Mevleviler II âşıklar..

15. Semā‘-ı nāza ser-āğāz idince ‘İzzet yār
 16. Gürüh-ı ehl-i niyāz eyler āh u vāh döner

gürüh-ı şu‘arā:

1. **gürüh-ı şu‘arā:**

Kaside 1

Mısra: 61

Şairler topluluğu.

61. Medḥ-i zātuñda gürüh-ı şu‘arā ‘āciz olup
 62. Birbirinden hep ider şimdi ricā-yı nuşret

güşād it:

1. **güşād itdükçe:-dükçe**

Kaside 7

Mısra: 23

Açmak.

23. Şubh ider çāk-ı girībān güşād itdükçe
24. Tügme-i sīne-i şāfin o meh-i sīmīn-ber

2. **güşād itdükçe: -dükçe**

Gazel 142

Mısra: 7

Açmak.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād
8. Bileñ ey şāhid-i zība ne gelür hāturuma

güşāde kıl:

1. **güşāde kılmak:-mak**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Ferahlatmak.

35. Yā Rabb güşāde kıl dil-i ḥasret-keşīdemi
36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

güşāyiş:

1. **güşāyiş:**

Kaside 1

Mısra: 13

Açılma.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşāyiş īrāş
14. Ğonce-i ḥātırā te'şīr-i hevā-yı nuşret

2. **güşāyiş:**

Kaside 3

Mısra: 22

Açılma.

21. Dest-i luṭfī olıcaḳ şāne-i gisū-yı kerem
22. Girih-i tār-ı emel bulsa güşāyiş yeri var

güşāyiş-yāb ol:

1. **güşāyiş-yāb olur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 67

Açılmak.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb
68. Ne rütbe teng ise çün ğonce ḳalb-i ehl-i şu'ūr

güvāh:

1. **güvāhumdan:-um, -dan**

Gazel 117

Mısra: 12

Şahit, tanık.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şāhid ebrūlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

güzāf u lāf:

1. **güzāf lāfı: -ı**

Kaside 8

Mısra: 63

Boş söz, mânâsız lāf.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du'āya başla ey 'İzzet

64. Şudā'a bā'îş olmuşdur kelāmun çünki ikşārı

güzār eyle:

1. **güzār eylerken:-r, -ken**

Kaside 9

Mısra: 27

Geçip gitmek.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām

28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

güzār it:

1. **güzār itse:-se**

Kaside 6

Mısra: 73

Geçmek.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i hıfzı

74. Bir dağı olmaz idi pā-zede-i bād-ı hazān

güzār kıl:

1. **güzār kıldıkça:-dık, -ça**

Gazel 85

Mısra: 3

Geçmek.

3. Gösterüp perçemünün tārını kıldıkça güzār

4. Dil-i divāneyi zencīre çeker şīvelerün

2. **güzār kıldıkça:** -dık, -ça

Gazel 128

Mısra: 11

Geçmek.

11. Ol gül-i nev-hîz-i işve bâğa kıldıkça güzār

12. Eylesün bûlbûller âgâz-ı nevâ-yı nev-zemîn

güzel:

1. **güzel:**

Müfret 4

Mısra: 2

Taşıdığı üstün nitelikler veya isteğe uygun olması sebebiyle insanda iyi etki bırakan, takdir uyandıran kişi.

1. Şîvesi nâzı müselleme hüsni gâyet bî-bedel

2. Görmedüm 'İzzet Hüseyn Ağa'ya beñzer bir güzel

2. **güzel:**

Gazel 8

Mısra: 3

Hoş, güzel.

3. Şebâne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā

4. Pek ıztırâb virür şubh-dem humâr baña

3. **güzel:**

Kaside 13

Mısra: 37

Güzel II dilber.

37. Nev-resîde bir Yeñişehrî güzel

38. Hüsni de ammā efendüm bî-bedel

4. **güzel:**

Gazel 14

Mısra: 15

Güzel, hoş.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi

16. 'İzzet' üñ hāme-i sūhan-gūyı

5. **güzelsin:-sin**

Kaside 16

Mısra: 15

Güzel, hoş.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin
16. Güzeller içre şūḥ-ı bī-bedelsin

6. güzeller:-ler

Kaside 16

Mısra: 16

Güzel II güzel (kişiler).

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin
16. Güzeller içre şūḥ-ı bī-bedelsin

7. güzelsin:-sin

Kaside 17

Mısra: 39

Güzel, hoş.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh
40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peẓīr

8. güzellerdür:-ler, -dür

Gazel 19

Mısra: 9

Güzel II güzel (kişiler), sevgili.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı 'ālemde
10. Çemende 'andelīb eyler gül ü nesrīnden feryād

9. güzel:

Gazel 27

Mısra: 15

Güzel II güzel (kişi).

15. Ne kadar var ise cihānda güzel
16. Cümle āşüfte-ḥāl-i Eşref'dür

10. güzeller:-ler

Gazel 30

Mısra: 25

Güzel II güzel (kişiler).

25. Bi'llāh tıyarlarsa bu da'vāñı güzeller
26. Te'kīd-i kavānīn-i sitem müşbetimüzdür

11. güzel:

Gazel 58

Mısra: 5

Güzel, hoş.

5. Her kerem-pîşe güzel kim bile mev'ûdını deyn
6. Tâleb-i büsesi şeydâlarına şîr olmaz

12. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 1

Güzel, hoş.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

13. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 2

Güzel, hoş.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

14. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 2

Güzel, hoş.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

15. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 4

Güzel, hoş.

3. Gelmeden haṭ-ı ruḥı almalı şeftālūsın
4. Puḥtesinden bize bu mīvelerüñ ḥāmı güzel

16. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 6

Güzel, hoş.

5. Olsa ḥayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'āt
6. Gerdeni şāf o perī-şūretüñ endāmı güzel

17. **güzel:**

Gazel 90

Mısra: 8

Güzel, güzel(kişi).

7. Olmuşuz asret-i g ft r-ı  it b- m zi
8.  Acaba anded r ol   ve-i d   n m  g zel

18. g zel:

Gazel 90

Mısra: 10

G zel, ho .

9. Nev-ır m-ı add-i c n neyi seyr itmek mi
10. B  da serv-i ser-efr zı tem   a mı g zel

19. g zel:

Gazel 90

Mısra: 12

G zel II g zel(ki i), sevgili.

11. Yine d r -yı lebid r a a derm n amma
12. Bilmeyor derd-i dil-i     -ı n -  m  g zel

20. g zel:

Gazel 90

Mısra: 14

Ho , g zel.

13.   zzet  y r ile heng m-ı m l   t mda
14. Na l ider e  -i ter m a a ser-enc m  g zel

21. g zel m:-  m

Gazel 101

Mısra: 2

G zel II sevgili.

1. Mehve  m   h-ı   kker-andecig m
2. G zel m dil-ber-i n zendecig m

22. g zel m:-  m

Gazel 114

Mısra: 2

G zel II sevgili.

1. Ser-o  m b de-perest m meleg m c n num
2. Rind-i b -b k levend m g zel m fett num

23. g zel:

Gazel 123

Mısra: 5

G zel II sevgili.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cılve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

24. **güzel:**

Gazel 126

Mısra: 2

Güzel, hoş.

1. Dil-berā ḡamze-i ‘ayyāşuñ için
2. Beni öldürme güzel başuñ için

25. **güzel:**

Gazel 126

Mısra: 10

Güzel, hoş.

9. Ben de ‘İzzet gibi bir ḥaste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ için

26. **güzeller:-ler**

Gazel 137

Mısra: 8

Güzel II güzel (kişiler).

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
8. Hep güzeller kıla ḥayretde o ef‘ālūñ için

27. **güzel:**

Gazel 162

Mısra: 4

Güzel II güzel (kişi), sevgili.

3. Sīne-çākānını giryān ister
4. O sitem-pīşe güzel gülmemeli

28. **güzeller:-ler**

Gazel 120

Mısra: 14

Güzel II güzel (kişiler), sevgili.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmağ gerek yoḥsa
14. Güzeller hīç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte ḥālinden

güzer it:

1. **güzer itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 44

Mısra: 11

Geçmek.

11. Dün gūlsitān-ı kūyına itdūñ şabā güzer
12. Ğayrı esūp savurmaların rūzgārıdur

güzer:

1. **güzerüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 12

Geçme, geçiş.

11. Ey şehr-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem
12. Semt-i vefāya hiç güzerüñ yok mıdur senüñ

güzer eyle:

1. **güzer eyler:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Geçmek.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer
8. Dīl çīn-i perçemünde midūr al getūr haber

2.10. H/Ĥ/Ḥ

hā:

1. **ḥāları:-lar, -ı**

Kaside 6

Mısra: 28

Arap alfabesinin altıncı, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin sekizinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 8'dir].

27. Cīmler ḥalka-i gīsū-yı nigār-ı ma'nī
28. Ḥāları ḥüsn-i nümāyişde mişāl-i ḥūrān

2. **ḥāları:-lar, -ı**

Kaside 6

Mısra: 29

Arap alfabesinin altıncı, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin sekizinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 8'dir].

29. Ḥāları gonce-i ne'şküfte-i bāğ-ı ḥübī
30. Dālları dil-ber-i bī-mişl ü 'adīl-i devrān

3. ḥāları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 48

Arap alfabesinin altıncı, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin sekizinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 8'dir].

47. Vâvıdur vâsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nî

48. Hâları hâdi-i güm-kerde-rehân-ı hicrân

ḥ'āb:

1. ḥ'āb:

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Uyku.

57. Selb oldı şeb-be-şeb ne içün ḥ'āb u rāhatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

2. ḥ'āb:

Kaside 4

Mısra: 1

Uyku.

1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkâraye ḥ'āb

2. Eyledi lutf-ı hudâ çehresine reşş-i gül-āb

3. ḥ'ābumda:-um, -da

Gazel 19

Mısra: 5

Uyku.

5. Hem-āgüş oldıgun ḥ'ābumda görsem bir şeb ağıyāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

4. ḥ'āba:-a

Gazel 78

Mısra: 8

Uyku.

7. Ya kimde tâb u taḥammül ḳor ey perī-ṭal'at

8. O dīdeler k'ola meclisde ḥ'āba müstaḡrak

5. ḥ'ābumda:-um, -da

Gazel 91

Mısra: 8

Uyku.

7. O mû-miyânumı ağûşa almışum gūyâ
8. Sürermişüm gice ḥ'ābumda ben şafâ-yı hayâl

6. **ḥ'ābı:-ı**

Gazel 102

Mısra: 11

Uyku.

11. Ḥ'ābı giceler terk idüp efğân ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbül uyansun mı efendüm

8. **ḥ'ābdan:-dan**

Gazel 134

Mısra: 11

Uyku.

11. Nāle ile ḥ'ābdan şanma ki bīdār olur
12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-ıktirān

ḥ'āb-ı har-gūş:

1. **ḥ'āb-ı har-gūşına:-ı, -n, -a**

Gazel 161

Mısra: 7

Tavşanın uykusu.

7. Ḥ'āb-ı har-gūşına ey kebk-i hırām aldanma
8. Aç gözün sūfî ider hileyi rûbāh gibi

ḥ'āb-ı keşîr:

1. **ḥ'āb-ı keşîr:**

Kaside 17

Mısra: 6

Çok, bol uyku.

5. Urıcağ şa'ş'a-i mihr-i ruḥı bāşırāma
6. Didüm ey baht şabāḥ oldı yeter ḥ'āb-ı keşîr

ḥ'āb-ı nāz:

1. **ḥ'āb-ı nāzından:-ı, -n, -dan**

Tahmis 6

Mısra: 14

Nazlı uyku.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz
14. Ḥ'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

h'āb-ı rāhat:**1. h'āb-ı rāhat:****Gazel 48**

Mısra: 13

*Rahat uyku.***13.** H'āb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah**14.** Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer 'āşıklar**h'āb-ı rāhat gözlerine gir:****1. h'āb-ı rāhat giremez:-e, -mez****Gazel 121**

Mısra: 9

*Rahat uyumak.***9.** H'āb-ı rāhat giremez gözlerine tā-be-sühūr**10.** Tıyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān**habāb-ı meye:****1. habāb-ı meye:****Gazel 24**

Mısra: 9

*İçkinin üzerindeki kabarcık.***9.** Ta'n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād**10.** Girdükçe sivilceyi çıbān eylemesünler**habbe:****1. habbe:****Kaside 1**

Mısra: 7

*En ufak şey, zerre.***7.** Habbe devlet-i 'uzmāña sipihrin oldu**8.** Farqına sāye-figen bāl-ı hümā-yı nuşret**habbe-i sevdā:****1. habbe-i sevdā:****Gazel 36**

Mısra: 3

Siyah nokta

3. N'ola sem-rîz olursa habbe-i sevdâ dil-i zâre
 4. Benüm bu pîç ü tâbum hep o zülf-i ejderîdendür

habbeza:

1. **habbeza:**

Kaside 6

Mısra: 19

Ne güzel.

19. Habbeza şîve-i târîh-i muşanna' ki virür
 20. Saṭr-ı mevzûnları hâlet dile çün serv-ḳaddân

2. **habbezâ:**

Kaside 11

Mısra: 1

Ne güzel.

1. Habbezâ nazm-ı pesendîde-edâ
 2. Dür-i sencîde-i bî-mişl ü bahâ

3. **habbezâ:**

Kaside 13

Mısra: 3

Ne güzel.

3. Habbezâ ey gevher-i baḥr-i 'atâ
 4. Merḥabâ ey dürr-i 'ummân-ı seḥâ

haber:

1. **haber:**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Naklolunan söz.

7. Kûy-ı nigâra eyler iseñ ey şabâ güzer
 8. Dil çîn-i perçemünde midür al getür haber

haberdâr ol:

1. **haberdâr olmamışdur:-ma, -mış, -dur**

Gazel 117

Mısra: 16

Haberi olmak, bilmek, öğrenmek, vâkıf olmak.

15. Ne mümkün raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yâr ammâ
 16. Haberdâr olmamışdur 'İzzetâ ḥâl-i tebâhumdan

habîr:**1. habîr:****Kaside 17**

Mısra: 18

Haberi olan, haberli, haberdar, vâkıf.

17. Sen ne takrîb ile teşrîf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgâh u ḥabîr

habîr ol:**1. habîr olur:-ur****Kaside 17**

Mısra: 32

Haberi olmak, haberdar olmak.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhânî

32. Şimdi geldüm kim olur ğayrı bu esrâra ḥabîr

habs it:**1. habs idicek:-icek****Gazel 58**

Mısra: 9

Hapsetmek, tutuklamak.

9. ‘İzzet’i ḥabs idicek çâḥ-ı zeneḥdānuña

10. Ḥam-ı zülfüñ gibi ol bî-günehe kayd olmaz

h’âce-i mekteb:**1. h’âce-i mekteblere:-ler, -e****Gazel 17**

Mısra: 6

Okulun hocası.

5. Sebeb naḳş-ı kemāle ülfet-i nâ-müdrîkândur hep

6. Ki ḥumḳı ḥvâce-i mekteblere şıbyân ider îrâş

hâcet:**1. hâcet:****Kaside 3**

Mısra: 41

Gerek duyulan şey..

41. Ben ne ḥâcet çekeyüm ḥālūmi i ‘lâna ta‘ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu‘le-nîşâr

hâcî:**1. hâcî:****Gazel 77**

Mısra: 13

*Ar. Hacceden zat II kişi ünvanı.***13.** Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep**14.** Biz otururken hâlimüzde eyledün dīvâne bak**2. hâcî:****Gazel 77**

Mısra: 13

*Ar. Hacceden zat II kişi ünvanı.***13.** Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep**14.** Biz otururken hâlimüzde eyledün dīvâne bak**hâcib:****1. hâcib'e:-e****Kaside 5**

Mısra: 37

*Sadrâzam, vezir, mâbeyinci vb. devlet büyüklerine verilen unvan.***37.** Derbânlığını eylese Bin hâcib'e işbât**38.** Bâb nâ'ibidür şâhid-i da'vâ Yeñişehr'e**hadd:****1. haddi:-i****Kaside 13**

Mısra: 33

*Sınır, bir şeyin sonu.***33.** Vaşfinuñ ne haddi ne pâyânı var**34.** Hâmemüñ haddi degül itmek şümâr**2. haddüñ:-üñ****Gazel 118**

Mısra: 12

*Sınır, kişinin yapabileceklerinin sınırı.***11.** Cenâb-ı Lûtfi-i sihr-âferinüñ nazmını tanzîr**12.** Degül haddüñ o bir mu'ciz-edâdur çok çalâbsın sen**3. haddüñ:-üñ****Gazel 136**

Mısra: 9

(Bir kimsenin bir şey yapmaya) Hakkı, yetkisi veya yeterliği olmak.

9. Luṭfî-i nûkte-pervere ḥaddüñ mi 'İzzetâ

10. 'Arz-ı nazîre olmasa emr-i ḥudāygān

haddeyn-i kamer-şive:

1. ḥaddeyn-i kamer-şivelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: 14

Ay ışığı gibi naz yapan iki yanak II sevgilinin parlak yanakları.

13. Tābiş-i gül-'arâk-ı şermle ḥoy-gerdelenür

14. Bezm-i 'işretde o ḥaddeyn-i kamer-şivelerüñ

haddi degül:

1. ḥaddi degül:-i

Kaside 13

Mısra: 34

(Bir kimsenin bir şey yapmaya) Hakkı, yetkisi veya yeterliği olmamak, (o iş) ona düşmemek.

33. Vaşfinuñ ne ḥaddi ne pâyânı var

34. Ḥāmemeñ ḥaddi degül itmek şümār

hadeng-endāz:

1. ḥadeng-endāz:

Gazel 33

Mısra: 9

Ok atan.

9. Ḥadeng-endāz iken müjgān-ı şūḥuñ ey kemān-ebrū

10. Dile vāreste-i tîr-i gezend olmak ne mümkindür

hadeng-i cevri:

1. ḥadeng-i cevri:-in, -e

Gazel 136

Mısra: 1

Cefa oku.

1. İtdüñ ḥadeng-i cevri sînemi nişān

2. Ğayrı elinden āh senüñ zālîm el-amān

hâdi-i güm-kerde-rehân-ı hicrân:

1. hādi-i güm-kerde-rehān-ı hicrān:

Kaside 6

Mısra: 48

Ayrılıktan yolunu şaşırmış olanların rehberi.

47. Vāvidur vāsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nī

48. Hāları hādi-i güm-kerde-rehān-ı hicran

hadīka-i hüner:

1. hadīka-i hünerüñ:-üñ

Gazel 91

Mısra: 15

Hüner bahçesi.

15. Hadīka-i hünerüñ nahl-ı nev-resīdesidür

16. Nihāl-i kilik-i terümden kıl ictinā-yı hayāl

hadīş:

1. hadīşi:-i

Gazel 133

Mısra: 8

Haber, söz, kıssa.

7. Nebāt u kandinüñ elbet 'aķīdesi bozılur

8. Hadīşi Mısr'a varursa leb-i şeker bārın

hāfız:

1. hāfız:

Gazel 71

Mısra: 1

Koruyan, muhafaza eden kimse.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

2. hāfız:

Gazel 71

Mısra: 2

Koruyan, muhafaza eden kimse.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

3. hāfız:

Gazel 71

Mısra: 4

Koruyan, muhafaza eden kimse.

3. Nedür ol nâz ile güftâr o kıyâmet-reftâr
 4. Nedür ol kâmet-i mümtâz ile ra'nâ hâfız

4. **hâfız:**

Gazel 71

Mısra: 6

Koruyan, muhafaza eden kimse.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-âmed bulunur
 6. Lîk ben añladığum cümleden â'lâ hâfız

5. **hâfız:**

Gazel 71

Mısra: 8

Koruyan, muhafaza eden kimse.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zekānuñ der-hâtır
 8. Şarf-ı zihn eylemeyüp nañve dir eyvâ hâfız

6. **hâfız:**

Gazel 71

Mısra: 10

Koruyan, muhafaza eden kimse.

9. Zeyd ile 'Amrın arasında bıraksın çarbı
 10. Dögsün 'uşşâkıñı dögerse de tenhâ hâfız

7. **hâfız:**

Gazel 71

Mısra: 12

Kafirleri ve asileri alçaltan, aşagılayan.

11. Gerçi eñnâ-yı tekellümde tebessümler ider
 12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammâ hâfız

8. **hâfız:**

Gazel 71

Mısra: 14

Koruyan, muhafaza eden kimse.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni 'İzzet
 14. 'Akıbet eyleyecekdür bizi şeydâ hâfız

9. **hâfız'ı:-ı**

Gazel 77

Mısra: 15

Koruyan, muhafaza eden kimse.

15. Hâfız' ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele hayretde kaldık bir bölük hayrâna bak

hâh:

1. **hâhem:-em**

Gazel 104

Mısra: 3

İsteme, isteyiş.

3. Hâhem ki bâr-ı diger gîrem reh-i harâbât
4. Endîşeî zi-şarf-ı māl u telef ne-dârem

hak:

1. **hak:**

Gazel 47

Mısra: 22

Doğru.

21. Zîver-i düş-ı mübâhâtum eger olmazsa
22. Hak bu kim ferve-i semmûr firāvân ağlar

2. **hak:**

Gazel 49

Mısra: 8

Doğru.

7. Zâhid tarîk-i zühde biz râh-ı 'aşkda
8. Bilesem ki hak efendi kimüñ mezhebiyledür

3. **hak:**

Gazel 125

Mısra: 3

Doğru.

3. Reh-güzârında varup hak olma lâzımdur baña
4. Nev-hırâmum mâ'il-i ünsiyet olsun olmasun

hakk bil:

1. **hakḳ bilür:-ür**

Kaside 4

Mısra: 12

Belli değil, belli olmaz, kimse bilmez.

11. Kalmamışdı birimizde eşer-i şevḳ ü neşât
12. Hakḳ bilür kim bizi ye's itmişidi isti'âb

2. **ḥaḳ bilür:-ür**

Gazel 21

Mısra: 15

Allah bilir.

15. Ḥaḳ bilür söylenilen cümle dürüg u bühtân

16. Bendeñüz söylemedim ol süḥan-ı menfûrı

3. **ḥaḳ bilür:-ür**

Gazel 129

Mısra: 16

Belli değil, belli olmaz, kimse bilmez.

15. Hîç şîve-i ḥübânına tākāt getürülmez

16. 'İzzet bu gün gördiği yok ḥaḳ bilür amma

ḥākān:

1. **ḥākān:**

Kaside 6

Mısra: 54

Büyük padişah.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî' rüñ bî-şek

54. Dirdi ḥākānî budur mülket-i nazma ḥākān

ḥākānî:

1. **ḥākānî:**

Kaside 6

Mısra: 54

Hâkāna âit, hâkanla ve hâkânın yönettiği ülkeyle ilgili.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî' rüñ bî-şek

54. Dirdi ḥākānî budur mülket-i nazma ḥākān

ḥākān-ı ḥüsn:

1. **ḥākān-ı ḥüsnüñ:**

Gazel 26

Mısra: 10

Güzelliğin hükümdarı.

9. Gedālar kaṭ'-ı ümmîd-i nigāh-ı iltifāt itsün

10. Cebîni üzre ol ḥākān-ı ḥüsnüñ çîn-i naḥvet var

ḥākdāne:

1. ḥākdāne:

Terkib-bend 1

Mısra: **48**

Dünya, arz, yer.

47. Dūd-ı derūnum itse şu 'ūd āsmāna dek

48. Çeşm-i felekden eşk akıdur ḥākdāne dek

hake:

1. ḥake:

Gazel 57

Mısra: **6**

Toprak.

5. Tābiş-i ruḥsār-ı sākī bī-mecāl itdi n'ola

6. Sāyeveş ḥake düşersek āftāb altundayuz

ḥāk-i pāy:

1. ḥāk-i pāyun:-un

Gazel 46

Mısra: **16**

Ayak toprağı.

15. Nūr-ı 'aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā

16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

2. ḥāk-i pāyuña:-uñ, -a

Gazel 79

Mısra: **4**

Ayak toprağı.

3. Naḥvetle yaquşur mı bu āteş gibi geçiş

4. Ben ḥāk-i pāyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

hak-i reh:

1. ḥak-i rehüñ:

Gazel 40

Mısra: **11**

Sevgilinin yürüdüğü yer, eşik.

11. Tütüyādur gözümüñ nūrı baña ḥak-i rehüñ

12. Şanma çeşm-i dil ü cān kühl-i şıfāhān ister

hakikat:

1. **ḥaḳīḳat:**

Gazel 116

Mısra: 3

Asıl.

3. Ḥaḳīḳat eglenecek sende de yoğise dilā

4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

ḥākim-i dānişver-i efham:

1. **ḥākim-i dānişver-i efham:**

Kaside 5

Mısra: 41

Çok değerli bilgi sahibini bilen.

41. Yenbū‘-ı ḥikem ḥākim-i dānişver-i efham

42. Ḥükm itmede çün ḳādı-ı Beyzā Yeñişehr’e

ḥākister:

1. **ḥākister:**

Kaside 7

Mısra: 48

Kül, ateş küli.

47. Nazar-ı ḥışmına ger mazhar olursa gülşen

48. Gül ocağındaki gül-bünler olur ḥākister

ḥakk:

1. **ḥaḳḳ:**

Kaside 5

Mısra: 71

Allah.

71. Dā‘im ide ḥaḳḳ devletini ‘ömrini efzūn

72. İşte bu du‘ā cümleden ā‘lā Yeñişehr’e

2. **ḥaḳḳ:**

Kaside 10

Mısra: 43

Allah.

43. Anı ḥaḳḳ müsned-i devletde mü‘ebbed kılsun

44. Biz daḥı sāye-i ‘adlünde ḥuzūr eyleyelüm

3. **ḥaḳḳ:**

Kaside 13

Mısra: 22
Allah.

21. Hüsni hılkıñ halkı hoşnüd eyledi
22. Hakk seni memdüh u mahmüd eyledi

hakk te'ālā:

1. **hakḳ Te'ālā:**

Kaside 1

Mısra: 73

Allah, Cenâbıhak.

73. Hakk Te'ālā kıla ol âşaf-ı şâhib-seyfi
74. Dâ'imâ gâlib-i meydân-ı veğâ-yı nuşret

hakkā:

1. **hakḳā:**

Kaside 8

Mısra: 53

Gerçekten, doğrusu, elhak.

53. Odur hakḳā güher-senc-i ma'ârif şâhib-i temyîz
54. Mu'ayyendür hüner erbâbınıñ nezdinde miqdârı

hâl:

1. **hâl:**

Gazel 1

Mısra: 8

Ben, bedende olan siyah nokta.

7. Sen mâh-ı âsmânârâ-yı hüsni şivesin
8. Zîver-i burc-ı şüreyyâ-necm hâl olmuş saña

2. **hâl:**

Gazel 156

Mısra: 5

Bedende olan nokta, ben.

5. Olsa pîrâste hâl ü haṭ ile 'ârız-ı mihr
6. Aña teşbîh iderdük ruḥ-i dil-dârumuzı

3. **hâl:**

Gazel 87

Mısra: 12

Ben, bedende olan siyah nokta.

11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri
12. Pinhān olup kemīngeh-i zūlf-i siyehde hāl

4. **hāl:**

Gazel 49

Mısra: 6

Ben, bedende olan siyah nokta.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'īn olur
6. Ebrū vü hāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

hāl:

1. **hālını:-i, -n, -i**

Kaside 3

Mısra: 40

Vaziyet, hāl, durum.

39. Nigeh-i merḥamet itmez o şeh-i taht-ı sitem

40. Ne kadar hālını 'arz eylese bu 'āşık-ı zār

2. **hālümü:-üm, -i**

Kaside 3

Mısra: 41

Vaziyet, hāl, durum.

41. Ben ne hācet çekeyüm hālümü i'lāna ta'ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu'le-niṣār

3. **hāl:**

Kaside 9

Mısra: 27

Vaziyet, hāl, durum.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām

28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

4. **hālümüz:-ümüz**

Kaside 10

Mısra: 24

Vaziyet, hāl, durum.

23. Ruk'a-i şekve be-dest āh iderek inleyerek

24. Hālümüz 'arz idelüm bārī huzūr eyleyelüm

5. **hālüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: 35

Vaziyet, hāl, durum.

35. Lîk hâlüm ‘arz idem sulţānuma
36. Belki rahm eyler dil-i nālānuma

6. **hâl:**

Kaside 13

Mısra: 46

Vaziyet, hâl, durum.

45. Āh o reftār-ı levendāne nedür
46. Şanurum bu hâl ile mestānedür

7. **hālūmi:-üm, -i**

Kaside 13

Mısra: 102

Vaziyet, hâl, durum.

101. Ebr-i luţfuñ sebze-i āmālumi
102. Ābdār itsün de seyr it hālūmi

8. **hālūmi:-üm, -i**

Kaside 17

Mısra: 34

Vaziyet, hâl, durum.

33. Gel ki bir lahzā tekellüm idelüm fırsatdur
34. Ben saña hālūmi sen de baña söyle bir bir

9. **hâl:**

Gazel 40

Mısra: 1

Ben, bedende olan siyah nokta.

1. Ne haţ u hâl ne gīsū-yı perīşān ister
2. Hüsni-i dil-süz-ı ruḥ-ı mähveşān ān ister

10. **hālin:-in**

Gazel 45

Mısra: 13

Vaziyet, hâl, durum.

13. ‘İzzet-i mihnet-keşin hālin su’āl eylerse yār
14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencürdur

11. **hālî:-i**

Gazel 47

Mısra: 2

Vaziyet, hâl, durum.

1. Şiken-i zülfine düşmiş dil-i nālān ağlar
2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar

12. **ḥālime:-im, -e**

Gazel 47

Mısra: 16

Vaziyet, hâl, durum.

15. Nār-ı ḥasretle kebāb oldığımı fehm itmiş

16. Acıyup ḥālime şad sūz ile büryān ağlar

13. **ḥālimüzde:-imüz, -de**

Gazel 77

Mısra: 14

Vaziyet, hâl, durum.

13. Hācī Ağa ḥācī Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz tūrurken ḥālimüzde eyledüñ dīvāne bak

14. **ḥālī:-i**

Gazel 157

Mısra: 7

.

7. Zīr-i kākülde nihān idi mu‘anber ḥālī

8. Gösterüp eyledi tahrīk şabā sevdāmı

15. **ḥālūmi:-üm, -i**

Gazel 82

Mısra: 13

Vaziyet, hâl, durum.

13. İsterüm ḥālūmi ‘arz itmege ‘İzzet ammā

14. Korkarum eylemez ıṣḡā küçücükdür küçücük

16. **ḥāl:**

Gazel 87

Mısra: 2

Vaziyet, hâl, durum.

1. İsmi Mīḥāl o muğbeçenüñ vuşlatı muḥāl

2. Bir ḥāl geldi başına yine āh bu ne ḥāl

17. **ḥālüm:-üm**

Gazel 108

Mısra: 6

Vaziyet, hâl, durum.

5. Sūz-ı ғam-ı hicrān ile ғitdüm meded elden
6. Hālüm ne bilür var ne acır var tutuşdım

18. **hālüme:-üm, -e**
Gazel 115
Mısra: 2
Vaziyet, hâl, durum.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl hālüme bir nigāh efendüm

19. **hālinden:-in, -den**
Gazel 120
Mısra: 14
Vaziyet, hâl, durum.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmak gerek yoḥsa
14. Güzeller hıç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte hālinden

20. **hālümi:-üm, -i**
Gazel 138
Mısra: 6
Vaziyet, hâl, durum.

5. Maṭlabum bir vech ile şüret-peẓîr olmaz benüm
6. Söylesem de hālümi ol şehryāre rû-be-rû

hālümi añla:

hālümi añlamaz:-maz
Gazel 82
Mısra: 2
Karşısındakinin şartlarını takdir ederek anlayış göstermek.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ārā küçicükdür küçicük
2. Añlamaz hālümi hālā küçicükdür küçicük

hālā:

1. **hālā:**
Kaside 5
Mısra: 60
Henüz, şimdi bile, hâlen.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i ṭab‘um
60. Ta‘rîf idemem kendümi hālā Yeñişehr’e

2. **hālā:**
Gazel 35

Mısra: 12

Bu zamâna kadar, şimdi bile, hâlen.

11. Bilmem nigâh-ı mesti o fettân-ı 'âlemüñ

12. Hâlâ şarâb-ı naḥvet ile ser-girân mıdur

3. **hâlâ:**

Gazel 82

Mısra: 2

Bu zamâna kadar, şimdi bile, hâlen.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ārâ küçücükdür küçücük

2. Añlamaz ḥâlümü ḥâlâ küçücükdür küçücük

4. **hâlâ:**

Gazel 118

Mısra: 8

Bu zamâna kadar, şimdi bile, hâlen.

7. Nigâhuñ mest olup ğamzeñle hem-dest-i teğâföldür

8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi ḥâlâ ser-girânsın sen

halâş eyle:

1. **halâş eyleye:-y, -e**

Gazel 135

Mısra: 8

Kurtarmak.

7. Tenhâlık amân cānuma kâr eyledi bi'llâh

8. Luṭf ile ḥalâş eyleye Mevlâ bu belâdan

hâle:

1. **hâleyle:-yle**

Gazel 28

Mısra: 4

Ay'ın etrafında bazen görünen parlak dâire.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennûre

4. Felekde her gice hâleyle ḳurş-ı mâh döner

Haleb:

1. **Haleb'in:-in**

Gazel 80

Mısra: 16

Halep, şehir ismi.

15. Beñzemez kâle-i eş'ârumuza
16. Biz kumâşuñ haleb'in çok gördük

hâle-i tennûre:

1. hâle-i tennûre:

Gazel 72

Mısra: 3

Mevlevi eteğinde süzülen ıstık.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile
4. Eyledükçe gehi ol şâhid-i meh-pâre semâ'

halel gel:

1. halel geleli:-eli

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Zarar gelmek, zarara uğramak.

39. Hâl-i dilüñ halel geleli intizâmuna
40. Her dem sipihrin uğramışuz vaz'-ı hāmına

halel-pezir-i fenâ:

1. halel-pezir-i fenâ:

Gazel 38

Mısra: 9

Kötünün eksikliğinin kabulü.

9. Halel-pezir-i fenâ eyler ânı seyl-i gümüm
10. Esâs-ı kaşr-ı tarabda beķā mı var yokdur

hâlet:

1. hâlet:

Kaside 2

Mısra: 76

Hal, nitelik, keyfiyet.

75. Nigâhı mest-i mey-i nâz dîdesi maḥmûr
76. Gelür ne hâlet ile seyr it ol büt-i mağrûr

2. hâlet:

Kaside 6

Mısra: 20

Durum, hal.

19. Hâbbeza şîve-i târîh-i muşanna‘ ki virür
20. Saṭr-ı mevzûnları hâlet dile çün serv-ḳaddân

3. **hâleti:-i**

Kaside 9

Mısra: 45

Durum, hal.

45. Görüp bu hâleti bülbül çemende
46. Neşâtından ğazel-senc-i nağamdur

4. **hâlet:**

Gazel 26

Mısra: 8

Durum, hal.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbûblar hâṭır-firîb ammâ
8. O şûhun şîve-i nâ-dîdesinde başka hâlet var

5. **hâletimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 6

Durum, hal.

5. Bî-ğâ' ile derd-i ser-i renc-i ḥumâruz
6. Peyveste neşât-ı ebedî hâletimüzdür

hâlet vir:

1. **hâlet virür:-ür**

Gazel 155

Mısra: 8

Nitelik verir.

7. Vefâkârânı hoşdur gerçi ḥübân-ı Yeñişehir'üñ
8. Virür bir başka hâlet âdeme ammâ sitem-ḥûsı

hâlet-i elmâs:

1. **hâlet-i elmâs:**

Gazel 64

Mısra: 16

Elmasın niteliği.

15. Meh-tâbda biz şimdi 'araḳ-nüş-ı şafâyuz
16. Devr itmededür sāğar-ı pür hâlet-i elmâs

hâleves:

1. hāleveş:

Kaside 13

Mısra: 57

Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire gibi.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş

58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

hāl-i dil-i bīmār:

1. hāl-i dil-i bīmāra:-a

Gazel 131

Mısra: 12

Hasta gönlün durumu.

11. Çeşm-i mestūñ derdi gamzeñ fikri bī-tāb eyledi

12. Raḥm idüp hāl-i dil-i bīmāra baḳ Allāh için

hāl-i dil-i sūzān:

1. hāl-i dil-i sūzānum:-um

Gazel 114

Mısra: 12

İnleyen gönlün hali.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da soñra

12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

hāl-i dil-i ‘uşşāk:

1. hāl-i dil-i ‘uşşākı:-ı

Gazel 94

Mısra: 4

Aşıkların gönlünün durumu.

3. Gülşende seḥer nağme-serā oldı şabādan

4. Hāl-i dil-i ‘uşşākı tebāh eyledi bülbul

hāl-i dil:

1. hāl-i dilinden:-in, -den

Gazel 150

Mısra: 17

Gönlün vaziyeti, durumu.

17. Hāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su’āl

18. ‘İzzet o demde bī-ḥaber olmuş ne fā’ide

2. **ḥāl-i dilūñ:-üñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Gönlün vaziyeti, durumu.

39. Ḥāl-i dilūñ ḥalel geleli inṭizāmuna

40. Her dem sipihrin uğramışuz vaż‘-ı ḥāmına

ḥāl-i ‘izar:

1. **ḥāl-i ‘izaruñ:-uñ**

Gazel 78

Mısra: 3

Yanaktaki ben.

3. Ne dem ki ḥāl-i ‘izaruñ görürse ğarḳ-ı ‘araḳ

4. Olur dü merdümün çeşmüm āba müstağraḳ

ḥāl-i ruh:

1. **ḥāl-i ruḥı:-ı**

Gazel 35

Mısra: 10

Yüzdeki ben.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rū-siyāh iken

10. Kāfir degül de ḥāl-i ruḥı müslimān mıdur

ḥāl-i şabāvet:

1. **ḥāl-i şabāvetden:-den**

Kaside 6

Mısra: 135

Çocukluk hali.

135. Ben aña ḥāl-i şabāvetden iderdüm taḳlīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i ‘irfān

ḥāl-i siyāh-ı ruh:

1. **ḥāl-i siyāh-ı ruḥuna:-u, -n, -a**

Kaside 7

Mısra: 20

Yanağının üzerindeki kara ben.

19. Merdüm-i dīde-i ḥayret-zedemüñ ‘aksi iken

20. Diyemem ḥāl-i siyāh-ı ruḥuna ben ‘anber

ḥāl-i tebāh:

1. **ḥāl-i tebāhumdan:-um, -dan**

Gazel 117

Mısra: 16

Harap olmuş durum.

15. Ne mümkün raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā

16. Ḥaberdār olmamışdur ‘İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

ḥal-i ‘uṣṣāk:

1. **ḥal-i ‘uṣṣākı:-ı**

Kaside 16

Mısra: 2

Aşıkların durumu.

1. Necīb’üm iki şehṛ-āṣūb-ı fettān

2. İderler ḥal-i ‘uṣṣākı perīṣān

ḥāl-i ‘uṣṣāk-ı perīṣān:

1. **ḥāl-i ‘uṣṣāk-ı perīṣānı:-ı**

Gazel 56

Mısra: 13

Zavallı aşıkların durumu.

13. Ḥāl-i ‘uṣṣāk-ı perīṣānı tecessüsde yine

14. ‘İzzetā ḡamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

ḥalīm:

1. **ḥalīm:**

Kaside 13

Mısra: 30

Yumuşak huylu, sakin.

29. Bir senüñ gibi vezīr olmaz daḡı

30. Hem kerīm ü hem ḥalīm ü hem saḡī

ḥaliyā:

1. **ḥaliyā:**

Gazel 151

Mısra: 9

Şimdiki zamanda, şimdiki halde, şimdi.

9. Ḥaliyā lezzet-i kand-i süḥān-ı şīrini

10. ‘İzzetā ḡaldı o tütīveşümüñ ḡuşumda

halk:

1. **halkı:-ı****Kaside 8**

Mısra: 13

İnsanlar, ahali.

13. Şovukluk halkı hep kûşe-nişîn-i halvet itmişdür

14. Bu sermâda yine germâbenüñ germ oldu bâzârı

2. **halkı:-ı****Kaside 13**

Mısra: 21

İnsanlar, ahali.

21. Hüsni hıfkuñ halkı hoşnûd eyledi

22. Hakk seni memdûh u mahmûd eyledi

3. **halk:****Gazel 53**

Mısra: 11

İnsanlar, ahali.

11. Dürr-i eş'âruma 'İzzet kı disün halk yetim

12. Şadef-i tab'ımuñ ol nâz ile perverdesidür

4. **halkı:-ı****Gazel 107**

Mısra: 7

İnsanlar, ahali.

7. Halkı bir nîm-nigehle iderüm cümle helâk

8. Âfet-i cân u belâ-güster-i tendür nigehüm

halk it:1. **halk itmiş:-miş****Kaside 7**

Mısra: 75

Yaratmak.

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmekiçün halk itmiş

76. Seni medh idecegüm çâresi yok tâ mahşer

halka-i âgûşa:1. **halka-i âgûşa:-a****Gazel 40**

Mısra: 3

Halka şeklindeki kucak.

3. Almağa halka-i āgūşa mişāl-i hāle
4. Dil-i sevdā-zedemüz bir meh-i tībān ister

halka-i gīsū-yı nigār-ı ma' nī:

1. halka-i gīsū-yı nigār-ı ma' nī:

Kaside 6

Mısra: 27

Anlam putunun saçının halkası II Anlam güzelinin (sevgili) saçının halkası.

27. Cīmler halka-i gīsū-yı nigār-ı ma' nī
28. Hāları hūsn-i nümāyişde mişāl-i hūrān

halka-i 'işret:

1. halka-i 'işretde:-de

Gazel 15

Mısra: 6

İçki halkası.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sūkūt ursam münāsibdür
6. Ki oldum halka-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

halka-i mātem:

1. halka-i mātem:

Gazel 6

Mısra: 2

Acı halkası.

1. Bī-yār neş'e-yāb olamam ğam gelür baña
2. Devr-i piyāle halka-i mātem gelür baña

halka-i zülf:

1. halka-i zülfi:-i

Gazel 81

Mısra: 3

Zülüf halkaları.

3. Halka-i zülfi baña zencīrler hazırılasun
4. 'Aqlum aldurdum yine mecnūnuyum bir āfetūñ

halk-ı cihān:

1. halk-ı cihān:

Tahmis 2

Mısra: 27

Bütün insanlar.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān
 28. Sen ne çend itseñ dağı kendüñ hicābuñdan nihān

hall:

1. hall:

Kaside 2

Mısra: 4

Çözülme.

3. Beyāza çıkdı şebīn nüshā-i müsveddesi
 4. Yazıldı hall ile ābādī-i nehāra sūtūr

2. hall:

Kaside 2

Mısra: 66

Çözülme.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin
 66. Ki dest-i re'yüñe vābeste hall ü 'ağd-ı umūr

hall eyle:

1. hall eyler:-r

Gazel 100

Mısra: 5

Halletmek, çözmek.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi
 6. Öpsem lebüñi vākıf-ı sırr-ı femüñ olsam

hall it:

1. hall idecekdür:-ecek, -dür

Gazel 52

Mısra: 3

Çözümlemek, ortaya koymak, göstermek.

3. Kim hall idecekdür girih-i perçem-i yārı
 4. Zīrā ki o ser-rişte-i sevdā karışuğdur

hall-i işkāl-i hıred:

1. hall-i işkāl-i hıred:

Gazel 37

Mısra: 4

Akılla işleri halletmenin yolu.

3. Almışum mülk-i cünûn-ı ‘aşkı zîr-i destüme
4. Hall-i işkâl-i hîred engüşt-i tedbîrümmedür

halvet-serây-ı vahdete:

1. **halvet-serây-ı vahdete:-e**

Gazel 42

Mısra: 2

Birliğin تنها sarayı II gönül, makam..

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet sığışmıyor
2. Ḥalvet-serây-ı vahdete keşret sığışmıyor

hām:

1. **hāmı:-ı**

Gazel 90

Mısra: 4

Olgunlaşmamış.

3. Gelmeden ḥaṭ-ı ruḥı almalı şeftālüsün
4. Puḥtesinden bize bu mîvelerüñ ḥāmı güzel

ham-be-ham:

1. **ham-be-hamdur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 48

Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

47. Şikenc-i zülf-i yâri kışdı şimdi
48. Anuñçün böyle sünbül ham-be-hamdur

hamd:

1. **hamde:-e**

Kaside 4

Mısra: 14

Kulun Allah’ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.

13. ‘Uhdесinden nice şimdi geelüm bu keremin
14. Şükre yok kudretimüz hamde liyâkat nâ-yâb

2. **hamd:**

Kaside 7

Mısra: 81

Kulun Allah’ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.

81. Aña şad hamd ki bu edhem-i kilik-i çālāk
 82. ‘Arşagāh-ı hūner ü nazmda gitdikçe gider

hāme:

1. **hāme:**

Kaside 3

Mısra: 1

Kalem.

1. Hāme ger olmasa bir tūṭī-i şīrīn-minkār
 2. İdemezdi şekeristān-ı sūḥanda reftār

2. **hāmedür:-dür**

Kaside 3

Mısra: 3

Kalem.

3. Hāmedür māşīṭa-perdāz-ı ‘arūsān-ı ḥayāl
 4. Hāmedür çehre-güşâyende-i bīkr-i efkār

3. **hāmedür:-dür**

Kaside 3

Mısra: 4

Kalem.

3. Hāmedür māşīṭa-perdāz-ı ‘arūsān-ı ḥayāl
 4. Hāmedür çehre-güşâyende-i bīkr-i efkār

4. **hāme:**

Kaside 3

Mısra: 5

Kalem.

5. Hāme hem-hālet-i şu‘bān-ı kelīm olmāğla
 6. Tarz-ı ‘icāzına ḥayret-zededür her seḥḥār

5. **hāmem:-m.**

Kaside 8

Mısra: 37

Kalem.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevķile hāmem
 38. İder bir nev-gazel tarḥ itmekiçün sa‘y-ı bisyārı

hāme-i bī-miknet:

1. **hāme-i bī-miknetüñ:-üñ**

Gazel 155

Mısra: 18
Kuvvetsiz kalem.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde
18. 'Abeşdür hāme-i bī-miknetüñ 'İzzet tekā-pūsı

hāme-i Fevzī-i sühan-pīrā:

1. hāme-i Fevzī-i sühan-pīrāmı:-m, -ı
Gazel 157
Mısra: 14
Söz süsleyen Fevzi'nin kalemi.

13. Söyleden saña bu rengin gazel-i ra'nâyı
14. 'İzzetā hāme-i Fevzī-i sühan-pīrāmı

hāme-i müşgīn:

1. hāme-i müşgīn:
Kaside 3
Mısra: 55
Siyah kalem.

55. Ola tā hāme-i müşgīn raķam-ı midhatla
56. Şafhalar hem-şifat-ı rüy-ı hat-āverde-i yār

hāme-i müyī:

1. hāme-i müyīnden:-in, -den
Gazel 19
Mısra: 12
Kıl gibi ince kalem.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levh-i hayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk hāme-i müyīnden feryād

hāme-i sühan-gū:

1. hāme-i sühan-gūyı:-y, -ı
Gazel 14
Mısra: 16
Söz söyleyen kalem.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi
16. 'İzzet' üñ hāme-i sühan-gūyı

hamel:

1. **ḥameli:-i****Gazel 162**

Mısra: 6

Koç burcu.

5. İdeyor bezm-i felekde büryān

6. Döndire döndire devrān ḥameli

hāme:1. **ḥāmēm:-m****Gazel 7**

Mısra: 11

Kalem.

11. Ḥāmēm nigār-ḥāne-i Çīn itdi şafḥayı

12. ‘İzzet gözet nuḳūş-ı ḥayālümde şan‘atı

2. **ḥāmēmüñ:-m, -üñ****Kaside 13**

Mısra: 34

Kalem.

33. Vaşfinuñ ne ḥaddi ne pāyānı var

34. Ḥāmēmüñ ḥaddi degül itmek şümār

3. **ḥāmēm:-m****Kaside 13**

Mısra: 108

Kalem.

107. Şöhretüm āfāka şaldı velvele

108. Aldıgum günden berü ḥāmēm ele

4. **ḥāmesi:-si****Gazel 76**

Mısra: 9

Kalem.

9. ‘İzzet’üñ ḥāmesi vaşf-ı leb-i şīrīnūñ içün

10. Dā‘imā itmede tūtī gibi şükr-i ḥālīḳ

5. **ḥāme :****Kaside 3**

Mısra: 7

Kalem.

7. Dest-gīr-i şu‘arā olmasa her dem ḥāme

8. Nice olurlar idi şafḥa-nigār-ı eş‘ār

Hāmī:

1. **Ḥāmī:**

Gazel 142

Mısra: 15

Ḥāmī, kişi ismi.

15. Enver ü ‘ākif ü ḥāmī vü Lebībā var iken

16. Ḥāmuṣī ṭavr-ı Edībāne gelür ḥāturuma

ham-ı zülf:

1. **ḥam-ı zülfüñ:-üñ**

Gazel 58

Mısra: 10

Saç kıvrımı.

9. ‘İzzet’i ḥabs idicek çāḥ-ı zeneḥdānuña

10. Ḥam-ı zülfüñ gibi ol bī-günehe kayd olmaz

hamratlan:

1. **ḥamratlanup:-up**

Gazel 23

Mısra: 4

Kırmızılaşmak, kızarmak.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup hoy-rīz-i ḥacletdür

hamūş:

1. **ḥamūş:**

Gazel 8

Mısra: 9

Susmuş, sessiz.

9. Fiğān u nāleden ‘İzzet nice ḥamūş olayum

10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. **ḥāmūş:**

Gazel 30

Mısra: 24

Susmuş, sessiz.

23. ‘İzzet niçün izḥār-ı cefā-keşlük idersin

24. Ḥāmūş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

3. **ḥāmūşum:-um**

Gazel 56

Mısra: 9
Susmuş, sessiz.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben hāmūşum
 10. Murğ-dil-i hār-keş lāne-i қақnūs olmaz

hamūş-ı nāz:

1. **hamūş-ı nāz:**
Gazel 55
 Mısra: 6
Sessiz cilve.

5. Tūṭī-i güft ü gūsın lāl it perīlerin
 6. Āyīne içre ‘aksūñi göster hamūş-ı nāz

tavr-ı Edībāne:

1. **tavr-ı Edībāne:**
Gazel 142
 Mısra: 16
Edib’in tavırları.

15. Enver ü ‘ākif ü hāmī vü Lebībā var iken
 16. Hāmūşī tavr-ı Edībāne gelür hāturuma

hamyāze-keş-i cefā:

1. **hamyāze-keş-i cefālaruz:-lar, -uz**
Gazel 60
 Mısra: 12
Can sıkıcı sıkıntı.

11. Bir dil-ber-i bī-vefāya düşdük
 12. Hamyāze-keş-i cefālaruz biz

hamyāze-rīz:

1. **hamyāze-rīz:**
Gazel 87
 Mısra: 9
Havada kalmak.

9. Hamyāze-rīz kaldı gör āgūş-ı hasretüm
 10. Bir dürlü kāfir olmadı ten-dāde-i vişāl

hançer:

1. **hançer:****Kaside 7**

Mısra: 22

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

21. Bir dahı gösteremez tîğ-i hilâli yalman

22. Çarha ebrû-yı dil-âşübı çekerse hançer

2. **hancerin:-in****Kaside 9**

Mısra: 19

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

19. İdelden hancerin süsen keşîde

20. Melâz-ı ceyş-i dey hışn-ı 'ademdür

3. **hanceri:-i****Gazel 9**

Mısra: 3

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

3. Mû-miyâna tağ o sîmîn hanceri ey mâh-ı nev

4. Eyle îmâ ya 'nî tîğ-i ebrûvânuñ cā-be-cā

4. **hançer:****Gazel 127**

Mısra: 7

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüne hançer şunar

8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitiz oldukça sen

5. **hançerüne:-üñ, -e****Gazel 145**

Mısra: 8

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ

8. Hançerüne dahı zâğ eylemedüñ âh âh

6. **hançer:****Gazel 147**

Mısra: 2

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

1. Nâz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne

2. Hançer tağmasun o şanem hançer üstüne

7. hançer:

Gazel 147

Mısra: 2

Hançer II sevgilinin kirpikleri.

1. Nâz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne
2. Hançer takmasun o şanem hançer üstüne

hançer-i cevherdârın:

1. hançer-i cevherdârın:-ın

Kaside 7

Mısra: 53

Mücevherle süslü hançer II sevgilinin kirpikleri.

53. Hûn-feşân oldığı dem hançer-i cevherdârın
54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

hançer-i cevri:

1. hançer-i cevri:

Gazel 126

Mısra: 5

Eziyet hançeri II sevgilinin kirpikleri.

5. Hançer-i cevri amân çekme baña
6. O kemân gibi olan kaşuñ için

hançer-i ebrû:

1. hançer-i ebrûsundan:-sun, -dan

Gazel 20

Mısra: 9

Hançere benzer kaşlar.

9. ‘İzzetâ havf olunur hançer-i ebrûsundan
10. Ki işâretger-i ihlâk-ı cihândur Aḥmed

hançer-i nigâh:

1. hançer-i nigâhından:-ın, -dan

Gazel 38

Mısra: 11

Hançere benzeyen bakış.

11. O şüh-ı fitnegerîn hançer-i nigâhından
12. Teḥaşşun eyleyecek mültecâ mı var yokdur

hande:

1. **handelerle:-ler, -le**

Gazel 85

Mısra: 11

Gülüş.

11. Handelerle dün efendüm sen iderken güftâr

12. Telh-kâm-ı eleme ŝındı şeker-ŝîvelerüñ

hande-i bî-sebeb:

1. **hande-i bî-sebebin:-in**

Gazel 80

Mısra: 8

Sebepsiz gülüş.

7. Güllerüñ bülbüle nisbet hâra

8. Hande-i bî-sebebin çok gördük

hande-i kebk-i derî:

1. **hande-i kebk-i derîdendür:-den, -dür**

Gazel 36

Mısra: 6

Farsça konuşan kekliğin gülüşü II sevgilinin sözü.

5. Tebessümle nedür tûtî gibi ol söyleyiş cânâ

6. Meger kând-i kelâmuñ hande-i kebk-i derîdendür

hande-i zîr-i leb-i cām-ı ŝarāb-ı nāb:

1. **hande-i zîr-i leb-i cām-ı ŝarāb-ı nāb:-ı**

Gazel 75

Mısra: 11

Berrak şarap ŝişesinin kenarının ince kirişinin gülüşü.

11. Hande-i zîr-i leb-i cām-ı ŝarāb-ı nābı

12. Sebeb-i girye-i mestâne kodi şîve-i hâkķ

hande-rîz:

1. **hande-rîz:**

Gazel 127

Mısra: 1

Gülüp duran.

1. Şubh ider çāk-ı girîbân hande-rîz oldukça sen

2. Reng atar hırşîde rüyuñ şerm-hîz oldukça sen

hâne:

1. **ḥāneñe:-ñ, -e**

Gazel 106

Mısra: 7

Ev, mesken, yapıt.

7. Gelürüm ḥāneñe bir gice demüşdün şimdi

8. Ben nişār-ı kademün itmegiçün cān be-kefüm

ḥāne-harāb:

1. **ḥāne-ḥarāb:**

Kaside 4

Mısra: 32

Evi yıkılmış II hâli perişan.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli

32. Başına gelecegi aıladı ol ḥāne-ḥarāb

ḥāne-i aġyār:

1. **ḥāne-i aġyāra:-a**

Gazel 119

Mısra: 9

Aġyarın, rakibin evi.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aġyāra ‘azm itdün

10. Şabāḥ oldu daḥı ey mihr-i ḥüsnum ‘avdet itmezsın

ḥāne-i āyīne:

1. **ḥāne-i āyīneden:-den**

Gazel 138

Mısra: 9

Aynalı ev.

9. Ḥāne-i āyīneden çık bāġa ey serv-i revān

10. ‘Aksüñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

ḥāne-i ḥatır-ı fâtır:

1. **ḥāne-i ḥatır-ı fâtırda:-da**

Gazel 146

Mısra: 9

Yaratıcının gönül evi.

9. Ḥāne-i ḥatır-ı fâtırda olursa mihmān

10. ‘İzzet ikrām ile ‘izāz idelüm eş‘āra

hāne-i zenbūr:**1. hāne-i zenbūrdur:-dur****Gazel 45**

Mısra: 8

Arının evi II arı kovanı.

7. Göz göz oldu nîş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sîne-i pür-dâğ gūyā hāne-i zenbūrdur

hāne:**1. hāneme:-m, -e****Kaside 17**

Mısra: 29

Ev.

29. Gelmişim hāneme bā-izn-i veliyy' n-ni'amı

30. Lîk māderle şıkıldum olamam şoĥbet-gîr

hāne-perdāz-ı cihān:**1. hāne-perdāz-ı cihānsın:-sın****Gazel 118**

Mısra: 2

Dünyanın ev düzenleyeni.

1. Tezelzül-baĥş-ı bünyād-ı sükün-ı 'āşıkānsın sen

2. Ne āşüb-ı zamānsın hāne-perdāz-ı cihānsın sen

hān-ı Yeñişehr:**1. hān-ı Yeñişehr'e:-e****Gazel 159**

Mısra: 7

Yeñişehr'in hanı.

7. Mihr hān-ı Yeñişehr'e nigeĥ-endāz olmaz

8. Dile mustaġni-i ĥübān olacaĥ dem geldi

hānķāh-ı kūhen:**1. hānķāh-ı kūhende:-de****Gazel 116**

Mısra: 7

Eski tekke.

7. Bu hānķāh-ı kūhende ne āna dek hū hū

8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

hānkaḥ-ı nāz:**1. ḥānkaḥ-ı nāzda:-da****Gazel 72**

Mısra: 8

Cilvenin hangahı II gönül.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için

8. Meşq ider ḥānkaḥ-ı nāzda hem-vāre semā‘

hār:**1. ḥāre:-e****Gazel 17**

Mısra: 4

Diken II ralip.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum

4. Gülūñ ḥāre kırānı bülbüle efgān ider īrāş

2. ḥāra:-a**Gazel 80**

Mısra: 7

Diken II rakip.

7. Güllerūñ bülbüle nisbet ḥāra

8. Ḥande-i bī-sebebin çok gördük

3. ḥārı:-ı**Gazel 94**

Mısra: 2

Diken II rakip.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbul

2. Ḥārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbul

4. ḥār:**Gazel 112**

Mısra: 5

Diken II sıkıntı..

5. Ḥār ḥār-ı ye’s içinde kalmışumdur muẓtarib

6. Hiç teselli-i derūn-ı pūr-melālum yok benüm

5. ḥar:**Gazel 147**

Mısra: 12

Eşek.

11. Teşhîr için rezâlet ile şehri gezdirüp
12. Bindirdiler rakîb-i harî gör har üstüne

harâb ol:

1. **harâb olmuşdu:** -mış, -dı

Kaside 4

Mısra: 6

Yıkılmak, tahrip olmak II kötü durumda, perişan.

5. Şükr kim eyledi 'umrâna teveccüh âhir
6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdu harâb

2. **harâb olurdu:** -ur, -dı

Gazel 86

Mısra: 9

Yıkılmak, tahrip olmak II kötü durumda, perişan.

9. Kesâd-ı ma'rifet ol rütbe sük olurdu harâb
10. Becâ-yı emti'a kılsa raf-ı dükkâna gâzel

3. **harâb olurdu:** ur, -dı

Gazel 128

Mısra: 9

Yıkılmak, tahrip olmak II kötü durumda, perişan.

9. Yıkma gönlüm görme lâıyk olduğın hergiz harâb
10. Öyle bir kâşâne-i dil-keş binâ-yı nev-zemîn

harâbezâr-ı cihân:

1. **harâbezâr-ı cihân:**

Kaside 2

Mısra: 98

Dünyanın viran yeri.

97. 'İmret-i himem-i dâd-güsterân ile tâ
98. Harâbezâr-ı cihân ola ser-be-ser ma'mûr

harâb-ı nergis-i mest:

1. **harâb-ı nergis-i mestüñ:** -üñ

Gazel 149

Mısra: 5

Sarhoş nergisin perişan hali.

5. Olduk harâb-ı nergis-i mestüñ mey istemez
6. Toldurma sâkî sâğarı meclisde boşuna

Harābiye:**1. Harābiye:****Gazel 129**

Mısra: 1

*Yenişehir' e ait bir ilçenin adı.***1. Buz tıtdı harābīye kazāsı Yenişehir'in****2. Ehl-i dile teng oldu fezāsı Yenişehir'in****harām ol:****1. harām olsun:-sun****Gazel 120**

Mısra: 15

*Yararlanamamak, hayrını görememek.***15. Harām olsun baña 'irfān eger duht-ı rezi zāhid****16. İdüp ağyardan mestūr şaymazsa helālinden****hār-ı pāy-ı taleb:****1. hār-ı pāy-ı talebin:-in****Gazel 80**

Mısra: 10

*Ayak dikenine istek.***9. Deşt-i hicrānda āverelerüñ****10. Hār-ı pāy-ı talebin çok gördük****har-i tāhūneves:****1. har-i tāhūneves:****Gazel 144**

Mısra: 15

*Değirmenin eşeği gibi.***15. Har-i tāhūneves ser-geştesi olmak ne hayvānlık****16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inķılāb üzre****hār-ı ye's:****1. hār-ı ye's:****Gazel 112**

Mısra: 5

Keder dikenini.

5. Hār hār-ı ye's içinde kalmışumdur muẓtarib
6. Hiç teselli-i derūn-ı pūr-melālum yok benüm

hāric:

1. **hārice:-e**

Gazel 160

Mısra: 2

Dış, dışarı.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigār açma beni
2. Kutudan şıçramasun hārice mār açma beni

hāric-i ıavk-ı kalem:

1. **hāric-i ıavk-ı kalemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 70

Kalemin kuvvetinin dışında.

69. Anuñ ta'dād-ı evşāf-ı cemīli
70. Muḥaşşal hāric-i ıavk-ı kalemdür

harīdār:

1. **harīdārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 50

Müşteri II talip.

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfānda mişli
50. Metā'-ı şî'r-i reng-āmīzünüñ herkes harīdārı

2. **harīdār:**

Gazel 98

Mısra: 10

Müşteri II talip.

9. Nūkūd-ı şabrını şarf itdi sūk-ı 'aşk içre
10. Metā'-ı derde harīdār olan gönülceğizüm

3. **harīdārumızı:-umuz, -ı**

Gazel 156

Mısra: 2

Müşteri II talip.

1. Kem-revāc itdi felek kāle-i eş'ārumızı
2. Görmeyüz sūk-ı ma'ārifde harīdārumızı

harīṣ-i teng-i nebat-ı dehān-ı teng ol:

1. **harīṣ-i teng-i nebat-ı dehān-ı teng olmış:-mıṣ**

Gazel 66

Mısra: 4

Şeker yükünü adıran dar ağza arzu duymak.

3. Degül leb üzre haṭuñ mūr-ı hurde-bīn-i hayāl

4. Harīṣ-i teng-i nebāt dehān-ı teng olmış

harmengeh:

1. **harmengehümden:-üm, -den**

Gazel 117

Mısra: 9

Harman yeri.

9. Kazā harmengehümden hūşe-çīn-i āfet olmışdur

10. N'ola berķ-i haṭer lertzān olursa berg-i kāhumdan

harmen-i ārāma:

1. **harmen-i ārāma:-a**

Kaside 16

Mısra: 8

Huzur harmanı.

7. Cihānda bu iki maḥbūb-ı dil-keş

8. Virürler harmen-i ārāma āteş

harmen-i hüzn:

1. **harmen-i hüzn:-i**

Gazel 95

Mısra: 15

Hüzün harmanı.

15. Harmen-i hüzn ser-te-ser suhte eylese n'ola

16. Berķ-i ṭarab degil midür zemzeme-i figān-ı ney

harmen-i 'ömr-i 'adū:

1. **harmen-i 'ömr-i 'adūya:-y, -a**

Kaside 3

Mısra: 26

Düşmanın ömür harmanı.

25. Kālemi āb-dih-i mezra‘-ı kām-ı aḥbāb
 26. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūya kılıcı şā‘ika-bār

2. **ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūyī:-y, -ı**

Kaside 13

Mısra: 24

Düşmanın ömür harmanı.

23. Berķ-i tīg-i āteş-efşānuñ yaķar
 24. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūyī ser-te-ser

Hārūt:

1. **Hārūt’a:-a**

Kaside 13

Mısra: 42

Arkadaşı Marut ile birlikte sihir yaptığı için Babil’de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

41. Çeşmine reşk eyler āhū-yı ḥoten
 42. Ögredür Hārūt’a bu fen-i fiten

has ü ḥāşāk:

1. **ḥas ü ḥāşākī:-i**

Kaside 4

Mısra: 27

Çalı çırpı, çerçöp.

27. Ḥas ü ḥāşākī leṭāfetde döner berg-i güle
 28. Cūy-ı luṭfī ile bir gülşen olursa sīr-āb

hasbihāl:

1. **ḥasbihālüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 18

Halleşme. Görüşüp konuşma.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme
 18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbihālüm var benüm

hasbī-i fettān:

1. **ḥasbī-i fettān:**

Kıt’a 8

Mısra: 1

Karşılıksız cazibe.

1. Necībā bu gice ḥasbī-i fettān
2. Gelürken dersden oldu nümāyān

ḥased:

1. ḥasedinden:-i, -n, -den

Gazel 47

Mısra: 20

Çekememezlik.

19. Bende-i Mîr Selîm olduğımı hîç çekemez
20. Ḥasedinden baña bu künbed-i gerdān ağlar

ḥāsid:

1. ḥāsidin:-in

Kaside 10

Mısra: 6

Kıskanç (kimse), hasetçi, hasut.

5. ‘Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engîz
6. Ḥāsidin çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

ḥāşıl:

1. ḥāşıl:

Gazel 131

Mısra: 3

Ortaya çıkan, kar, kazanç.

3. Bāğda servi temāşā itmeden ḥāşıl nedür
4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allāh için

ḥāşıl ol:

1. ḥāşıl olmuyor:-mu, -yor

Gazel 4

Mısra: 4

Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

3. Şavm-ı vişāle niyet idersem zamānıdur
4. Bir neş’e ḥāşıl olmuyor iftārdan baña

ḥāşılı:

1. ḥāşılı:

Kaside 16

Mısra: 71

Sözün kısası, kısacası.

71. İderler hâşılı bu iki dil-ber
72. Biri biriyle böyle güft ü gûlar

haşm:

1. **haşminuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 4

Mısra: 29

Düşman.

29. Haşminuñ kelle-i bî-devleti ğaltıde olur
30. Olmadan tîği dağı ser-zede-i künc-i kırâb

2. **haşmuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 4

Mısra: 56

Düşman.

55. Eyleyüp zātuñı āsīb-i kederden maḥfūz
56. Haşmuña ğālîp ide ḥazret-i Rabbü'l-erbāb

hâşiyet-i āb-ı hayāt:

1. **hâşiyet-i āb-ı hayāt:**

Gazel 1

Mısra: 3

Ölümsüzlük suyunun tesiri.

3. Şu'le-i yâkûtla hâşiyet-i āb-ı hayāt
4. İmtizâc itmiş leb-i kevşer mişâl olmuş saña

hâşiyet-i dem-i Mesîh:

1. **hâşiyet-i dem-i Mesîh:**

Gazel 95

Mısra: 5

Mesih' in nefesinin tesiri.

5. Feyz-i deminden âşikâr hâşiyet-i dem-i Mesîh
6. Mürde-dilân hep olmada zinde-i câvidân-ı ney

hâşiyet-i elmās:

1. **hâşiyet-i elmās:**

Gazel 64

Mısra: 4

Elmasın niteliği.

3. İrâs-ı neşât itmez idi eşküm o yâre
4. Tefrîh-i fu'âd olmazsa hâşiyet-i elmâs

hâşiyet-i eşyâ:

1. **hâşiyet-i eşyâya:-y, -a**

Kaside 7

Mısra: 49

Eşyanın tesiri.

49. Olsa hâşiyet-i eşyâya tebeddül fermâ
50. Âb ihrâk ide gârk eyleye nîrân-ı saķar

hasret:

1. **hasretle:-le**

Gazel 6

Mısra: 3

Özlem.

3. Hasretle ben nişeste-i künc-i firâk iken
4. Nemdür sirişk-i dîde ki dem dem gelür baña

2. **hasretün:-ün**

Kaside 8

Mısra: 44

Özlem.

43. 'İzâr-ı âteşinün gâh u bî-geh yâd ile cānā
44. 'Alevlenmekdedür kânûn-ı dilde hasretün nârı

hasret ol:

1. **hasret olduk:-du, -ķ**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Hasret kalmak, özlemek.

37. Kāni' degilken ol şūhuñ kelāmına
38. Biz şimdi hasret olduk anuñ bir peyāmına

hasret-i güftâr-ı 'itâb-āmîzi:

1. **hasret-i güftâr-ı 'itâb-āmîzi:-i**

Gazel 90

Mısra: 7

Azarlama ile karışık sözün hasreti.

7. Olmuşuz ḥasret-i güftār-ı 'itāb-āmīzi
8. 'Acaba kandedür ol şīve-i düşnāmi güzel

ḥasret-i ḥāk-i der-i mīr-i felek-eyvān:

1. ḥasret-i ḥāk-i der-i mīr-i felek-eyvānuz:-uz

Kaside 7

Mısra: 31

Gökyüzü sarayının beyinin ayağının toprağına hasret.

31. Ḥasret-i ḥāk-i der-i mīr-i felek-eyvānuz
32. Āh o derdden bizi dūr itdi sipihr-i ebter

ḥasret-keş:

1. ḥasret-keşinüñ:-in, -üñ

Gazel 102

Mısra: 3

Hasret çeken.

3. Ḥasret-keşinüñ dīde-i giryāni dem-ā-dem
4. Peymāne gibi kana boyansun mı efendüm

ḥasret-keşān:

1. ḥasret-keşānuñ:-uñ

Gazel 46

Mısra: 14

Hasret çeken.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bī-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

Hassān:

1. Ḥassān:

Kaside 6

Mısra: 6

Hasan, kişi ismi..

5. Rāstdur bu sūḥanum rāst be-ḥaqq-ı ḥasaneyn
6. Görse taḥsīn ider ḥüsn-i edāñi ḥassān

Hassān-ı vakt:

1. Ḥassān-ı vakt:

Kaside 18

Mısra: 5

Hasan zamanı.

5. Haşşân-ı vakt bâ'îş hestî-i kemterî
 6. Ya'ni Şerîf Ağâ-yı hasîb ü nesîbdür

haste-dil:

1. **haste-dilüm:-üm**

Gazel 126

Mısra: 9

Hasta gönüllü II âşık.

9. Ben de 'İzzet gibi bir haste-dilüm
 10. Beni öldürme güzel başuñ için

haste-hal:

1. **haste-halüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 16

Perişan II âşık.

15. Bezm-i nüş-â-nüş-ı meyde yâd idüp bu 'İzzet'i
 16. Dir misin n'oldı 'aceb ol haste-halüm yok benüm

haste-i hicrân:

1. **haste-i hicrâna:-a**

Gazel 68

Mısra: 6

Ayrılık hastası II âşık.

5. Leblerüñden ey tabîb-i cân u dil
 6. Haste-i hicrâna bir dârü garaž

2. **haste-i hicrânuña:-uñ, -a**

Gazel 131

Mısra: 8

Ayrılık hastası II âşık.

7. Yâ lebüñ emdir yâ kıl dârü-yı vaşluñ bî-dirîğ
 8. Haste-i hicrânuña bir çare bak Allâh için

haşre dek:

1. **haşre dek:-e**

Kaside 6

Mısra: 145

Kıyamete kadar.

145. Haşre dek zâtını Allâh mu'ammer itsün
 146. Eylesün neyl-i me'arible hemîşe şādān

hāṣāk-ı hüzn:**1. hāṣāk-ı hüzn:-i****Gazel 111**

Mısra: 11

*Hüzün süprüntüsü.***11.** Hāṣāk-ı hüzn seyl gibi sineden sürer**12.** Encām-ı rüz-ı bādeye āgāzdur sözüm**hāṣiyeli:****1. hāṣiyeli:****Kaside 7**

Mısra: 18

*Üzerine açıklamalar, notlar yazılmış olan.***17.** Hatt gelüp şafha-i ruhsāre-i pāk-ı dil-ber**18.** Oldı bir hāṣiyeli nuṣṣa-i hüsn ile nazar**haṣr-ı ecsād-ı ma‘ānī:****1. haṣr-ı ecsād-ı ma‘ānīde:-de****Kaside 10**

Mısra: 7

*Anlamlar bedeninin toplanması.***7.** Haṣr-ı ecsād-ı ma‘ānīde ney-i hāmemezi**8.** Nefhā-i ‘aşk ile hem-nağme-i şūr eyleyelüm**haṣyet:****1. haṣyetinden:-i, -n, -den****Kaside 6**

Mısra: 84

*Korku.***83.** Girdbād-ı gāzabı eylese bir deṣti meṭāf**84.** Haṣyetinden olur eflākde muğber Keyvān**hat:****1. haṭuñ:-uñ****Kaside 9**

Mısra: 51

*Yeni beliren tüy, ayvatüyü.***51.** Haṭuñ reyḥān-ı bağ-ı cennet ammā**52.** ‘İzāruñ verd-i gülzār-ı İrem’ dūr

1. ḥaṭ-āver:

Gazel 25

Mısra: 6

Sakal ve bıyığı yeni bitmeye başlamış.

5. Biz ter-zebān-ı münkabet -i sāde rūlaruz

6. Meşķ itmedük ḥaṭ-āver için kıl ü kaller

ḥaṭ-āverde:

1. ḥaṭ-āverdesidür:-si, -dür

Gazel 53

Mısra: 6

Sakalı yeni çıkmaya başlayan(genç).

5. Sāde-rüyānı cefā-perver olur ḥūbānuñ

6. Zīb-i ağūş-ı vefā varsa ḥaṭ-āverdesidür

hātāyī:

1. hātāyīden:-den

Gazel 9

Mısra: 2

Merkezinde lotüsü andıran stilize edilmiş bir çiçek motifi ve etrafındaki dallarla stilize çiçek ve yapraklar bulunan süsleme biçimi.

1. 'İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña

2. Portaḳālī-cübbe leymünī hātāyīden ḳabā

hātem:

1. ḥātem:

Kaside 10

Mısra: 33

Mühür.

33. 'Ahd-i cūdunda anuñ ḥātem ü Ma'n ü Ca'fer

34. 'Acabā ḥātıra dirler mi ḥuṭūr eyleyelüm

2. ḥātemüñde:-üñ, -de

Gazel 155

Mısra: 16

Mühür.

15. Olur hep ser-nüvişte nāmdārān-ı hüner nā-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı ḥātemüñde ḥaṭ-ı ma'kūsı

hātem-i 'ālī-cenāb:

1. **ḥâtem-i ‘âlî-cenâbdan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 14

Şerefli kişinin mührü.

13. ‘Aceb mi nazmda engüşt-nümâyisek ‘İzzet

14. Füyûzî ḥâtem-i ‘âlî-cenâbdan aluruz

Hâtem-i tâ’î:

1. **Hâtem-i tâ’î:**

Gazel 134

Mısra: 7

Çok cömert kimse(Eski bir Arap kabîlesinin reisi olan Hâtem-i Tâî’nin dillere destan cömertliğinden teşmil yoluyla).

7. Nâmver-i dehr olur Hâtem-i tâ’î gibi

8. Kim ki keremle ola ‘âleme şöhret-resân

Hâtem-i tayy-menkabetâ:

1. **Hâtem-i tayy-menkabetâ:**

Kaside 7

Mısra: 65

Hatemi Tayy (cömertliğive iyiliğiyle meşhur kişi)’ ın hikayesi.

65. Ma‘den-i mekremetâ Hâtem-i tayy-menkabetâ

66. Ey kef-i cûdî iden dâmenimüz maḥzen-i zer

ḥaṭ-ı ‘izâr:

1. **ḥaṭ-ı ‘izâr:**

Gazel 54

Mısra: 3

Yanaktaki ayva tüyleri.

3. Ḥaṭ-ı ‘izâr iledür çün şübût-ı va‘d-i vişâl

4. Teselli-i dili naḳş-ber-âbdan aluruz

ḥaṭ-ı ma‘kûs:

1. **ḥaṭ-ı ma‘kûs:-ı**

Gazel 155

Mısra: 16

Tersine dönmüş yazı.

15. Olur hep ser-nüvişte nâmdârân-ı hüner nâ-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı ḥâtemünde ḥaṭ-ı ma‘kûsı

haṭ-ı nev:**1. ḥaṭ-ı nev:****Gazel 139**

Mısra: 18

Yeni bitmiş tüy.

17. Uçurur tã'ir-i qarârımuızı

18. Şeh-per-i murğ-ı hüsn olan ḥaṭ-ı nev

haṭ-ı nev-peydā:**1. ḥaṭ-ı nev-peydāsını:-sı, -n, -ı****Gazel 45**

Mısra: 11

Yeni meydana gelen çizgi.

11. Gird-i la'inde görenler ḥaṭ-ı nev-peydāsını

12. Zann iderler sükker üzre ictimā'-ı mürdur

haṭ-ı nev-zuhūr:**1. ḥaṭ-ı nev-zuhūruñla:-uñ, -la****Gazel 124**

Mısra: 11

Yeni çıkamaya başlayan tüyler.

11. Oldı revnaḳ-yāb ḥaṭ-ı nev-zuhūruñla senüñ

12. Nüşhā-i hüsnüñ ki cemi'yetlenür şîrāzeden

haṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarāb-āşām:**1. ḥaṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarāb-āşāmı:-ı****Gazel 157**

Mısra: 1

Şarap içen gül renkli dudağın arkasındaki hat.

1. Ḥaṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarāb āşāmı

2. Rinde kāfî aramaz nüşha-i şerḥ-i cāmı

haṭ-ı reyhān:**1. ḥaṭ-ı reyhāna:-a****Gazel 77**

Mısra: 6

Sevgilinin hoş kokulu ayva tüyleri.

5. 'Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruhsārında yārūñ ol haṭ-ı reyhāna bak

haṭ-ı ruh:

1. haṭ-ı ruḥı:-ı

Gazel 90

Mısra: 3

Yanaktaki ayva tüyleri.

3. Gelmeden haṭ-ı ruḥı almalı şeftālüsün
4. Puḥtesinden bize bu mīvelerūñ ḥāmı güzel

haṭ-ı sebz:

1. haṭ-ı sebz:

Gazel 144

Mısra: 1

Yeni terleyen bıyıklar.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürüd bitdi ey dil la 'l-i nāb üzre

2. haṭ-ı sebzüñdür:-üñ, -dür

Gazel 66

Mısra: 5

Yeni terleyen bıyıklar.

5. Rehīn-i vaşf-ı ruḥ-ı āl u haṭ-ı sebzüñdür
6. Ki şahn-ı gülşen-i endīşe reng reng olmış

hātır:

1. hātırum:-um

Gazel 38

Mısra: 5

Gönül, gönülde olan his, düşünce, hafıza, saygı.

5. Toğunma hātırum āzurde olmasun zīrā
6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

2. hātırum:-um

Gazel 39

Mısra: 3

Gönül, gönülde olan his, düşünce, saygı, hafıza.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hātırum
4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

3. **hâtırûña:-uñ, -a**

Gazel 132

Mısra: 17

İnsanın düşünme ve hafıza kuvveti, zihin, akıl.

17. Gelmez mi ‘aceb hâtırûña zevk-i şebâne

18. Yâd itmeyesin cünbüş-i yârân-ı kühenden

hâtırum yıkıl:

hâtırum yıkılmış:-mış

Gazel 131

Mısra: 9

Kişiye gösterilmesi gereken saygı kurallarına uymamak.

9. Bir niğhle bâri olsun yap yıkılmış

hâtırum

10. Gel şu vîrân-hâneyi i ‘mâra bak Allâh için

hâtıra:

1. **hâtıra:**

Kaside 10

Mısra: 34

Yaşanmış şeylerden zihinde kalan her türlü iz, hatırdaki kalan, hâfızada yaşamaya devam eden şey.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ hâtem ü Ma’n ü Ca’fer

34. ‘Acabâ hâtıra dirler mi huṭûr eyleyelüm

hâtır-firîb:

1. **hâtır-firîb:**

Gazel 26

Mısra: 7

Gönül aldatan.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbûblar hâtır-firîb ammâ

8. O şûḥun şîve-i nâ-dîdesinde başka hâlet var

hâtır-ı düşmen:

1. **hâtır-ı düşmenine:-i, -n, -e**

Kaside 6

Mısra: 75

Düşmanın düşüncesi.

75. Hâtır-ı düşmenine gelse hayâl-i tîgi

76. Seri der-ân ola ğaltîde-i hâk-i ḥüsrân

hâtır-ı fakîre:**1. hâtır-ı fakîre:-e****Kaside 2**

Mısra: 50

Fakirlerin, acizlerin hisleri.

49. İder 'ināyet ile ceybini hâzîne-i zer

50. Su'âl eylemeden hâtır-ı fakîre hıttır

hâtır-ı 'İzzet:**1. hâtır-ı 'İzzet' de:-de****Gazel 100**

Mısra: 13

İzzetin gönlü.

13. Hep hâtır-ı 'İzzet' de varur sâkin olurdum

14. 'Älemde senüñ ey büt-i 'işve gamuñ olsam

hâtır-ı mağşûs:**1. hâtır-ı mağşûşumda:-um, -da****Gazel 151**

Mısra: 4

Hileli gönül.

3. Her şeb eglence saña bāzî-i çift ü tek idi

4. Kaldı tek tırmadığıñ hâtır-ı mağşûşumda

hatt:**1. hattını:-ı, -n, -ı****Kaside 3**

Mısra: 49

Ayva tüyü.

49. Şimdiden yād iderek hattını āh itmeyelüm

50. Kõnmasun āyîne-i hüsn-i dil-ārāya gubār

2. hatt:**Kaside 7**

Mısra: 17

Ayva tüyü.

17. Hatt gelüp şafha-i ruhsāre-i pāk-ı dil-ber

18. Oldı bir hāşiyeli nuşa-i hüsn ile nazar

hatt-ı siyāh:**1. atṭ-ı siyāhı:-ı****Gazel 6**

Mısra: 5

Siyah tıy.

5. Ḥaṭṭ-ı siyāhı şafḥa-i rüyunda dil-berün

6. Tiryāk-ı zaḥm-ı ejder-i perçem gelür baña

hāturuma gel:**1. hāturuma gelür:-ür****Gazel 142**

Mısra: 1

Aklına gelmek, düşünmek.

1. Her ne dem kūçe-i cānāne gelür hāturuma

2. Şahn-ı nüzhetgeh-i kül-ḥāne gelür hāturuma

2. hāturuma gelür:-ür**Gazel 142**

Mısra: 2

Aklına gelmek, düşünmek.

1. Her ne dem kūçe-i cānāne gelür hāturuma

2. Şahn-ı nüzhetgeh-i kül-ḥāne gelür hāturuma

3. hāturuma gelür:-ür**Gazel 142**

Mısra: 4

Aklına gelmek, düşünmek.

3. Bāgda nergise ben şarf-ı nigāh itdükçe

4. Çāre yok dīde-i mestāne gelür hāturuma

4. hāturuma gelür:-ür**Gazel 142**

Mısra: 6

Aklına gelmek, düşünmek.

5. Vādi-i ‘aşkda murgān-ı hevā konmağičün

6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

5. hāturuma gelür:-ür**Gazel 142**

Mısra: 8

Aklına gelmek, düşünmek.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād
8. Bileñ ey şāhid-i zība ne gelür hāturuma

6. **hāturuma gelür:-ür**

Gazel 142

Mısra: 10

Aklına gelmek, düşünmek.

9. Yāri tenhāca çeküp nūş-ı şarāb itmegiçün
10. Şunda bir kūşe-i kāşāne gelür hāturuma

7. **hāturuma gelür:-ür**

Gazel 142

Mısra: 12

Aklına gelmek, düşünmek.

11. Beni añdukça o nāzişger-i fettān dir imiş
12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

8. **hāturuma gelür:-ür**

Gazel 142

Mısra: 14

Aklına gelmek, düşünmek.

13. Naẓm-ı Muhlis Beg Efendi’ye idüp pey-revlük
14. Böyle ebyāt-ı belīgāne gelür hāturuma

9. **hāturuma gelür:-ür**

Gazel 142

Mısra: 16

Aklına gelmek, düşünmek.

15. Enver ü ‘ākif ü hāmī vü Lebībā var iken
16. Hāmuşī tavr-ı Edībāne gelür hāturuma

hatve:

1. **hāṭvesin:-sin**

Gazel 111

Mısra: 7

Adım.

7. Tā‘dīl ider terāzū-yı vezn ile hāṭvesin
8. Şan tār-i mīştar üzre resen-bāzdur sözüm

hatve-i ednā:

1. **hāṭve-i ednāda:-da**

Kaside 8

Mısra: 33
Çok küçük adım.

33. İrerdi haṭve-i ednāda ṣaḥn-ı ḥüdā i 'cāza
34. Yarı yolda bıraḡup ṣā'irān-ı siḥr-āṣārı

havf:

1. **havf:**

Gazel 20
Mısra: 9
Korku.

9. 'İzzetā havf olunur haṇçer-i ebrūsundan
10. Ki iṣāretger-i ihlāk-ı cihāndur Aḥmed

2. **havfum:-um**

Gazel 22
Mısra: 12
Korku.

11. Bāzīçe-i tıflānesi ḥūn-rīzī-i 'uṣṣāk
12. Havfum küçücükden kopacak ḥūy-ı bed Aḥmed

4. **havfum:-um**

Gazel 25
Mısra: 7
Korku.

7. Havfum pek incelür de mezāya çıkar boṣa
8. Mū-yı miyānına şarılırsa ḥayāller

havf ol:

1. **havf olunmaz:-un, -maz**

Gazel 120
Mısra: 6
Korkmak.

5. Olursa münkaṭı 'uṣṣākdan ol serv-i müsteṣnā
6. Efendi havf olunmaz mı raḡībūñ inṣāfindan

havuż:

1. **havużlı:-lı**

Tahmis 2
Mısra: 22

Bahçeleri süslemek, sulamak, içinde yüzmek veya belli maddeleri ıslatmak, boyamak, süzmek gibi maksatlar için kullanılan, etrâfı beton, tuğla, mermer vb. şeylerle çevrilmiş su biriktirme yeri.

21. Bulmağičün gerd-i âlām u kudüretden necât
22. Dön havuzlı bağçede ey şüh-ı memdūhu' ş-şifât

havz-ı hayâl:

1. **havz-ı hayâle:-e**

Gazel 42

Mısra: 6

Hayal havuzu II hayalin çok fazla olması .

5. Turmaz aķar şükûfe-sitân-ı şahâ'ife
6. Havz-ı hayâle cûy-ı belâgat şığışmıyor

hay:

1. **hay:**

Gazel 10

Mısra: 8

"Ey" manasında kullanılan hitap sözcüğü.

7. Neş'e-i meyle varup cûy kenârında o dem
8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yâ hay ne şafâ

2. **hây:**

Kaside 17

Mısra: 23

"Ey" manasında kullanılan hitap sözcüğü.

23. Didi hây 'İzzet'ümüñ vâhimesi gâlib imiş
24. Bak neler kurdı derûnunda bu sâ'atde fakîr

3. **hây:**

Gazel 142

Mısra: 12

"Ey" manasında kullanılan hitap sözcüğü.

11. Beni ańduķça o nâzişger-i fettân dir imiş
12. Hây bu 'İzzet-i şeydâ ne gelür hâturuma

hây hûy u hey:

1. **hây hûy u heyle:-le**

Gazel 116

Mısra: 8

Seslenme ünlemleri II zikir çekme.

7. Bu hānḳāh-ı kühende ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

hayāl:

1. ḥayāl:

Kaside 2

Mısra: 93

Hayal, düş.

93. Nikāt-ı fikr-i daḳīküm ḥayāl içinde ḥayāl
94. Edā-yı şî'r-i laṭīfüm dile fezā-yı şu'ūr

2. ḥayāl:

Kaside 2

Mısra: 93

Hayal, düş.

93. Nikāt-ı fikr-i daḳīküm ḥayāl içinde ḥayāl
94. Edā-yı şî'r-i laṭīfüm dile fezā-yı şu'ūr

3. ḥayāle:-e

Kaside 4

Mısra: 9

Hayal, düş.

9. Kim ḥayāle getürirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

4. ḥayāller:-ler

Gazel 25

Mısra: 8

Hayal, düş.

7. Ḥavfūm pek incelür de mezāya çıkar boşa
8. Mū-yı miyānına şarılursa ḥayāller

5. ḥayāli:-i

Gazel 150

Mısra: 1

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, imge.

1. Dilde ḥayāli cilveger olmuş ne fā'ide
2. Āyine mazhar-ı şüver olmuş ne fā'ide

6. ḥayāli:-i

Gazel 158

Mısra: 9

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, imge.

9. Çeşmümde hayāli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perī peykeri teşhīre degül mi

hayāl-ender-hayāl:

1. hayāl-ender-hayālüm:-üm

Gazel 103

Mısra: 6

Hayal içinde hayal.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz
6. Nükte-perdāzum hayāl-ender-hayālüm var benüm

hayāl-i Eşref:

1. hayāl-i Eşref’dür:

Gazel 27

Mısra: 1

Eşref’ in hayali.

1. Dilde dā’im hayāl-i Eşref’dür
2. Serde fikr-i vişāl-i Eşref’dür

hayāl-i leb-i reng:

1. hayāl-i leb-i renginüñ:-ī, -nüñ

Gazel 48

Mısra: 15

Dudağının renginin hayali.

15. Bezm-i hasretde hayāl-i leb-i renginüñ ile
16. Nüş ider mey yerine hūn-ı ciger ‘āşıklar

hayāl-i leb:

1. hayāl-i leblerüñle:-ler, -üñ, -le

Gazel 51

Mısra: 3

Dudağın hayali.

3. Hayāl-i leblerüñle kāse-i endīşe-i ‘āşık
4. Ne keyfiyettür ey meh-pāre lebriz-i mül olmuşdur

hayāl-i tūğ:

1. hayāl-i tūği:-i

Kaside 6

Mısra: 75

Kılıç gibi olan yan bakışın hayali.

75. Hâtır-ı düşmenine gelse hayâl-i tîği
 76. Seri der-ân ola ğaltîde-i hâk-i hüsran

hayâ-pîşe:

1. **hayâ-pîşe:**

Gazel 12

Mısra: 1

Utanan(kişi).

1. Bir hayâ-pîşe ‘aceb bâkiredür bint-i ‘ineb
 2. Kızarup bezmde eylerse n’ola şerm ü edeb

hayf:

1. **hayf:**

Kıt'a 4

Mısra: 4

Eyvah! Yazık!

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nâbit
 4. Şad hayf çayırlandı o şahrâ kılı geldi

2. **hayf:**

Gazel 16

Mısra: 3

Eyvah! Yazık!

3. Hayf sen serv-i bülend ‘indinde
 4. Pâyemüz sāyeveş olmışdur pest

3. **hayf:**

Gazel 18

Mısra: 2

Eyvah! Yazık!

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh
 2. Hayf te’şîr-i şıyâm itdi o mähı zerd-ruh

4. **hayf:**

Gazel 127

Mısra: 9

Eyvah! Yazık!

9. Hayf kim aġyâr-ı bed-girdârı kılduñ şād u kām
 10. ‘İzzet’ üñden mäh’il-i semt-i girîz olduġça sen

5. **hayf:**

Gazel 133

Mısra: 2
Eyyvah! Yazık!

1. Ne kendi adrini bildi ne ‘aşı-ı zārın
2. Zamān-ı h sni heb  gedi hayf o dil-d rın

hayf :

1. **hayf :**

Kaside 8

Mısra: 46

Yazık! Yazıklar olsun!

45. Fir ku  zemher ri t  ndirup s zendeɡ nu  hep
46.  ovuqlatdum yine hayf  dil-i b -t b-ı b m r 

hayli:

1. **hayli:**

Gazel 11

Mısra: 2

 ok a, epeyce.

1. Bilsem dil-i fig r ne ‘ lemded r ‘aceb
2. G m oldu hayli v r ne ‘ lemded r ‘aceb

2. **hayli:**

Gazel 23

Mısra: 9

 ok a, epeyce.

9. Ra b-i r -siy h n ruyesi hayl  m ’ e  irm  
10. Per -r larla her  eb    e-gerd n-ı ma abbetd r

3. **hayli:**

Gazel 39

Mısra: 10

 ok a, epeyce.

9. ‘ zzet h nerde husrev’e m nend g rmed k
10. Ger i bu  ehre hayli s  handan gel r gider

hayr:

1. **hayrdur:-dur**

Gazel 162

Mısra: 12

 yi ve makbul olan hal ve i ..

11. Şer-i ğamdan bizi me'mûn eyler
12. Hayrdur pîr-i meyûñ hep 'ameli

hayr u du'â:

1. **hayr u du'âlar:-lar**

Gazel 41

Mısra: 18

Hayır ve dua.

17. Ya'ni maḥdûm-ı Selîmü't-tab'a
18. Rûz u şeb hayr u du'âlar demidür

hayrân:

1. **hayrânı:-ı**

Gazel 5

Mısra: 11

Bir şeyin karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen kimse.

11. Hayrânı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ
12. Âyîneleri pest-i bedîdâr-ı temâşâ

2. **hayrân:**

Kaside 6

Mısra: 126

Bir şeyin karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen kimse.

125. Gerçi bir şâ'ir-i pâkize-edâ-yı 'aşrum
126. Şâhid-i ṭab'uma erbâb-ı belâğat hayrân

3. **hayrân:**

Kaside 11

Mısra: 39

Şaşırmak, şaşıırıp kalmak.

39. Nazm-ı rengînine 'âlem hayrân
40. Görmemiş mişlini çeşm-i devrân

4. **hayrânıyam:-ı, -y, -ım**

Gazel 25

Mısra: 9

Bir şeyin karşısında hayranlık duyma, onu çok beğenme.

9. Hayrânıyam mu'âmele-i dil-firibinüñ
10. İtdükçe gâhî 'âşıka va'd-i vişâller

5. **hayrâna:-a**

Gazel 77

Mısra: 16

Şaşırmak, şaşıırıp kalmak.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrâna bak

6. **hayrâna:-a**

Gazel 77

Mısra: 16

Bir şeyin karşısında hayranlık duyma, onu çok beğenme.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrâna bak

7. **hayrânum:-um**

Gazel 114

Mısra: 16

Bir şeyin karşısında hayranlık duyma, onu çok beğenme.

15. Gördi çün bu gâzeli eyledi tahsîn ol şüh

16. Didi âh İzzet'imüñ tab'uña pek hayrânum

hayrân ol:

1. **hayrân oldu:-dı**

Gazel 155

Mısra: 9

Beğenmek.

9. Göñüller bir büt-i tersâya hayrân oldu kim dem dem

10. Bülend olmakda deyr-i hüsnünüñ âvâz-ı nâkûsı

2. **hayrân olup:-up**

Tahmis 6

Mısra: 18

Beğenmek.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr

18. Hüsnüne hayrân olup eyler o da âh u zâr

hayret:

1. **hayretle:-le**

Gazel 2

Mısra: 7

Şaşıırma, şaşkınlık.

7. Hayretle âyîne bakup endâm-ı yâre dir

8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

2. **hayretle:-le**

Tahmis 2

Mısra: 23

Şaşırma, şaşkınlık.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt

24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

3. **hayretle:-le**

Gazel 73

Mısra: 4

Şaşırma, şaşkınlık.

3. Dür-i dehenünde dür-i dendāñunı görmiş

4. Hayretle açup ağzını kalmış şadef Eşref

4. **hayretle:-le**

Gazel 131

Mısra: 6

Şaşırma, şaşkınlık.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘aşık ser-ā-pā dīde ol

6. Şoñra hayretle o gül-ruhsāra bak Allāh için

5. **hayretde:-de**

Gazel 137

Mısra: 8

Şaşırma, şaşkınlık.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın

8. Hep güzeller kıla hayretde o ef‘ālün için

6. **hayretle:-le**

Gazel 151

Mısra: 5

Şaşırma, şaşkınlık.

5. Bakıcak āyine-i rūyuña ben hayretle

6. Dir idüñ ‘aql eşeri yok mı bu bī-hüşumda

hayret vir:

1. **hayret virecek:-ecek**

Kaside 5

Mısra: 56

Şaşırtmak.

55. Bundan girü ‘arz idecegüm ‘ıkd-ı cevāhir

56. Hayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr’e

hayretde kal:**1. hayretde kalduk:-du, -k****Gazel 77**

Mısra: 16

Şaşırmak.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrâna bak

hayrete düş:**1. hayrete düşürüp:-ür, üp****Kaside 6**

Mısra: 17

Çok şaşırmak.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağâ-yı 'aşrı

18. Oldılar güş idicek cümlesi engüşt-gezân

hayretde kal:**1. hayretde kala:-a****Kaside 13**

Mısra: 104

Şaşırmak..

103. Sihr idem vaşfuñda ey 'Âlî-cenâb

104. Kala hayretde 'umûmen şeyh ü şâb

hayret-fezâ-yı nükteverân-ı edîb:**1. hayret-fezâ-yı nükteverân-ı edîbdür:-dür****Kaside 18**

Mısra: 16

Yazarların nükteden anlayanlarının şaşkınlığını arttıran.

15. Bî-sa'y u cehd söylediği şi'r-i dil-pezîr

16. Hayret-fezâ-yı nükteverân-ı edîbdür

hayret:**1. hayretle:-le****Gazel 64**

Mısra: 11

Şaşkınlık, şaşırma.

11. Hayretle n'ola la'l-i 'arâk-rîzine baksam

12. Yâkûtdan ağreb mi degül neşât-ı elmas

hayret-zede :**1. hayret-zededür:-dür****Kaside 3**

Mısra: 6

*Hayrete düşmüş, şaşırıp kalmış.***5. Hâme hem-hâlet-i şu‘bân-ı kelîm olmâğla****6. Tarz-ı ‘icâzına hayret-zededür her sehğâr****hayret-zede it:****1. hayret-zede itmekde:-mekde****Kaside 8**

Mısra: 18

*Hayrete düşmüş, şaşırıp kalmış.***17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der kahramân peyker****18. Ki Zâl ü Rüstem’i hayret-zede itmekde peykârı****hayret-zede-i ‘aksi:****1. hayret-zede-i ‘aksi:-i****Gazel 90**

Mısra: 5

*Yansımının şaşkını.***5. Olsa hayret-zede-i ‘aksi ‘aceb mi mir’ât****6. Gerdeni şâf o perî-şüretüñ endâmı güzel****hayret-zede-i bahş-i fûnûn:****1. hayret-zede-i bahş-i fûnûn:****Gazel 83**

Mısra: 4

*İlim meselesinin hayrete düşmüşü II anlamlı bakış.***3. Fitne mebhût-ı hirâs-ı şer ü şûr-ı ğamzeñ****4. Sihr hayret-zede-i bahş-i fûnûn nigeñ****hayr-ı halef:****1. hayr-ı halef:****Kaside 6**

Mısra: 99

Hayırlı evlat.

99. Vālid-i mācidine hayr-ı halef olduğına
 100. Saña besdür se meḥādīm-i girāmī bürhān

hayvānlık:

1. hayvānlık:

Gazel 144

Mısra: 15

Hayvana yakışacak tarzda akılsızca, idraksizce davranış.

15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne hayvānlık
 16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inḳılāb üzre

hazer eyle:

1. hazer eyler:-r

Gazel 4

Mısra: 11

Sakınmak, kaçınmak.

11. Ammā rakībden hazer eyler ne işlesün
 12. Yok çāre buse virmege ruḥsārdan baña

2. hazer eyler:-r

Gazel 46

Mısra: 6

Sakınmak, kaçınmak.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok
 6. Zümre-i aḡyārdan eyler hazer maḥbūblar

hazer kıl:

1. hazer kıl:

Gazel 26

Mısra: 12

Sakınmak, kaçınmak.

11. Bizümle ülfet ey meh bā'îs-i kesb-i ma'ārifdür
 12. Hazer kıl şöḥbet-i aḡyāra meyl itme mażarrat var

hazīne-i zer:

1. hazīne-i zer:

Kaside 2

Mısra: 49

Altın hazine.

49. İder 'ināyet ile ceybini hazīne-i zer
50. Su'āl eylemeden hātır-ı fakīre hūṭūr

hazırla:

1. **hazırlasun:-sun**

Gazel 81

Mısra: 3

Hazırlamak, hazır hale getirmek.

3. Halka-i zülfi baña zencirler hazırlasun
4. 'Aqlum aldurdum yine mecnūnuyum bir āfetūñ

hazret:

1. **hazrete:-e**

Gazel 141

Mısra: 10

(Ar.) Huzur, kat.

9. Senūñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir günehkārum
10. Yüzüm yok hazrete nice varayum yā Resūla'llāh

hazret-i 'Ārif Eendi:

1. **hazret-i 'Ārif Efendi:**

Gazel 23

Mısra: 15

Arif efendi Hazretleri.

15. Güher-senc-i ma'ārif hazret-i 'Ārif Efendi kim
16. Şüreyyā kevkeb-i bahtından ümmīdvār-ı rif'atdūr

hazret-i destūr-ı ma'delet:

1. **hazret-i destūr-ı ma'delet:**

Kaside 2

Mısra: 26

Yüce adaletle davranan.

25. Mişāl-i mihr-i münir 'āleme ziyā şalarak
26. Belürdi hazret-i destūr-ı ma'delet meftūr

hazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret:

1. **hazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 76

Yardım kapılarını açan hazret.

75. Heme piçide-i eşkāl olan emr-i şa‘bın
76. Feth ide Һazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret

Һazret-i Hıfzī:

1. Һazret-i Hıfzī’ nūñ:-nūñ

Gazel 125

Mısra: 9

Hıfzi Hazretleri.

9. Һazret-i Hıfzī’ nūñ ‘İzzet nazm-ı sihr-āşārını
10. Vādi-i tanzīre düşdük kudret olsun olmasun

Һazret-i ‘İzzet Beg:

1. Һazret-i ‘İzzet Beg’e:-e

Gazel 144

Mısra: 17

İzzet Bey Hazretleri.

17. Ne haddün Һazret-i ‘İzzet Beg’e pey-revlük ey ‘İzzet
18. Anūñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

Һazret-i Lūtfi Efendi:

1. Һazret-i Lūtfi Efendi:

Kaside 6

Mısra: 130

Lūtfi Efendi hazretleri.

129. Līk bu şöhetüme bā‘iś-i küllī bi’llāh
130. Һazret-i Lūtfi Efendi idügi belli beyān

Һazret-i Mahmūd Paşa:

1. Һazret-i Maḥmūd Paşa:

Kaside 4

Mısra: 21

Mahmut Paşa hazretleri.

21. ‘Alem-efrāz-ı veġa Һazret-i Maḥmūd Paşa
22. Ki olur dergehine nāşiye-sā heft-kıbāb

Һazret-i Rabbü’l-Erbāb:

1. Һazret-i Rabbü’l-Erbāb:

Kaside 4

Mısra: 56

Bütün esmânın menşei, ilk zuhûrun mazharı olan ve rubûbiyet kendisine mahsus bulunan Allah hazretleri.

55. Eyleyüp zâtuñı âsîb-i kederden maḥfûz
56. Ḥaşmuña ğâlip ide ḥazret-i Rabbü'l-erbâb

Ḥazret-i Rüṣdî Paşa:

1. Ḥazret-i Rüṣdî Paşa:

Kaside 3

Mısra: 15

Rüşdi Paşa hazretleri.

15. Zîver-i şadr-ı 'alâ ḥazret-i Rüṣdî Paşa
16. Ki nazîrin göremez dîde-i çarḥ-ı devvâr

ḥazret-i sultan:

1. ḥazret-i sultânla:-la

Gazel 52

Mısra: 9

Sultan hazretleri.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultânla 'İzzet
10. Nazmuñda mübâhât ile ma'nâ qarışıkdur

heb:

1. heb:

Gazel 12

Mısra: 4

Her vakit, daima, sürekli.

3. Sâḳiyâ başuñ içün la'l-i nemek-pâşuñ içün
4. Eyle inşâf bizi mest ü ḥarâb itdüñ heb

hebâ:

1. hebâyum:-y, -um

Gazel 141

Mısra: 4

Yok olma, ziyan olma.

3. Sağâ'ir kum gibi atım atım şâdır kebâ'ir de
4. Kâlırsa böyle aḥvâlüm hebâyum yâ Resûla'llâh

hebâ gec:

1. **hebā geçdi:-di**

Gazel 133

Mısra: 2

Ziyan olmak, boşa gitmek.

1. Ne kendi adrini bildi ne ‘aşı-ı zārın
2. Zamān-ı h sni hebā geçdi ayf o dil-dārın

hecme-i t g:

1. **hecme-i t g:-i**

Kaside 6

Mısra: 70

Kılıcın h cumu.

69. adme-i ahrı ile r y-ı zem n zelzelen k

70. Hecme-i t g  ile mecma‘-ı  ‘d  n l n

hedef:

1. **hedef:**

Gazel 104

Mısra: 6

Nian alınacak yer, niang h.

5. N - h-ı dil-sit n  t  dil zi-men r b yed
6. T g-i kem n-ı ‘akem amm  hedef ne-d rem

2. **hedef m:- m**

Gazel 106

Mısra: 4

Hedef II  şıg n, sevgilinin ok gibi kirpiklerine kendisini hedef etmesi.

3. D gd r itmeded r s necig m hem-v re
4. N vek-i amze-i dil-d zua g y  hedef m

hedef-i n vek-i  z r:

1. **hedef-i n vek-i  z rudur:-u, -dur**

Gazel 43

Mısra: 4

 citici okun hedef  II  şıg n sinesi.

3. C nlar  zurde-i ebr -y  kem nd rudur
4. S neler hep hedef-i n vek-i  z rudur

hediye:

1. hediye:**Gazel 30**

Mısra: 35

Armağan.

35. Bu şi'r-i ter olsun o civân-behcete hediye

36. Nev-bâve-i bustân 'ubûdiyyetimüzdür

hedm:**1. hedmine:-i, -n, -e****Kaside 2**

Mısra: 12

Yıkma, harap etme.

11. O güne vardı metânet hîşâr-ı ye'sde kim

12. Degildi hedmine hîç kârger anuñ zer ü zür

heft:**1. heft:****Gazel 37**

Mısra: 12

Far. Yedi, seb'a.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerâr-ı âh-ı şeb-gürümdedür

heft-kıbâb:**1. heft-kıbâb:****Kaside 4**

Mısra: 22

Yedi kubbe.

21. 'Alem-efrâz-ı veḡa ḥazret-i Maḥmūd Paşa

22. Ki olur dergehine nâşiye-sâ heft-kıbâb

helâk eyle:**1. helâk eyler:-r****Kaside 16**

Mısra: 30

Mahvetmek, perişan etmek II öldürmek.

29. Çekersem 'âleme tîḡ-i nigâhı

30. Helâk eyler hezârân bî-günâhı

2. **helak eyler:-r**

Gazel 28

Mısra: 5

Mahvetmek, perişan etmek.

5. Ne tıfıldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

3. **helak eyler:-r**

Gazel 28

Mısra: 5

Mahvetmek, perişan etmek.

5. Ne tıfıldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

helāk it:

1. **helāk iderüm:-er, -üm**

Gazel 107

Mısra: 7

Yok olmak, ölmek.

7. Halkı bir nīm-nigehle iderüm cümle helāk

8. Āfet-i cān u belā-güster-i tendür nigehüm

helāk ol:

1. **helāk olur:-ur**

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Yok olmak, ölmek.

43. Düşmen işitse nālelerüm giryenāk olur

44. Pervāne görse sūzişüm elbet helāk olur

2. **helak ol:-ma, -sun, -lar**

Gazel 127

Mısra: 3

Yok olmak, ölmek II sevginin tükenmesi.

3. Pāk-bāzān-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk

4. Ülfet-āmīz-i rakīb-i nā-temīz oldukça sen

helāl:

1. **helālinden:-in, -den**

Gazel 120

Mısra: **16**

Haram olmayan şey, mubah.

15. Hārām olsun baña ‘irfān eger duht-ı rezi zāhid

16. İdüp ağyardan mestūr şaymazsa helālinden

helāl ol:

1. **helāl olmuş:-mı**

Gazel 1

Mısra: **10**

Bunu hak etti, bu ona lâyıktır.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hîç bīm-i vebāl

10. Hūn-ı ‘āşık şîr-i māderveş helāl olmuş saña

hele:

1. **hele:**

Kaside 9

Mısra: **34**

Özellikle.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş māh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

2. **hele:**

Gazel 48

Mısra: **11**

Özellikle.

11. Bī-tevaķķuf hele sevdikleri şūhun yolına

12. Ser ile cānı fedā eylediler ‘āşıklar

3. **hele:**

Gazel 77

Mısra: **16**

Ayrıca, özellikle.

15. Hāfız’ı ‘āşık mıdır ma‘şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayretde kalduk bir bölük hayrāna bak

4. **hele:**

Gazel 80

Mısra: **13**

Özellikle, öncelikle.

13. Bezm-i devrūñ hele maħmūr olmuş

14. Neş'emend-i țarabın çok gördük

5. **hele:****Gazel 132**

Mısra: 21

Özellikle.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş

22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

6. **hele:****Gazel 161**

Mısra: 4

Ayrıca, özellikle.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmüz

4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

hem:1. **hem:****Kaside 13**

Mısra: 30

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, pekiştirme, birlikte olma anlamlarıyla bağlayan bir söz.

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz daḥı

30. Hem kerîm ü hem ḥalîm ü hem saḥî

2. **hem:****Kaside 13**

Mısra: 30

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, pekiştirme, birlikte olma anlamlarıyla bağlayan bir söz.

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz daḥı

30. Hem kerîm ü hem ḥalîm ü hem saḥî

3. **hem:****Kaside 13**

Mısra: 30

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, pekiştirme, birlikte olma anlamlarıyla bağlayan bir söz.

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz daḥı

30. Hem kerîm ü hem ḥalîm ü hem saḥî

4. **hem:****Gazel 14**

Mısra: 5

Ayrıca, ilave olarak.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz
6. Böyle bir āfet-i semen-būy

5. **hem:**

Kaside 16

Mısra: 64

Ayrıca, ilave olarak.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder işkeste hem taraf-ı külāhuñ

6. **hem:**

Kaside 18

Mısra: 11

Ayrıca, üstelik.

11. Hem maḥlaşumdur ‘İzzet-i āşüfte rūzgār
12. Anuñ için benüm gibi bir nā-şekībdür

hem..... hem:

1. **hem..... hem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Hem.... hem bağlacı. Birden fazla şeyin bir arada bulunduğunu veya birden fazla işin aynı anda yapıldığını gösterir.

9. Hem söyle bu nāşīhatı hem kıl selāmlar
10. Çok nāle itmesüñ ki virür yara derd-i ser

2. **hem....hem:**

Gazel 6

Mısra: 8

Hem.... hem bağlacı. Birden fazla şeyin bir arada bulunduğunu veya birden fazla işin aynı anda yapıldığını gösterir.

7. Bilmem cefā mı maḫşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler ‘arz-ı hışm u gāżab hem gelür bana

hem-āğūs:

1. **hem-āğūs:**

Gazel 19

Mısra: 5

Kucak kucağa.

5. Hem-āğūs oldıgun ḥvābumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

hemān:

1. hemān:

Kaside 1

Mısra: 35

Sürekli, daima.

35. Odur ol ma' reke-perdāz-ı meğāzi ki hemān

36. Tīgidür vāsīṭatü'l 'ıkd-ı beḳā-yı nuşret

2. hemān:

Kaside 2

Mısra: 83

Sürekli, daima.

83. Beyāz-ı şubḥdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafūr

3. hemān:

Kıt'a 4

Mısra: 6

Hemen.

5. Tek тұrmayup ol çifteli қаһбе шеб-и ма'һуд

6. Ағыар қуағында hemān қайқылғелди

4. hemān:

Gazel 4

Mısra: 13

Sürekli, daima.

13. 'İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemān

14. Her ne gelürse baḥt-ı sitemkârdan baña

5. hemān:

Kaside 6

Mısra: 118

Sürekli, daima.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice oldukça süvār

118. Berg-i güldür şanasın düş-ı şabā üzre hemān

6. hemān:

Kaside 8

Mısra: 9

Hemen, o anda.

9. Gelüp şāh-ı şitā 'uryan-ten gördi hemān ol dem

10. Ser-efrāz itdi қарығдысы һил'атле kuhsarı

7. **hemān:****Kaside 9**

Mısra: 35

Sürekli, daima.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā

36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muğtenemdür

8. **hemān:****Kaside 13**

Mısra: 14

Sürekli, daima.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān

14. Ğamze-i dil-berde kalmışdur hemān

9. **hemān:****Kaside 13**

Mısra: 44

Sürekli, daima.

43. Gülşen içre kıdd çeküp itse hırām

44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

10. **hemān:****Kaside 16**

Mısra: 41

Sürekli, daima.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā kıl

42. Bu pendüm diñle 'uşşaka cefā kıl

11. **hemān:****Gazel 23**

Mısra: 19

Sürekli, daima.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülüş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet' dür

12. **hemān:****Gazel 23**

Mısra: 19

Sürekli, daima.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülüş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet' dür

13. **hemān:****Gazel 41**

Mısra: 19

Sürekli, daima.

19. ‘İzz ü devletle hemān sağ olsun

20. Eylesün zevk ü şafālar demidür

14. **hemān:****Gazel 59**

Mısra: 11

Sürekli, daima.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāyı

12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

15. **hemān:****Gazel 79**

Mısra: 5

Sürekli, daima.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sīne ger hemān

6. Şemşīr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

16. **hemān:****Gazel 112**

Mısra: 9

Sadece, yalnızca.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya ‘nî pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

17. **hemān:****Gazel 134**

Mısra: 6

Sürekli, daima.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb

6. Bezm-i çemen başına tār olur ol dem hemān

18. **hemān:****Gazel 136**

Mısra: 6

Sürekli, daima.

5. Ol kamet-i bülend ile girdükçe rakşa sen

6. Lerziş düşer vücūduma ser-tā-be-pā hemān

19. **hemān:****Gazel 139**

Mısra: 7

Sürekli, daima.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān

8. Merḥamet mi-kuned ‘acül me-şev

20. **hemān:****Gazel 143**

Mısra: 6

Sürekli, daima.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār

6. Güller gibi açıl da hemān ‘ayş u dem eyle

21. **hemān:****Gazel 147**

Mısra: 9

Sürekli, daima.

9. Kānd-i mükerrer-i lebūñi nuḳl idüp hemān

10. Meclisde sākī sāğarı sür sāğar üstüne

22. **hemān:****Gazel 148**

Mısra: 11

Sürekli, daima.

11. Bezme gelsün de hemān māñi ‘degül ağyāra yār

12. Dürç-i yākūtuñ güher-rîz-i ḥiṭāb eylerse de

23. **hemān:****Gazel 158**

Mısra: 13

Sürekli, daima.

13. ‘Arz eyle hemān şabrî-i muciz-deme ṭurma

14. ‘İzzet hevesüñ şî riñi teşhîre degül mi

hem-‘ayār-ı zer-i ibrîz-i müşā‘şa‘-peyker:1. **hem-‘ayār-ı zer-i ibrîz-i müşā‘şa‘-peyker:****Kaside 7**

Mısra: 44

Parlayan yüzün saf altınıyla aynı ayarda.

43. Mis-i ḳalbi ider iksîr-i ‘ināyeti ile

44. Hem-‘ayār-ı zer-i ibrîz-i müşā‘şa‘-peyker

hem-bezm-i yār:**1. hem-bezm-i yār:****Terkib-bend 1**

Mısra: 25

Sevgili ile aynı meclisde II sevgilinin meclis arkadaşı.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yār idüm

26. Geh şād-ı lutf idüm gehi düşnām-ḥvār idüm

hem-cünün:**1. hem-cünün:****Kaside 13**

Mısra: 62

Delilikte arkadaş olma.

61. Böyle kalursa eger ‘aşkum füzün

62. Olurum bī-şübhe kıys’a hem-cünün

hem-çü:**1. hem-çü:****Gazel 3**

Mısra: 8

Gibi.

7. Sürḥī-i şafaḳ nist ḥicāb āmedeş ez-mihr

8. Tā dīd felek hem-çü tū ḥurşīd-ferī-rā

2. hem-çü:**Gazel 16**

Mısra: 15

Gibi.

15. Hem-çü pervāne zi-şem‘-i rūyet

16. Āteşī der-dil-i sūzānem hest

3. hem-çü:**Gazel 28**

Mısra: 12

Gibi.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

4. hem-çü:**Gazel 73**

Mısra: 8
Gibi.

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez
8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

5. **hem-çü:**
Gazel 105
Mısra: 5
Gibi.

5. Pinhān oluyor hem-çü perī pīş-i nazardan
6. Baksañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

6. **hem-çü:**
Gazel 161
Mısra: 3
Gibi.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz
4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

hem-dāstān:

1. **hem-dāstān:**
Gazel 35
Mısra: 1
Far. Rey ve ifadede beraber.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ ḥikāye-güzār-ı sinān mıdur

hem-dem:

1. **hem-demüñ:-üñ**
Gazel 100
Mısra: 2
Dost, arkadaş.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam
2. Aḥvālūmi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

2. **hem-demümüz:-ümüz**
Gazel 135
Mısra: 4
Dost, arkadaş.

3. Ebnā-yı zamān kābil-i ülfet degül ašlā
4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

3. hem-dem:

Gazel 149

Mısra: 14

Dost, arkadaş.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i ğaybuñ sürüşuna

hem-dest-i teğâfûl:

1. hem-dest-i teğâfûldür:-dür

Gazel 118

Mısra: 7

Bilmezlikten gelmenin arkadaşlığını yapmak.

7. Nigāhuñ mest olup ğamzeñle hem-dest-i teğâfûldür

8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi ḥālā ser-girānsın sen

heme:

1. heme:

Kaside 1

Mısra: 75

Far. Hep, bütün, cümle.

75. Heme piçide-i eşkāl olan emr-i şa'bin

76. Feth ide ḥazret-i ebvāb-güşā-yı nuşret

2. heme:

Gazel 7

Mısra: 5

Far. Hep, bütün, cümle.

5. Heme şeb behr-ı vey encüm şumurīm u nālīm

6. Geşte ḥālet sebep-i ḥālet-i bīdāri-i mā

3. heme:

Kaside 9

Mısra: 170

Far. Hep, bütün, cümle.

17. Heme āmāde-i peykār-ı sermā

18. Şufūf-ı serd ammā yek-ḳademdür

4. heme:

Kaside 10

Mısra: 14

Far. Hep, bütün, cümle.

13. Görelüm hüsni kimüñ tām kimüñ nākışdur
14. Heme sencide-i mizān-ı şu'ūr eyleyelüm

5. heme:

Kaside 11

Mısra: 24

Far. Hep, bütün, cümle.

23. 'Adl ü inşāfda yek-tā-yı zamān
24. Sāyesinde heme āsūde cihān

6. heme:

Gazel 14

Mısra: 4

Far. Hep, bütün, cümle.

3. Ānān ki sipārend revān der-gām-ı kād'et
4. Hızend be-maḥşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

7. heme:

Gazel 21

Mısra: 7

Far. Hep, bütün, cümle.

7. Küfr-i zülfeş heme zünnār-ı miyān hvāhem kerd
8. Bes ki dīnem püser-i berhemenī mī-cüyed

8. heme:

Gazel 117

Mısra: 13

Far. Hep, bütün, cümle.

13. Heme gerden-keşān-ı hüsni eyler zīr-i dest elbet
14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

hem-hālet-i şu'bān-ı kelīm:

1. hem-hālet-i şu'bān-ı kelīm:

Kaside 3

Mısra: 5

Söz söyleyen büyük yılana benzeyen II kalem.

5. Hāme hem-hālet-i şu'bān-ı kelīm olmāgla
6. Tarz-ı 'icāzına ḥayret-zededür her şehhār

hem-i vefīr:

1. hem-i vefīr:

Kaside 17

Mısra: 28
Çok keder.

27. Şeher-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
28. Dem-i şādīde nedür vech-i ğam u hem-i vefır

hemîn:

1. hemîn:

Kaside 11

Mısra: 34

“Yerine göre, ancak, hemen, her zaman” vb. anlamlar ifâde eden bir çeşit doldurma kelime.

33. İtdi şāyeste-i medh ü taḥsîn
34. Bir hünermendi ‘ināyetle hemîn

hem-‘inān:

1. hem-‘inān:

Gazel 35

Mısra: 14

At başı beraber giden.

13. ‘İzzet Beg’ün semend-i ḥayāliyle ‘İzzetā
14. Hiç esb-i leng-i fikretimüz hem-‘inān mıdur

hemīşe:

1. hemīşe:-e

Gazel 28

Mısra: 10

Far. Daima, her zaman.

9. O māh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa
10. Hemīşe üstüne pervāne-i nigāh döner

2. hemīşe:

Gazel 4

Mısra: 7

Far. Daima, her zaman.

7. Ehl-i dile hemīşe cefā ‘ādetün midür
8. Ey çarḥ-ı sifle söyle bu esrardan baña

3. hemīşe:

Kaside 5

Mısra: 21

Far. Daima, her zaman.

21. Ol fâzıl-ı deryâ-dil-i ‘âdil ki hemîşe
22. Aḥkâmın ider şu gibi icrâ Yeñişehr’e

3. **hemîşe:**

Kaside 6

Mısra: 146

Far. Daima, her zaman.

145. Haşre dek zâtını Allâh mu‘ammer itsün
146. Eylesün neyl-i me‘ârible hemîşe şādân

4. **hemîşe:**

Kaside 16

Mısra: 56

Far. Daima, her zaman.

55. Velîkin sen dahı şâbit kâdem ol
56. Hemîşe reh-rev-i râh-ı sitem ol

5. **hemîşe:**

Gazel 36

Mısra: 7

Far. Daima, her zaman.

7. Hemîşe inkişâf-ı sırr-ı mektûm-ı dil-i ‘âşık
8. Dü çeşm-i hûn-feşân u çehre-i nîlüferîdendür

6. **hemîşe:**

Gazel 88

Mısra: 1

Far. Daima, her zaman.

1. Hemîşe eyledigün dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demün ‘âşıka vefâ mı degül

7. **hemîşe:**

Gazel 143

Mısra: 17

Far. Daima, her zaman.

17. Yâ Rab Veli Paşa’ yı felek-câhı hemîşe
18. Turdukça cihân şâhib-i tûğ u ‘alem eyle

hem-i‘tibâr-ı zer:

1. **hem-i‘tibâr-ı zer:**

Gazel 91

Mısra: 13

Altın ile aynı değerde olan (söz).

13. Hem-i 'tibār-ı zer eyler nuḥās-ı eş'ārı
 14. Te'ānuḳ-ı eṣer-i feyz-i kimyā-yı ḥayāl

hem-mahlas:

1. hem-mahlas:

Gazel 52

Mısra: 9

Aynı takma ad.

9. Hem-mahlas olup ḥazret-i sultānla 'İzzet
 10. Nazmuñda mübāhāt ile ma'nā qarışıkdur

hem-nağme-i şūr:

1. hem-nağme-i şūr:

Kaside 10

Mısra: 8

Şenliğin aynı ezgisi.

7. Ḥaşr-ı ecsād-ı ma'ānide ney-i ḥāmemüzi
 8. Nefḥā-i 'aşḳ ile hem-nağme-i şūr eyleyelüm

hem-nişîn:

1. hem-nişîn:

Gazel 125

Mısra: 7

Birlikte oturup kalkan(kişi).

7. Dā'imā bī-gānelerle hem-nişîn olmakda yār
 8. Āşnālar dāğdār-ı ğayret olsun olmasun

2. hem-nişîn:

Gazel 145

Mısra: 5

Birlikte oturup kalkan(kişi).

5. Şām u seher hem-nişîn saña raḳīb-i la'īn
 6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

hem-reng-i şeb-i hecr:

1. hem-reng-i şeb-i hecr:

Kaside 17

Mısra: 27

Ayrılık akşamıyla aynı renkte.

27. Seher-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
 28. Dem-i şādide nedür vech-i ğam u hem-i vefir

hem-rikāb ol:**1. hem-rikāb olmak:-mak****Gazel 36**

Mısra: 13

*Aynı üzengide olmak II denk olmak.***13.** Ne mümkün mähir-i âteş- 'ināna hem-rikāb olmak**14.** Tek ü tāz-ı kümeit-i ṭab' -ı 'İzzet pek geridendür**hem-sefer-i bād-ı sabā:****1. hem-sefer-i bād-ı şabādur:-dur****Gazel 132**

Mısra: 3

*Saba rüzgarı ile birlikte yolculuk yapan.***3.** Şor bûy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur**4.** Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden**hem-seng-i cünün:****1. hem-seng-i cünün:-um****Gazel 75**

Mısra: 7

*Aynı ölçüde delilik.***7.** Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünün ammā**8.** Beni şehre añı yābāna kōdı şīve-i hākk**hem-ser-i tāvus:****1. hem-ser-i tāvus:****Gazel 56**

Mısra: 8

*Tavus kuşunun benzeri.***7.** Şīve-i hüsn-i hudā-dād gerekdür yohsa**8.** Zağan ārāyış ile hem-ser-i tāvus olmaz**hem-şifat-ı rûy-ı hat-āverde-i yār:****1. hem-şifat-ı rûy-ı hat-āverde-i yār:****Kaside 3**

Mısra: 56

Sevgilinin ayva tüyü gelen yanağıyla aynı nitelikte.

55. Ola tã hãme-i müşgîn raķam-ı midħatla
 56. Şafħalar hem-şıfat-ı rûy-ı ħat-âverde-i yâr

hem-sohbet:

1. hem-sohbet:

Gazel 125

Mısra: 1

Far. Birbiriyle sohbet eden, konuşup görüşen.

1. Yâra ‘âşık cãn virür hem-sohbet olsun olmasun
 2. Şem‘e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

hemşire:

1. hemşire:

Gazel 158

Mısra: 12

Kız kardeş.

11. Sâķi-beçeye pîr-i muġân ise babalık
 12. Yâ duħter-i rez de aña hemşire degül mi

hem-şiyem-i kākül-i hūr:

1. hem-şiyem-i kākül-i hūr:

Kaside 2

Mısra: 46

Cennet kızının saçıyla aynı mizaçta.

45. Nesîm-i sünbül-i ħulķı geçeydi gülzâra
 46. Olurdu her varakı hem-şiyem-i kākül-i hūr

hem-tã:

1. hem-tã:

Kaside 7

Mısra: 55

Eş, benzer, denk, müsâvî.

55. Bulamaz zâtına el-kışşa nazîr ü hem-tã
 56. Gezse bir kimse eger ‘Âlemi kişver kişver

hem-tıynet-i hūr:

1. hem-tıynet-i hūr:

Kaside 5

Mısra: 31

Cennet kıztıyla aynı yaratılışlı.

31. Hem-tıynet-i hūr oldığın ol pāk-nijādın
 32. Envār-ı cebīni ider īmā Yeñişehr'e

hemvāre:

1. hemvāre:

Gazel 3

Mısra: 9

Daima, her zaman.

9. Gerdūn zı-çı hemvāre der-aheng-i semā'st
 10. Dil-dāde meger mevlevī-i şivegerī-rā

2. hem-vāre:

Kaside 1

Mısra: 41

Daima, her zaman.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre
 42. Zīver-i dūş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

3. hem-vāre:

Gazel 60

Mısra: 18

Daima, her zaman.

17. 'Arz itmek için Necīb'e 'İzzet
 18. Hem-vāre ğazel-serālaruz biz

4. hem-vāre:

Gazel 72

Mısra: 8

Daima, her zaman.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için
 8. Meşķ ider hānķah-ı nāzda hem-vāre semā'

4. hem-vāre:

Gazel 106

Mısra: 3

Daima, her zaman.

3. Dāgdār itmededür sīnecigüm hem-vāre
 4. Nāvek-i ğamze-i dil-dūzuña gūyā hedefüm

hem-zebān ol:

1. hem-zebān olmaķ: -maķ

Gazel 37

Mısra: 13

Aynı dili konuşmak.

13. Hem-zebân olmak ne mümkün mâhir-i mu‘ciz-deme

14. Ola ‘İzzet kuşûrum meyl-i tanzîrümmedür

hendese:

1. hendese:

Kaside 6

Mısra: 91

Ölçü.

91. Elde mîzân-ı kalem hendese dānān-ı sūḥan

92. Kaşr-ı evşāfına bu resme ururlar būnyān

hengām-ı bahār:

1. hengām-ı bahār:

Gazel 143

Mısra: 5

Bahar zamanı.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār

6. Güller gibi açıl da hemān ‘ayş u dem eyle

hengām-ı du‘ā:

1. hengām-ı du‘ādur:-dur

Kaside 5

Mısra: 67

Dua zamanı.

67. ‘İzzet yeter ıtnābı қо hengām-ı du‘ādur

68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr’e

hengām-ı ğam ü ğuşsa-i hicrān:

1. hengām-ı ğam ü ğuşsa-i hicrān:

Gazel 159

Mısra: 5

Ayrılığın keder ve sıkıntısının zamanı.

5. Gitdi hengām-ı ğam ü ğuşsa-i hicrān şimdi

6. Vaşl-ı cānān ile şādān olacak dem geldi

hengām-ı kudūm:

1. **hengām-ı kudūmunda:-u, -n, -da**

Kaside 5

Mısra: 29

Uzak bir yoldan gelme zamanı.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāh-ı dile geldi

30. Her sūydan āvāze-i būşrā Yeñişehr'e

hengām-ı meserret-intimā:

1. **hengām-ı meserret-intimāda:-da**

Kaside 9

Mısra: 37

Sevinçli vakit.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda

38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem' dür

hengām-ı mülākāt:

1. **hengām-ı mülākātumda:-um, -da**

Gazel 90

Mısra: 13

Görüşme zamanı.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda

14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

hengām-ı şabā:

1. **hengām-ı şabādan:-dan**

Gazel 135

Mısra: 10

Saba rüzgarı zamanı.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

henüz:

1. **henüz:**

Tahmis 6

Mısra: 14

Şimdi, yeni.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. H'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

2. **henüz:****Gazel 88**

Mısra: 4

Halâ, daha.

3. Hülâsa-i emel-i dil olan 'arûs-ı vişâl

4. Henüz müstetir-i perde-i hafâ mı degül

3. **henüz:****Gazel 118**

Mısra: 4

Halâ, daha.

3. Şakın bî-gāneyi bûy-âşinâ-yı ülfetüñ itme

4. Henüz n'eşkûftesin bir gonce-i gülzâr-ı ânsın sen

4. **henüz:****Gazel 124**

Mısra: 9

Halâ, daha.

9. Bûs-ı sîb-i ğabġabuñ bi'llâh almadum henüz

10. Bir cefâdur çekdigüm ol dil-ber-i tannâzeden

hep:1. **hep:****Kaside 1**

Mısra: 11

Sürekli olarak, her zaman, daima.

11. Maġv olup hep eşer-i zulmet-i deycûr-ı fiten

12. 'Âlemi kapladı envâr-ı zekâ-yı nuşret

2. **hep:****Kaside 1**

Mısra: 53

Sürekli olarak, her zaman, daima.

53. Meded-i luţfi ile takviye-fermâdur hep

54. Żu'afâdan ne kadar var ise sezâ-yı nuşret

3. **hep:****Kaside 1**

Mısra: 62

Sürekli olarak, her zaman, daima.

61. Medġ-i zâtuñda gürûh-ı şu'arâ 'âciz olup

62. Birbirinden hep ider şimdi ricâ-yı nuşret

4. hep:

Tahmis 2

Mısra: 27

Hepsi, tamamı.

27. Yoğ mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ dağı kendüñ hicābuñdan nihān

5. hep:

Gazel 3

Mısra: 9

Sürekli olarak, her zaman, daima.

9. Tafşıl-i hāli hep ider 'İzzet saña beyān

10. Bu mücmel oldu şimdi berāy-ı hoş-āmedi

6. hep:

Kaside 4

Mısra: 15

Sürekli olarak, her zaman, daima.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i hayāt-ı tāze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz oldu şād-āb

7. hep:

Kaside 7

Mısra: 6

Sürekli olarak, her zaman, daima.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde hırām

6. Nükteler sāha-i endīşede hep rağs eyler

8. hep:

Kaside 8

Mısra: 13

Sürekli olarak, her zaman, daima.

13. Şovukluk halkı hep küşe-nişin-i halvet itmişdür

14. Bu sermāda yine germābenüñ germ oldu bāzārı

9. hep:

Kaside 8

Mısra: 45

Sürekli olarak, her zaman, daima.

45. Firākuñ zemheriri toñdırup süzendegānuñ hep

46. Şovuklatdum yine hayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

10. **hep:****Kaside 9**

Mısra: 21

Sürekli olarak, her zaman, daima.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhār ile hep

22. Şabā ilç-i şāh-ı muhteşemdür

11. **hep:****Kaside 9**

Mısra: 40

Tamamen, hep.

39. Kuruldu bezm-i gül şahn-ı cemende

40. Velī sākîleri hep gonce-femdür

12. **hep:****Kaside 9**

Mısra: 78

Sürekli olarak, her zaman, daima.

77. O rütbe hıfzı sārîdür cihana

78. Ki gürgân hep nigāhbân-ı ğanemdür

13. **hep:****Gazel 9**

Mısra: 5

Sürekli olarak, her zaman, daima.

5. Hep kıla pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān

6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

14. **hep:****Gazel 17**

Mısra: 5

Sürekli olarak, her zaman, daima.

5. Sebeb naqş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrîkândur hep

6. Ki humkî h^vâce-i mekteblere şıbyān ider îrâş15. **hep:****Gazel 29**

Mısra: 8

Sürekli olarak, her zaman, daima.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bāğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabā nev-rûzdur

16. **hep:****Gazel 30**

Mısra: 20

Sürekli olarak, her zaman, daima.

19. Çok cevri ü cefâ eyler o meh bâri bilür mi

20. Ol cevri çeken hep dil-i bî-ṭâkatimüzdür

17. **hep:****Gazel 30**

Mısra: 33

Sürekli olarak, her zaman, daima.

33. Dil-dâde-i eṭvâr-ı pesendîdesiyüz hep

34. Hoş-ḥaşletimüz mîr-i melek-sîretimüzdür

18. **hep:****Gazel 32**

Mısra: 6

Sürekli olarak, her zaman, daima.

5. Muhtaşar itmez ma'ânî-i niyâzı hiç beyâ

6. Ol şeh-i nâza efendi hep muṭavvel gösterür

19. **hep:****Gazel 34**

Mısra: 2

Sürekli olarak, her zaman, daima.

1. Sipâh-ı ḥaṭṭ-ı nev-i dil-rübâ yeñiçeridür

2. Bizi iden hep esîr-i belâ yeñiçeridür

20. **hep:****Gazel 36**

Mısra: 4

Sürekli olarak, her zaman, daima.

3. N'ola sem-rîz olursa ḥabbe-i sevdâ dil-i zâre

4. Benüm bu pîç ü tâbum hep o zülf-i ejderîdendür

21. **hep:****Gazel 37**

Mısra: 9

Sürekli olarak, her zaman, daima.

9. Hep gâzâlân-ı ḥayālî itdi ṭab'um der-kemend

10. Şimdi naḥcîr-i gâzel fitrâk-ı teşhîrümmedür

22. **hep:****Gazel 43**

Mısra: 4

Sürekli olarak, her zaman, daima.

3. Cānlar āzurde-i ebrū-yı kemāndāruñdur

4. Sīneler hep hedef-i nāvek-i āzāruñdur

23. **hep:****Gazel 51**

Mısra: 9

Sürekli olarak, her zaman, daima.

9. Bilürler nağme-perdāzān-ı ser-bezm-i maḥabbet hep

10. Sūrūr-ı ‘İzzet’e bā’iṣ o şūḥ-ı şen-gül olmuştur

24. **hep:****Gazel 95**

Mısra: 6

Sürekli olarak, her zaman, daima.

5. Feyz-i deminden āşikār ḥāşiyet-i dem-i Mesīḥ

6. Mürde-dilān hep olmada zinde-i cāvidān-ı ney

25. **hep:****Gazel 100**

Mısra: 2

Sürekli olarak, her zaman, daima.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam

2. Aḥvālumi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

26. **hep:****Gazel 100**

Mısra: 13

Sürekli olarak, her zaman, daima.

13. Hep ḥātır-ı ‘İzzet’de varur sākin olurdum

14. ‘Ālemde senüñ ey büt-i ‘işve ḡamuñ olsam

27. **hep:****Gazel 115**

Mısra: 6

Hep, herkes, bütin.

5. Sensin o şeh-i serīr-i naḥvet

6. Ḥübān saña hep sipāh efendüm

28. hep:**Gazel 135**

Mısra: 9

Sürekli olarak, her zaman, daima.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yâr idi hengâm-ı şabâdan

29. hep:**Gazel 137**

Mısra: 8

Bütün.

7. Çık temâşâgehe biñ şîve vü nâz ile şalın

8. Hep güzeller kıla hayretde o ef'âlün için

30. hep:**Gazel 155**

Mısra: 15

Sürekli olarak, her zaman, daima.

15. Olur hep ser-nüvişte nâmdârân-ı hüner nâ-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı hâtemünde haţ-ı ma'kûsı

31. hep:**Gazel 160**

Mısra: 9

Hepsi, tamamı.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihâni hep fâş

10. 'İzzetâ ben gibi bir dahme mi var açma beni

32. hep:**Gazel 162**

Mısra: 12

Sürekli olarak, her zaman, daima.

11. Şer-i gamdan bizi me'mûn eyler

12. Hayrdur pîr-i meyûñ hep 'ameli

her:**1. her:****Kaside 1**

Mısra: 26

Her, bütün.

25. Câm-ı 'aczin der-i hum-hâne-i 'avn-i haqq'da

26. Keşkül itsün yine her bâde-gedâ-yı nuşret

2. her:

Kaside 1

Mısra: 60

Hepsi değil ancak bazısı.

59. Degme bir şāire maḳdūr degildür medhūñ

60. İdemez vaşfuñı her nāṭıḳa-zāy-ı nuşret

3. her:

Kaside 1

Mısra: 66

Her, bütün.

65. Benüm ol şā'ir-i i'cāz-eşer-i siḥr-beyān

66. Her sözüm nādire-gūyāna şalā-yı nuşret

4. her:

Tahmis 2

Mısra: 7

Her, bütün.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şıḳletüñ her cāmenüñ

8. Tār u pūd-ı ḥānde-i gülden gerek pīrāhenüñ

5. her:

Kaside 2*Her, bütün.*

41. Odur o āşaf-ı 'ādil ki āb-ı tıḡi ile

42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şūr

6. her:

Kaside 2

Mısra: 46

Her, bütün.

45. Nesīm-i sünbül-i ḥulḳı geçeydi gülzāra

46. Olurdı her varakı hem-şiyem-i kākül-i ḥūr

7. her:

Kaside 3

Mısra: 6

Her, bütün.

5. Hāme hem-hālet-i şu'bān-ı kelīm olmāḡla

6. Tarz-ı 'icāzına ḥayret-zededür her seḥḥār

8. her:

Kaside 3

Mısra: 20

Hepsi değil ancak bazısı.

19. Lem‘a-yâb olsa kamer re‘y-i münîrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyâ-güsteri çekmez her bār

9. her:

Kaside 3

Mısra: 48

Her, bütün.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā

48. Her şeb ağyār-ı denî itmededür zîb-i kenār

10. her:

Kaside 5

Mısra: 14

Her, bütün.

13. Bir şema‘ ki pervānesi ḥūrşîd-i cihān tāb

14. Envārî fūrû-tāfte her cā Yeñişehr’e

11. her:

Kaside 5

Mısra: 24

Her, her bir.

23. Ol gevher-i pākîzeter-i baḥr-i himem kim

24. Her seng-i düri bir dür-i yektā Yeñişehr’e

12. her:

Kaside 5

Mısra: 26

Her, her bir.

25. Ol zîver-i ser-maḥfil-i şer‘-i nebevî kim

26. Her bir sözi bir ḥuccet-i mümzā Yeñişehr’e

13. her:

Kaside 5

Mısra: 30

Her, bütün.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāḥ-ı dile geldi

30. Her süydan āvāze-i büşrā Yeñişehr’e

14. her:

Kaside 6

Mısra: 14
Her, bütün.

13. Münderic nazm-ı belîğünde hezārān maẓmūn
14. Müstetir her bün-i ħarfünde nice sırr-ı nihān

15. her:
Kaside 6
Mısra: 51
Her, her bir.

51. Her keşide şanasın ebru-yı gılmān-ı ħayāl
52. Noktalar her birisi merdümek-i ħūr-ı cinān

16. her:
Kaside 6
Mısra: 111
Her, bütün.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebīh
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur ‘ayān

17. her:
Kaside 6
Mısra: 132
Her, bütün.

131. Dā’imā şi‘rūmī şābāş ile medĥ eyleyerek
132. İderek her ġazel-i pūr ħalelüm istiĥsān

18. her:
Kaside 13
Mısra: 59
Her, bütün.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār
60. Böyle ħülyālar ider encüm-şümār

19. her:
Kaside 17
Mısra: 42
Her, bütün.

41. Didi lāyık mı unutmaĥ seni kim itmedesin
42. Her gice ‘aşķum ile āĥ u figān-ı şeb-ġır

20. her:
Gazel 21

Mısra: 3
Her, bütün.

3. Her ki-râ bûy-ı hevâ 'ıtr-meşâm-ı heves'est
4. Gül-i rûyî leb-i cûyî çemenî mî-cüyed

21. her:

Gazel 21
Mısra: 14
Her, bütün.

13. Sûmenât-ı ğam-ı o mu'tekif-i dilhâ şod
14. Z'ân şanem her kesî yek 'işve-zenî mî-cüyed

22. her:

Gazel 23
Mısra: 10
Her.

9. Raķīb-i rû-siyâhın ruķyesi ĥaylî mü'eşşirmiş
10. Perî-rûlarla her şeb şîşe-gerdân-ı maĥabbetdür

23. her:

Gazel 25
Mısra: 11
Her, bütün.

11. Her gül-'izâr itmededür 'andelîbine
12. Bir tarz-ı nâ-şenîde ile mekr ü âller

24. her:

Gazel 29
Mısra: 6
Her, bütün.

5. Gör bahâriyye yine ĥübâna olmuş cilvegâh
6. 'Arz ider her nârven-ķad bir edâ nev-rûzdur

25. her:

Gazel 44
Mısra: 8
Her, bütün.

7. Eyler mezâķ-ı gûşumı leb-rîz-i gül-şeker
8. Her söz ki şâdır-ı dehen-i ķand-bârıdur

26. her:

Gazel 55

Mısra: 12
Her, bütün.

11. Germ-iştiyāk ruḥṣat-ı 'arz-ı niyāz olup
12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hüş-ı nāz

27. her:
Gazel 56
Mısra: 9
Her, bütün.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben ḥāmūşum
10. Murğ-dil-i ḥār-keş lāne-i қақnūs olmaz

28. her:
Gazel 58
Mısra: 5
Her, bütün.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev'ūdını deyn
6. Tāleb-i büsesi şeydālarına şīr olmaz

29. her:
Gazel 76
Mısra: 3
Her, bütün.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler
4. Şāf-ṭab'ān o ḥūrşīd-mişāli lāyık

30. her:
Gazel 87
Mısra: 4
Her, bütün.

3. Deyr-i melāḥatuñ şanem-i 'işve-bāzıdur
4. Şüret-peresti olsa n'ola her perī mişāl

31. her:
Gazel 103
Mısra: 10
Her, bütün.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
10. Rüy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

32. her:
Gazel 109

Mısra: 8
Her, bütün.

7. Dehen-i mü' min-i kâmilde çü cām-ı şahbā
8. Deverān itse revā her dem ü her bār kısem

33. her:

Gazel 122
Mısra: 9
Her, bütün.

9. Her nağmesinde muṭrıb-ı kılκ 'İzzetā yine
10. Tebdıl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

34. her:

Gazel 144
Mısra: 18
Her, bütün.

17. Ne ḥaddūn ḥazret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet
18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

35. her:

Gazel 151
Mısra: 3
Her, bütün.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi
4. Kaldı tek ṭurmadıḡuñ ḥāṭır-ı maḡşūşumda

36. her:

Gazel 155
Mısra: 13
Her, bütün.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān
14. Faḳat esmā-i seng-i behreverdür māl ile zūı

her ān:

1. her ān:

Kaside 1
Mısra: 37
Her zaman.

37. Odur ol şāḥib-i çevgān-ı şecā'at ki her ān
38. Şaḥn-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

2. her ān:

Kaside 6

Mısra: 142

Her zaman.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du‘alar eyler

142. Şaded-i luţfdadur iş bu fakîre her ān

3. her ān:

Kaside 16

Mısra: 59

Her zaman.

59. Huşūsā ‘İzzet-i dil-ḥaste her ān

60. Efendüm isterüm kim ola nālān

4. her ān:

Gazel 30

Mısra: 9

Her zaman.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān

10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

5. her ān:

Gazel 47

Mısra: 10

Her zaman.

9. Ebr-püş eyleyli dūd-ı derūnum çarḥı

10. Tırma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

6. her ān:

Gazel 134

Mısra: 16

Her zaman.

15. Nāb ise de bāde-i la‘l-i dil-ārā çı sūd

16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine ‘İzzet her ān

her bir:

1. her bir:

Kaside 9

Mısra: 100

Her biri.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma‘nī

100. Ki her bir mışra‘am beytü’ş-şanemdür

her biri:**1. her biri:****Kaside 10**

Mısra: 35

Her bir kişi.

35. İ'tirāf eyleyerek her biri nokşānlarını

36. Yohsa dirler yerimüz künc-i kıbūr eyleyelüm

her biri:**1. her birisi:-si****Kaside 6**

Mısra: 26

Her biri.

25. Tāları tāze-edā bir büt-i sīmīn-tendür

26. Şāların her birisi veşen-i deyr-i beyān

2. her birisi:-si**Kaside 6**

Mısra: 52

Her biri.

51. Her keşide şanasın ebru-yı ğılmān-ı hayāl

52. Noktalar her birisi merdümek-i hūr-ı cinān

her dem:**1. her dem:****Terkib-bend 1**

Mısra: 40

Her zaman.

39. Hāl-i dilūn halel geleli intizāmuna

40. Her dem sipihrin uğramışuz vaz'-ı hāmına

2. her dem:**Kaside 3**

Mısra: 7

Her zaman.

7. Dest-gīr-i şu'arā olmasa her dem hāme

8. Nice olurlar idi şafha-nigār-ı eş'ār

3. her dem:**Gazel 30**

Mısra: 9
Her zaman.

9. Rindān iledür ūlfetimüz her dem ü her ān
10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

4. her dem:
Gazel 47
Mısra: 10
Her zaman.

9. Ebr-püş eyleyli dūd-ı derūnum çarḥı
10. Ṭurma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

5. her dem:
Gazel 58
Mısra: 7
Her zaman.

7. Ser-fürū itse raḳīb ‘āşıka her dem ne ‘aceb
8. Ḳaṅı gāvḡāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

6. her dem:
Gazel 109
Mısra: 8
Her zaman.

7. Dehen-i mü’min-i kāmilde çü cām-ı şahbā
8. Deverān itse revā her dem ü her bār ḳasem

7. her dem:
Gazel 144
Mısra: 5
Her zaman.

5. N’ola duḥt-ı rezūñ her dem gözünde uça ey sākī
6. Ğubār-ı ḥaṭ-ı la’lūñ sürmedür çeşm-i ḥabāb üzre

8. her dem:
Gazel 158
Mısra: 7
Her zaman.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrūnla cānā
8. Cān atdıımız kabza-i şemşire degül mi

9. her demde:-de
Kaside 3

Mısra: 36
Her zaman.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
36. Baña her demde olan nātıka-bend-i güftār

her gice:

1. **her gice:**
Gazel 28
Mısra: 4
Her gece.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennüre
4. Felekde her gice hāyleyle kūrş-ı māh döner

2. **her gice:**
Gazel 77
Mısra: 3
Her gece.

3. 'Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münīr
4. Gündüzün ol berķ uran pīşānī-i rahşāna bak

her kim:

1. **her kimiñ:-iñ**
Gazel 47
Mısra: 2
Kim olursa olsun.

1. Şiken-i zūlfine düşmiş dil-i nālān ağlar
2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar

her lahza:

1. **her lahza:**
Gazel 21
Mısra: 10
Her an.

9. K'īst k'ez hūnī-i çeşmeş be-rehāned cān-rā
10. Ğamze her lahza şehīd-i çü menī mī-cūyed

2. **her lahza:-a**
Gazel 35
Mısra: 3
Her an.

3. Her lahza bir azıyye-i sihr itmede beyān
 4. Remz-i füsūna dīdelerūñ tercemān mıdur

her ne:

1. **her ne:**

Gazel 4

Mısra: 14

Hangi, hangi şey.

13. ‘İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemān
 14. Her ne gelürse baḥt-ı sitemkārdan baña

her ne çend:

1. **her ne çend:**

Gazel 148

Mısra: 8

Her ne kadar.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var
 8. Her ne çend ‘uşşāka cevı-i bī-ḥisāb eylerse de

her ne dem:

1. **her ne dem:**

Gazel 32

Mısra: 1

Her ne zaman.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefā tel gösterür
 2. ‘Āşık-ı şeydāya zencīr-i müselsel gösterür

2. **her ne dem:**

Gazel 142

Mısra: 1

Her ne zaman.

1. Her ne dem kûçe-i cānāne gelür ḥāturuma
 2. Şaḥn-ı nüzhetgeh-i kül-ḥāne gelür ḥāturuma

her ne kadar:

1. **her ne kadar:**

Gazel 30

Mısra: 21

Her ne kadar.

21. Yokdur gelemes her ne kadar itse de bī-dād
 22. Bīdādı o şāhuñ sebeb-i rāḥatımızdur

her ne zamān:

1. **her ne zamān:**

Gazel 5

Mısra: 7

Her zaman.

7. Sen her ne zamān ‘arz-ı cemāl itseñ ölürler
 8. Bu dīdelerüm ğarkā-i envār-ı temāşā

her rüz:

1. **her rüz:**

Kaside 7

Mısra: 33

Her gün.

33. Ya‘ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rüz
 34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

her şeb:

1. **her şeb:**

Gazel 23

Mısra: 10

Her gece.

9. Raķīb-i rū-siyāhın ruķyesi ḥaylī mü’eşşirmiş
 10. Perī-rūlarla her şeb şīşe-gerdān-ı maḥabbetdür

her yan:

1. **her yana:-a**

Gazel 9

Mısra: 10

Her taraf, her yön.

9. Var ise iķbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz
 10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

2. **her yanūñ:-uñ**

Tahmis 6

Mısra: 5

Her taraf, her yön.

5. Her yanuñ ey meh-liķā pertev şalar bir nûrdur
6. Ğonce-i gülzârı dil-teng eyledi reşk-i femûñ

her zamān:

1. her zamān:

Gazel 85

Mısra: 1

Her zaman.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şīvelerüñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerüñ

2. her zaman:

Gazel 109

Mısra: 4

Her zaman.

3. ‘Ārife olmağıla vāsıta-i zikru’llāh
4. Her zaman itmede tekrār-be-tekrār kısem

hergiz:

1. hergiz:

Kaside 13

Mısra: 76

Asla, hiçbir vakit.

75. Görmeyem bir dahı yanımda seni
76. Ağzuña alma şaķın hergiz beni

2. hergiz:

Gazel 33

Mısra: 5

Asla, hiçbir vakit.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yārān
6. Bu rüsvālıkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

3. hergiz:

Gazel 128

Mısra: 9

Asla, hiçbir vakit.

9. Yıkma göñlüm görme lāyık oldığın hergiz harāb
10. Öyle bir kâşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

herkes:

1. herkes:

Kaside 8

Mısra: 50

Herkes, birçokları.

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfānda mişli

50. Metā'-ı şî'r-i reng-āmîzünüñ herkes ħarîdârı

2. herkes:

Gazel 49

Mısra: 4

Herkes, birçokları.

3. Sākîye meyl iden olur elbet mey-güsâr

4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

3. herkese:-e

Gazel 59

Mısra: 9

Herkes, birçokları.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı rahşān virürüz

hest:

1. hestîm:-im

Gazel 14

Mısra: 6

Var.

5. İmrüz ki ta'îlîk-i kerem kerdî be-mahşer

6. Hestîm taħassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet

2. hest:

Gazel 16

Mısra: 16

Var.

15. Hem-çü pervāne zi-şem'-i rüyet

16. Āteşî der-dil-i sūzānem hest

hestî-i kemterî:

1. hestî-i kemterî:

Kaside 18

Mısra: 5

Zavallının varlığı.

5. Haşşân-ı vakt bâ'îs hestî-i kemterî
 6. Ya'ni Şerîf Ağâ-yı hasîb ü nesîbdür

hevâ:

1. **hevāya:-ya**

Gazel 2

Mısra: 5

Heves, ihtiras, istek.

5. Güş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
 6. Dil ba'd-ezîñ ne nîk ü ne bed söylerüm saña

2. **hevālarda:-lar, -da**

Kaside 8

Mısra: 41

Hava.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān
 42. Bize şun sākî sen ol âteş-i seyyāleyi bārî

3. **hevāye:-y, -e**

Gazel 88

Mısra: 7

Heves, ihtiras, istek.

7. Gönül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
 8. Aña hîred dahî dümdâr-ı iktifâ mı degül

hevâ-dâr:

1. **hevâ-dâr:**

Gazel 98

Mısra: 2

Aşık.

1. Sitemle örseledüñ zār olan gönülcegizüm
 2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan gönülcegizüm

hevâ-yı 'ârız-ı dil-dâre:

1. **hevâ-yı 'ârız-ı dil-dâre:**

Gazel 97

Mısra: 1

Sevgilinin yanağının arzusu.

1. Nâ hevâ-yı 'ârız-ı dil-dâre uğradum
 2. Bir jaleyüm ki sâha-i gülzâra uğradum

hevâ-yı gülşen-i ikbâl:

1. hevā-yı gülşen-i iḳbālî:-i

Kaside 8

Mısra: 67

Mutluluğun gül bahçesinin isteği.

67. Hevā-yı gülşen-i iḳbālî olsun i‘tidāl üzre

68. Hüdā hıfz itsün āsīb-i ḥāzāniden o gülzārı

hevā-yı kadd:

1. hevā-yı kaddūñ:-üñ

Gazel 22

Mısra: 13

Boyunun hevesi, arzusu.

13. ‘İzzet’ de hevā-yı kaddūñ olduğda hüveydā

14. Şavruıldı göğē hırmen-i hūş u ḥired Aḥmed

hevā-yı kākül:

1. hevā-yı kākülūñle:-üñ, -le

Gazel 51

Mısra: 1

Saçının arzusu.

1. Şabā yelmiş hevā-yı kākülūñle düldül olmuşdur

2. Aña emvāc-ı bŷy-ı sŷnbŷl işlenmiş çul olmuşdur

hevā-yı perçem:

1. hevā-yı perçemi:-i

Gazel 81

Mısra: 5

Perçeminin arzusu.

5. Bezm-i fīkrŷm tār u mār itdi hevā-yı perçemi

6. Ya‘ni ġāret-dīde-i şeb-ḥŷnuyum bir āfetŷñ

heves:

1. hevesŷñ:-üñ

Gazel 158

Mısra: 14

İstek, eğilim, arzu, şevk.

13. ‘Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme tırma

14. ‘İzzet hevesŷñ şī‘riñi teşhīre degŷl mi

heves-i cŷnbŷş-i ebrŷ:

1. heves-i cünbüş-i ebrünla:-n, -la

Gazel 158

Mısra: 7

Kaşının eğlencesinin hevesi.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrünla cānā

8. Cān atdığımız kabza-i şemşîre degül mi

heves-i ğabğab:

1. heves-i ğabğabiyledür:-i, -y, -le, -dür

Gazel 49

Mısra: 2

Gerdanının isteği.

1. Yād-i lebiyle nūş-ı meyüm leblebiyledür

2. Tuffāha rağbetüm heves-i ğabğabiyledür

heves-i zülf-i bütân:

1. heves-i zülf-i bütân:

Gazel 24

Mısra: 1

Güzellerin zülfünün arzusu.

1. Yārān heves-i zülf-i bütân eylesünler

2. Sevdāya düşüp āh u figān eylesünler

heveskār:

1. heveskār:

Gazel 98

Mısra: 12

Hevesli, istekli.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefāya heveskār olan gönülceğizüm

hey:

1. hey:

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Seslenme ünlemi.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. hey:

Gazel 10

Mısra: 1

Seslenme ünlemi.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā
2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

3. hey:

Kaside 13

Mısra: 65

Seslenme ünlemi.

65. Kimsin 'ālemde be hey 'āşık 'aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

hey'et-i bü'l-'aceb:

1. hey'et-i bü'l-'acebün:-ün

Gazel 80

Mısra: 12

Acayıpliklerle dolu dış görünüş.

11. Elde tesbīḥ ü 'aşā zühhāduñ
12. Hey'et-i bü'l-'acebün çok gördük

heyûla-i tecerrüd-pîşe:

1. heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm:-y, -üm

Gazel 99

Mısra: 2

Uzaklaşmayı huy edinmiş ürkütücü hayal.

1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet kabûl itmem
2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret kabûl itmem

hezār:

1. hezār:

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Bülbül II âşık.

27. Vāreste-i sitemgeri-i rûzgār idüm
28. Ol gül için terennüm ider bir hezār idüm

2. hezār:

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Bin, pek çok.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile
52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile

3. hezār:

Gazel 2

Mısra: 2

Bin, pek çok.

1. ‘Uşşāk-ı zār için ki ‘aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

4. hezār:

Kaside 2

Mısra: 17

Bin, pek çok.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tīb iken nā-gāh
18. Tabīb-i cān gibi bir müjde-bağış virdi huzūr

5. hezār:

Kaside 2

Mısra: 35

Bin, pek çok.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile
36. Şalup şufūf-ı e‘ādiye oldılar manşūr

6. hezār:

Gazel 8

Mısra: 5

Bin, pek çok.

5. Hezār şevk ile şahrā-neverd-i ‘aşk-ı gülüm
6. Cünün getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

7. hezār:

Kaside 9

Mısra: 28

Bülbül II âşık.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

8. hezārıdur:-ı, -dur

Gazel 44

Mısra: 14

Bin, pek çok.

13. Mānend-i ‘andelīb ideyor nāle vü figān
14. Ol gül-bün-i leṭāfetūñ ‘İzzet hezārıdur

9. **hezār:**

Gazel 133

Mısra: 3

Bin, pek çok.

3. Hezār va ‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

10. **hezār:**

Gazel 141

Mısra: 8

Bin, pek çok.

7. Tabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl
8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla’ llāh

hezārān:

1. **hezārān:**

Kaside 2

Mısra: 35

Binlerce, bin kere.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile
36. Şalup şufūf-ı e‘ādiye oldılar manşūr

2. **hezārān:**

Kaside 6

Mısra: 13

Binlerce, bin kere.

13. Münderic nazm-ı belīgüñde hezārān maẓmūn
14. Müstetir her bün-i ḥarfüñde nice sırr-ı nihān

3. **hezārān:**

Kaside 16

Mısra: 30

Bülbüller II âşıklar.

29. Çekersem ‘āleme tīg-i nigāhı
30. Helāk eyler hezārān bī-günāhı

hıdiv-i dād-ger:

1. **hıdiv-i dād-ger:**

Kaside 13

Mısra: 1
Adaletli vezir.

1. Bāreka'llāh ey hıdiv-i dād-ger
2. 'Azzeke'llāh ey müşīr-i pür-hüner

hıdmet:

1. **hıdmetüñde:-üñ, -de**

Kaside 7

Mısra: 72

Hizmet.

71. Sensin ol şadr-nişīn-i hüner ü 'irfān kim
72. Hıdmetüñde bülagā şaf-ı ni'ālī yer ider

hıfz:

1. **hıfzı:-ı**

Kaside 9

Mısra: 77

Koruma, muhafaza etme.

77. O rütbe hıfzı sārīdūr cihana
78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ğanemdür

hıfz eyle:

1. **hıfz eylesün:-sün**

Gazel 136

Mısra: 17

Korunmak, muhâfaza edilmek.

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh
18. Pejmürdelenmesün gül-i ruhsārı bir zamān

hıfz it:

1. **hıfz itsün:-sün**

Kaside 8

Mısra: 68

Korunmak, muhâfaza edilmek.

67. Hevā-yı gülşen-i ikbālī olsun i'tidāl üzre
68. Hüdā hıfz itsün āsīb-i hāzānīden o gülzārı

hınā-yı hayāl:

1. **ḥinā-yı ḥayāl:**

Gazel 91

Mısra: 12

Hayalin kınası.

11. ‘Arūsa döndi yine bıkı-i ma‘ni-i rengīn

12. Ne ziynet eyledi īrāš gör ḥinā-yı ḥayāl

hınṭa:

1. **hınṭa:**

Gazel 139

Mısra: 14

Buğday.

13. ‘Abeš evḳātını izā‘a iden

14. Dem-i ḥarmen ne hınṭa gördi ne cev

hırām:

1. **hırāmı:-ı**

Gazel 23

Mısra: 5

Salınış II naz ve edalı yürüyüş.

5. Nihāl-i kāmēt-i mehzūn hırāmı yāda geldikçe

6. Dil-i zārum ferāgat-kerde-i ṭūbā-yı cennetdūr

hırām eyle:

1. **hırām eylemege:-meg, -e**

Kaside 7

Mısra: 5

Salınarak yürümek.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde hırām

6. Nükteler sāḥa-i endīşede hep raḳs eyler

hırām eyle:

1. **hırām eyleyerek:-y, -erek**

Kaside 17

Mısra: 3

Salınarak yürümek.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek

4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde faḳīr

hırām it:

1. **hırām iderken:-er, -ken**

Gazel 98

Mısra: 15

Salınarak yürümek.

15. Hırām iderken o bālā kıddūñ kırıřmelerin

16. Gör ey rübūde-i reftār olan gōñölceğizüm

2. **hırām itdi:-di**

Gazel 22

Mısra: 1

Salınarak yürümek.

1. Bir tarz hırām itdi o řimřād-ķad Aħmed

2. Serv ayagına dūřdi didi el meded Aħmed

3. **hırām itdi:-di**

Gazel 22

Mısra: 1

Salınarak yürümek.

1. Bir tarz hırām itdi o řimřād-ķad Aħmed

2. Serv ayagına dūřdi didi el meded Aħmed

4. **hırām itse:-se**

Kaside 13

Mısra: 43

Salınarak yürümek.

43. Gülşen içre ķadd çeküp itse hırām

44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

hırāmān ol:

1. **hırāmān olacaķ:-acaķ**

Gazel 159

Mısra: 10

Nazlı nazlı salınarak yürümek.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem

10. ‘Arz-ı hūsn ile hırāmān olacaķ dem geldi

2. **hırāmān ol:**

Gazel 9

Mısra: 6

Nazlı nazlı salınarak yürümek.

5. Hep ķala pā-der-gil-i ĥayret şanevber-ķāmetān

6. Çıķ levendāne hırāmān ol da gōster bir edā

3. **hıramân olup:-up**

Gazel 115

Mısra: 3

Nazlı nazlı salınarak yürümek.

3. Bir şive ile olup hıramân

4. İtdüñ beni dil-tebâh efendüm

hıram-ı nâzâ:

1. **hıram-ı nâzâ:**

Kaside 9

Mısra: 5

Nazla, cilveyle yürüyen sevgili.

5. Hıram-ı nâzâ meyl itdi şanavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

2. **hıram-ı nâza:-a**

Gazel 120

Mısra: 4

Nazla, cilveyle yürüyen sevgili.

3. Degülken şiveler tâb-âver-i reftâr-ı dil-cûsı

4. Hıram-ı nâza çok mı lerze düşse yâl ü bâlünden

hired:

1. **hiredde:-de**

Kaside 6

Mısra: 115

Far Akıl, zekâ.

115. Sâlde hurde hiredde yine ammâ ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsn ü melâhatde civân

2. **hired:**

Gazel 88

Mısra: 8

Far Akıl, zekâ.

7. Göñül hevâye uyup kûy-ı yâre dek gidicek

8. Aña hired dahı dümdâr-ı iktifâ mı degül

hırka:

1. **hırkām:-m**

Gazel 139

Mısra: 19

Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkate göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

19. ‘İzzetâ kaldı bir kühen hırkām

20. O dahı pîr-i mey-fürûşa girev

hırmen-i hūş u hîred:

1. **hırmen-i hūş u hîred:**

Gazel 22

Mısra: 14

Akıl ve fikir harmanı.

13. ‘İzzet’ de hevâ-yı kaddüñ olduğda hüveydā

14. Şavruıldı göğē hırmen-i hūş u hîred Aḥmed

hırs:

1. **hırs:**

Gazel 112

Mısra: 10

Ar. Bir şeyi lüzumundan ziyade talep, bir şeye ziyade rağbet.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehm eyleme

10. Ya‘ni pek hırs ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

hışm u ğaḏab:

1. **hışm u ğaḏabla:-la**

Gazel 127

Mısra: 8

Kızgınlık ve öfke.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüñe ḥançer şunar

8. Sevdigüm hışm u ğaḏabla pür-sitîz olduğça sen

hışn-ı ‘adem:

1. **hışn-ı ‘ademdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 20

Yokluğun kalesi II kış askerinin sığınağı.

19. İdelden ḥancerin süsen keşide

20. Melāz-ı ceyş-i dey hışn-ı ‘ademdür

hıtāb:

1. **hıtāb:****Kaside 4**

Mısra: 46

Sözü âşikâre ve yüzüne söylemek. Seninle gayrin arasında olan kelâm.

45. Bir taraftan elem-i mâtem-i cân-süz-ı peder

46. Bir taraftan sitem-i dāyin-i nā-puhte hıtāb

hızmet:1. **hızmete:-e****Kaside 1**

Mısra: 49

İş görmek, çalışmak, başkalarının işini yapmak.

49. Şebstānında gelür hızmete pervānelenür

50. Şāhid-i şem‘-i ruh-ı māh-likā-yı nuşret

hiç:1. **hiç:****Gazel 1**

Mısra: 9

Hiç, asla.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hiç bīm-i vebāl

10. Hūn-ı ‘āşık şîr-i māderveş helāl olmuş saña

2. **hiç:****Kaside 2**

Mısra: 12

Hiç, asla.

11. O güne vardı metānet hişār-ı ye’sde kim

12. Degildi hedmine hiç kārger anuñ zer ü zūr

3. **hiç:****Kaside 6**

Mısra: 143

Hiç, asla.

143. İtdigi medhe benüm hiç yok istihkākum

144. Muktezā-yı şiyem-i luţfidur ammā ihsān

4. **hiç:****Kıt'a 8**

Mısra: 3

Hiç, asla.

3. Dağı ben itmeden hîç âşinâluk
4. Temennâlarla kıldı dil-rübâluk

5. **hîç:**

Gazel 9

Mısra: 12

Hiç edatı.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hîç yok mı bir kurbân baña

6. **hîç:**

Kaside 11

Mısra: 17

Asla.

17. Cûdına hîç nihâyet yokdur
18. Luţf u ihsânına gâyet yokdur

7. **hîç:**

Kaside 13

Mısra: 67

Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.

67. Sen benüm hîç vaşluma şâyân mısın
68. Yâ ki şâhib-şervet ü sāmân mısın

8. **hîç:**

Gazel 15

Mısra: 9

Hiç, asla.

9. Ğazâl-ı vahşi-i şahrâyı şayda hîç ta'ab çekmez
10. O rem-hû âfeti âğuş-ı vişale rām alan 'İzzet

9. **hîç:**

Kaside 16

Mısra: 40

Hiç, asla.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-h'vār
40. Seni dünyâda ben hiç eylemem zār

10. **hîç:**

Kaside 16

Mısra: 68

Hiç, asla.

67. Senüñ dil-h^vāhuñ üzre eylerüm kār
68. Anı hīç vaşluma itmem sezāvār

11. hīç:

Gazel 32

Mısra: 5

Hiç, asla.

5. Muhtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hīç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

12. hīç:

Gazel 35

Mısra: 14

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olmayacağını anlatır.

13. ‘İzzet Beg’üñ semend-i ḥayāliyle ‘İzzetā
14. Hīç esb-i leng-i fikretimüz hem-‘inān mıdur

13. hīç:

Gazel 47

Mısra: 19

Hiç, asla.

19. Bende-i Mīr Selīm oldığımı hīç çekemez
20. Ḥasedinden baña bu künbed-i gerdān ağlar

14. hīç:

Gazel 56

Mısra: 3

Hiç, asla.

3. Hīç nedāmet mi çeker sözde te’emmülle giden
4. Ruḥ-ı endīşede naḳş-ı kef-i efsūs olmaz

15. hīç:

Gazel 79

Mısra: 12

Daha önce, evvel.

11. Ey şeh-r-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem
12. Semt-i vefāya hiç güzerüñ yok mıdur senüñ

16. hīç:

Gazel 95

Mısra: 18

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olmayacağını anlatır.

17. Şīven-i kīlk-i 'İzzet'i gūş iden 'āşık-ı hazīn
18. Hīç çeker mi bir daḥı bezmde imtinān-ı ney

17. hīç:

Gazel 100

Mısra: 11

Hiç, asla.

11. Sīnemde bakup zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç
12. Bir kere ṭabībüm dīmedüñ merhemüñ olsam

18. hīç:

Gazel 102

Mısra: 10

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olmayacağını anlatır.

9. Gītdükçe füzūn olmadadur saña maḥabbet
10. 'Uşşāk ḡamuñdan hīç uşansun mı efendüm

19. hīç:

Gazel 103

Mısra: 11

Hiç, asla.

11. Hīç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh
12. Bir cīvān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

20. hīç:

Gazel 112

Mısra: 6

Hiç, asla.

5. Ḥār ḥār-ı ye's içinde kalmışumdur muḫtarib
6. Hīç teselli-i derūn-ı pūr-melālüm yok benüm

21. hīç:

Gazel 112

Mısra: 9

Asla, hiçbir zaman.

9. İstemem dirsem hemān hīç istemem feh̄m eyleme
10. Ya'ni pek hırş ile efkār-ı muḫālüm yok benüm

22. hīç:

Gazel 119

Mısra: 1

Yok olan ya da yok denecek kadar az olan.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsın
2. Niçün ‘uşşāklā bir kere tarḥ-ı ūlfet itmezsın

23. **hīç:**

Gazel 120

Mısra: 14

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥān olmak gerek yoḥsa
14. Güzeller hīç geçer mi ‘āşık-ı āşüfte ḥālinden

24. **hīç:**

Gazel 122

Mısra: 3

Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.

3. Tıyduñ mı hīç o tūṭi-i lüknet-feşānımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nāzūk ne nāzenīn

25. **hīç:**

Gazel 129

Mısra: 15

Hiç, asla.

15. Hīç şīve-i ḥūbānına tāḳat getürölmez
16. ‘İzzet bu gün gördiği yok ḥaḳ bilür ammā

26. **hīç:**

Gazel 134

Mısra: 9

Hiç, asla.

9. Nās ile hīç eylemez ‘āḳil ü dānā cedel
10. Başına ğavğaları cāhil olandur alan

hiç biri:

1. **hiç birinde:-n, -de**

Gazel 63

Mısra: 7

Bir isimden önce getirilerek o ismin bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezāket yokdur
8. Gerçi çok ğonce-i gülzār-ı bahāyı bilürüz

hicāb:

1. **hicābuñdan:-uñ, -dan**

Tahmis 2

Mısra: 28

Utanma, sıkılma.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ hicābuñdan nihān

2. **hicāb:**

Gazel 3

Mısra: 7

Perde, örtü.

7. Sürhī-i şafak nist hicāb āmedeş ez-mihr

8. Tā dīd felek hem-çü tū hırşīd-ferī-rā

3. **hicāb:**

Gazel 57

Mısra: 1

Perde, örtü.

1. Çeşm-i nā-mahrem bizi görmez hicāb altundayuz

2. Pertev-i rüy-ı dil-ārāyuz nikāb altundayuz

4. **hicāba:-a**

Gazel 78

Mısra: 2

Utanma, sıkılma.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-āba müstağrak

2. ‘Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

hicāb eyle:

1. **hicāb eyleser:-r, -se**

Gazel 148

Mısra: 10

Utanmak, sıkılmak.

9. Bezme bir kez da‘vet oldı resm ü rāh-ı benдеgi

10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eyleser de

hiddet-i elmās:

1. **hiddet-i elmās:**

Gazel 64

Mısra: 6

Elmasın kızgınlığı.

5. Mağlûb-ı mülâyim-menîşândur dil-i sengiñ
6. Üsrûble muķâvim olamaz hiddet-i elmâs

hiddet-i ğamze:

1. hiddet-i ğamzeyi:-y, -i

Gazel 59

Mısra: 7

Öfkeli yan bakış.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmânına şordum didiler
8. Tîĝ-i ser-tîzimüze şu yerine ķân virirüz

hiffet:

1. hiffet:

Gazel 42

Mısra: 7

Hafîflik, ağır olmama hâli.

7. Hiffet idüp gelürse de zâhid yok aña yer
8. Bezm-i neşât-ı bâdeye şîķlet şıĝışmıyor

hikâye-güzâr-ı sinân:

1. hikâye-güzâr-ı sinân:

Gazel 35

Mısra: 2

Mızraĝın hikaye oluşturanı II kirpik, kirpikler.

1. Ğamzeñ zebân-ı tîĝ ile hem-dâstân mıdur
2. Müjgânlaruñ hikâye-güzâr-ı sinân mıdur

hikmet-âşnâ-yı hayâl:

1. hikmet-âşnâ-yı hayâl:

Gazel 91

Mısra: 6

Hayalin hikmetini bilen (kişi).

5. Göreydi cevher-i ferd-i dehân-ı mevhûmuñ
6. İderdi terk-i cedel hikmet-âşnâ-yı hayâl

hilâl-ebrû:

1. hilâl-ebrûsı:-sı

Gazel 157

Mısra: 3

Hilale benzeyen kaş.

3. Būs-ı ruḥsāre işāretle hilāl-ebrūsı
4. Rūzedār-ı ğamınıñ zāhir olur bayramı

hilāl-ı rahşān:

1. hilāl-ı rahşān:

Kaside 6

Mısra: 32

Parlak ay.

31. Zāllar zirve-i ebrāc-ı hünerde aḥter
32. Rāları çarḥ-ı ma'ārifde hilāl-ı rahşān

hil'at:

1. hil'atle:-le

Kaside 8

Mısra: 10

Elbise, kaftan II kar.

9. Gelüp şāh-ı şitā' uryan-ten gördi hemān ol dem
10. Ser-efrāz itdi қaryağdısı hil'atle kuhsārı

hil'at-ı fahr:

1. hil'at-ı fahrı:-ı

Gazel 56

Mısra: 11

Övünmenin elbisesi.

11. Hil'at-ı fahrı idüp zāhid-i ḥar zīver-i düş
12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

hileyi it:

1. hileyi ider:-er

Gazel 161

Mısra: 8

Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak.

7. H'āb-ı ḥar-güşına ey kebk-i ḥırām aldanma
8. Aç gözüñ sūfī ider hileyi rūbāh gibi

hile-bāz:

1. hile-bāz:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Hileci.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile
50. Yokdur benim münasebetüm hile-bāz ile

himāyet-i zu‘afā:

1. **himāyet-i zu‘afāya:-y, -a**

Kaside 2

Mısra: 44

Zayıfların himayesi.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gürḡ derinde
44. Himāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

himmet:

1. **himmet:**

Kaside 6

Mısra: 134

Lütuf, kerem, yardım.

133. Tūtī-i nāṭukamı besledi şekerlerle
134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şīrīn-zebān

2. **himmet:**

Kaside 13

Mısra: 97

Lütuf, kerem, yardım.

97. İrtifā‘-ı şānına himmet buyur
98. İzdiyād-ı ḡadrine diḡḡat buyur

3. **himmet:**

Gazel 96

Mısra: 27

Lütuf, kerem, yardım.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı ‘irfān
28. ‘İzzet’i ḡılma melūm-ı ‘ālem

himmet-i pīrān:

1. **himmet-i pīrān:**

Gazel 17

Mısra: 10

Tecrübeli kişilerin yardımı, lütfu.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem ‘İzzetā bir dem
10. Baña bu zūr-ı ṭab‘ı himmet-i pīrān ider īrāş

hişār-ı ye's:**1. hişār-ı ye'sde:-de****Kaside 2**

Mısra: 11

Keder kalesi.

11. O güne vardı metānet hişār-ı ye'sde kim

12. Degildi hedmine hīç kārger anuñ zer ü zūr

hitāb kıl:**1. hitāb kıldı:-dı****Kaside 13**

Mısra: 77

(Birine) Söz söylemek, söz yöneltmek.

77. Bu hitāb ile baña kıldı hitāb

78. Ah itdüm sīneden virdüm cevāb

hizebr:**1. hizebr:****Kaside 2**

Mısra: 35

Cesur, yiğit, kahraman, yürekli adam.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile

36. Şalup şufûf-ı e'ādiye oldılar manşūr

hizend:**1. hizend:****Gazel 14**

Mısra: 4

Far. Kalkıcı, sıçrayıcı: esb-i hîzende.

3. Ānān ki sipārend revān der-ğam-ı kad'et

4. Hizend be-maḥşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

hod-sitālık:**1. hod-sitālık:****Kaside 2**

Mısra: 89

Kendini övme.

89. Hudā 'alīm ki ben hod-sitālık itmez idim

90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maḥzūr

hokka-i zehr:**1. hokka-i zehr:****Gazel 33**

Mısra: 2

Zehir kabı.

1. Lebühñ vaqt-i ğažabda nüş-ħand olmağ ne mümkindür
2. Leb-ā-leb hokka-i zehr içre kand olmak ne mümkindür

hoş:**1. hoş:****Tahmis 2**

Mısra: 9

Hoş, güzel.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzük tenühñ
10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

2. hoş:**Kaside 17**

Mısra: 40

Hoş, güzel.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh
40. Ne hoş unutmaduhñ üftādeñi ey 'işve-pezīr

3. hoş:**Gazel 96**

Mısra: 5

İyi, güzel.

5. Lāne-sāz olmasa ğāyet hoş idi
6. Bām-ı iķbālde büm-ı 'ālem

4. hoşdur:-dur**Gazel 155**

Mısra: 7

Hoş, güzel.

7. Vefākāranı hoşdur gerçi hūbān-ı Yeñişehir'ühñ
8. Virür bir başka ħālet ādeme ammā sitem-ħūsı

hoş gel:**1. hoş geldühñ:-dii, -ñ****Gazel 3**

Mısra: 1

Hoş gelmek, iyilikle birlikte gelmek.

1. Hoş geldün ey efâzıl-ı ‘aşruñ ser-âmedi
2. Kim şibh ü mişlün ‘âlem-i ‘irfâna gelmedi

hoş-dem-i vişâl:

1. hoş-dem-i vişâlüne:-üñ, -e

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Kavuşmanın güzel zamanı.

25. Ey hoş-dem-i vişâlüne hem-bezm-i yâr idüm
26. Geh şad-ı luţf idüm gehi düşnâm-hvâr idüm

hoş-haslet:

1. hoş-şaşletimüz:-imüz

Gazel 30

Mısra: 34

Güzel huy.

33. Dil-dâde-i etvâr-ı pesendidesiyüz hep
34. Hoş-şaşletimüz mîr-i melek-sîretimüzdür

hoş-nağme:

1. hoş-nağme:

Gazel 143

Mısra: 11

Güzel sesli.

11. Hoş-nağme beş on muţrıb-ı şevk-âver-i zîbâ
12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

hoşnüd eyle:

1. hoşnüd eyledi:-di

Kaside 13

Mısra: 21

Memnun etmek, gönlünü hoş etmek, râzı etmek.

21. Hüsn-i hulkuñ halkı hoşnüd eyledi
22. Hakk seni memdüh u maḥmūd eyledi

hoy-gerdelen:

1. **hoy-gerdelenür:-ür**

Gazel 85

Mısra: 13

Terlemek.

13. Tābiş-i gül-‘arâk-ı şermle hoy-gerdelenür

14. Bezm-i ‘işretde o hâddeyn-i kamer-şîvelerüñ

hoy-rîz-i haclet:

1. **hoy-rîz-i hacletdür:-dür**

Gazel 23

Mısra: 4

Utanma terini döken.

3. Olur âb üzre âteş âteş üzre âblar peydâ

4. Şu dem ki ruhları hamratlanup hoy-rîz-i hacletdür

hû:

1. **hû:**

Gazel 68

Mısra: 8

Allah.

7. Gizleme mâfi’z-zamîrûñ yârdan

8. Gizleseñ de bellidür yâ hû ğaraż

2. **hû:**

Gazel 116

Mısra: 7

Allah'ın zikri.

7. Bu hânķâh-ı kühende ne âna dek hû hû

8. Biraz da hây ile yâ hûy u heyle eglenelüm

3. **hû:**

Gazel 116

Mısra: 7

Allah'ın zikri.

7. Bu hânķâh-ı kühende ne âna dek hû hû

8. Biraz da hây ile yâ hûy u heyle eglenelüm

hû çek:

1. **hû çekelüm:-elü, -m**

Gazel 162

Mısra: 9

(Dervişler) Zikirde, duâda veya gülbank çekilirken Cenâbıhakk'ın "hû" ismini arka arkaya tekrarlamak.

9. Ney-zenûñ de demine hû çekelüm

10. Nefesiyle ney öter demdemeli

hûb:

1. **hûblar:-lar**

Gazel 41

Mısra: 9

Güzel.

9. Hûblar meyl-i vefâ itsüñler

10. Terk-i âyîn-i cefâlar demidür

hûbân:

1. **hûbâna:-a**

Kaside 16

Mısra: 66

Güzeller, dilberler.

65. Dir ey cân içre gizli cânım Aḥmed

66. Çü sensin cümle hûbâna ser-âmed

2. **hûbân:**

Kaside 16

Mısra: 73

Güzeller, dilberler.

73. Nedür bu çekdigüm hûbân elinden

74. Vefâ görmez miyüm cânân elinden

3. **hûbâna:-a**

Gazel 29

Mısra: 5

Güzeller, dilberler.

5. Gör bahâriyye yine hûbâna olmuş cilvegâh

6. 'Arz ider her nârven-ḳad bir edâ nev-rûzdur

4. **hûbânuñ:-uñ**

Gazel 53

Mısra: 5

Güzeller, dilberler.

5. Sâde-rüyânı cefâ-perver olur hûbânuñ

6. Zîb-i aḡuş-ı vefâ varsa ḥaṭ-âverdesidür

5. **ḥübāna:-a**

Gazel 59

Mısra: 13

Güzeller, dilberler.

13. Cümle ḥübāna bu gün ben derdümü 'arz itdüm

14. 'İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

6. **ḥübān:**

Gazel 115

Mısra: 6

Güzeller, dilberler.

5. Sensin o şeh-i serīr-i naḥvet

6. Ḥübān saña hep sipāh efendüm

7. **ḥübān:**

Gazel 121

Mısra: 6

Güzeller, dilberler.

5. Vaqt-i iftarda būs-ı lebüñ imsāk iderek

6. Kim bilür bize ne kıan yutdıracaqdur ḥübān

ḥübān-ı cihān:

1. **ḥübān-ı cihān:**

Gazel 22

Mısra: 9

Dünya güzelleri.

9. Ḥübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh

10. Sensin olacaķ Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

ḥübān-ı Yeñişehir:

1. **ḥübān-ı Yeñişehir' üñ:-üñ**

Gazel 155

Mısra: 7

Yenişehir'in güzelleri.

7. Vefākāranı hoşdur gerçi ḥübān-ı Yeñişehir' üñ

8. Virür bir başķa ḥālet ādeme ammā sitem-ḥūsı

hubüb-ı şarşar-ı ḥasret:

1. **hubüb-ı şarşar-ı ḥasret:**

Kaside 8

Mısra: 1

Hasret rüzgarının taneleri.

1. Hubûb-ı şarşar-ı hasret üşütdükçe dil-i zârı
2. Reg-i cânâ olur tâ lerze-i efsürdegî tārî

Hudâ:

1. Hudâ:

Kaside 2

Mısra: 89

Allah.

89. Hudâ ‘alîm ki ben hod-sitâlık itmez idim
90. Zârûret eylemeseydi ibâhe-i mahzûr

2. Hudâ:

Kaside 4

Mısra: 17

Allah.

17. Ber-ıaraf itdi hudâ azlem-i halk-ı İlâhî
18. Kıldı irsâl anuñ yerine bir ‘âlî-cenâb

3. Hudâ:

Kaside 6

Mısra: 3

Allah.

3. Yed-i beyzâ-yı belâğatde hudâ göstermiş
4. Kilk-i i ‘câz-eşerüñ sihr-fenâna şu‘bân

4. Hudâ:

Kaside 7

Mısra: 93

Allah.

93. Bezm-i devletde hudâ zâtuñı itsün ibkâ
94. İrmesün âyîne-i hâtıruña jeng-i keder

5. Hudâ:

Kaside 8

Mısra: 68

Allah.

67. Hevâ-yı gülşen-i ikbâli olsun i‘tidâl üzre
68. Hudâ hıfz itsün âsîb-i hâzâniden o gülzârı

6. Hudâ:

Kaside 11

Mısra: 19
Allah.

19. Eylemiş zāt-ı güzīninde ʔudā
20. Nice evşāf-ı ʔamīde ibda

7. ʔudā:

Kaside 18
Mısra: 9
Allah.

9. ʔüsñi-i nükte-perveri mağfūr ide ʔudā
10. Yād itmeli yegāne-i ‘ahd-i ʔarībdür

Hü-kerde-i ibtilā:

1. ʔü-kerde-i ibtilālaruz:-lar, -uz

Gazel 60
Mısra: 14
Düşkünlüğü huy edinmek.

13. Şanma bize itdigüñ ezādur
14. ʔü-kerde-i ibtilālaruz biz

hulūs:

1. ʔulūş:

Gazel 23
Mısra: 20
Doğruluk.

19. Hemān iḳbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun
20. ʔulūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’ dūr

humār:

1. ʔumār:

Gazel 8
Mısra: 4
Baş ağrısı, mahmurluk.

3. Şebāne cünbiş ü zevḳ ü ʔarab güzel ammā
4. Pek ıztırāb virür şubḥ-dem ʔumār baña

hum-ḥāne-i ḥikmet:

1. ʔum-ḥāne-i ḥikmetde:-de
Gazel 105

Mısra: 7
Bilgelik meyhanesi.

7. Dipsüz dime hum-hâne-i hikmetde kararı
8. Cāy olmuş idi çünkü Felâṭūn'a bün-ı hum

humk:

1. **humkı:-ı**

Gazel 17

Mısra: 6

Budalalık.

5. Sebeb naḡş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrikāndur hep
6. Ki humkı ḡvāce-i mekteblere şıbyān ider īrāş

hūn:

1. **hūnını:-ı, -n, -ı**

Kaside 10

Mısra: 18

Kan.

17. Varsa bismi'l-gede-i 'aşkda kurbān olmuş
18. Hūnını ḡāze-i ruḡsāre-i hūr eyleyelüm

2. **hūn:**

Kaside 17

Mısra: 36

Kan.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āḡāz baña
36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taḡṭīr

3. **hūnumı:-um, -ı**

Gazel 89

Mısra: 6

Kan.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf
6. Seyyāl kıldı hūnumı bir tıfl-ı hurde-sāl

4. **hūnum:-um**

Gazel 112

Mısra: 4

Kan.

3. Kılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cevr ü sitem
4. Dökmesün nā-ḡaḡ yere hūnum vebālüm yok benüm

h n-fe   n:**1. h n-fe   n:****Kaside 7**

Mısra: 53

Kan sa ıcı, kan sa an, serpen.

53. H n-fe   n olduğı dem  an er-i cevherd r n

54. G rse   lker dağı vehm ile felekde  rker

h n-h   rl k:**1. h n-h   rl kda:-da****Gazel 130**

Mısra: 7

Kan i icilik II z limlik, gaddarlık, canilik.

7. H n-h   rl kda  amzesi bulmı dı i tihar

8. Dağı o  urde-s l leb- l d-ı   r iken

h n :**1. h n :****Gazel 17**

Mısra: 1

Kanlı.

1. O h n   amzeler  u   ka b m-i c n ider  r  

2. Nih n - andeler  mm d-i  ad i s n ider  r  

2. h n :**Gazel 23**

Mısra: 2

Kanlı katil.

1. N   h  c r a-n   -ı f tne  e  mi mest-i na vetd r

2. Am n bilmez o h n   amzesi bir  zge  fetd r

h n-ı  ad :**1. h n-ı  ad :****Kaside 1**

Mısra: 23

D   man kanı.

23. Bezm-i peyg rda  ahb  yerine h n-ı  ad 

24. Dem-be-dem olmadadır ne  e-fez -yı nu ret

h n-ı    k:

1. **ḥūn-ı 'āşık:**

Gazel 1

Mısra: 10

Aşığın kanı.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hîç bîm-i vebâl

10. Ḥūn-ı 'āşık şîr-i māderveş helâl olmuş saña

ḥūn-ı ciger:

1. **ḥūn-ı ciger:**

Gazel 48

Mısra: 16

Ciğer kanı.

15. Bezm-i ḥasretde ḥayāl-i leb-i rengînüñ ile

16. Nüş ider mey yerine ḥūn-ı ciger 'āşıklar

ḥūn-ı dil:

1. **ḥūn-ı dil:**

Gazel 2

Mısra: 3

Gönül kanı.

3. Laḥt-ı ciger kebāb u şarāb ise ḥūn-ı dil

4. Bezm-i cihānda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

2. **ḥūn-ı dile:-e**

Gazel 103

Mısra: 13

Gönül kanı.

13. Çeşm-i mesti teşne mi ḥūn-ı dile virsün cevāb

14. Küş-e-i şimşîr-i ebrūdan su'ālüm var benüm

ḥūnī ğamze:

1. **ḥūnī ğamzesi:-si**

Gazel 23

Mısra: 2

Kanlı bakış.

1. Nigāhı cür'a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür

2. Amān bilmez o ḥūnī ğamzesi bir özge āfetdür

ḥūn-rîz:

1. **ḥūn-rîz:**

Gazel 117

Mısra: 11

Kan döken, kan dökücü.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şahid ebrūlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

hūn-rīz-i ğamzeñ:

1. **hūn-rīz-i ğamzeñ:-ñ**

Gazel 136

Mısra: 8

Kan dökücü bakış II zalim bakış.

7. Cānā şarāb-hāne-i çeşmüñde mest olup

8. Hūn-rīz-i ğamzeñ eyledi naḥvetle kaşd-ı cān

hūn-rīz-i ‘uşşāk:

1. **hūn-rīz-i ‘uşşāk:**

Gazel 22

Mısra: 11

Aşıkların kanını döken.

11. Bāzīçe-i tıflānesi hūn-rīz-i ‘uşşāk

12. Ḥavfūm küçicükden kopacak hūy-ı bed Aḥmed

hūr:

1. **hūrlar:-lar**

Tahmis 2

Mısra: 1

Cennet kızı II sevgili.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

hurde:

1. **hurde:**

Kaside 6

Mısra: 115

Küçük, ufak.

115. Sālde hurde huredde yine ammā ki büzürg

116. Re’y ü tedbīrde pīr hūsn ü melāḥatde civān

hurde-sāl:

1. **hurde-säller:-ler**

Gazel 25

Mısra: 1

Yaşı küçük.

1. Taht-ı cefâda hüküm ideli hurde-säller
2. Bâzîçe oldu şundığımız 'arz-ı hâller

2. **hurde-sâlından:-ın, -dan**

Gazel 120

Mısra: 12

Yaşı küçük.

11. Kemâl üzre olup bedr olmuştan eylemem şekvâ
12. Amân şad el-amân meh-pâregânuñ hurde-sâlından

3. **hurde-sâl:**

Gazel 130

Mısra: 8

Yaşı küçük.

7. Hün-h'vârlıkda gamzesi bulmuşdı iştihâr
8. Dahı o hurde-sâl leb-âlûd-ı şîr iken

hurrem vir:

1. **hurrem virdi:-di**

Kaside 13

Mısra: 10

Tazelik, canlılık vermek II sevindirmek, neşe vermek..

9. Cûy-ı 'adlûñ gülistân-ı 'Âlemi
10. Eyleyüp sîr-âb virdi hurremi

hurşîd:

1. **hurşîde:-e**

Gazel 127

Mısra: 2

Güneş.

1. Şubh ider çâk-ı girîbân hânde-rîz oldukça sen
2. Reng atar hurşîde rûyuñ şerm-hîz oldukça sen

hurşîd-ferî-râ :

1. **hurşîd-ferî-râ :**

Gazel 3

Mısra: 8
Güneşin parlaklığı.

7. Sürhî-i şafak nist hicâb âmedeş ez-mihr
8. Tâ dîd felek hem-çü tû hürşîd-ferî-râ

hürşîd-i cihân:

1. **hürşîd-i cihân:**

Kaside 5

Mısra: 13

Dünyanın güneşi, güneş.

13. Bir şema' ki pervânesi hürşîd-i cihân tâb
14. Envârı fûrû-tâfte her cā Yeñişehr'e

hürşîd-i şu'le-bâr:

1. **hürşîd-i şu'le-bâr:**

Gazel 11

Mısra: 12

Işıklı güneş.

11. Reşk-i 'izâr-ı şa'şâ'a-efşân-ı yâr ile
12. Hürşîd-i şu'le-bâr ne 'âlemeddür 'aceb

hürşîd-mişâl:

1. **hürşîd-mişâli:-i**

Gazel 76

Mısra: 4

Güneş gibi.

3. Her nefes şıdk ile ger zîb-i kenâr eyleseler
4. Şâf-tab'ân o hürşîd-mişâli lâyıq

hurûş eyle:

1. **hurûş eylemez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Coşmak, gürlmek.

5. Ey eşk-i dîde sen dahı cûş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı hurûş eylemez misin

hurûş-ı nâz:

1. **hurūş-ı nāz:**

Gazel 55

Mısra: 4

Cilvenin coşkunluğu.

3. İtmiş nihāl-i kāmētüñi bāğbān-ı şun‘

4. Ser-tā-be-pāy cūş-ı tegāfūl hurūş-ı nāz

hūşe-çîn-i āfet:

1. **hūşe-çîn-i āfet:**

Gazel 117

Mısra: 9

Felaketin başak toplayan (kişisi).

9. Każā harmengehümden hūşe-çîn-i āfet olmışdur

10. N’ola berķ-i haţer lertzān olursa berg-i kāhumdan

huşk:

1. **huşk:**

Kaside 7

Mısra: 41

Kuru.

41. Huşk u ter vāye-pezīr-i keremi olmağla

42. Ğarķa-i lücce-i baḥşāyişidür baḥr ile berr

Husrev:

1. **Husrev’e:**

Gazel 39

Mısra: 9

Hüsrev, kişi ismi.

9. ‘İzzet hünerde husrev’e mānend görmedük

10. Gerçi bu şehre ḥayli sūḥandan gelür gider

huşūşā:

1. **huşūşā:-ā**

Kaside 8

Mısra: 55

Özellikle.

55. Huşūşā ben gibi bir şa‘ir-i mażmūn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i dūş-ı hem-vārı

2. **huşûsa:****Kaside 16**

Mısra: 9

Özellikle.

9. Huşûsa Eşref-i 'âşık-firîbüm

10. Müsellem şîvekârîde Necîb'üm

2. **huşûsâ:****Kaside 16**

Mısra: 59

Özellikle.

59. Huşûsâ 'İzzet-i dil-haste her ân

60. Efendüm isterüm kim ola nālân

hutûr:1. **huṭûr:****Kaside 2**

Mısra: 50

(Hatıra) Gelme, (zihne, fikre) doğma.

49. İder 'ināyet ile ceybini hāzîne-i zer

50. Su'āl eylemeden hāṭır-ı faḳîre huṭûr

hutûr eyle:1. **huṭûr eyleyelüm:-y, -elüm****Kaside 10**

Mısra: 34

Aklına gelmek.

33. 'Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma'n ü Ca'fer

34. 'Acabā hāṭıra dirler mi huṭûr eyleyelüm

hūy-ı bed:1. **hūy-ı bed:****Gazel 22**

Mısra: 12

Kötü huy.

11. Bāzîçe-i tıflānesi hūn-rîzî-i 'uşşāk

12. Havfum küçücükden qopacak hūy-ı bed Aḥmed

huṣûr:

1. **h    :**

Kaside 10

Mısra: 24

G  n  l rahatlığı.

23. Ruk  a-i Şekve be-dest   h iderek i  leyerek

24. H  lim       r   idel  m b  r   h    r eyleyel  m

2. **h    :**

Kaside 10

Mısra: 44

G  n  l rahatlığı.

43. Anı h  kk m  sned-i devletde m    bbed k  lsun

44. Biz dağı s  ye-i   dl  nde h    r eyleyel  m

h    r vir:

1. **h    r virdi:-di**

Kaside 2

Mısra: 18

Huzur vermek, rahatlık vermek.

17. Hez  r za  file p  r p        t  b iken n  -g  h

18. T  b  b-i c  n gibi bir m  jde-bağ   virdi h    r

h    r-ı devlet:

1. **h    r-ı devlete:-e**

Kaside 2

Mısra: 74

Devletin i   rahatlığı.

73. Şikeste-beste eger bir g  zelcik   r   itsem

74. H    r-ı devlete olmaz mı ru    t u d  st  r

h  ccet-i m  mz  :

1. **h  ccet-i m  mz  :**

Kaside 5

Mısra: 26

  mzalı belge.

25. Ol z  ver-i ser-ma  fil-i Ő  r  -i nebev   kim

26. Her bir s  zi bir h  ccet-i m  mz   Ye      r  e

h  cre-i dil:

1. **hücre-i dilde:-de**

Gazel 41

Mısra: 11

Gönül hücresi II gönül evi.

11. Hücre-i dilde celīs-i gāmdan
12. Çekilün gayrı ibālar demidür

hücüm-ı şarşar:

1. **hücüm-ı şarşar:**

Kaside 6

Mısra: 87

Şiddetli rüzgarın saldırısı.

87. Şarşamaz peşşe-i nā-çizi hücüm-ı şarşar
88. Olsa ger takviye-baḥşā-yı za'ifān bir ān

hükkām:

1. **hükkām:**

Kaside 5

Mısra: 70

Hakimler.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i kavīm ola mevālī
70. Hükkām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr'e

hüküm:

1. **hükmi:-i**

Kaside 2

Mısra: 51

Hüküm, karar.

51. Vireydi kaṭ'-ı zebān-ı dürūğa hükmi cevāz
52. Şehādetin şaşırdı o demde şāhid-i zūr

2. **hükümüyle:-ü, -y, -le**

Kaside 8

Mısra: 20

Hüküm, karar.

19. Vezīr ibnü vezīr-i müşterī-tedbīr-i pūr-tevkīr
20. Ki hükümüyle 'adem-ābāda menfidür sitemkānı

hüküm it:

1. **hüküm ideli:-eli**

Gazel 25

Mısra: 1

Yönetmek, idare etmek.

1. Taht-ı cefâda hüküm ideli hurde-sâller
2. Bâzîçe oldu şundığımız 'arz-ı hâller

2. **hüküm itmede:-mede**

Kaside 5

Mısra: 42

Hakkında karar verilmek.

41. Yenbū'-ı hikem hâkim-i dānişver-i efham
42. Hüküm itmede çün kâdı-ı Beyzâ Yeñişehr'e

hüküm-i kitâb:

1. **hüküm-i kitâb:**

Gazel 144

Mısra: 12

Kitap buyruğu.

11. Ruḥ-ı haṭ-âveründen vâyedâr it müstmendânı
12. Zekât-ı hüsnüni eyle edâ hüküm-i kitâb üzre

hüküm-rân:

1. **hüküm-rân:**

Kaside 13

Mısra: 114

Hükümdarlar.

113. Tâ vezîrân-ı 'adâlet-güsterân
114. Manşib-ı 'âlemde ola hüküm-rân

hülâsa-i emel-i dil:

1. **hülâsa-i emel-i dil:**

Gazel 88

Mısra: 3

Gönlün isteğinin en kısısı.

3. Hülâsa-i emel-i dil olan 'arūs-ı vişâl
4. Henüz müstetir-i perde-i hafâ mı degül

hülyâ:

1. **hülyālar:-lar**

Kaside 13

Mısra: **60**

Gerçekleşmesi özlenerek zihinde kurulan ve insanı oyalayıp avutan hayal, tatlı kuruntu, tahayyül.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār

60. Böyle hülyālar ider encüm-şümār

hümā:

1. **hümā:**

Kaside 11

Mısra: **28**

Talih kuşu.

27. Sāye-i mekremeti farkımıza

28. Düşeli itdi hümā reşk bize

hümā-yı devlet:

1. **hümā-yı devleti:-i**

Kaside 9

Mısra: **81**

Talih kuşu.

81. Hümā-yı devleti ol dādkāruñ

82. Zılāl-efgende-i fark-ı ümemdür

hüner:

1. **hüner:**

Kaside 6

Mısra: **12**

Marifet, ustalık.

11. Sāha-i ma‘nide itdükde tek ü tāza şurū‘

12. Hüner erbābına teng oldı fezā-yı cavelān

2. **hüner:**

Kaside 8

Mısra: **54**

Hüner, bilgi.

53. Odur haqqā güher-senc-i ma‘ārif şāhib-i temyīz

54. Mu‘ayyendür hüner erbābınuñ nezdinde miqdārı

3. **hünerde:-de**

Gazel 39

Mısra: 9
Hüner, bilgi.

9. 'İzzet hünerde husrev'e mănend görmedük
10. Gerçi bu şehre hayli sühandan gelür gider

4. **hünerüm:-üm**

Gazel 135

Mısra: 11

Marifet, ustalık.

11. Ey kâş benüm de hünerüm olmasa yâhūd
12. Bir kaç sühan-âmüz bulunsa üdebādan

hünermend:

1. **hünermendi:-i**

Kaside 11

Mısra: 34

Hünerli.

33. İtdi şāyeste-i medh ü taḥsīn
34. Bir hünermendi 'ināyetle hemīn

2. **hünermendlerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 21

Mısra: 1

Hünerli.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
2. Şöhretüñ şaldı eḳālīm-i cihāna şūrı

hünerver-āšnā:

1. **hünerver-āšnā:**

Kaside 9

Mısra: 66

Beceriklilik dostu.

65. Maḳādirdān-ı erbāb-ı ma'ārif
66. Hünerver-āšnā ehl-i ḥikemdür

hürmet:

1. **hürmetle:-le**

Gazel 121

Mısra: 8

Saygı.

7. Ne kadar şîşe-i hâtırlarını itse şikest
8. Ramazânı yine hürmetle tutarlar rindân

hürmet-i âl-i Muhammedî:

1. hürmet-i âl-i Muhammedî:

Gazel 3

Mısra: 8

Hız. Muhammed'in soyuna saygı.

7. Ol pür-cefâlar âh neler itdiler bize
8. Bilmezler idi hürmet-i âl-i Muhammedî

Hüseyn Ağa:

1. Hüseyn Ağa'ya:-ya

Müfret 4

Mısra: 2

Hüseyn Ağa.

1. Şîvesi nâzı müsellemler hüsni gâyet bî-bedel
2. Görmedüm 'İzzet hüseyn Ağa'ya beñzer bir güzel

hüsni:

1. hüsni:-i

Müfret 4

Mısra: 1

Güzellik.

1. Şîvesi nâzı müsellemler hüsni gâyet bî-bedel
2. Görmedüm 'İzzet hüseyn Ağa'ya beñzer bir güzel

2. hüsni:-üñ, -e

Gazel 5

Mısra: 4

Güzellik.

3. Çık seyre levendâne şaluñ kaddüñi göster
4. Vir hüsni:-üñ ârâyış-i seyr-i temâşâ

3. hüsni:-üñ

Gazel 5

Mısra: 11

Güzellik.

11. Hayrânı fakat biz degilüz eyledi hüsni
12. Âyîneleri pest-i bedîdâr-ı temâşâ

4. **ḥüsn:**

Kaside 6

Mısra: **116**

Güzellik.

115. Sâlde ḥurde ḥiredde yine ammā ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr ḥüsn ü melâḥatde civân

5. **ḥüsnüne:-ü, -n, -e**

Tahmis 6

Mısra: **18**

Güzellik.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr

18. Ḥüsnüne ḥayrân olup eyler o da âh u zâr

6. **ḥüsnî:-i**

Kaside 10

Mısra: **13**

Güzellik.

13. Görelüm ḥüsnî kimüñ tām kimüñ nâkışdur

14. Heme sencîde-i mîzân-ı şu'ûr eyleyelüm

7. **ḥüsnü:-ü**

Kaside 13

Mısra: **38**

Güzellik.

37. Nev-resîde bir Yeñişehrî güzel

38. Ḥüsnü de ammā efendüm bî-bedel

8. **ḥüsnüne:-ü, -n, -e**

Kaside 13

Mısra: **50**

Güzellik.

49. Âh 'izârında o zülf-i müşg-bâr

50. Kıl kadar ḥüsnüne kondurmaz gubâr

9. **ḥüsn:**

Gazel 14

Mısra: **3**

Güzellik.

3. Bu cemâl ü bu ḥüsn ü behcetle

4. Sevmeyen var mıdır o dil-cûyı

10. **ḥüsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 45

Mısra: 10

Güzellik.

9. İltifāt itmez gedālar kılsa da āh u fiğān

10. Ol şeh-i evreng-i naḥvet ḥüsnüne mağrūrdur

11. **ḥüsnüñle:-üñ, -le**

Gazel 64

Mısra: 2

Güzellik.

1. Ey māh-ı ruḥı pertev-i māhiyyet-i elmās

2. Ḥüsnüñle füzūn şa‘şa‘a-i behcet-i elmās

12. **ḥüsni:-i**

Gazel 71

Mısra: 13

Güzellik.

13. Böyle kalursa eger behcet ü ḥüsni ‘İzzet

14. ‘Aķıbet eyleyecekdür bizi şeydā ḥāfız

13. **ḥüsni:-i**

Gazel 85

Mısra: 9

Güzellik.

9. Almağa pençe-i teşḥīre tezerv ü ḥüsni

10. Şaldır ey şāhid-i şeh-bāz-nazar şīvelerüñ

ḥüsn ü ān:

1. **ḥüsn ü ān:**

Gazel 35

Mısra: 8

Güzellik ve cazibe.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm

8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḥüsn ü ān mıdur

ḥüsn-i cihān-süz:

1. **ḥüsn-i cihān-sūzuña:-uñ, -a**

Gazel 64

Mısra: 9

Dünyayı yakan güzellik II (Sevgilinin) dünyayı yakan güzelliği.

9. Ser-tā-be-kaḍem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā
 10. Bir başka nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

ḥüsn-i dil-sūz-ı ruh-ı mähveşān:

1. ḥüsn-i dil-sūz-ı ruh-ı mähveşān:

Gazel 40

Mısra: 2

Ay gibi yanağın gönül yakan güzelliği.

1. Ne ḥaṭ u ḥāl ne gīsū-yı perīşān ister
 2. Ḥüsn-i dil-sūz-ı ruh-ı mähveşān ān ister

ḥüsn-i edā:

1. ḥüsn-i edāñı:-ñ, -ı

Kaside 6

Mısra: 6

Cilvenin güzelliği.

5. Rāstdur bu sūḥanum rāst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn
 6. Görse taḥsīn ider ḥüsn-i edāñı ḥassān

ḥüsn-i ḥudā-dād:

1. ḥüsn-i ḥudā-dādıñı:-ıñ, -ı

Gazel 123 Mısra: 4

Allah vergisi olan güzellik.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
 4. Eylemiş ḥüsn-i ḥudā-dādıñı ḳat ḳat taḥsīn

ḥüsn-i hulk:

1. ḥüsn-i ḥulḳuñ:-uñ

Kaside 13

Mısra: 21

Yaradılış, huy ve ahlak güzelliği.

21. Ḥüsn-i ḥulḳuñ ḥalkı ḥoşnūd eyledi
 22. Ḥaḳḳ seni memdūh u maḥmūd eyledi

ḥüsn-i nümāyiş:

1. ḥüsn-i nümāyişde:-de

Kaside 6

Mısra: 28

Görünüş güzelliği.

27. Cīmler halka-i gīsū-yı nigār-ı ma'nī
 28. Hāları hūsn-i nümāyişde mişāl-i hūrān

hūsn-i yār:

1. hūsn-i yāre:

Gazel 138

Mısra: 4

Sevgilinin güzelliği.

3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
 4. Haṭ gelüp oldu mu'arız hūsn-i yāre rū-be-rū

hūsnī-i nükte-perver:

1. hūsnī-i nükte-perveri:-i

Kaside 18

Mısra: 9

Nükteli söz söyleyen güzel.

9. Hūsnī-i nükte-perveri mağfūr ide Hudā
 10. Yād itmeli yegāne-i 'ahd-i karībdır

hūsrev-i şeb-dīz-süvār-ı ma'nī:

1. hūsrev-i şeb-dīz-süvār-ı ma'nī:

Kaside 7

Mısra: 83

Anlamın karayağız atına binen padişah.

83. Benüm ol hūsrev-i Şeb-dīz-süvār-ı ma'nī
 84. Lafz-ı şīrīnimūñ āvāresidür şā'irler

hüveydā:

1. hüveydā:

Kaside 5

Mısra: 34

Belli, apaçık, âşikâr, zâhir.

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zâhir
 34. Mazmūnı olur şimdi hüveydā Yeñişehr'e

2. hüveydā:

Gazel 22

Mısra: 13

Belli, besbelli, açık, apaçık, âşikâr.

13. 'İzzet' de hevā-yı kaddūñ olduğda hüveydā
 14. Şavruıldı göğē hırmen-i hūş u hıred Aḥmed

3. hüveydādur:-dur

Gazel 23

Mısra: 17

Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.

2. 11. 'I/ I

irāğ eyle:

1. irāğ eylemedüñ:-me, -dün

Gazel 145

Mısra: 6

Uzak etmek, uzaklaştırmak.

5. Şām u seher hem-nişîn saña rakīb-i la'īn

6. Anı yanıñdan irāğ eylemedüñ āh āh

ışgā eyle:

1. ışgā eylemez:-mez

Gazel 82

Mısra: 14

Bir sözü dinleyip kabul etmek.

13. İsterüm hālūmi 'arz itmege 'İzzet ammā

14. Korkarum eylemez ışgā küçücükdür küçücük

'ıkd-ı cevāhir:

1. 'ıkd-ı cevāhir:

Kaside 5

Mısra: 55

Cevherler dizisi II cevher değerinde sözler.

55. Bundan girü 'arz idecegüm 'ıkd-ı cevāhir

56. Hayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr'e

'ıkd-ı Pervîn:

1. 'ıkd-ı Pervîn:

Kaside 11

Mısra: 8

Ülker yıldızının dizisi.

7. Ne suhan gevher-i deryā-yı hüner

8. 'ıkd-ı Pervîn aña şad reşk eyler

'itrnāk:

1. 'itrnāk:

Gazel 127

Mısra: 5

Güzel ve hoş kokulu.

5. Kişver-i Tātār u Çīn' i 'ıtnāk eyler şabā
6. Şāne-bend-i tār-ı zülf-i müşg-bīz olduğça sen

ıtnāb:**1. ıtnābı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 67

Sözü uzatma, gereksiz ayrıntıya boğma.

67. 'İzzet yeter ıtnābı қо hengām-ı du'ādur

68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr'e

ıtnāb ol:**1. ıtnāb olmak:-mak****Kaside 4**

Mısra: 52

Sözü uzatmak.

51. 'İzzetā şekveyi қо eyle du'āya ağāz

52. Ne revā bā 'iś-i taşdı'-i ser olmak ıtnāb

'ıyd:**1. 'ıyddur:-dur****Gazel 9**

Mısra: 1

Bayram II büyük sevinç.

1. 'İyddur ey nārven-қad gey münāsibdür saña

2. Portakālī-cübbe leymūnī hātāyīden қabā

2. 'ıyd:**Gazel 9**

Mısra: 12

Bayram.

11. İşte biz böyle teğāfūl itme қoc-başuñ içün

12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hīç yok mı bir қurbān baña

3. 'ıyddur:-dur**Gazel 137**

Mısra: 5

Bayram II büyük mutluluk.

5. 'İyddur işte gelen bûseye âmâdelerüz
6. Kaçma kurbânıñ olam ğamze-i fettânuñ içün

'ıydgeh:

1. 'ıydgehde:-de
Gazel 54
Mısra: 12
Bayram yeri.

11. Semâ'-ı nâzını ol Mevlevî-i şîvegerüñ
12. Bu 'ıydgehde döner de dolâbdan aluruz

'ıyd-ı udhiye:

1. 'ıyd-ı udhiye:
Kaside 10
Mısra: 11
Kurban bayramı.

11. 'İyd-ı udhiye degül mahşer-i hûbândur bu
12. Gel temâşâgehe bir kerre 'ubûr eyleyelüm

2. 'ıyd-ı udhiyede:-de
Kaside 10
Mısra: 10
Kurban bayramı.

9. Bıkr-i mazmûnı idüp nâmzed-i şıhr-ı beyân
10. 'İyd-ı udhiyede bir sūr-ı sūrūr eyleyelüm

ıztırâb vir:

1. ıztırâb virür:-ür
Gazel 8
Mısra: 4
Acı çektirmek.

3. Şebâne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammâ
4. Pek ıztırâb virür şubh-dem humâr baña

ıztırâb it:

1. ıztırâb itmez:-mez
Kaside 7
Mısra: 51
Acı çektirmek.

51. İztırāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb
 52. Kūh u temkīn ü vaķārı aña şalsa lenger

ıztırāb-ı cāngāh: 1. ıztırāb-ı cāngāhın:-ın

Kaside 2

Mısra: 19

Can azaltıcı sıkıntı.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
 20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

2. 12. ‘ İ/İ̄

ibā:

1. ibālar:-lar

Gazel 41

Mısra: 12

Nefret etmek, tiksirmek, iğrenmek.

11. Hücre-i dilde celīs-i ğamdan
 12. Çekilün ğayrı ibālar demidür

ibāhe-i maḥzūr:

1. ibāhe-i maḥzūr:

Kaside 2

Mısra: 90

Haramı serbest kılma.

89. Hudā ‘alīm ki ben ḥod-sitālīk itmez idim
 90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maḥzūr

ibda eyle:

1. ibda eylemiş:-miş

Kaside 11

Mısra: 20

Yeni ve güzel bir şeyi ilk defa meydana getirmek.

19. Eylemiş zāt-ı güzīninde ḥudā
 20. Nice evşāf-ı ḥamīde ibda

ibkā it:

1. ibkā itsün:-sün

Kaside 7

Mısra: 93

Sürekli ve daim kılmak.

93. Bezm-i devletde ħudā zātuñı itsün ibķā
 94. İrmesün āyīne-i ħātıruña jeng-i keder

ibn:

1. **ibnü:-ü**

Kaside 6

Mısra: 63

Oğul.

63. O vezīr [i]bnü vezīr a'ni Velī Paşa kim
 64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarĥ-ı gerdan

2. **ibnü:-ü**

Kaside 8

Mısra: 19

Oğul.

19. Vezīr ibnü vezīr-i müşterī-tedbīr-i pūr-tevkīr
 20. Ki ħükmüyle 'adem-ābāda menfidür sitemkārı

2. **ibnü:-ü**

Kaside 9

Mısra: 76

Oğul.

75. O düstūr-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil
 76. Vezīr ibnü vezīr-i Cem-ĥademdür
ibn-i düstūr-ı Ferīdün-ferr ü Dārā-ĥaşmet:

1. **ibn-i düstūr-ı Ferīdün-ferr ü Dārā-ĥaşmet:**

Kaside 7

Mısra: 35

Heybetli Dara ve ĥücum eden Feridun'un oğullarının üslubu.

35. İbn-i düstūr-ı Ferīdün-ferr ü Dārā-ĥaşmet
 36. Necl-i pāk-i Velī Paşa-yı Sikender-çāker

ibrāz it:

1. **ibrāz idelüm:-elüm**

Gazel 146

Mısra: 4

Ortaya koymak, göstermek.

3. O da meydān-ı belāgatda mübārız görsün
 4. Ķuvvet-i ĥab'umuz ibrāz idelüm eş'āra

ibtidā:

1. ibtidā:**Gazel 131**

Mısra: 5

Önceleri, ilk başta, evvelâ, en evvel.

5. Şebnemāsâ ibtidâ 'aşık ser-â-pâ dîde ol

6. Şoñra hayretle o gül-ruhsâra bak Allâh için

ibtidâ al:**1. ibtidâ almış:-mı****Kaside 2**

Mısra: 81

Başlamak.

81. Fetîl-i 'aşkı meger almış ibtidâ şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydâ ne tır bilür ne otur

i'câz:**1. i'câza:-a****Kaside 8**

Mısra: 33

Aciz bırakma.

33. İrerdi hatve-i ednâda şahñ-ı hüdâ i'câza

34. Yarı yolda bırakup şâ'irân-ı sihr-âşârı

i'câz-ı Mesîhâ:**1. i'câz-ı Mesîhâ'yı:-y, -ı****Gazel 75**

Mısra: 13

Mesih'in mucizevi sözleri.

13. Sihr-i Hârût ile i'câz-ı Mesîhâ'yı alup

14. Eşer-i 'İzzet-i nālâna kodı şîve-i hakk

iclâl:**1. iclâl:****Kaside 5**

Mısra: 64

Büyüklik, ululuk, azamet, kudret.

63. El-minnetü li'llâh ki sen şimdi efendüm

64. İclâl ile olduñ şeref-efzâ Yeñişehr'e

2. iclāl:**Gazel 23**

Mısra: 19

Büyüklik, ululuk, azamet, kudret.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür

icmāl:**1. icmāl:****Gazel 32**

Mısra: 3

Kısaltma, özetleme.

3. Nokta-i hālinde icmāl idi ammā şimdi hāt

4. Nüşa-i hüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

icrā it:**1. icrā ider:-er****Kaside 5**

Mısra: 22

Yapmak, uygulamak.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil ki hemīşe

22. Ahkāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr’e

ictimā‘-ı mūr:**1. ictimā‘-ı mūrdur:-dur****Gazel 45**

Mısra: 12

Karınca toplantısı.

11. Gird-i la‘linde görenler hāt-ı nev-peydāsını

12. Zann iderler sükker üzre ictimā‘-ı mūrdur

ictināb:**1. ictināb:****Gazel 144**

Mısra: 8

Kaçınmak, uzak durmak.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi’llāh

8. O şūh āgyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

ictināb eyle:

1. ictināb eylerse:-r, -se

Gazel 148

Mısra: 1

Kaçınmak, uzak durmak, sakınmak.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de
2. Geçmem ol zālinden āgāz-ı 'itāb eylerse de

ictinā-yı hayāl:

1. ictinā-yı hayāl:

Gazel 91

Mısra: 16

Hayalin meyvesi.

15. Hādīka-i hünerüñ nahl-ı nev-resīdesidür
16. Nihāl-i kilik-i terümden kıl ictinā-yı hayāl

ic:

1. içinde:-i, -n, -de

Kaside 8

Mısra: 61

Arasında.

61. Getürmiş kimdür emsālüm içinde rişte-i nazma
62. Benüm gibi bu güne lü'lü'-i şehvār-ı güftārı

2. içmez:-mez

Gazel 26

Mısra: 15

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur
16. Tābībüm gel devā kıl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

3. içer:-er

Gazel 92

Mısra: 2

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

1. Künc-i firḫat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel
2. Kāse kāse zehr içer dil cām-ı 'işretten bedel

4. içinde:-i, -n, -de

Gazel 112

Mısra: 5

İç, ara.

5. Hār hār-ı ye's içinde almışumdur mutarib
6. Hi teselli-i der n-ı p r-mel lum yok ben m

iinde:

1. iinde:

Kaside 2

Mısra: **93**

İinde.

93. Nik t-ı fikr-i da k m ay l iinde ay l
94. Ed -yı şi'r-i la f m dile fez -yı şu' r

2. iinde:

Kaside 13

Mısra: **100**

Arasında.

99. Bende ni eyle efend m ser-fir z
100. Bulsun em s li iinde imtiy z

3. iinde:

Gazel 22

Mısra: **8**

Arasında.

7. Bir g lb n-i n zu n yine dil b lb lid r kim
8. G l-rular iinde a ılur l le-ad Amed

ire:

1. ire:

Terkib-bend 1

Mısra: **54**

İinde.

53. Ben b lb l m emende nev  itmek ister m
54. Ben g l-bedenler ire şaf  itmek ister m

2. ire:

Kaside 3

Mısra: **34**

İinde.

33. T b-ı teb  katumı kesdi efend m yosa
34. Z r-ı endişemi nazm ire iderd m izh r

3. ire:

Tahmis 6

Mısra: 17
İçinde.

17. ‘Aksini var ise mir’ât içre gördi âşikâr
18. Hüsnüne hayrân olup eyler o da âh u zâr

4. içresin:-sin
Tahmis 6
Mısra: 27
İçinde.

27. Nev-resân içresin alduñ yine meydânı bu gün
28. ‘İzzet’ üñ eski kuluñdur şād kıl ânı bu gün

5. içre:
Kaside 8
Mısra: 60
İçinde.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlû efendüm yok
60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

6. içre:
Kaside 13
Mısra: 13
İçine.

13. Zülmden nâ-bûd dehr içre nişân
14. Gamze-i dil-berde kalmışdur hemân

7. içre:
Kaside 13
Mısra: 43
İçinde.

43. Gülşen içre kıdd çeküp itse hırâm
44. Servler şaf şaf hemân eyler kıyâm

8. içre:
Kaside 13
Mısra: 70
İçinde.

69. Var mı sende mîrzâlıkdan eşer
70. Kîseñ içre bulunur mı sîm ü zer

9. içre:
Kaside 16

Mısra: 16
İçinde, arasında.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin
16. Güzeller içre şūḥ-ı bī-bedelsin

10. içre:
Kaside 16
Mısra: 28
İçinde, arasında.

27. Egerçi ben de bir şūḥ-ı cihānum
28. Cihān içre müşārün bi'l-benānum

11. içre:
Kaside 16
Mısra: 65
İçinde.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed
66. Çü sensin cümle ḥūbāna ser-āmed

12. içre:
Gazel 33
Mısra: 2
İçinde.

1. Lebūñ vakt-i ḡaḏabda nūş-ḥand olmak ne mümkindür
2. Leb-ā-leb ḥokḳa-i zehr içre ḳand olmak ne mümkindür

13. içre:
Gazel 50
Mısra: 5
İçinde.

5. Tıfl iken fenn-i füsūn içre bir üstād oldu
6. Sebaḳ-ı işveyi bilsem o perī kimden okur

14. içre:
Gazel 55
Mısra: 6
İçinde.

5. Tūtī-i güft ü gūsını lāl it perīlerin
6. Āyīne içre 'aksūñi göster ḥamūş-ı nāz

15. içre:
Gazel 60

Mısra: 8
İçinde, dahilinde.

7. Mescidde egerçi muḳtedāyuz
8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

16. içre:
Gazel 98
Mısra: 9
İçinde.

9. Nūḳūd-ı şabrını şarf itdi sūḳ-ı ‘aşḳ içre
10. Metā‘-ı derde ḥarīdār olan göñülcegizüm

17. içre:
Gazel 106
Mısra: 9
İçinde.

9. N’ola ‘İzzet yem-i eşḳ içre ta ‘ayyüş itsem
10. Güher-i ‘aşḳ-ı girān-māye-i yāre şadefüm

içün:

1. içün:
Terkib-bend 1
Mısra: 28
Uğruna, yoluna.

27. Vāreste-i sitemgeri-i rūzgār idüm
28. Ol gül içün terennüm ider bir hezār idüm

2. içün:
Gazel 2
Mısra: 1
Uğruna, hatırına.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

3. içün:
Gazel 2
Mısra: 13
Uğruna, yoluna.

13. Bir ıfl-ı Mevlevī içün ‘İzzet dönüp tırur
14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

4. için:

Tahmis 2

Mısra: 13

Amacıyla, maksadıyla.

13. Bu sözi tefhîm için dâ'im saña tekrâr ider

14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ kôrkarum âzâr ider

5. için:

Kaside 2

Mısra: 53

Amacıyla, maksadıyla.

53. İdeydi ülfet-i ecnâs için eger fermân

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥûş u tuiyûr

6. için:

Gazel 9

Mısra: 11

Amacıyla, maksadıyla.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ için

12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbân baña

7. için:

Gazel 12

Mısra: 3

Uğruna, yoluna.

3. Sâkiyâ başuñ için la'l-i nemek-pâşuñ için

4. Eyle inşâf bizi mest ü ḥarâb itdüñ heb

8. için:

Kaside 18

Mısra: 12

İçin, ...den dolayı.

11. Hem maḥlaşumdur 'İzzet-i âşüfte rûzgâr

12. Anuñ için benüm gibi bir nâ-şekîbdür

9. için:

Gazel 25

Mısra: 6

için

5. Biz ter-zebân-ı münkabet -i sâde rûlaruz

6. Meşķ itmedük ḥaṭ-âver için kıl ü kâller

10. için:

Gazel 50

Mısra: 10

...e göre.

9. 'İzzetā pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr

10. Tûti-i tab'-ı şekker-hâyuñ için nâ-mağdûr

11. için:

Gazel 57

Mısra: 13

Amacıyla, maksadıyla.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için

14. Ğarğ-ı baħr-iâ hacletüz şerm ile âb altundayuz

12. için:

Gazel 60

Mısra: 17

Amacıyla, maksadıyla.

17. 'Arz itmek için Necîb'e 'İzzet

18. Hem-vâre ğazel-serâlaruz biz

13. için:

Gazel 72

Mısra: 7

"Amacıyla, maksadıyla" anlamlarında edat.

7. Yâr döndükçe niyâz ehlini döndürmek için

8. Meşķ ider hânķah-ı nâzda hem-vâre semâ'

14. için:

Gazel 76

Mısra: 9

Uğruna, yoluna.

9. 'İzzet'ün hâmesi vaşf-ı leb-i şîrînüñ için

10. Dâ'imâ itmede tûṭi gibi şükr-i hâlîķ

15. için:

Gazel 115

Mısra: 14

-e ayrılmış, -e özgü, -e has, -e mahsus.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

16. için:

Gazel 126

Mısra: 1
Uğruna, hatırına.

1. Dil-berā ğamze-i ‘ayyāşuñ için
2. Beni öldürme güzel başuñ için

17. için:
Gazel 126
Mısra: 4
Uğruna.

3. Bülbulāsā iderüm nāle vü zār
4. Gül-i ruhsār-ı ‘araķ-paşuñ için

18. için:
Gazel 126
Mısra: 6
Uğruna.

5. Hañçer-i cevri amān çekme baña
6. O kemān gibi olan kaşuñ için

19. için:
Gazel 126
Mısra: 8
Hatırına.

7. Turma ey dīde-i ter ķan ağla
8. Yār acır belki akan yaşuñ için

20. için:
Gazel 126
Mısra: 10
Uğruna.

9. Ben de ‘İzzet gibi bir haste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ için

21. için:
Gazel 135
Mısra: 6
Amacıyla, maksadıyla.

5. Yā Rab bu Yeñişehr-i dil-ārāda nedendür
6. Ünsiyet için kimse bulunmaz ‘urefādan

22. için:
Gazel 137

Mısra: 1
Uğruna, hatırına.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara dūş oldu siyeh-ḥālūñ için

23. için:

Gazel 137

Mısra: 2
Uğruna, hatırına.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için
2. Dilse sevdālara dūş oldu siyeh-ḥālūñ için

24. için:

Gazel 137

Mısra: 4
Uğruna, hatırına.

3. Çıkar āşüftelerüñ başdan eyā serv-i ḥırām
4. Şāhidāne başuñ şardıḡuñ ol şāluñ için

25. için:

Gazel 137

Mısra: 6
Uğruna, hatırına.

5. ‘İyddur işte gelen buseye āmādelerüz
6. kaçma kurbānuñ olam ḡamze-i fettānuñ için

26. için:

Gazel 137

Mısra: 8
Uğruna, hatırına.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
8. Hep güzeller kıla ḡayretde o ef‘ālūñ için

27. için:

Gazel 137

Mısra: 10
Adına.

9. Gördiḡuñ dil-bere üftāde olursın ‘İzzet
10. Neylesem āh senüñ şu dil-i meyyālūñ için

28. için:

Gazel 140

Mısra: 5
Amacıyla, maksadıyla.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr için
 6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

29. için:

Gazel 147

Mısra: 11

Amacıyla, maksadıyla.

11. Teşhîr için rezâlet ile şehri gezdirüp
 12. Bindirdiler rakîb-i harî gör har üstüne

it:

1. idüp:-üþ

Kaside 1

Mısra: 1

Yapmak, etmek.

1. Pür idüp sâmi‘a-i dehri şadâ-yı nuşret
 2. Çıkdı tâ küngüre-i ‘arşa nidâ-yı nuşret

2. idemez:-e, -mez

Kaside 1

Mısra: 60

Yapmak, etmek.

59. Degme bir şâire maqdûr degildür medhûñ
 60. İdemez vaşfuñı her nâţıka-zây-ı nuşret

3. ider:-er

Kaside 1

Mısra: 62

Dilemek, istemek.

61. Medh-i zâtuñda gürûh-ı şu‘arâ ‘âciz olup
 62. Birbirinden hep ider şimdi ricâ-yı nuşret

4. ide:-e

Kaside 2

Mısra: 22

Yapmak, etmek.

21. Bu vakt o vakt-i ferahdur ki cümle gam-zedegân
 22. Kemâl-ı şevk-i neşât ile şad olup ide sūr

5. ider:-er

Kaside 2

Mısra: 49

Etmek, yapmak.

49. İder 'ināyet ile ceybini hāzīne-i zer

50. Su'āl eylemeden hātır-ı fakīre hūtūr

6. ider:-er

Kaside 3

Mısra: 18

Yapmak, etmek.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūg-ı 'adli

18. Zūlmet-ābād-ı eḳālīmī ider pūr envār

7. ider:-er

Kaside 4

Mısra: 25

Etmek, eylemek.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider

26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

8. ider:-er

Gazel 5

Mısra: 10

Yapmak, etmek.

9. 'Āşık-larını bezmde ey şem'-i şeb-efrūz

10. Pervāne ider şu'le-i dīdār-ı temāşā

9. iderse:-er, -se

Kaside 6

Mısra: 124

Yapmak, etmek.

123. Ben ne nā-çīzüm idem anlara şāyeste šenā

124. Yine iderse ider Lūtfī-i sencīde-beyān

10. iderler:-er, -ler

Kaside 6

Mısra: 128

Etmek, eylemek.

127. Nazm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varaḳ-ı şī'rimi meclisde iderler gerdān

17. **idüp:-üip**

Kaside 13

Mısra: **64**

Yapmak, etmek.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-mihrbān

64. Çīn idüp ebrūsunu didi ‘ayān

18. **ideler:-e, -ler**

Kaside 16

Mısra: **50**

Yapmak, etmek.

49. Mücerred kendi bulsun iştihārı

50. İdeler aña tenhā i‘tibārī

19. **ider:-er**

Kaside 17

Mısra: **22**

Yapmak, etmek.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu‘me-i tīg-i tedmīr

20. **idelü:-elü**

Gazel 18

Mısra: **7**

Etmek, eylemek.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ƙalbi lebrīz idelü

8. Bezm-i endīšemden itdi fikr-i şem‘i ƙard ruĥ

21. **idelüm:-elü, -m**

Kaside 18

Mısra: **19**

Etmek, eylemek.

19. ‘İzzet du‘ā-yı devletini idelüm müdām

20. Maĥbūl ider du‘āmızı Mevlā Mucīb’dür

22. **iderse:-er, -se**

Gazel 23

Mısra: **11**

Etmek.

11. Degül şāyeste dest-āvīz iderse zūlf-i cānāna

12. Dil-i şad-çāk-ı ‘āşık şāne-i gīsū-yı ĥayretdür

23. **iderse:-er, -se****G221azel 28**Mısra: **1***Etmek, eylemek.*

1. İderse va‘d-i vişāl eyleyüp külāh döner
2. O Mevlevî-beçe tırmaz sözünde āh döner

24. **iderler:-er, -ler****Gazel 46**Mısra: **8***Etmek, yapmak.*

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi
8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

25. **ider:-er****Gazel 50**Mısra: **1***Etmek, yapnak.*

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr
2. Kilk-i müyīni gerekdür müje-i dīde-i mūr

26. **idüp:-üp****Gazel 56**Mısra: **11***Etmek, eylemek.*

11. Hıl‘at-ı fahrı idüp zāhid-i ḥar zīver-i düş
12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

27. **ider:-er****Gazel 64**Mısra: **18***Etmek, yapmak.*

17. Kadr-i sūḥanum cevheriyān-ı hūner añlar
18. ‘İzzet yine erbābı ider raġbet-i elmās

28. **ider:-er****Gazel 87**Mısra: **11***Etmek, eylemek.*

11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri
12. Pinhān olup kemīngeh-i zūlf-i siyehde ḥāl

29. **ider:-er**

Gazel 89

Mısra: 11

Etmek, yapmak.

11. Çeşm-âşnâ-yı sūzen-i müjgān-ı nāz ider

12. Ser-rişte-i füsūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

30. **ideyor:-e, -yor**

Gazel 89

Mısra: 13

Yapmak, etmek.

13. Āvāre-i cūnūn ideyor ‘İzzetā gibi

14. Dānā-yı zū-fūnūnumu bir tıfl-ı hürde-sāl

31. **idicek:-icek**

Gazel 94

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

9. ‘İzzet o gül-endām idicek ‘azm-ı çemenzār

10. Bāl ü perūñ efgende bir āh eyledi bülbul

32. **ider:-er**

Gazel 96

Mısra: 25

Etmek, yapmak.

25. Mesnevisinden ider ‘ārif olan

26. Ahz-ı esrār-ı ‘ulūm-ı ‘ālem

34. **idelüm:-elüm**

Gazel 146

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

1. Yine demdür ki ser-āgāz idelüm eş‘āra

2. Der-i endişemüzi bāz idelüm eş‘āra

35. **ider:-er**

Gazel 149

Mısra: 7

Yapmak, etmek.

7. Zencīr ider miyüz bu kadar kıl ü kālı biz

8. Kāküller el uzatmasa gāhice dūşına

36. **idelüm:-e, -lû, -m**

Gazel 156

Mısra: **14**

Etmek, eylemek.

13. Kilk-i Mânî-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de

14. Reşk-i Erjeng idelüm şafha-i âşârumızı

37. **ide:-e**

Gazel 10

Mısra: **6**

Etmek, eylemek.

5. Geh şimâha çalınıp velvele-i şavt-ı hezâr

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafâ

38. **idince:-ince**

Gazel 86

Mısra: **8**

Edince, yapınca.

7. Olur günûde-i mehd-i füsûn tıfl-ı sühan

8. İdince dâyeveş âğâze-i fesâne gazel

39. **idüp:-üp**

Kaside 6

Mısra: **141**

Etmek, yapmak.

141. Geh sitâyişler idüp gâh du'alar eyler

142. Şaded-i luţfdadur iş bu fakîre her ân

40. **idüp:-üp**

Gazel 42

Mısra: **7**

Etmek, yapmak.

7. Hiffet idüp gelürse de zâhid yok aña yer

8. Bezm-i neşât-ı bâdeye şiklet şığışmıyor

41. **idüp: -üp**

Gazel 108

Mısra: **4**

Etmek, yapmak.

3. Lağzîde-ka-dem rāh-ı taḥayyürde giderken

4. Nāzûklük idüp tutdı elim yâr tutuşdım

42. **idüp: -üp**

Gazel 120

Mısra: 16

Etmek, yapmak.

15. Hārām olsun baña ‘irfān eger duht-ı rezi zāhid

16. İdüp ağyardan mestür şaymazsa helālinden

43. **idüp: -üp**

Gazel 147

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

9. Kānd-i mükerrer-i lebūni nuql idüp hemān

10. Meclisde sākī sāgarı sür sāgar üstüne

44. **idüp: -üp**

Gazel 156

Mısra: 8

Etmek, yapmak.

7. Deyr-i ‘aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemūñ

8. Tār-ı zūlfünden idüp rişte-i zūnnārumızı

idegör:

1. **idegör:**

Kaside 1

Mısra: 72

Yapıvermek.

71. Ref‘ idüp destūñi sen bārgēh-i Mevlā’ya

72. İdegör şıdk-ı tavıyyetle du‘ā-yı nuşret

2. **idegör:**

Gazel 96

Mısra: 12

Yapıvermek.

11. Yetiş ey sākī-i gül-çehre meded

12. İdegör def‘-i humūm-ı ‘ālem

idelden:

1. **idelden:**

Kaside 9

Mısra: 19

Yaptığından beri.

19. İdelden hancerin süsen keşide
20. Melâz-ı ceyş-i dey hışn-ı 'ademdür

iden:

1. **iden:**

Kaside 7

Mısra: 66

...eden anlamında sıfat fiil.

65. Ma'den-i mekremetâ hâtem-i tayy-menkabetâ

66. Ey kef-i cûdı iden dâmenimüz maḥzen-i zer

2. **iden:**

Gazel 33

Mısra: 3

...eden (kişi) anlamında sıfat fiil.

3. Ser-i gîsû-yı hûruñ vaşfını zencîr iden vâ'iz
4. Dil-i divâne ol zencîre bend olmak ne mümkindür

3. **iden:**

Gazel 34

Mısra: 2

...eden (kişi) anlamında sıfat fiil.

1. Sipâh-ı ḥaṭṭ-ı nev-i dil-rübâ yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esîr-i belâ yeñiçeridür

4. **iden:**

Gazel 43

Mısra: 8

...eden (şey) anlamında sıfat fiil.

7. Bâğa ol kâmet-i bālâ ile 'azm itdükçe
8. Servi pâ-der-gil iden şîve-i reftâruñdur

5. **iden:**

Gazel 44

Mısra: 4

...eden (şey) anlamında sıfat fiil.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yâ
4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-ḥâledârıdur

idi:

1. **idi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārık kalmar idi tarab-hānemüz bizüm

2. idi:

Kaside 2

Mısra: 13

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı

14. Şükür ki oldı şeker-rîz lutf-ı Rabb-ı Şekür

3. idim:-m

Kaside 2

Mısra: 89

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

89. Hudā ‘alīm ki ben hod-sitālîk itmez idim

90. Zārûret eylemeseydi ibāhe-i mahzûr

4. idi:

Gazel 3

Mısra: 8

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

7. Ol pür-cefâlar âh neler itdiler bize

8. Bilmezler idi hürmet-i âl-i Muḥammedî

5. idi:

Kaside 3

Mısra: 8

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

7. Dest-gîr-i şu ‘arâ olmasa her dem hāme

8. Nice olurlar idi şafḥa-nigār-ı eş ‘ār

6. idi:

Kaside 5

Mısra: 12

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhûrdur ancak

12. Lâzım idi bir şem ‘-i dil-ārā Yeñişehr’e

7. idi:

Kaside 5

Mısra: 49

İdi, ek fūlin görülen geçmiş zaman çekimi.

49. Çokdan rakam-ı menkabetüñ naşş idi dilde

50. Maşşudum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr’e dipnotta

8. idi:

Kaside 6

Mısra: 74

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i hıfzı

74. Bir dağı olmaz idi pā-zede-i bād-ı hazān

9. idi:

Kaside 6

Mısra: 78

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

77. Bezm-i mīnūveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişīn-i Rıdvān

10. idi:

Kaside 6

Mısra: 81

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

81. 'Ankebūt eyler idi terk-i ta'addī-i zübāb

82. Kılsa terfih-i gürūh-ı haşerāta fermān

11. idi:

Kaside 6

Mısra: 136

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

135. Ben aña hāl-i şabāvetden iderdüm taklīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfān

12. idi:

Kaside 6

Mısra: 138

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

137. Komadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şüh-meşrebligümi ister idi çün rindān

13. idi:

Kaside 7

Mısra: 51

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

51. İzırāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb

52. Kūh u temkīn ü vaqārı aña şalsa lenger

14. **idi:****Gazel 12**

Mısra: 6

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Mevc ururdı gice meclisde neşât ü şādī

6. Pür-mey-i nağme idi kâse-i tanbūr-ı tarab

15. **idi:****Gazel 32**

Mısra: 3

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

3. Nokta-i hālinde icmāl idi ammā şimdi haṭ

4. Nüşa-i hüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

16. **idim:-m****Gazel 42**

Mısra: 9

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaşf neyleyem

10. Tolmuş gelūma sürme-i hayret şığışmıyor

17. **idi:****Gazel 64**

Mısra: 3

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

3. İrâş-ı neşât itmez idi eşküm o yāre

4. Tefrîḥ-i fu'ād olmazsa ḥāşiyet-i elmās

18. **idi:****Gazel 96**

Mısra: 5

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Lāne-sāz olmasa gāyet hoş idi

6. Bām-ı ikbālde büm-ı 'ālem

19. **idi:****Gazel 97**

Mısra: 5

İdi, ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Ol vefālī yāre idi meyl-i ḥatırum

6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre ugradum

20. **idi:****Gazel 100**

Mısra: 7

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

7. Gülşende ne ‘aynumda idi deste-i sünbül
8. Ger dest-zen-i kākül-i ham-der-hamuñ olsam

21. **idi:**

Gazel 105

Mısra: 8

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

7. Dipsüz dime hum-hâne-i hikmetde kararı
8. Cāy olmuş idi çünkü Felātūn’a bün-ı hum

22. **idim:-m**

Gazel 113

Mısra: 9

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

9. Eyler mi idim tekye-mevā‘idine yāruñ
10. Ben mağlaṭa-i da ‘vī-i incāza kapıldum

23. **idi:**

Gazel 124

Mısra: 5

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Kaşr-ı istignāda şahbā-nüş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzeden

24. **idi:**

Gazel 129

Mısra: 9

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafāsı Yeñişehr’in

25. **idi:**

Gazel 133

Mısra: 3

İdi, ek fîlin görülen geçmiş zaman çekimi.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Gōñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

26. **idi:**

Gazel 135

Mısra: 10

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yâr idi hengâm-ı şabâdan

27. **idi:**

Gazel 151

Mısra: 3

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi

4. Kaldı tek tırmadığıñ hâtır-ı mağşūşumda

28. **idi:**

Gazel 157

Mısra: 7

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

7. Zîr-i kākülde nihān idi mu‘anber hālî

8. Gösterüp eyledi tahrîk şabā sevdāmı

29. **idik:-k**

Kaside 4

Mısra: 16

İdi, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i hayât-ı tâze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz oldu şād-âb

30. **idüm:-m**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yâr idüm

26. Geh şād-ı lutf idüm gehi düşnām-hvâr idüm

31. **idüm:-m**

Terkib-bend 1

Mısra: 26

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yâr idüm

26. Geh şād-ı lutf idüm gehi düşnām-hvâr idüm

32. **idüm:-m**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

27. Vāreste-i sitemgeri-i rûzgār idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezār idüm

33. **idüm:-m**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

27. Vāreste-i sitemgeri-i rûzgār idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezār idü

34. **idük:-k**

Gazel 30

Mısra: 15

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām

16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

35. **idüm:-m**

Gazel 91

Mısra: 17

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden qalur mı idüm

18. Semend-i ṭab'uma teng olmasa fezā-yı ḥayāl

36. **idüm:-m**

Gazel 100

Mısra: 2

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam

2. Aḥvālūmi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

37. **idüm:-m**

Gazel 100

Mısra: 5

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi

6. Öpsem lebüñi vāḳıf-ı sırr-ı femüñ olsam

38. **idüm:-m**

Gazel 112

Mısra: 13

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

13. Mest idüm evzâ-ı küstâhânemüz itmiş zühür

14. Yohsa bir ferd ile meclisde cidâlüm yok benüm

39. **idüm:-m**

Gazel 113

Mısra: 3

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

3. Āzâde idüm evc-i tecerrüdde uçardum

4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bâza kapıldum

40. **idüñ: -ñ**

Gazel 9

Mısra: 13

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

13. 'İzzet'e bir busemi bilmem ne va'd itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bî-vefâ

41. **idüñ: -ñ**

Gazel 151

Mısra: 6

İdü, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

5. Bakıcak âyine-i rüyuña ben hayretle

6. Dir idüñ 'aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

idügin:

1. **idügin:**

Gazel 54

Mısra: 8

Olduğunu.

7. Derûnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edâ idügin biz kırâbdan aluruz

idin:

1. **idinse:-se**

Gazel 86

Mısra: 1

Edilmek, yapılmak.

1. İdinse sîne-i çâki n'ola nişâne gazel

2. Degül mi turre-i müşgîn-i nazma şâne gazel

îfâ it:

1. **îfâ idemem:-e, -me, -m**

Kaside 3

Mısra: 9

Bir işi yapmak, yerine getirmek.

9. Şükr-i ihsânını îfâ idemem ben kalemin

10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medh'in tekrâr

îfâ-yı nüzûr eyle:

1. **îfâ-yı nüzûr eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 20

Adaklar yapmak.

19. Biz de bir âfete biñ cân ile kurbân olalum

20. Tekye-i şıdkda îfâ-yı nüzûr eyleyelüm

'iffet:

1. **'iffet:**

Gazel 99

Mısra: 10

Namus, ırz II temizlik, dürüstlük.

9. Şarâb-ı nâbile ter-dâmen olmak iftihârumdur

10. Velî 'İzzet riyâ-yı huşk ile 'iffet kabûl itmem

ifşâ eyle:

1. **ifşâ eylemem:-me, -m**

Kaside 5

Mısra: 54

Açığa vurmak, açıklamak, fâşetmek.

53. Tebrîk-i kudûmuñda bu manzûme-i sâdem

54. Bî-râbitadur eylemem ifşâ Yeñişehr'e

iftâr:

1. **iftâra:-a**

Gazel 121

Mısra: 10

Oruçlu bir kimsenin orucunu açması.

9. H̱āb-ı rāḥat giremez gözlerine tā-be-sühūr
10. Tıyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān

iftārdan:

1. iftārdan:

Gazel 4

Mısra: 4

Ar. Oruç açmak, bozmak II sevgiliye kavuşma.

3. Şavm-ı vişāle niyet idersem zamānıdur
4. Bir neş'e ḥāşıl olmuyor iftārdan baña

iftihār:

1. iftiḥārumdur:-um, -dur

Gazel 99

Mısra: 9

Övünme, övünç.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riyā-yı ḥuşk ile 'iffet ḳabūl itmem

iftira at:

1. iftirā atılmaduḳ:-ıl, -ma, -duḳ

Gazel 38

Mısra: 8

Bir kimseye aslı olmayan bir suç yüklemek, bir kabahat yakıştırmak.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı
8. Atılmaduḳ bize bir iftirā mı var yokdur

iftirāk it:

1. iftirāk itmişe:-miş, -e

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Dağılmak, parçalara ayrılmak.

59. Bir dil-rübādan itmişe beñzersin iftirāk
60. Yakmış senüñ cigerçigini nār-ı iştiyāk

iḥdāş it:

1. iḥdāş itdi:-di

Kaside 7

Mısra: 85

Ortaya çıkarmak, yeni bir şey ortaya çıkarmak.

85. Deyr-i şan 'atda peri-hâneler itdi iḥdâs
86. Olalı Mâni-i kıl-k-i hünerüm şüret-ger

iḥmāl eyle:

1. iḥmāl eyleme:-me

Gazel 116

Mısra: 5

Üstüne düşeni zamânında yapmamak, gereken ilgiyi göstermemek, önem vermeyip kendi hâline bırakmak.

5. Bu gice eyleme iḥmāl amân gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

iḥrāk it:

1. iḥrāk ide:-e

Kaside 7

Mısra: 50

Yakmak.

49. Olsa ḥaşıyyet-i eşyāya tebeddül fermā
50. Âb iḥrāk ide ğarḳ eyleye nîrân-ı saḳar

iḥsân:

1. iḥsân:

Kaside 6

Mısra: 144

Cömertlik..

143. İtdigi medḥe benüm hîç yok istiḥkākum
144. Muḳtezâ-yı şiyem-i luṭfidur ammā iḥsân

2. iḥsânda:-da

Kaside 9

Mısra: 79

Cömertlik, lütuf.

79. 'Aṭā vü cūd u iḥsânda yegāne
80. Saḥîdûr şāḥib-i ḥüsn-i şiyemdûr

3. iḥsânı:-ı

Kaside 10

Mısra: 37

İyilik, lütuf, bağış.

37. Nedûr iḥsânı o şāḥib-i keremin dirseñ eger
38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

4. **ihsânına:-ı, -n, -a**

Kaside 11

Mısra: 18

Cömertlik, lütuf.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur

18. Luṭf u ihsânına gāyet yokdur

ihsân-ı hudā:

1. **ihsân-ı hudā:**

Kaside 4

Mısra: 7

Allah'ın lütfu, ihsanı.

7. Bu ne in'âm u 'atâdur bu ne ihsân-ı hudā

8. Bu ne tevḫik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

ihtilāt:

1. **ihtilāt:**

Gazel 6

Mısra: 14

Karışmak, karışıp görüşmek.

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi

14. Cāhille ihtilāt cehennem gelür baña

ihtimal:

1. **ihtimal:**

Gazel 93

Mısra: 6

Mümkünlük, imkân, akla yakın olma, bir şeyin olabilmesi, olasılık.

5. Bu gice ğam-ḥānemüze gelmeñüz

6. İhtemele yeḥtemilu ihtimal

2. **ihtimālüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 12

Mümkünlük, imkân, akla yakın olma, bir şeyin olabilmesi, olasılık.

11. Bezmd e aġyāra taş atdumsa da ma'zūr tut

12. Kelb şandum fark u temyîz ihtimālüm yok benüm

ihtişās:

1. **iẖtişāşuñ:-uñ**

Kıt'a 2

Mısra: 5

Belli bir hususta derinleşme, o konuda geniş bilgi ve tecrübe sâhibi olma, bu yolla kazanılmış bilgi, uzmanlık.

5. İẖtişāşuñ baña kat kat demek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile bak ĩmāsi

iẖtiyāç:

1. **iẖtiyāç:**

Gazel 79

Mısra: 7

Muhtaçlık, yokluk, yoksulluk; gereksinim.

7. Gülşende istimā'-ı hezāra ne iẖtiyāç

8. Kūyuñda murğ-ı nāle geruñ yok mıdur senuñ

iẖvān:

1. **iẖvān:**

Gazel 47

Mısra: 6

Candan dostlar, samîmî arkadaşlar.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vākıf ger ser-te-ser iẖvān aḡlar

2. **iẖvān:**

Gazel 132

Mısra: 19

Candan dostlar, samîmî arkadaşlar.

19. İẖvān arasında ne şafā sāķī-i gül-ruh

20. Zānūya gele buse vire ḡonce-i dehenden

īkāz it:

1. **īkāz idendür:-en, -dür**

Gazel 107

Mısra: 10

Dikkatini çekmek, gözüni açmak.

9. Fem-i dil-berden alındı bu ḡazel ey 'İzzet

10. Dir iken fitneyi īkāz idendür nigeḡüm

ikbāl:

1. **ıkbāl:**

Kaside 2

Mısra: 99

Mutluluk, saadet.

99. Füzün-ter eyleyüp ıkbāl ü 'ömrini Mevlā

100. Kıla o āşaf-ı zīşānı dem-be-dem mesrūr

2. **ıkbālūñ:-üñ**

Gazel 9

Mısra: 9

Mutluluk, saadet, baht, talih.

9. Var ise ıkbālūñ ol gāhī sūvār-ı esb-i nāz

10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

3. **ıkbāl:**

Gazel 23

Mısra: 19

Mutluluk, saadet, baht, talih.

19. Hemān ıkbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülūş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet' dūr

ıkbāl u hayāt-ı cāvidān:

1. **ıkbāl u hayāt-ı cāvidān:**

Kaside 13

Mısra: 115

Kalıcı canlılık ve mutluluk.

115. Bulsun ıkbāl u hayāt-ı cāvidān

116. Dā'imā devletle olsun şādmān

ıken:

1. **ıken:**

Tahmis 2

Mısra: 6

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

5. Kim yetiştirdi bu gūne servden bālā seni

6. Bu nezāket var ıken cism-i lātifüñde senüñ

2. **ıken:**

Kaside 2

Mısra: 17

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tīb iken nā-gāh
18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḥş virdi ḥuzūr

3. iken:

Kaside 4

Mısra: 1

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Yüz göz açtırmaz iken baht-ı siyehkārāye ḥvāb
2. Eyledi luṭf-ı ḥudā çehresine reşş-i gül-āb

4. iken:

Kaside 4

Mısra: 4

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūğ
4. Aḥter-i ṭālī‘imüz ḳalmış iken zīr-i seḥāb

5. iken:

Kaside 4

Mısra: 36

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

35. Postı ḳurtarmağa bir çāre ararmış şimdi
36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāḥib-nāb

6. iken:

Kaside 5

Mısra: 9

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n’ola bāğ-ı temennā Yeñişehr’e

7. iken:

Gazel 6

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Ḥasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken
4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

8. iken:

Kaside 7

Mısra: 11

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

11. Bīkr iken ma‘ni-i bīgāne yine bī-pervā
12. Āşinālīḳlar idüp lafz anı ağūşa çeker

9. iken:

Kaside 7

Mısra: 19

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

19. Merdüm-i dide-i hayret-zedemüñ 'aksi iken

20. Diyemem hâl-i siyâh-ı ruḥuna ben 'anber

10. iken:

Kaside 16

Mısra: 35

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

35. Dahı bir tıfl-ı endek-sâl iken sen

36. Miyân-ı halka olduñ şûriş-efgen

11. iken:

Gazel 18

Mısra: 1

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruḥ

2. Ḥayf te'şîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruḥ

12. iken:

Gazel 18

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Dâ'imâ aḥker-fürüz-ı sîne-i sūzân iken

4. Ḳor mı olsun âteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

13. iken:

Gazel 18

Mısra: 1

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruḥ

2. Ḥayf te'şîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruḥ

14. iken:

Gazel 18

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Dâ'imâ aḥker-fürüz-ı sîne-i sūzân iken

4. Ḳor mı olsun âteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

15. **iken:****Gazel 33**

Mısra: 9

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Ḥadeng-endāz iken müjgān-ı şūḥuñ ey kemān-ebrū

10. Dile vāreste-i tīr-i gezend olmaḵ ne mümkindür

16. **iken:****Gazel 35**

Mısra: 9

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rū-siyāh iken

10. Kāfir degül de ḥāl-i ruḥı müslimān mıdur

17. **iken:****Gazel 40**

Mısra: 9

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Bu ḳadar cevı ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār

10. İster ister yine bir āfet-i devrān ister

18. **iken:****Gazel 50**

Mısra: 5

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

5. Tıfl iken fenn-i füsün içre bir üstād oldı

6. Sebaḳ-ı işveyi bilsem o perī kimden oḳur

19. **iken:****Gazel 107**

Mısra: 10

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Fem-i dil-berden alındı bu ḡazel ey ‘İzzet

10. Dir iken fitneyi tīkāz idendür nigehüm

20. **iken:****Gazel 114**

Mısra: 5

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken

6. Beni mestūr-ı kıyās itme şaḳın sulṭānum

21. iken:

Gazel 115

Mısra: 13

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

22. iken:

Gazel 118

Mısra: 5

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

5. Geçen yıl dağı tıfl-ı şîr-h'âr-ı nâz iken şimdi

6. Şeker-rîz-i tekellüm tûti-i şîrîn-zebânsın sen

23. iken:

Gazel 123

Mısra: 7

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

7. Var iken sende efendüm bu edâ-yı şîrîn

8. Ehl-i diller ider etvâruñı elbet taḥsîn

24. iken:

Gazel 130

Mısra: 1

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Dildâdelendi dil-şikenüm dil-peḡîr iken

2. Oldı esîr-i şâh-ı melâḡat-serîr iken

25. iken:

Gazel 130

Mısra: 2

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Dildâdelendi dil-şikenüm dil-peḡîr iken

2. Oldı esîr-i şâh-ı melâḡat-serîr iken

26. iken:

Gazel 130

Mısra: 4

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Ğayre perestîş itmesi emr-i ġarîbdür

4. Deyr-i bahâda bir şanem-i bî-naḡîr iken

27. **iken:****Gazel 130**

Mısra: 6

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

5. Āzurde eylemez mi ‘aceb ğılzet-i perend

6. Nermîn-i cism-i nâzüki reşk-i ħarîr iken

28. **iken:****Gazel 130**

Mısra: 8

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

7. Ĥûn-ĥ’ârlıkda ğamzesi bulmışdı iştihâr

8. Daĥı o ĥurde-sâl leb-âlûd-ı şîr iken

29. **iken:****Gazel 130**

Mısra: 10

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. ‘İzzet Necîb-i nûkte-ver e kim virür cevâb

10. Âşâr-ı kilki ğıbtâ-fezâ-yı Cerîr iken

30. **iken:****Gazel 142**

Mısra: 15

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

15. Enver ü ‘Ākif ü Ĥâmî vü Lebîbâ var iken

16. Ĥâmuşî tavr-ı Edîbâne gelür ĥâturuma

31. **iken:****Gazel 145**

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Ben saña müştāk iken fâ’ik-i ‘uşşāk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ âh âh

32. **iken:****Gazel 149**

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Nuql-i lebiyle ‘âşıkına neş’e-baĥş iken

4. Dil-berlerüñ riyâ mı olur bâde-nüşına

33. **iken:****Gazel 150**

Mısra: 15

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

15. Gird-i kesād revnaķ-ı bāzār-ı nazm iken

16. Kālā-yı zer-keş-i hünere olmuş ne fā'ide

34. **iken:****Gazel 151**

Mısra: 1

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āgūşumda

2. Uydur da götürürdüm eve ben düşümde

35. **iken:****Gazel 156**

Mısra: 9

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

9. Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar

10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārımızı

36. **iken :****Gazel 145**

Mısra: 3

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uşşāk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

iki:1. **iki:****Kıt'a 2**

Mısra: 6

Birden sonra gelen sayı.

5. İhtişāsuñ baña kat kat demek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile bak īmāsi

2. **iki:****Kaside 5**

Mısra: 50

Birden sonra gelen sayı.

49. Çokdan raķam-ı menķabetüñ nakş idi dilde

50. Maķşūdum iki vaşfuñı iblā Yehişehr'e dipnotta

3. **iki:****Kıt'a 6**

Mısra: 1

Birden sonra gelen sayı.

1. Dili aldı bende itdi iki pādīšāh-ı işve
2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

4. **iki:****Kıt'a 6**

Mısra: 3

Birden sonra gelen sayı.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

5. **iki:****Kaside 16**

Mısra: 1

Birden sonra gelen sayı.

1. Necīb'üm iki şeh̄r-āşüb-ı fettān
2. İderler ḥal-i 'uşşākı perīşān

6. **iki:****Kaside 16**

Mısra: 7

Birden sonra gelen sayı.

7. Cihānda bu iki maḥbūb-ı dil-keş
8. Virürler ḥarmen-i ārāma āteş

7. **iki:****Kaside 16**

Mısra: 11

Birden sonra gelen sayı.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber
12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

8. **iki:****Gazel 116**

Mısra: 6

Birden sonra gelen sayı.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

9. iki:

Kaside 16

Mısra: 71

Birden sonra gelen sayı.

71. İderler hâşılı bu iki dil-ber

72. Biri biriyle böyle güft ü gûlar

10. iki:

Gazel 42

Mısra: 1

Birden sonra gelen sayı.

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet şığışmıyor

2. Ḥalvet-serây-ı vaḥdete keşret şığışmıyor

11. iki:

Gazel 61

Mısra: 1

Birden sonra gelen sayı.

1. Ugraduḫ derde iki âfet-i devrân ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cân ile biz

12. iki:

Gazel 61

Mısra: 5

Birden sonra gelen sayı.

5. Kim dimiş kim dil-i vâḥidde iki yâr olmaz

6. İşte ser-geştelerüz ‘aşık-ı dü cân ile biz

13. iki:

Gazel 61

Mısra: 8

Birden sonra gelen sayı.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i ḥüsn ü bahādur anlar

8. Zerrevaruz o iki neyyir-i raḥşân ile biz

14. iki:

Gazel 61

Mısra: 9

Birden sonra gelen sayı.

9. İki gözden n’ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduḫ âvâre iki dîdesi fettân ile biz

15. iki:

Gazel 61

Mısra: **10**

Birden sonra gelen sayı.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduk āvāre iki dīdesi fettān ile biz

16. **iki:**

Gazel 61

Mısra: **13**

Birden sonra gelen sayı.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān

14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bī-ser ü sāmān ile biz

17. **iki:**

Gazel 61

Mısra: **13**

Birden sonra gelen sayı.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān

14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bī-ser ü sāmān ile biz

18. **iki:**

Gazel 88

Mısra: **9**

Birden sonra gelen sayı.

9. İki kayık memeler Südlīce Limānı'nda

10. Beyaz sīnesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

19. **iki:**

Gazel 114

Mısra: **11**

Birden sonra gelen sayı.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra

12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

20. **ikimizi:-miz, -i**

Kaside 17

Mısra: **22**

Birden sonra gelen sayı.

21. Güş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu'me-i tīg-i tedmīr

iklīm:

1. **iklīmünün:-ü, -nün**

Kaside 8

Mısra: 22

Ülke, memleket, diyar.

21. Velī Paşa-yı lutf-āyīn ü şahib-re'y-i rüşen-dil

22. Seḫā iklīmünün fermān-revā-yı ma'deletkārı

iklīm-i 'işve:

1. **iklīm-i 'işve:**

Kaside 16

Mısra: 25

Cilve memleketi.

25. Senüñdür ser-te-ser iklīm-i 'işve

26. Konulmuş başına dīhīm-i 'işve

ikram ile 'izāz it:

1. **ikrām ile 'izāz idelüm:-elüm**

Gazel 146

Mısra: 10

Ağırlamak, hürmet etmek, saygı göstermek.

9. Hāne-i ḫātır-ı fātırda olursa mihmān

10. 'İzzet ikrām ile 'izāz idelüm eş'āra

ikşār:

1. **ikşārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 64

Çoğaltma, arttırma.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du'āya başla ey 'İzzet

64. Şudā'a bā'îş olmuşdur kelāmın çünki ikşārı

iksīr-i 'ināyet:

1. **iksīr-i 'ināyeti:-i**

Kaside 7

Mısra: 43

İyiliğin ilacı.

43. Mis-i ḳalbi ider iksīr-i 'ināyeti ile

44. Hem-'ayār-ı zer-i ibrīz-i müşa'sa'-peyker

il:

1. **ili:-i****Kaside 2**Mısra: **31***Ülke, yer.*

31. Velī ni‘metidür Rūm ili memālikinūñ

32. Ta‘ayyüş itmededür sāyesinde mār ile mūr

i‘lā it:1. **i‘lā itdi:-di****Kaside 11**Mısra: **36***Yüceltmek, şöhetini arttırmak.*

35. Mādihi oldı vezīr-i dānā

36. Şān-ı ‘İzzet Beg’i itdi i‘lā

İlāh:1. **İlāh:****Gazel 136**Mısra: **17***Yaratıcı, Allah.*

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh

18. Pejmurdelenmesün gül-i ruhsārı bir zamān

i‘lān:1. **i‘lāna:-a****Kaside 3**Mısra: **41***Açıklama, açığa vurma, meydana çıkarma.*

41. Ben ne hācet çekeyüm hālūmi i‘lāna ta‘ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu‘le-niştir

i‘lān it:1. **i‘lān idelüm:-elüm****Kaside 6**Mısra: **122***Açıklamak.*

121. Cümlesi şadr-ı sa‘ādetde muķīm olsunlar

122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i‘lān

2. **i‘lān ider:-er**

Kaside 7

Mısra: 57

Açıklamak.

57. Böyle i' lān ider evşāf-ı güzīnūñ dehre

58. Nüktedān-ı hünermend-i ma'ārif-perver

ilçi-i şāh-ı muhteşem:

1. ilçi-i şāh-ı muhteşemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 22

Gösterişli şahın elçisi II saba rüzgarı.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhār ile hep

22. Şabā ilçi-i şāh-ı muhteşemdür

ile:

1. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

17. Kaldım şeb-i firākda āh u enīn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

2. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

17. Kaldım şeb-i firākda āh u enīn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

3. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārīk kalmaz idi tarab-hānemüz bizüm

4. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile
50. Yokdur benüm münāsebetüm hīle-bāz ile

5. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

49. Kim başa çıkacak felek-i hoşka-bāz ile
50. Yokdur benüm münāsebetüm hīle-bāz ile

6. ile:

Gazel 159

Mısra: 10

"ve" anlamında bağlaç.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem
10. ‘Arz-ı hüsn ile hırāmān olacak dem geldi

7. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile
52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile

8. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile
52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile

9. ile:

Kaside 1

Mısra: 53

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

53. Meded-i luṭfi ile takviye-fermādur hep
54. Žu‘afādan ne kadar var ise sezā-yı nuşret

10. ile:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ
2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma'nāsı

11. ile:

Kıt'a 2

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. İhtışāsuñ baña kat kat dimek ister ammā
6. Ne zerāfetdür iki emr ile baḡ ĩmāsı

12. ile:

Gazel 2

Mısra: 2

"ve" anlamında bağlaç.

1. 'Uşşāk-ı zār içün ki 'aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

13. ile:

Gazel 2

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı 'aşr ile
12. K'āteş-fürüz-i dīg-i ḡased söylerüm saña

14. ile:

Tahmis 2

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Dir görüp bu kāmēt-i mümtāz ile tūbā seni
4. Mest-i nāzum kim büyütdi böyle bī-pervā seni

15. ile:

Tahmis 2

Mısra: 30

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

16. ile:

Kaside 2

Mısra: 4

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Beyāza çıkdı şebīn nüshā-i müsveddesi
4. Yazıldı ḥall ile ābādī-i nehāra sūtūr

17. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 10

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Tavattun itmişiken gār-ı dilde rūbeh-i ḡam
10. Kılındı taṭṭana-i ṭabl u kerre- nāy ile dūr

18. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 22

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

21. Bu vakt o vakt-i feraḥdur ki cümle ḡam-zedegān
22. Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr

19. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 32

"ve" anlamında bağlaç.

31. Velī ni‘metidūr Rūm ili memālikinūñ
32. Ta‘ayyüş itmededūr sāyesinde mār ile mūr

20. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 35

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile
36. Şalup şufūf-ı e‘ādiye oldılar manşūr

21. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 40

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

39. Ne mümkin eylemek evşāfını anuñ ta‘dād
40. Meger ki ‘acz ile bir nebze idelüm meştūr

22. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 41

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

41. Odur o āşaf-ı ‘ādil ki āb-ı tîği ile
 42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şūr
 23. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 49

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

49. İder ‘ināyet ile ceybini hazīne-i zer
 50. Su’āl eylemeden hātır-ı fakīre huṭūr

24. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 64

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

63. Sen ol aşıl-i siyādet şî ‘ārsuñ ki sezā
 64. Vücūd-ı pākūñ ile āferīñş olsa faḥūr

25. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 76

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
 76. Gelür ne hālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

26. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 80

"ve" anlamında bağlaç.

79. Raḡīb-i dūñı kılup maḥrem-i ḥarīm-i vişāl
 80. İder fütāde-i nāçarı ṭard ile mehcūr

27. **ile:**

Kaside 2

Mısra: 97

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

97. ‘İmret-i himem-i dād-güsterāñ ile tā
 98. Ḥarābezār-ı cihāñ ola ser-be-ser ma‘mūr

28. **ile:**

Gazel 3

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Rūşenlenüp kudūmūñ ile çeşm-i cāñ u dil
 4. Bulduḡ meserret-i ebedī şevḡ-i sermedī

29. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Meded kilik-i sühan-güster ile bu nâ-çiz

12. Dem-be-dem olmadadır tâze-zebân-ı âşâr

30. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 28

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

27. Has ü hâşâki leṭâfetde döner berg-i güle

28. Cûy-ı luṭfı ile bir gülşen olursa sîr-âb

31. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 53

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

53. Âb-ı şemşîr ile tâ kim vüzerâ 'âlemden

54. Olalar def'-i mezâlimle müzîl-i çirk-âb

32. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Leb-rîz-i neşât olmağ ile vech-i şebah var

6. Beñzer dir isem sāğar-ı şahbâ Yeñişehr'e

33. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 20

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Revnağ-dih-i ser-mesned-i iftâ-yı Selânîk

20. Oldı bu sene 'adl ile molla Yeñişehr'e

34. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 64

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

63. El-minnetü li'llâh ki sen şimdi efendüm

64. İclâl ile olduñ şeref-efzâ Yeñişehr'e

35. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **8**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Saña tā rūz-ı ezel eylemiş i 'tā Mevlā

8. Zūr-ı endîşe ile kuvvet-i şab'ı Şahbân

36. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **69**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

69. Şadme-i kahrı ile rüy-ı zemîn zelzelenāk

70. Hecme-i tîgi ile mecma'-ı â'dā nālân

37. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **70**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

69. Şadme-i kahrı ile rüy-ı zemîn zelzelenāk

70. Hecme-i tîgi ile mecma'-ı â'dā nālân

38. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **120**

"ve" anlamında bağlaç.

119. Eylesün anları āsīb-i hātardan mahfūz

120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

39. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **131**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

131. Dā'imā şî'rūmî şābāş ile medh eyleyerek

132. İderek her gazel-i pür hālelüm istihsān

40. **ile:**

Tahmis 6

Mısra: **22**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

21. 'Arız-ı tābānuña teşbīh-i māh itdümse de

22. Nāme-i ā'māli cürm ile siyāh itdümse de

41. **ile:-dı**

Kaside 7

Mısra: **18**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

17. Haṭṭ gelüp şafha-i ruḥsāre-i pāk-ı dil-ber

18. Oldı bir ḥāşiyeli nuşha-i ḥüsn ile nazar

42. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **42**

"ve" anlamında bağlaç.

41. Huşk u ter vāye-peẓīr-i keremi olmağla

42. Ğarḳa-i lücce-i baḥşāyışidür baḥr ile berr

43. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **43**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

43. Mis-i ḳalbi ider iksīr-i ‘ināyeti ile

44. Hem-‘ayār-ı zer-i ibrīz-i müşa‘şa‘-peyker

44. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **54**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

53. Hün-feşān oldıǵı dem ḥançer-i cevherdārın

54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

45. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **4**

"ve" anlamında bağlaç.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā

4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

46. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **43**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

43. ‘İzār-ı āteşinüñ gāh u bī-geh yād ile cānā

44. ‘Alevlenmekdedür kânün-ı dilde ḥasretüñ nārı

47. **ile:**

Kaside 8

Mısra: 59

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

48. **ile:**

Gazel 8

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Hezâr şevk ile şahrâ-neverd-i 'aşk-ı gülüm

6. Cünûn getürdi görüñ mevsim-i bahâr baña

49. **ile:**

Kaside 9

Mısra: 21

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhâr ile hep

22. Şabâ ilç-i şâh-ı muhteşemdür

50. **ile:**

Kaside 9

Mısra: 43

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

43. Mey-i hamra ile pür cām-ı lâle

44. 'Aceb bir rind-i bî-pervā-yı hemdür

51. **ile:**

Kaside 9

Mısra: 92

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

91. Eyā mîr-i melek-ḥū bende 'İzzet

92. Kuşūr-ı vaşf ile pek müttehemdür

52. **ile:**

Kaside 10

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. 'Arşâ-i arz-ı mahâretde olup gerd-engîz

6. Hâsîdin çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

53. **ile:**

Kaside 10

Mısra: **8**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Haşr-ı ecsād-ı ma'ānide ney-i hāmemüzi

8. Nefhā-i 'aşk ile hem-nağme-i şūr eyleyelüm

54. **ile:**

Kaside 10

Mısra: **19**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile kurbān olalum

20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

55. **ile:**

Gazel 10

Mısra: **1**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā

2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

56. **ile:**

Gazel 11

Mısra: **11**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Reşk-i 'izār-ı şa'şā'a-efşān-ı yār ile

12. Hürşid-i şu'le-bār ne 'ālemeddür 'aceb

57. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **19**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile

20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

58. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **20**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile

20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

59. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **46**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

45. Āh o reftār-ı levendāne nedür

46. Şanurum bu hāl ile mestānedür

60. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **77**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

77. Bu ‘itāb ile baña kıldı hitāb

78. Āh itdüm sīneden virdüm cevāb

61. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **80**

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

79. Didüm ey bī-merhāmet ey bī-vefā

80. Pek de istihkār ile bakma baña

62. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **81**

"ve" anlamında bağlaç.

81. Gerçi kīsem sīm ile zerden tehī

82. İtmişüm melce’ velī bir dergehi

63. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **84**

"ve" anlamında bağlaç.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. ‘Ālemüñ sāmān ile zībendesi

64. **ile:**

Kaside 13

Mısra: **96**

"ve" anlamında bağlaç.

95. ‘Abd-i nā-çizüñ kuluñdur ‘İzzet’ üñ

96. Rūz u şeb zıkr ile fikri midhatüñ

65. **ile:**

Gazel 13

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Bir midür sâ'ir ile kıdri o şâh-ı hüsnüñ

8. Eylemiş şânını terfî'-i şerâfet kat kat

66. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 57

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

57. O rütbe ile kim 'âlemde bî-dād

58. Elüñden eylesün 'uşşâk feryād

67. **ile:**

Gazel 17

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Rakîbüñ yâr ile âmîzişündendür bu feryādum

4. Gülüñ hâre kırânı bülbüle efgân ider îrâş

68. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 9

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Nâ-gehân nâz ile gül-berg-i lebüñ depretdi

10. Dedi tenhâ mısın ey 'âşık-ı işkeste-zamîr

69. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 17

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

17. Sen ne takrîb ile teşrîf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-hasteñi âgâh u habîr

70. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 42

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

41. Didi lâyıķ mı unutmaķ seni kim itmedesin

42. Her gice 'aşķum ile âh u fîgân-ı şeb-gîr

71. **ile:**

Gazel 18

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile

6. Lālenüñ olmış derūnunda meger bir derd ruh

72. **ile:**

Gazel 159

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Gitdi hengām-ı gam ü guşsa-i hicrān şimdi

6. Vaşl-ı cānān ile şādān olacaķ dem geldi

73. **ile:**

Gazel 19

Mısra: 14

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Sezādur ‘İzzetā mīr-i şefīķa eylesem taķdīm

14. Dūr-i naẓmum ki reşk ile gelūr Pervīn’den feryād

74. **ile:**

Gazel 156

Mısra: 13

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Kilk-i Mānī-eşer-i naẓm ile ‘İzzet biz de

14. Reşk-i Erjeng idelūm şafḥa-i āşārumızı

75. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. O şūḥ aġyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ūlfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

76. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 19

‘‘ve’’ anlamında bağlaç.

19. Hemān iķbāl ile iclāl ile devletle şāġ olsun

20. Hūlūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür

77. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 19

“ve” anlamında bağlaç.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür

78. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 20

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun

20. Hülūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür

79. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. O şūh ağyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

80. **ile:**

Gazel 147

Mısra: 1

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrūlar üstüne

2. Hānçer taķmasun o şanem hānçer üstüne

81. **ile:**

Gazel 147

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Teşhīr için rezālet ile şehri gezdirüp

12. Bindirdiler rakīb-i hārı gör hār üstüne

82. **ile:**

Gazel 156

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Olsa pīrāste hāl ü hāt ile ‘ārız-ı mihr

6. Aña teşbīh iderdük ruh-i dil-dārumuzı

83. ile:

Gazel 24

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser

6. Gördük bize taqrır ü beyān eylesünler

84. ile:

Gazel 24

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser

6. Gördük bize taqrır ü beyān eylesünler

85. ile:

Gazel 25

Mısra: 12

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelîbine

12. Bir tarz-ı nā-şenîde ile mekr ü āller

86. ile:

Gazel 28

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. O rütbe Mevlevîyân oldu ‘aşkı ile naḥîf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner

87. ile:

Gazel 29

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile ‘azm-ı bāğ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbülden kabā nev-rūzdur

88. iledür:-dür

Gazel 30

Mısra: 9

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān

10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

89. ile:

Gazel 30

Mısra: 27

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

27. Cevr ile girībānımız alursa civānān
28. Bir dāmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

90. **ile:**

Gazel 35

Mısra: 1

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ hikāye-güzār-ı sinān mıdur

91. **ile:**

Gazel 35

Mısra: 12

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı ‘ālemüñ
12. Hālā şarāb-ı naḥvet ile ser-girān mıdur

92. **ile:**

Gazel 43

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Bāğa ol kāmēt-i bālā ile ‘azm itdükçe
8. Servi pā-der-gil iden şive-i refṭāruñdur

93. **ile:**

Gazel 46

Mısra: 13

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va‘d-ı bī-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

94. **ile:**

Gazel 47

Mısra: 14

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Nağme-i āhumla sīne-i ṭanbūr iñler
14. Yād-ı endūhum ile muṭrıb-ı hoş-ḥ’ān ağlar

95. **ile:**

Gazel 47

Mısra: 16

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

15. Nār-ı hasretle kebāb oldığımı fehm itmiş

16. Acıyup hālime şad sūz ile büryān ağlar

96. **ile:**

Gazel 48

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Yār ile dest-be-dest olmağa mā'nilerdür

8. Āh ağıaruñ elinden ne çeker 'āşıklar

97. **ile:**

Gazel 48

Mısra: 12

"ve" anlamında bağlaç.

11. Bī-tevaḳḳuf hele sevdikleri şūḥun yolına

12. Ser ile cāmı fedā eylediler 'āşıklar

98. **ile:**

Gazel 48

Mısra: 15

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

15. Bezm-i hasretde ḥayāl-i leb-i rengīnūñ ile

16. Nūş ider mey yerine ḥūn-ı ciger 'āşıklar

99. **ile:**

Gazel 50

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Āb-ı ser-çeşme-i ḥurşīd ile mi ğusl itmiş

4. Dökilür nāşıyesinden o mehūñ lem'a-i nūr

100. **ile:**

Gazel 52

Mısra: 1

"ve" anlamında bağlaç.

1. Tāb-ı ruh ile zūlf-i siyeh tā karışuḳdur

2. Nev-rūz u zālām-ı şeb-i yeldā karışuḳdur

101. **ile:**

Gazel 52

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kıl ile kâle
6. 'Uşşâk miyânunda bu gavgâ karışıkdur

102. ile:

Gazel 52

Mısra: 10

"ve" anlamında bağlaç.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultānla 'İzzet
10. Nazmuḥda mübāhāt ile ma'nā karışıkdur

103. ile:

Gazel 53

Mısra: 12

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Dürr-i eş'āruma 'İzzet ko disün halk yetīm
12. Şadef-i ṭab'ımuñ ol nāz ile perverdesidür

104. iledür:-dür

Gazel 54

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Ḥaṭ-ı 'izār iledür çün şübüt-ı va'd-i vişāl
4. Teselli-i dili naḫş-ber-ābdan aluruz

105. ile:

Gazel 56

Mısra: 1

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Şāf-tıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz
2. Reng-i şeb leke-i pirāhen-i fānūs olmaz

106. ile:

Gazel 56

Mısra: 8

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Şīve-i ḥüsn-i ḥudā-dād gerekdür yohsa
8. Zağan ārāyiş ile hem-ser-i ṭāvus olmaz

107. ile:

Gazel 57

Mısra: 14

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için

14. Ğarğ-ı baħr-ı hacletüz şerm ile âb altundayuz

108. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 1

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Uğraduğ derde iki âfet-i devrân ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cân ile biz

109. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 2

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Uğraduğ derde iki âfet-i devrân ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cân ile biz

110. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 4

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ârife bir gül ammâ

4. Müteselli degilüz bir gül-i ħandân ile biz

111. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Kim dimiş kim dil-i vâhidde iki yâr olmaz

6. İşte ser-geştelerüz 'aşık-ı dü cân ile biz

112. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 8

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Mihr ü mâh-ı felek-i ħüsn ü bahâdur anlar

8. Zerrevaruz o iki neyyir-i raĥşân ile biz

113. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 10

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. İki gözden n'ola cüş eyler ise cüy-ı sirişk

10. Olduk âvâre iki dîdesi fettân ile biz

114. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 12

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Birinûn kâmetini serve idersek teşbîh

12. Birini yâd iderüz tâze nihâlân ile biz

115. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 14

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. İki nev-reste civân iki belâ-yı devrân

14. Sevdük 'İzzet bu dil-i bî-ser ü sāmân ile biz

116. **ile:**

Gazel 71

Mısra: 3

"ve" anlamında bağlaç.

3. Nedür ol nâz ile güftâr o kıyâmet-reftâr

4. Nedür ol kâmet-i mümtâz ile ra'nâ hâfız

117. **ile:**

Gazel 71

Mısra: 4

"ve" anlamında bağlaç.

3. Nedür ol nâz ile güftâr o kıyâmet-reftâr

4. Nedür ol kâmet-i mümtâz ile ra'nâ hâfız

118. **ile:**

Gazel 71

Mısra: 9

"ve" anlamında bağlaç.

9. Zeyd ile 'Amrın arasında biraşsın darbı

10. Döğsün 'uşşakımı döгерse de tenhâ hâfız

119. **ile:**

Gazel 72

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile

4. Eyledükçe gehi ol şâhid-i meh-pâre semâ‘

120. **ile:**

Gazel 72

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mähveşüñ

6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyâre semâ‘

121. **ile:**

Gazel 72

Mısra: 10

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Tekye-i ‘aşk u maḥabbetde ḳalup ser-gerdân

10. Vecd ile itmededür ‘İzzet-i bî-çâre semâ‘

122. **ile:**

Gazel 72

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı ḳalem

12. Yoḥsa güncîde degül perde-i eş‘âra semâ‘

123. **ile:**

Gazel 73

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Çeşmüm ne ‘aceb girye ile perdelenürse

6. Deryâda olur mevc-i pey-â-pey ile kef Eşref

124. **ile:**

Gazel 73

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Çeşmüm ne ‘aceb girye ile perdelenürse

6. Deryâda olur mevc-i pey-â-pey ile kef Eşref

125. **ile:**

Gazel 75

Mısra: 13

"ve" anlamında bağlaç.

13. Sihr-i Hārūt ile i'cāz-ı Mesīhā'yı alup

14. Eşer-i 'İzzet-i nālāna kodı şive-i hākk

126. ile:

Gazel 76

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler

4. Şāf-ṭab'ān o hūrşīd-mişāli lāyık

127. ile:

Gazel 77

Mısra: 12

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt

12. Şevk ile 'ayyūka çıkdı na're-i mestāne bak

128. ile:

Gazel 77

Mısra: 17

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

17. 'İzzetā bir vech ile ta'rīf olunmaz zevkümüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

129. ile:

Gazel 90

Mısra: 13

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda

14. Nakl ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

130. ile:

Gazel 92

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. İttibā' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden

8. 'Aşıkı ṭard itme lāyık mı mürüvetten bedel

131. ile:

Gazel 94

Mısra: 2

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigāh eyledi bülbül
2. Hārı gül ile gördi bir āh eyledi bülbül

132. **ile:**

Gazel 95

Mısra: 3

"ve" anlamında bağlaç.

3. Cūy-ı terāne küng ile gülşen-i nāleden geçüp
4. Cedvel-i bāğ-ı şevk olur reşha-i nāv-dān-ı ney

133. **ile:**

Gazel 95

Mısra: 19

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

19. Nāyı Necīb-i pūr-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da 'vī-i imtiḥān-ı ney

134. **ile:**

Gazel 97

Mısra: 15

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

15. Dendān-ı cevır ile n'ola ger zaḥmnāk isem
16. Seng-i felāḥanum seg-i aḡyāra uğradum

135. **ile:**

Gazel 99

Mısra: 10

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riyā-yı ḥuşk ile 'ıffet kabūl itmem

136. **ile:**

Gazel 108

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Sūz-ı ḡam-ı hicrān ile gıtdüm meded elden
6. Hālüm ne bilür var ne acır var tūtuşdım

137. **ile:**

Gazel 111

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Tā‘dīl ider terāzū-yı vezn ile haṭvesin
8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüüm

138. **ile:**

Gazel 112

Mısra: 10

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme
10. Ya‘ni pek hırş ile efkār-ı muḥālūm yok benüm

139. **ile:**

Gazel 112

Mısra: 14

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

13. Mest idüm evzā-ı küstāḥānemüz itmiş zuhūr
14. Yohsa bir ferd ile meclisde cidālūm yok benüm

140. **ile:**

Gazel 114

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra
12. Diñle sen ben diyeyim ḥāl-i dil-i sūzānum

141. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Bir şīve ile olup hırāmān
4. İtdüñ beni dil-tebāh efendüm

142. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 4

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Ḥaḳīkat eglenecek sende de yogise dilā
4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

143. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 6

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden
6. Bir iki muṭrīb-ı hoş-nağme ile eglenelüm

144. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 8

"ve" anlamında bağlaç.

7. Bu ḥānḳāh-ı kühende ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

145. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 9

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Ki 'İzzetā terelelli yelelli yelenter ile
10. Gehī tenen tene nāten teneyle eglenelüm

146. **ile:**

Gazel 121

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Belki itfā-yı ḥarāret ider ümmīdi ile
4. Bir içim şu lebine cān atayor teşne-dilān

147. **ile:**

Gazel 123

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cılve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

148. **ile:**

Gazel 123

Mısra: 9

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Āteşīn-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine
10. Nazmīnuñ ma'ni-i rengīnine 'İzzet taḥsīn

149. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 3

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

3. Hezār va ‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Gönül vişāline āmāde ol bu gün yarın

150. **ile:**

Gazel 134

Mısra: 9

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

9. Nās ile hīç eylemez ‘ākıl ü dānā cedel
10. Başına gavğaları cāhil olandur alan

151. **ile:**

Gazel 134

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Nāle ile ḥ‘ābdan şanma ki bīdār olur
12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-ıktirān

152. **ile:**

Gazel 135

Mısra: 8

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Tenhālīk amān cānuma kār eyledi bi’ llāh
8. Luṭf ile ḥalāş eyleye Mevlā bu belādan

153. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Ol kıamet-i bülend ile girdükçe rakşa sen
6. Lerziş düşer vücūduma ser-tā-be-pā hemān

154. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 15

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

15. Geh bir kaşīde nazmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ğazelcık ile eyler imtiḥān

155. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 16

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

15. Geh bir qaşīde nazmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ğazelcik ile eyler imtiḥān

156. **ile:**

Gazel 137

Mısra: 7

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
8. Hep güzeller kıla ḥayretde o ef'ālūñ için

157. **ile:**

Gazel 138

Mısra: 5

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

5. Maṭlabum bir vech ile şūret-pezīr olmaz benüm
6. Söylesem de ḥālūmi ol şehryāre rū-be-rū

158. **ile:**

Gazel 140

Mısra: 1

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū
2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

159. **ile:**

Gazel 140

Mısra: 2

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū
2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

160. **ile:**

Gazel 140

Mısra: 11

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rū ile
12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

161. **ile:**

Gazel 141

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

5. Yolum urdu beni azdırdı gāyet nefis ile şeytān
 6. ʿTarīk-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla' llāh
 162. **ile:**

Gazel 144

Mısra: 8

Bağlama edatı, ile, birlikte, beraber.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i gayret olmayam bi' llāh
 8. O şūh ağıār ile ūlfetde bizden ictināb ūzre

163. **ile:**

Gazel 145

Mısra: 9

"ve" anlamında bağlaç.

9. 'İzzet' ūñ 'aqlın alup kūh ile deşte şalup
 10. Gūşe-nişīn-i ferāğ eylemedūñ āh āh

164. **ile:**

Gazel 146

Mısra: 10

"ve" anlamında bağlaç.

9. Hāne-i hātır-ı fātırda olursa mihmān
 10. 'İzzet ikrām ile 'izāz idelüm eş'āra

iltifat:

1. **iltifātdan:-dan**

Gazel 34

Mısra: 11

Teveccüh, ilgi, güler yüz.

11. Uşandum eskilere iltifātdan şimdi
 12. Benüm begendiciğüm meh-likā yeñiçeridür

iltifat it:

1. **iltifāt it:**

Tahmis 6

Mısra: 30

Değer vermek, ilgi göstermek.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymān' ı bu gün
 30. İltifāt it 'İzzet-i nā-çāruña bir mürdur

2. **iltifāt itmez:-mez**

Gazel 45

Mısra: 9

Yüzünü çevirip bakmak, başını döndürmek.

9. İltifât itmez gedâlar kılsa da âh u fiğân

10. Ol şeh-i evren-i naḥvet ḥüsnüne mağrûrdur

iltifât ol:

1. iltifât olmaz:-maz

Gazel 4

Mısra: 1

Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme.

1. Ger iltifât olmaz ise yârdan baña

2. Bîñ luṭf olsa istemem ağıyârdan bana

îmâ:

1. îmâsı:-s, -l

Kıt'a 2

Mısra: 6

Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.

5. İhtîşâsuñ baña kat kat demek ister ammâ

6. Ne zerâfetdür iki emr ile bak îmâsı

2. îmâya:-y, -a

Kaside 2

Mısra: 30

Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.

29. Cenâb-ı dâver-i Dârâ-ḥadem Selîm Paşa

30. Ki bes asâletin îmâya cebhesindeki nûr

3. îmâ:

Gazel 9

Mısra: 4

Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.

3. Mû-miyâna taḥ o sîmîn ḥanceri ey mâh-ı nev

4. Eyle îmâ ya'ni tîğ-i ebrûvânuñ cā-be-cā

îmâ it:

1. îmâ ider:-er

Kaside 5

Mısra: 32

Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatmak, dokundurmak.

31. Hem-tıynet-i hür oldığın ol pāk-nijādın
 32. Envār-ı cebîni ider î mā Yeñîşehr'e

î mān:

1. **î mānı:-ı**

Gazel 30

Mısra: 13

Allah'a inanma, dînî inanç.

13. Çeşmi gibi î mānı siyeh bir büt-i nāzik
 14. Düzd-i niğehi muntazır-ı ğāretimüzdür

i' mār:

1. **i' mārā:-a**

Gazel 131

Mısra: 10

Bir yeri bayındır duruma getirme işi, bayındırlık II şenlendirmek.

9. Bir niğehle bâri olsun yap yıkılmış hâtırım
 10. Gel şu vîrân-ğāneyi i' mārā bak Allāh için

'î māret-i himem-i dād-güsterān:

1. **'î māret-i himem-i dād-güsterān:-ān**

Kaside 2

Mısra: 97

Adalet yayanların yardımevi.

97. 'Îmret-i himem-i dād-güsterān ile tā
 98. Ĥarābezār-ı cihān ola ser-be-ser ma'mūr

î mā-yı lutf-ı ebrū:

1. **î mā-yı lutf-ı ebrūsı:-sı**

Gazel 133

Mısra: 5

Kaşının güzelliğinin işareti.

5. Unutdırır bize î mā-yı lutf-ı ebrūsı
 6. Sitîze-i sitem-i ğamze-i cefākārın

imdād:

1. **imdād:**

Gazel 135

Mısra: 14

Yardım, yardım istemek.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümā olma 'abeşdür
14. İmdād irişür bir gün olur lutf-ı hūdā' dan

imdi:

1. **imdi:**

Gazel 33

Mısra: 11

Şimdi.

11. Bak imdi 'İzzetā ol ser-firāz-ı nāza dikkatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

imiş:

1. **imiş:**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri
32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. **imiş:**

Kaside 4

Mısra: 31

Ek fülün duyulan geçmiş zaman şekli.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına gelecegi aıladı ol ḥāne-ḥarāb

3. **imiş:**

Kaside 16

Mısra: 46

Ek fülün duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

45. Bu sözlerden aı şanma cefākār
46. Dime Eşref imiş ğāyetde ğaddār

4. **imişüm:-üm**

Kaside 17

Mısra: 4

Ek fülün duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde faķır

5. **imiş:**

Kaside 17

Mısra: 23

Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

23. Didi hây 'İzzet'ümüñ vāhimesi gālib imiş

24. Bak neler kurdı derūnunda bu sâ'atde faķīr

6. imiş:

Gazel 24

Mısra: 7

Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tıyduķ ehibbā

8. Eylerler ise bāri nihān eylemesünler

7. imiş:

Gazel 95

Mısra: 14

Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi

14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

8. imiş:

Gazel 142

Mısra: 11

Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.

11. Beni añduķça o nāzişger-i fettān dir imiş

12. Hây bu 'İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

imkān-ı rü'yet:

1. imkān-ı rü'yet:

Gazel 103

Mısra: 15

Görme imkanı.

15. Bulmadum imkān-ı rü'yet eyledüm çok cüst ü cū

16. Ba'd-ezīn meyl-i ıarīķ-i i'tizālum var benüm

imrüz:

1. İmrüz:

Gazel 14

Mısra: 5

Bugün.

5. İmrüz ki ta'lıķ-i kerem kerdı be-maḥşer

6. Hestīm taḥassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet

imsāk it:**1. imsāk iderek:-erek****Gazel 121**

Mısra: 5

*Oruca başlamak.***5. Vakt-i iftarda būs-ı lebüñ imsāk iderek****6. Kim bilür bize ne kıan yutdıracakdur hūbān****imtiḥān evle:****1. imtiḥān eyler:-r****Gazel 136**

Mısra: 16

*Sınamak, denemek.***15. Geh bir kaşıde nazmı ile emr ider gehi****16. Bir böyle nev-ğazelcik ile eyler imtiḥān****imtiḥān ol:****1. imtiḥān olmaḳ:-maḳ****Gazel 120**

Mısra: 13

*Denenmek, sınanmak.***13. Ğaraḫ cevır ü siteinden imtiḥān olmaḳ gerek yoḫsa****14. Güzeller hıç geçer mi ‘āşıḳ-ı āşüfte ḫālinden****imtinān-ı ney:****1. imtinān-ı ney:****Gazel 95**

Mısra: 18

*Neyin iyiliğı başa kalkması.***17. Şiven-i kilik-i ‘İzzet’i gūş iden ‘āşıḳ-ı ḫazīn****18. Hıç çeker mi bir daḫı bezimde imtinān-ı ney****imtişāl:****1. imtişāl:****Gazel 93**

Mısra: 8

Alınan emre boyun eğme.

7. Eyleyen emriñe kimdür şehā
8. İnteşeile yemteşilu imtişāl

imtiyāz bul:

1. imtiyāz bulsun:-sun

Kaside 13

Mısra: 100

Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.

99. Bendeñi eyle efendüm ser-firāz
100. Bulsun emşāli içinde imtiyāz

imtizāc:

1. imtizāc:

Gazel 23

Mısra: 7

Kaynaşma, uyuşma.

7. O şūh ağıyār ile şīr ü şekerleş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

2. imtizācuñ:-uñ

Gazel 119

Mısra: 11

Kaynaşma, uyuşma.

11. Begüm şīr ü şekerleş gayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvāya aşla rağbet itmezsin

imtizāc it:

1. imtizāc itmiş:-miş

Gazel 1

Mısra: 4

Karışmak.

3. Şu 'le-i yākūtla hāşiyet-i āb-ı hayāt
4. İmtizāc itmiş leb-i kevşer mişāl olmuş saña

in 'ām:

1. in 'ām:

Kaside 4

Mısra: 7

Lütuf, ihsan.

7. Bu ne in‘ām u ‘a‘ādur bu ne ihsān-ı hūdā
8. Bu ne tevfk-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

inan:

1. **inansun:-sun**

Gazel 102

Mısra: 6

Bir şeyi doğru olarak benimsemek, ona güvenmek.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdüñ
6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

‘ināyāt:

1. **‘ināyātını:-ı, -n, -ı**

Kaside 10

Mısra: 39

İnayetler, iyilikler.

39. Çok ‘ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz
40. Kaṅı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

‘ināyet:

1. **‘ināyet:**

Kaside 2

Mısra: 49

Yardım, iyilik.

49. İder ‘ināyet ile ceybini hāzīne-i zer
50. Su‘āl eylemeden hāṭır-ı faḳīre huṭūr

2. **‘ināyetle:-le**

Kaside 11

Mısra: 34

Yardım, iyilik.

33. İtdi şāyeste-i medḥ ü taḥsīn
34. Bir hünermendi ‘ināyetle hemīn

3. **‘ināyetüñ:-üñ**

Kaside 13

Mısra: 19

Yardım, iyilik.

19. Muḡtenim dünyā ‘ināyetüñ ile
20. Muḡteşem ‘ālem o dārātuñ ile

4. 'ināyetle:-le

Gazel 76

Mısra: 7

Yardım, iyilik.

7. Dür düşdük der-i luṭfuñdan 'ināyetle bizi

8. Lāḥiḳ-i bezm-i viṣāl eyle ke-mā-fi's-sābıḳ

5. 'ināyetden:-den

Gazel 92

Mısra: 4

Yardım, iyilik.

3. Cevr-i yār oldı mübeddel luṭfa dirken nā-gehān

4. Maḫzar-ı 'unf u 'itāb olduk 'ināyetden bedel

inbā it:

1. inbā iderüm:-er, -üm

Kaside 5

Mısra: 52

Haber vermek, bildirmek.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḫir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

ince:

1. incedür:-dür

Gazel 26

Mısra: 4

İnce, kalın olmayan.

3. Degüldür kıl ü ḳāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā

4. Belī baḫş-i miyānı incedür pek anda diḳḳat var

incel:

1. incelür:-ür

Gazel 25

Mısra: 7

İncelmek, zayıflamak.

7. Ḥavfum pek incelür de mezāya çıkar boşa

8. Mū-yı miyānına şarılursa ḫayāller

incili:

1. incili:

Gazel 53

Mısra: 4

İstiridye cinsinden deniz hayvanlarının içinden çıkarılan ve süs eşyası olarak kullanılan küçük, yuvarlak, sert, sedefli taneden yapılmış.

3. Kehkeşân-ı reh-güzeri üzre o şâh-ı hüsnüñ

4. Şırmadan incili kâlîçe-i güsterdesidür

incizâb:

1. incizâb:

Gazel 119

Mısra: 13

Çekici bir şeye doğru çekilmek, cazibe sebebiyle meyillenmek.

13. Saña bilseñ derûnî incizâb u meylini bi'llâh

14. Efendüm 'İzzet-i zâra bu cevri elbet itmezsın

'indi:

1. 'indinde:-n, -de

Gazel 16

Mısra: 3

Katında, nezdinde.

3. Hayf sen serv-i bülend 'indinde

4. Pâyemüz sāyeveş olmışdur pest

infi'âl:

1. infi'âlüm:-üm

Gazel 103

Mısra: 8

Ar. gücenme, darılma, kızgınlık.

7. Keyfümüz olmaz mı inşâf it pezîrâ-yı hâlel

8. Dirse 'aşığa o gül-ruh infi'âlüm var benüm

inhâ eyle:

1. inhâ eylesüñ:-süñ

Kaside 5

Mısra: 62

Bildirmek, haber vermek.

61. Muhtâc mı bir nükte-şinâs ehl-i temîze

62. Qadr-i hünerüm eylesüñ inhâ Yeñişehr'e

inkār:**1. inkāra:-a****Tahmis 2**

Mısra: 27

Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ hicābuñdan nihān

2. inkārı:-ı**Kaside 8**

Mısra: 60

Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.

59. Bağılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

inkılāb:**1. inķılāb:-ı****Gazel 144**

Mısra: 16

Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.

15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne hayvānlık

16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inķılāb üzre

inķişāf-ı sırr-ı mektūm-ı dil-i ‘āşık:**1. inķişāf-ı sırr-ı mektūm-ı dil-i ‘āşık:****Gazel 36**

Mısra: 7

Aşığın gönlünün gizlenen sırrının meydana çıkması.

7. Hemīşe inķişāf-ı sırr-ı mektūm-ı dil-i ‘āşık

8. Dü çeşm-i hūn-feşān u çehre-i nīlūferīdendür

iñle:**1. iñleyerek:-y, -erek****Kaside 10**

Mısra: 23

İnlemek, ah etmek.

23. Ruķ‘a-i şekve be-dest āh iderek iñleyerek

24. Hālimüz ‘arz idelüm bārī hūzūr eyleyelüm

2. **iñler:-r**

Gazel 47

Mısra: 13

İnlemek, ah etmek.

13. Nağme-i āhumla sīne-i ṭanbūr iñler

14. Yād-ı endūhum ile muṭrīb-ı hoş-ḥvān ağlar

iñlet:

1. **iñletdi:-di**

Gazel 89

Mısra: 4

İnlemesine yol açmak, çok eziyet çektirmek.

3. Mızrāb-ı şevkle n'ola dil olsa pūr-fiğān

4. İñletdi erğanunumı bir ṭıfl-ı ḥurde-sāl

ins:

1. **ins:**

Kaside 2

Mısra: 92

İnsan, beşer.

91. Benüm o şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū

92. Ki siḥr-i ḥüsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

inşāf:

1. **inşāfda:-da**

Kaside 11

Mısra: 23

Acıma duygusuna, merhamete ve vicdana dayalı adalet.

23. 'Adl ü inşāfda yek-ṭā-yı zamān

24. Sāyesinde heme āsūde cihān

2. **inşāfuña:-uñ, -a**

Kaside 13

Mısra: 94

Acıma duygusuna, merhamete ve vicdana dayalı adalet.

93. İstinād itdüm senüñ elṭāfuña

94. İ'timād itdüm senüñ inşāfuña

3. **inşāfindan:-ın, -dan**

Gazel 120

Mısra: 6

Acıma duygusuna, merhamete ve vicdana dayalı adalet.

5. Olursa münkaṭı ‘uṣṣāḳdan ol serv-i müsteṣnā

6. Efendi ḥavf olunmaz mı raḳībūñ inṣāfından

inṣāf it:

1. inṣāf it:

Kaside 4

Mısra: 47

Hakça davranmak, adâlet göstermek, acıyıp merhamet etmek.

47. Bu perîṣānlığa ṭāḳat mi gelür inṣāf it

48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-âb

2. inṣāf it:

Gazel 103

Mısra: 7

Hakça davranmak, adâlet göstermek, acıyıp merhamet etmek.

7. Keyfümüz olmaz mı inṣāf it peṣîrâ-yı ḥalel

8. Dirse ‘aşıḳa o gül-ruḥ infî ‘ālüm var benüm

inṣā:

1. inṣāda:-da

Kaside 11

Mısra: 21

Dîvan edebiyâtı sanatlarına çok fazla yer veren, Arapça, Farsça kelimelerle yüklü, süslü, secîli nesir.

21. Şi‘r ü inṣāda ‘adîmü’l-emṣāl

22. Mişli meydân-ı şecâ‘atde muḥāl

intâc-ı vuşlat:

1. intâc-ı vuşlat:

Gazel 26

Mısra: 6

Kavuşmayı doğuran.

5. Kemer bir kez mişâl-i ḥadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun

6. Nazar kıl şekl-i istiḡnâda ne intâc-ı vuşlat var

intihâb:

1. intihâb:

Gazel 144

Mısra: 18

Seçme, seçilme.

17. Ne haddün hażret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet
18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

intikāl:

1. intikāl:

Gazel 93

Mısra: 4

Bir yerden diğ er yere göçmek.

3. Ṭalib-i vaşl oldıguma eyledüñ
4. İntekāle yentakilu intikāl

intizām:

1. intizāmuna:-u, -n, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Düzgünlük, düzen, tertip.

39. Hāl-i dilüñ ḥalel gelesi intizāmuna
40. Her dem sipihrin uğramışuz vaż'-ı ḥāmına

ir:

1. irmez:-mez

Kaside 7

Mısra: 79

Ulaşmak.

79. Ṭab'-ı çāpük-rev-i men gerdine irmez evhām
80. Līk meydān-ı medīḥūñde senüñ pehnāver

2. irmesün:-me, -sün

Kaside 7

Mısra: 94

Ermek, ulaşmak.

93. Bezm-i devletde ḥudā zātuñı itsün ibkā
94. İrmesün āyīne-i ḥātīruña jeng-i keder

3. irerdi:-er, -di

Kaside 8

Mısra: 33

Ulaşmak.

33. İrerdi ḥaṭve-i ednāda şaḥn-ı ḥüdā i' cāza
34. Yarı yolda bırağup şā'irān-ı siḥr-āşārı

4. irdi:-di

Kaside 9

Mısra: 1

Gelmek.

1. Bahār irdi yine ferhunde demdür
2. Tarāvetle cihān bāğ-ı İrem'dür

5. irdi:-di

Kaside 9

Mısra: 28

Gelmek.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

6. irse:-se

Kaside 13

Mısra: 27

Ulaşmak.

27. Ger semūm-ı kahruñ irse gülşene
28. Gül ocağın döndürirdi külhana

7. irdi:-di

Gazel 143

Mısra: 5

Gelmek.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār
6. Güller gibi açıl da hemān 'ayş u dem eyle

İrâş:

1. İrâş:

Gazel 91

Mısra: 12

Sebep olmak.

11. 'Arūsa döndi yine bıkı-i ma'ni-i rengin
12. Ne ziynet eyledi İrâş gör hınâ-yı hayāl

İrâş it:

1. İrâş ider:-er

Gazel 17

Mısra: 1

Sebep olmak.

1. O hūnī ğamzeler ‘uṣṣāka bīm-i cān ider īrāš
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i ṣad iḥsān ider īrāš

2. **īrāš ider:-er**

Gazel 17

Mısra: 2

Sebep olmak.

1. O hūnī ğamzeler ‘uṣṣāka bīm-i cān ider īrāš
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i ṣad iḥsān ider īrāš

3. **īrāš ider:-er**

Gazel 17

Mısra: 4

Sebep olmak.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum
4. Gülūñ ḥāre kırānı bülbüle efgān ider īrāš

4. **īrāš ider:-er**

Gazel 17

Mısra: 6

Sebep olmak.

5. Sebeb naḳş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrükāndur hep
6. Ki ḥumḳı ḥvāce-i mekteblere şıbyān ider īrāš

5. **īrāš ider:-er**

Gazel 17

Mısra: 8

Sebep olmak.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘ālemüñ seyr it
8. Kimine neş’e kimine ğam u aḥzān ider īrāš

6. **īrāš ider:-er**

Gazel 17

Mısra: 10

Sebep olmak.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem ‘İzzetā bir dem
10. Baña bu zūr-ı ṭab’ı himmet-i pīrān ider īrāš

7. **īrāš itmekde:-mekde**

Kaside 1

Mısra: 13

Sebep olmak.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşâyiş îrâş
14. Ğonce-i hâtırâ te'şîr-i hevâ-yı nuşret

îrâş-ı neşât it:

1. **Îrâş-ı neşât itmez:-mez**
Gazel 64
Mısra: 3
Sevince sebep olmak.

3. Îrâş-ı neşât itmez idi eşküm o yâre
4. Tefrîh-i fu'âd olmazsa hâşiyet-i elmâs

'irfân:

1. **'irfân:**
Gazel 120
Mısra: 15
Marîfet, keşf, hads, ilham, sezgi, manevi ve ruhî tecrübeyle elde edilen bilgi, tecrübî bilgi.

15. Harâm olsun baña 'irfân eger duht-ı rezi zâhid
16. İdüp ağıyardan mestür şaymazsa helâlinden

irhâ-yı 'inân:

1. **irhâ-yı 'inân:**
Kaside 10
Mısra: 3
Dizginleri koyuverme, hayvanı serbest bırakma II serbest şekilde hayal kurmak.

3. İdüp irhâ-yı 'inân esb-i hayâle demdür
4. Yine cevân-zede-i dîde-i mûr eyleyelüm

iriş:

1. **irişür:-ür**
Gazel 135
Mısra: 14
Erişmek, yetişmek, ulaşmak.
13. 'İzzet yetişür şekve-nümâ olma 'abeşdür
14. İmdâd irişür bir gün olur lutf-ı hudâ'dan

irsâl kıl:

1. **irsâl kıldı:**
Kaside 4

Mısra: 18

Göndermek, yollamak.

17. Ber-ṭaraf itdi ḥudā azlem-i ḥalk-ı İlāhī

18. Kıldı irsāl anuñ yerine bir ‘ālī-cenāb

irtifā‘-ı şān:

1. irtifā‘-ı şānma:-ı, -n, -a

Kaside 13

Mısra: 97

Şanın yüceliği.

97. İrtifā‘-ı şānına himmet buyur

98. İzdiyād-ı kadrine diḳḳat buyur

iş:

1. işi:-i

Kıt'a 4

Mısra: 1

Uğraş, meşguliyet.

1. Tek toḥmı bırakmaḳdı ğaraż çift işi ma‘lūm

2. Dirdüm bu sene mezra‘-ı vaşluñ yılı geldi

2. iş:

Kaside 4

Mısra: 34

Yapılan şey, davranış, eylem.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā‘at itsün

34. Yoḥsa iş mi fuḳarāya o kadar zūlm ü ğazab

iş bu:

1. iş bu:

Kaside 6

Mısra: 142

Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du‘alar eyler

142. Şaded-i luṭfdadur iş bu faḳîre her ān

‘İsā:

1. ‘İsā:

Kaside 5

Mısra: 2
Hz. İsa.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīhā Yeñişehr'e
2. Güyā ki nüzūl eyledi 'īsā Yeñişehr'e

İşâr:

1. **İşârı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 6

Dökme, saçma.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre
6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ işârı

İşâret:

1. **İşâretle:-le**

Gazel 157

Mısra: 3

Bir şeyi, anlatılmak istenen bir mânâyı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme.

3. Būs-ı ruhsāre işâretle hilāl-ebrūsı
4. Rūzedār-ı ğamınuñ zāhir olur bayramı

İşâretger-i ihlāk-ı cihān:

1. **İşâretger-i ihlāk-ı cihāndur:-dur**

Gazel 20

Mısra: 10

Dünyanın yok oluşunu işaret eden.

9. 'İzzetā havf olunur hançer-i ebrūsundan
10. Ki işâretger-i ihlāk-ı cihāndur Aḥmed

İşbāt eyle:

1. **İşbāt eylese:-se**

Kaside 5

Mısra: 37

Doğrulamak.

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt
38. Bāb nā'ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

İse:

1. iseñ:-ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Ek fülün şart kipi çekimi.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer

8. Dil çın-i perçemünde midür al getür haber

2. ise:

Kaside 1

Mısra: 54

Koşul edatı.

53. Meded-i luṭfı ile takviye-fermādur hep

54. Žu‘afādan ne kadar var ise sezā-yı nuşret

3. ise:

Gazel 2

Mısra: 3

Koşul edatı.

3. Laḥt-ı ciger kebāb u şarāb ise ḥūn-ı dil

4. Bezm-i cihānda ‘ayş-ı rağad söylerüm saña

4. ise:

Kaside 2

Mısra: 68

Koşul edatı.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün gonce kalb-i ehl-i şu‘ūr

5. isem:-m

Kaside 3

Mısra: 10

Ek fülün şart kipi çekimi.

9. Şükr-i iḥsānını īfā idemem ben kalemin

10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medḥin tekrār

6. ise:

Kaside 3

Mısra: 23

Ek fülün şart kipi çekimi.

23. Sünbül āşüftelenür eyler ise dest-āvīz

24. Būy-ı aḥlākını gülzāra nesīm-i eṣḥār

7. ise:

Gazel 4

Mısra: 1

Ek fiilin şart kipi çekimi.

1. Ger iltifât olmaz ise yârdan baña
2. Bîñ luţf olsa istemem ağıyârdan bana

8. **isem:-m**

Kaside 5

Mısra: 6

Ek fiilin şart kipi çekimi.

5. Leb-rîz-i neşât olmağ ile vech-i şebah var
6. Beñzer dir isem sâgar-ı şahbâ Yeñişehr'e

9. **ise:**

Tahmis 6

Mısra: 17

Koşul edatı.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr
18. Hüsüne hayrân olup eyler o da âh u zâr

10. **ise:**

Kaside 7

Mısra: 78

Koşul edatı.

77. İstiţâ'am yoğise dağı budur me'mûlum
78. Zeyl-i afvûñ ne kadar var ise 'aybum örter

11. **ise:**

Kaside 8

Mısra: 3

Koşul edatı.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu 'âşikuñ zîrâ
4. Şitâ vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yârı

12. **ise:**

Kaside 9

Mısra: 98

Koşul edatı.

97. Yine ben gibi vaşşâfuñ bulunmaz
98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

13. **ise:**

Gazel 9

Mısra: 9
Koşul edatı.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz
10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

14. ise:
Kaside 10
Mısra: 21
Koşul edatı.

21. Ğamzesi mā'il-i bī-dad ise meh-pārelerin
22. Dergeh-i dāver-i zī-şāna mürūr eyleyelüm

15. ise:
Kaside 13
Mısra: 54
Koşul edatı.

53. Aldı göñlüm ḳaldı bī-dil bendeñüz
54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

16. ise:
Kaside 13
Mısra: 73
İse bağlacı.

73. Ben şeh-i ḥüsnüm sen ise ey faḳīr
74. Bir gedā-yı müflis-i nālīş-peḳīr

17. ise:
Gazel 21
Mısra: 6
İse bağlacı.

5. Muḳtebesdür bulegā şu'le-i 'irfānuñdan
6. Ḳalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tūrı

18. ise:
Gazel 24
Mısra: 8
Ek fiilin şart eki almış hali.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tuyduk eḥibbā
8. Eylerler ise bāri nihān eylemesünler

19. iseñ:-ñ
Gazel 43

Mısra: 13

Ek fiilin şart eki almış hali.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni‘met vaşluñla n’ola

14. ‘İzzet-i dil-şüde bir ‘āşık-ı nā-çāruñdur

20. ise:

Gazel 27

Mısra: 15

Koşul edatı.

15. Ne kadar var ise cihānda güzel

16. Cümle āşüfte-hāl-i Eşref’dür

21. isek:-k

Gazel 30

Mısra: 12

Ek fiilin şart eki almış hali.

11. Zāhidlere yüz virmeme māni‘degü l ammā

12. Şāhidlere dil virmez isek töhmetimizdür

22. ise:

Gazel 46

Mısra: 8

Ek fiilin şart eki almış hali.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi

8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

23. ise:

Gazel 61

Mısra: 9

Ek fiilin şart eki almış hali.

9. İki gözden n’ola cūş eyler ise cūy-ı sirişk

10. Olduḡ āvāre iki dīdesi fettān ile biz

24. ise:

Gazel 77

Mısra: 5

Koşul edatı.

5. ‘Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef

6. Gird-i ruḥsārında yārūñ ol ḥaṭ-ı reyḥāna baḡ

25. iseñ:-ñ

Gazel 95

Mısra: 7

Ek fiilin şart eki almış hali.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola
8. La'l-i lebûñ kıl ey perî büse-dih-i dehân-ı ney

26. **ise:**

Gazel 96

Mısra: 19

Ek fiilin şart eki almış hali.

19. Farquma sâye şalar ise ne bâk
20. Sâiebân-ı şeh-i Rûm-ı 'âlem

27. **isem:-m**

Gazel 97

Mısra: 15

Koşul edatı.

15. Dendân-ı cevır ile n'ola ger zaḥmnāk isem
16. Seng-i felâḥanum seg-i aḡyāra uğradum

28. **iseñ:-ñ**

Gazel 98

Mısra: 7

Ek fiilin şart eki almış hali.

7. Tabîbüm itmez iseñ şerbet-i lebûñle devā
8. Ölür ḡamuñla bu bîmār olan ḡöñülceḡizüm

29. **iseñ:-ñ**

Gazel 102

Mısra: 14

Ek fiilin şart eki almış hali.

13. Gül-ḡand-i lebûñ 'İzzet dil-ḡasteye emdir
14. Emdirmez iseñ aḡzı sulansun mı efendüm

30. **ise:**

Gazel 134

Mısra: 15

Koşul edatı.

15. Nâb ise de bâde-i la'l-i dil-ārā çî sūd
16. Derd-keş-i ḡasretüz biz yine 'İzzet her ān

31. **isek:-k**

Gazel 156

Mısra: 11

Ek fülün şart eki almış hali.

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek

12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzü

32. ise:

Gazel 158

Mısra: 11

Koşul edatı.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık

12. Yā duhter-i rez de aña hemşīre degül mi

isim:

1. İsmi:-i

Gazel 87

Mısra: 1

Ad.

1. İsmi Mīhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muḥāl

2. Bir ḥāl geldi başına yine āh bu ne ḥāl

iste:

1. isterüm:-r, -üm

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Talep etmek, arzu etmek.

53. Ben bülbulüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

2. isterüm:-r, -üm

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Talep etmek, arzu etmek.

53. Ben bülbulüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

3. ister:-r

Kıt'a 2

Mısra: 5

İstemek.

5. İhtişāsuñ baña kat kat dimek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile baḳ īmāsi

4. **istemem:-me, -m**

Gazel 4

Mısra: 2

Talep etmek, arzu etmek.

1. Ger iltifât olmaz ise yârdan baña
2. Bîñ luṭf olsa istemem aḡyârdan bana

6. **ister:-r**

Kaside 6

Mısra: 138

Talep etmek, arzu etmek.

137. Komadı zühd-nümâ ehl-i riyâdan olayum

138. Şûḡ-meşrebligümi ister idi çün rindân

7. **ister:-r**

Kaside 7

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak.

1. Olmak ister yine şîrîn-sûḡanlarla meger
2. Tûti-i nâṭıka şekker-şiken-i bezm-i hüner

8. **ister:-r**

Kaside 8

Mısra: 35

İstek duymak, arzulamak.

35. Efendüm tûṭi-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp âyîne-i ṭab‘-ı şerîfüñ jengden ‘ârî

10. **isterüz:-r, -üz**

Kaside 10

Mısra: 28

Dilemek.

27. Ya‘ni düstür-ı kerem-pîşe Velî Paşa kim

28. İsterüz medḡını a‘vâm u şuhûr eyleyelüm

11. **ister:-r**

Kaside 13

Mısra: 52

Talep etmek.

51. Mâ-ḡaşal akrânı yokdur ol şehûñ

52. İster ‘arz itsün felek mihr ü mehûñ

12. **isterüm:-r, -iim**

Kaside 16

Mısra: 60

Talep etmek, arzu etmek.

59. Hüşûsâ 'İzzet-i dil-ḥaste her ân

60. Efendüm isterüm kim ola nālân

13. **istemez:-mez**

Gazel 28

Mısra: 13

Talep etmek.

13. O zâhidân ki riyâsından istemez dönsün

14. Olursa vâşıl-ı sır saḥn-ı ḥânḳâh döner

14. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 1

Talep etmek.

1. Ne ḥaṭ u ḥâl ne gîsû-yı perîşân ister

2. Hüşn-i dil-sûz-ı ruḥ-ı mâhveşân ân ister

15. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 2

Talep etmek.

1. Ne ḥaṭ u ḥâl ne gîsû-yı perîşân ister

2. Hüşn-i dil-sûz-ı ruḥ-ı mâhveşân ân ister

16. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 4

Talep etmek.

3. Almağa ḥalka-i âgûşa mişâl-i hâle

4. Dil-i sevdâ-zedemüz bir meh-i tâbân ister

17. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 6

Talep etmek.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancak

6. Elde pîrâne 'aşâ şevḳ-i civânân ister

18. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 8

Talep etmek.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd

8. Şeb-i hasretde niçe çāk-ı girîbân ister

19. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 10

Talep etmek.

9. Bu kadar cevır ü cefâ çekmiş iken bu dil-i zâr

10. İster ister yine bir âfet-i devrân ister

20. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 12

Talep etmek.

11. Tütüyâdur gözümün nûrî baña hak-i rehûn

12. Şanma çeşm-i dil ü cân kühl-i şifâhân ister

21. **ister:-r**

Gazel 40

Mısra: 14

Talep etmek.

13. ‘İzzet ‘arz itmege eş‘arını mânend-i Necîb

14. Nükte-fehm-i sühân-ı nâdire-sencân ister

22. **ister:-r**

Gazel 46

Mısra: 10

Talep etmek.

9. Sîne-i şad-pâremi ben görmeyem de n’eyleyim

10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

23. **işte:**

Gazel 61

Mısra: 6

İşte.

5. Kim dimiş kim dil-i vâhidde iki yâr olmaz

6. İşte ser-geştelerüz ‘aşık-ı dü cân ile biz

24. **isterüm:-r, -üm**

Gazel 82

Mısra: 13

Talep etmek.

13. İsterüm hālūmi ‘arz itmege ‘İzzet ammā

14. Korkarum eylemez ıṣḡā küçücükdür küçücük

25. **ister:-r**

Gazel 95

Mısra: 7

Dilemek, arzulamak.

7. İster iseñ nevāları reng-peżīr-i zevk ola

8. La’l-i lebūñ kıl ey perī buse-dih-i dehān-ı ney

26. **isterüm:-r, -üm**

Gazel 103

Mısra: 18

Talep etmek.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür ahvālūme

18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

27. **istemem:-me, -m**

Gazel 112

Mısra: 8

Talep etmek.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni’im

8. Andan efzūn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

28. **istemem:-me, -m**

Gazel 112

Mısra: 9

Talep etmek.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya’ni pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

29. **istemem:-me, -m**

Gazel 112

Mısra: 9

Talep etmek.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya’ni pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

31. **isteyen:-y, -en**

Gazel 139

Mısra: 15

Dilemek.

15. Sāde-rūlarla isteyen ülfet

16. Ser-i kūyunda alur istemez ev

32. **istemez:-mez**

Gazel 139

Mısra: 16

Talep etmek.

15. Sāde-rūlarla isteyen ülfet

16. Ser-i kūyunda alur istemez ev

33. **istemez:-mez**

Gazel 149

Mısra: 5

Talep etmek.

5. Oldu arāb-ı nergis-i mestūn mey istemez

6. oldurma sākī sāarı meclisde boşuna

34. **isterseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 149

Mısra: 11

Talep etmek.

11. İsterseñ ola yüzün a alnuñ aık mūdām

12. Bama raībūn eldeki āra urūşuna

35. **ister:-r**

Gazel 156

Mısra: 9

Talep etmek.

9. Nad-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar

10. amze tek urmadı fesh eyledi bāzārumızı

36. **ister:-r**

Gazel 162

Mısra: 3

Dilemek, arzulamak.

3. Sīne-ākānını giryān ister

4. Ositem-pīşe güzel ülmemeli

37. **ister:**

Gazel 32

Mısra: 7

Dilemek, arzulamak.

7. Dest-i cevrumden rehā yokdur dimek ister o şūh

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

ister ister:1. **ister ister:****Gazel 40**

Mısra: 10

Dilemek.

9. Bu kadar cevır ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār

10. İster ister yine bir āfet-i devrān ister

isti'āb:1. **isti'āb:****Kaside 4**

Mısra: 12

İçine alma, içine sığma, içine sığdırma.

11. Kalmamışdı birimizde eşer-i şevk ü neşāt

12. Hakk bilür kim bizi ye's itmişidi isti'āb

isti'āre:1. **isti'āre:****Gazel 138**

Mısra: 2

Ödünç alma.

1. Gelse mir'āt ol 'izār-ı tābdāra rū-be-rū

2. Pertevinden nūr iderdi isti'āre rū-be-rū

istihfāf it:1. **istihfāf itmişim:-miş, -im****Gazel 21**

Mısra: 13

Küçümsemek, küçük görmek, hor görmek.

13. İtmişim gevher-eş'āruñı ben istihfāf

14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhūrı

istihkāk:

1. **istihkākum:-um**

Kaside 6

Mısra: 143

Hak etmek, hakkı olmak.

143. İtdigi medhe benüm hîç yok istihkākum

144. Muktezā-yı şiyem-i luṭfidur ammā ihsān

istihkār:

1. **istihkār:**

Kaside 13

Mısra: 80

Hor görme, hakir görme, küçümseme.

79. Didüm ey bî-merhāmet ey bî-vefā

80. Pek de istihkār ile bakma baña

istihsān id:

1. **istihsān iderek:-erek**

Kaside 6

Mısra: 132

Beğenmek.

131. Dā'imā şî'rümi şābāş ile medh eyleyerek

132. İderek her gāzel-i pūr ḥalelüm istihsān

istimā'-ı hezār:

1. **istimā'-ı hezāra:-a**

Gazel 79

Mısra: 7

Bülbüle kulak verme, dinleme.

7. Gülşende istimā'-ı hezāra ne ihtiyāç

8. Kūyuñda murğ-ı nāle gerüñ yok mıdur senüñ

istimdād:

1. **istimdādı:-ı**

Gazel 17

Mısra: 9

Yardım istemek.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem 'İzzetā bir dem

10. Baña bu zūr-ı ṭab'ı himmet-i pīrān ider īrās

istimdād it:

1. **istimdād idüp:-üip**

Kaside 1

Mısra: 63

Yardım istemek.

63. Ben dâhı tîğ-i zebānumdan idüp istimdād

64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

istinād it:

1. **istinād itdüm:-dü, -m**

Kaside 13

Mısra: 93

Dayanmak, güvenmek.

93. İstinād itdüm senüñ elţāfuña

94. İ'timād itdüm senüñ inşāfuña

istikā:

1. **istikāmuız:-muz, -ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Şikâyet etme, yanıp yakılma.

41. Şorma bezm-i felekden olan istikāmuız

42. Kalsun koruz maşşere şu mâcerāmuız

işit:

1. **işitse:-se**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

İşitmek, duymak.

43. Düşmen işitse nâlelerüm giryenāk olur

44. Pervâne görse sūzişüm elbet helāk olur

2. **işit:**

Kaside 11

Mısra: 29

İşitmek, duymak.

29. İşit ol āşaf-ı şaḥib-himemi

30. Ele aldukda ne söyler kâlemi

3. **işitdün:-dü, -ñ**

Gazel 19

Mısra: 8
İşitmek, duymak.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok
8. İşitdün mi ki Ferhād eylesün Şîrîn'den feryād

4. işit:
Gazel 139
Mısra: 9
Dinlemek.

9. Pîr-i dihkāndan işit bu sözi
10. Didi var ey civān pend şinev

ışkāl:

1. ışkāl:
Gazel 87
Mısra: 15
Anlaşılma güçlüğü, güçlük.

15. ıřkāl vāķi‘ oldu yine bahş-i zülfde
16. Vîrsün Necîb Efendi cevāb idelüm su’āl

ışkeste it:

1. ışkeste ider:-er
Kaside 16
Mısra: 64
Kırmak.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder ışkeste hem taraf-ı külāhuñ

ışkeste-per:

1. ışkeste-per:
Gazel 129
Mısra: 7
Kırılmış kanat.

7. ışkeste-per ol mertebe bî-tāb ü tûvān kim
8. Pervāz idemez murğ-ı hevāsı Yeñişehr'in

ışle:

1. ışlesün:-sün
Gazel 4

Mısra: **11**
Yapmak.

11. Ammā raķībden hāzer eyler ne işlesün
12. Yok çāre buse virmege ruhsārdan baña

işlen:

1. **işlenmiş:-miş**

Gazel 51

Mısra: **2**

Üstüne sinmek.

1. Şabā yemiş hevā-yı kākülünle düldül olmuşdur
2. Aña emvāc-ı bŷy-ı sŷnbŷl işlenmiş çul olmuşdur

‘işret:

1. **‘işret:**

Kaside 9

Mısra: **36**

İçki içme, içki.

35. Hemān esbāb-ı zevķ olsun müheyyā
36. Ki vaķt ŷ ‘ayş ŷ ‘işret muğtenemdür

işte:

1. **işte:**

Kaside 5

Mısra: **72**

İşte, bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır.

71. Dā’im ide haķķ devletini ‘ömrini efzŷn
72. İşte bu du‘ā cümleden ā’lā Yeñişehr’e

2. **işte:**

Gazel 137

Mısra: **5**

İşte, dikkati çekmek için kullanılır.

5. ‘İyddur işte gelen buseye āmādelerŷz
6. Kaçma ķurbānuñ olam ġamze-i fettānuñ içŷn

3. **işte:**

Gazel 9

Mısra: **11**

İşte, bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır.

11. İşte biz böyle tegāfül itme koc-başuñ için
 12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir kurbān bana

ısti'āl:

1. **ısti'āl:**

Gazel 93

Mısra: 2

Tutuşma, alev alma, parlama.

1. Mihr-i ruhuñdan alur ey meh cemāl
 2. İsti'ale yeşte'ilü ısti'āl

2. **ısti'ālünden:-üñ, -den**

Gazel 120

Mısra: 10

Tutuşma, alev alma, parlama.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zīrā
 10. Kebāba döndi şimdi nār-ı 'aşkuñ ısti'ālünden

3. **ısti'ale:-e**

Gazel 93

Mısra: 2

Tutuşma, alev alma, parlama.

1. Mihr-i ruhuñdan alur ey meh cemāl
 2. İsti'ale yeşte'ilü ısti'āl

ıstiğāl:

1. **ıstiğālinden:-in, -den**

Gazel 120

Mısra: 18

(Bir işle) Uğraşma, meşgul olma.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
 18. Ta'accüb üzreyüm 'İzzet senüñ bu ıstiğālinden

ıstihār bul:

1. **ıstihār bulmuşdı:-muş, -dı**

Gazel 130

Mısra: 7

Meşhur olmak, tanınmak, ün salmak.

7. Hün-hvârlıkda ğamzesi bulmuşdı ıstihār
 8. Dahı o hurde-sāl leb-ālūd-ı şır iken

ıstihārı bul:

1. iştiḥārı bulsun:-sun

Kaside 16

Mısra: 49

Şöhret olmak, meşhur olmak.

49. Mücerred kendi bulsun iştiḥārı

50. İdeler aña tenhā i'tibārī

iştiḥār-ı nazm:

1. iştiḥār-ı nazmıdur:-ı, -dur

Gazel 124

Mısra: 13

Nazmının ünü.

13. İştiḥār-ı nazmıdur 'İzzet cenāb-ı Rā'if' üñ

14. Tās-ı vārun-ı sipihri taldıran āvāzedden

istikā-kār:

1. istikā-kārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 48

Şikayet eden.

47. Ğazelde 'İzzetā pāyān-peẓīr oldı yeter ğayrı

48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ istikā-kārı

işüt:

1. işütse:-se

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Duymak.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āḥir yaqar bu şu'le-i āvāz lānemi

'işve-peẓīr:

1. 'işve-peẓīr:

Kaside 17

Mısra: 40

Cilveyi, nazı kabul eden.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peẓīr

işüt:

1. işütse:-se

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Duymak.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āhır yaqar bu şu‘le-i āvāz lānemi

‘işve-pezīr:

1. ‘işve-pezīr:

Kaside 17

Mısra: 40

Cilveyi, nazı kabul eden.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi’llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey ‘işve-pezīr

it:

1. itse:-se

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Yapmak.

19. N’oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm

20. Sāķīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

2. itmek:-mek

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Yapmak, etmek.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

4. itsün:-sün

Kaside 1

Mısra: 26

Yapmak, etmek.

25. Cām-ı ‘aczin der-i ħum-ĥāne-i ‘avn-i ĥaķķ’da

26. Keşķül itsün yine her bāde-gedā-yı nuşret

5. itmesüñ:-me, -süñ

Kaside 1

Mısra: 28

Yapmak, etmek.

27. Yürüsün şaff-ı 'usāt üstüne şimden soñra
28. İtmesün ehl-i ğaza şakḳ-ı 'āşā-yı nuşret

6. **itsün:-sün**

Tahmis 2

Mısra: **18**

Etmek, yapmak.

17. Farṭ-ı şādīden kemāl-i ḥayret el virdi baña
18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

7. **itmez:-mez**

Kaside 2

Mısra: **89**

Yapmak, etmek.

89. Ḥudā 'alīm ki ben ḥod-sitālḳ itmez idim
90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maḥzūr

8. **itdiler:-di, -ler**

Gazel 3

Mısra: **7**

Yapmak, etmek.

7. Ol pür-cefālar āh neler itdiler bize
8. Bilmezler idi ḥürmet-i āl-i Muḥammedī

9. **itmez:-mez**

Kaside 3

Mısra: **39**

Yapmak, etmek.

39. Nigeh-i merḥamet itmez o şeh-i taḥt-ı sitem
40. Ne ḳadar ḥālını 'arz eylese bu 'āşḳ-ı zār

10. **itmededür:-mede, -dür**

Kaside 3

Mısra: **48**

Yapmak, etmek.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā
48. Her şeb aġyār-ı denī itmededür zīb-i kenār

11. **itsün:-sün**

Kaside 4

Mısra: **33**

Etmek, yapmak.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā‘at itsün
 34. Yoḥsa iş mi fuḳarāya o kadar zulm ü ḡazab

12. **itmekde:-mekde**

Kaside 6

Mısra: 36

Etmek, yapmak.

35. Şīnler şāhid-i şīrīn-revīş-i şīve-şī‘ār
 36. Şādlar şayd-ı dil itmekde mişāl-ı ḥübān

13. **itdi:-di**

Kıt'a 6

Mısra: 1

Yapmak, etmek.

1. Dili aldı bende itdi iki pādīşāh-ı işve
 2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

14. **itmek:-mek**

Tahmis 6

Mısra: 12

Yapmak, etmek.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seḥer vaḳt-i namāz
 12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

15. **itdümse:-dii, -m, -se**

Tahmis 6

Mısra: 21

Etmek, yapmak.

21. ‘Ārız-ı tābānuña teşbīh-i māh itdümse de
 22. Nāme-i ā‘māli cürm ile siyāh itdümse de

16. **itdümse:-dii, -m, -se**

Tahmis 6

Mısra: 22

Etmek, yapmak.

21. ‘Ārız-ı tābānuña teşbīh-i māh itdümse de
 22. Nāme-i ā‘māli cürm ile siyāh itdümse de

17. **itdümse:-dii, -m, -se**

Tahmis 6

Mısra: 23

Etmek, yapmak.

23. 'Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de
24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

18. **itdi:-di**

Gazel 7

Mısra: 11

Dönüştürmek.

11. Hāmem nigār-hāne-i Çīn itdi şafhayı
12. 'İzzet gözet nukūş-ı hayālümde şan'atı

19. **itmişdür:-miş, -dür**

Kaside 8

Mısra: 13

Yapmak, etmek.

13. Şovukluk hālkı hep kūşe-nişīn-i hālvat itmişdür
14. Bu sermāda yine germābenün germ oldu bāzārı

20. **itse:-se**

Kaside 8

Mısra: 24

Yapmak, etmek.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkāruñ
24. Kaçan itse şehāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī

21. **itmez:-mez**

Gazel 8

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña
2. Raķībe luţfı nihān cevri āşikār baña

22. **itmez:-mez**

Gazel 8

Mısra: 10

Etmek, yapmak.

9. Fiğān u nāleden 'İzzet nice ḥamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

23. **itdi:-di**

Kaside 11

Mısra: 33

Etmek, yapmak.

33. İtdi şāyeste-i medh ü taḥsīn
34. Bir hūnermendi 'ināyetle hemīn

24. **itdūñ:-dūñ**

Gazel 12

Mısra: 4

Etmek, yapmak.

3. Sākīyā başuñ içün la'l-i nemek-pāşuñ içün
4. Eyle inşāf bizi mest ü ḥarāb itdūñ heb

25. **itsün:-sün**

Kaside 13

Mısra: 102

Yapmak, etmek.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumi
102. Ābdār itsün de seyr it ḥālumi

26. **itdūñ:-dü, -ñ**

Kaside 16

Mısra: 53

Yapmak, etmek.

53. Baña ta'līm-i cevri itdūñ efendüm
54. Senūñ nuşḥuñ ḳabūl itdüm begendüm

27. **itmem:-me, -m**

Kaside 16

Mısra: 68

Etmek, yapmak.

67. Senūñ dil-ḥ'āhuñ üzre eylerüm kār
68. Anı hiç vaşluma itmem sezāvār

28. **itme:-me**

Kaside 17

Mısra: 27

Etmek, yapmak.

27. Seḥer-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
28. Dem-i şādīde nedür vech-i ḡam u hem-i vefīr

29. **itmedesin:-mede, -sin**

Kaside 17

Mısra: 41

Etmek, eylemek.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin
 42. Her gice 'aşkum ile āh u figān-ı şeb-gīr

30. **itdi:-di**

Gazel 18

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruh
 2. Hayf te'sīr-i şıyām itdi o mähı zerd-ruh

31. **itdi:-di**

Gazel 18

Mısra: 2

Yapmak, etmek.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruh
 2. Hayf te'sīr-i şıyām itdi o mähı zerd-ruh

32. **itme:-me**

Gazel 22

Mısra: 3

Uzaklaştırmak, alıkoymak.

3. Nālānlaruñ dā'ire-i vaşldan itme
 4. Mānende-i def sille-ḥur-ı dest-i red Aḥmed

33. **itsün:-sün**

Gazel 26

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

9. Gedālar kaṭ'-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün
 10. Cebīni üzre ol ḥākān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

34. **itse:-se**

Gazel 30

Mısra: 21

Etmek, yapmak.

21. Yokdur gelemes her ne kadar itse de bī-dād
 22. Bīdādı o şāhuñ sebeb-i rāḥatımızdur

35. **itmez:-mez**

Gazel 32

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

5. Muhtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

36. **itmiş:-miş**

Gazel 55

Mısra: 3

Etmek, yapmak.

3. İtmış nihāl-i kāmētüñi bağbān-ı şun ‘
4. Ser-tā-be-pāy cūş-ı tegāfūl ḥurūş-ı nāz

37. **itdi:-di**

Gazel 57

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

5. Tābiş-i ruḥsār-ı sākī bī-mecāl itdi n’ola
6. Sāyeveş ḥake düşersek āftāb altundayuz

38. **itdigün:-dig, -üñ**

Gazel 60

Mısra: 13

Etmek, yapmak.

13. Şanma bize itdigün ezādur
14. Ḥū-kerde-i ibtilālaruz biz

39. **itdi:-di**

Gazel 85

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şīvelerüñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerüñ

40. **itdün:-dü, -ñ**

Gazel 93

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

9. ‘İzzet bī-çāreye itdün niçün
10. İñfe‘ale yenfa‘ilu infī‘āl

41. **itmez:-mez**

Gazel 95

Mısra: 20

Etmek, yapmak.

19. Nâyı Necîb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kılîk-i ter-da'vî-i imtiḥân-ı ney

42. **itdigi:-dig, -i**

Kaside 6

Mısra: 143

Yapmak, etmek.

143. İtdigi medḥe benüm hîç yok istiḥkākum
144. Muḳtezâ-yı şiyem-i luṭfidur ammâ iḥsân

43. **itmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 7

Etmek, yapmak.

7. Tabîbüm itmez iseñ şerbet-i lebûñle devâ
8. Ölür ḡamuñla bu bîmâr olan ḡöñülcegizüm

44. **itme:-me**

Gazel 114

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestâne edâ olmuş iken
6. Beni mestûr-ı kıyâs itme şaḡın sultânüm

45. **itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 115

Mısra: 4

Etmek, yapmak.

3. Bir şîve ile olup ḥırāmân
4. İtdüñ beni dil-tebâh efendüm

46. **itme:-me**

Gazel 118

Mısra: 3

Etmek, yapmak.

3. Şaḡın bî-ḡāneyi bûy-āşinâ-yı ülfetüñ itme
4. Henüz n'eşküftesin bir ḡonce-i ḡülzâr-ı ânsın sen

47. **itmezsın:-mez, -sın**

Gazel 119

Mısra: 14

Etmek, yapmak.

13. Saña bilseñ derûnî incizāb u meylini bi'llāh
14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

48. **itsün:-sün**

Gazel 128

Mısra: 14

Yapmak, etmek.

13. Çarhla biz devr-i Mevlānā' dayuz 'İzzet yine
14. Demdür itsün nāy-ı hāme nağmehā-yı nev-zemīn

49. **itdigümüz:-dig, -ümüz**

Gazel 129

Mısra: 9

Yapmak, etmek.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafāsı Yeñişehr'in

50. **it:**

Gazel 144

Mısra: 11

Etmek, yapmak.

11. Ruḥ-ı haṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı
12. Zekāt-ı hüsnüñi eyle edā hükmi-i kitāb üzre

51. **itme:-me**

Gazel 144

Mısra: 14

Etmek, yapmak.

13. Boğulduk va'de-i būs u kenāruñla yeter ğayri
14. Bizi keştî-süvār-ı ārzū itme serāb üzre

52. **itmeyicek:-me, -y, -ecek**

Gazel 150

Mısra: 3

Etmek, yapmak.

3. Bir sīm-sā'id itmeyicek bezmi pür-fürüg
4. Rindān elinde cām-ı zer olmuş ne fā'ide

i'tā:

1. **i'tā:**

Kaside 6

Mısra: 7

Verme, verilme.

7. Saña tā rūz-ı ezel eylemiş i 'tā Mevlā
8. Zūr-ı endîşe ile kuvvet-i 'tab'ı Saḥbān

'itāb:

1. **'itāb:**

Kaside 13

Mısra: 77

Azarlama, paylama.

77. Bu 'itāb ile baña kıldı ḥitāb
78. Āh itdüm sīneden virdüm cevāb

'itāb-ı yār:

1. **'itāb-ı yāra:-a**

Gazel 98

Mısra: 17

Sevgilinin azarlaması.

17. 'Itāb-ı yāra taḥammül mi eylemez 'İzzet
18. Ta'ab-keşide-i ağıyār olan gönülcegizüm

itāle:

1. **iṭāleyi:-y, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Uzatma, uzatılma.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi
12. Efsāne-i elemde ḳosun dil iṭāleyi

itdükde:

1. **itdükde:-de**

Gazel 89

Mısra: 5

Ettiğinde, yaptığında.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf
6. Seyyāl kıldı ḥūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

itfā-yı harāret it:

1. **iṭfā-yı ḥarāret ider:-er**

Gazel 121

Mısra: 3

Harareti söndürmek.

3. Belki itfâ-yı harâret ider ümmîdi ile
4. Bir içim şu lebine cân atıyor teşne-dilân

i' tibārî:

1. i' tibārî:

Kaside 16

Mısra: 50

Gerçekte öyle olmadığı halde öyle sayılan, farazî.

49. Mücerred kendi bulsun iştiḥârı
50. İdeler aña tenhâ i' tibārî

i' tidāl:

1. i' tidāl:

Kaside 8

Mısra: 67

Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.

67. Hevâ-yı gülşen-i iḳbālî olsun i' tidāl üzre
68. Hudâ hıfz itsün âsib-i ḥāzāniden o gülzârı

i' timād it:

1. i' timād itdüm:-dû, -m

Kaside 13

Mısra: 94

Güvenmek.

93. İstinād itdüm senüñ eltāfuña
94. İ' timād itdüm senüñ inşāfuña

i' tirāf eyle:

1. i' tirāf eyleyerek:-y, -erek

Kaside 10

Mısra: 35

İfşa etme, açığa çıkarma.

35. İ' tirāf eyleyerek her biri noḳşānlarını
36. Yoḥsa dirler yerimüz künc-i ḳubūr eyleyelüm

it:

1. itmededür:-mede, -dür

Gazel 25

Mısra: 11

Etmek, yapmak.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelibine
12. Bir tarz-ı nā-şenīde ile mekr ü āller

2. **itmede:-mede**

Gazel 85

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şīvelerūñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerūñ

3. **itmede:-mede**

Gazel 157

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

5. Kesr-i mir’āt-i kulūb itmede görmiş degilüm
6. Böyle sengīn-dil-i hātır-şiken-i nā-rāmı

4. **itmede:-mede**

Gazel 76

Mısra: 10

Etmek.

9. ‘İzzet’ūñ hāmesi vaşf-ı leb-i şīrīnūñ için
10. Dā’imā itmede tūtī gibi şükr-i hālīk

5. **itmişiken:-miş, -i, -ken**

Gazel 97

Mısra: 9

Yapmak, etmek.

9. Cāy-ı hayāli itmişiken kaşr-ı dīde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār’a uğradum

6. **itseler:-se, -ler**

Gazel 46

Mısra: 16

Yapmak, etmek.

15. Nūr-ı ‘aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā
16. Hāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

itmegiçün:

1. **itmegiçün:**

Gazel 106

Mısra: 8

Etmek için.

7. Gelürüm hâneñe bir gice demüşdün şimdi
8. Ben nişâr-ı kâdemün itmegiçün cân be-kefüm

2. itmegiçün:

Gazel 142

Mısra: 9

Etmek için, yapmak için.

9. Yâri tenhâca çeküp nûş-ı şarâb itmegiçün
10. Şunda bir kûşe-i kâşâne gelür hâturuma

ittibâ' :

1. ittibâ' :

Gazel 92

Mısra: 7

Uyma, peşinden gitme, tabi olma.

7. İttibâ' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden
8. 'Âşıkı tãrd itme lâyıķ mı mürüvetten bedel

iyi bil:

1. iyi bilürüz:-ür, üz

Gazel 63

Mısra: 12

Nasıl olması gerektiğini bilmek; daha önce şahit olmuş olmak.

11. Bilmeyüz encümen-i zühd ü rişâ âdâbın
12. Resm-i bezm-i şarab-ı şevk-fezâyı iyi bilürüz

izâ'a it:

1. izâ'a iden:-en

Gazel 139

Mısra: 13

Kaybetme, zâyi etme.

13. 'Abeş evkâtını izâ'a iden
14. Dem-i hârmene ne hınța gördi ne cev

izâfet:

1. izâfetle:-le

Gazel 155

Mısra: 13

Bağ, ilgi, varlıklar arasındaki ilişki.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān
 14. Faqat esmā-i seng-i behreverdür māl ile zūsı

‘izār:

1. ‘izāruñ:-uñ

Kaside 9

Mısra: 52

Yüz, yanak.

51. Haṭuñ reyḥān-ı bağ-ı cennet ammā

52. ‘İzāruñ verd-i gülzār-ı İrem’dür

2. ‘izārında:-ı, -n, -da

Kaside 13

Mısra: 49

Yüz, yanak.

49. Āh ‘izārında o zülf-i müşg-bār

50. Kıl kadar ḥüsnüne kondurmaz gubār

3. ‘izāruñ:-uñ

Gazel 36

Mısra: 1

Yüz, yanak.

1. ‘İzāruñ pertev-i envār-ı mihr-i ḥāverīdendür

2. Fūrūğ-ı ḥüsn ü ānuñ şu‘le-i verd-i ṭarīdendür

‘izār-ı āteş:

1. ‘İzār-ı āteşinüñ:-ı, -nüñ

Kaside 8

Mısra: 43

Ateş gibi kırmızı yanak.

43. ‘İzār-ı āteşinüñ gāh u bī-geh yād ile cānā

44. ‘Alevlenmekdedür kânūn-ı dilde ḥasretüñ nārı

‘izār-ı laṭīf:

1. ‘izār-ı laṭīfüñ:-üñ

Gazel 122

Mısra: 7

Güzel yanak.

7. Ey verd-i ter ‘izār-ı laṭīfüñ senüñ ‘aceb

8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzük ne nāzenīn

‘izār-ı tābdār:**1. ‘izār-ı tābdāra:-a****Gazel 138**

Mısra: 1

Parlak yanak.

1. Gelse mir’āt ol ‘izār-ı tābdāra rū-be-rū

2. Pertevinden nūr iderdi isti‘āre rū-be-rū

izdivād-ı kadr:**1. izdiyād-ı kadrine:-i, -n, -e****Kaside 13**

Mısra: 98

Kıymetin artması.

97. İrtifā‘-ı şânına himmet buyur

98. İzdiyād-ı kadrine diğkat buyur

izhār:**1. izhāra:-a****Gazel 24**

Mısra: 11

Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşîkar etme.

11. Sûz-ı dilini bezm de izhāra ne hâcet

12. Şem‘i niçün âzurde zebân eylemesünler

izhār it:**1. izhār ider:-er****Gazel 132**

Mısra: 11

Meydana çıkarmak.

11. Şā‘irlerin âşârı ider kadrini izhār

12. Geç dā‘iye-i terk-i ehibbā vü vatandaşdan

2. izhār iderdüm:-er, -dü, -m**Kaside 3**

Mısra: 34

Meydana çıkarmak.

33. Tāb-ı teb tākatumı kesdi efendüm yoğsa

34. Zūr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhār

izhār-ı cefā-keşlük it:

1. **izhār-ı cefā-keşlük idersin:-er, -sin**

Gazel 30

Mısra: 23

Cefakarlığı açığa çıkarmak.

23. ‘İzzet niçün izhār-ı cefā-keşlük idersin

24. Hāmūş ol amān şöhretimüz âfetimüzdür

‘izz ü devlet:

1. **‘izz ü devletle:-le**

Gazel 41

Mısra: 19

Mutluluk ve yücelik.

19. ‘İzz ü devletle hemān sağ olsun

20. Eylesün zevk ü şafālar demidür

‘İzzet:

1. **‘İzzet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

‘İzzet, şairin mahlası.

55. Bîdād-ı çarḥdan nedür ‘İzzet şikāyetüñ

56. Beñzer ki ḳalmadı ḡam-ı hicrāna ṭāḳātuñ

2. **‘İzzet:**

Kıt'a 2

Mısra: 1

‘İzzet, şairin mahlası.

1. Şād ol ‘İzzet ki efendüñ o veliyyü’ n-ni ‘amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma’nāsı

3. **‘İzzet:**

Gazel 2

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. Bir tıfl-ı Mevlevî içün ‘İzzet dönüp тұrur

14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

4. **‘İzzet:**

Kaside 2

Mısra: 83

‘İzzet, şairin mahlası.

83. Beyāz-ı şubh’dur ‘İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafür

5. **‘İzzet:**

Kaside 2

Mısra: 95

‘İzzet, şairin mahlası.

95. Yeter yeter bu kadar fahr-i nā-be-cā ‘İzzet

96. Du‘āya eyle ser-āgāz ṭab‘a geldi fütür

6. **‘İzzet:**

Gazel 3

Mısra: 9

‘İzzet, şairin mahlası.

9. Tafşıl-i hālî hep ider ‘İzzet saña beyān

10. Bu mücmel oldu şimdi berāy-ı hoş-āmedi

7. **‘İzzet:**

Gazel 4

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemān

14. Her ne gelürse baht-ı sitemkârdan baña

8. **‘İzzet:**

Müfret 4

Mısra: 2

‘İzzet, şairin mahlası.

1. Şīvesi nāzı müselleḥ ḥüsni gāyet bī-bedel

2. Görmedüm ‘İzzet ḥüseyn Ağa’ya beñzer bir güzel

9. **‘İzzet:**

Gazel 5

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum āsâr-ı temāşâ

10. **‘İzzet:**

Kaside 5

Mısra: 67

‘İzzet, şairin mahlası.

67. 'İzzet yeter ıtnābı ҡo hengām-ı du 'ādur
68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr'e

11. 'İzzet:

Gazel 6

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Cennetdür 'İzzet ehl-i kemālün mecālisi
14. Cāhille ihtilāṭ cehennem gelür baña

12. 'İzzet' üñ:-üñ

Tahmis 6

Mısra: 28

'İzzet, şairin mahlası.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün
28. 'İzzet' üñ eski ҡuluñdur şād ҡıl ānı bu gün

13. 'İzzet:

Gazel 7

Mısra: 12

'İzzet, şairin mahlası.

11. Hāmem nigār-hāne-i Çīn itdi şafḥayı
12. 'İzzet gözet nuķūş-ı ḥayālümde şan'atı

14. 'İzzet:

Kaside 8

Mısra: 63

'İzzet, şairin mahlası.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du 'āya başla ey 'İzzet
64. Şudā'a bā'îş olmışdur kelāmun çünki ikşārı

15. 'İzzet:

Gazel 8

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. Fiğān u nāleden 'İzzet nice ḥamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

16. 'İzzet:

Kaside 9

Mısra: 58

'İzzet, şairin mahlası.

57. ‘Aceb mi cūşa gelse cūy-ı ıab‘um
58. Benüm ‘İzzet merāmum vaşl-ı yemdür

17. ‘İzzet:

Kaside 9

Mısra: 91

‘İzzet, şairin mahlası.

91. Eyā mīr-i melek-hū bende ‘İzzet
92. Kuşūr-ı vaşf ile pek müttehemdür

18. ‘İzzet’e:-e

Gazel 9

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idün
14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bī-vefā

19. ‘İzzet:

Kaside 10

Mısra: 41

‘İzzet, şairin mahlası.

41. Kāfiye tengdür envār-ı du‘ādan ‘İzzet
42. ıab‘ı reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr eyleyelüm

20. ‘İzzet:

Gazel 10

Mısra: 10

‘İzzet, şairin mahlası.

9. Pāk idüp āyīne-i hātırı gerd-i gamdan
10. Guşşa ‘İzzet görine çeşmüne lā-şey ne şafā

21. ‘İzzet:

Gazel 11

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. Biz dūr düşdük ‘İzzet o dil-berden ağlaruz
14. Şabri-i nālekār ne ‘ālemedür ‘aceb

22. ‘İzzet:

Gazel 13

Mısra: 12

‘İzzet, şairin mahlası.

11. Gerdeni üzre zenahdânına bak cebheyi gör
12. Bâğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

23. 'İzzet' üñ:-üñ

Gazel 14

Mısra: 16

'İzzet, şairin mahlası.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi

16. 'İzzet' üñ ḥāme-i sūḥan-gūyı

24. 'İzzet:

Gazel 15

Mısra: 1

'İzzet, şairin mahlası.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan 'İzzet

2. Elünden sāḳī-i sīmīn-sāḳın cām alan 'İzzet

25. 'İzzet:

Gazel 15

Mısra: 2

'İzzet, şairin mahlası.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan 'İzzet

2. Elünden sāḳī-i sīmīn-sāḳın cām alan 'İzzet

26. 'İzzet:

Gazel 15

Mısra: 4

'İzzet, şairin mahlası.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre

4. Lebinden yārüñ oldum ya'ni zevḳ-i kām alan 'İzzet

27. 'İzzet:

Gazel 15

Mısra: 6

'İzzet, şairin mahlası.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sükūt ursam münāsibdür

6. Ki oldum ḥalka-i işretde zīrā nām alan 'İzzet

28. 'İzzet:

Gazel 15

Mısra: 8

'İzzet, şairin mahlası.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hırşīde
8. O māhın meclisinde sāgar-ı ibrām alan ‘İzzet

29. ‘İzzet:

Gazel 15

Mısra: 10

‘İzzet, şairin mahlası.

9. Ġazāl-ı vahşı-i şahrāyı şayda hīç ta‘ab çekmez
10. O rem-hū āfeti āgūş-ı vişale rām alan ‘İzzet

30. ‘İzzet:

Gazel 16

Mısra: 17

‘İzzet, şairin mahlası.

17. Yalñuz ben degül ‘İzzet de begüm
18. Mey-i gül-reng-i lebūñle ser-mest

31. ‘İzzet’ ümüñ:-üm, -üñ

Kaside 17

Mısra: 23

‘İzzet, şairin mahlası.

23. Didi hāy ‘İzzet’ ümüñ vāhimesi gālīb imiş
24. Baķ neler ķurdı derūnunda bu sā‘atde faķīr

32. ‘İzzet:

Kaside 18

Mısra: 19

‘İzzet, şairin mahlası.

19. ‘İzzet du‘ā-yı devletini idelüm müdām
20. Maķbūl ider du‘āmızı Mevlā Mucīb’dür

33. ‘İzzet’ de:-de

Gazel 22

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet’ de hevā-yı kaddüñ olduğda hüveydā
14. Şavrudı göģe hırmen-i hūş u hıred Aħmed

34. ‘İzzet:

Gazel 24

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān
14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylemesünler

35. 'İzzet:
Gazel 25
Mısra: 13
'İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet bizüm de gonce-i n' eşküftemiz n' ola
14. Nev-şivelerle eylese gunc u delāller

36. 'İzzet:
Gazel 26
Mısra: 16
'İzzet, şairin mahlası.

15. Yimez içmez sentüñ derdünle dā'im zār u giryāndur
16. Ṭabībüm gel devā kı l şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

37. 'İzzet:
Gazel 28
Mısra: 15
'İzzet, şairin mahlası.

15. Semā'-ı nāza ser-āğāz idince 'İzzet yār
16. Gürūh-ı ehl-i niyāz eyler āh u vāh döner

38. 'İzzet:
Gazel 30
Mısra: 23
'İzzet, şairin mahlası.

23. 'İzzet niçün izhār-ı cefā-keşlük idersin
24. Ḥāmūş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

39. 'İzzet:
Gazel 32
Mısra: 11
'İzzet, şairin mahlası.

11. Zülmet-i hecründe 'İzzet düşse rāh-ı 'aşka
12. Āh-ı şeb-gır-i şerār-efşānı meş'al gösterür

40. 'İzzet:
Gazel 34
Mısra: 15
'İzzet, şairin mahlası.

15. Taḳarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet
16. Uzaḳdan eyleyelüm merḥabā yeñiçeridür

41. ‘İzzet:

Gazel 35

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet Beg’ün semend-i ḥayāliyle ‘İzzetā
14. Hîç esb-i leng-i fikretimüz hem-‘inān mıdur

42. ‘İzzet:

Gazel 37

Mısra: 14

‘İzzet, şairin mahlası.

13. Hem-zebān olmak ne mümkün māhir-i mu‘ciz-deme
14. Ola ‘İzzet kuşūrum meyl-i tanzīrūm dedür

43. ‘İzzet:

Gazel 38

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. İderse ṭab‘uma ‘İzzet n’ola cihān taḥsīn
14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

44. ‘İzzet:

Gazel 39

Mısra: 9

‘İzzet, şairin mahlası.

9. ‘İzzet hünerde ḥusrev’e mānend görmedük
10. Gerçi bu şehre ḥayli sūḥandan gelür gider

45. ‘İzzet:

Gazel 40

Mısra: 13

‘İzzet, şairin mahlası.

13. ‘İzzet ‘arz itmege eş‘arını mānend-i Necīb
14. Nükte-fehm-i sūḥan-ı nādire-sencān ister

46. ‘İzzet:

Gazel 41

Mısra: 15

‘İzzet, şairin mahlası.

15. Dāmen-i pākūñ öpüp ey ‘İzzet
16. Mîr-i zî-şāna ſenālar demidür

47. ‘İzzet:
Gazel 42
Mısra: 14
‘İzzet, ſairin mahlası.

13. Naẓm-ı cenāb-ı hāmi-i sāmī-mekinetin
14. Tanẓîri vüs‘-i miknete ‘İzzet ſığıſmıyor

48. ‘İzzet:
Gazel 44
Mısra: 14
‘İzzet, ſairin mahlası.

13. Mānend-i ‘andelîb ideyor nāle vü figān
14. Ol gül-bün-i leṭāfetüñ ‘İzzet hezārıdur

49. ‘İzzet:
Gazel 46
Mısra: 17
‘İzzet, ſairin mahlası.

17. Sen ṭururken ‘İzzet dil-ḥastenüñ lāyık mıdur
18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

50. ‘İzzet:
Gazel 52
Mısra: 9
‘İzzet, ſairin mahlası.

9. Hem-maḥlaſ olup ḥazret-i sultānla ‘İzzet
10. Naẓmuñda mübāḥāt ile ma‘nā qarışıkdur

51. ‘İzzet:
Gazel 53
Mısra: 11
‘İzzet, ſairin mahlası.

11. Dürr-i eſ‘āruma ‘İzzet ḳo disün ḥalk yetīm
12. Şadef-i ṭab‘ımuñ ol nāz ile perverdesidür

52. ‘İzzet:
Gazel 54
Mısra: 13
‘İzzet, ſairin mahlası.

13. 'Aceb mi nazmda engüşt-nümāyisek 'İzzet
14. Füyûzî hâtem-i 'ālî-cenâbdan aluruz

53. 'İzzet' üñ:-üñ

Gazel 55

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Bir kâfirin taşavvur-ı hüsnüyle 'İzzet' üñ
14. Büt-hâne-i hayâli ser-â-ser nuķuş-ı nâz

54. 'İzzet:

Gazel 57

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için
14. Ğarķ-ı baķr-îâ hacletüz şerm ile âb altundayuz

55. 'İzzet'i:-i

Gazel 58

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. 'İzzet'i habs idicek çāķ-ı zenehdānuña
10. Ğam-ı zülfüñ gibi ol bî-günehe kayd olmaz

56. 'İzzet:

Gazel 60

Mısra: 17

'İzzet, şairin mahlası.

17. 'Arz itmek için Necîb'e 'İzzet
18. Hem-vāre ğazel-serâlaruz biz

57. 'İzzet:

Gazel 64

Mısra: 18

'İzzet, şairin mahlası.

17. Kadr-i sülhanum cevheriyân-ı hüner añlar
18. 'İzzet yine erbâbı ider rağbet-i elmās

58. 'İzzet:

Gazel 66

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet
14. Bu ‘arşagehde қосun tek ü tāzı leng olmuş

59. **‘İzzet:**
Gazel 68
Mısra: 9
‘İzzet, şairin mahlası.

9. Қанд-рїз olmaқdasın ‘İzzet yine
10. Söyle ne ey tūtī-i hoş-gū garaż

60. **‘İzzet:**
Gazel 71
Mısra: 13
‘İzzet, şairin mahlası.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni ‘İzzet
14. ‘Aқıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

61. **‘İzzet-i:**
Gazel 72
Mısra: 10
‘İzzet, şairin mahlası.

9. Tekye-i ‘aşқ u maҳabbetde қалup ser-gerdān
10. Vecd ile itmededür ‘İzzet-i bī-çāre semā‘

62. **‘İzzet:**
Gazel 73
Mısra: 12
‘İzzet, şairin mahlası.

11. ‘İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl’e
12. Bildüm ki degül mā’il ü semt-i seref Eşref

63. **‘İzzet’ üñ:-üñ**
Gazel 76
Mısra: 9
‘İzzet, şairin mahlası.

9. ‘İzzet’ üñ hāmesi vaşf-ı leb-i şīrīnūñ için
10. Dā’imā itmede tūtī gibi şükr-i hālıқ

64. **‘İzzet’ üñ:-üñ**
Gazel 80
Mısra: 17
‘İzzet, şairin mahlası.

17. 'İzzet' üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla
18. Sūziş-i rüz u şebın çok gördük

65. **'İzzet:**
Gazel 82
Mısra: 13
'İzzet, şairin mahlası.

13. İsterüm ḥālūmi 'arz itmege 'İzzet ammā
14. Korkarum eylemez ıṣḡā küçicükdür küçicük

66. **'İzzet:**
Gazel 83
Mısra: 13
'İzzet, şairin mahlası.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet daḥı meftūn oldu
14. Şānemā şanma şaḡın ḳaldı maşūn-ı niḡeḥüñ

67. **'İzzet:**
Gazel 88
Mısra: 10
'İzzet, şairin mahlası.

9. İki ḳayık memeler Südlīce Limānı'nda
10. Beyaḡ sīnesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

68. **'İzzet:**
Gazel 93
Mısra: 9
'İzzet, şairin mahlası.

9. 'İzzet bī-çāreye itdūñ niçün
10. İnfe'ale yenfa'ilu infī'āl

69. **'İzzet:**
Gazel 94
Mısra: 9
'İzzet, şairin mahlası.

9. 'İzzet o gül-endām idicek 'azm-ı çemenzār
10. Bāl ü perüñ efgende bir āḥ eyledi bülbul

70. **'İzzet'i:-i**
Gazel 96
Mısra: 28
'İzzet, şairin mahlası.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı 'irfān
28. 'İzzet'i kılma melūm-ı 'ālem

71. 'İzzet:

Gazel 97

Mısra: 17

'İzzet, şairin mahlası.

17. 'İzzet cenāb-ı Muḥliş'in āsār-ı pākūñi
18. Tanzīrde selāset-i güftāre uğradum

72. 'İzzet:

Gazel 98

Mısra: 17

'İzzet, şairin mahlası.

17. 'İtāb-ı yāra taḥammül mi eylemez 'İzzet
18. Ta'ab-keşīde-i aḡyār olan göñülcegizüm

73. 'İzzet:

Gazel 99

Mısra: 10

'İzzet, şairin mahlası.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riyyā-yı ḥuşk ile 'iffet ḳabül itmem

74. 'İzzet'üm:-üm

Gazel 101

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. Dimedūñ 'İzzet'üm āyā nicedür
10. O benüm kendi ḳulum bendecigüm

75. 'İzzet:

Gazel 102

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Gül-ḳand-i lebūñ 'İzzet dil-ḥasteye emdir
14. Emdirmez iseñ aḡzı sulansun mı efendüm

76. 'İzzet:

Gazel 105

Mısra: 10

'İzzet, şairin mahlası.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muķārin
10. Būlbūl gibi 'İzzet iderūm ben de terennūm

77. 'İzzet:

Gazel 106

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta'ayyüş itsem
10. Güher-i 'aşk-ı girān-māye-i yāre şadefūm

78. 'İzzet:

Gazel 107

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. Fem-i dil-berden alındı bu gāzel ey 'İzzet
10. Dir iken fitneyi īķāz idendūr nighūm

79. 'İzzet:

Gazel 108

Mısra: 10

'İzzet, şairin mahlası.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun
10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

80. 'İzzet:

Gazel 109

Mısra: 10

'İzzet, şairin mahlası.

9. Korkarum Nā'ib Efendi gibi gūş itmez yār
10. Ne kadar eylese de 'İzzet nā-çār ķasem

81. 'İzzet'i:-i

Gazel 112

Mısra: 15

'İzzet, şairin mahlası.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i
16. Dir misin n'oldı 'aceb ol hāste-hālūm yok benūm

82. 'İzzet:

Gazel 113

Mısra: 12

'İzzet, şairin mahlası.

11. Eş‘āra gāzel söylemege tevbelüyüm lîk
12. ‘İzzet kalem-i nādire-perdāza kapıldum

83. **‘İzzet:**
Gazel 115
Mısra: 14
‘İzzet, şairin mahlası.

13. Sende var iken o çeşm-i fettān
14. Yok ‘İzzet için refāh efendüm

84. **‘İzzet:**
Gazel 118
Mısra: 9
‘İzzet, şairin mahlası.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāgdār-ı ‘aşkdur ‘İzzet
10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

85. **‘İzzet:**
Gazel 120
Mısra: 18
‘İzzet, şairin mahlası.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senüñ bu iştiğālinden

86. **‘İzzet:**
Gazel 123
Mısra: 10
‘İzzet, şairin mahlası.

9. Āteşin-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine
10. Nazmınuñ ma‘nî-i rengīnine ‘İzzet taḥsīn

87. **‘İzzet:**
Gazel 124
Mısra: 13
‘İzzet, şairin mahlası.

13. İştihār-ı nazmıdur ‘İzzet cenāb-ı Rā’if’üñ
14. Tās-ı vārun-ı sipihri tıldıran āvāzeden

88. **‘İzzet:**
Gazel 125
Mısra: 9
‘İzzet, şairin mahlası.

9. Hâzret-i hıfzî' nüñ 'İzzet nazm-ı sihr-âşârını
10. Vâdi-i tanzîre düşdük kudret olsun olmasun

89. 'İzzet:

Gazel 126

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. Ben de 'İzzet gibi bir haste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ için

90. 'İzzet:

Gazel 158

Mısra: 14

'İzzet, şairin mahlası.

13. 'Arz eyle hemân şabrî-i muciz-deme tırma
14. 'İzzet hevesuñ şî'riñi teşhîre degül mi

91. 'İzzet:

Gazel 128

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Çarhla biz devr-i Mevlânâ' dayuz 'İzzet yine
14. Demdür itsün nây-ı hâme nağmehâ-yı nev-zemîn

92. 'İzzet:-sı

Gazel 129

Mısra: 16

'İzzet, şairin mahlası.

15. Hiç şîve-i hûbânına tākāt getirülmez
16. 'İzzet bu gün gördiği yok hāk bilür ammā

93. 'İzzet:

Gazel 130

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. 'İzzet Necîb-i nükte-ver kim virür cevāb
10. Âşâr-ı kilki gıpta-fezâ-yı Cerîr iken

94. 'İzzet' de:-de

Gazel 132

Mısra: 21

'İzzet, şairin mahlası.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

95. 'İzzet' e:-e

Gazel 133

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Düşürmez 'İzzet' e kimse selîka-i sühanı
14. Velî ta'accüb iderler görünce âşârını

96. 'İzzet:

Gazel 134

Mısra: 16

'İzzet, şairin mahlası.

15. Nâb ise de bâde-i la'l-i dil-ârâ çi sūd
16. Derd-keş-i hasretüz biz yine 'İzzet her ân

97. 'İzzet:

Gazel 135

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümâ olma 'abeşdür
14. İmdâd irişür bir gün olur lutf-ı hudâ'dan

98. 'İzzet:

Gazel 137

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. Gördigüñ dil-bere üftâde olursın 'İzzet
10. Neylesem âh senüñ şu dil-i meyyâlün için

99. 'İzzet:

Gazel 140

Mısra: 15

'İzzet, şairin mahlası.

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür 'İzzet garaž
16. Rişte-i nazmı çekerüz sū-be-sū

100. 'İzzet:

Gazel 141

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ'at kıl
14. Ki dâ'im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭāyum yā Resūla'llāh

101. 'İzzet:

Gazel 143

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş
14. Gāhice anuñ dāmenini pūr direm eyle

102. 'İzzet:

Gazel 144

Mısra: 17

'İzzet, şairin mahlası.

17. Ne ḥaddün ḥazret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet
18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

103. 'İzzet' üñ:-üñ

Gazel 145

Mısra: 9

'İzzet, şairin mahlası.

9. 'İzzet' üñ 'aqlın alup kūh ile deşte şalup
10. Gūşe-nişin-i ferāğ eylemedūñ āh āh

104. 'İzzet:

Gazel 146

Mısra: 10

'İzzet, şairin mahlası.

9. Ḥāne-i ḥātır-ı fātırda olursa mihmān
10. 'İzzet ikrām ile 'izāz idelüm eş'āra

105. 'İzzet:

Gazel 147

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet ḡazel mi söylenür eş'ār mı olur
14. Āşār-ı ṭab'-ı ḥusrev-i siḥr-āver üstüne

106. 'İzzet:

Gazel 149

Mısra: 13

'İzzet, şairin mahlası.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine
14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i ğaybuñ sürüşuna

107. **'İzzet:**
Gazel 150
Mısra: **18**
'İzzet, şairin mahlası.

17. Hâl-i dilinden itmiş o meh-pâre dün su'âl
18. 'İzzet o demde bî-ğaber olmuş ne fâ'ide

108. **'İzzet:**
Gazel 155
Mısra: **18**
'İzzet, şairin mahlası.

17. Düşüp Râmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde
18. 'Abeşdür hâme-i bî-miknetüñ 'İzzet tekâ-püsü

109. **'İzzet:**
Gazel 156
Mısra: **13**
'İzzet, şairin mahlası.

13. Kilk-i Mânî-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de
14. Reşk-i Erjeng idelüm şafha-i âsârumızı

110. **'İzzet'imüñ:-im, -üñ**
Gazel 114
Mısra: **16**
'İzzet, şairin mahlası.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi tahsîn ol şüh
16. Didî âh 'İzzet'imüñ tab'uña pek hayrânım

111. **'İzzet'üñden:-üñ, -den**
Gazel 127
Mısra: **10**
Değer, ululuk, yücelik.

9. Hayf kim ağıyar-ı bed-girdârı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet'üñden mâ'il-i semt-i giriz oldukça se

112. **'İzzet'üñ :-üñ**
Kaside 13
Mısra: **95**
'İzzet, şairin mahlası.

95. ‘Abd-i nā-çizüñ kuluñdur ‘İzzet’ üñ
96. Rüz u şeb zıkr ile fikri midhatüñ

113. ‘İzzet :
Gazel 23
Mısra: 13
İzzet, şairin mahlası.

13. Bu nev-nazmı sezā ‘arz eylesem şad şermile ‘İzzet
14. O zāt-ı pāke kim gencine-i luṭf u mürüvvetdür

İzzetā:

1. İzzetā:
Gazel 131
Mısra: 14
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Yāre aḡyāruñ ne gözle baḡdıḡı ma‘lūm līk
14. İzzetā sen ḡayre baḡma yāre baḡ Allāh iḡün

2. ‘İzzetā:
Gazel 1
Mısra: 13
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Ol ḡazālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur ‘İzzetā
14. Sürme-i ḡayret gelügır-i maḡāl olmiş saña

3. ‘İzzetā:
Kaside 1
Mısra: 69
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

69. ‘İzzetā lāfi koyup ḡayrı efendüñçün kıl
70. Kulluḡuñ ‘arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

4. ‘İzzetāyı:-y, -ı
Tahmis 2
Mısra: 26
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

25. Böyle gösterdi baña ol ḡadd-i müstesnā seni
26. ‘İzzetāyı böyle bī-ḡāḡat kılan ey bī-emān

5. ‘İzzetā:
Kaside 3
Mısra: 51
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

51. 'İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz
52. Eyleme bîhüde bûlbûl gibi feryād-ı hezār

6. 'İzzetā:

Kaside 4

Mısra: 51

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

51. 'İzzetā şekveyi қо eyle du 'āya ağāz
52. Ne revā bā 'iş-i taşdı '-i ser olmak ıtnāb

7. 'İzzetā:

Kaside 7

Mısra: 87

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

87. 'İzzetā lāfı қо ağāz-ı du 'ā kıl yoḥsa
88. Kırı fahriyye vü da 'vāñı senüñ kim diñler

8. 'İzzetā:

Kaside 8

Mısra: 47

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

47. Ğazelde 'İzzetā pāyān-pezīr oldu yeter ğayrı
48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

9. 'İzzetā:

Kaside 9

Mısra: 105

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

105. Ko lāfı 'İzzetā başla du 'āya
106. Du 'ālar müstecāb olduğı demdür

10. 'İzzetā:

Gazel 12

Mısra: 14

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. Böyle rindāne ğazel tarḥına ol mahveşüñ
14. 'İzzetā dīde-i mestānesidür cümle sebeb

11. 'İzzetā:

Kaside 13

Mısra: 111

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

111. Dest açup da' vāta başla 'İzzetā
112. Kudsiyān āmine āgāz ide tā

12. 'İzzetā:

Gazel 17

Mısra: 9

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem 'İzzetā bir dem
10. Baña bu zūr-ı tab'ı himmet-i pīrān ider īrāş

13. 'İzzetā:

Kaside 17

Mısra: 46

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

45. Āh rü'yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. 'İzzetā 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbīr

14. 'İzzetā:

Gazel 18

Mısra: 9

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh
10. Görinür şūretde bir āyīne-i bī-gerd ruḥ

15. 'İzzetā:

Gazel 19

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. Sezādur 'İzzetā mīr-i şefīka eylesem taḳdīm
14. Dür-i naẓmum ki reşk ile gelür Pervīn'den feryād

16. 'İzzetā:

Gazel 27

Mısra: 17

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

17. Tab'-ı mevzūnum 'İzzetā el-ḥaḳ
18. Mā'il-i yāl ü bāl-i Eşref'dür

17. 'İzzetā:

Gazel 29

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzetâ dem-sâz-ı hâmi-i bülend-âvâz olup
14. Eyle feryâduñ resîde çarha tâ nev-rûzdur

18. 'İzzetâ:

Gazel 33

Mısra: 11

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

11. Bak imdi 'İzzetâ ol ser-firâz-ı nâza dikkatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkündür

19. 'İzzetâ:

Gazel 35

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzet Beg'ün semend-i hayâliyle 'İzzetâ
14. Hiç esb-i leng-i fikretimüz hem-'inân mıdur

20. 'İzzetâ:

Gazel 47

Mısra: 17

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

17. 'İzzetâ sāye-i iqbāl-i Veli Paşa'da
18. Reşk-i tab'-ı sühândânıma Şehbân ağlar

21. 'İzzetâ:

Gazel 49

Mısra: 9

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Beñzer ki 'İzzetâ bu şekker gibi sözlerün
10. Bir-nev-resün taḥayyül-i la'l-i lebiyledür

22. 'İzzetâ:

Gazel 50

Mısra: 9

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. 'İzzetâ pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr
10. Tûti-i tab'-ı şekker-hâyuñ için nâ-maḥdûr

23. 'İzzetâ:

Gazel 56

Mısra: 14

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. Hāl-i ‘uṣṣāk-ı perīṣānı tecessüsde yine
14. ‘İzzetā ğamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

24. ‘İzzetā:

Gazel 59

Mısra: 14

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Cümle hūbāna bu gün ben derdümi ‘arz itdüm
14. ‘İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

25. ‘İzzetā:

Gazel 77

Mısra: 17

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

17. ‘İzzetā bir vech ile ta‘rīf olunmaz zevkümüz
18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

26. ‘İzzetā:

Gazel 79

Mısra: 13

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası..

13. Dil-gīr-i tarz-ı köhne-i eş‘āruz ‘İzzetā
14. Bir nā-şenīde nev-eşerüñ yok midur senüñ

27. ‘İzzetā:

Gazel 81

Mısra: 13

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā
14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetüñ

28. ‘İzzetā:

Gazel 87

Mısra: 13

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Şebbūy kimi kimisi sūnbūldir ‘İzzetā
14. Karışdı misk-i rūmī-i perçemde kīl ü kāl

29. ‘İzzetā:

Gazel 89

Mısra: 13

Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. Āvāre-i cünün ideyor 'İzzetā gibi
14. Dānā-yı zū-fünūnumu bir tıfl-ı ħurde-sāl

30. 'İzzetā:

Gazel 90

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda
14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

31. 'İzzetā:

Gazel 91

Mısra: 17

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden kalur mı idüm
18. Semend-i ṭab'uma teng olmasa fezā-yı ḥayāl

32. 'İzzetā:

Gazel 92

Mısra: 10

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maḳbūlumuz
10. 'İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

33. 'İzzetā:

Gazel 103

Mısra: 17

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

17. 'İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

34. 'İzzetā:

Gazel 104

Mısra: 10

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend
10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

35. 'İzzetā:

Gazel 111

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. Ruḥsāra-i ‘arāyiş-i efkāra ‘İzzetā
14. Kilk-i hünerle māşīta-perdāzdur sözüm

36. **‘İzzetā:**
Gazel 116
Mısra: 9
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

9. Ki ‘İzzetā terelelli yelelli yelenter ile
10. Gehī tenen tene nāten teneyle eglenelüm

37. **‘İzzetā:**
Gazel 117
Mısra: 16
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

15. Ne mümkün raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā
16. Ḥaberdār olmamışdur ‘İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

38. **‘İzzetā:**
Gazel 121
Mısra: 13
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. ‘İzzetā niyet idüp şavm-ı vişāle biz de
14. Yakışur tābiş-i ḥasretle olursak sūzān

39. **‘İzzetā:**
Gazel 122
Mısra: 9
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

9. Her nağmesinde muṭrıb-ı kilk ‘İzzetā yine
10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

40. **‘İzzetā:**
Gazel 136
Mısra: 9
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

9. Luṭfī-i nükte-pervere ḥaddüñ mi ‘İzzetā
10. ‘Arż-ı nazīre olmasa emr-i ḥudāygān

41. **‘İzzetā:**
Gazel 138
Mısra: 13
Ey İzzet (‘İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzetâ bilsem ne yüzle 'arz idersin nazmuñı
14. Sen Rızâ-yı mu'ciz-i sihr-iştihâre rû-be-rû

42. 'İzzetâ:
Gazel 139
Mısra: 19
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

19. 'İzzetâ kaldı bir kühen hırkam
20. O dağı pîr-i mey-fürûşa girev

43. 'İzzetâ:
Gazel 151
Mısra: 10
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Hâliyâ lezzet-i kand-i sühân-ı şîrîni
10. 'İzzetâ kaldı o tütîveşümün güşumda

44. 'İzzetâ:
Gazel 157
Mısra: 14
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. Söyleden saña bu rengîn ğazel-i ra'nâyı
14. 'İzzetâ hâme-i Fevzî-i sühân-pîrâmı

45. 'İzzetâ:
Gazel 159
Mısra: 13
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzetâ luţfı nedür ğayrı güdâz u sūzuñ
14. Cân nişâr-ı reh-i cānân olacağ dem geld

46. 'İzzetâ:
Gazel 160
Mısra: 10
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihānı hep fâş
10. 'İzzetâ ben gibi bir dağme mi var açma beni

47. 'İzzetâ:
Gazel 161
Mısra: 9
Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

9. 'İzzetâ pey-rev-i Fevzî-i sühan-sâzuz biz
10. Bizlere feyż-i sühan mevhibetu'llâh gibi

48. **'İzzetâ:**

Gazel 162

Mısra: 13

Ey İzzet ('İzzet), şairin mahlası.

13. 'İzzetâ kaşr-ı vişâle çık otur
14. Korkma gâyetde kavîdür temeli

'İzzet-i âşüfte:

1. **'İzzet-i âşüfte:**

Kaside 18

Mısra: 11

Perişan İzzet.

11. Hem mahlaşumdur 'İzzet-i âşüfte rûzgâr
12. Anuñ için benüm gibi bir nâ-şekîbdür

'İzzet-i bîmâr:

1. **'İzzet-i bîmâra:-a**

Kaside 7

Mısra: 27

Hasta, dertli(âşık) İzzet.

27. Dîde-i hâstesidür 'İzzet-i bîmâra tabîb
28. Kõ reg-i nabż-ı dile gânzeler ursun neşter

'İzzet-i dil-haste:

1. **'İzzet-i dil-haste:**

Kaside 16

Mısra: 59

Hasta gönüllü(âşık) İzzet.

59. Huşûsâ 'İzzet-i dil-haste her ân
60. Efendüm isterüm kim ola nâlân

'İzzet-i dil-şüde:

1. **'İzzet-i dil-şüde:**

Gazel 21

Mısra: 19

Âşık, gönlü gitmiş İzzet.

19. 'İzzet-i dil-şüde hâk-i kâdem-i ehl-i dilest
20. Ne-nihed engüşt-i haṭâ ber-süḥan-ı Meşhūrī

2. **'İzzet-i dil-şüde:**

Gazel 43

Mısra: 14

Âşık, gönlü gitmiş İzzet.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni 'met vaşluñla n'ola
14. 'İzzet-i dil-şüde bir 'âşık-ı nā-çāruñdur

3. **'İzzet-i dil-şüdeyi:-y, -i**

Gazel 85

Mısra: 18

Âşık, gönlü gitmiş İzzet.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma'nī viremem
18. 'İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

'İzzet-i mihnet-keşin:

1. **'İzzet-i mihnet-keşin:**

Gazel 45

Mısra: 13

Sıkıntı, eziyet çeken İzzet.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin hālin su'āl eylerse yār
14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencürdur

'İzzet-i nā-çār:

1. **'İzzet-i nā-çāruña:-uñ, -a**

Tahmis 6

Mısra: 30

Çaresiz İzzet.

29. Çünki sensin mülket-i ḥüsnüñ Süleymān'ı bu gün
30. İltifāt it 'İzzet-i nā-çāruña bir mürdur

'İzzet-i pā-māl:

1. **'İzzet-i pā-māl:-i**

Gazel 148

Mısra: 14

Ayak altına alınmış, perişan edilmiş İzzet.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā
14. 'İzzet-i pā-mālī yeksān-ı türāb eylerse de

‘İzzet-i şeydā:**1. ‘İzzet-i şeydā:****Gazel 142**

Mısra: 12

*Çılgın, deli İzzet.***11.** Beni ańduķça o nāzişger-i fettān dir imiş**12.** Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma**2. ‘İzzet-i şeydāya:-y, -a****Gazel 86**

Mısra: 13

*Divane İzzet.***13.** Cihānda ‘İzzet-i şeydāya ğāliba maḥsūs**14.** Bu ‘āşıkāne terāne bu şā‘irāne ğazel**‘İzzet-i sūzān:****1. ‘İzzet-i sūzāna:-a****Gazel 48**

Mısra: 18

*Sızlayan İzzet.***17.** Şem‘-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmakda**18.** Beñzemez ‘İzzet-i sūzāna diger ‘āşıklar**‘İzzet-i zār:****1. ‘İzzet-i zāra:-a****Gazel 119**

Mısra: 14

*Ağlayan İzzet.***13.** Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi’llāh**14.** Efendüm ‘İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın**2. 13. J****jāle:****1. jāle:****Gazel 47**

Mısra: 7

Çiy tanesi II âşığın gözyaşı.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i ḥandān üzre
8. Çeşm-i bülbul şulanur verd-i gülistān ağlar

2. **jaleyüm:-y, -üm**

Gazel 97

Mısra: 2

Çiy tanesi II âşığın gözyaşı.

1. Nā hevā-yı ‘arız-ı dil-dāre uğradum
2. Bir jaleyüm ki sāḥa-i gülzāra uğradum

jāleveş:

1. **jāleveş:**

Kaside 13

Mısra: 58

Çiğ tanesi gibi.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş
58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

jeng:

1. **jengden:-den**

Kaside 8

Mısra: 36

Pas, küf, kir II kötülük.

35. Efendüm tūṭi-i ṭab‘um benüm de söylemek ister
36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfuñ jengden ‘ārī

2. **jeng:**

Gazel 124

Mısra: 8

Pas, küf, kir.

7. Çeksem āgūş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten
8. Jeng alur āyīne elbet germī-i ḥamyāzeden

jeng ol:

1. **jeng olmuş:-mış**

Gazel 66

Mısra: 1

Paslanmak, kirlenmek.

1. Ğubār-ı ḥaṭ ruh-ı mir‘at-i yāre jeng olmuş
2. Sevād-ı ān zede-i leşker-i Firenk olmuş

jengār-ı keyfiyyet:**1. jengār-ı keyfiyyet:****Gazel 99**

Mısra: 1

*Kötü vaziyet.***1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet qabül itmem****2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret qabül itmem****jeng-i keder:****1. jeng-i keder:****Kaside 7**

Mısra: 94

*Kederin pası.***93. Bezm-i devletde hudā zātuñı itsün ibkâ****94. İrmesün āyine-i hâtıruña jeng-i keder****jeng-zidā-yı dil-i muğber:****1. jeng-zidā-yı dil-i muğber:****Gazel 160**

Mısra: 7

*Kırılmış, tozlanmış gönlün parlatılması.***7. Tesliyet jeng-zidā-yı dil-i muğber olmaz****8. Gelmesün āyine-i qalbe gubār açma beni****jeng-zidā-yı nuşret:****1. jeng-zidā-yı nuşret:****Kaside 1**

Mısra: 64

*Yardımyla pası gideren.***63. Ben daḥı tîğ-i zebānumdan idüp istimdād****64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret****2. 14. K****kabā:****1. kabā:****Gazel 9**

Mısra: 2

Elbise.

1. 'İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña
2. Portaḳālī-cübbe leymünī hātāyīden ḳabā

2. ḳabā:

Gazel 29

Mısra: 8

Elbise.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile 'azm-ı bāğ idüp
8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den ḳabā nev-rūzdur

ḳabā-yı çeşbān:

1. ḳabā-yı çeşbān:

Kaside 6

Mısra: 50

Yakışır cübbe.

49. Şekl-i mīḳrāz dadur lām-elifi cılve-nümā
50. Yāları ḳadd-i mezāyaya ḳabā-yı çeşbān

ḳabā-yı nuşret:

1. ḳabā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 40

Yardım cübbesi.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş
40. Ḳāmet-i ḳaddine çeşpīde ḳabā-yı nuşret

kābil ol:

1. kābil olmaya: -ma, -y, -a

Kaside 2

Mısra: 48

El vermek, mümkün olmak.

47. Olunca kuvvet-i bāzū-yı satveti der-kār
48. Ne kābil olmaya ber-kende bīh-i fışḳ u fücūr

kābil-i ülfet:

1. kābil-i ülfet:

Gazel 135

Mısra: 3

Kaynaşmayı, yakınlaşmayı kabul eden.

3. Ebnā-yı zamān kâbil-i ülfet degül ašlā
4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

kabûl it:

1. **kabûl itdüm:-dü, -m**

Kaside 16

Mısra: 54

Makbul saymak.

53. Baña ta'lim-i cevri itdün efendüm
54. Senün nuşhuñ kabûl itdüm begendüm

2. **kabûl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 1

Makbul saymak, geri çevirmemek.

1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet kabûl itmem
2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret kabûl itmem

3. **kabûl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 2

Makbul saymak, razı olmak.

1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet kabûl itmem
2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret kabûl itmem

4. **kabûl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 4

Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

3. Ben ol mey-nüş-ı istiğnâ-furûş-ı bezm-i 'aşkum kim
4. Elinden çarh-ı dünüñ sāğar-ı minnet kabûl itmem

5. **kabûl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 6

Makbul saymak, razı olmak.

5. Sebük-rüh 'âşık-ı rindâne-meşreb yâr-ı cānumdur
6. Girân-cân zāhid-i bāridle ünsiyet kabûl itmem

6. **kabûl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 8

Makbul saymak, razı olmak.

7. Şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakrum
8. Cihāna rāğıb olmam zillet-i devlet kabūl itmem

7. **kabūl itmem:-me, -m**

Gazel 99

Mısra: 10

Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riḡā-yı ḡuşk ile 'iffet kabūl itmem

kabza-i şemşir:

1. **kabza-i şemşire:-e**

Gazel 158

Mısra: 8

Kılıcın tutulan yeri.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrūnla cānā
8. Cān atdığımız kabza-i şemşire degül mi

kaç:

1. **kaçma:-ma**

Gazel 137

Mısra: 6

Kaçmak, gitmek.

5. 'İyddur işte gelen buseye āmādelerüz
6. Kaçma kurbānuñ olam ġamze-i fettānuñ içün

kaçan:

1. **kaçan:**

Kaside 8

Mısra: 24

Ne vakit, ne zaman ki.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkāruñ
24. Kaçan itse şehāb-ı cūdı āġāz-ı güherbārī

kad:

1. **kadı:-i**

Kaside 6

Mısra: 104

Boy, endam.

103. Gül-bün-i taze-res-i gülşen-i mecd ü ikbāl
 104. Çemen-i devlet ü iclâle kıadi serv-i çemân

2. kıadi:-i

Gazel 105

Mısra: 1

Boy, kâmet.

1. Ey serv kıadi gül-bün-i gülzâr-ı tena'um
 2. Bâzûları şâh-ı şecer-i hüsn-i tecessüm

kadar:

1. kıadar:

Kaside 1

Mısra: 54

Ölçüde, derecede, miktarda.

53. Meded-i lutfı ile takviye-fermâdur hep
 54. Žu'afâdan ne kıadar var ise sezâ-yı nuşret

2. kıadar:

Kaside 2

Mısra: 95

Derecede, miktarda.

95. Yeter yeter bu kıadar fahr-i nâ-be-câ 'İzzet
 96. Du'âya eyle ser-âğâz tab'a geldi fütür

3. kıardur:-dur

Kaside 5

Mısra: 39

Ölçüsünde, gibi.

39. Bu resmle mazbûṭ sicillât kıardur
 40. Maḳşûr degil midḥatı tenhâ Yeñişehr'e

4. kıadar:

Gazel 85

Mısra: 6

Ölçüde, miktarda.

5. Çünkü yok keşret-i 'uşşâka ṭahammül sende
 6. Niçün efzûn-ter idersin bu kıadar şîvelerüñ

5. kıadar:

Gazel 149

Mısra: 7

Ölçüde, miktarda.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kı̄l ü kı̄lî biz
8. Kāküller el uzatmasa gāhice dūşına

kadd:

1. **ḳaddüñi:-üñ, -i**

Gazel 5

Mısra: 3

Boy, kamet.

3. Çık seyre levendāne şaluñ ḳaddüñi göster
4. Vir hüsnüñe ārāyiş-i seyr-i temāşā

2. **ḳaddüñ:-üñ**

Gazel 98

Mısra: 15

Boy, kamet.

15. Hırām iderken o bālā ḳaddüñ kirişmelerin
16. Gör ey rübûde-i reftâr olan gönûlcegizüm

kadd çek:

1. **ḳadd çeküp:-üp**

Kaside 13

Mısra: 43

Boy atmak, uzamak.

43. Gülşen içre ḳadd çeküp itse hırām
44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

kadd-i mezāya:

1. **ḳadd-i mezāyaya:-y, -a**

Kaside 6

Mısra: 50

İyiliklerin boyu(büyükülüğü).

49. Şekl-i mikrāzdadur lām-elifi cilve-nümā
50. Yāları ḳadd-i mezāyaya ḳabā-yı çesbān

kadd-i müstesnā:

1. **ḳadd-i müstesnā:**

Tahmis 2

Mısra: 25

Eşsiz boylu.

25. Böyle gösterdi baña ol kıdd-i müstesnâ seni
 26. 'İzzetâyı böyle bî-tâkât kılan ey bî-emân

kadd-i nev-hırâm:

1. **kıdd-i nev-hırâmı:-ı**

Gazel 122

Mısra: 2

Yeni salınarak yürüyen boy(sevgili).

1. Seyr it o dil-rübâ mı ne nâzûk ne nâzenîn
 2. Gör kıdd-i nev-hırâmı ne nâzûk ne nâzenîn

kadeh:

1. **kadehle:-le**

Tahmis 2

Mısra: 1

İçki, içki bardağı.

1. Hûrlar birkaç kadehle mest idüp cânâ seni
 2. Alsalar bâğ-ı behište gitseler farzâ seni

kadeh-i mey:

1. **kadeh-i mey:**

Gazel 10

Mısra: 2

Şarap kadehi.

1. Bir kaç aḥbâb ile çıkmak çemene hey ne şafâ
 2. Bâ-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafâ

kadem-sâ:

1. **kadem-sâ:**

Kaside 5

Mısra: 18

Ayak süren.

17. Şad-ḥamd ki pertev şalarak 'âleme şimdi
 18. Bir mihr-i münîr oldu kadem-sâ Yeñişehr'e

kad-i bālâ:

1. **kad-i bālâ:**

Gazel 82

Mısra: 8

Uzun boy.

7. Serv-i bustān-ı leṭāfet olacaḡdur seyr it
8. Büyüsün o ḡad-i bālā küçicükdür küçicük

ḡad-i ra‘nā:

1. ḡad-i ra‘nāsında:-sı, -n, -da

Gazel 20

Mısra: 3

Güzel boy.

3. O leṭāfetle ki vardur ḡad-i ra‘nāsında
4. Bāḡ-ı ḡusne yine bir tāze fidāndur Aḡmed

ḡadı-ı Beyzā:

1. ḡadı-ı Beyzā:

Kaside 5

Mısra: 42

Kadı Beydavi.

41. Yenbū‘-ı ḡikem ḡākim-i dānişver-i efḡam
42. Ḥükm itmede çün ḡadı-ı Beyzā Yeñişehr’e

ḡadr:

1. ḡadr:

Gazel 63

Mısra: 1

Deḡer.

1. Bilmeyüz şanma şaḡın ḡadr ü vefāyı bilürüz
2. Bizlere eyledigün luṭf u ‘aṭāyı bilürüz

2. ḡadr:

Gazel 104

Mısra: 2

Deḡer, itibar, haysiyet.

1. Ez bes ki pür zi-saḡbā cāmī be-kef ne-dārem
2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ḡadr ü şeref ne-dārem

3. ḡadriñi:-iñ, -i

Gazel 132

Mısra: 11

Deḡer, itibar.

11. Şā‘irlerin āşarı ider ḡadriñi izḡar
12. Geç dā‘iye-i terk-i eḡibbā vü vaṭandan

4. adri:-i

Gazel 13

Mısra: 7

Kıymet, değ er.

7. Bir mid r s 'ir ile adri o  h-ı h sn  

8. Eylemi   nını terf ' -i er fet at at

adr-d n:

1. adr-d n:

Gazel 134

Mısra: 1

Değ er bilen.

1. N di-i devletde az olduğiğ n adr-d n

2. N dir olurmu  beg m  'ir-i  te -zeb n

adri bil:

1. adri bilinmez:-mez

Gazel 132

Mısra: 7

Gereken değ erin verilmesi, kıymetin bilinmesi.

7. Dirse  ki va anda ki in   adri bilinmez

8. Senc delen r d rr olıcak d r 'Aden'den

adr-i h ner:

1. adr-i h ner m:- m

Kaside 5

Mısra: 62

Becerikliliğ n kıymeti.

61. Mu t c [mı] bir n kte- in s ehl-i tem ze

62. adr-i h ner m eyles   inh  Ye i ehir'e

adrini bil:

1. adrini bildi:-di

Gazel 133

Mısra: 1

Gereken değ eri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

1. Ne kendi adrini bildi ne '    -ı z r n

2. Zam n-ı h sni heb  ge di hayf o dil-d r n

k f:

1. **ḳāflar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 43

Arap alfabesinin yirmi birinci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi dördüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 100'dür].

43. Ḳāflar ḳand-şıfat zā' iḳa-pîrâ-yı maḳāl

44. Kāflar gül-be-şeker lâmi leb-i la'l-i bütân

2. **ḳāflar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 44

Arap alfabesinin yirmi ikinci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi beşinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 20'dir].

43. Ḳāflar ḳand-şıfat zā' iḳa-pîrâ-yı maḳāl

44. Kāflar gül-be-şeker lâmi leb-i la'l-i bütân

ḳafes-i nâz:

1. **ḳafes-i nâz:**

Gazel 7

Mısra: 5

Cilvenin ḳafesi.

5. Tūtî-i ḥüsne bir ḳafes-i nâz oldur begüm

6. Pervâza ba'd-ezîn bulamaz rāh-ı fırşatı

kāfi:

1. **kāfi:**

Gazel 157

Mısra: 2

Yeten, yetişen, yeterli.

1. Haṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarâb âşâmı

2. Rinde kāfî aramaz nüṣṣa-i şerḥ-i cāmı

kāfir:

1. **kāfir:**

Gazel 12

Mısra: 10

Allah'ın varlığını inkar eden II zalim, gaddar.

9. Bâde şundukça temennâlar ider dîde süzer

10. Âh kāfir bu kirişme bu edâ n'olsun aceb

2. **kāfir:**

Gazel 16

Mısra: 9

Allah'ın varlığını inkar eden II zalim, gaddar.

9. Çeşm-i mestûn gibi sen de kāfir

10. Olma gel tâ o kadar bâde-perest

3. **kāfir:**

Gazel 35

Mısra: 10

Allah'ın varlığını inkâr eden II Divan edebiyatında siyah(renk).

9. Deyr-i cemâle Behremen-i rû-siyâh iken

10. Kâfir degül de hâl-i ruḥı müslimân mıdur

4. **kāfirin:-in**

Gazel 55

Mısra: 13

Allah'ın varlığını inkar eden II acımasız sevgili.

13. Bir kāfirin taşavvur-ı ḥüsnüyle 'İzzet' üñ

14. Büt-hâne-i ḥayâli ser-â-ser nuḳûş-ı nâz

5. **kāfir:**

Gazel 87

Mısra: 10

Allah'ın varlığını inkar eden II acımasız sevgili.

9. Ḥamyāze-rîz kaldı gör āğûş-ı ḥasretüm

10. Bir dürlü kāfir olmadı ten-dāde-i vişāl

6. **kāfirsın:-sin**

Gazel 119

Mısra: 5

Allah'ın varlığını inkar eden II acımasız sevgili.

5. Ne zālimsin ne kāfirsın ne şüh-ı bî-emānsın kim

6. Bizi miḥnet-keş-i ḡam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

kāfiye:

1. **ḳāfiye:**

Kaside 10

Mısra: 41

Nazımda, şiirlerin sonlarında tekrarlanan ve aynı sesi veren harflerin hareke ve sükûn hâllerindeki birleşmeleri, uyak II bir araya getirme; tekrarlama.

41. Kāfiye tengdür envār-ı du‘ādan ‘İzzet
42. Tab‘ı reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr eyleyelüm

kāfūr:

1. **kāfūrdur:-dur**

Gazel 45

Mısra: 1

Kâfur renginde olan, çok beyaz.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kāfūrdur
2. Sā‘idūñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billūrdur

kāğıd-ı bād-ı hüner:

1. **kāğıd-ı bād-ı hüneri:-i**

Gazel 146

Mısra: 5

Hüner rüzgarının kağıdı.

5. Uçurup kāğıd-ı bād-ı hüneri şan‘atla
6. şafhayı şehper-i pervāz idelüm eş‘āra

kāh:

1. **kāh:**

Gazel 28

Mısra: 12

Bazen, kimi vakit, bazı bazı, gâh.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner

kahbe:

1. **kaḥbe:-ı**

Kıt'a 4

Mısra: 5

Dönek, sözünde durmayan (kimse), kalleş.

5. Tek тұrmayup ol çifteli kaḥbe şeb-i ma‘hūd
6. Ağyār kucağında hemān kaykılıgeldi

kahramān:

1. **kaḥramān:**

Kaside 8

Mısra: 17

Yiğit, bahadır.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der kahramân peyker
18. Ki Zâl ü Rüstem'i hayret-zede itmekde peykârı

2. kahramân:

Gazel 83

Mısra: 7

Yiğit, bahadır.

7. Kahramân olsa da meydân-ı maḥabbetde gönül
8. Olur elbette senüñ zâr ü zebûn-ı nigeḥüñ

kā'ide-i mekremet:

1. kā'ide-i mekremeti:-i

Kaside 6

Mısra: 105

Cömertliğin kuralı.

105. Yeñiden tazeledi kā'ide-i mekremeti
106. Mişl-i ḥâtem-i ṭayy olmışıdi eski yalân

kākül:

1. kāküller:-ler

Gazel 149

Mısra: 8

Saç, perçem.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kıl ü kâlî biz
8. Kāküller el uzatmasa gâhice düşîna

kākül-i m-der-ham:

1. kākül-i ḥam-der-ḥamuñ:-uñ

Tahmis 6

Mısra: 7

Kıvrım kıvrım saç.

7. Sünbülü pîçîde kıldı kākül-i ḥam-der-ḥamuñ
8. Târ ü mâr itseñ olur 'aklı perîşân âdemüñ

kākül-i pâşîde:

1. kākül-i pâşîdesin:-sin

Gazel 144

Mısra: 3

Dağılmış saç.

3. Görenler kākül-i pāşīdesin ruḥsār-ı rahşāna
 4. Seḥāb oldu keşīde zann iderler āftāb üzre

kākül-i sünbül-şemīm-i yār:

1. **Kākül-i sünbül-şemīm-i yāre:-e**

Gazel 29

Mısra: 9

Yarin güzel kokan saçlarının perçemi.

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yāre oldu şāne-zen
 10. Korkarum tel kırmazun dest-i şabā nev-rūzdur

kal:

1. **ḳaldım:-dı, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Kalmak.

17. Ḳaldım şeb-i firākda āh u enīn ile
 18. Yā Rabb ḳavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

2. **ḳalmaz:-maz**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Bir durumunda içinde olmak, bulunmak.

21. Başlardı devre şevḳ ile peymānemüz bizüm
 22. Tārīk ḳalmaz idi tarab-ḥānemüz bizüm

3. **ḳalsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 42

(Başka zamāna) bırakılmak, (geriye) atılmak, ertelenmek, tehir edilmek.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuzı
 42. Ḳalsun ḳoruz maḥşere şu mācerāmuzı

4. **ḳalmamış:-ma, -muş**

Müfret 2

Mısra: 1

Var olmak, bulunmak.

1. Bakdı tüfeng ü topa ḳalmamış ot falyada
 2. Tepedelenli ‘Ali patladı paşḳālyada

5. **ḳalmış:-muş**

Kaside 4

Mısra: 4

Durmak, hareket etmemek.

3. Dīde-i devlet-i bīdār gibi buldı fūrūğ
4. Aḥter-i ṭālī'imüz ḳalmış iken zīr-i seḥāb

6. **ḳalmamışdı:-ma, -mış, -dı**

Kaside 4

Mısra: 11

Bulunmak.

11. Ḳalmamışdı birimizde eṣer-i şevḳ ü neṣāṭ
12. Ḥaḳḳ bilür kim bizi ye's itmişidi isti'āb

7. **ḳalmadı:-ma, -dı**

Kaside 4

Mısra: 42

Var olmak, bulunmak.

41. Vaşfuña böyle mi āgāz iderdüm amḡā
42. Neyleyüm ḳalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

8. **ḳalmadı:-ma, -dı**

Kaside 7

Mısra: 26

Bulunmak, mevcut olmak.

25. Reh-i pīçide-i endişemi gīsūsı tūṭup
26. Ḳalmadı semt-i ḥayālümde mezāmīne memēr

9. **ḳala:-a**

Gazel 9

Mısra: 5

Bir durum içinde bulunmak.

5. Hep ḳala pā-der-gil-i ḥayret şanevber-ḳāmetān
6. Çık levendāne ḥırāmān ol da göster bir edā

10. **ḳalmışdur:-mış, -dur**

Kaside 13

Mısra: 14

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek.

13. Zūlmden nā-būd dehr içre niṣān
14. Ğamze-i dil-berde ḳalmışdur hemān

11. **ḳaldı:-dı**

Kaside 13

Mısra: 53

Mevcut bir durumun değişmesi halinde ondan geriye kalan.

53. Aldı gönlüm kaldı bî-dil bendeñüz

54. Var ise bir çäre bilmem ben deñüz

12. **kalursa:-ur, -sa**

Kaside 13

Mısra: 61

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek.

61. Böyle kalursa eger ‘aşkum füzün

62. Olurum bî-şübhe kıys’a hem-cünün

13. **kaldı:-dı**

Gazel 151

Mısra: 10

Duymaya devam etmek II etkisini yitirmemek.

9. Hâliyâ lezzet-i kand-i sühân-ı şîrîni

10. ‘İzzetâ kaldı o tütîveşümün güşumda

14. **kalmaz:-maz**

Gazel 46

Mısra: 3

Kalmak, bulunmak.

3. ‘Āşık-ı şūrîdelerde kalmaz āsâr-ı şu‘ūr

4. Nev-be-nev itdükçe ‘arz-ı şîveler maḥbûblar

15. **kaldı:-dı**

Gazel 151

Mısra: 4

Kalmak.

3. Her şeb eglence saña bāzî-i çift ü tek idi

4. Kaldı tek tırmadığın ḥâtır-ı mağşuşumda

16. **kalursa:-ur, -sa**

Gazel 71

Mısra: 13

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II olduğu yerde durmak.

13. Böyle kalursa eger behcet ü ḥüsni ‘İzzet

14. ‘Aķıbet eyleyecekdür bizi şeydâ ḥāfız

17. **kalmış:-mış**

Gazel 73

Mısra: 4

Bir durumu korumak, bulunduğu durumu devam ettirmek.

3. Dür-i dehenüñde dür-i dendāñunı görmüş

4. Hayretle açup ağzını kalmış şadef Eşref

18. **kaldı:-dı**

Gazel 83

Mısra: 14

Elde bulunmak.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldu

14. Şānemā şanma şakın kaldı maşūn-ı nigeñ

19. **kalursa:-ur, -sa**

Gazel 85

Mısra: 16

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek.

15. Vāy aḥvāl-i perīşānına 'āşıkılarınuñ

16. Böyle kalursa eyā nūr-ı başar şīvelerüñ

20. **kaldı:-dı**

Gazel 87

Mısra: 9

Bir durumda bulunmak.

9. Hamyāze-rīz kaldı gör āğūş-ı ḥasretüm

10. Bir dürlü kāfir olmadı ten-dāde-i vişāl

21. **kalur:-ur**

Gazel 91

Mısra: 17

Durmak, hareket etmemek.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden kalur mı idüm

18. Semend-i ṭab'uma teng olmasa fezā-yı ḥayāl

22. **kalmış:-mış**

Gazel 128

Mısra: 8

Kalmak, bulunmak.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zülme sülūk

8. Dāğlar sīnemde kalmış naḳş-ı pāy-ı nev-zemīn

23. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 132

Mısra: 21
Bulunmak.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

24. **çalur:-ur**
Gazel 139

Mısra: 16
Kalmak, yaşamak.

15. Sâde-rûlarla isteyen ülfet
16. Ser-i kûyunda çalır istemez ev

25. **çaldı:-dı**
Gazel 139

Mısra: 19
Elde bulunmak.

19. 'İzzetâ çaldı bir kühen hırçam
20. O dağı pîr-i mey-fürûşa girev

26. **çalursa:-ur**
Gazel 141

Mısra: 4
Sürmek, devam etmek, durmunu muhafaza etmek.

3. Şağâ'ır kum gibi atım atım şadır kebâ'ir de
4. Çalursa böyle ahvâlüm hebâyum yâ Resûla'llâh

kâl:

1. **çaller:-ler**
Gazel 25

Mısra: 6
Ar. Söz, lakırdı, laf.

5. Biz ter-zebân-ı münkabet -i sâde rûlaruz
6. Meşk itmedük haţ-âver için kıl ü çaller

2. **çâle:-e**
Gazel 52

Mısra: 5
Ar. Söz, lakırdı, laf.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kıl ile çâle
6. 'Uşşâk miyânunda bu gavğa karışıkdur

kâlâ-yı hüsn:

1. **kālā-yı hüsni:-i**

Gazel 97

Mısra: 7

Güzellik kumaşı.

7. Kālā-yı hüsni zīver-i dükkān-ı iştihār

8. Bir rū-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

kālā-yı mahabbet:

1. **kālā-yı mahabbet:**

Gazel 13

Mısra: 10

Sevgi kumaşı.

9. Sīne-i ‘āşık-ı ‘uryān teni zann itme tehī

10. Var o şandūkada kālā-yı mahabbet kat kat

kālā-yı revān:

1. **kālā-yı revāndur:-dur**

Gazel 22

Mısra: 5

Akıp giden sermaye II âşk, sevgi.

5. Şanduka-i sīnemdeki kālā-yı revāndur

6. Bāzār-ı mahabbetde gezen yed-be-yed Aḥmed

kālā-yı zer-keş-i hüner:

1. **kālā-yı zer-keş-i hüner:**

Gazel 150

Mısra: 16

Hünerin altınla işlenmiş kalesi.

15. Gird-i kesād revnaḳ-ı bāzār-ı naẓm iken

16. Kālā-yı zer-keş-i hüner olmuş ne fā’ide

kalb:

1. **ḳalbine:-i, -ne**

Gazel 19

Mısra: 3

Yürek, gönül.

3. Ne saḥt olsa kibārın ḳalbine te’şīr ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

kalb-i ehl-i şu‘ūr:

1. **kalb-i ehl-i şu'ûr:**

Kaside 2

Mısra: 68

Bilinç sahibi kalp.

67. Nevâzişüñle olur gül gibi güşâyiş-yâb

68. Ne rütbe teng ise çün gönçe kalb-i ehl-i şu'ûr

kâle:

1. **kâle:**

Gazel 42

Mısra: 4

Kumaş.

3. Gencîne kıl derûnuña esrârı yek-be-yek

4. Şanduka kâle konmasa kat kat şığışmıyor

kâle-be-düş-ı hüner:

1. **kâle-be-düş-ı hünerüz:-üz**

Gazel 140

Mısra: 14

Hüner kumaşı omuzda II hünerli.

13. Sûk-i ma'ârifde çü dellâl biz

14. Kâle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

kâle-i eş'âr:

1. **kâle-i eş'arumızı:-umuz, -ı**

Gazel 156

Mısra: 1

Şiirlerin kumaşı.

1. Kem-revâc itdi felek kâle-i eş'arumızı

2. Görmeyüz sūk-ı ma'ârifde harîdârumızı

kâle-i eş'âr:

1. **kâle-i eş'arumuza:-umuz, -a**

Gazel 80

Mısra: 15

Şiirlerin kumaşı.

15. Beñzemez kâle-i eş'arumuza

16. Biz kumâşuñ haleb'in çok gördük

kâle-i hüsn-i tu-râ:

1. **kâle-i hüsn-i tu-râ:**

Gazel 7

Mısra: 11

Tur dağının güzellik kalesi.

11. Kāle-i hüsn-i tu-rā māye-i zīb āmede'est

12. Naķş-ı zībāter-i tamgā-yı harīdāri-i mā

kāle-i sāmān:

1. **kāle-i sāmānı:-ı**

Gazel 128

Mısra: 3

Huzurun kalesi II gönül.

3. Ez-ser-i nev kāle-i sāmānı tārāc itdi yār

4. Gösterüp bir şīve-i hātır-rübā-yı nev-zemīn

kāle-i vaşf-ı kadd:

1. **kāle-i vaşf-ı kaddi:-i**

Gazel 124

Mısra: 2

Boyunun niteliğinin kumaşı II boyunun niteliğinin yapısı.

1. Mīve-çīn-i kām olur dil bir nihāl-i tāzedēn

2. Kāle-i vaşf-ı kaddi bīrūndur endāzedēn

kalem:

1. **ķalemi:-i**

Kaside 1

Mısra: 43

Kalem, hāme.

43. Kālemi vesme-keş-i ebrū-yı hūbān-ı kemāl

44. Raķamı zīb-dih-i hüsn ü bahā-yı nuşret

2. **ķalemin:-in**

Kaside 3

Mısra: 9

Kalem, hāme.

9. Şükr-i ihsānını īfā idemem ben ķalemin

10. Ne ķadar eyler isem zıkr-i medħin tekrār

3. **ķalemi:-i**

Kaside 3

Mısra: 25

Kalem, hāme.

25. Kâlemi âb-dih-i mezra‘-ı kâ-m-ı aḥbâb
 26. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adûya kılıcı şâ‘ika-bâr

4. **ḳalemi:-i**

Kaside 11

Mısra: 30

Kalem, hâme.

29. İşit ol âşaf-ı şaḥib-himemi
 30. Ele alduḳda ne söyler ḳalemi

5. **ḳalemüñ:-üñ**

Gazel 21

Mısra: 6

Kalem, hâme.

5. Muḳtebesdür bulegâ şu‘le-i ‘irfânuñdan
 6. Ḳalemüñ ehl-i kelâmuñ ise naḥl-ı tûrı

ḳalem-i ehl-i beyân:

1. **ḳalem-i ehl-i beyân:**

Kaside 7

Mısra: 89

Açıklama yapan kalem.

89. Tâ ki meşşâte-i nûk ḳalem-i ehl-i beyân
 90. Vire ruḥsâr-ı ‘arûs-ı süḥana zîb ü fer

ḳalem-i nâdire-perdâz:

1. **ḳalem-i nâdire-perdâza:-a**

Gazel 113

Mısra: 12

Güzel ve ince söz söyleyen kalem.

11. Eş‘âra ḡazel söylemege tevbelüyüm lîk
 12. ‘İzzet ḳalem-i nâdire-perdâza ḳapıldum

ḳālîçe-i güsterde:

1. **ḳālîçe-i güsterdesidür:-si, -dür**

Gazel 53

Mısra: 4

Yayılmış halı.

3. Kehkeşân-ı reh-güzeri üzre o şâh-ı ḥüsnuñ
 4. Şırmadan incili ḳālîçe-i güsterdesidür

kalk:**1. kalkmış:-miş****Tahmis 6**

Mısra: 14

Kalkmak, uyanmak.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. H'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

2. kalkup:-up**Kaside 16**

Mısra: 51

Kalkmak.

51. O dem kalkup öper gerdānuñ Ahmed

52. Dir olsun devlet-i hüsnüñ mü'ebbed

3. kalk:**Kaside 17**

Mısra: 7

Uyanarak yataktan ayrılmak.

7. Kalk toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor

8. Eyleyüp pertev-i ruhsāresi āfākı münir

kām:**1. kāmı:-ı****Kaside 2**

Mısra: 13

Arzu, istek.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı

14. Şükür ki oldu şeker-riz lutf-ı Rabb-ı Şekür

2. kāmımızca:-ımız, -ca**Kaside 4**

Mısra: 10

Arzu, istek.

9. Kim hayāle getirirdi kim umardı böyle

10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

3. kām:**Gazel 15**

Mısra: 1

Mutluluk.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan ‘İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sākın cām alan ‘İzzet

kamer:

1. **ķamer:**

Kaside 3

Mısra: 19

Ay, māh.

19. Lem‘a-yāb olsa ķamer re‘y-i münīrinden eger
20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

ķamer-i bī-kelef:

1. **ķamer-i bī-kelefüm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 6

Sevgisiz ay II sevgili.

5. Leke-i haṭ-ı siyeh yok ruḥ-ı raḥşānuḥda
6. Ey benüm burc-ı cemāle ķamer-i bī-kelefüm

kāmet:

1. **ķāmet:**

Gazel 5

Mısra: 5

Boy, endam II sevgili.

5. Bī‘llāh kıyāmet kıpar ol ķāmet ölürse
6. Ger mā‘il-i gülgeşt-i ķemenzār temāşā

2. **ķāmetini:-i, -n, -i**

Gazel 61

Mısra: 11

Boy, endam.

11. Birinüñ ķāmetini serve idersek teşbīh
12. Birini yād iderüz tāze nihālān ile biz

3. **ķāmetini:-i, -n, -i**

Gazel 72

Mısra: 1

Boy, endam.

1. Döndirüp ķāmetini serv-i ķemenzāra semā‘
2. Ne nümāyiş virür ol şuḥ-ı külehdāra semā‘

4. **ķametũĩĩ:-ũĩĩ, -i**

Gazel 140

Mısra: 5

Boy, endam.

5. Serv gibi ķametũĩĩ seyr iķũn

6. Şaf-zede-i reh-gũzerũz sũ-be-sũ

ķāmet-i bālā:

1. **ķāmet-i bālā:**

Gazel 14

Mısra: 11

Uzun boy II sevgili.

11. Yũridũķķe o ķāmet-i bālā

12. Añdırır serv-i bāĝ-ı mĩnũyĩ

2. **ķāmet-i bālā:**

Gazel 43

Mısra: 7

Uzun boy.

7. Bāĝa ol ķāmet-i bālā ile ‘azm itdũķķe

8. Servi pā-der-gil iden Őĩve-i reftāruñdur

ķāmet-i bĩ-miŐāl-ı EŞref:

1. **ķāmet-i bĩ-miŐāl-ı EŞref dũr:-dũr**

Gazel 27

Mısra: 8

EŞref’in benzersiz boyu.

7. Bāĝ-ı ĥũsnũñ nihāl-i tāze-resi

8. Ķāmet-i bĩ-miŐāl-ı EŞref dũr

ķāmet-i bũlend:

1. **ķāmet-i bũlend:**

Gazel 136

Mısra: 5

Yũksek, yũce boy II sevgili.

5. Ol ķāmet-i bũlend ile girdũķķe raķŐa sen

6. Lerziş dũŐer vũcũduma ser-tā-be-pā hemān

ķāmet-i dil-dār:

1. **ķāmet-i dil-dāre:-e**

Gazel 131

Mısra: 4
Sevgilinin boyu.

3. Bâgda servi temâşâ itmeden hâşıl nedür
4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allâh için

kâmet-i kaddine:

1. kâmet-i kaddine:-i, -n, -e

Kaside 1

Mısra: 40
Boyunun endamı.

39. Öyle bir âşaf-ı zîşân ki ezelden olmuş
40. Kâmet-i kaddine çespîde kabâ-yı nuşret

kâmet-i mümtâz:

1. kâmet-i mümtâz:

Tahmis 2

Mısra: 3
Üstün, seçkin boy.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni
4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

2. kâmet-i mümtâz:

Gazel 71

Mısra: 4
Üstün, seçkin boy.

3. Nedür ol nâz ile güftâr o kıyâmet-reftâr
4. Nedür ol kâmet-i mümtâz ile ra'nâ hâfız

kâmil:

1. kâ mildür:-dür

Kaside 11

Mısra: 37
Noksansız, tam, bütün.

37. Vâkı'a medhe sezâ kâ mildür
38. Nüktever şâ'ir-i deryâ-dildür

kâmil-i memdûh-hışâlâ:

1. kâmil-i memdûh-hışâlâ:

Kaside 5

Mısra: 47

Övülmüş huyların olgun kişisi.

47. Faḥrū' l-fuzālā kāmīl-i memdūḥ-ḥıṣālā

48. Ey ma'ḍeleti raḥmet-i Mevlā Yeñişehr'e

kāmṛān ol:

1. kāmṛān olsun:-sun

Gazel 136

Mısra: 12

Arzusuna, muradına ermek, bahtiyar olmak.

11. Mīr-i Selīm sellemehu'llāh dā'imā

12. Olsun serīr-i devlet ü mecd üzre kāmṛān

kān:

1. kān:

Kaside 9

Mısra: 60

Bir şeyin çok bol bulunduğu yer, kaynak, memba.

59. Ne yem kān-ı dūr-i meknūn-ı 'irfān

60. Ne kān pūr gevher ü luṭf-ı himemdūr

2. kān:

Gazel 59

Mısra: 8

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hūn.

7. Ḥiddet-i ḡamzeyi çeşmānına şordum didiler

8. Tīḡ-i ser-tīzimūze şu yerine kān virirüz

3. ḡana:-a

Gazel 102

Mısra: 4

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hūn.

3. Ḥasret-keşinūn dīde-i giryānı dem-ā-dem

4. Peymāne gibi ḡana boyansun mı efendüm

4. ḡan:

Gazel 121

Mısra: 6

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

5. Vakt-i iftarda bûs-ı lebûñ imsâk iderek
6. Kim bilür bize ne kan yutdıracaqdur hûbân

kan ağla:

1. kan ağlamada:-mada

Gazel 137

Mısra: 1

Kanlı gözyaşı dökmek II çok üzölmek.

1. Dîde kan ağlamada derd-i ruh-ı âlûñ için
2. Dilse sevdâlara dūş oldu siyeh-hâlûñ için

2. kan ağla:

Gazel 126

Mısra: 7

Kanlı gözyaşı dökmek II çok üzölmek.

7. Tırma ey dîde-i ter kan ağla
8. Yâr acır belki akan yaşıñ için

kand:

1. kand:

Gazel 33

Mısra: 2

Şeker.

1. Lebûñ vakt-i gâzabda nûş-hand olmak ne mümkündür
2. Leb-â-leb hokka-i zehr içre kand olmak ne mümkündür

kande:

1. kande:

Gazel 81

Mısra: 9

Nerede.

9. Kande yâkûta nigâh-ı i‘tibâr itsûñ gönöl
10. Ben ‘aķîķ-i la‘lünûñ dil-hûnuyum bir âfetûñ
2. kandedür:-dür

Gazel 90

Mısra: 8

Nerede.

7. Olmuşuz ḥasret-i güftār-ı 'itāb-āmīzi
8. 'Acaba kandedür ol şīve-i düšnāmi güzel

kand-ı 'ināyet-i ruḳabā:

1. **ḳand-ı 'ināyet-i ruḳabā:**

Gazel 6

Mısra: 12

Rakiplerin iyilik şekerleri.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk
12. Ḳand-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

kand-i kelām:

1. **ḳand-i kelāmuñ:-uñ**

Gazel 36

Mısra: 6

Şeker gibi söz.

5. Tebessümle nedür tūṭī gibi ol söyleyiş cānā
6. Meger ḳand-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

kand-i mükerrer-i leb

1. **ḳand-i mükerrer-i lebüñi:-üñ, -i**

Gazel 147

Mısra: 9

Dudağın tekrarlanmış şekerii II öpücük.

9. Ḳand-i mükerrer-i lebüñi nuḳl idüp hemān
10. Meclisde sāḳī sāğarı sür sāğar üstüne

kandil-i sāğar:

1. **ḳandil-i sāğara:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Kandile benzeyen kadeh.

23. Ḳandil-i sāğara ḳonılup revğan-ı şarāb
24. Pertev şalardı meclise mānend-i āftāb

kand:

1. **ḳandinüñ:-i, -nüñ**

Gazel 133

Mısra: 7

Şeker II lezzet.

7. Nebāt u ҡandinũñ elbet ‘aķĩdesi bozılur
8. Ħadĩŝi Mışr’a varursa leb-i şeker bārın

kand-rĩz:

1. ҡand-rĩz:

Gazel 68

Mısra: 9

Ŗeker dōken II şeker gibi sōz.

9. Ґand-rĩz olmaķdasın ‘İzzet yine
10. Sōyle ne ey tũtĩ-i ĥoŝ-gũ ģaraż

kand-şıfat:

1. ҡand-şıfat:

Kaside 6

Mısra: 43

Ŗeker vasıflı.

43. Ґāflar ҡand-şıfat zā’iķa-pĩrā-yı maķāl
44. Kāflar gũl-be-şeker lāmı leb-i la’l-i bũtān

ķanĝı:

1. ķanĝısın:-sın

Tahmis 2

Mısra: 20

Hangi.

19. Bir elũnde gũl bir elde cām geldũñ sākĩyā
20. Ґanĝısın alsam gũli yāĥũd ki cāmı yā seni

2. ķanĝı:

Kaside 3

Mısra: 45

Hangi.

45. Ґanĝı meclisde ‘aceb cām-ı mey-i gũl-rengi
46. Nũŝ ider bilsem o ģonce-dehen-i lāle- ‘izār

3. ķanĝı:

Gazel 58

Mısra: 8

Hangi.

7. Ser-fũrũ itse raķĩb ‘āŝıķa her dem ne ‘aceb
8. Ґanĝı ģavĝāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

ķanĝı bir:

1. **kaṅḡi bir:**

Kaside 10

Mısra: 40

Hangi bir.

39. Çok 'ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Kaṅḡi bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfūr eyleyelüm

kāni':

1. **kāni':**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Kanaat getirmiş, inanmış.

37. Kāni' degilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi ḥasret olduḡ anuñ bir peyāmına

2. **kāni'im:-im**

Gazel 112

Mısra: 7

Kanaat getirmiş, inanmış.

7. Bir niḡāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni'im

8. Andan efzūn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

kān-ı 'atā:

1. **kān-ı 'atānuñ:-nuñ**

Kaside 8

Mısra: 30

Baḡışlamanın kaynaḡı.

29. Vezīr-i nā-müdārā kişver-arā 'atıfetkārā

30. Ayā kān-ı 'atānuñ gevher-i yek-tā-yı şehvārı

kān-ı dūr-i meknūn-ı 'irfān:

1. **kān-ı dūr-i meknūn-ı 'irfān:**

Kaside 9

Mısra: 59

Bilmenin gizli incisinin ocaḡı.

59. Ne yem kān-ı dūr-i meknūn-ı 'irfān

60. Ne kān pūr gevher ü luṭf-ı himemdür

kān-ı güher:

1. kân-ı güher:

Gazel 21

Mısra: 9

İnci soylu II sevgili.

9. Lîk mesmû‘-ı hâķîrânem eyâ kân-ı güher

10. Ba‘zı yârân kıatı geçmiş saña ben mağdûrı

kânûn-ı dil:

1. kânûn-ı dilde:-de

Kaside 8

Mısra: 44

Gönlün kuralı.

43. ‘İzâr-ı âteşinüñ gâh u bî-geh yâd ile cânâ

44. ‘Alevlenmekdedür kânûn-ı dilde hasretüñ nârı

kap:

1. kıapa:-a

Gazel 34

Mısra: 8

Birdenbire yakalayarak çekerek almak, ele geçirmek.

7. Derûnumı kîse meydânı ‘add idüp cânân

8. Nûķûd-ı şabrı kıoşar kim kıapa yeñiçeridür

kapan:

1. kıapansun:-sun

Gazel 102

Mısra: 8

Yaranın iyileşmesi.

7. Ağyâra açup sîneñi sen büse virürken

8. Sînemde olan dâğ kıapansun mı efendüm

kapıl:

1. kıapılurdum:-ur, -du, -m

Gazel 100

Mısra: 3

Etkisinde kalmak.

3. Şanma kıapılurdum gül-i hırşîde felekde

4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

2. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 1

Câzibesine tutulup bir ŗeye veya kimseye baēlanmak, âşık olmak.

1. Bir tıflek-i ŗırın-dehen-i nâza ķapıldum
2. Bir kûmküçicük dil-ber-i mümtâza ķapıldum

3. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 2

Câzibesine tutulup bir ŗeye veya kimseye baēlanmak, âşık olmak.

1. Bir tıflek-i ŗırın-dehen-i nâza ķapıldum
2. Bir kûmküçicük dil-ber-i mümtâza ķapıldum

4. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 4

Zorla alınmak, gasbedilmek.

3. Āzâde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
4. Gör kaydını mı kim pençe-i ŗeh-bâza ķapıldum

5. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 6

Câzibesine tutulup bir ŗeye veya kimseye baēlanmak, âşık olmak.

5. Dîvâne gibi söyleşürüm ŗekve degildür
6. Efsûn-geri-i çeşm-i sühân-sâza ķapıldum

6. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 8

Câzibesine tutulup bir ŗeye veya kimseye baēlanmak, âşık olmak.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi
8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrâza ķapıldum

7. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 10

Câzibesine tutulup bir ŗeye baēlanmak II inanmak.

9. Eyler mi idim tekye-mevâ‘idine yâruñ
10. Ben maēlaṭa-i da‘vî-i incâza ķapıldum

8. **ķapıldum:-du, -m**

Gazel 113

Mısra: 12

Câzibesine tutulup bir ŗeye veya kimseye bağlanmak.

11. Eş'āra ġazel söylemege tevbelüyüm lîk

12. 'İzzet kalem-i nâdire-perdāza ķapıldum

kapla:

1. **ķapladı:-dı**

Kaside 1

Mısra: 12

Kaplamak, yayılmak.

11. Maĥv olup hep eŗer-i zulmet-i deycūr-ı fiten

12. 'Ālemi ķapladı envār-ı zekā-yı nuŗret

kār eyle:

1. **kār eyledi:-dı**

Gazel 135

Mısra: 7

Etki etmek, etkilemek.

7. Tenhālîķ amān cānuma kār eyledi bi'llāh

8. Luţf ile ĥalāŗ eyleye Mevlā bu belādan

2. **kār eylerüm:-r, -üm**

Kaside 16

Mısra: 67

Etki etmek, etkilemek.

67. Senüñ dil-ĥ'āhuñ üzre eylerüm kār

68. Anı ĥiĥ vaŗluma itmem sezāvār

kār it:

1. **kār itdi:-dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Etki etmek, etkilemek.

1. Kār itdi cānuma eŗer-i sūz-ı iftirāk

2. Günden güne 'alevleniyor nār-ı iŗtiyāk

2. **kār itdi:-dı**

Kaside 3

Mısra: 37

Etki etmek, etkilemek.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırqati kâr itdi dile

38. Komadı genc-i derûnumda benüm şabr u qarâr

kāra:

1. qāra:

Gazel 149

Mısra: 12

Siyah.

11. İsterseñ ola yüzüñ aq alnuñ açık müdām

12. Bakma raqībūñ eldeki qāra gürüşuna

karār:

1. qarār:

Kaside 3

Mısra: 38

Rahat, huzur, dinlenme, âram.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırqati kâr itdi dile

38. Komadı genc-i derûnumda benüm şabr u qarâr

2. qararı:-ı

Gazel 105

Mısra: 7

Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

7. Dipsüz dime hum-hûne-i hikmetde qararı

8. Cāy olmuş idi çünkü Felâtūn'a bün-ı hum

karar eyle:

1. karar eylemesem:-me, -se, -m

Gazel 113

Mısra: 7

Bir meseleyi hükme bağlamak, ne yapılması gerektiği husûsunda kesin hükme varmak.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy 'aceb mi

8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrāza qapıldum

kārbān-serāy:

1. kārbān-serāya:-a

Gazel 39

Mısra: 4

Kervanın konduğu yer, han.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hātırum
4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

kārger:

1. **kārger:**

Kaside 2

Mısra: 12

Etkileyen.

11. O ğüne vardı metānet hişār-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hīç kārger anuñ zer ü zūr

ka'r-ı çāh:

1. **ka'r-ı çāhumdan:-um, -dan**

Gazel 117

Mısra: 8

Kuyunun dibi.

7. Firāz ile nişibi deşt-i 'aşkuñ baña yeksāñdur
8. Ser-i kühsārımı fark itmez oldum ka'r-ı çāhumdan

karīb:

1. **karīb:**

Gazel 129

Mısra: 17

Yakın.

17. Ğāyet de karīb oldu fenāsı Yeñişehr'in
18. Bir başka reviş-i tavr u edāsı Yeñişehr'in

karış:

1. **karışdı:-dı**

Gazel 87

Mısra: 14

İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek II (Bir şeye niteliğini değiştirecek başka bir şey) eklenmek, katılmak..

13. Şebbūy kimi kimisi sünböldir 'İzzetā
14. Karışdı misk-i rümī-i perçemde kıl ü kāl

karışdır:

1. **karışdırma:-ma**

Kaside 17

Mısra: 16

Huzur ve sükûnunu bozmak, karışıklık çıkarmak.

15. Saña taķrîr idemem devr-i firâķuñ ğamını

16. Çok karışdırma eyâ şahid-i şîrîn-taķrîr

karışık:

1. **karışıkdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 6

Farklı niteliklerdeki unsurlardan oluşmuş.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede baķ kîl ile kâle

6. ‘Uşşâk miyânunda bu ğavgâ karışıkdur

2. **karışıkdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 8

Karışık.

7. Bir mertebe mest itdi beni bâde-i gül-reng

8. Güyâ ‘araķ-ı la‘l-i dil-ârâ karışıkdur

3. **karışıkdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 10

Karışık olmak.

9. Hem-maħlaş olup ħazret-i sultânla ‘İzzet

10. Nazmuñda mübâhât ile ma‘nâ karışıkdur

karışuk:

1. **karışukdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 1

Karışık.

1. Tâb-ı ruh ile zülf-i siyeh tâ karışukdur

2. Nev-rûz u zâlâm-ı şeb-i yeldâ karışukdur

2. **karışukdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 2

Karışık.

1. Tâb-ı ruh ile zülf-i siyeh tâ karışuğdur
2. Nev-rûz u zālâm-ı şeb-i yeldâ karışuğdur

3. **karışuğdur:-dur**

Gazel 52

Mısra: 4

Karışık.

3. Kim hall idecekdür girih-i perçem-i yârı
4. Zîrâ ki o ser-rişte-i sevdâ karışuğdur

karşu:

1. **karşu:**

Tahmis 6

Mısra: 24

-e doğru.

23. ‘Afvûña mağrûr olup itdüm günâh itdümse de
24. Yanılıp yüzüne karşı bir gün âh itdümse de

2. **karşunda:-n, -da**

Gazel 143

Mısra: 12

Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan.

11. Hoş-nağme beş on muṭrıb-ı şevk-âver-i zîbâ
12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

kartopı:

1. **kartopı:**

Kaside 8

Mısra: 39

Kartopu gibi olan.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı
40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

karyağdı:

1. **karyağdı:-s, -ı**

Kaside 8

Mısra: 10

Üstüne kar yağmış gibi beyaz beyaz benekleri olan.

9. Gelüp şâh-ı şitâ ‘uryan-ten gördi hemân ol dem
10. Ser-efrâz itdi karyağdı hil‘atle kuhsârı

kaşd:**1. kaşdı:-ı****Kaside 9**

Mısra: 12

Niyet, amaç, gāye.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya

12. Yine şāh-ı bahāruñ kaşdı kemdür

2. kaşduñ:-uñ**Gazel 102**

Mısra: 12

Niyet, amaç, gāye.

11. H̱ābı giceler terk idüp efğān ideyorsın

12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

kaşd-ı cān eyle:**1. kaşd-ı cān eyledi:-di****Gazel 136**

Mısra: 8

Cana zarar vermek.

7. Cānā şarāb-hāne-i çeşmüñde mest olup

8. H̱ün-riz-i ğamzeñ eyledi naḥvetle kaşd-ı cān

kāse:**1. kāsesin:-si, -n****Kaside 2**

Mısra: 2

Yayvan kap, tas II gönül, yürek.

1. Sepīde dem ki tebāşır-i şubḡāh-ı sürür

2. Sipihrin itdi siyeh kāsesin leb-ā-leb nūr

kāse kāse:**1. kāse kāse:****Gazel 92**

Mısra: 2

Çanak çanak II bol bol.

1. Künc-i fırkat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel

2. Kāse kāse zehr iḡer dil cām-ı 'işretten bedel

kāse-i endīşe-i 'āşık:**1. kāse-i endīşe-i 'āşık:****Gazel 51**

Mısra: 3

*Aşığın keder kasesi II gönül.***3. Hayāl-i leblerünle kāse-i endīşe-i 'āşık****4. Ne keyfiyettür ey meh-pāre lebriz-i mül olmuşdur****kāse-i tanbūr:****1. kāse-i tanbūr:****Kaside 2**

Mısra: 8

*Tamburun kasesi.***7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı****8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kāse-i tanbūr****kāse-i tanbūr-ı tarab:****1. kāse-i tanbūr-ı tarab:****Gazel 12**

Mısra: 6

*Tamburun çukurunun şenliği II tamburun sesi.***5. Mevc ururdı gice meclisde neşât ü şādī****6. Pür-mey-i nağme idi kāse-i tanbūr-ı tarab****kasem vir:****1. kasem virür:-ür****Gazel 109**

Mısra: 1

*(Ar.) Yemin etmek.***1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār kasem****2. Zulmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār kasem****2. kasem virür:-ür****Gazel 109**

Mısra: 2

*(Ar.) Yemin etmek.***1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār kasem****2. Zulmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār kasem**

kasem it:**1. kasem itmede:-mede****Gazel 109**

Mısra: 4

(Ar.) Yemin etmek.

3. ‘ rife olmağıla vsta-i zikru’ llh
 4. Her zaman itmede tekrr-be-tekrr kasem

2. kasem idemez:-e, -mez**Gazel 109**

Mısra: 6

(Ar.) Yemin etmek.

5. Nm-ı mabb-ı hay getrmez yda
 6. O sebebden idemez zmre-i kffr kasem

3. kasem itse:-se**Gazel 109**

Mısra: 8

(Ar.) Yemin etmek.

7. Dehen-i m’ min-i kmilde  cm-ı şahb
 8. Devern itse rev her dem  her br kasem

kasem eyle:**1. kasem eylese: -se****Gazel 109**

Mısra: 10

(Ar.) Yemin etmek.

9. orarum N’ib Efendi gibi gş itmez yr
 10. Ne adar eylese de ‘ zzet n-r kasem

kaside:**1. aşıde:-****Kaside 2**

Mısra: 86

Beyit sayısı 15’den az olmayan, belli bir maksatla ve bilhassa birini veya bir şeyi vmek iin aruz vezniyle yazılmış, btn beyitlerinin ikinci mısraı ilk beyitle kfiyeli manzume.

85. azel-serlıı terk it biraz da ř’irce
 86. Temeddh eyle aşıde ola maşn-ı uşr

2. aşıde:

Gazel 136

Mısra: 15

Beyit sayısı 15'den az olmayan, belli bir maksatla ve bilhassa birini veya bir şeyi övmek için aruz vezniyle yazılmış, bütün beyitlerinin ikinci mısrası ilk beyitle kâfiyeli manzume.

15. Geh bir aşıde nazmı ile emr ider gehi

16. Bir böyle nev-gazelcik ile eyler imtiān

asr-ı dāmā:

1. asr-ı dāmāda:-da

Gazel 77

Mısra: 8

Deniz köşkü.

7. Māhı da 'vet eylesek gelmez bizümle şöhbete

8. Ol perī-rū asr-ı dāmāda gider seyrāna bak

2. aşr-ı dāmāda:-da

Gazel 77

Mısra: 9

Deniz köşkü.

9. aşr-ı dāmāda varıldukda o zevk ü cünbüş

10. Kimde var udret ki takrīr eylesün yārāna bak

aşr-ı dīde:

1. aşr-ı dīde:

Gazel 97

Mısra: 9

Gözün köşkü.

9. Cāy-ı hayāli itmişiken aşr-ı dīde mi

10. Gör adri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

2. aşr-ı dīdem:-m

Gazel 91

Mısra: 9

Gözün köşk.

9. Dirüm ki cilveñe 'aksi aşr-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

aşr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn:

1. aşr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn:

Gazel 128

Mısra: 2

Yeni tarz gönöl açan köşk.

1. Gülşen-i elfāzda besdür edā-yı nev-zemīn
2. Şāhid-i ma'nāya aşr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn

aşr-ı evşāf:

1. aşr-ı evşāfına:-ı, -n, -a

Kaside 6

Mısra: 92

Niteliklerin eksikliği.

91. Elde mīzān-ı alem hendese dānān-ı sūhan
92. aşr-ı evşāfına bu resme ururlar bünyān

aşr-ı istiğnā:

1. aşr-ı istiğnāda:-da

Gazel 124

Mısra: 5

Göz tokluğunun köşkü.

5. aşr-ı istiğnāda şahbā-nūş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzeden

aşr-ı vişāl:

1. aşr-ı vişāle:-e

Gazel 162

Mısra: 13

Kavuşma köşkü.

13. 'İzzetā aşr-ı vişāle çık otur
14. Korkma gāyetde avīdür temeli

aş:

1. aşuñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 6

Gözün üzerindeki siyah ve kalın kemerli kıllar.

5. Hañçer-i cevri amān çekme baña
6. O kemān gibi olan aşuñ için

2. **kaşuñ:-uñ**

Gazel 145

Mısra: 7

Gözün üzerindeki siyah ve kalın kemerli kıllar.

7. Pek küçükdür yaşuñ görmedi vesme kaşuñ

8. Hañçerüñe dahı zāğ eylemedüñ āh āh

kāş:

1. **kāş:**

Gazel 135

Mısra: 11

Keşke.

11. Ey kāş benüm de hünürüm olmasa yāhūd

12. Bir kaç sühan-āmūz bulunsa üdebadan

kāşāne-i dil-keş:

1. **kāşāne-i dil-keş:**

Gazel 128

Mısra: 10

Gönül çeken süslü köşk

9. Yıkma gönülüm görme lāyık oldığın hergiz harāb

10. Öyle bir kāşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

kat:

1. **katma:-ma**

Gazel 161

Mısra: 4

Dahil etmek II ilişkinin olumsuz etkilenmesine yol açacak şekilde davranmak.

3. Germi-i meclis-i aḥbāba çalış hem-çü temmūz

4. Araya katma bürüdet hele dey-māh gibi

kat kat:

1. **kat kat:**

Kıt'a 2

Mısra: 5

Çok, pek çok, fazlasıyla.

5. İhtişāsuñ baña kat kat dimek ister ammā

6. Ne zerāfetdür iki emr ile bak īmāsi

2. **kat kat:**

Gazel 9

Mısra: 8
Üst üste.

7. Ser-firâzum olmalı başuñda bir lâhûri şâl
8. Kāt kāt olsun yâhud ol destâr-ı sebz-i dil-güşâ

3. **kāt kāt:**
Gazel 13
Mısra: 1
Üst üste.

1. Sebz-destârını şardukça o âfet kāt kāt
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leṭâfet kāt kāt

4. **kāt kāt:**
Gazel 13
Mısra: 2
Çok, pek çok.

1. Sebz-destârını şardukça o âfet kāt kāt
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leṭâfet kāt kāt

5. **kāt kāt:**
Gazel 13
Mısra: 4
Sıra sıra.

3. Mevc-ḥîz olsa tarâvet ruḥ-ı hoy-rîzinde
4. Açılır şan gül-i şad-berg-i şabâhat kāt kāt

6. **kāt kāt:**
Gazel 13
Mısra: 6
Çok, pek çok.

5. Seyr it ol serv-i çemenzâr-ı cemâlün ne güzel
6. Uymış endâmına gül-câme-i behcet kāt kāt

7. **kāt kāt:**
Gazel 13
Mısra: 8
Çok, pek çok.

7. Bir midür sâ'ir ile kâdri o şâh-ı hüsnün
8. Eylemiş şânını terfî'-i şerâfet kāt kāt

8. **kāt kāt:**
Gazel 13

Mısra: 10

Üst üste II çok, pek çok.

9. Sîne-i 'âşık-ı 'uryân teni zann itme tehî
10. Var o şandūkada kâlâ-yı maḥabbet kat kat

9. **kat kat:**

Gazel 13

Mısra: 12

Üst üste.

11. Gerdeni üzre zenaḥdânına bak cebheyi gör
12. Bâğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kat kat

10. **kat kat:**

Gazel 13

Mısra: 14

Çok, pek çok.

13. Nazm-ı rengînümi eylerse Necîb'üm tanzîr
14. Olur ârâyiş-i dîvân-ı belâgat kat kat

11. **kat kat:**

Gazel 26

Mısra: 14

Çok, pek çok.

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmazdur bir gün
14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

12. **kat kat:**

Gazel 42

Mısra: 4

Üst üste.

3. Gencîne kıl derûnuña esrârı yek-be-yek
4. Şandūka kâle konmasa kat kat şığışmıyor

13. **kat kat:**

Gazel 123

Mısra: 4

Çok, pek çok.

3. O tekellüm o tebessüm o levendâne gülüş
4. Eylemiş ḥüsn-i ḥudâ-dâdıñı kat kat taḥsîn

k' âteş-fürûz-i dîg-i hased:

1. K'āteş-fürüz-i dīg-i ḥased:

Gazel 2

Mısra: 12

Hased kazanını aydınlatan ateş II sevgili.

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı 'aşr ile

12. K'āteş-fürüz-i dīg-i ḥased söylerüm saña

katı:

1. katı:

Gazel 21

Mısra: 10

İnce duygulara karşı duyarlılığı olmayan, duygusuz, hoşgörüsüz(şekilde).

9. Līk mesmū '-ı ḥaḳīrānem eyā kān-ı güher

10. Ba 'zı yārān katı geçmiş saña ben maḡdūrı

kaṭ '-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt:

1. kaṭ '-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt:

Gazel 26

Mısra: 9

Güler yüzlü bakışın ümidini kesen.

9. Gedālar kaṭ '-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün

10. Cebīni üzre ol ḥāḳān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

kaṭ '-ı zebān-ı dürüḡ:

1. kaṭ '-ı zebān-ı dürüḡa:-a

Kaside 2

Mısra: 51

Yalan konuşmaya son verme.

51. Vireydi kaṭ '-ı zebān-ı dürüḡa ḥükmi cevāz

52. Şehādetin şaşırurdu o demde şāhid-i zūr

kātib-i ḥazret-i düstūr-ı sikender- 'unvān:

1. kātib-i ḥazret-i düstūr-ı Sikender- 'unvān:

Kaside 6

Mısra: 62

İskender unvanlı büyük kâtip.

61. Münşi-i münşi-i Veysī-i selāset-pīrā

62. Kātib-i ḥazret-i düstūr-ı Sikender- 'unvān

katre-i eşk-i ter:

1. atire-i ek-i ter:

Gazel 147

Mısra: 8

Taze gzyaı damlası.

7. Glberg-i ‘arızında degl ebnem-i ‘arak

8. Olmı ekde atire-i ek-i ter stne

atire-i hn-be:

1. atire-i hn-be:

Gazel 59

Mısra: 3

Kanlı gzyaı damlası.

3. Ddemzde grinen atire-i hn-be degl

4. Dest-i mjgnumuza suba-i mercn virrz

kav:

1. avdr:-dr

Gazel 162

Mısra: 14

Kuvvetli, gl.

13. ‘zzet ar- vıle ık otur

14. orkma gyetde avdr temeli

kavs- dest-i himmet:

1. kavs- dest-i himmetm:-m

Gazel 37

Mısra: 5

Yardım elinin yayı.

5. Kavs- dest-i himmetm ke bama ey gerdn baa

6. Vulat- ser-menzil-i malab per-i trmder

kav:

1. avdur:-dur

Terkib-bend 1

Mısra: 18

(Baka yerde olan, hasreti ekilen bir kimseyi) Tekrar bulmak ve grmek, bir araya gelip bulumak.

17. aldım eb-i firda h u enn ile

18. Y Rabb avdur ol anem-i meh-cebn ile

kayd ol:**1. kayd olmaz:-maz****Gazel 58**

Mısra: 1

Bağ olmak.

1. Lā-übālīlerüz 'ālemde bize kayd olmaz
2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed kayd olmaz

2. kayd olmaz:-maz**Gazel 58**

Mısra: 10

Bağ olmak.

9. 'İzzet' i habs idicek çāh-ı zenehdānuña
10. Ham-ı zülfüñ gibi ol bī-günehe kayd olmaz

kayd:**1. kaydı:-ı****Gazel 113**

Mısra: 4

Kaygı, endîşe, tasa.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

kayd-ı nuş u pend:**1. kayd-ı nuş u pende:-e****Gazel 33**

Mısra: 5

Nasihat ve öğüdün tasası.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yārān
6. Bu rüsvālîkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

kayık:**1. kayık:****Gazel 88**

Mısra: 9

Kayık; deniz, göl ve nehirlerde dolaşmak, yük taşımak için yapılmış, kürek veya yelkenle yol alan küçük tekne.

9. İki kayık memeler Südlîce Limānı'nda
10. Beyaz sînesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

kaykılıgeldi:**1. kaykılıgeldi:****Kıt'a 4**

Mısra: 6

Bir yana doğru yatar gibi yaslanmak, eğilmek.

5. Tek тұрмайup ol çifteli қаһbe шеb-i ma'hūd

6. Ағыār қucaғında hemān kaykılıgeldi

kaynaş:**1. kaynaşup:-up****Gazel 2**

Mısra: 11

Biriyle sıkı fıkı olma.

11. Germ-ūlfet olma kaynaşup ebnā-yı 'aşr ile

12. K'āteş-fürüz-i dīg-i ḥased söylerüm saña

Kays:**1. Kays'a:-a****Kaside 13**

Mısra: 62

Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Mecnun.

61. Böyle kalursa eger 'aşqum füzūn

62. Olurum bī-şübhe Kays'a hem-cünūn

2. Kays'la:-la**Gazel 75**

Mısra: 7

Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Mecnun.

7. Gerçi ben Kays'la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Beni şehre añı yābāna qodı şīve-i ḥaqq

3. Kays:**Gazel 159**

Mısra: 3

Leyla ve Mecnun anlatısının erkek kahramanı Mecnun.

3. Ey gönül Kays gibi çāk-ı girībān iderek

4. Ser-be-şahrā vū beyābān olacak dem geldi

kāz:

1. **kāzdur:-dur**

Gazel 111

Mısra: 6

Gaz.

5. Rüşen-dilüm fetîle-fürüz-ı belâgatum

6. Şem'-i maḥāfil-i edebe kāzdur sözüm

kazā:

1. **kazā:**

Gazel 117

Mısra: 9

Kimşenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise.

9. Kazā ḥarmengehümden ḥüşe-çîn-i âfet olmuşdur

10. N'ola berķ-i ḥaṭer lerzân olursa berg-i kāhumdan

2. **ķazāsı:-sı**

Gazel 129

Mısra: 1

Eskiden memleketin idârî taksîmâtında bir kadının hükmü ve idâresi altında bulunan, daha sonra bir kaymakam tarafından yönetilen yer, kaymakamlık, ilçe.

1. Buz tıtdı ḥarâbîye ķazāsı Yeñişehr'in

2. Ehl-i dile teng oldu feżāsı Yeñişehr'in

ķazıyye-i sihr:

1. **ķazıyye-i sihr:**

Gazel 35

Mısra: 3

Sihirli söz.

3. Her lahza bir ķazıyye-i sihr itmede beyân

4. Remz-i füsûna dîdelerüñ tercemân mîdur

ķebâb:

1. **ķebâb:**

Gazel 2

Mısra: 3

Yanmış, yanık.

3. Laḥt-ı ciger ķebâb u şarâb ise ḥûn-ı dil

4. Bezm-i cihânda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

ķebâb eyle:

1. kebāb eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 134

Mısra: 13

Yakmak, içini acıtmak.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ 'āşıkıların

14. Merḥametüñ yok mıdır ey meh-i nā-mihrbān

2. kebāb eylerse:-r, -se

Gazel 148

Mısra: 4

Yakmak, içini acıtmak.

3. Āteş-i 'aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetüñ

4. Cānumı yaḳarsa da baḡrum kebāb eylerse de

2. kebāb eyleyecek:-y, -ecek

Gazel 156

Mısra: 3

Yakmak, içini acıtmak.

3. Ġālibā bezm-i maḥabbetde kebāb eyleyecek

4. Döndürür sıḥ-i sitemle dil-i pür-zārumızı

kebāb it:

1. kebāb itdi:-di

Kaside 4

Mısra: 44

Baḡrını yakmak II mustarip olmak.

43. Ġam u endūh-ı cihān nāṭıka-bend oldu baña

44. Nār-ı ḥırmān-ı emāni cigerüm itdi kebāb

kebāb ol:

1. kebāb oldıgımı:-dığ, -ım, -ı

Gazel 47

Mısra: 15

Yanmak II âşğın kavurucu ateşi karşısında yok olma durumu.

15. Nār-ı ḥasretle kebāb oldıgımı fehm itmiş

16. Acıyup ḥālime şad sūz ile büryān ağlar

kebāba dön:

1. kebāba döndi:-di

Gazel 120

Mısra: 10

Ateşte veya sıcakta kavrulmak II çok yanmak, çok incinmek.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrâ

10. Kebāba döndi şimdi nār-ı 'aşkuñ işti'ālũñden

kebā'ir:

1. kebā'ir:

Gazel 141

Mısra: 3

Hakkında açık hüküm bulunan büyük günahlar, kebîreler.

3. Şağā'ir kum gibi atım atım şādır kebā'ir de

4. Kālursa böyle ahvālum hebāyum yā Resūla'llāh

kebk-i hırām:

1. kebk-i hırām:

Gazel 161

Mısra: 7

Salınan keklik.

7. H'āb-ı har-güşına ey kebk-i hırām aldanma

8. Aç gözũñ sũfî ider hileyi rûbāh gibi

keç:

1. keç:

Gazel 37

Mısra: 5

Eğri, çarpık, mukavves, ters.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña

6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maţlab per-i tîrûmdedür

keç-edā:

1. keç-edā:

Gazel 54

Mısra: 8

Eğri, çarpık tarz.

7. Derûnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edā idüğün biz kırābdan aluruz

kec-külāh-ı işve:

1. kec-külāh-ı işve:

Kıt'a 6

Mısra: 2

Nazlı küstah.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve
2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

kec-küleḥ:

1. kec-küleḥ:

Kaside 13

Mısra: 47

Eğri külāḥ.

47. Gāḥ olup ol şāḥ-ı ḥüsnüm kec-küleḥ
48. Egrilür ağızum gelür baña veleḥ

kec-nigāḥ-ı celāl-ı Eşref:

1. kec-nigāḥ-ı celāl-ı Eşref' dür:-dür

Gazel 27

Mısra: 14

Eşref'in kıskançlığının kızgınlığı.

13. Dem-be-dem bā'îs-i enîni nîk
14. Kec-nigāḥ-ı celāl-ı Eşref' dür

kec-nigāḥ-ı naḥvet:

1. kec-nigāḥ-ı naḥvet:

Kıt'a 6

Mısra: 2

Kibirli küstah.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāḥ-ı işve
2. Biri kec-nigāḥ-ı naḥvet biri kec-külāḥ-ı işve

keder:

1. keder:

Gazel 129

Mısra: 10

Gam, ısırap, elem, hüzn.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü ṭarablar
10. Şimdi keder oldu şafāsı Yeñişehr'in

keder-i dehr:

1. keder-i dehr:

Gazel 56

Mısra: 1

Dünyanın sıkıntısı.

1. Şâf-ıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz
2. Reng-i şeb leke-i pirāhen-i fānūs olmaz

kef:

1. kef:

Gazel 73

Mısra: 6

Köpük.

5. Çeşmüm ne 'aceb girye ile perdelenürse
6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

kef-i cūd:

1. kef-i cūdı:-ı

Kaside 7

Mısra: 66

Cömertliğin eli.

65. Ma'den-i mekremetā hātem-i tayy-menķabetā
66. Ey kef-i cūdı iden dāmenimüz maḥzen-i zer

kef-i dūr-pāş:

1. kef-i dūr-pāşından:-ı, -n, -dan

Kaside 6

Mısra: 79

İnci saçan avuç.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kef-i dūr-pāşından
80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

kehkeşān-ı reh-güzer:

1. kehkeşān-ı reh-güzeri:-i

Gazel 53

Mısra: 3

Samanyoluna benzeyen geçilen yol (sevgilinin geçtiği yol).

3. Kehkeşān-ı reh-güzeri üzre o şāh-ı ḥüsnüñ
4. Şırmadan incili ķālīçe-i güsterdesidür

kelām:

1. **kelāmına:-ı, -n, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Söz.

37. Kānī‘ değilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi hasret olduk anuñ bir peyāmına

2. **kelāmın:-un**

Kaside 8

Mısra: 64

Söz, kavl.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet

64. Şudā‘a bā‘iś olmışdur kelāmın çünkü ikşārı

3. **kelāmı:-ı**

Gazel 122

Mısra: 4

Söz.

3. Tıyduñ mı hīç o tūti-i lüknet-feşānımuñ

4. Şekker gibi kelāmı ne nāzük ne nāzenīn

kelām-ı dil-pezir:

1. **kelām-ı dil-pezirin:-in**

Kaside 16

Mısra: 18

Gönül alan söz.

17. O da dir Eşref‘üm yokdur nazırīn

18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezirin

kelb:

1. **kelb:**

Kaside 4

Mısra: 36

Köpek II rakip.

35. Postı kurtarmağa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

2. **kelb:**

Gazel 112

Mısra: 12

Köpek II rakip.

11. Bezmd e aġyāra ʔaʃ atdumsa da ma ‘zūr ʔut
12. Kelb ʃandum fark u temyīz iħtimālüm yok benüm

kelle:

1. **kelleler:-ler, -le**

Gazel 12

Mısra: **11**

Baş, başın tepesi.

11. Kelleler germ olıcaġ dal fes olup meclisde
12. Dök o ġīsūları ey ʃāhid-i peymāne be-leb

kelle-i bī-devlet:

1. **kelle-i bī-devleti:-i**

Kaside 4

Mısra: **29**

Devletsiz baş.

29. Hāşminuñ kelle-i bī-devleti ġaltīde olur
30. Olmadan tīġi daġı ser-zede-i künc-i kırāb

kelle-i ihtiyāl-i Eşref dūr:

1. **kelle-i ihtiyāl-i Eşref dūr:-dūr**

Gazel 27

Mısra: **12**

Eşrefin gururlu başı.

11. Döndiren Mevlevīleri ʃimdi
12. Kelle-i ihtiyāl-i Eşref dūr

kem:

1. **kemdūr:-dūr**

Kaside 9

Mısra: **12**

Kötü, fena.

11. Bu ġünlerde meger cünd-i ʃitāya
12. Yine ʃāh-ı bahāruñ ʔaʃdı kemdūr

2. **kemdūr:-dūr**

Kaside 9

Mısra: **96**

Az, eksik.

95. Ne mümkin mevce-i deryā-yı iħşā
96. Senüñ evşāfuñ andan ʃanma kemdūr

kemāl:**1. kemāl:****Gazel 120**

Mısra: 11

*Ar. Erginilik, olgunluk, pişkinlik.***11.** Kemāl üzre olup bedr olmuşından eylemem şekvā**12.** Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ħurde-sālından**kemāl-i havret:****1. kemāl-i havret:****Tahmis 2**

Mısra: 17

*Şaşkınlığın mükemmelliği.***17.** Farṭ-ı şādiden kemāl-i havret el virdi baña**18.** Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā**kemāl-ı ma‘arifet ü irticāl:****1. kemāl-ı ma‘arifet ü irticālına:-ı, -n, -a****Kaside 18**

Mısra: 7

*Hüner ve hazırlıksız söylenmiş sözün olgunluğu.***7.** Söz yok kemāl-ı ma‘arifet ü irticālına**8.** Lütḫi Efendi cümleden ā‘lā muşḫbdür**kemāl-ı şevk-i neşāt:****1. kemāl-ı şevk-i neşāt:****Kaside 2**

Mısra: 22

*Sevinç isteğinin olgunluğu.***21.** Bu vakt o vakt-i feraḫdur ki cümle ğam-zedegān**22.** Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr**kemān:****1. kemān:****Gazel 126**

Mısra: 6

Yay, kavis II kaş.

5. Hañcer-i cevri amān çekme baña
6. O kemān gibi olan kaşuñ için

kemān-ebrū:

1. kemān-ebrū:

Gazel 33

Mısra: 9

Yay kaşlı II sevgili.

9. Hadeng-endāz iken müjgān-ı şūhuñ ey kemān-ebrū
10. Dile vāreste-i tīr-i gezend olmağ ne mümkindür

kemend-i zülf:

1. kemend-i zülfüñ:-üñ

Gazel 91

Mısra: 4

Saçının bağı.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velī
4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pāy-ı hayāl

kemer:

1. kemer:

Gazel 26

Mısra: 5

Bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı II engel.

5. Kemer bir kez mişāl-i hadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun
6. Nazar kıl şekl-i istiğnāda ne intāc-ı vuşlat var

2. kemerinden:-in, -den

Gazel 87

Mısra: 7

Bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı.

7. Tār-ı nigāhumuz kemerinden çözülmiyor
8. Mūy-ı miyānına şarılup rişte-i hayāl

kemer-beste-i zünnār:

1. kemer-beste-i zünnāruñdur:-ruñ, -dur

Gazel 43

Mısra: 12

Keşişlerin kuşağını beline bağlayan.

11. Seyr idüp şüretüñi deyr-i maḥabbetde gönül
12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

kemīngeh-i zūlf-i siyeh:**1. kemīngeh-i zūlf-i siyehde:-de****Gazel 87**

Mısra: 12

*Siyah zūlfün pusu kurulan yeri.***11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri****12. Pinhān olup kemīngeh-i zūlf-i siyehde hāl****kem-revāc it:****1. kem-revāc itdi:-di****Gazel 156**

Mısra: 1

*Değersiz yapmak.***1. Kem-revāc itdi felek kāle-i eş'ārumızı****2. Görmeyüz sūk-ı ma'ārifde harīdārumızı****kemter:****1. kemter:****Gazel 117**

Mısra: 4

*Küçük, değersiz.***3. Behişt-i rüy-ı alūñ şevkı yakdı serde bir āteş****4. Ki kemter lāle tutmam dūzahı taraf-ı külāhumdan****kenār:****1. kenārında:-ı, -nda****Gazel 10**

Mısra: 7

*Kıyı, sahil.***7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem****8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā hay ne şafā****2. kenāra:-a****Gazel 39**

Mısra: 6

*Kıyı, sahil.***5. Cezr ü med üzredür yem-i bahşāyış-ı cihān****6. Dā'im kenāra mevce-i 'ummān gelür gider**

kenāre-gīr-i çemenzār:**1. kenāre-gīr-i çemenzār:****Gazel 98**

Mısra: 6

Çimenliğin kıyısında giden II sevgilinin ayva tüylerinin etrafında dolanan.

5. Şafā-pezīr-i temāşā-yı hat-ı sebzūndür

6. Kenāre-gīr-i çemenzār olan gönülcegizüm

kenār-ı cūybār:**1. kenār-ı cūybāra:-a****Gazel 138**

Mısra: 10

Irmak kenarı.

9. Hāne-i āyīneden çık bāga ey serv-i revān

10. 'Aksūñi gel gör kenār-ı cūybāra rū-be-rū

kendi:**1. kendi:****Kıt'a 2**

Mısra: 3

Kendi, dönüşlülük zamiri.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr dahı kulumdur diyerek babası

2. kendi:**Tahmis 6**

Mısra: 20

Kendi, dönüşlülük zamiri.

19. Giceler āh itdiğin tıydum o şūh-ı şīvekār

20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

3. kendi:**Kaside 16**

Mısra: 49

Kendi, dönüşlülük zamiri.

49. Mücerred kendi bulsun iştiḥārı

50. İdeler aña tenhā i'tibārī

4. kendi:**Gazel 101**

Mısra: **10**

Kendi, dönüşlülük zamiri.

9. Dimedüñ 'İzzet'üm āyā nicedür

10. O benüm kendi ıulım bendecigüm

5. **kendi:**

Gazel 133

Mısra: **1**

Kendi, dönüşlülük zamiri.

1. Ne kendi ıadrını bildi ne 'âşıı-ı zārın

2. Zamān-ı hüsni hebā geçdi hayf o dil-dārın

kendini bul:

1. **kendini bulur:-ur**

Kaside 6

Mısra: **78**

Kendine gelmek.

77. Bezm-i mīnūveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişīn-i Rıdvān

kendü:

1. **kendüñ:-ñ**

Tahmis 2

Mısra: **28**

Kendi, dönüşlülük zamiri.

27. Yoı meāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ daıı kendüñ hicābuñdan nihān

2. **kendüsin:-sin**

Kaside 4

Mısra: **36**

Kendi, dönüşlülük zamiri.

35. Postı kırtarmaıa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

3. **kendümi:-m, -i**

Kaside 5

Mısra: **60**

Kendi, dönüşlülük zamiri.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i tab‘um
60. Ta‘rîf idemem kendümi hâlâ Yeñişehr’e

4. **kendü:**

Kaside 8

Mısra: 4

Kendi, dönüşlülük zamiri II âşık

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘âşikuñ zîrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yarı

kere:

1. **kere:**

Gazel 11

Mısra: 5

Defa.

5. Bir kere de dimez misin ey şūh-ı bî-vefā
6. ‘Uşşāk-ı cān-sipār ne ‘ālemeddür ‘aceb

2. **kere:**

Gazel 100

Mısra: 12

Defa.

11. Sīnemde bakup zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç
12. Bir kere ṭabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

3. **kere:**

Gazel 119

Mısra: 2

Defa.

1. Niçün ağıyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsin
2. Niçün ‘uşşākla bir kere ṭarḥ-ı ülfet itmezsin

4. **kere:**

Gazel 149

Mısra: 10

Defa.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam
10. Bir kere bāri söyleyebilsem di gūşuna

kerem:

1. **keremin:-in**

Kaside 4

Mısra: 13
Lütuf, bağış, ihsan.

13. ‘Uhdenden nice şimdi geledüm bu keremin
 14. Şükre yok kudretimüz hamde liyâkat nâ-yâb

2. **keremdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 86
Lütuf, iyilik.

85. O ferzend-i sa‘âdetmend-i ‘âkil
 86. Aña bahşâyış-i haqdur keremdür

4. **keremle:-le**

Gazel 134

Mısra: 8
Cömertlik, iyilik, bağış.

7. Nâmver-i dehr olur hâtem-i t̃ā’i gibi
 8. Kim ki keremle ola ‘âleme şöret-resân

kerem eyle:

1. **kerem eyle:**

Gazel 143

Mısra: 12
Cömertlik etmek, iyilik etmek.

11. Hoş-nağme beş on muṭrīb-ı şevk-âver-i zîbâ
 12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

kerem kıl:

1. **kerem kıl:**

Gazel 9

Mısra: 14
Lutufla muâmelede bulunmak, lütfetmek.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idüñ
 14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bî-vefâ

keremkâr:

1. **keremkârüñ:-uñ**

Kaside 8

Mısra: 23
Kerem sahibi, ikramda bulunan (kişi), cömert kişi.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkārūñ
 24. Kaçan itse seḥāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī

2. **keremkārūm:-um**

Kaside 13

Mısra: 91

Kerem sahibi, ikramda bulunan (kişi), cömert kişi.

91. Ey keremkārūm veliyü'n-ni'metüm
 92. 'Āṭıfetmendüm 'aliyü'l-himmetüm

keremkār-ı cihān-baḥş:

1. **keremkār-ı cihān-baḥş:**

Kaside 4

Mısra: 25

Dünyayı bağışlayan cömert.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider
 26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

kerem-pīşe:

1. **kerem-pīşe:**

Kaside 6

Mısra: 89

Keremi huy hâline getirmiş olan, her işinde cömert ve âlicenap davranan.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i 'ādil
 90. Tuymaduk zātına mānend ü 'adıl ü aḳrān

2. **kerem-pīşe:**

Kaside 17

Mısra: 39

Keremi huy hâline getirmiş olan, her işinde cömert ve âlicenap davranan.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh
 40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peżīr

3. **kerem-pīşe:**

Gazel 58

Mısra: 5

Keremi huy hâline getirmiş olan, her işinde cömert ve âlicenap davranan.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev'ūdını deyn
 6. Tāleb-i büsesi şeydālarına şīr olmaz

kerre:

1. kerre:

Kaside 8

Mısra: 32

Defa, kez.

31. Sen ol eşheb-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'rifetsün kim

32. Eger mihmîzleseñ bir kerre esb-i tab'-ı reh-vârı

kerîm:

1. kerîm:

Kaside 13

Mısra: 30

Kerem sahibi, cömert, soylu.

29. Bir senün gibi vezîr olmaz dahı

30. Hem kerîm ü hem hâlîm ü hem saḥî

kerîmü'l-hulk-ı müstaḥsen-şiyem:

1. kerîmü'l-hulk-ı müstaḥsen-şiyemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 90

Beğenilen huyların cömert yaratılışı.

89. Selîmü't-tab'-ı Maḥmûdu'l-ḥaşâ'il

90. Kerîmü'l-hulk-ı müstaḥsen-şiyemdür

kerr ü fer-i şevket-i şî'r:

1. kerr ü fer-i şevket-i şî'rüñ:-üñ

Kaside 6

Mısra: 53

Şîr saltanatının geri çekilmesi ve yeniden saldırması.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî'rüñ bî-şek

54. Dirdi ḥâḳânî budur mülket-i nazma ḥâḳân

kes:

1. kesmez:-mez

Gazel 4

Mısra: 10

Bırakmak, vazgeçmek.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şüh bîvefâ

10. Kesmez nigâhı çeşm-i füsünkârdan baña

2. keser:-er

Kaside 6

Mısra: 34

Kesici bir aletle ayırmak.

33. Zâları zîver-i iklîl-i belâgat ammâ

34. Sînlerde ser-i hüssâdı keser erre-be-sân

3. kes:

Kaside 6

Mısra: 77

Kişi, kimse.

77. Bezm-i mînûveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişîn-i Rıdvân

4. kesmem:-me, -m

Gazel 17

Mısra: 9

Bırakmak, vazgeçmek.

9. Erenlerden ben istimdâdı kesmem 'İzzetâ bir dem

10. Baña bu zûr-ı şab'ı himmet-i pîrân ider îrâş

kesâd-ı ma'rifet:

1. kesâd-ı ma'rifet:

Gazel 86

Mısra: 9

Hünerde eksiklik.

9. Kesâd-ı ma'rifet ol rütbe sūḳ olurdu ḥarâb

10. Becâ-yı emti'a ḳonsa raf-ı dükkâna ḡazel

kesbi:

1. kesbi:

Gazel 155

Mısra: 13

Edinmek, elde etmek, kazanmak.

13. İzâfetle temevvül kesbi der mi her tehî-hemyân

14. Faḳat esmâ-i seng-i behreverdür māl ile zûsı

kesb-i hayât-ı tâze:

1. kesb-i hayât-ı tâze:

Kaside 4

Mısra: 15

Yeni yaşamın çalışarak kazanılması.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i hayât-ı tâze
 16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduk şād-âb
kesîr eyle:

1. **kesîr eyleme:-me**

Kaside 17

Mısra: 26

Kırmak.

25. Korkma ‘âşık bize dünyāda mazarrat gelmez
 26. Eyleme âyîne-i kalbünü beyhüde kesîr

keşret:

1. **keşret:**

Gazel 42

Mısra: 2

Bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk halinde görülmesi. Bolluk, zenginlik.

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet sığışmıyor
 2. Ḥalvet-serây-ı vahdete keşret sığışmıyor

keşret-i ‘uşşâk:

1. **keşret-i ‘uşşâk:-a**

Gazel 85

Mısra: 5

Âşıkların çokluğu.

5. Çünkü yok keşret-i ‘uşşâk taḥammül sende
 6. Niçün efzün-ter idersin bu kadar şîvelerün

kesr-i mir’ât-i kulüb:

1. **kesr-i mir’ât-i kulüb:**

Gazel 157

Mısra: 5

Kalplerin aynasını kırma.

5. Kesr-i mir’ât-i kulüb itmede görmüş degilüm
 6. Böyle sengîn-dil-i ḥâtır-şiken-i nâ-râmı

keşf-i rāz:

1. **keşf-i rāz:-ı**

Kaside 16

Mısra: 76

Sırrın keşfi.

75. Yazup bu kışşa-i tül u dırâzı
 76. Necîbâ saña kıldum keşf-i râzı

keşîde:

1. keşîde:

Kaside 6

Mısra: 51

Hat sanatında yazıya güzellik ve satıra ferahlık vermek, istife uydurmak maksadıyle bâzı harflerin uzatılarak yazılması ve harfin bu şekilde uzatılmış kısmı.

51. Her keşîde şanasın ebru-yı gılmân-ı hayâl
 52. Noktalar her birisi merdümek-i hür-ı cinân

2. keşîde:

Kaside 9

Mısra: 19

Çekilmiş, çekmiş, çekme.

19. İdelden hancerin süsen keşîde
 20. Melâz-ı ceşş-i dey hışn-ı 'ademdür

keşîde ol:

1. keşîde oldu:-dı

Gazel 144

Mısra: 4

Çekilmek.

3. Görenler kâkül-i pâşîdesin ruhsâr-ı rahşâna
 4. Şehâb oldu keşîde zann iderler âftâb üzre

keşkül:

1. keşkül:

Kaside 1

Mısra: 26

Dilenci kâsesi.

25. Câm-ı 'aczin der-i hum-hâne-i 'avn-i haqq'da
 26. Keşkül itsün yine her bâde-gedâ-yı nuşret

2.keşkül:

Gazel 51

Mısra: 6

Dilenci kâsesi.

5. Meger deryûze eyler nûr-ı hurşîd-i cemâlûnden
 6. Meh-i nev dest-i abdâl-ı felekde keşkül olmışdur

keşt-i âmāl:**1. keşt-i âmāla:-a****Gazel 96**

Mısra: 7

Emeller gemisi.

7. Keşt-i âmāla vezān olmağda

8. Dā'imā bād-ı semūm-ı 'ālem

keşt-i bahr-ı sīm-āb:**1. keşt-i baħr-ı sīm-āb:****Kaside 7**

Mısra: 51

Gümüş gibi beyaz deniz suyunun gemisi.

51. İzırāb itmez idi keşt-i baħr-ı sīm-āb

52. Kūh u temkīn ü vaķarı aña şalsa lenger

keşt-i süvār-ı ārzū:**1. keşt-i süvār-ı ārzū:****Gazel 144**

Mısra: 14

İstek gemisine binen.

13. Boğulduk va'de-i būs u kenāruñla yeter gayri

14. Bizi keşt-i süvār-ı ārzū itme serāb üzre

kevkeb-i baht:**1. kevkeb-i baħtından:-ın, -dan****Gazel 23**

Mısra: 16

Talih yıldızı.

15. Güher-senc-i ma'ārif ĥazret-i 'Ārif Efendi kim

16. Şüreyyā kevkeb-i baħtından ümmīdvār-ı rif'atdūr

2. kevkeb-i baħtum:-um**Kaside 13**

Mısra: 55

Talih yıldızı.

55. Kevkeb-i baħtum fūrūzān olsa da

56. Mihr-i iķbālüm dıraħşān olsa da

keyd:

1. **keyd:****Gazel 58**

Mısra: 2

Hile, oyun.

1. Lā-übālilerüz 'ālemde bize kayd olmaz
2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed keyd olmaz

keyf:1. **keyfümüz:-ümüz****Gazel 103**

Mısra: 7

Arzu, heves, istek.

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı hālel
8. Dirse 'aşıka o gül-ruh infī 'ālüm var benüm

keyfe:1. **keyfe:****Gazel 16**

Mısra: 7

Nasıl?

7. Keyfe hālī be-firākik unzur
8. İn tegāfül ki koni tā-be-key' est

keyfiyet:1. **keyfiyettür:-dür****Gazel 51**

Mısra: 4

Vaziyet.

3. Hayāl-i leblerünle kāse-i endīşe-i 'aşıq
4. Ne keyfiyettür ey meh-pāre lebrīz-i mül olmuşdur

keyfiyet-i mey:1. **keyfiyet-i mey:****Gazel 30**

Mısra: 8

İlahi aşkın meselesi.

7. Minnet-zede-i sāgar-ı şahbā degilüz biz
8. Keyfiyet-i mey lāzıme-i fitrātımızdur

keyvān:

1. keyvān:

Kaside 6

Mısra: 84

Far. Zuhal yıldızı.

83. Girdbād-ı ğazabı eylese bir deşti meṭāf

84. Ḥaşyetinden olur eflākde muġber Keyvān

kez:

1. kez:

Gazel 145

Mısra: 4

Defa, kere.

3. Ben saña müştāk iken fā' ik-i 'uşşāk iken

4. Sen beni bir kez çeraġ eylemedüñ āh āh

kıl:

1. kılaydı:-a, -y, -dı

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Yapmak, etmek.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. kıl:

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Yapmak, etmek.

35. Yā Rabb ğuşāde kıl dil-i ḥasret-keşīdemi

36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

3. kıl:

Kaside 1

Mısra: 69

Yapmak, etmek.

69. 'İzzetā lāfi koyup ğayrı efendüñçün kıl

70. Kulluġuñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

4. kıla:-a

Kaside 1

Mısra: 73

Yapmak, etmek.

73. Hakk Te'ālā kıla ol āşaf-ı şāhib-seyfi
 74. Dā'imā ġālib-i meydān-ı vegā-yı nuşret

5. **kıldı:-dı**

Tahmis 2

Mısra: 29

Yapmak, etmek.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
 30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

6. **kılup:-up**

Kaside 2

Mısra: 79

Yapmak, etmek.

79. Raķīb-i dūnı kılup maħrem-i ħarīm-i vişāl
 80. İder fütāde-i nāçarı ħard ile mehcūr

7. **kıldı:-dı**

Tahmis 6

Mısra: 7

Yapmak, etmek, eylemek.

7. Sünbūli pīçide kıldı kākül-i ħam-der-ħamuñ
 8. Tār ü mār itseñ olur 'aķlı perīşān ādemüñ

8. **kıl:**

Kaside 7

Mısra: 87

Yapmak, etmek, eylemek.

87. 'İzzetā lāfı ķo āġāz-ı du 'ā kıl yoħsa
 88. Kırı faħriyye vü da'vāñı senüñ kim diñler

9. **kıldı:-dı**

Gazel 7

Mısra: 3

Yapmak, etmek, eylemek.

3. Tebdīl-i kisve kıldı 'arūs-ı cemāl-i yār
 4. Bir pullı nev-niķāba büründi nehāyeti

10. **kıldı:-dı**

Kaside 8

Mısra: 40

Yapmak, etmek, eylemek.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı
40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

11. **kıldı:-dı**

Kıt'a 8

Mısra: 4

Yapmak, etmek, eylemek.

3. Dahı ben itmeden hiç âşinâluğ
4. Temennâlarla kıldı dil-rübâluğ

12. **kılsun:-sun**

Kaside 10

Mısra: 43

Yapmak, etmek, eylemek.

43. Anı hâkk müsned-i devletde mü'ebbed kılsun
44. Biz dahı sâye-i 'adlünde huzûr eyleyelüm

13. **kıldum:-du, -m**

Kaside 16

Mısra: 76

Yapmak, etmek, eylemek.

75. Yazup bu kışsa-i tûl u dırâzı
76. Necîbâ saña kıldum keşf-i râzı

14. **kıl:**

Gazel 42

Mısra: 3

Yapmak, etmek.

3. Gencîne kıl derûnuña esrârı yek-be-yek
4. Şanduka kâle konmasa kat kat şığışmıyor

15. **kıl:**

Gazel 91

Mısra: 16

Yapmak, etmek, eylemek.

15. Hadîka-i hünerüñ nahl-ı nev-resîdesidür
16. Nihâl-i kıl-k-i terümden kıl ictinâ-yı hayâl

16. **kıl:**

Gazel 95

Mısra: 8

Yapmak, etmek, eylemek.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola
8. La'l-i lebûñ kıl ey perî büse-dih-i dehân-ı ney

17. **ķılma:-ma**

Gazel 96

Mısra: 28

Yapmak, etmek, eylemek.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı 'irfān

28. 'İzzet'i ķılma melūm-ı 'ālem

18. **ķılmasun:-ma, -sun**

Gazel 112

Mısra: 3

Yapmak, etmek.

3. Ķılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cevr ü sitem

4. Dökmesūn nā-ħaķ yere hūnum vebālūm yok benūm

19. **ķıl:**

Gazel 141

Mısra: 13

Yapmak, etmek.

13. Bu 'İzzet bendeñi maħşerde şāyān-ı şefā'at ķıl

14. Ki dā'im reh-rev-i rāh-ı ħaṭāyum yā Resūla'llāh

ķıl kadar:

1. **ķıl ķadar:**

Kaside 13

Mısra: 50

Hiç denecek kadar az, çok az.

49. Āh 'izārında o zūlf-i müşg-bār

50. Ķıl ķadar hūsnüne ķondurmaz ğubār

ķılan:

1. **ķılan:**

Tahmis 2

Mısra: 26

.....yapan "sıfat fiil".

25. Böyle gösterdi baña ol ķadd-i müstesnā seni

26. 'İzzetāyı böyle bī-ṭāķat ķılan ey bī-emān

ķılı gel:

1. **ķılı geldi:-di-ı**

Ķıt'a 4

Mısra: 4

Ķıl çıkmak.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nābit
4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

kılıc:

1. **kılıcı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 26

Kılıç.

25. Kālemi āb-dih-i mezra‘-ı kām-ı aḥbāb
26. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūya kılcı şā‘ika-bār

kır:

1. **kırmasun:-ma, -sun**

Gazel 29

Mısra: 10

Koparmak.

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yāre oldı şāne-zen
10. Qorqarum tel kırmasun dest-i şabā nev-rūzdur

kırāb:

1. **kırābdan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 8

Kılıç kını.

7. Derūnı cevher-i ḥiddetle mümteli olanuñ
8. Ne keç-edā idügin biz kırābdan aluruz

kırān:

1. **kırānı:-ı**

Gazel 17

Mısra: 4

Yakınlaşma, bir araya gelme.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum
4. Gülūñ ḥāre kırānı bülbüle efgān ider īrāş

kırıl:

1. **kırıldı:-dı**

Gazel 98

Mısra: 2

Birine karşı kırgın duruma gelmek, gücenmek, incinmek.

1. Sitemle örseledüñ zâr olan gönülcegizüm
2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan gönülcegizüm

kırmızı:

1. kırmızı:

Gazel 29

Mısra: 11

Al, kızıl renk.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmışlar senüñ
12. Tıtdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

kıs:

1. kışdı:-dı

Kaside 9

Mısra: 47

Sıkıştırmak.

47. Şikenc-i zülf-i yâri kışdı şimdi
48. Anuñçün böyle sünbül ham-be-hamdur

kıssa:

1. kıssa:

Kaside 16

Mısra: 20

Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llâh
20. Ser-âmedsin sen Aḥmed kıssa kütâh

kıssa-i tûl u dırâz:

1. kıssa-i tûl u dırâzı:-ı

Kaside 16

Mısra: 75

Uzun mu uzun hikaye.

75. Yazup bu kıssa-i tûl u dırâzı
76. Necîbâ saña kıldum keşf-i râzı

kıṭ'a-i pādşeh-i rûy-ı zemîn:

1. kıṭ'a-i pādşeh-i rûy-ı zemîn:

Kaside 11

Mısra: 12

Yeryüzü padişahının toprakları.

11. Dāver-i dād-ger-i 'adl-āyīn
12. Kıt'a-i pādşeh-i rūy-ı zemīn

kıyām evle:

1. kıyām eyler:-r

Kaside 13

Mısra: 44

Bir işe kalkışmak, teşebbüs etmek.

43. Gülşen içre kıadd çeküp itse hırām
44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

kıyāmet kıp:

1. kıyāmet kıpar:-ar

Gazel 5

Mısra: 5

Kıyamet kıpmak; kıyamet günü gelmek II bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

5. Bî'llāh kıyāmet kıpar ol kāmēt ölürse
6. Ger mā'il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

kıyāmet-reftār:

1. kıyāmet-reftār:

Gazel 71

Mısra: 3

Büyük sıkıntılı yürüyüş.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār
4. Nedür ol kāmēt-i mümtāz ile ra'nā hāfız

kıyās:

1. kıyās:

Gazel 129

Mısra: 3

Bir sayma, denk tutma.

3. Ra'd itme kıyās 'ālem-i bālāyı pür itdi
4. Feryād ü fīgān-ı fuķārāsı Yeñişehr'in

kıyās it:

1. kıyās itme:-me

Kaside 7

Mısra: 14

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

13. Oldı nâhun-zede-i tıfl-ı debistân-ı kemâl
14. Rûy-ı kâğıdda kıyâs itme nişân-ı mıştar

2. **kıyâs itme:-me**

Kaside 8

Mısra: 6

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

5. Çıkup eflâke dūd-ı âh-ı serdüm düşdi şad pâre
6. Kıyâs itme zemîne ebr-i berf-efşānuñ îşârı

3. **kıyâs itme:-me**

Gazel 129

Mısra: 3

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

3. Ra'd itme kıyâs 'âlem-i bālâyı pür itdi

4. Feryād ü figân-ı fuķārāsı Yeñişehr'in

kıymet-i elmâs:

1. **kıymet-i elmâs:**

Gazel 64

Mısra: 8

Elmasın değeri.

7. Pîrāye-i ân oldığıçün sîm-tenāna
8. Günden güne efzûn-ter olur kıymet-i elmâs

kızar:

1. **kızarup:-up**

Gazel 12

Mısra: 2

Utanarak kızarmak, kırmızı renk almak.

1. Bir hayâ-pîşe 'aceb bâkiredür bint-i 'ineb
2. Kızarup bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

2. **kızarup:-up**

Gazel 28

Mısra: 7

Kırmızı veya ona yakın bir renk olmak.

7. Gül-i ruhı kızarup farı-ı şerm ü hacletden
8. Mişâl-i şu'le-i cevvalê gâh gâh döner

kızıl:

1. kıvıl:

Gazel 155

Mısra: 3

Kırmızı.

3. Kıvıl elmanuñ almazdum dehāna bir dahı nāmuñ
 4. O şūh-ı sürh-püş-ı şermüñ olsaydım zeķān-büsü

ki:

1. ki:

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Ki bağlacı.

9. Hem söyle bu nāşihatı hem kıl selāmlar
 10. Çok nāle itmesüñ ki virür yara derd-i ser

2. ki:

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Ki bağlacı.

55. Bīdād-ı çarhıdan nedür 'İzzet şikāyetüñ
 56. Beñzer ki kalmadı ğam-ı hicrāna tākātuñ

3. ki:

Gazel 1

Mısra: 6

Ki bağlacı.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çın
 6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

4. ki:

Kaside 1

Mısra: 29

Ki bağlacı.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
 30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

5. ki:

Kaside 1

Mısra: 34

Ki bağlacı.

33. Ya 'ni düstür-ı ğazā-pīşe Celālī Paşa
 34. Ki süm-i eşhebi gül-naķş-ı fezā-yı nuşret

6. ki:

Kaside 1

Mısra: 35

Ki bağlacı.

35. Odur ol ma‘reke-perdāz-ı meġāzi ki hemān

36. Tīġidür vāsıtatü’l ‘ıkd-ı beġā-yı nuşret

7. ki:

Kaside 1

Mısra: 37

Ki bağlacı.

37. Odur ol şāhib-i çevġān-ı şecā‘at ki her ān

38. Şahñ-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

8. ki:

Kaside 1

Mısra: 39

Ki bağlacı.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş

40. Ķāmet-i Ķaddine çespīde Ķabā-yı nuşret

9. ki:

Kaside 1

Mısra: 41

Ki bağlacı.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre

42. Zīver-i dūş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

10. ki:

Kıt'a 2

Mısra: 1

Ki bağlacı.

1. Şād ol ‘İzzet ki efendüñ o veliyyü’n-ni‘amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma‘nāsı

11. ki:

Gazel 2

Mısra: 1

Ki bağlacı.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña

2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

12. **ki:**

Tahmis 2

Mısra: **20**

Ki bağlacı.

19. Bir elünde gül bir elde cām geldün sākīyā
20. Kāngısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

13. **ki:**

Kaside 2

Mısra: **1**

Ki bağlacı.

1. Sepīde dem ki tebāşīr-i şubḡāh-ı sürūr
2. Sipihrin itdi siyeh kâsesin leb-â-leb nūr

14. **ki:**

Kaside 2

Mısra: **8**

Ki bağlacı.

7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı
8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kâse-i tanbūr

15. **ki:**

Kaside 2

Mısra: **14**

Ki bağlacı.

13. Ne telḡ itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı
14. Şükūr ki oldı şeker-rīz luṭf-ı Rabb-ı Şekūr

16. **ki:**

Kaside 2

Mısra: **21**

Ki bağlacı.

21. Bu vakt o vakt-i feraḡdur ki cümle ḡam-zedegān
22. Kemāl-ı şevḡ-i neşāṭ ile şād olup ide sūr

17. **ki:**

Kaside 2

Mısra: **30**

Ki bağlacı.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-ḡadem Selīm Paşa
30. Ki bes asāletin īmāya cebhesindeki nūr

18. ki:

Kaside 2

Mısra: 40

Ki bağlacı.

39. Ne mümkün eylemek evşâfını anuñ ta 'dād

40. Meger ki 'acz ile bir nebze idelüm meşūr

19. ki:

Kaside 2

Mısra: 41

Ki bağlacı.

41. Odur o āşaf-ı 'ādil ki āb-ı tīgi ile

42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şūr

20. ki:

Kaside 2

Mısra: 63

Ki bağlacı.

63. Sen ol aşıl-i siyādet şî 'ārsuñ ki sezā

64. Vücūd-ı pākūñ ile āferīñış olsa faḥūr

21. ki:

Kaside 2

Mısra: 66

Ki bağlacı.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin

66. Ki dest-i re'yüñe vābeste ḥall ü 'aḳd-ı umūr

22. ki:

Kaside 2

Mısra: 83

Ki bağlacı.

83. Beyāz-ı şubḥdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafūr

23. ki:

Kaside 2

Mısra: 89

Ki bağlacı.

89. Ḥudā 'alīm ki ben ḥod-sitālīḳ itmez idim

90. Żarūret eyleseseydi ibāhe-i maḥzūr

24. ki:

Kaside 2

Mısra: 92

Ki bağlacı.

91. Benüm o şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū

92. Ki sihr-i hūsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

25. ki:

Gazel 3

Mısra: 11

Ki bağlacı.

11. Ez-bes ki sirişkem be-ruh-ı zerdrevān şod

12. Be-güzāşteem dā'ıye-i sīm ü zerī-rā

26. ki:

Gazel 3

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. An dem ki keşed tīg-i zebān āvered 'izzet

14. Der zīr-i nigīn memleket-i nükteverī-rā

27. ki:

Kaside 3

Mısra: 16

Ki bağlacı.

15. Zīver-i şadr-ı 'alā hāzret-i Rüşdī Paşa

16. Ki nazīrin göremez dīde-i çarh-ı devvār

28. ki:

Kaside 3

Mısra: 17

Ki bağlacı.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūg-ı 'adli

18. Zūlmet-ābād-ı eķālimi ider pūr envār

29. ki:

Kaside 4

Mısra: 22

Ki bağlacı.

21. 'Alem-efrāz-ı veġa hāzret-i Maḥmūd Paşa

22. Ki olur dergehine nāşiye-sā heft-kıbāb

30. ki:

Kaside 4

Mısra: 23

Ki bağlacı.

23. O civān-baht-ı felek-pāye ki bindükçe olur

24. Esb-i iclāline cirm-i meh-i nev sīm rikāb

31. ki:

Kaside 4

Mısra: 25

Ki bağlacı.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider

26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

32. ki:

Kaside 4

Mısra: 40

Ki bağlacı.

39. Āşafā baḥr-kefā gevher-i dürc-i şerefā

40. Ey ki müstağrak-ı cūy-ı ni‘amı şeyḥle şāb

33. ki:

Gazel 5

Mısra: 13

Ki bağlacı

13. ‘İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum āşār-ı temāşā

34. ki:

Kaside 5

Mısra: 2

Ki bağlacı.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīḥā Yeñişehr’e

2. Gūyā ki nüzül eyledi ‘İsā Yeñişehr’e

35. ki:

Kaside 5

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. Bir şema‘ ki pervānesi ḥūrşīd-i cihān tāb

14. Envārı fūrū-tāfte her cā Yeñişehr’e

36. ki:

Kaside 5

Mısra: 17

Ki bağlacı.

17. Şad-hamd ki pertev şalarak 'āleme şimdi

18. Bir mihr-i münir oldı kadem-sā Yeñişehr'e

37. ki:

Kaside 5

Mısra: 21

Ki bağlacı.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i 'ādil ki hemīşe

22. Ahkāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr'e

38. ki:

Kaside 5

Mısra: 59

Ki bağlacı.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i tab'um

60. Ta'rif idemem kendümi hālā Yeñişehr'e

39. ki:

Kaside 5

Mısra: 63

Ki bağlacı.

63. El-minnetü li'llāh ki sen şimdi efendüm

64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr'e

40. ki:

Kaside 6

Mısra: 19

Ki bağlacı.

19. Habbetü şīve-i tārīh-i muşanna' ki virür

20. Saṭr-ı mevzūnları hālet dile çün serv-ḳaddān

41. ki:

Kaside 6

Mısra: 107

Ki bağlacı.

107. Biri de Mīr Selīm'im ki feḫāmetle odur

108. Dürr-i tāc-ı 'uzamā ḳurre-i 'ayn-ı ā'yān

42. ki:

Kaside 6

Mısra: 115

Ki bağlacı.

115. Sâlde hürde hıredde yine ammā ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsni ü melâhatde civân

43. ki:

Gazel 6

Mısra: 4

Ki bağlacı.

3. Hasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken

4. Nemdür sirîşk-i dîde ki dem dem gelür baña

44. ki:

Gazel 6

Mısra: 9

Ki bağlacı.

9. Mâr-ı kemer ki ser be-hem-âverdedür müdām

10. Gencîne-i vişâl muṭalsam gelür baña

45. ki:

Tahmis 6

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz

14. H'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

46. ki:

Kaside 7

Mısra: 33

Ki bağlacı.

33. Ya'ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rüz

34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

47. ki:

Kaside 7

Mısra: 63

Ki bağlacı.

63. Serv-i dil-cüy-ı çemenzār-ı necābet ki olur

64. Bāğa 'azm eylese pā-der-gil-i ḥayret 'ar'ar

48. ki:

Kaside 7

Mısra: **81**

Ki bağlacı.

81. Aña şad hamd ki bu edhem-i kilk-i çālāk

82. 'Arşagāh-ı hüner ü nazmda gitdikçe gider

49. ki:

Kaside 7

Mısra: **89**

Ki bağlacı.

89. Tā ki meşşāte-i nūk kalem-i ehl-i beyān

90. Vire ruḥsār-ı 'arūs-ı sūḥana zīb ü fer

50. ki:

Kaside 7

Mısra: **91**

Ki bağlacı.

91. Tā ki pākīze-edāyān-ı kemāl ü 'irfān

92. Olalar 'arşa-i midḥatde sitāyiş-güster

51. ki:

Gazel 7

Mısra: **1**

Ki bağlacı.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde'st zi-pür-zāri-i mā

2. Būlbūlān-ı çemen üftāde be-ğam-ḥvāri-i mā

52. ki:

Gazel 7

Mısra: **3**

Ki bağlacı.

3. Ān şabūḥī-zedegānīm ki mestī-i mūdām

4. Kes ne-y-āred ki koned farq zi-huşyāri-i mā

53. ki:

Gazel 7

Mısra: **9**

Ki bağlacı.

9. Çīn-i ebrū ki tu-rā cevher-i tīg-i ğāzab'est

10. Nīst ḥāşıl ber-u sīne-i siperdāri-i mā

54. **ki:**

Kaside 8

Mısra: **8**

Ki bağlacı.

7. Şuyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe ‘ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

55. **ki:**

Kaside 8

Mısra: **18**

Ki bağlacı.

17. Ne nīze nīze-i paşa-yı şaf-der ḳahramān peyker

18. Ki Zāl ü Rüstem’i ḥayret-zede itmekde peykārı

56. **ki:**

Kaside 8

Mısra: **20**

Ki bağlacı.

19. Vezīr ibnü vezīr-i müşterī-tedbīr-i pūr-tevkīr

20. Ki ḥükmüyle ‘adem-ābāda menfīdür sitemkārı

57. **ki:**

Kaside 8

Mısra: **51**

Ki bağlacı.

51. Velākin kimde ḳudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı

52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

58. **ki:**

Kaside 9

Mısra: **23**

Ki bağlacı.

23. Meger ki tuysun mācerāyı

24. Uzatmış gūşını zanbaḳ aşammdur

59. **ki:**

Kaside 9

Mısra: **26**

Ki bağlacı.

25. Benefşe ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār

26. Ki tedbīr-i cidāl emr-i ehemmdür

60. ki:

Kaside 9

Mısra: 36

Ki bağlacı.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā

36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muğtenemdür

61. ki:

Kaside 9

Mısra: 54

Ki bağlacı.

53. Gönül üftādedür bir serv-i nāza

54. Ki dā'im mā'il-i semt-i sitemdür

62. ki:

Kaside 9

Mısra: 62

Ki bağlacı.

61. O maḥdūm-ı celīlū'ş-şān Selīm Beg

62. Ki tıfl-ı ḥurde-sāl-ı muḥteremdür

63. ki:

Kaside 9

Mısra: 64

Ki bağlacı.

63. O ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh

64. Ki tāk-ı dergehi gerdūn-ı behemdür

64. ki:

Kaside 9

Mısra: 78

Ki bağlacı.

77. O rütbe ḥıfzı sārīdür cihana

78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ğanemdür

65. ki:

Kaside 9

Mısra: 100

Ki bağlacı.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma'nī

100. Ki her bir mısra'am beytü'ş-şanemdür

66. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **68**

Ki bağlacı.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın

68. Yā ki şāhib-şervet ü sāmān mısın

67. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **71**

Ki bağlacı.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā

72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

68. **ki:**

Gazel 14

Mısra: **3**

Ki bağlacı.

3. Ānān ki sipārend revān der-ğam-ı qad'et

4. Hızend be-maḥşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

69. **ki:**

Gazel 14

Mısra: **5**

Ki bağlacı.

5. İmrüz ki ta'lik-i kerem kerdı be-maḥşer

6. Hestīm taḥassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet

70. **ki:-ye**

Gazel 15

Mısra: **6**

Ki bağlacı.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sükūt ursam münāsibdür

6. Ki oldum ḥalkā-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

71. **ki:**

Kaside 16

Mısra: **4**

Ki bağlacı.

3. Birisi Eşref-i bī-mişl ü hemtā

4. Ki fenn-i nāz u istiğnāda yek-tā

72. **ki:**

Gazel 17

Mısra: **6**

Ki bağlacı.

5. Sebeb naķş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrıkāndur hep

6. Ki ĥumķı ĥvāce-i mekteblere şıbyān ider īrāş

73. **ki:**

Kaside 17

Mısra: **14**

Ki bağlacı.

13. Sāle yaklaşdı cüdā düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'īn ü ne naşīr

74. **ki:**

Kaside 17

Mısra: **33**

Ki bağlacı.

33. Gel ki bir laĥzā tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ĥālūmi sen de baña söyle bir bir

75. **ki:**

Kaside 18

Mısra: **14**

Ki bağlacı.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fā'ik şu 'aşrda

14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

76. **ki:**

Kaside 18

Mısra: **18**

Ki bağlacı.

17. Şuĥl-ı vezāret olmasa māni' bu ŧab'ile

18. Güftārı fehm olurdı ki maẓmūnuna zībdür

77. **ki:**

Gazel 19

Mısra: **8**

Ki bağlacı.

7. Baña şekker-lebüm ŧaĥlar kadar cevır itse şekvem yok

8. İşitdün mi ki Ferĥād eylesün Şīrīn'den feryād

78. ki:

Gazel 19

Mısra: 14

Ki bağlacı.

13. Sezādur ‘İzzetā mīr-i şefīka eylesem takdīm

14. Dür-i nazmum ki reşk ile gelür Pervîn’den feryād

79. ki:

Gazel 19

Mısra: 8

Ki bağlacı.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevır itse şekvem yok

8. İşitdüh mi ki Ferhād eylesüh Şīrīn’den feryād

80. ki:

Gazel 159

Mısra: 9

Ki bağlacı.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem

10. ‘Arz-ı hüsñ ile hırāmān olacak dem geldi

81. ki:

Gazel 20

Mısra: 3

Ki bağlacı.

3. O leṭāfetle ki vardur kad-i ra‘nāsında

4. Bāğ-ı hüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

82. ki:

Gazel 20

Mısra: 10

Ki bağlacı.

9. ‘İzzetā havf olunur hançer-i ebrūsundan

10. Ki işāretger-i ihlāk-ı cihāndur Aḥmed

83. ki:

Gazel 21

Mısra: 8

Ki bağlacı.

7. Küfr-i zülfeş heme zünnār-ı miyān ḥāhem kerd

8. Bes ki dīnem püser-i berhemenī mī-cüyed

84. ki:

Gazel 21

Mısra: 12

Ki bağlacı.

11. Ger der-āyīne be-bīned rūḥ-ı ḥod-rā ān büt

12. Tā me-pendār ki dīger vešenī mī-cūyed

85. ki:

Gazel 21

Mısra: 15

Ki bağlacı.

15. Ey ki der-deyr-i cihān şūret-i ḥüsnet yek-tā'st

16. Çeşm-i şühed dıl-ı her merd ü zenī mī-cūyed

86. ki:

Gazel 23

Mısra: 4

Ki bağlacı.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rīz-i ḥacletdür

87. ki:

Gazel 146

Mısra: 1

Ki bağlacı.

1. Yine demdür ki ser-āğāz idelüm eş'āra

2. Der-i endişemüzi bāz idelüm eş'āra

88. ki:

Gazel 28

Mısra: 5

Ki bağlacı.

5. Ne tıfldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma'sūm u bī-günāh döner

89. ki:

Gazel 28

Mısra: 12

Ki bağlacı.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı 'aşkı ile naḥīf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

90. ki:

Gazel 28

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün

14. Olursa vāşıl-ı sır sahn-ı hānkhāh döner

91. ki:

Gazel 30

Mısra: 3

Ki bağlacı.

3. Ferzāne-i hum-hāne-i ‘aşkuz ki Felātūn

4. Peymāne-keş-i maştaba-i hikmetimüzdür

92. ki:

Gazel 30

Mısra: 29

Ki bağlacı.

29. Dāmān-ı Muḥammed Beg Efendi ki medīhi

30. Zīb-i şafaḥāt-ı neş-i fikretimüzdür

93. ki:

Gazel 39

Mısra: 1

Ki bağlacı.

1. Meclisde tā ki sāğar-ı rahşān gelür gider

2. Sākī neşāt u guşşa-i devrān gelür gider

94. ki:

Gazel 39

Mısra: 4

Ki bağlacı.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi ḥātırūm

4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

95. ki:

Gazel 44

Mısra: 8

Ki bağlacı.

7. Eyler mezāk-ı ğuşumı leb-rīz-i gül-şeker

8. Her söz ki şadır-ı dehen-i qand-bāridur

96. ki:

Gazel 44

Mısra: 10

Ki bağlacı.

9. Verd-i behište māye-i şerm ü hicāb olur

10. Reng-i hayā ki ġāza-i berg-i ġaddārıdur

97. ki:

Gazel 47

Mısra: 12

Ki bağlacı.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ħurūşa vardum

12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

98. ki:

Gazel 49

Mısra: 8

Ki bağlacı.

7. Zāhid tarīk-i zühde biz rāh-ı ‘aşqda

8. Bilsem ki ħak efendi kimüñ mezhebiyledür

99. ki:

Gazel 49

Mısra: 9

Ki bağlacı.

9. Beñzer ki ‘İzzetā bu şekker gibi sözlerüñ

10. Bir-nev-resüñ taħayyül-i la‘l-i lebiyledür

100. ki:

Gazel 50

Mısra: 1

Ki bağlacı.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr

2. Kilk-i müyīni gerekdür müje-i dīde-i mūr

101. ki:

Gazel 52

Mısra: 4

Ki bağlacı.

3. Kim ħall idecekdür girih-i perçem-i yārı

4. Zīrā ki o ser-rişte-i sevdā ħarışuğdur

102. ki:

Gazel 56

Mısra: 9
Ki bağlacı.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben hāmūşum
 10. Murğ-dil-i hār-keş lāne-i қақnūs olmaz

103. **ki:**
Gazel 60
 Mısra: 16
Ki bağlacı.

15. Biz bezm-i vişālūñe sezāyuz
 16. Zann itme ki nā-sezālaruz

104. **ki:**
Gazel 61
 Mısra: 3
Ki bağlacı.

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ārife bir gül ammā
 4. Müteselli degilüz bir gül-i handān ile biz

105. **ki:**
Gazel 66
 Mısra: 6
Ki bağlacı.

5. Rehīn-i vaşf-ı ruḥ-ı āl u ḥaṭ-ı sebzūñdür
 6. Ki şahn-ı gülşen-i endīşe reng reng olmuş

106. **ki:**
Gazel 66
 Mısra: 8
Ki bağlacı.

7. Ne tūr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
 8. Begüm senūñ dil-i saḥtuñ meger ki seng olmuş

107. **ki:**
Gazel 66
 Mısra: 11
Ki bağlacı.

11. Bizüz o rind-i ser-āzādeler ki yok bizden
 12. Esīr-i nām u giriftār-ı kayd-ı neng olmuş

108. **ki:**
Gazel 73

Mısra: 13

Ki bağlacı.

12. 'İzzet güherin şarf ideyor âl-ı Resûl'e

13. Bildüm ki degül mâ'il ü semt-i seref Eşref

109. ki:

Gazel 77

Mısra: 10

Ki bağlacı.

9. Kaşr-ı dāmāda varıldukda o zevk ü cünbüş

10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yārāna bak

110. ki:

Gazel 78

Mısra: 3

Ki bağlacı.

3. Ne dem ki hāl-i 'izaruñ görürse ğarķ-ı 'araķ

4. Olur dü merdümüñ çeşmüm āba müstağraķ

111. ki:

Gazel 91

Mısra: 9

Ki bağlacı.

9. Dirüm ki cilveñe 'aksi kaşr-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

112. ki:

Gazel 96

Mısra: 4

Ki bağlacı.

3. Odur āzāde-i kayd-ı endūh

4. Ki ola rind-i melūm-ı 'ālem

113. ki:

Gazel 96

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. Şun o peymāne-i hāşı ki olur

14. Ğarķa-i feyzi 'umūm-ı 'ālem

114. ki:

Gazel 97

Mısra: 2
Ki bağlacı.

1. Nā hevā-yı 'arız-ı dil-dāre uğradum
2. Bir jaleyüm ki sâha-i gülzāra uğradum

115. **ki:**

Gazel 104
Mısra: 1
Ki bağlacı.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem
2. Der-küy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

116. **ki:**

Gazel 104
Mısra: 3
Ki bağlacı.

3. Ḥāhem ki bār-ı diger girem reh-i ḥarābāt
4. Endişei zi-şarf-ı māl u telef ne-dārem

117. **ki:**

Gazel 104
Mısra: 10
Ki bağlacı.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend
10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

118. **ki:**

Gazel 111
Mısra: 16
Ki bağlacı.

15. Māhir görürse bu ḡazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāzdur sözüm

119. **ki:**

Gazel 114
Mısra: 14
Ki bağlacı.

13. Sāḳiyā şun meded ol bāde-i rūḥ-efzāyı
14. Ki leb-i yār-ı mey-āşāma çekindi cānum

120. **ki:**

Gazel 116

Mısra: 9
Ki bağlacı.

9. Ki 'İzzetā terelelli yelelli yelenter ile
 10. Gehī tenen tene nāten teneyle eglenelüm

121. **ki:**
Gazel 117
 Mısra: 4
Ki bağlacı.

3. Behişt-i rüy-ı alüñ şevkı yakdı serde bir âteş
 4. Ki kemter lāle tutmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

122. **ki:**
Gazel 124
 Mısra: 12
Ki bağlacı.

11. Oldı revnak-yāb haṭ-ı nev-zuhūruñla senüñ
 12. Nüşhā-i hüsñüñ ki cemi' yetlenür şirāzeden

123. **ki:**
Gazel 132
 Mısra: 7
Ki bağlacı.

7. Dirseñ ki vaṭanda kişinüñ kadri bilinmez
 8. Sencīdelenür dürr olıcak dūr 'Aden'den

124. **ki:**
Gazel 133
 Mısra: 9
Ki bağlacı.

9. O serv-ḳadde ki var bu kirışmelerle çıkış
 10. Nice şaşırmason 'ar'ar çemende reftārın

125. **ki:**
Gazel 134
 Mısra: 8
Ki bağlacı.

7. Nāmver-i dehr olur hātem-i ṭā'ī gibi
 8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhret-resān

126. **ki:**
Gazel 134

Mısra: 11

Ki bağlacı.

11. Nāle ile ḥ'ābdan şanma ki bīdār olur

12. Baht-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iqtirān

127. **ki:**

Gazel 135

Mısra: 10

Ki bağlacı.

9. Hep cehl-i mürekkep görünür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

128. **ki:**

Gazel 141

Mısra: 14

Ki bağlacı.

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şāyān-ı şefā'at kı

14. Ki dā'im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭāyum yā Resūla'llāh

129. **ki:**

Gazel 143

Mısra: 13

Ki bağlacı.

13. 'İzzet kuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

kibār:

1. **kibārın:-ın**

Gazel 19

Mısra: 3

Herkese terbiye dāhilinde ve nezâketle muâmele eden, ince, nâzik ve zarîf (kimse).

3. Ne saht olsa kibārın qalbine te'sîr ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

kıl:

1. **kıl:**

Gazel 25

Mısra: 6

Söz, kelâm.

5. Biz ter-zebân-ı münkabet -i sâde rûlaruz
6. Meşķ itmedük ĥaţ-âver içün ķıl ü ķâller

2. ķıl:

Gazel 52

Mısra: 5

Söz, kelâm.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede baķ ķıl ile ķâle
6. ‘Uşşâķ miyânunda bu ġavġâ ķarışıķdur

ķıl ü ķâl:

1. ķıl ü ķâl:

Gazel 87

Mısra: 14

Dedikodu.

13. Şebbûy kimi kimisi sünbûldir ‘İzzetâ
14. Ķarışdı misk-i rûmî-i perçemde ķıl ü ķâl

2. ķıl ü ķâl:-ı

Gazel 149

Mısra: 7

Dedikodu.

7. Zencîr ider miyüz bu ķadar ķıl ü ķâl biz
8. Kâküller el uzatmasa ġâhice düşına

ķıl ü ķâl-ı mû-şikâfân-ı heves:

1. ķıl ü ķâl-ı mû-şikâfân-ı heves:

Gazel 26

Mısra: 3

Daġınık saçların hevesini kıran söz ve laf.

3. Degüldür ķıl ü ķâl-ı mû-şikâfân-ı heves bî-câ
4. Belî baĥş-i miyânı incedür pek anda diķķat var

ķilk:

1. ķilki:-ı

Kaside 5

Mısra: 46

Kalem, kamış kalem.

45. Pîrâye-dih-i encümen-i fażl u ma‘ârif
46. Ķilki edeb-âmûz-ı mezâyâ Yeñişehr’e

2. **kilkem:-em**

Gazel 14

Mısra: 7

Kalem, kamış kalem.

7. Kilkem be-nüvâzende koned mürde-dilân-râ

8. Ez-şûr-ı Sirâfîl buved nây-ı kıyâmet

kilk-i hüner:

1. **kilk-i hünerle:-le**

Gazel 111

Mısra: 14

Hüner, marifet kalemi.

13. Ruhsâra-i 'arâyiş-i efkâra 'İzzetâ

14. Kilk-i hünerle mâşıta-perdâzdur sözüm

kilk-i i'câz-eşer:

1. **kilk-i i'câz-eşerüñ:-üñ**

Kaside 6

Mısra: 4

Mucizeler ortaya koyan kalem.

3. Yed-i beyzâ-yı belâgatde hudâ göstermiş

4. Kilk-i i'câz-eşerüñ sihr-fenâna şû'bân

kilk-i Mânî-eşer-i nazm:

1. **kilk-i Mânî-eşer-i nazm:**

Gazel 156

Mısra: 13

Mani'nin kaleminin şiiri.

13. Kilk-i Mânî-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de

14. Reşk-i Erjeng idelüm şafha-i âşârumızı

kilk-i müy:

1. **kilk-i müyîni:- ĩn, -i**

Gazel 50

Mısra: 2

Kıldan yapılmış kalem.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cânânı ider zîb-i sûtûr

2. Kilk-i müyîni gerekdür müje-i dîde-i mûr

kilk-i sühan-güster:

1. kilik-i sühan-güster:

Kaside 3

Mısra: 11

Söz yayan kalem.

11. Meded kilik-i sühan-güster ile bu nâ-çiz

12. Dem-be-dem olmadadır tâze-zebân-ı âşâr

kilik-i ter-da'vî-i imtiḥân-ı ney:

1. kilik-i ter-da'vî-i imtiḥân-ı ney:

Gazel 95

Mısra: 20

Ney'in imtihanının kalemi II şair Necib.

19. Nâyı Necib-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger

20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da'vî-i imtiḥân-ı ney

kim:

1. kim:

Terkib-bend 1

Mısra: 32

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

31. Hey ne belâ imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. kim:

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Kim, soru zamiri.

49. Kim başa çıkacak felek-i ḥokḳa-bâz ile

50. Yokdur benüm münâsebetüm ḥile-bâz ile

3. kim:

Tahmis 2

Mısra: 4

Kim, soru zamiri.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni

4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

4. kim:

Tahmis 2

Mısra: 5

Kim, soru zamiri.

5. Kim yetişdirdi bu gūne servden bālā seni
6. Bu nezāket var iken cism-i lātīfūñde senūñ

5. **kim:**

Tahmis 2

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

9. Būydan hoş rengden pākīzedür nāzūk tenūñ
10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

6. **kim:**

Tahmis 2

Mısra: 29

Kim, soru zamiri.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

7. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

11. O gūne vardı metānet hışār-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hīç kārger anuñ zer ü zūr

8. **kim:**

Gazel 3

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

1. Hoş geldūñ ey efāzıl-ı 'aşruñ ser-āmedi
2. Kim şibh ü mişlūñ 'ālem-i 'irfāna gelmedi

9. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

13. Yoḥsa ne kudreti var nāṭıkamın kim olsun
14. Vaşf-ı düstūr-ı hünerverde müdür-i güftār

10. **kim:**

Kaside 4

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

5. Şükr kim eyledi ‘umrāna teveccüh āhir
6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı ħarāb

11. **kim:**

Kaside 4

Mısra: 9

Kim, soru zamiri.

9. Kim ħayāle getirirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

12. **kim :**

Kaside 8

Mısra: 57

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

57. Benüm ol nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma‘ānī kim
58. Şarīr-i kilküm eyler lāl-i ħayret bülbül-i zarı

13. **kim:**

Kaside 4

Mısra: 12

Kim, soru zamiri.

11. Qalmamışdı birimizde eşer-i şevk ü neşāt
12. Hakk bilür kim bizi ye’s itmişidi isti‘āb

14. **kim:**

Kaside 4

Mısra: 31

Kim, soru zamiri.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına gelecegi añladı ol ħāne-ħarāb

15. **kim:**

Kaside 4

Mısra: 53

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

53. Āb-ı şemşīr ile tā kim vüzerā ‘ālemden
54. Olalar def‘-i mezālīmle müzīl-i çirk-āb

16. **kim:**

Kaside 5

Mısra: 16

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

15. Rüşen-kün-i deycür-ı sitem nūr-ı mücessem
16. Kim şa‘şa‘-pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr’e

17. **kim:**

Kaside 5

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

23. Ol gevher-i pākızeter-i baħr-i himem kim
24. Her seng-i dūri bir dūr-i yektā Yeñişehr’e

18. **kim:**

Kaside 5

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

25. Ol zīver-i ser-maħfil-i şer‘-i nebevī kim
26. Her bir sözi bir ħüccet-i mūmzā Yeñişehr’e

19. **kim:**

Kaside 6

Mısra: 63

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

63. O vezīr ibnū vezīr a‘ni Velī Paşa kim
64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarħ-ı gerdān

20. **kim:**

Tahmis 6

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz
14. Ĥ‘āb-ı nāzından henüz ھاalkmış meger ol mest-i nāz

21. **kim:**

Kaside 7

Mısra: 67

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

67. Sensin ol mevhabet-endūz-ı kerem-pīrā kim
68. Kūremā bārgēh-i himmetūñe sālīldür

22. **kim:**

Kaside 7

Mısra: 69

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

69. Sensin ol şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā kim
70. Saña pervāne-i pūr-sūḥtedür ḫurş-ı kamer

23. **kim:**

Kaside 7

Mısra: 88

Kim, soru zamiri.

87. ‘İzzetā lāfı ḳo āgāz-ı du‘ā ḳıl yoḥsa
88. Ḳurı faḥriyye vü da‘vāñı senüñ kim diñler

24. **kim:**

Kaside 8

Mısra: 31

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

31. Sen ol eşheb-süvār-ı ‘arşagāh-ı ma‘rifetsüñ kim
32. Eger miḥmizleseñ bir kerre esb-i ṭab‘-ı reh-vārı

25. **kimde:-de**

Kaside 8

Mısra: 51

Kim, soru zamiri.

51. Velākin kimde ḳudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı
52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

26. **kimüñ:-üñ**

Kaside 8

Mısra: 60

Kim, soru zamiri.

59. Baḳılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok
60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

27. **kindür:-dür**

Kaside 8

Mısra: 61

Kim, soru zamiri.

61. Getürmiş kindür emşālüm içinde rişte-i nazma
62. Benüm gibi bu gūne lü‘lü’-i şehvār-ı güftārı

28. **kim:**

Kaside 9

Mısra: 38

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda
 38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem'dür

29. **kim:**

Gazel 9

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

9. Var ise ikbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz
 10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

30. **kimūñ:-üñ**

Kaside 10

Mısra: 13

Kim, soru zamiri.

13. Görelüm hüsni kimūñ tām kimūñ nākışdur
 14. Heme sencīde-i mīzān-ı şu'ūr eyleyelüm

31. **kimūñ:-üñ**

Kaside 10

Mısra: 13

Kim, soru zamiri.

13. Görelüm hüsni kimūñ tām kimūñ nākışdur
 14. Heme sencīde-i mīzān-ı şu'ūr eyleyelüm

32. **kim:**

Kaside 10

Mısra: 27

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

27. Ya'ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
 28. İsterüz medhini a'vām u şuhūr eyleyelüm

33. **kimsin:-sin**

Kaside 13

Mısra: 65

Soru zamiri, kim.

65. Kimsin 'ālemde be hey 'āşık 'aceb
 66. Kim benüm vaşlum dilersin rüz u şeb

34. **kim:**

Kaside 13

Mısra: 66

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

65. Kimsin ‘ālemde be hey ‘āşık ‘aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

35. **kīm:**

Kaside 13

Mısra: 72

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā
72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

36. **kim:**

Kaside 13

Mısra: 83

Kim, soru zamiri.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi
84. ‘Ālemüñ sāmān ile zībendesi

37. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 57

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

57. O rütbe ile kim ‘ālemde bī-dād
58. Elüñden eylesün ‘uşşāk feryād

38. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 60

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

59. Huşūsā ‘İzzet-i dil-ḥaste her ān
60. Efendüm isterüm kim ola nālān

39. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 32

Kim, soru zamiri.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī
32. Şimdi geldüm kim olur ğayrı bu esrāra ḥabīr

40. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 41

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin
 42. Her gice 'aşkum ile āh u figān-ı şeb-gīr

41. **kimden:-den**

Gazel 20

Mısra: 7

Kim, soru zamiri.

7. Kimden āyā sebak-āmūz-ı edādur bilsem
 8. Şīve fenninde 'aceb mes'ele-dāndur Aḥmed

42. **kim:**

Gazel 22

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim
 8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

43. **kim:**

Gazel 155

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

9. Göñüller bir büt-i tersāya ḥayrān oldu kim dem dem
 10. Bülend olmaḳda deyr-i ḥüsnünüñ āvāz-ı nākūsı

44. **kim:**

Gazel 23

Mısra: 14

Kim, soru zamiri.

13. Bu nev-naẓmı sezā 'arz eylesem şad şermile 'İzzet
 14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

45. **kim:**

Gazel 23

Mısra: 15

Kim, soru zamiri.

15. Güher-senc-i ma'ārif ḥazret-i 'ārif Efendi kim
 16. Şüreyyā kevkeb-i baḥtından ümmīdvār-ı rif'atdür

46. **kim:**

Gazel 135

Mısra: 4

Kim, soru zamiri.

3. Ebnā-yı zamān kâbil-i ülfet degül aşlā
4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedadan

47. **kim:**

Gazel 23

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

15. Güher-senc-i ma'ārif ḥazret-i 'ārif Efendi kim
16. Şüreyyā kevkeb-i bahtından ümmīdvār-ı rif'atdūr

48. **kim:**

Gazel 30

Mısra: 31

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

31. Ol serv-i sehī-ḳamet gülzār-ı şeref kim
32. Pīrāye-fezā-yı çemen-i behcetimizdūr

49. **kim:**

Gazel 34

Mısra: 8

Kim, soru zamiri.

7. Derūnumı kīse meydānı 'add idüp cānān
8. Nūḳūd-ı şabrı ḳoşar kim ḳapa yeñiçeridūr

50. **kim:**

Gazel 37

Mısra: 8

Kim, soru zamiri.

7. Ben o mi'mār-ı ḥarāb-ābād-ı şehir-i ḥayretüm
8. Kim fenā-yı ḳaşr-ı dil āgūş-ı ta'mirümdedūr

51. **kim:**

Gazel 46

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bī-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

52. **kim:**

Gazel 46

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

15. Nūr-ı ‘aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā
16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

53. **kim:**

Gazel 47

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

3. Ben o telḥ-ābe-keş-i encümen-i ḥüznüm kim
4. Güş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

54. **kim:**

Gazel 47

Mısra: 22

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

21. Zīver-i düş-ı mübāhātum eger olmazsa
22. Ḥāk bu kim ferve-i semmūr firāvān ağlar

55. **kimüñ:-üñ**

Gazel 49

Mısra: 8

Kim, soru zamiri.

7. Zāhid ṭarīk-i zühde biz rāh-ı ‘aşḳda
8. Bilsem ki ḥāk efendi kimüñ mezhebiyledür

56. **kim:**

Gazel 50

Mısra: 1

Kim, soru zamiri.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr
2. Kilk-i müyīni gerekdür müje-i dīde-i mūr

57. **kimden:-den**

Gazel 50

Mısra: 6

Kim, soru zamiri.

5. Tıfl iken fenn-i füsün içre bir üstād oldu
6. Sebaḳ-ı işveyi bilsem o perī kimden oḳur

58. **kim:**

Gazel 52

Mısra: 3

Kim, soru zamiri.

3. Kim hāl idecekdür girih-i perçem-i yârı
4. Zîrâ ki o ser-rîşte-i sevdâ karışuğdur

59. **kim:**

Gazel 58

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

5. Her kerem-pîşe güzel kim bile mev'ûdını deyn
6. Tâleb-i büsesi şeydâlarına şîr olmaz

60. **kim:**

Gazel 61

Mısra: 5

Kim, soru zamiri.

5. Kim dimiş kim dil-i vâhidde iki yâr olmaz
6. İşte ser-geştelerüz 'aşık-ı dü cân ile biz

61. **kim:**

Gazel 61

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

5. Kim dimiş kim dil-i vâhidde iki yâr olmaz
6. İşte ser-geştelerüz 'aşık-ı dü cân ile biz

62. **kimde:-de**

Gazel 78

Mısra: 7

Kim, soru zamiri.

7. Ya kimde tâb u taḥammül ḳor ey perî-ṭal'at
8. O dîdeler k'ola meclisde ḥvâba müstağrak

63. **kindür:-dür**

Gazel 93

Mısra: 7

Kim, soru zamiri.

7. Eyleyen emriñe kindür şehâ
8. İnteşe le yemteşilu imtişâl

64. **kim:**

Gazel 97

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

9. Cāy-ı hayālî itmişiken kaşr-ı dīde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

65. **kim:**

Gazel 99

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

3. Ben ol mey-nüş-ı istiğnā-furūş-ı bezm-i 'aşkum kim
4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet qabūl itmey

66. **kimler:-ler**

Gazel 108

Mısra: 9

Kim, soru zamiri.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevriyle o şuhun
10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-fiğār tutuşdım

67. **kim:**

Gazel 113

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

68. **kim:**

Gazel 117

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

5. Ben ol tā'at-güzār-ı mezheb-i nefis ü hevāyum kim
6. Şevābum bed-nümādur şüret-i zîst-i günāhumdan

69. **kim:**

Gazel 119

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

5. Ne zālîmsin ne kâfîrsin ne şüh-ı bî-emānsın kim
6. Bizi miñnet-keş-i ğam görmedükçe rahat itmezsin

70. **kim:**

Gazel 123

Mısra: 5

Kim, soru zamiri.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cilve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

71. **kim:**

Gazel 127

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

9. Ḥayf kim aḡyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet' üñden mā'il-i semt-i girīz olduḡça sen

72. **kim:**

Gazel 129

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tüvān kim
8. Pervāz idemez murḡ-ı hevāsı Yeñişehr'in

73. **kim:**

Gazel 130

Mısra: 9

Kim, soru zamiri.

9. 'İzzet Necīb-i nükte-ver kim virür cevāb
10. Āşār-ı kilki ḡıbtā-fezā-yı Cerīr iken

74. **kim:**

Gazel 134

Mısra: 8

Kim, soru zamiri.

7. Nāmver-i dehr olur ḥātem-i ṭā'ī gibi
8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhret-resān

75. **kimde:-de**

Gazel 77

Mısra: 10

Kim, soru zamiri.

9. Kaşr-ı dāmāda varılduḡda o zevḡ ü cünbüş
10. Kimde var ḡudret ki taḡrīr eylesün yārāna bak

76. **kim :**

Kaside 7

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

71. Sensin ol şadr-nişîn-i hüner ü 'irfân kim
72. Hıdmetünde bülagâ şaf-ı ni'âli yer ider

kim bil:

1. **kim bilür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 6

Belirsiz ve kesin olarak bilinmeyen şeyler için kullanılır, bilinmez, belli değil.

5. Vaqt-i iftarda būs-ı lebûñ imsāk iderek
6. Kim bilür bize ne kıan yutdıraçaqdur hūbān

kimi:

1. **kimi:**

Gazel 10

Mısra: 3

Bazısı.

3. Kimi şarkı kimisi tâze gazeller okusun
4. Kimisi eylesün āgāze-i hey hey ne şafā

2. **kimine:-n, -e**

Gazel 17

Mısra: 8

Bazısı.

7. 'Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemün seyr it
8. Kimine neş'e kimine ğam u aḫzān ider īrāş

3. **kimine:-n, -e**

Gazel 17

Mısra: 8

Bazısı.

7. 'Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemün seyr it
8. Kimine neş'e kimine ğam u aḫzān ider īrāş

4. **kimi:**

Gazel 87

Mısra: 13

Bazısı.

13. Şebbūy kimi kimisi sūnbūldir 'İzzetā
14. Qarışdı misk-i rūmī-i perçemde kıl ü kıāl
5. **kimisi:-s, -i**

Gazel 10

Mısra: 3

Bazısı

3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun
4. Kimisi eylesün âgâze-i hey hey ne şafâ

6. **kimisi: -s, -i**

Gazel 10

Mısra: 4

Bazısı, kimi.

3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun
4. Kimisi eylesün âgâze-i hey hey ne şafâ

7. **kimisi: -s, -i**

Gazel 87

Mısra: 13

Bazısı, kimi.

13. Şebbûy kimi kimisi sünböldir 'İzzetâ
14. Karışdı misk-i rûmî-i perçemde kıl ü kâl

kimse:

1. **kimseden:-den**

Kaside 13

Mısra: 18

Hiç kimse.

17. Şîr-ḥ'âr-i şîr âhû-beççeler
18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

2. **kimseye:-y, -e**

Kaside 13

Mısra: 18

Herhangi bir kişi.

17. Şîr-ḥ'âr-i şîr âhû-beççeler
18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

3. **kimsenün:-nüñ**

Gazel 71

Mısra: 12

Herhangi bir kişi.

11. Gerçi ešnâ-yı tekellümde tebessümler ider
12. Kimsenün yanına yaklaşmıyor ammâ ḥâfız

4. **kimse:**

Gazel 133

Mısra: 13

Herhangi bir kişi.

13. Düşürmez 'İzzet'e kimse selîka-i sühânı

14. Velî ta'accüb iderler görünce âsârını

5. kimse:

Gazel 135

Mısra: 6

Hiç kimse, herhangi biri.

5. Yâ Rab bu Yeñişehr-i dil-ârâda nedendür

6. Ünsiyet için kimse bulunmaz 'urefâdan

kînli:

1. kînli:

Gazel 92

Mısra: 10

Kin tutan, gizli düşmanlık besleyen, öç almak isteyen, kindar.

9. Virseler dünyâ vü mâfihâ degül maqbûlumuz

10. 'İzzetâ ol serzenişli kînli âfetden bedel

kirişme:

1. girişme:

Gazel 12

Mısra: 10

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işâret.

9. Bâde şundukça temennâlar ider dîde süzer

10. Âh kâfir bu girişme bu edâ n' olsun aceb

2. girişmelerin:-ler, -in

Gazel 98

Mısra: 15

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işâret.

15. Hırâm iderken o bālâ kıddüñ girişmelerin

16. Gör ey rübûde-i reftâr olan gönülcegizüm

3. girişmelerle:-ler, -le

Gazel 133

Mısra: 9

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işâret.

9. O serv-şadde ki var bu girişmelerle çıkış

10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende reftârın

kirişme-güster-i mekkâre:**1. girişme-güster-i mekkâre:****Gazel 97**

Mısra: 4

Naz yapan hileci.

3. Ser-mest bir elinde piyâle bir elde gül

4. Dün ol girişme-güster-i mekkâre uğradum

kîse:**1. kîseñ:-ñ****Kaside 13**

Mısra: 70

Kese.

69. Var mı sende mîrzâlıkdan eşer

70. Kîseñ içre bulunur mı sîm ü zer

2. kîsem:-m**Kaside 13**

Mısra: 81

Kese.

81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehî

82. İtmişüm melce' velî bir dergehi

3. kîse:**Gazel 34**

Mısra: 7

Kese.

7. Derûnumı kîse meydânı 'add idüp cānān

8. Nûkûd-ı şabrı қоşar kim қаpa yeñiçeridür

kîşi:**1. kîşinüñ:-nüñ****Gazel 132**

Mısra: 7

İnsan, şahıs.

7. Dirseñ ki vatandaş kîşinüñ қадри bilinmez

8. Sencîdelenür dürr olıcak dūr 'Aden'den

kışt-i emel:

1. **kişt-i emelüm:-üm**

Kıt'a 4

Mısra: 3

Amacın ekini.

3. Kişt-i emelüm olmadan ol dahı nābit

4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

kişver kişver:

1. **kişver kişver:**

Kaside 7

Mısra: 56

Memleket memleket.

55. Bulamaz zātına el-kışsa nazīr ü hem-tā

56. Gezse bir kimse eger 'Älemi kişver kişver

kişver-arā:

1. **kişver-arā:**

Kaside 8

Mısra: 29

Memleket süsleyen.

29. Vezīr-i nā-müdārā kişver-arā 'āıfetakārā

30. Ayā kân-ı 'aṭānuñ gevher-i yek-tā-yı şehvārı

kişver-i Tātār u Çīn:

1. **kişver-i Tātār u Çīn'i:-i**

Gazel 127

Mısra: 5

Çin ve Tatar ülkesi.

5. Kişver-i Tātār u Çīn'i 'ıtnāk eyler şabā

6. Şāne-bend-i tār-ı zülf-i müşg-bīz oldukça sen

ko:

1. **kosun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Bırakmak, terketmek.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi

12. Efsāne-i elemde kosun dil itāleyi

2. **koruz:-r, -uz**

Terkib-bend 1

Mısra: **42**

Bırakmak.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuza

42. Kalsun koruz maḥşere şu mācerāmuza

3. **kor:-r**

Kaside 3

Mısra: **32**

Bırakmak.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür

32. Kor mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

4. **komadı:-ma, -dı**

Kaside 3

Mısra: **38**

Koymak, bırakmak.

37. Bir büt-i 'işve-gīrin fırkati kār itdi dile

38. Komadı genc-i derūnumda benüm şabr u qarār

5. **ko:**

Kaside 4

Mısra: **51**

Bırakmak, terketmek.

51. 'İzzetā şekveyi ko eyle du 'āya ağāz

52. Ne revā bā 'iś-i taşdı '-i ser olmak ıtnāb

6. **ko:**

Kaside 5

Mısra: **67**

Bırakmak.

67. 'İzzet yeter ıtnābı ko hengām-ı du 'ādur

68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr'e

7. **komadı:-ma, -dı**

Kaside 6

Mısra: **137**

Bırakmak, izin vermek.

137. Komadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şūḥ-meşrebligümi ister idi çün rindān

8. **ko:**

Kaside 7

Mısra: 28
Bırakmak.

27. Dīde-i ḥastesidür 'İzzet-i bīmāra ṭabīb
28. Qo reg-i nabẓ-ı dile ğamzeler ursun neşter

9. qo:

Kaside 7
Mısra: 87
Bırakmak.

87. 'İzzetā lāfi qo āġāz-ı du 'ā kıl yoḥsa
88. Qurı faḥriyye vü da 'vāñı senüñ kim diñler

10. qo:

Kaside 9
Mısra: 105
Bırakmak.

105. Qo lāfi 'İzzetā başla du 'āya
106. Du 'ālar müstecāb oldığı demdür

11. qo:

Gazel 53
Mısra: 11
Bırakmak.

11. Dürr-i eş 'āruma 'İzzet qo disün ḥalk yetīm
12. Şadef-i ṭab'ımuñ ol nāz ile perverdesidür

12. qosun:-sun

Gazel 66
Mısra: 14
Komak, bırakmak.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā'a ey 'İzzet
14. Bu 'arşagehde qosun tek ü tāzı leng olmuş

13. qodı:-dı

Gazel 75
Mısra: 1
Koymak.

1. Tāb-ı 'aşkı dil-i sūzāna qodı şīve-i ḥaqq
2. Şu 'leyi şem'-i fūrūzāna qodı şīve-i ḥaqq

14. qodı:-dı

Gazel 75

Mısra: 2

Koymak, vermek.

1. Tâb-ı 'aşkı dil-i sūzāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ
2. Şu 'leyi şem ' -i fūrūzāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

15. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 4

Çevirmek.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma
4. Melegi şūret-i insāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

16. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 6

Koymak.

5. Nāmum ol ḡonce-femūñ la 'l-i lebinden düşmez
6. Nakşumı faşş-ı nigīndāne ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

17. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 8

Koymak, bırakmak.

7. Gerçi ben ḳays' la hem-seng-i cünūnum ammā
8. Beni şehre añı yābāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

18. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 10

Koymak.

9. Zāhidā destüme peymāne-i ser-şār-ı meyi
10. Bedel subḥa-i şad-dāne ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

19. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 12

Bırakmak.

11. Ḥande-i zīr-i leb-i cām-ı şarāb-ı nābı
12. Sebeb-i girye-i mestāne ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

20. **ḳodı:-dı**

Gazel 75

Mısra: **14**
Koymak.

13. Sihr-i Hārūt ile i'cāz-ı Mesīhā'yı alup
14. Eşer-i 'İzzet-i nālāna qodı şīve-i haqq

21. **qo:-r**
Kaside 11
Mısra: **6**
Bırakmak.

5. Nā-şenīde suhan-ı tāze-zuhūr
6. Qor mı erbāb-ı belāğatda şu'ūr

22. **qor:-r**
Gazel 78
Mısra: **7**
Bırakmak.

7. Ya kimde tāb u taḥammül qor ey perī-tal'at
8. O dīdeler k'ola meclisde ḥ'āba müstağraq

23. **qoyup:-y, -up**
Kaside 1
Mısra: **69**
Bırakmak.

69. 'İzzetā lāfı qoyup ğayrı efendüñçün kııl
70. Qulluğūñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

koc-baş:

1. **qoc-başuñ:-uñ**
Gazel 9
Mısra: **11**
Yiğit baş.

11. İşte biz böyle tegāfül itme qoc-başuñ içün
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb ḥiç yok mı bir qurbān bana

k'ol:

1. **k'ola:-a**
Gazel 78
Mısra: **8**
Ki ola, ki olsun.

7. Ya kimde t̄ab u taḥamm̄l ḳor ey perī-ṭal‘at
8. O d̄idel̄er k‘ola meclisde ḥvāba m̄stagrak

k‘ol:

1. **k‘oldı:-dı**

Kaside 5

Mısra: 43

Ki oldu.

43. ‘Allāme-i z̄ū-r̄utbe felek-kevkebe k‘oldı
44. Dest-i keremi r̄atibe-baḥṣā Yeñişehr’e

kon:

1. **ḳonmasun:-ma, -sun**

Kaside 3

Mısra: 50

Konmak.

49. Şimdiden yād iderek ḥaṭṭını āḥ itmeyel̄um
50. Ḳonmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya gubār

konıl:

1. **ḳonılup:-up**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Konulmak, yerleştirmek.

23. Ḳandil-i sāğara ḳonılup revğan-ı şarāb
24. Pertev şalardı meclise m̄anend-i āftāb

konma:

1. **ḳonmasa:-sa**

Gazel 42

Mısra: 4

Koymak, yerleştirmek.

3. Gencīne ḳıl derūnuña esrārı yek-be-yek
4. Şanduḳa k̄ale ḳonmasa ḳat ḳat şığışmıyor

konmağičün:

1. **ḳonmağičün:**

Gazel 142

Mısra: 5

Yerleşmek için.

5. Vādi-i 'aşkda murgān-ı hevā konmağičün
6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

konsa:

1. **ķonsa:**

Gazel 86

Mısra: 10

Yerleştirmek.

9. Kesād-ı ma'rifet ol rütbe sūk olurdı harāb
10. Becā-yı emti'a ķonsa raf-ı dükkāna ğazel

konul:

1. **ķonulmıř:-mış**

Kaside 16

Mısra: 26

Yerleştirilmek.

25. Senüñdür ser-te-ser iķlīm-i 'işve
26. Ķonulmıř başına dīhīm-i 'işve

kop:

1. **ķopacaķ:-acaķ**

Gazel 22

Mısra: 12

Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

11. Bāzīçe-i tıflānesi hūn-rīzī-i 'uřřāk
12. Havfum küçicükden ķopacaķ hūy-ı bed Aħmed

kor:

1. **ķor:**

Gazel 18

Mısra: 4

Ateş parçası.

3. Dā'imā aħker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
4. Ķor mı olsun āteř-i ehl-i maħabbet serd-ruħ

kork:

1. **ķorķarum:-ar, -um**

Tahmis 2

Mısra: 14

Korkmak.

13. Bu sözi tefhîm içün dâ'im saña tekrâr ider
14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ kôrkarum âzâr ider

2. **kôrḳma:-ma**

Kaside 17

Mısra: 25

Ürkmek, korkmak.

25. Kôrḳma 'âşık bize dünyâda mazarrat gelmez
26. Eyleme âyîne-i ḳalbüñi beyhüde kesîr

3. **kôrḳarum:-ar, -um**

Gazel 29

Mısra: 10

Ürkmek, korkmak.

9. Kâkül-i sünbül-şemîm-i yâre oldu şâne-zen
10. Kôrḳarum tel ḳırmason dest-i şabâ nev-rûzdur

4. **kôrḳarum:-ar, -um**

Gazel 82

Mısra: 14

Ürkmek, korkmak.

13. İsterüm ḥâlûmi 'arz itmege 'İzzet ammâ
14. Kôrḳarum eylemez ıṣḡâ küçücükdür küçicük

5. **kôrḳarum:-ar, -um**

Gazel 109

Mısra: 9

Ürkmek, korkmak.

9. Kôrḳarum Nâ'ib Efendi gibi gûş itmez yâr
10. Ne ḳadar eylese de 'İzzet nâ-çâr ḳasem

6. **kôrḳarum:-ar, -um**

Gazel 151

Mısra: 7

Kaygılanmak.

7. Büyüdüñ kôrḳarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferâmüşumda

7. **kôrḳarum:-ar, -um**

Gazel 160

Mısra: 4

Ürkmek, korkmak.

3. Nār-ı Һasretle tenüm tūde-i Һākisterdür
4. Korkarum sūz-ı dilüm ҺarҺı yaҺar aҺma beni

8. **ҺorҺma:-ma**

Gazel 162

Mısra: 14

Kaygılanmak, endişelenmek.

13. ‘İzzetā ҺaҺr-ı vişāle Һık otur
14. Korkma ğāyetde Һavīdür temeli

koş:

1. **koşar:-ar**

Gazel 34

Mısra: 8

Gitmek.

7. Derūnumı kīse meydānı ‘add idüp cānān
8. Nūkūd-ı şabrı koşar kim Һapa yeñiҺeridür

koy:

1. **koymadı:-ma, -dı**

Kaside 17

Mısra: 46

Bitirmemek, tüketmemek.

45. Āh rü’yā mı bu bir fītne-i şūr-efzā mı
46. ‘İzzetā ‘aqlum alup koymadı re’y ü tedbīr

koyun:

1. **koynunda:-un, -da**

Gazel 82

Mısra: 4

Yatmakta olan bir kimsenin kollarının arası II kucak.

3. Şeker-lebleri ālūde-i şīr-i ‘işve
4. Dāye koynunda murabbā küçicükdür küçicük

2. **koynunda:-u, -n, -da**

Tahmis 2

Mısra: 10

Yatmakta olan bir kimsenin kollarının arası II kucak.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzük tenūñ
10. Beslemiş koynunda gūyā kim gül-i ra’nā seni

köhne:

1. köhne:

Kaside 5

Mısra: 11

Yıpranmış, eskimiş.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhūrdur ancak

12. Lāzım idi bir şem‘-i dil-ārā Yeñişehr’e

2. köhne:

Kaside 8

Mısra: 65

Yıpranmış, eskimiş.

65. Te‘ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende

66. Fuşūl-ı erba‘a āmed-şūdünde ide tekrarı

kör eyle:

1. kör eyleyelüm:-y, -elüm

Kaside 10

Mısra: 6

Gerektiği gibi görmesine engel olmak.

5. ‘Arşā-i arz-ı mahāretde olup gerd-engīz

6. Hāsidiñ çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

kucağ:

1. kucağında:-ı, -n, -da

Kıt'a 4

Mısra: 6

Yatmakta olan bir kimsenin kollarının arası II kucak.

5. Tek тұrmayup ol çifteli қаһбе шеб-и ма‘һүд

6. Ағыяр қуағында һемән қайқылғелди

küçe-i cānān:

1. küçe-i cānāne:-e

Gazel 142

Mısra: 1

Sevgilinin sokağı.

1. Her ne dem küçe-i cānāne gelür hāturuma

2. Şahn-ı nūzhetgeh-i kül-hāne gelür hāturuma

kūdek-i nev-sāle:

1. kûdek-i nev-sâle:

Kaside 6

Mısra: 113

Küçük çocuk.

113. Biri de kûdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl

114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser kırbân

kudret:

1. kudreti:-i

Kaside 3

Mısra: 13

Güç, kuvvet.

13. Yoğsa ne kudreti var nâtıkamın kim olsun

14. Vaşf-ı düstûr-ı hünerverde müdür-i güftâr

2. kudretimüz:-imüz

Kaside 4

Mısra: 14

Güç, kuvvet, takat.

13. 'Uhdesinden nice şimdi geledüm bu keremin

14. Şükre yok kudretimüz hamde liyâkat nâ-yâb

3. kudret:

Kaside 8

Mısra: 51

Güç, kuvvet.

51. Velâkin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ıtarzı

52. Meger ol mâye-bağş-ı zîb-i sük-ı mekremetdârı

4. kudreti:-i

Kaside 9

Mısra: 71

Güç, kuvvet.

71. Ne takrîre zebânuñ kudreti var

72. Ne güncâyış-pezîrâ-yı raqamdur

5. kudret:

Gazel 77

Mısra: 10

Güç, kuvvet.

9. Kaşr-ı dâmâda varıldukda o zevk ü cünbüş

10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yârâna bak

6. kudret:**Gazel 125**

Mısra: 10

Güç, kuvvet.

9. Hazret-i hıfzî'nün 'İzzet nazm-ı sihr-âşârını

10. Vâdi-i tanzîre düşdük kudret olsun olmasun

kudsiyân:**1. kudsiyân:****Kaside 8**

Mısra: 25

Melekler.

25. Bu resme kudsiyân zîb-i zebân eylerler evşâfuñ

26. Semâvât üzre sebkat eyledikçe zîkr-i eṭvârı

2. kudsiyân:**Kaside 13**

Mısra: 112

Melekler.

111. Dest açup da'vâta başla 'İzzetâ

112. Kudsiyân âmine âgâz ide tâ

kudüm:**1. kudümüñ:-üñ****Gazel 3**

Mısra: 3

Uzak bir yerden, uzun bir yoldan gelme, bir yere ayak basma.

3. Rüşenlenüp kudümüñ ile çeşm-i cân u dil

4. Bulduk meserret-i ebedî şevk-i sermedî

kudüm-ı meyâmin-i âşâr:**1. kudüm-ı meyâmin-i âşâruñ:-uñ****Kaside 2**

Mısra: 69

Uğurlu eserler.

69. Efendüm oldı kudüm-ı meyâmin-i âşâruñ

70. Bu 'abd-i kemtere sermâye-bahş-ı farṭ-ı hubûr

küh:

1. küh:

Kaside 7

Mısra: 52

Dağ, cebel.

51. İztırâb itmez idi keştî-i baħr-ı sîm-âb

52. Kûh u temkîn ü vaķârı aña şalsa lenger

2. küh:

Gazel 41

Mısra: 5

Dağ, cebel.

5. Kûh u şahrâ-yı tutarlarsa yine

6. ‘Âşık-ı bî-ser ü pâlâr demidür

kuhsâr:

1. kuhsârı:-ı

Kaside 8

Mısra: 10

Dağ.

9. Gelüp şâh-ı şitâ ‘uryan-ten gördi hemân ol dem

10. Ser-efrâz itdi kıyâğdısı hîl‘atle kuhsârı

kul:1. **ķulumdur:-um, -dur****Kıt'a 2**

Mısra: 3

Köle, esir, tutsak.

3. O benüm kendi ķulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr daķı ķulumdur diyerek babası

2. **ķulumdur:-um, -dur****Kıt'a 2**

Mısra: 4

Köle, esir, tutsak.

3. O benüm kendi ķulumdur diyü bir emr itdi

4. Bir emr daķı ķulumdur diyerek babası

3. **ķuluñdur:-uñ, -dur****Tahmis 6**

Mısra: 28

Köle, esir, tutsak II âşık.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün
 28. ‘İzzet’ üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

4. **ķuluñdur:-uñ, -dur**

Kaside 13

Mısra: 95

Kul, köle.

95. ‘Abd-i nā-çizüñ kuluñdur ‘İzzet’ üñ
 96. Rüz u şeb zıkr ile fikri midhatüñ

5. **ķuluñ:-uñ**

Kaside 17

Mısra: 12

Köle, esir, tutsak.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān
 12. Şimdi mi oldı ķuluñ kūşe-i vahdetde esir

6. **ķulum:-um**

Gazel 101

Mısra: 10

Köle, esir, tutsak II âşık.

9. Dimedüñ ‘İzzet’ üm āyā nicedür
 10. O benüm kendi ķulum bendecigüm

7. **ķuluñ:-uñ**

Gazel 114

Mısra: 10

Köle, esir, tutsak II âşık.

9. Gel gel ey ziver-i ser-ħalka-i rindān-ı cihān
 10. Meclis āmāde ķuluñ şevkile dest efşānum

8. **ķuluñı:-uñ, -ı**

Gazel 143

Mısra: 13

Köle, esir, tutsak II âşık.

13. ‘İzzet ķuluñı eyleme ammā ki ferāmūş
 14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle
ķul olmağa:

1. **ķul olmağa:-a**

Müfret 6

Mısra: 1

(O kimse veya şeyin) Hükmi altında olmak, ona kayıtsız şartsız bağlanmak.

1. Çalış olmağa kul alay begine
2. 'Ālemüñ bakma bir alay begine

kulluğ:

1. **ķulluğũñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: 70

Kulluk, kul olma durumu.

69. 'İzzetā lāfı koyup ğayrı efendüñçün kıl
70. Ķulluğũñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

2. **ķulluğını:-ı, -n, -ı**

Kaside 10

Mısra: 29

Kulluk, kul olma durumu.

29. O Ferīdün-ı Sikender-ħademin ķulluğını
30. Māye-i faħr ü mübāhāt ü ğurūr eyleyelüm

kum:

1. **ķum:**

Gazel 141

Mısra: 3

Deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler, kum.

3. Şağā'ır ķum gibi atım atım şādır kebā'ır de
4. Ķalursa böyle aħvālum hebāyum yā Resūla'llāh

kumāş:

1. **ķumāşũñ:-uñ**

Gazel 80

Mısra: 16

Kumaş.

15. Beñzemez kāle-i eş'ārumuza
16. Biz ķumāşũñ ħaleb'in çok gördük

kur:

1. **ķurdı:-dı**

Kaside 17

Mısra: 24

(Bir şeyi) Zihninde büyüterek devamlı olarak düşünmek.

23. Didi hāy 'İzzet'ümüñ vāhimesi ğālib imiş
24. Baķ neler ķurdı derūnunda bu sā'atde faķīr

kurbân:**1. kurbân:****Gazel 9**

Mısra: 12

*Yakın olma, yaklaşma, takarrüb II sevap için boğazlanan hayvan, zebîha.***11.** İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ için**12.** Gel dime bu 'ıyd 'aceb hîç yok mı bir kurbân baña**kurbân ol:****1. kurbân olalum:-alu, -m****Kaside 10**

Mısra: 19

*Bir kimse için kendini feda etmek, kurban olmak.***19.** Biz de bir âfete biñ cân ile kurbân olalum**20.** Tekye-i şıdkda îfâ-yı nüzûr eyleyelüm**2. kurbân olmuş:-muş****Kaside 10**

Mısra: 17

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.***17.** Varsa bismi'l-gede-i 'aşkda kurbân olmuş**18.** Hünımı gâze-i ruhsâre-i hür eyleyelüm**3. kurbân olsun:-sun****Kaside 6**

Mısra: 114

*Bir kimse için kendini feda etmek, kurban olmak.***113.** Biri de kûdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl**114.** Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser kurbân**4. kurbānuñ olam:-a, -m****Gazel 137**

Mısra: 6

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.***5.** 'İyddur işte gelen bûseye âmâdelerüz**6.** Kaçma kurbānuñ olam gamze-i fettānuñ için**kurı:****1. kurı:****Kaside 7**

Mısra: 88

Boş, gereksiz, bir esâsa dayanmayan, faydasız, abes.

87. 'İzzetâ lâfî kıo âğâz-ı du'â kııl yoħsa

88. Kıurı fahriyye vü da'vâñı senüñ kim diñler

kurre-i 'ayn-ı â'yan:

1. kurre-i 'ayn-ı â'yan:

Kaside 6

Mısra: 108

Açık gözünün parlaklığı.

107. Biri de Mîr Selîm'im ki feĥâmetle odur

108. Dürr-i tâc-ı 'uzamâ kurre-i 'ayn-ı â'yan

kurş-ı kamer:

1. kurş-ı kamer:

Kaside 7

Mısra: 70

Ayın uzaktan düz görülen yüzü II sevgili.

69. Sensin ol şem'-i şeb-efrüz-ı ziyâ-baĥşâ kim

70. Saña pervâne-i pür-sûĥtedür kurş-ı kamer

kurş-ı mâh:

1. kurş-ı mâh:

Gazel 28

Mısra: 4

Yuvarlak, parlak ay.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennûre

4. Felekde her gice hâleyle kurş-ı mâh döner

kurul:

1. kuruldı:-dı

Kaside 9

Mısra: 39

Hazırlanmak.

39. Kuruldı bezm-i gül şahñ-ı çemende

40. Velî sâķîleri hep ğonce-femdür

Kuşadası:

1. **Kuşadası' nı:-n, -ı**

Gazel 94

Mısra: **6**

Kuşadası, şehir ismi.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā
6. Kuşadası' nı vardı penāh eyledi bülbül

kūşe-i gūr:

1. **kūşe-i gūra:-a**

Kaside 4

Mısra: **38**

Kabir köşesi.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yogise
38. Kūşe-i gūra şığınmağdur aña re' y-i şavāb

kūşe-i kâşâne:

1. **kūşe-i kâşâne:**

Gazel 142

Mısra: **10**

Büyük süslü köşkün köşesi.

9. Yâri tenhâca çeküp nûş-ı şarāb itmegiçün
10. Şunda bir kūşe-i kâşâne gelür hâturuma

kūşe-i şimşîr-i ebrû:

1. **kūşe-i şimşîr-i ebrûdan:-dan**

Gazel 103

Mısra: **14**

Kılıca benzeyen kaşının köşesi.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hûn-ı dile virsün cevāb
14. Kūşe-i şimşîr-i ebrûdan su' âlüm var benüm

kūşe-i vahdet:

1. **kūşe-i vahdetde:-de**

Kaside 17

Mısra: **12**

Yalnızlık köşesi.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān
12. Şimdi mi oldı kuluñ kūşe-i vahdetde esir

kūşe-i zîr-i fes:

1. **kūşe-i zîr-i fesûñde:-üñ, -de**

Tahmis 6

Mısra: 9

Fesin alt köşesi.

9. Kūşe-i zîr-i fesûñde gizledükçe perçemüñ

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestürdür

kūşe-nişîn-i halvet:

1. **kūşe-nişîn-i halvet:**

Kaside 8

Mısra: 13

Tenha köşede oturan.

13. Şovukluk halkı hep kūşe-nişîn-i halvet itmişdür

14. Bu sermâda yine germâbenüñ germ oldu bâzârı

kuşûr:

1. **kuşûrum:-um**

Gazel 37

Mısra: 14

Kusur, eksik, noksan.

13. Hem-zebân olmak ne mümkün mâhir-i mu‘ciz-deme

14. Ola ‘İzzet kuşûrum meyl-i tanzîrûmdedür

kuşûr eyle:

1. **kuşûr eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 26

Hatâlı davranışta bulunmak.

25. Bizüm ol dâver alur dâdimuzı anlardan

26. ‘Arz-ı hâl itmede lâyıq mı kuşûr eyleyelüm

kuşûr-ı vaşf:

1. **kuşûr-ı vaşf:**

Kaside 9

Mısra: 92

Niteliklerinin kusuru.

91. Eyâ mîr-i melek-hû bende ‘İzzet

92. Kuşûr-ı vaşf ile pek müttehemdür

kutu:

1. **kutudan:-dan**

Gazel 160

Mısra: 2

Çeşitli malzemededen yapılmış, genellikle kapaklı, taşınabilir kap II gönül.

1. Gizlidür dilde gam-ı zülf-i nigâr açma beni
2. Kutudan şıçramasun hârice mâr açma beni

kuvvet-i bâzû-yı satvet:

1. **kuvvet-i bâzû-yı satveti:-i**

Kaside 2

Mısra: 47

Güçlü pazının kuvveti.

47. Olunca kuvvet-i bâzû-yı satveti der-kâr
48. Ne kâbil olmaya ber-kende bîh-i fışk u fücûr

kuvvet-i tab'ı sahbân:

1. **kuvvet-i tab'ı sahbân:**

Kaside 6

Mısra: 8

Sahabelerin karakterinin gücü.

7. Saña tâ rûz-ı ezel eylemiş i'tâ Mevlâ
8. Zûr-ı endîşe ile kuvvet-i tab'ı Sahebân

kuvvet-i tab':

1. **kuvvet-i tab'um:-um**

Kaside 5

Mısra: 59

Karakterin gücü.

59. Ammâ ki çi sûd aňlamıyor kuvvet-i tab'um
60. Ta'rîf idemem kendümi hâlâ Yeñişehr'e

kuvvet-i tab':

1. **kuvvet-i tab'umuz:-umuz**

Gazel 146

Mısra: 4

Şairlik kabiliyeti.

3. O da meydân-ı belâgatda mübâriz görsün
4. Kuvvet-i tab'umuz ibrâz idelüm eş'âra

2. kuvvet-i tab‘uñ:-uñ

Gazel 21

Mısra: 8

Şairlik kabiliyeti.

7. Zūr-ı endişe-i çālākuñı teslīm eyler

8. Kuvvet-i tab‘uñ ‘ālemde olan mağrūrı

kūy:

1. kūyuñda:-uñ, -da

Gazel 79

Mısra: 8

Karye, köy II semt, mahalle.

7. Gülşende istimā‘-ı hezāra ne ihtiyāç

8. Kūyuñda murğ-ı nāle geruñ yok mıdur senüñ

kūy-ı nigāra:

1. kūy-ı nigāra:-a

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Sevgilinin köyü.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer

8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür haber

kūy-ı yār:

1. kūy-ı yāre:-e

Gazel 88

Mısra: 7

Sevgilinin oturduğu yer.

7. Gönül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek

8. Aña hıred dahı dümdār-ı iktifā mı degül

küçecek:

1. küçekdüm:-dü, -m

Gazel 151

Mısra: 8

Küçücük, çok küçük.

7. Büyüdün korkarum ey şūh-ı sitem-ger dirsın

8. Küçekdüm de o dem şimdi ferāmūşumda

küçicük:

1. **küçücükden:-den**

Gazel 20

Mısra: 6

Küçücük, çok küçük.

5. Büyüdükçe analar ağladacaktır bilesün

6. Küçücükden ser-i hâtır-şikenândur Ahmed

2. **küçücükden:-den**

Gazel 22

Mısra: 12

Küçücük, çok küçük.

11. Bâzîçe-i tıflânesi hûn-rîzî-i 'uşşâk

12. Havfım küçücükden kopacak hûy-ı bed Ahmed

3. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 1

Küçücük, çok küçük.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ârâ küçücükdür küçücük

2. Añlamaz hâlûmi hâlâ küçücükdür küçücük

4. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 2

Küçücük, çok küçük.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ârâ küçücükdür küçücük

2. Añlamaz hâlûmi hâlâ küçücükdür küçücük

5. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 4

Küçücük, çok küçük.

3. Şeker-lebleri âlûde-i şîr-i 'işve

4. Dâye kıynunda murabbâ küçücükdür küçücük

6. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: 4

Küçücük, çok küçük.

3. Şeker-lebleri âlûde-i şîr-i 'işve

4. Dâye kıynunda murabbâ küçücükdür küçücük

7. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: **6**

Küçücük, çok küçük.

5. Dil-i 'uşşâkda ümniye-i bezm-i ünsi

6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

8. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: **6**

Küçücük, çok küçük.

5. Dil-i 'uşşâkda ümniye-i bezm-i ünsi

6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

9. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: **8**

Küçücük, çok küçük.

7. Serv-i bustân-ı leâfet olacâkdur seyr it

8. Büyüsün o kad-i bālā küçücükdür küçücük

10. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: **8**

Küçücük, çok küçük.

7. Serv-i bustân-ı leâfet olacâkdur seyr it

8. Büyüsün o kad-i bālā küçücükdür küçücük

11. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: **10**

Küçücük, çok küçük.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebûlar yürisin

10. Sâkiyâ sāgar-ı şahbā küçücükdür küçücük

12. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: **10**

Küçücük, çok küçük.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebûlar yürisin

10. Sâkiyâ sāgar-ı şahbā küçücükdür küçücük

13. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 12

Küçücük, çok küçük.

11. Yârdan gayrısı güncîde degül sultānum

12. Külbe-i 'âşık-ı şeydâ küçücükdür küçücük

14. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: 12

Çok küçük.

11. Yârdan gayrısı güncîde degül sultānum

12. Külbe-i 'âşık-ı şeydâ küçücükdür küçücük

15. **küçücükdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 14

Küçücük, çok küçük.

13. İsterüm hālümü 'arz itmege 'İzzet ammā

14. Korkarum eylemez ıŝgā küçücükdür küçücük

16. **küçücük:**

Gazel 82

Mısra: 14

Küçücük, çok küçük.

13. İsterüm hālümü 'arz itmege 'İzzet ammā

14. Korkarum eylemez ıŝgā küçücükdür küçücük

küçük:

1. **küçükdür:-dür**

Gazel 145

Mısra: 7

Yaşı daha az olan.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ

8. Hañçerüñe dahı zāğ eylemedüñ āh āh

küh:

1. **küh:**

Gazel 145

Mısra: 9

Dağ, cebel.

9. 'İzzet' üñ 'aqlın alup küh ile deşte şalup
10. Güşe-nişîn-i ferâğ eylemedüñ âh âh

kühen:

1. kühen:

Gazel 139

Mısra: 19

Eski.

19. 'İzzetâ kaldı bir kühen hırkam
20. O dağı pîr-i mey-fürûşa girev

kühl-i başâr:

1. kühl-i başâr:

Gazel 46

Mısra: 16

Göz sürmesi.

15. Nûr-ı 'aynum sensin ol maḥbûb-ı zîbâ kim revâ
16. Ḥâk-i pâyün itseler kühl-i başâr maḥbûblar

kühl-i şifâhân:

1. kühl-i şifâhân:

Gazel 40

Mısra: 12

İsfahan sürmesi.

11. Tütüyâdur gözümün nûrı baña ḥâk-i rehûñ
12. Şanma çeşm-i dil ü cân kühl-i şifâhân ister

kühsâr:

1. kühsârdan:-dan

Gazel 42

Mısra: 11

Dağ.

11. Kühsârdan ma'âdin ider cā-be-cā zuhûr
12. Ṭab'-ı kibâra farṭ-ı mürüvvet şığışmıyor

kühsâr-ı pür-temkîn:

1. kühsâr-ı pür-temkînden:-den

Gazel 19

Mısra: 4

Vakarlı ulu dağ II katı kalp.

3. Ne saht olsa kibārın albine te'ır ider nāle
 4. adā virse gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

külāh-ı Teterīrā:

1. külāh-ı Teterīrā:

Gazel 3

Mısra: 1

Teterīrā'nın ta

1. ūn ke nihed ān ū külāh-ı Teterīrā
 2. Men pā be-zenem sālā-i ūrīde-serī-rā

külāh:

1. külāh:

Gazel 28

Mısra: 1

Baa giyilen apka.

1. İderse va'd-i viāl eyleyüp külāh döner
 2. O Mevlevī-bee urmaz sözünde āh döner

külbe-i ahzān:

1. külbe-i ahzānımı:-ım, -ı

Kaside 17

Mısra: 2

Hüzünler kulübesi II aıın hüzünlü, kederli gönlü.

1. Gice rü'yāda o meh-pāre-i bī-mil ü nazır
 2. Güyiyā külbe-i ahzānımı itmiş tenvīr

külbe-i 'āık-ı şeydā:

1. külbe-i 'āık-ı şeydā:

Gazel 82

Mısra: 12

Deli aıın kulübesi II deli aıın gönlü.

11. Yārdan gayrısı güncīde degül sultānum
 12. Külbe-i 'āık-ı şeydā küçicükdür küçicük

külçe-i sīm:

1. külçe-i sīme:-e

Gazel 14

Mısra: 7

Gümüten eritilerek kalıba dökülmüş yekpare maden II rengi beyaz olan maden.

7. Külçe-i sîme beñzer ol sâ'id
8. Sâk-ı billûrı şan gümüş şûyı

külfet-i gurbet:

1. külfet-i gurbet:

Gazel 132

Mısra: 5

Gurbet sıkıntısı.

5. Bu mertebede külfet-i gurbet çekilir mi
6. Bi'llâh uşanmaz mısın envâ'-ı miñnetden

külhan:

1. külhana:-a

Kaside 7

Mısra: 45

Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak II âşığın kalbi.

45. Nigeh-i luṭfı eger külhana düşse nâ-gâh
46. Verd-i aḥmer gibi bulurdı tarâvet aḥker

2. külhandan:-dan

Kaside 13

Mısra: 25

Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak II âşığın kalbi.

25. Bâd-ı luṭfuñ esse külhandan yaña
26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

3. külhana:-a

Kaside 13

Mısra: 28

Hamam ocağı II azap, keder veren yer.

27. Ger semûm-ı ḳahruñ irse gülşene
28. Gül ocağın döndürirdi külhana

kümküçük:

1. kümküçük:

Gazel 113

Mısra: 2

Çok küçük.

1. Bir tıflek-i şîrîn-dehen-i nâza kapıldum
2. Bir kûmküçük dil-ber-i mümtâza kapıldum

künbed-i gerdân:

1. künbed-i gerdân:

Gazel 47

Mısra: 20

Dönen kubbe, gökyüzü..

19. Bende-i Mîr Selîm oldığımı hîç çekemez
20. Hasedinden baña bu künbed-i gerdân ağlar

künbed-i gerdûn:

1. künbed-i gerdûn:

Kaside 2

Mısra: 8

Dönen kubbe, gökyüzü.

7. O rûtbe nağme-i şādî pür itdi âfâkı
8. Ki oldı künbed-i gerdûn çü kâse-i şanbûr

künc-i elem:

1. künc-i elemde:-de

Kaside 17

Mısra: 14

Hüzün köşesi.

13. Sâle yaklaşıdı cüdâ düşeli sen mehveşden
14. Ki baña künc-i elemde ne mu'în ü ne naşîr

künc-i firkat:

1. künc-i firkat:

Gazel 92

Mısra: 1

Ayrılık köşesi.

1. Künc-i firkat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel
2. Kâse kâse zehr içer dil cām-ı 'işretten bedel

künc-i kubûr:

1. künc-i kubûr:

Kaside 10

Mısra: 36

Kabir köşesi.

35. İ'tirāf eyleyerek her biri noḡṣānlarını
 36. Yoḡsa dirler yerimüz künc-i ḡubūr eyleyelüm

küng:

1. küng:

Gazel 95

Mısra: 3

Su borusu.

3. Cūy-ı terāne küng ile ḡülşen-i nāleden geḡüp
 4. Cedvel-i bāḡ-ı şevḡ olur reşḡa-i nāv-dān-ı ney

küng-i kalem:

1. küng-i kalem:

Kaside 7

Mısra: 10

Kalem borusu.

9. İdeyor bāḡḡe-i ḡüsn-i edādan cereyān
 10. Cūy-ı elfāza olup küng-i kalem rāh-güzer

küngüre-i 'arş:

1. küngüre-i 'arşa:-a

Kaside 1

Mısra: 2

Göḡün en yüksek yeri.

1. Pür idüp sāmi'a-i dehri şadā-yı nuşret
 2. Çıkdı tā küngüre-i 'arşa nidā-yı nuşret

küngüre-i çarḡa:

1. küngüre-i çarḡa:-a

Gazel 114

Mısra: 8

Göḡün en yüksek yeri.

7. Dün gice nāre-i mestāneñi ḡuş itdükçe
 8. Çıkdı tā küngüre-i çarḡa benüm efgānum

künt-i kenz:

1. күnt-i kenzin:-in

Gazel 160

Mısra: 9

Gizli hazine.

9. Künt-i kenzin olur esrâr-ı nihâni hep fâş
 10. 'İzzetâ ben gibi bir daḥme mi var açma beni

küremâ:

1. **küremâ:**

Kaside 7

Mısra: 68

Kerim olan kimseler, cömert, iyiliksever ve hayır sâhibi olanlar.

67. Sensin ol mevhibet-endüz-ı kerem-pîrâ kim
 68. Küremâ bârgeh-i himmetüñe sâ'ildür

kürsi:

1. **kürside:-de**

Gazel 121

Mısra: 12

Camilerde va'za mahsus mahal.

11. Tatalum vâ'izi ma'zûr oruç tutmuşdur
 12. Kürside söyledigüñ bilmez o ma'sûş el-ân

küşte-i âgeşte:

1. **küşte-i âgeşte:**

Gazel 83

Mısra: 12

Ölüme bulaşan.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
 12. Cümlesi küşte-i âgeşte be-hûn-ı niğehüñ

kütāh:

1. **kütāh:**

Kaside 16

Mısra: 20

Kısa, boysuz.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llāh
 20. Ser-âmedsin sen Aḥmed kışşa kütāh

2. 15. L

lāf:

1. lāfı:-ı

Kaside 1

Mısra: 69

Söz.

69. 'İzzetā lāfı koyup ğayrı efendüñçün kıl

70. Kulluğuñ 'arz iderek cerr-i valā-yı nuşret

2. lāfı:-ı

Kaside 7

Mısra: 87

Söz.

87. 'İzzetā lāfı ko āġāz-ı du'ā kıl yoĥsa

88. Kırı faĥriyye vü da'vāñı senüñ kim diñler

3. lāfı:-ı

Kaside 9

Mısra: 105

Söz.

105. Ko lāfı 'İzzetā başla du'āya

106. Du'ālar müstecāb olduĝı demdür

lafz:

1. lafz:

Kaside 7

Mısra: 12

Söz.

11. Bıkr iken ma'ni-i bīġāne yine bī-pervā

12. Āşınālıklar idüp lafz anı aĝuşa çeker

2. lafzı:-ı

Kaside 11

Mısra: 4

Söz.

3. Bāreka'llāh zihī şı'r-i laţif

4. Ma'ni-i pāki gibi lafzı nazif

lafz-ı şirîn:

1. lafz-ı şirînimüñ:-im, -üñ

Kaside 7

Mısra: 84

Tath söz.

83. Benüm ol hüsrev-i Şeb-dîz-süvâr-ı ma'nî
 84. Lafz-ı şîrînimüñ âvâresidür şâ'irler

lağzîde-kadem:

1. lağzîde-kadem:

Gazel 108

Mısra: 3

Ayağı kaymış.

3. Lağzîde-kadem rāh-ı taḥayyürde giderken
 4. Nāzüklük idüp tıtdı elim yār tıtuşdım

lāhik-i bezm-i vişāl:

1. lāhik-i bezm-i vişāl:

Gazel 76

Mısra: 8

Kavuşma toplantısına ulaşan.

7. Dür düşdük der-i luṭfuñdan 'ināyetle bizi
 8. Lāhik-i bezm-i vişāl eyle ke-mā-fi's-sābık

laht-ı ciger:

1. laht-ı ciger:

Gazel 2

Mısra: 3

Ciğer parçası.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise ḥün-ı dil
 4. Bezm-i cihānda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

lāhūri:

1. lāhūri:

Gazel 9

Mısra: 7

Hindistan'ın Lahor şehrinde dokunan çok makbul şal kumaşı.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl
 8. Kat kat olsun yāḥud ol destār-ı sebz-i dil-güşā

lāl it:

1. lāl it:

Gazel 55

Mısra: 5

Dilsiz hāle getirmek, konuşamamak.

5. Tūṭī-i güft ü gūsını lāl it perīlerin
6. Āyīne içre 'aksūñi göster ḥamūş-ı nāz

lāle:

1. lālenūñ:-nüñ

Gazel 18

Mısra: 6

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek II âşık.

5. Dāğdār-ı reng-i ḥacaletdür çemende reşk ile
6. Lālenūñ olmuş derūnunda meger bir derd ruh

2. lāleler:-ler

Gazel 29

Mısra: 11

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek II âşık.

11. Lāleler de kırmızı mecnūnuñ olmuşlar senūñ
12. Tūtdılar şahrāları ey dil-rübā nev-rūzdur

3. lāle:

Gazel 117

Mısra: 4

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek.

3. Behişt-i rüy-ı alūñ şevkı yakdı serde bir âteş
4. Ki kemter lāle tūtmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

4. lāleler:-ler

Gazel 143

Mısra: 9

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek II âşığın gönlü.

9. Bak lāleler eşküfte tarāvetle efendüm
10. Al cāmı ele def'-i ḥumār-ı elem eyle

5. lāleleri:-ler, -i

Gazel 145

Mısra: 2

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek II âşığın gönlü.

1. Gül-bedenüm meyl-i bāğ eylemedūñ āh āh
2. Lāleleri dāğ dāğ eylemedūñ āh āh

lāle-had:**1. lāle-ḥad:****Gazel 22**

Mısra: 8

Yanakları lale gibi pembe olan.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbülidür kim

8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

2. lāle-ḥad:**Gazel 22**

Mısra: 8

Yanakları lale gibi pembe olan.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbülidür kim

8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

lāle-ruḥ:**1. lāle-ruḥ:****Gazel 26**

Mısra: 14

Lāle gibi al yanaklı.

13. Dimişsin niyyetüm ‘āşıqlara açılmadır bir gün

14. Piyāz ey lāle-ruḥ meczūmuzdur sende kat kat var

lāleveş:**1. lāleveş:****Kaside 10**

Mısra: 16

Lale gibi.

15. Baḳalum zaḥm-nümāyānına üftādelerin

16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuḥūr eyleyelüm

la‘l-i āl:**1. la‘l-i ālinden:-in, -den****Gazel 120**

Mısra: 1

Kırmızı dudak.

1. Şekerlendi tebessüm ol perīnūñ la‘l-i ālinden

2. Mezāk-ı ḥande şīrīn oldı gül-ḳand-i maḳālinden

la' l-i 'arak-rîz:

1. la' l-i 'arak-rîzine:-î, -n, -e

Gazel 64

Mısra: 11

Ter döken dudak.

11. Hayretle n'ola la' l-i 'arak-rîzine bakşam

12. Yâkûtdan ağreb mi degül neşât-ı elmas

lâl-i hayret:

1. lâl-i hayret:

Kaside 8

Mısra: 58

Şaşkınlıktan dilsiz.

57. Benüm ol nağme-perdâz-ı gülistân-ı ma'ânî kim

58. Şarîr-i kilküm eyler lâl-i hayret bülbül-i zârı

la' l-i leb:

1. la' l-i lebinden:-in, -den

Gazel 75

Mısra: 5

Dudağın lal gibi kızılığı; kırmızı dudak.

5. Nâmum ol gönce-femûñ la' l-i lebinden düşmez

6. Nakşumı faşş-ı nigîndâne qodı şîve-i haqq

2. la' l-i lebûñ:-üñ

Gazel 95

Mısra: 8

Dudağın lal gibi kızılığı; kırmızı dudak.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola

8. La' l-i lebûñ kıl ey perî bûse-dih-i dehân-ı ney

la' l-i nâb:

1. la' l-i nâb:

Gazel 144

Mısra: 2

Berrak dudak.

1. Haţ-ı sebz oldı peydâ ol leb-i şîrîn-ı hitâb üzre

2. Ne hikmetdür zümürüd bitdi ey dil la' l-i nâb üzre

la‘l-i nemek-pāş:**1. la‘l-i nemek-pāşuñ:****Gazel 12**

Mısra: 3

Lezzet saçan kırmızı dudak.

3. Sākiyā başuñ içün la‘l-i nemek-pāşuñ içün

4. Eyle inşāf bizi mest ü ħarāb itdūñ heb

la‘l-i nūş:**1. la‘l-i nūşuna:-u, -n, -a****Gazel 149**

Mısra: 2

Tatlı dudak.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna

2. Şīrīn olurdu dinse şeker la‘l-i nūşuna

lām-elif:**1. lām-elifi:-i****Kaside 6**

Mısra: 49

Osmanlı alfabesindeki lam ile elif harfinin bir arada yazılmış şekli [Alfabe de h ile ye harfleri arasında yer alır].

49. Şekl-i mikrāzdadur lām-elifi cilve-nümā

50. Yāları kıdd-i mezāyaya kabā-yı çesbān

lām:**1. lāmı:-ı****Kaside 6**

Mısra: 44

Arap alfabesinin yirmi üçüncü, Türkler’in İslâmiyet’i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi altıncı harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbındaki değeri 30’dur].

43. Kāflar kıand-şıfat zā’ika-pīrā-yı maķāl

44. Kāflar gül-be-şeker lāmı leb-i la‘l-i bütān

lāne:**1. lānemi:-m, -i****Terkib-bend 1**

Mısra: 30

Yuva, ev.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi

30. Āhir yaqar bu şu‘le-i āvāz lānemi

2. lāne:

Gazel 142

Mısra: 6

Yuva.

5. Vādi-i ‘aşqda murgān-ı hevā konmağičün

6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

lāne-i kaknūs:

1. lāne-i kaknūs:

Gazel 56

Mısra: 10

Kaknūs kuşunun yuvası.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben hāmūşum

10. Murg-dil-i hār-keş lāne-i kaknūs olmaz

lāne-sāz:

1. lāne-sāz:

Gazel 96

Mısra: 5

Yuva yapan.

5. Lāne-sāz olmasa ġāyet hoş idi

6. Bām-ı iqbālde büm-ı ‘ālem

lāne-sāz-ı girih-i zülf-i siyeh-tār:

1. lāne-sāz-ı girih-i zülf-i siyeh-tāruñdur: -uñ, -dur

Gazel 43

Mısra: 10

Siyah saçının düğümünün yuva yaparı.

9. Murg-ı endişesi üftāde-i nā-sāmānuñ

10. Lāne-sāz-ı girih-i zülf-i siyeh-tāruñdur

lā-şey:

1. lā-şey:

Gazel 10

Mısra: 10

Çok önemsiz, çok basit ve değersiz.

9. Pāk idüp āyīne-i hātırı gerd-i ğamdan

10. Ğuşşa 'İzzet görine çeşmüne lâ-şey ne şafâ

lâ-tehaf:

1. lâ-tehaf:

Gazel 73

Mısra: **10**

Korkma.

9. Cellâd-ı nigâhuñ baña bīm-âver olursa

10. Bir süydan ebrû çağırur lâ-tehaf Eşref

lâ-übâlî:

1. lâ-übâlîlerüz:-ler, -üz

Gazel 58

Mısra: **1**

Kayıtsız, çekinmez.

1. Lâ-übâlîlerüz 'âlemde bize kayd olmaz

2. Zen-i mekkâre-i dünyâdan ebed keyd olmaz

lâ-ya'kıl:

1. lâ-ya'kıl:

Gazel 96

Mısra: **15**

Aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş.

15. Şöyle lâ-ya'kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bīm-i hücūm-ı 'âlem

lâyık:

1. lâyık:

Kaside 10

Mısra: **26**

Yakışır, münasip, şâyân.

25. Bizüm ol dâver alur dādımızı anlardan

26. 'Arz-ı hâl itmede lâyık mı kuşūr eyleyelüm

2. lâyık:

Kaside 17

Mısra: **41**

Uygun, yakışır.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin
42. Her gice ‘aşkum ile āh u figān-ı şeb-gīr

3. lāyık:

Gazel 46

Mısra: 17

Uygun, yakışır.

17. Sen тұrurken ‘İzzet dil-ḥastenüñ lāyık mıdur
18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

4. lāyık:

Gazel 76

Mısra: 4

Uygun, yakışır.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler
4. Şāf-ṭab‘ān o ḥūrşīd-mişāli lāyık

5. lāyık:

Gazel 92

Mısra: 8

Yakışır, münasip, şâyân.

7. İttibā‘ ile rakīb-i bed-sirişte bezmden
8. ‘Āşıkı ṭard itme lāyık mı mürüvetten bedel

lāyık ol:

1. lāyık olduğın:-dığ, -ın

Gazel 128

Mısra: 9

Hak kazanmış olmak, hak etmek.

9. Yıkma gönlüm görme lāyık olduğın hergiz ḥarāb
10. Öyle bir kâşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

lāzım:

1. lāzım:

Kaside 5

Mısra: 12

Gerekli.

11. Bir köhne fenār olduğu meşhūrdur ancak
12. Lāzım idi bir şem‘-i dil-ārā Yeñişehr’e

2. lāzımdur:-dur

Gazel 125

Mısra: 3

Gerekli.

3. Reh-güzārında varup hāk olma lâzımdur baña
4. Nev-ıhrāmum mā'il-i ünsiyet olsun olmasun

lâzıme-i fıtrât:

1. lâzıme-i fıtrâtımızdur:-ımu, -dur

Gazel 30

Mısra: 8

Yaratılışımızın gerekçesi.

7. Minnet-zede-i sāğar-ı şahbā degilüz biz
8. Keyfiyet-i mey lâzıme-i fıtrâtımızdur

leb:

1. lebüñ:-üñ

Kaside 9

Mısra: 49

Dudak.

49. Lebüñ ey çäre-sāz-ı derdmendān
50. Marîz-i pister-i hicrāna emdür

2. lebinden:-in, -den

Gazel 15

Mısra: 4

Dudak.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre
4. Lebinden yārüñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

3. lebüñ:-üñ

Gazel 33

Mısra: 1

Dudak.

1. Lebüñ vakt-i ğāzabda nūş-ıand olmağ ne mümkindür
2. Leb-ā-leb hokka-i zehr içre kand olmak ne mümkindür

4. leb:

Gazel 66

Mısra: 3

Dudak.

3. Degül leb üzre haṭuñ mūr-ı hurde-bīn-i hayāl
4. Harīş-i teng-i nebāt dehān-ı teng olmış

5. leblerüñden:-ler, -üñ, -den

Gazel 68

Mısra: 5
Dudak.

5. Leblerüñden ey ṭabīb-i cān u dil
6. Haste-i hicrāna bir dārū ğaraḡ

6. **lebüñ:-üñ**
Gazel 91
Mısra: 2
Dudak.

1. Fezā-yı vaşf-ı femüñ ṣaḥn-ı teng-nāy-ı ḡayāl
2. Lebüñ nişān-ı reh-i semt-i māverā-yı ḡayāl

7. **lebüñi:-üñ, -i**
Gazel 100
Mısra: 6
Dudak.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi
6. Öpsem lebüñi vāḡıf-ı sırr-ı femüñ olsam

8. **lebine:-in, -e**
Gazel 121
Mısra: 4
Dudak.

3. Belki iṭfā-yı ḡarāret ider ümmīdi ile
4. Bir içim şu lebine cān atıyor teşne-dilān

9. **lebüñ:-üñ**
Gazel 131
Mısra: 7
Dudak.

7. Yā lebüñ emdir yā kıl dārū-yı vaşluñ bī-dirīġ
8. Haste-i hicrānuña bir çare baḡ Allāh içün

10. **leb:**
Gazel 150
Mısra: 10
Dudak.

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāḡ-ı ümīdi telḡ
10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmış ne fā'ide

leb-ā-leb:

1. leb-ā-leb:

Kaside 2

Mısra: 2

Ağzına kadar dolu.

1. Sepīde dem ki tebāşīr-i şubḥgāh-ı sürūr
2. Sipihrin itdi siyeh kâsesin leb-ā-leb nūr

2. leb-ā-leb:

Gazel 33

Mısra: 2

Ağzına kadar dolu.

1. Lebūñ vaqt-i ğazabda nūş-ḥand olmak ne mümkindür
2. Leb-ā-leb ḥokḳa-i zehr içre kând olmak ne mümkindür

leb-ālūd-ı şîr:

1. leb-ālūd-ı şîr:

Gazel 130

Mısra: 8

Dudağına sūt bulaşmış.

7. Hūn-ḥ`ārılıkda ğamzesi bulmuşdı iştihār
8. Daḥı o ḥurde-sāl leb-ālūd-ı şîr iken

leb-i cānān:

1. leb-i cānānadur:-da, -dur

Gazel 162

Mısra: 2

Sevgilinin dudağı.

1. Niçe bir gizleyelüm söylemeli
2. Leb-i cānānadur dil emeli

leb-i cūy:

1. leb-i cūyī:-i

Gazel 21

Mısra: 4

Irmak kenarı.

3. Her ki-rā būy-ı hevā `ıtr-meşām-ı heves` est
4. Gül-i rüyī leb-i cūyī çemenī mī-cūyed

leb-i kevşer:

1. leb-i kevşer:

Gazel 1

Mısra: 4

Kevser ırmağının kıyısı.

3. Şu 'le-i yâkūtla hâşiyet-i âb-ı hayât

4. İmtizâc itmiş leb-i kevşer mişâl olmuş saña

leb-i la' l-i bütân:

1. leb-i la' l-i bütân:

Kaside 6

Mısra: 44

Güzellerin kırmızı dudağı.

43. Kâflar kand-sıfat zâ' ika-pîrâ-yı maḳâl

44. Kâflar gül-be-şeker lâmnı leb-i la' l-i bütân

leb-i rengîn:

1. leb-i rengîn:

Gazel 76

Mısra: 5

Renkli dudak.

5. Leb-i rengîn mi bu yâ şu 'le-i yâkūt-ı müzâb

6. Fem-i şîrîn mi yâhüd dürc-i le' âl-i râ' ik

leb-i şeker:

1. leb-i şeker:

Gazel 133

Mısra: 8

Şeker gibi olan dudak.

7. Nebât u ḳandinüñ elbet 'aḳîdesi bozılur

8. Ḥadîşi Mışr'a varursa leb-i şeker bârın

leb-i şîrîn-ḥitâb:

1. leb-i şîrîn-ḥitâb:

Gazel 144

Mısra: 1

Şirin söz söyleyen dudak.

1. Ḥaṭ-ı sebz oldu peydâ ol leb-i şîrîn-ḥitâb üzre

2. Ne ḥikmetdür zümürüd bitdi ey dil la' l-i nâb üzre

leb-i teb-hâledâr:

1. leb-i teb-ḥāledārıdur:-ı, -dur

Gazel 44

Mısra: 4

Etrafı ışıklarla çevrilmiş dudak.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yâ

4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-ḥāledārıdur

leb-i yâr:

1. leb-i yâri:-i

Gazel 14

Mısra: 13

Yarin dudağı.

13. Em leb-i yâri bul devâ derde

14. Ağzuña alma nûş-ı dârûyı

leb-i yâr-ı mey-âşâm:

1. leb-i yâr-ı mey-âşâma:-a

Gazel 114

Mısra: 14

Şarap içen sevgilinin dudağı.

13. Sâkiyâ şun meded ol bâde-i rûḥ-efzâyı

14. Ki leb-i yâr-ı mey-âşâma çekindi cânım

Lebîb:

1. Lebîb'dür:-dür

Kaside 18

Mısra: 2

Lebib, kişi adı.

1. Şâ'irlerin ser-âmedi şimdi Necîb'dür

2. Faḥr-i hünerverân-ı zamâne Lebîb'dür

Lebîbâ:

1. Lebîbâ:

Gazel 142

Mısra: 15

Ey Lebîb.

15. Enver ü 'âkîf ü ḥāmî vü Lebîbâ var iken

16. Ḥāmuşî ṭavr-ı Edîbâne gelür ḥāṭuruma

leblebi:

1. **leblebiyledür:-yle, -dür**

Gazel 49

Mısra: 1

Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenen nohut.

1. Yād-i lebiyle nūş-ı meyüm leblebiyledür
2. Tuffāha ragbetüm heves-i ğabġabiyledür

lebrîz:

1. **lebrîz:**

Gazel 18

Mısra: 7

Dolu, taşkın.

7. Pertevi mînā-serāy-ı kalbi lebrîz idelü
8. Bezm-i endişemden itdi fikr-i şem 'i ṯard ruh

lebrîz it:

1. **lebrîz idelü:-elü**

Gazel 18

Mısra: 7

Doldurmak, taşırmaq.

7. Pertevi mînā-serāy-ı kalbi lebrîz idelü
8. Bezm-i endişemden itdi fikr-i şem 'i ṯard ruh

leb-rîz-i gül-şeker:

1. **leb-rîz-i gül-şeker:**

Gazel 44

Mısra: 7

Taşacak kadar çok gül şekeri.

7. Eyler mezāk-ı gūşumı leb-rîz-i gül-şeker
8. Her söz ki şādır-ı dehen-i ḵand-bārıdur

lebrîz-i mül:

1. **lebrîz-i mül:**

Gazel 51

Mısra: 4

Aġzına kadar şarap dolu.

3. Hayāl-i leblerüñle ḵase-i endîşe-i 'āşık
4. Ne keyfiyetdür ey meh-pāre lebrîz-i mül olmışdur

leb-rîz-i neşāt:

1. leb-rîz-i neşât:

Kaside 5

Mısra: 5

Ağzına kadar dolu sevinç, çok fazla sevinç.

5. Leb-rîz-i neşât olmağ ile vech-i şebah var

6. Beñzer dir isem sāğar-ı şahbā Yeñişehr'e

lehce:

1. lehcecigi:-cig, -i

Gazel 101

Mısra: 5

Konuşma tarzı.

5. Ey benüm lehcecigi mehçecigüm

6. Eşrefüm ahter-i tábendecigüm

lehce-cünbân-ı kalem:

1. lehce-cünbân-ı kalemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 88

Kalemin dilini hareket ettiren.

87. O mîr-i bî-naẓîrûñ vaşf-ı pâki

88. Bu gûne lehce-cünbân-ı kalemdür

lehîb-i âteş-i 'aşk:

1. lehîb-i âteş-i 'aşka:-a

Gazel 33

Mısra: 8

Aşk ateşinin alevi.

7. Yanarken zâhid-i bî-çâre bîm-i nâr-ı dūzahla

8. Lehîb-i âteş-i 'aşka sipend olmak ne mümkindür

leked-h'âr:

1. leked-h'âr:

Gazel 98

Mısra: 4

Tekme yiyen.

3. Teraḥḥum eylemeyüp pây-mâl-ı hecr itdûñ

4. Ser-i rehûnde leked-h'âr olan gönülcegizüm

leke-i hat-ı siyeh:

1. leke-i haṭ-ı siyeh:

Gazel 106

Mısra: 5

Siyah tüylerinin lekesi.

5. Leke-i haṭ-ı siyeh yok ruḥ-ı rahşānuḡda

6. Ey benüm burc-ı cemāle kamer-i bī-kelefüm

leke-i pirāhen-i fānūs:

1. leke-i pirāhen-i fānūs:

Gazel 56

Mısra: 2

Fener gömleğinin lekesi.

1. Şāf-ıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz

2. Reng-i şeb leke-i pirāhen-i fānūs olmaz

lem'a-i nūr:

1. lem'a-i nūr:

Gazel 50

Mısra: 4

Işığın parıltısı.

3. Āb-ı ser-çeşme-i hurşīd ile mi ğusl itmiş

4. Dökilür nāşīyesinden o mehūn lem'a-i nūr

lem'a-yāb:

1. lem'a-yāb:

Kaside 3

Mısra: 19

Parlaklık bulan.

19. Lem'a-yāb olsa kamer re'y-i münīrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

leng:

1. leng:

Gazel 66

Mısra: 14

Topal, aksak.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā'a ey 'İzzet

14. Bu 'arşagehde қосun tek ü tāzı leng olmuş

lenger şal:

1. **lenger şalsa:-sa**

Kaside 7

Mısra: 52

(Gemi) Demirlemek, demir atmak.

51. İztırāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb

52. Kūh u temkīn ü vaķārı aña şalsa lenger

lepiska:

1. **lepiska:**

Gazel 11

Mısra: 7

Sarı parlak renkte, uzun yumuşak, ipek gibi (saç).

7. Yarūñ lepiska perçemini ey şabā yine

8. Kıldūn mı tār ü mār ne ‘ālemdedür ‘aceb

lerzān:

1. **lerzān:**

Kaside 8

Mısra: 41

Titreyen, titrek.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lertzān

42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

lerzān ol:

1. **lerzān olursa:-ur, -sa**

Gazel 117

Mısra: 10

Titremek.

9. Kazā ħarmengehūmden ħūşe-çīn-i āfet olmışdur

10. N’ola berķ-i ħaţer lertzān olursa berg-i kāhumdan

lerze düş:

1. **lerze düşse:-se**

Gazel 120

Mısra: 4

Titremek.

3. Degülken şīveler tāb-āver-i reftār-ı dil-cūsı

4. Hırām-ı nāza çok mı lerze düşse yāl ü bālünden

2. **lerziş düşer:-er**

Gazel 136

Mısra: 6

Titremek.

5. Ol kâmet-i bülend ile girdükçe rakşa sen
 6. Lerziş düşer vücūduma ser-tâ-be-pâ hemân
 3. **lerziş düşse:-se**

Gazel 44

Mısra: 3

Titremek.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş ‘aceb mi yâ
 4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-hâledâridur

lerze-bahş:**1. lerze-bahş:****Gazel 80**

Mısra: 5

Titreten, titreme veren.

5. Lerze-bahş olmada uymaz vaşla
 6. Fırkatin tâb-ı tebin çok gördük

lerze-i efsürde:**1. lerze-i efsürdegî:-gi****Kaside 8**

Mısra: 2

Donuk titreyiş.

1. Hubûb-ı şarşar-ı hasret üşütdükçe dil-i zârı
 2. Reg-i cânâ olur tâ lerze-i efsürdegî tārī

leṭāfet:**1. leṭāfetde:-de****Kaside 4**

Mısra: 27

Güzellik.

27. Ḥas ü ḥāşâki leṭāfetde döner berg-i güle
 28. Cûy-ı luṭfî ile bir gülşen olursa sîr-âb

2. leṭāfet:**Gazel 13**

Mısra: 2

Güzellik.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet kat kat
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leṭāfet kat kat

3. **leṭāfetle:-le**

Gazel 20

Mısra: 3

Güzellik.

3. O leṭāfetle ki vardur kad-i ra' nāsında
4. Bāğ-ı hüsnе yine bir tāze fidāndur Aḥmed

levend:

1. **levendüm:-üm**

Gazel 114

Mısra: 2

Boylu poslu yakışıklı.

1. Ser-ḥoşum bāde-perestüm melegüm cānānum
2. Rind-i bī-bāk levendüm güzelüm fettānum

levendāne:

1. **levendāne:**

Gazel 5

Mısra: 3

Levent olana yakışacak şekilde.

3. Çık seyre levendāne şaluñ kaddüñi göster
4. Vir hüsnüñe ārāyiş-i seyr-i temāşā

2. **levendāne:**

Gazel 9

Mısra: 6

Levent olana yakışacak şekilde.

5. Hep kıla pā-der-gil-i ḥayret şanevber-kāmetān
6. Çık levendāne ḥırāmān ol da göster bir edā

3. **levendāne:**

Gazel 123

Mısra: 3

Levent olana yakışacak şekilde.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş hüsn-i ḥudā-dādını kat kat taḥsīn

levha-pīrā-vı neseb-nāme-i şāh-ı necef:

1. levḥa-pīrā-yı neseb-nāme-i šāh-ı necefüm:-üm

Gazel 106

Mısra: 2

Yüksek yerin padişahının soyunun adının bulunduğu levhayı süsleyen (kişi) II Eşref, kişi adı.

1. Eşrefüm gonce-i n'eşküfte-i bāğ-ı şerefüm
2. Levḥa-pīrā-yı neseb-nāme-i šāh-ı necefüm

levh-i hayāl:

1. levḥ-i ḥayālümde:-üm, -de

Gazel 19

Mısra: 11

Hayal levhası.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levḥ-i ḥayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk ḥāme-i müyinden feryād

leyl:

1. leyl:

Kaside 3

Mısra: 28

Gece.

27. Vaşfınuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr
28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatını leyl ü nehār

leymünī:

1. leymünī:

Gazel 9

Mısra: 2

Limon rengi, sarı.

1. 'İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña
2. Portaḳālī-cübbe leymünī hātāyiden ḳabā

lezīz:

1. lezīz:

Gazel 6

Mısra: 11

Lezzetli, tatlı.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk
12. Ḳand-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

lezzet:

1. **lezzet:**

Gazel 54

Mısra: 5

Tat, zevk.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var

6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevâbdan aluruz

lezzet-bahş-ı kām-ı ârzû:

1. **lezzet-bahş-ı kām-ı ârzû:**

Gazel 103

Mısra: 3

Dileğin lezzet veren amacı.

3. Telhî-i düşnâmı lezzet-bahş-ı kām-ı ârzû

4. Bir şeker-leb şâhid-i şîrîn-mağâlûm var benüm

lezzet-i kand-i sühân-ı şîrîn:

1. **lezzet-i kand-i sühân-ı şîrîn:-i**

Gazel 151

Mısra: 9

Tatlı sözün şekerinin lezzeti.

9. Hâliyâ lezzet-i kand-i sühân-ı şîrînî

10. ‘İzzetâ kaldı o tûtîveşümün gūşumda

lîk:

1. **lîk:**

Kaside 4

Mısra: 49

Lakin, ancak, ama.

49. Lîk min-ba‘d efendüm umarum sâyende

50. Olayum gülşen-i maksûduma ben de reh-yab

2. **lîk:**

Kaside 6

Mısra: 129

Lâkin, ancak, ama.

129. Lîk bu şöhretüme bâ‘îs-i küllî bi’llâh

130. Hâzret-i Lütîfî Efendi idügi belli beyân

3. **lîk:**

Gazel 6

Mısra: 11

Lâkin, ancak, ama.

11. Zehr-âbe-i 'itâbı o şûhun lezîz lîk

12. Kandı-ı 'inâyet-i ruḳabâ sem gelür baña

4. lîk:

Kaside 7

Mısra: 80

Lakin, ancak, ama.

79. Ṭab'-ı çâpük-rev-i men gerdine irmez evhâm

80. Lîk meydân-ı medîhüñde senüñ pehnâver

5. lîk:

Kaside 13

Mısra: 35

Lâkin, ancak, ama.

35. Lîk ḫalüm 'arz idem sulṭânuma

36. Belki raḥm eyler dil-i nâlânuma

6. lîk:

Kaside 17

Mısra: 30

Lâkin, ancak, ama.

29. Gelmişim ḫâneme bâ-izn-i veliyy'n-ni'amı

30. Lîk mâderle şıkıldum olamam şoḥbet-gîr

7. lîk:

Gazel 21

Mısra: 9

Lâkin, ancak, ama.

9. Lîk mesmû'-ı ḫaḳîrânem eyâ kân-ı güher

10. Ba'zı yârân katı geçmiş saña ben maḡdûrı

8. lîk:

Gazel 71

Mısra: 6

Lâkin, ancak, ama.

5. Bu Yeñişehr'de çok serv-i ser-âmed bulunur

6. Lîk ben añladığum cümleden â'lâ ḫâfız

9. lîk:

Gazel 113

Mısra: 11

Lakin, ancak, ama.

11. Eş'āra gāzel söylemege tevbelüyüm lîk

12. 'İzzet kalem-i nādire-perdāza kapıldum

10. lîk:

Gazel 131

Mısra: 13

Lâkin, ancak, ama.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle bakdıġı ma'lūm lîk

14. 'İzzetā sen ġayre bakma yāre bak Allāh içün

livā-yı nusret:

1. livā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 30

Yardım bayraġı.

29. Geldi zîrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ

30. Çekilür pîş-i rikābında livā-yı nuşret

livākat:

1. liyākat:

Kaside 4

Mısra: 14

Layık, yaraşır, uygun olmak.

13. 'Uhdenden nice şimdi geelüm bu keremin

14. Şükre yok kudretimüz hamde liyākat nā-yāb

lutf:

1. luţf:

Gazel 4

Mısra: 2

İyilik, güzellik.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña

2. Bîñ luţf olsa istemem aġyārdan bana

2. luţfı:-ı

Kaside 6

Mısra: 134

İyilik, güzellik.

133. Tūṭī-i nāṭukamı besledi şekerlerle

134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şīrīn-zebān

3. luṭfı:-ı

Gazel 8

Mısra: 2

İyilik, güzellik.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. Raḳībe luṭfı nihān cevri āşikār baña

4. luṭfuñ:-uñ

Kaside 10

Mısra: 40

İyilik.

39. Çok 'ināyātını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Kaṅgı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

5. luṭfı:

Kaside 11

Mısra: 18

İyilik.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur

18. Luṭf u iḥsānına gāyet yokdur

6. luṭfı:

Gazel 63

Mısra: 2

İyilik.

1. Bilmeyüz şanma şakın kadr ü vefāyı bilürüz

2. Bizlere eyledigüñ luṭf u 'atāyı bilürüz

7. luṭfa:-a

Gazel 92

Mısra: 3

İyilik.

3. Cevr-i yār oldı mübeddel luṭfa dirken nā-gehān

4. Maẓhar-ı 'unf u 'itāb olduk 'ināyetden bedel

8. luṭfı:

Gazel 135

Mısra: 8

Yardım, inayet.

7. Tenhâlık amân cānuma kār eyledi bi'llāh
 8. Luṭf ile ḥalāş eyleye Mevlā bu belādan

9. **luṭfî:-ı**

Gazel 159

Mısra: 13

İyilik, güzellik.

13. 'İzzetā luṭfî nedür ğayrı güdāz u sūzuñ
 14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacaḡ dem geldi

luṭf eyle:

1. **luṭf eylerdi:-r, -di**

Gazel 117

Mısra: 15

Yardımda bulunmak.

15. Ne mümkin raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā
 16. Ḥaberdār olmamışdur 'İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

luṭf it:

1. **luṭf iderken:-er, -ken**

Gazel 81

Mısra: 7

İyi muamele etmek, iyilik yapmak.

7. Luṭf iderken eyler āġāz-ı 'itāb-ı nā-be-cā
 8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetūñ

luṭf-ı Hudā:

1. **luṭf-ı Hudā:**

Kaside 4

Mısra: 2

Allah'ın ihsanı/yardımu.

1. Yüz göz açtırmaz iken baḥt-ı siyehkāraye ḥvāb
 2. Eyledi luṭf-ı ḥudā çehresine reşş-i gül-āb

2. **luṭf-ı ḥudā'dan:-dan**

Gazel 135

Mısra: 14

Allah'ın ihsanı/yardımu.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümā olma 'abeşdür
 14. İmdād irişür bir gün olur luṭf-ı ḥudā'dan

lutf-ı rabb-ı şekür:**1. lutf-ı Rabb-ı Şekür:****Kaside 2**

Mısra: 14

*Çok şükredilen Allah'ın iyiliği.***13.** Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı**14.** Şükür ki oldı şeker-rîz lutf-ı Rabb-ı Şekür**lutf-ı vehhâb:****1. lutf-ı Vehhâb:****Kaside 4**

Mısra: 8

*Çok bağışlayan, çok veren, kullarına çeşitli nîmetler bağışlayan Allah'ın iyiliği.***7.** Bu ne in 'âm u 'a'âdur bu ne ihsân-ı hudâ**8.** Bu ne tevfik-i İlâhi bu ne lutf-ı Vehhâb**Luţfî-i nûkte-perver:****1. Luţfî-i nûkte-pervere:-e****Gazel 136**

Mısra: 9

*Nükteli sözler söyleyen Lütî.***9.** Luţfî-i nûkte-pervere haddüñ mi 'İzzetâ**10.** 'Arz-ı nazîre olmasa emr-i hudâygân**lücce-i şafâ-yı derûn:****1. lücce-i şafâ-yı derûn:****Kaside 2**

Mısra: 71

*Yürek mutluluğunun dalgası II yürek mutluluğunun artması, çoğalması ve coşması.***71.** Temevvüc itdi yine lücce-i şafâ-yı derûn**72.** Yine sevâhil-i endîşe pür dür-i menşûr**lücce-i ye's-i vişâl:****1. lücce-i ye's-i vişâle:****Gazel 48**

Mısra: 5

Kavuşma ümitsizliğinin denizi II çok fazla ümitsizlik.

5. Lücce-i ye's-i vişāle düşürüp felek dili
6. Olmada ğarḳa-i girdāb-ı keder 'āşıklar

lücce-i zehhār-ı himem:

1. lücce-i zehhār-ı himem:

Kaside 7

Mısra: 59

Himmetlerin coşkun dalgası II himmetlerin çokluğu.

59. Dürr-i deryā-yı kerem lücce-i zehhār-ı himem
60. Mün'im-i nîk-şiyem mîr-i pesendîde-siyer

lû'lû'-i şehvār-ı güftâr:

1. lû'lû'-i şehvār-ı güftârı:

Kaside 8

Mısra: 62

İri inciye benzeyen söz.

61. Getürmiş kimdür emşālüm içinde rişte-i nazma
62. Benüm gibi bu gūne lû'lû'-i şehvār-ı güftârı

lû'lû'-i 'ummān-ı şeref:

1. lû'lû'-i 'ummān-ı şeref:

Kaside 6

Mısra: 109

Şeref denizinin incisi.

109. Güher-i pāk-i şadef lû'lû'-i 'ummān-ı şeref
110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bî-reyb ü gümān

Lütfî Efendi:

1. Lütfî Efendi:

Kaside 18

Mısra: 8

Lütfî Efendi, kişi ismi.

7. Söz yok kemāl-ı ma'arifet ü irticālına
8. Lütfî Efendi cümleden ā'lā muşîbdür

Lütfî-i sencîde-beyân:

1. Lütfî-i sencîde-beyân:

Kaside 6

Mısra: 124

Ölçülü açıklama yapan Lütfî.

123. Ben ne nā-çīzüm idem anlara şāyeste šenā
124. Yine iderse ider Lūtfī-i sencīde-beyān

2. 16. M

ma'ādin:

1. ma'ādin:

Gazel 42

Mısra: 11

Madenler.

11. Kūhsārdan ma'ādin ider cā-be-cā zuhūr
12. Ṭab'-ı kibāra farṭ-ı mürüvvet şığışmıyor

ma'ānī-i niyāz:

1. ma'ānī-i niyāzı:-ı

Gazel 32

Mısra: 5

Duanın anlamı.

5. Muhtaşar itmez ma'ānī-i niyāzı hiç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

ma'ārif:

1. ma'ārif:

Kaside 9

Mısra: 83

Marifet, ilim, hüner.

83. Ma'ārif nezd-i 'ālīsinde maḳbūl
84. Faḳaṭ maṭrūdı dīnār u diremdür

mācerā:

1. mācerāmuzy:-muz, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: 42

Sonu belirsiz tehlikeli ve heyecanlı yaşayış, sergüzeşt, serüven.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuzy
42. Ḳalsun ḳoruz maḥşere şu mācerāmuzy

2. mācerāyı:-y, -ı

Kaside 9

Mısra: 23

Sonu belirsiz tehlikeli ve heyecanlı yaşayış, sergüzeşt, serüven.

23. Meger ki tuysun mâcerâyı

24. Uzatmış güşünü zanbak aşammdur

ma‘delet:

1. **ma‘deletde:-de**

Kaside 13

Mısra: 8

Adalet.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihân

8. Ma‘deletde mekremetde bî-gümân

2. **ma‘deleti:-i**

Kaside 5

Mısra: 48

Adalet.

47. Faḥrû‘l-fuzālā kâmil-i memdūḥ-ḥıṣālā

48. Ey ma‘deleti rahmet-i Mevlā Yeñişehr’e

ma‘den-i mekremetā:

1. **ma‘den-i mekremetā:**

Kaside 7

Mısra: 65

Cömertliğin madeni II cömertliğin özü.

65. Ma‘den-i mekremetā ḥâtem-i tayy-menḫabetā

66. Ey kefi cūdı iden dâmenimüz maḥzen-i zer

mâder:

1. **mâderle:-le**

Kaside 17

Mısra: 30

Anne, vâlide.

29. Gelmişim ḥâneme bā-izn-i veliyy’ n-ni‘amı

30. Lik mâderle şıkıldum olamam şoḥbet-gîr

mâdih:

1. **mâdihi:-i**

Kaside 11

Mısra: 35

Öven, metheden kimse.

35. Mādihi oldu vezīr-i dānā
 36. Şān-ı 'İzzet Beg'i itdi i'lā

māfihā:

1. **māfihā:**

Gazel 92

Mısra: 9

Öteki dünya.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maqbūlumuz
 10. 'İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

māfi'z-zamīr:

1. **māfi'z-zamīrūñ:**

Gazel 68

Mısra: 7

Gönüldeki şey.

7. Gizleme māfi'z-zamīrūñ yārdan
 8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraż

mağdūr:

1. **mağdūrı:-ı**

Gazel 21

Mısra: 10

Gadre, haksızlığa uğramış ve gadir görmüş.

9. Līk mesmū'-ı ḥaḳīrānem eyā kān-ı güher
 10. Ba'zı yārān ḳatı geçmiş saña ben mağdūrı

mağfur it:

1. **mağfur ide:-e**

Kaside 18

Mısra: 9

Bağışlamak.

9. Ḥüsni-i nūkte-perveri mağfūr ide ḥudā
 10. Yād itmeli yegāne-i 'ahd-i ḳarībdür

mağlaṭa-i da'vī-i incāza:

1. **mağlaṭa-i da'vī-i incāza:-a**

Gazel 113

Mısra: 10

Verilen sözü tutma davasının boş sözleri.

9. Eyler mi idim tekye-mevā‘idine yāruñ
10. Ben mağlaṭa-i da‘vī-i incāza ḳapıldum

mağlūb-ı mülāyim-menīşān:

1. mağlūb-ı mülāyim-menīşāndur:-dur

Gazel 64

Mısra: 5

Yumuşak huyluların mağlubu.

5. Mağlūb-ı mülāyim-menīşāndur dil-i sengiñ
6. Üsrüble muḳāvim olamaz ḥiddet-i elmās

mağrūr:

1. mağrūrdur:-dur

Gazel 45

Mısra: 10

Aldanmış.

9. İltifāt itmez gedālar ḳılsa da āh u fiğān
10. Ol şeh-i evreng-i naḥvet ḥüsnüne mağrūrdur

mağrūr ol:

1. mağrūr olup:-up

Tahmis 6

Mısra: 23

Aldanmak.

23. ‘Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de
24. Yanılıp yüzüñe ḳarşu bir gün āh itdümse de

mağrūrı olan:

1. mağrūrı olan:

Gazel 21

Mısra: 8

Gururlu olan (kişi).

7. Zūr-ı endişe-i çālākuñı teslīm eyler
8. Ḳuvvet-i ṭab‘uñ ‘ālemde olan mağrūrı

māh:

1. māh:

Kaside 9

Mısra: 33

Ay, kamer.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş māh
34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

2. māhı:-ı

Kaside 13

Mısra: 57

Ay, kamer II sevgili.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş
58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

3. māhın:-ın

Gazel 15

Mısra: 8

Ay, kamer II sevgili.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı ħurşīde
8. O māhın meclisinde sāğar-ı ibrām alan ‘İzzet

4. māhı:-ı

Gazel 18

Mısra: 2

Ay, kamer II sevgili.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruĥ
2. Ħayf te’sīr-i şıyām itdi o māhı zerd-ruĥ

5. mahuñ:-uñ

Gazel 77

Mısra: 5

Ay, kamer II sevgili.

5. ‘Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruĥsārında yārūñ ol ħaţ-ı reyĥāna baĥ

6. māhı:-ı

Gazel 77

Mısra: 7

Ay, kamer II sevgili.

7. Māhı da‘vet eylesek gelmez bizümle şoĥbete
8. Ol perī-rū ħasr-ı dāmāda gider seyrāna baĥ

7. māh:

Gazel 129

Mısra: 11

Ay, kamer II sevgili.

11. Bir süydan ol mäh döküp perçemi düşa
12. Olmış o da püsküllü belâsı Yeñişehr'in

mahabbet:

1. **maḥabbet:**

Gazel 42

Mısra: 1

Sevmek, sevgi.

1. Bir dilde iki yâre maḥabbet sığışmıyor
2. Ḥalvet-serây-ı vahdete keşret sığışmıyor

2. **maḥabbet:**

Gazel 102

Mısra: 9

Sevmek, sevgi.

9. Gİtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. 'Uşşāk gamuñdan hiç uşansun mı efendüm

mahabbet it:

1. **maḥabbet itdük:-dü, -k**

Gazel 115

Mısra: 11

Sevmek.

11. Ancaḳ saña bir maḥabbet itdük
12. Bilsek bu mıdur günāh efendüm

mā-ḥaşal:

1. **mā-ḥaşal:**

Kaside 13

Mısra: 51

Sonunda.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehüñ
52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehüñ

2. **mā-ḥaşal:**

Kaside 13

Mısra: 106

Sonunda.

105. Olmışdur nazmda darbü'l-meşel
106. Söyleşir yokdur benümle mā-ḥaşal

maḥbūb:**1. maḥbūblar:-lar****Gazel 26**

Mısra: 7

Sevilen, sevgili.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥāṭır-firīb ammā

8. O şūḥun şīve-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

2. maḥbūblar:-lar**Gazel 46**

Mısra: 1

Sevilen, sevgili.

1. Mümteziç mānende-i şīr ü şekker maḥbūblar

2. Birbirine mā'il olmışlar meger maḥbūblar

3. maḥbūblar:-lar**Gazel 46**

Mısra: 2

Sevilen, sevgili.

1. Mümteziç mānende-i şīr ü şekker maḥbūblar

2. Birbirine mā'il olmışlar meger maḥbūblar

4. maḥbūblar:-lar**Gazel 46**

Mısra: 4

Sevilen, sevgili.

3. 'Āşık-ı şūrīdelerde kalmaz āsār-ı şu'ūr

4. Nev-be-nev itdükçe 'arz-ı şīveler maḥbūblar

5. maḥbūblar:-lar**Gazel 46**

Mısra: 6

Sevilen, sevgili.

5. Āşinā bīgāne olmazlardı ammā çāre yok

6. Zümre-i āgyārdan eyler ḥāzer maḥbūblar

6. maḥbūblar:-lar**Gazel 46**

Mısra: 8

Sevilen, sevgili.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirîşk-i dîdemi
8. Ger iderler ise meyl-i sîm ü zer maḥbûblar

7. **maḥbûblar:-lar**

Gazel 46

Mısra: 10

Sevilen, sevgili.

9. Sîne-i şad-pâremi ben görmeyem de n' eyleyim
10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

8. **maḥbûblar:-lar**

Gazel 46

Mısra: 12

Sevilen, sevgili.

11. Nüşa-i fenn-i vefâyı ezber itmişlerse de
12. Mebhâş-ı bûs-ı 'izârı ter geçer maḥbûblar

9. **maḥbûblar:-lar**

Gazel 46

Mısra: 14

Sevilen, sevgili.

13. Gâh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bî-incâz ile
14. Dardını ḥasret-keşânûñ tâzeler maḥbûblar

10. **maḥbûblar:-lar**

Gazel 46

Mısra: 16

Sevilen, sevgili.

15. Nûr-ı 'aynum sensin ol maḥbûb-ı zîbâ kim revâ
16. Ḥâk-i pâyun itseler kühl-i başar maḥbûblar

11. **maḥbûblar:-lar**

Gazel 46

Mısra: 18

Sevilen, sevgili.

17. Sen тұrurken 'İzzet dil-ḥastenûñ lâyıq mıdur
18. Eylesüñler derdine dermân diger maḥbûblar

maḥbûb-ı dil-keş:

1. **maḥbûb-ı dil-keş:**

Kaside 16

Mısra: 7

Gönül çeken sevgili.

7. Cihānda bu iki maḥbūb-ı dil-keş
8. Virürler ḥarmen-i ārāma āteş

maḥbūb-ı zībā:

1. maḥbūb-ı zībā:

Gazel 46

Mısra: 15

Güzel sevgili.

15. Nūr-ı ‘aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā
16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

maḥdūm-ı Selīmü’ t-tab’a:

1. maḥdūm-ı Selīmü’ t-tab’a:

Gazel 41

Mısra: 17

Tebaasına hizmet edilen Selim.

17. Ya’ni maḥdūm-ı Selīmü’ t-tab’a
18. Rüz u şeb ḥayr u du’ālar demidür

maḥdūm-ı celilü’ ş-şān:

1. maḥdūm-ı celilü’ ş-şān:

Kaside 9

Mısra: 61

Ulu şöhretin efendisi.

61. O maḥdūm-ı celilü’ ş-şān Selīm Beg
62. Ki tıfl-ı ḥurde-sāl-ı muḥteremdür

mahfil-i ma’rifet:

1. mahfil-i ma’rifetüñ:-üñ

Kaside 7

Mısra: 15

Hüner meclisi.

15. Mahfil-i ma’rifetüñ muṭrıb-ı ḥoş-elḥānı
16. Eyler āgāze yine bir gazel-i rengin-ter

mahfūz eyle:

1. mahfūz eylesün:-sün

Kaside 6

Mısra: 119

Korumak, gizlemek.

119. Eylesün anları āsīb-i ḥaṭardan maḥfūz
120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

2. **maḥfūz eyleyüp:-y, -üp**

Kaside 4

Mısra: 55

Korumak, gizlemek.

55. Eyleyüp zātuñi āsīb-i kederden maḥfūz
56. Ḥaşmuña ğālip ide ḥazret-i Rabbü'l-erbāb

māh-ı āsmānārā-yı ḥüsn-i şives:

1. **māh-ı āsmānārā-yı ḥüsn-i şivesin:-si, -n**

Gazel 1

Mısra: 7

Ayın gökyüzünü süsleyen şeklinin güzelliği.

7. Sen māh-ı āsmānārā-yı ḥüsn-i şivesin
8. Zīver-i burc-ı şüreyyā-necm ḥāl olmuş saña

māh-ı ferr-baḥş-ı nücüm-ı 'ālem:

1. **māh-ı ferr-baḥş-ı nücüm-ı 'ālem:**

Gazel 96

Mısra: 22

Dünyanın yıldızlarının aydınlık veren ayı.

21. Şāh-ı evreng-nişin-i melekūt
22. Māh-ı ferr-baḥş-ı nücüm-ı 'ālem

māh-ı gerdün-bahā:

1. **māh-ı gerdün-bahā:**

Kaside 7

Mısra: 62

Değerli gökyüzünün ayı.

61. Maşrıķ-efrūz-ı nühā maṭla'-ı envār-ı zekā
62. Māh-ı gerdün-bahā mihr-i şabāḥat-güster

māh-ı işve:

1. **māh-ı işve:**

Kıt'a 6

Mısra: 4

Cilveli ay II sevgili.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb
4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

māh-ı münevver:

1. **māh-ı münevver:**

Gazel 3

Mısra: 5

Parlak ay II sevgili.

5. Ān māh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruh
6. Der-meclis-i mā cilve ne-mānd digerī-rā

māh-ı münir:

1. **māh-ı münir:**

Gazel 77

Mısra: 3

Parlak ay II sevgili.

3. ‘Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münir
4. Gündüzün ol berķ uran pīşānī-i rahşāna bak

māh-ı nev:

1. **māh-ı nev:**

Gazel 9

Mısra: 3

Hilāl, yeni ay II sevgili.

3. Mū-miyāna taķ o sīmīn ħanceri ey māh-ı nev
4. Eyle īmā ya‘nī tīg-i ebrūvānuñ cā-be-cā

māh-ı ramazān:

1. **māh-ı ramazān:**

Gazel 121

Mısra: 1

Ramazan ayı.

1. O bütüñ beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān
2. Diñleme egri şehādetleri bi’ llāh yalan

māh-ı ruh:

1. **māh-ı ruķı:-ı**

Gazel 64

Mısra: 1

Ay gibi parlak yanak.

1. Ey mäh-ı ruhı pertev-i mähıyyet-i elmās
2. Hüsnuñle füzün şa'ş'a-i behcet-i elmās

māhir:

1. māhir:

Gazel 111

Mısra: 15

Usta, becerikli.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icāzdur sözüm

māhir-i āteş-'inān:

1. māhir-i āteş-'ināna:-a

Gazel 36

Mısra: 13

Ateşli dizginin ustası.

13. Ne mümkün māhir-i āteş-'ināna hem-rikāb olmak
14. Tek ü táz-ı kümeýt-i řab'-ı 'İzzet pek geridendür

māhir-i mu'ciz-dem:

1. māhir-i mu'ciz-deme:-e

Gazel 37

Mısra: 13

Nefesi marifetli.

13. Hem-zebān olmak ne mümkün māhir-i mu'ciz-deme
14. Ola 'İzzet řuşūrum meyl-i tanzīrūmdedür

mahkeme-pīrā:

1. mahkeme-pīrā:

Kaside 5

Mısra: 70

Mahkemeyi donatan, süsleyen.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i řavīm ola mevālī
70. Hükām ola tā mahkeme-pīrā Yeñişehr'e

mahlas:

1. mahlaşumdur:-um, -dur

Kaside 18

Mısra: 11

Şâirlerin manzum eserlerinde kullandıkları takma ad.

11. Hem maḥlaşumdur ‘İzzet-i āşüfte rūzgār
12. Anuñ için benüm gibi bir nā-şekībdür

maḥmūd:

1. **maḥmūd:**

Kaside 13

Mısra: 22

Övülmüş methedilmiş, meth ve övgüye değer.

21. Hüsn-i ḥulkuñ ḥalkı hoşnūd eyledi
22. Ḥaḳḳ seni memdūh u maḥmūd eyledi

maḥmūr:

1. **maḥmūr:**

Kaside 2

Mısra: 75

Sarhoş, kendinden geçmiş.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

2. **maḥmürdur:-dur**

Tahmis 6

Mısra: 15

Sarhoş, kendinden geçmiş.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmürdur
16. Bī-sebeb çāk-ı girībān eylemez elbette yār

3. **maḥmürdur:-dur.**

Gazel 45

Mısra: 4

Sarhoşluktan veya uykudan sersem, sarhoş.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ
4. Çeşm-i mest-i fitne-engīzüñ neden maḥmürdur

maḥmūr ol:

1. **maḥmūr olmuş:-muş**

Gazel 80

Mısra: 13

Sarhoş olmak.

13. Bezm-i devrūñ hele maḥmūr olmuş
14. Neş'emend-i ıtarabın çok gördük

māh-pāre:**1. māh-pāre:****Gazel 28**

Mısra: 9

*Ay parçası II sevgili.***9.** O māh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa**10.** Hemîşe üstüne pervâne-i nigāh döner**mahrem:****1. mahremüñ:-üñ****Gazel 100**

Mısra: 1

*Dost, sırdaş.***1.** Āh ey büt-i bī-gāne-edā mahremüñ olsam**2.** Aḥvālumi hep söyler idüm hem-demüñ olsam**mahrem-i ḥarīm-i vişāl:****1. mahrem-i ḥarīm-i vişāl:****Kaside 2**

Mısra: 79

*Kavuşmanın kutsal yerinin gizlenmesi.***79.** Raķīb-i dünı kılup mahrem-i ḥarīm-i vişāl**80.** İder fütāde-i nāçarı ṭard ile mehcūr**mahsūs:****1. maḥsūs:****Gazel 86**

Mısra: 13

*Yalnız birine ait olan, hususi.***13.** Cihānda ‘İzzet-i şeydāya gālība maḥsūs**14.** Bu ‘āşıkāne terāne bu şā‘irāne gazel**mahşer:****1. mahşere:-e****Terkib-bend 1**

Mısra: 42

Āhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikâmuza
42. Kalsun koruz maşşere şu mâcerâmuza

2. **maşşer:**

Kaside 7

Mısra: 76

Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmek için halk itmiş
76. Seni medh idecegüm çâresi yok tâ maşşer

3. **maşşerde:-de**

Gazel 141

Mısra: 13

Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer

13. Bu ‘İzzet bendeñi maşşerde şâyân-ı şefâ‘at kııl
14. Ki dâ‘im reh-rev-i râh-ı haţâyum yâ Resûla‘llâh

maşşer-i hûbân:

1. **maşşer-i hûbândur:-dur**

Kaside 10

Mısra: 11

Güzellerin büyük kalabalığı.

11. ‘İyd-ı udhiye degül maşşer-i hûbândur bu
12. Gel temâşâgehe bir kerre ‘ubûr eyleyelüm

mahv ol:

1. **mahv olup:-up**

Kaside 1

Mısra: 11

Yok olmak, ortadan kalkmak.

11. Mahv olup hep eşer-i zulmet-i deycûr-ı fiten
12. ‘Âlemi kapladı envâr-ı zekâ-yı nuşret

mahves:

1. **mahveşüñ:-üñ**

Gazel 12

Mısra: 13

Ay gibi II ay gibi olan sevgili.

13. Böyle rindâne gâzel tarzına ol mahveşüñ
14. ‘İzzetâ dîde-i mestânesidür cümle sebeb

2. **māhveşüñ:-üñ**

Gazel 72

Mısra: 5

Ay gibi II ay gibi olan sevgili.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mähveşüñ
6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyâre semâ‘

maḥzen-i cūd u kerem:

1. **maḥzen-i cūd u kerem:**

Kaside 13

Mısra: 5

El açıklığı ve cömertliğin deposu olan (kişi).

5. Āferīn ey maḥzen-i cūd u kerem
6. Ey vezīr-i bī-naẓīr-i muḥterem

maḥzen-i zer:

1. **maḥzen-i zer:**

Kaside 7

Mısra: 66

Altın deposu.

65. Ma‘den-i mekremetâ ḥâtem-i ṭayy-menḳabetâ
66. Ey kef-i cūdı iden dāmenimüz maḥzen-i zer

maḥzūn:

1. **maḥzūnuyum:-u, -y, -um**

Gazel 81

Mısra: 8

Hüzünlü, üzgün.

7. Luṭf iderken eyler āġāz-ı ‘itāb-ı nā-be-cā
8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetüñ

mā’il:

1. **mā’il:**

Gazel 73

Mısra: 13

İstekli, hevesli, düşkün.

12. 'İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl'e
13. Bildüm ki degül mā'il ü semt-i seref Eşref

mā'il ol:

1. mā'il olmuşlar:-mış, -lar

Gazel 46

Mısra: 2

Gönlünü kaptırmak.

1. Münteziç mәнende-i şīr ü şekker maḥbūblar
2. Birbirine mā'il olmuşlar meger maḥbūblar

mā'il-i bī-dad:

1. mā'il-i bī-dad:

Kaside 10

Mısra: 21

Adaletsizliğe istekli.

21. Ğamzesi mā'il-i bī-dad ise meh-pārelerin
22. Dergeh-i dāver-i zī-şāna mūrūr eyleyelüm

mā'il-i gülgeşt-i çemenzār:

1. mā'il-i gülgeşt-i çemenzār:

Gazel 5

Mısra: 6

Çimenlikte dolaşan gülün(sevgilinin) eğilimi.

5. Bi'llāh kıyāmet kopar ol kāmēt ölürse
6. Ger mā'il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

mā'il-i semt-i girīz:

1. mā'il-i semt-i girīz:

Gazel 127

Mısra: 10

Kaçış semtine istekli.

9. Ḥayf kim aġyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet'üñden mā'il-i semt-i girīz olduġça sen

mā'il-i semt-i sitem:

1. mā'il-i semt-i sitemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 54

Eziyet bölgesine istekli.

53. Göñül üftâdedür bir serv-i nâza
54. Ki dâ'im mâ'il-i semt-i sitemdür

mâ'il-i ünsiyet:

1. mâ'il-i ünsiyet:

Gazel 125

Mısra: 4

Yakınlaşmanın isteği.

3. Reh-güzârında varup hâk olma lâzımdur baña
4. Nev-ı râmum mâ'il-i ünsiyet olsun olmasun

mâ'il-i yâl ü bâl-i Eşref:

1. mâ'il-i yâl ü bâl-i Eşref' dür:-dür

Gazel 27

Mısra: 18

Eşref'in boy ve posuna meyleden.

17. Tab'-ı mevzûnum 'İzzetâ el-hâk
18. Mâ'il-i yâl ü bâl-i Eşref' dür

makâdirdân-ı erbâb-ı ma'ârif:

1. makâdirdân-ı erbâb-ı ma'ârif:

Kaside 9

Mısra: 65

İlim sahiplerinin değerini bilen(kişi).

65. Makâdirdân-ı erbâb-ı ma'ârif
66. Hünerver-âşnâ ehl-i hikemdür

makâm:

1. makâmı:-ı

Gazel 122

Mısra: 10

Musikide bir durakla bir güçlünün etrâfında onlara bağlı olarak kümelenen ve belli bir seyir gösteren seslerin genel durumu.

9. Her nağmesinde muṭrıḃ-ı kılḳ 'İzzetâ yine
10. Tebdîl ider makâmı ne nâzûk ne nâzenîn

makbûl:

1. makbûl:

Kaside 9

Mısra: 83

Kabul edilen, geçerli, beğenilen.

83. Ma‘ārif nezd-i ‘ālīsinde maqbūl

84. Faḫaṭ maṭrūdī dīnār u diremdür

2. maqbūlumuz:-umuz

Gazel 92

Mısra: 9

Kabul edilen, beğenilen.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maqbūlumuz

10. ‘İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

makbūl eyle:

1. maqbūl eyleye:-y, -e

Kaside 3

Mısra: 54

Kabul etmek.

53. Tırma da‘vāt-ı veliyyü’n-ni‘ama eyle şitāb

54. Umaruz eyleye maqbūl Mucīb-i Settār

makbūl it:

1. maqbūl ider:-er

Kaside 18

Mısra: 20

Kabul etmek.

19. ‘İzzet du‘ā-yı devletini idelüm müdām

20. Maqbūl ider du‘āmızı Mevlā Mucīb’dür

makdem-i kāfile-i şevke:

1. maḫdem-i kāfile-i şevke:

Kaside 1

Mısra: 3

Arzu topluluğunun gelişi.

3. Maḫdem-i kāfile-i şevke peyāmıyla yine

4. Geliyor gūş-i dile bāng-ı derā-yı nuşret

makdūr:

1. maḫdūr:

Kaside 1

Mısra: 59
Elden gelme, kudret.

59. Degme bir şāire maḳdūr degildür medhūñ
60. İdemez vaşfuñı her nātıka-zāy-ı nuşret

2. maḳdūrı:-ı

Gazel 21

Mısra: 4
Elden gelme, kudret.

3. Saña bu feyż-i süḥan mevhibe-i Mevlā'dur
4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerūñ maḳdūrı

maḳhūr it:

1. maḳhūr iden:-en

Kaside 2

Mısra: 34
Küçük görmek, aşağılamak.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh
34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḳhūr

maḳsad:

1. maḳşadı:-ı

Gazel 6

Mısra: 7
Niyet, amaç.

7. Bilmem cefā mı maḳşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler 'arz-ı hışm u ğaḳab hem gelür baña

maḳsad-ı dil-i meḳsūr:

1. maḳşad-ı dil-i meḳsūr:

Kaside 2

Mısra: 24
Kırılmış gönlün amacı.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefḳ-i merām
24. Daḳı nedür bilemem maḳşad-ı dil-i meḳsūr

maḳşūd:

1. maḳşūdum:-um

Kaside 5

Mısra: 50

Niyet, amaç.

49. Çokdan rakam-ı menkabetüñ nakş idi dilde

50. Mağşūdum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr'e dipnotta

mağşūr:

1. mağşūr:

Kaside 5

Mısra: 40

Bir şey için ayrılmış, bir şeye hasr veya tahsis edilmiş.

39. Bu resmle mażbūt sicillāt kadardur

40. Mağşūr degil midhatı tenhā Yeñişehr'e

māl ile zū:

1. māl ile zūsı:-s, -ı

Gazel 155

Mısra: 14

Mal ile sahip oldukları.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān

14. Faqat esmā-i seng-i behreverdūr māl ile zūsı

mālik-i gencīne-i 'irfān:

1. mālik-i gencīne-i 'irfān:

Gazel 24

Mısra: 13

Bilgi hazinesinin sahibi.

13. 'İzzet çü menüm mālik-i gencīne-i 'irfān

14. 'Ālem beni bī-māye gümān eylemesünler

ma'lūm:

1. ma'lūm:

Kıt'a 4

Mısra: 1

Herkes tarafından bilinen (şey).

1. Tek tohmı bırakmağdı garaż çift işi ma'lūm

2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

2. ma'lūm:

Gazel 131

Mısra: 13

Herkes tarafından bilinen (şey).

13. Yāre ağıyāruñ ne gözle bakdığı ma'lūm līk

14. İzzetā sen ğayre bakma yāre bak Allāh için

ma'mūr ol:

1. **ma'mūr ola:-a**

Kaside 2

Mısra: 98

Gelişip güzelleşmek.

97. 'İmret-i himem-i dād-güsterān ile tā

98. Hārābezār-ı cihān ola ser-be-ser ma'mūr

Ma'n:

1. **Ma'n:**

Kaside 10

Mısra: 33

Man, kişi ismi.

33. 'Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma'n ü Ca'fer

34. 'Acabā hātıra dirler mi hūtur eyleyelüm

ma'nā:

1. **ma'nāsı:-s, -t**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Anlam.

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma'nāsı

2. **ma'nā:**

Gazel 52

Mısra: 10

Anlam.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultānla 'İzzet

10. Nazmuñda mübāhāt ile ma'nā qarışıkdur

mānend:

1. **mānend:**

Kaside 6

Mısra: 90

Benzer, eş.

89. Görmedük öyle kerem-pîşe vezîr-i 'âdil

90. Tuymaduk zâtına mânend ü 'adîl ü akrân

2. mânend:

Kaside 8

Mısra: 60

Benzer, eş.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

3. mânend:

Gazel 39

Mısra: 9

Benzer, eş.

9. 'İzzet hünerde husrev'e mânend görmedük

10. Gerçi bu şehre hayli sühandan gelür gider

4. mânend-i:

Gazel 40

Mısra: 13

Gibi.

13. 'İzzet 'arz itmege eş'arını mânend-i Necîb

14. Nükte-fehm-i sühan-ı nâdire-sencân ister

mânende-i def:

1. mânende-i def:

Gazel 22

Mısra: 4

Defe benzeyen.

3. Nālânlaruñ dâ'ire-i vaşldan itme

4. Mânende-i def sille-ğur-ı dest-i red Aḥmed

mânende-i şîr ü şekker:

1. mânende-i şîr ü şekker:

Gazel 46

Mısra: 1

Süt ve şeker gibi.

1. Mümtezic mânende-i şîr ü şekker maḥbûblar

2. Birbirine mā'il olmuşlar meger maḥbûblar

mānend-i āftāb:**1. mānend-i āftāb:****Terkib-bend 1**

Mısra: 24

Güneş gibi.

23. Kāndil-i sāğara konılup revğan-ı şarāb

24. Pertev şalardı meclise mānend-i āftāb

mānend-i ‘andelīb:**1. mānend-i ‘andelīb:****Gazel 44**

Mısra: 13

Bülbül gibi.

13. Mānend-i ‘andelīb ideyor nāle vü figān

14. Ol gül-bün-i leṭāfetüñ ‘İzzet hezārıdur

mānend-i cūy:**1. mānend-i cūy:****Gazel 97**

Mısra: 20

Irmak gibi.

19. Çün serv-i bāğ-ı mışra‘-ı mevzūnların görüp

20. Mānend-i cūy gülşen-i eş‘āra uğradum

mānend-i düzd- i şeb-rev:**1. mānend-i düzd- i şeb-rev:****Gazel 87**

Mısra: 11

Gece yürüyen hırsız gibi.

11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri

12. Pinhān olup kemīngeh-i zülf-i siyehde ḥāl

mānend-i elin körü:**1. mānend-i elin körü:****Gazel 108**

Mısra: 7

Demirden yapılmış ateş tırmığı gibi.

7. Mānend-i elin köri talup āteş-i 'aşka
8. Destin şunıcağ destüme dil-dār tutuşdım

mānend-i Necīb:

1. **mānend-i Necīb:**

Gazel 105

Mısra: 9

Necib gibi.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rüya muḳārin
10. Bülbul gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

ma'ni:

1. **ma'nidür:-dür**

Kaside 3

Mısra: 35

Anlam.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
36. Baña her demde olan nāṭıḳa-bend-i güftār

2. **mā'nilerdür:-ler, -dür**

Gazel 48

Mısra: 7

Anlam.

7. Yār ile dest-be-dest olmağa mā'nilerdür
8. Āh aḡyāruñ elinden ne çeker 'āşıklar

māni':

1. **māni':**

Kaside 17

Mısra: 19

Engel.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni' var
20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felātün-tedbīr

2. **māni':**

Gazel 81

Mısra: 11

Engel.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni' degül
12. Neşve-yāb-ı va'de-i kemmūnuyum bir āfetüñ

3. māni' :

Gazel 148

Mısra: 11

Engel.

11. Bezme gelsün de hemān māni' degül ağyāra yār

12. Dürç-i yākūtuñ güher-riz-i hitāb eylerse de

māni' degül:

1. māni' degül:

Gazel 30

Mısra: 11

Engel değil.

11. Zāhidlere yüz virmeme māni' degül ammā

12. Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür

māni' ol:

1. māni' olmasa: -ma, -sa

Kaside 18

Mısra: 17

Engel olmak.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa māni' bu tab'ile

18. Güftarı fehm olurdı ki maẓmūnuna zībdür

ma' nī vir:

1. ma' nī virem: -e, -me, -m

Gazel 85

Mısra: 17

Anlam vermek, mana vermek.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma' nī virem

18. 'İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

ma' ni-i bīgāne:

1. ma' ni-i bīgāne:

Kaside 7

Mısra: 11

İlgisi olmayan, anlaşılmadık manalar.

11. Bıkr iken ma' ni-i bīgāne yine bī-pervā

12. Aşınalıklar idüp lafz anı agūşa çeker

māni-i kilik-i hüner:

1. **māni-i kıl-k-i hünerüm:-üm**

Kaside 7

Mısra: **86**

Beceriklilik kaleminin anlamı.

85. Deyr-i şan 'atda peri-hāneler itdi iḥdāş

86. Olalı Māni-i kıl-k-i hünerüm şüret-ger

ma 'ni-i pāk:

1. **ma 'ni-i pāki:-i**

Kaside 11

Mısra: **4**

Kusursuz, temiz anlam.

3. Bāreka' llāh zihī şī 'r-i laṭīf

4. Ma 'ni-i pāki gibi lafzı naṣīf

ma 'ni-i rengīn-i lafz-ı neş 'e-i şahbā:

1. **ma 'ni-i rengīn-i lafz-ı neş 'e-i şahbā:**

Gazel 57

Mısra: **3**

Şarap sevinciyle (ortaya çıkan) renkli sözlerin anlamı.

3. Ma 'ni-i rengīn-i lafz-ı neş 'e-i şahbā bizüz

4. Saṭr-ı mevc-i ḥande-i cām-ı şarāb altundayuz

ma 'ni-i rengīn:

1. **ma 'ni-i rengīnine:-i, -n, -e**

Gazel 123

Mısra: **10**

Güzel anlam.

9. Āteşīn-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine

10. Nazmınuñ ma 'ni-i rengīnine 'İzzet taḥsīn

manşib-ı 'ālem:

1. **manşib-ı 'ālemde:-de**

Kaside 13

Mısra: **114**

Dünya memuriyeti.

113. Tā vezīrān-ı 'adālet-güsterān

114. Manşib-ı 'ālemde ola ḥüküm-rān

manşūr ol:

1. **manşūr oldılar:-dı, -lar**

Kaside 2

Mısra: 36

Zafere ulaşmak.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile

36. Şalup şufûf-ı e'ādiye oldılar manşūr

manzūme-i sâde:

1. **manzūme-i sâdem:-m**

Kaside 5

Mısra: 53

Süssüz manzum parça.

53. Tebrîk-i kudūmuñda bu manzūme-i sâdem

54. Bî-rābitadur eylemem ifşā Yeñişehr'e

mār:

1. **mār:**

Kaside 2

Mısra: 32

Yılan.

31. Velî ni'metidür Rûm ili memâlikinüñ

32. Ta'ayyüş itmededür sâyesinde mār ile mūr

2. **mār:**

Gazel 160

Mısra: 2

Yılan.

1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigār açma beni

2. Kutudan şıçramasun hārice mār açma beni

ma'reke-perdāz-ı meġāzi:

1. **ma'reke-perdāz-ı meġāzi:**

Kaside 1

Mısra: 35

Din uğruna yapılan savaşın şavaş meydanını düzenleyen(kişi).

35. Odur ol ma'reke-perdāz-ı meġāzi ki hemān

36. Tîgidür vāsıtatü'l 'ıkd-ı beķā-yı nuşret

mār-ı kemer:

1. mār-ı kemer:

Gazel 6

Mısra: 9

Kemer yılanı.

9. Mār-ı kemer ki ser be-hem-āverdedür müdām

10. Gencīne-i vişāl muṭalsam gelür baña

marīz-i ğam-ı ‘aşk:

1. marīz-i ğam-ı ‘aşkuña:-uñ, -a

Gazel 88

Mısra: 6

Aşkın kederli hastalığı.

5. Tabīb-i nabz-şināsum devā-yı derd-i dilüm

6. Şefeñ marīz-i ğam-ı ‘aşkuña şifā mı degül

marīz-i pister-i hicrān:

1. marīz-i pister-i hicrāna:-a

Kaside 9

Mısra: 50

Ayrılık dōşeğinin hastası II âşık.

49. Lebūñ ey çāre-sāz-ı der[d]mendān

50. Marīz-i pister-i hicrāna emdür

ma‘şüm u bī-günāh:

1. ma‘şüm u bī-günāh:

Gazel 28

Mısra: 6

Masum ve günahsız.

5. Ne tıfldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma‘şüm u bī-günāh döner

maşūn-ı kuşūr:

1. maşūn-ı kuşūr:

Kaside 2

Mısra: 86

Kusurların zafere ulaşanı II kusursuz.

85. Ğazel-serālığı terk it biraz da şā‘irce

86. Temeddüh eyle қаşıdeñ ola maşūn-ı kuşūr

maşūn-ı nigh:

1. maşûn-ı nıgehûñ:-üñ

Gazel 83

Mısra: 14

Korunmuş bakış.

13. Çeşm-i cellâduña 'İzzet dahı meftûn oldu

14. Şanemâ şanma şakın kaldı maşûn-ı nıgehûñ

mâşıta-i fikret-i rengîn:

1. mâşıta-i fikret-i rengînümdür:-üm, -dür

Kaside 1

Mısra: 67

Parlak renkli fikirleri süsleyen.

67. Şübhesüz mâşıta-i fikret-i rengînümdür

68. Bıkr-i mazmûna viren zîb-i hınâ-yı nuşret

mâşıta-perdâz:

1. mâşıta-perdâzdur:-dur

Gazel 111

Mısra: 14

Kadın süsleyen.

13. Ruhsâra-i 'arâyiş-i efkâra 'İzzetâ

14. Kilk-i hünerle mâşıta-perdâzdur sözüm

mâşıta-perdâz-ı 'arūsân-ı hayâl:

1. mâşıta-perdâz-ı 'arūsân-ı hayâl:

Kaside 3

Mısra: 3

Hayal gelinlerini süsleyen kadın.

3. Hâmedür mâşıta-perdâz-ı 'arūsân-ı hayâl

4. Hâmedür çehre-güşâyende-i bıkr-i efkâr

maşrıķ-efrüz-ı nühâ:

1. maşrıķ-efrüz-ı nühâ:

Kaside 7

Mısra: 61

Aklın doğuyu aydınlatması.

61. Maşrıķ-efrüz-ı nühâ maţla'-ı envâr-ı zekâ

62. Mâh-ı gerdün-bahâ mihr-i şabâhat-güster

ma'şuk:

1. ma'şuk:

Gazel 77

Mısra: 15

Ar. Sevilmiş, sevgili, dildâr.

15. Hâfız'ı 'âşık mıdır ma'şuk mı fark idemem

16. Biz hele hayrette kalduk bir bölük hayrâna bak

ma'sûş:

1. ma'sûş:

Gazel 121

Mısra: 12

Zayıf ve cılız adam.

11. Tatalum vâ'izi ma'zûr oruç tutmuşdur

12. Kürside söyledigün bilmez o ma'sûş el-ân

ma'atar:

1. ma'atar:

Gazel 129

Mısra: 5

Yağmur.

5. Zân itme ma'atar şefkat idüp oldı felekler

6. Giryende-i hâl-i zu'afâsı Yeñişehr'in

ma'tlab:

1. ma'tlabuñ:-uñ

Gazel 59

Mısra: 12

Arzu, talep.

11. Sen hemân vir bize peymâne-yi rûh-efzâyı

12. Ma'tlabuñ cânsa da ey sâki-i fettân virürüz

2. ma'tlabum:-um

Gazel 138

Mısra: 5

Arzu, talep.

5. Ma'tlabum bir vech ile şûret-pezîr olmaz benüm

6. Söylesem de hâlümi ol şehryâre rû-be-rû

ma'tla'-ı envâr-ı zekâ:

1. maṭla‘-ı envār-ı zekā:

Kaside 7

Mısra: **61**

Zeka ışığının doğduğu yer.

61. Maşrık-efrüz-ı nühā maṭla‘-ı envār-ı zekā

62. Māh-ı gerdün-bahā mihr-i şabāhat-güster

matrūd:

1. maṭrūdı:-ı

Kaside 9

Mısra: **84**

Kovulmuş, tardedilmiş.

83. Ma‘ārif nezd-i ‘ālīsinde maqbūl

84. Faḫaṭ matrūdı dīnār u diremdür

māye-baḫş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdār:

1. māye-baḫş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı:-ı

Kaside 8

Mısra: **52**

Cömertliğe sahip pazarın süsüne karakter veren (kişi).

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı

52. Meger ol māye-baḫş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

māye-dih-i ehl-i niyāz:

1. māye-dih-i ehl-i niyāz:

Kaside 6

Mısra: **67**

Dua sahiplerinin cevher vereni.

67. Āstīn-i himemi māye-dih-i ehl-i niyāz

68. Āsitān-ı keremi melce-i ḫacet-mendān

māye-i fahr ü mübāhāt ü ğurūr:

1. māye-i fahr ü mübāhāt ü ğurūr:

Kaside 10

Mısra: **30**

Gururlanma, övünme ve kibrin cevheri.

29. O Ferīdūn-ı Sikender-ḫademin kulluġını

30. Māye-i fahr ü mübāhāt ü ğurūr eyleyelüm

māye-i ihyā:

1. māye-i iḥyā:

Kaside 5

Mısra: 58

Canlanmanın özü.

57. Zīrā benüm ol şā'ir-i bālā-rev-i i'cāz

58. Feyz-i nefesüm māye-i iḥyā Yeñişehr'e

māye-i şerm ü hicāb:

1. māye-i şerm ü hicāb:

Gazel 44

Mısra: 9

Utanma ve sıkılmanın özü.

9. Verd-i behište māye-i şerm ü hicāb olur

10. Reng-i ḥayā ki ḡāza-i berg-i ḡaddārıdur

māye-i zīb:

1. māye-i zīb:

Gazel 7

Mısra: 11

Süsün özü.

11. Kāle-i ḥüsn-i tu-rā māye-i zīb āmede'est

12. Nakş-ı zībāter-i tamḡā-yı ḥarīdāri-i mā

maẓarrat:

1. maẓarrat:

Kaside 17

Mısra: 25

Zararlar, ziyanlar.

25. Korkma 'āşık bize dünyāda maẓarrat gelmez

26. Eyleme āyīne-i ḡalbūñi beyhūde kesir

2. maẓarrat:

Gazel 26

Mısra: 12

Zararlar, ziyanlar.

11. Bizümle ülfet ey meh bā'is-i kesb-i ma'ārifdür

12. Hazer kıl şohbet-i āḡyāra meyl itme maẓarrat var

maẓbūt:

1. mazbûṭ:

Kaside 5

Mısra: 39

Kaydedilmiş.

39. Bu resmle mazbûṭ sicillât kâdardur

40. Maḳşûr degil midḥatı tenhâ Yeñişehr'e

mazhar ol:

1. mazhar olsam:-sa, -m

Gazel 112

Mısra: 7

Nâil olmak, ulaşmak

7. Bir niğâh-ı iltifâta mazhar olsam kâni'im

8. Andan efzûn istemem meyl-i vişâlüm yok benüm

2. mazhar olursa:-ur, -sa

Kaside 7

Mısra: 47

Nail olmak, erişmek.

47. Nazar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen

48. Gül ocağındaki gül-bünler olur ḥâkister

mazhar-ı lutf u himem eyle:

1. mazhar-ı lutf u himem eyle:

Gazel 143

Mısra: 16

Güzellik ve himmetlere erişmek.

15. Sâyeñde o da sūy-ı bahâriyyeye geçsün

16. Bî-çâreyi gel mazhar-ı lutf u himem eyle

mazhar-ı şüver:

1. mazhar-ı şüver:

Gazel 150

Mısra: 2

Suretlerin görüldüğü yer.

1. Dilde ḥayâli cilveger olmuş ne fâ'ide

2. Âyîne mazhar-ı şüver olmuş ne fâ'ide

mazhar-ı tül-ı hayât ol:

1. mazhar-ı tül-ı hayât olsaḳ: -sa, -ḳ

Gazel 144

Mısra: 9

Uzun bir hayata erişmek.

9. Temâşâ-yı kıddüñle mazhar-ı tûl-ı hayât olsağ

10. Bizi gördükçe bâri geçmesüñ 'ömrüm şitâb üzre

mazhar-ı 'unf u 'itâb:

1. **mazhar-ı 'unf u 'itâb:**

Gazel 92

Mısra: 4

Kabalık ve azarlamanın cezalandırılması II âşık.

3. Cevr-i yâr oldı mübeddel luṭfa dirken nâ-gehân

4. Mazhar-ı 'unf u 'itâb olduk 'inâyetden bedel

maẓmûn:

1. **maẓmûnı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 34

Nükteli, sanatlı, ince söz.

33. Sîma-yı aşâlet buved ez-nâşiye zâhir

34. Maẓmûnı olur şimdi hüveydâ Yeñişehr'e

2. **maẓmûn:**

Kaside 6

Mısra: 13

Nükteli, sanatlı, ince söz.

13. Münderic nazm-ı belîğünde hezârân maẓmûn

14. Müstetir her bün-i ḥarfünde nice sırr-ı nihan

3. **maẓmûnuna:-u, -n, -a**

Kaside 18

Mısra: 18

Nükteli, sanatlı, ince söz.

17. Şuğl-ı vezâret olmasa mâni' bu ṭab'ile

18. Güftârı fehm olurdı ki maẓmûnuna zıbdür

ma'zûr:

1. **ma'zûr:**

Kaside 2

Mısra: 88

Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

87. Dehen-güşâ-yı tefâhur degildür ehl-i kemâl
88. Velîk de'b-i selef çünki böyledür ma'zûr

2. **ma'zûrdur:-dur**

Tahmis 6

Mısra: 25

Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

25. 'Âşık-ı şûrîdeler bakma begüm ma'zûrdur
26. 'Arşâ-i nâzuñ senüñdür güy u çevgânı bu gün

3. **ma'zûr:**

Gazel 121

Mısra: 11

Mâzereti olan, özrü bulunan.

11. Tatalum vâ'izi ma'zûr oruç tutmuşdur
12. Kürside söyledigüñ bilmez o ma'şûş el-ân

ma'zûr tut:

1. **ma'zûr tut:**

Gazel 112

Mısra: 11

Hoş görmek, kusûruna bakmamak, affetmek, mâzeretini kabul etmek.

11. Bezmdede ağıyâra taş atdumsa da ma'zûr tut
12. Kelb şandum fark u temyîz ihtimâlüm yok benüm

mebhâş-ı bûs-ı 'izâr:

1. **mebhâş-ı bûs-ı 'izârı:-ı**

Gazel 46

Mısra: 12

Yanağın öpülen kısımları.

11. Nüşâ-i fenn-i vefâyı ezber itmişlerse de
12. Mebhâş-ı bûs-ı 'izârı ter geçer maḥbûblar

mebhût-ı hirâs-ı şer:

1. **mebhût-ı hirâs-ı şer:**

Gazel 83

Mısra: 3

Kötülük korkusunun şaşkınlığı.

3. Fitne mebhût-ı hirâs-ı şer ü şûr-ı ğamzeñ
4. Sihr ḥayret-zede-i baḥş-i fûnün nigeḥüñ

mecāl:**1. mecāl:****Tahmis 2**

Mısra: 27

Takat, güç, kuvvet.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ hicābuñdan nihān

2. mecālüm:-üm**Gazel 112**

Mısra: 2

Takat, güç, kuvvet.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı 'arz-ḥālüm yok benüm

2. 'Arz-ı ḥāle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

mecbūr:**1. mecbūrdur:-dur****Tahmis 6**

Mısra: 20

Bir şeye veya bir kimseye bağı, düşkün, tutkun, meftun.

19. Giceler āh itdigin tıydum o şūḥ-ı şīvekār

20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

2. mecbūrdur:-dur**Gazel 45**

Mısra: 6

Bir şeye veya bir kimseye bağı, düşkün, tutkun, meftun.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruḥsāruña

6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecbūrdur

meclis:**1. meclise:-e****Terkib-bend 1**

Mısra: 24

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

23. Kāndil-i sāgara konılup revḡan-ı şarāb

24. Pertev şalardı meclise mānend-i āftāb

2. meclisdeki:-de, -ki**Tahmis 2**

Mısra: 30

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān

30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

3. **meclisde:-de**

Kaside 3

Mısra: 45

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

45. Kağı meclisde 'aceb cām-ı mey-i gül-rengi

46. Nüş ider bilsem o gönce-dehen-i lāle- 'izār

4. **meclisde:-de**

Kaside 6

Mısra: 128

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

127. Nazm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varağ-ı şi'rimi meclisde iderler gerdān

5. **meclisi:-i**

Gazel 10

Mısra: 6

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

5. Geh şimāha çalınıp velvele-i şavt-ı hezār

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

6. **meclisde:-de**

Gazel 12

Mısra: 5

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

5. Mevc ururdı gice meclisde neşāt ü şādī

6. Pür-mey-i nağme idi kāse-i şānbūr-ı şarab

7. **meclisümden:-üm, -den**

Kaside 13

Mısra: 72

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā

72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

8. **meclisinde:-i, -n, -de**

Gazel 15

Mısra: 8

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hırşīde

8. O māhın meclisinde sāgar-ı ibrām alan 'İzzet

9. **meclisde:-de**

Gazel 39

Mısra: 1

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

1. Meclisde tā ki sāgar-ı rahşān gelür gider

2. Sākī neşāt u guşsa-i devrān gelür gider

10. **meclisde:-de**

Gazel 78

Mısra: 8

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

7. Ya kimde tāb u taḥammül ḳor ey perī-ṭal'at

8. O dīdeler k'ola meclisde ḥ'āba müstaḡrak

11. **meclisde:-de**

Gazel 112

Mısra: 14

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

13. Mest idüm evzā-ı küstāḥānemüz itmiş zuhūr

14. Yohsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

12. **meclis:**

Gazel 114

Mısra: 10

Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

9. Gel gel ey zīver-i ser-ḥalkā-i rindān-ı cihān

10. Meclis āmāde ḳuluñ şevkile dest efşānum

13. **meclisde:-de**

Gazel 147

Mısra: 10

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

9. Ḳand-i mükerrer-i lebūñi nuḳl idüp hemān

10. Meclisde sākī sāgarı sür sāgar üstüne

14. **meclisde:-de**

Gazel 149

Mısra: 6

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

5. Olduğ harāb-ı nergis-i mestūñ mey istemez

6. Toldurma sākī sāğarı meclisde boşuna

15. **meclisde:-de**

Gazel 12

Mısra: 11

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

11. Kelleler germ olıcak dal fes olup meclisde

12. Dök o gīsūları ey şahid-i peymāne be-leb

meclis-i 'işret:

1. **meclis-i 'işretde:-de**

Gazel 82

Mısra: 9

İçki meclisi.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebūlar yürisin

10. Sākīyā sāğar-ı şahbā küçicükdür küçicük

meclis-i pür-cüş u hurūş:

1. **meclis-i pür-cüş u hurūşa:-a**

Gazel 47

Mısra: 11

Çok coşan ve gürleyen meclis.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u hurūşa vardum

12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

mecma '-ı ā 'dā:

1. **mecma '-ı ā 'dā:**

Kaside 6

Mısra: 70

Düşmanların birleşme yeri.

69. Şadme-i qahrı ile rūy-ı zemīn zelzelenāk

70. Hecme-i tīgi ile mecma '-ı ā 'dā nālān

mecnūn:

1. **mecnūnuñ:-uñ**

Gazel 29

Mısra: 11

Mecnûn; deli, çılgın II âşık.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmuşlar senüñ

12. Tutdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

2. **mecnûnuyum**:-u, -y, -um

Gazel 81

Mısra: 4

Mecnûn; deli, çılgın II âşık.

3. Halka-i zülfi baña zencîrler hazırlasun

4. 'Aqlum aldurdum yine mecnûnuyum bir âfetüñ

3. **mecnûn**:

Gazel 158

Mısra: 2

Mecnûn; deli, çılgın II âşık.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi

2. Mecnûn olanuñ ragbeti zencîre degül mi

meczûmuz:

1. **meczûmuzdur**:-uz, -dur

Gazel 26

Mısra: 14

Cüzamlı, miskin illetine tutulmuş(kimse).

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmadur bir gün

14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

meded:

1. **meded**:

Kaside 3

Mısra: 11

Yardım isteme sözü. Günümüzdeki "imdat" sözcüğünün karşılığı.

11. Meded kıl-k-i süḥan-güster ile bu nâ-çîz

12. Dem-be-dem olmadadur tâze-zebân-ı âşâr

2. **meded**:

Gazel 83

Mısra: 9

Yardım.

9. Pây-mâl-ı sitem itme meded üftâdelerüñ

10. Sürme ey şâh-suvâr esb-i ḥarûn-ı nighüñ

3. meded:

Gazel 96

Mısra: 11

Yardım isteme sözü. Günümüzdeki "imdat" sözcüğünün karşılığı.

11. Yetiş ey sâkî-i gül-çehre meded

12. İdegör def'-i humûm-ı 'âlem

4. meded:

Gazel 108

Mısra: 5

Yardım isteme sözü. Günümüzdeki "imdat" sözcüğünün karşılığı.

5. Sûz-ı gam-ı hicrân ile gıtdüm meded elden

6. Hâlüm ne bilür var ne acır var tutuşdım

5. meded:

Gazel 114

Mısra: 13

Yardım.

13. Sâkiyâ şun meded ol bâde-i rûh-efzâyı

14. Ki leb-i yâr-ı mey-âşâma çekindi cânım

meded-i lutf:

1. meded-i lutfi:-ı

Kaside 1

Mısra: 53

Yardımın güzelliği.

53. Meded-i lutfi ile takviye-fermâdur hep

54. Zu'afâdan ne kadar var ise sezâ-yı nuşret

meded-res-i fukara:

1. meded-res-i fuğara:

Kaside 2

Mısra: 58

Fakirlerin imdadına yetişen(kişi).

57. Mu'azzam-ı vüzerâ fahr-ı cümle-i küberâ

58. Meded-res-i fuğara dâver-i kerem-mevfûr

medh:

1. medhüñ:-üñ

Kaside 1

Mısra: 59

Övgü.

59. Degme bir şāire maḳdūr degildür medhūñ

60. İdemez vaşfuñı her nāṭıka-zāy-ı nuşret

2. medḥe:-e

Kaside 6

Mısra: 143

Övgü.

143. İtdigi medḥe benüm hıç yok istiḥḳākum

144. Muḳtezā-yı şiyem-i luṭfidur ammā iḥsān

3. medḥe:-e

Kaside 7

Mısra: 73

Övgü.

73. Bir senūñ gibi gelür ‘āleme bir medḥe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

4. medḥini:-i, -n, -i

Kaside 10

Mısra: 28

Övgü.

27. Ya‘ni düstür-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim

28. İsterüz medḥini a‘vām u şuhūr eyleyelüm

5. medḥe:-e

Kaside 11

Mısra: 37

Övgü.

37. Vāḳı‘a medḥe sezā kāmildür

38. Nüktever şā‘ir-i deryā-dildür

6. medḥini:-i, -n, -i

Kaside 11

Mısra: 42

Övme, övgü.

41. Āferīn dāver-i Dārā-ḥademe

42. Medḥini çekdi o zātın raḳama

medh eyle :

1. **medh eyleyerek :-y, -erek**

Kaside 6

Mısra: 131

Övmek.

131. Dā'imā şî'rûmi şābāş ile medh eyleyerek

132. İderek her ğazel-i pür hâlelüm istihsân

medh it:

1. **medh idecegüm:-eceg, -üm**

Kaside 7

Mısra: 76

Övgüde bulunmak.

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmekiçün halk itmiş

76. Seni medh idecegüm çâresi yok tâ mahşer

medh-i zât:

1. **medh-i zātuñda:-uñ, -da**

Kaside 1

Mısra: 61

Kendisini övme.

61. Medh-i zātuñda gürûh-ı şu'arâ 'âciz olup

62. Birbirinden hep ider şimdi ricâ-yı nuşret

medih:

1. **medihî:-i**

Gazel 30

Mısra: 29

Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

29. Dāmān-ı Muḥammed Beg Efendi ki medihî

30. Zīb-i şafaḥāt-ı nesh-i fikretimüzdür

meftün ol:

1. **meftün oldı:-dı**

Gazel 83

Mısra: 13

Gönül vermek, âşık olmak, tutkun olmak.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftün oldı

14. Şānemā şanma şakın kaldı maşūn-ı nıgehūñ

meftür:**1. meftür:-di****Kaside 2**

Mısra: 26

Yaratılmış, mahlûk.

25. Mişâl-i mihr-i münîr 'âleme ziyâ şalarak

26. Belürdi hâzret-i destûr-ı ma' delet meftûr

2. meftûrdur:-dur**Tahmis 6**

Mısra: 3

Yaratılmış, mahlûk.

3. Yek-ser â'zâ-yı laţîfûñ nûrdan meftûrdur

4. Şanma sâde sîneñü âyîne-i billûrdur

meger:**1. meger:****Kaside 2**

Mısra: 40

Meger, ancak.

39. Ne mümkün eylemek evşâfını anuñ ta'dâd

40. Meger ki 'acz ile bir nebze idelüm meştûr

2. meger:**Kaside 2**

Mısra: 81

Meğer, oysa.

81. Fetîl-i 'aşkı meger almış ibtidâ şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydâ ne tûr bilür ne otur

3. meger:**Gazel 3**

Mısra: 10

Meger, ancak.

9. Gerdûn zı-çı hemvâre der-aheng-i semâ'st

10. Dil-dâde meger mevlevî-i şîvegerî-râ

4. meger:**Tahmis 6**

Mısra: 14

Meger, ancak.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz
 14. Ḥ'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

5. meger:

Kaside 7

Mısra: 1

Açıkça, aslında.

1. Olmak ister yine şīrīn-sūḥanlarla meger
 2. Tūti-i nāṭıka şekker-şiken-i bezm-i hüner

6. meger:-dur

Kaside 8

Mısra: 52

Meger, ancak.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı
 52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

7. meger:

Kaside 9

Mısra: 11

Meger, oysa.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya
 12. Yine şāh-ı bahāruñ kaşdı kemdür

8. meger:

Kaside 9

Mısra: 23

Meger, ancak.

23. Meger ki tuysun mācerāyı
 24. Uzatmış gūşını zanbağ aşammdur

9. meger:

Kaside 13

Mısra: 11

Meger, ancak.

11. Fitne devründe nihān oldu meger
 12. Çeşm-i ḥ'āb-ālūd-ı yārı ide yer

10. meger:

Gazel 18

Mısra: 6

Oysaki, halbuki.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile
6. Lâlenüñ olmuş derûnunda meger bir derd ruh

11. **meger:**

Gazel 18

Mısra: 6

Meger, ancak.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile
6. Lâlenüñ olmuş derûnunda meger bir derd ruh

12. **meger:**

Gazel 36

Mısra: 6

Meger, ancak.

5. Tebessümle nedür tûṭî gibi ol söyleyiş cānā
6. Meger kând-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derîdendür

13. **meger:**

Gazel 46

Mısra: 2

Meger, ancak.

1. Mümteziç mânende-i şîr ü şekker maḥbûblar
2. Birbirine mâ'il olmuşlar meger maḥbûblar

14. **meger:**

Gazel 51

Mısra: 5

Meger, ancak.

5. Meger deryûze eyler nûr-ı ḥurşîd-i cemālûñden
6. Meh-i nev dest-i abdâl-ı felekde keşkûl olmuşdur

15. **meger:**

Gazel 53

Mısra: 8

Meger, ancak.

7. Evc-i eflâkde meşk itdi meger nâlelerüm
8. Zühre'nüñ çaldığı 'uşşâka nevâ perdesidür

16. **meger:**

Gazel 66

Mısra: 8

Aslında, oysaki.

7. Ne tîr-i âh eşer eyler ne nâle vü feryâd
8. Begüm senüñ dil-i sahtuñ meger ki seng olmış

17. **meger:**

Gazel 85

Mısra: **18**

Aslında, oysaki.

17. Bu kadar nâle vü feryâdına ma' nî virememe
18. 'İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şîvelerüñ

18. **meger:**

Gazel 95

Mısra: **19**

Meğer, ancak.

19. Nâyı Necîb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da' vî-i imtiḥân-ı ney

19. **meger:**

Gazel 121

Mısra: **10**

Aslında, oysaki.

9. Ḥ'âb-ı rāḥat giremez gözlerine tâ-be-sühûr
10. Tıyamazlar meger iftâra gürisne-çeşmân

meh:

1. **mehüñ:-üñ**

Kaside 13

Mısra: **52**

Ay.

51. Mâ-ḥaşal akrânı yokdur ol şehüñ
52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehüñ

2. **meh:**

Gazel 26

Mısra: **11**

Ay II sevgili, dilber.

11. Bizümle ülfet ey meh bâ' is-i kesb-i ma' ârifdür
12. Hâzer kıll şohbet-i âgyâra meyl itme mazarrat var

3. **meh:**

Gazel 30

Mısra: **19**

Ay II sevgili, dilber.

19. Çok cevri ü cefâ eyler o meh bâri bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bî-ṭâḳatimüzdür

4. **meh:**

Gazel 93

Mısra: 1

Ay II sevgili, dilber.

1. Mihr-i ruḥuñdan alur ey meh cemāl
2. İṣṭi‘ale yeṣṭe‘ilü iṣṭi‘āl

5. **mehe:-e**

Gazel 159

Mısra: 12

Ay.

11. Mütevārī-i pes-i perde-i ebr olsunlar
12. Āfitāb u mehe pinhān olacaḳ dem geldi

6. **meh:**

Gazel 161

Mısra: 2

Ay II sevgili, dilber.

1. Şāf iden āyine-i şıdḳı seḫergāh gibi
2. Sīneye bir meh alur mihr-i felek-cāh gibi

7. **mehüñ:-üñ**

Gazel 50

Mısra: 4

Ay gibi güzel, sevgili.

3. Āb-ı ser-çeşme-i ḫurşīd ile mi ḡusl itmiş
4. Dökilür nāşıyesinden o mehüñ lem‘a-i nūr

meḥādim-i girāmī:

1. **meḥādim-i girāmī:**

Kaside 6

Mısra: 100

Kıymetli oğullar.

99. Vālid-i mācidine ḫayr-ı ḫalef olduğına
100. Saña besdür se meḥādim-i girāmī bürhān

mehçe:

1. **mehçecigüm:-cig, -üm**

Gazel 101

Mısra: 5
Yeni doğmuş ay, hilâl II sevgili.

5. Ey benüm lehcecigi mehçecigüm
 6. Eşrefüm ahter-i tâbendecigüm

meh-cebîn:

1. **meh-cebîn:**

Gazel 55

Mısra: 9

Açık alınlı, alnı açık II sevgili.

9. Mestâne geldi dün gice bezme o meh-cebîn
 10. Sâgar be-dest-i 'işve vü gīsū be-düş-ı nâz

mehcūr it:

1. **mehcūr ider:-er**

Kaside 2

Mısra: 80

Uzaklaştırmak.

79. Raķīb-i dūnı kılup maħrem-i ħarīm-i vişāl
 80. İder fütāde-i nāçārı ħard ile mehcūr

meh-i evc-i 'azāmet:

1. **meh-i evc-i 'azāmet:**

Kaside 6

Mısra: 65

Ululuğun en yüksek noktasındaki ay II ululuğun en yüksek noktasındaki memduh (övülen).

65. Neyyir-i burc-ı vezāret meh-i evc-i 'azāmet
 66. Mihr-i envār-feşān-ı felek-i rif'at-şān

meh-i nā-mihrbān:

1. **meh-i nā-mihrbān:**

Gazel 134

Mısra: 14

Güler yüzlü olmayan ay II sevgili.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledün 'āşıklaruñ
 14. Merħametün yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

meh-i nev:

1. **meh-i nev:**

Gazel 51

Mısra: 6

Hilal II memduh.

5. Meger deryūze eyler nūr-ı hūrşīd-i cemālūñden

6. Meh-i nev dest-i abdāl-ı felekde keşköl olmışdur

meh-i sīmīn-ber:

1. **meh-i sīmīn-ber:**

Kaside 7

Mısra: 24

Gümüş gibi beyaz göğüslü ay II sevgili.

23. Şubh ider çāk-ı girībān gūşād itdükçe

24. Tügme-i sīne-i şāfīn o meh-i sīmīn-ber

meh-i tābān:

1. **meh-i tābān:**

Gazel 40

Mısra: 4

Parlak ay II sevgili.

3. Almağa halka-i āgūşa mişāl-i hāle

4. Dil-i sevdā-zedemüz bir meh-i tābān ister

2. **meh-i tābāna:-a**

Gazel 77

Mısra: 2

Ay ışıġı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı ‘arız-ı hūbāna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı hūsne bir meh-i tābāna bak

meh-likā:

1. **meh-likā:**

Tahmis 6

Mısra: 5

Ay yüzlü güzel, dilber.

5. Her yanūñ ey meh-likā pertev şalar bir nūrdur

6. Ğonce-i gūlzārı dil-teng eyledi reşk-i femūñ

2. **meh-likā:**

Gazel 34

Mısra: 12

Ay yüzlü güzel/dilber.

11. Uşandım eskilere iltifâtdan şimdi

12. Benüm begendiciğüm meh-likâ yeñiçeridür

meh-pâre:

1. **meh-pâreye:-y, -e**

Tahmis 6

Mısra: 12

Ay parçası II sevgili.

11. Dergeh-i dil-dâre vardum bir seher vaqt-i namâz

12. İtmek ümîdiyle ol meh-pâreye ‘arz-ı niyâz

2. **meh-pârelerin:-ler, -e**

Kaside 10

Mısra: 21

Ay parçası II sevgili.

21. Ğamzesi mâ’il-i bî-dad ise meh-pârelerin

22. Dergeh-i dâver-i zî-şâna mürûr eyleyelüm

3. **meh-pâre:**

Gazel 51

Mısra: 4

Ay parçası II sevgili.

3. Hayâl-i leblerünle kâse-i endîşe-i ‘âşık

4. Ne keyfiyetdür ey meh-pâre lebrîz-i mül olmuşdur

4. **meh-pâre:**

Gazel 150

Mısra: 17

Ay parçası II sevgili.

17. Hâl-i dilinden itmiş o meh-pâre dün su’âl

18. ‘İzzet o demde bî-haber olmuş ne fâ’ide

5. **meh-pâreler:-ler**

Gazel 45

Mısra: 6

Ay parçası II sevgili.

5. Biz nice şabr idelüm cânâ gül-ruhsârûña

6. Dil-rubâlar mübtela meh-pâreler mecbûrdur

meh-pâregân:

1. **meh-pāregānuñ:-uñ**

Gazel 120

Mısra: 12

Ay parçaları II sevgililer.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā

12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ħurde-sālından

meh-pāre-i bī-mişl ü nazīr:

1. **meh-pāre-i bī-mişl ü nazīr:**

Kaside 17

Mısra: 1

Eşsiz ve benzersiz ay parçası II sevgili.

1. Gice rū'yāda o meh-pāre-i bī-mişl ü nazīr

2. Gūyiyā külbe-i ahzānımı itmiş tenvīr

meh-tāb:

1. **meh-tābda:-da**

Gazel 64

Mısra: 15

Ay aydınlığı, ay ışığı.

15. Meh-tābda biz şimdi 'araḡ-nūş-ı şafāyuz

16. Devr itmededür sāḡar-ı pūr ḡālet-i elmās

2. **meh-tāba:-a**

Gazel 77

Mısra: 1

Ay aydınlığı, ay ışığı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'ārız-ı ḡūbāna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı ḡüsne bir meh-i tābāna bak

mehveş:

1. **mehveşden:-den**

Kaside 17

Mısra: 13

Ay gibi olan (sevgili).

13. Sāle yaklaşdı cūdā düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'īn ü ne naşīr

2. **mehveşüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 1
Ay gibi olan (sevgili).

1. Mehveşüm şüh-ı şekker-ḥandecigüm
2. Güzelüm dil-ber-i nāzendecigüm

mekkār:

1. mekkārı:-ı
Kaside 8
Mısra: 40
Hilekar, düzenbaz.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı
40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

mekr:

1. mekr:-ler
Gazel 25
Mısra: 12
Hile.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelîbine
12. Bir tarz-ı nā-şenîde ile mekr ü āller

mekremet:

1. mekremetde:-de
Kaside 13
Mısra: 8
Cömertlik, el açıklığı, lutuf, ihsan, kerem.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihān
8. Ma‘deletde mekremetde bî-gümān

meksūr:

1. meksūr:
Gazel 50
Mısra: 8
Kırık, kırılmış.

7. ‘Āşıkūñ āyîne-i ḥatırı seng-i ğamdan
8. Şîşe-i tevbe-i mey-keş gibi dā’im meksūr

melāhat:

1. **melāhatde:-de**

Kaside 6

Mısra: 116

Güzellik.

115. Sâlde ħurde ħiredde yine ammā ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr ħüsn ü melāhatde civān

melāl:

1. **melālüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 10

Sıkıntı, gam.

9. Ben şikāyet eylemem bî-dād dil-berden velī

10. Rûy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

melāz-ı cevş-i dey:

1. **melāz-ı cevş-i dey:**

Kaside 9

Mısra: 20

Kış ordusunun sığınağı.

19. İdelden ħancerin sūsen keşīde

20. Melāz-ı cevş-i dey ħışn-ı 'ademdür

melāz-ı ümmetān-ı Muşafā:

1. **melāz-ı ümmetān-ı Muşafā:**

Kaside 13

Mısra: 32

Mustafa ümmetlerinin sığınacak yeri.

31. Āşafā bahşende-i deryā-kefā

32. Ey melāz-ı ümmetān-ı Muşafā

melce' it:

1. **melce' itmişüm:-miş, -üm**

Kaside 13

Mısra: 82

Sığınmak.

81. Gerçi kīsem sīm ile zerden tehī

82. İtmışüm melce' velī bir dergehi

melce-i hacet-mendān:

1. **melce-i hacet-mendān:**

Kaside 6

Mısra: **68**

İhtiyacı olanların sığınacağı yer.

67. Āstīn-i himemi māye-dih-i ehl-i niyāz

68. Āsitān-ı keremi melce-i hacet-mendān

meleg:

1. **melegi:-i**

Gazel 75

Mısra: **4**

Melek II sevgili.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna kodı şīve-i hāḳḳ

2. **melegüm:-üm**

Gazel 114

Mısra: **1**

Melek II sevgili.

1. Ser-hoşum bāde-perestüm melegüm cānānum

2. Rind-i bī-bāk levendüm güzelüm fettānum

melek-şīme:

1. **melek-şīme:**

Kaside 6

Mısra: **101**

Melek huylu.

101. Biri devletlü melek-şīme Muḥammed Paşa

102. O civān-sāl-i felek-mertebe mīr-i mīrān

2. **melek-şīme:**

Kaside 17

Mısra: **39**

Melek huylu.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peżīr

melūm-ı 'ālem:

1. **melūm-ı 'ālem:**

Gazel 96

Mısra: 28

Dünyanın ayıplanmışı.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı 'irfān

28. 'İzzet'i kılma melūm-ı 'ālem

memālik:

1. **memālikinūñ:-i, -nüñ**

Kaside 2

Mısra: 31

Memleketler, ülkeler.

31. Velī ni 'metidür Rūm ili memālikinūñ

32. Ta 'ayyüş itmededür sāyesinde mār ile mūr

memdūh:

1. **memdūh:**

Kaside 13

Mısra: 22

Övülmüş.

21. Hüsni hulkūñ halkı hoşnūd eyledi

22. Hakk seni memdūh u maḥmūd eyledi

meme:

1. **memeler:-ler**

Gazel 88

Mısra: 9

Gemi çapasında kolların birleştiği yerdeki şişkinlik.

9. İki kayık memeler Südlıce Limānı'nda

10. Beyaz sinesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

memer:

1. **memer:**

Kaside 7

Mısra: 26

Geçit, geçilecek yer.

25. Reh-i pīçide-i endişemi gīsüsü tutup

26. Kalmadı semt-i ḥayālümde mezāmīne memer

memhūr:

1. memhūr:

Kaside 2

Mısra: 78

Mühürlenmiş, mühürlü, mahtum.

77. Mişāl-i tūti şekker-rīz-i güft-gū olıcak

78. Dehān-ı hayreti eyler ‘aķīdeveş memhūr

memleket-i nükteverī-rā :

1. memleket-i nükteverī-rā :

Gazel 3

Mısra: 14

Nükte bilenlerin memleketi.

13. An dem ki keşed tīg-i zebān āvered ‘izzet

14. Der zīr-i nigīn memleket-i nükteverī-rā

memnūn:

1. memnūnı:-ı

Gazel 81

Mısra: 8

Memnun, hoşnut.

7. Luţf iderken eyler āgāz-ı ‘itāb-ı nā-be-cā

8. Gāh memnūnı gehi maḥzūnuyum bir āfetūñ

me’ mūl:

1. me’ mūlum:-um

Kaside 7

Mısra: 77

Emel edilen, ümit edilen, umulan, ümit.

77. İstiţā‘am yogise dahı budur me’ mūlum

78. Zeyl-i afvuñ ne қadar var ise ‘aybum örter

me’ mūn:

1. me’ mūn:

Gazel 162

Mısra: 11

Tehlikesi olmayan, korkusuz, emniyetli, emin, sağlam.

11. Şer-i gāmdan bizi me’ mūn eyler

12. Ḥayrdur pīr-i meyūñ hep ‘ameli

men:

1. **men:****Gazel 3**

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

1. Çün keç nihed ân şūh külāh-ı Teterīrā

2. Men pā be-zenem sāḥa-i şūrīde-serī-rā

2. **menüm:-üm****Kaside 9**

Mısra: 98

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz

98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

3. **menüm:-üm****Gazel 24**

Mısra: 13

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān

14. 'Älem beni bī-māye gümān eylesünler

4. **menüm:-üm****Gazel 24**

Mısra: 13

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

13. 'İzzet çü menüm mālīk-i gencīne-i 'irfān

14. 'Älem beni bī-māye gümān eylesünler

5. **men:****Gazel 104**

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

menfī:1. **menfidür:-dür****Kaside 8**

Mısra: 20

Sürgün edilmiş, sürgüne gönderilmiş kimse, sürgün.

19. Vezīr ibnü vezīr-i müşterī-tedbīr-i pūr-tevkīr

20. Ki ḥükmüyle 'adem-ābāda menfidür sitemkārı

menî:**1. menî:****Gazel 21**

Mısra: 10

*Benlik.***9.** K'îst k'ez hûnî-i çeşmeş be-rehāned cān-rā**10.** Ğamze her laḥza şehīd-i çü menī mī-cūyed**me'nūs ol:****1. me'nūs olmaz:-maz****Gazel 56**

Mısra: 1

*Alışmak.***1.** Şāf-tıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz**2.** Reng-i şeb leke-i pirāhen-i fānūs olmaz**menūt-ı dem-i telāk:****1. menūt-ı dem-i telāk:****Terkib-bend 1**

Mısra: 3

*Kavuşma zamanının olmasına bağlı.***3.** Teskīn-i ihtirāk menūt-ı dem-i telāk**4.** Yandum tutuşdum āteş-i ḥasretle bak bak**merām:****1. merāmum:-um****Kaside 9**

Mısra: 58

*İstek, maksat.***57.** 'Aceb mi cūşa gelse cūy-ı ṭab'um**58.** Benüm 'İzzet merāmum vaşl-ı yemdür**merām-ı Eşref:****1. merām-ı Eşref:****Kaside 16**

Mısra: 44

Eşrefin isteği.

43. Çekül ser-halka-i 'uşşâkdan dir
44. Merâm-ı Eşref ammâ müstetirdir

mercû:

1. mercûsı:-sı

Gazel 155

Mısra: 6

Umulan, ümit edilen, memul.

5. Temâşâ-yı vişâl-i dil-rübâ emr-i ba'îd ammâ
6. Uzaqdan bir nigâh üftâdenüñ olmaz mı mercûsı

merdüm:

1. merdümüñ:-üñ

Gazel 78

Mısra: 4

Gözbebeği.

3. Ne dem ki hâl-i 'izaruñ görürse ğarq-ı 'araq
4. Olur dü merdümüñ çeşmüm âba müstağraq

merdümek-i hür-ı cinân:

1. merdümek-i hür-ı cinân:

Kaside 6

Mısra: 52

Cennet kızlarının göz bebeği II yüzdeki ben.

51. Her keşîde şanasın ebru-yı ğılmân-ı hayâl
52. Noğtalar her birisi merdümek-i hür-ı cinân

merdüm-i dîde-i hayret-zede:

1. merdüm-i dîde-i hayret-zedemüñ:-m, -üñ

Kaside 7

Mısra: 19

Şaşkınlığa uğramış gözlerinin göz bebeği.

19. Merdüm-i dîde-i hayret-zedemüñ 'aksi iken
20. Diyemem hâl-i siyâh-ı ruḥuna ben 'anber

merhabâ:

1. merḥabâ:

Kaside 13

Mısra: 4

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

3. Habbezā ey gevher-i baħr-i ‘atā
4. Merħabā ey dürr-i ‘ummān-ı seħā

2. merħabā:

Gazel 29

Mısra: 1

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

1. Merħabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdu
2. Eyle gül-bang-ı demüñ ‘arş-āşinā nev-rūzdu

3. merħabā:

Gazel 34

Mısra: 16

“İyi günler, günaydın” anlamında selâmlaşma sözü.

15. Takarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet
16. Uzağdan eyleyelüm merħabā yeñiçeridür

merħamet:

1. merħametüñ:-üñ

Gazel 134

Mısra: 14

Acıma, şefkat.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ ‘āşıkıların
14. Merħametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

2. merħamet:

Gazel 139

Mısra: 8

Acıma, şefkat.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān
8. Merħamet mi-kuned ‘acül me-şev

merhemüñ ol:

1. merhemüñ olsam:-sa, -m

Gazel 100

Mısra: 12

Dert veya üzüntüyü hafifletmek, bir derde çâre olmak.

11. Sīnemde bakup zaħmuma raħm eylemedüñ hīç
12. Bir kere tabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

mertebe:

1. mertebe:**Terkib-bend 1**

Mısra: 52

(Bu, şu, o kelimeleriyle) Kadar.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile

52. Alışmadum bu mertebe cevri dirāz ile

2. mertebe:**Kaside 2**

Mısra: 20

(Bu, şu, o kelimeleriyle) Kadar.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın

20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

3. mertebesi:-sin**Kaside 2**

Mısra: 37

Rütbe, pāye.

37. Var aña mertebesi ol sülāleden gelenün

38. O aşı-ı pāke olan müntesib ne gevher olur

4. mertebe:**Gazel 52**

Mısra: 7

Derece, basamak.

7. Bir mertebe mest itdi beni bāde-i gül-reng

8. Güyā ‘araḡ-ı la‘l-i dil-ārā ıarışıkdur

5. mertebe:**Gazel 129**

Mısra: 7

(Bu, şu, o kelimeleriyle) Kadar.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tūvān kim

8. Pervāz idemez murḡ-ı hevāsı Yeñişehr’in

6. mertebede:-de**Gazel 132**

Mısra: 5

Derece.

5. Bu mertebede külfet-i ḡurbet çekilir mi

6. Bi‘llāh uşanmaz mısın envā‘-ı miḥnetden

mertebe-i tab‘-ı bülend:

1. mertebe-i ʿab‘-ı bülendüm:-üm

Kaside 5

Mısra: 65

Yüksek karakterin derecesi.

65. Ğayrı bilinür mertebe-i ʿab‘-ı bülendüm

66. Âşârum olur gün gibi peydâ Yeñişehr’e

mesâğ-ı ‘arz-hâl:

1. mesâğ-ı ‘arz-hâlüm:

Gazel 112

Mısra: 1

Durum bildiren izin.

1. Ol şeh-i hüsne mesâğ-ı ‘arz-hâlüm yok benüm

2. ‘Arz-ı hâle olsa da ruhsat mecâlüm yok benüm

mescid:

1. mescidde:-de

Gazel 60

Mısra: 7

Mescid, namaz kılınan yer.

7. Mescidde egerçi muḳtedâyuz

8. Deyr içre de pîşvâlaruz biz

mes’ele:

1. mes’ele:

Gazel 79

Mısra: 9

Çözüme kavuşturulması, bir sonuca bağlanması gereken durum, sorun.

9. Bir mes’ele tıyunca dehân açma çün şadef

10. Deryâ-yı fîḳhda Dürer’ün yok mıdur senün

mes’ele-dân:

1. mes’ele-dândur:-dur

Gazel 20

Mısra: 8

Sorun bilen.

7. Kimden âyâ sebaḳ-âmüz-ı edâdur bilsem

8. Şîve fenninde ‘aceb mes’ele-dândur Aḫmed

mes’ele-i cevher-i ferdi:

1. mes'ele-i cevher-i ferdi:

Gazel 100

Mısra: 5

Bireysel kıymet sorunu.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi

6. Öpsem lebüñi vâkıf-ı sırr-ı femüñ olsam

meserret-i ebedî:

1. meserret-i ebedî:

Gazel 3

Mısra: 4

Sonsuz sevinç.

3. Rüşenlenüp kudümün ile çeşm-i cân u dil

4. Bulduk meserret-i ebedî şevk-i sermedî

meshûr:

1. meshûr:

Kaside 2

Mısra: 92

Büyülenmiş veya büyülenmişçesine gönül vermiş, bağlanmış, tutkun.

91. Benüm o şâ'ir-i mu'ciz-edâ-yı nâdire-gü

92. Ki sihr-i hüsn-i beyānumla ins ü cân meshûr

mesken:

1. meskenümdür:-üm, -dür

Gazel 92

Mısra: 1

Oturulan, ikāmet edilen yer, ev, konut, ikāmetgâh.

1. Künc-i firkat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel

2. Kāse kāse zehr i er dil cām-ı 'i retten bedel

2. meskenüñe:-üñ, -e

Gazel 132

Mısra: 13

Oturulan, ikāmet edilen yer, ev, konut, ikāmetgâh.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle  azeller

14. Var ş hretüñi diñle Bu ārā v Yemen'den

mesm ' -ı hak r n:

1. mesmū ‘-ı ḥaḳīrānem:-em

Gazel 21

Mısra: 9

Düşkünlerin işitilmiş.

9. Līk mesmū ‘-ı ḥaḳīrānem eyā kān-ı güher

10. Ba ‘zı yārān ḳatı geçmiş saña ben mağdūrı

mesned-ārā-yı riyāset:

1. mesned-ārā-yı riyāsetdür:-dür

Gazel 23

Mısra: 18

Makam süsleyen başkan.

17. Hüveydādūr re’īs-i ehl-i ‘irfān oldığı çokdan

18. Dahı bundan muḳaddem mesned-ārā-yı riyāsetdür

mesnevi:

1. mesnevisinden:-si, -n, -den

Gazel 96

Mısra: 25

Her beyti kendi arasında kaḳiyeli olan divan şiiiri nazım şekli.

25. Mesnevisinden ider ‘ārif olan

26. Ahz-ı esrār-ı ‘ulūm-ı ‘ālem

mesrūr it:

1. mesrūr idersüñ:-er, -süñ

Kaside 16

Mısra: 61

Sevindirmek.

61. Anı mesrūr idersüñ bir zamān sen

62. Seni şāyān-ı vaşlum eylemem ben

mesrūr kıl:

1. mesrūr kıla:-a

Kaside 2

Mısra: 100

Sevindirmek.

99. Füzūn-ter eyleyüp iḳbāl ü ‘ömrini Mevlā

100. Kıla o āşaf-ı zīşānı dem-be-dem mesrūr

mest:

1. mest:

Gazel 112

Mısra: 13

İçki vb. sarhoşluk veren bir şeyin etkisiyle şuûru zayıflamış, kendinden geçmiş (kimse), sarhoş.

13. Mest idüm evzâ-ı küstâhânemüz itmiş zühür

14. Yoğsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

mest eyle:

1. mest eyle:

Gazel 96

Mısra: 15

Kendinden geçirmek, sarhoş etmek.

15. Şöyle lâ-ya'kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bīm-i hücum-ı 'âlem

mest it:

1. mest idüp:-üp

Tahmis 2

Mısra: 1

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bâğ-ı behište gitseler farzā seni

2. mest itdi:-di

Gazel 52

Mısra: 7

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

7. Bir mertebe mest itdi beni bâde-i gül-reng

8. Gūyā 'arağ-ı la'l-i dil-ārā karışıkdur

mest ol:

1. mest olıcağ:-ıcak

Gazel 12

Mısra: 7

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

7. Bu benüm mest olıcağ 'âdet-i dīrīnemdür

8. Gerden-i sākīden elbet iderüm buse taleb

2. mest olup: -up

Gazel 89

Mısra: 5

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf

6. Seyyāl kıldı hūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

3. **mest olup: -up**

Gazel 118

Mısra: 7

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

7. Nigāhuñ mest olup gamzeñle hem-dest-i tegāfüldür

8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi ḥālā ser-girānsın sen

4. **mest olup:-up**

Gazel 136

Mısra: 7

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

7. Cānā şarāb-ḥāne-i çeşmüñde mest olup

8. Hūn-rīz-i gamzeñ eyledi naḥvetle kaşd-ı cān

5. **mest olup:-up**

Gazel 142

Mısra: 7

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād

8. Bilseñ ey şāhid-i zība ne gelür ḥāturuma

mest ü harāb it:

1. **mest ü harāb itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 12

Mısra: 4

Zil zurna sarhoş etmek.

3. Sākiyā başuñ içün la‘l-i nemek-pāşuñ içün

4. Eyle inşāf bizi mest ü harāb itdüñ heb

mest ü medhūş-ı mey:

1. **mest ü medhūş-ı mey:**

Gazel 63

Mısra: 3

Şarabın şaşkınlığı ve sarhoşluğu.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāgar-ı ‘aşkuz ammā

4. Ne şunar sāki-i nāzende edāyı bilürüz

mestāne:**1. mestāne:****Kaside 9**

Mısra: 9

*Kendinden geçmiş, mahmur.***9.** Seherde çeşmini mestāne nergis**10.** Süzerken akçe düşdi şanma nemdür**2. mestānedür:-dür****Kaside 13**

Mısra: 46

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.***45.** Āh o reftār-ı levendāne nedür**46.** Şanurum bu hāl ile mestānedür**3. mestānelerüz:-ler, -üz****Gazel 30**

Mısra: 1

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.***1.** Mestānelerüz şurb-ı müdām ‘ādetimüzdür**2.** Nuql-i leb-i sākī nemek-i ‘işretimüzdür**4. mestāne:****Gazel 55**

Mısra: 9

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.***9.** Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn**10.** Sāğar be-dest-i ‘işve vü gīsū be-düş-ı nāz**5. mestāne:****Gazel 114**

Mısra: 5

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.***5.** Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken**6.** Beni mestūr-ı kıyās itme şaķın sultānum**mest-i cām-ı hasret-i nezzāre:****1. mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm:-y, -üm****Gazel 11**

Mısra: 3

Bakışının özlemini çeken kadehin sarhoşu.

3. Ben mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm velī
4. Ol çeşm-i pür-ḥumār ne ‘ālemdedür ‘aceb

mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ:

1. **mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ:-üñ**
Gazel 83
Mısra: 2
Tılsımlı bakışın meclis şarabının sarhoşluğu.
1. Āhuvān beste-i zencīr-i cünün-ı nıgehüñ
2. ‘Aşıkān mest-i mey-i bezm-i füsün-ı nıgehüñ

mest-i mey-i nāz:

1. **mest-i mey-i nāz:**
Kaside 2
Mısra: 75
Naz şarabının sarhoşu.
75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

mest-i nahvet:

1. **mest-i nahvetdür:-dür**
Gazel 23
Mısra: 1
Kibir sarhoşu.
1. Nigāhı cür‘a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i nahvetdür
2. Amān bilmez o ḥünī ḡamzesi bir özge āfetdür

mest-i nāz:

1. **mest-i nāz:**
Tahmis 6
Mısra: 14
Naz sarhoşu.
13. Bir de gördüm ki çıkdı ammā kim nigāhı fitne-sāz
14. Ḥ‘āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

2. **mest-i nāzum:-um**
Tahmis 2
Mısra: 4
Naz sarhoşu.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile tûbâ seni
 4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

mest-i piyâle-i nahvet:

1. **mest-i piyâle-i nahvet:**

Gazel 34

Mısra: 9

Kibir kadehinin sarhoşu.

9. Amân mı diñler o mest-i piyâle-i nahvet
 10. Alınca destine tîğ-i cefâ yeñiçeridür

mest-i saġâr-keş:

1. **mest-i saġâr-keşüm:-üm**

Gazel 114

Mısra: 3

Şarap çeken, şarap içen sarhoş.

3. Mest-i saġâr-keşüm ‘ayyâş-ı kâender-revişüm
 4. Ser-girân-ı mey-i pür-neşve-i nâzum cânum

mest-i şahbâ-yı ġumûm-ı ‘âlem:

1. **mest-i şahbâ-yı ġumûm-ı ‘âlem:**

Gazel 96

Mısra: 2

Dünya kederlerinin şarap sarhoşu olan (kişi).

1. Ser-te-ser ehl-i rüsûm-ı ‘âlem
 2. Mest-i şahbâ-yı ġumûm-ı ‘âlem

mest-i şahbâ-yı kıdem:

1. **mest-i şahbâ-yı kıdemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 42

Eski şarabın mest(kişisi).

41. Görelden sāġar-ı zerrîni nergis
 42. Şanursın mest-i şahbâ-yı kıdemdür

mest-i şarâb-ı nahvet:

1. **mest-i şarâb-ı nahveti:-i**

Gazel 124

Mısra: 6

Şaraptan sarhoş olmuş kibirli(kişi).

5. Kaşr-ı istiğnâda şahbâ-nüş-ı nâz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarâb-ı naḥveti dervâzededen

mestî-i müdâm:

1. mestî-i müdâm:

Gazel 7

Mısra: 3

Her zaman, devamlı sarhoş.

3. Ân şabûhî-zedegânîm ki mestî-i müdâm
4. Kes ne-y-âred ki koned fark zi-huşyâri-i mâ

mestûr:

1. mestûrdur:-dur

Tahmis 6

Mısra: 10

Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

9. Kûşe-i zîr-i fesûnde gizledükçe perçemüñ
10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestûrdur

2. mestûr:

Gazel 120

Mısra: 16

Gizli, saklı.

15. Hârâm olsun baña ‘irfân eger duḥt-ı rezi zâhid
16. İdüp ağyardan mestûr şaymazsa ḥelâlinden

mestûr it:

1. meşṭûr idelûm:-eli, -m

Kaside 2

Mısra: 40

Yazmak, çizmek.

39. Ne mümkün eylemek evşâfını anuñ ta‘dâd
40. Meger ki ‘acz ile bir nebze idelûm meşṭûr

mestûr-ı kıyâs:

1. mestûr-ı kıyâs:

Gazel 114

Mısra: 6

Gizlice karşılaştırma.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken
6. Beni mestūr-ı kıyās itme şaķın sultānum

meş'al:

1. meş'al:

Gazel 32

Mısra: 12

Yol gösteren, önder olan ışık.

11. Zulmet-i hecrüñde 'İzzet düşse rāh-ı 'aşķa
12. Āh-ı şeb-gır-i şerār-efşānı meş'al gösterür

meşhūr:

1. meşhūr:

Kaside 2

Mısra: 60

Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhetli.

59. Müşir-i şir-i şecā'at vezir-i Cem-'azamet
60. Seḫā vü cūd u 'atāda yegāne vü meşhūr

2. meşhurdur:-dur

Kaside 5

Mısra: 11

Herkesçe bilinir.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhurdur ancaķ
12. Lāzım idi bir şem'-i dil-ārā Yeñişehr'e

4. meşhurdur:-dur

Tahmis 6

Mısra: 1

Herkesçe bilinir.

1. Tābiş-i mihr-i 'izāruñ gün gibi meşhurdur
2. Ol gümüş bāzūlaruñ şaḫ-ı nihāl-i türdur

5. meşhūrı:-ı

Gazel 21

Mısra: 1

Yayılmış, herkesin bildiği ve tanıdığı, adlı sanlı, şöhetli, ün salmış.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
2. Şöhetüñ şaldı eķālīm-i cihāna şūrı

Meşhūrī:

1. Meşhūrī:

Gazel 21

Mısra: 20

Meşhūrī, kişi ismi.

19. ‘İzzet-i dil-şüde hāk-i kadem-i ehl-i dilest

20. Ne-nihed engüşt-i haṭā ber-sūḥan-ı Meşhūrī

meşk it:

1. meşk ider:-er

Gazel 72

Mısra: 8

Meşk etmek; alışmak veya öğrenmek için çalışmak.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için

8. Meşk ider hānḳah-ı nāzda hem-vāre semā ‘

2. meşk itdi:-di

Gazel 53

Mısra: 8

Meşk etmek; alışmak veya öğrenmek için çalışmak.

7. Evc-i eflākde meşk itdi meger nālelerüm

8. Zühre’ nūñ çaldığı ‘uşşāka nevā perdesidür

3. meşk itmedük:-me, -dük

Gazel 25

Mısra: 6

Meşk etmek; alışmak veya öğrenmek için çalışmak.

5. Biz ter-zebān-ı münḳabet -i sāde rūlaruz

6. Meşk itmedük ḥaṭ-āver için kıl ü kaller

meşreb:

1. meşrebiyledür:-i, -y, -le, -dür

Gazel 49

Mısra: 4

Yaratılış, huy, tabiat.

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-güsār

4. Herkes cihānda sevdiginūñ meşrebiyledür

meşşāte-i nük:

1. meşşāte-i nük:

Kaside 7

Mısra: 89
Sivri ucu süsleyici.

89. Tâ ki meşşâte-i nûk kalem-i ehl-i beyân
90. Vire ruhsâr-ı 'arûs-ı sühâna zîb ü fer

metâf:

1. **metâf:**

Kaside 6

Mısra: 83

Kâbe veya Kâbe gibi etrâfında dönülerek ziyâret edilen, tavaf edilen yer.

83. Girdbâd-ı ğazabı eylese bir deşti metâf
84. Haşyetinden olur eflâkde muğber Keyvân

metâ'-ı derd:

1. **metâ'-ı derde:-e**

Gazel 98

Mısra: 10

Derdin sermayesi II âşık.

9. Nûkûd-ı şabrını şarf itdi sūk-ı 'aşk içre
10. Metâ'-ı derde harîdâr olan gönülcegizüm

metâ'-ı şî'r-i reng-âmîz:

1. **metâ'-ı şî'r-i reng-âmîzünüñ:-ü, -n, -üñ**

Kaside 8

Mısra: 50

Renkli şiir kumaşı.

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfânda mişli
50. Metâ'-ı şî'r-i reng-âmîzünüñ herkes harîdârı

metânet:

1. **metânet:**

Kaside 2

Mısra: 11

Dayanıklılık, sağlamlık.

11. O güne vardı metânet hişâr-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hîç kârger anuñ zer ü zür

metânet it:

1. **metānet idüp:-üüp**

Gazel 79

Mısra: 5

Metin olmak, dayanmak.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sīne ger hemān

6. Şemşīr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

mevācib-i ğam:

1. **mevācib-i ğam:**

Gazel 34

Mısra: 6

Keder maaşı.

5. Göñülde devlet-i hüsnuñde ey şeh-i hūbān

6. Mevācib-i ğam alursa revā yeñiçeridür

mevālī:

1. **mevālī:**

Kaside 5

Mısra: 69

Osmanlı devlet teşkilâtında mevleviyet pâyesine erişmiş üst seviyedeki ilim adamları, mollalar, büyük kadılar.

69. Tā mu ‘taşım-ı şer’-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr’e

mevc ur:

1. **mevc urur:-ur**

Gazel 85

Mısra: 8

Dalgalanmak II çokça bulunmak.

7. Yine müstağrak-ı cūbār-ı cemāl olmışsın

8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şīvelerüñ

2. **mevc ururdı:-ur, -dı**

Gazel 12

Mısra: 5

Dalğanmak II çokça bulunmak.

5. Mevc ururdı gice meclisde neşāt ü şādī

6. Pür-mey-i nağme idi kāse-i ṭanbūr-ı ṭarab

mevc-āver-i nūr:

1. mevc-āver-i nūr:

Kaside 10

Mısra: 1

Işığın dalga getirmesi

1. Baħr-i endiŕeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm
2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

mevce-i baħr-ı nūr:

1. mevce-i baħr-ı nūrdur:-dur

Gazel 95

Mısra: 2

Nurlu denizin dalgası.

1. Āteŕ-i naħl-i tūrdur bang-ı ŕeref-feŕān-ı ney
2. Mevce-i baħr-ı nūrdur nağme-i dil-sitān-ı ney

mevce-i deryā-yı iħŕā:

1. mevce-i deryā-yı iħŕā:

Kaside 9

Mısra: 95

Denizin dalgasını sayma.

95. Ne mümkin mevce-i deryā-yı iħŕā
96. Senüñ evŕāfuñ andan ŕanma kemdür

mevce-i ‘ummān:

1. mevce-i ‘ummān:

Gazel 39

Mısra: 6

Denizin dalgası.

5. Cezr ü med üzredür yem-i baħŕāy-ı cihān
6. Dā’im kenāra mevce-i ‘ummān gelür gider

mevc-hīz:

1. mevc-hīz:

Gazel 13

Mısra: 3

Dalga kaldıran.

3. Mevc-hīz olsa ıarāvet ruħ-ı ĥoy-rīzinde
4. Açılır ŕan gül-i ŕad-berg-i ŕabāħat kāt kāt

mevc-i pey-ā-pey:

1. mevc-i pey-ā-pey:

Gazel 73

Mısra: 6

Arka arkaya olan dalga.

5. Çeşmüm ne ‘aceb girye ile perdelenürse

6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref

mevc-i ser-āba:

1. mevc-i ser-āba:-a

Gazel 78

Mısra: 10

Rüya, şaşkınlık dalgası II şaşkınlığın ve rüyanın çokça olması.

9. Telātum-ı yem-i va‘d-i vişāle aldanmış

10. Dil-i ‘İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

mevhibe-i Mevlā:

1. mevhibe-i Mevlā’ dur:-dur

Gazel 21

Mısra: 3

Allah’ın ihsanı.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhibe-i Mevlā’ dur

4. Diyemem şi‘riñe nev‘-i beşerüñ maqdūrı

mevhibet-endüz-ı kerem-pīrā:

1. mevhibet-endüz-ı kerem-pīrā:

Kaside 7

Mısra: 67

Cömertlikle süslenmiş bahşiş toplayan(kişi).

67. Sensin ol mevhibet-endüz-ı kerem-pīrā kim

68. Küremā bāgeh-i himmetüñe sā’ildür

Mevhibetu’ llāh:

1. Mevhibetu’ llāh:

Gazel 161

Mısra: 10

Allah’ın ihsanı.

9. ‘İzzetā pey-rev-i Fevzī-i sühan-sāzuz biz

10. Bizlere feyz-i sühan mevhibetu’ llāh gibi

mevkūf:

1. **mevķūf:**

Kaside 9

Mısra: 33

–e adanmış, vakfedilmış, tahsis edilmiş (şey).

33. Yetiřmekde aña mevķūf řeř mäh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

Mevlā:

1. **Mevlā:**

Kaside 2

Mısra: 99

Allah.

99. Füzün-ter eyleyüp iķbāl ü ‘ömrini Mevlā

100. Kıla o āřaf-ı zīřānı dem-be-dem mesrūr

2. **Mevlā:**

Kaside 6

Mısra: 7

Allah.

7. Saña tā rüz-ı ezel eylemiş i ‘tā Mevlā

8. Zūr-ı endiře ile kuvvet-i řab‘ı Saĥbān

3. **Mevlā:**

Kaside 7

Mısra: 75

Allah.

75. Beni Mevlā seni vaşf itmekiķün ĥalk itmiş

76. Seni medĥ idecegüm ķāresi yok tā maĥřer

4. **Mevlā:**

Kaside 18

Mısra: 20

Allah.

19. ‘İzzet du ‘ā-yı devletini idelüm müdām

20. Maķbūl ider du ‘āmızı Mevlā Mucīb’dür

5. **Mevlā:**

Gazel 135

Mısra: 8

Allah.

7. Tenĥālık amān cānuma kār eyledi bi’llāĥ

8. Luşf ile ĥalāř eyleye Mevlā bu belādan

Mevlevî:**1. Mevlevîleri:-leri****Gazel 27****Mısra: 11**

13. yüzyılda yaşamış Mevlana Celaleddin Rumi'nin görüşleri ve tasavvufi düşünceleri üzerine, kendisinin ölümünün ardından gelişen tarikata mensup derviş.

11. Döndiren Mevlevîleri şimdi**12. Kelle-i ihtiyâl-i Eşref' dür****mevlevî-beçe:****1. mevlevî-beçe:****Gazel 28****Mısra: 2***Mevlevi yavrusu II sevgili.***1. İderse va'd-i vişâl eyleyüp külâh döner****2. O Mevlevî-beçe tırılmaz sözünde âh döner****Mevlevî-i şivegerî-râ :****1. Mevlevî-i şivegerî-râ :****Gazel 3****Mısra: 10***İşveli, cilveli mevlevi II sevgili.***9. Gerdün zı-çı hemvâre der-aheng-i semâ'st****10. Dil-dâde meger Mevlevî-i şivegerî-râ****mevlevî-i şiveger:****1. mevlevî-i şivegerüñ:-üñ****Gazel 54****Mısra: 11***Cilveli mevlevi II sevgili.***11. Semâ'-ı nâzını ol Mevlevî-i şivegerüñ****12. Bu 'ıydgehde döner de dolâbdan aluruz****Mevlevîyân:****1. Mevlevîyân:****Gazel 28****Mısra: 11***Mevleviler II âşıklar.*

11. O rütbe Mevlevîyân oldu 'aşkı ile naḥîf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner

mevsim-i bahār:

1. **mevsim-i bahār:**

Gazel 8

Mısra: 6

Bahar mevsimi II sevinç.

5. Hezār şevk ile şahrā-neverd-i 'aşk-ı gülüm
6. Cünün getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

mev'ūd:

1. **mev'ūdını:-l, -n, -l**

Gazel 58

Mısra: 5

Vadesi muayyen, mukarrer.

5. Her kerem-pîşe güzel kim bile mev'ūdını deyn
6. Tāleb-i büsesi şeydālarına şîr olmaz

mey:

1. **mey:**

Gazel 48

Mısra: 16

Far. Şarap, bâde.

15. Bezm-i ḥasretde ḥayāl-i leb-i rengînüñ ile
16. Nüş ider mey yerine ḥün-ı ciger 'āşıklar

2. **mey:**

Gazel 149

Mısra: 5

Far. Şarap, bâde.

5. Olduk ḥarāb-ı nergis-i mestüñ mey istemez
6. Toldurma sākī sāğarı meclisde boşuna

mey-āşām:

1. **mey-āşām:**

Gazel 45

Mısra: 3

Şarap içen(kişi).

3. Çünkü sen bir bezimde bu şeb mey-âşâm olmaduñ
 4. Çeşm-i mest-i fitne-engîzüñ neden maḥmûrdur

meydân:

1. **meydânı:-ı**

Tahmis 6

Mısra: 27

Meydan, yer, saha II imkân, fırsat, uygun zaman.

27. Nev-resân içresin alduñ yine meydânı bu gün

28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şâd kıl ânı bu gün

2. **meydânı:-ı**

Gazel 34

Mısra: 7

Geniş yer, açıklık, saha.

7. Derûnumı kîse meydânı 'add idüp cānān

8. Nûkûd-ı şabrı koşar kim kapa yeñiçeridür

meydân oku:

1. **meydân okudun:-du, -n**

Kaside 6

Mısra: 10

Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırmak.

9. Edhem-i ḥāmeñi mizmâr-ı ma'ârifde sürüp

10. Okudun yiñe süvārān-ı kemāle meydân

meydāna çık:

1. **meydāna çıkup:-up**

Kaside 4

Mısra: 33

Ortaya çıkmak, ortada kendini göstermek, görünmek.

33. Şimdi meydāna çıkup 'arz-ı şecā'at itsün

34. Yoḥsa iş mi fuḳarāya o kadar zûlm ü ğazab

meydân-ı belāğat:

1. **meydân-ı belāğatda:-da**

Gazel 146

Mısra: 3

Güzel söz söyleme meydanı.

3. O da meydān-ı belāğatda mübārız görsün
4. kuvvet-i ṭab‘umuz ibrāz idelüm eş‘āra

meydān-ı maḥabbet:

1. meydān-ı maḥabbetde:-de

Gazel 83

Mısra: 7

Aşk meydanı.

7. Kaḥramān olsa da meydān-ı maḥabbetde göñül
8. Olur elbette senüñ zār ü zebūn-ı nighüñ

meydān-ı medīh:

1. meydān-ı medīhüñde:-üñ, -de

Kaside 7

Mısra: 80

Övgü meydanı.

79. Ṭab‘-ı çāpük-rev-i men gerdine irmez evhām
80. Līk meydān-ı medīhüñde senüñ pehnāver

meydān-ı ṣecā‘at:

1. meydān-ı ṣecā‘atde:-de

Kaside 11

Mısra: 22

Yiğitlik meydanında.

21. Şi‘r ü inşāda ‘adīmü’l-emşāl
22. Mişli meydān-ı ṣecā‘atde muḥāl

mev-güsār:

1. mev-güsār:

Gazel 49

Mısra: 3

Şarap içen(kişi).

3. Sākīye meyl iden olur elbet mev-güsār
4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

mev-i gül-reng-i leb:

1. mev-i gül-reng-i lebüñle:-üñ, -le

Gazel 16

Mısra: 18

Gül rengi dudağının şarabı.

17. Yalnız ben degül 'İzzet de begüm

18. Mey-i gül-reng-i lebüñle ser-mest

mey-i hamra:

1. **mey-i hamra:**

Kaside 9

Mısra: 43

Kırmızı şarap.

43. Mey-i hamra ile pür cām-ı lāle

44. 'Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

mey-i nahvet:

1. **mey-i nahvetle:-le**

Gazel 118

Mısra: 8

Kibirin içkisi.

7. Nigāhuñ mest olup gamzeñle hem-dest-i tegāfüldür

8. Mey-i nahvetle çeşmün gibi hālā ser-girānsın sen

mey-i telh-i ğazab:

1. **mey-i telh-i ğazabuñ:-uñ**

Gazel 80

Mısra: 1

Kızgınlığın acı şarabı.

1. Mey-i telh-i ğazabuñ çok gördük

2. Zevk-i düşnām-ı lebin çok gördük

mey-keşān-ı mantık-ı tayr:

1. **mey-keşān-ı mantık-ı tayr:**

Gazel 95

Mısra: 11

Kuş dilinin şarap çeken.

11. Fehm idemezdi mey-keşān-ı mantık-ı tayr remzini

12. Çengile erğanün eger olmasa tercemān-ı ney

mevl:

1. **meylini:-in, -i**

Gazel 119

Mısra: 13

Eğilim, temayül; ilgi, gönül verme.

13. Saña bilseñ derünî incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

2. **meyli:-i**

Gazel 158

Mısra: 3

Eğilim, temayül; ilgi, gönül verme.

3. Meyli bu süzülmekle o şah-bāz-nigāhuñ

4. Murğ-ı dil-i zārum gibi naḥcīre degül mi

meyl iden:

1. **meyl iden:-en**

Gazel 49

Mısra: 3

Gönül veren (kişi).

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-güsār

4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

meyl it:

1. **meyl itdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 15

Gönül vermek, eğilim göstermek.

15. Āšnā-rūluğa meyl itdi bu ešnālarda

16. Büt-i nāziş-ger-i bī-gāne-edā-yı nuşret

2. **meyl itdi:-di**

Kaside 9

Mısra: 5

Gönül vermek, eğilim göstermek.

5. Hırām-ı nāzā meyl itdi şavavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

3. **meyl itme:-me**

Gazel 26

Mısra: 12

Eğilim göstermek.

11. Bizümle ülfet ey meh bâ'îs-i kesb-i ma'ârifdür
 12. Hazer kıl şöhet-i ağıbara meyl itme mazarrat var

mevli:

1. meylimüz:-müz

Gazel 119

Mısra: 3

Eğilim, temayül; ilgi, gönül verme.

3. Girân-cânlar mıyuz zevk ü şafâya meylimüz mi yok
 4. Nedür ba'îs bizümle bir zamân ünsiyet itmezsin

mevl-i bâğ:

1. mevl-i bâğ:

Gazel 145

Mısra: 1

Bağa meyilli.

1. Gül-bedenüm mevl-i bâğ eylemedüñ âh âh
 2. Lâleleri dâğ dâğ eylemedüñ âh âh

mevl-i hatır:

1. mevl-i hatırum:-um

Gazel 97

Mısra: 5

Gönlün eğilimi.

5. Ol vefâlı yâre idi mevl-i hatırum
 6. Şimdi cefâgerân-ı dil-âzâre uğradum

mevl-i h'âb:

1. mevl-i h'âb:

Gazel 55

Mısra: 7

Uykuya eğilim.

7. Âyâ nedendür eylemiyor fitne mevl-i h'âb
 8. Oldukça çeşm-i yârdan efsâne gûş-ı nâz

mevl-i iktihâl ol:

1. mevl-i iktihâl olmuş:

Gazel 1

Mısra: 6

Sürme çekmeğe eğimli olmak.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çīn
 6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

mevl-i sīm ü zer:

1. meyl-i sīm ü zer:

Gazel 46

Mısra: 8

Gümüş ve altına meyl.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi
 8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

mevl-i tanzīr:

1. meyl-i tanzīrūmdedür:-üm, -de, -dür

Gazel 37

Mısra: 14

Benzerini yapmaya eğimli.

13. Hem-zebān olmak ne mümkün māhir-i mu‘ciz-deme
 14. Ola ‘İzzet kuşūrum meyl-i tanzīrūmdedür

mevl-i tarīk-i i‘tizāl:

1. meyl-i tarīk-i i‘tizālūm:-um

Gazel 103

Mısra: 16

Bir köşeye çekilme yoluna eğilim.

15. Bulmadum imkân-ı rü’yet eyledüm çok cüst ü cū
 16. Ba‘d-ezīn meyl-i tarīk-i i‘tizālūm var benüm

mevl-i ülfet:

1. meyl-i ülfet:

Gazel 23

Mısra: 8

Kaynaşmaya meyilli.

7. O şūḥ ağyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre
 8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

mevl-i vefā it:

1. meyl-i vefā itsünler:-sün, -ler

Gazel 41

Mısra: 9

Sevgi, sadakat göstermeye meyletmek.

9. Hūblar meyl-i vefā itsūñler
10. Terk-i āyīn-i cefālar demidür

mevl-i vişāl:

1. meyl-i vişālüm:-üm

Gazel 112

Mısra: 8

Kavuşmaya eğilim.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni'im
8. Andan efzūn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

mey-nüş-ı istignā-furūş-ı bezm-i 'aşk:

1. mey-nüş-ı istignā-furūş-ı bezm-i 'aşkum:

Gazel 99

Mısra: 3

Aşk meclisinin göz tokluğu satan şarap içeni.

3. Ben ol mey-nüş-ı istignā-furūş-ı bezm-i 'aşkum kim
4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet qabūl itmem

mezā:

1. mezāya:-y, -a

Gazel 25

Mısra: 7

Fazilet manasına olan "meziyyet"in cem'i.

7. Havfum pek incelür de mezāya çıkar boşa
8. Mū-yı miyānına şarılursa hayāller

mezāk-ı gūş:

1. mezāk-ı gūşumı:-um, -ı

Gazel 44

Mısra: 7

İşitmenin tadı.

7. Eyler mezāk-ı gūşumı leb-rīz-i gül-şeker
8. Her söz ki şādır-ı dehen-i kand-bārıdur

mezāk-ı hande:

1. mezāk-ı hande:

Gazel 120

Mısra: 2

Tatlı gülüş.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la‘l-i âlinden
2. Mezâk-ı hânde şîrîn oldı gül-ķand-i maķâlinden

mezâk-ı ümîd:

1. **mezâk-ı ümîdi:-i**

Gazel 150

Mısra: **9**

Ümidin lezzeti.

9. Zehr-i ‘itâbı itdi mezâk-ı ümîdi telh
10. Bir de dü-la‘l ü leb şeker olmış ne fâ’ide

mezâmîn:

1. **mezâmîne:-e**

Kaside 7

Mısra: **26**

Anlamlar, kavramlar.

25. Reh-i pîçîde-i endîşemi gîsûsı tutup
26. Kalmadı semt-i hayâlümde mezâmîne memmer

mezheb:

1. **mezhebiyledür:-i, -y, -le, -dür**

Gazel 49

Mısra: **8**

Benimsenen yol, gidilen yol.

7. Zâhid tarîk-i zühde biz râh-ı ‘aşķda
8. Bilsen ki hâk efendi kimüñ mezhebiyledür

mezîd it:

1. **mezîd ide:-e**

Kaside 11

Mısra: **44**

Arttırmak, çoğaltmak.

43. Devletin dâ’im idüp Rabb-i Mecîd
44. ‘Ömrini rûz-be-rûz ide mezîd

mezra‘-ı vaşl:

1. **mezra‘-ı vaşluñ:-uñ**

Kıt'a 4

Mısra: **2**

Kavuşma arazisi.

1. Tek tohmı biraḳmaḳdı ğaraḓ çift işi ma‘lūm
2. Dirdūm bu sene mezra‘-ı vaşluñ yılı geldi

mı:

1. mı:

Kaside 2

Mısra: 19

Soru edatı.

19. Didi zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

2. mı:

Kaside 2

Mısra: 74

Soru edatı.

73. Şikeste-beste eger bir ğazelcik ‘arz itsem
74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstūr

3. mı:

Kaside 3

Mısra: 32

Soru edatı.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür
32. Kōr mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

4. mı:

Kaside 6

Mısra: 72

Soru edatı.

71. Sāye-perverde-i elṯāfi olan sebze-i ter
72. Tāb-ı hūrşīd-i temūzīden olur mı tersān

5. mı:

Gazel 6

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Bilmem cefā mı maḳşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler ‘arz-ı hışm u ğaḓab hem gelür baña

6. mıdur:-dur

Gazel 6

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Bilmem cefâ mı maqşadı yaruñ vefâ mıdur
8. Hem eyler 'arz-ı hışm u gâzab hem gelür baña

7. mı:

Gazel 9

Mısra: 12

Soru edatı.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başıñ için
12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hıç yok mı bir qurbân bana

8. mı:

Kaside 10

Mısra: 26

Soru edatı.

25. Bizüm ol dâver alur dâdımuzy anlardan
26. 'Arz-ı hâl itmede lâıyk mı kuşûr eyleyelüm

9. mı:

Kaside 11

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Nâ-şenîde suhan-ı tâze-zuhûr
6. Qor mı erbâb-ı belâgatda şu 'ür

10. mı:

Gazel 11

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Yaruñ lepışka perçemini ey şabâ yine
8. Qıldün mı târ ü mâr ne 'âlemdedür 'aceb

11. mı:

Gazel 11

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Sakf-ı sipihre oldı mı âteş-zen-i fenâ
10. Âh-ı şerer-nişâr ne 'âlemdedür 'aceb

12. mısın:-sın

Kaside 13

Mısra: 67

Soru edatı.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın
68. Yā ki şāhib-şervet ü sāmān mısın

13. **mısın:-sin**
Kaside 13
Mısra: **68**
Soru edatı.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın
68. Yā ki şāhib-şervet ü sāmān mısın

14. **mı:**
Kaside 13
Mısra: **69**
Soru edatı.

69. Var mı sende mīrzālīkdan eşer
70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

15. **mı:**
Kaside 13
Mısra: **70**
Soru edatı.

69. Var mı sende mīrzālīkdan eşer
70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

16. **mıdur:-dur**
Gazel 14
Mısra: **4**
Soru edatı.

3. Bu cemāl ü bu hüsñ ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdur o dil-cūyı

17. **mısın:-sin**
Kaside 17
Mısra: **10**
Soru edatı.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ depretdi
10. Dedi tenhā mısın ey ‘āşık-ı işkeste-zamīr

18. **mı:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Soru edatı.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin
42. Her gice ‘aşkum ile āh u fiğān-ı şeb-gīr

19. **mı:**

Kaside 17

Mısra: 45

Soru edatı.

45. Āh rū’yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. ‘İzzetā ‘aqlum alup koymadı re’y ü tedbīr

20. **mı:**

Kaside 17

Mısra: 45

Soru edatı.

45. Āh rū’yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. ‘İzzetā ‘aqlum alup koymadı re’y ü tedbīr

21. **mı:**

Gazel 18

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Dā’imā aḥker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
4. Kōr mı olsun āteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

22. **mı:**

Gazel 34

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Amān mı diñler o mest-i piyāle-i naḥvet
10. Alınca destine tīg-i cefā yeñiçeridür

23. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ ḥikāye-güzār-ı sinān mıdur

24. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ hikāye-güzār-ı sinān mıdur

25. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Her lahza bir kažiyye-i sihr itmede beyān
4. Remz-i füsūna dīdeleruñ tercemān mıdur

26. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Tār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık mıdur yāhūd
6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

27. **mı:**

Gazel 35

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Tār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık mıdur yāhūd
6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

28. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Tār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık mıdur yāhūd
6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

29. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm
8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā hūsn ü ān mıdur

30. **mıdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Deyr-i cemāle Behremen-i rû-siyāh iken
10. Kāfir degül de hâl-i ruḥı müslimān mıdur

31. mıdur:-dur

Gazel 35

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı ‘ālemüñ
12. Hālā şarāb-ı naḥvet ile ser-girān mıdur

32. mıdur:-dur

Gazel 35

Mısra: 14

Soru edatı.

13. ‘İzzet Beg’üñ semend-i ḥayāliyle ‘İzzetā
14. Hîç esb-i leng-i fikretimüz hem-‘inān mıdur

33. mı:

Gazel 38

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

34. mı:

Gazel 38

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

35. mı:

Gazel 38

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı ‘aṭā mı var yokdur
4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

36. mı:

Gazel 38

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı 'atā mı var yokdur
 4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

37. **mı:**

Gazel 38

Mısra: **6**

Soru edatı.

5. Toḳunma ḥāṭırum āzurde olmasun zīrā
 6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

38. **mı:**

Gazel 38

Mısra: **8**

Soru edatı.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı
 8. Atılmadıḳ bize bir iftirā mı var yokdur

39. **mı:**

Gazel 38

Mısra: **10**

Soru edatı.

9. Ḥalel-pezir-i fenā eyler ānı seyl-i ğumūm
 10. Esās-ı kaşr-ı ṭarabda beḳā mı var yokdur

40. **mı:**

Gazel 38

Mısra: **12**

Soru edatı.

11. O şūḥ-ı fitnegerīn ḥançer-i nigāhından
 12. Teḥaşşun eyleyecek mültecā mı var yokdur

40. **mı:**

Gazel 38

Mısra: **14**

Soru edatı.

13. İderse ṭab'uma 'İzzet n'ola cihān taḥsīn
 14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

41. **mı:**

Gazel 44

Mısra: **5**

Soru edatı.

5. Yok mı dahı temāyüli ol naḥl-ı 'işvenüñ
6. 'Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdur

42. **mı:**

Gazel 45

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfûrdur
2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnüñ gibi billûrdur

43. **mıdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 17

Soru edatı.

17. Sen tûrurken 'İzzet dil-ḥastenüñ lâyıḳ mıdur
18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbûblar

44. **mı:**

Gazel 48

Mısra: 13

Soru edatı.

13. Ḥ'āb-ı rāḥat mı girer gözlerine ta-be-şabah
14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kâmer 'āşıkḳlar

45. **mıdır:-dır**

Gazel 77

Mısra: 15

Soru edatı.

15. Ḥāfız'ı 'āşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele ḥayretde ḳalduḳ bir bölük ḥayrāna baḳ

46. **mı:**

Gazel 77

Mısra: 15

Soru edatı.

15. Ḥāfız'ı 'āşık mıdır ma'şuk mı fark idemem
16. Biz hele ḥayretde ḳalduḳ bir bölük ḥayrāna baḳ

47. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Ser-geşteğân-ı bî-haberüñ yok mıdur senüñ
2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

48. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Ser-geşteğân-ı bî-haberüñ yok mıdur senüñ
2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

49. **mı:**

Gazel 79

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Nahvetle yakuşur mı bu âteş gibi geçiş
4. Ben hâk-i pâyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

50. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Nahvetle yakuşur mı bu âteş gibi geçiş
4. Ben hâk-i pâyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

51. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sîne ger hemān
6. Şemşîr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

52. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Gülşende istimā‘-ı hezāra ne ihtiyāç
8. Kūyuñda murğ-ı nāle gerüñ yok mıdur senüñ

53. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Bir mes'ele tıyınca dehân açma çün şadef
10. Deryâ-yı fıkhdâ Dürer'ün yok mıdur senün

54. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Ey şehir-yâr-ı mülk-i cefâ tâ-be-key sitem
12. Semt-i vefâya hiç güzerün yok mıdur senün

55. **mıdur:-dur**

Gazel 79

Mısra: 14

Soru edatı.

13. Dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş'âruz 'İzzetâ
14. Bir nâ-şenîde nev-eşerün yok mıdur senün

56. **mı:**

Gazel 88

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Hemîşe eyledigün dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demün 'âşıka vefâ mı degül

57. **mı:**

Gazel 88

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Hemîşe eyledigün dil-berâ cefâ mı degül
2. Cefâ-yı dem-be-demün 'âşıka vefâ mı degül

58. **mı:**

Gazel 88

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Hülâsa-i emel-i dil olan 'arûs-ı vişâl
4. Henüz müstetir-i perde-i hafâ mı degül

59. **mı:**

Gazel 88

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Tabīb-i nabż-şināsum devā-yı derd-i dilüm
6. Şefeñ marīz-i ğam-ı ‘aşķuña şifā mı degül

60. **mı:**

Gazel 88

Mısra: **8**

Soru edatı.

7. Göñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
8. Aña ħired daħı dümdār-ı iķtifā mı degül

61. **mı:**

Gazel 88

Mısra: **10**

Soru edatı.

9. İki kayık memeler Südlīce Limānı’nda
10. Beyaź sīnesi ‘İzzet yem-i şafā mı degül

62. **mı:**

Gazel 90

Mısra: **10**

Soru edatı.

9. Nev-ħırām-ı kıdd-i cānāneyi seyr itmek mi
10. Bāġda serv-i ser-efrāzı temāşā mı güzel

63. **mı:**

Gazel 91

Mısra: **17**

Soru edatı.

17. Ben ‘İzzetā tek ü tāz itmeden kıalur mı idüm
18. Semend-i řab‘uma teng olmasa feżā-yı ħayāl

64. **mı:**

Gazel 92

Mısra: **8**

Soru edatı.

7. İttibā‘ ile rakīb-i bed-sirişte bezmden
8. ‘Āşıkı şard itme lāyık mı mürüvetten bedel

65. **mı:**

Gazel 102

Mısra: **1**

Soru edatı.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm
2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

66. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm
2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

67. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Ḥasret-keşinüñ dīde-i giryānı dem-ā-dem
4. Peymāne gibi ḳana boyansun mı efendüm

68. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdüñ
6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

69. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Ağyāra açup sīneñi sen buse virürken
8. Sīnemde olan dāğ ḳapansun mı efendüm

70. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Gıtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. ‘Uşşāk gamuñdan hiç uşansun mı efendüm

71. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 12

Soru edatı.

11. H̱ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın
 12. Kaşduñ nedür ey bûlbûl uyansun mı efendüm

72. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 14

Soru edatı.

13. Gül-kand-i lebûñ 'İzzet dil-ḥasteye emdir
 14. Emdirmez iseñ ağzı sulansun mı efendüm

73. **mı:**

Gazel 103

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı ḥalel
 8. Dirse 'aşıkā o gül-ruḥ infī 'ālüm var benüm

74. **mı:**

Gazel 113

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
 4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

75. **mıdur:-dur**

Gazel 115

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Ancak saña bir maḥabbet itdük
 12. Bilsek bu mıdur günāḥ efendüm

76. **mıyuz:-y, -uz**

Gazel 119

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Girān-cānlar mıyuz zevk ü şafāya meylimüz mi yok
 4. Nedür ba'ış bizümle bir zamān ünsiyet itmezsin

77. **mı:**

Gazel 120

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Degülken şîveler tâb-âver-i reftâr-ı dil-cûsı
4. Hırâm-ı nâza çok mı lerze düşse yâl ü bālünden

78. **mı:**

Gazel 120

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Olursa münkaṭı ‘uşşâkdan ol serv-i müsteşnâ
6. Efendi havf olunmaz mı rakıṭbün inşâfindan

79. **mı:**

Gazel 122

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Seyr it o dil-rübâ mı ne nâzûk ne nâzenîn
2. Gör kıdd-i nev-hırâmı ne nâzûk ne nâzenîn

80. **mı:**

Gazel 122

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Tıyduñ mı hîç o tıṭı-i lüknet-feşânımuñ
4. Şekker gibi kelâmı ne nâzûk ne nâzenîn

81. **mı:**

Gazel 122

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Ey verd-i ter ‘izâr-ı laṭîfün senün ‘aceb
8. Reng-i gül-i ḥayâ mı ne nâzûk ne nâzenîn

82. **mı:**

Gazel 127

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Pāk-bāzân-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk
4. Ülfet-âmîz-i rakıṭb-i nâ-temîz olduḳça sen

83. **mıdur:-dur**

Gazel 128

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Fikr-i gisū-yı perīṣānuñla cāna var mıdur
6. Sünbūlistān-ı ḥayālūm gibi cāy-ı nev-zemīn

84. **mı:**

Gazel 132

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Şor būy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur
4. Çıkdı çıkalı buldı mı āram çemenden

85. **mısın:-sın**

Gazel 132

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi
6. Bi' llāh uşanmaz mısın envā' -ı miḥnetden

90. **mıdur:-dur**

Gazel 134

Mısra: 14

Soru edatı.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ 'āşıkларуñ
14. Merḥametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

91. **mı:**

Gazel 135

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Nefret geliyor baña gürūh-ı cūhelādan
2. Yok mı bir iki ehl-i ṭabi'at zurefādan

92. **mı:**

Gazel 155

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba'īd ammā
6. Uzaqdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercūsı

93. **mı:**

Gazel 147

Mısra: 13

Soru edatı.

13. 'İzzet gâzel mi söylenür eş'âr mı olur
14. Âşâr-ı tab'-ı husrev-i sihr-âver üstüne

94. **mi:**

Gazel 149

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Nukl-i lebiyle 'âşıkına neş'e-bahş iken
4. Dil-berlerüñ riya mı olur bâde-nüşına

95. **mi:**

Gazel 151

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Baıkacak âyine-i rüyuña ben hayretle
6. Dir idüñ 'aql eşeri yok mı bu bî-hüşumda

100. **mıdur:-dur**

Gazel 157

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Oldıguñdan gice sen zîver-i bezm-i âgyâr
12. Yok mıdur 'âşık-ı miñnet-zedenüñ peygâmı

101. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 61

Soru edatı.

61. Muhtâc [mı] bir nükte-şinâs ehl-i temîze
62. Qadr-i hünerüm eylesüñ inhâ Yeñişehr'e

102. **mi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Ey eşk-i dîde sen dahı cüş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı hurüş eylemez misin

mi:

1. **misin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı ħurūş eylemez misin

2. **misin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı ħurūş eylemez misin

3. **midür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer
8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür ħaber

4. **mi:**

Kaside 2

Mısra: 33

Soru edatı.

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri'llāh
34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḫhūr

5. **mi:**

Kaside 3

Mısra: 29

Soru edatı.

29. Āşafā böyle mi āgāz iderüm vaşfuña ben
30. Çarḫ-ı dūn itmese dil-teng-i ğumūm-ı bisyār

6. **mi:**

Gazel 120

Mısra: 14

Soru edatı.

13. Ġaraż cevri ü sitemden imtiḥān olmaḫ gerek yoḫsa
14. Güzeller hīç geçer mi 'āşık-ı āşüfte ḫālinden

7. **midür:-dür**

Gazel 4

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Ehl-i dile hemîşe cefâ ‘âdetüñ midür
8. Ey çarh-ı sifle söyle bu esrardan baña

8. **mi:**

Kaside 4

Mısra: **34**

Soru edatı.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā‘at itsün
34. Yoğsa iş mi fuķarāya o kadar zūlm ü ğazab

9. **mi:**

Kaside 4

Mısra: **41**

Soru edatı.

41. Vaşfuña böyle mi āġāz iderdüm ammā
42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

10. **mi:**

Kaside 4

Mısra: **47**

Soru edatı.

47. Bu perîşānlığa tākāt mi gelür inşāf it
48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb

11. **mi:**

Kaside 9

Mısra: **57**

Soru edatı.

57. ‘Aceb mi cūşa gelse cūy-ı t̄ab‘um
58. Benüm ‘İzzet merāmum vaşl-ı yemdür

12. **mi:**

Kaside 10

Mısra: **34**

Soru edatı.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma‘n ü Ca‘fer
34. ‘Acabā hātıra dirler mi hūtūr eyleyelüm

13. **mi:**

Kaside 10

Mısra: **38**

Soru edatı.

37. Nedür ihsânı o şaḥib-i keremin dirseñ eger
 38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

14. **misin:-sin**

Gazel 11

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Bir kere de dimez misin ey şūḥ-ı bī-vefā
 6. ‘Uşşāk-ı cān-sipār ne ‘ālemedür ‘aceb

15. **midür:-dür**

Gazel 13

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Bir midür sâ’ir ile ḳadri o şāḥ-ı ḥüsnüñ
 8. Eylemiş şānını terfî’-i şerāfet ḳat ḳat

16. **midür:-dür**

Gazel 14

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Tā demāğ-i dili ider ta’ṭir
 10. Būy-ı sūnbül midür ‘aceb mūyı

17. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı ḥurşīde
 8. O māḥın meclisinde sāğar-ı ibrām alan ‘İzzet

18. **miyüm:-y, -üm**

Kaside 16

Mısra: 74

Soru edatı.

73. Nedür bu çekdigüm ḥübān elinden
 74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

19. **mi:**

Kaside 17

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān
12. Şimdi mi oldı kuluñ küşe-i vahdetde esir

20. **mi:**

Gazel 19

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok
8. İşitdün mi ki Ferhād eylesün Şirîn'den feryād

21. **mi:**

Gazel 30

Mısra: 19

Soru edatı.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bî-tākatimüzdür

22. **mi:**

Gazel 34

Mısra: 3

Soru edatı.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şuriş ü fitne
4. O dā'i-hey'et o ser-keş-edā yeñiçeridür

23. **mi:**

Gazel 44

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yā
4. Teb-riz iden beni leb-i teb-hāledārıdur

24. **mi:**

Gazel 50

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Āb-ı ser-çeşme-i hürşid ile mi gusl itmiş
4. Dökilür nāşiyesinden o mehün lem'a-i nūr

25. **mi:**

Gazel 54

Mısra: 13

Soru edatı.

13. ‘Aceb mi nazmda engüşt-nümāyisek ‘İzzet
14. Füyūzı hātem-i ‘ālī-cenābdan aluruz

26. **mi:**

Gazel 56

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Hiç nedāmet mi çeker sözde te’emmülle giden
4. Ruḥ-ı endīşede naḳş-ı keḫ-i efsūs olmaz

27. **mi:**

Gazel 64

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Hayretle n’ola la’l-i ‘araḫ-rīzine baksam
12. Yāḳūtdan ağreb mi degül neşāt-ı elmas

28. **mi:**

Gazel 76

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Leb-i rengīn mi bu yā şu‘le-i yāḳūt-ı müzāb
6. Fem-i şīrīn mi yāḥūd dürc-i le’āl-i rā’iḫ

29. **mi:**

Gazel 76

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Leb-i rengīn mi bu yā şu‘le-i yāḳūt-ı müzāb
6. Fem-i şīrīn mi yāḥūd dürc-i le’āl-i rā’iḫ

30. **mi:**

Gazel 78

Mısra: 5

Soru edatı.

5. ‘Aceb mi bāde-perest-i taḫayyür olsa göñül
6. Görünce nergis-i mestüñ şarāba müstağraḫ

31. **mi:**

Gazel 81

Mısra: 13

Soru edatı.

13. Çār-çeşm-i intizār olsam ‘aceb mi ‘İzzetā
14. Dīde-düz-i maḳdem-i meymūnuyum bir āfetūñ

32. **mi:**

Gazel 86

Mısra: 2

Soru edatı.

1. İdinse sīne-i çāki n’ola nişāne ḡazel
2. Degül mi ṭurre-i müşḡīn-i naẓma şāne ḡazel

33. **mi:**

Gazel 90

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Olsa ḡayret-zede-i ‘aksi ‘aceb mi mir’āt
6. Gerdeni şāf o perī-şūretūñ endāmı ḡuzel

34. **mi:**

Gazel 90

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Nev-ḡırām-ı ḡadd-i cānāneyi seyr itmek mi
10. Bāḡda serv-i ser-efrāzı temāşā mı ḡuzel

35. **midür:-dür**

Gazel 95

Mısra: 16

Soru edatı.

15. Ḥarmen-i ḡüzni ser-te-ser suḡte eylese n’ola
16. Berḡ-i ṭarab degil midür zemzeme-i fiḡān-ı ney

36. **mi:**

Gazel 95

Mısra: 18

Soru edatı.

17. Şīven-i kilik-i ‘İzzet’i ḡuş iden ‘āşık-ı ḡazīn
18. Hīç çekere mi bir daḡı bezmde imtinān-ı ney

37. **mi:**

Gazel 97

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Cāy-ı hayālî itmîşiken kaçır-ı dîde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

38. **mi:**

Gazel 98

Mısra: 17

Soru edatı.

17. 'Îtāb-ı yāra taḥammül mi eylemez 'İzzet
18. Ta'ab-keşîde-i aġyār olan göñülcegizüm

39. **mi:**

Gazel 103

Mısra: 13

Soru edatı.

13. Çeşm-i mesti teşne mi ḥün-ı dile virsün cevāb
14. Kūşe-i şimşîr-i ebrūdan su'ālüm var benüm

40. **midür:-dür**

Gazel 103

Mısra: 17

Soru edatı.

17. 'İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

41. **misin:-sin**

Gazel 112

Mısra: 16

Soru edatı.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i
16. Dir misin n'oldı 'aceb ol ḥaste-ḥalüm yok benüm

42. **mi:**

Gazel 113

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy 'aceb mi
8. Cūlar gibi bir serv-i ser-efrāza kapıldum

43. **mi:**

Gazel 113

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Eyler mi idim tekye-mevā'idine yāruñ
10. Ben mağlaṭa-i da'vī-i incāza ḳapıldum

44. **mi:**

Gazel 119

Mısra: 3

Soru edatı.

3. Girān-cānlar mıyuz zevḳ ü şafāya meylimüz mi yok
4. Nedür ba'îş bizümle bir zamān ünsiyet itmezsın

45. **mi:**

Gazel 123

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cılve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

46. **mi:**

Gazel 130

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Āzurde eylemez mi 'aceb ḡılzet-i perend
6. Nermīn-i cism-i nāzüki reşk-i ḥarīr iken

47. **mi:**

Gazel 132

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var 'ālemde vaṭandan
2. Bu sırrı su'āl it yine ḡurbette gezenden

48. **mi:**

Gazel 132

Mısra: 5

Soru edatı.

5. Bu mertebede külfet-i ḡurbet çekilir mi
6. Bi'llāh uşanmaz mısın envā'-ı miḥnetden

49. **mi:**

Gazel 132

Mısra: 17

Soru edatı.

17. Gelmez mi ‘aceb hâtıruña zevk-i şebâne
18. Yâd itmeyesin cünbüş-i yârân-ı kühenden

50. **mi:**

Gazel 136

Mısra: 9

Soru edatı.

9. Luṭfî-i nükte-pervere haddüñ mi ‘İzzetâ
10. ‘Arz-ı nazîre olmasa emr-i ḥudâygân

51. **mi:**

Gazel 147

Mısra: 13

Soru edatı.

13. ‘İzzet gâzel mi söylenür eş‘âr mı olur
14. Âşâr-ı ṭab‘-ı ḥusrev-i sihr-âver üstüne

52. **miyüz:-y, -üz**

Gazel 149

Mısra: 7

Soru edatı.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kıl ü kâlî biz
8. Kâküller el uzatmasa gâhice dūşına

53. **mi:**

Gazel 149

Mısra: 14

Soru edatı.

13. ‘İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine
14. Hem-dem mi olduñ ‘âlem-i ğaybuñ sürüşuna

54. **mi:**

Gazel 155

Mısra: 13

Soru edatı.

13. İzâfetle temevvül kesbi der mi her tehî-hemyân
14. Faḳat esmâ-i seng-i behreverdür māl ile zūsı

55. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 1

Soru edatı.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi
2. Mecnûn olanuñ raġbeti zencîre degül mi

56. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 2

Soru edatı.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi
2. Mecnûn olanuñ raġbeti zencîre degül mi

57. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 4

Soru edatı.

3. Meyli bu süzölmekle o şah-bâz-nigāhuñ
4. Murġ-ı dil-i zārum gibi naĥcîre degül mi

58. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 6

Soru edatı.

5. Yakdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i ġamda
6. Zülfüñ gibi baĥt-ı siyehüm tîre degül mi

59. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 8

Soru edatı.

7. Her dem heves-i cünbüş-i ebrünla cānā
8. Cān atdıġımız kabza-i şemşîre degül mi

60. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Çeşmümde ĥayāli ne 'aceb cilveger olsa
10. 'Azmüm o perī peykeri teşĥîre degül mi

61. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 12

Soru edatı.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık
12. Yā duḡter-i rez de aña hemşīre degül mi

62. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 14

Soru edatı.

13. ‘Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme tırma
14. ‘İzzet hevesün şī’riñi teşhīre degül mi

63. **mi:**

Gazel 160

Mısra: 10

Soru edatı.

9. Künt-i kenzin olur esrār-ı nihānı hep fāş
10. ‘İzzetā ben gibi bir daḡme mi var açma beni

midḡat:

1. **midḡatini:-i, -n, -i**

Kaside 3

Mısra: 28

Övgü.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr
28. Yazsa erbāb-ı hüner midḡatini leyl ü nehār

2. **midḡatı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 40

Övgü.

39. Bu resmle mażbūt sicillāt kadardur
40. Maḡşūr degil midḡatı tenhā Yeñişehr’e

3. **midḡatün:-ün**

Kaside 13

Mısra: 96

Övgü.

95. ‘Abd-i nā-çizün ḡuluñdur ‘İzzet’ün
96. Rūz u şeb zıkr ile fikri midḡatün

midḡatger:

1. **midḡatger:**

Kaside 7

Mısra: 74

Övücü, medhedici.

73. Bir senüñ gibi gelür 'āleme bir medhe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midhatger

mihāl:

1. **mihāl:**

Gazel 87

Mısra: 1

Mihal, kişi ismi.

1. İsmi Mīhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muhāl

2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

mihmān:

1. **mihmān:**

Gazel 39

Mısra: 4

Konuk, misafir.

3. Āmed-şud-ı ğumūmuñla döndi hātırum

4. Bir kārban-serāya ki mihmān gelür gider

mihmān ol:

1. **mihmān olursa:-ur, -sa**

Gazel 146

Mısra: 9

Misafir olmak.

9. Hāne-i hātır-ı fātırda olursa mihmān

10. 'İzzet ikrām ile 'izāz idelüm eş'āra

mihmīzle:

1. **mihmīzleseñ:-señ**

Kaside 8

Mısra: 32

Çizmenin veya ayakkabının topuğu arkasına demir takılarak hayvanı dürtüp hızlandırmak.

31. Sen ol eşheb-süvār-ı 'arşagāh-ı ma'rifetsüñ kim

32. Eger mihmīzleseñ bir kerre esb-i ṭab'-ı reh-vārı

mihnet:

1. **miḥnet:**

Gazel 98

Mısra: 11

Üzüntü, dert, elem, keder, gam, ızdırıp.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

mihnet-keş-i ğam:

1. **miḥnet-keş-i ğam:**

Gazel 119

Mısra: 6

Kederin sıkıntısını çeken kimse.

5. Ne zālimsin ne kāfırsın ne şüh-ı bî-emānsın kim

6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

mihr:

1. **mihr:**

Kaside 13

Mısra: 52

Güneş, şems, âfitâb.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehüñ

52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehüñ

2. **mihr:**

Gazel 72

Mısra: 3

Güneş, şems, âfitâb.

3. Mihr sergeştelenür hāle-i tennüre ile

4. Eyledükçe gehi ol şāhid-i meh-pāre semā'

3. **mihr:**

Gazel 159

Mısra: 7

Güneş II sevgili.

7. Mihr ḥān-ı Yeñişehr'e nigeḥ-endāz olmaz

8. Dile mustağni-i ḥübān olacaḳ dem geldi

mihr ü māh-ı felek-i ḥüsn ü bahā:

1. **mihr ü māh-ı felek-i ḥüsn ü bahādur:-dur**

Gazel 61

Mısra: 7

Kıymet ve güzellik dünyasının ay ve güneşi.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i hüsni ü bahâdur anlar

8. Zerrevaruz o iki neyyir-i rahşân ile biz

mihr-i burc-ı hüsni:

1. mihr-i burc-ı hüsni:-e

Gazel 77

Mısra: 2

Güzellik kalesinin güneşi.

1. Çık bu şeb meh-tâba tâb-ı 'arız-ı hübâna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı hüsni bir meh-i tâbâna bak

mihr-i envâr-feşân-ı felek-i rif'at-şân:

1. mihr-i envâr-feşân-ı felek-i rif'at-şân:

Kaside 6

Mısra: 66

Yücelik şöretinin göğe ışıklar saçan güneşi.

65. Neyyir-i burc-ı vezâret meh-i evc-i 'azâmet

66. Mihr-i envâr-feşân-ı felek-i rif'at-şân

mihr-i enver:

1. mihr-i enver:

Kaside 7

Mısra: 34

Parlak güneş.

33. Ya'ni dergâh-ı Selîm Beg ki edeble her rûz

34. Âstânun geçemez öpmese mihr-i enver

2. mihr-i enveri:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Parlak güneş.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri

34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

mihr-i felek:

1. mihr-i felek:

Gazel 147

Mısra: 4
Gökyüzü güneşi.

3. Pertev gedā-yı şa‘şa‘a-i mäh-ı rüyudur
4. Beyhūde şanma mihr-i felek ditrer üstüne

mihr-i felek-cāh:

1. **mihr-i felek-cāh:**

Gazel 161

Mısra: 2

Göğün yüksek güneşi.

1. Şāf iden āyine-i şıdkı sehergāh gibi
2. Sīneye bir meh alur mihr-i felek-cāh gibi

mihr-i hüsn:

1. **mihr-i hüsnüm:-üm**

Gazel 119

Mısra: 10

Güzellik güneşi II sevgili.

9. Dün aḥşam üsti gördüm ḥāne-i aḡyāra ‘azm itdūñ
10. Şabāḥ oldı daḡı ey mihr-i hüsnüm ‘avdet itmezsin

mihr-i ikbāl:

1. **mihr-i ikbālüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: 56

Saadet güneşi.

55. Kevkeb-i baḡtum fūrūzān olsa da
56. Mihr-i ikbālüm dıraḡşān olsa da

mihr-i münevver:

1. **mihr-i münevver:**

Kaside 17

Mısra: 7

Aydınlık güneş II sevgili.

7. Kalk toḡdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor
8. Eyleyüp pertev-i ruḡsāresi āfākı münīr

mihr-i münīr:

1. mihr-i münîr:

Kaside 5

Mısra: 18

Parlak güneş II memduh.

17. Şad-hamd ki pertev şalarak 'āleme şimdi

18. Bir mihr-i münîr oldu kadem-sā Yeñişehr'e

mihr-i ruh:

1. mihr-i ruḥuñdan:-uñ, -dan

Gazel 93

Mısra: 1

Güneş gibi parlak yanak II sevgilinin yanağı.

1. Mihr-i ruḥuñdan alur ey meh cemāl

2. İşti'ale yeşte'ilü işti'āl

mihr-i şabāhat-güster:

1. mihr-i şabāhat-güster:

Kaside 7

Mısra: 62

Güzellik yayan güneş.

61. Maşrık-efrüz-ı nühā maṭla'-ı envār-ı zekā

62. Māh-ı gerdün-bahā mihr-i şabāhat-güster

mihr-i semā-yı nuşret:

1. mihr-i semā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 32

Göğün yardım güneşi.

31. Neyyir-i burc-ı hüner dādger -i sa'd-aḥter

32. Ufḫ-efrüz-ı zafer mihr-i semā-yı nuşret

mihr-i süküt:

1. mihr-i süküt:

Gazel 15

Mısra: 5

Sessizlik güneşi.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i süküt ursam münāsibdür

6. Ki oldum ḥalka-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

mihr-i ümîd:

1. mihr-i ümîd:

Gazel 40

Mısra: 7

Umut güneşi.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd

8. Şeb-i hasretde niçe çâk-ı girîbân ister

mikdâr:

1. miqdârî:-ı

Kaside 8

Mısra: 54

(Ar.) Kıymet, değer.

53. Odur haqqâ güher-senc-i ma'ârif şâhib-i temyîz

54. Mu'ayyendür hüner erbâbınuñ nezdinde miqdârı

mim:

1. mimine:-i, -n, -e

Kaside 6

Mısra: 45

Mim harfî.

45. Nûnımı eyleseler mimine taqdîm sezâ

46. Ebrû bâlâda olur zîrdedür cây-ı dehân

mi'mâr-ı harâb-âbâd-ı şehr-i hayret:

1. mi'mâr-ı harâb-âbâd-ı şehr-i hayretüm:

Gazel 37

Mısra: 7

Şaşkınlık şehrinin yıkık dökük gelişen mimarı II âşık.

7. Ben o mi'mâr-ı harâb-âbâd-ı şehr-i hayretüm

8. Kim fenâ-yı kaşr-ı dil âgûş-ı ta'mirümdedür

min ba'd:

1. min ba'd:

Kaside 5

Mısra: 52

Bundan sonra, bundan böyle.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res âḫir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

2. min-ba'd:

Kaside 4

Mısra: 49

Bundan sonra.

49. Lîk min-ba'd efendüm umarum sâyende

50. Olayum gülşen-i maksûduma ben de reh-yab

3. min-ba'd:

Gazel 14

Mısra: 10

Bundan sonra.

9. 'İzzet 'araşat-ı ğam-ı 'aşk' est çü cāyem

10. Min-ba'd be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

mīnā:

1. mīnā:

Tahmis 2

Mısra: 30

Şişe.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān

30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

mīnā-serāy-ı kalb:

1. mīnā-serāy-ı kalbi:

Gazel 18

Mısra: 7

Kalbin cam sarayı II kalp.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı kalbi lebrîz idelü

8. Bezm-i endîşemden itdi fikr-i şem'i tîrd ruh

minnet-i mihr-i ziyā-güsteri:

1. minnet-i mihr-i ziyā-güsteri:

Kaside 3

Mısra: 20

Işık saçan güneşe borçlanma.

19. Lem'a-yâb olsa kamer re'y-i münîrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

minnet-zede-i sāğar-ı şahbā:

1. minnet-zede-i sāğar-ı şahbā:

Gazel 30

Mısra: 7

Şarap kadehinin borçlusı.

7. Minnet-zede-i sāğar-ı şahbā degilüz biz

8. Keyfiyet-i mey lâzıme-i fiṭrâtımızdur

mîr:

1. mîrler:-ler

Kaside 6

Mısra: 114

Bey.

113. Biri de küdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl

114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser ḳurbân

Mîr 'İsmâ'îl:

1. Mîr 'İsmâ'îl:

Kaside 6

Mısra: 113

İsmail Bey.

113. Biri de küdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl

114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser ḳurbân

Mîr Selîm:

1. Mîr Selîm:

Gazel 47

Mısra: 19

Selim Bey.

19. Bende-i Mîr Selîm oldığımı hîç çekemez

20. Ḥasedinden baña bu künbed-i gerdân ağlar

2. Mîr Selîm'im:-im

Kaside 6

Mısra: 107

Selim Bey.

107. Biri de Mîr Selîm'im ki feḥâmetle odur

108. Dürr-i tâc-ı 'uzamâ ḳurre-i 'ayn-ı â'yân

Mîr-i selîm:

1. **Mîr-i Selîm:**

Gazel 136

Mısra: 11

Selim Bey.

11. Mîr-i Selîm sellemehu'llâh dâ'imâ

12. Olsun serîr-i devlet ü mecd üzre kâmrân

mir'ât:

1. **mir'ât:**

Tahmis 6

Mısra: 17

Ayna.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr

18. Hüsüne hayrân olup eyler o da âh u zâr

2. **mir'ât:**

Gazel 90

Mısra: 5

Ayna.

5. Olsa hayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'ât

6. Gerdeni şâf o perî-şüretüñ endâmı güzel

3. **mir'ât:**

Gazel 138

Mısra: 1

Ayna.

1. Gelse mir'ât ol 'izâr-ı tâbdâra rû-be-rû

2. Pertevinden nûr iderdi isti'âre rû-be-rû

mir'ât-i dil:

1. **mir'ât-i dilüm:-üm**

Gazel 131

Mısra: 2

Gönül aynası II gönül.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için

2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

mir'ât-ı şafâ-yı nuşret:

1. **mir'ât-ı şafâ-yı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 48

Yardımanın temiz aynası II ayna gibi temiz olan karakter.

47. Zıhn-i şafvet-eşeri cilvegeh-i sırr-ı nihân

48. Tab'-ı pākīzesi mir'ât-ı şafâ-yı nuşret

mîr-i bî-nazîr:

1. mîr-i bî-nazîrûñ:-üññ

Kaside 9

Mısra: 87

Benzersiz bey.

87. O mîr-i bî-nazîrûñ vaşf-ı pākî

88. Bu gûne lehce-cünbân-ı kalemüdür

mîr-i kadr-dân:

1. mîr-i kadr-dân:

Gazel 136

Mısra: 13

Kıymet bilen bey.

13. Ol mîr-i kadr-dân bu 'abd-i kemînesin

14. 'Add eyleyüp bu şehirde mümtâz-ı şâ'irân

mîr-i melek-hû:

1. mîr-i melek-hû:

Kaside 9

Mısra: 91

Melek huylu bey.

91. Eyâ mîr-i melek-hû bende 'İzzet

92. Kuşûr-ı vaşf ile pek müttehemdür

mîr-i melek-sîret:

1. mîr-i melek-sîretimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 34

Melek huylu yönetici.

33. Dil-dâde-i etvâr-ı pesendidesiyüz hep

34. Hoş-şaşletimüz mîr-i melek-sîretimüzdür

mîr-i mîrân:

1. mîr-i mîrân:

Kaside 6

Mısra: **102**

Beylerbeyi.

101. Biri devletlü melek-şîme Muḥammed Paşa

102. O civân-sâl-i felek-mertebe mîr-i mîrân

mîr-i pesendîde-siyer:

1. mîr-i pesendîde-siyer:

Kaside 7

Mısra: **60**

Övülmüş ahlakın başı.

59. Dürr-i deryâ-yı kerem lücce-i zeḥḥâr-ı himem

60. Mün'im-i nîk-şiyem mîr-i pesendîde-siyer

mîr-i şefîka:

1. mîr-i şefîka:

Gazel 19

Mısra: **13**

Merhametli bey.

13. Sezâdur 'İzzetâ mîr-i şefîka eylesem takdîm

14. Dür-i nazmum ki reşk ile gelür Pervîn'den feryâd

mîr-i zî-şâna:

1. mîr-i zî-şâna:

Gazel 41

Mısra: **16**

Şanlı bey.

15. Dâmen-i pākūñ öpüp ey 'İzzet

16. Mîr-i zî-şâna şenâlar demidür

mirrîh:

1. mirrîh:

Kaside 1

Mısra: **10**

Merih/Mars; bu gezegene 'cellâd-ı felek' de denir.

9. Yazdı tuğrâsını Bercîs berât-ı fethin

10. Çekdi şemşîrini Mirrîh berây-ı nuşret

mîrzâlık:

1. **mīrzālīkdan:-dan**

Kaside 13

Mısra: **69**

Beylik.

69. Var mı sende mīrzālīkdan eşer

70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

Mısra:

1. **Mısr'a:-a**

Gazel 133

Mısra: **8**

Hıdiviyyet merkezi olan bilinen şehir.

7. Nebāt u kandinūñ elbet 'aķīdesi bozılur

8. Ĥadīşi Mısr'a varursa leb-i şeker-bārın

mısra':

1. **mısrā'lar:-lar**

Kaside 7

Mısra: **8**

Mısra, dize.

7. Şāhid-i ma'ni olup encümen-ārā-yı hayāl

8. Serv-i mevzūn-ķad-i āzāde gibi mısra'lar

2. **mısrā'am:-am**

Kaside 9

Mısra: **100**

Mısra, dize.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma'nī

100. Ki her bir mısra'am beytü'ş-şanemdür

Mısr-ı dil:

1. **Mısr-ı dile:-e**

Gazel 22

Mısra: **10**

Gönül Mısır'ı, ülkesi.

9. Ĥübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aĥmed

mızrāb-ı şevk:

1. mızrāb-ı şevkle:-le

Gazel 89

Mısra: 3

Mızrağın isteği.

3. Mızrāb-ı şevkle n'ola dil olsa pür-fiğān

4. İñletdi erğanunumı bir tıfl-ı hürde-sāl

mişāl:

1. mişāl:

Gazel 87

Mısra: 4

Gibi, benzer.

3. Deyr-i melāhatuñ şanem-i 'işve-bāzıdur

4. Şüret-peresti olsa n'ola her perī mişāl

mişāl ol:

1. mişāl olmuş:-miş

Gazel 1

Mısra: 4

Benzer olmak.

3. Şu 'le-i yākūtla hāşiyet-i āb-ı hayāt

4. İmtizāc itmiş leb-i kevşer mişāl olmuş saña

mişāl-i 'arız-ı hoy-gerde-i yār:

1. mişāl-i 'arız-ı hoy-gerde-i yār:

Kaside 9

Mısra: 7

Sevgilinin terli yanağı gibi.

7. Mişāl-i 'arız-ı hoy-gerde-i yār

8. Gül-i şad-berg-i ter-şeb-nem behemdür

mişāl-i āyine-i şāf:

1. mişāl-i āyine-i şāf:

Gazel 133

Mısra: 11

Temiz ayna gibi.

11. Mişāl-i āyine-i şāf o sīne-i sīmīn

12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmak ağıyarın

mişāl-ı dāne:

1. mişāl-ı dāne:

Gazel 57

Mısra: 8

Tohum gibi.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār

8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

mişāl-i hadd-ı evsaṭ:

1. mişāl-i ḥadd-ı evsaṭ:

Gazel 26

Mısra: 5

Orta sınırdaki gibi.

5. Kemer bir kez mişāl-i ḥadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun

6. Nazar kıll şekl-i istiğnāda ne intāc-ı vuşlat var

mişāl-i hāle:

1. mişāl-i hāle:

Gazel 40

Mısra: 3

Ay ve güneşin etrafında bazen görünen parlak dâire gibi.

3. Almağa halka-i āġūşa mişāl-i hāle

4. Dil-i sevdā-zedemüz bir meh-i tābān ister

mişāl-ı ḥübān:

1. mişāl-ı ḥübān:

Kaside 6

Mısra: 36

Güzeller gibi.

35. Şīnler şāhid-i şīrīn-revīş-i şīve-şī'ār

36. Şādlar şayd-ı dil itmekde mişāl-ı ḥübān

mişāl-i ḥūrān:

1. mişāl-i ḥūrān:

Kaside 6

Mısra: 28

Cennet kadınları gibi.

27. Cīmler halka-i gīsū-yı nigār-ı ma'nī

28. Hāları ḥüsn-i nümāyişde mişāl-i ḥūrān

mişāl-i meh-tāb:

1. mişāl-i meh-tāb:

Kaside 4

Mısra: 20

Ay gibi.

19. Ya 'ni düstūr-ı sehā-pīşe vü 'adl-endīşe

20. Oldı pertev-figen-i dehr mişāl-i meh-tāb

mişāl-i mihr-i münīr:

1. mişāl-i mihr-i münīr:

Kaside 2

Mısra: 25

Aydınlatan güneş gibi.

25. Mişāl-i mihr-i münīr 'āleme ziyā şalarak

26. Belürdi hāzret-i destūr-ı ma' delet meftūr

mişāl-i şu'le-i cevvēle:

1. mişāl-i şu'le-i cevvēle:-e

Gazel 28

Mısra: 8

Harekatli, canlı ateş gibi.

7. Gül-i ruḥı kızarup farṭ-ı şerm ü hacletden

8. Mişāl-i şu'le-i cevvēle gāh gāh döner

mişāl-i tūti:

1. mişāl-i tūti:

Kaside 2

Mısra: 77

Papağan gibi.

77. Mişāl-i tūti şekker-rīz-i güft-gū olıcak

78. Dehān-ı ḥayreti eyler 'aḳīdeveş memhūr

mis-i kalbi:

1. mis-i kalbi:-i

Kaside 7

Mısra: 43

Çok iyi kalp.

43. Mis-i kalbi ider iksīr-i 'ināyeti ile

44. Hem-'ayār-ı zer-i ibrīz-i müşa'sa'-peyker

misk-i rūmī-i perçem:

1. **misk-i rûmî-i perçemde:-de**

Gazel 87

Mısra: 14

Süslü perçemin kokusu.

13. Şebbü'y kimi kimisi sünbülür 'İzzetâ

14. Karışdı misk-i rûmî-i perçemde kıl ü kâl

mişl:

1. **mişlün:-üñ**

Gazel 3

Mısra: 2

Benzer, eş, denk.

1. Hoş geldün ey efâzıl-ı 'aşruñ ser-âmedi

2. Kim şibh ü mişlün 'âlem-i 'irfâna gelmedi

2. **mişlün:-ü, -n, -i**

Kaside 6

Mısra: 110

Benzer, eş, denk.

109. Güher-i pâk-i şadef lü'lü'-i 'ummân-ı şeref

110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bî-reyb ü gümân

3. **mişlüm:-üm**

Kaside 9

Mısra: 101

Benzer, eş, denk.

101. Aransa bir dağı mişlüm bulunmaz

102. Eger mülk-i 'Arab'dur ger 'Acem'dür

4. **mişli:-i**

Kaside 11

Mısra: 22

Benzer, eş, denk.

21. Şi'r ü inşâda 'adîmü'l-emşâl

22. Mişli meydân-ı şecâ'atde muhâl

5. **mişlini:-i, -n, -i**

Kaside 11

Mısra: 40

Benzer, eş, denk.

39. Nazm-ı rengînine 'âlem hayrân

40. Görmemiş mişlini çeşm-i devrân

6. **mişlini:-i, -n, -i**

Kaside 13

Mısra: 7

Benzer, eş, denk.

7. Görmemişdür mişlini çeşm-i cihân

8. Ma‘deletde mekremetde bî-gümân

7. **mişli:-i**

Gazel 139

Mısra: 3

Benzer, eş, denk.

3. Mişli nâdir bulunsun ‘âlemde

4. Bilmesün şîve-i vefâyı velev

8. **mişli:**

Kaside 8

Mısra: 49

Benzer, eş, denk.

49. Bilindi mün‘adim bendergeh-i ‘irfânda mişli

50. Metâ‘-ı şî‘r-i reng-âmîzünüñ herkes harîdârı

mişl-i hâtem-i tayy:

1. **mişl-i hâtem-i tayy:**

Kaside 6

Mısra: 106

Hatem-i Tay’a eş, benzer.

105. Yeñiden tâzeledi kâ‘ide-i mekremeti

106. Mişl-i hâtem-i tayy olmışıdi eski yalan

mişkât-ı zîyâ-yı nuşret:

1. **mişkât-ı zîyâ-yı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 46

Yardım ışığının oyuğu.

45. Re‘y-i rûşen-teri fer-bahş-ı çerâğ-ı meh-tâb

46. Âfitâb-ı dili mişkât-ı zîyâ-yı nuşret

mîve:

1. **mîvelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 90

Mısra: 4
Far. Meyve II sevgilinin yanağı.

3. Gelmeden haṭ-ı ruḥı almalı şeftālūsın
4. Puḥtesinden bize bu mīvelerüñ ḥāmı güzel

mīve-çin-i kām:

1. mīve-çin-i kām:

Gazel 124

Mısra: 1

Arzunun meyvesini toplayan.

1. Mīve-çin-i kām olur dil bir nihāl-i tāzeden
2. Kāle-i vaşf-ı ḳaddi bīründür endāzeden

miyān:

1. miyānuñ:-uñ

Gazel 19

Mısra: 11

Bel.

11. Miyānuñ vaşfını naḳş eylesem levḥ-i ḥayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk ḥāme-i müyīnden feryād

2. miyānunda:-u, -n, -da

Gazel 52

Mısra: 6

Bel.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede baḳ kīl ile ḳāle
6. ‘Uşşāk miyānunda bu ḡavḡa ḳarışıkdur

3. miyānuña:-uñ, -a

Gazel 91

Mısra: 3

Bel.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velī
4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pāy-ı ḥayāl

4. miyānuñ:

Gazel 103

Mısra: 5

Kemer bağlanacak yer, bel.

5. Yokladım aḡzın miyānuñ şarmaḡa buldum cevāz
6. Nükte-perdāzum ḥayāl-ender-ḥayālüm var benüm

miyān-ı halk:**1. miyān-ı halka:-a****Kaside 16**

Mısra: 36

Halkın ortası, arası.

35. Dahı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen

36. Miyān-ı halka olduñ şūriş-efgen

mizāb-ı çeşm:**1. mizāb-ı çeşme:-e****Gazel 39**

Mısra: 8

Göz suyu II gözyaşı.

7. Yenbū‘-ı dilden eyleyerek cūş dem-be-dem

8. Mizāb-ı çeşme eşk-i firāvān gelür gider

mizāc:**1. mizācdur:-dur****Terkib-bend 1**

Mısra: 11

Tabiat, huy.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi

12. Efsāne-i elemde қosun dil itāleyi

mizān-ı kalem:**1. mizān-ı kalem:****Kaside 6**

Mısra: 91

Kalemin ölçüsü.

91. Elde mizān-ı kalem hendese dānān-ı sūhan

92. Qaşr-ı evşāfına bu resme ururlar bünyān

mizmār-ı ma‘ārif:**1. mizmār-ı ma‘ārifde:-de****Kaside 6**

Mısra: 9

Bilgi meydanı.

9. Edhem-i hāmeñi mizmār-ı ma‘ārifde sürüp

10. Okudun yiñe süvārān-ı kemāle meydān

miẓmār-ı ney-süvāri-i naḥvet:

1. miẓmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde:-de

Gazel 89

Mısra: 7

Gururun ney süren (üfleyen) meydanı.

7. Miẓmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde yordı pek

8. Esb-i dil-i zebūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

molla:

1. molla:

Kaside 5

Mısra: 20

Büyük kadı, bilgin, dini yönü ağır basan kimse, medrese imamı; imamdan.

19. Revnaḳ-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk

20. Oldı bu sene ‘adl ile molla Yeñişehr’e

mu‘āmele-i dil-firib:

1. mu‘āmele-i dil-firibinüñ:-i, -nüñ

Gazel 25

Mısra: 9

Gönül aldatıcı tutum.

9. Ḥayrānıyam mu‘āmele-i dil-firibinüñ

10. İtdükçe gāhī ‘āşıka va‘d-i vişāller

mu‘ammer it:

1. mu‘ammer itsün:-sün

Kaside 6

Mısra: 145

Yaşatmak.

145. Ḥaşre dek zātını Allāh mu‘ammer itsün

146. Eylesün neyl-i me‘ārible hemīşe şādān

mu‘anber:

1. mu‘anber:

Gazel 157

Mısra: 7

Amber kokulu.

7. Zīr-i kākülde nihān idi mu‘anber ḥālī

8. Gösterüp eyledi tahrīk şabā sevdāmı

mu'arız ol:**1. mu'arız oldu:-dı****Gazel 138**

Mısra: 4

*Karşı gelmek.***3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine****4. Haṭ gelüp oldu mu'arız ḥüsn-i yāre rû-be-rû****mu'ayyen:****1. mu'ayyendür:-dür****Kaside 8**

Mısra: 54

*Meşhur, bilinen.***53. Odur ḥaḳḳā güher-senc-i ma'ārif şāhib-i temyîz****54. Mu'ayyendür hüner erbābınuñ nezdinde miḳḳārı****mu'azzam-ı vüzerā:****1. mu'azzam-ı vüzerā:****Kaside 2**

Mısra: 57

*Vezirlerin yücesi.***57. Mu'azzam-ı vüzerā faḥr-ı cümle-i küberā****58. Meded-res-i fuḳara dāver-i kerem-mevfūr****Mucīb:****1. Mucīb'dür:-dür****Kaside 18**

Mısra: 20

*Sebep olan, gerektiren.***19. 'İzzet du'ā-yı devletini idelüm müdām****20. Maḳbûl ider du'āmızı Mevlā Mucīb'dür****Mucīb-i settār:****1. Mucīb-i Settār:****Kaside 3**

Mısra: 54

*Bağışlayan Allah'ın cevabı.***53. Tırma da'vāt-ı veliyyü'n-ni'ama eyle şitāb****54. Umaruz eyleye maḳbûl Mucīb-i Settār**

mūcid-i hūsn-i edā:**1. mūcid-i hūsn-i edā:****Gazel 38**

Mısra: 14

*Cilvenin güzelliğinin yaratıcısı.***13.** İderse ṭab‘uma ‘İzzet n’ola cihān taḥsīn**14.** Bir öyle mūcid-i hūsn-i edā mı var yokdur**mūcid-i şīve-i nev:****1. mūcid-i şīve-i nev:****Kaside 6**

Mısra: 59

*Yeni konuşma tarzını icat eden kişi.***59.** Mūcid-i şīve-i nev muḥterī‘-i ṭarz-ı cedīd**60.** Reh-i nā-refte-güşā-yı hūner ü nāṭıka-dān**mu‘ciz-edā:****1. mu‘ciz-edādur:-dur****Gazel 118**

Mısra: 12

*Mucize üslup.***11.** Cenāb-ı Lūṭfī-i siḥr-āferīnūñ nazmını tanzīr**12.** Degül ḥaddūñ o bir mu‘ciz-edādur çok çalābsın sen**mufaşşal:****1. mufaşşal:****Gazel 32**

Mısra: 4

*Uzun uzadıya.***3.** Nokta-i ḥālinde icmāl idi ammā şimdi ḥaṭ**4.** Nūṣḥa-i hūsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür**muğbece:****1. muğbeçenüñ:-nüñ****Gazel 87**

Mısra: 1

Saki II sevgili.

1. İsmi Mîhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muhāl
2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

muğber:

1. muğber:

Kaside 6

Mısra: 84

Tozlanmış.

83. Girdbād-ı gāzabı eylese bir deşti meṭāf
84. Hāşyetinden olur eflākde muğber Keyvān

muğtenem:

1. muğtenemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 36

Ganîmet olarak veya ganîmet kabul edilerek alınmış, zahmetsizce elde edilmiş.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā
36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muğtenemdür

muğtenim:

1. muğtenim:

Kaside 13

Mısra: 19

Ganimet olarak alan(kişi).

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile
20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

muhāl:

1. muhāl:

Kaside 11

Mısra: 22

Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız.

21. Şi'r ü inşāda 'adīmü'l-emşāl
22. Mişli meydān-ı şecā'atde muhāl

2. muhāl:

Gazel 87

Mısra: 1

Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız.

1. İsmi Mîhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muhāl
2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

muḥālif:**1. muḥālif:****Kaside 8**

Mısra: 48

Muhalefet etme, karşı çıkma, uygun düşmeme, zıtlık.

47. Gazelde ‘İzzetā pāyān-pezīr oldu yeter gayrı

48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

Muhammed Beg Efendi:**1. Muhammed Beg Efendi:****Gazel 30**

Mısra: 29

Muhammed Bey Efendi, kişi ismi.

29. Dāmān-ı Muhammed Beg Efendi ki medīhi

30. Zīb-i şafaḥāt-ı neş-i fikretimüzdür

Muhammed Paşa:**1. Muhammed Paşa:****Kaside 6**

Mısra: 101

Muhammed Paşa, kişi ismi .

101. Biri devletlü melek-şīme Muhammed Paşa

102. O civān-sāl-i felek-mertebe mīr-i mīrān

muḥaṣṣal:**1. muḥaṣṣal:****Kaside 9**

Mısra: 70

Hasılı, sözün kıyası.

69. Anuñ ta‘dād-ı evşāf-ı cemīli

70. Muḥaṣṣal ḥāric-i ṭavḳ-ı kalemüdür

mübāhāt: 1. **mübāhāt:****Gazel 52**

Mısra: 10

Övünme.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultānla ‘İzzet

10. Nazmuñda mübāhāt ile ma‘nā qarışıkdur

mübâriz:**1. mübâriz:****Gazel 146**

Mısra: 3

*Herhangi bir konuda muhâlifîyle mücâdele eden, mücâdeleye girişen kimse.***3. O da meydân-ı belâgatda mübâriz görsün****4. Kuvvet-i tab‘umuz ibrâz idelüm eş‘âra****mübeddel ol:****1. mübeddel oldu:-dı****Gazel 15**

Mısra: 3

*Değişmek.***3. Mübeddel oldu zehr-âb-ı şikâyet şeker-i şükre****4. Lebinden yârûn oldum ya‘ni zevk-i kâam alan ‘İzzet****2. mübeddel oldu:-dı****Gazel 92**

Mısra: 3

*Değişmek.***3. Cevr-i yâr oldu mübeddel lutfâ dirken nâ-gehân****4. Mazhar-ı ‘unf u ‘itâb olduk ‘inâyetden bedel****mübeyyin:****1. mübeyyindür:-dür****Gazel 155**

Mısra: 16

*Açıķça ortaya koyan, açıklayan (kimse veya şey), açıklayıcı.***15. Olur hep ser-nüvişte nâmdârân-ı hüner nâ-rast****16. Mübeyyindür bu sırrı hâtemünde haţ-ı ma‘kûsı****mübtelâ:****1. mübtelâ:****Gazel 38**

Mısra: 6

*Bağımlı, tutkun, düşkün II aşık.***5. Toķunma hâtırım âzurde olmasun zîrâ****6. Benüm gibi saña bir mübtelâ mı var yokdur**

2. mübtela:

Gazel 45

Mısra: 6

Bağımlı, tutkun, düşkün II âşık.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña

6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecbūrdur

3. mübtelāyum:-y, -um

Gazel 141

Mısra: 8

Bağımlı, tutkun, düşkün II âşık.

7. Tabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl

8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla'llāh

mübtelā-yı dīde-i mey-gün:

1. mübtelā-yı dīde-i mey-günuyum:-u, -y, -um

Gazel 81

Mısra: 2

Şarap rengi gözlere tutkun.

1. 'Āşıkum āşüfte-i efsūnuyum bir āfetüñ

2. Mübtelā-yı dīde-i mey-günuyum bir āfetüñ

mübtelā-yı maraž-ı miḥnet-i fakr:

1. mübtelā-yı maraž-ı miḥnet-i fakra:-a

Kaside 1

Mısra: 51

Yoksulluk sıkıntısının hastalığının düşkünü.

51. Mübtelā-yı maraž-ı miḥnet-i fakra dā'im

52. Zehebü'r-ra'd-ı 'ināyâtı devā-yı nuşret

mücerred:

1. mücerred:

Kaside 16

Mısra: 49

Tek başına.

49. Mücerred kendi bulsun iştihārı

50. İdeler aña tenhā i'tibārī

mücmel:

1. **mücmel:**

Gazel 3

Mısra: 10

Kısaltılmış, özetlenmiş, kısa, öz.

9. Tafşıl-i hâli hep ider 'İzzet saña beyân

10. Bu mücmel oldu şimdi berây-ı hoş-âmedi

müdâm:

1. **müdâm:**

Gazel 6

Mısra: 9

Her zaman, daima, devamlı.

9. Mâr-ı kemer ki ser be-hem-âverdedür müdâm

10. Gencîne-i vişâl muţalsam gelür baña

2. **müdâm:**

Kaside 18

Mısra: 19

Her zaman, daima, devamlı.

19. 'İzzet du'â-yı devletini idelüm müdâm

20. Mağbûl ider du'âmızı Mevlâ Mucîb'dür

3. **müdâm:**

Gazel 149

Mısra: 11

Her zaman, daima, devamlı.

11. İsterseñ ola yüzüñ aķ alnuñ açık müdâm

12. Bakma raķıbüñ eldeki ķara ğurüşuna

müdāvā kıl:

1. **müdāvā kıl:**

Gazel 141

Mısra: 7

Tedavi etmek, iyileştirmek.

7. Tabībimsin baña dārū-yı luţfuñla müdāvā kıl

8. Hezâr emrâz-ı cürme mübtelâyum yâ Resûla'llâh

müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'âlem:

1. **müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'âlemsin:-sin**

Kaside 2

Mısra: 65

Dünyanın bilgili yaradılışlı tedbirli kimsesi.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin

66. Ki dest-i re' yūne vābeste ḥall ü 'aḳd-ı umūr

müdīr-i güftār:

1. **müdīr-i güftār:**

Kaside 3

Mısra: 14

Sözü idare eden kişi.

13. Yohsa ne ḳudreti var nāṭıḳamın kim olsun

14. Vaşf-ı düstūr-ı hünerverde müdīr-i güftār

mü'ebbed:

1. **mü'ebbed:**

Kaside 10

Mısra: 43

Sonsuz, ebedî, dâimî.

43. Anı ḥaḳḳ müsned-i devletde mü'ebbed ḳılsun

44. Biz daḥı sāye-i 'adlünde ḥuzūr eyleyelüm

2. **mü'ebbed:**

Kaside 16

Mısra: 52

Sonsuz, ebedî, dâimî.

51. O dem ḳalkup öper gerdānuñ Aḥmed

52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü'ebbed

mü'eşşir:

1. **mü'eşşirmiş:-miş**

Gazel 23

Mısra: 9

Tesir eden.

9. Raḳīb-i rū-siyāhın ruḳyesi ḥaylī mü'eşşirmiş

10. Perī-rūlarla her şeb şīşe-gerdān-ı maḥabbetdür

müheyva ol:

1. **müheyva olsun:-sun**

Kaside 9

Mısra: 35

Hazır olmak, amade olmak.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā

36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muğtenemdür

muhtāc:

1. **muhtāc:**

Kaside 5

Mısra: 61

İhtiyacı olan, muhtaç.

61. Muhtāc [mı] bir nükte-şinās ehl-i temīze

62. Qadr-i hünerüm eylesün inhā Yeñişehr'e

muhtāc-ı zekāt-ı hüsn-i yār:

1. **muhtāc-ı zekāt-ı hüsn-i yāruz:-uz**

Gazel 60

Mısra: 9

Sevgilinin güzelliğinin zekatına ihtiyaç duyan(kişi).

9. Muhtāc-ı zekāt-ı hüsn-i yāruz

10. Ya'ni bir alay gedālaruz biz

muhtaşar it:

1. **muhtaşar itmez:-mez**

Gazel 32

Mısra: 5

Kısaltmak.

5. Muhtaşar itmez ma'ānī-i niyāzı hiç beyā

6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

muhterī'-i tarz-ı cedīd:

1. **muhterī'-i tarz-ı cedīd:**

Kaside 6

Mısra: 59

Yeni tarzı icat eden(kişi).

59. Mūcid-i şīve-i nev muhterī'-i tarz-ı cedīd

60. Reh-i nā-refte-güşā-yı hüner ü nāṭıka-dān

muhteşem:

1. muhteşem:

Kaside 13

Mısra: 20

Görkemli, ihtişamlı.

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile

20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

mu'ın:

1. mu'ın:

Kaside 17

Mısra: 14

Yardımcı.

13. Sāle yaklaşdı cüdā düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'ın ü ne naşır

mu'ın ol:

1. mu'ın olur:-ur

Gazel 49

Mısra: 5

Yardımcı olmak.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'ın olur

6. Ebrū vü hāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

müjde-baḥş:

1. müjde-baḥş:

Kaside 2

Mısra: 18

Müjde veren(kişi) II sevgili.

17. Hezār za'file pür pīç ü tāb iken nā-gāh

18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḥş virdi ḥuzūr

müje-i dīde-i mūr:

1. müje-i dīde-i mūr:

Gazel 50

Mısra: 2

Karınca gözünün kirpiği.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr

2. Kilk-i müyīni gerekdür müje-i dīde-i mūr

müjgān:

1. **müjgānlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 35

Mısra: 2

Kirpik.

1. Ğamzeñ zebān-ı tīg ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ hikāye-güzār-ı sinān mıdur

2. **müjgānı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 6

Kirpik.

5. Cüş-ı sirişk-i hasretle çeşm-i 'āşıkūñ
6. Müjgānı rişte-i güher olmış ne fā'ida

müjgān-ı şūhuñ:

1. **müjgān-ı şūhuñ:-uñ**

Gazel 33

Mısra: 9

İşveli, cilveli kadının kirpikleri.

9. Hadeng-endāz iken müjgān-ı şūhuñ ey kemān-ebrū
10. Dile vāreste-i tīr-i gezend olmağ ne mümkindür

mukaddem:

1. **muḳaddem:**

Gazel 23

Mısra: 18

Önceki.

17. Hüveydādur re'īs-i ehl-i 'irfān oldığı çokdan
18. Dahı bundan muḳaddem mesned-ārā-yı riyāsetdür

mukallidlük:

1. **muḳallidlük:**

Gazel 116

Mısra: 4

Taklitçilik.

3. Haḳīkat eglenecek sende de yogise dilā
4. Birāz bāri muḳallidlük ile eglenelüm

mukārin ol:

1. muḳārin olsam:-sa, -m

Gazel 105

Mısra: 9

Yakın olmak, ulaşmak.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muḳārin

10. Būlbūl gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

mukāvim:

1. muḳāvim:

Gazel 64

Mısra: 6

Sağlam, dayanıklı.

5. Mağlūb-ı mülāyim-menīşāndur dil-i sengiñ

6. Üsrüble muḳāvim olamaz ḥiddet-i elmās

mukīm:

1. muḳīm:

Kaside 6

Mısra: 121

Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, kalıcı olan, ikāmet eden (kimse).

121. Cümlesi şadr-ı sa'ādetde muḳīm olsunlar

122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

muktebes:

1. muktebesdür:-dür

Gazel 21

Mısra: 5

İktibas edilmiş, istifade suretiyle alınmış, alıntı.

5. Muktebesdür bulegā şu'le-i 'irfānuñdan

6. Kalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tūrı

muktedā:

1. muktedāyuz:-y, -uz

Gazel 60

Mısra: 7

Kendisine uyulmuş kişi.

7. Mescidde egerçi muktedāyuz

8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

muktezā-yı kevkeb:

1. muktezā-yı kevkebüm:-iim

Gazel 32

Mısra: 9

Yıldız fah.

9. Muktezā-yı kevkebüm takdīm-i nev-ḥaṭ-ı ruḥuñ

10. Uḳde-i müşkil-güşā-yı vaşlı münḥal gösterür

muktezā-yı şiyem-i lutf:

1. muktezā-yı şiyem-i luṭfıdur:-ı, -dur

Kaside 6

Mısra: 144

Huyu güzele lazım olan şeyler.

143. İtdigi medḥe benüm hıç yok istiḥḳākum

144. Muktezā-yı şiyem-i luṭfıdur ammā iḥsān

mülket-i hüsn:

1. mülket-i ḥüsne:-e

Gazel 115

Mısra: 10

Güzellik mülkü.

9. ‘Uşşāka cefā vü cevır idersin

10. Ey mülket-i ḥüsne şāh efendüm

2. mülket-i ḥüsnüñ:-üñ

Tahmis 6

Mısra: 29

Güzellik mülkü.

29. Çünkü sensin mülket-i ḥüsnüñ Süleymān’ı bu gün

30. İltifāt it ‘İzzet-i nā-çāruña bir mürdur

mülket-i nazm:

1. mülket-i nazma:-a

Kaside 6

Mısra: 54

Şiirin memleketi.

53. Görse bu kerr ü fer-i şevket-i şî ‘rūñ bî-şek

54. Dirdi ḥāḳānī budur mülket-i nazma ḥāḳān

mülk-i ‘Arab:

1. mülk-i 'Arab'dur:-dur

Kaside 9

Mısra: 102

Arap ülkesi.

101. Aransa bir dahı mişlüm bulunmaz

102. Eger mülk-i 'Arab'dur ger 'Acem'dür

mülk-i cünün-ı 'aşkı:

1. mülk-i cünün-ı 'aşkı:-ı

Gazel 37

Mısra: 3

Aşk delisinin diyarı.

3. Almışum mülk-i cünün-ı 'aşkı zîr-i destüme

4. Hall-i işkâl-i hıred engüşt-i tedbîrümmedür

mülk-i dil:

1. mülk-i dil:

Kaside 4

Mısra: 6

Gönül mülkü II gönül.

5. Şükr kim eyledi 'umrâna teveccüh âhir

6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı harâb

mültecâ:

1. mültecâ:

Gazel 38

Mısra: 12

Sığınacak yer.

11. O şüh-ı fitnegerîn hançer-i nigâhından

12. Tehaşşun eyleyecek mültecâ mı var yokdur

mültezem:

1. mültezemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 30

Gerekli görülen, arzu edilen.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī

30. Neden bu şûr u gâvgâ mültezemdür

mûm:

1. **mūm:**

Müfret 3

Mısra: 2

Mum.

1. Üftāde-i hūbān-ı Yeñişehr-i Fenāruz
2. Alduḡ fitili mūm gibice şimdi yanaruz

mū-miyān:

1. **mū-miyānumı:-um, -ı**

Gazel 91

Mısra: 7

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli (güzel II sevgili).

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā
8. Sürermişüm gice ḥ'ābumda ben şafā-yı hayāl

2. **mū-miyāna:-a**

Gazel 9

Mısra: 3

İnce beli güzeller.

3. Mū-miyāna taḡ o sīmīn ḡanceri ey māh-ı nev
4. Eyle īmā ya 'nī tīg-i ebrūvānuñ cā-be-cā

mümtāz-ı perī-rūvān:

1. **mümtāz-ı perī-rūyānuñ:-uñ**

Gazel 80

Mısra: 3

Peri yüzlü seçkinler.

3. Biz o mümtāz-ı perī-rūyānuñ
4. Şīve-i münteḡabın çok gördük

mümtāz-ı şā'irān:

1. **mümtāz-ı şā'irān:**

Gazel 136

Mısra: 14

Şairlerin seçilmiş.

13. Ol mīr-i ḡadr-dān bu 'abd-i kemīnesin
14. 'Add eyleyüp bu şehirde mümtāz-ı şā'irān

mümteli ol:

1. **mümteli olanuñ:-an, -uñ**

Gazel 54

Mısra: 7

Dolmak.

7. Derūnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edā idüğün biz kırābdan aluruz

mümtezic:

1. **mümtezic:**

Gazel 46

Mısra: 1

Uygun olan, uyan, uyuşan.

1. Mümtezic mānende-i şîr ü şekker maḥbūblar

2. Birbirine mā'il olmışlar meger maḥbūblar

mümtezic-i yek-diger:

1. **mümtezic-i yek-diger:**

Kaside 2

Mısra: 54

Birbirine uyan.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥūş u tıyūr

mün'adim:

1. **mün'adim:**

Kaside 8

Mısra: 49

Yok olan (kimse).

49. Bilindi mün'adim bendergeh-i 'irfānda mişli

50. Metā'-ı şîr-i reng-āmizünüñ herkes ḥarīdārı

münāsebet:

1. **münāsebetüm:-üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

İlişki, bağ.

49. Kim başa çıkacak felek-i ḥokḳa-bāz ile

50. Yokdur benüm münāsebetüm ḥīle-bāz ile

münāsib:

1. **münāsibdür:-dür**

Gazel 9

Mısra: 1

Yaraşır, uygun.

1. 'İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña
2. Portakālī-cübbe leymūnī hātāyīden ḳabā

2. **münāsibdür:-dür**

Gazel 15

Mısra: 5

Yaraşır, uygun.

5. Dehān-ı ūşkeve mihr-i sūkūt ursam münāsibdür
6. Ki oldum ḥalḳa-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

münderic:

1. **münderic:**

Kaside 6

Mısra: 13

İçeren, kapsayan, ihtiva eden.

13. Münderic nazm-ı belīgüñde hezārān maẓmūn
14. Müstetir her bün-i ḥarfüñde nice sırr-ı nihān

münhal:

1. **münhal:**

Gazel 32

Mısra: 10

Çözümüne kavuşturulmuş, yoluna konulmuş, halledilmiş.

9. Muḳteẓā-yı kevkebüm taḳdīm-i nev-ḥaṭ-ı ruḥuñ
10. Uḳde-i müşkil-güşā-yı vaşlı münhal gösterür

mün'im-i nīk-şiy:

1. **mün'im-i nīk-şiy:**

Kaside 7

Mısra: 60

Güzel huylu cömert kişi.

59. Dürr-i deryā-yı kerem lücce-i zehḥār-ı himem
60. Mün'im-i nīk-şiyem mīr-i pesendīde-siyer

münir eyle:

1. **münîr eyleyüp:-y, -iip**

Kaside 17

Mısra: 8

Nurlandırmak, aydınlatmak.

7. Kalk ıoığdı g n  n ol mihr-i m nevver geliyor

8. Eyley p pertev-i ru s resi  f  k  m n r

m n at  ol:

1. **m n at  olursa:-ur, -sa**

Gazel 120

Mısra: 5

Ayrılmak.

5. Olursa m n at       dan ol serv-i m ste n 

6. Efendi  avf olunmaz mı ra  b  n in  fından

m n esir ol:

1. **m n esir olmasun:-ma, -sun**

Gazel 21

Mısra: 17

Kırmak.

17. M n esir olmasun  y ne-i   f-ı kalb  n

18. N  terlerle gel a ma dil me n   r 

m n  -i m nsi-i Veys -i sel set-p r :

1. **m n  -i m nsi-i Veys -i sel set-p r :**

Kaside 6

Mısra: 61

S sl  anlat ma sahip Veysi 'yi utandıran katip.

61. M n  -i m nsi-i Veys -i sel set-p r 

62. K tib-i   zret-i d  t r-ı Sikender-  unv n

m ns -i n m-ı ca fer:

1. **m ns -i n m-ı Ca fer:**

Kaside 7

Mısra: 38

Nam  Cafer olan  utandıran.

37. Z iver-i   dr-ı  al  ziynet-i bezm-i k br 

38. Z bde-i ehl-i se   m ns -i n m-ı Ca fer

m nteh -yı ed ive :

1. müntehâ-yı ed'iyemdür :-m, -dür

Kaside 9

Mısra: 110

Duaların sonu.

109. Nihâl-i devleti olsun nemâ-yâb

110. Benüm müntehâ-yı ed'iyemdür

müntesib:

1. müntesib:

Kaside 2

Mısra: 38

İlgisi olan, alâka ve ünsiyet peydâ eden.

37. Var aña mertebesin ol sülâleden gelenün

38. O aşl-ı pâke olan müntesib ne gevher olur

mürde-dilân:

1. mürde-dilân:

Gazel 95

Mısra: 6

Ölü gönüller.

5. Feyz-i deminden âşikâr hâşiyet-i dem-i Mesîh

6. Mürde-dilân hep olmada zinde-i câvidân-ı ney

mürde-dilân-râ:

1. mürde-dilân-râ:

Gazel 14

Mısra: 7

Ölü gönüllere.

7. Kilkem be-nüvâzende koned mürde-dilân-râ

8. Ez-şûr-ı Sirâfîl buved nây-ı kıyâmet

mürşid-i rāh-ı 'irfān:

1. mürşid-i rāh-ı 'irfān:

Gazel 96

Mısra: 27

Bilgi yolunun önderi.

27. Himmet ey mürşid-i rāh-ı 'irfān

28. 'İzzet'i kılma melûm-ı 'âlem

mürûr eyle:

1. **mürür eyleyelüm:-y, -elüm**

Kaside 10

Mısra: 22

Gitmek.

21. Ğamzesi mā'il-i bī-dad ise meh-pārelerin

22. Dergeh-i dāver-i zī-şāna mürür eyleyelüm

mürür it:

1. **mürür itse:-se**

Kaside 17

Mısra: 43

Geçmek.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürür

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķır

mürüvet:

1. **mürüvetten:-den**

Gazel 92

Mısra: 8

İnsanlık.

7. İttibā' ile rakīb-i bed-sirişte bezmden

8. 'Āşıkı tardı itme lāyık mı mürüvetten bedel

müşārün bi'l-benān:

1. **müşārün bi'l-benānum:-um**

Kaside 16

Mısra: 28

Parmakla gösterilen.

27. Egerçi ben de bir şūh-ı cihānum

28. Cihān içre müşārün bi'l-benānum

müşbet:

1. **müşbetimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 26

Ar. İspat olunmuş.

25. Bi'llāh tıyarlarsa bu da'vāñı güzeller

26. Te'kīd-i kavānīn-i sitem müşbetimüzdür

müsellem:

1. müsellemler:

Müfret 4

Mısra: 1

Herkes tarafından kabul edilmiş, inkar edilemez.

1. Şīvesi nāzı müsellemler hüsni gāyet bī-bedel
2. Görmedüm 'İzzet hüseyn Ağa'ya beñzer bir güzel

2. müsellemler:

Kaside 16

Mısra: 10

Herkes tarafından kabul edilmiş, inkar edilemez.

9. Hüşûsa Eşref-i 'âşık-firbüm
10. Müsellemler şīvekārīde Necīb'üm

müşg-i çīn-i şemme-i gisū-yı ma'nī:

1. müşg-i çīn-i şemme-i gisū-yı ma'nīyem:-y, -em

Gazel 97

Mısra: 13

Anlam saçının bir kez koklanmış kıvrımının kokusu II şair.

13. Ben müşg-i çīn-i şemme-i gisū-yı ma'nīyem
14. Feyz-i nesīm-i himmet-i 'atṭāra uğradım

müşīr-i kāmīl:

1. müşīr-i kāmīl:

Kaside 11

Mısra: 26

Eksiksiz asker.

25. Görmedük öyle vezīr-i 'ādīl
26. Tuymaduk öyle müşīr-i kāmīl

müşīr-i pūr-hüner:

1. müşīr-i pūr-hüner:

Kaside 13

Mısra: 2

Çok hünerli asker.

1. Bāreka'llāh ey hıdiv-i dād-ger
2. 'Azzeke'llāh ey müşīr-i pūr-hüner

müşīr-i şīr-i şecā'at:

1. müşîr-i şîr-i şecâ'at:

Kaside 2

Mısra: 59

Cesurluk aslanının yol göstereni.

59. Müşîr-i şîr-i şecâ'at vezîr-i Cem-'azamet

60. Şehâ vü cûd u 'atâda yegâne vü meşhûr

müslimân:

1. müslimân:

Gazel 35

Mısra: 10

Müslüman .

9. Deyr-i cemâle Behremen-i rû-siyâh iken

10. Kâfir degül de hâl-i ruhı müslimân mıdur

müsned-i devlet:

1. müsned-i devletde:-de

Kaside 10

Mısra: 43

Mutluluk haberi.

43. Anı hâkık müsned-i devletde mü'ebbed kılsun

44. Biz dağı sâye-i 'adlünde huzûr eyleyelüm

muntazır-ı gâret:

1. muntazır-ı gâretimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 14

Hücum bekleyen.

13. Çeşmi gibi îmânı siyeh bir büt-i nâzik

14. Düzd-i niğehi muntazır-ı gâretimüzdür

mür:

1. mür:

Kaside 2

Mısra: 32

Karınca II herkes.

31. Velî ni'metidir Rûm ili memâlikinüñ

32. Ta'ayyüş itmededür sâyesinde mâr ile mür

2. **mürdur:-dur**

Tahmis 6

Mısra: 30

Karınca II karınca gibi güçsüz.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymân'ı bu gün

30. İltifât it 'İzzet-i nâ-çâruña bir mürdur

murabbā:

1. **murabbā:**

Gazel 82

Mısra: 4

Yetiştirilmiş, terbiye edilmiş.

3. Şeker-lebleri âlûde-i şîr-i 'işve

4. Dāye koyunda murabbā küçücükdür küçücük

murğān-ı hevā:

1. **murğān-ı hevā:**

Gazel 142

Mısra: 5

Heves, istek kuşu II gönül.

5. Vādi-i 'aşkda murğān-ı hevā konmağičün

6. Ser-i Mecnûn gibi bir lâne gelür hâturuma

müşg-i çîn-i şemme-i gisû-yı ma'nî:

1. **müşg-i çîn-i şemme-i gisû-yı ma'nîyem:-y, -em**

Gazel 97

Mısra: 13

Anlam saçının bir kez koklanmış kıvrımının kokusu.

13. Ben müşg-i çîn-i şemme-i gisû-yı ma'nîyem

14. Feyz-i nesîm-i himmet-i 'atţāra uğradum

murğ-ı dil:

1. **murğ-ı dil:**

Gazel 120

Mısra: 9

Gönül kuşu.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrā

10. Kebāba döndi şimdi nār-ı 'aşkuñ işti'âlûnden

2. **murğ-ı dil:**

Gazel 136

Mısra: 4

Gönül kuşu.

3. Pervāz iderken evc-i selāmetde ‘ākıbet

4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyān

murğ-ı dil-i zār:

1. **murğ-ı dil-i zārum:-um**

Gazel 158

Mısra: 4

İnleyen gönül kuşu.

3. Meyli bu süzülmekle o şah-bāz-nigāhuñ

4. Murğ-ı dil-i zārum gibi naḥcīre degül mi

murğ-ı endişe:

1. **murğ-ı endişesi:-si**

Gazel 43

Mısra: 9

Düşünce kuşu.

9. Murğ-ı endişesi üftāde-i nā-sāmānuñ

10. Lāne-sāz-ı girih-i zülf-i siyeh-tāruñdur

murğ-ı hevā:

1. **murğ-ı hevāsı:-sı**

Gazel 129

Mısra: 8

Havadaki kuş.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tüvān kim

8. Pervāz idemez murğ-ı hevāsı Yeñişehr’in

murğ-ı kebāb

1. **murğ-ı kebābdan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 2

Yanmış, bağıryanmış kuş II gönül.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz

2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdan aluruz

murğ-ı lāhūtī-nevā:

1. murğ-ı lāhūtī-nevā:

Gazel 29

Mısra: 1

İlahî sesin kuşu.

1. Merhabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rūzdur
2. Eyle gül-bang-ı demüñ 'arş-âşinā nev-rūzdur

murğ-ı nāle ger:

1. murğ-ı nāle gerüñ:-üñ

Gazel 79

Mısra: 8

İnleyen kuş II âşık.

7. Gülşende istimā'-ı hezāra ne ihtiyāç
8. Kūyuñda murğ-ı nāle gerüñ yok mıdur senüñ

mūr-ı hurde-bīn-i hayāl:

1. mūr-ı hurde-bīn-i hayāl:

Gazel 66

Mısra: 3

Küçük şeylerin hayalini gören karınca.

3. Degül leb üzre haṭuñ mūr-ı hurde-bīn-i hayāl
4. Harīş-i teng-i nebāt dehān-ı teng olmuş

muşaffā:

1. muşaffā:

Gazel 99

Mısra: 1

Saf.

1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet kabūl itmem
2. Heyūla-i tecerrüd-pīşeyüm şüret kabūl itmem

musahhar ol:

1. musahhar olmamda:-m, -da

Gazel 86

Mısra: 6

Emrine amade olmak, boyun eğmek.

5. Ğazāl-ı vahşi-i hāmūn-ı ṭab'dur beñzer
6. Musahhar olmamda āhū-yı remāna ğazel

muşib:

1. muşibdür:-dür

Kaside 18

Mısra: 8

Doğruca hedefine erişen, şaşmayan, yanılmayan(kişi).

7. Söz yok kemāl-ı ma‘arifet ü irticālına

8. Lütfi Efendi cümleden ā‘lā muşibdür

mustağni-i hūbān ol:

1. mustağni-i hūbān olacak:-acağ

Gazel 159

Mısra: 8

Güzellerden uzak durmak.

7. Mihr hān-ı Yeñişehr’e nigh-endāz olmaz

8. Dile mustağni-i hūbān olacak dem geldi

mutalsam:

1. muṭalsam:

Gazel 6

Mısra: 10

Tılsımlı.

9. Mār-ı kemer ki ser be-hem-āverdedür müdām

10. Gencine-i vişāl muṭalsam gelür baña

mu‘taşım-ı şer‘-i kavīm:

1. mu‘taşım-ı şer‘-i kavīm:

Kaside 5

Mısra: 69

Doğru kanunu tutan kimse II adaletli.

69. Tā mu‘taşım-ı şer‘-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr’e

mutavvel:

1. muṭavvel:

Gazel 32

Mısra: 6

Uzatılmış, daha uzun yapılmış.

5. Muṭaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyā

6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

mu‘teber ol:

1. mu‘teber olmuş:-mış

Gazel 150

Mısra: 14

Geçerli olmak, yürürlükte olmak.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürū

14. Süflī nihād mu‘teber olmuş ne fā’ide

mutrib:

1. muṭribun:-un

Gazel 162

Mısra: 7

Çalgıcı.

7. Muṭribun tutdığı āheng bu şeb

8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

mutrib-ı hoş-elhān:

1. muṭrib-ı hoş-elhānı:-ı

Kaside 7

Mısra: 15

Güzel ezgili çalgıcı.

15. Mahfil-i ma‘rifetūñ muṭrib-ı hoş-elhānı

16. Eyler āgāze yine bir gāzel-i rengīn-ter

mutrib-ı hoş-h‘ān:

1. muṭrib-ı hoş-h‘ān:

Gazel 47

Mısra: 14

Hoş okuyan çalgıcı.

13. Nağme-i āhumla sīne-i ṭanbūr inler

14. Yād-ı endūhum ile muṭrib-ı hoş-h‘vān ağlar

mutrib-ı hoş-nağme:

1. muṭrib-ı hoş-nağme:

Gazel 116

Mısra: 6

Güzel sesli ,mûsikî âleti çalan kimse.

5. Bu gice eyleme ihmāl amān gündüzden

6. Bir iki muṭrib-ı hoş-nağme ile eglenelüm

mutrib-ı kilik:

1. muṭṭrib-ı kıl̄k:

Gazel 122

Mısra: 9

Kalemin algıcısı.

9. Her nağmesinde muṭṭrib-ı kıl̄k ‘İzzetā yine

10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

muṭṭrib-ı şevk-āver-i zībā:

1. muṭṭrib-ı şevk-āver-i zībā:

Gazel 143

Mısra: 11

Güzel, neşe getiren mutrip.

11. Hoş-nağme beş on muṭṭrib-ı şevk-āver-i zībā

12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

müzil-i çirk-āb ol:

1. müzil-i çirk-āb olalar:-a, -lar

Kaside 4

Mısra: 54

Çirkefliği yok etmek.

53. Āb-ı şemşīr ile tā kim vüzerā ‘ālemden

54. Olalar def‘-i mezālīmle müzil-i çirk-āb

mūy:

1. mūyı:-ı

Gazel 14

Mısra: 10

Saç teli.

9. Tā demāğ-i dili ider ta‘ṭīr

10. Būy-ı sūnbūl midūr ‘aceb mūyı

mūy-ı miyān:

1. mūy-ı miyān:

Gazel 35

Mısra: 6

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli (güzel) II sevgili.

5. Tār-ı nigāh-ı ḥasret-i ‘āşık mıdur yāḥūd

6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

2. **mū-yı miyānına:-ı, -n, -a**

Gazel 87

Mısra: 8

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli (güzel) II sevgili.

7. Tār-ı nigāhumuz kemerinden çözülmiyor

8. Mū-yı miyānına şarılup rişte-i hayāl

mū-yı miyān:

1. **mū-yı miyānına:-ı, -na**

Gazel 25

Mısra: 8

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli (güzel) II sevgili.

7. Havfum pek incelür de mezāya çıkar boşa

8. Mū-yı miyānına şarılursa hayāller

muẓtarib kal:

1. **muẓtarib ҡalmıřumdur:-mış, -um, -dur**

Gazel 112

Mısra: 5

Maddî mânevî bir sıkıntı, üzüntü veya rahatsızlık çekmek, acı çekmek.

5. Hār hār-ı ye's içinde ҡalmıřumdur muẓtarib

6. Hiç teselli-i derūn-ı pūr-melālum yok benüm

müstağrak:

1. **müstağrak:**

Gazel 78

Mısra: 1

Batmış, gark olmuş.

1. Ruḥı o verd-i hayānuñ gül-āba müstağrak

2. 'Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

2. **müstağrak:**

Gazel 78

Mısra: 2

Gark olmuş, dalmış.

1. Ruḥı o verd-i hayānuñ gül-āba müstağrak

2. 'Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

3. **müstağrak:**

Gazel 78

Mısra: 4

Batmış, gark olmuş.

3. Ne dem ki hāl-i 'izaruñ görürse ğark-ı 'arağ
4. Olur dü merdümün çeşmüm āba müstağrak

4. müstağrak:

Gazel 78

Mısra: 6

Batmış, gark olmuş, kendinden geçmiş.

5. 'Aceb mi bāde-perest-i taḥayyür olsa göñül
6. Görünce nergis-i mestün şarāba müstağrak

5. müstağrak:

Gazel 78

Mısra: 8

Kendinden geçmiş.

7. Ya kimde tāb u taḥammül kor ey perī-tal 'at
8. O dīdeler k'ola meclisde ḥ'āba müstağrak

6. müstağrak:

Gazel 78

Mısra: 10

Batmış, gark olmuş, kendinden geçmiş.

9. Telātum-ı yem-i va 'd-i vişāle aldanmış
10. Dil-i 'İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

müstağrak-ı cübār-ı cemāl ol:

1. müstağrak-ı cübār-ı cemāl olmışsın:-mış, -sın

Gazel 85

Mısra: 7

Ziyan olan güzelliğe dalmak.

7. Yine müstağrak-ı cübār-ı cemāl olmışsın
8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şīvelerün

müstağrak-ı cüy-ı ni'am:

1. müstağrak-ı cüy-ı ni'amı:-ı

Kaside 4

Mısra: 40

Nimetler ırmağına batmış II çok nimete sahip olma.

39. Āşafā baḥr-kefā gevher-i dürc-i şerefā
40. Ey ki müstağrak-ı cüy-ı ni'amı şeyhle şāb

müstağrak-ı ihsân ü lutf:**1. müstağrak-ı ihsân ü lutfuñ:-uñ****Tahmis 2**

Mısra: 16

*Lütuf ve iyiliğin içine batmış II çok fazla güzellik ve iyliğe sahip olmak.***15. Nāzenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni****16. Olmuşum müstağrak-ı ihsân ü lutfuñ dil-berā****müştak:****1. müştak:****Gazel 145**

Mısra: 3

*Âşık.***3. Ben saña müştak iken fā'ik-i 'uşşāk iken****4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh****müsteban:****1. müsteban:****Kaside 8**

Mısra: 41

*Açıkça ortaya konmuş olan, şüpheyeye yer bırakmayacak şekilde anlaşılan, açık, âşikar, vâzih.***41. Hevâlarda bürüdet müsteban ü cān u ten lertzān****42. Bize şun sākī sen ol âteş-i seyyāleyi bārī****2. müstebān:****Kaside 13**

Mısra: 110

*Açıkça ortaya konmuş olan, şüpheyeye yer bırakmayacak şekilde anlaşılan.***109. Görsin āşārum benüm iden gümān****110. Zūr-ı t̄ab'um andan olur müstebān****müstecāb:****1. müstecāb:****Kaside 9**

Mısra: 106

*Kabul edilen (istek, duâ vb.).***105. Ko lāfi 'İzzetā başla du'āya****106. Du'alar müstecāb olduğu demdür**

müstecāb-ı Rabb:**1. müstecāb-ı Rabb:****Gazel 23**

Mısra: 20

*Duayı kabul eden Allah.***19.** Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun**20.** Hülūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür**müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet:****1. müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür:-dür****Gazel 23**

Mısra: 20

*Kabul eden İzzet Efendi.***19.** Hemān iqbāl ile iclāl ile devletle şāğ olsun**20.** Hülūş ile du‘āmuz müstecāb-ı Rabb-ı ‘İzzet’dür**müstetir:****1. müstetir:****Kaside 6**

Mısra: 14

*Gizli, saklı.***13.** Münderic nazm-ı belīgüñde hezārān maẓmūn**14.** Müstetir her bün-i ħarfüñde nice sırr-ı nihān**2. müstetirdir:-dir****Kaside 16**

Mısra: 44

*Gizli, saklı.***43.** Çekül ser-ħalka-i ‘uṣṣākdan dir**44.** Merām-ı Eşref ammā müstetirdir**müstetir-i perde-i hafā:****1. müstetir-i perde-i hafā:****Gazel 88**

Mısra: 4

*Sır perdesine gizli.***3.** Hülāsa-i emel-i dil olan ‘arūs-ı vişāl**4.** Henüz müstetir-i perde-i hafā mı degül**müstmend:**

1. müstmendüm:-üm

Gazel 141

Mısra: 1

Bîçare, zavallı.

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh

2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

müstmendān:

1. müstmendānı:-ı

Gazel 144

Mısra: 11

Hüzünlü, kederli ve mahzun kimseler, üzgün kişiler.

11. Ruḥ-ı ḥaṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı

12. Zekāt-ı ḥüsnüñi eyle edā ḥükm-i kitāb üzre

müteselli:

1. müteselli:

Gazel 61

Mısra: 4

Ar. Teselli bulan, gönlü nasihat, taltif, tebşir gibi esbâb ile açılan.

3. Gerçi dirler ki yeter 'ārife bir gül ammā

4. Müteselli degilüz bir gül-i ḥandān ile biz

mütevārī-i pes-i perde-i ebr ol:

1. mütevārī-i pes-i perde-i ebr olsunlar:-sun, -lar

Gazel 159

Mısra: 11

Utanma perdesinin arkasına saklanmak.

11. Mütevārī-i pes-i perde-i ebr olsunlar

12. Āfitāb u mehe pinhān olacaḳ dem geldi

müttehem:

1. müttehemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 92

Suçlanan, suçlu olduğu iddia edilen, töhmet altında bulunan.

91. Eyā mīr-i melek-ḥū bende 'İzzet

92. Kuşūr-ı vaşf ile pek müttehemdür

müzdehem:**1. müzdehemdür:-dür****Kaside 9**

Mısra: 16

İzdihamlı, kalabalık.

15. Sipāh-ı fitne-engīz-i şükūfe

16. Taḥaşşüd üzre gülşen müzdehemdür

2. 17. N**nā:****1. nā:****Gazel 97**

Mısra: 1

Genellikle Farsça, bâzan da Arapça sıfatların başına gelerek dilimizdeki “olmayan, değil” kelimelerinin anlamını karşılar .

1. Nā hevā-yı ‘ārız-ı dil-dāre uğradum

2. Bir jaleyüm ki sāḥa-i gülzāra uğradum

nāb:**1. nāb:****Gazel 134**

Mısra: 15

Uygunsuz, münasip olmayan.

15. Nāb ise de bāde-i la‘l-i dil-ārā çî sūd

16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine ‘İzzet her ān

nābit ol:**1. nābit olmadan:-ma, -dan****Kıt'a 4**

Mısra: 3

Yerden çıkıp büyümek II amaca yaklaşmak.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nābit

4. Şad ḥayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

2. nābit olup:-up**Gazel 134**

Mısra: 3

Yerden çıkıp büyümek II ayva tüylerinin çıkması.

3. Nābit olup sebz-i haṭ gird-i leb-i yārdan
 4. Tūṭi-i güftārına bāl ü per oldı ‘ayān

nā-būd:

1. **nā-būd:**

Kaside 13

Mısra: 13

Yokluk.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān
 14. Ğamze-i dil-berde qalmışdur hemān

nā-çār:

1. **nā-çār:**

Gazel 109

Mısra: 10

Çaresiz.

9. Korkarum Nā’ib Efendi gibi gūş itmez yār
 10. Ne qadar eylese de ‘İzzet nā-çār qasem

nā-çīz:

1. **nā-çīz:**

Kaside 3

Mısra: 11

Değersiz, önemsiz.

11. Meded kilik-i sūḥan-güster ile bu nā-çīz
 12. Dem-be-dem olmadadur tāze-zebān-ı āṣār

2. **nā-çīzüm:-iim**

Kaside 6

Mısra: 123

Değersiz, önemsiz.

123. Ben ne nā-çīzüm idem anlara şāyeste ūenā
 124. Yine iderse ider Lūṭfi-i sencīde-beyān

nā-dān:

1. **nā-dāna:-a**

Gazel 56

Mısra: 5

Cahil, akılsız.

5. Ser-fürū eylemez erbāb-ı hūner nā-dāna
 6. Ağniyā pīş-i esāfilde zemīn-būs olmaz

nādān-ı fıl-tıynet:**1. nādān-ı fıl-tıynete:-e****Gazel 111**

Mısra: 4

*Fıl yaradılışlı cahil(kişi).***3. Şaṭranc-bāz-ı encümen-i faẓl u dānişüm****4. Nādān-ı fıl-tıynete açmaz der sözüm****nādi-i devlet:****1. nādi-i devletde:-de****Gazel 134**

Mısra: 1

*Devlet meclisi.***1. Nādi-i devletde az oldığıçün ẓadr-dān****2. Nādir olurmuş begüm şā'ir-i āteş-zebān****nādir:****1. nādir:****Gazel 134**

Mısra: 2

*Az bulunur, az görülür.***1. Nādi-i devletde az oldığıçün ẓadr-dān****2. Nādir olurmuş begüm şā'ir-i āteş-zebān****2. nādir:****Gazel 139**

Mısra: 3

*Az bulunur, az görülür.***3. Mişli nādir bulunsun 'ālemde****4. Bilmesün şīve-i vefāyı velev****nādire-gūyān:****1. nādire-gūyāna:-a****Kaside 1**

Mısra: 66

*Benzeri görülmemiş söz söyleyen(kişi).***65. Benüm ol şā'ir-i i 'cāz-eşer-i sihr-beyān****66. Her sözüm nādire-gūyāna şālā-yı nuşret**

nādire-gūyān-ı zamān:**1. nādire-gūyān-ı zamān:****Kaside 6**

Mısra: 56

Zamanın benzeri az olan şeyler söyleyen(kişisi).

55. Vaşf-ı pākūñde senüñ böyle iderler āgāz

56. Nükte-sencān-ı cihān nādire-gūyān-ı zamān

nāfe:**1. nāfeden:-den****Gazel 142**

Mısra: 7

Derisinden kürk yapılan hayvan postlarının karın altına gelen tarafı ve postun bu kısmından yapılmış kürk II sevgilinin saçı.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād

8. Bilsen ey şāhid-i zība ne gelür hāturuma

nāfe-i hulk:**1. nāfe-i hulkunuñ:-u, -nuñ****Kaside 1**

Mısra: 57

Yaratılışın (misk) kokusu.

57. Nāfe-i hulkunuñ evşāfı yazıldıkça olur

58. Zulf-i müşgīn-i sühan ğāliye-sāy-ı nuşret

nā-gāh:**1. nā-gāh:****Kaside 2**

Mısra: 17

Ansızın, birdenbire.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tāb iken nā-gāh

18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḥş virdi huzūr

2. nā-gāh:-urdu**Kaside 7**

Mısra: 45

Ansızın, birdenbire.

45. Nigeh-i luṭfi eger kül-ḥana düşse nā-gāh

46. Verd-i aḥmer gibi bulurdu ṭarāvet aḥker

nağam-rîz:**1. nağam-rîz:****Kaside 9**

Mısra: 3

Nağmeler döken.

3. Nağam-rîz oldu bülbüller çemende

4. Açıldı gonçe-i hâtır ne gâmdur

nâ-gehân:**1. nâ-gehân:****Kaside 17**

Mısra: 9

Ansızın, birdendire.

9. Nâ-gehân nâz ile gül-berg-i lebûn depretdi

10. Dedi tenhâ mısın ey 'âşık-ı işkeste-zamîr

2. nâ-gehân:**Gazel 92**

Mısra: 3

Ansızın, birdendire.

3. Cevr-i yâr oldu mübeddel lûtfâ dirken nâ-gehân

4. Maẖhar-ı 'unf u 'itâb olduk 'inâyetden bedel

nağme:**1. nağme:****Gazel 95**

Mısra: 9

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

9. Nağme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dâğ dâğ 'aşka yeter nişân-ı ney

2. nağmesinde:-sî, -n, -de**Gazel 122**

Mısra: 9

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

9. Her nağmesinde muṭrıb-ı kîlk 'İzzetâ yine

10. Tebdîl ider maḳâmı ne nâzûk ne nâzenîn

nağmehâ-yı nev-zemîn:

1. nağmehā-yı nev-zemîn:

Gazel 128

Mısra: 14

Yeni tarzda olan nağmeler.

13. Çarhla biz devr-i Mevlānā' dayuz 'İzzet yine

14. Demdür itsün nāy-ı hāme nağmehā-yı nev-zemîn

nağme-i āh:

1. nağme-i āhumla:-um, -la

Gazel 47

Mısra: 13

İnleyişin nağmesi.

13. Nağme-i āhumla sīne-i tanbūr inler

14. Yād-ı endūhum ile muṭrib-ı hoş-hvān aḡlar

nağme-i dil-sitān-ı ney:

1. nağme-i dil-sitān-ı ney:

Gazel 95

Mısra: 2

Neyin gönül alan sesi.

1. Āteş-i naḡl-i tūrdur bang-ı şeref-feşān-ı ney

2. Mevce-i baḡr-ı nūrdur nağme-i dil-sitān-ı ney

nağme-i şādī:

1. nağme-i şādī:

Kaside 2

Mısra: 7

Sevincin ezgisi.

7. O rütbe nağme-i şādī pūr itdi āfākı

8. Ki oldı künbed-i gerdūn çü kāse-i tanbūr

nağme-i sâz-ı zafer:

1. nağme-i sâz-ı zafer:

Kaside 1

Mısra: 17

Zafer sazının ezgisi.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birūn oldı bu dem

18. Ney-i kilc eylesün āheng-i nidā-yı nuşret

nağme-perdāzān-ı ser-bezm-i mahabbet:

1. nağme-perdāz-ı ser-bezm-i maḥabbet:

Gazel 51

Mısra: 9

Aşkın baş toplantısının şarkı söyleyen(kişileri).

9. Bilürler nağme-perdāz-ı ser-bezm-i maḥabbet hep

10. Sürür-ı 'İzzet'e bā'îş o şūḥ-ı şen-gül olmuşdur

nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma'ānī:

1. nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma'ānī:

Kaside 8

Mısra: 57

Anlamlar bahçesinin ezgi düzenleyen(kişi).

57. Benüm ol nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma'ānī kim

58. Şarīr-i kil-küm eyler lāl-i ḥayret bülbül-i zārı

nağme-serā:

1. nağme-serā:

Gazel 94

Mısra: 3

Türkü söyleyen, şarkı okuyan.

3. Gülşende şehir nağme-serā oldu şabādan

4. Hāl-i dil-i 'uşşākı tebāh eyledi bülbül

nā-ḥak:

1. nā-ḥak:

Gazel 112

Mısra: 4

Haksız.

3. Kılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cevri ü sitem

4. Dökmesün nā-ḥak yere ḥūnum vebālüm yok benüm

naḥcīr:

1. naḥcīr:-e

Gazel 158

Mısra: 4

Av hayvanı .

3. Meyli bu süzölmekle o şah-bāz-nigāhuñ

4. Murg-ı dil-i zārum gibi naḥcīre degül mi

naḥcīr-i ǧazel:**1. naḥcīr-i ǧazel:****Gazel 37**

Mısra: 10

*Gazel avı.***9.** Hep ǧazālān-ı ḥayālī itdi ṭab‘um der-kemend**10.** Şimdi naḥcīr-i ǧazel fitrāk-ı teşhīrūmdedür**naḥīf:****1. naḥīf:****Gazel 28**

Mısra: 11

*Çelimsiz, zayıf.***11.** O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf**12.** Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kâh döner**naḥl-ı ‘işve:****1. naḥl-ı ‘işvenüñ:-nüñ****Gazel 44**

Mısra: 5

*Cilveli, fidan gibi uzun ve ince vücutlu güzel II cilveli sevgili.***5.** Yok mı daḥı temāyüli ol naḥl-ı ‘işvenüñ**6.** ‘Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdır**naḥl-i leṭāfet-nümā:****1. naḥl-i leṭāfet-nümā:****Gazel 34**

Mısra: 14

*Güzellik gösteren fidan gibi uzun ve ince vücutlu güzel .***13.** Zemīn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık**14.** Bulur o naḥl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür**naḥl-ı nev-resīde:****1. naḥl-ı nev-resīdesidür:-si, -dür****Gazel 91**

Mısra: 15

*Yeni yetişmiş fidan gibi uzun ve ince vücutlu güzel.***15.** Ḥadīka-i hünerüñ naḥl-ı nev-resīdesidür**16.** Nihāl-i kilik-i terümden kıl ictinā-yı ḥayāl

naḥl-ı tūr:**1. naḥl-ı tūr:-ı****Gazel 21**

Mısra: 6

Tûr Dağı'ndaki ağaç.

5. Muḳtebesdür buleğā şu'le-i 'irfānuñdan

6. Kalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tūrı

naḥl-i ümīd:**1. naḥl-i ümīd:****Kaside 5**

Mısra: 9

Ümit fidanı.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne

10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

2. naḥl-ı ümīdüm:-üm**Gazel 81**

Mısra: 11

Ümit fidanı.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni' degül

12. Neşve-yāb-ı va'de-i kemmünuyum bir āfetüñ

nāḥun-zede-i tıfl-ı debistān-ı kemāl:**1. nāḥun-zede-i tıfl-ı debistān-ı kemāl:****Kaside 7**

Mısra: 13

Olgunluk okulunun tırnaklanmış çocuğu II acı çekmiş âşık.

13. Oldı nāḥun-zede-i tıfl-ı debistān-ı kemāl

14. Rûy-ı kâğıdda kıyās itme nişān-ı mıştar

naḥve:**1. naḥve:****Gazel 71**

Mısra: 8

Çörek otu.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zeḳanuñ der-ḥatır

8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvā ḥafız

nahvet:**1. nahvetle:-le****Gazel 79**

Mısra: 3

Kibir, böbürlenme.

3. Nahvetle yaşıyor mı bu âteş gibi geçiş

4. Ben hâk-i pâyuña nazaruñ yok midur senüñ

2. nahvetle:-le**Gazel 136**

Mısra: 8

Kibir, böbürlenme.

7. Cānā şarāb-hāne-i çeşmüñde mest olup

8. Hün-riz-i ğamzeñ eyledi nahvetle kaşd-ı cān

nahvet-güster:**1. nahvet-güsterin:-in****Gazel 120**

Mısra: 8

Kibir yayan.

7. Girihgır oldu gitdi rişte-i âmālimüz yek-ser

8. O nahvet-güsterin çin-i cebin-i infī'ālinden

nā'ib:**1. nā'ibidür:-i, -dür****Kaside 5**

Mısra: 38

Vekil.

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt

38. Bāb nā'ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

Nā'ib Efendi:**1. Nā'ib Efendi:****Gazel 109**

Mısra: 9

Naib Efendi, kişi ismi.

9. Korkarum Nā'ib Efendi gibi gūş itmez yār

10. Ne kadar eylese de 'İzzet nā-çār kase

nakd-i cān:**1. nakd-i cān:****Gazel 156**

Mısra: 9

*Can sermayesi.***9.** Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrûlar**10.** Ğamze tek tûrmadı fesh eyledi bāzārumızı**nākış:****1. nākış:****Kaside 9**

Mısra: 55

*Eksik.***55.** On üçden gerçi yaşı nākış ammā**56.** Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür**2. nākışdur:-dur****Kaside 10**

Mısra: 13

*Eksik, tam değil.***13.** Görelüm hüsni kimüñ tām kimüñ nākışdur**14.** Heme sencide-i mizān-ı şu'ūr eyleyelüm**nakl it:****1. nakl ider:-er****Gazel 90**

Mısra: 14

*Aktarmak, iletmek.***13.** 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda**14.** Nakl ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel**nākūs-ı şöhet:****1. nākūs-ı şöheti:-i****Gazel 87**

Mısra: 5

*Şöhret çanı II şöhet.***5.** Şaldı cihāna velvele nākūs-ı şöheti**6.** Oldı rehīn-i gūlgule büt-hāne-i dālāl

naķş-ı kemāl:**1. naķş-ı kemāle:-e****Gazel 17**

Mısra: 5

Olgunluğun eksikliği.

5. Sebeb naķş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrıkāndur hep

6. Ki ħumķı ħāce-i mekteblere şıbyān ider ĩrās

naķş:**1. naķş:****Kaside 5**

Mısra: 49

Nakış, süs.

49. Çokdan raķam-ı menķabetüñ naķş idi dilde

50. Maķşūdum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr'e dipnotta

naķş aç:**1. naķş açacaķ:-acaķ****Gazel 7**

Mısra: 7

Süslemek II hile yapmak, başına kötü işler getirmek.

7. Bilmem daķı ne naķş açacaķ bu felek bize

8. Göstermede nefes-be-nefes başķa şüreti

3. naķşumı:-um, -ı**Gazel 75**

Mısra: 6

Güzellik.

5. Nāmum ol ğonce-femüñ la'l-i lebinden düşmez

6. Naķşumı faşş-ı nigīndāne ķodı şıve-i ħaķķ

naķş eyle:**1. naķş eylesem:-se, -m****Gazel 19**

Mısra: 11

Resmetmek.

11. Miyānuñ vaşfını naķş eylesem levĥ-i ħayālümde

12. Virür ser-rişte-i nevk ħāme-i müyīnden feryād

naķş-ber-āb:

1. naķş-ber-ābdan:-dan

Gazel 54

Mısra: 4

Su üzerine resim.

3. Haţ-ı 'izār iledür çün şübüt-ı va'd-i vişāl

4. Teselli-i dili naķş-ber-ābdan aluruz

naķş-ı kef-i efsūs:

1. naķş-ı kef-i efsūs:

Gazel 56

Mısra: 4

Endişe elinin işareti.

3. Hîç nedāmet mi çeker sözde te'emmülle giden

4. Ruĥ-ı endişede naķş-ı kef-i efsūs olmaz

naķş-ı pāy-ı nev-zemîn:

1. naķş-ı pāy-ı nev-zemîn:

Gazel 128

Mısra: 8

Topraĥa basan ayaĥın şekli.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülūk

8. Dāĥlar sīnemde kalmış naķş-ı pāy-ı nev-zemîn

nālān:

1. nālān:

Kaside 6

Mısra: 70

İnleyen.

69. Şadme-i kahrı ile rüy-ı zemîn zelzelenāk

70. Hecme-i tīĥi ile mecma'-ı ā'dā nālān

2. nālānlaruñ:-lar, -uñ

Gazel 22

Mısra: 3

İnleyen.

3. Nālānlaruñ dā'ire-i vaşldan itme

4. Mānende-i def sille-ĥur-ı dest-i red Aĥmed

nālān it:

1. **nālān iden:-en**

Gazel 19

Mısra: 9

Ağlatmak, inletmek.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı ‘ālemde

10. Çemende ‘andelīb eyler gül ü nesrinden feryād

nālān ol:

1. **nālān ola:-a**

Kaside 16

Mısra: 60

İnlemek, sızlamak.

59. Huşūsā ‘İzzet-i dil-ḥaste her ān

60. Efendüm isterüm kim ola nālān

2. **nālān olacaḳ:-acaḳ**

Gazel 159

Mısra: 1

İnlemek, sızlamak.

1. Yine bülbül gibi nālān olacaḳ dem geldi

2. Yine ‘uşşāḳ perīṣān olacaḳ dem geldi

nāle:

1. **nālelerüm:-ler, -üm**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

İnilti, feryat.

43. Düşmen işitse nālelerüm giryenāk olur

44. Pervāne görse sūzişüm elbet helāk olur

2. **nāleñe:-ñ, -e**

Kaside 3

Mısra: 51

İnleme, feryat.

51. ‘İzzetā nāleñe gūş aşmayacaḳ ol gül-i nāz

52. Eyleme bihūde bülbül gibi feryād-ı hezār

3. **nāleden:-den**

Gazel 8

Mısra: 9

İnleme, feryat.

9. Figān u nāleden 'İzzet nice hamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

4. nāle:

Gazel 19

Mısra: 3

İnleme, feryat.

3. Ne saht olsa kibārın ḳalbine te'sîr ider nāle
4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

5. nālelerüm:-ler, -im

Gazel 53

Mısra: 8

İnleme, feryat.

7. Evc-i eflākde meşḳ itdi meger nālelerüm
8. Zühre'nüñ ḳaldığı 'uşşāḳa nevā perdesidür

6. nāle:

Gazel 85

Mısra: 17

İnleme, feryat.

17. Bu ḳadar nāle vü feryādına ma'nī viremem
18. 'İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

7. nāle:

Gazel 134

Mısra: 11

İnilti, feryat.

11. Nāle ile ḥ'ābdan şanma ki bīdār olur
12. Baḥt-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iḳtīrān

8. nāleye:-y, -e

Gazel 143

Mısra: 7

İnleme, feryat.

7. Bülbul daḥı bir ḳaç güne dek nāleye başlar
8. Şimden girü gūş-ı nağm-ı şubḥ-dem eyle

nāle it:

1. nāle itmesüñ:-me, -süñ

Terkib-bend 1

Mısra: 10

İnlemek.

9. Hem söyle bu nâşîhatı hem kıl selâmlar
 10. Çok nâle itmesün ki virür yara derd-i ser

nâle vü feryâd eyler:

1. nâle vü feryâd eyler:-r

Gazel 66

Mısra: 7

İnlemek ve feryad etmek.

7. Ne tîr-i âh eşer eyler ne nâle vü feryâd
 8. Begüm senün dil-i sahtuñ meger ki seng olmuş

nâle vü figân it:

1. nâle vü figân ideyor:-de, -yor

Gazel 44

Mısra: 13

İnlemek ve feryat etmek.

13. Mânend-i 'andelîb ideyor nâle vü figân
 14. Ol gül-bün-i leţâfetün 'İzzet hezâridur

nâle vü zâr it:

1. nâle vü zâr iderüm:-er, -üm

Gazel 126

Mısra: 3

Ağlamak ve inlemek.

3. Bülbulâsâ iderüm nâle vü zâr
 4. Gül-i ruhsâr-ı 'arağ-paşuñ içün

nâle-künân:

1. nâle-künân:

Gazel 59

Mısra: 5

Nâle ederek.

5. Reh-güzâruñda turup nâle-künân saf-der-şaf
 6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şân virürüz

nam:

1. nam:

Kaside 5

Mısra: 10

Ad, isim.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

2. **nāmındaki:-ın, -da, -ki**

Gazel 36

Mısra: 9

Ad, isim.

9. Bezimde cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāğar
10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendür

3. **nāmum:-um**

Gazel 75

Mısra: 5

Ad, san.

5. Nāmum ol gonce-femūñ la'l-i lebinden düşmez
6. Nağşumı faşş-ı nigīndāne kodı şīve-i ḥaḳḳ

4. **nāmuñ:-uñ**

Gazel 155

Mısra: 3

Ad, isim.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir daḥı nāmuñ
4. O şūḥ-ı sürḥ-püş-ı şermūñ olsaydım zeḳān-būsı

5. **nāmı:-ı**

Gazel 157

Mısra: 10

Ün, şöhr.

9. 'Aşr-ı ḥüsnüñde eyā şūḥ-ı şeker güftārum
10. Çāh-ı nısyāndadur Yūsuf-ı Mısr'uñ nāmı

nām al:

1. **nām alan:-an**

Gazel 15

Mısra: 6

Ün kazanmak, ad kazanmak.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sükūt ursam münāsibdür
6. Ki oldum ḥaḳḳa-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

nā-maḳdūr:

1. **nā-maḳdūr:**

Gazel 50

Mısra: 10
Güçsüz.

9. 'İzzetâ pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr
10. Tûti-i tab'-ı şekker-hâyuñ için nâ-mağdûr

nâmdârân-ı hüner:

1. nâmdârân-ı hüner:

Gazel 155

Mısra: 15

Beceriklilikle meşhur olanlar.

15. Olur hep ser-nüvişte nâmdârân-ı hüner nâ-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı hâtemünde haṭ-ı ma'kûsı

nâme-i â'mâl:

1. nâme-i â'mâl:-i

Tahmis 6

Mısra: 22

Ameller mektubu.

21. 'Ârız-ı tâbânuña teşbîh-i mâh itdümse de

22. Nâme-i â'mâlî cürm ile siyâh itdümse de

nâme-serâ-yı nuşret:

1. nâme-serâ-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 6

Yardım şarkısını söyleyen.

5. Sünnet-i hayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-hayr

6. Bülbülâs olalum nâme-serâ-yı nuşret

nâm-ı mahbûb-ı hakîkî:

1. nâm-ı mahbûb-ı hakîkîyi:-y, -i

Gazel 109

Mısra: 5

Gerçek sevgilinin adı.

5. Nâm-ı mahbûb-ı hakîkîyi getürmez yâda

6. O sebebden idemez zümre-i küffâr kasem

nâmver-i dehr:

1. nāmver-i dehr:

Gazel 134

Mısra: 7

Dünya ününe sahip.

7. Nāmver-i dehr olur hātem-i t̄ā'ī gibi

8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhret-resān

nāmzed-i şıhr-ı beyān:

1. nāmzed-i şıhr-ı beyān:

Kaside 10

Mısra: 9

Sözün büyüüne kapılmış.

9. Bıkr-i maẓmūnı idüp nāmzed-i şıhr-ı beyān

10. 'İyd-ı uđhiyede bir sūr-ı sūrūr eyleyelüm

nār:

1. nārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 44

Ateş, od II acı..

43. 'İzār-ı āteşinüñ gāh u bī-geh yād ile cānā

44. 'Alevlenmekdedür kânūn-ı dilde ḥasretüñ nārı

nā-rast:

1. nā-rast:

Gazel 155

Mısra: 15

Doğru olmayan.

15. Olur hep ser-nüvişte nāmdārān-ı hüner nā-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı hātemüñde ḥaṭ-ı ma'kūsı

na're-i mestāne:

1. na're-i mestāne:

Gazel 77

Mısra: 12

Sarhoş gibi bağırmak.

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāṭ u inbisāt

12. Şevk ile 'ayyūka çıkdı na're-i mestāne baḳ

2. nāre-i mestāneñi:-ñ, -i

Gazel 114

Mısra: 7

Sarhoş gibi bağırmak.

7. Dün gice nâre-i mestâneñi güş itdükçe
 8. Çıkdı tâ küngüre-i çarha benüm efgānum

na‘re-i yā ur:

1. na‘re-i yā urasın:-a, -sın

Gazel 10

Mısra: 8

Yüksek sesle uzun uzun ya diyerek bağırmak.

7. Neş‘e-i meyle varup cūy kenārında o dem
 8. Şöyle ser-mest urasın na‘re-i yā hay ne şafā

nār-ı ‘aşk:

1. nār-ı ‘aşkuñ:-uñ

Gazel 120

Mısra: 10

Aşk ateşi.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zīrā
 10. Kebāba döndi şimdi nār-ı ‘aşkuñ işti‘ālūñden

nār-ı hasret:

1. nār-ı hasretle:-le

Gazel 47

Mısra: 15

Özlem ateşi.

15. Nār-ı hasretle kebāb olduğımı fehm itmiş
 16. Acıyup hālime şad sūz ile büryān ağlar

nār-ı hirmān-ı emān:

1. nār-ı hirmān-ı emāni:-i

Kaside 4

Mısra: 44

Yardım isteme harmanının ateşi.

43. Ğam u endūh-ı cihān nātıka-bend oldı baña
 44. Nār-ı hirmān-ı emāni cigerüm itdi kebāb

nār-ı iştiyāk:

1. nār-ı iştîyāk:

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Özlem ateşi.

1. Kār itdi cānuma eşer-i sūz-ı iftirāk
2. Günden güne ‘alevleniyor nār-ı iştîyāk

2. nār-ı iştîyāk:

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Özlem ateşi.

59. Bir dil-rübādan itmişe beñzersin iftirāk

60. Yakmış senüñ cigerçigini nār-ı iştîyāk

nār-ı şerer-bār:

1. nār-ı şerer-bār:

Gazel 108

Mısra: 2

Kıvılcım yağdıran ateş II âşk.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsār tutuşdım
2. Düşdi dile bir nār-ı şerer-bār tutuşdım

nār-ı sitem:

1. nār-ı sitemle:-le

Gazel 134

Mısra: 13

Eziyet ateşi.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ ‘āşıkıların

14. Merhametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

nārven-kad:

1. nārven-ḳad:

Gazel 9

Mısra: 1

Boyu kara ağaç gibi olan kişi.

1. ‘İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña
2. Portaḳālī-cübbe leymünī hātāyīden ḳabā

2. nārven-ḳad:

Gazel 29

Mısra: 6

Boyu kara ağaç gibi olan kişi.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh
6. ‘Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

nās:

1. **nās:**

Gazel 134

Mısra: 9

İnsanlar.

9. Nās ile hīç eylemez ‘āḳil ü dānā cedel
10. Başına ğavġaları cāhil olandur alan

nā-sezā:

1. **nā-sezālaruz:-lar, -uz**

Gazel 60

Mısra: 16

Münasebetsizlik, uygunsuzluk.

15. Biz bezm-i vişālūñe sezāyuz
16. Zann itme ki nā-sezālaruz

nāṣihat:

1. **nāṣihatı:-ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Öğüt, tavsiye.

9. Hem söyle bu nāṣihatı hem ḳıl selāmlar
10. Çok nāle itmesüñ ki virür yara derd-i ser

2. **nāṣihatüm:-üm**

Gazel 2

Mısra: 5

Öğüt, tavsiye.

5. Gūṣ itmedüñ nāṣihatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba‘d-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

naṣīr:

1. **naṣīr:**

Kaside 17

Mısra: 14

(Ar.) Yardımcı, yardım eden.

13. Sâle yaklaştı cüdâ düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'în ü ne naşîr

nâşiye:

1. nâşiyesinden:-si, -n, -den

Gazel 50

Mısra: 4

Alın.

3. Âb-ı ser-çeşme-i hırşîd ile mi ğusl itmiş

4. Dökülür nâşiyesinden o mehûn lem'a-i nûr

nâşiye-sâ:

1. nâşiye-sâ:

Kaside 4

Mısra: 22

Alnını yere süren.

21. 'Alem-efrâz-ı veġa ġazret-i Maġmûd Paşa

22. Ki olur dergesine nâşiye-sâ heft-kıbâb

nâsûr:

1. nâsûrı:-ı

Gazel 21

Mısra: 18

Vücudun iç boşlukları ile cilt arasında hastalık sebebiyle meydana gelen akıntı yolu, akarca.

17. Münkesir olmasun âyîne-i şâf-ı kalbûn

18. Nîşterlerle gel açma dilüme nâsûrı

nâ-şâyân:

1. nâ-şâyân:

Gazel 117

Mısra: 17

Layık deġil.

17. Cenâb-ı 'âkif-i zer-bâf-ı naẓma arzâ nâ-şâyân

18. Bu ġüne bir nesîc-i sâde çıkdı destġāhumdan

nâ-şekîb:

1. **nā-şekībdür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 12

Sabırsız.

11. Hem mahlaşumdur ‘İzzet-i âşüfte rüzgār

12. Anuñ içün benüm gibi bir nā-şekībdür

2. **nā-şekīb:**

Gazel 27

Mısra: 9

Sabırsız.

9. Nā-şekīb eyleyen bu rütbe bizi

10. Āh o ğunc u delāl-ı Eşref’dür

nā-şenī:

1. **nā-şenīde:-de**

Kaside 11

Mısra: 5

Duyulmamış, işitilmemiş.

5. Nā-şenīde suhan-ı tāze-zuhūr

6. K̄or mı erbāb-ı belāğatda şu‘ūr

2. **nā-şenīde:-de**

Gazel 79

Mısra: 14

İşitilmemiş.

13. Dil-gīr-i tarz-ı köhne-i eş‘āruz ‘İzzetā

14. Bir nā-şenīde nev-eşerüñ yok mıdur senüñ

nātıka:

1. **nātıkamın:-m, -ın**

Kaside 3

Mısra: 13

Düzgün ve iyi konuşma yeteneği.

13. Yohsa ne kudreti var nātıkamın kim olsun

14. Vaşf-ı düstūr-ı hünerverde müdür-i güftār

nātıka-bend:

1. **nātıka-bend:**

Kaside 4

Mısra: 43

Düzgün şekilde bağlanmış söz.

43. Ğam u endüh-ı cihân nâṭıka-bend oldı baña
 44. Nâr-ı hırmân-ı emâni cigerüm itdi kebâb

nâṭıka-bend-i güftâr:

1. nâṭıka-bend-i güftâr:

Kaside 3

Mısra: 36

Sözün düzgün şekilde bağlanması.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
 36. Baña her demde olan nâṭıka-bend-i güftâr

nâṭıka-zây-ı nuşret:

1. nâṭıka-zây-ı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 60

Yardımın şairleri.

59. Degme bir şaire maḳdûr degildür medhûñ
 60. İdemez vaşfuñı her nâṭıka-zây-ı nuşret

nâ-tüvân:

1. nâ-tüvân:

Tahmis 2

Mısra: 29

Zayıf, güçsüz, çaresiz.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedîm'i nâ-tüvân
 30. Gösterür engüş ile meclisdeki mînâ seni

nâv-dân-ı dîde:

1. nâv-dân-ı dîdeden:-den

Kaside 8

Mısra: 8

Göz oluğu.

7. Şuyun bulurdı el-haḳ encâd ol rütbe 'âlemde
 8. Ki âb-ı eşk olmaz nâv-dân-ı dîdeden cārî

nâvek-i ğamze-i dil-düz:

1. nâvek-i ğamze-i dil-düzuña:-uñ, -a

Gazel 106

Mısra: 4

Gönüle batan bakışın oku.

3. Dāğdār itmededür sīnecigüm hem-vāre
 4. Nāvek-i ğamze-i dil-dūzuña gūyā hedefüm

nāy:

1. nāydan:-dan
Gazel 54
 Mısra: 1
 Ney.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz
 2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdan aluruz

2. nāyı:-ı
Gazel 95
 Mısra: 19
 Ney.

19. Nāyı Necīb-i pūr-hüner üfleye ‘aşk ile meger
 20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da ‘vī-i imtiḥān-ı ney

nāy u kudūm-ı ‘ālem:

1. nāy u kudūm-ı ‘ālem:
Gazel 96
 Mısra: 24
Dünyanın ney ve kudümü.

23. Çalınur nevbet-i iclālinde
 24. Dem-be-dem nāy u kudūm-ı ‘ālem

nā-yāb:

1. nā-yāb:
Kaside 4
 Mısra: 14
Bulunmaz, nadir.

13. ‘Uhdenden nice şimdi geledüm bu keremin
 14. Şükre yok kudretimüz ḥamde liyākat nā-yāb

nāy-ı enīn-i dil:

1. nāy-ı enīn-i dilüm:-üm
Gazel 134
 Mısra: 5
Neyin gönül iniltisi.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb
6. Bezm-i çemen başına țār olur ol dem hemān

nāy-ı hāme:

1. nāy-ı hāme:

Gazel 128

Mısra: **14**

Ney gibi kalem II hüznü yazan şair kalemi.

13. Çarhla biz devr-i Mevlānā’dayuz ‘İzzet yine
14. Demdür itsün nāy-ı hāme nağmehā-yı nev-zemīn

2. nāy-ı kalem:

Gazel 72

Mısra: **11**

Ney gibi kalem II hüznü yazan şair kalemi.

11. Nefes-i pīr ile dem dem öteyor nāy-ı kalem
12. Yohsa güncide degül perde-i eş‘āra semā‘

nāy-ı kıyāmet :

1. nāy-ı kıyāmet :

Gazel 14

Mısra: **8**

Kiyametın neyi.

7. Kilkem be-nüvāzende koned mürde-dilān-rā
8. Ez-şūr-ı Sirāfīl buved nāy-ı kıyāmet

nāyveş:

1. nāyveş:

Gazel 118

Mısra: **10**

Ney gibi.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı ‘aşkdur ‘İzzet
10. Anuñcün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

nāz:

1. nāz:

Terkib-bend 1

Mısra: **51**

Naz, işve, cilve.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile
 52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile

2. nāzı:-ı

Müfret 4

Mısra: 1

Naz, işve, cilve.

1. Şīvesi nāzı müselleme hüsni gāyet bī-bedel
 2. Görmedüm ‘İzzet hüseyn Ağa’ya beñzer bir güzel

3. nāzı:-ı

Kaside 13

Mısra: 39

Naz, işve, cilve.

39. Şīvesi nāzı edāsı dil-rübā
 40. Perçemi ‘uşşāka püsküllü belā

4. nāz:

Kaside 17

Mısra: 9

Naz, işve, cilve.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ deprettdi
 10. Dedi tenhā mısın ey ‘āşık-ı işkeste-zamīr

5. nāz:

Gazel 53

Mısra: 12

Naz, işve, cilve.

11. Dürr-i eş‘ārūma ‘İzzet ko disün halk yetīm
 12. Şadef-i ṭab’ımuñ ol nāz ile perverdesidür

6. nāz:

Gazel 71

Mısra: 3

Naz, işve, cilve.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār
 4. Nedür ol kāmēt-i mümtāz ile ra‘nā hāfız

7. nāz:

Gazel 147

Mısra: 1

Naz, işve, cilve.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne
2. Hânçer taşmasun o şanem hânçer üstüne

nāz it:

1. nāz idelüm:-*elüm*
Gazel 146
Mısra: 8
Cilve yapmak.

7. 'Âkıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük
8. Sâkit olmağla didük nāz idelüm eş'āra

nāz u niyāz-ı vuşlat:

1. nāz u niyāz-ı vuşlata:-*a*
Gazel 95
Mısra: 14
Kavuşma duası ve cilvesi.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi
14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

nazar:

1. nāzaruñ:-*uñ*
Gazel 79
Mısra: 4
Bakma, bakış.

3. Nahvetle yakuşur mı bu âteş gibi geçiş
4. Ben hâk-i pâyuña nāzaruñ yok mıdur senüñ

2. nazar:

- Kaside 7**
Mısra: 18
Bakma, bakış.

17. Hatt gelüp şafha-i ruhsāre-i pāk-ı dil-ber
18. Oldı bir hāşiyeli nusha-i hüsn ile nazar

nazar kıl:

1. nazar kıl:
Gazel 26
Mısra: 6
Bakmak.

5. Kemer bir kez mişâl-i ḥadd-ı evsâṭ ber-ṭaraf olsun
 6. Nâzar kıl şekl-i istiğnâda ne intâc-ı vuşlat var

nâzar-ı hışm:

1. **nâzar-ı hışmına:-ı, -n, -a**

Kaside 7

Mısra: 47

Kızgınlık bakışı.

47. Nâzar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen
 48. Gül ocağındaki gül-bünler olur ḥākister

nâzenîn:

1. **nâzenînüm:-üm**

Tahmis 2

Mısra: 15

Narin, ince yapılı II sevgili.

15. Nâzenînüm sāye-i ḥār-ı gül-i dībā seni
 16. Olmuşum müstağrak-ı iḥsân ü luṭfuñ dil-berā

2. **nâzenîn:**

Gazel 122

Mısra: 1

Narin, ince yapılı II sevgili.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nâzük ne nâzenîn
 2. Gör ḳadd-i nev-ḥırāmı ne nâzük ne nâzenîn

3. **nâzenîn:**

Gazel 122

Mısra: 4

Narin.

3. Tuyduñ mı hîç o tūṭi-i lüknet-feşānımuñ
 4. Şekker gibi kelāmı ne nâzük ne nâzenîn

4. **nâzenîn:**

Gazel 122

Mısra: 6

Narin.

5. Bezm-i ṭarabda gördüm o sākī-i şīveḳār
 6. Tutmuş elinde cāmı ne nâzük ne nâzenîn

5. **nâzenîn:**

Gazel 122

Mısra: 8
Narin.

7. Ey verd-i ter 'izār-ı laṭīfūñ senūñ 'aceb
8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzūk ne nāzenīn

6. nāzenīn:

Gazel 122

Mısra: 10
Narin, ince.

9. Her nağmesinde muṭrıb-ı kıl 'İzzetā yine
10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

nāzım-ı ahvāl-i ümem:

1. nāzım-ı ahvāl-i ümem:

Kaside 6

Mısra: 93
Ümmetlerin hallerini düzenleyen.

93. Şāhib-i tūğ u 'alem nāzım-ı ahvāl-i ümem
94. Āşaf-ı Cem-ḥadem ü dāver-i Dārā-derbān

nazīf:

1. nazīf:

Kaside 11

Mısra: 4
Temiz, pak.

3. Bāreka'llāh zihī şī'r-i laṭīf
4. Ma'ni-i pākī gibi lafzı nazīf

nazīr:

1. nazīrin:-in

Kaside 3

Mısra: 16
Eş, benzer.

15. Zīver-i şadr-ı 'alā ḥazret-i Rüşdī Paşa
16. Ki nazīrin göremez dīde-i çarḥ-ı devvār

2. nazīr:

Kaside 7

Mısra: 55
Eş, benzer.

55. Bulamaz zātına el-kışşa nazır ü hem-tā
 56. Gezse bir kimse eger ‘Ālemi kişver kişver

nazīre söyle:

1. nazīre söylemek:-mek

Gazel 120

Mısra: 17

Bir söze, karşılık olarak söz söylemek.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
 18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senüñ bu iştiğālinden

nazirîn:

1. nazirîn:

Kaside 16

Mısra: 17

Eş, benzer.

17. O da dir Eşref’üm yokdur nazirîn
 18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezirin

nāzişger-i fettān:

1. nāzişger-i fettān:

Gazel 142

Mısra: 11

Cazibeli cilve yapan.

11. Beni ańduķça o nāzişger-i fettān dir imiş
 12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

nāzişker-i nā-mihrbān:

1. nāzişker-i nā-mihrbān:

Kaside 13

Mısra: 63

Güler yüzlü olmayan naz yapan.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-mihrbān
 64. Çın idüp ebrūsunu didi ‘ayān

nazm:

1. nazm:

Kaside 3

Mısra: 34

Şiir, nazım.

33. Tāb-ı teb tākatumı kesdi efendüm yoḥsa
34. Zūr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhār

2. **naẓmum:-um**

Kaside 4

Mısra: **48**

Şiir, nazım.

47. Bu perîşānlığa tākāt mi gelür inşāf it
48. Nice naẓmum ola revnak-şiken-i dürr-i ḥoş-āb

3. **naẓm:**

Kaside 8

Mısra: **60**

Şiir, nazım.

59. Bakılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok
60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

4. **naẓmda:-da**

Kaside 13

Mısra: **105**

Şiir, nazım.

105. Olmışdur naẓmda darbü'l-meşel
106. Söyleşir yoḳdur benümle mā-ḥaşal

5. **naẓmuñda:-uñ, -da**

Gazel 52

Mısra: **10**

Şiir, nazım.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultānla 'İzzet
10. Nazmuñda mübāhāt ile ma'nā qarışıḳdur

6. **naẓmda:-da**

Gazel 54

Mısra: **13**

Şiir, nazım.

13. 'Aceb mi naẓmda engüşt-nümāyisek 'İzzet
14. Füyūzı ḥātem-i 'ālī-cenābdan aluruz

7. **naẓmını:-ın, -ı**

Gazel 118

Mısra: **11**

Şiir, nazım.

11. Cenāb-ı Lūtfi-i sihr-āferīnūñ nazmını tanzīr
12. Degül haddūñ o bir mu‘ciz-edādur çok çalābsın sen

8. **naẓmınuñ:-ın, -uñ**

Gazel 123

Mısra: 10

Şiir, nazım.

9. Āteşin-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine
10. Naẓmınuñ ma‘ni-i rengīnine ‘İzzet taḥsīn

9. **naẓmı:-ı**

Gazel 136

Mısra: 15

Şiir, nazım.

15. Geh bir kaşīde naẓmı ile emr ider gehi
16. Bir böyle nev-ġazelcik ile eyler imtiḥān

10. **naẓmuñı:-uñ, -ı**

Gazel 138

Mısra: 13

Şiir, nazım.

13. ‘İzzetā bilsem ne yüzle ‘arz idersin naẓmuñı
14. Sen Rızā-yı mu‘ciz-i sihr-iştihāre rū-be-rū

naẓm-ı belīġ:

1. **naẓm-ı belīġüñde:-üñ, -de**

Kaside 6

Mısra: 13

Güzel yazılmış şiir.

13. Münderic naẓm-ı belīġüñde hezārān maẓmūn
14. Müstetir her bün-i ḥarfüñde nice sırr-ı nihān

naẓm-ı cenāb-ı ḥāmi-i sāmī-mekinet:

1. **naẓm-ı cenāb-ı ḥāmi-i sāmī-mekinetin:-in**

Gazel 42

Mısra: 13

Ağırbaşlılığın yüceliğini koruyan büyüğün şiiri.

13. Naẓm-ı cenāb-ı ḥāmi-i sāmī-mekinetin
14. Tanzīri vüs‘-i miknete ‘İzzet şıġışmıyor

naẓm-ı ‘İzzet:

1. nazm-ı 'İzzet:

Kaside 6

Mısra: 127

İzzet'in şiiri.

127. Nazm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varağ-ı şi'rimi meclisde iderler gerdân

nazm-ı Muhlis Beg Efendi:

1. nazm-ı Muhlis Beg Efendi'ye:-y, -e

Gazel 142

Mısra: 13

Muhlis Bey Efendi' nin şiiri.

13. Nazm-ı Muhlis Beg Efendi'ye idüp pey-revlük

14. Böyle ebyât-ı belîgâne gelür hâturuma

nazm-ı pesendîde-edâ:

1. nazm-ı pesendîde-edâ:

Kaside 11

Mısra: 1

Üslubu beğenilmiş şiir.

1. Hâbbezâ nazm-ı pesendîde-edâ

2. Dür-i sencîde-i bî-mişl ü bahâ

nazm-ı rengîn:

1. nazm-ı rengînine:-i, -n, -e

Kaside 11

Mısra: 39

Güzel şiir.

39. Nazm-ı rengînine 'âlem hayrân

40. Görmemiş mişlini çeşm-i devran

2. nazm-ı rengînümi:-üm, -i

Gazel 13

Mısra: 13

Güzel şiir.

13. Nazm-ı rengînümi eylerse Necîb'üm tanzîr

14. Olur ârâyış-i dîvân-ı belâgat kat kat

nazm-ı sihr-âşâr:

1. nazm-ı sihr-âşârını:-ı, -n, -ı

Gazel 125

Mısra: 9

Sihirli eserlerin şiiri.

9. Hâzret-i hıfzî' nûñ 'İzzet nazm-ı sihr-âşârını

10. Vâdi-i tanzîre düşdük kudret olsun olmasun

nâzûk:

1. nâzûk:

Tahmis 2

Mısra: 9

Nazik.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nâzûk tenüñ

10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

2. nâzûklük:-lûk

Gazel 108

Mısra: 4

İnce, kibar.

3. Lağzīde-ka-dem rāh-ı taḥayyürde giderken

4. Nâzûklük idüp tutdı elim yār tutuşdım

3. nâzûk:

Gazel 122

Mısra: 1

Narin, ince yapılı II sevgili.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nâzûk ne nâzenīn

2. Gör ka-dd-i nev-ḥırāmı ne nâzûk ne nâzenīn

4. nâzûk:

Gazel 122

Mısra: 2

Narin, ince yapılı II sevgili.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nâzûk ne nâzenīn

2. Gör ka-dd-i nev-ḥırāmı ne nâzûk ne nâzenīn

5. nâzûk:

Gazel 122

Mısra: 4

İnce, nazik.

3. Tuyduñ mı hīç o tūṭi-i lûknet-feşānımuñ

4. Şekker gibi kelāmı ne nâzûk ne nâzenīn

6. nāzūk:

Gazel 122

Mısra: 6

İnce, nazik.

5. Bezm-i ıtarabda gördüm o sākī-i şīveķār

6. Tutmuş elinde cāmı ne nāzūk ne nāzenīn

7. nāzūk:

Gazel 122

Mısra: 8

Narin.

7. Ey verd-i ter ‘izār-ı laṭīfūñ senūñ ‘aceb

8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzūk ne nāzenīn

8. nāzūk:

Gazel 122

Mısra: 10

Narin, ince.

9. Her nağmesinde muṭrıb-ı kılk ‘İzzetā yine

10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

ne:

1. ne:

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Nasıl.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri

32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

2. ne:

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Çok, çok fazla.

45. Ahvālūmi ṭıyanlar acır sīne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

3. ne:

Gazel 1

Mısra: 13

Nasıl.

13. Ol ğazālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur ‘İzzetā
14. Sürme-i hayret gelügîr-i makāl olmuş saña

4. ne:

Kaside 1

Mısra: 54

Ne.

53. Meded-i luṭfı ile takviye-fermādur hep
54. Żu‘afādan ne kıadar var ise sezā-yı nuşret

5. ne:

Kıt'a 2

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. İhtişāsuñ baña kıat kıat dimek ister ammā
6. Ne zerāfetdür iki emr ile bak ĩmāsı

6. ne:

Tahmis 2

Mısra: 18

Ne, soru zarfı.

17. Farṭ-ı şādiden kemāl-i hayret el virdi baña
18. Sen buyur şimdi ne ĩtsün nişlesün bu bī-nevā

7. ne:

Tahmis 2

Mısra: 28

Ne.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür halk-ı cihān
28. Sen ne çend ĩtseñ dahı kendüñ ĩcābuñdan nihān

8. ne:

Kaside 2

Mısra: 13

Çok, çok fazla.

13. Ne telḥ ĩtmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı
14. Şükür ki oldu şeker-rız luṭf-ı Rabb-ı Şekür

9. ne:

Kaside 2

Mısra: 38

Nasıl.

37. Var aña mertebesin ol sülâleden gelenün
38. O aşl-ı pâke olan müntesib ne gevher olur

10. **ne:**

Kaside 2

Mısra: 48

Nasıl.

47. Olunca kuvvet-i bâzû-yı satveti der-kâr
48. Ne kıabil olmaya ber-kende bîh-i fışk u fücûr

11. **ne:**

Kaside 2

Mısra: 68

Ne, hangi.

67. Nevâzişüñle olur gül gibi güşâyiş-yâb
68. Ne rütbe teng ise çün gönce kalb-i ehl-i şu'ûr

12. **ne:**

Kaside 2

Mısra: 76

Nasıl.

75. Nigâhı mest-i mey-i nâz dîdesi maḥmûr
76. Gelür ne ḥâlet ile seyr it ol büt-i maḡrûr

13. **ne:**

Kaside 3

Mısra: 13

Ne.

13. Yoḡsa ne kudreti var nâṭıkamın kim olsun
14. Vaşf-ı düstûr-ı hünerverde müdür-i güftâr

14. **ne:**

Kaside 3

Mısra: 41

Niçin.

41. Ben ne ḥâcet çekeyüm ḥâlûmi i'lâna ta'ab
42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ġazel-i şu'le-niṣâr

15. **ne:**

Gazel 4

Mısra: 11

Ne.

11. Ammā rakībden hāzer eyler ne işlesün
12. Yok çāre buse virmege ruhsārdan baña

16. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 7

Nasıl.

7. Bu ne in‘ām u ‘aṭādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevḥik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

17. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 7

Nasıl.

7. Bu ne in‘ām u ‘aṭādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevḥik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

18. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 8

Nasıl.

7. Bu ne in‘ām u ‘aṭādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevḥik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

19. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 8

Nasıl.

7. Bu ne in‘ām u ‘aṭādur bu ne ihsān-ı hudā
8. Bu ne tevḥik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

20. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 52

Nasıl.

51. ‘İzzetā şekveyi қо eyle du‘āya aḡāz
52. Ne revā bā‘iṣ-i taşdi‘-i ser olmaḡ ıṭnāb

21. **ne:**

Kaside 6

Mısra: 123

Çok.

123. Ben ne nā-çīzüm idem anlara şāyeste şenā
124. Yine iderse ider Lūtfī-i sencīde-beyān

22. **ne:**

Kaside 7

Mısra: 74

Öyle bir.

73. Bir senüñ gibi gelür 'āleme bir medhe sezā
74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midhatger

23. **ne:**

Gazel 7

Mısra: 7

Nasıl.

7. Bilmem dahı ne nakş açacak bu felek bize
8. Göstermede nefes-be-nefes başka şüreti

24. **ne:**

Kaside 8

Mısra: 17

Nasıl.

17. Ne nīze nīze-i paşa-yı şaf-der kahramān peyker
18. Ki Zāl ü Rüstem'i hayret-zede itmekde peykārı

25. **ne:**

Kaside 9

Mısra: 4

Çok, çok fazla.

3. Nağam-rīz oldu bülbüller çemende
4. Açıldı gönce-i hātır ne ğamdur

26. **ne:**

Kaside 9

Mısra: 28

Çok, çok fazla.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

27. **ne:**

Gazel 160

Mısra: 5

Çok, çok fazla.

5. O sitemkārūñ elinden ne ezālar çekdüm
6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

28. **ne:**

Gazel 142

Mısra: 8

Ne.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād

8. Bileñ ey şāhid-i zība ne gelür hāturuma

29. **ne:**

Gazel 142

Mısra: 12

Niçin.

11. Beni añdukça o nāzişger-i fettān dir imiş

12. Hāy bu ‘İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

30. **ne:**

Gazel 144

Mısra: 15

Nasıl.

15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne hayvānlık

16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inķılāb üzre

31. **ne:**

Gazel 9

Mısra: 13

Ne, soru zamiri.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaķtidür ey bī-vefā

32. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 1

Çok, çok fazla.

1. Bir kaç aħbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā

2. Bā-ħuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

33. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 2

Çok, çok fazla.

1. Bir kaç aħbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā

2. Bā-ħuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

34. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 4

Çok, çok fazla.

3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun

4. Kimisi eylesün âgâze-i hey hey ne şafâ

35. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. Geh şimâha çalınıp velvele-i şavt-ı hezâr

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafâ

36. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 8

Çok, çok fazla.

7. Neş'e-i meyle varup cüy kenârında o dem

8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yâ hay ne şafâ

37. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 10

Çok, çok fazla.

9. Pâk idüp âyîne-i hâtırı gerd-i gamdan

10. Ğuşşa 'İzzet görine çeşmüne lâ-şey ne şafâ

38. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 7

Nasıl.

7. Ne suhan gevher-i deryâ-yı hüner

8. 'İkd-ı Pervîn aña şad reşk eyler

39. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 30

Ne, soru zamiri.

29. İşit ol âşaf-ı şahib-himemi

30. Ele aldukda ne söyler kalemî

40. **ne:**

Gazel 14

Mısra: 15

Çok, çok fazla.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi

16. 'İzzet' üñ hāme-i sülhan-gūy

41. **ne:**

Kaside 17

Mısra: 17

Hangi.

17. Sen ne takrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

42. **ne:**

Kaside 17

Mısra: 39

Çok, çok fazla.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi' llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-pezīr

43. **Ne:**

Kaside 17

Mısra: 40

Çok, çok fazla.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi' llāh

40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-pezīr

44. **ne:**

Gazel 19

Mısra: 3

Çok, çok fazla.

3. Ne saht olsa kibārın ḳalbine te'şīr ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

45. **ne:**

Gazel 19

Mısra: 3

Çok, çok fazla.

3. Ne saht olsa kibārın ḳalbine te'şīr ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

46. ne:

Gazel 23

Mısra: 8

Nasıl bir?

7. O şūh ağyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

47. ne:

Gazel 26

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. Kemer bir kez mişāl-i ḥadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun

6. Nazar kıl şekl-i istignāda ne intāc-ı vuşlat var

48. ne:

Gazel 28

Mısra: 5

Nasıl ?

5. Ne tıfldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

49. ne:

Gazel 34

Mısra: 15

“Onu ne ilgilendiriyor, onu alâkadar etmez”.

15. Taḳarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet

16. Uzaḳdan eyleyelüm merḥabā yeñiçeridür

50. ne:

Gazel 47

Mısra: 5

Çok, çok fazla.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vāḳıf ger ser-te-ser iḥvān ağlar

51. ne:

Gazel 48

Mısra: 8

Çok, çok fazla.

7. Yār ile dest-be-dest olmağa mā‘nilerdür

8. Āh ağyāruñ elinden ne çeker ‘āşıklar

52. ne:

Gazel 51

Mısra: 4

Çok, çok fazla.

3. Hayāl-i leblerünle kâse-i endîşe-i 'âşık

4. Ne keyfiyettür ey meh-pâre lebrîz-i mül olmuşdur

53. ne:

Gazel 54

Mısra: 8

Nasıl.

7. Derûnı cevher-i hiddetle mümteli olanuñ

8. Ne keç-edâ idüğün biz kırâbdan aluruz

54. ne:

Gazel 58

Mısra: 7

Çok, çok fazla.

7. Ser-fürû itse rakîb 'âşık her dem ne 'aceb

8. Kargı gavğâda 'Amır pâ-zede-i Zeyd olmaz

55. ne:

Gazel 63

Mısra: 4

Ne.

3. Mest ü medhûş-ı mey sâgar-ı 'aşkuz ammâ

4. Ne şunar sâki-i nâzende edâyı bilürüz

56. ne:

Gazel 68

Mısra: 10

Ne.

9. Kandı-rîz olmakdasın 'İzzet yine

10. Söyle ne ey tûti-i hoş-gû garaż

57. ne:

Gazel 72

Mısra: 2

Nasıl.

1. Döndirüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ'

2. Ne nümâyiş virür ol şuh-ı külehdâra semâ'

58. **ne:**

Gazel 79

Mısra: 7

Niye, neden.

7. Gülşende istimā‘-ı hezāra ne ihtiyāç

8. Kūyuñda murğ-ı nāle gerüñ yok mıdur senüñ

59. **ne:**

Gazel 87

Mısra: 2

Nasıl.

1. İsmi Mîhāl o muğbeçenüñ vuşlatı muhāl

2. Bir hāl geldi başına yine āh bu ne hāl

60. **ne:**

Gazel 91

Mısra: 12

Nasıl.

11. ‘Arūsa döndi yine bıkı-i ma‘ni-i rengīn

12. Ne ziynet eyledi ĩrāş gör hınā-yı hayāl

61. **ne:**

Gazel 94

Mısra: 8

Ne.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yapıdı yuvasın

8. Bilmem yine āyā ne günāh eyledi bñlbñl

62. **ne:**

Gazel 96

Mısra: 19

Çok, çok fazla.

19. Farquma sāye şalar ise ne bāk

20. Sāyebān-ı şeh-i Rūm-ı ‘ālem

63. **ne:**

Gazel 97

Mısra: 11

Nasıl.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgun

12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

64. **ne:**

Gazel 98

Mısra: 11

Çok, çok fazla.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

65. **ne:**

Gazel 98

Mısra: 11

Çok, çok fazla.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bî-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

66. **ne:**

Gazel 100

Mısra: 7

Nasıl.

7. Gülşende ne ‘aynumda idi deste-i sünbül

8. Ger dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ olsam

67. **ne:**

Gazel 116

Mısra: 1

Hangi.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm

2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

68. **neyle:-yle**

Gazel 116

Mısra: 2

Hangi (şey).

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm

2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

69. **ne:**

Gazel 116

Mısra: 7

Hangi.

7. Bu ḥānḳāh-ı kühende ne āna dek hū hū

8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

70. ne:

Gazel 118

Mısra: 2

Çok, oldukça çok.

1. Tezelzül-bahş-ı bünyād-ı sükün-ı 'āşıkānsın sen
2. Ne āşüb-ı zamānsın hāne-perdāz-ı cihānsın sen

71. ne:

Gazel 119

Mısra: 5

Öyle bir.

5. Ne zālimsin ne kāfırsın ne şūh-ı bī-emānsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

72. ne:

Gazel 119

Mısra: 5

Öyle bir.

5. Ne zālimsin ne kāfırsın ne şūh-ı bī-emānsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

73. ne:

Gazel 119

Mısra: 5

Öyle bir.

5. Ne zālimsin ne kāfırsın ne şūh-ı bī-emānsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

74. ne:

Gazel 121

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. Vakt-i iftarda būs-ı lebūñ imsāk iderek
6. Kim bilür bize ne kıy yutdıraçaqdur hūbān

75. ne:

Gazel 122

Mısra: 1

Çok, çok fazla.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör kıdd-i nev-ḥıramı ne nāzük ne nāzenīn

76. ne:

Gazel 122

Mısra: 1

Çok, çok fazla.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör kıadd-i nev-ıırāmı ne nāzük ne nāzenīn

77. ne:

Gazel 122

Mısra: 2

Çok, çok fazla.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör kıadd-i nev-ıırāmı ne nāzük ne nāzenīn

78. ne:

Gazel 122

Mısra: 2

Çok, çok fazla.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör kıadd-i nev-ıırāmı ne nāzük ne nāzenīn

79. ne:

Gazel 122

Mısra: 4

Çok, çok fazla.

3. ııyduñ mı hıç o tūti-i lüknet-feşānımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nāzük ne nāzenīn

80. ne:

Gazel 122

Mısra: 4

Çok, çok fazla.

3. ııyduñ mı hıç o tūti-i lüknet-feşānımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nāzük ne nāzenīn

81. ne:

Gazel 122

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. Bezm-i ıarabda gördüm o sākī-i şıveķār
6. ıutmuş elinde cāmı ne nāzük ne nāzenīn

82. ne:

Gazel 122

Mısra: 6

Çok, çok fazla.

5. Bezm-i ıtarabda gördüm o sākī-i şīvekār

6. Tutmuş elinde cāmı ne nāzük ne nāzenīn

83. ne:

Gazel 122

Mısra: 8

Çok, çok fazla.

7. Ey verd-i ter 'izār-ı laṭīfūñ senūñ 'aceb

8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzük ne nāzenīn

84. ne:

Gazel 122

Mısra: 8

Çok, çok fazla.

7. Ey verd-i ter 'izār-ı laṭīfūñ senūñ 'aceb

8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzük ne nāzenīn

85. ne:

Gazel 122

Mısra: 10

Çok, çok fazla.

9. Her nağmesinde muṭrıḃ-ı kilḳ 'İzzetā yine

10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzük ne nāzenīn

86. ne:

Gazel 122

Mısra: 10

Çok, çok fazla.

9. Her nağmesinde muṭrıḃ-ı kilḳ 'İzzetā yine

10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzük ne nāzenīn

87. ne:

Gazel 129

Mısra: 9

Ne, nasıl.

9. Ol ne idi itdigümüz zevḳ ü ıtarablar

10. Şimdi keder oldu şafāsı Yeñişehr'in

88. **ne:**

Gazel 131

Mısra: 13

Hangi.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle baqdıġı ma'lūm līk

14. İzzetā sen ġayre bakma yāre baġ Allāh iġün

89. **ne:**

Gazel 132

Mısra: 19

Çok, çok fazla.

19. İhvān arasında ne şafā sāķī-i ġül-ruġ

20. Zānūya gele buse vire ġonce-i dehenden

90. **ne:**

Gazel 133

Mısra: 12

Nasıl.

11. Mişāl-i āyīne-i şāf o sīne-i sīmīn

12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmaġ aġyārın

91. **ne:**

Gazel 138

Mısra: 3

Hangi.

3. Cilvesi baġt-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine

4. Haġ gelüp oldu mu 'arız ġüsn-i yāre rū-be-rū

ne yüzle:

1. **ne yüzle:**

Gazel 138

Mısra: 13

Hangi cesaretle, nasıl olup da..

13. 'İzzetā bilsem ne yüzle 'arz idersin nazmuñı

14. Sen Rızā-yı mu 'ciz-i sihr-iştihāre rū-be-rū

ne 'aceb:

1. **ne 'aceb:**

Gazel 73

Mısra: 5

Ne garip, ne tuhaf.

5. Çeşmüm ne 'aceb girye ile perdelenürse
6. Deryâda olur mevc-i pey-â-pey ile kef Eşref

2. ne 'aceb:

Gazel 158

Mısra: 9

Şaşılır mı?

9. Çeşmümde hayâli ne 'aceb cilveger olsa
10. 'Azmüm o perî peyki teshîre degül mi

ne 'âlemde:

1. ne 'âlemdedür:-dür

Gazel 11

Mısra: 1

Nasıl?

1. Bilsem dil-i figâr ne 'âlemdedür 'aceb
2. Güm oldı hayli vâre ne 'âlemdedür 'aceb

2. ne 'âlemdedür:-de, -dür

Gazel 11

Mısra: 2

Nasıl?

1. Bilsem dil-i figâr ne 'âlemdedür 'aceb
2. Güm oldı hayli vâre ne 'âlemdedür 'aceb

3. ne 'âlemdedür:- de, -dür

Gazel 11

Mısra: 4

Nasıl?

3. Ben mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm velî
4. Ol çeşm-i pür-humâr ne 'âlemdedür 'aceb

4. ne 'âlemdedür: -de, -dür

Gazel 11

Mısra: 6

Nasıl?

5. Bir kere de dimez misin ey şūh-ı bî-vefâ
6. 'Uşşāk-ı cān-sipār ne 'âlemdedür 'aceb

5. ne 'âlemdedür:- de, -dür

Gazel 11

Mısra: 8

Nasıl?

7. Yarūñ lepiskā perçemini ey şabā yine
8. Kıldūn mı tār ü mār ne ‘ālemdedür ‘aceb

6. **ne ‘ālemdedür:** *-de, -dür*

Gazel 11

Mısra: **10**

Nasıl?

9. Saķf-ı sipihre oldı mı āteş-zen-i fenā
10. Āh-ı şerer-nişār ne ‘ālemdedür ‘aceb

7. **ne ‘ālemdedür:** *de, -dür*

Gazel 11

Mısra: **12**

Nasıl?

11. Reşk-i ‘izār-ı şa‘şa‘a-efşān-ı yār ile
12. Hürşid-i şu‘le-bār ne ‘ālemdedür ‘aceb

8. **ne ‘ālemdedür:** *de, -dür*

Gazel 11

Mısra: **14**

Nasıl?

13. Biz dūr düşdük ‘İzzet o dil-berden ağlaruz
14. Şabri-i nālekār ne ‘ālemdedür ‘aceb

ne añlar:

1. **ne añlar:-r**

Kaside 9

Mısra: **104**

Anlamaz.

103. Tel ehli olmayan sāz-ı terānem
104. Ne añlar bī-nevā-yı zīr ü bemmdür

ne dem:

1. **ne dem:**

Gazel 28

Mısra: **9**

Her ne zaman.

9. O māh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa
10. Hemīşe üstüne pervāne-i nigāh döner

2. **ne dem:**

Gazel 28

Mısra: 9
Her ne zaman.

9. O mäh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa
10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigâh döner

3. ne dem:
Gazel 78
Mısra: 3
Her ne zaman.

3. Ne dem ki hâl-i ‘izaruñ görürse ğarķ-ı ‘araķ
4. Olur dü merdümüñ çeşmüm āba müstağraķ

ne fā’ida:

1. ne fā’ida:
Gazel 150
Mısra: 6
Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

5. Cüş-ı sirişk-i hasretle çeşm-i ‘āşıkūñ
6. Müjġānı rişte-i güher olmuş ne fā’ida

ne fā’ide:

1. ne fā’ide:
Gazel 150
Mısra: 1
Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

1. Dilde ħayālî cilveger olmuş ne fā’ide
2. Āyîne mazħar-ı şüver olmuş ne fā’ide

2. ne fā’ide:
Gazel 150
Mısra: 2
Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

1. Dilde ħayālî cilveger olmuş ne fā’ide
2. Āyîne mazħar-ı şüver olmuş ne fā’ide

3. ne fā’ide:
Gazel 150
Mısra: 4
Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

3. Bir sīm-sā’id itmeyicek bezmi pür-fürūġ
4. Rindān elinde cām-ı zer olmuş ne fā’ide

4. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 8

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şūḥ

8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

5. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 10

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ

10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmuş ne fā'ide

6. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 12

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çin-i kām

12. Nev-naḥl-i ḳāmetünde ber olmuş ne fā'ide

7. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 14

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürū

14. Süflī nihād mu'teber olmuş ne fā'ide

8. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 16

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

15. Gird-i kesād revnaḳ-ı bāzār-ı naẓm iken

16. Kālā-yı zer-keş-i hüner olmuş ne fā'ide

9. ne fā'ide:

Gazel 150

Mısra: 18

Faydası, yararı yok anlamında yakınma, üzülme bildiren söz.

17. Ḥāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su'āl

18. 'İzzet o demde bī-ḥaber olmuş ne fā'ide

ne güzel:**1. ne güzel:****Gazel 13**

Mısra: 5

Çok güzel.

5. Seyr it ol serv-i çemenzâr-ı cemâlüñ ne güzel

6. Uymış endāmına gül-cāme-i behcet kat kat

ne hâcet:**1. ne hâcet:****Gazel 24**

Mısra: 11

Gereği yok, gereksiz.

11. Sûz-ı dilini bezm de ızhâra ne hâcet

12. Şem'î niçün âzurde zebân eylemesünler

ne haddün:**1. ne haddün:****Gazel 144**

Mısra: 17

Ne haddindir, haddin değildir.

17. Ne haddün hâzret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet

18. Anuñ her beyt-i pâk-ı nev-edâsı intihâb üzre

ne hikmet:**1. ne hikmetdür:-dür****Gazel 23**

Mısra: 8

Bilinmeyen bir nedenle.

7. O şûh ağyâr ile şîr ü şekerleş imtizâc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

2. ne hikmetdür:-dür**Gazel 144**

Mısra: 2

Bilinmeyen bir nedenle.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydâ ol leb-i şîrîn-ḥiṭâb üzre

2. Ne hikmetdür zümür-rüd bitdi ey dil la'l-i nâb üzre

ne için:**1. ne için:****Terkib-bend 1**

Mısra: 57

Niçin.

57. Selb oldu şeb-be-şeb ne için ḥ'āb u rāhatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

ne kadar:**1. ne kadar:****Kaside 3**

Mısra: 10

Her ne kadar.

9. Şükr-i ihsânını îfâ idemem ben kalemin

10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medhın tekrār

2. ne kadar:**Kaside 3**

Mısra: 40

Her ne kadar.

39. Nigeh-i merhamet itmez o şeh-i taht-ı sitem

40. Ne kadar hālını 'arz eylese bu 'āşık-ı zār

3. ne kadar:**Kaside 7**

Mısra: 78

Ne ölçüde.

77. İstiṭā'am yogise dahı budur me' mūlum

78. Zeyl-i afvuñ ne kadar var ise 'aybum örter

4. ne kadar:**Gazel 27**

Mısra: 15

Ne miktarda.

15. Ne kadar var ise cihānda güzel

16. Cümle āşüfte-hāl-i Eşref'dür

5. ne kadar:**Gazel 109**

Mısra: 10

Her ne kadar.

9. Korkarum Nā'ib Efendi gibi gūş itmez yār
10. Ne kadar eylese de 'İzzet nā-çār kase

6. ne kadar:

Gazel 121

Mısra: 7

Her ne kadar.

7. Ne kadar şīşe-i hātırlarını itse şikest
8. Ramażānı yine hürmetle tutarlar rindān

ne mümkün:

1. ne mümkün:

Kaside 2

Mısra: 39

Mümkün değil, mümkün mü?

39. Ne mümkün eylemek evşāfını anuñ ta'dād
40. Meger ki 'acz ile bir nebze idelüm meştūr

2. ne mümkün:

Kaside 9

Mısra: 95

Mümkün değil, mümkün mü?

95. Ne mümkün mevce-i deryā-yı ihşā
96. Senüñ evşāfuñ andan şanma kemdür

3. ne mümkün:

Gazel 36

Mısra: 13

Mümkün değil.

13. Ne mümkün māhir-i āteş-'ināna hem-rikāb olmak
14. Tek ü tāz-ı kümeit-i ṭab'-ı 'İzzet pek geridendür

4. ne mümkün:

Gazel 37

Mısra: 13

Mümkün değil.

13. Hem-zebān olmak ne mümkün māhir-i mu'ciz-deme
14. Ola 'İzzet kuşūrum meyl-i tanzīrūmdedür

5. ne mümkün:

Gazel 117

Mısra: 15

Mümkün değil.

15. Ne mümkün rahm idüp bir pare lutf eylerdi yâr ammâ
 16. Haber dâr olmamışdur ‘İzzetâ hâl-i tebâhumdan

6. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 1

Mümkün değil.

1. Lebûñ vaqt-i gâzabda nûş-ıand olmağ ne mümkündür
 2. Leb-â-leb hoşka-i zehr içre kând olmağ ne mümkündür

7. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 2

Mümkün değil.

1. Lebûñ vaqt-i gâzabda nûş-ıand olmağ ne mümkündür
 2. Leb-â-leb hoşka-i zehr içre kând olmağ ne mümkündür

8. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 4

Mümkün değil.

3. Ser-i gîsû-yı hûruñ vaşfını zencîr iden vâ‘iz
 4. Dil-i divâne ol zencîre bend olmağ ne mümkündür

9. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 6

Mümkün değil.

5. Benimçün kayd-ı nuş u pende hergiz düşmesün yârân
 6. Bu rûsvâlîkla gûş-âviz-i pend olmağ ne mümkündür

10. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 8

Mümkün değil.

7. Yanarken zâhid-i bî-çâre bîm-i nâr-ı dūzahla
 8. Lehîb-i âteş-i ‘aşka sipend olmağ ne mümkündür

11. ne mümkündür:-dür

Gazel 33

Mısra: 10

Mümkün değil.

9. Hadeng-endāz iken müjgān-ı şūhuñ ey kemān-ebrū
10. Dile vāreste-i tīr-i gezend olmak ne mümkindür

12. **ne mümkindür:-dür**

Gazel 33

Mısra: 12

Mümkün değil.

11. Bak imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza dikkatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

ne mümkün:

1. **ne mümkün:**

Tahmis 2

Mısra: 7

Mümkün değil.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şikletüñ her cāmenüñ
8. Tār u pūd-ı hānde-i gülden gerek pīrāhenüñ

ne..... ne:

1. **ne..... ne:**

Gazel 48

Mısra: 10

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

9. Yā seferdür yā taḥammül dinülür çāre-i ‘aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer ‘āşıklar

2. **ne..... ne:**

Gazel 66

Mısra: 7

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

7. Ne tīr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
8. Begüm senüñ dil-i saḥtuñ meger ki seng olmuş

3. **ne..... ne:**

Gazel 133

Mısra: 1

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

1. Ne kendi qadrini bildi ne ‘āşık-ı zārın
2. Zamān-ı ḥüsni hebā geçdi ḥayf o dil-dārın

4. ne..... ne:

Gazel 54

Mısra: 1

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

1. Ne nâydān ne enīn-i rebābdān aluruz
2. Nevā-yı sūzişi murğ-ı kebābdān aluruz

5. ne..... ne:

Gazel 40

Mısra: 1

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

1. Ne ḥaṭ u ḥāl ne gīsū-yı perīṣān ister
2. Ḥüsn-i dil-sūz-ı ruḥ-ı māhveṣān ān ister

6. ne.....ne:

Gazel 108

Mısra: 6

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

5. Sūz-ı ḡam-ı hicrān ile gītdüm meded elden
6. Ḥālüm ne bilür var ne acır var ṭutuṣdım

7. ne..... ne:

Kaside 2

Mısra: 82

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır

81. Fetīl-i ‘aşkı meger almış ibtidā şimdi
82. Yanar tüter dil-i şeydā ne ṭur bilür ne otur

8. ne.....ne:

Gazel 2

Mısra: 6

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

5. Gūṣ itmedüñ naṣīḥatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba‘d-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

9. ne..... ne:

Kaside 13

Mısra: 33

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

33. Vaşfinuñ ne ĥaddi ne pâyânı var
 34. Ĥāmemuñ ĥaddi degül itmek şümār

10. **ne.....ne:**
Gazel 139
 Mısra: 14

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

13. ‘Abeş evķātını izā‘a iden
 14. Dem-i ĥarmen ne ĥınta gördi ne cev

11. **ne.....ne:**
Kaside 17
 Mısra: 14

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

13. Sâle yaklaşdı cüdā düşeli sen mehveşden
 14. Ki baña künc-i elemde ne mu‘īn ü ne naşīr

12. **ne.....ne:**
Kaside 9
 Mısra: 59

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

59. Ne yem kân-ı dūr-i meknūn-ı ‘irfān
 60. Ne kân pūr gevher ü luţf-ı himemdür

13. **ne.....ne:**
Kaside 9
 Mısra: 72

Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

71. Ne taķrīre zebānuñ ķudreti var
 72. Ne güncāyiş-pezīrā-yı raķamdur

nebāt:

1. **nebāt:**
Gazel 133
 Mısra: 7

Topraktan yetişen, biten her çeşit şey, bitki.

7. Nebāt u ķandinūñ elbet ‘aķīdesi bozılır
 8. Ĥadīşi Mışr’a varursa leb-i şeker bārın

necât:**1. necât:****Tahmis 2**

Mısra: 21

Kurtuluş.

21. Bulmağışün gerd-i âlām u kudüretten necât

22. Dön havuzlı bağçede ey şüh-ı memdūhu' ş-şifât

Necīb:**1. Necīb'üm:-üm****Gazel 13**

Mısra: 13.

Necīb, şair ismi.

13. Naẓm-ı rengīnūmi eylerse Necīb'üm tanẓīr

14. Olur ārāyış-i dīvān-ı belāgat kat kat

2. Necīb'üm:-üm**Kaside 16**

Mısra: 1

Necīb, şair ismi.

1. Necīb'üm iki şehir-āşüb-ı fettān

2. İderler hāl-i 'uşşākı perīşān

3. Necīb'üm:-üm**Kaside 16**

Mısra: 10

Necīb, şair ismi.

9. Huşūsa Eşref-i 'āşık-firībūm

10. Müsellem şīvekārīde Necīb'üm

4. Necīb'dür:-dür**Kaside 18**

Mısra: 1

Necīb, şair ismi.

1. Şā'irlerin ser-āmedi şimdi Necīb'dür

2. Faḥr-i hünerverān-ı zamāne Lebīb'dür

5. Necīb'e:-e**Gazel 57**

Mısra: 13

Necīb, şair ismi.

13. Gevher-i eş'ārımız 'İzzet Necīb'e 'arz için
14. Ğarķ-ı baķr-ıā ħacletüz şerm ile āb altundayuz

6. **Necīb:**

Gazel 103

Mısra: 17

Necīb, şair ismi.

17. 'İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aķvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ħasbiĥālüm var benüm

7. **Necīb'e:-e**

Gazel 60

Mısra: 17

Necīb, şair ismi.

17. 'Arz itmek için Necīb'e 'İzzet
18. Hem-vāre ğazel-serālaruz biz

Necīb-i nükte-ver:

1. **Necīb-i nükte-ver:-e**

Gazel 130

Mısra: 9

Necīb, şair ismi.

9. 'İzzet Necīb-i nükte-ver kim virür cevāb
10. Āşār-ı kilki ğıbtā-fezā-yı CerİR iken

Necīb Efendi:

1. **Necīb Efendi:**

Gazel 87

Mısra: 16

Necīb Efendi, kişi ismi.

15. İşkāl vāķi' oldı yine baĥş-i zülfde
16. Vİrsün Necīb Efendi cevāb idelüm su'āl

Necībā:

1. **Necībā:**

Kıt'a 8

Mısra: 1

Ey Necīb, şairin ismi.

1. Necībā bu gice ħasbī-i fettān
2. Gelürken dersden oldı nümāyān

2. Necībā:

Kaside 16

Mısra: 76

Ey Necib, şairin ismi.

75. Yazup bu kışsa-i tül u dırāzı

76. Necībā saña kıldum keşf-i rāzı

Necīb-i pür-hüner:

1. Necīb-i pür-hüner:

Gazel 95

Mısra: 19

Çok hünerli Necib.

19. Nâyı Necīb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger

20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da 'vī-i imtiḥān-ı ney

necl-i pāk-i Velī Paşa-yı sikender-çāker:

1. necl-i pāk-i Velī Paşa-yı Sikender-çāker:

Kaside 7

Mısra: 36

İskender'in kölesi Veli Paşa'nın temiz nesli.

35. İbn-i düstūr-ı Ferīdün-ferr ü Dārā-ḥaşmet

36. Necl-i pāk-i Velī Paşa-yı Sikender-çāker

nedāmet:

1. nedāmet:

Gazel 56

Mısra: 3

Pişmanlık.

3. Hîç nedāmet mi çeker sözde te'emmülle giden

4. Ruḥ-ı endīşede nakş-ı kef-i efsūs olmaz

ne-dār:

1. ne-dārem:-em

Gazel 104

Mısra: 1

Sahip değil.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem

2. Der-küy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

2. **ne-dārem :-em**

Gazel 104

Mısra: 2

Sahip değil.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem
2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

3. **ne-dārem :-em**

Gazel 104

Mısra: 4

Sahip değil.

3. Ḥāhem ki bār-ı diger gīrem reh-i ḥarābāt
4. Endīşeī zi-şarf-ı māl u telef ne-dārem

4. **ne-dārem :-em**

Gazel 104

Mısra: 6

Sahip değil.

5. Nī-şūḥ-ı dil-sitānī tā dil zi-men rübāyed
6. Tīġ-i kemān-ı aşkem ammā hedef ne-dārem

5. **ne-dārem :-em**

Gazel 104

Mısra: 8

Sahip değil.

7. Pīrāhen-i sefīdī çeşmem be-ber-keşīde'st
8. Ya'ḳūb'em u zi-hecr-i Yūsuf esef ne-dārem

6. **ne-dārem :-em**

Gazel 104

Mısra: 10

Sahip değil.

9. Ez-sūz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend
10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

neden:

1. **neden:**

Kaside 9

Mısra: 30

Niçin, hangi sebepten.

29. Nedür bu fitne vü āşūba bādī
30. Neden bu şūr u ġavġā mültezemdür

2. **neden:**

Gazel 45

Mısra: 4

Niçin, hangi sebepten.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-âşâm olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engîzüñ neden maḥmûrdur

3. **nedendür:-dür**

Gazel 55

Mısra: 7

Niçin, hangi sebepten.

7. Âyâ nedendür eylemiyor fitne meyl-i ḥ'âb

8. Oldukça çeşm-i yârdan efsâne gûş-ı nâz

4. **neden:**

Gazel 78

Mısra: 2

Niçin, hangi sebepten.

1. Ruḥı o verd-i ḥayânuñ gül-âba müstağrak

2. 'Aceb yine neden olmuş hicâba müstağrak

5. **nedendür:-dür**

Gazel 107

Mısra: 4

Niçin, hangi sebepten.

3. Târ ü mâr eyliyor 'uşşâk-ı dil-âzûrdelerüm

4. Şûriş-endâz-ı cihân böyle nedendür nigeḥüm

6. **nedendür:-dür**

Gazel 135

Mısra: 5

Niçin, hangi sebepten.

5. Yâ Rab bu Yeñişehr-i dil-ârâda nedendür

6. Ünsiyet için kimse bulunmaz 'urefâdan

Nedim:

1. **Nedim'i:-i**

Tahmis 2

Mısra: 29

Nedim, şair ismi.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān
 30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

nedür:

1. nedür:

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Nedir.

55. Bīdād-ı çarḥdan nedür 'İzzet şikāyetüñ
 56. Beñzer ki ḳalmadı ğam-ı hicrāna ṭāḳātuñ

2. nedür:

Kaside 2

Mısra: 20

Nedir.

19. Didī zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
 20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

3. nedür:

Kaside 2

Mısra: 24

Nedir.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefḳ-i merām
 24. Daḥı nedür bilemem maḳsad-ı dil-i meksūr

4. nedür:

Kaside 3

Mısra: 44

Nedir.

43. Şem'-i ruḥsārına pervāne-i dil oldı düçār
 44. Çāresi şimdi nedür āteş-i ḥasretle yanar

5. nedür:

Kaside 9

Mısra: 29

Nedir.

29. Nedür bu fitne vü āşūba bādī
 30. Neden bu şūr u ğavġā mültezemdür

6. nedür:

Kaside 10

Mısra: 37

Nedir.

37. Nedür ihsânı o şahib-i keremin dirseñ eger
 38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

7. nedür:

Kaside 13

Mısra: 45

Nedir.

45. Āh o reftār-ı levendāne nedür
 46. Şanurum bu hāl ile mestānedür

8. nedür:

Kaside 16

Mısra: 14

Nedir.

13. Açıp gonce-dehānun evvel Aḥmed
 14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ḥad

9. nedür:

Kaside 16

Mısra: 33

Nedir.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gūlar
 34. O tūṭlikler ol vāz'-ı nigūlar

10. nedür:

Kaside 16

Mısra: 73

Nedir.

73. Nedür bu çekdigüm ḥūbān elinden
 74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

11. nedür:

Kaside 17

Mısra: 28

Nedir.

27. Seḥer-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
 28. Dem-i şādīde nedür vech-i ğam u hem-i vefīr

12. nedür:

Gazel 36

Mısra: 5

Nedir.

5. Tebessümle nedür tûṭī gibi ol söyleyiş cānā
6. Meger ẓand-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

13. **nedür:**
Gazel 71
Mısra: 3
Nedir.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār
4. Nedür ol kāmēt-i mümtāz ile ra‘nā ḥāfız

14. **nedür:**
Gazel 71
Mısra: 4
Nedir.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār
4. Nedür ol kāmēt-i mümtāz ile ra‘nā ḥāfız

15. **nedür:**
Gazel 102
Mısra: 12
Nedir.

11. Ḥ‘ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

16. **nedür:**
Gazel 119
Mısra: 4
Nedir.

3. Girān-cānlar mıyuz zevk ü şafāya meylimüz mi yok
4. Nedür ba‘iṣ bizümle bir zamān ünsiyet itmezsin

17. **nedür:**
Gazel 119
Mısra: 7
Nedir.

7. Nedür ey bī-vefā bī-gānelerle āşinālıklar
8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsin

18. **nedür:**
Gazel 131
Mısra: 3
Nedir.

3. Bāğda servi temāşā itmeden hāşıl nedür
 4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allâh için

19. **nedür:**

Gazel 149

Mısra: 13

Nedir.

13. ‘İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine
 14. Hem-dem mi olduñ ‘âlem-i gaybuñ sürüşuna

20. **nedür:**

Gazel 159

Mısra: 13

Nedir.

13. ‘İzzetâ luṭfî nedür gayrı güdâz u sūzuñ
 14. Cân nişâr-ı reh-i cānân olacaḡ dem geld

nefes:

1. **nefes:**

Gazel 76

Mısra: 3

Suluk II an.

3. Her nefes şıdk ile ger zîb-i kenâr eyleseler
 4. Şâf-ṭab‘ân o hûrşîd-mişâli lâyıḡ

2. **nefesiyle:-i, -y, -le**

Gazel 162

Mısra: 10

Suluk.

9. Ney-zenüñ de demine hû çekelüm
 10. Nefesiyle ney öter demdemeli

nefes-be-nefes:

1. **nefes-be-nefes:**

Gazel 7

Mısra: 8

En küçüḡ ayrıntısına kadar.

7. Bilmem dahı ne naḡş açacaḡ bu felek bize
 8. Göstermede nefes-be-nefes başḡa şüreti

nefes-i pîr:

1. nefes-i pîr:

Gazel 72

Mısra: 11

İhtiyarın nefesi.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı kalem

12. Yoğsa güncide degül perde-i eş'âra semâ'

nefhâ-i 'aşk:

1. nefhâ-i 'aşk:

Kaside 10

Mısra: 8

Aşk esintisi.

7. Hâşr-ı ecsâd-ı ma'ânide ney-i hâmemüzi

8. Nefhâ-i 'aşk ile hem-nağme-i şûr eyleyelüm

nefret gel:

1. nefret geliyor:-i, -yor

Gazel 135

Mısra: 1

Nefret duygusuyla dolmak, iğrenmek, tiksirmek.

1. Nefret geliyor baña gürûh-ı cühelâdan

2. Yok mı bir iki ehl-i tabi'at zurefâdan

nefret it:

1. nefret itmezsın:-mez, -sin

Gazel 119

Mısra: 1

Birine veya bir şeye karşı nefret duygusuyla dolu olmak.

1. Niçün ağyâr-ı bed-girdârdan hîç nefret itmezsın

2. Niçün 'uşşâkla bir kere tarh-ı ülfet itmezsın

nefs:

1. nefis:

Gazel 141

Mısra: 5

Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, hevâ vü heves gibi zaaflarının merkezi.

5. Yolum urdı beni azdırdı gâyet nefis ile şeytân

6. Tarîk-i sünnetünden pek cüdâyum yâ Resûla'llâh

nehār:**1. nehār:****Kaside 3**

Mısra: 28

Gündüz.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr

28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

2. nehār:**Kaside 13**

Mısra: 59

Gündüz.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār

60. Böyle hūlyālar ider encüm-şümār

ne-hufte:**1. ne-hufte:****Gazel 95**

Mısra: 9

Uyumamış.

9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ ‘aşka yeter nişān-ı ney

neler:**1. neler:****Gazel 3**

Mısra: 7

Çok ve çeşitli şeyler.

7. Ol pūr-cefālar āh neler itdiler bize

8. Bilmezler idi hürmet-i āl-i Muḥammedī

2. neler:**Kaside 17**

Mısra: 24

Çok ve çeşitli şeyler.

23. Didi hāy ‘İzzet’ümüñ vāhimesi gālib imiş

24. Bağ neler kurdı derūnunda bu sāl-atde faḳīr

nem:

1. **nemdür:-dür**

Gazel 6

Mısra: 4

Rutubet, jâle, çiğ II gözyaşı.

3. Hasetle ben nişeste-i künc-i firāk iken

4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

2. **nemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 10

Rutubet, jâle, çiğ II gözyaşı.

9. Seherde çeşmini mestāne nergis

10. Süzerken akçe düşdi şanma nemdür

nemā:

1. **nemā:**

Gazel 38

Mısra: 4

Gelişme, büyüme.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı ‘atā mı var yokdur

4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

nemā bul:

1. **nemā bulur:-ur**

Kaside 13

Mısra: 26

Gelişmek, büyümek.

25. Bād-ı luṭfuñ esse külḥandan yaña

26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

nemā-dār ol:

1. **nemā-dār olsa:-sa**

Gazel 81

Mısra: 11

Gelişmek, büyümek.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni‘ degül

12. Neşve-yāb-ı va‘de-i kemmūnuyum bir āfetüñ

ne-manend:

1. **ne-manend:**

Gazel 104

Mısra: 9

Benzersiz.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

nemā-yāb:

1. **nemā-yāb:**

Kaside 9

Mısra: 109

Gelişme bulan.

109. Nihāl-i devleti olsun nemā-yāb

110. Benüm müntehā-yı ed'iyemdür

nemek-i 'işret:

1. **nemek-i 'işretimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 2

Eğlencenin lezzeti.

1. Mestānelerüz şurb-ı müdām 'ādetimüzdür

2. Nuql-i leb-i sākī nemek-i 'işretimüzdür

nem-i hoy-ı hacālet:

1. **nem-i hoy-ı hacālet:**

Gazel 123

Mısra: 1

Utangaç mizacın nemi II gözyaşı.

1. 'Ārızuñ itdi nem-i hoy-ı hacālet taḥsīn

2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsīn

nergis:

1. **nergis:**

Kaside 9

Mısra: 9

İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek II sevgilinin gözleri.

9. Seherde çeşmini mestāne nergis

10. Süzerken akçe düşdi şanma nemdür

2. **nergis:**

Kaside 9

Mısra: 41

İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek II sevgilinin gözleri.

41. Görelden sāgar-ı zerrīni nergis

42. Şanursın mest-i şahbā-yı kıdemdür

3. **nergisüñ:-üñ**

Gazel 68

Mısra: 3

İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek II sevgilinin gözleri.

3. Nergisüñ baǵdum çemende çeşmine

4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraż

4. **nergise:-e**

Gazel 142

Mısra: 3

İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek II sevgilinin gözleri.

3. Bāǵda nergise ben şarf-ı niġāh itdükçe

4. Çāre yok dīde-i mestāne gelür hāturuma

nergis-i bāġ-ı şeref:

1. **nergis-i bāġ-ı şeref:**

Gazel 73

Mısra: 1

Şeref baġının nergisi.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāġ-ı şeref Eşref

2. Dil-ħastelerüñ öldürür āħir esef Eşref

nergis-i çeşm:

1. **nergis-i çeşmüñ:-üñ**

Tahmis 6

Mısra: 15

Nergise benzeyen göz.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maħmūrdur

16. Bī-sebeb çāk-ı ğirībān eylemez elbette yār

nergis-i mest:

1. nergis-i mestûn:-iñ

Gazel 78

Mısra: 6

Sarhoş, kendinden geçmiş nergis II sevgilinin mest eden gözleri.

5. 'Aceb mi bâde-perest-i taḥayyür olsa göñül

6. Görünce nergis-i mestûn şarāba müstağrak

nermîn-i cism-i nāzûk:

1. nermîn-i cism-i nāzûki:-i

Gazel 130

Mısra: 6

Zarîf bedeninin yumuşaklığı.

5. Āzürde eylemez mi 'aceb ğılzet-i perend

6. Nermîn-i cism-i nāzûki reşk-i ḥarîr iken

nesāyim-i enfās:

1. nesāyim-i enfāsi:-ı

Kaside 2

Mısra: 62

Nefeslerin hafîf rûzgârı.

61. Sütûde-menḳabetâ âşaf-ı melek-şıfatâ

62. Eyâ nesāyim-i enfāsi feyz-i nefḥâ-i şûr

nesîc-i sâde:

1. nesîc-i sâde:

Gazel 117

Mısra: 18

Gösterişsiz dokunan(şey).

17. Cenâb-ı 'Ākif-i zer-bâf-ı nazma arza nâ-şâyân

18. Bu gûne bir nesîc-i sâde çıkdı destgâhumdan

nesîm-i eshâr:

1. nesîm-i eshâr:

Kaside 3

Mısra: 24

Sabah rûzgârı.

23. Sünbül âşûftelenür eyler ise dest-âvîz

24. Büy-ı aḥlâkımnı gülzâra nesîm-i eshâr

nesîm-i hıfz:

1. **nesīm-i hıfzı:-ı**

Kaside 6

Mısra: 73

Koruma rüzgarı.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i hıfzı

74. Bir dağı olmaz idi pā-zede-i bād-ı hazān

nesīm-i sünbül-i hulk:

1. **nesīm-i sünbül-i hulkı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 45

Tabiatın sümbül rüzgarı.

45. Nesīm-i sünbül-i hulkı geçeydi gülzāra

46. Olurdu her varakı hem-şiyem-i kākül-i hūr

nesl-i şerif:

1. **nesl-i şerīfūñ:-üñ**

Gazel 141

Mısra: 11

Şerefli soy.

11. Senüñ nesl-i şerīfūñ bir çemenzār-ı siyādetdür

12. Ben anda sebze-i bī-gāne sāyum yā Resūla'llāh

nesrīn:

1. **nesrīnden:-den**

Gazel 19

Mısra: 10

Yaban gülü, ağustos gülü, Mısır gülü, Van gülü gibi isimler alan bir cins gül II sevgili.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı 'ālemde

10. Çemende 'andelīb eyler gül ü nesrīnden feryād

neşāt:

1. **neşātından:-ı, -n, -dan**

Kaside 9

Mısra: 46

Sevinç, ferah, şâdlık.

45. Görüp bu hāleti bülbul çemende

46. Neşātından ğazel-senc-i nağamdur

neşāt u ğussa-i devrān:

1. neşât u ğuşşa-i devrân:

Gazel 39

Mısra: 2

Feleğin dert ve neşesi.

1. Meclisde tâ ki sāğar-ı rahşân gelür gider
2. Sākī neşât u ğuşşa-i devrân gelür gider

neşât ü şādī :

1. neşât ü şādī :

Gazel 12

Mısra: 5

Sevinç ve mutluluk.

5. Mevc ururdu gice meclisde neşât ü şādī
6. Pür-mey-i nağme idi kâse-i tanbūr-ı tarab

neşât-ı ebedī:

1. neşât-ı ebedī:

Gazel 30

Mısra: 6

Sonsuz mutluluk.

5. Bī-ğā' ile derd-i ser-i renc-i ħumāruz
6. Peyveste neşât-ı ebedī ħāletimüzdür

neşât-ı elmas:

1. neşât-ı elmas:

Gazel 64

Mısra: 12

Elmasın mutluluğu.

11. Ħayretle n'ola la'l-i 'arāk-rīzine baksam
12. Yākūtdan ağreb mi degül neşât-ı elmas

neş'e:

1. neş'e:

Gazel 4

Mısra: 4

Sevinç, mutluluk.

3. Şavm-ı vişāle niyet idersem zamānıdur
4. Bir neş'e ħāşıl olmuyor iftārdan baña

2. neş'e:

Gazel 17

Mısra: 8

Sevinç, mutluluk.

7. 'Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemüñ seyr it

8. Kimine neş'e kimine ğam u aḫzān ider İrāş

3. neş'emi:-m, -i

Gazel 148

Mısra: 6

Sevinç, mutluluk.

5. Fitne-engīz-i nigāhundan emīn olmaz göñül

6. Neş'emi çeşm-i mestüñ nīm-ḥvāb eylerse de

neş'e-baḫş:

1. neş'e-baḫş:

Gazel 149

Mısra: 3

Neşe veren.

3. Nuḳl-i lebiyle 'āşıkına neş'e-baḫş iken

4. Dil-berlerüñ riya mı olur bāde-nüşına

neş'e-fezā-yı nuşret:

1. neş'e-fezā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 24

Yardımın neşe artırıcısı.

23. Bezm-i peygārda şahbā yerine ḥūn-ı 'adū

24. Dem-be-dem olmadadır neş'e-fezā-yı nuşret

neş'e-i meyle:

1. neş'e-i meyle:

Gazel 10

Mısra: 7

İçkinin vermiş olduğu mutluluk.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem

8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā ḫay ne şafā

neş'e-i rūḫ-ı mezā:

1. neş'e-i rūḥ-ı mezāya:-y, -a

Gazel 37

Mısra: 1

Ruhun geçen neşesi.

1. Neş'e-i rūḥ-ı mezāya cām-ı ta'birümdedür

2. Sırr-ı 'icāz-ı Mesīhā feyz-i takrīrümdedür

neş'emend-i tarab:

1. neş'emend-i tarabın:-ın

Gazel 80

Mısra: 14

Coşkunluğun neşesi.

13. Bezm-i devrūñ hele maḥmūr olmuş

14. Neş'emend-i tarabın çok gördük

neş'e-yāb:

1. neş'e-yāb:

Gazel 6

Mısra: 1

Sevinç bulan.

1. Bī-yār neş'e-yāb olamam gam gelür baña

2. Devr-i piyāle ḥalka-i mātem gelür baña

n'eşkäfte:

1. n'eşkäftesin:-sin

Gazel 118

Mısra: 4

Açılmamış.

3. Şakın bī-gāneyi bŷy-āşinā-yı ūlfetüñ itme

4. Henüz n'eşkäftesin bir gonçe-i gülzār-ı ānsın sen

neşr it:

1. neşr ider:-er

Gazel 109

Mısra: 1

Yaymak, saçmak.

1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār ḳasem

2. Zŷlmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār ḳasem

neşr ol:

1. neşr olmada:-mada

Kaside 5

Mısra: 1

Yayılmak, dağılmak.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīhā Yeñişehr'e

2. Güyā ki nüzül eyledi 'İsā Yeñişehr'e

neşter ur:

1. neşter ursun:-sun

Kaside 7

Mısra: 28

Vücûdun bir yerini neşterle kesmek, yarmak II yaralamak.

27. Dīde-i hastesidür 'İzzet-i bīmāra tabīb

28. Qo reg-i nabz-ı dile ğamzeler ursun neşter

neşve-yāb-ı va 'de-i kemmūn:

1. neşve-yāb-ı va 'de-i kemmūnuyum:-u, -y, -um

Gazel 81

Mısra: 12

Birine karşılıksız vaat verme.

11. Naḥl-ı ümīdüm nemā-dār olsa da māni' degül

12. Neşve-yāb-ı va 'de-i kemmūnuyum bir āfetūñ

nevā:

1. nevā:

Gazel 53

Mısra: 9

Mûsikîmizde tiz sekizlideki "re" sesinin adı, nevâ perdesi.

9. Evc-i eflākde meşķ itdi meger nālelerüm

10. Zühre'nüñ çaldığı 'uşşāka nevā perdesidür

2. nevāları:-lar, -ı

Gazel 95

Mısra: 7

Ezgi, ses, sada.

7. İster iseñ nevāları reng-peżīr-i zevķ ola

8. La'l-i lebūñ kıl ey perī bûse-dih-i dehān-ı ney

nevā it:

1. **nevā itmek:-mek**

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Şarkı söylemek.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm

54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

nev-‘arūs-ı hüsni:

1. **nev-‘arūs-ı hüsni:-i**

Gazel 124

Mısra: 3

Güzelliğin yeni gelini.

3. Nev-‘arūs-ı hüsni olmaz cāme-püş-ı ‘āriyet

4. Reng-i ruhsār-ı dil-ārāsı berīdūr gāzeden

nevā-yı sūziş:

1. **nevā-yı sūziş:-i**

Gazel 54

Mısra: 2

Yanmanın nağmesi.

1. Ne nāydan ne enīn-i rebābdan aluruz

2. Nevā-yı sūzişı murğ-ı kebābdan aluruz

nevāziş:

1. **nevāzişüñle:-üñ, -le**

Kaside 2

Mısra: 67

Gönül almak, iltifat.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün gönce ıalb-i ehl-i şu‘ūr

nev-bāve-i bustān:

1. **nev-bāve-i bustān:**

Gazel 30

Mısra: 36

Gül bahçesindeki yeni yeşillik.

35. Bu şi‘r-i ter olsun o civān-behcete hediye

36. Nev-bāve-i bustān ‘ubūdiyyetimüzdür

nev-be-nev:

1. nev-be-nev:

Kaside 1

Mısra: 13

Tâzeden tâzeye. Yeniden yeniye.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşâyiş îrâş

14. Gönce-i hâtıra te'sîr-i hevâ-yı nuşret

nev-be-nev it:

1. nev-be-nev itdükçe:-dükçe

Gazel 46

Mısra: 4

Yenilemek, tazelemek.

3. 'Âşık-ı şürîdelerde kalmaz âşâr-ı şu'ûr

4. Nev-be-nev itdükçe 'arz-ı şîveler maḥbûblar

nevbet-i iclâl:

1. nevbet-i iclâlinde:-in, -de

Gazel 96

Mısra: 23

Ağırlama mızıkası.

23. Çalınur nevbet-i iclâlinde

24. Dem-be-dem nây u kudüm-ı 'âlem

nev-civân-ı verd-ruh:

1. nev-civân-ı verd-ruh:

Gazel 18

Mısra: 1

Gül yanklı yeni yetme.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh

2. Ḥayf te'sîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruh

nev-eşer:

1. nev-eşerüñ:-üñ

Gazel 79

Mısra: 14

Yeni eser.

13. Dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş'âruz 'İzzetâ

14. Bir nâ-şenîde nev-eşerüñ yok midur senüñ

nev-ğazel:

1. nev-ğazel:

Kaside 8

Mısra: 38

Yeni gazel.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevkile hāmem

38. İder bir nev-ğazel tarh itmekiçün sa'y-ı bisyārı

2. nev-ğazel:

Gazel 149

Mısra: 13

Yeni gazel.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-ğazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'ālem-i ğaybuñ sürüşuna

nev-ğazelcik:

1. nev-ğazelcik:

Gazel 136

Mısra: 16

Yeni gazel.

15. Geh bir kaşide nazmı ile emr ider gehi

16. Bir böyle nev-ğazelcik ile eyler imtiḥān

nev-hırām:

1. nev-ḥırāmum:-um

Gazel 125

Mısra: 4

Yeni ortaya çıkan salına salına, edalı giden(sevgili).

3. Reh-güzārında varup ḥāk olma lāzımdur baña

4. Nev-ḥırāmum mā'il-i ünsiyet olsun olmasun

nev-hırām-ı kadd-i cānāne:

1. nev-ḥırām-ı kadd-i cānāneyi:-y, -i

Gazel 90

Mısra: 9

Sevgilinin salınarak yürüyen boyu.

9. Nev-ḥırām-ı kadd-i cānāneyi seyr etmek mi

10. Bāğda serv-i ser-efrāzı temāşā mı güzel

nev'-i beşer:

1. nev'-i beşerüñ:-üñ

Gazel 21

Mısra: 4

insan soyu, insanlar.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhibe-i Mevlâ'dur

4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerüñ maqdûrî

nev-nümâ:

1. nev-nümâ:

Gazel 20

Mısra: 2

Yeni görünen.

1. Tıfl-ı şîrîn-sühan-ı piste-dehândur Aḥmed

2. Nev-nümâ gonçe-i n'eşkûfte-i ândur Aḥmed

nev-naḥl-i kâmet:

1. nev-naḥl-i kâmetünde:-ün, -de

Gazel 150

Mısra: 12

Yeni fidanın boyu.

11. Ağyârdur yine olacak bâve-çîn-i kâḡ

12. Nev-naḥl-i kâmetünde ber olmuş ne fâ'ide

nev-naẓm:

1. nev-naẓmı:-ı

Gazel 23

Mısra: 13

Yeni şiir.

13. Bu nev-naẓmı sezâ 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zât-ı pâke kim gencîne-i luṭf u mürüvvetdûr

nev-nihâl:

1. nev-nihâller:-ler

Gazel 25

Mısra: 4

Yeni fidanlar II sevgililer.

3. Eṭfâl-ı nev-resîdelere düşdi göñlümüz

4. Bâğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihâller

nev-nikâb:

1. **nev-nikāba:-a**

Gazel 7

Mısra: 4

Yeni örtü.

3. Tebdıl-i kisve kıldı ‘arūs-ı cemāl-i yār

4. Bir pullı nev-nikāba büründi nehāyeti

nev-res:

1. **nev-resüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 7

Yeni yetişen II sevgili.

7. Nev-resüm gübün-i bāğ-ı emelüm

8. Sevdigüm serv-i hırāmandecigüm

nev-resān:

1. **nev-resān:**

Tahmis 6

Mısra: 27

Yeni yetişenler II sevgililer.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün

28. ‘İzzet’ üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

nev-resān-ı Yeñişehr:

1. **nev-resān-ı Yeñişehr’e:-e**

Gazel 3

Mısra: 5

Yeñişehr’ in yeni yetişenleri.

5. Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr’e kıl nigāh

6. Seyr it edā-yı Eşref’i eṭvār-ı Aḥmed’i

nev-resīde:

1. **nev-resīde:**

Kaside 13

Mısra: 37

Yeni yetişmiş(kişi).

37. Nev-resīde bir Yeñişehrī güzel

38. Hüsnü de ammā efendüm bī-bedel

nevreste:

1. **nevreste:****Kaside 16**

Mısra: 11

Yeni yetişmiş.

11. Velikin bu iki nevreste dil-ber

12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

nev-reste:1. **nev-reste:****Gazel 61**

Mısra: 13

Yeni yetişmiş II sevgili.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān

14. Sevdük ‘İzzet bu dil-i bī-ser ü sāmān ile biz

nev-restenüñ reng-i letāfet:1. **nev-restenüñ reng-i letāfet:****Gazel 26**

Mısra: 1

Güzellik renginin yeni yetişmiş.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i letāfet var

2. Nihāl-i kāmetin de cünbiş-i tūbā-yı cennet var

nev-rüz:1. **nev-rüzdur:-dur****Gazel 29**

Mısra: 1

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

1. Merhabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rüzdur

2. Eyle gül-bang-ı demüñ ‘arş-āşinā nev-rüzdur

2. **nev-rüzdur :-dur****Gazel 29**

Mısra: 2

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

1. Merhabā ey murğ-ı lāhūtī-nevā nev-rüzdur

2. Eyle gül-bang-ı demüñ ‘arş-āşinā nev-rüzdur

3. **nev-rüzdur:-dur****Gazel 29**

Mısra: 4

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

3. Bir tecellî-zâra döndi şahın-ı gülzâr-ı cihân

4. Cüş-ı lâle şu 'le şaldı cā-be-cā nev-rûzdur

4. **nev-rûzdur:-dur**

Gazel 29

Mısra: 6

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

5. Gör bahâriyye yine hûbâna olmuş cilvegâh

6. 'Arz ider her nârven-ğad bir edâ nev-rûzdur

5. **nev-rûzdur:-dur**

Gazel 29

Mısra: 8

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

7. Gül bedenler gölgeli cübbe ile 'azm-ı bağ idüp

8. Giydiler hep çeşm-i bülbül den kabâ nev-rûzdur

6. **nev-rûzdur:-dur**

Gazel 29

Mısra: 10

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yâre oldı şâne-zen

10. Kırkarum tel kırmazun dest-i şabâ nev-rûzdur

7. **nev-rûzdur:-dur**

Gazel 29

Mısra: 12

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmuşlar senüñ

12. Tıtdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

8. **nev-rûzdur:-dur**

Gazel 29

Mısra: 14

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

13. 'İzzetâ dem-sâz-ı hāmî-i bülend-âvâz olup

14. Eyle feryâduñ resîde çarha tâ nev-rûzdur

9. **nev-rûz:**

Gazel 52

Mısra: 2

Baharın ilk günü II sevinme zamanı.

1. Tâb-ı ruḥ ile zülf-i siyeh tâ karışuḡdur
2. Nev-rûz u zālâm-ı şeb-i yeldâ karışuḡdur

nev-şîve:

1. nev-şîvelerle: -ler, -le

Gazel 25

Mısra: 14

Yeni cilve.

13. 'İzzet bizüm de ḡonce-i n' eşküftemüz n' ola
14. Nev-şîvelerle eylese ḡunc u delâller

nev-ţarz:

1. nev-ţarzı: -ı

Kaside 8

Mısra: 51

Yeni biçim.

51. Velâkin kimde ḡudret var ki alsın böyle nev-ţarzı
52. Meger ol mâye-baḡş-ı zîb-i sūk-ı mekremetdârı

ney:

1. ney:

Gazel 162

Mısra: 10

Ney, içi yanık kamyş.

9. Ney-zenûñ de demine hû çekelüm
10. Nefesiyle ney öter demdemeli

ney-i hāme:

1. ney-i ḡāmemüzi: -müz, -i

Kaside 10

Mısra: 7

Kalemin neyi.

7. Ḥaşr-ı ecsād-ı ma'ânide ney-i ḡāmemüzi
8. Nefḡā-i 'aşḡ ile hem-naḡme-i şûr eyleyelüm

ney-i kılk:

1. ney-i kılk:

Kaside 1

Mısra: 18

Ney gibi kalem II hüznölü yazan şair kalemi.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birün oldu bu dem
 18. Ney-i kilik eylesün âheng-i nidâ-yı nuşret

neyle:

1. neyleyüm:-y, -üm

Kaside 3

Mısra: 31

Ne yapmak..

31. Neyleyüm âh felek düşmen-i dîrînemdür
 32. Kork mı âsûde ola çâkerüñi ol ğaddâr

2. neyleyüm:-y, -üm

Kaside 4

Mısra: 42

Ne yapmak.

41. Vaşfuña böyle mi âğâz iderdüm ammâ
 42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nâ-çîzde tâb

3. neylesün:-sün

Kaside 6

Mısra: 140

Ne yapmak.

139. ‘Âkıbet vefk-i merâmunca tabî‘atlandum
 140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşân

4. neyleyem:-y, -em

Gazel 42

Mısra: 9

Ne yapmak.

9. Çeşm-i siyâhun eyler idim vaşf neyleyem
 10. Tölmüş gelûma sürme-i hayret şığışmıyor

5. neylesem:-se, -m

Gazel 137

Mısra: 10

Ne yapmak.

9. Gördüğün dil-bere üftâde olursın ‘İzzet
 10. Neylesem âh senün şu dil-i meyyâlün için

6. neyleyüm:-y, -üm

Gazel 30

Mısra: 15
Ne yapmak.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām
16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

neyle meyle:

1. neyle meyle:
Gazel 116
Mısra: 2
Hangi şeylerle.

1. Gönül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm
2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

n' eyle:

1. n' eyleyim:-y, -im
Gazel 46
Mısra: 9
Ne yapmak.
9. Sīne-i şad-pāremi ben görmeyem de n' eyleyim
10. Nīze-i müjgānına ister siper maḥbūblar

neyl-i me'ārib:

1. neyl-i me'ārib:-le
Kaside 6
Mısra: 146
İhtiyaçlar, hâcetler, lüzumlu ve istenen şeyler. İstekler.

145. Haşre dek zātını Allāh mu'ammer itsün
146. Eylesün neyl-i me'ārible hemīşe şādān

neyyir-i burc-ı hüner:

1. neyyir-i burc-ı hüner:
Kaside 1
Mısra: 31
Marifet yıldızının parlaklığı.

31. Neyyir-i burc-ı hüner dādger -i sa'd-aḥter
32. Ufḡ-efrüz-ı zafer mihr-i semā-yı nuşret

neyyir-i burc-ı vezāret:

1. neyyir-i burc-ı vezāret:

Kaside 6

Mısra: 65

Vezirlik yıldızının parlaklığı.

65. Neyyir-i burc-ı vezāret meh-i evc-i ‘azāmet

66. Mihr-i envār-feşān-ı felek-i rif‘at-şān

neyyir-i cihān-tāb:

1. neyyir-i cihān-tāb:

Kıt'a 6

Mısra: 3

Dünyayı aydınlatan ay.

3. İki neyyir-i cihān-tāb beni kıldı böyle bī-tāb

4. Biri āftāb-ı behcet birisi de māh-ı işve

neyyir-i raḥşān:

1. neyyir-i raḥşān:

Gazel 61

Mısra: 8

Parlak güneş ve ay.

7. Mihr ü māh-ı felek-i ḥüsn ü bahādur anlar

8. Zerrevaruz o iki neyyir-i raḥşān ile biz

ney-zen:

1. ney-zenüñ:-üñ

Gazel 162

Mısra: 9

Ney çalan.

9. Ney-zenüñ de demine hū çekelüm

10. Nefesiyle ney öter demdemeli

nezāket:

1. nezāket:

Tahmis 2

Mısra: 6

Naziklik, incelik, zariflik.

5. Kim yetiřdirdi bu gūne servden bālā seni

6. Bu nezāket var iken cism-i lāṭifüñde senüñ

nezd-i ‘ālī:

1. **nezd-i 'ālīsinde:-s, -i, -n, -de**

Kaside 9

Mısra: 83

Yüce kat.

83. Ma'ārif nezd-i 'ālīsinde maqbūl

84. Faḳaṭ maṭrūdı dīnār u dīremdür

nezdinde:

1. **nezdinde:**

Kaside 8

Mısra: 54

İndinde, nazarında, kabul ve anlayışına göre.

53. Odur ḥaḳḳā güher-senc-i ma'ārif şāhib-i temyīz

54. Mu'ayyendür hūner erbābınuñ nezdinde miḳdārı

nezzāre kıl:

1. **nezzāre kılsun:-sun**

Gazel 138

Mısra: 8

Seyretmek.

7. Ṭarf-ı ruḥsāruñdan eyle ber-ṭaraf gīsūlaruñ

8. Yüz bulup bī-çāreler kılsun nezzāre rū-be-rū

nice:

1. **nice:**

Kaside 3

Mısra: 8

Nasıl.

7. Dest-gīr-i şu'arā olmasa her dem ḥāme

8. Nice olurlar idi şafḥa-nigār-ı eş'ār

2. **nice:**

Kaside 4

Mısra: 13

Nasıl.

13. 'Uhdenden nice şimdi geelüm bu keremin

14. Şükre yok kudretimüz ḥamde liyāḳat nā-yāb

3. **nice:**

Kaside 4

Mısra: 48
Nasıl.

47. Bu perîşānlığa tākāt mi gelür inşāf it
48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb

4. nice:

Kaside 6
Mısra: 14
Pek çok.

13. Münderic nazm-ı belīgüñde hezārān mazmūn
14. Müstetir her bün-i harfūñde nice sırr-ı nihān

5. nice:

Kaside 7
Mısra: 30
Nasıl.

29. Belki şıḥḥat buluruz biz de biraz cānlanuruz
30. Derd-i ḥasret nice bir itsün esīr-i pister

6. nice:

Gazel 8
Mısra: 9
Nasıl.

9. Fiğān u nāleden ‘İzzet nice ḥamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

7. nice:

Kaside 11
Mısra: 20
Nasıl.

19. Eylemiş zāt-ı güzīninde ḥudā
20. Nice evşāf-ı ḥamīde ibda

8. nice:

Kaside 17
Mısra: 19
Nasıl.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni ‘ var
20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zīşān-ı Felāṭūn-tedbīr

9. nice:

Gazel 40

Mısra: 8
Pek çok.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd
8. Şeb-i hasretde nice çāk-ı girîbân ister

10. nice:
Gazel 45
Mısra: 5
Nasıl.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña
6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecbûrdur

11. nicedür:-dür
Gazel 101
Mısra: 9
Nasıl.

9. Dimedüñ 'İzzet'üm āyā nicedür
10. O benüm kendi kulum bendecigüm

12. nice:
Gazel 133
Mısra: 10
Nasıl.

9. O serv-қadde ki var bu kirişmelerle çıkış
10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende reftārın

13. nice:
Gazel 141
Mısra: 10
Nasıl.

9. Senüñ ben āl-i pāküñden siyeh-rû bir günehkārum
10. Yüzüm yok hāzrete nice varayum yā Resûla'llāh

14. nice:
Gazel 144
Mısra: 7
Nasıl.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i gayret olmayam bi'llāh
8. O şuh agyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

15. nice:
Gazel 162

Mısra: 1
Nasıl.

1. Nice bir gizleyelüm söylemeli
2. Leb-i cānādadur dil emeli

niçün:

1. niçün:

Gazel 24
Mısra: 12
Neden.

11. Sūz-ı dilini bezm de ızhāra ne hācet
12. Şem‘i niçün āzurde zebān eylemesünler

2. niçün:

Gazel 119
Mısra: 8
Neden.

7. Nedür ey bī-vefā bī-gānelerle āşinālıklar
8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsın

3. niçün:

Gazel 30
Mısra: 23
Neden.

23. ‘İzzet niçün ızhār-ı cefā-keşlük idersin
24. Hāmūş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

4. niçün:

Gazel 85
Mısra: 6
Neden.

5. Çünkü yok keşret-i ‘uşşāka ṭahammül sende
6. Niçün efzūn-ter idersin bu kadar şīvelerüñ

5. niçün:

Gazel 93
Mısra: 9
Neden.

9. ‘İzzet bī-çāreye itdūñ niçün
10. İñfe‘ale yenfa‘ilu infī‘āl

6. niçün:

Gazel 119

Mısra: 1

Neden.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsin
2. Niçün ‘uşşākla bir kere tarḥ-ı ülfet itmezsin

7. niçün:

Gazel 119

Mısra: 2

Neden.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsin
2. Niçün ‘uşşākla bir kere tarḥ-ı ülfet itmezsin

nidā-yı nuşret:

1. nidā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 2

Yardımın sesi.

1. Pür idüp sāmī ‘a-i dehri şadā-yı nuşret
2. Çıkdı tā küngüre-i ‘arşa nidā-yı nuşret

nigāh:

1. nigāhı:-ı

Kaside 2

Mısra: 75

Bakış, nazar.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

2. nigāhı:-ı

Gazel 4

Mısra: 10

Bakış, nazar.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şūḥ bīvefā
10. Kesmez nigāhı çeşm-i füsünkārdan baña

3. nigāhı:-ı

Tahmis 6

Mısra: 13

Bakış, nazar.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammā kim nigāhı fitne-sāz
 14. H'āb-ı nāzından henüz kalkmış meger ol mest-i nāz

4. **nigāhı:-ı**

Gazel 23

Mısra: 1

Bakış, nazar.

1. Nigāhı cür'a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür
 2. Amān bilmez o ḥünī ḡamzesi bir özge āfetdür

5. **nigāhuñ:-uñ**

Gazel 118

Mısra: 7

Bakış, nazar.

7. Nigāhuñ mest olup ḡamzeñle hem-dest-i tegāfüldür
 8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi ḥālā ser-girānsın sen

6. **nigāhı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 8

Bakış, nazar.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şūḥ
 8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

7. **nigāh:**

Gazel 155

Mısra: 6

Bakış, nazar.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba'īd ammā
 6. Uzaqdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

nigāh it:

1. **nigāh it:**

Gazel 2

Mısra: 9

Bakmak.

9. Düzdīde-i ḡamzesine nigāh it o sirişkūñ
 10. Yaḡmāger-i metā'-ı ḥired söylerüm saña

2. **nigāh itmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 11

Bakmak.

11. Hiç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh
12. Bir civān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

nigāh kıl:

1. **nigāh kıl:**

Gazel 3

Mısra: 5

Bakmak.

5. Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr'e kıl nigāh
6. Seyr it edā-yı Eşref'i eṭvār-ı Aḥmed'i

2. **nigāh kıl:**

Gazel 115

Mısra: 2

Bakmak.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl ḥālūme bir nigāh efendüm

nigāhbān:

1. **nigāhbān:**

Kaside 2

Mısra: 43

Bekçi, gözcü.

43. Nigāhbān olur aḡnāma gürg derinde
44. Ḥimāyet-i zu'afāya iderse emri şudür

nigāhbān-ı ḡanem:

1. **nigāhbān-ı ḡanemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 78

Koyun bekçisi.

77. O rütbe hıfzı sārīdür cihana
78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ḡanemdür

nigāh-ı iltifāt:

1. **nigāh-ı iltifāt:**

Tahmis 2

Mısra: 23

İlgilenme bakışı.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvâreden âb-ı hayât

2. nigāh-ı iltifāt:

Tahmis 2

Mısra: 23

İlgilenme bakışı.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvâreden âb-ı hayât

3. nigāh-ı iltifāta:-a

Gazel 112

Mısra: 7

İlgilenme bakışı.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni'im
8. Andan efzūn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

nigāh-ı i'tibār it:

1. nigāh-ı i'tibār itsüñ:-sü, -ñ

Gazel 81

Mısra: 9

Saygı gösterilen bakış.

9. Kande yāķūta nigāh-ı i'tibār itsüñ göñül
10. Ben 'aķīķ-i la'lünüñ dil-ḥünuyum bir âfetüñ

nigāh-ı merḥamet:

1. nigāh-ı merḥamet:

Gazel 8

Mısra: 1

Acıma bakışı.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña
2. Raķībe luţfı nihān cevri âşikār baña

2. nigāh-ı merḥamet:

Gazel 8

Mısra: 10

Acıma bakışı.

9. Fiğān u nāleden 'İzzet nice ḥamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

nigāh-ı mest:

1. **nigāh-ı mesti:-i**

Gazel 35

Mısra: 11

Sarhoş, kendinden geçmiş bakış.

11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı 'ālemüñ

12. Hālā şarāb-ı naḥvet ile ser-girān mıdur

2. **nigāh-ı mesti:-i**

Gazel 117

Mısra: 11

Sarhoş, kendinden geçmiş bakış.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz oldığında şāhid ebrūlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

nigār-hāne-i Çin:

1. **nigār-hāne-i Çin:**

Gazel 7

Mısra: 11

Nigaristan-i Çin de denir. "Bir evdir ki, gelen üstad nakkaslar kendiler istihrac ettikleri nukuş-i garibeyi anda nakş eylemişler." [Sudi, Hafız şerhi, Ü, 36] "Nigarhane-i Kesmir de derler. Şol tasvir evine denir ki, anda tasavir-i guna-gun mundericidir." [Baharistan şerhi, 465] "Çin nigarhanesi bir azim kilisedir ki, ol memlekette peyda olup üstat nakkaşlann her biri kendi istihrac eylediği nukuş ve eskal-i garibeyi ve tasvir-i acibeyi anda nakşeylemisdir." [Gülistan Şerhi, 54] "Nukus ve tasavir ile müzeyyen olan hane ki, nigaristan dahi denilir ve Çin'de bulunduğu farz edilen daru'l-bedayi'." [Hüseyn Kazim, BüyükTürkLügati, V.]

11. Hāmem nigār-hāne-i Çin itdi şafhayı

12. 'İzzet gözet nukūş-ı hayālümde şan'atı

nigeh:

1. **nigehüñ:-üñ**

Gazel 83

Mısra: 4

Bakış.

3. Fitne mebhūt-ı hirās-ı şer ü şūr-ı gamzeñ

4. Sihr hayret-zede-i baḥş-i fūnūn nigehüñ

2. **nigehüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 1

Bakış.

1. Eşrefüm 'āleme āşüb-figendür nighüm
2. Bir 'aceb 'arbede-engîz fitendür nighüm

3. **nighüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 2

Bakış.

1. Eşrefüm 'āleme āşüb-figendür nighüm
2. Bir 'aceb 'arbede-engîz fitendür nighüm

4. **nighüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 4

Bakış.

3. Tār ü mār eyliyor 'uşşāk-ı dil-āzürdelerüm
4. Şūriş-endāz-ı cihān böyle nedendür nighüm

5. **nighüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 6

Bakış.

5. Perveriş-yāfte-i merdümün çeşmümdür
6. Güyiā pençe-i āhū-yı hoten'dür nighüm

6. **nighüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 8

Bakış.

7. Halkı bir nīm-nighle iderüm cümle helāk
8. Āfet-i cān u belā-güster-i tendür nighüm

7. **nighüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 10

Bakış.

9. Fem-i dil-berden alındı bu gazel ey 'İzzet
10. Dir iken fitneyi ıķāz idendür nighüm

8. **nighle:-le**

Gazel 131

Mısra: 9

Bakış.

9. Bir nighle bāri olsun yap yıkılmış hātırum
10. Gel şu vīrān-hāneyi i‘māra bak Allāh için

nigh-endāz ol:

1. **nigh-endāz olmaz:-maz**

Gazel 159

Mısra: 7

Bakmak.

7. Mihr hān-ı Yeñişehr’e nigh-endāz olmaz
8. Dile mustağni-i hūbān olacak dem geldi

nigh-i luṭf:

1. **nigh-i luṭf:-ı**

Kaside 7

Mısra: 45

İyilik bakışı.

45. Nigh-i luṭfı eger kül-hana düşse nā-gāh
46. Verd-i aḥmer gibi bulurdu tarāvet aḥker

nigh-i merḥamet:

1. **nigh-i merḥamet:**

Kaside 3

Mısra: 39

Merhamet bakışı.

39. Nigh-i merḥamet itmez o şeh-i taḥt-ı sitem
40. Ne kadar hālını ‘arz eylese bu ‘āşık-ı zār

nihād:

1. **nihād:**

Gazel 150

Mısra: 14

Huy.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürū
14. Süflī nihād mu‘teber olmuş ne fā’ide

nihāl:

1. **nihālüm:-üm**

Gazel 103

Mısra: 1

Fidan II sevgili.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i'tidālüm var benüm

nihālān:

1. nihālān:

Gazel 61

Mısra: 12

Fidanlar.

11. Birinüñ kâmetini serve idersek teşbîh
12. Birini yâd iderüz tâze nihālān ile biz

nihālān-ı çemen:

1. nihālān-ı çemen:

Kaside 9

Mısra: 14

Çimenin fidanları.

13. Dikildi şahn-ı bāğa tūğ-ı şāhī
14. Nihālān-ı çemen güyâ 'alemdür

nihāl-ı çemenistān-ı cefā:

1. nihāl-ı çemenistān-ı cefānuñ:-nuñ

Gazel 105

Mısra: 3

Eziyet bahçesinin fidanı II sevgili.

3. Sen tâze nihāl-ı çemenistān-ı cefānuñ
4. Pâyuna dem-â-dem dökilür eşk-i tazallüm

nihāl-i devlet:

1. nihāl-i devleti:-i

Kaside 9

Mısra: 109

Mutluluk fidanı.

109. Nihāl-i devleti olsun nemā-yāb
110. Benüm müntehā-yı ed'iyemdür

nihāl-i 'işve-me' nūs:

1. nihāl-i 'işve-me' nūsı:-ı

Gazel 155

Mısra: 1

Cilveye alışmış olan fidanı II sevgili.

1. Temāşā eyleyenler ol nihāl-i 'işve-me' nūsı
2. Şanurlar gülistān-ı cennetüñ şımşād-ı dil-cūsı

nihāl-i kâmet-i mevzûn:

1. nihāl-i kâmet-i mevzûn:

Gazel 23

Mısra: 5

Fidana benzeyen düzgün boy II sevgilinin boyu.

5. Nihāl-i kâmet-i mevzûn hırāmı yâda geldikçe
6. Dil-i zârum ferâgat-kerde-i tûbâ-yı cennetdür

nihāl-i kâmet:

1. nihāl-i kâmetinde:-i, -n, -de

Gazel 26

Mısra: 2

Fidana benzeyen boy, düzgün boy.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i letâfet var
2. Nihāl-i kâmetinde cünbiş-i tûbâ-yı cennet var

2. nihāl-i kâmetüñi:-ü, -ñ, -i

Gazel 55

Mısra: 3

Fidana benzeyen boy, düzgün boy.

3. İtmiş nihāl-i kâmetüñi bâğbân-ı şun ‘
4. Ser-tâ-be-pây cüş-ı tegâfûl hürüş-ı nâz

nihāl-ı kām-ı gedā:

1. nihāl-ı kām-ı gedāda:-da

Gazel 38

Mısra: 4

Dilencinin meramının fidanı.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekân-ı ‘aṭā mı var yokdur
4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

nihāl-i kilik-i ter:

1. nihāl-i kilik-i terümden:-üm, -den

Gazel 91

Mısra: 16

Taze kalem fidanı.

15. Hādīka-i hünerüñ nahl-ı nev-resīdesidür
 16. Nihāl-i kilik-i terümden kıl ictinā-yı hayāl
nihāl-i tāze:

1. **nihāl-i tāzedden:-den**

Gazel 124

Mısra: 1

Taze fidan II sevgili.

1. Mīve-çin-i kām olur dil bir nihāl-i tāzedden
 2. Kāle-i vaşf-ı kaddi bīründur endāzedden

nihāl-i tāze-res:

1. **nihāl-i tāze-resi:-i**

Gazel 27

Mısra: 7

Yeşil fidan.

7. Bāğ-ı hüsnüñ nihāl-i tāze-resi
 8. Kāmet-i bī-mişāl-ı Eşref'dür

nihān:

1. **nihān:**

Gazel 8

Mısra: 2

Saklı, gizli.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña
 2. Raķībe luṭfi nihān cevri āşikār baña

2. **nihān:**

Gazel 157

Mısra: 7

Saklı, gizli.

7. Zīr-i kākülde nihān idi mu'anber ḥālī
 8. Gösterüp eyledi tahrīk şabā sevdāmı

nihan it:

1. **nihan itseñ:-se, -ñ**

Tahmis 2

Mısra: 28

Gizlemek, saklamak.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür ḥalk-ı cihān
 28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ ḥicābuñdan nihan

nihān eyle:

1. **nihān eylemesünler:-me, -sün, -ler**

Gazel 24

Mısra: 8

Gizlemek, saklamak.

7. Nüş-ı mey-i nāb eyler imiş tıyduķ eḥibbā
8. Eylerler ise bāri nihān eylemesünler

nihān ol:

1. **nihān oldu:-dı**

Kaside 13

Mısra: 11

Görünmez olmak, gizlenmek.

11. Fitne devründe nihān oldu meger
12. Çeşm-i ḥ̣āb-ālūd-ı yārı ide yer

nihānī-ḥande:

1. **nihānī-ḥandeler:-ler**

Gazel 17

Mısra: 2

Gizli gülüşler.

1. O ḥūnī ḡamzeler ‘uṣṣāka bīm-i cān ider īrāṣ
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i ṣad iḥsān ider īrāṣ

nihāyet:

1. **nihāyeti:-i**

Gazel 7

Mısra: 4

Son, netice.

3. Tebdīl-i kisve kıldı ‘arūs-ı cemāl-i yār
4. Bir pullı ney-nikāba büründi nehāyeti

2. **nihāyet:**

Kaside 11

Mısra: 17

Son, sınır.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur
18. Luṭf u iḥsānına ḡāyet yokdur

nīk:

1. nîk:

Gazel 2

Mısra: 6

İyilik, güzellik.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen

6. Dil ba‘d-ezīn ne nîk ü ne bed söylerüm saña

2. nîk:

Gazel 27

Mısra: 13

İyilik, güzellik.

13. Dem-be-dem bā‘îs-i enīni nîk

14. Kec-nigāh-ı celāl-ı Eşref”dür

nikāb:

1. niķāb:

Gazel 3

Mısra: 5

Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

5. Ān māh-ı münevver çü niķāb efkend ez-ruķ

6. Der-meclis-i mā cılve ne-mānd digerī-rā

2. nikāb:

Gazel 57

Mısra: 2

Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

1. Çeşm-i nā-mahrem bizi görmez hicāb altundayuz

2. Pertev-i rüy-ı dil-ārāyuz nikāb altundayuz

nikāt-ı fikr-i dakīk:

1. nikāt-ı fikr-i dakīküm:-üm

Kaside 2

Mısra: 93

İnce fikirlerin nüktesi.

93. Nikāt-ı fikr-i dakīküm hayāl içinde hayāl

94. Edā-yı şî‘r-i laṭīfüm dile fezā-yı şu‘ūr

ni‘met:

1. ni‘met:

Gazel 43

Mısra: 13

İyilik, lütuf, ihsan.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni‘met vaşluñla n’ola

14. ‘İzzet-i dil-şüde bir ‘āşık-ı nā-çāruñdur

nīm-h‘āb:

1. nīm-h‘āb:

Gazel 148

Mısra: 6

Yarı uykulu, mahmur.

5. Fitne-engīz-i nigāhundān emīn olmaz gönül

6. Neş‘emi çeşm-i mestūñ nīm-h‘āb eylerse de

nīm-nigeh:

1. nīm-nigehle:-le

Gazel 107

Mısra: 7

Yarım bakış II göz ucuyla bakmak.

7. Halkı bir nīm-nigehle iderüm cümle helāk

8. Āfet-i cān u belā-güster-i tendür nigehüm

nīrān-ı saķar:

1. nīrān-ı saķar:

Kaside 7

Mısra: 50

Cehennem ateşi.

49. Olsa hāşiyet-i eşyāya tebeddül fermā

50. Āb iħrāk ide ğarķ eyleye nīrān-ı saķar

nişār-ı kadem:

1. nişār-ı kademūñ:-üñ

Gazel 106

Mısra: 8

Uğur saçan.

7. Gelürüm hāneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişār-ı kademūñ itmegiçün cān be-kefüm

nişār-ı reh-i cānān ol:

1. nişār-ı reh-i cānān olacaķ:-acaķ

Gazel 159

Mısra: 14

Sevgilinin yoluna saçılmak.

13. ‘İzzetā luṭfı nedür ğayrı güdāz u sūzuñ

14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacaķ dem geldi

nisbet:

1. nisbet:

Gazel 80

Mısra: 7

Birini üzmek ve kızdırmak için inat olsun diye yapılan iş veya davranış.

7. Güllerüñ bülbüle nisbet hāra

8. Hāde-i bī-sebebin çok gördük

nīst:

1. nīst:

Gazel 7

Mısra: 10

Yok.

9. Çīn-i ebrū ki tu-rā cevher-i tīg-i ğazab’est

10. Nīst hāşıl ber-u sīne-i siperdāri-i mā

nişān:

1. nişān:

Kaside 13

Mısra: 13

İz, işaret, belirti.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān

14. Ğamze-i dil-berde kalmışdur hemān

nişan it:

1. nişan itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 136

Mısra: 1

Hedef etmek, hedef almak.

1. İtdüñ hadeng-i cevrine sīnemi nişān

2. Ğayrı elinden āh senüñ zālīm el-amān

nişāne:

1. nişāne:

Gazel 86

Mısra: 1
Hedef.

1. İdinse sîne-i çâki n'ola nişâne ğazel
2. Degül mi turre-i müşgîn-i nazma şâne ğazel

nişân-ı mıstar:

1. nişân-ı mıstar:

Kaside 7

Mısra: 14

Yazının düzgün yazılmasını sağlayan aletin izi.

13. Oldı nâhun-zede-i tıfl-ı debistân-ı kemâl
14. Rûy-ı kâğıdda kıyâs itme nişân-ı mıstar

nişân-ı nâvek-i cevr ü sitem:

1. nişân-ı nâvek-i cevr ü sitem:

Gazel 112

Mısra: 3

Eziyet ve sıkıntı okunun hedefi.

3. Kılmasun sînem nişân-ı nâvek-i cevr ü sitem
4. Dökmesüñ nâ-hağ yere hûnum vebâlüm yok benüm

nişân-ı ney:

1. nişân-ı ney:

Gazel 95

Mısra: 10

Neyin alamet.

9. Nağme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd dâğ dâğ 'aşka yeter nişân-ı ney

nişân-ı reh-i semt-i mâverâ-yı hayâl:

1. nişân-ı reh-i semt-i mâverâ-yı hayâl:

Gazel 91

Mısra: 2

Hayalin ötesindeki semtin yolunun izi II dudak.

1. Fezâ-yı vaşf-ı femüñ şahn-ı teng-nây-ı hayâl
2. Lebûñ nişân-ı reh-i semt-i mâverâ-yı hayâl

nişeste-i künc-i firāk:

1. nişeste-i künc-i firāk:

Gazel 6

Mısra: 3

Ayrılık köşesinde oturma.

3. Hasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken

4. Nemdür sirişk-i dīde ki dem dem gelür baña

nīş-i ğamze:

1. nīş-i ğamzeñle:-ñ, -le

Gazel 45

Mısra: 7

Yan bakışın diken.

7. Göz göz oldu nīş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sīne-i pür-dāğ gūyā hāne-i zenbūrdur

nişīmen-i nesr-i felek:

1. nişīmen-i nesr-i felek:-le

Gazel 86

Mısra: 3

Feleğin akbabasının yuvası.

3. Olur nişīmen-i nesr-i felekle düş-ā-düş

4. Tezerv-i ma'niye oldukça āşyāne ğazel

nişlesün:

1. nişlesün:

Tahmis 2

Mısra: 18

Ne yapsın.

17. Farṭ-ı şādīden kemāl-i hayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

nīşter:

1. nīşterlerle:-ler, -le

Gazel 21

Mısra: 18

Keskin bıçak, neşter.

17. Münkəsir olmasun āyīne-i şāf-ı kalbūñ

18. Nīşterlerle gel açma dilüme nāsūrı

nī-şüh-ı dil-sitānī:

1. nī-şūh-ı dil-sitānī:

Gazel 104

Mısra: 5

Cilveli olmayan gönül alıcı II sevgili.

5. Nī-şūh-ı dil-sitānī tā dil zi-men rübāyed

6. Tīğ-i kemān-ı ‘aşkem ammā hedef ne-dārem

niyāz:

1. niyāz:

Gazel 72

Mısra: 7

Yalvarma, yakarma; rica, istek.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için

8. Meşķ ider hānķah-ı nāzda hem-vāre semā ‘

niyāz eyle:

1. niyāz eyle:

Gazel 139

Mısra: 7

Yalvarmak, ricada bulunmak.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān

8. Merḥamet mi-kuned ‘acül me-şev

niyāz-āver-i ebr-i nisān:

1. niyāz-āver-i ebr-i nisān:

Kaside 6

Mısra: 80

Nisan bulutunun dua edeni II inci.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kef-i dūr-pāşından

80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

niyāze düş:

1. niyāze düşdük:-dü, -k

Gazel 146

Mısra: 7

Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarmak, yakarmak.

7. ‘Āķıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük

8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

niyet it:

1. **niyet idersem:-er, -se, -m**

Gazel 4

Mısra: 3

Kalben bir şeye yönelmek.

3. Şavm-ı vişâle niyet idersem zamânıdır
4. Bir neş'e hâşıl olmuyor iftârdan bana

2. **niyet idüp:-üp**

Gazel 121

Mısra: 13

Kalben bir şeye yönelmek.

13. 'İzzetâ niyet idüp şavm-ı vişâle biz de
14. Yakışur tâbiş-i hasretle olursak sūzân

niyyet:

1. **niyyetüm:-üm**

Gazel 26

Mısra: 13

Niyet, amaç.

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmazdur bir gün
14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

2. **niyyetimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 28

Niyet, amaç.

27. Cevr ile girîbânımız alursa civânân
28. Bir dâmene dest urma bizüm niyyetimüzdür

nîze:

1. **nîze:**

Kaside 8

Mısra: 17

Mızrak.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der kahramân peyker
18. Ki Zâl ü Rüstem'i ḥayret-zede itmekde peykârı

nîze-i billür:

1. **nîze-i billür:**

Kaside 8

Mısra: 16

Billür mızrak.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer

16. Dem-â-dem aındırur ol nîze-i billür girdârı

nîze-i müjgân:

1. nîze-i müjgânına: -ı, -n, -a

Gazel 46

Mısra: 10

Mızrağa benzeyen kirpikler.

9. Sîne-i şad-pâremi ben görmeyem de n'eyleyim

10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

nîze-i paşa-vı şaf-der:

1. nîze-i paşa-yı şaf-der:

Kaside 8

Mısra: 17

Yiğit paşanın mızrağı.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der ḳahramân peyker

18. Ki Zâl ü Rüstem'i ḥayret-zede itmekde peykârı

nokşân:

1. nokşânlarını: -lar, -ı, -n, -ı

Kaside 10

Mısra: 35

Eksiklik, kusur.

35. İ'tirâf eyleyerek her biri nokşânlarını

36. Yoḥsa dirler yerimüz künc-i ḳubûr eyleyelüm

nokta:

1. noktalar: -lar

Kaside 6

Mısra: 52

Ben, vücutta olan siyah nokta.

51. Her keşîde şanasın ebru-yı gılmân-ı ḥayâl

52. Noktalar her birisi merdümek-i ḥûr-ı cinân

nokta-i hâl:

1. nokta-i hâlinde:-in, -de

Gazel 32

Mısra: 3

Nokta gibi olan ben.

3. Nokta-i hâlinde icmāl idi ammā şimdi haṭ

4. Nüşa-i ḥüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

n'ola:

1. n'ola:

Kaside 5

Mısra: 10

Ne olur.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne

10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

2. n'ola:

Gazel 12

Mısra: 2

Ne olur.

1. Bir ḥayā-pīşe 'aceb bākiredür bint-i 'ineb

2. Kızarup bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

3. n'ola:

Gazel 25

Mısra: 13

Ne olur.

13. 'İzzet bizüm de ḡonce-i n'eşküftemüz n'ola

14. Nev-şīvelerle eylese ḡunc u delāller

4. n'ola:

Gazel 36

Mısra: 3

Ne olur.

3. N'ola sem-rīz olursa ḥabbe-i sevdā dil-i zāre

4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zülf-i ejderīdendür

5. n'ola:

Gazel 37

Mısra: 11

Ne olur.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerār-ı āh-ı şeb-ḡrūmdedür

6. n'ola:

Gazel 38

Mısra: 13

Ne olur.

13. İderse şab'uma 'İzzet n'ola cihān taḥsīn

14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

7. n'ola:

Gazel 43

Mısra: 13

Ne olur.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni'met vaşluñla n'ola

14. 'İzzet-i dil-şüde bir 'āşık-ı nā-çāruñdur

8. n'ola:

Gazel 57

Mısra: 5

Ne olur.

5. Tābiş-i ruḥsār-ı sākī bī-mecāl itdi n'ola

6. Sāyeveş ḥake düşersek āftāb altundayuz

9. n'ola:

Gazel 61

Mısra: 9

Ne olur.

9. İki gözden n'ola cūş eyler ise cūy-ı sirişk

10. Olduḡ āvāre iki dīdesi fettān ile biz

10. n'ola:

Gazel 64

Mısra: 11

Ne olur.

11. Ḥayretle n'ola la'l-i 'arāḡ-rīzine baḡsam

12. Yāḡūtdan āḡreb mi degül neşāt-ı elmas

11. n'ola:

Gazel 86

Mısra: 1

Ne olur.

1. İdinse sīne-i çāki n'ola nişāne ḡazel

2. Degül mi ṭurre-i müşḡīn-i nazma şāne ḡazel

12. n'ola:

Gazel 87

Mısra: 4

Ne olur.

3. Deyr-i melāḥatuñ şanem-i 'işve-bāzıdur

4. Şüret-peresti olsa n'ola her perī mişāl

13. n'ola:

Gazel 89

Mısra: 3

Ne olur.

3. Mızrāb-ı şevkle n'ola dil olsa pür-fiğān

4. İñletdi erğanunımı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

14. n'ola:

Gazel 95

Mısra: 15

Ne olur.

15. Ḥarmen-i ḥüzni ser-te-ser suḥte eylese n'ola

16. Berķ-i ṭarab degil midür zenzeme-i fiğān-ı ney

15. n'ola:

Gazel 97

Mısra: 15

Ne olur.

15. Dendān-ı cevri ile n'ola ger zaḥmnāk isem

16. Seng-i felāḥanum seg-i aḡyāra uğradum

16. n'ola:

Gazel 106

Mısra: 9

Ne olur.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta'ayyüş itsem

10. Güher-i 'aşķ-ı girān-māye-i yāre şadefüm

17. n'ola:

Gazel 117

Mısra: 10

Ne olur.

9. Kāzā ḥarmengehümden ḥūşe-çīn-i āfet olmışdur

10. N'ola berķ-i ḥaṭer lertzān olursa berg-i kāhumdan

18. n'ola:

Gazel 144

Mısra: 5

Ne olur.

5. N'ola duht-ı rezûn her dem gözünde uça ey sâkî

6. Ğubâr-ı haţ-ı la' lûñ sürmedür çeşm-i habâb üzre

19. n'ola:

Gazel 158

Mısra: 5

Ne olur.

5. Yâkdımsa n'ola şem'a-i âhum şeb-i gamda

6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

n'oldı:

1. n'oldı:

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Ne oldu.

19. N'oldı şebâne cünbiş-i şāhanemüz bizüm

20. Sâķılük itse şāhid-i mestānemüz bizüm

2. n'oldı:

Gazel 112

Mısra: 16

Ne oldu.

15. Bezm-i nüş-ā-nüş-ı meyde yād idüp bu 'İzzet'i

16. Dir misin n'oldı 'aceb ol haste-ħalüm yok benüm

n'olsun:

1. n'olsun:

Gazel 12

Mısra: 10

... ne olsun, ne yapsın.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer

10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n'olsun aceb

nuhās-ı eş'ār:

1. nuhās-ı eş'ārı:-ı

Gazel 91

Mısra: 13
Şiirin bakırı.

13. Hem-i 'tibār-ı zer eyler nuḥās-ı eş'ārı
 14. Te'ānuḳ-ı eşer-i feyz-i kimyā-yı ḥayāl

nuhbe-i erbāb-ı sehā:

1. **nuḥbe-i erbāb-ı sehā:**

Kaside 6

Mısra: 95

Cömertlik sahiplerinin seçilmişsi.

95. Āb-ı rûy-ı vüzerā nuḥbe-i erbāb-ı sehā
 96. Bāsıt-i dest-i 'aṭā dāğ-ı dil-i Bermekiyān

nuḳl:

1. **nuḳl:**

Gazel 147

Mısra: 9

Meze, çerez.

9. Kānd-i mükerrer-i lebüñi nuḳl idüp hemān
 10. Meclisde sākī sāğarı sür sāğar üstüne

nuḳl-i leb-i sākī:

1. **nuḳl-i leb-i sākī:**

Gazel 30

Mısra: 2

İçki dağıtanın meze olan dudağı.

1. Mestānelerüz şurb-ı müdām 'ādetimüzdür
 2. Nuḳl-i leb-i sākī nemek-i 'işretimüzdür

nuḳl-i leb:

1. **nuḳl-i lebiyle:-i, -y, -le**

Gazel 149

Mısra: 3

Meze olan dudak.

3. Nuḳl-i lebiyle 'āşıkına neş'e-baḥş iken
 4. Dil-berlerün riya mı olur bāde-nüşına

nukûş-ı havāl:

1. **nuķūş-ı hayālümde:-üm, -de**

Gazel 7

Mısra: 12

Hayalin nakışları.

11. Hāmem nigār-hāne-i Çīn itdi şafhayı

12. ‘İzzet gözet nuķūş-ı hayālümde şan‘atı

nuķūş-ı nāz:

1. **nuķūş-ı nāz:**

Gazel 55

Mısra: 14

Cilvenin resimleri.

13. Bir kāfirin taşavvur-ı hüsnüyle ‘İzzet’üñ

14. Büt-hāne-i hayāli ser-ā-ser nuķūş-ı nāz

nūn:

1. **nūnını:-ı, -n, -ı**

Kaside 6

Mısra: 45

Nun harfı.

45. Nūnını eyleseler mimine taķdīm sezā

46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

nūr:

1. **nūr:**

Kaside 2

Mısra: 30

Işık, aydınlık, nur.

29. Cenāb-ı dāver-i Dārā-hadem Selīm Paşa

30. Ki bes asāletin īmāya cebhesindeki nūr

2. **nūrdan:-dan**

Tahmis 6

Mısra: 3

Işık, nur.

3. Yek-ser ā‘zā-yı laţīfūñ nūrdan meftūrdur

4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

3. **nūrdur:-dur**

Tahmis 6

Mısra: 5

Işık, ziya, aydınlık, nur.

5. Her yanuñ ey meh-liķā pertev şalar bir nūrdur
6. Ğonce-i gülzārı dil-teng eyledi reşk-i femūñ

nūr it:

1. nūr iderdi:-er, -di

Gazel 138

Mısra: 2

Aydınlatmak.

1. Gelse mir'āt ol 'izār-ı tābdāra rū-be-rū
2. Pertevinden nūr iderdi isti'āre rū-be-rū

2. nūr itdi:-di

Kaside 2

Mısra: 2

Aydınlatmak.

1. Sepīde dem ki tebāşīr-i şubḡāh-ı sürūr
2. Sipihrin itdi siyeh kāsesin leb-ā-leb nūr

nūr-ı 'ayn:

1. nūr-ı 'aynum:-um

Gazel 46

Mısra: 15

Gözün ışıġı.

15. Nūr-ı 'aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā
16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

nūr-ı başar:

1. nūr-ı başar:

Gazel 85

Mısra: 16

Göz nuru.

15. Vāy aḥvāl-i perīşānına 'āşıklarınıñ
16. Böyle kalursa eyā nūr-ı başar şīvelerüñ

nūr-ı dīde:

1. nūr-ı dīdem:-m

Gazel 1

Mısra: 6

Gözün nuru, sevgili.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çīn
6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

2. **nūr-ı didemi:-m, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Gözün nuru, sevgili.

35. Yā Rabb gūşāde kıl dil-i ḥasret-keşīdemi
36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

nūr-ı ḥurşīd-i cemāl:

1. **nūr-ı ḥurşīd-i cemālūñden:-üñ, -den**

Gazel 51

Mısra: 5

Güzellik güneşinin nuru.

5. Meğer deryūze eyler nūr-ı ḥurşīd-i cemālūñden
6. Meh-i nev dest-i abdāl-ı felekde keşköl olmuştur

nūr-ı mücessem:

1. **nūr-ı mücessem:**

Kaside 5

Mısra: 15

Gözle görünür nur.

15. Rūşen-kün-i deycūr-ı sitem nūr-ı mücessem
16. Kim şa‘şa‘-pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr’e

nūş it:

1. **nūş ider:-er**

Kaside 3

Mısra: 46

İçmek, yudumlamak.

45. Kağı meclisde ‘aceb cām-ı mey-i gül-rengi
46. Nūş ider bilsem o gönce-dehen-i lāle- ‘izār

2. **nūş ider:-er**

Gazel 48

Mısra: 16

İçmek, yudumlamak.

15. Bezm-i ḥasretde ḥayāl-i leb-i rengīñ ile
16. Nūş ider mey yerine ḥūn-ı ciger ‘aşıklar

nuşh:**1. nuşhuñ:-uñ****Kaside 16**

Mısra: 54

Nasihat, öğüt.

53. Baña ta'lim-i cevri itdüñ efendüm

54. Senüñ nuşhuñ kabül itdüm begendüm

nüşha-i fenn-i vefā:**1. nüşha-i fenn-i vefāy:-y, -ı****Gazel 46**

Mısra: 11

Vefa bilgisinin benzeri.

11. Nüşha-i fenn-i vefāy ezber itmişlerse de

12. Mebhāş-ı būs-ı 'izārı ter geçer maḥbūblar

nüşha-i ḥüsn:**1. nüşha-i ḥüsn:****Kaside 7**

Mısra: 18

Güzelliğinin benzeri.

17. Ḥaṭṭ gelüp şafha-i ruḥsāre-i pāk-ı dil-ber

18. Oldı bir ḥāşiyeli nüşha-i ḥüsn ile nazar

nüh:**1. nüh:****Kaside 4**

Mısra: 10

Dokuz rakamı.

9. Kim ḥayāle getirirdi kim umardı böyle

10. Kāmımızca deverān eyleye bu nüh dolāb

2. nüh:**Gazel 37**

Mısra: 11

Dokuz rakamı.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerār-ı āh-ı şeb-gürümdedür

nükte:**1. nükte:-ler****Kaside 7**

Mısra: 6

Ancak dikkat edildiğinde anlaşılan ince söz ve mana.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde hırām

6. Nükteleyer sāha-i endīşede hep rāks eyler

2. nükteyi:-y, -i**Gazel 54**

Mısra: 6

Ancak dikkat edildiğinde anlaşılan ince söz ve mana.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var

6. Bu nükteyi fem-i şīrīn-cevābdan aluruz

nüktedān-ı hünermend-i ma‘ārif-perver:**1. nüktedān-ı hünermend-i ma‘ārif-perver:****Kaside 7**

Mısra: 58

Hüner seven hünerli, nükteli söz söyleyen (kişi).

57. Böyle i‘lān ider evşāf-ı güzīnūñ dehre

58. Nüktedān-ı hünermend-i ma‘ārif-perver

nükte-fehm-i sühan-ı nādire-sencān:**1. nükte-fehm-i sühan-ı nādire-sencān:****Gazel 40**

Mısra: 14

Nükteli sözler söyleyenlerin sözlerinin esprisini anlayan (kişi).

13. ‘İzzet ‘arz itmege eş‘arını mānend-i Necīb

14. Nükte-fehm-i sühan-ı nādire-sencān ister

nükte-feşān:**1. nükte-feşān:****Kaside 6**

Mısra: 140

Nükte saçan, çok nükteli (kişi).

139. ‘Ākıbet vefk-i merāmunca ṭabī‘atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşān

nükteli:**1. nükteli:****Kaside 6**

Mısra: 16

İçinde nükte bulunan, nükte ile süslenmiş olan (söz).

15. Siyyemā tarḥ-ı kütübḥāñe-i zībā-resme

16. Yazdığıñ nükteli tarḥ-i belāğat-‘unvān

nükte-perdāz:**1. nükte-perdāzum:-um****Gazel 103**

Mısra: 6

Nükteli söz söyleyen II sevgili.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz

6. Nükte-perdāzum ḥayāl-ender-ḥayālüm var benüm

nükte-perverān-ı dühūr:**1. nükte-perverān-ı dühūr:****Kaside 2**

Mısra: 56

Zamanların nükte seven(kişileri).

55. İder bu vechle evşāf-ı pākine āgāz

56. Sūḥanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr

nükte-sencān-ı cihān:**1. nükte-sencān-ı cihān:****Kaside 6**

Mısra: 56

Dünyanın nükteden anlayan(kişileri).

55. Vaşf-ı pākūñde senüñ böyle iderler āgāz

56. Nükte-sencān-ı cihān nādire-gūyān-ı zamān

nükte-şinās:**1. nükte-şinās:****Kaside 5**

Mısra: 61

İnce manaları anlayan(kişi).

61. Muhtâc [mı] bir nükte-şinâs ehl-i temîze
 62. Kadr-i hünerüm eylesün inhâ Yeñişehr'e

2. nükte-şinâsum:-um

Gazel 132

Mısra: 9

İnce manaları anlayan(kişi).

9. El-minnetü li'llâh sen ey nükte-şinâsum
 10. Bî-vâye degilsin güher-i kân-ı sühandan

nükte-şinâs-ı zâr:

1. nükte-şinâs-ı zâr:

Gazel 95

Mısra: 13

İnleyen nüktesini anlayan(kişiler).

13. Nükte-şinâs-ı zâr olan aňlar o sırr-ı mübhemi
 14. Nâz u niyâz-ı vuşlata dâ'ir imiş beyân-ı ney

nükte-ver:

1. nüktever:

Kaside 11

Mısra: 38

Nükteye sahip, nükteli(kişi).

37. Vâkı'a medhe sezâ kāmildür
 38. Nüktever şâ'ir-i deryâ-dildür

nükte-ver-i tâze-zebân:

1. nükte-ver-i tâze-zebân:

Kaside 6

Mısra: 1

Körpe dilli nükte bilen kimse.

1. Ey 'uţârid-meniş ey nükte-ver-i tâze-zebân
 2. Ey sevâd-ı raqamı sūde-i müşg-i 'irfân

nükūd-ı şabr:

1. nükūd-ı şabrı:-ı

Gazel 34

Mısra: 8

Sabır sermayesi.

7. Derūnumı kīse meydānı ‘add idüp cānān
8. Nūḳūd-ı şabrı ıoşar kim ıapa yeñiçeridür

2. nūḳūd-ı şabrını:-ı, -n, -ı

Gazel 98

Mısra: 9

Sabır sermayesi.

9. Nūḳūd-ı şabrını şarf itdi sūḳ-ı ‘aşḳ içre
10. Metā‘-ı derde ḥarīdār olan göñülceğizüm

nümāyān ol:

1. nümāyān oldu:-dı

Kıt'a 8

Mısra: 2

Görünmek.

1. Necībā bu gice ḥasbī-i fettān
2. Gelürken dersden oldu nümāyān

nümāyiş:

1. nümāyiş:

Gazel 64

Mısra: 10

Görünüş.

9. Ser-tā-be-ḳadem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā
10. Bir başḳa nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

2. nümāyiş:

Gazel 72

Mısra: 2

Görünüş.

1. Döndirüp ḳāmetini serv-i çemenzāra semā‘
2. Ne nümāyiş virür ol şuḥ-ı külehdāra semā‘

nüşa-i ḥüsn-i dil-ārā:

1. nüşa-i ḥüsn-i dil-ārāyı:-y, -ı

Gazel 32

Mısra: 4

Gönül süsleyen güzelin benzeri.

3. Nokta-i ḥālinde icmāl idi ammā şimdi ḥaṭ
4. Nüşa-i ḥüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

nüşhâ-i hüsn:**1. nüşhâ-i hüsnüñ:-üñ****Gazel 124**

Mısra: 12

*Güzelliğinin benzeri.***11. Oldı revnak-yâb haţ-ı nev-zuhûruñla senüñ****12. Nüşhâ-i hüsnüñ ki cemi'yetlenür şîrâzedden****nüşhâ-i müsvedde:****1. nüşhâ-i müsveddesi:-si****Kaside 2**

Mısra: 3

*Temize çekilmek için hazırlanmış örneği II gündüzün olması.***3. Beyâza çıkdı şebîn nüşhâ-i müsveddesi****4. Yazıldı hall ile âbâdî-i nehâra sûtür****nüş-hand ol:****1. nüş-hand olmak:-mak****Gazel 33**

Mısra: 1

*Tatlı tatlı gülmek.***1. Lebüñ vaqt-i gâzabda nüş-hand olmak ne mümkündür****2. Leb-â-leb hoşka-i zehr içre kand olmak ne mümkündür****nüş-ı dârû:****1. nüş-ı dârûyı:-y, -ı****Gazel 14**

Mısra: 14

*İlaç içme.***13. Em leb-i yâri bul devâ derde****14. Ağzuña alma nüş-ı dârûyı****nüş-ı mey-i nâb eyle:****1. nüş-ı mey-i nâb eyler:-r****Gazel 24**

Mısra: 7

*Saf, katıksız şarabı içmek.***7. Nüş-ı mey-i nâb eyler imiş tıyduğ ehibbâ****8. Eylerler ise bâri nihân eylemesünler**

nüş-ı mey:**1. nüş-ı meyüm:-üm****Gazel 49**

Mısra: 1

Şarap içme.

1. Yād-i lebiyle nüş-ı meyüm leblebiyledür
2. Tuffāha ragbetüm heves-i ğabġabiyledür

nüş-ı şarāb:**1. nüş-ı şarāb:****Gazel 142**

Mısra: 9

Şarap içmek.

9. Yāri tenhāca çeküp nüş-ı şarāb itmegiçün
10. Şunda bir küşe-i kâşāne gelür hâturuma

nüzül eyle:**1. nüzül eyledi:-di****Kaside 5**

Mısra: 2

İnmek, ulaşmak.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīhā Yeñişehr'e
2. Güyā ki nüzül eyledi 'īsā Yeñişehr'e

nüşa-i şerh-i cām:**1. nüşa-i şerh-i cāmı:-ı****Gazel 157**

Mısra: 2

Kadehin şerh edilen örneği.

1. Haṭ-ı püşt-i leb-i gül-reng-i şarāb āşāmı
2. Rinde kāfī aramaz nüşa-i şerh-i cāmı

2. 18. 'O/ O**o:****1. o:****Terkib-bend 1**

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

13. Geldikçe yāda serv-i hırāmānum ağlarum
14. Añdikça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 15

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum
16. Zabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

3. o:

Kaside 1

Mısra: 29

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

4. odur:-dur

Kaside 1

Mısra: 35

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

35. Odur ol ma' reke-perdāz-ı meğāzi ki hemān
36. Tīgidür vāsītatü'l 'ıkd-ı beḳā-yı nuşret

5. odur:-dur

Kaside 1

Mısra: 37

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

37. Odur ol şāhib-i çevgān-ı şecā'at ki her ān
38. Şahın-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

6. o:

Kıt'a 2

Mısra: 1

şāhib-i çevgān-ı şecā'at

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ
2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma'nāsı

7. o:

Kıt'a 2

Mısra: 3

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

3. O benüm kendi kulumdur diyü bir emr itdi
4. Bir emr dahı kulumdur diyerek babası

8. o:

Gazel 2

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Düzdide-i gamzesine nigāh it o sirişkūñ
10. Yağmāger-i metā'-ı hıred söylerüm saña

9. o:

Kaside 2

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı
8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kāse-i tanbūr

10. o:

Kaside 2

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. O gūne vardı metānet hışār-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine hıç kārger anuñ zer ü zūr

11. o:

Kaside 2

Mısra: 21

O, işaret sıfatı.

21. Bu vakt o vakt-i ferahdur ki cümle gam-zedegān
22. Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr

12. o:

Kaside 2

Mısra: 28

O, işaret sıfatı.

27. Şu'a-ı mehçe-i rāyātı reşk-i hūr olarak
28. O bedr-i burc-ı vezāret şerefle itdi zuhūr

13. o:

Kaside 2

Mısra: 38

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

37. Var aña mertebesin ol sülâleden gelenün
38. O aşl-ı pâke olan müntesib ne gevher olur

14. **odur:-dur**

Kaside 2

Mısra: **41**

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

41. Odur o āşaf-ı ‘ādil ki āb-ı tîği ile
42. Söner tekevvün iden her şerâre-i şer ü şūr

15. **o:**

Kaside 2

Mısra: **41**

O, işaret sıfatı.

41. Odur o āşaf-ı ‘ādil ki āb-ı tîği ile
42. Söner tekevvün iden her şerâre-i şer ü şūr

16. **o:**

Kaside 2

Mısra: **52**

O, işaret sıfatı.

51. Vireydi kaç‘-ı zebân-ı dūrūğa hükmi cevâz
52. Şehâdetin şaşırurdu o demde şâhid-i zūr

17. **o:**

Kaside 2

Mısra: **84**

O, işaret sıfatı.

83. Beyâz-ı şubhdur ‘İzzet ki reng-i şebde hemân
84. Siyâh zülf arasında o gerden-i kafūr

18. **o:**

Kaside 2

Mısra: **91**

O, işaret sıfatı.

91. Benüm o şâ‘ir-i mu‘ciz-edâ-yı nâdire-gū
92. Ki sihr-i hüsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

19. **o:**

Kaside 2

Mısra: **100**

O, işaret sıfatı.

99. Füzün-ter eyleyüp ikbāl ü ‘ömrini Mevlā
100. Kıla o āşaf-ı zîşānı dem-be-dem mesrūr

20. o:

Kaside 3

Mısra: 35

O, işaret zamiri.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür

36. Baña her demde olan nâtika-bend-i güftâr

21. o:

Kaside 3

Mısra: 39

O, işaret sıfatı.

39. Nigeh-i merhamet itmez o şeh-i taht-ı sitem

40. Ne kadar hâlini 'arz eylese bu 'âşık-ı zâr

22. o:

Kaside 3

Mısra: 46

O, işaret sıfatı.

45. Kargı meclisde 'aceb cām-ı mey-i gül-rengi

46. Nüş ider bilsem o gönce-dehen-i lāle- 'izâr

23. o:

Kıt'a 4

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dağı nâbit

4. Şad hayf çayırlandı o şahrâ kılı geldi

24. o:

Kaside 4

Mısra: 23

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

23. O civân-baht-ı felek-pāye ki bindükçe olur

24. Esb-i iclâline cirm-i meh-i nev sîm rikâb

25. o:

Kaside 4

Mısra: 25

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

25. O keremkâr-ı cihân-bağ ki destinden ider

26. Dem-i cûdunda yem ü ebr güher-bâr-ı hicâb

26. o:

Gazel 5

Mısra: 13

O, işaret sıfatı

13. 'İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum âşâr-ı temâşâ

27. o:

Kaside 6

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

63. O vezîr [i]bnü vezîr a'ni Velî Paşa kim

64. Yüz sürer dergeh-i vâlâsına çarh-ı gerdân

28. o:

Kaside 6

Mısra: 102

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

101. Biri devletlü melek-şîme Muḥammed Paşa

102. O civân-sâl-i felek-mertebe mîr-i mîrân

29. **odur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 107

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

107. Biri de Mîr Selîm'im ki feḥâmetle odor

108. Dürr-i tâc-ı 'uzamâ kurre-i 'ayn-ı â'yân

30. o:

Kaside 6

Mısra: 112

O, işaret sıfatı.

111. Her gören zâtını el-veledü sırru ebîh

112. Pederi sırrı o devletli de olmuştur 'ayân

31. o:

Kaside 6

Mısra: 113

O, işaret sıfatı.

113. Biri de küdek-i nev-sâle o Mîr 'İsmâ'îl

114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser kurbân

32. o:

Kaside 6

Mısra: 136

T. Üçüncü tekil şahıs zamiri.

135. Ben aña hâl-i şabâvetden iderdüm taklîd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfân

33. o:

Gazel 6

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Zehr-âbe-i 'itâbı o şûhun lezîz lîk

12. Kandı-ı 'inâyet-i ruḳabâ sem gelür baña

34. o:

Tahmis 6

Mısra: 18

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

17. 'Aksini var ise mir'ât içre gördi âşikâr

18. Hüsüne ḫayrân olup eyler o da âh u zâr

35. o:

Tahmis 6

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

19. Giceler âh itdiğin tıydum o şûḫ-ı şîvekâr

20. Ğalibâ kendi gibi bir âfete mecbûrdur

36. o:

Kaside 7

Mısra: 24

O, işaret sıfatı.

23. Şubh ider çāk-ı girîbân güşâd itdükçe

24. Tügme-i sîne-i şâfin o meh-i sîmîn-ber

37. o:

Kaside 7

Mısra: 32

O, işaret sıfatı.

31. Ḥasret-i ḫāk-i der-i mîr-i felek-eyvânuz

32. Âh o derdden bizi dūr itdi sipihr-i ebter

38. o:

Gazel 7

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melâhatı
2. 'Aks itdi rûy-ı pâkine sînem cerâhatı

39. o:

Gazel 7

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Ğırbâla döndirür dil-i âyînedârımı
10. Yârûñ baña o vechle 'arz-ı şabâhatı

40. **odur:-dur**

Kaside 8

Mısra: 53

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

53. Odur haqqâ güher-senc-i ma'ârif şâhib-i temyîz
54. Mu'ayyendür hüner erbâbınuñ nezdinde miqdârı

41. o:

Kaside 8

Mısra: 68

O, işaret sıfatı.

67. Hevâ-yı gülşen-i ikbâli olsun i'tidâl üzre
68. Hudâ hıfz itsün âsib-i hâzâniden o gülzârı

42. o:

Gazel 8

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Nigâh-ı merhamet itmez o dil-şikâr baña
2. Raķibe luţfi nihân cevri âşikâr baña

43. o:

Gazel 8

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Fiğân u nâleden 'İzzet nice hamûş olayum
10. Nigâh-ı merhamet itmez o dil-şikâr baña

44. o:

Kaside 9

Mısra: 61

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

61. O maḥdūm-ı celīlū'ş-şān Selīm Beg

62. Ki tıfl-ı ḥurde-sāl-ı muḥteremdür

45. o:

Kaside 9

Mısra: 63

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

63. O ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh

64. Ki tāḳ-ı dergehi gerdūn-ı behemdür

46. o:

Kaside 9

Mısra: 75

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

75. O düstūr-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil

76. Vezīr ibnü vezīr-i Cem-ḥademdür

47. o:

Kaside 9

Mısra: 77

O, işaret sıfatı.

77. O rütbe ḥıfzı sārīdür cihana

78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ḡanemdür

48. o:

Kaside 9

Mısra: 85

T. Üçüncü tekil şahıs zamiri.

85. O ferzend-i sa'ādetmend-i 'āḳil

86. Aña bahşāyiş-i ḥaḳdur keremdür

49. o:

Kaside 9

Mısra: 87

O, işaret sıfatı.

87. O mīr-i bī-naẓīrūñ vaşf-ı pāki

88. Bu gūne lehce-cünbān-ı ḳalemdür

50. o:

Gazel 9

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Mû-miyâna taş o sîmîn hanceri ey mâh-ı nev

4. Eyle îmâ ya'ni tîğ-i ebrûvânuñ cā-be-cā

51. o:

Kaside 10

Mısra: 29

O, işaret sıfatı.

29. O Ferîdûn-ı Sikender-ğademin kulluğın

30. Māye-i fahr ü mübâhât ü ğurûr eyleyelüm

52. o:

Kaside 10

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

37. Nedür ihsânı o şahib-i keremin dirseñ eger

38. Saña bir bir mi sayup şübheni dūr eyleyelüm

53. o:

Kaside 11

Mısra: 42

O, işaret sıfatı.

41. Āferîn dāver-i Dārā-ğademe

42. Medhîni çekdi o zâtın raqama

54. o:

Gazel 11

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Biz dūr düşdük 'İzzet o dil-berden ağlaruz

14. Şabri-i nâlekâr ne 'âlemdedür 'aceb

55. o:

Gazel 12

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde

12. Dök o ğisûları ey şâhid-i peymâne be-leb

56. o:

Kaside 13

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

19. Muğtenim dünyā 'ināyetüñ ile

20. Muhteşem 'ālem o dārātuñ ile

57. o:

Kaside 13

Mısra: 45

O, işaret sıfatı.

45. Āh o reftār-ı levendāne nedür

46. şanurum bu hāl ile mestānedür

58. o:

Kaside 13

Mısra: 49

O, işaret sıfatı.

49. Āh 'izārında o zülf-i müşg-bār

50. Kıl kadar hüsñüne kondurmaz ğubār

59. o:

Kaside 13

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

57. Alsam āġūşa o mähı hāleveş

58. Düşsem ol bāġ-ı vişāle jāleveş

60. o:

Kaside 13

Mısra: 83

O, işaret sıfatı.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. 'Ālemüñ sāmān ile zībendesi

61. o:

Gazel 13

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet kat kat

2. Görinür gülşen-i hüsñünde leţāfet kat kat

62. o:

Gazel 13

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Bir midür sā'ir ile kadri o şāh-ı hüsnüñ

8. Eylemiş şānını terfî'-i şerāfet kat kat

63. o:

Gazel 13

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Sīne-i 'āşık-ı 'uryān teni zann itme tehī

10. Var o şandūkada kālā-yı maḥabbet kat kat

64. o:

Gazel 14

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Bu cemāl ü bu hüsn ü behcetle

4. Sevmeyen var midur o dil-cūyı

65. o:

Gazel 14

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Yüridükçe o kām-et-i bālā

12. Añdırır serv-i bāğ-ı mīnūyı

66. o:

Gazel 14

Mısra: 15

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi

16. 'İzzet'üñ hāme-i sūḥan-gūyı

67. o:

Gazel 15

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hırşīde

8. O mähın meclisinde sāğar-ı ibrām alan 'İzzet

68. o:

Gazel 15

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Ġazāl-ı vahşı-i şahrâyı şayda hîç ta'ab çekmez

10. O rem-hû âfeti âğuş-ı vişale rām alan 'İzzet

69. o:

Kaside 16

Mısra: 17

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazirîn

18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezirin

70. o:

Kaside 16

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llāh

20. Ser-âmedsin sen Aḥmed kışsa kütāh

71. o:

Kaside 16

Mısra: 21

O, işaret sıfatı.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at

22. Dir ey serv-i kadûñ şûr-ı kıyāmet

72. o:

Kaside 16

Mısra: 33

O, işaret sıfatı.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gûlar

34. O tûṭilikler ol vaz'-ı nigûlar

73. o:

Kaside 16

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gûlar

34. O tûṭilikler ol vaz'-ı nigûlar

74. o:

Kaside 16

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

51. O dem kalkup öper gerdānuñ Aḥmed

52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü'ebbed

75. o:

Kaside 16

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

57. O rütbe ile kim 'ālemde bī-dād

58. Elüñden eylesün 'uṣṣāk feryād

76. o:

Gazel 17

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. O ḥūnī ḡamzeler 'uṣṣāka bīm-i cān ider īrāṣ

2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i ṣad iḥsān ider īrāṣ

77. o:

Kaside 17

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Gice rū'yāda o meh-pāre-i bī-miṣl ü nazīr

2. Güyiyā külbe-i aḥzānımı itmiş tenvīr

78. o:

Kaside 17

Mısra: 35

O, işaret sıfatı.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āḡāz baña

36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel ḥūn taḡṭīr

79. o:

Gazel 18

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Yoḡ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruḡ

2. Ḥayf te'ṣīr-i şıyām itdi o mähı zerd-ruḡ

80. o:

Gazel 18

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruh
2. Hayf te'sîr-i şıyām itdi o mähı zerd-ruh

81. o:

Gazel 20

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. O leṭāfetle ki vardur kad-i ra'nāsında
4. Bāğ-ı hüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

82. o:

Gazel 22

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Bir tarz hıram itdi o şimşād-kad Aḥmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aḥmed

83. o:

Gazel 159

Mısra: 9

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. Ki benüm cāndan 'azīzüm o server-i sīnem
10. 'Arz-ı hüsni ile hıramān olacak dem geldi

84. o:

Gazel 23

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Nigāhı cür'a-nüş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür
2. Amān bilmez o hūnī gamzesi bir özge āfetdür

85. o:

Gazel 23

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. O şūh agyār ile şîr ü şekerleş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

86. o:

Gazel 23

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

13. Bu nev-nazmı sezā ‘arz eylesem şad şermile ‘İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

87. o:

Gazel 23

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. O şūḥ aḡyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre

8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

88. o:

Gazel 26

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥāṭır-firīb ammā

8. O şūḥun şīve-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

89. o:

Gazel 27

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

9. Nā-şekīb eyleyen bu rütbe bizi

10. Āh o ḡunc u delāl-ı Eşref dūr

90. o:

Gazel 28

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. İderse va‘d-i vişāl eyleyüp külāh döner

2. O Mevlevī-beçe ṭurmaz sözünde āh döner

91. o:

Gazel 28

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. O māh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa

10. Hemīşe üstüne pervāne-i nigāh döner

92. o:

Gazel 158

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Meyli bu süzölmekle o şah-bāz-nigāhuñ
4. Murg-ı dil-i zārum gibi naħcīre degöl mi

93. o:

Gazel 158

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Çeşmümde hayāli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perī peykeri teşhīre degöl mi

94. o:

Gazel 28

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. O rütbe Mevlevīyān oldu ‘aşkı ile naħīf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

95. o:

Gazel 28

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün
14. Olursa vāşıl-ı sır sahn-ı hānķāh döner

96. o:

Gazel 30

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-ťāķatimüzdür

97. o:

Gazel 30

Mısra: 22

O, işaret sıfatı.

21. Yokdur gelemes her ne ķadar itse de bī-dād
22. Bīdādı o řāhuñ sebeb-i rāķatımızdır

98. o:

Gazel 30

Mısra: 35

O, işaret sıfatı.

35. Bu şi ‘r-i ter olsun o civān-behcete hediye
36. Nev-bāve-i bustān ‘ubūdiyyetimüzdür

99. o:

Gazel 32

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Dest-i cevrumden rehā yokdur dimek ister o şūh

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

100. o:

Gazel 34

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne

4. O dā'i-hey'et o ser-keş-edā yeñiçeridür

101. o:

Gazel 34

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne

4. O dā'i-hey'et o ser-keş-edā yeñiçeridür

102. o:

Gazel 34

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Amān mı diñler o mest-i piyāle-i naḥvet

10. Alınca destine tīg-i cefā yeñiçeridür

103. o:

Gazel 34

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

13. Zemīn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık

14. Bulur o naḥl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

104. o:

Gazel 35

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm

8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḥüsn ü ān mıdur

105. o:

Gazel 35

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı ‘ālemüñ

12. Hālā şarāb-ı nahvet ile ser-girān mıdur

106. o:

Gazel 36

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. N’ola sem-riz olursa habbe-i sevdā dil-i zāre

4. Benüm bu pîç ü tābum hep o zülf-i ejderīdendür

107. o:

Gazel 37

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Ben o mi‘mār-ı harāb-ābād-ı şehr-i hayretüm

8. Kim fenā-yı kaşr-ı dil āgūş-ı ta’mirümdedür

108. o:

Gazel 38

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. O şüh-ı fitnegerin hançer-i nigāhından

12. Teḥaşşun eyleyecek mültecā mı var yokdur

109. o:

Gazel 44

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Etḫāl-ı mektebüñ o perī şehsüvārıdur

2. Diller esir-i dīde-i āhū şikārıdur

110. o:

Gazel 47

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Ben o telḫ-ābe-keş-i encümen-i hüznüm kim

4. Gūş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

111. o:

Gazel 50

Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Âb-ı ser-çeşme-i hürşîd ile mi ğusl itmiş
4. Dökülür nâşıyesinden o mehûñ lem'a-i nûr

112. o:
Gazel 50
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu
6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perî kimden okur

113. o:
Gazel 51
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. Bilürler nağme-perdâzân-ı ser-bezm-i maḥabbet hep
10. Sürûr-ı 'İzzet'e bâ'îş o şüh-ı şen-gül olmuşdur

114. o:
Gazel 52
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Kim ḥall idecekdür girih-i perçem-i yârı
4. Zîrâ ki o ser-rişte-i sevdâ karışuğdur

115. o:
Gazel 53
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

3. Kehkeşân-ı reh-güzeri üzre o şâh-ı ḥüsnuñ
4. Şırmadan incili kâlîçe-i güsterdesidür

116. o:
Gazel 55
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

9. Mestâne geldi dün gice bezme o meh-cebîn
10. Sâğar be-dest-i 'işve vü gîsû be-düş-ı nâz

117. o:
Gazel 59

Mısra: 6

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf

6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şān virürüz

118. o:

Gazel 61

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i hüsñ ü bahādur anlar

8. Zerrevaruz o iki neyyir-i rahşān ile biz

119. o:

Gazel 64

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. İrāş-ı neşāt itmez idi eşküm o yāre

4. Tefrîh-i fu'ād olmazsa hāşiyet-i elmās

120. o:

Gazel 66

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Bizüz o rind-i ser-āzādeler ki yok bizden

12. Esîr-i nām u giriftār-ı kayd-ı neng olmuş

121. o:

Gazel 71

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār

4. Nedür ol kām-et-i mümtāz ile ra'nā hāfız

122. o:

Gazel 75

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. O perî-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna kodı şive-i hākk

123. o:

Gazel 76

Mısra: 4

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

3. Her nefes şıdk ile ger zîb-i kenâr eyleseler

4. Şâf-tab‘ân o hürşîd-mişâli lâyıķ

124. o:

Gazel 77

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı ‘arız-ı hūbāna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı hüsne bir meh-i tābāna bak

125. o:

Gazel 77

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Kaşr-ı dāmāda varıldukda o zevķ ü cünbüş

10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yārāna bak

126. o:

Gazel 78

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Ruķı o verd-i hayānuñ gül-āba müstağrak

2. ‘Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

127. o:

Gazel 78

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Ya kimde tāb u taħammül ķor ey perî-tal‘at

8. O dîdeler k’ola meclisde h‘āba müstağrak

128. o:

Gazel 80

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Biz o mümtāz-ı perî-rüyānuñ

4. Şîve-i muntehabın çok gördük

129. o:

Gazel 82

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Serv-i bustān-ı leṭāfet olacaḡdur seyr it
8. Büyüsün o ḡad-i bālā küçicükdür küçicük

130. o:

Gazel 85

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

13. Tābiş-i gül- 'arāḡ-ı şermle ḡoy-gerdelenür
14. Bezm-i 'işretde o ḡaddeyn-i ḡamer-şivelerün

131. o:

Gazel 87

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. İsmi Mīḡāl o muḡbeçenün vuşlatı muḡāl
2. Bir ḡāl geldi başına yine āḡ bu ne ḡāl

132. o:

Gazel 90

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. Olsa ḡayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir' āt
6. Gerdeni şāf o perī-şüretün endāmı ḡüzel

133. o:

Gazel 91

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. O mū-miyānumı aḡūşa almışum ḡūyā
8. Süürmişüm gice ḡvābumda ben şafā-yı ḡayāl

134. o:

Gazel 94

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. 'İzzet o gül-endām idicek 'azm-ı çemenzār
10. Bāl ü perün efgende bir āḡ eyledi bülbul

135. o:

Gazel 95

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi
14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

136. o:

Gazel 95

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

19. Nāyı Necīb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da'vī-i imtiḥān-ı ney

137. **odur:-dur**

Gazel 96

Mısra: 3

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

3. Odur āzāde-i kayd-ı endūh
4. Ki ola rind-i melūm-ı 'ālem

138. o:

Gazel 96

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Şun o peymāne-i ḥāşı ki olur
14. Ğarḳa-i feyzi 'umūm-ı 'ālem

139. o:

Gazel 98

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi
12. O bī-vefāya heveskār olan gönülceğizüm

140. o:

Gazel 98

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

15. Hırām iderken o bālā ḳaddūñ kirişmelerin
16. Gör ey rübūde-i reftār olan gönülceğizüm

141. o:

Gazel 101

Mısra: 10

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. Dimedüñ 'İzzet'üm āyā nicedür
10. O benüm kendi kıulum bendecigüm

142. o:

Gazel 103

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı halel
8. Dirse 'aşıkā o gül-ruh infī'ālüm var benüm

143. o:

Gazel 105

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya mukārin
10. Būlbūl gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm

144. o:

Gazel 108

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevriyle o şuhun
10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

145. o:

Gazel 109

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. Nām-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳīyi getürmez yāda
6. O sebebdan idemez zümre-i küffār ḳasem

146. o:

Gazel 111

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyāhın o āfetūñ
10. Sihr-āverāna sürme-i āvāzdur sözüm

147. o:

Gazel 115

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Sensin o şeh-i serîr-i nahvet
6. Hübân saña hep sipâh efendüm

148. o:

Gazel 115

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân
14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

149. o:

Gazel 118

Mısra: 12

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

11. Cenâb-ı Lütî-i sihr-âferînüñ nazmını tanzîr
12. Degül haddüñ o bir mu'ciz-edâdur çok çalâbsın sen

150. o:

Gazel 120

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Girihgîr oldu gitdi rişte-i âmâlimüz yek-ser
8. O nahvet-güsterin çîn-i cebîn-i infi'âlinden

151. o:

Gazel 121

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. O bütûñ beñzemez ebrûsuna mâh-ı ramazân
2. Diñleme egri şehâdetleri bi'llâh yalan

152. o:

Gazel 121

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

11. Tatalum vâ'izi ma'zûr oruç tutmuşdur
12. Kürside söyledigüñ bilmez o ma'sûş el-ân

153. o:

Gazel 122

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzūk ne nāzenīn
2. Gör kıadd-i nev-ıırāmı ne nāzūk ne nāzenīn

154. o:

Gazel 122

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Tıyduñ mı hıç o tıñtı-i lüknet-feşānımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nāzūk ne nāzenīn

155. o:

Gazel 122

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Bezm-i ıarabda gördüm o sākī-i şıveķār
6. Tıtmış elinde cāmı ne nāzūk ne nāzenīn

156. o:

Gazel 123

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş hısn-i hudā-dādıñı kıat kıat tahsīn

157. o:

Gazel 123

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş hısn-i hudā-dādıñı kıat kıat tahsīn

158. o:

Gazel 123

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş hısn-i hudā-dādıñı kıat kıat tahsīn

159. o:

Gazel 126

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

5. Hañcer-i cevri amān çekme baña
6. O kemān gibi olan kaşuñ için

160. o:

Gazel 129

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

11. Bir süydan ol māh döküp perçemi düşa
12. Olmuş o da püsküllü belāsı Yeñişehr'in

161. o:

Gazel 130

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Hün-h'ārılıkda ğamzesi bulmuşdı iştihār
8. Dahı o ħurde-sāl leb-ālūd-ı şır iken

162. o:

Gazel 131

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. Şebnemāsā ibtidā 'āşık ser-ā-pā dīde ol
6. Şoñra hayretle o gül-ruhsāra bak Allāh için

163. o:

Gazel 133

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Ne kendi ħadrini bildi ne 'āşık-ı zārın
2. Zamān-ı ħüsni hebā geçdi hayf o dil-dārın

164. o:

Gazel 133

Mısra: 9

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. O serv-ħadde ki var bu kirişmelerle çıkış
10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende refitārın

165. o:

Gazel 133

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Mişāl-i āyīne-i şāf o sīne-i sīmīn
12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmak ağıārın

166. o:

Gazel 137

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Çık temāşāgehe biñ şīve vü nāz ile şalın
8. Hep güzeller kıla hayretde o ef'ālūñ için

167. o:

Gazel 139

Mısra: 20

O, işaret zamiri.

19. 'İzzetā kıldı bir kühen hırkıam
20. O dağı pīr-i mey-fürüşa girev

168. o:

Gazel 140

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rū ile
12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

169. o:

Gazel 142

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Beni ańduķça o nāzişger-i fettān dir imiş
12. Hāy bu 'İzzet-i şeydā ne gelür hāturuma

170. o:

Gazel 143

Mısra: 15

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geķsün
16. Bī-çāreyi gel mazhar-ı luţf u himem eyle

171. o:

Gazel 144

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūḥ aġyār ile ūlfetde bizden ictināb ūzre

172. o:

Gazel 146

Mısra: 3

T. Üçüncü tekil şahıs zamiri.

3. O da meydān-ı belāġatda mübārız görsün
4. Kuvvet-i ṭab'umuz ibrāz idelüm eş'āra

173. o:

Gazel 147

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrūlar üstüne
2. Ḥançer ṭakmasun o şanem ḥançer üstüne

174. o:

Gazel 147

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı 'işveyle alt ider
6. Bir sīm-sīne gelse o sīmīn-ber üstüne

175. o:

Gazel 148

Mısra: 3

O, İşaret sıfatı.

3. Āteş-i 'aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ
4. Cānumı yaḳarsa da baġrum kebāb eylerse de

176. o:

Gazel 148

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā
14. 'İzzet-i pā-māli yeksān-ı tūrāb eylerse de

177. o:

Gazel 149

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam
10. Bir kere bāri söyleyebilsem di ğuşuna

178. o:

Gazel 150

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şūḥ
8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

179. o:

Gazel 150

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

17. Hāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su'āl
18. 'İzzet o demde bī-ḥaber olmuş ne fā'ide

180. o:

Gazel 150

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

17. Hāl-i dilinden itmiş o meh-pāre dün su'āl
18. 'İzzet o demde bī-ḥaber olmuş ne fā'ide

181. o:

Gazel 151

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Büyüdün korçarum ey şūḥ-ı sitem-ger dirsın
8. Kūçicekdüm de o dem şimdi ferāmūşumda

182. o:

Gazel 151

Mısra: 10

O, İşaret zamiri.

9. Hāliyā lezzet-i kand-i sūḥān-ı şīrīni
10. 'İzzetā kaldı o tūtīveşümün ğuşumda

183. o:

Gazel 155

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir dahı nāmuñ
4. O şūh-ı sürh-püş-ı şermuñ olsaydım zekān-būsı

184. o:

Gazel 162

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Sīne-çākānını giryān ister
4. O sitem-pīşe güzel gülmemeli

o dem:

1. o dem:

Gazel 10

Mısra: 7

O zaman.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem
8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā hay ne şafā

o kadar:

1. o kadar:

Kaside 4

Mısra: 34

Çok fazla.

33. Şimdi meydāna çıkup 'arz-ı şecā'at itsün
34. Yoḥsa iş mi fuḳarāya o kadar zūlm ü ḡazab

2. o kadar:

Gazel 16

Mısra: 10

Çok fazla.

9. Çeşm-i mestūñ gibi sen de kāfir
10. Olma gel tā o kadar bāde-perest

ocağ:

1. ocağındaki: -ı, -n, -da, -ki

Kaside 7

Mısra: 48

(Bostanlarda, tarlalarda) Sebze ekilmek üzere ayrılmış, etrâfı yükseltilerek ortası çukur bırakılmış yer.

47. Nazar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen
48. Gül ocağındaki gül-bünler olur ḥākister

2. ocağın:-ın

Kaside 13

Mısra: 28

(Bostanlarda, tarlalarda) Sebze ekilmek üzere ayrılmış, etrâfı yükseltilerek ortası çukur bırakılmış yer.

27. Ger semûm-ı kahrûñ irse gülşene

28. Gül ocağın döndürirdi külhana

oku:

1. oğusun:-sun

Gazel 10

Mısra: 3

Okumak, söylemek.

3. Kimi şarkı kimisi tâze gazeller oğusun

4. Kimisi eylesün âgâze-i hey hey ne şafâ

2. oğur:-r

Gazel 50

Mısra: 6

Okumak, öğrenmek.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu

6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perî kimden oğur

ol:

1. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

17. Kaldım şeb-i firâkda âh u enîn ile

18. Yâ Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebîn ile

2. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 28

O, işaret sıfatı.

27. Vâreste-i sitemgeri-i rûzgâr idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezâr idüm

3. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 33

O, işaret sıfatı.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri
34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

4. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri
34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

5. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri
34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

6. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 36

O, işaret sıfatı.

35. Yâ Rabb güşâde kıl dil-i Һasret-keşîdemi
36. Göster gözümle görmegi ol nûr-ı didemi

7. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

37. Kāni‘ degilken ol şūhuñ kelāmına
38. Biz şimdi Һasret olduğ anuñ bir peyāmına

8. olur:-ur

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Olmak.

45. Ahvālumi tıyanlar acır sîne-çāk olur
46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

9. olur:-ur

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Meydana gelmek.

45. Ahvālūmi tayanlar acır sīne-çāk olur
46. Artık baña füzūni-i ğamdan ne bāk olur

10. **olsa:-sa**

Gazel 158

Mısra: **9**

Olmak.

9. Çeşmümde hayāli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perī peyki tesḥīre degül mi

11. **olmuş:-muş**

Gazel 1

Mısra: **1**

Olmak.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

12. **olmuş:-muş**

Gazel 1

Mısra: **2**

Olmak.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

13. **olmuş:-muş**

Gazel 1

Mısra: **8**

Olmak.

7. Sen mäh-ı āsmānārā-yı ḥüsn-i şīvesin
8. Zīver-i burc-ı şüreyyā-necm ḥāl olmuş saña

14. **olmuş:-muş**

Gazel 1

Mısra: **12**

Olmak.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine
12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infī‘āl olmuş saña

15. **ol:**

Gazel 1

Mısra: **13**

O, işaret sıfatı.

13. Ol ğazālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur ‘İzzetā
14. Sürme-i ḥayret gelügīr-i maḳāl olmuş saña

16. **ol:**

Gazel 156

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Deyr-i aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemüñ

8. Tār-ı zülfünden idüp rişte-i zünnārumızı

17. **olalum:-alu, -m**

Kaside 1

Mısra: 6

Olmak.

5. Sünnet-i hayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-hayr

6. Bülbulās olalum nāme-serā-yı nuşret

18. **oldı:-dı**

Kaside 1

Mısra: 7

Olmak.

7. Habb-e devlet-i 'uzmāña sipihrin oldı

8. Farķına sāye-figen bāl-ı hümā-yı nuşret

19. **oldı:-dı**

Kaside 1

Mısra: 22

Olmak, dönüşmek.

21. Gül-i şad-berg-i fütuhātla gülzār-ı cihān

22. Oldı bir ravzā- i üşküfe-nümā-yı nuşret

20. **olmadadur:-mada, -dur**

Kaside 1

Mısra: 24

Olmak.

23. Bezm-i peygārda şahbā yerine hūn-ı 'adū

24. Dem-be-dem olmadadur neş'e-fezā-yı nuşret

21. **ol:**

Kaside 1

Mısra: 35

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

35. Odur ol ma'reke-perdāz-ı meğāzi ki hemān

36. Tīgidür vāsītatü'l 'ıkd-ı beķā-yı nuşret

22. **ol:**

Kaside 1

Mısra: **37**

O, işaret sıfatı.

37. Odur ol şāhib-i çevgān-ı şecā'at ki her ān

38. Şahın-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

23. **olur:-ur**

Kaside 1

Mısra: **38**

Olmak.

37. Odur ol şāhib-i çevgān-ı şecā'at ki her ān

38. Şahın-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

24. **olmaz:-maz**

Gazel 155

Mısra: **6**

Gerçekleşmek.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba'īd ammā

6. Uzaqdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

25. **olur:-ur**

Kaside 1

Mısra: **41**

Olmak.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre

42. Zīver-i dūş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

26. **olur:-ur**

Kaside 1

Mısra: **57**

Olmak.

57. Nāfe-i hulkunuñ evşāfı yazıldııkça olur

58. Zūlf-i müşgīn-i sūhan gāliye-sāy-ı nuşret

27. **ol:**

Kaside 1

Mısra: **65**

O, işaret sıfatı.

65. Benüm ol şā'ir-i i'cāz-eşer-i sihr-beyān

66. Her sözüml nādire-gūyāna şalā-yı nuşret

28. ol:

Kaside 1

Mısra: 73

O, işaret sıfatı.

73. Hakk Te'ālā kıla ol āsaf-ı şāhib-seyfi

74. Dā'imā gālib-i meydān-ı veġā-yı nuşret

29. olmuşum:-muş, -um

Tahmis 2

Mısra: 16

... hale gelmek.

15. Nāzenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni

16. Olmuşum müstaġrak-ı ihsān ü luţfuñ dil-berā

30. olmuş:-muş

Tahmis 2

Mısra: 24

Olmak.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt

24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

31. ol:

Tahmis 2

Mısra: 25

O, işaret sıfatı.

25. Böyle gösterdi baña ol kıdd-i müstesnā seni

26. 'İzzetāyı böyle bī-tākat kılan ey bī-emān

32. oldu:-dı

Kaside 2

Mısra: 8

Olmak, benzemek.

7. O rütbe naġme-i şādī pür itdi āfākı

8. Ki oldu künbed-i gerdün çü kāse-i tanbūr

33. oldu:-dı

Kaside 2

Mısra: 14

Olmak, haline gelmek.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı

14. Şükür ki oldu şeker-rīz luţf-ı Rabb-ı Şekūr

34. **olmuş:-muş**

Kaside 2

Mısra: 15

Olmak.

15. Düçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı ıasretle

16. Yaturdı pister-i miınetde ‘āşıķ-ı rencūr

35. **ol:**

Kaside 2

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

37. Var añla mertebesin ol sülāleden gelenün

38. O aşı-ı pāke olan müntesib ne gevher olur

36. **olur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 38

Olmak.

37. Var añla mertebesin ol sülāleden gelenün

38. O aşı-ı pāke olan müntesib ne gevher olur

37. **olur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 43

Olmak.

43. Nigāhbān olur aġnāma gürg derinde

44. Ĥimāyet-i zu‘afāya iderse emri şudūr

38. **olurđı:-ur, -dı**

Kaside 2

Mısra: 46

Olmak.

45. Nesīm-i sünbül-i ĥulkı geçeydi gülzāra

46. Olurđı her varakı hem-şiyem-i kākül-i ĥūr

39. **olurđı:-ur, -dı**

Kaside 2

Mısra: 54

Olmak.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurđı mümtezic-i yek-diger vuĥūş u tuyūr

40. **ol:**

Kaside 2

Mısra: **63**

O, işaret sıfatı.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şî'âr suñ ki sezâ

64. Vücüd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

41. **olsa:-sa**

Kaside 2

Mısra: **64**

Olmak.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şî'âr suñ ki sezâ

64. Vücüd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

42. **ol:**

Kaside 2

Mısra: **65**

O, işaret sıfatı.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin

66. Ki dest-i re'yüñe vābeste ḥall ü 'aḳd-ı umūr

43. **olur:-ur**

Gazel 155

Mısra: **15**

Olmak.

15. Olur hep ser-nüvişte nāmdārān-ı hüner nā-rast

16. Mübeyyindür bu sırrı ḥātemüñde ḥaṭ-ı ma'kūsı

44. **oldı:-dı**

Kaside 2

Mısra: **69**

Olmak.

69. Efendüm oldı kudüm-ı meyāmin-i āšāruñ

70. Bu 'abd-i kemtere sermāye-baḥş-ı farṭ-ı ḥubūr

45. **olmaz:-maz**

Kaside 2

Mısra: **74**

Olmak, bulunmak.

73. Şikeste-beste eger bir ğazelcik 'arz itsem

74. Ḥuzūr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstür

46. **ol:**

Kaside 2

Mısra: 76

O, işaret sıfatı.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr

76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

47. **olıcak:-ıcaḳ**

Kaside 2

Mısra: 77

Olmak.

77. Mişāl-i tūti şekker-rīz-i güft-gū olıcak

78. Dehān-ı ḥayreti eyler ‘aḳīdeveş memhūr

48. **ola:-a**

Kaside 2

Mısra: 86

Olmak.

85. Ġazel-serālığı terk it biraz da şā‘irce

86. Temeddüh eyle ḳaşıdeñ ola maşūn-ı ḳuşūr

49. **ol:**

Gazel 3

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Ol pür-cefālar āh neler itdiler bize

8. Bilmezler idi ḥürmet-i āl-i Muḥammedī

50. **oldı:-dı**

Gazel 3

Mısra: 10

Olmak.

9. Tafşıl-i ḥāli hep ider ‘İzzet saña beyān

10. Bu mücmel oldı şimdi berāy-ı ḥoş-āmedi

51. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 3

Mısra: 1

Olmak.

1. Ḥāme ger olmasa bir tūṭī-i şīrīn-minḳār

2. İdemezdi şekeristān-ı sūḥanda reftār

52. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 3

Mısra: 7

Olmak.

7. Dest-gîr-i şu 'arâ olmasa her dem hâme

8. Nice olurlar idi şafha-nigâr-ı eş'âr

53. **olurlar:-ur, -lar**

Kaside 3

Mısra: 8

Olmak.

7. Dest-gîr-i şu 'arâ olmasa her dem hâme

8. Nice olurlar idi şafha-nigâr-ı eş'âr

54. **olmadadur:-mada, -dur**

Kaside 3

Mısra: 12

Olmak, haline gelmek.

11. Meded kilik-i sühan-güster ile bu nâ-çîz

12. Dem-be-dem olmadadur tâze-zebân-ı âşâr

55. **olsun:-sun**

Kaside 3

Mısra: 13

Olmak.

13. Yoḥsa ne kudreti var nâṭıkamın kim olsun

14. Vaşf-ı düstür-ı hünerverde müdür-i güftâr

56. **olsa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 19

Olmak.

19. Lem'a-yâb olsa kamer re'y-i münîrinden eger

20. Minnet-i mihr-i ziyâ-güsteri çekmez her bâr

57. **olıcak:-ıcaḳ**

Kaside 3

Mısra: 21

Olmak.

21. Dest-i luṭfi olıcak şâne-i gisû-yı kerem

22. Garih-i târ-ı emel bulsa güşâyış yeri var

58. **olur:-ur**

Gazel 155

Mısra: 12

Olmak.

11. Dil-i āgyārı aldıkça ele yār-ı 'āşık-ı zāruñ

12. Olur āzurde-i dendān-ı ğayret dest-i efsūsı

59. **ol:**

Kaside 3

Mısra: 32

O, işaret sıfatı.

31. Neyleyüm āh felek düşmen-i dīrīnemdür

32. Ḵor mı āsūde ola çākerüñi ol ğaddār

60. **ol:**

Kaside 3

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

51. 'İzzetā nāleñe gūş aşmayacak ol gül-i nāz

52. Eyleme bīhūde bülbul gibi feryād-ı hezār

61. **ola:-a**

Kaside 3

Mısra: 55

Olmak.

55. Ola tā hāme-i müşgīn raqam-ı midhatla

56. Şafhalar hem-şifat-ı rüy-ı hat-āverde-i yār

62. **ol:**

Kıt'a 4

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nābit

4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

63. **ol:**

Kıt'a 4

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Tek тұrmayup ol çifteli қаһbe шеb-i ma' hūd

6. Ағыр кucaғında hemān қayқılıғeldi

64. **olsa:-sa**

Gazel 4

Mısra: 2

Olmak.

1. Ger iltifât olmaz ise yârdan baña
2. Bîñ luṭf olsa istemem ağıyardan bana

65. **ol:**

Gazel 4

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şüh bîvefâ
10. Kesmez nigâhı çeşm-i füsûnkârdan baña

66. **oldı:-dı**

Kaside 4

Mısra: 20

Olmak.

19. Ya ‘ni düstür-ı seḥâ-pîşe vü ‘adl-endîşe
20. Oldı pertev-figen-i dehr mişâl-i meh-tâb

67. **olur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 22

Olmak.

21. ‘Alem-efrâz-ı veḡa ḥazret-i Maḥmûd Paşa
22. Ki olur dergesine nâşiye-sâ heft-kıbâb

68. **olur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 23

Olmak.

23. O civân-baḥt-ı felek-pāye ki bindükçe olur
24. Esb-i iclâline cirm-i meh-i nev sîm rikâb

69. **olursa:-ur, -sa**

Kaside 4

Mısra: 28

Olmak.

27. Ḥas ü ḥâşâki leṭâfetde döner berg-i güle
28. Cûy-ı luṭfî ile bir gülşen olursa sîr-âb

70. **olur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 29

Olmak.

29. Hışmınuñ kelle-i bī-devleti ğaltīde olur

30. Olmadan tīği daḥı ser-zede-i künc-i kırāb

71. **olmadan:-madan**

Kaside 4

Mısra: 30

Olmak.

29. Hışmınuñ kelle-i bī-devleti ğaltīde olur

30. Olmadan tīği daḥı ser-zede-i künc-i kırāb

72. **ol:**

Kaside 4

Mısra: 32

O, işaret sıfatı.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli

32. Başına geleceği aḥladı ol ḥāne-ḥarāb

73. **oldı:-dı**

Kaside 4

Mısra: 43

Olmak.

43. Ğam u endūh-ı cihān nāṭıka-bend oldı baña

44. Nār-ı ḥırmān-ı emāni cigerüm itdi kebāb

74. **ola:-a**

Kaside 4

Mısra: 48

Olmak.

47. Bu perīşānlığa ṭākat mi gelür inşāf it

48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i ḥoş-āb

75. **olayum:-a, -y, -um**

Kaside 4

Mısra: 50

Olmak.

49. Līk min-ba‘d efendüm umarum sāyende

50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

76. **ol:**

Gazel 5

Mısra: 2

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

1. Ey serv-i hırām-āver-i gülzār-ı temāşā
2. Ol cilve-zen-i kūçe-i enzār-ı temāşā

77. **ol:**

Gazel 5

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Bi'llāh kıyāmet kopar ol kāmēt ölürse
6. Ger mā'il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

78. **olmuş:-miş**

Gazel 150

Mısra: 12

Olmak, halini almak.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çīn-i kām
12. Nev-naḥl-i kāmētünde ber olmuş ne fā'ide

79. **olmuş:-miş**

Gazel 150

Mısra: 16

Olmak.

15. Gird-i kesād revnaḥ-ı bāzār-ı naẓm iken
16. Kālā-yı zer-keş-i hūner olmuş ne fā'ide

80. **olsa:-sa**

Kaside 5

Mısra: 10

Olmak, ... haline gelmek.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yeñişehr'e

81. **ola:-a**

Kaside 5

Mısra: 16

Olmak.

15. Rūşen-kūn-i deycūr-ı sitem nūr-ı mücessem
16. Kim şa'şā'-pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr'e

82. **oldı:-dı**

Kaside 5

Mısra: **18**

Olmak.

17. Şad-ḥamd ki pertev şalarak 'āleme şimdi

18. Bir mihr-i münir oldı ḳadem-sā Yeñişehr'e

83. **oldı:-dı**

Kaside 5

Mısra: **20**

Olmak.

19. Revnaḳ-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk

20. Oldı bu sene 'adl ile molla Yeñişehr'e

84. **ol:**

Kaside 5

Mısra: **21**

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i 'ādil ki hemīşe

22. Aḥkāmin ider şu gibi icrā Yeñişehr'e

85. **ol:**

Kaside 5

Mısra: **23**

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

23. Ol gevher-i pākīzeter-i baḥr-i himem kim

24. Her seng-i düri bir dür-i yektā Yeñişehr'e

86. **ol:**

Kaside 5

Mısra: **25**

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

25. Ol zīver-i ser-maḥfil-i şer'-i nebevī kim

26. Her bir sözi bir ḥüccet-i mümzā Yeñişehr'e

87. **ol:**

Kaside 5

Mısra: **31**

O, işaret sıfatı.

31. Hem-ıynet-i ḥür oldığın ol pāk-nijādın

32. Envār-ı cebīni ider imā Yeñişehr'e

88. **olur:-ur**

Kaside 5

Mısra: **34**

Olmak.

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zāhir

34. Maẓmūnı olur şimdi hüveydā Yeñişehr'e

89. **olurlardı:-ur, -lar, -dı**

Kaside 5

Mısra: **36**

Olmak.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resīde bu zamāna

36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

90. **ol:**

Kaside 5

Mısra: **57**

O, işaret sıfatı.

57. Zīrā benüm ol şā'ir-i bālā-rev-i i'cāz

58. Feyz-i nefesüm māye-i ihyā Yeñişehr'e

91. **ola:-a**

Kaside 5

Mısra: **69**

Olmak.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr'e

92. **ola:-a**

Kaside 5

Mısra: **70**

Olmak.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr'e

93. **oldı:-dı**

Kaside 6

Mısra: **12**

Olmak.

11. Sāha-i ma'nīde itdükde tek ü tāza şurū'

12. Hüner erbābına teng oldı fezā-yı cavelān

94. **oldılar:-dı, -lar**

Kaside 6

Mısra: **18**

Olmak.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağā-yı ‘aşrı

18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüşt-gezān

95. **ol:**

Kaside 6

Mısra: **40**

O, işaret sıfatı.

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü ‘aynı

40. Fī’l-meşel ‘aynīdür ol zabyın olur gamze-zenān

96. **olur:-ur**

Kaside 6

Mısra: **40**

Olmak.

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü ‘aynı

40. Fī’l-meşel ‘aynīdür ol zabyın olur gamze-zenān

97. **olur:-ur**

Kaside 6

Mısra: **42**

Olmak.

41. Ğaynlar ğāret-i kālā-yı hıredde çālāk

42. Fāsı şūriş-fiken-i hātır olur bir fettān

98. **olur:-ur**

Kaside 6

Mısra: **46**

Olmak.

45. Nūnını eyleseler mimine taqdīm sezā

46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

99. **ol:**

Gazel 155

Mısra: **1**

O, işaret sıfatı.

1. Temāşā eyleyenler ol nihāl-i ‘işve-me’ nūsı

2. Şanurlar gülüstān-ı cennetüñ şimşād-ı dil-cūsı

100. **olmaz:-maz**

Kaside 6

Mısra: 74

Olmak.

73. Çemenistāna güzār itse nesīm-i hıfzı

74. Bir dağı olmaz idi pā-zede-i bād-ı hazān

101. **ola:-a**

Kaside 6

Mısra: 76

Olmak.

75. Hātır-ı düşmenine gelse hayāl-i tīgi

76. Seri der-ān ola gāltīde-i hāk-i hüsran

102. **olsa:-sa**

Kaside 6

Mısra: 79

Olmak.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kefi dūr-pāşından

80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

103. **olmazdı:-maz, -dı**

Kaside 6

Mısra: 80

Olmak.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kefi dūr-pāşından

80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

104. **olur:-ur**

Kaside 6

Mısra: 84

Olmak.

83. Girdbād-ı gāzabı eylese bir deşti meţāf

84. Haşyetinden olur eflākde muğber Keyvān

105. **olsa:-sa**

Kaside 6

Mısra: 88

Olmak.

87. Şarşamaz peşşe-i nā-çizi hücüm-ı şarşar

88. Olsa ger takviye-bahşā-yı za'ifān bir ān

106. **olmuşidi:-muş, -i, -di**

Kaside 6

Mısra: **106**
Olmak.

105. Yeñiden tazeledi kıā'ide-i mekremeti
106. Mişl-i hâtem-i tayy olmışidi eski yalân

107. **olsunlar**:-sun, -lar
Kaside 6
Mısra: **121**
Olmak.

121. Cümlesi şadr-ı sa'âdetde muķīm olsunlar
122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lân

108. **olmuş**:-muş
Kaside 6
Mısra: **136**
Olmak.

135. Ben aña hâl-i şabâvetden iderdüm taķlîd
136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfân

109. **olayum**:-a, -y, -um
Kaside 6
Mısra: **137**
Olmak, dahil olmak.

137. Komadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum
138. Şüh-meşrebligümi ister idi çün rindân

110. **ol**:
Kaside 6
Mısra: **140**
O, işaret sıfatı.

139. 'Āķıbet vefķ-i merāmunca taķī'atlandum
140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşân

111. **olamam**:-a, -ma, -m
Gazel 6
Mısra: **1**
Olmak.

1. Bī-yār neş'e-yāb olamam ģam gelür baña
2. Devr-i piyāle hālķa-i mātem gelür baña

112. **ol**:
Tahmis 6

Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

1. Tâbiş-i mihr-i 'izâruñ gün gibi meşhûrdur
2. Ol gümüş bâzûlaruñ şah-ı nihâl-i tûrdur

113. **ol:**
Tahmis 6
Mısra: 12
O, işaret sıfatı.

11. Dergeh-i dil-dâre vardum bir seher vakt-i namâz
12. İtmek ümîdiyle ol meh-pâreye 'arz-ı niyâz

114. **ol:**
Tahmis 6
Mısra: 14
O, işaret sıfatı.

13. Bir de gördüm ki çıktı ammâ kim nigâhı fitne-sâz
14. H'âb-ı nâzından henüz kalkmış meger ol mest-i nâz

115. **olup:-up**
Kaside 7
Mısra: 7
Olmak.

7. Şâhid-i ma'ni olup encümen-ârâ-yı hayâl
8. Serv-i mevzûn-ka'd-i âzâde gibi mışra'lar

116. **olup:-up**
Kaside 7
Mısra: 10
Olmak.

9. İdeyor bâğçe-i hüsn-i edâdan cereyân
10. Cûy-ı elfâza olup kûng-i kalem râh-güzer

117. **oldı:-dı**
Kaside 7
Mısra: 13
Olmak.

13. Oldı nâhun-zede-i tıfl-ı debistân-ı kemâl
14. Rûy-ı kâğıdda kıyâs itme nişân-ı mıştar

118. **olur:-ur**
Kaside 7

Mısra: **48**
Olmak.

47. Nazar-ı hışmına ger mazhar olursa gülşen
48. Gül ocağındaki gül-bünler olur hākister

119. **olsa:-sa**
Kaside 7
Mısra: **49**
Olmak.

49. Olsa hāşiyet-i eşyāya tebeddül fermā
50. Āb ihrāk ide gark eyleye nīrān-ı saķar

120. **olur :-ur**
Kaside 7
Mısra: **63**
Olmak.

63. Serv-i dil-cüy-ı çemenzār-ı necābet ki olur
64. Bāğa ‘azm eylese pā-der-gil-i hayret ‘ar‘ar

121. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

67. Sensin ol mevhabet-endüz-ı kerem-pīrā kim
68. Küremā bārgēh-i himmetüñe sā’ildür

122. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **69**
O, işaret sıfatı.

69. Sensin ol şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā kim
70. Saña pervāne-i pür-sūhtedür kırş-ı kamer

123. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

71. Sensin ol şadr-nişīn-i hüner ü ‘irfān kim
72. Hıdmetünde būlağā şaf-ı ni‘ālī yer ider

124. **ol:**
Kaside 7

Mısra: 83

O, işaret zamiri.

83. Benüm ol hüsrev-i Şeb-dîz-süvâr-ı ma' nî

84. Lafz-ı şîrînimüñ âvâresidür şâ' irler

125. **olalar:-a, -lar**

Kaside 7

Mısra: 92

Olmak.

91. Tâ ki pâkîze-edâyân-ı kemâl ü 'irfân

92. Olalar 'arşa-i midhatde sitâyiş-güster

126. **oldur:-dur**

Gazel 7

Mısra: 5

O, işaret zamiri.

5. Tûfî-i hüsne bir kafes-i nâz oldur begüm

6. Pervâza ba'd-ezîn bulamaz râh-ı firşatı

127. **ol:**

Kaside 8

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Şuyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe 'âlemde

8. Ki âb-ı eşk olmaz nâv-dân-ı dîdeden cārî

128. **ol:**

Kaside 8

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

9. Gelüp şâh-ı şitâ 'uryan-ten gördi hemân ol dem

10. Ser-efrâz itdi kıyâğdısı hîl'atle kuhsârı

129. **ol:**

Kaside 8

Mısra: 16

O, işaret sıfatı.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer

16. Dem-â-dem aındırur ol nîze-i billûr girdârı

130. **olur:-ur**

Kaside 8

Mısra: 23
Olmak.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkārūñ
24. Kaçan itse sehāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī

131. ol:

Kaside 8
Mısra: 23
O, işaret sıfatı.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkārūñ
24. Kaçan itse sehāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī

132. ol:

Kaside 8
Mısra: 31
O, işaret sıfatı.

31. Sen ol eşheb-süvār-ı 'arşagāh-ı ma'rifetsüñ kim
32. Eger mihmīzleseñ bir kerre esb-i şab'-ı reh-vārı

133. olursa:-ur, -sa

Kaside 8
Mısra: 37
Olmak.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevķile hāmem
38. İder bir nev-ğazel tarh itmekiçün sa'y-ı bisyārı

134. ol:

Kaside 8
Mısra: 40
O, işaret sıfatı.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destārı
40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

135. ol:

Kaside 8
Mısra: 42
O, işaret sıfatı.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān
42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

136. oldı:-dı

Kaside 8

Mısra: 47
Olmak.

47. Ğazelde ‘İzzetā pāyān-pezīr oldu yeter ğayrı
48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

137. ol:

Kaside 8

Mısra: 52

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ţarzı
52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

138. ol:

Kaside 8

Mısra: 57

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

57. Benüm ol nağme-perdāz-ı gülistān-ı ma‘ānī kim
58. Şarīr-i kil-küm eyler lāl-i ḥayret bülbül-i zārı

139. olsun:-sun

Kaside 8

Mısra: 67

Olmak.

67. Hevā-yı gülşen-i ikbālī olsun i‘tidāl üzre
68. Ḥudā ḥıfz itsün āsīb-i ḥazānīden o gülzārı

140. oldu:-dı

Kaside 9

Mısra: 3

Olmak.

3. Nağam-rīz oldu bülbüller çemende
4. Açıldı ğonce-i ḥatır ne ğamdur

141. ol:

Kaside 9

Mısra: 32

O, işaret zamiri.

31. Ğaraż bozmağsa ger cünd-i şitāyı
32. Firār itmişdür ol bir ḥayli demdür

142. olsaydım:-sa, -y, -dı, -m

Gazel 155

Mısra: 4

Olmak.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir daḥı nāmuñ
4. O şūḥ-ı sürḥ-püş-ı şermüñ olsaydım zekān-būsı

143. ol:

Kaside 9

Mısra: 67

O, işaret sıfatı.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü feṭānet

68. ‘Aṭā-yı maḥż-ı Rabb-i zu’l-keremdür

144. ol:

Kaside 9

Mısra: 81

O, işaret sıfatı.

81. Hümā-yı devleti ol dādkāruñ

82. Zılāl-efgende-i fark-ı ümemdür

145. ol:

Kaside 9

Mısra: 99

O, işaret zamiri.

99. Benüm ol büt-nigār-ı deyr-i ma’nī

100. Ki her bir mısra’am beytü’ş-şanemdür

146. **oldığı:-dığı, -ı**

Kaside 9

Mısra: 106

Olmak.

105. Ko lāfı ‘İzzetā başla du‘āya

106. Du‘ālar müstecāb olduğu demdür

147. **olsun:-sun**

Kaside 9

Mısra: 109

Olmak.

109. Nihāl-i devleti olsun nemā-yāb

110. Benüm muntehā-yı ed’iyemdür

148. ol:

Gazel 9

Mısra: 6

Olmak.

5. Hep kâla pâ-der-gil-i hayret şanevber-ķâmetân
6. Çık levendâne hırâmân ol da göster bir edâ

149. **olmalı:-malı**

Gazel 9

Mısra: 7

Olmak.

7. Ser-firâzum olmalı başuñda bir lâhûri şâl
8. Kat kat olsun yâhud ol destâr-ı sebz-i dil-güşâ

150. **ol:**

Gazel 9

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Ser-firâzum olmalı başuñda bir lâhûri şâl
8. Kat kat olsun yâhud ol destâr-ı sebz-i dil-güşâ

151. **ol:**

Gazel 9

Mısra: 9

Olmak.

9. Var ise iķbâlûñ ol gâhî süvâr-ı esb-i nâz
10. Şalma ammâ kim cirîd-i gamzeñ öyle her yana

152. **olup:-up**

Kaside 10

Mısra: 5

Olmak.

5. ‘Arşâ-i arz-ı mahâretde olup gerd-engîz
6. Hâsîdîñ çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

153. **ol:**

Kaside 10

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. ‘Arşâ-i arz-ı mahâretde olup gerd-engîz
6. Hâsîdîñ çeşmini ol gerd ile kör eyleyelüm

154. **ol:**

Kaside 10

Mısra: 25

O, işaret sıfatı.

25. Bizüm ol dāver alur dādımuızı anlardan
 26. ‘Arz-ı hāl itmede lāyık mı kuşūr eyleyelüm

155. **ol:**

Kaside 11

Mısra: 29

O, işaret sıfatı.

29. İşit ol āşaf-ı şahib-himemi
 30. Ele aldukdā ne söyler kalemı

156. **olarak:-arak**

Kaside 11

Mısra: 31

Olmak.

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak
 32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

157. **olarak:-arak**

Kaside 11

Mısra: 32

Olmak.

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak
 32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

158. **oldı:-dı**

Kaside 11

Mısra: 35

Olmak.

35. Mādihi oldı vezīr-i dānā
 36. Şān-ı ‘İzzet Beg’i itdi i ‘lā

159. **ol:**

Gazel 11

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Ben mest-i cām-ı ḥasret-i nezzāreyüm velī
 4. Ol çeşm-i pür-ḥumār ne ‘ālemeddür ‘aceb

160. **oldı:-dı**

Gazel 11

Mısra: 9

Olmak.

9. Sakf-ı sipihre oldu mı âteş-zen-i fenâ
10. Âh-ı şerer-nişâr ne 'âlemdedür 'aceb

161. **olıcağ:-ıcağ**

Gazel 12

Mısra: 11

Olmak.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gîsûları ey şâhid-i peymâne be-leb

162. **olup:-up**

Gazel 12

Mısra: 11

Olmak.

11. Kelleler germ olıcağ dal fes olup meclisde
12. Dök o gîsûları ey şâhid-i peymâne be-leb

163. **ol:**

Gazel 12

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Böyle rindâne gâzel tarhına ol mahveşüñ
14. 'İzzetâ dîde-i mestânesidür cümle sebeb

164. **oldı:-dı**

Kaside 13

Mısra: 15

Olmak.

15. Dal kılıc ehl-i fesâd oldu 'adîm
16. Ebrû-yı hûbânla ancağ dil dü-nîm

165. **olmaz:-maz**

Kaside 13

Mısra: 29

Bulunmak.

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz dahı
30. Hem kerîm ü hem hâlîm ü hem saḥî

166. **olup:-up**

Kaside 13

Mısra: 47

Olmak.

47. Gāh olup ol şāh-ı hüsnüm kec-küle
48. Egrilür ağzum gelür baña vele

167. ol:

Kaside 13

Mısra: 47

O, işaret sıfatı.

47. Gāh olup ol şāh-ı hüsnüm kec-küle
48. Egrilür ağzum gelür baña vele

168. ol:

Kaside 13

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehūñ
52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehūñ

169. olacak:-acağ

Gazel 150

Mısra: 11

Olmak, meydana gelmek.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çīn-i kām
12. Nev-naḥl-i kāmētünde ber olmış ne fā'ide

170. ol:

Kaside 13

Mısra: 58

O, işaret sıfatı.

57. Alsam āgūşa o māhı hāleveş
58. Düşsem ol bāğ-ı vişāle jāleveş

171. olurum:-ur, -um

Kaside 13

Mısra: 62

Olmak.

61. Böyle kalursa eger 'aşkum füzūn
62. Olurum bī-şübhe kıys'a hem-cünūn

172. ol:

Kaside 13

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

63. Bir gün ol nāzişker-i nā-miḥrbān
 64. Çın idüp ebrūsunu didi ‘ayān

173. **olmuşdur:-miş, -dur**

Kaside 13

Mısra: 105

Olmak.

105. Olmuşdur nazmda darbü’l-meşel
 106. Söyleşir yokdur benümle mā-ḥaşal

174. **olur:-ur**

Kaside 13

Mısra: 110

Olmak.

109. Görsin āsārum benüm iden gümān
 110. Zūr-ı ṭab‘um andan olur müstebān

175. **ola:-a**

Kaside 13

Mısra: 114

Olmak.

113. Tā vezīrān-ı ‘adālet-güsterān
 114. Manşīb-ı ‘ālemde ola ḥükümṛān

176. **olsa:-sa**

Gazel 13

Mısra: 3

Olmak.

3. Mevc-ḥīz olsa ṭarāvet ruḥ-ı ḥoy-rīzinde
 4. Açılır şan gül-i şad-berg-i şabāḥat ḳat ḳat

177. **ol:**

Gazel 13

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Seyr it ol serv-i çemenzār-ı cemālūñ ne güzel
 6. Uymış endāmına gül-cāme-i behcet ḳat ḳat

178. **olur:-ur**

Gazel 13

Mısra: 14

Olmak.

13. Nazm-ı rengīnūmi eylerse Necīb'üm tanzīr
14. Olur ārāyış-i dīvān-ı belāgat kat kat

179. **ol:**

Gazel 14

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Seyr it ol şūh-ı āteşīn-hūyı
2. Tāze gül gibi terlemiş rūyı

180. **ol:**

Gazel 14

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Külçe-i sīme beñzer ol sā'id
8. Sāk-ı billūrı şan gümüş şūyı

181. **oldum:-du, -m**

Gazel 15

Mısra: 4

Olmak.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre
4. Lebinden yārūñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

182. **oldum:-du, -m**

Gazel 15

Mısra: 6

Olmak.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sükūt ursam münāsibdür
6. Ki oldum hālka-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

183. **olup:-up**

Kaside 16

Mısra: 21

Olmak.

21. Tebessüm-rīz olup Aḥmed o sā'at
22. Dir ey serv-i ḳadūñ şūr-ı ḳıyāmet

184. **ol:**

Kaside 16

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gūlar
34. O tūṭlikler ol vaz'-ı nigūlar

185. **olduñ:-du, -ñ**

Kaside 16

Mısra: 36

Olmak.

35. Daḥı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen
36. Miyān-ı ḥalka olduñ şūriş-efgen

186. **olma:-ma**

Kaside 16

Mısra: 39

Olmak.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥ'ār
40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

187. **olsun:-sun**

Kaside 16

Mısra: 52

Olmak.

51. O dem ḳalkup öper gerdānuñ Aḥmed
52. Dir olsun devlet-i ḥüsnuñ mü'ebbed

188. **ol:**

Kaside 16

Mısra: 56

Olmak.

55. Velīkin sen daḥı šābit ḳadem ol
56. Hemīşe reh-rev-i rāh-ı sitem ol

189. **olmışdur:-mış, -dur**

Gazel 16

Mısra: 4

Olmak.

3. Ḥayf sen serv-i bülend 'indinde
4. Pāyemüz sāyeveş olmuşdur pest

190. **Olma:-ma**

Gazel 16

Mısra: 10

Olmak.

9. Çeşm-i mestüñ gibi sen de kâfir
10. Olma gel tâ o kadar bâde-perest

191. **ol:**

Kaside 17

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Servveş tâze edâlarla hırâm eyleyerek
4. Gelmiş ammâ yaluñuz imişüm ol demde fakîr

192. **ol:**

Kaside 17

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Kalk toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor
8. Eyleyüp pertev-i ruhsâresi âfâkı münîr

193. **olamam:-a, -ma, -m**

Kaside 17

Mısra: 30

Olmak.

29. Gelmişim hâneme bâ-izn-i veliyy' n-ni'amı
30. Lik mâderle şıkıldum olamam şöhet-gîr

194. **oldı:-dı**

Kaside 17

Mısra: 31

Olmak.

31. Çokdan oldı sizi de görmeyeli pinhânî
32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrâra habîr

195. **olmuş:-muş**

Gazel 150

Mısra: 4

Olmak, dönüşmek.

3. Bir sîm-sâ'id itmeyicek bezmi pür-fürûğ
4. Rindân elinde cām-ı zer olmuş ne fâ'ide

196. **olsun:-sun**

Gazel 18

Mısra: 4

Olmak.

3. Dā'imā ahker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
4. K̄or mı olsun āteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

197. **olmuş:-muş**

Gazel 150

Mısra: 6

Olmak, haline gelmek.

5. Cūş-ı sirişk-i ḥasretle çeşm-i 'āşıkuñ
6. Müjgānı rişte-i güher olmuş ne fā'ida

198. **oldığından:-dığından**

Gazel 18

Mısra: 9

Olmak.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i ḥatt-ı siyāh
10. Görinür şūretde bir āyīne-i bī-gerd ruḥ

199. **olsun:-sun**

Gazel 18

Mısra: 4

Olmak.

3. Dā'imā ahker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
4. K̄or mı olsun āteş-i ehl-i maḥabbet serd-ruḥ

200. **ol:**

Gazel 148

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de
2. Geçmem ol zālinden āgāz-ı 'itāb eylerse de

201. **olsa:-sa**

Gazel 19

Mısra: 3

Olmak.

3. Ne saḥt olsa kibārın ḳalbine te'şīr ider nāle
4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

202. **oldığın:-dığ, -ın**

Gazel 19

Mısra: 5

Olmak.

5. Hem-âgûş olduğun h'âbumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur ğayretle peydā pister ü bālinden feryād

203. **olsa:-sa**
Gazel 19
Mısra: 3
Olmak.

3. Ne saht olsa kibārın albine te'sir ider nāle
4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

204. **ol:**
Gazel 21
Mısra: 16
O, işaret sıfatı.

15. Hâk bilür söylenilen cümle dūrūĝ u bühtān
16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

205. **olacak:-aca**
Gazel 22
Mısra: 10
Olmak.

9. Hübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh
10. Sensin olacak Mışr-ı dile şeh-beled Amed

206. **ol:**
Gazel 138
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

1. Gelse mir'āt ol 'izār-ı tābdāra rū-be-rū
2. Pertevinden nūr iderdi isti'āre rū-be-rū

207. **ol:**
Gazel 138
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

5. Maqlabum bir vech ile şūret-pezīr olmaz benüm
6. Söylesem de hālūmi ol şehryāre rū-be-rū

208. **ol:**
Gazel 144
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

1. Haṭ-ı sebz oldu peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürürd bitdi ey dil la'ī-i nāb üzre

209. **oldığı:-dığı**

Gazel 23

Mısra: 17

Olmak.

17. Hüveydādur re'īs-i ehl-i 'irfān olduğu çokdan
18. Daḥī bundan muḳaddem mesned-ārā-yı riyāsetdür

210. **oldı:-dı**

Gazel 25

Mısra: 2

Olmak.

1. Taḥt-ı cefāda ḥükm ideli ḥurde-sāller
2. Bāzīçe oldu şundığımız 'arz-ı hāller

211. **ol:**

Gazel 26

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i leṭāfet var
2. Nihāl-i kāmetinde cünbiş-i ṭübā-yı cennet var

212. **ol:**

Gazel 26

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. Gedālar kaṭ'-ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün
10. Cebīni üzre ol ḥāḳān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

213. **ol:**

Gazel 28

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

3. Görelden açdığın ol şemsün al tennüre
4. Felekde her gice hāleyle ḳurş-ı māh döner

214. **olsa:-sa**

Gazel 28

Mısra: 9

Olmak.

9. O mäh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa
10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigâh döner

215. **olursa:-ur, -sa**

Gazel 28

Mısra: 14

Olmak.

13. O zâhidân ki riyâsından istemez dönsün
14. Olursa vâşıl-ı sır sahn-ı hânkâh döner

216. **olmuş:-muş**

Gazel 29

Mısra: 5

Olmak.

5. Gör bahâriyye yine hûbâna olmuş cilvegâh
6. ‘Arz ider her nârven-ğad bir edâ nev-rûzdur

217. **oldı:-dı**

Gazel 29

Mısra: 9

Olmak.

9. Kākül-i sünbül-şemîm-i yâre oldı şâne-zen
10. Korkarum tel kırmason dest-i şabâ nev-rûzdur

218. **olmuşlar:-muş, -lar**

Gazel 29

Mısra: 11

Olmak.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmuşlar senüñ
12. Tıtdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

219. **olup:-up**

Gazel 29

Mısra: 13

Olmak.

13. ‘İzzetâ dem-sâz-ı hāmî-i bülend-âvâz olup
14. Eyle feryâduñ resîde çarğa tâ nev-rûzdur

220. **ol:**

Gazel 30

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām
16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

221. **ol:**

Gazel 30

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

19. Çok cevri ü cefā eyler o meh bāri bilür mi
20. Ol cevri çeken hep dil-i bī-ṭākatimüzdür

222. **ol:**

Gazel 30

Mısra: 24

Olmak.

23. ‘İzzet niçün izhār-ı cefā-keşlük idersin
24. Hāmūş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

223. **ol:**

Gazel 30

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

31. Ol serv-i sehī-ḳamet gülzār-ı şeref kim
32. Pīrāye-fezā-yı çemen-i behcetimüzdür

224. **olsun:-sun**

Gazel 30

Mısra: 35

Olmak.

35. Bu şi‘r-i ter olsun o civān-behcete hediye
36. Nev-bāve-i bustān ‘ubūdiyyetimüzdür

225. **ol:**

Gazel 32

Mısra: 1

T. Üçüncü teklik şahıs zamiri.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefā tel gösterür
2. ‘Āşık-ı şeydāya zencīr-i müselsel gösterür

226. **ol:**

Gazel 32

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

5. Muhtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

227. **ol:**

Gazel 33

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā‘iz
4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmak ne mümkindür

228. **ol:**

Gazel 33

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Bak imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza diğkatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

229. **olursa:-ur, -sa**

Gazel 36

Mısra: 3

Olmak.

3. N’ola sem-rīz olursa ḥabbe-i sevdā dil-i zāre
4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zülf-i ejderīdendür

230. **ol:**

Gazel 36

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Tebessümle nedür tūṭī gibi ol söyleyiş cānā
6. Meger känd-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

231. **olmaz:-maz**

Gazel 36

Mısra: 11

Olmak.

11. Ten-i ‘uryān-ı ‘aşka postundan özge şevb olmaz
12. ‘Azīzüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür

232. **ola:-a**

Gazel 37

Mısra: 14

Olmak.

13. Hem-zebān olmak ne mümkün māhir-i mu‘ciz-deme
14. Ola ‘İzzet kuşurum meyl-i tanzīrūmdedür

233. **ol:**

Gazel 43

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

7. Bāğa ol kâmet-i bālā ile ‘azm itdükçe

8. Servi pā-der-gil iden şīve-i reftāruñdur

234. **ol:**

Gazel 44

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

5. Yok mı dahı temāyüli ol naḥl-ı ‘işvenüñ

6. ‘Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdur

235. **olur:-ur**

Gazel 44

Mısra: 9

Olmak.

9. Verd-i behište māye-i şerm ü hicāb olur

10. Reng-i ḥayā ki ḡāza-i berg-i ḡaddārıdur

236. **ol:**

Gazel 44

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

13. Mānend-i ‘andelīb ideyor nāle vü fiḡān

14. Ol gül-bün-i leṭāfetüñ ‘İzzet hezārıdur

237. **olmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Gazel 45

Mısra: 3

Olmak.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-āşām olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engīzüñ neden maḥmūrdur

238. **ol:**

Gazel 45

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

9. İltifāt itmez gedālar kılsa da āh u fiḡān

10. Ol şeh-i evreng-i naḥvet ḥüsnüne maḡrūrdur

239. **olur:-ur**

Gazel 46

Mısra: 13

Olmak.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va‘d-ı bī-incāz ile

14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

240. **ol:**

Gazel 46

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

15. Nūr-ı ‘aynum sensin ol maḥbūb-ı zībā kim revā

16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḥbūblar

241. **olur:-ur**

Gazel 147

Mısra: 13

Yazılmak.

13. ‘İzzet ḡazel mi söylenür eş‘ār mı olur

14. Âşār-ı ṭab‘-ı ḥusrev-i siḥr-āver üstüne

242. **olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 47

Mısra: 21

Olmak.

21. Zīver-i düş-ı mübāhātum eger olmazsa

22. Ḥāk bu kim ferve-i semmūr firāvān ağlar

243. **olur:-ur**

Gazel 49

Mısra: 3

Olmak.

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-gūsār

4. Herkes cihānda sevdiğinüñ meşrebiyledür

244. **oldı:-dı**

Gazel 50

Mısra: 5

Olmak.

5. Tıfl iken fenn-i füsūn içre bir üstād oldı

6. Sebaḡ-ı işveyi bilsem o perī kimden okur

245. **olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 1

Olmak.

1. Şabā yelmiş hevā-yı kākülünle düldül olmuşdur
2. Aña emvāc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmuşdur

246. **olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 2

Olmak.

1. Şabā yelmiş hevā-yı kākülünle düldül olmuşdur
2. Aña emvāc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmuşdur

247. **olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 4

Olmak.

3. Hayāl-i leblerünle kâse-i endîşe-i ‘âşık
4. Ne keyfiyetdür ey meh-pâre lebrîz-i mül olmuşdur

248. **olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 6

Olmak.

5. Meger deryûze eyler nûr-ı hûrşîd-i cemâlünden
6. Meh-i nev dest-i abdâl-ı felekde keşkûl olmuşdur

249. **olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 51

Mısra: 8

Olmak.

7. Fezâ-yı gülşen-i ruhsâr-ı pür-hâl-ı dil-ârâda
8. Perestû-yı nigâhum dâne-çîn-i fülful olmuşdur

250. **olur:-ur**

Gazel 53

Mısra: 5

Olmak.

5. Sâde-rüyânı cefâ-perver olur hûbānuñ
6. Zîb-i ağuş-ı vefâ varsa haţ-âverdesidür

251. **ol:**

Gazel 53

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

11. Dürr-i eş'āruma 'İzzet ko disün halk yetim

12. Şadef-i tab'ımuñ ol nâz ile perverdesidür

252. **ol:**

Gazel 54

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

11. Semâ'-ı nâzını ol Mevlevî-i şîvegerüñ

12. Bu 'ıydgehde döner de dolâbdan aluruz

253. **olmuş:-muş**

Gazel 150

Mısra: 1

Olmak, bulunmak.

1. Dilde hayâli cilveger olmuş ne fâ'ide

2. Âyîne mazhar-ı şüver olmuş ne fâ'ide

254. **olmuş:-muş**

Gazel 150

Mısra: 2

Olmak.

1. Dilde hayâli cilveger olmuş ne fâ'ide

2. Âyîne mazhar-ı şüver olmuş ne fâ'ide

255. **olmaz:-maz**

Gazel 56

Mısra: 4

Olmak.

3. Hiç nedâmet mi çeker sözde te'emmülle giden

4. Ruḥ-ı endîşede nakş-ı kef-i efsûs olmaz

256. **olmaz:-maz.**

Gazel 56

Mısra: 6

Yapmak, olmak.

5. Ser-fürü eylemez erbâb-ı hüner nâ-dâna

6. Ağniyâ pîş-i esâfilde zemîn-bûs olmaz

257. **olmaz:-maz**

Gazel 56

Mısra: 8
Olmak.

7. Şīve-i ḥüsn-i ḥudā-dād gerekdür yoḥsa
8. Zağan ārāyiş ile hem-ser-i tāvus olmaz

258. **olmaz:-maz**
Gazel 56
Mısra: 10
Olmak.

9. Her gelüden ki birer ses gele ben ḥāmūşum
10. Murğ-dil-i ḥār-keş lāne-i қақnūs olmaz

259. **olmaz:-maz**
Gazel 56
Mısra: 12
Olmak.

11. Ḥil‘at-ı faḥrı idüp zāhid-i ḥar zīver-i düş
12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

260. **olmaz:-maz**
Gazel 56
Mısra: 14
Olmak.

13. Ḥāl-i ‘uşşāk-ı perīşānı tecessüsde yine
14. ‘İzzetā ḡamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

261. **olur:-ur**
Gazel 134
Mısra: 7
Olmak.

7. Nāmver-i dehr olur ḥātem-i t̄ā’ī gibi
8. Kim ki keremle ola ‘āleme şöhret-resān

262. **olmaz:-maz**
Gazel 58
Mısra: 2
Olmak II yapmak.

1. Lā-übālilerüz ‘ālemde bize kayd olmaz
2. Zen-i mekkāre-i dünyādan ebed keyd olmaz

263. **olmaz:-maz**
Gazel 58

Mısra: 4
Olmak.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī
4. ‘Ankebūt āgına şeh-bāz begüm şayd olmaz

264. **olmaz:-maz**
Gazel 58
Mısra: 6
Olmak.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev‘ūdını deyn
6. Tāleb-i būsese şeydālarına şīr olmaz

265. **olmaz:-maz**
Gazel 58
Mısra: 8
Olmak.

7. Ser-fürū itse raḳīb ‘āşıkā her dem ne ‘aceb
8. Ḳaṅı gavḡāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

266. **ol:**
Gazel 58
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. ‘İzzet’i ḥabs idicek çāḥ-ı zeneḥdānuña
10. Ḥam-ı zūlfūñ gibi ol bī-günehe ḳayd olmaz

267. **olunca:-unca**
Kaside 2
Mısra: 47
Olduğu zaman.

47. Olunca kuvvet-i bāzū-yı satṭeti der-kār
48. Ne ḳābil olmaya ber-kende bīh-i fışḳ u fūcur

268. **olmaz:-maz**
Gazel 61
Mısra: 5
Olmak II bulunmak.

5. Kim dimiş kim dil-i vāḥidde iki yār olmaz
6. İşte ser-geştelerüz ‘aşık-ı dü cān ile biz

269. **olmazsa:-maz, -sa**
Gazel 64

Mısra: 4
Olmak.

3. İrâş-ı neşât itmez idi eşküm o yâre
4. Tefrîh-i fu'âd olmazsa hâşiyet-i elmâs

270. **olamaz:-a, -maz**

Gazel 64
Mısra: 6
Olmak.

5. Mağlûb-ı mülâyim-menîşândur dil-i sengiñ
6. Üsrûble muķâvim olamaz hiddet-i elmâs

271. **olmuş:-mış**

Gazel 66
Mısra: 2
Olmak.

1. Ğubâr-ı haţ ruh-ı mir'at-i yâre jeng olmuş
2. Sevâd-ı ân zede-i leşker-i Firenk olmuş

272. **olur:-ur**

Gazel 91
Mısra: 4
Olmak.

3. Miyânuña şarılup başdan çıkardı velî
4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pây-ı hayâl

273. **ol:**

Gazel 66
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. Şanem-perest-i dilüm deyr-i hüsn-i behcetde
10. Görünce ol büt-i âfet-nigâhı deng olmuş

274. **olmuş :-mış**

Gazel 66
Mısra: 12
Olmak.

11. Bizüz o rind-i ser-âzâdeler ki yok bizden
12. Esîr-i nâm u giriftâr-ı kayd-ı neng olmuş

275. **olmuş:-mış**

Gazel 66

Mısra: 14
Olmak.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet
14. Bu ‘arşagehde қosun tek ü tāzı leng olmuş

276. ol:
Gazel 68
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Nergisüñ baқdum çemende çeşmine
4. Añladum ol dīde-i cādū ğaraž

277. ol:
Gazel 71
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

3. Nedür ol nāz ile güftār o қıyāmet-reftār
4. Nedür ol қāmet-i mümtāz ile ra‘nā hāfız

278. ol:
Gazel 71
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Nedür ol nāz ile güftār o қıyāmet-reftār
4. Nedür ol қāmet-i mümtāz ile ra‘nā hāfız

279. ol:
Gazel 72
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

1. Döndirüp қāmetini serv-i çemenzāra semā‘
2. Ne nümāyiş virür ol şuḥ-ı külehdāra semā‘

280. ol:
Gazel 72
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Mihr sergeştelenür hāle-i tennüre ile
4. Eyledükçe gehi ol şāhid-i meh-pāre semā‘

281. ol:
Gazel 72

Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mähveşüñ
 6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyâre semâ‘

282. **olur:-ur**
Gazel 73
 Mısra: 6
Olmak.

5. Çeşmüm ne ‘aceb girye ile perdelenürse
 6. Deryâda olur mevc-i pey-â-pey ile kef Eşref

283. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 73
 Mısra: 9
Olmak II neden olmak.

9. Cellâd-ı nigāhuñ baña bīm-âver olursa
 10. Bir süydan ebrû çağırur lâ-tehaf Eşref

284. **ol:**
Gazel 75
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Nāmum ol gonce-femüñ la‘l-i lebinden düşmez
 6. Nakşumı faşş-ı nigîndâne kodı şîve-i hâk

285. **ol:**
Gazel 77
 Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. ‘Âlemi tenvîr iderse her gice mäh-ı münîr
 4. Gündüzün ol berķ uran pîşânî-i rahşâna bak

286. **ol:**
Gazel 77
 Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

5. ‘Ârız-ı pâkinde mahuñ var ise reng-i kelef
 6. Gird-i ruhsârında yârüñ ol haţ-ı reyhâna bak

287. **ol:**
Gazel 77

Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

7. Mâhı da‘vet eylesek gelmez bizümle şöhbete
8. Ol perî-rû kısr-ı dâmâda gider seyrâna bak

288. **olmuş:-miş**
Gazel 78
Mısra: 2
Olmak.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-āba müstağrak
2. ‘Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

289. **olur:-ur**
Gazel 78
Mısra: 4
Olmak meydana gelmek.

3. Ne dem ki ḥāl-i ‘izaruñ görürse ğarḳ-ı ‘araḳ
4. Olur dü merdümüñ çeşmüm āba müstağrak

290. **olsa:-sa**
Gazel 78
Mısra: 5
Olmak.

5. ‘Aceb mi bâde-perest-i taḥayyür olsa gönül
6. Görünce nergis-i mestüñ şarāba müstağrak

291. **olacaktır:-acaḳ, -dur**
Gazel 82
Mısra: 7
Olmak.

7. Serv-i bustân-ı leṭâfet olacaktır seyr it
8. Büyüsüñ o ḳad-i bālâ küçücükdür küçücük

292. **olur:-ur**
Gazel 83
Mısra: 8
Olmak.

7. Ḳaḥramân olsa da meydân-ı maḥabbetde gönül
8. Olur elbette senüñ zâr ü zebün-ı nighüñ

293. **olur:-ur**
Gazel 86

Mısra: 3
Olmak.

3. Olur nişîmen-i nesr-i felekle düş-â-düş
4. Tezerv-i ma'niye oldukça âşyâne gâzel

294. **ol:**
Gazel 86
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

9. Kesâd-ı ma'rifet ol rütbe sūk olurdı harâb
10. Becâ-yı emti'a kınsa raf-ı dükkâna gâzel

295. **olduñ:-du, -ñ**
Gazel 149
Mısra: 14
Olmak.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-gâzel yine
14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i gaybuñ sürüşun

296. **olsa:-sa**
Gazel 87
Mısra: 4
Olmak.

3. Deyr-i melâhatuñ şanem-i işve-bâzıdur
4. Şûret-peresti olsa n'ola her perî mişâl

297. **oldı:-dı**
Gazel 87
Mısra: 6
Olmak.

5. Şaldı cihâna velvele nâkûs-ı şöhreti
6. Oldı rehîn-i gulgule büt-hâne-i dâlâl

298. **olmadı:-ma, -dı**
Gazel 87
Mısra: 10
Olmak.

9. Hamyâze-rîz kaldı gör âgüş-ı hasretüm
10. Bir dürlü kâfir olmadı ten-dâde-i vişâl

299. **olsa:-sa**
Gazel 89

Mısra: 3
Olmak.

3. Mızrâb-ı şevkle n'ola dil olsa pür-fiğân
4. İnletdi erğanunumı bir tıfl-ı hurde-sâl

300. ol:

Gazel 90

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

301. olsa:-sa

Gazel 90

Mısra: 5

Olmak.

5. Olsa hayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'āt
6. Gerdeni şāf o perī-şüretüñ endāmı güzel

302. olmışuz:-mış, -uz

Gazel 90

Mısra: 7

Olmak.

7. Olmışuz hasret-i güftār-ı 'itāb-āmīzi
8. 'Acaba kandedür ol şīve-i düşnāmı güzel

303. ol:

Gazel 90

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

7. Olmışuz hasret-i güftār-ı 'itāb-āmīzi
8. 'Acaba kandedür ol şīve-i düşnāmı güzel

304. olur:-ur

Gazel 91

Mısra: 9

Olmak.

9. Dirüm ki cilveñe 'aksi kaşr-ı dīdem olur
10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

305. olmasa:-ma, -sa

Gazel 91

Mısra: 18
Olmak.

17. Ben 'İzzetâ tek ü tâz itmeden kalur mı idüm
18. Semend-i tab'uma teng olmasa fezâ-yı hayâl

306. **olduğ:-du, -k**
Gazel 149
Mısra: 5
Olmak.

5. Olduğ harâb-ı nergis-i mestüñ mey istemez
6. Toldurma sâkî sâğarı meclisde boşuna

307. **ol:**
Gazel 92
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. Virseler dünyâ vü mâfihâ degül maqbûlumuz
10. 'İzzetâ ol serzenişli kînli âfetden bedel

308. **oldı:-dı**
Gazel 94
Mısra: 3
Olmak.

3. Gülşende seher nağme-serâ oldı şabâdan
4. Hâl-i dil-i 'uşşâkı tebâh eyledi bülbül

309. **olmaya:-ma, -y, -a**
Gazel 94
Mısra: 5
Olmak.

5. Olmaya diyü pâ-zede-i leşger-i sermâ
6. Kuşadası'nı vardı penâh eyledi bülbül

310. **olur:-ur**
Gazel 95
Mısra: 4
Olmak.

3. Cüy-ı terâne küng ile gülşen-i nâleden geçüp
4. Cedvel-i bâğ-ı şevk olur reşha-i nâv-dân-ı ney

311. **olmada:-mada**
Gazel 95

Mısra: 6
Olmak.

5. Feyz-i deminden âşikâr hâşiyet-i dem-i Mesîh
6. Mürde-dilân hep olmada zinde-i cāvidân-ı ney

312. **ola:-a**
Gazel 95
Mısra: 7
Olmak.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola
8. La'l-i lebûñ kıl ey perî bûse-dih-i dehân-ı ney

313. **ol:**
Gazel 95
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. Nağme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd dâğ dâğ 'aşka yeter nişân-ı ney

314. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 95
Mısra: 12
Olmak.

11. Fehm idemezdi mey-keşân-ı mantık-ı tayr remzini
12. Çengile erğanün eger olmasa tercemân-ı ney

315. **ola:-a**
Gazel 96
Mısra: 4
Olmak.

3. Odur âzâde-i kayd-ı endüh
4. Ki ola rind-i melûm-ı 'âlem

316. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 96
Mısra: 5
Olmak.

5. Lâne-sâz olmasa gâyet hoş idi
6. Bâm-ı ikbâlde bûm-ı 'âlem

317. **olur:-ur**
Gazel 96

Mısra: 13
Olmak.

13. Şun o peymāne-i hāşı ki olur
14. Ğarqa-i feyzi 'umūm-ı 'ālem

318. **ol:**
Gazel 97
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

319. **ol:**
Gazel 97
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Ol vefālî yāre idi meyl-i hātırum
6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre uğradum

320. **olduğ:-du, -k**
Gazel 149
Mısra: 5
Olmak.

5. Olduğ hārāb-ı nergis-i mestüñ mey istemez
6. Toldurma sākī sāğarı meclisde boşuna

321. **ol:**
Gazel 99
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

3. Ben ol mey-nüş-ı istiğnā-furūş-ı bezm-i 'aşkum kim
4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet kabūl itmey

322. **olsam:-sa, -m**
Gazel 100
Mısra: 1
Olmak.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam
2. Aḥvālūmi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

323. **olsam :-sa, -m**
Gazel 100

Mısra: 2
Olmak.

1. Āh ey büt-i bī-gāne-edā maḥremüñ olsam
2. Aḥvālumi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

324. **olsam**:-sa, -m
Gazel 100
Mısra: 4
Olmak.

3. Şanma kapılırdum gül-i ḥurşīde felekde
4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

325. **olsam**:-sa, -m
Gazel 100
Mısra: 6
Olmak.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi
6. Öpsem lebüñi vākıf-ı sırr-ı femüñ olsam

326. **olsam**:-sa, -m
Gazel 100
Mısra: 8
Olmak.

7. Gülşende ne 'aynumda idi deste-i sünbül
8. Ger dest-zen-i kākül-i ḥam-der-ḥamuñ olsam

327. **olsam**:-sa, -m
Gazel 100
Mısra: 10
Olmak.

9. Billūr gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

328. **olur**:-ur
Gazel 149
Mısra: 4
Yapmak.

3. Nukl-i lebiyle 'āşıkına neş'e-baḥş iken
4. Dil-berlerüñ riyā mı olur bāde-nüşına

329. **olsam**:-sa, -m
Gazel 100

Mısra: 14
Olmak.

13. Hep hâtır-ı 'İzzet' de varur sâkin olurdum
14. 'Älemde senüñ ey büt-i 'işve gamuñ olsam

330. **olmaz:-maz**
Gazel 103
Mısra: 7
Olmak.

7. Keyfümüz olmaz mı inşâf it pezîrâ-yı hâlel
8. Dirse 'aşıkâ o gül-ruh infî'âlüm var benüm

331. **olmuş:-muş**
Gazel 105
Mısra: 8
Olmak, yer edinmek.

7. Dipsüz dime hum-hâne-i hikmetde kararı
8. Cây olmuş idi çünkü Felâṭūn'a bün-ı hum

332. **olmayam:-ma, -y, -am**
Gazel 144
Mısra: 7
Olmak.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i gayret olmayam bi'llāh
8. O şūh ağyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

333. **ol:**
Gazel 108
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruḥsār tutuşdım
2. Düşdi dile bir nār-ı şerer-bār tutuşdım

334. **ol:**
Gazel 112
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı 'arz-hālüm yok benüm
2. 'Arz-ı hâle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

335. **olsa:-sa**
Gazel 112

Mısra: 2

Olmak II (izin)verilmek.

1. Ol şeh-i hüsne mesâğ-ı 'arz-ḥālüm yok benüm
2. 'Arz-ı hâle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

336. **ol:**

Gazel 112

Mısra: 16

O, işaret sıfatı.

15. Bezm-i nüş-â-nüş-ı meyde yâd idüp bu 'İzzet'i
16. Dir misin n'oldı 'aceb ol ḥaste-ḥālüm yok benüm

337. **olmuş:-muş**

Gazel 114

Mısra: 5

Olmak.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestâne edâ olmuş iken
6. Beni mestür-ı kıyās itme şaḳın sultānum

338. **olalum:-alum**

Gazel 114

Mısra: 11

Olmak.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra
12. Diñle sen ben diyeyim ḥāl-i dil-i sūzānum

339. **ol:**

Gazel 114

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

13. Sāḳiyā şun meded ol bâde-i rūḥ-efzāyı
14. Ki leb-i yār-ı mey-âşāma çekindi cānum

340. **ol:**

Gazel 114

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

15. Görđi çün bu ḡazeli eyledi taḥsîn ol şüh
16. Didi âḥ İzzet'imüñ ṭab'uña pek ḥayrānum

341. **oldı:-dı**

Gazel 115

Mısra: 7
Olmak.

7. 'Âşıkıların oldu şimdi yek-ser
8. Üftâde-i hâk-râh efendüm

342. ol:
Gazel 117
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Ben ol tâ'at-güzâr-ı mezheb-i nefis ü hevâyum kim
6. Şevâbum bed-nümâdur şüret-i zîst-i günâhumdan

343. oldu:-dı
Gazel 120
Mısra: 7
Olmak.

7. Girihgîr oldu gitdi rişte-i âmâlimüz yek-ser
8. O naḥvet-güsterin çîn-i cebîn-i infî'âlinden

344. ol:
Gazel 137
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

3. Çıkar âşüftelerün başdan eyâ serv-i hırâm
4. Şâhidâne başuña şardıguñ ol şâluñ içün

345. olursa:-ur, -sa
Gazel 117
Mısra: 14
Olmak.

13. Heme gerden-keşân-ı ḥüsni eyler zîr-i dest elbet
14. Eger fermân olursa ol şeh-i işve-penâhumdan

346. ol:
Gazel 117
Mısra: 14
O, işaret sıfatı.

13. Heme gerden-keşân-ı ḥüsni eyler zîr-i dest elbet
14. Eger fermân olursa ol şeh-i işve-penâhumdan

347. ol:
Gazel 120

Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la‘l-i âlinden
2. Mezâk-ı hânde şîrîn oldu gül-ķand-i maķâlinden

348. **oldı:-dı**
Gazel 120
Mısra: 2
Olmak.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la‘l-i âlinden
2. Mezâk-ı hânde şîrîn oldu gül-ķand-i maķâlinden

349. **ol:**
Gazel 120
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Olursa münķatı ‘uşşâķdan ol serv-i müsteşnâ
6. Efendi hâvf olunmaz mı raķîbüñ inşâfindan

350. **olma:-ma**
Gazel 135
Mısra: 13
Olmak.

13. ‘İzzet yetişür şekve-nümâ olma ‘abeşdür
14. İmdâğ irişür bir gün olur luţf-ı hüdâ’dan

351. **olur:-ur**
Gazel 135
Mısra: 14
Olmak, meydana gelmek.

13. ‘İzzet yetişür şekve-nümâ olma ‘abeşdür
14. İmdâğ irişür bir gün olur luţf-ı hüdâ’dan

352. **ol:**
Gazel 136
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

5. Ol ķamet-i bülend ile girdükçe raķşa sen
6. Lerziş düşer vücūduma ser-tâ-be-pâ hemân

353. **ola:-a**
Gazel 123

Mısra: 5
Olmak.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cilve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

354. **olur:-ur**
Gazel 124
Mısra: 1
Olmak.

1. Mīve-çīn-i kām olur dil bir nihāl-i tāzeden
2. Kāle-i vaşf-ı ḳaddi bīrūndur endāzeden

355. **olmaz:-maz**
Gazel 124
Mısra: 3
Olmak.

3. Nev-‘arūs-ı ḥüsni olmaz cāme-pūş-ı ‘āriyet
4. Reng-i ruḥsār-ı dil-ārāsı berīdūr ḡāzeden

356. **ol:**
Gazel 124
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

5. Ḳaşr-ı istiḡnāda şahbā-nūş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzeden

357. **olur:-ur**
Gazel 124
Mısra: 7
Olmak.

7. Çeksem ağūş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten
8. Jeng alur āyīne elbet germī-i ḥamyāzeden

358. **ol:**
Gazel 124
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

9. Būs-ı sīb-i ḡabḡabuñ bi’llāh almadum henüz
10. Bir cefādur çekdigüm ol dil-ber-i ṭannāzeden

359. **oldı:-dı**
Gazel 124

Mısra: 11
Olmak.

11. Oldı revnağ-yâb haţ-ı nev-zuhûruñla senüñ
12. Nüşhâ-i hüsnüñ ki cemi' yetlenür şîrâzedden

360. **olsun:-sun**
Gazel 125
Mısra: 4
Olmak.

3. Reh-güzârında varup hâk olma lâzımdur baña
4. Nev-hırâmum mâ'il-i ünsiyet olsun olmasun

361. **ol:**
Gazel 128
Mısra: 11
O, sıfatı.

11. Ol gül-i nev-hîz-i işve bâğa kıldıkça güzâr
12. Eylesün bülbüller âgâz-ı nevâ-yı nev-zemîn

362. **oldı:-dı**
Gazel 129
Mısra: 2
Olmak.

1. Buz tutdı harâbîye kazâsı Yeñişehr'in
2. Ehl-i dile teng oldı fezâsı Yeñişehr'in

363. **oldı:-dı**
Gazel 129
Mısra: 5
Olmak, yağmak.

5. Zân itme maţar şefkat idüp oldı felekler
6. Giryende-i hâl-i zu'afâsı Yeñişehr'in

364. **ol:**
Gazel 129
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

7. İşkeste-per ol mertebe bî-tâb ü tüvân kim
8. Pervâz idemez murğ-ı hevâsı Yeñişehr'in

365. **ol:**
Gazel 129

Mısra: 9
O, işaret zamiri.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafası Yeñişehr'in

366. **oldı:-dı**
Gazel 129
Mısra: 10
Olmak, dönüşmek.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafası Yeñişehr'in

367. **ol:**
Gazel 129
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

11. Bir süydan ol mäh döküp perçemi düşa
12. Olmış o da püsküllü belası Yeñişehr'in

368. **olmış:-miş**
Gazel 129
Mısra: 12
Olmak.

11. Bir süydan ol mäh döküp perçemi düşa
12. Olmış o da püsküllü belası Yeñişehr'in

369. **ol:**
Gazel 129
Mısra: 13
O, işaret sıfatı.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi gayrı ezāsı Yeñişehr'in

370. **oldı:-dı**
Gazel 129
Mısra: 17
Olmak.

17. Ğāyet de qarīb oldu fenāsı Yeñişehr'in
18. Bir başka reviş-i tavır u edāsı Yeñişehr'in

371. **oldı:-dı**
Gazel 130

Mısra: 2
Olmak.

1. Dildādelendi dil-şikenüm dil-pezîr iken
2. Oldı esîr-i şâh-ı melâhat-serîr iken

372. **oldı:-dı**
Gazel 131
Mısra: 2
Olmak.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için
2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

373. **ol:**
Gazel 131
Mısra: 5
Olmak.

5. Şebnemāsâ ibtidâ 'âşık ser-â-pâ dîde ol
6. Şoñra hayretle o gül-ruhsâra bak Allâh için

374. **olsun:-sun**
Gazel 131
Mısra: 9
Olmak, düzelmek.

9. Bir nıgehle bâri olsun yap yıkılmış hâtırım
10. Gel şu vîrân-hâneyi i 'mâra bak Allâh için

375. **olıcak:-ıcak**
Gazel 132
Mısra: 8
Olmak.

7. Dirseñ ki vaţanda kişinüñ kadri bilinmez
8. Sencîdelenür dürr olıcak dūr 'Aden'den

376. **olurmuş:-ur, -muş**
Gazel 134
Mısra: 2
Olmak II bulunmak.

1. Nâdi-i devletde az oldığıçün kadr-dân
2. Nâdir olurmuş begüm şâ'ir-i âteş-zebân

377. **olur:-ur**
Gazel 134

Mısra: 6
Olmak.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb
6. Bezm-i çemen başına tār olur ol dem hemān

378. **ol:**
Gazel 134
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

5. Nāy-ı enīn-i dilüm eylese gūş ‘andelīb
6. Bezm-i çemen başına tār olur ol dem hemān

379. **ola:-a**
Gazel 134
Mısra: 8
Olmak.

7. Nāmver-i dehr olur hātem-i tār’ı gibi
8. Kim ki keremle ola ‘āleme şöret-resān

380. **olacak:-acağ**
Gazel 135
Mısra: 4
Olmak.

3. Ebnā-yı zamān kābil-i ülfet degül ašlā
4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

381. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 135
Mısra: 11
Olmak, bulunmak.

11. Ey kāş benüm de hūnerüm olmasa yāhūd
12. Bir kaç sūhan-āmūz bulunsa üdebādan

382. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 136
Mısra: 10
Olmak.

9. Luṭfī-i nūkte-pervere ḥaddūñ mi ‘İzzetā
10. ‘Arz-ı nazīre olmasa emr-i ḥudāyḡān

383. **ol:**
Gazel 136

Mısra: 13
O, işaret sıfatı.

13. Ol mîr-i kâdr-dân bu ‘abd-i kemînesin
14. ‘Add eyleyüp bu şehirde mümtâz-ı şâ‘irân

384. **olurdu:-ur, -dı**
Gazel 149
Mısra: 2
Olmak.

1. Söz yok dehân-ı teng-i tebessüm-furûşuna
2. Şîrîn olurdu dinse şeker la‘l-i nûşuna

385. **olmamış:-ma, -mış**
Gazel 150
Mısra: 8
Olmak, meydana gelmek.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şüh
8. Ger olmamış nigâhı ger olmuş ne fâ‘ide

386. **olmuş:-muş**
Gazel 150
Mısra: 8
Olmak, meydana gelmek.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şüh
8. Ger olmamış nigâhı ger olmuş ne fâ‘ide

387. **ola:-a**
Gazel 149
Mısra: 11
Olmak.

11. İsterseñ ola yüzüñ aḳ alnuñ aḳıḳ müdām
12. Bakma raḳībüñ eldeki ḳāra gurûşuna

388. **olarak:-arak**
Kaside 2
Mısra: 27
Olmak.

27. Şu‘a-ı mehçe-i rāyâtı reşk-i ḥür olarak
28. O bedr-i burc-ı vezâret şerefle itdi zuḥûr

389. **olayum:-a, -y, -um**
Gazel 8

Mısra: 9
Olmak.

9. Fiğān u nāleden ‘İzzet nice hamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār bana

390. **oldı:-dı**
Gazel 28
Mısra: 11
Olmak.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı ‘aşkı ile naḥīf
12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

391. **oldığı:-dığı, -ı**
Kaside 5
Mısra: 11
Olmak.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhūrdur ancak
12. Lāzım idi bir şem‘-i dil-ārā Yeñişehr’e

392. **oldığı: -dığı, -ı**
Kaside 7
Mısra: 53
Olmak.

53. Hūn-feşān oldığı dem ḥançer-i cevherdārın
54. Görse Ülker daḥı vehm ile felekde ürker

393. **oldığı: -dığı, -ı**
Gazel 23
Mısra: 17
Olmak.

17. Hüveydādur re’īs-i ehl-i ‘irfān oldığı çokdan
18. Daḥı bundan muḳaddem mesned-ārā-yı riyāsetdür

394. **oldığın:-dığ, -ın**
Kaside 5
Mısra: 31
Olmak.

31. Hem-tıynet-i ḥūr oldığın ol pāk-nijādın
32. Envār-ı cebīni ider ĩmā Yeñişehr’e

395. **oldığına: -dığ, -ın, -a**
Kaside 6

Mısra: 99
Olmak.

99. Vālid-i mācidine hayr-ı halef olduğına
100. Saña besdür se meḥādim-i girāmī bürhān

396. **oldığında:** -dığ, -ın, -da
Gazel 117
Mısra: 11
Olmak.

11. Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şāhid ebrūlar
12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan

397. **oldığından:** -dığ, -ın, -dan
Gazel 18
Mısra: 9
Olmak.

9. Oldığından ‘İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh
10. Görinür şüretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

398. **oldığıma:** -dığ, -um, -a
Gazel 93
Mısra: 3
Olmak.

3. Tālib-i vaşl olduğuma eyledün
4. İntekāle yentakilu intikāl

399. **oldığıun:** -dığ, -un
Gazel 19
Mısra: 5
Olmak.

5. Hem-āgūş olduğun hābumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

400. **oldığıun:** -dığ, -un
Gazel 92
Mısra: 5
Olmak.

5. Zīver-i ağış-ı ağıār olduğun gördükçe ben
6. Firḳati itdüm temenni vaḳt-i vuslatdan bedel

401. **oldığıun:** -dığ, -un
Gazel 97

Mısra: 11
Olmak.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgıñ
12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

402. **oldıgıñdan:-dığ, -uñ, -dan**
Gazel 157
Mısra: 11
Olmak.

11. Oldıgıñdan gice sen zīver-i bezm-i āğyār
12. Yok mıdur ‘āşık-ı mihnet-zedenüñ peygāmı

403. **olduğda:-duk, -da**
Gazel 22
Mısra: 13
Olmak.

13. ‘İzzet’ de hevā-yı kaddüñ olduğda hüveydā
14. Şavruıldı göğē ħırmēn-i hūş u ħıred Aħmed

404. **olduñ:-du, -ñ**
Kaside 5
Mısra: 64
Olmak.

63. El-minnetü li’llāh ki sen şimdi efendüm
64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr’e

405. **oldıgımı:-dığ, -ım, -ı**
Gazel 47
Mısra: 19
Olmak.

19. Bende-i Mır Selīm oldıgımı hıç çekemez
20. Hasedinden baña bu künbed-i gerdān ağlar

406. **olınur:-ın, -ur**
Gazel 20
Mısra: 9
Olmak.

9. ‘İzzetā ħavf olınur hançer-i ebrūsundan
10. Ki işāretger-i ihlāk-ı cihāndur Aħmed

407. **olmada:-mada**
Gazel 48

Mısra: 6
Olmak.

5. Lücce-i ye's-i vişâle düşürüp felek dili
6. Olmada ğarğa-i girdâb-ı keder 'âşıklar

408. **olmada:-mada**
Gazel 80
Mısra: 5
Olmak.

5. Lerze-bahş olmada uymaz vaşla
6. Firqatin tâb-ı tebin çok gördük

409. **olmadadır:- mada, dur**
Gazel 102
Mısra: 9
Olmak.

9. Girdükçe füzûn olmadadır saña maḥabbet
10. 'Uşşâk ğamuñdan hiç uşansun mı efendüm

410. **olmâġla:-mâġ, -la**
Kaside 3
Mısra: 5
Olmak.

5. Hâme hem-ḥâlet-i şu'bân-ı kelîm olmâġla
6. Tarz-ı 'icâzına ḥayret-zededür her seḥḥâr

411. **olmaġ:-maġ**
Kaside 5
Mısra: 5
Olmak.

5. Leb-rîz-i neşât olmaġ ile vech-i şebah var
6. Beñzer dir isem sāġar-ı şahbâ Yeñişehr'e

412. **olmaġa:-maġ, -a**
Gazel 48
Mısra: 7
Olmak.

7. Yâr ile dest-be-dest olmaġa mâ'nilerdür
8. Âh aġyârûñ elinden ne çeker 'âşıklar

413. **olmaġla:-maġ**
Kaside 7
Mısra: 41
Olmak.

41. Hışk u ter vāye-pezīr-i keremi olmağla
42. Ğarğa-i lücce-i bahşāyişidür baħr ile berr

414. **olmağla:-mağ, la**

Gazel 146

Mısra: 8

Olmak.

7. ‘Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük
8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş‘āra

415. **olmak:-mak**

Kaside 7

Mısra: 1

Olmak.

1. Olmak ister yine şīrīn-sūħanlarla meger
2. Tūti-i nāṭıka şekker-şiken-i bezm-i hüner

416. **olmak: -mak**

Gazel 33

Mısra: 2

Olmak.

1. Lebūñ vaqt-i ğāzabda nūş-ħand olmak ne mümkindür
2. Leb-ā-leb hokķa-i zehr içre kıand olmak ne mümkindür

417. **olmak: -mak**

Gazel 33

Mısra: 4

Olmak.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā‘iz
4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmak ne mümkindür

418. **olmak: -mak**

Gazel 33

Mısra: 8

Olmak.

7. Yanarken zāhid-i bī-çāre bīm-i nār-ı dūzaħla
8. Lehīb-i āteş-i ‘aşķa sipend olmak ne mümkindür

419. **olmak: -mak**

Gazel 33

Mısra: 10

Olmak.

9. Hādeng-endāz iken müjgān-ı şūhuñ ey kemān-ebrū
10. Dile vāreste-i tīr-i gezend olmak ne mümkindür

420. **olmak:**
Gazel 99
Mısra: 9
Olmak.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riyyā-yı ḥuşk ile 'iffet kabūl itmem

421. **olmakda:-maḳda**
Gazel 125
Mısra: 7
Olmak.

7. Dā'imā bī-gānelerle hem-niṣīn olmakda yār
8. Āşnālar dāḡdār-ı ḡayret olsun olmasun

422. **olmak:-maḳ**
Gazel 133
Mısra: 12
Olmak.

11. Mişāl-i āyīne-i şāf o sīne-i sīmīn
12. Ne emr 'aks-i nazargāhı olmak aḡyārın

423. **olmak: -maḳ**
Gazel 144
Mısra: 15
Olmak.

15. Ḥar-i tāḥūneveş ser-geştesi olmak ne ḡayvānlık
16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarḡı inḳılāb üzre

424. **olmakdasın:- maḳda, -sın**
Gazel 68
Mısra: 9
Olmak.

9. Ḳand-rīz olmakdasın 'İzzet yine
10. Söyle ne ey tūtī-i ḡoş-gū ḡaraż

425. **olmuşından:-mış, -ın, -dan**
Gazel 120
Mısra: 11
Olmak.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ħurde-sālından

426. **olsa:-sa**
Gazel 83
Mısra: 7
Olmak.

7. Kaḥramān olsa da meydān-ı maḥabbetde göñül
8. Olur elbette senüñ zār ü zebün-ı nighüñ

427. **olsun:-sun**
Gazel 9
Mısra: 8
Olmak.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl
8. Kāt kāt olsun yāḥud ol destār-ı sebz-i dil-güşā

428. **olup:-up**
Gazel 52
Mısra: 9
(Sahip)olmak.

9. Hem-maḥlaş olup ḥazret-i sultānla ‘İzzet
10. Nazmuñda mübāhāt ile ma‘nā qarışıkdur

429. **olup:-up**
Gazel 55
Mısra: 11
Olmak.

11. Germ-iştiyāk ruḥşat-ı ‘arz-ı niyāz olup
12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hüş-ı nāz

430. **olup:-up**
Gazel 120
Mısra: 11
Olmak.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ħurde-sālından

431. **olur:-ur**
Terkib-bend 1
Mısra: 43
Olmak.

43. Düşmen işitse nâlelerüm giryenâk olur
 44. Pervâne görse sūzişüm elbet helâk olur

olsun olmasun:

1. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 1

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

1. Yāra ‘āşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
 2. Şem‘e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

2. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 2

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

1. Yāra ‘āşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
 2. Şem‘e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun
 3. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 4

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

3. Reh-güzārında varup hāk olma lâzımdur baña
 4. Nev-ḥırāmum mā’il-i ünsiyet olsun olmasun

4. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 5

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

5. Sālikān-ı ‘aşka bīm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh
 6. Eylemezler fesh-i ‘azm emniyyet olsun olmasun

5. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 6

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

5. Sālikān-ı ‘aşka bīm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh
 6. Eylemezler fesh-i ‘azm emniyyet olsun olmasun

6. **olsun olmasun:-ma, -sun.**

Gazel 125

Mısra: 8

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

7. Dā'imā bī-gānelerle hem-nişīn olmakda yār
8. Āşnālar dāğdār-ı ğayret olsun olmasun

7. **olsun olmasun:** -ma, -sun.

Gazel 125

Mısra: 10

İster olsun ister olmasın, olsa da olmasa da.

9. Hāzret-i hıfzī' nūñ 'İzzet nazm-ı sihr-āsārını
10. Vādi-i tanzīre düşdük kudret olsun olmasun

olalı:

1. **olalı:**

Kaside 7

Mısra: 86

Olduğundan beri.

85. Deyr-i şan' atda peri-hāneler itdi iḥdāş
86. Olalı Māni-i kilik-i hünerüm şūret-ger

2. **olalı:**

Gazel 38

Mısra: 7

Olduğundan beri.

7. Senūñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı
8. Atılmaduk bize bir iftirā mı var yokdur

olan:

1. **olan:**

Terkib-bend 1

Mısra: 41

...dan kaynaklanan.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuza
42. Qalsun qoruz maḥşere şu mācerāmuza

2. **olan:**

Kaside 1

Mısra: 75

...olan (kimse, şey) "sıfat fül".

75. Heme piçide-i eşkāl olan emr-i şa'bın
76. Feth ide hāzret-i ebvāb-güşā-yı nuşret

3. **olan:**

Kaside 2

Mısra: 38

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

37. Var aña mertebesin ol sülâleden gelenün

38. O aşı-ı pâke olan müntesib ne gevher olur

4. olan:

Kaside 3

Mısra: 36

...olan (şey) "sıfat fiil".

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür

36. Baña her demde olan nâtika-bend-i güftâr

5. olan:

Kaside 6

Mısra: 71

...olan (şey) "sıfat fiil".

71. Sâye-perverde-i eltâfi olan sebze-i ter

72. Tâb-ı hürşid-i temüziden olur mı tersân

6. olan:

Kaside 8

Mısra: 15

Olan II bulunan.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer

16. Dem-â-dem aındırur ol nîze-i billür girdârı

7. olan:

Kaside 16

Mısra: 31

Olan II bulunan.

31. Velîkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

8. olan:

Kaside 16

Mısra: 32

Olan II bulunan.

31. Velîkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

9. olan:

Gazel 24

Mısra: 3

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

3. Peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān olan 'uṣṣāk

4. Endīşe-i peymān-şikenān eylemesünler

10. olan:

Gazel 73

Mısra: 7

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez

8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

11. olan:

Gazel 88

Mısra: 3

...olan (şey) "sıfat fiil".

3. Hülāsa-i emel-i dil olan 'arūs-ı viṣāl

4. Henüz müstetir-i perde-i ḥafā mı degül

12. olan:

Gazel 95

Mısra: 13

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi

14. Nāz u niyāz-ı vuṣlata dā'ir imiş beyān-ı ney

13. olan:

Gazel 96

Mısra: 25

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

25. Mesnevisinden ider 'ārif olan

26. Ahz-ı esrār-ı 'ulūm-ı 'ālem

14. olan:

Gazel 98

Mısra: 1

...olan (şey) "sıfat fiil".

1. Sitemle örseledüñ zār olan gönülceğizüm

2. Kırıldı saña hevā-dār olan gönülceğizüm

15. olan:

Gazel 98

Mısra: 2

...olan (şey) "sıfat fiil".

1. Sitemle örseledüñ zār olan göñülceğizüm
2. Kırıldı saña hevā-dār olan göñülceğizüm

16. olan:

Gazel 98

Mısra: 4

...olan (şey) "sıfat fiil".

3. Teraḥḥum eylemeyüp pāy-māl-ı hecr itdüñ
4. Ser-i rehūnde leked-h'ār olan göñülceğizüm

17. olan:

Gazel 98

Mısra: 6

...olan (şey) "sıfat fiil".

5. Şafā-peẓīr-i temāşā-yı ḥat-ı sebzūndür
6. Kenāre-gīr-i çemenzār olan göñülceğizüm

18. olan:

Gazel 98

Mısra: 8

...olan (şey) "sıfat fiil".

7. Ṭabībüm itmez iseñ şerbet-i lebūñle devā
8. Ölür ğamuñla bu bīmār olan göñülceğizüm

19. olan:

Gazel 98

Mısra: 10

...olan (şey) "sıfat fiil".

9. Nükūd-ı şabrını şarf itdi sūḳ-ı 'aşḳ içre
10. Metā'-ı derde ḥarīdār olan göñülceğizüm

20. olan:

Gazel 98

Mısra: 12

...olan (şey) "sıfat fiil".

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi
12. O bī-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

21. olan:

Gazel 98

Mısra: 14

...olan (şey) "sıfat fiil".

13. Günâhı boynuna çeksün cezâ-yı lâyıkuñı

14. Varup da zülfüne ber-dâr olan gönülceğizüm

22. olan:

Gazel 98

Mısra: 16

...olan (şey) "sıfat fiil".

15. Hırâm iderken o bālâ kıddüñ kırışmelerin

16. Gör ey rübûde-i reftâr olan gönülceğizüm

23. olan:

Gazel 98

Mısra: 18

...olan (şey) "sıfat fiil".

17. 'İtâb-ı yâra taḥammül mi eylemez 'İzzet

18. Ta 'ab-keşîde-i ağıyâr olan gönülceğizüm

24. olan:

Gazel 102

Mısra: 8

Olan II bulunan.

7. Ağyâra açup sîneñi sen bûse virürken

8. Sînemde olan dâğ kapansun mı efendüm

25. olan:

Gazel 126

Mısra: 6

...olan (şey) "sıfat fiil".

5. Hañçer-i cevri amân çekme baña

6. O kemân gibi olan kaşuñ için

26. olandur:-dur

Gazel 134

Mısra: 10

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

9. Nâs ile hîç eylemez 'âkıl ü dānâ cedel

10. Başına ğavğaları cāhil olandur alan

27. olan:

Gazel 139

Mısra: **18**

...olan (şey) "sıfat fiil".

17. Uçurur t̃ā'ir-i kararımız

18. Şeh-per-i murğ-ı hüsn olan haṭ-ı nev

28. olanuñ:-uñ

Gazel 158

Mısra: **2**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi

2. Mecnûn olanuñ ragbeti zencîre degül mi

oldığıçün:

1. **oldığıçün:**

Gazel 64

Mısra: **7**

Olduğu için.

7. Pîrāye-i ān oldığıçün sîm-tenāna

8. Günden güne efzûn-ter olur kıymet-i elmās

2. **oldığıçün:**

Gazel 134

Mısra: **1**

Olduğu için.

1. Nādi-i devletde az oldığıçün kadr-dān

2. Nādir olurmuş begüm şā'ir-i āteş-zebān

oldukça:

1. **oldukça:**

Gazel 55

Mısra: **8**

Olduğu sürece.

7. Āyā nedendür eylemiyor fitne meyl-i h̃āb

8. Oldukça çeşm-i yārdan efsāne gūş-ı nāz

2. **oldukça:**

Gazel 86

Mısra: **4**

Olduğu sürece.

3. Olur nişîmen-i nesr-i felekle düş-ā-düş

4. Tezerv-i ma'niye oldukça āşyāne gazel

3. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 1

Olduğu sürece.

1. Şubh ider çāk-ı girībān hānde-rīz oldukça sen
2. Reng atar hūrşīde rūyuñ şerm-hīz oldukça sen

4. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 2

Olduğu sürece.

1. Şubh ider çāk-ı girībān hānde-rīz oldukça sen
2. Reng atar hūrşīde rūyuñ şerm-hīz oldukça sen

5. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 4

Olduğu sürece.

3. Pāk-bāzān-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk
4. Ülfet-āmīz-i raḳīb-i nā-temīz oldukça sen

6. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 6

Olduğu sürece.

5. Kişver-i Tātār u Çīn'i 'ıtrnāk eyler şabā
6. Şāne-bend-i tār-ı zülf-i müşg-bīz oldukça sen

7. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 8

Olduğu sürece.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüñe hançer şunar
8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitīz oldukça sen

8. **oldukça:**

Gazel 127

Mısra: 10

Olduğu sürece.

9. Ḥayf kim aġyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet' üñden mā'il-i semt-i girīz oldukça sen

on üç:**1. on üç:****Kaside 9**

Mısra: 55

On ikiden sonra gelen sayının adı.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā

56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

on iki:**1. on iki:****Kaside 16**

Mısra: 37

On birden sonra gelen sayının adı.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum

38. Senüñle uğradı sevdāya başum

orta:**1. ortada:-da****Gazel 10**

Mısra: 2

Arada, meydanda.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā

2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün ḳadeh-i mey ne şafā

ortalığa düşse:**1. ortalığa düşse:-se****Gazel 34**

Mısra: 3

Ahlâksız duruma gelmek, namusunu kaybetmek.

3. ‘Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne

4. O dā’i-hey’ et o ser-keş-edā yeñiçeridür

oruç tut:**1. oruç tutmuşdur:-mış, -dur****Gazel 121**

Mısra: 11

Oruç ibâdetini yerine getirmek.

11. Tütalum vā’izi ma’zūr oruç tutmuşdur

12. Kürside söyledigüñ bilmez o ma’şuş el-ân

ot:**1. ot:****Müfret 2**

Mısra: 1

Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad .

1. Bakdı tüfeng ü topa kalmamış ot falyada

2. Tepedelenli ‘Ali patladı paskâlyada

otur:**1. otur:****Kaside 2**

Mısra: 82

Oturmak.

81. Fetîl-i ‘aşkı meger almış ibtidâ şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydâ ne tır bilür ne otur

2. otur:**Gazel 162**

Mısra: 13

Oturmak, kurulmak.

13. ‘İzzetâ kaşır-ı vişâle çık otur

14. Korkma gâyetde kavîdür temeli

2. 19. ‘Ö/Ö**ög:****1. ögüp:-üp****Kaside 10**

Mısra: 40

Övmek, yüceltmek.

39. Çok ‘inâyâtını gördük biz anuñ bendesiyüz

40. Kanğı bir luţfuñ ögüp şükr-i vüfur eyleyelüm

öğret:**1. öğredür:-ür****Kaside 13**

Mısra: 42

Öğretmek.

41. Çeşmine reşk eyler āhū-yı hoten
42. Ögredür Hārūt'a bu fen-i fiten

2. **ögredür:-ür**

Gazel 138

Mısra: 11

Öğretmek.

11. Ögredür eczā-yı hüsnuñ birbirine şīveler
12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tārā rū-be-rū

öl:

1. **öldürür:-dür, -ür**

Gazel 73

Mısra: 2

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

1. Ey dīdeleri nergis-i bāğ-ı şeref Eşref
2. Dil-ḥastelerüñ öldürür āḥir esef Eşref

2. **öldürürsin: -dür -ür, -sin**

Gazel 119

Mısra: 8

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

7. Nedür ey bī-vefā bī-ğānelerle āşinālıklar
8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsin

3. **öldürme:-dür, -me**

Gazel 126

Mısra: 2

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

1. Dil-berā ḡamze-i 'ayyāşuñ içün
2. Beni öldürme güzel başuñ içün

4. **öldürme:-dür, -me**

Gazel 126

Mısra: 10

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

9. Ben de 'İzzet gibi bir ḥaste-dilüm
10. Beni öldürme güzel başuñ içün

5. **ölünce:-ünce**

Gazel 16

Mısra: 11

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek.

11. Āsitānuñdan ölünce gitmem

12. Böyle ‘ahd eylemişüm rüz-ı elest

6. **ölürsem:-ür, -se, -m**

Gazel 160

Mısra: 6

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek.

5. O sitemkārūñ elinden ne ezālar çekdüm

6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

7. **ölürse:-ür, -se**

Gazel 5

Mısra: 5

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek.

5. Bi’ llāh kıyāmet kopar ol kāmēt ölürse

6. Ger mā’ il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

8. **ölürler:-ür, -ler**

Gazel 5

Mısra: 7

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

7. Sen her ne zamān ‘arz-ı cemāl itseñ ölürler

8. Bu dīdelerüm ğarkā-i envār-ı temāşā

9. **ölür:-ür**

Gazel 98

Mısra: 8

Ölmek; yaşamaz olmak, can vermek II çok acı veya sıkıntı çekmek, acı ve sıkıntıdan bitkin duruma gelmek.

7. Ṭabībüm itmez iseñ şerbet-i lebūñle devā

8. Ölür ğamuñla bu bīmār olan göñülceğizüm

‘ömr:

1. **‘ömrini:-i, -n, -i**

Kaside 2

Mısra: 99

Ömür.

99. Füzûn-ter eyleyüp ikbâl ü 'ömrini Mevlâ
100. Kıla o âşaf-ı zîşânı dem-be-dem mesrûr

2. 'ömrini:-i, -n, -i

Kaside 5

Mısra: 71

Ömür.

71. Dâ'im ide hâkk devletini 'ömrini efzûn
72. İşte bu du'â cümleden â'lâ Yeñişehr'e

3. 'ömrini:-i, -n, -i

Kaside 11

Mısra: 44

Ömür.

43. Devletin dâ'im idüp Rabb-i Mecîd
44. 'Ömrini rûz-be-rûz ide mezîd

4. 'ömrüm:-iim

Gazel 144

Mısra: 10

Ömür.

9. Temâşâ-yı kıddûnle mazhar-ı tûl-ı hayât olsağ
10. Bizi gördükçe bâri geçmesüñ 'ömrüm şitâb üzre

öp:

1. öpmese:-me, -se

Kaside 7

Mısra: 34

Öpmek.

33. Ya'ni dergâh-ı Selîm Beg ki edeble her rûz
34. Âstânuñ geçemez öpmese mihr-i enver

2. öper:-er

Kaside 16

Mısra: 51

Öpmek.

51. O dem kalkup öper gerdânuñ Aḥmed
52. Dir olsun devlet-i ḥüsnüñ mü'ebbed

3. öpüp:-üp

Kaside 16

Mısra: 63

Öpmek

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ
64. İder işkeste hem taraf-ı külāhuñ

4. **öpsem:-se, -m**

Gazel 100

Mısra: 6

Öpmek.

5. Hall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi
6. Öpsem lebüñi vākıf-ı sırr-ı femüñ olsam

5. **öpüp:-üp**

Gazel 41

Mısra: 15

Öpmek.

15. Dāmen-i pāküñ öpüp ey 'İzzet
16. Mîr-i zî-şāna şenālar demidür

örsele:

1. **örseledüñ:-dü, -ñ**

Gazel 98

Mısra: 1

Üzmek, zedelemek.

1. Sitemle örseledüñ zār olan gönülceğizüm
2. Kırıldı saña hevā-dār olan gönülceğizüm

öt:

1. **öteyor:-e, -yor**

Gazel 72

Mısra: 11

Ötmek II ses çıkarmak.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı kalem
12. Yoğsa güncide degül perde-i eş'āra semā'

2. **öter:-er**

Gazel 162

Mısra: 10

Ötmek II ses çıkarmak.

9. Ney-zenüñ de demine hū çekelüm
10. Nefesiyle ney öter demdemeli

öyle:

1. öyle:

Tahmis 2

Mısra: 12

Öyle, o şekilde.

11. Şanma bî-cā şāḥ-ı verd üstünde bülbul zār ider

12. Öyle beyhüde figān ü nāle-i hem-vār ider

2. öyle:

Kaside 6

Mısra: 89

Öyle, o şekilde.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i ‘ādīl

90. Tuymaduk zātına mānend ü ‘ādīl ü aḳrān

3. öyle:

Gazel 9

Mısra: 10

Öyle, o şekilde.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz

10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

4. öyle:

Kaside 11

Mısra: 25

O şekilde, ona benzer, onun gibi.

25. Görmedük öyle vezīr-i ‘ādīl

26. Tuymaduk öyle müşīr-i kāmīl

5. öyle:

Kaside 11

Mısra: 26

O şekilde, ona benzer, onun gibi.

25. Görmedük öyle vezīr-i ‘ādīl

26. Tuymaduk öyle müşīr-i kāmīl

6. öyle:

Gazel 38

Mısra: 14

O şekilde, ona benzer, onun gibi.

13. İderse ṭab‘uma ‘İzzet n’ola cihān taḥşīn

14. Bir öyle mūcid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

7. öyle:

Gazel 128

Mısra: 10

O şekilde, ona benzer, onun gibi.

9. Yıkma gönlüm görme lāyık olduğın hergiz hārāb

10. Öyle bir kâşāne-i dil-keş binā-yı nev-zemīn

öyle bir:

1. öyle bir:

Kaside 1

Mısra: 41

Bu tarzda, bu şekilde.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre

42. Zīver-i dūş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

2. öyle bir:

Kaside 1

Mısra: 39

Öyle çok, o kadar fazla.

39. Öyle bir āşaf-ı zīşān ki ezelden olmuş

40. Kāmet-i kıddine çespīde kabā-yı nuşret

özge:

1. özge:

Gazel 23

Mısra: 2

Başka, diğer.

1. Nigāhı cūr‘a-nūş-ı fitne çeşmi mest-i naḥvetdür

2. Amān bilmez o ḥūnī ğamzesi bir özge āfetdür

2. özge:

Gazel 36

Mısra: 11

Başka, diğer.

11. Ten-i ‘uryān-ı ‘aşka postundan özge şevb olmaz

12. ‘Azīzüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür

özle:

1. özledüm:-dü, -m

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Görmek istenen bir kimse, şey veya yeri görememenin verdiği eksikliği içinde hissetmek, görme isteği duymak, göreceği gelmek, hasret duymak.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri

34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

2. **özledüm:-dü, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Görmek istenen bir kimse, şey veya yeri görememenin verdiği eksikliği içinde hissetmek, görme isteği duymak, göreceği gelmek, hasret duymak.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsûngeri

34. Ol şüh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

2. 20. P

pā:

1. **pā:**

Kaside 5

Mısra: 8

Far. Ayak.

7. Girdi eline ceyş-i sürûrun bu yakında

8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pā Yeñişehr'e

pā-der-gil:

1. **pā-der-gil:**

Gazel 43

Mısra: 8

Sıkıntı.

7. Bāğa ol kâmet-i bālā ile 'azm itdükçe

8. Servi pā-der-gil iden şîve-i reftârûndur

pā-der-gil-i havret:

1. **pā-der-gil-i havret:**

Kaside 7

Mısra: 64

Şaşkınlığın sıkıntısı.

63. Serv-i dil-cûy-ı çemenzâr-ı necâbet ki olur

64. Bāğa 'azm eylese pā-der-gil-i havret 'ar'ar

2. pā-der-gil-i hayret:

Gazel 9

Mısra: 5

Şaşkınlığın sıkıntısı.

5. Hep kıla pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān

6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

pādişāh-ı işve:

1. pādişāh-ı işve:

Kıt'a 6

Mısra: 1

Cilve hükümdarı.

1. Dili aldı bende itdi iki pādişāh-ı işve

2. Biri kec-nigāh-ı naḥvet biri kec-külāh-ı işve

pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān :

1. pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān :

Kaside 17

Mısra: 11

Gönül ülkesi tahtının padişahı II sevgili.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān

12. Şimdi mi oldu kuluñ küşe-i vaḥdetde esīr

pāk it:

1. pāk idüp:-üp

Gazel 10

Mısra: 9

Temizlemek.

9. Pāk idüp āyīne-i ḥātırı gerd-i gamdan

10. Guşşa 'İzzet görine çeşmüñe lā-şey ne şafā

pāk-bāzān-ı maḥabbet:

1. pāk-bāzān-ı maḥabbet:

Gazel 127

Mısra: 3

Sevginin vefalı.

3. Pāk-bāzān-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk

4. Ülfet-āmīz-i raķīb-i nā-temīz olduķa sen

pākīze:

1. **pākizedür:-dür**

Tahmis 2

Mısra: 9

Pak, lâtif.

9. Büydan hoş rengden pākizedür nāzūk tenüñ

10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

pākize-edāyān-ı kemāl ü 'irfān:

1. **pākize-edāyān-ı kemāl ü 'irfān:**

Kaside 7

Mısra: 91

Olgunluk ve bilginin güzel tavrırları.

91. Tā ki pākize-edāyān-ı kemāl ü 'irfān

92. Olalar 'arşa-i midḥatde sitāyiş-güster

pāk-nijād:

1. **pāk-nijādın:-ın**

Kaside 5

Mısra: 31

Soylu, asil.

31. Hem-tıynet-i hūr oldığın ol pāk-nijādın

32. Envār-ı cebīni ider īmā Yeñişehr'e

pāre:

1. **pāre:**

Kaside 8

Mısra: 5

Far. Parça.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre

6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ īşārı

2. **pare:**

Gazel 117

Mısra: 15

Far. Parça.

15. Ne mümkin rahm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā

16. Ḥaberdār olmamışdur 'İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

paskālya:

1. paşālyada:-da

Müfret 2

Mısra: 2

Hristiyanların Hz. İsa'nın dirilişinin yıl dönümü olarak kutladıkları bayram.

1. Bağıdı tüfeng ü topa kalmamış ot falyada
2. Tepedelenli 'Ali patladı paşālyada

patla:

1. patladı:-dı

Müfret 2

Mısra: 2

Patlamak.

1. Bağıdı tüfeng ü topa kalmamış ot falyada
2. Tepedelenli 'Ali patladı paşālyada

pāy:

1. pāyuna:-u, -n, -a

Gazel 105

Mısra: 4

Ayak.

3. Sen tāze nihāl-ı çemenistān-ı cefānuñ
4. Pāyuna dem-ā-dem dökilür eşk-i tazallüm

2. pāya:-a

Gazel 150

Mısra: 13

Ayak.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürü
14. Süflī nihād mu'teber olmuş ne fā'ide

pāyān:

1. pāyānı:-ı

Kaside 13

Mısra: 33

Nihayet, son.

33. Vaşfinuñ ne haddi ne pāyānı var
34. Hāmemeñ haddi degül itmek şümār

pāyān-pezir:

1. pāyān-pezīr:

Kaside 8

Mısra: 47

Son kabul edilen.

47. Ğazelde ‘İzzetā pāyān-pezīr oldı yeter ğayrı

48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

pāye:

1. pāyemüz:-müz

Gazel 16

Mısra: 4

Derece, mertebe.

3. Ḥayf sen serv-i bülend ‘indinde

4. Pāyemüz sāyeveş olmışdur pest

pāy-efgen:

1. pāy-efgen:

Gazel 73

Mısra: 7

Ayak atan.

7. Pāy-efgen olan dā’ire-i ‘aşkuña bir kez

8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

pāy-māl-ı hecr it:

1. pāy-māl-ı hecr itdūñ:-dü, -ñ

Gazel 98

Mısra: 3

Ayrılığı ayak altı etmek.

3. Teraḥḥum eylemeyüp pāy-māl-ı hecr itdūñ

4. Ser-i rehūñde leked-ḥvār olan göñülceğizüm

pāy-māl-ı sitem it:

1. pāy-māl-ı sitem itme:-me

Gazel 83

Mısra: 9

Sitemi ayak altına alma.

9. Pāy-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ

10. Sürme ey şāh-suvār esb-i ḥarūn-ı nıgehüñ

pā-zede:

1. pā-zede-i:

Gazel 58

Mısra: 8

Çiğnenmiş ayak altına alınmış.

7. Ser-fürü itse rakīb 'āşıkā her dem ne 'aceb

8. Kāngı ğavġāda 'Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

pā-zede-i bād-ı hazān:

1. pā-zede-i bād-ı hazān:

Kaside 6

Mısra: 74

Sonbahar rüzgarının ayak altına alınmış.

73. Çemenistāna gūzār itse nesīm-i hıfzı

74. Bir dahı olmaz idi pā-zede-i bād-ı hazān

pā-zede-i leşger-i sermā:

1. pā-zede-i leşger-i sermā:

Gazel 94

Mısra: 5

Kışın ayak altına alınmış askeri II âşık.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā

6. Kuşadası' nı vardı penāh eyledi bülbul

peder:

1. pederi:-i

Kaside 6

Mısra: 112

Baba.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebīh

112. Pederi sırrı o devletli de olmuşdur 'ayān

pehnāver:

1. pehnāver:

Kaside 7

Mısra: 80

Geniş.

79. Tab'-ı çāpük-rev-i men gerdine irmez evhām

80. Līk meydān-ı medīhūñde senüñ pehnāver

pejmürdelen:

1. **pejmürdelenmesün:-me, -sün**

Gazel 136

Mısra: 18

Perişan olmak, solmak.

17. Āsīb-i dehrden anı hıfz eylesün İlāh

18. Pejmurdelenmesün gül-i ruhsārı bir zamān

pejmürde-ten:

1. **pejmürde-ten:**

Gazel 124

Mısra: 7

Perişan beden.

7. Çeksem ağuş-ı vişāle yār olur pejmürde-ten

8. Jeng alur āyīne elbet germī-i hamyāzeden

pek:

1. **pek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Çok fazla.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi

12. Efsāne-i elemde kıosun dil itāleyi

2. **pek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Çok fazla.

33. Pek özledüm pek özledüm āh ol füsūngeri

34. Ol şūh-ı māh-peykeri ol mihr-i enveri

3. **pek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Çok fazla.

33. Pek özledüm pek özledüm āh ol füsūngeri

34. Ol şūh-ı māh-peykeri ol mihr-i enveri

4. **pek:**

Gazel 8

Mısra: 4

Çok fazla.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā
4. Pek ıztırāb virür şubh-dem humār baña

5. **pek:**

Kaside 9

Mısra: 92

Çok fazla.

91. Eyā mīr-i melek-hū bende 'İzzet
92. Kuşūr-ı vaşf ile pek müttehemdür

6. **pek:**

Kaside 13

Mısra: 80

Çok fazla.

79. Didüm ey bī-merhāmet ey bī-vefā
80. Pek de istiḥkār ile bakma baña

7. **pek:**

Gazel 25

Mısra: 7

Çok fazla.

7. Havfum pek incelür de mezāya çıkar boşa
8. Mū-yı miyānına şarılursa ḥayāller

8. **pek:**

Gazel 26

Mısra: 4

Çok fazla.

3. Degüldür kıl ü kāl-ı mū-şikāfān-ı heves bī-cā
4. Belī baḥş-i miyānı incedür pek anda diḳḳat var

9. **pek:**

Gazel 36

Mısra: 14

Çok fazla.

13. Ne mümkün māhir-i āteş- 'ināna hem-rikāb olmak
14. Tek ü tāz-ı kümeit-i ṭab'-ı 'İzzet pek geridendür

10. **pek:**

Gazel 89

Mısra: 7

Çok fazla.

7. Miẓmār-ı ney-süvâri-i naḥvetde yordı pek
8. Esb-i dil-i zebûnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

11. **pek:**

Gazel 112

Mısra: 10

Çok fazla.

9. İstemem dirsem hemân hiç istemem fehmi eyleme
10. Ya 'ni pek hırş ile efkâr-ı muḥālüm yok benüm

12. **pek:**

Gazel 114

Mısra: 16

Çok fazla.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi taḥsîn ol şüh
16. Didi âh İzzet'imüñ ṭab'uña pek ḥayrânüm

13. **pek:**

Gazel 141

Mısra: 6

Çok fazla.

5. Yolum urdı beni azdırdı ğāyet nefsi ile şeyṭān
6. Ṭarīk-i sünnetüñden pek cüdāyum yâ Resûla'llāh

14. **pek:**

Gazel 145

Mısra: 7

Çok fazla.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ
8. Ḥançerüñe daḥı zāğ eylemedüñ âh âh

15. **pek:**

Gazel 160

Mısra: 6

Çok fazla.

5. O sitemkârüñ elinden ne ezâlar çekdüm
6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yâr açma beni

penâh eyle:

1. **penâh eyledi:-di**

Gazel 94

Mısra: 6

Sığınmak.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā
 6. Kuşadası' nı vardı penāh eyledi bülbül

pençe şal:

1. pençe şalaruz:-ar, -uz
Gazel 60
 Mısra: 4
Pençesiyle saldırmak.
3. Derende hizebr-i ğāb-ı ' aşkuz
 4. Şīr-i ğama pençe şalaruz biz

pençe-i āhū-yı Hoten:

1. pençe-i āhū-yı Hoten' dür:-dür
Gazel 107
 Mısra: 6
Hoten' in ceylanlarının pençesi.
5. Perveriş-yāfte-i merdümüñ çeşmümdür
 6. Güyiyā pençe-i āhū-yı hoten' dür nighüm

pençe-i cevri:

1. pençe-i cevriyle:-y, -le
Gazel 108
 Mısra: 9
Kederin gücüyle.
9. Kimler tutuşur pençe-i cevriyle o şuhun
 10. ' İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

pençe-i şeh-bāza:

1. pençe-i şeh-bāza:-a
Gazel 113
 Mısra: 4
Şahin pençesi.
3. Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum
 4. Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum

pençe-i teshīre almağa:

1. pençe-i teshīre almağa:-a
Gazel 85
 Mısra: 9
Pençesinin altına almak.

9. Almağa pençe-i teşhîre tezerv ü hüsni
10. Şaldır ey şâhid-i şeh-bâz-nazar şîvelerüñ

pend:

1. **pendüm:-üm**

Kaside 16

Mısra: 42

Nasihât, öğüt.

41. Hemân sen terk-i âyîn-i vefâ kıl
42. Bu pendüm diñle ‘uşşâka cefâ kıl

2. **pend:**

Gazel 139

Mısra: 10

Nasihât, öğüt.

9. Pîr-i dihkāndan işit bu sözi
10. Didi var ey civân pend şinev

perçem:

1. **perçemüñ:-üñ**

Tahmis 6

Mısra: 9

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

9. Kûşe-i zîr-i fesûñde gizledükçe perçemüñ
10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestürdur

2. **perçemini:-i, -n, -i**

Gazel 11

Mısra: 7

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

7. Yarüñ lepiskâ perçemini ey şabâ yine
8. Kıldün mı târ ü mâr ne ‘âlemeddür ‘aceb

3. **perçemi:-i**

Kaside 13

Mısra: 40

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

39. Şîvesi nâzı edâsı dil-rübâ
40. Perçemi ‘uşşâka püsküllî belâ

4. **perçeminden:-i, -n, -den**

Gazel 32

Mısra: 1

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür
2. 'Âşık-ı şeydâya zencîr-i müselsel gösterür

5. **perçemünüñ:-ü, -nüñ**

Gazel 85

Mısra: 3

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

3. Gösterüp perçemünüñ tārını kıldıkça güzār
4. Dil-i divāneyi zencîre çeker şîvelerüñ

6. **perçemüñ:-üñ**

Gazel 100

Mısra: 10

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

9. Billür gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

7. **perçemi:-i**

Gazel 129

Mısra: 11

Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

11. Bir süydan ol mäh döküp perçemi düşa
12. Olmış o da püsküllü belâsı Yeñişehr'in

perde:

1. **perdesidür:-si, -dür**

Gazel 53

Mısra: 9

Musiki makamları.

9. Evc-i eflākde meşķ itdi meger nālelerüm
10. Zühre'nüñ çaldığı 'uşşāka nevā perdesidür

perde-birün ol:

1. **perde-birün oldu:-dı**

Kaside 1

Mısra: 17

Utanmamak, açık saçık konuşmak.

17. Nağme-i sâz-ı zafer perde-birün oldu bu dem
18. Ney-i kılκ eylesün āheng-i nidā-yı nuşret

perde-i eş'ār:**1. perde-i eş'āra:-a****Gazel 72**

Mısra: 12

*Şiirlerin perdesi.***11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nāy-ı kalem****12. Yohsa güncide degül perde-i eş'āra semā'****perde-i 'işmet:****1. perde-i 'işmet:****Gazel 3**

Mısra: 3

*İffet perdesi.***3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī****4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünin perde-derī-rā****perdelen:****1. perdelenürse:-ür, -se****Gazel 73**

Mısra: 5

*Gözün iyi göremeyecek duruma gelmesi.***5. Çeşmüm ne 'aceb girye ile perdelenürse****6. Deryāda olur mevc-i pey-ā-pey ile kef Eşref****perest-i deyr-i istignā:****1. perest-i deyr-i istignā:****Gazel 1**

Mısra: 11

*Nazlanma kilisesine tapan II sevgili.***11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine****12. Çin-i ebrū cebhe zīb-i infi'āl olmuş saña****perestiş it:****1. perestiş itmesi:-me, -si****Gazel 130**

Mısra: 3

Tapınmak, taparcasına sevmek.

3. Ğayre perestiş itmesi emr-i ğarībdür
4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bī-naẓīr iken

perestiş-ger:

1. perestiş-geriyüz:-i, -y, -üz

Gazel 156

Mısra: 7

Tapan.

7. Deyr-i ‘aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemün
8. Tār-ı zülfünden idüp rişte-i zünnārumızı

perestū-yı nigāh:

1. perestū-yı nigāhum:-um

Gazel 51

Mısra: 8

Tapınılan bakış.

7. Fezā-yı gülşen-i ruḥsār-ı pür-ḥāl-ı dil-ārāda
8. Perestū-yı nigāhum dāne-çīn-i fülful olmışdur

perī:

1. perī:

Gazel 44

Mısra: 1

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

1. Eṭfāl-ı mektebün o perī şehsüvāridur
2. Diller esīr-i dīde-i āhū şikāridur

2. perī:

Gazel 50

Mısra: 6

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

5. Tıfl iken fenn-i füsün içre bir üstād oldı
6. Sebaḫ-ı işveyi bilsem o perī kimden okur

3. perīlerin:-ler, -in

Gazel 55

Mısra: 5

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

5. Tûṭî-i güft ü gûsını lâl it perîlerin
6. Āyîne içre ‘aksüñî göster ḥamûş-ı nâz

4. perî:

Gazel 87

Mısra: 4

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II güzel.

3. Deyr-i melâḥatuñ şanem-i ‘işve-bâzıdır
4. Şûret-peresti olsa n’ola her perî mişâl

5. perî:

Gazel 95

Mısra: 8

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

7. İster iseñ nevâları reng-pezîr-i zevk ola
8. La’l-i lebûñ kı l ey perî bûse-dih-i dehân-ı ney

6. perî:

Gazel 105

Mısra: 5

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

5. Pinhân oluyor hem-çü perî pîş-i nazardan
6. Baksañ yine âmmâ görünür zâde-i merdüm

7. perînüñ:-nüñ

Gazel 120

Mısra: 1

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la’l-i âlinden
2. Mezâk-ı ḥande şîrîn oldı gül-kand-i maḳâlinden

8. perî:

Gazel 158

Mısra: 10

Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim II sevgili.

9. Çeşmümde ḥayâli ne ‘aceb cilveger olsa
10. ‘Azmüm o perî peykeri teşḥîre degül mi

per-i tûr:

1. **per-i tîrûmdedür:-üm, -de, -dür**

Gazel 37

Mısra: 6

Okun kanadı II çok hızlı gerçekleşme.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña
6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab per-i tîrûmdedür

peri-hâne:

1. **peri-hâneler:-ler**

Kaside 7

Mısra: 85

Perinin evi II sevgilinin evi.

85. Deyr-i şan'atda peri-hâneler itdi iḥdâş
86. Olalı Mâni-i kilik-i hünerüm şûret-ger

perî-peyker:

1. **perî-peykeri:-i**

Gazel 75

Mısra: 3

Peri gibi güzel yüz.

3. O perî-peykeri sen zâde-i merdüm şanma
4. Melegi şûret-i insâna kodı şîve-i ḥakk

perî-rû:

1. **perî-rûlarla:-lar, -la**

Gazel 23

Mısra: 10

Peri yüzlü II sevgili.

9. Raḳîb-i rû-siyâhın ruḳyesi ḥaylî mü'eşşirmiş
10. Perî-rûlarla her şeb şîşe-gerdân-ı maḥabbetdür

2. **perî-rûlarla:-lar, -la**

Gazel 23

Mısra: 10

Peri yüzlü II sevgili.

9. Raḳîb-i rû-siyâhın ruḳyesi ḥaylî mü'eşşirmiş
10. Perî-rûlarla her şeb şîşe-gerdân-ı maḥabbetdür

3. **perî-rû:**

Gazel 77

Mısra: 8

Peri yüzlü II sevgili.

7. Mâhı da 'vet eylesek gelmez bizümle şöhbete
8. Ol perî-rû kısr-ı dāmāda gider seyrāna bak

perî-ruhsār:

1. **perî-ruhsāra:-a**

Kaside 16

Mısra: 6

Peri yüzlü II sevgili.

5. Birisi Ahmed-i hâtır-şikendür
6. Perî-ruhsāra şüh-ı pür-fitendür

perîşân it:

1. **perîşân iderler:-er, -ler**

Kaside 16

Mısra: 2

Acınacak duruma düşürmek.

1. Necîb'üm iki şeh-r-âşüb-ı fettân
2. İderler hal-i 'uşşâkı perîşân

perîşân ol:

1. **perîşân olacak:-acağ**

Gazel 159

Mısra: 2

Altüst olmak, kendini kaybetmek.

1. Yine bülbül gibi nālân olacak dem geldi
2. Yine 'uşşâk perîşân olacak dem geldi

2. **perîşân olur:-ur**

Tahmis 6

Mısra: 8

Altüst olmak.

7. Sünbülü pîçîde kıldı kākül-i ham-der-hamuñ
8. Tār ü mār itseñ olur 'aklı perîşân âdemüñ

241. **perîşân olsa:-sa**

Gazel 47

Mısra: 2

Üzülmek, alt üst olmak.

1. Şiken-i zülfine düşmiş dil-i nālân ağlar
2. Her kimiñ olsa belî hālî perîşân ağlar

perîşanlıġ:**1. perîşanlıġa:-a****Kaside 4**

Mısra: 47

Acınacak durum, zavallılık.

47. Bu perîşanlıġa ṯakat mi gelür inşâf it

48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-âb

perî-şüret:**1. perî-şüretüñ:-üñ****Gazel 90**

Mısra: 6

Periye benzeyen, peri görünüşlü II sevgili.

5. Olsa hayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'ât

6. Gerdeni şâf o perî-şüretüñ endâmı güzel

perî-tal'at:**1. perî-tal'at:****Gazel 78**

Mısra: 7

Çok güzel yüz II sevgilinin yüzü.

7. Ya kimde ṯab u taḥammül ḳor ey perî-tal'at

8. O ḏideler k'ola meclisde ḥ'āba müstaġrak

pertev:**1. pertev:****Terkib-bend 1**

Mısra: 24

Işık, parıltı.

23. Ḳandil-i sāġara ḳonılup revġan-ı şarāb

24. Pertev şalardı meclise m̱anend-i āftāb

2. pertev:**Tahmis 6**

Mısra: 5

Işık.

5. Her yanüñ ey meh-liḳā pertev şalar bir nūrdur

6. Ğonce-i gülzārı dil-teng eyledi reşk-i femüñ

3. **pertevi:-i**

Gazel 18

Mısra: 7

Işık, parıltı.

7. Pertevi mînā-serāy-ı albi lebrīz idelū

8. Bezm-i endīšemden itdi fikr-i em‘i ard ru

4. **pertevinden:-i, -n, -den**

Gazel 138

Mısra: 2

Işık.

1. Gelse mir‘āt ol ‘izār-ı tābdāra rū-be-rū

2. Pertevinden nūr iderdi isti‘āre rū-be-rū

5. **pertev:**

Gazel 147

Mısra: 3

Işık, parıltı.

3. Pertev gedā-yı a‘a‘a-i māh-ı rüyudur

4. Beyhūde anma mihr-i felek ditrer üstüne

pertev al:

1. **pertev alarak:-arak**

Kaside 5

Mısra: 17

Işık salmak, aydınlatmak.

17. ad-amd ki pertev alarak ‘āleme imdi

18. Bir mihr-i münīr oldu adem-sā Yeñişehir’e

pertev-figen-i dehr:

1. **pertev-figen-i dehr:**

Kaside 4

Mısra: 20

Dünyaya ışık salan(kişi).

19. Ya‘ni düstūr-ı sehā-pīşe vü ‘adl-endīşe

20. Oldı pertev-figen-i dehr mişāl-i meh-tāb

pertev-i envār-ı mihr-i hāverī:

1. **pertev-i envār-ı mihr-i hāverīdendür:-den, -dür**

Gazel 36

Mısra: 1

Doğunun güneşinin nurlarının parlaklığı II sevgilinin yanağı.

1. 'İzāruñ pertev-i envār-ı mihr-i hāverīdendür
2. Fūrūg-ı hüsn ü ānuñ şu 'le-i verd-i tārīdendür

pertev-i māhiyyet-i elmās:

1. **pertev-i māhiyyet-i elmās:**

Gazel 64

Mısra: 1

Elmasın niteliğinin ışıltısı II sevgilinin yüzünün ışıltısı.

1. Ey mäh-ı ruḥı pertev-i māhiyyet-i elmās
2. Hüsnuñle füzün şa 'şa 'a-i behcet-i elmās

pertev-i ruh:

1. **pertev-i ruḥları:-lar, -ı**

Gazel 76

Mısra: 1

Yanağın ışıltısı II sevgilinin yanağının ışıltısı .

1. Pertev-i ruḥları reşk-āver-i mihr-i bārık
2. Biri çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık

pertev-i ruhsāre:

1. **pertev-i ruḥsāresi:-s, -i**

Kaside 17

Mısra: 8

Yanağın parlaklığı II sevgilinin yanağının ışıltısı.

7. Kalk toğdı günün ol mihr-i münevver geliyor
8. Eyleyüp pertev-i ruḥsāresi āfākı münīr

pertev-i rüy-ı dil-ārā:

1. **pertev-i rüy-ı dil-ārāyuz:-y, -uz**

Gazel 57

Mısra: 2

Gönül süsleyen yanağın ışığı II sevgilinin yanağının ışıltısı.

1. Çeşm-i nā-mahrem bizi görmez hicāb altundayuz
2. Pertev-i rüy-ı dil-ārāyuz nikāb altundayuz

pervāne:

1. pervâne:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.

43. Düşmen işitse nâlelerüm giryenâk olur

44. Pervâne görse süzişüm elbet helâk olur

2. pervâne:

Gazel 5

Mısra: 10

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek II 'âşık.

9. 'Âşıklarını bezmde ey şem'-i şeb-efrûz

10. Pervâne ider şu'le-i dîdâr-ı temâşâ

3. pervânesi:-si

Kaside 5

Mısra: 13

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek II 'âşık.

13. Bir şema' ki pervânesi hûrşîd-i cihân tâb

14. Envârı fûrû-tâfte her câ Yeñişehr'e

4. pervâne:

Gazel 16

Mısra: 15

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek II 'âşık.

15. Hem-çü pervâne zi-şem'-i rûyet

16. Âteşî der-dil-i sūzānem hest

5. pervâne:

Gazel 48

Mısra: 17

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek II 'âşık.

17. Şem'-i ruhsāruña pervâne gibi yanmağda

18. Beñzemez 'İzzet-i sūzāna diger 'âşıklar

6. pervâne:

Gazel 125

Mısra: 2

Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek II 'âşık.

1. Yāra 'âşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun

2. Şem'e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

pervâne-i dil:

1. pervâne-i dil:

Kaside 3

Mısra: 43

Gönül keleşi II âşığın gönlü.

43. Şem‘-i ruhsârına pervâne-i dil oldu düşâr

44. Çâresi şimdi nedür âteş-i hasretle yanar

pervâne-i nigâh:

1. pervâne-i nigâh:

Gazel 28

Mısra: 10

Keleşin bakışı II âşığın bakışı.

9. O mâh-pâre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa

10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigâh döner

pervâne-i pür-sühte:

1. pervâne-i pür-sühte:-dür

Kaside 7

Mısra: 70

Çok yanmış keleş II âşık.

69. Sensin ol şem‘-i şeb-efrûz-ı ziyâ-bağşâ kim

70. Saña pervâne-i pür-sühte:-dür kırş-ı kamer

pervânen:

1. pervânenür:-ür

Kaside 1

Mısra: 49

Dönmek.

49. Şebistânında gelür hizmete pervânenür

50. Şâhid-i şem‘-i ruh-ı mâh-liğâ-yı nuşret

pervâneves:

1. pervâneves:

Kaside 6

Mısra: 38

Keleş gibi.

37. Dâdlar zav‘-ı meşâbîh-i şebistân-ı hurûf

38. Güyiyâ taları pervâneves eyler tayerân

pervâ-vı kıvâmet:

1. pervā-yı kıyāmet:

Gazel 14

Mısra: **10**

Kiyamet korkusu.

9. 'İzzet 'araşat-ı ğam-ı 'aşk' est çü cāyem

10. Min-ba'd be-d-în bende çi pervā-yı kıyāmet

pervāz:

1. pervāza:-a

Gazel 7

Mısra: **6**

Uçma, uçuş II gitmek.

5. Tūtī-i hüsne bir kafes-i nāz oldur begüm

6. Pervāza ba'd-ezîn bulamaz rāh-ı fırsatı

pervāz it:

1. pervāz idemez:-e, -mez

Gazel 129

Mısra: **8**

Uçmak.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tūvān kim

8. Pervāz idemez murğ-ı hevāsı Yeñişehr'in

2. pervāz iderken:-er, -ken

Gazel 136

Mısra: **3**

Uçmak.

3. Pervāz iderken evc-i selāmetde 'ākıbet

4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyān

perverde:

1. perverdeyüm:-y, -üm

Terkib-bend 1

Mısra: **51**

Beslenmiş, büyütülmüş, terbiye edilmiş.

51. Perverdeyüm hezār tena'um ile nāz ile

52. Alışmadum bu mertebe cevri-i dırāz ile

2. perverdesidür:-sidür

Gazel 53

Mısra: 12

Beslenmiş, büyütülmüş, terbiye edilmiş.

11. Dürr-i eş'âruma 'İzzet kı disün halk yetim

12. Şadef-i tab'ımuñ ol nâz ile perverdesidür

perveriş-yâfte-i merdüm:

1. perveriş-yâfte-i merdümüñ:-üñ

Gazel 107

Mısra: 5

Gözbebeğinin büyütülmüşü.

5. Perveriş-yâfte-i merdümüñ çeşmümdür

6. Güyiyâ pençe-i âhû-yı hoten'dür nighüm

Pervîn:

1. Pervîn'den:-den

Gazel 19

Mısra: 14

Ülker yıldızı.

13. Sezâdur 'İzzetâ mîr-i şefîka eylesem takdîm

14. Dür-i nazmum ki reşk ile gelür Pervîn'den feryâd

peşşe-i nâ-çizi:

1. peşşe-i nâ-çizi:-i

Kaside 6

Mısra: 87

Değersiz sivrisine II âşık.

87. Şarşamaz peşşe-i nâ-çizi hücum-ı şarşar

88. Olsa ger takviye-bahşâ-yı za'ifân bir ân

pest:

1. pest:

Gazel 16

Mısra: 4

Alçak.

3. Hayf sen serv-i bülend 'indinde

4. Pâyemüz sâyeveş olmışdur pest

pest-i bedîdâr-ı temâşâ:

1. pest-i bedīdār-ı temāşā:

Gazel 5

Mısra: 12

İzleyenlerin açıkça alçaltılması.

11. Hayrānı fakat biz degilüz eyledi hüsnüñ

12. Āyīneleri pest-i bedīdār-ı temāşā

peyām:

1. peyāmına:-ı, -n, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Haber.

37. Kānī‘ degilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi hasret olduk anuñ bir peyāmına

2. peyāmıyla:-ı, -y, -la

Kaside 1

Mısra: 3

Haber.

3. Maḳdem-i kâfile-i şevke peyāmıyla yine

4. Geliyor gūş-i dile bāng-ı derā-yı nuşret

peyda ol:

1. peyda olur:-ur

Gazel 19

Mısra: 6

Ortaya çıkmak, görünmek

5. Hem-āgūş olduğun h‘ābumda görsem bir şeb aḡyāra

6. Olur ḡayretle peydā pister ü bālinden feryād

2. peydā olur:-ur

Gazel 23

Mısra: 3

Ortaya çıkmak, görünmek.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruhları hamratlanup hoy-rīz-i hacletdür

3. peydā oldu:-dı

Gazel 144

Mısra: 1

Ortaya çıkmak, belirtmek, görünmek.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürürd bitdi ey dil la‘l-i nāb üzre
4. **peydā olur:-ur**

Kaside 5

Mısra: 66

Ortaya çıkmak, görünmek.

65. Ğayrı bilinür mertebe-i ṭab‘-ı bülendüm

66. Āşārüm olur gün gibi peydā Yeñişehr’e

peygām:

1. **peygāmı:-ı**

Gazel 157

Mısra: 12

Haber, bilgi.

11. Oldığuñdan gice sen zīver-i bezm-i āgyār

12. Yok mıdur ‘āşık-ı miḥnet-zedenüñ peygāmı

peykār:

1. **peykārı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 18

Cenk, cidal, savaş, harp.

17. Ne nīze nīze-i paşa-yı şaf-der qahramān peyker

18. Ki Zāl ü Rüstem’i ḥayret-zede itmekde peykārı

peyker:

1. **peyker:**

Kaside 8

Mısra: 17

Yüz, çehre.

17. Ne nīze nīze-i paşa-yı şaf-der qahramān peyker

18. Ki Zāl ü Rüstem’i ḥayret-zede itmekde peykārı

2. **peykeri:-i**

Gazel 158

Mısra: 10

Yüz, çehre.

9. Çeşmümde ḥayālī ne ‘aceb cilveger olsa

10. ‘Azmüm o perī peykeri teşḥīre degül mi

peymāne:

1. peymānemüz:-müz

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Far. Kadeh.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārīk kıalmaz idi tarab-hānemüz bizüm

2. peymāne:

Gazel 102

Mısra: 4

Far. Kadeh.

3. Haset-keşinün dīde-i giryānı dem-ā-dem

4. Peymāne gibi kana boyansun mı efendüm

peymāne-i hāşı:

1. peymāne-i hāşı:-ı

Gazel 96

Mısra: 13

Saf kadeh.

13. Şun o peymāne-i hāşı ki olur

14. Ğarqa-i feyzi ‘umūm-ı ‘ālem

peymāne-i ser-şār-ı mey:

1. peymāne-i ser-şār-ı meyi:-i

Gazel 75

Mısra: 9

Şarabın ağzına kadar dolu olan kadehi.

9. Zāhidā destüme peymāne-i ser-şār-ı meyi

10. Bedel subha-i şad-dāne kodı şīve-i hākk

peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān:

1. peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān:

Gazel 24

Mısra: 3

Ayrılık acısının kederini çeken şarap kadehi II âşık.

3. Peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān olan ‘uşşāk

4. Endīşe-i peymān-şikenān eylemesünler

peymāne-keş-i maştaba-i hikmet:

1. peymāne-keş-i maştaba-i hikmetimüzdür:-dür

Gazel 30

Mısra: 4

Bilgeliğimizin meyhanesinin şarap kadehi çekenii II Felâtun.

3. Ferzâne-i hum-hâne-i 'aşkuz ki Felâtun

4. Peymāne-keş-i maştaba-i hikmetimüzdür

peymāne-yi rûh-efzâ:

1. peymāne-yi rûh-efzâyı:-y, -ı

Gazel 59

Mısra: 11

Canlılık veren kadeh.

11. Sen hemân vir bize peymāne-yi rûh-efzâyı

12. Maṭlabuñ cānsa da ey sâķi-i fettān virürüz

peymā-yı hevâ vü heves:

1. peymā-yı hevâ vü heves:

Gazel 140

Mısra: 3

Arzu ve isteği ölçen(kişi).

3. Bādeye peymā-yı hevâ vü heves

4. Bir bölük āvārelerüz sū-be-sū

pey-rev-i fevzî-i sühan-sāz:

1. pey-rev-i Fevzî-i sühan-sāzuz:-uz

Gazel 161

Mısra: 9

Söz meydana getiren Fevzi'nin takipçisi.

9. 'İzzetā pey-rev-i Fevzî-i sühan-sāzuz biz

10. Bizlere feyz-i sühan mevhibetu'llāh gibi

pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr:

1. pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr:

Gazel 50

Mısra: 9

Tatlı sözlü Sırı'nın izinden gitme.

9. 'İzzetā pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr

10. Tûti-i ṭab'-ı şekker-hāyuñ içün nā-maḳdûr

pey-revlük:

1. pey-revlük:

Gazel 144

Mısra: 17

Birinin arkası sıra gitme, ona uyma, tâbi olma.

17. Ne haddün hâzret-i 'İzzet Beg'e pey-revlük ey 'İzzet

18. Anuñ her beyt-i pâk-ı nev-edâsı intiḥâb üzre

pey-revlük it:

1. pey-revlük idüp:-üp

Gazel 142

Mısra: 13

Birinin arkası sıra gitmek, ona uymak, tâbi olmak.

13. Nazm-ı Muḥlis Beg Efendi'ye idüp pey-revlük

14. Böyle ebyât-ı belîgâne gelür ḥâturuma

peyveste:

1. peyveste:

Gazel 30

Mısra: 6

Dâima.

5. Bî-ğâ' ile derd-i ser-i renc-i ḥumâruz

6. Peyveste neşât-ı ebedî ḥâletimüzdür

pezîrâ-yı hâlel:

1. pezîrâ-yı hâlel:

Gazel 103

Mısra: 7

Eksikliği kabul eden.

7. Keyfümüz olmaz mı inşâf it pezîrâ-yı hâlel

8. Dirse 'aşıkâ o gül-ruḥ infî'âlüm var benüm

pîç ü tâb:

1. pîç ü tâb:

Kaside 2

Mısra: 17

Istırap, telâş, endişe, sıkıntı.

17. Hezâr za'file pür pîç ü tâb iken nâ-gâh

18. Ṭabîb-i cân gibi bir müjde-baḥş virdi ḥuzûr

2. **pīç ü tābum:-um**

Gazel 36

Mısra: 4

Istırap, telâş, endişe, sıkıntı.

3. N'ola sem-rîz olursa ḥabbe-i sevdâ dil-i zâre

4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zülf-i ejderîdendür

pīçide:

1. **pīçide:**

Tahmis 6

Mısra: 7

Kıvrılmış, karmaşık hâle getirilmiş.

7. Sünbülü pīçide kıldı kākül-i ḥam-der-ḥamuñ

8. Tār ü mār itseñ olur 'aklı perîşân âdemüñ

piçide-i eşkâl:

1. **piçide-i eşkâl:**

Kaside 1

Mısra: 75

Şekli karışmış, bozulmuş olan.

75. Heme piçide-i eşkâl olan emr-i şa'bın

76. Feth ide ḥazret-i ebvâb-güşâ-yı nuşret

pinhân ol:

1. **pinhân olacak:-acağ**

Gazel 159

Mısra: 12

Gizlenmek, saklanmak.

11. Mütevārî-i pes-i perde-i ebr olsunlar

12. Âfitâb u mehe pinhân olacak dem geldi

2. **pinhân oluyor:-a, -yor**

Gazel 105

Mısra: 5

Gizlenmek, saklanmak.

5. Pinhân oluyor hem-çü perî pîş-i nazardan

6. Baksañ yine âmmâ görünür zâde-i merdüm

3. **pinhân olup:**

Gazel 87

Mısra: 12

Gizlenmek, saklanmak.

11. Mānend-i düzd- i şeb-rev ider bürde dilleri

12. Pinhān olup kemīngeh-i zülf-i siyehde hāl

pinhānī:

1. **pinhānī:**

Kaside 17

Mısra: 31

Gizli.

31. Çokdan oldı sizi de görmeyeli pinhānī

32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra habīr

pīr:

1. **pīr:**

Kaside 6

Mısra: 116

Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye lâyık, tecrübeli ve üstat kimse.

115. Sālde hürde hıredde yine ammā ki büzürg

116. Re'y ü tedbīrde pīr hūsn ü melāhatde civān

pīrāhen-i sefidī:

1. **pīrāhen-i sefidī:**

Gazel 104

Mısra: 7

Beyaz gömlek.

7. Pīrāhen-i sefidī çeşmem be-ber-keşīde'st

8. Ya 'kūb'em u zi-hecr-i Yūsuf esef ne-dārem

pīrāhen:

1. **pīrāhenüñ:-üñ**

Tahmis 2

Mısra: 8

Gömlek.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şikletüñ her cāmenüñ

8. Tār u pūd-ı hānde-i gülden gerek pīrāhenüñ

pīrāne:

1. **pīrāne:**

Gazel 40

Mısra: 6
Yaşlılara yakışır surette.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancak
6. Elde pîrâne 'aşâ şevk-i civânân ister

pîrâste ol:

1. pîrâste olsa:-sa

Gazel 156

Mısra: 5

Süslenmek, donatılmak.

5. Olsa pîrâste hâl ü haţ ile 'arîz-ı mihr
6. Aña teşbîh iderdük ruh-i dil-dârumuzı

pîrâye-dih-i encümen-i fazl u ma'ârif:

1. pîrâye-dih-i encümen-i fazl u ma'ârif:

Kaside 5

Mısra: 45

İyilik ve bilgiler meclisinin süs vereni.

45. Pîrâye-dih-i encümen-i fazl u ma'ârif
46. Kilki edeb-âmûz-ı mezâyâ Yeñişehr'e

pîrâye-fezâ-yı çemen-i behcet:

1. pîrâye-fezâ-yı çemen-i behcetimizdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 32

Sevinç çimenliğinin süs arttırıcı II sevgili.

31. Ol serv-i sehî-kamet gülzâr-ı şeref kim
32. Pîrâye-fezâ-yı çemen-i behcetimizdür

pîrâye-i ân:

1. pîrâye-i ân:

Gazel 64

Mısra: 7

Güzelliğin süsü.

7. Pîrâye-i ân oldığıçün sîm-tenâna
8. Günden güne efzûn-ter olur kıymet-i elmâs

pîrâ-yı cemâl:

1. **pīrā-yı cemāl:**

Gazel 1

Mısra: 1

Güzellik süsü.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

pīr-i dihkān:

1. **pīr-i dihkāndan:-dan**

Gazel 139

Mısra: 9

Çiftçi ve köylünün önderi.

9. Pīr-i dihkāndan işit bu sözi
10. Didi var ey civān pend şinev

pīr-i mey-fürüş:

1. **pīr-i mey-fürüşa:-a**

Gazel 60

Mısra: 5

Yaşlı meyhaneci II sevgili.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürüşa
6. Bīgāne vü aşinālaruz biz

2. **pīr-i mey-fürüşa:-a**

Gazel 139

Mısra: 20

Şarap satan ihtiyar.

19. ‘İzzetā kaldı bir kühen hırkām
20. O daḥı pīr-i mey-fürüşa girev

pīr-i mey _____:

1. **pīr-i meyüñ:-üñ**

Gazel 162

Mısra: 12

İhtiyar meyhaneci.

11. Şer-i gāmdan bizi me’ mūn eyler
12. Ḥayrdur pīr-i meyüñ hep ‘ameli

pīr-i muḡān:

1. pīr-i muḡān:

Gazel 158

Mısra: 11

Meyhaneciler.

11. Sākī-beçeye pīr-i muḡān ise babalık

12. Yā duḡter-i rez de aña hemşire degül mi

pistān:

1. pistān:

Kaside 6

Mısra: 86

Meme.

85. ‘Adli ger eylese te’līf-i miyān-ı ezdād

86. Fem-i āhū-beçeye şīr virürdi pistān

pister:

1. pister:

Gazel 19

Mısra: 6

Yatak, döşek.

5. Hem-āḡuş olduğun ḡābumda görsem bir şeb aḡyāra

6. Olur ḡayretle peydā pister ü bālinden feryād

pister-i miḡnet:

1. pister-i miḡnetde:-de

Kaside 2

Mısra: 16

Sıkıntı döşegi.

15. Düçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı ḡasretle

16. Yaturdı pister-i miḡnetde ‘āşık-ı rencūr

pister-i vuşlat:

1. pister-i vuşlatda:-da

Gazel 38

Mısra: 7

Kavuşma döşegi.

7. Senūñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı

8. Atılmağu bize bir iftirā mı var yokdur

pīşānī-i rahşān:

1. pīṣānī-i raḥṣāna:-a

Gazel 77

Mısra: 4

Parlak alın.

3. 'Ālemi tenvīr iderse her gice māh-ı münīr
4. Gündüzün ol berķ uran pīṣānī-i raḥṣāna bak

pīṣ-i ehl-i ṣafā:

1. pīṣ-i ehl-i ṣafā:

Gazel 54

Mısra: 9

Huzur sahibinin önü.

9. Zebān-dırāzi-i cūhālī pīṣ-i ehl-i ṣafā
10. Tanīn-i mīne-ķarīn-i zūbābdan aluruz

pīṣ-i esāfil:

1. pīṣ-i esāfilde:-de

Gazel 56

Mısra: 6

Aşāğılık kimselerin önü.

5. Ser-fürū eylemez erbāb-ı hüner nā-dāna
6. Ağniyā pīṣ-i esāfilde zemīn-būs olmaz

pīṣ-i nazar:

1. pīṣ-i nazardan:-dan

Gazel 105

Mısra: 5

Bakışın önü.

5. Pinhān oluyor hem-ķü perī pīṣ-i nazardan
6. Baksañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

pīṣ-i rikābı:

1. pīṣ-i rikābında:-ı, -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 30

Üzenginin önü.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muẓaffer ki anuñ
30. Çekilür pīṣ-i rikābında livā-yı nuṣret

pīṣvā:

1. **pīşvālaruz:-lar, -uz**

Gazel 60

Mısra: 8

Başkan, imam.

7. Mescidde egerçi muḳtedāyuz

8. Deyr içre de pīşvālaruz biz

piyāle:

1. **piyāle:**

Gazel 97

Mısra: 3

Kadeh, şarap bardağı.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül

4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

piyāz:

1. **piyāz:**

Gazel 26

Mısra: 14

Pohpohlama, maksatlı iltifat, amaçlı ve boş övgü.

13. Dimişsin niyyetüm ‘āşıklara açılmazdur bir gün

14. Piyāz ey lāle-ruḥ meczūmuzdur sende ḳat ḳat var

portakālī-cübbe:

1. **portakālī-cübbe:**

Gazel 9

Mısra: 2

Portakal renkli giyecek.

1. ‘İyddur ey nārven-ḳad gey münāsibdür saña

2. Portakālī-cübbe leymünī hātāyīden ḳabā

post:

1. **postundan:-un, -dan**

Gazel 36

Mısra: 11

Post, birşeyin üzerini kaplayan nesne.

11. Ten-i ‘uryān-ı ‘aşḳa postundan özge şevb olmaz

12. ‘Azīzüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür

postı kurtarmağ:**1. postı kurtarmağa:-a****Kaside 4**

Mısra: 35

Öldürülmek tehlikesini atlatmak.

35. Postı kurtarmağa bir çäre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

puhte:**1. puhtesinden:-si, -n, -den****Gazel 90**

Mısra: 4

Olgun

3. Gelmeden haṭ-ı ruḥı almalı şeftālüsün

4. Puhtesinden bize bu mīvelerüñ ḥāmı güzel

pullı:**1. pullı:****Gazel 7**

Mısra: 4

Üzerine pul işlenmiş.

3. Tebdīl-i kisve kıldı ‘arūs-ı cemāl-i yār

4. Bir pullı nev-nikāba büründi nehāyeti

pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverī:**1. pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür:-den, -dür****Gazel 36**

Mısra: 121

Soyutlanmaya talip olanların örtüsü.

11. Ten-i ‘uryān-ı ‘aşka postundan özge şevb olmaz

12. ‘Azīzüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür

pür:**1. pür:****Kaside 1**

Mısra: 1

Çok.

1. Pür idüp sāmi ‘a-i dehri şadā-yı nuşret

2. Çıkdı tā küngüre-i ‘arşa nidā-yı nuşret

2. pür:

Kaside 2

Mısra: 17

Çok.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tīb iken nā-gāh

18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḥş virdi huzūr

3. pür:

Kaside 2

Mısra: 72

Çok.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafā-yı derūn

72. Yine sevāhil-i endīşe pür dūr-i menşūr

4. pür:

Kaside 3

Mısra: 18

Çok.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūg-ı ‘adli

18. Zulmet-ābād-ı eḳālīmı ider pür envār

5. pür:

Kaside 9

Mısra: 43

Çok.

43. Mey-i ḥamra ile pür cām-ı lāle

44. ‘Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

6. pür:

Kaside 9

Mısra: 60

Çok.

59. Ne yem kām-ı dūr-i meknūn-ı ‘irfān

60. Ne kām pür gevher ü luṭf-ı himemdür

7. pür:

Gazel 32

Mısra: 1

Çok.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefā tel gösterür

2. ‘Āşık-ı şeydāya zencīr-i müselsel gösterür

8. pür:

Gazel 104

Mısra: 1

Çok.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem
2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

9. pür:

Gazel 143

Mısra: 14

Çok.

13. ‘İzzet ḳuluñı eyleme ammā ki ferāmūş

14. Gāhice anuñ dāmenini pür direm eyle

pür it:

1. pür itdi:-di

Kaside 2

Mısra: 7

Doldurmak.

7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı
8. Ki oldı künbed-i gerdūn çü kāse-i ṭanbūr

2. pür itdi:-di

Gazel 129

Mısra: 3

Doldurmak.

3. Ra‘d itme ḳıyās ‘ālem-i bālāyı pür itdi
4. Feryād ü fiğān-ı fuḳārāsı Yeñişehr’in

pür-cefā:

1. pür-cefālar:-lar

Gazel 3

Mısra: 7

Çok eziyet.

7. Ol pür-cefālar āh neler itdiler bize
8. Bilmezler idi ḥürmet-i āl-i Muḥammedī

pür-fiğān:

1. pür-fiğān:

Gazel 89

Mısra: 3

Acı, inilti, çığlık, feryat dolu.

3. Mızrāb-ı şevkle n' ola dil olsa pür-fiğān
4. İnletdi erğanunumı bir tıfl-ı hürde-sāl

2. **pür-fiğānsın:-sın**

Gazel 118

Mısra: 10

Acı, inilti, çığlık, feryat dolu.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı 'aşkdur 'İzzet
10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen

pür-fürūğ:

1. **pür-fürūğ:**

Gazel 150

Mısra: 3

Çok parlak, ışıklı.

3. Bir sīm-sā'id itmeyicek bezmi pür-fürūğ
4. Rindān elinde cām-ı zer olmuş ne fā'ide

pür-mey-i nağme:

1. **pür-mey-i nağme:**

Gazel 12

Mısra: 6

Ezginin dolu dolu şarabı.

5. Mevc ururdı gice meclisde neşāt ü şādī
6. Pür-mey-i nağme idi kāse-i tanbūr-ı tarab

pür-sitiz:

1. **pür-sitiz:**

Gazel 127

Mısra: 8

Çok kavgacı.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüne hançer şunar
8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitiz olduğça sen

püser:

1. **püser:**

Gazel 48

Mısra: 4

Oğul, erkek çocuk II sevgili.

3. Gülşen-i hüsnine bülbül kesilürler yek-ser
4. Görseler gül gibi bir taze püser 'aşıklar

püsküllü belā:

1. püsküllü belā:

Kaside 13

Mısra: 40

Çok büyük sıkıntı ve zarar veren kimse ya da şey.

39. Şīvesi nāzı edāsı dil-rübā
40. Perçemi 'uşşāka püsküllü bela

2. püsküllü belāsı:-sı

Gazel 129

Mısra: 12

Çok büyük sıkıntı ve zarar veren kimse ya da şey.

11. Bir süydan ol māh döküp perçemi düşa
12. Olmuş o da püsküllü belāsı Yeñişehr'in

püşte püşte:

1. püşte püşte:

Gazel 83

Mısra: 11

Yığın yığın.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-hūn-ı nıgehūñ

2. 21. R

rā:

1. rāları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 32

(Ar.) Arap alfabesinde "ra" harfinin adı II sevgilinin kaşı.

31. Zāllar zirve-i ebrāc-ı hünerde ahter
32. Rāları çarḥ-ı ma'ārifde hilāl-ı rahşān

Rabb-i Mecīd:

1. Rabb-i Mecīd:

Kaside 11

Mısra: 43

Çok büyük Allah.

43. Devletin dā'im idüp Rabb-i Mecīd
 44. 'Ömrini rüz-be-rüz ide mezīd

ra'd:

1. ra'd:

Gazel 129

Mısra: 3

Gök gürlemesi.

3. Ra'd itme kıyās 'ālem-i bālāyı pür itdi
 4. Feryād ü fīgān-ı fuķārāsı Yeñişehr'in

raf-ı dükkān:

1. raf-ı dükkāna:-a

Gazel 86

Mısra: 10

Dükkanın rafı.

9. Kesād-ı ma'rifet ol rütbe sūķ olurdı ĥarāb
 10. Becā-yı emti'a ķonsa raf-ı dükkāna ğazel

raġbet:

1. raġbetüm:-üm

Gazel 49

Mısra: 2

İstek, arzu.

1. Yād-i lebiyle nūş-ı meyüm leblebiyledür
 2. Tuffāĥa raġbetüm heves-i ğabġabiyledür

2. raġbeti:-i

Gazel 158

Mısra: 2

İstek, arzu.

1. Dil-besteligüm zūlf-i girih-ġire degül mi
 2. Mecnūn olanuñ raġbeti zencīre degül mi

raġbet it:

1. raġbet itmezsın:-mez, -sın

Gazel 119

Mısra: 12

İstemek, beġenmek, istekle karşılamak.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizâcuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvâya aşla rağbet itmezsin

rağbet-i elmās:

1. rağbet-i elmās:

Gazel 64

Mısra: 18

Elmas isteği.

17. Kadr-i sūhanum cevheriyân-ı hüner aňlar
18. ‘İzzet yine erbābı ider rağbet-i elmās

rāğıb ol:

1. rāğıb olmam:-ma, -m

Gazel 99

Mısra: 8

İstekli olmak.

7. Şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serîr-i mülket-i fakrum
8. Cihāna rāğıb olmam zillet-i devlet qabûl itmem

rāh:

1. rāh:

Gazel 83

Mısra: 11

Yol.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-ḥūn-ı nıgehūñ

rāhat:

1. rāḥatuñ:-uñ

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Huzur, mutluluk.

57. Selb oldu şeb-be-şeb ne içün ḥvāb u rāḥatuñ
58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ’atuñ

rahat it:

1. raḥaṭ itmezsin:-mez, -sin

Gazel 119

Mısra: 6

Sıkıntısız durumda olmak, ferahlanmak, dinlenmek.

5. Ne zālimsin ne kāfirsin ne şūh-ı bī-emānsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ğam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

rāh-güzer:

1. rāh-güzer:

Kaside 7

Mısra: **10**

Geçit, geçecek yol.

9. İdeyor bağçe-i ḥüsn-i edādan cereyān
10. Cüy-ı elfāza olup küng-i kalem rāh-güzer

rāh-ı ‘aşk: 1. rāh-ı ‘aşka:-a

Gazel 32

Mısra: **11**

Aşk yolu.

11. Zulmet-i hecründe ‘İzzet düşse rāh-ı ‘aşka
12. Āh-ı şeb-gīr-i şerār-efşānı meş‘al gösterür

2. rāh-ı ‘aşkda:-da

Gazel 49

Mısra: **7**

Aşkın yolu.

7. Zāhid ṭarīk-i zühde biz rāh-ı ‘aşkda
8. Bilesem ki ḥak efendi kimüñ mezhebiyledür

rāh-ı fırsat:

1. rāh-ı fırsatı:-ı

Gazel 7

Mısra: **6**

Fırsat yolu.

5. Tūṭī-i ḥüsne bir kafes-i nāz oldur begüm
6. Pervāza ba‘d-ezīn bulamaz rāh-ı fırsatı

rāh-ı tahayyür:

1. rāh-ı tahayyürde:-de

Gazel 108

Mısra: **3**

Şaşkınlık yolunda.

3. Lağzīde-kaḍem rāh-ı tahayyürde giderken
4. Nāzüklük idüp tıtdı elim yār tıtuşdım

rahm eyle:**1. rahm eylemedüñ:-me, -düyñ****Gazel 100**

Mısra: 11

*Merhamet etmek, acımak.***11.** Sīnemde bakup zaḥmuma rahm eylemedüyñ hīç**12.** Bir kere ṭabībüm dimedüyñ merhemüyñ olsam**2. rahm eylemez:-mez****Gazel 150**

Mısra: 7

*Merhamet etmek, acımak.***7.** Zaḥm-ı dili görirse de rahm eylemez o şūḥ**8.** Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide**3. rahm eyler:-r****Kaside 13**

Mısra: 36

*Acımak, merhamet göstermek.***35.** Līk ḥalüm 'arz idem sulṭānuma**36.** Belki rahm eyler dil-i nālānuma**rahm it:****1. rahm idüp:-üp****Gazel 117**

Mısra: 15

*Acımak, merhamet göstermek.***15.** Ne mümkin rahm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā**16.** Ḥaberdār olmamışdur 'İzzetā ḥāl-i tebāhumdan**2. rahm idüp:****Gazel 131**

Mısra: 12

*Acımak, merhamet göstermek.***11.** Çeşm-i mestüyñ derdi ḡamzeñ fikri bī-tāb eyledi**12.** Rahm idüp ḥāl-i dil-i bīmāra baḡ Allāh için**rahmet-i Mevlā:****1. rahmet-i Mevlā:****Kaside 5**

Mısra: 48
Allah'ın rahmeti.

47. Faḥrū'l-fuzālā kāmīl-i memdūḥ-ḥıṣālā
 48. Ey ma'deleti rahmet-i Mevlā Yeñişehr'e

rahne-i dīvār:

1. **rahne-i dīvār:**
Gazel 109
 Mısra: 2
Duvar deliği.

1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār ḳasem
 2. Zulmet-i kizbe virür rahne-i dīvār ḳasem

rahş-ı şarşar-revişe:

1. **rahş-ı şarşar-revişe:**
Kaside 6
 Mısra: 117
Şiddetli ve soğuk esen rüzgarın yolunun gösterişli atı.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice olduḳça süvār
 118. Berg-i güldür şanasın dūş-ı şabā üzre hemān

Rā'if:

1. **Rā'if' üñ:-üñ**
Gazel 124
 Mısra: 13
Raif, şairin ismi.
13. İştihār-ı nazmıdur 'İzzet cenāb-ı Rā'if' üñ
 14. Tās-ı vārun-ı sipihri tōldıran āvāzedden

rakam:

1. **raḳamı:-ı**
Kaside 1
 Mısra: 44
Yazı yazma, yazı ile işaret, sayıları gösteren işaret.

43. Kalemī vesme-keş-i ebrū-yı ḥübān-ı kemāl
 44. Raḳamı zīb-dih-i ḥüsn ü bahā-yı nuşret

rakama çek:

1. **raḳama çekdi:-di**

Kaside 11

Mısra: 42

Yazıya geçirmek.

41. Āferīn dāver-i Dārā-ḥademe

42. Medḥini çekdi o zātın raḳama

raḳam-ı menkabet:

1. **raḳam-ı menḳabetüñ:-üñ**

Kaside 5

Mısra: 49

Hikayelerin sayısı.

49. Çokdan raḳam-ı menḳabetüñ naḳş idi dilde

50. Maḳşūdum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr'e dipnotta

raḳam-ı midhat:

1. **raḳam-ı midḥatla:-la**

Kaside 3

Mısra: 55

Övme sayısı.

55. Ola tā ḥāme-i müşgīn raḳam-ı midḥatla

56. Şafḥalar hem-şıfat-ı rûy-ı ḥat-āverde-i yār

raḳīb:

1. **raḳībden:-den**

Gazel 4

Mısra: 11

Şiirde sevgiliyi âşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu âşıktan soğutmaya çalışan kimse.

11. Ammā raḳībden ḥazer eyler ne işlesün

12. Yok çäre bûse virmege ruḥsârdan baña

2. **raḳıbe:-e**

Gazel 8

Mısra: 2

Şiirde sevgiliyi âşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu âşıktan soğutmaya çalışan kimse.

1. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

2. Raḳıbe luṭfı nihān cevri âşikār baña

3. rakībūñ:-üñ

Gazel 17

Mısra: 3

Şiirde sevgiliyi âşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu âşıktan soğutmaya çalışan kimse.

3. Rakībūñ yār ile âmīzişündendür bu feryādum

4. Gülūñ hāre kırānı bülbüle efgān ider īrāş

4. rakīb:

Gazel 58

Mısra: 7

Şiirde sevgiliyi âşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu âşıktan soğutmaya çalışan kimse.

7. Ser-fürū itse rakīb ‘āşık her dem ne ‘aceb

8. Kāngı ğavġāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

5. rakībūñ:-üñ

Gazel 120

Mısra: 6

Şiirde sevgiliyi âşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu âşıktan soğutmaya çalışan kimse.

5. Olursa münkaṭı ‘uşşāqdan ol serv-i müsteşnā

6. Efendi ḥavf olunmaz mı rakībūñ inşāfindan

6. rakībūñ:-üñ

Gazel 149

Mısra: 12

Aynı şeyi elde etmek isteyenlerden, aynı amaca varmak için uğraşanlardan her biri.

11. İsterseñ ola yüzūñ aḳ alnuñ açık müdām

12. Bakma rakībūñ eldeki ḳāra ġurūşuna

rakīb-i bed-sirişte:

1. rakīb-i bed-sirişte:

Gazel 92

Mısra: 7

Kötü huylu rakip.

7. İttibā‘ ile rakīb-i bed-sirişte bezmden

8. ‘Āşıkı ṭard itme lāyık mı mürüvetten bedel

rakīb-i dūn:

1. **raķīb-i dūnı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 79

Alçak rakip.

79. Raķīb-i dūnı kılup maħrem-i ħarīm-i vişāl

80. İder fütāde-i nāçārı ħard ile mehcūr

raķīb-i ħar:

1. **raķīb-i ħarı:**

Gazel 147

Mısra: 12

Eşek rakip, düşman.

11. Teşhīr içün rezālet ile şehri gezdirüp

12. Bindirdiler raķīb-i ħarı gör ħar üstüne

raķīb-i la'īn:

1. **raķīb-i la'īn:**

Gazel 145

Mısra: 5

Lanetlenmiş rakip.

5. Şām u seher hem-nişīn saña raķīb-i la'īn

6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

raķīb-i rū-siyāh:

1. **raķīb-i rū-siyāhın:-ın**

Gazel 23

Mısra: 9

Kara yüzlü rakip.

9. Raķīb-i rū-siyāhın ruķyesi ħaylī mü'eşşirmiş

10. Perī-rūlarla her şeb şīşe-gerdān-ı maħabbetdür

raks eyle:

1. **raķs eyler :-r**

Kaside 7

Mısra: 6

Dans etmek.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde ħırām

6. Nükteler sāħa-i endīşede hep raķs eyler

raķsa gir:

1. **rağşa girdükçe:-dükçe**

Gazel 136

Mısra: 5

Dans, etmek.

5. Ol kâmet-i bülend ile girdükçe rağşa sen

6. Lerziş düşer vücūduma ser-tâ-be-pâ hemân

rām alan:

1. **rām alan:**

Gazel 15

Mısra: 10

Boyun eğmek.

9. Ġazāl-ı vahşi-i şahrâyı şayda hîç ta‘ab çekmez

10. O rem-hû âfeti âğüş-ı vişale rām alan ‘İzzet

Ramazân:

1. **Ramazânı:-ı**

Gazel 121

Mısra: 8

Ramazan ayı II sevgiliden ayrı kalınan günler bağlamında vuslatın zıddı olarak kullanılmış.

7. Ne kadar şîşe-i hâtırlarını itse şikest

8. Ramazânı yine hürmetle tutarlar rindân

Rāmiz:

1. **Rāmiz:**

Kaside 18

Mısra: 3

Ramiz, şair ismi.

3. Rāmiz rumûz-ı fenn-i belâgatda bî-‘adîl

4. Eş‘âr-ı Fevzî-i sühân-ârâ ġarîbdür

Rāmiz Efendi:

1. **Rāmiz Efendi:**

Gazel 155

Mısra: 17

Ramiz Efendi, şair ismi.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde

18. ‘Abeşdür hâme-i bî-miknetûn ‘İzzet tekâ-pûsı

ra' nā:**1. ra' nā:****Gazel 71**

Mısra: 4

Güzel.

3. Nedür ol nāz ile güftār o kıyāmet-reftār

4. Nedür ol kāmēt-i mümtāz ile ra' nā hāfız

rāst:**1. rāstdur:-dur****Kaside 6**

Mısra: 5

Doğru, düzgün.

5. Rāstdur bu sūḥanum rāst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn

6. Görse taḥşīn ider ḥüsn-i edāñı ḥassān

2. rāst:**Kaside 6**

Mısra: 5

Doğru, düzgün.

5. Rāstdur bu sūḥanum rāst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn

6. Görse taḥşīn ider ḥüsn-i edāñı ḥassān

ra' şe-fermā-yı şüreyyā:**1. ra' şe-fermā-yı şüreyyā:****Gazel 53**

Mısra: 1

Şüreyya yıldızının titreyişine hükmeden II sevgilinin terli yanağı .

1. Ra' şe-fermā-yı şüreyyā ruḥ-ı ḥuy-gerdesidür

2. Dāğ-ı meh-tāb ziyā-baḥş-ı siyeh-çerdesidür

rātibe-baḥşā:**1. rātibe-baḥşā:****Kaside 5**

Mısra: 44

Maaş veren.

43. 'Allāme-i zū-rütbe felek-kevkebe k'oldı

44. Dest-i keremi rātibe-baḥşā Yeñişehr'e

ravzâ- i üşkûfe-nümâ-yı nuşret:**1. ravzâ- i üşkûfe-nümâ-yı nuşret:****Kaside 1**

Mısra: 22

Yardın çiçeğini gören bahçe.

21. Gül-i şad-berg-i fütuhâtla gülzâr-ı cihân

22. Oldı bir ravzâ- i üşkûfe-nümâ-yı nuşret

ravza-nişîn-i Rıdvân:**1. ravza-nişîn-i Rıdvân:****Kaside 6**

Mısra: 78

Cennette oturan Rıdvan(cennetin kapıcısı olan melek).

77. Bezm-i mînûveşini itse taşavvur bir kes

78. Kendini bulur idi ravza-nişîn-i Rıdvân

ref' it:**1. ref' idüp:-üp****Kaside 1**

Mısra: 71

Yukarı kaldırmak, yükseltmek.

71. Ref' idüp destüñi sen bargeh-i Mevlâ'ya

72. İdegör şıdk-ı tavıyyetle du'â-yı nuşret

refâh:**1. refâh:****Gazel 115**

Mısra: 14

Rahat ve kolay yaşama.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

reftâr:**1. reftârın:-ın****Gazel 133**

Mısra: 10

Far. Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

9. O serv-şadde ki var bu kırısmelerle çıkış
10. Nice şaşırmasun ‘ar‘ar çemende reftārın

reftār it:

1. reftār idemezdi:-e, -mez, -di

Kaside 3

Mısra: 2

Yürümek, gitmek.

1. Hāme ger olmasa bir tūṭī-i şīrīn-minkār
2. İdemezdi şekeristān-ı sūḥanda reftār

reftār-ı levendāne:

1. reftār-ı levendāne:

Kaside 13

Mısra: 45

Levent olana yakışacak şekilde yürüyüş.

45. Āh o reftār-ı levendāne nedür
46. şanurum bu ḥāl ile mestānedür

reg-i cān:

1. reg-i cāna:-a

Kaside 8

Mısra: 2

Can damarı, şah damarı.

1. Hubūb-ı şarşar-ı ḥasret üşütdükçe dil-i zārı
2. Reg-i cāna olur tā lerze-i efsürdegī ṭārī

reg-i nabz-ı dil:

1. reg-i nabz-ı dile:-e

Kaside 7

Mısra: 28

Gönül damarının nabzı.

27. Dīde-i ḥastesidür ‘İzzet-i bīmāra ṭabīb
28. Kō reg-i nabz-ı dile ğamzeler ursun neşter

rehā:

1. rehā:

Gazel 32

Mısra: 7

Kurtulma, kurtuluş.

7. Dest-i cevrumden rehā yokdur demek ister o şūh
 8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

reh-ber-i semt-i 'irfān:

1. reh-ber-i semt-i 'irfān:

Kaside 6

Mısra: 136

Bilme bölgesinin rehberi.

135. Ben aña hāl-i şabāvetden iderdüm taklīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i 'irfān

reh-güzār:

1. reh-güzāruñda:-uñ, -da

Gazel 59

Mısra: 5

Geçilen yol, geçit.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf

6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şān virürüz

2. reh-güzārında:-ın, -da

Gazel 125

Mısra: 3

Geçilen yol, geçit.

3. Reh-güzārında varup hāk olma lāzımdur baña

4. Nev-ıhırāmum mā'il-i ünsiyet olsun olmasun

3. reh-güzārundan:-un, -dan

Gazel 148

Mısra: 13

Geçilen yol, geçit.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā

14. 'İzzet-i pā-māl-i yeksān-ı türāb eylerse de

reh-i harābāt:

1. reh-i harābāt:

Gazel 104

Mısra: 3

Meyhane yolu.

3. hāhem ki bār-ı diger girem reh-i harābāt

4. Endişēi zi-şarf-ı māl u telef ne-dārem

reh-i nā-refte-güşā-yı hüner ü nātıka-dān :

1. reh-i nā-refte-güşā-yı hüner ü nātıka-dān :

Kaside 6

Mısra: 60

Beceriklilik ve güzel konuşmayı bilen kimsenin geçmediği yolu açan.

59. Mūcid-i şīve-i nev muḥteri ‘-i tarz-ı cedīd

60. Reh-i nā-refte-güşā-yı hüner ü nātıka-dān

reh-i nā-refte-i zulm:

1. reh-i nā-refte-i zulme:-e

Gazel 128

Mısra: 7

Geçilmeyen zulüm yolu.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülūk

8. Dāğlar sīnemde kalmış naḳş-ı pāy-ı nev-zemīn

reh-i pīçīde-i endīşe:

1. reh-i pīçīde-i endīşemi:-m, -i

Kaside 7

Mısra: 25

Kaygının kıvrılmış yolu.

25. Reh-i pīçīde-i endīşemi gīsūsı tutup

26. Kalmadı semt-i ḥayālümde mezāmīne memmer

rehīn-i ğulğule:

1. rehīn-i ğulğule:

Gazel 87

Mısra: 6

Velvele, kargaşa rehini.

5. Şaldı cihāna velvele nāḳūs-ı şöhreti

6. Oldı rehīn-i ğulğule büt-ḥāne-i ḍalāl

rehīn-i vaşf-ı ruh-ı āl:

1. rehīn-i vaşf-ı ruh-ı āl:

Gazel 66

Mısra: 5

Kırmızı yanağının niteliğinin rehin verilmesi.

5. Rehîn-i vaşf-ı ruḥ-ı âl u ḥaṭ-ı sebzüfîdür
 6. Ki şaḥn-ı gülşen-i endîşe reng reng olmuş

reh-rev-i rāh-ı hatā:

1. reh-rev-i rāh-ı ḥaṭāyūm:-y, -um

Gazel 141

Mısra: 14

Kabahat yolunda yolda giden.

13. Bu ‘İzzet bendeñi maḥşerde şāyān-ı şefā‘at kı
 14. Ki dā‘im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭāyūm yā Resūla‘llāh

reh-rev-i rāh-ı sitem:

1. reh-rev-i rāh-ı sitem:

Kaside 16

Mısra: 56

Zulüm yolunun yolcusu.

55. Velîkin sen daḥı şābit ḳadem ol
 56. Hemîşe reh-rev-i rāh-ı sitem ol

reh-yab:

1. reh-yab:

Kaside 4

Mısra: 50

Far. Yol bulucu, yol bulan.

49. Lîk min-ba‘d efendüm umarum sāyende
 50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

re‘îs-i ehl-i ‘irfān:

1. re‘îs-i ehl-i ‘irfān:

Gazel 23

Mısra: 17

Bilme sahibinin başı.

17. Hüveydādur re‘îs-i ehl-i ‘irfān oldığı çokdan
 18. Daḥı bundan muḳaddem mesned-ārā-yı riyāsetdür

rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyet:

1. rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 16

Yakın çevrenin ürkekliği.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām
 16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

rem-hū:

1. **rem-hū:**

Gazel 15

Mısra: **10**

Korkma huyu.

9. Ğazāl-ı vahşi-i şahrāyı şayda hīç ta'ab çekmez
 10. O rem-hū āfeti āġūş-ı vişale rām alan 'İzzet

remz:

1. **remzini:-i, -n, -i**

Gazel 95

Mısra: **11**

Ar. Gizlice işaret, ima.

11. Fehm idemezdi mey-keşān-ı mantık-ı tayr remzini
 12. Çengile ergānūn eger olmasa tercemān-ı ney

remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī:

1. **remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī:**

Kaside 8

Mısra: **28**

Düşmana defalarca saldıran savaşın anlayışlı kişisi.

27. Dil-āver dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver
 28. Ğazanfer-savlet ü remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī

remz-i füsūn:

1. **remz-i füsūna:-a**

Gazel 35

Mısra: **4**

Büyünün işareti.

3. Her lahza bir қазиyye-i sihr itmede beyān
 4. Remz-i füsūna dīdelerüñ tercemān mıdur

renc:

1. **renc:**

Gazel 98

Mısra: **11**

Eziyet, ağırlık.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi
12. O bī-vefāya heveskār olan göñülcegizüm

rencūr:

1. **rencūrdur:-dur**

Gazel 45

Mısra: 14

Hasta, dertli.

13. ‘İzzet-i miḥnet-keşin ḥālin su’āl eylerse yār
14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencūrdur

reng:

1. **rengden:-den**

Tahmis 2

Mısra: 9

Görünüş, tarz, şekil, suret.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzūk tenüñ
10. Beslemiş kıynunda gūyā kim gül-i ra’nā seni

reng at:

1. **reng atar:-ar**

Gazel 127

Mısra: 2

Renk vermek.

1. Şubḥ ider çāk-ı girībān ḥande-rīz olduğça sen
2. Reng atar ḥurşide rüyuñ şerm-ḥīz olduğça sen

reng reng ol:

1. **reng reng olmuş:-mış**

Gazel 66

Mısra: 6

Rengarenk, çok renkli olmak.

5. Rehīn-i vaşf-ı ruḥ-ı āl u ḥaṭ-ı sebzūñdür
6. Ki şaḥn-ı gülşen-i endīşe reng reng olmuş

reng-i bekā:

1. **reng-i bekā:**

Gazel 38

Mısra: 1

Sonsuzluğun rengi.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
2. Şüküfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

reng-i diger:

1. reng-i diger:

Gazel 85

Mısra: 1

Farklı renkli.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şīvelerūñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şīvelerūñ

reng-i gül:

1. reng-i gül:

Gazel 1

Mısra: 1

Gülün rengi.

1. Reng-i gül ruḥsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrūz-ı kemāl olmuş saña

reng-i gül-i havā:

1. reng-i gül-i ḥayā:

Gazel 122

Mısra: 8

Utanma gülünün rengi.

7. Ey verd-i ter ‘izār-ı laṭīfūñ senūñ ‘aceb
8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzūk ne nāzenīn

reng-i havā:

1. reng-i ḥayā:

Gazel 44

Mısra: 10

Utanmanın rengi.

9. Verd-i behište māye-i şerm ü ḥicāb olur
10. Reng-i ḥayā ki ḡāza-i berg-i ḡaddārıdur

reng-i kelef:

1. reng-i kelef:

Gazel 77

Mısra: 5

Yüzdeki benin rengi.

5. 'Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruhsārında yārūñ ol ھا-ı reyhāna bak

reng-i nezāket:

1. **reng-i nezāket:**

Gazel 63

Mısra: 7

Kibarlığın rengi.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezāket yokdur
8. Gerçi çok gonce-i gülzār-ı bahāyı bilürüz

reng-i ruhsār-ı dil-ārā:

1. **reng-i ruhsār-ı dil-ārāsı:-sı**

Gazel 124

Mısra: 4

Gönül süsleyen (sevgili) yanağının rengi.

3. Nev-'arūs-ı hüsni olmaz cāme-püş-ı 'āriyet
4. Reng-i ruhsār-ı dil-ārāsı berīdür gāzeden

reng-i şeb:

1. **reng-i şeb:**

Gazel 56

Mısra: 2

Gecenin rengi.

1. Şāf-tıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz
2. Reng-i şeb leke-i pirāhen-i fānūs olmaz

2. **reng-i şebde:-de**

Kaside 2

Mısra: 83

Gecenin rengi.

83. Beyāz-ı şubhdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān
84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafūr

reng-pezīr-i zevk:

1. **reng-pezīr-i zevk:**

Gazel 95

Mısra: 7

Zevkin rengini alan.

7. İster iseñ nevāları reng-pezīr-i zevk ola
 8. La'l-i lebūñ kıl ey perī buse-dih-i dehān-ı ney

resen-bāz:

1. **resen-bāzdur:-dur**

Gazel 111

Mısra: 8

İple oynayan, ip cambazı II şairin söylediği söz.

7. Tā'dīl ider terāzū-yı vezn ile haṭvesin
 8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüüm

resen-i çāh:

1. **resen-i çāh:**

Gazel 161

Mısra: 6

Kuyunun ipi.

5. Tār-ı zūlfı zeķan-ı dil-bere şarkınca göñül
 6. Taldı bir fikr-i 'amīķe resen-i çāh gibi

resīde eyle:

1. **resīde:**

Gazel 29

Mısra: 14

Erişmek, vasıl olmak.

13. 'İzzetā dem-sāz-ı hāmī-i bülend-āvāz olup
 14. Eyle feryāduñ resīde çarḥa tā nev-rūzdur

resīde ol:

1. **resīde olsa:-sa**

Kaside 5

Mısra: 35

Erişmek, vasıl olmak.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resīde bu zamāna
 36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

resm:

1. **resmle:-le**

Kaside 5

Mısra: 39

Şekil, suret II yazı.

39. Bu resmle mażbūt sicillāt kadardur
40. Maķşūr degil midḥatı tenhā Yeñişehr'e

2. **resme:-e**

Kaside 6

Mısra: 92

Şekil, tarz, suret.

91. Elde mīzān-ı kalem hendese dānān-ı sūḥan
92. Kaşr-ı evşāfına bu resme ururlar būnyān

3. **resme:-e**

Kaside 8

Mısra: 25

Şekil, tarz, suret.

25. Bu resme kudsiyān zīb-i zebān eylerler evşāfuñ
26. Semāvāt üzre sebķat eyledikçe zıkr-i eṭvārı

resm ü rāh-ı benдеgi:

1. **resm ü rāh-ı benдеgi:**

Gazel 148

Mısra: 9

Kölelik yolu ve tarzı.

9. Bezme bir kez da'vet oldı resm ü rāh-ı benдеgi
10. Şeh gedālarla görüşmekden hicāb eylerse de

resm-i bezm-i tarab-ı şevk-fezā:

1. **resm-i bezm-i tarab-ı şevk-fezāyı:-y, -ı**

Gazel 63

Mısra: 12

İstek arttıran sevinç meclisinin resmi.

11. Bilmeyüz encümen-i zühd ü riya ādābın
12. Resm-i bezm-i tarab-ı şevk-fezāyı iyi bilürüz

reşha-i nāv-dān-ı ney:

1. **reşha-i nāv-dān-ı ney:**

Gazel 95

Mısra: 4

Neyin oluğunun sızıntısı II neyden çıkan sesler.

3. Cūy-ı terāne kūng ile gülşen-i nāleden geçüp
4. Cedvel-i bağ-ı şevķ olur reşha-i nāv-dān-ı ney

reşk:**1. reşk:****Gazel 18**

Mısra: 5

Kıskançlık.

5. Dāğdār-ı reng-i hacaletdür çemende reşk ile

6. Lâlenüñ olmuş derûnunda meger bir derd ruh

2. reşk:**Gazel 19**

Mısra: 14

Kıskançlık.

13. Sezâdur 'İzzetâ mîr-i şefîka eylesem taqdîm

14. Dür-i nazmum ki reşk ile gelür Pervîn'den feryâd

reşk eyle:**1. reşk eyler:-r****Kaside 11**

Mısra: 8

Kıskanmak.

7. Ne suhan gevher-i deryâ-yı hüner

8. 'İkd-ı Pervîn aña şad reşk eyler

2. reşk eyler:-r**Kaside 13**

Mısra: 41

Kıskanmak.

41. Çeşmine reşk eyler âhû-yı hoten

42. Ögredür Hârût'a bu fen-i fiten

reşk it:**1. reşk itdi:-di****Kaside 11**

Mısra: 28

Kıskanmak.

27. Sâye-i mekremeti farkımıza

28. Düşeli itdi hümâ reşk bize

2. reşk itse:-se**Kaside 5**

Mısra: 4
Kıskanmak.

3. Zībende-i āšār-ı füyūzāt-ı ezeldür
4. Reşk itse sezā cennet-i me'vā Yeñişehr'e

reşk-āver-i mihr-i bārık:

1. reşk-āver-i mihr-i bārık:

Gazel 76

Mısra: 1

Güneş ışığını hasede düşüren II sevgilinin yanağının parlaklığı.

1. Pertev-i ruhları reşk-āver-i mihr-i bārık
2. Biri çāk-efgen-i pīrāhen-i şubḥ-ı şādık

reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr:

1. reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr:

Kaside 10

Mısra: 42

Çeşme başındaki güzellerde kıskançlık uyandıran II karakter.

41. Kāfiye tengdür envār-ı du'ādan 'İzzet
42. Tab'ı reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr eyleyelüm

reşk-i Erjeng:

1. reşk-i Erjeng:

Gazel 156

Mısra: 14

Erjeng(Bir söylentiye göre Mani'nin kendi adı da olan ve edebiyatta Erteng olarak geçen İranlıların ünlü ressamı Mani'nin resimli kitabı.)' in kıskançlığı.

13. Kilk-i Mānī-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de
14. Reşk-i Erjeng idelüm şafḥa-i āšārumızı

reşk-i fem:

1. reşk-i femüñ:-üñ

Tahmis 6

Mısra: 6

Ağzının kıskançlığı.

5. Her yanüñ ey meh-likā pertev şalar bir nūrdur
6. Gönce-i gülzārı dil-teng eyledi reşk-i femüñ

reşk-i ḥarīr:

1. reşk-i ħarîr:**Gazel 130**

Mısra: 6

İpeği kiskandıran.

5. Āzurde eylemez mi ‘aceb ğılzet-i perend

6. Nermîn-i cism-i nâzüki reşk-i ħarîr iken

reşk-i hūr:**1. reşk-i hūr:****Kaside 2**

Mısra: 27

Güneşin kıskançlığı.

27. Şu‘a-ı mehçe-i râyâtı reşk-i hūr olarak

28. O bedr-i burc-ı vezâret şerefle itdi zuhūr

reşk-i İrem eyle:**1. reşk-i İrem eyle:****Gazel 143**

Mısra: 2

İrem bağıını kiskandırmak.

1. Devletle gel üç çifteye vaz‘-ı kadem eyle

2. Geç şahın-ı bahâriyyeyi reşk-i İrem eyle

reşk-i ‘izâr-ı şa‘şa‘a-efşân-ı yâr:**1. reşk-i ‘izâr-ı şa‘şa‘a-efşân-ı yâr:****Gazel 11**

Mısra: 11

Sevgilinin parlaklık saçan yanağının kıskançlığı.

11. Reşk-i ‘izâr-ı şa‘şa‘a-efşân-ı yâr ile

12. Hürşîd-i şu‘le-bâr ne ‘âlemedür ‘aceb

reşk-i kamer:**1. reşk-i kamer:****Gazel 48**

Mısra: 14

Ayın kıskançlığı.

13. H̱âb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah

14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer ‘âşıklar

reşk-i tab‘-ı sühandân:

1. reşk-i ʔab‘-ı sühandānıma:-ım, -a

Gazel 47

Mısra: 18

Güzel söz söyleyen karakterin kıskançlığı.

17. ‘İzzetā sāye-i iḳbāl-i Veli Paşa’ da

18. Reşk-i ʔab‘-ı sühandānıma Seḫbān ağlar

reşş-i gül-āb:

1. reşş-i gül-āb:

Kaside 4

Mısra: 2

Gülsuyu serpme.

1. Yüz göz açtırmaz iken baḫt-ı siyehkārāye ḥvāb

2. Eyledi luṭf-ı ḥudā ḫehresine reşş-i gül-āb

revā:

1. revā:

Kaside 4

Mısra: 52

Layık, uygun, yaraşır.

51. ‘İzzetā ṣekveyi ḳo eyle du‘āya aḡāz

52. Ne revā bā‘ iṣ‘-i taṣḫi‘-i ser olmak ıṭnāb

2. revā:

Gazel 34

Mısra: 6

Layık, uygun, yaraşır.

5. Gönülde devlet-i ḥüsnünde ey ṣeh-i ḥübān

6. Mevācib-i ḡam alursa revā yeñiçeridür

3. revā:

Gazel 46

Mısra: 15

Uygun, yaraşır.

15. Nūr-ı ‘aynum sensin ol maḫbūb-ı zībā kim revā

16. Ḥāk-i pāyun itseler kühl-i başar maḫbūblar

4. revā:

Gazel 109

Mısra: 8

Uygun, yaraşır.

7. Dehen-i mü' min-i kâmilde çü cām-ı şahbā
 8. Deverān itse revā her dem ü her bār kıasem

revġan-ı şarāb:

1. revġan-ı şarāb:

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Şarabın yağı.

23. Kāndil-i sāğara kōnılup revġan-ı şarāb
 24. Pertev şalardı meclise mānend-i āftāb

reviş-i tavr u edā:

1. reviş-i tavr u edāsi:-sı

Gazel 129

Mısra: 18

Davranış ve nazının şekli.

17. Ėāyet de kārīb oldı fenāsi Yeñişehr'in
 18. Bir başka reviş-i tavr u edāsi Yeñişehr'in

revnak-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānık:

1. revnak-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānık:

Kaside 5

Mısra: 19

Selanikte fetvanın baş mekanın parlaklık vereni.

19. Revnak-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānık
 20. Oldı bu sene 'adl ile molla Yeñişehr'e

revnak-ı bāzār-ı nazm:

1. revnak-ı bāzār-ı nazm:

Gazel 150

Mısra: 15

Şiir pazarının parlaklığı.

15. Gird-i kesād revnak-ı bāzār-ı nazm iken
 16. Kālā-yı zer-keř-i hūner olmış ne fā'ide

revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb:

1. revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb:

Kaside 4

Mısra: 48

Parlak incinin parlaklığını kıran.

47. Bu perîşānlığa tākāt mi gelür inşāf it
 48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb

revnak-yāb:

1. revnak-yāb:

Gazel 124

Mısra: **11**

Güzellik bulan.

11. Oldı revnak-yāb haṭ-ı nev-zuhūruñla senüñ
 12. Nüşhā-i hüsnüñ ki cemi' yetlenür şīrāzeden

re'y:

1. re'y:

Kaside 6

Mısra: **116**

Görüş, düşünce, mütalaa.

115. Sâlde hürde hıredde yine ammā ki büzürg
 116. Re'y ü tedbırde pır hüsn ü melāḥatde civān

2. re'y:

Kaside 17

Mısra: **46**

Fikir, görüş, düşünce, ray.

45. Āh rü'yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
 46. 'İzzetā 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbır

revhān-ı bağ-ı cennet:

1. reyḥān-ı bağ-ı cennet:

Kaside 9

Mısra: **51**

Cennet bahçesinin fesleğeni II sevgilinin ayva tüyleri.

51. Haṭuñ reyḥān-ı bağ-ı cennet ammā
 52. 'İzāruñ verd-i gülzār-ı İrem'dür

re'y-i münir:

1. re'y-i münirinden:-i, -n, -den

Kaside 3

Mısra: **19**

Parlak fikir.

19. Lem 'a-yāb olsa kamer re' y-i münīrinden eger
20. Minnet-i mihr-i ziyā-güsteri çekmez her bār

re' y-i rūşen-ter:

1. re' y-i rūşen-ter:-i

Kaside 1

Mısra: 45

Çok aydınlık fikir.

45. Re' y-i rūşen-ter fer-bağş-ı çerāğ-ı meh-tāb
46. Āfitāb-ı dili mişkāt-ı ziyā-yı nuşret

re' y-i şavāb:

1. re' y-i şavāb:

Kaside 4

Mısra: 38

Doğruluk düşüncesi.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yogise
38. Kūşe-i gūra şığınmağdur aña re' y-i şavāb

rezālet:

1. rezālet:

Gazel 147

Mısra: 11

Çok çirkin ve utanılacak hal, herkesin duygularını inciten durum veya olay, rezillik, kepezelik.

11. Teşhīr için rezālet ile şehri gezdirüp
12. Bindirdiler rakīb-i hārı gör hār üstüne

Rızā-yı nükte-perdāz:

1. Rızā-yı nükte-perdāza:-a

Gazel 120

Mısra: 17

Nükteli söz söyleyen Rıza.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
18. Ta' accüb üzreyüm 'İzzet senüñ bu iştiğālinden

ricā-yı nuşret:

1. ricā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 62
Yardım isteği.

61. Medh-i zātuñda gürüh-ı şu'arā 'āciz olup
62. Birbirinden hep ider şimdi ricā-yı nuşret

ridā-yı nuşret:

1. **ridā-yı nuşret:**

Kaside 1

Mısra: 42

Yardım örtüsü.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre
42. Zīver-i dūş-ı şeref-pūşı ridā-yı nuşret

rīh-i husūm-ı 'ālem:

1. **rīh-i husūm-ı 'ālem:**

Gazel 96

Mısra: 10

Dünya uğursuzluklarının rüzgarı.

9. Germ-i bāzārı cihāndan soğıdur
10. Ādemi rīh-i husūm-ı 'ālem

rikāb:

1. **rikāb:**

Kaside 4

Mısra: 24

Üzengi.

23. O civān-baht-ı felek-pāye ki bindükçe olur
24. Esb-i iclāline cirm-i meh-i nev sīm rikāb

rind:

1. **rind:-e**

Gazel 157

Mısra: 2

Kalender, dünya işlerini boş gören II âşık.

1. Haṭ-ı pūşt-i leb-i gül-reng-i şarāb āşāmı
2. Rinde kâfî aramaz nüşa-i şerḥ-i cāmı

rindān:

1. rindān:

Gazel 30

Mısra: 9

Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler II âşıklar.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān

10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

2. rindān:

Gazel 121

Mısra: 8

Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler II âşıklar.

7. Ne kadar şīşe-i ḥātırlarını itse şikest

8. Ramazānı yine ḥürmetle tutarlar rindān

3. rindān:

Gazel 150

Mısra: 4

Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler II âşıklar.

3. Bir sīm-sā'id itmeyicek bezmi pür-fürūğ

4. Rindān elinde cām-ı zer olmuş ne fā'ide

4. rindān :

Kaside 6

Mısra: 138

Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler II âşıklar.

137. Kōmadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şūḥ-meşrebligümi ister idi çün rindān

rindāne:

1. rindāne:

Gazel 12

Mısra: 13

Rintlere yakışır tarzda.

13. Böyle rindāne gazel tarḥına ol mahveşüñ

14. 'İzzetā dīde-i mestānesidür cümle sebeb

rind-i bī-bāk:

1. rind-i bī-bāk:

Gazel 114

Mısra: 2

Korkusuz gönü ehli kişi.

1. Ser-hoşum bâde-perestüm melegüm cānānum
2. Rind-i bī-bāk levendüm güzelüm fettānum

rind-i bī-pervā-yı hem:

1. rind-i bī-pervā-yı hemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 44

Korkusuz gönül ehli kişinin kaygısı.

43. Mey-i hamra ile pür cām-ı lāle
44. ' Aceb bir rind-i bī-pervā-yı hemdür

rind-i melūm-ı 'ālem:

1. rind-i melūm-ı 'ālem:

Gazel 96

Mısra: 4

Dünyanın ayıplanmış rindi.

3. Odur āzāde-i kayd-ı endūh
4. Ki ola rind-i melūm-ı 'ālem

rind-i ser-āzāde:

1. rind-i ser-āzādeler:-ler

Gazel 66

Mısra: 11

Başı hür, özgür rindler.

11. Bizüz o rind-i ser-āzādeler ki yok bizden
12. Esīr-i nām u giriftār-ı kayd-ı neng olmuş

rişte-bend-i pāy-ı havāl:

1. rişte-bend-i pāy-ı hayāl:

Gazel 91

Mısra: 4

Hayalin ayak bağlayan bağı II sevgilinin saçı.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velī
4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pāy-ı hayāl

rişte-i āmāl:

1. rişte-i āmālīmüz:-imüz

Gazel 120

Mısra: 7

Emeller ipi.

7. GiriHg r oldu gitdi ri te-i  m lim z yek-ser
8. O na vet-g sterin   n-i ceb n-i infi alinden

ri te-i b r k-i c n:

1. ri te-i b r k-i c n:

Gazel 35

Mısra: **6**

 nce ipe benzeyen can.

5. T r-ı nig h-ı  asret-i  a ık mıdur y h d
6. M y-ı miy n mı ri te-i b r k-i c n mıdur

ri te-i g her:

1. ri te-i g her:

Gazel 150

Mısra: **6**

 nci ipli i.

5. C  -ı siri k-i  asretle  e m-i  a ıku n
6. M j n  ri te-i g her olmu  ne f ida

ri te-i hay l:

1. ri te-i hay l:

Gazel 87

Mısra: **8**

Hayal ipli i.

7. T r-ı nig humuz kemerinden   z lmiyor
8. M y-ı miy nına  arılup ri te-i hay l

ri te-i nazm:

1. ri te-i nazma:-a

Kaside 8

Mısra: **61**

Nazım ipli i ( iir ba lamında).

61. Get rmi  kimd r em  l m i inde ri te-i nazma
62. Ben m gibi bu g ne l 'l '-i  ehv r-ı g ft r 

2. ri te-i nazmı:-ı

Gazel 140

Mısra: **16**

Nazım ipli i ( iir ba lamında).

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür 'İzzet garaž
16. Rişte-i nazmı çekerüz sū-be-sū

rişte-i zünnār:

1. rişte-i zünnārumızı:-umuz, -ı

Gazel 156

Mısra: 8

Kuşağın ipi II kemer.

7. Deyr-i 'aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemüñ
8. Tār-ı zülfünden idüp rişte-i zünnārumızı

riyā:

1. riyāsından:-sı, -n, -dan

Gazel 28

Mısra: 13

İki yüzlülük, gösteriş yapma.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün
14. Olursa vāşıl-ı sır sahn-ı hānķāh döner

2. riyā:

Gazel 149

Mısra: 4

İki yüzlülük, gösteriş yapma.

3. Nuķl-i lebiyle 'āşıkına neş'e-bahş iken
4. Dil-berlerüñ riyā mı olur bāde-nūşına

riyā-vı huşk:

1. riyā-yı huşk:

Gazel 99

Mısra: 10

Kuruluğun(feyizsizliğinin) iki yüzlülüğü.

9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur
10. Velī 'İzzet riyā-yı huşk ile 'iffet kabūl itmem

rīzān ol:

1. rīzān olup:-up

Gazel 57

Mısra: 11

Dökülmek.

11. Yād-ı nev-ḥīz-i ḥaṭıyla eşkümüz rīzān olup
12. Sebze-i müjgānımız terdür seḥāb altundayuz

Rızā-yı mu‘ciz-i sihr-iṣṭihāre:

1. Rızā-yı mu‘ciz-i sihr-iṣṭihāre:-e

Gazel 138

Mısra: 14

Sihirli sözleriyle şöhret olmuş Rıza.

13. ‘İzzetā bilsem ne yüzle ‘arz idersin nazmuñı
14. Sen Rızā-yı mu‘ciz-i sihr-iṣṭihāre rû-be-rû

rîze-nîşâr-ı şerer:

1. rîze-nîşâr-ı şererüz:-üz

Gazel 140

Mısra: 10

Kıvılcım parçaları saçan.

9. Şu‘le-i āh-ı dil-i ehl-i ğamuz
10. Rîze-nîşâr-ı şererüz sū-be-sū

rûbāh:

1. rûbāh:

Gazel 161

Mısra: 8

Far. Tilki.

7. Ḥāb-ı ḥar-güşına ey kebk-i ḥurām aldanma
8. Aç gözün sūfî ider ḥileyi rûbāh gibi

rûbeh-i ğam:

1. rûbeh-i ğam:

Kaside 2

Mısra: 9

Keder tilkisi.

9. Tavaṭṭun itmîşiken ġār-ı dilde rûbeh-i ğam
10. Kılınıdî ṭaṭṭana-i ṭabl u kerre- nây ile dūr

rû-be-rû:

1. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 1

Yüz yüze, karşı karşıya.

1. Gelse mir'ât ol 'izâr-ı tâbdâra rû-be-rû
2. Pertevinden nûr iderdi isti'âre rû-be-rû

2. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 2

Yüz yüze, karşı karşıya.

1. Gelse mir'ât ol 'izâr-ı tâbdâra rû-be-rû
2. Pertevinden nûr iderdi isti'âre rû-be-rû

3. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 6

Yüz yüze, karşı karşıya.

5. Maṭlabum bir vech ile şûret-peżîr olmaz benüm
6. Söylesem de ḥâlûmi ol şehryâre rû-be-rû

4. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 8

Yüz yüze, karşı karşıya.

7. Tarf-ı ruḥsârûndan eyle ber-ṭaraf gîsûlaruñ
8. Yüz bulup bî-çâreler kılsun nezzâre rû-be-rû

5. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 12

Yüz yüze, karşı karşıya.

11. Ögredür eczâ-yı ḥüsnüñ birbirine şîveler
12. Çeşm çeşme zûlf zülfe târ târa rû-be-rû

6. rû-be-rû:

Gazel 138

Mısra: 14

Yüz yüze, karşı karşıya.

13. 'İzzetâ bilsem ne yüzle 'arz idersin nazmuñı
14. Sen Rızâ-yı mu'ciz-i sihr-iştihâre rû-be-r

7. rû-be-rû :

Gazel 138

Mısra: 4

Yüz yüze, karşı karşıya.

3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
4. Haṭ gelüp oldu mu ‘arız ḥüsn-i yāre rû-be-rû

8. **rû-be-rû :**

Gazel 138

Mısra: 10

Yüz yüze, karşı karşıya.

9. Hāne-i āyīneden çık bāğa ey serv-i revān
10. ‘Aksüñi gel gör kenār-ı cūybāra rû-be-rû

rübûde-i reftâr:

1. **rübûde-i reftâr:**

Gazel 98

Mısra: 16

Yürüyüşüne kapılan II âşığın gönlü.

15. Hırām iderken o bālā ḳaddüñ kırısmelerin
16. Gör ey rübûde-i reftâr olan gönülcegizüm

rû-güşāde:

1. **rû-güşāde:**

Gazel 97

Mısra: 8

Güler yüzlü II sevgili.

7. Kālā-yı ḥüsn-i zīver-i dükkān-ı iştihār
8. Bir rû-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

ruh:

1. **ruh:**

Gazel 18

Mısra: 6

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

5. Dāğdār-ı reng-i ḥacaletdür çemende reşk ile
6. Lālenüñ olmuş derūnunda meger bir derd ruh

2. **ruh:**

Gazel 18

Mısra: 8

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ḳalbi lebrīz idelü
8. Bezm-i endīšemden itdi fikr-i şem‘i ṭard ruh

3. ruḥ:

Gazel 18

Mısra: 10

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i ḥatt-ı siyāh

10. Görünür şūretde bir āyīne-i bī-gerd ruḥ

4. ruḥları:-ları

Gazel 23

Mısra: 4

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā

4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rīz-i ḥacletdür

5. ruḥı:-ı

Gazel 49

Mısra: 6

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'īn olur

6. Ebrū vü ḥāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

6. ruḥı:-ı

Gazel 78

Mısra: 1

Far. Yanak II sevgilinin yanağı.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-āba müstağrak

2. 'Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

rūhı bedenden ayrıl:

1. rūhı bedenden ayrıldı: -dı

Gazel 132

Mısra: 22

Ölmek.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş

22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rūhı bedenden

ruh-i dil-dār:

1. ruh-i dil-dārumuzı:-umuz, -ı

Gazel 156

Mısra: 6

Sevgilinin yanağı.

5. Olsa pīrāste ḥāl ü ḥaṭ ile ‘ārız-ı mihr
6. Aña teşbīh iderdük ruḥ-i dil-dārumuzı

ruh-ı endīşe:

1. ruḥ-ı endīşede:-de

Gazel 56

Mısra: 4

Yanağın kederi.

3. Hîç nedāmet mi çeker sözde te’emmülle giden
4. Ruḥ-ı endīşede naḳş-ı kef-i efsūs olmaz

ruh-ı ḥaṭ-āver:

1. ruḥ-ı ḥaṭ-āverüñden:-üñ, -den

Gazel 144

Mısra: 11

İnce tüylerin çıktığı yanak II sevgilinin yanağı.

11. Ruḥ-ı ḥaṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı
12. Zekāt-ı ḥüsnüñi eyle edā ḥükm-i kitāb üzre

ruh-ı ḥaṭ:

1. ruḥ-ı ḥaṭuñla:-uñ, -la

Gazel 80

Mısra: 17

Yanağın tüyü.

17. ‘İzzet’ üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla
18. Sūziş-i rüz u şebīn çok gördük

rūh-ı hod-rā:

1. rūh-ı ḥod-rā:

Gazel 21

Mısra: 11

Kendi ruhuna.

11. Ger der-āyīne be-bīned rūh-ı ḥod-rā ān büt
12. Tā me-pendār ki dīger veşenī mī-cüyed

ruh-ı hoy-rîz:

1. ruḥ-ı hoy-rîzinde:-î, -n, -de

Gazel 13

Mısra: 3

Ter döken yüz.

3. Mevc-hîz olsa ʔarāvet ruḥ-ı hoy-rîzinde
4. Açılır şan gül-i şad-berg-i şabāḥat ʔat ʔat

ruh-ı huy-gerde:

1. ruḥ-ı huy-gerdesidür:-si, -dür

Gazel 53

Mısra: 1

Terlemiş yanak II sevgilinin yanağı.

1. Ra'ş-fermā-yı şüreyyā ruḥ-ı huy-gerdesidür
2. Dāğ-ı meh-tāb ziyā-baḥş-ı siyeh-çerdesidür

ruh-ı mir'at-i yār:

1. ruḥ-ı mir'at-i yāre:-e

Gazel 66

Mısra: 1

Sevgilinin ayna gibi olan yanağı.

1. Ğubār-ı ḥaṭ ruḥ-ı mir'at-i yāre jeng olmuş
2. Sevād-ı ān zede-i leşker-i Firenk olmuş

ruh-ı rahşān:

1. ruḥ-ı rahşānuḡda:-uñ, -da

Gazel 106

Mısra: 5

Parlak yüz.

5. Leke-i ḥaṭ-ı siyeh yok ruḥ-ı rahşānuḡda
6. Ey benüm burc-ı cemāle ʔamer-i bī-kelefüm

ruh-ı verd:

1. ruḥ-ı verde:-e

Kaside 9

Mısra: 108

Gül gibi yanak.

107. 'Aḳīb-i deyde ṭā faşl-ı bahārān
108. Ruḥ-ı verde gül-āb-efşān-ı nemdür

ruhsār:

1. ruḥsārdan:-dan

Gazel 4

Mısra: 12

Yanak, yüz.

11. Ammā rakībden hāzer eyler ne işlesün
12. Yok çäre büse virmege ruhsārdan baña

ruhsāra-i ‘arāyiş-i efkār:

1. ruhsāra-i ‘arāyiş-i efkāra:-a

Gazel 111

Mısra: 13

Fikirlerin süsünün yanağı.

13. Ruhsāra-i ‘arāyiş-i efkāra ‘İzzetā
14. Kilk-i hünerle māşīta-perdāzdur sözüm

ruhsāre:

1. ruhsāre:

Gazel 1

Mısra: 1

Yanak II sevgilinin yanağı.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

ruhsār-ı ‘arūs-ı sühan:

1. ruhsār-ı ‘arūs-ı sühana:-a

Kaside 7

Mısra: 90

Sözün gelin gibi güzel olan yüzü.

89. Tā ki meşşāte-i nūk kalem-i ehl-i beyān
90. Vire ruhsār-ı ‘arūs-ı sühana zīb ü fer

ruhsār-ı rahşān:

1. ruhsār-ı rahşāna:-a

Gazel 144

Mısra: 3

Parlak, güzel yanak II sevgilinin yanağı.

3. Görenler kākül-i pāşīdesin ruhsār-ı rahşāna
4. Şehāb oldu keşīde zann iderler āftāb üzre

ruhsat:

1. ruhsat:

Kaside 2

Mısra: 74

İzin, müsaade.

73. Şikeste-beste eger bir ğazelcik ‘arz itsem
74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥṣat u düstūr

2. ruḥṣat:

Gazel 112

Mısra: 2

İzin, müsaade.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı ‘arz-ḥālüm yok benüm
2. ‘Arz-ı ḥāle olsa da ruḥṣat mecālüm yok benüm

ruḥṣat-ı ‘arz-ı niyāz:

1. ruḥṣat-ı ‘arz-ı niyāz:

Gazel 55

Mısra: 11

Duanın sunulmasının izni.

11. Germ-iştiyāk ruḥṣat-ı ‘arz-ı niyāz olup
12. Çekmekde āh-ı serdi her efsürde-hūş-ı nāz

rukabā:

1. ruḳabādan:-dan

Gazel 16

Mısra: 6

Rakipler.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şūḥ-ı cihān
6. Ruḳabādan bize yok cāy-ı nişest

ruk‘a-i şekve:

1. ruḳ‘a-i şekve:

Kaside 10

Mısra: 23

Şikayet mektubu.

23. Ruḳ‘a-i şekve be-dest āh iderek iñleyerek
24. Ḥālimüz ‘arz idelüm bārī huzūr eyleyelüm

rukve:

1. ruḳyesi:-si

Gazel 23

Mısra: 9

Dua.

9. Raķīb-i rū-siyāhın ruķyesi ĥaylī mü'eşşirmiş
 10. Perī-rūlarla her şeb şīşe-gerdān-ı maĥabbetdür

Rūm:

1. Rūm:

Kaside 2

Mısra: 31

Ar. Anadolu bölgesi.

31. Velī ni'metidür Rūm ili memālikinüñ
 32. Ta'ayyüş itmededür sāyesinde mār ile mūr

rumūz-ı fenn-i belāgat:

1. rumūz-ı fenn-i belāgatda:-da

Kaside 18

Mısra: 3

Düzgün söz söyleme ilminin sembolü.

3. Rāmiz rumūz-ı fenn-i belāgatda bī-'adīl
 4. Eş'ār-ı Fevzī-i sūĥan-ārā ġarībdür

rūşen-dil:

1. rūşen-dilüm:-üm

Gazel 111

Mısra: 5

Parlak, aydınlık gönül.

5. Rūşen-dilüm fetīle-fürūz-ı belāgatum
 6. Şem'-i maĥāfīl-i edebe kāzdur sözüm

rūşenī-baĥşā:

1. rūşenī-baĥşā:

Gazel 27

Mısra: 5

Aydınlık veren.

5. Bezm-i devrāna rūşenī-baĥşā
 6. Şem'-i ruĥsār-ı āl-i Eşref'dür

rūşen-kün-i deycūr-ı sitem:

1. rūşen-kün-i deycūr-ı sitem:

Kaside 5

Mısra: 15

Eziyet karanlığının aydınlık günü.

15. Rüşen-kün-i deycūr-ı sitem nūr-ı mücessem
 16. Kim şa‘şa‘-pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr’e

rüşenlen:

1. rüşenlenüp:

Gazel 3

Mısra: 3

Parlamak, aydınlanmak.

3. Rüşenlenüp kudümüñ ile çeşm-i cān u dil
 4. Bulduk meserret-i ebedī şevk-i sermedī

rüy-ı ebr-i mevc:

1. rüy-ı ebr-i mevc:

Gazel 117

Mısra: 2

Dalgalı bulutun yüzü.

1. Dil-i deryā bulandı seyl-i eşk-i rû-be-rāhumdan
 2. Döküldi āb rüy-ı ebr-i mevc dūd-ı āhumdan

rüy-ı iltiyām:

1. rüy-ı iltiyāmı:-ı

Kaside 16

Mısra: 70

İyileşme yüzü.

69. Velī kes sen dahı andan selāmı
 70. Aña gösterme rüy-ı iltiyāmı

rüy-ı kâğıd:

1. rüy-ı kâğıdda:-da

Kaside 7

Mısra: 14

Kağıdın yüzü.

13. Oldı nāhun-zede-i tıfl-ı debistān-ı kemāl
 14. Rüy-ı kâğıdda kıyās itme nişān-ı mıştar

rüy-ı pāk:

1. rüy-ı pākine:-i, -n, -e

Gazel 7

Mısra: 2

Temiz, saf, parlak yüz II sevgilinin yüzü.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melâhatı
2. 'Aks itdi rûy-ı pâkine sînem cerâhatı

rûy-ı zemîn:

1. rûy-ı zemîn:

Kaside 6

Mısra: **69**

Yeryüzü.

69. Şadme-i kahrı ile rûy-ı zemîn zelzelenāk
70. Hecme-i tîgi ile mecma'-ı â'dā nālān

rûy-ı zerd:

1. rûy-ı zerdüm:-üm

Gazel 103

Mısra: **10**

Sararmış yüz II âşığın yüzü.

9. Ben şikâyet eylemem bî-dād dil-berden velî
10. Rûy-ı zerdüm her gören añlar melâlüm var benüm

rûz u şeb:

1. rûz u şeb:

Gazel 41

Mısra: **18**

Gündüz ve gece II hiç durmadan.

17. Ya'ni maḥdüm-ı Selîmü't-tab'a
18. Rûz u şeb ḥayr u du'âlar demidür

2. rûz u şeb:

Kaside 13

Mısra: **66**

Gündüz ve gece II hiç durmadan.

65. Kimsin 'âlemde be hey 'âşık 'aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rûz u şeb

3. rûz u şeb:

Kaside 13

Mısra: **96**

Gündüz ve gece II hiç durmadan.

95. 'Abd-i nâ-çizüñ kuluñdur 'İzzet'üñ
96. Rûz u şeb zıkr ile fikri midḥatüñ

rüz-be-rüz:**1. rüz-be-rüz:****Kaside 11**

Mısra: 44

Günden güne.

43. Devletin dā'im idüp Rabb-i Mecīd

44. 'Ömrini rüz-be-rüz ide mezīd

rūzedār-ı ğam:**1. rūzedār-ı ğamınuñ:-ı, -nuñ****Gazel 157**

Mısra: 4

Keder orucu.

3. Būs-ı ruhsāre işāretle hilāl-ebrūsı

4. Rūzedār-ı ğamınuñ zāhir olur bayramı

rūzgār:**1. rūzgārından:-ı, -n, -dan****Kaside 8**

Mısra: 48

Esinti, yel II başka şekilde düşünün kişilerin tutumu.

47. Ğazelde 'İzzetā pāyān-pezīr oldu yeter ğayrı

48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

2. rūzgār:**Kaside 18**

Mısra: 11

Esinti, yel; devir, dünya.

11. Hem maḥlaşumdur 'İzzet-i āşüfte rūzgār

12. Anuñ içün benüm gibi bir nā-şekībdür

3. rūzgārıdur:-ı, -dur**Gazel 44**

Mısra: 12

Esinti, yel.

11. Dün gülsitān-ı kūyına itdūñ şabā güzer

12. Ğayrı esüp savurmaların rūzgārıdur

rüz-ı elest:

1. rûz-ı elest:

Gazel 16

Mısra: 12

Allâh'ın, ruhlar âlemini yarattığında, ruhlara “elestü bi-Rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)” diye sorup ruhların da “belâ (evet)” diye cevap verdiği gün.

11. Âsitānuñdan ölünce gitmem

12. Böyle ‘ahd eylemişüm rûz-ı elest

rûz-ı ezel:

1. rûz-ı ezel:

Kaside 6

Mısra: 7

Ezelden beri.

7. Saña tâ rûz-ı ezel eylemiş i ‘tâ Mevlâ

8. Zûr-ı endîşe ile kuvvet-i şab‘ı Şahbân

rûy:

1. rûy-ı:-ı

Gazel 14

Mısra: 2

Yüz, yanak II sevgilinin yüzü.

1. Seyr it ol şüh-ı âteşin-hûy

2. Tâze gül gibi terlemiş rûy

2. rûyuñ:-uñ

Gazel 127

Mısra: 2

Yüz, yanak II sevgilinin yüzü.

1. Şubh ider çāk-ı girībān hānde-rîz oldukça sen

2. Reng atar hırşide rûyuñ şerm-hîz oldukça sen

rûy-be-râh-ı sefer:

1. rûy-be-râh-ı seferüz:-üz

Gazel 140

Mısra: 8

Sefere çıkmaya hazır olmak.

7. Bûy-ı gülüz esb-i şabāya süvār

8. Rûy-be-râh-ı seferüz sū-be-sū

rüşd:

1. rüşd:

Kaside 9

Mısra: 67

Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek seviyede olma, olgunluk, kemal.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü feṭānet

68. 'Aṭā-yı maḥẓ-ı Rabb-i zu'l-keremdür

Rüstem:

1. Rüstem'i:-i

Kaside 8

Mısra: 18

Şeh-nâme'de Zâl'ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oğlu.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der ḳahramān peyker

18. Ki Zâl ü Rüstem'i ḥayret-zede itmekde peykârı

rüstem-i pür dil-i heycā ü hizebr-i şüc'ân:

1. rüstem-i pür dil-i heycā ü hizebr-i şüc'ân:

Kaside 6

Mısra: 98

Çok kavgacı gönlü olan ve cesaretli yiğit Rüstem.

97. Şaf-şiken Sām-ı Tehemten-ten-i Behrām-efgen

98. Rüstem-i pür dil-i heycā ü hizebr-i şüc'ân

rüsvālık:

1. rüsvālıkla:-la

Gazel 33

Mısra: 6

Rezillik.

5. Benimçün ḳayd-ı nuşh u pende hergiz düşmesün yārān

6. Bu rüsvālıkla gūş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

rüsvāy-ı kıyāmet :

1. rüsvāy-ı kıyāmet :

Gazel 14

Mısra: 4

Kıyametin rezili.

3. Ānān ki sipārend revān der-ğam-ı ḳad'et

4. Hızend be-maḥşer heme rüsvāy-ı kıyāmet

rütbe:

1. rütbe:

Kaside 2

Mısra: 7

Derece, miktar.

7. O rütbe nağme-i şādī pür itdi āfākı

8. Ki oldı künbed-i gerdün çü kâse-i tanbūr

2. rütbe:

Kaside 2

Mısra: 68

Derece, miktar.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün gonce ıalb-i ehl-i şu'ūr

3. rütbe:

Kaside 8

Mısra: 7

Makam, mevki.

7. Şuyun bulurdı el-ıaı encād ol rütbe 'ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

4. rütbe:

Kaside 9

Mısra: 77

Derece, miktar.

77. O rütbe hıfzı sārīdür cihana

78. Ki gürgān hep nigāhbān-ı ğanemdür

5. rütbem:-m

Kaside 13

Mısra: 71

Makam, mevki, aşama.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā

72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

6. rütbe:

Kaside 16

Mısra: 57

Miktar, derece.

57. O rütbe ile kim 'ālemde bī-dād

58. Elüñden eylesün 'uşşāk feryād

7. rütbe:

Gazel 27

Mısra: 9

Makam, mevki.

9. Nā-şekīb eyleyen bu rütbe bizi

10. Āh o ğunc u delāl-ı Eşref' dūr

8. rütbe:

Gazel 28

Mısra: 11

Makam, mevki.

11. O rütbe Mevlevīyān oldı 'aşkı ile naḥīf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

9. rütbe:

Gazel 86

Mısra: 9

Derece, miktar.

9. Kesād-ı ma'rifet ol rütbe sūḳ olurdı ḥarāb

10. Becā-yı emti'a ḳonsa raf-ı dükkāna ğazel

rü'yā:

1. rü'yāda:-da

Kaside 17

Mısra: 1

Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

1. Gice rü'yāda o meh-pāre-i bī-mişl ü nazīr

2. Güyiyā külbē-i ahzānımı itmiş tenvīr

2. rü'yā:

Kaside 17

Mısra: 45

Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

45. Āh rü'yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı

46. 'İzzetā 'aqlum alup ḳoymadı re'y ü tedbīr

2. 22. S/Ş/Ŝ

sā:

1. sālārın:-lar, -ın

Kaside 6

Mısra: 26

Arap alfabesinin dördüncü, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin beşinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 500'dür].

25. Tâları tâze-edâ bir büt-i sîmîn-tendür

26. Şâların her birisi veşen-i deyr-i beyân

sā'at:

1. sâ'atuñ:-uñ

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Vakit, zaman.

57. Selb oldı şeb-be-şeb ne içün h'âb u rāhatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

2. sâ'atde:-de

Kaside 17

Mısra: 24

Saat il zaman.

23. Didi hây 'İzzet'ümüñ vāhimesi gālib imiş

24. Bağ neler kurdı derūnunda bu sâ'atde fakīr

3. sâ'at :

Kaside 16

Mısra: 21

Vakit, zaman.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at

22. Dir ey serv-i ḳadūñ şūr-ı ḳıyāmet

sabā:

1. şabā:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

7. Kūy-ı nigāra eyler iseñ ey şabā güzer

8. Dil çīn-i perçemünde midür al getür ḥaber

2. şabâ:

Kaside 9

Mısra: 22

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

21. Fısıldaşdı gelüp ezhâr ile hep

22. Şabâ ilç-i şâh-ı muhteşemdür

3. şabâ:

Gazel 11

Mısra: 7

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

7. Yarûñ lepişka perçemini ey şabâ yine

8. Kıldûn mı târ ü mâr ne 'âlemeddür 'aceb

4. şabâ:

Gazel 44

Mısra: 11

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

11. Dûn gûlsitân-ı kûyına itdûñ şabâ güzer

12. Ğayrı esüp savurmaların rûzgârıdur

5. şabâ:

Gazel 51

Mısra: 1

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

1. Şabâ yelmiş hevâ-yı kâkülûñle düldül olmışdur

2. Aña emvâc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmışdur

6. şabâdan:-dan

Gazel 94

Mısra: 3

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

3. Gülşende seher nağme-serâ oldı şabâdan

4. Hâl-i dil-i 'uşşâkı tebâh eyledi bülbül

7. şabâ:

Gazel 127

Mısra: 5

Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

5. Kişver-i Tâtâr u Çîn'i 'ıtrnâk eyler şabâ

6. Şâne-bend-i târ-ı zülf-i müşg-bîz oldukça sen

8. şabā:

Gazel 157

Mısra: 8

Kuzeydoğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.

7. Zîr-i kākülde nihān idi mu'anber hāli

8. Gösterüp eyledi tahrîk şabā sevdāmı

sabāh ol:

1. şabāh oldu:-du

Gazel 119

Mısra: 10

Güneşin doğup ortalığın aydınlanması.

9. Dün aḥşam üsti gördüm hāne-i aḡyāra 'azm itdūñ

10. Şabāh oldu daḡı ey mihr-i ḡüsñüm 'avdet itmezsın

2. şabāh oldu:-dı

Kaside 17

Mısra: 6

Güneşin doğup ortalığın aydınlanması.

5. Urıcaḡ şa'sa-i mihr-i ruḡı bāşırāma

6. Didüm ey baḡt şabāh oldu yeter ḡvāb-ı keşîr

sabā-yı nuşret:

1. şabā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 20

Yardım rüzgarı.

19. Açılur gonceleri şāḡ-ı ümîdūñ şimdi

20. Bāḡ-ı āmāla vezān oldu şabā-yı nuşret

şābit kadem ol:

1. şābit kadem ol:

Kaside 16

Mısra: 55

Yerinde veya sözünde durmak.

55. Velîkin sen daḡı şābit kadem ol

56. Hemîşe reh-rev-i rāh-ı sitem ol

şabr:

1. şabr:

Kaside 3

Mısra: 38
Sabır, dayanma.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırqati kâr itdi dile
 38. Komadı genc-i derûnumda benüm şabr u qarâr

2. **şabrum:-um**

Kaside 17

Mısra: 35
Sabır, dayanma.

35. Yandı şabrum o zamân eyledüm âgâz baña
 36. Eyleyüp dîdelerüm eşke bedel hûn taķtîr

sabr it:

1. **şabr idelüm:-elü, -m**

Gazel 45

Mısra: 5
Tahammül etmek, dayanmak.

5. Biz nice şabr idelüm cānā gül-ruhsāruña
 6. Dil-rubālar mübtela meh-pāreler mecburdur

2. **şabr idemezdüm:-e, -mez, -dü, -m**

Gazel 100

Mısra: 9
Tahammül etmek, dayanmak.

9. Billür gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
 10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

şabrî-i muciz-dem:

1. **şabrî-i muciz-deme:-e**

Gazel 158

Mısra: 13
Mucize nefesli Sabri.

13. 'Arz eyle hemân Şabrî-i muciz-deme tırma
 14. 'İzzet hevesüñ şî'riñi teşhîre degül mi

Sabri-i nâlekâr:

1. **Şabri-i nâlekâr:**

Gazel 11

Mısra: 14
Ağlayan Sabri II âşık.

13. Biz dūr düşdük ‘İzzet o dil-berden ağlaruz
14. Şabri-i nālekār ne ‘ālemedür ‘aceb

sabūhī-zedegānīm:

1. şabūhī-zedegānīm:

Gazel 7

Mısra: 3

Sabah içkisine tutulmuş kişim.

3. Ān şabūhī-zedegānīm ki mestī-i mūdām
4. Kes ne-y-āred ki koned fark zi-huşyāri-i mā

saç:

1. saçup:-up

Gazel 139

Mısra: 11

T. Saçmak, dağıtmak, yaymak.

11. Saçup arz-ı niyāza tohm-ı sirişk
12. Demed-i vaşlı al zamān-ı direv

Sa‘d:

1. Sa‘d:

Kaside 5

Mısra: 35

Sa‘d, kişi ismi.

35. Ger Seyyid ü Sa‘d olsa resīde bu zamāna
36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr’e

sad:

1. şad:

Gazel 2

Mısra: 2

Yüz, 100 sayısı.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

2. şad:

Gazel 3

Mısra: 3

Yüz, 100 sayısı.

3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī
4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünin perde-derī-rā

3. şad:

Kıt'a 4

Mısra: 4

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol dahı nābit
4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

4. şadlar:-lar

Kaside 6

Mısra: 36

Arap alfabesinin on dördüncü, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on yedinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 90'dır. Şad harfi, eski târihlerde seneyi bildiren rakamdan sonra safer ayını gösteren rumuz olarak kullanılırdı].

35. Şinler şāhid-i şīrīn-revīş-i şīve-şī'ār
36. Şadlar şayd-ı dil itmekde mişāl-ı hūbān

5. şad:

Kaside 7

Mısra: 81

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

81. Aña şad hamd ki bu edhem-i kil-k-i çālāk
82. 'Arşagāh-ı hūner ü nazmda gitdikçe gider

6. şad:

Kaside 8

Mısra: 5

Yüz.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre
6. Kıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ iṣārı

7. şad:

Kaside 11

Mısra: 8

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

7. Ne suhan gevher-i deryā-yı hūner
8. 'İkd-ı Pervīn aña şad reşk eyler

8. şad:

Gazel 23

Mısra: 13

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

13. Bu nev-nazmı sezā 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdūr

9. şad:

Gazel 23

Mısra: 13

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

13. Bu nev-nazmı sezā 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdūr

10. şad:

Gazel 47

Mısra: 16

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

15. Nār-ı ḥasretle kebāb oldığımı fehm itmiş

16. Acıyup ḥālime şad sūz ile büryān ağlar

11. şad:

Gazel 120

Mısra: 12

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā

12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ḥurde-sālından

12. şad:

Gazel 123

Mısra: 5

Yüz, 100 sayısı II pek çok.

5. Bir güzel kim ola şad şīve ile cilde-nümā

6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

şad hezār:

1. şad hezār:

Gazel 148

Mısra: 7

Yüz bin.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var

8. Her ne çend 'uşşāka cevri-i bī-ḥisāb eyleser de

sadā vir:

1. **şadā virseñ:-se, -ñ**

Gazel 19

Mısra: 4

Ses vermek, seslenmek.

3. Ne saht olsa kibārın ƙalbine te'sîr ider nāle

4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

sāde:

1. **sāde:**

Tahmis 6

Mısra: 4

Saf, temiz.

3. Yek-ser ā'zā-yı laṭīfūñ nūrdan mefṭūrdur

4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

saded-i lutf:

1. **şaded-i luṭfdadur:-da, -dur**

Kaside 6

Mısra: 142

Güzelliğin konusu.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du'alar eyler

142. Şaded-i luṭfdadur iş bu faḳīre her ān

sade:

1. **şade:**

Kaside 6

Mısra: 80

Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kefi dūr-pāşından

80. Şade olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

2. **şade:**

Gazel 73

Mısra: 4

Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı II âşık.

3. Dür-i dehenüñde dūr-i dendāñunı görmiş

4. Hayretle açup ağızını ƙalmış şade Eşref

3. **şade:**

Gazel 79

Mısra: 9

Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı.

9. Bir mes'ele tıyınca dehān açma çün şadef
10. Deryā-yı fıkhdā Dürer'ün yok mıdur senün

4. **şadefüm:-üm**

Gazel 106

Mısra: 10

Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı II âşık.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta'ayyüş itsem
10. Güher-i 'aşk-ı girān-māye-i yāre şadefüm

sadef-i tab'ı:

1. **şadef-i tab'ımuñ:-ım, -uñ**

Gazel 53

Mısra: 12

Yaratılış incisi.

11. Dürr-i eş'ārūma 'İzzet ko disün halk yetīm
12. Şadef-i tab'ımuñ ol nāz ile perverdesidür

sāde-rū:

1. **sāde-rūlarla:-lar, -la**

Gazel 139

Mısra: 15

Yalın yüzlü, sade görünümlü II sevgili.

15. Sāde-rūlarla isteyen ülfet
16. Ser-i kūyunda kalur istemez ev

sāde-rūyān:

1. **sāde-rūyānı:-ı**

Gazel 53

Mısra: 5

Sade yüzlüler II sevgili.

5. Sāde-rūyānı cefā-perver olur hūbānuñ
6. Zīb-i ağūş-ı vefā varsa haṭ-āverdesidür

sad-ḥamd:

1. **şad-ḥamd:**

Kaside 5

Mısra: 17

Yüz övgü, yüz şükür.

17. Şad-ḥamd ki pertev şalarak 'āleme şimdi
18. Bir mihr-i münir oldı kadem-sā Yeñişehr'e

şadır:**1. şadır:****Gazel 141**

Mısra: 3

*Çıkan, meydana gelen.***3. Şağā'ir kum gibi atım atım şadır kebā'ir de****4. Kalursa böyle ahvālum hebāyum yā Resūla'llāh****şadır-ı dehen-i kand-bār:****1. şadır-ı dehen-i kand-bārıdur:-ı, -dur****Gazel 44**

Mısra: 8

*Şeker döken ağzının sözü.***7. Eyler mezāk-ı gūşumı leb-rīz-i gül-şeker****8. Her söz ki şadır-ı dehen-i kand-bārıdur****şadme-i kahr:****1. şadme-i kahrı:-ı****Kaside 6**

Mısra: 69

*Sıkıntının çarpması.***69. Şadme-i kahrı ile rüy-ı zemīn zelzelenāk****70. Hecme-i tīgi ile mecma'-ı ā'dā nālān****şad-pāre:****1. şad-pāre:****Gazel 131**

Mısra: 2

*Yüz parça, paramparça.***1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra bak Allāh için****2. Oldı mir'āt-i dilüm şad-pāre bak Allāh için****sadr-ı sa'adet:****1. sadr-ı sa'adetde:-de****Kaside 6**

Mısra: 121

Mutluluk makamı.

121. Cümlesi şadr-ı sa'âdetde muķīm olsunlar
 122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

şadr-nişīn-i hüner ü 'irfān:

1. şadr-nişīn-i hüner ü 'irfān:

Kaside 7

Mısra: 71

Beceriklilik ve bilmenin başkanı.

71. Sensin ol şadr-nişīn-i hüner ü 'irfān kim
 72. Hıdmetüñde bülağā şaf-ı ni'āli yer ider

şāf:

1. şāf:

Gazel 35

Mısra: 7

Temiz, saf.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm
 8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā hūsn ü ān mıdur

2. şāf:

Gazel 90

Mısra: 6

Temiz, saf.

5. Olsa hayret-zede-i 'aksi 'aceb mi mir'āt
 6. Gerdeni şāf o perī-şüretüñ endāmı güzel

şāf it:

1. şāf iden:-en

Gazel 161

Mısra: 1

Temizlemek.

1. Şāf iden āyine-i şıdkı seḥergāh gibi
 2. Sīneye bir meh alur mihr-i felek-cāh gibi

saf şaf:

1. şaf şaf:

Kaside 13

Mısra: 44

Yan yana.

43. Gülşen içre kıdd çeküp itse hırām
44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

şafā:

1. şafā:

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Gönül şenliği, rahat, huzur.

53. Ben bülbülüm çemende nevā itmek isterüm
54. Ben gül-bedenler içre şafā itmek isterüm

2. şafā:

Gazel 10

Mısra: 1

Gönül şenliği, rahat, huzur.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā
2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

3. şafā:

Gazel 10

Mısra: 2

Gönül şenliği, rahat, huzur.

1. Bir kaç aḥbāb ile çıkmak çemene hey ne şafā
2. Bā-ḥuşuş ortada dönsün kadeh-i mey ne şafā

4. şafā:

Gazel 10

Mısra: 4

Gönül şenliği.

3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun
4. Kimisi eylesün āgāze-i hey hey ne şafā

5. şafā:

Gazel 10

Mısra: 6

Gönül şenliği.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār
6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

6. şafā:

Gazel 10

Mısra: 8

Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem
8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā hay ne şafā

7. şafā:

Gazel 10

Mısra: 10

Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği.

9. Pāk idüp āyīne-i hātırı gerd-i gamdan
10. Ğuşşā 'İzzet görine çeşmüne lâ-şey ne şafā

8. şafālar:-lar

Gazel 41

Mısra: 2

Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği.

1. Ülfet-i tāze-edālar demidür
2. Dil-rübālarla şafālar demidür

9. şafāsı:-sı

Gazel 129

Mısra: 10

Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldı şafāsı Yeñişehr'in

10. şafā:

Gazel 132

Mısra: 19

Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği.

19. İhvān arasında ne şafā sākī-i gül-ruh
20. Zānūya gele buse vire gonce-i dehenden

şafā-pezir-i temāşā-yı hat-ı sebz:

1. şafā-pezir-i temāşā-yı hat-ı sebzüñdür:-üñ, -dür

Gazel 98

Mısra: 5

Yeni çıkmış tüyleri seyretmenin huzuru.

5. Şafā-pezir-i temāşā-yı hat-ı sebzüñdür
6. Kenāre-gir-i çemenzār olan gönülceğizüm

şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderi:

1. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderidendür:-den, -dür

Gazel 36

Mısra: 10

İskender'in aynasının mayasının berraklığı.

9. Bezmede cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāgar

10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendür

şafā-yı hayāl:

1. şafā-yı hayāl:

Gazel 91

Mısra: 8

Hayalin huzuru.

7. O mû-miyānumı ağūşa almışum gūyā

8. Sürermişüm gice ḥābumda ben şafā-yı hayāl

saf-der-şaf:

1. saf-der-şaf:

Gazel 59

Mısra: 5

Sıra sıra.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf

6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şān virürüz

şaff-ı 'usāt:

1. şaff-ı 'usāt:

Kaside 1

Mısra: 27

isyan edenlerin dizisi.

27. Yürüsün şaff-ı 'usāt üstüne şimden soñra

28. İtmesüñ ehl-i ğaza şakḳ-ı 'āşā-yı nuşret

safha:

1. şafḥalar:-lar

Kaside 3

Mısra: 56

Ar. Bir şeyin yassı yüzü II sayfa.

55. Ola tā hāme-i müşgīn raḳam-ı midḥatla

56. Şafḥalar hem-şıfat-ı rûy-ı ḥat-āverde-i yār

2. şafḥayı:-y, -ı

Gazel 7

Mısra: 11

Bir şeyi yassı yüzü.

11. Hâmem nigâr-hâne-i Çîn itdi şafhayı
12. 'İzzet gözet nukûş-ı hayâlümde şan'atı

3. şafhayı:-y, -ı

Gazel 146

Mısra: 6

Sayfa.

5. Uçurup kâğıd-ı bād-ı hüneri şan'atla
6. Şafhayı şehper-i pervâz idelüm eş'ara

şafha-i âşâr:

1. şafha-i âşârumızı:-umız, -ı

Gazel 156

Mısra: 14

Eserlerin sayfaları.

13. Kilk-i Mânî-eşer-i nazm ile 'İzzet biz de
14. Reşk-i Erjeng idelüm şafha-i âşârumızı

şafha-i ruhsâre-i pâk-ı dil-ber:

1. şafha-i ruhsâre-i pâk-ı dil-ber:

Kaside 7

Mısra: 17

Gönül çelen güzelin temiz yanağının sayfası.

17. Hatt gelüp şafha-i ruhsâre-i pâk-ı dil-ber
18. Oldı bir hâşiyeli nuşa-i hüsn ile nazar

şafha-i rû:

1. şafha-i rûyunda:-y, -un, -da

Gazel 6

Mısra: 5

Yüz sayfası II sevgilinin yüzü.

5. Hatt-ı siyâhı şafha-i rûyunda dil-berün
6. Tiryâk-ı zağm-ı ejder-i perçem gelür baña

şafha-nigâr-ı eş'âr:

1. şafha-nigâr-ı eş'âr:

Kaside 3

Mısra: 8

Şiirlerin nakışlı yüzü.

7. Dest-gîr-i şu'arâ olmasa her dem hâme

8. Nice olurlar idi şafha-nigâr-ı eş'âr

şaf-ı ni'âli:

1. şaf-ı ni'âli:-i

Kaside 7

Mısra: 72

Ayakkabılık.

71. Sensin ol şadr-nişîn-i hüner ü 'irfân kim

72. Hıdmetünde bülagâ şaf-ı ni'âli yer ider

şaf-şiken:

1. şaf-şiken:

Kaside 6

Mısra: 97

Safları dağıtan.

97. Şaf-şiken Sām-ı Tehemten-ten-i Behrām-efgen

98. Rüstem-i pür dil-i heycâ ü hizebr-i şüc'ân

şâf-tab'ân:

1. şâf-tab'ân:

Gazel 76

Mısra: 4

Temiz yaradılış.

3. Her nefes şıdk ile ger zîb-i kenâr eyleseler

4. Şâf-tab'ân o hürşîd-mişâli lâyıķ

şâf-tıynet:

1. şâf-tıynet:

Gazel 56

Mısra: 1

Temiz yaradılış.

1. Şâf-tıynet keder-i dehr ile me'nūs olmaz

2. Reng-i şeb leke-i pirâhen-i fânūs olmaz

şaf-zede-i reh-güzâr:

1. **şaf-zede-i reh-güzārıdur:-ı, -dur**

Gazel 44

Mısra: 6

Geçilen yolun saf tutanı II âşık.

5. Yok mı dahı temâyüli ol naḥl-ı 'işvenüñ

6. 'Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdur

2. **şaf-zede-i reh-güzerüz:-üz**

Gazel 140

Mısra: 6

Geçilen yolun saf tutanı II âşık.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr içün

6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

şâğ ol:

1. **şâğ olsun:-sun**

Gazel 23

Mısra: 19

Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.

19. Hemān iḳbāl ile iclāl ile devletle şâğ olsun

20. Ḥulūş ile du'āmuz müstecāb-ı Rabb-ı 'İzzet' dūr

2. **sağ olsun:-sun**

Gazel 41

Mısra: 19

Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.

19. 'İzz ü devletle hemān sağ olsun

20. Eylesün zevk ü şafālar demidūr

şagā'ir:

1. **şagā'ir:**

Gazel 141

Mısra: 3

Sagireler, küçük günahlar. "sagire"nin cem'idir. Sagâ'ir ü kabâ'ir.

3. Şagā'ir kum gibi atım atım şadır kebâ'ir de

4. Kālursa böyle aḥvālum hebāyum yā Resūla'llāh

sāgar:

1. **sāgar:**

Gazel 36

Mısra: 9
Far. Kadeh.

9. Bezmede cām-ı Cem nāmındaki devr eyleyen sāgar
10. Şafā-yı cevher-i āyīne-i İskenderīdendür

2. sāgar:

Gazel 55
Mısra: 10
Far. Kadeh.

9. Mestāne geldi dün gice bezme o meh-cebīn
10. Sāgar be-dest-i 'işve vü gīsū be-düş-ı nāz

3. sāgarı:-ı

Gazel 147
Mısra: 10
Kadeh.

9. Kānd-i mükerrer-i lebūñi nuql idüp hemān
10. Meclisde sākī sāgarı sür sāgar üstüne

4. sāgarı:-ı

Gazel 149
Mısra: 6
Kadeh.

5. Olduk hārāb-ı nergis-i mestūñ mey istemez
6. Toldurma sākī sāgarı meclisde boşuna

sāgar-ı 'aşk:

1. sāgar-ı 'aşkuz:-uz

Gazel 63
Mısra: 3
Aşk kadehi.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāgar-ı 'aşkuz am mā
4. Ne şunar sākī-i nāzende edāyı bilürüz

sāgar-ı ibrām:

1. sāgar-ı ibrām:

Gazel 15
Mısra: 8
Israr kadehi.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hūrşīde
8. O mähın meclisinde sāgar-ı ibrām alan 'İzzet

sāğar-ı minnet:**1. sāğar-ı minnet:****Gazel 99**

Mısra: 4

Teşekkür kadehi.

3. Ben ol mey-nüş-ı istignā-furūş-ı bezm-i 'aşkum kim

4. Elinden çarh-ı dūnuñ sāğar-ı minnet kabūl itmem

sāğar-ı pür:**1. sāğar-ı pür:****Gazel 64**

Mısra: 16

Dolu kadeh.

15. Meh-tābda biz şimdi 'arāk-nüş-ı şafāyuz

16. Devr itmededür sāğar-ı pür hālet-i elmās

sāğar-ı rahşān:**1. sāğar-ı rahşān:****Gazel 39**

Mısra: 1

Parlak kadeh.

1. Meclisde tā ki sāğar-ı rahşān gelür gider

2. Sākī neşāṭ u guşşa-i devrān gelür gider

2. sāğar-ı rahşān:**Gazel 59**

Mısra: 10

Parlak kadeh.

9. Tekyede herkese şeyḥ virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı rahşān virürüz

şadā-yı nuşret:**1. şadā-yı nuşret:****Kaside 1**

Mısra: 1

Yardımanın sesi.

1. Pür idüp sāmi 'a-i dehri şadā-yı nuşret

2. Çıkdı tā küngüre-i 'arşa nidā-yı nuşret

şād-ı lutf:**1. şād-ı lutf:****Terkib-bend 1**

Mısra: 26

Güzelliğin sevinci.

25. Ey hoş-dem-i vişālūñe hem-bezm-i yār idüm

26. Geh şād-ı lutf idüm gehi düşnām-ı ħ'ār idüm

sāğar-ı şahbā:**1. sāğar-ı şahbā:****Kaside 5**

Mısra: 6

Şarap kadehi.

5. Leb-rîz-i neşât olmağ ile vech-i şebah var

6. Beñzer dir isem sāğar-ı şahbā Yeñişehr'e

2. sāğar-ı şahbā:**Gazel 82**

Mısra: 10

Şarap kadehi.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebūlar yürisin

10. Sāķiyā sāğar-ı şahbā küçicükdür küçicük

sāğar-ı ser-şār:**1. sāğar-ı ser-şār: -um****Gazel 8**

Mısra: 7

Ağzına kadar dolu kadeh.

7. Elümde sāğar-ı ser-şār alıvirür şimdi

8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

sāğar-ı zerrîn:**1. sāğar-ı zerrîni: -i****Kaside 9**

Mısra: 41

Altın Kadeh.

41. Görelden sāğar-ı zerrîni nergis

42. Şanursın mest-i şahbā-yı kıdemdür

sağlık bul:

1. **şāḡlık bulur:-ur**

Gazel 34

Mısra: 13

Vücudun esenliğe kavuşması, esenlik, sıhhat ve afiyete ulaşması.

13. Zemīn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da şāḡlık

14. Bulur o naḥl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

sāḡha-i endīşe:

1. **sāḡha-i endīşede:-de**

Kaside 7

Mısra: 6

Kaygı alanı II kaygının olduğu yer.

5. Başladı eylemege gülşen-i fikretde ḥırām

6. Nükteler sāḡha-i endīşede hep raḡs eyler

sāḡha-i gülzār:

1. **sāḡha-i gülzāra:-a**

Gazel 97

Mısra: 2

Gül bahçesinin avlusu.

1. Nā hevā-yı ‘ārız-ı dil-dāre uğradum

2. Bir jaleyüm ki sāḡha-i gülzāra uğradum

sāḡha-i ma‘nīde:

1. **sāḡha-i ma‘nīde:-de**

Kaside 6

Mısra: 11

Mana alanı.

11. Sāḡha-i ma‘nīde itdükde tek ü tāza şurū‘

12. Hüner erbābına teng oldı feżā-yı cevalān

sāḡha-i vaşf-ı cemil

1. **sāḡha-i vaşf-ı cemilünde:-ün, -de**

Kaside 10

Mısra: 31

Güzel niteliğin alanı.

31. Sāḡha-i vaşf-ı cemilünde ḡalursa ‘āciz

32. Eşheb-i ṭab‘-ı girān-cünbüşe zür eyleyelüm

sahā’ife:

1. **şahā'ife:****Gazel 86**

Mısra: 12

Sahîfeler, sayfalar.

11. Göründi gird-i ruh-ı âteşin-i yârda hat

12. Şahā'ife yazayum ben de yana yana gazel

sahbā:1. **şahbā:****Kaside 1**

Mısra: 23

Şarap.

23. Bezm-i peygārda şahbā yerine hūn-ı 'adū

24. Dem-be-dem olmadadır neş'e-fezā-yı nuşret

sahī:1. **saḥīdūr:-dür****Kaside 9**

Mısra: 80

Cömert, eli açık(kimse).

79. 'Aṭā vü cūd u iḥsānda yegāne

80. Saḥīdūr şāhib-i ḥüsn-i şiyemdür

2. **saḥī:****Kaside 13**

Mısra: 30

Cömert, eli açık(kimse).

29. Bir senüñ gibi vezîr olmaz daḥı

30. Hem kerîm ü hem ḥalîm ü hem saḥī

şahbā-nüş-ı nāz:1. **şahbā-nüş-ı nāz:****Gazel 124**

Mısra: 5

Cilveli şarap içen (kişi).

5. Kaşr-ı istiğnāda şahbā-nüş-ı nāz idi bu şeb

6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzeden

şāhib-i çevgān-ı şecā'at:

1. şāhib-i çevgān-ı şecā‘at:

Kaside 1

Mısra: 37

Yiğitlik değneğinin sahibi(kişi).

37. Odur ol şāhib-i çevgān-ı şecā‘at ki her ān

38. Şaḥn-ı heycāda olur gūy-rübā-yı nuşret

şāhib-i hüsn-i şiv:

1. şāhib-i hüsn-i şiyemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 80

Güzel huyların sahibi.

79. ‘Aṭā vü cūd u iḥsānda yegāne

80. Şaḥīdūr şāhib-i hüsn-i şiyemdür

şahib-i kerem:

1. şāhib-i keremin:-in

Kaside 10

Mısra: 37

Cömertlik sahibi(kişi).

37. Nedür iḥsānı o şāhib-i keremin dirseñ eger

38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

şāhib-i temyīz:

1. şāhib-i temyīz:

Kaside 8

Mısra: 53

Seçme hakkına sahip.

53. Odur ḥaqqā güher-senc-i ma‘ārif şāhib-i temyīz

54. Mu‘ayyendür hūner erbābınuñ nezdinde miḳdārı

şāhib-i tūğ u ‘alem:

1. şāhib-i tūğ u ‘alem:

Kaside 6

Mısra: 93

Tuğ ve bayrak sahibi(kişi).

93. Şāhib-i tūğ u ‘alem nāzım-ı aḥvāl-i ümem

94. Aşaf-ı Cem-ḥadem ü dāver-i Dārā-derbān

2. **şāhib-i tūğ u ‘alem:**

Gazel 143

Mısra: 18

Tuğ ve bayrak sahibi(kişi).

17. Yā Rab Veli Paşa’ yı felek-cāhı hemīşe

18. Tırduqça cihān şāhib-i tūğ u ‘alem eyle

şāhib-nāb:

1. **şāhib-nāb:**

Kaside 4

Mısra: 36

Saflık, temizlik sahibi.

35. Postı kırtarmağa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

şāhib-şervet:

1. **şāhib-şervet:**

Kaside 13

Mısra: 68

Zenginlik sahibi.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın

68. Yā ki şāhib-şervet ü sāmān mısın

şahn-ı bāğ:

1. **şahn-ı bāğ:-a**

Kaside 9

Mısra: 13

Bahçe meydanı.

13. Dikildi şahn-ı bāğ tūğ-ı şāhī

14. Nihālān-ı çemen gūyā ‘alemdür

şahn-ı bahāriyye:

1. **şahn-ı bahāriyyeyi:-y, -i**

Gazel 143

Mısra: 2

Bahariye avlusu.

1. Devletle gel üç çifteye vaz’-ı kadem eyle

2. Geç şahn-ı bahāriyyeyi reşk-i İrem eyle

şahn-ı çemen:

1. **şahn-ı cemende:-de**

Kaside 9

Mısra: 39

Bahçenin ortası, meydanı.

39. Kuruldu bezm-i gül şahn-ı cemende

40. Velî sâkıleri hep gönçe-femdür

şahn-ı gülşen-i endîşe:

1. **şahn-ı gülşen-i endîşe:**

Gazel 66

Mısra: 6

Kederli gül bahçesinin ortası.

5. Rehîn-i vaşf-ı ruh-ı âl u haţ-ı sebzüñdür

6. Ki şahn-ı gülşen-i endîşe reng reng olmuş

şahn-ı gülzâr-ı cihân:

1. **şahn-ı gülzâr-ı cihân:**

Gazel 29

Mısra: 3

Dünyanın gül bahçesinin ortası.

3. Bir tecellî-zâra döndi şahn-ı gülzâr-ı cihân

4. Cüş-ı lâle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

şahn-ı hânkâh:

1. **şahn-ı hânkâh:**

Gazel 28

Mısra: 14

Tekkenin ortası.

13. O zâhidân ki riyâsından istemez dönsün

14. Olursa vâşıl-ı sır şahn-ı hânkâh döner

şahn-ı heycâ:

1. **şahn-ı heycâda:-da**

Kaside 1

Mısra: 38

Savaş meydanı.

37. Odur ol şâhib-i çevgân-ı şecâ'at ki her ân

38. Şahn-ı heycâda olur gûy-rübâ-yı nuşret

şahn-ı hüdâ:

1. **şahñ-ı hüdā:**

Kaside 8

Mısra: 33

Allah katı.

33. İrerdi haṭve-i ednāda şahñ-ı hüdā i 'cāza

34. Yarı yolda bırağup şā'irān-ı sihr-āşārı

şahn-ı nüzhetgeh-i kül-hāne:

1. **şahn-ı nüzhetgeh-i kül-hāne:**

Gazel 142

Mısra: 2

Külhanenin gezinti yerinin avlusu.

1. Her ne dem küçe-i cānāne gelür hāturuma

2. Şahn-ı nüzhetgeh-i kül-hāne gelür hāturuma

şahn-ı teng-nāy-ı hayāl:

1. **şahn-ı teng-nāy-ı hayāl:**

Gazel 91

Mısra: 1

Hayalin dar neyinin boşluğu.

1. Fezā-yı vaşf-ı femüñ şahñ-ı teng-nāy-ı hayāl

2. Lebün nişān-ı reh-i semt-i māverā-yı hayāl

şahrā:

1. **şahrā:**

Kıt'a 4

Mısra: 4

Çöl, kır, ova.

3. Kışt-i emelüm olmadan ol daḥı nābit

4. Şad hayf çayırlandı o şahrā kılı geldi

2. **şahrāları:-lar, -ı**

Gazel 29

Mısra: 12

Çöl.

11. Lāleler de kırmızı mecnūnuñ olmışlar senüñ

12. Tıtdılar şahrāları ey dil-rübā nev-rūzdur

3. **şahrā-yı:**

Gazel 41

Mısra: 5

Çöl.

5. Kūh u şahrā-yı tutarlarsa yine
6. 'Āşık-ı bī-ser ü pālar demidür

sahrā-neverd-i 'aşk-ı gül:

1. **şahrā-neverd-i 'aşk-ı gülüm:-üm**

Gazel 8

Mısra: 5

Gülün (sevgilinin) aşkıyla çölleri dolaşan.

5. Hezār şevk ile şahrā-neverd-i 'aşk-ı gülüm
6. Cünün getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

saht:

1. **saht:**

Gazel 19

Mısra: 3

Pek çok, aşırı, haddinden fazla.

3. Ne saht olsa kibārın kalbine te'sir ider nāle
4. Şadā virseñ gelür kühsār-ı pür-temkīnden feryād

sā'id:

1. **sā'id:**

Gazel 14

Mısra: 7

İyi ve güzel yaratılışı, üstün ahlâkı sebebiyle hak katında makbul olan, kurtulmuşlardan sayılan (kimse).

7. Külçe-i sīme beñzer ol sā'id
8. Sāk-ı billūrı şan gümüş şūyı

2. **sā'idüñ:-üñ**

Gazel 45

Mısra: 2

Kolun dirsekle ile bilek arasındaki kısmı.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kâfurdur
2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnüñ gibi billürdur

sā'ika-bār:

1. **şā'ika-bār:**

Kaside 3

Mısra: 26

Yıldırım yağdıran.

25. Kālemi āb-dih-i mezra‘-ı kām-ı aḥbāb

26. Ḥarmen-i ‘ömr-i ‘adūya kılcı şā‘ika-bār

sā’il:

1. **sā’ildür:-dür**

Kaside 7

Mısra: 68

Sual eden, soran; dilenci.

67. Sensin ol mevhibet-endüz-ı kerem-pīrā kim

68. Küremā bārgēh-i himmetüñe sā’ildür

sā’ir:

1. **sā’ir:**

Gazel 13

Mısra: 7

Başka, gayrı.

7. Bir midür sā’ir ile ḳadri o şāh-ı ḥüsnüñ

8. Eylemiş şānını terfī‘-i şerāfet ḳat ḳat

sakf-ı sipihr:

1. **sakf-ı sipihre:-e**

Gazel 11

Mısra: 9

Göğün çatısı.

9. Sakf-ı sipihre oldı mı āteş-zen-i fenā

10. Āh-ı şerer-nişār ne ‘ālemdedür ‘aceb

sākī:

1. **sākī:**

Kaside 8

Mısra: 42

Kadeh sunan, suvarıcı.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān

42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

2. **sākīleri:-ler, -i**

Kaside 9

Mısra: 40

Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

39. Kuruldu bezm-i gül şahın-ı çemende

40. Velî sâķīleri hep gonce-femdür

3. sâķī:

Gazel 39

Mısra: 2

Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

1. Meclisde tā ki sāğar-ı rahşān gelür gider

2. Sâķī neşāt u ğuşsa-i devrān gelür gider

4. sâķīye:-y, -e

Gazel 49

Mısra: 3

Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

3. Sâķīye meyl iden olur elbet mey-güsār

4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

5. sâķī:

Gazel 144

Mısra: 5

Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

5. N'ola duĥt-ı rezüñ her dem gözünde uça ey sâķī

6. Ğubār-ı ĥaṭ-ı la'lüñ sürmedür çeşm-i ĥabāb üzre

6. sâķī:

Gazel 147

Mısra: 10

Ar. Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

9. Ķand-i mükerrer-i lebüñi nuķl idüp hemān

10. Meclisde sâķī sāğarı sür sāğar üstüne

7. sâķī:

Gazel 149

Mısra: 6

Kadeh sunan, suvarıcı II sevgili.

5. Olduķ ĥarāb-ı nergis-i mestüñ mey istemez

6. Toldurma sâķī sāğarı meclisde boşuna

sâķ:

1. **sākı:-ı****Gazel 35**

Mısra: 7

Baldır.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm

8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā hūsn ü ān mīdur

sāk-ı billūr:1. **sāk-ı billūrı:-ı****Gazel 14**

Mısra: 8

Billur gibi parlak baldır.

7. Külçe-i sīme beñzer ol sâ'id

8. Sāk-ı billūrı şān gümüş şūyı

sāk-ı sīmīnūñ:1. **sāk-ı sīmīnūñ:-üñ****Gazel 45**

Mısra: 2

Gümüş gibi beyaz baldır.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kāfūrdur

2. Sâ'idüñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billūrdur

sākī-beçe:1. **sākī-beçeye:-y, -e****Gazel 158**

Mısra: 11

İçki sunan çocuk.

11. Sākī-beçeye pīr-i muğān ise babalık

12. Yā duñter-i rez de aña hemşīre degül mi

sakıf:1. **sakıflarda:-lar, -da****Kaside 8**

Mısra: 15

Dam, çatı II tavan.

15. Sakıflarda olan āvīze-i yaḥ-pāreler yer yer

16. Dem-ā-dem āndırur ol nīze-i billūr girdānı

sākī-i fettān:

1. sāḳi-i fettān:

Gazel 59

Mısra: 12

Cilveli saki II sevgili.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāy

12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

sāḳi-i gül-çehre:

1. sāḳi-i gül-çehre:

Gazel 96

Mısra: 11

Gül yüzlü saki II sevgili.

11. Yetiş ey sāḳi-i gül-çehre meded

12. İdegör def'-i humūm-ı 'ālem

sāḳi-i gül-ruh:

1. sāḳi-i gül-ruh:

Gazel 132

Mısra: 19

Gül yanaklı saki II sevgili.

19. İḥvān arasında ne şafā sāḳi-i gül-ruh

20. Zānūya gele buse vire ḡonce-i dehenden

sāḳi-i nāzende:

1. sāḳi-i nāzende:

Gazel 63

Mısra: 4

Edalı işveli saki II sevgili.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāḡar-ı 'aşkuz ammā

4. Ne şunar sāḳi-i nāzende edāyı bilürüz

sāḳi-i nigāh:

1. sāḳi-i nigāhuñ:-uñ

Gazel 64

Mısra: 13

Sakinin bakışı II sevgilinin bakışı.

13. Sāḳi-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

sāḳi-i sīmīn-sāk:

1. **sākī-i sīmīn-sāqın:-ın**

Gazel 15

Mısra: 2

Sakinin gümüşe gibi beyaz pazusu.

1. Benüm bu bezm-i fāni-i cihānda kām alan 'İzzet
2. Elünden sākī-i sīmīn-sāqın cām alan 'İzzet

sākī-i şivekār:

1. **sākī-i şivekār:**

Gazel 122

Mısra: 5

Cilveli saki II sevgili.

5. Bezm-i ıtarabda gördüm o sākī-i şivekār
6. Tutmuş elinde cāmı ne nāzük ne nāzenīn

sākīlūk:

1. **sākīlūk:**

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Sākī olma durumu.

19. N'oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm
20. Sākīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

şakın:

1. **şakın:**

Kaside 13

Mısra: 76

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

75. Görmeyem bir dahı yanımda seni
76. Ağzuña alma şakın hergiz beni

2. **şakın:**

Gazel 63

Mısra: 1

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

1. Bilmeyüz şanma şakın kadr ü vefāyı bilürüz
2. Bizlere eyledigün lutf u 'atāyı bilürüz

3. şakın:**Gazel 83**

Mısra: 14

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldu

14. Şānemā şanma şakın kaldı maşūn-ı nıgehūñ

4. şakın:**Gazel 114**

Mısra: 6

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

5. Sen de çeşmūñ gibi mestāne edā olmuş iken

6. Beni mestūr-ı kıyās itme şakın sulţānum

5. şakın:**Gazel 118**

Mısra: 3

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

3. Şakın bī-ğāneyi bŷy-āşinā-yı ūlfetūñ itme

4. Henüz n'eşküftesin bir gonce-i gülzār-ı ānsın sen

6. şakın:**Gazel 139**

Mısra: 5

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

5. Sitemünden şikāyet etme şakın

6. Ke'llezīne tehālekū fe-şekev

sākin ol:

1. **sākin olurdum:**-ur, -du, -m

Gazel 100

Mısra: 13

İkamet etmek, oturmak.

13. Hep hātır-ı 'İzzet' de varur sākin olurdum

14. 'Alemden senūñ ey büt-i 'işve gamuñ olsam

sākit:

1. **sākit:****Gazel 146**

Mısra: 8

Ses çıkarmayan, konuşmayan, susan, sessiz.

7. 'Ākıbet dāmenini çekdi niyāze düşdük

8. Sākit olmağla didük nāz idelüm eş'āra

sākīyā:1. **sākīyā:****Tahmis 2**

Mısra: 19

Ey sākī II ey sevgili.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

2. **sākīyā:****Gazel 12**

Mısra: 3

Ey sākī II ey sevgili.

3. Sākīyā başuñ içün la'l-i nemek-pāşuñ içün

4. Eyle inşāf bizi mest ü harāb itdüñ heb

3. **sākīyā:****Gazel 82**

Mısra: 10

Ey sākī!

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebūlar yürisin

10. Sākīyā sāğar-ı şahbā küçicükdür küçicük

4. **sākīyā:****Gazel 114**

Mısra: 13

Ey sākī II ey sevgili.

13. Sākīyā şun meded ol bāde-i rūḥ-efzāyı

14. Ki leb-i yār-ı mey-āşāma çekindi cānum

sāl:1. **sālde:-de****Kaside 6**

Mısra: 115

Yıl II yaş.

115. Sâlde hürde hîredde yine ammâ ki büzürg
116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsñ ü melâhatde civân

2. sâle:-e

Kaside 17

Mısra: 13

Sene, yıl.

13. Sâle yaklaşdı cüdâ düşeli sen mehveşden
14. Ki baña künc-i elemde ne mu'în ü ne naşîr

3. sâlsin:

Gazel 1

Mısra: 9

Yıl II yaş.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hîç bîm-i vebâl
10. Hûn-ı 'âşık şîr-i mâderveş helâl olmuş saña

şakla:

1. şaklamasam:-ma, -sa, -m

Gazel 149

Mısra: 9

Gizlemek.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nâza şaklamasam
10. Bir kere bâri söyleyebilsem di gûşuna

şal:

1. şalardı:-ar, -dı

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Salmak, yaymak.

23. Kandil-i sâgara konılup revğan-ı şarâb
24. Pertev şalardı meclise mânend-i âftâb

2. şalup:-up

Kaside 2

Mısra: 36

Bırakmak, salmak.

35. Gelüp hezâr hezârân hizebr şavlet ile
36. Şalup şufûf-ı e'âdiye oldılar manşûr

3. şalar:-ar

Tahmis 6

Mısra: 5

Salmak, yaymak.

5. Her yanuñ ey meh-liķā pertev şalar bir nūrdur
6. Ğonce-i gūlzārı dil-teng eyledi reşk-i femūñ

4. **şalma:-ma**

Gazel 9

Mısra: 10

Bırakmak, salmak.

9. Var ise iķbālūñ ol gāhī sūvār-ı esb-i nāz
10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

5. **şaldı:-dı**

Gazel 21

Mısra: 2

Yayılmak.

1. Ey dirāyetde hünermendlerūñ meşhūrı
2. Şöhretūñ şaldı eķālīm-i cihāna şūrı

6. **şaldı:-dı**

Gazel 29

Mısra: 4

Yollamak, salmak.

3. Bir tecellī-zāra döndi şahn-ı gūlzār-ı cihān
4. Cūş-ı lāle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

7. **şalar:-ar**

Gazel 96

Mısra: 19

Bırakmak, göndermek.

19. Farķuma sāye şalar ise ne bāk
20. Sāyebān-ı şeh-i Rūm-ı 'ālem

8. **şalmış:-mış**

Gazel 133

Mısra: 3

Daha ilerideki bir zamāna bırakmak, sonraya bırakmak, ertelemek, tehir etmek.

3. Hezār va'd ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

9. **şalarak:-arak**

Kaside 2

Mısra: 25

Salmak, yaymak.

25. Mişāl-i mihr-i münîr ‘āleme ziyā şalarak
26. Belürdi hâzret-i destûr-ı ma‘delet meftûr

10. şalup:-up

Gazel 102

Mısra: 5

Daha ilerideki bir zamâna bırakmak, sonraya bırakmak, ertelemek, tehir etmek.

5. Ferdâya şalup va‘d-i vişali yine geçdün
6. Bu va‘deye üftâdeñ inansun mı efendüm

11. şalup:

Gazel 145

Mısra: 9

Bırakmak, göndermek.

9. ‘İzzet’ün ‘aqlın alup küh ile deşte şalup
10. Gûşe-nişîn-i ferâğ eylemedün âh âh

şalın:

1. şalın:

Gazel 137

Mısra: 7

Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek.

7. Çık temâşâgehe biñ şîve vü nâz ile şalın
8. Hep güzeller kıla hayretde o ef‘âlün için

2. şaluñ:

Gazel 5

Mısra: 3

Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek.

3. Çık seyre levendâne şaluñ kıddüñi göster
4. Vir hüsnüñe ârâyış-i seyr-i temâşâ

şalâ-yı nusret:

1. şalâ-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 66

Yardıma davet.

65. Benüm ol şâ‘ir-i i‘câz-eşer-i sihr-beyân
66. Her sözüm nâdire-güyâna şalâ-yı nuşret

şaldır:

1. şaldır:

Gazel 85

Mısra: 10

Bir kimseye veya bir şeye karşı saldırı yöneltmek, zarar verici bir davranışta bulunmak, hücum etmek.

9. Almağa pençe-i teşhîre tezerv ü hüsni

10. Şaldır ey şâhid-i şeh-bâz-nazar şîvelerüñ

sâlikân-ı 'aşk:

1. sâlikân-ı 'aşka:-a

Gazel 125

Mısra: 5

Aşkın yolunu tutmuş kişi II âşık.

5. Sâlikân-ı 'aşka bîm-i reh-zen olmaz sedd-i rāh

6. Eylemezler fesh-i 'azm emniyyet olsun olmasun

sāmān:

1. sāmān:

Kaside 13

Mısra: 68

Servet, zenginlik.

67. Sen benüm hiç vaşluma şâyân mısın

68. Yâ ki şâhib-îservet ü sāmān mısın

2. sāmān:

Kaside 13

Mısra: 84

Servet, zenginlik.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. 'Ālemüñ sāmān ile zībendesi

Sām-ı Tehemten-ten-i Behrām-efgen:

1. Sām-ı Tehemten-ten-i Behrām-efgen:

Kaside 6

Mısra: 97

Behram'ı yıkan Tehemten bedeninin Sam'ı.

97. Şaf-şiken Sām-ı Tehemten-ten-i Behrām-efgen

98. Rüstem-i pür dil-i heycā ü hizebr-i şüc'ān

sāmi'a-i dehr:

1. **sāmi‘a-i dehri:-i**

Kaside 1

Mısra: 1

Dünyanın duyması.

1. Pür idüp sāmi‘a-i dehri şadā-yı nuşret
2. Çıkdı tā küngüre-i ‘arşa nidā-yı nuşret

san:

1. **şandum:-du, -m**

Tahmis 2

Mısra: 24

Zannetmek, düşünmek.

23. Sū-be-sū hayretle eylerken nigāh-ı iltifāt
24. Şandum olmuş cüste bir fevvāreden āb-ı hayāt

2. **şanur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 36

Zannetmek, düşünmek.

35. Postı kırtarmağa bir çāre ararmış şimdi
36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

3. **şanasın:-a, -sın**

Kaside 6

Mısra: 51

Zannetmek, düşünmek.

51. Her keşīde şanasın ebru-yı gılmān-ı hayāl
52. Noğtalar her birisi merdümek-i hūr-ı cinān

4. **şanasın:-a, -sın**

Kaside 6

Mısra: 118

Zannetmek, düşünmek.

117. Rağş-ı şarşar-revişe gāhice oldukça süvār
118. Berg-i güldür şanasın düş-ı şabā üzre hemān

5. **şanma:-ma**

Tahmis 6

Mısra: 4

Zannetmek, düşünmek.

3. Yek-ser ā‘zā-yı laṭīfūñ nūrdan meftūrdur
4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

6. **şanurum:-ur, -um**

Tahmis 6

Mısra: **10**

Zannetmek, düşünmek.

9. Kûşe-i zîr-i fesûnde gizledükçe perçemüñ

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestürdür

7. **şanma:-ma**

Gazel 7

Mısra: **1**

Zannetmek, düşünmek.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melâhatı

2. 'Aks itdi rûy-ı pâkine sînem cerâhatı

8. **şanma:-ma**

Kaside 9

Mısra: **10**

Zannetmek, düşünmek.

9. Seherde çeşmini mestâne nergis

10. Süzerken akçe düşdi şanma nemdür

9. **şanursın:-ur, -sın**

Kaside 9

Mısra: **42**

Zannetmek, düşünmek.

41. Görelden sāgar-ı zerrîni nergis

42. Şanursın mest-i şahbâ-yı kıdemdür

10. **şanma:-ma**

Kaside 9

Mısra: **96**

Zannetmek, düşünmek.

95. Ne mümkün mevce-i deryâ-yı ihşâ

96. Senüñ evşâfuñ andan şanma kemdür

11. **şanurum:-ur, -um**

Kaside 13

Mısra: **46**

Kesin olarak bilmediği bir şey hakkında tahmine dayanarak hüküm vermek, zan ve kıyasla hükmetmek, tahmin etmek.

45. Âh o reftâr-ı levendâne nedür

46. Şanurum bu hâl ile mestânedür

12. **şan:**

Gazel 13

Mısra: 4

...olduğunu düşünmek, farzetmek.

3. Mevc-ḥīz olsa ʔarāvet ruḥ-ı ḥoy-rīzinde

4. Açılır şan gül-i şad-berg-i şabāḥat ʔat ʔat

13. **şan:**

Gazel 14

Mısra: 8

...olduğunu düşünmek, farzetmek.

7. Külçe-i sīme beñzer ol sā'id

8. Sāk-ı billūrı şan gümüş şūyı

14. **şanma:-ma**

Kaside 16

Mısra: 45

Zannetmek, düşünmek.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār

46. Dime Eşref imiş gāyetde ğaddār

15. **şanma:-ma**

Gazel 40

Mısra: 12

Zannetmek, düşünmek.

11. Tūtiyādur gözümüñ nūrı baña ḥak-i rehüñ

12. Şanma çeşm-i dil ü cān kühl-i şıfāḥān ister

16. **şanma:-ma**

Gazel 59

Mısra: 1

Zannetmek, düşünmek.

1. Şanma cānā bize cevr etmeñle yān virürüz

2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

17. **şanma:-ma**

Gazel 60

Mısra: 13

Zannetmek, düşünmek.

13. Şanma bize itdigüñ ezādur

14. Ḥū-kerde-i ibtilālaruz biz

18. **şanma:-ma****Gazel 63**

Mısra: 1

Zannetmek, düşünmek.

1. Bilmeyüz şanma şaķın ķadr ü vefāyı bilürüz
2. Bizlere eyledigün lutf u 'atāyı bilürüz

19. **şanma: -a****Gazel 72**

Mısra: 5

Zannetmek, düşünmek.

5. Şanma tenhā bizüz āvāresi ol māhveşün
6. İdeyor 'aşķı ile seb'a-i seyyāre semā'

20. **şanma:-ma****Gazel 75**

Mısra: 3

Zannetmek, düşünmek.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma
4. Melegi şūret-i insāna ķodı şīve-i hāķķ

21. **şanma:-ma****Gazel 83**

Mısra: 14

Zannetmek, düşünmek.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldı
14. Şānemā şanma şaķın ķaldı maşūn-ı nıgehün

22. **şanma : -ma****Gazel 100**

Mısra: 3

Zannetmek, düşünmek.

3. Şanma ķapılurdum gül-i hūrşīde felekde
4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemün olsam

23. **şan:****Gazel 111**

Mısra: 8

...olduķunu düşünmek, farzetmek.

7. Tā'dıl ider terāzū-yı vezn ile hāţvesin
8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüm

24. **şandum:-du, -m**

Gazel 112

Mısra: 12

Zannetmek, düşünmek.

11. Bezmde ağyāra taş atdumsa da ma'zūr tut

12. Kelb şandum fark u temyīz ihtimālüm yok benüm

25. **şanma:-ma**

Gazel 147

Mısra: 4

Zannetmek, düşünmek.

3. Pertev gedā-yı şa'şā'a-i māh-ı rüyudur

4. Beyhūde şanma mihr-i felek ditrer üstüne

26. **şanurlar:-ur, -lar**

Gazel 155

Mısra: 2

Zannetmek, düşünmek.

1. Temāşā eyleyenler ol nihāl-i 'işve-me' nūsı

2. Şanurlar gülistān-ı cennetüñ şimşād-ı dil-cūsı

27. **şanma:**

Tahmis 2

Mısra: 11

Zannetmek, düşünmek.

11. Şanma bī-cā şāḥ-ı verd üstünde bülbül zār ider

12. Öyle beyhūde figān ü nāle-i hem-vār ider

28. **şanma:**

Gazel 134

Mısra: 11

Zannetmek, düşünmek.

11. Nāle ile ḥābdan şanma ki bīdār olur

12. Baḥt-ı siyāhum benüm ey dil-i sūz-iḳtirā

29. **şanma:**

Kaside 9

Mısra: 6

Zannetmek, düşünmek.

5. Hırām-ı nāzā meyl itdi şanavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

saña:

1. saña:

Gazel 1

Mısra: 1

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

2. saña:

Gazel 1

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm ‘arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

3. saña:

Gazel 1

Mısra: 4

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

3. Şu ‘le-i yāķūtla hāşiyet-i āb-ı hayāt
4. İmtizāc itmiş leb-i kevşer mişāl olmuş saña

4. sanā:

Gazel 1

Mısra: 6

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çīn
6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

5. saña:

Gazel 1

Mısra: 8

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

7. Sen māh-ı āsmānārā-yı hūsn-i şīvesin
8. Zīver-i burc-ı şüreyyā-necm hāl olmuş saña

6. saña:

Gazel 1

Mısra: 10

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Tıfl-ı endek sālsin yok sende hīç bīm-i vebāl
10. Hūn-ı ‘āşık şīr-i māderveş helāl olmuş saña

7. saña:

Gazel 1

Mısra: 12

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine

12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infi‘āl olmuş saña

8. saña:

Gazel 1

Mısra: 14

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Ol gāzālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur ‘İzzetā

14. Sürme-i ḥayret gelūgīr-i maḳāl olmuş saña

9. saña:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. Şād ol ‘İzzet ki efendūñ o veliyyü’n-ni‘amuñ

2. Saña tekrār ile emr itmesinūñ ma‘nāsı

10. saña:

Gazel 2

Mısra: 1

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña

2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

11. saña:

Gazel 2

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña

2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

12. saña:

Gazel 2

Mısra: 4

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

3. Laḥt-ı ciger kebāb u şarāb ise ḥūn-ı dil

4. Bezm-i cihānda ‘ayş-ı raḡad söylerüm saña

13. saña:

Gazel 2

Mısra: 6

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen

6. Dil ba‘d-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

14. saña:

Gazel 2

Mısra: 8

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

7. Hayretle āyīne bakup endām-ı yāre dir

8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

15. saña:

Gazel 2

Mısra: 10

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Düzdīde-i ğamzesine nigāh it o sirişkūñ

10. Yağmāger-i metā‘-ı ħired söylerüm saña

16. saña:

Gazel 2

Mısra: 12

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı ‘aşr ile

12. K’āteş-fürüz-i dīg-i ħased söylerüm saña

17. saña:

Gazel 2

Mısra: 14

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Bir tıfl-ı Mevlevī içün ‘İzzet dönüp тұrur

14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

18. saña:

Tahmis 2

Mısra: 13

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Bu sözi tefhīm içün dā’im saña tekrār ider

14. Gülli dībā giydüñ ammā qorqarum āzār ider

19. saña:

Gazel 3

Mısra: 9

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Tafşıl-i hâli hep ider 'İzzet saña beyân

10. Bu mücmel oldu şimdi berây-ı hoş-âmedi

20. saña:

Kaside 6

Mısra: 7

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

7. Saña tâ rûz-ı ezel eylemiş i 'tâ Mevlâ

8. Zûr-ı endîşe ile kuvvet-i tab'ı Şahbân

21. saña:

Kaside 6

Mısra: 100

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

99. Vâlid-i mâcidine hayr-ı halef olduğına

100. Saña besdür se mehâdim-i girâmî bürhân

22. saña:

Kaside 7

Mısra: 70

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

69. Sensin ol şem'-i şeb-efrûz-ı ziyâ-bağşâ kim

70. Saña pervâne-i pür-sûhtedür kurş-ı kamer

23. saña:

Gazel 9

Mısra: 1

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. 'İyddur ey nârven-ğad gey münâsibdür saña

2. Portağâlî-cübbe leymünî hâtâyîden kabâ

24. saña:

Kaside 10

Mısra: 38

Sen, ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

37. Nedür ihsânı o şahib-i keremin dirseñ eger

38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

25. saña:

Kaside 16

Mısra: 76

Sen, ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

75. Yazup bu kışsa-i tûl u dırâzı

76. Necîbâ saña kıldum keşf-i râzı

26. saña:

Kaside 17

Mısra: 15

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

15. Saña taqrîr idemem devr-i firâkuñ gamını

16. Çok karışdırma eyâ şahid-i şîrîn-taqrîr

27. saña:

Kaside 17

Mısra: 34

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

33. Gel ki bir lahzâ tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña hâlümü sen de baña söyle bir bir

28. saña:

Gazel 21

Mısra: 3

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhîbe-i Mevlâ'dur

4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerüñ maqdûrı

29. saña:

Gazel 21

Mısra: 10

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Lîk mesmû'-ı haqîrânem eyâ kân-ı güher

10. Ba'zı yârân katı geçmiş saña ben maqdûrı

30. saña:

Gazel 38

Mısra: 6

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Toğunma hâtırum âzurde olmasun zîrâ

6. Benüm gibi saña bir mübtelâ mı var yokdur

31. saña:

Gazel 54

Mısra: 5

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Saña bu söz acı ammā 'ademde lezzet var

6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevâbdan aluruz

32. saña:

Gazel 63

Mısra: 9

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Āferînler saña ey şāhid-i şîrîn-güftār

10. Tatlı dillerle tutarsın zûrafâyı bilürüz

33. saña:

Gazel 98

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. Sitemle örseledüñ zār olan gönülcegizüm

2. Kırıldı saña hevā-dār olan gönülcegizüm

34. saña:

Gazel 102

Mısra: 9

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

9. Gİtdükçe füzûn olmadadur saña maḥabbet

10. 'Uşşāk gamuñdan hiç uşansun mı efendüm

35. saña:

Gazel 115

Mısra: 6

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Sensin o şeh-i serîr-i naḥvet

6. Hübân saña hep sipāh efendüm

36. saña:

Gazel 115

Mısra: 11

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

11. Ancağ saña bir maḥabbet itdük

12. Bilsek bu mıdur günāh efendüm

37. saña:

Gazel 119

Mısra: 13

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi'llāh

14. Efendüm 'İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

38. saña:

Gazel 123

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

1. 'Ārizuñ itdi nem-i hoy-ı hacālet taḥsīn

2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsīn

39. saña:

Gazel 145

Mısra: 3

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uṣṣāk iken

4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

40. saña:

Gazel 145

Mısra: 5

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

5. Şām u seher hem-nişīn saña raḳīb-i la'īn

6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

41. saña:

Gazel 151

Mısra: 3

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi

4. Kaldı tek tırmadıguñ ḥāṭır-ı mağşūşumda

42. saña:

Gazel 157

Mısra: 13

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

13. Söyleden saña bu rengīn ğazel-i ra'nāy

14. 'İzzetā ḥāme-i Fevzī-i sūḥan-pīrāmı

san'at:

1. şan'atı:-ı

Gazel 7

Mısra: 12

Bir duygunun, tasarının veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

11. Hāmem nigār-hāne-i Çîn itdi şafhayı

12. 'İzzet gözet nuķūş-ı hayālümde şan'atı

2. şan'atla:-la

Gazel 146

Mısra: 5

Bir duygunun, tasarının veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

5. Uçurup kâğıd-ı bād-ı hüneri şan'atla

6. şafhayı şehper-i pervāz idelüm eş'āra

şanavber:

1. şanavber:

Kaside 9

Mısra: 5

Çok uzun bir tür çam II sevgilinin boyu.

5. Hırām-ı nāzā meyl itdi şanavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

sancağıves:

1. sancağıves:

Kaside 4

Mısra: 6

Sancağı gibi.

5. Şükr kim eyledi 'umrāna teveccüh āhir

6. Mülk-i dil Tırhala sancağıves olmuşdı harāb

şanduk:

1. şanduk:-a

Gazel 42

Mısra: 4

Sandık II kalp.

3. Gencīne kıl derūnuña esrārı yek-be-yek

4. Şanduka kāle konmasa kat kat şığışmıyor

2. **şandūkada:-da**

Gazel 13

Mısra: 10

Sandık II kalp.

9. Sīne-i ‘āşık-ı ‘uryān teni zann itme tehī

10. Var o şandūkada kālā-yı maḥabbet kât kât

sanduka-i sīnem:

1. **şandūka- i sīnemdeki:-de, -ki**

Gazel 22

Mısra: 5

Sine sandığı II gönlün, kalbin göğüs kafesi içinde bulunması çağrıştırılmıştır.

5. Şanduka-i sīnemdeki kālā-yı revāndur

6. Bāzār-ı maḥabbetde gezen yed-be-yed Aḥmed

şanem:

1. **şanemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 6

Put II tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın, sevgili.

5. Hırām-ı nāzā meyl itdi şanavber

6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

2. **şanem:**

Gazel 21

Mısra: 14

Put II tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın, sevgili.

13. Sūmenāt-ı gam-ı o mu ‘tekif-i dilhā şod

14. Z’ān şanem her kesī yek ‘işve-zenī mī-cūyed

3. **şanemüñ:-üñ**

Gazel 90

Mısra: 1

Put II tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın, sevgili.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel

2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

4. **şanem:**

Gazel 147

Mısra: 2

Put II tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın, sevgili.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrūlar üstüne

2. Hañçer taḳmasun o şanem hañçer üstüne

5. **şanemüñ:-üñ**

Gazel 156

Mısra: 7

Put II tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın, sevgili.

7. Deyr-i 'aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemüñ

8. Tār-ı zülfüñden idüp rişte-i zünnārumızı

şanemā:

1. **şanemā:**

Gazel 43

Mısra: 12

Ey put gibi çok güzel olan sevgili.

11. Seyr idüp şüretüñi deyr-i maḥabbetde gönül

12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

2. **şanemā:**

Gazel 64

Mısra: 13

Ey put gibi çok güzel olan sevgili.

13. Sākī-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

3. **şanemā:**

Gazel 83

Mısra: 14

Ey put gibi çok güzel olan sevgili.

13. Çeşm-i cellāduña 'İzzet dahı meftūn oldu

14. Şānemā şanma şakın kaldı maşūn-ı nighüñ

şanem-i bī-naẓīr:

1. **şanem-i bī-naẓīr:**

Gazel 130

Mısra: 4

Benzersiz put II benzersiz sevgili.

3. Ğayre perestiş itmesi emr-i ğarībdür

4. Deyr-i bahāda bir şanem-i bī-naẓīr iken

şanem-i 'işve-bāz:

1. **şanem-i 'işve-bāzıdur:-ı, -dur**

Gazel 87

Mısra: 3
Cilveli güzel II sevgili.

3. Deyr-i melâhatuñ şanem-i 'işve-bâzıdur
4. Şüret-peresti olsa n'ola her perî mişâl

şanem-i meh-cebîn:

1. **şanem-i meh-cebîn:**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Ay gibi parlak alınlı put II sevgili.

17. Kaldım şeb-i firâkda âh u enîn ile
18. Yâ Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebîn ile

şanem-i şüh:

1. **şanem-i şüh:**

Gazel 4

Mısra: 9

İşveli, nazlı put II sevgili.

9. Gerçi degüldür ol şanem-i şüh bîvefâ
10. Kesmez nigâhı çeşm-i füsünkârdan baña

şanem-perest-i dil:

1. **şanem-perest-i dilüm:-üm**

Gazel 66

Mısra: 9

Gönlün puta tapması II gönlün put gibi güzel olan sevgiliye tapması.

9. Şanem-perest-i dilüm deyr-i hüsn-i behcetde
10. Görünce ol büt-i âfet-nigâhı deng olmuş

şanevber-kāmetān:

1. **şanevber-kāmetān:**

Gazel 9

Mısra: 5

Çam fıstığı ağacı boylular II sevgililer.

5. Hep kala pā-der-gil-i hayret şanevber-kāmetān
6. Çık levendāne hırāmān ol da göster bir edā

sarf it:

1. **şarf ideyor:-e, -yor**

Gazel 73

Mısra: 12

Harcamak, kullanmak, tüketmek.

11. 'İzzet güherin şarf ideyor âl-ı Resûl'e
12. Bildüm ki degül mâ'il ü semt-i seref Eşref

2. **şarf itdi:-di**

Gazel 98

Mısra: 9

Harcamak, kullanmak, tüketmek.

9. Nükûd-ı şabrını şarf itdi sūk-ı 'aşk içre
10. Metâ'-ı derde harîdâr olan gönülceğizüm

şarf-ı nigâh eyle:

1. **şarf-ı nigâh eyledi:-di**

Gazel 94

Mısra: 1

Bakış yapmak, bakmak.

1. Bezm-i çemene şarf-ı nigâh eyledi bülbül
2. Hârî gül ile gördi bir âh eyledi bülbül

şarf-ı nigâh it:

1. **şarf-ı nigâh itdükçe:-dükçe**

Gazel 142

Mısra: 3

Bakmak.

3. Bâgda nergise ben şarf-ı nigâh itdükçe
4. Çäre yok dîde-i mestâne gelür hâturuma

şarf-ı zihn eyle:

1. **şarf -ı zihn eylemeyüp:-me, -yüp**

Gazel 71

Mısra: 8

Düşünmek, anlayabilmek.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zekānuñ der-hâtır
8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvâ ḥâfız

sârî:

1. **sârîdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 77

Birinden diğetine geçen, yayılan, sirâyet eden, nüfuz eden.

77. O rütbe hıfzı sārîdür cihana

78. Ki gürgân hep nigāhbân-ı ganemdür

sarıl:

1. **şarılursa:-ur, -sa**

Gazel 25

Mısra: 8

Sarılmak.

7. Havfum pek incelür de mezāya çıkar boşa

8. Mû-yı miyânına şarılursa hayâller

2. **şarılup:-up**

Gazel 87

Mısra: 8

Sarılmak.

7. Târ-ı nigāhumuz kemerinden çözülmiyor

8. Mû-yı miyânına şarılup rişte-i hayâl

3. **şarılup: -up**

Gazel 91

Mısra: 3

Sarılmak.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velî

4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pây-ı hayâl

sarîr-i kilik:

1. **şarîr-i kiliküm:-üm**

Kaside 8

Mısra: 58

Kalemin gıcirtısı.

57. Benüm ol nağme-perdâz-ı gülistân-ı ma‘ânî kim

58. Şarîr-i kiliküm eyler lâl-i hayret bülbül-i zârı

sark:

1. **şarkınca:-ınca**

Gazel 161

Mısra: 5

Sevmek, hoşlanmak.

5. Tār-ı zülfi zeķan-ı dil-bere şarkınca göñül
6. Taldı bir fikr-i ‘amīķe resen-i çāh gibi

sarkındılık evle:

1. şarkındılık eylerdüm:-r, -dü, -m

Gazel 100

Mısra: 10

Terbiyesizce sataşmak, lâf atmak, musallat olmak.

9. Billür gibi gerdenüñe şabr idemezdüm
10. Şarkındılık eylerdüm eger perçemüñ olsam

şarmağ:

1. şarmağ:-a

Gazel 103

Mısra: 5

Sarmak, sarılmak.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağ buldum cevāz
6. Nükte-perdāzum hayāl-ender-hayālüm var benüm

sars:

1. şarşamaz:-a, -maz

Kaside 6

Mısra: 87

Sallanmak, sarsılmak II olumsuz etkilemek.

87. Şarşamaz peşşe-i nā-çizi hücum-ı şarşar
88. Olsa ger takviye-baḥşā-yı za‘ifān bir ān

şatranc-bāz-ı encümen-i fażl u dāniş:

1. şatranc-bāz-ı encümen-i fażl u dānişüm:-üm

Gazel 111

Mısra: 3

Bilgi ve iyilik meclisinin satranç oynayan(kişisi).

3. Şatranc-bāz-ı encümen-i fażl u dānişüm
4. Nādān-ı fil-tıynete açmaz der sözüm

satr-ı mevc-i hande-i cām-ı şarāb:

1. satr-ı mevc-i hande-i cām-ı şarāb:

Gazel 57

Mısra: 4

Şarap kadehinin gülüşünün dalgasının satırı.

3. Ma'ni-i rengin-i lafz-ı neş'e-i şahbâ bizüz
 4. Saṭr-ı mevc-i ḥande-i cām-ı şarâb altundayuz

saṭr-ı mevzûn:

1. saṭr-ı mevzûnları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 20

Vezinli, düzenli satır.

19. Ḥabbeza şive-i târîḥ-i muşanna' ki virür
 20. Saṭr-ı mevzûnları ḥâlet dile çün serv-ḳaddân

şavlet:

1. şavlet:

Kaside 2

Mısra: 35

İhtişam; güç, kudret.

35. Gelüp hezâr hezârân hizebr şavlet ile
 36. Şalup şufûf-ı e'âdiye oldılar manşûr

şavm-ı vişâl:

1. şavm-ı vişâle:-e

Gazel 4

Mısra: 3

İki gün iftar etmeden oruç tutmak.

3. Şavm-ı vişâle niyet idersem zamânıdur
 4. Bir neş'e ḥâşıl olmuyor iftârdan baña

2. şavm-ı vişâle:-a

Gazel 121

Mısra: 13

İki gün iftar etmeden oruç tutmak.

13. 'İzzetâ niyet idüp şavm-ı vişâle biz de
 14. Yakışur tâbiş-i ḥasretle olursak sūzân

savrul:

1. şavruldu:-dı

Gazel 22

Mısra: 14

Savrulmak, dağılmak.

13. 'İzzet' de hevā-yı kaddūñ olduḡda hüveydā
 14. Şavruıldı göḡe ḡırmınen-i hūş u ḡıred Aḡmed

savurma:

1. **savurmaların:-lar, -ın**

Gazel 44

Mısra: 12

Bir yerden başka bir yere sürüklemek.

11. Dün ḡülsitān-ı kūyına itdūñ şabā ḡüzer
 12. ḡayrı esūp savurmaların rūzgārıdır

say:

1. **şayup:-up**

Kaside 10

Mısra: 38

Saymak, sayısını söylemek.

37. Nedür iḡsānı o şaḡıb-i keremin dirseñ eger
 38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

2. **şayar:-ar**

Gazel 48

Mısra: 14

Saymak, sayısını söylemek.

13. Ḥāb-ı rāḡat mı girer gözlerine ta-be-şabah
 14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer 'āşıkılar

3. **şaymazsa:-maz, -sa**

Gazel 120

Mısra: 16

(Şöyle veya böyle olduḡunu) kabul etmek, addetmek.

15. Ḥarām olsun baña 'irfān eger duḡt-ı rezi zāhid
 16. İdüp aḡyārdan mestūr şaymazsa ḡelālinden

sayd:

1. **şayda:-a**

Gazel 15

Mısra: 9

Avlama, avlanmak.

9. Ḡazāl-ı vaḡşı-i şaḡrāyı şayda ḡiç ta 'ab çekmez
 10. O rem-ḡū āfeti āḡūş-ı vişale rām alan 'İzzet

2. şayd:

Gazel 58

Mısra: 4

Av.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarḥ-ı denī

4. ‘Ankebūt āgına şeh-bāz begüm şayd olmaz

şayd eyle:

1 şayd eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 15

Avlamak.

15. Şayd eyler idük neyleyüm ol āhū-yı nā-rām

16. Rem-gerde-i pīrāmen-i ünsiyetimüzdür

şayd-ı dil:

1. şayd-ı dil:

Kaside 6

Mısra: 36

Gönlün avlanması.

35. Şīnler şāhid-i şīrīn-revīş-i şīve-şi ‘ār

36. Şādılar şayd-ı dil itmekde mişāl-ı hūbān

sāye:

1. sāyesinde:-si, -n, -de

Kaside 2

Mısra: 32

Far. Gölge II himāye.

31. Velī ni‘metidür Rūm ili memālikinūñ

32. Ta‘ayyüş itmededür sāyesinde mār ile mūr

2. sāyende:-n, -de

Kaside 4

Mısra: 49

Far. Gölge II himāye.

49. Līk min-ba‘d efendüm umarum sāyende

50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

3. sāyesinde:-s, -i, -n, -de

Kaside 11

Mısra: 24

Far. Gölge II himâye.

23. ‘Adl ü inşâfda yek-ţâ-yı zamân

24. Sâyesinde heme âsûde cihân

4. sâye:

Gazel 96

Mısra: 19

Far. Gölge II himâye.

19. Farğuma sâye şalar ise ne bâk

20. Sâiebân-ı şeh-i Rûm-ı ‘âlem

5. sâyeñde:-ñ, -de

Gazel 143

Mısra: 15

Far. Gölge II himâye.

15. Sâyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün

16. Bî-çāreyi gel mazhar-ı luţf u himem eyle

sâiebân-ı şeh-i Rûm-ı ‘âlem:

1. sâiebân-ı şeh-i Rûm-ı ‘âlem:

Gazel 96

Mısra: 20

Rum Diyar’ının padişahının koruyucusu.

19. Farğuma sâye şalar ise ne bâk

20. Sâiebân-ı şeh-i Rûm-ı ‘âlem

sâved:

1. şâyed:

Gazel 104

Mısra: 10

Eğer.

9. Ez-sūz germ-tāzân yek dem tehī ne-manend

10. Şâyed ki ‘İzzetâ men der-sîne tef ne-dârem

sâye-figen:

1. sâye-figen:

Kaside 1

Mısra: 8

Gölge salan, gölge düşüren.

7. Habbe devlet-i 'uzmāña sipihirin oldu
 8. Farķına sāye-figen bāl-ı hümā-yı nuşret

sāye-i 'adl:

1. sāye-i 'adlünde:-ü, -n, -de

Kaside 10

Mısra: 44

Adaletin gölgesi.

43. Anı haķķ müsned-i devletde mü'ebbed kılsun
 44. Biz daķı sāye-i 'adlünde huzūr eyleyelüm

sāye-i eşcār:

1. sāye-i eşcārda:-da

Gazel 143

Mısra: 4

Ağaçların gölgesi.

3. Geh tāze-nihālān-ı Yeñişehr'i temāşā
 4. Geh sāye-i eşcārda āyīn-i cem eyle

sāye-i hār-ı gül-i dībā:

1. sāye-i hār-ı gül-i dībā:

Tahmis 2

Mısra: 15

Dibanın gülünün dikeninin gölgesi.

15. Nāzenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni
 16. Olmuşum müstağrak-ı ihsān ü luţfuñ dil-berā

sāye-i ikbāl:

1. sāye-i ikbāl:

Gazel 47

Mısra: 17

Mutluluğun gölgesi.

17. 'İzzetā sāye-i ikbāl-i Veli Paşa'da
 18. Reşk-i tab'-ı sühandānıma Sehbān ağlar

sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çin:

1. sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çin:

Gazel 1

Mısra: 5

Çin çölünün ceylanlarının uzun bakışının gölgesi.

5. Sāye-i medd-i nigāh-ı āhūvān-ı deşt-i Çīn
6. Nūr-ı dīdem gör ki meyl-i iktihāl olmuş sanā

sāye-i mekremet:

1. sāye-i mekremeti:-i

Kaside 11

Mısra: 27

Cömertliğin gölgesi.

27. Sāye-i mekremeti farkımıza
28. Düşeli itdi hümā reşk bize

sāye-perverde-i elṭāf:

1. sāye-perverde-i elṭāfı:-ı

Kaside 6

Mısra: 71

Lütufların gölgesinde büyütülmüş.

71. Sāye-perverde-i elṭāfı olan sebze-i ter
72. Tāb-ı hūrşīd-i temūzīden olur mı tersān

sanki:

1. şanki:

Gazel 132

Mısra: 22

Anlatılan şeyin gerçekte var olmadığını, fakat öyle sanıldığını gösterir, sözün ona, sözde, güya.

21. ‘İzzet’ de hele sen gideli kalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

sar:

1. şarup:-up

Kaside 8

Mısra: 39

Sarmak, dolamak.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destarı
40. Beni dil-dāde kıldı bir bakışda gör ol mekkārı

2. şarduḡça:-duḡça

Gazel 13

Mısra: 1

Örtmek; sarmak, dolamak.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet kat kat
2. Görinür gülşen-i hüsnünde leāfet kat kat

3. **şardığuñ:-dıg, -uñ**

Gazel 137

Mısra: 4

Sarmak, dolamak.

3. Çıkar āşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām
4. Şāhidāne başuña şardığuñ ol şāluñ için

sāyeveş:

1. **sāyeveş:**

Gazel 16

Mısra: 4

Gölge gibi.

3. Hayf sen serv-i bülend ‘indinde
4. Pāyemüz sāyeveş olmışdur pest

2. **sāyeveş:**

Gazel 57

Mısra: 6

Gölge gibi.

5. Tābiş-i ruhsār-ı sākī bī-mecāl itdi n’ola
6. Sāyeveş hake düşersek āftāb altundayuz

sayf:

1. **şayf:**

Kaside 8

Mısra: 4

Yaz mevsimi.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

2. **şayf:**

Kaside 8

Mısra: 65

Yaz mevsimi.

65. Te‘ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşül-ı erba‘a āmed-şüdünde ide tekrārı

sa‘y-ı bisyār:

1. sa‘y-ı bisyārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 38

Çok emek.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevkile hāmem

38. İder bir nev-ğazel tarh itmekiçün sa‘y-ı bisyārı

sāz-ı nāhid:

1. sāz-ı nāhid:

Gazel 162

Mısra: 8

Zührenin çalgısı.

7. Muṭribun tıtdığı āheng bu şeb

8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

sāz-ı terānem:

1. sāz-ı terānem:-m

Kaside 9

Mısra: 103

Sazın nağmesi.

103. Tel ehli olmayan sāz-ı terānem

104. Ne añlar bī-nevā-yı zīr ü bemmdür

se:

1. se:

Kaside 6

Mısra: 100

Üç sayısı.

99. Vālid-i mācidine ḥayr-ı ḥalef olduğına

100. Saña besdür se meḥādīm-i girāmī bürhān

seb‘a-i seyyāre:

1. seb‘a-i seyyāre:

Gazel 72

Mısra: 6

Yedi seyyar yıldız.

5. Şanma tenhā bizüz āvāresi ol māhveşūñ

6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyāre semā‘

sebak-āmūz-ı edā:

1. **sebak-âmûz-ı edâdur:-dur**

Gazel 20

Mısra: 7

Ders öğreten anlatış tarzı.

7. Kimden âyâ sebak-âmûz-ı edâdur bilsem

8. Şîve fenninde ‘aceb mes’ele-dândur Aḥmed

sebak-ı işve:

1. **sebak-ı işveyi:-yi**

Gazel 50

Mısra: 6

Cilve dersi.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu

6. Sebak-ı işveyi bilsem o perî kimden okur

sebeb:

1. **sebeb:**

Gazel 12

Mısra: 14

Neden, gerekçe.

13. Böyle rindâne gazel tarḥına ol mahveşüñ

14. ‘İzzetâ dîde-i mestânesidür cümle sebeb

2. **sebeb:**

Gazel 17

Mısra: 5

Neden, gerekçe.

5. Sebeb naḳş-ı kemâle ülfet-i nâ-müdrîkândur hep

6. Ki ḥumḳı ḥvâce-i mekteblere şıbyân ider îrâş

3. **sebebsin:-sin**

Gazel 77

Mısra: 13

Neden, gerekçe.

13. Hâcî Ağa ḥâcî Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz ṭururken ḥâlimüzde eyledüñ dîvâne bak

4. **sebebden:-den**

Gazel 109

Mısra: 6

Neden, gerekçe.

5. Nām-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳīyi getürmez yāda
 6. O sebebden idemez zümre-i küffār ḳasem

sebeb-i girye-i mestāne:

1. **sebeb-i girye-i mestāne:**

Gazel 75

Mısra: 12

Sarhoşça gözyaşının sebebi.

11. Ḥande-i zīr-i leb-i cām-ı şarāb-ı nābı
 12. Sebeb-i girye-i mestāne ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

sebeb-i rāḥat:

1. **sebeb-i rāḥatımızdur:-ımuḡ, -dur**

Gazel 30

Mısra: 22

Rahatlığın sebebi.

21. Yokdur gelemes her ne ḳadar itse de bī-dād
 22. Bīdādı o şāḥuñ sebeb-i rāḥatımızdur

sebep:

1. **sebep:**

Gazel 77

Mısra: 13

Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

13. Hācı Aḡa ḥācı Aḡa sen sebebsin sen sebep
 14. Biz ṭururken ḥālimüzde eyledüñ dīvāne bak

sebkat evle:

1. **sebkat eyledikçe:-dikçe**

Kaside 8

Mısra: 26

Geçmek, önüne geçmek, üstünlük sağlamak.

25. Bu resme ḳudsiyān zīb-i zebān eylerler evşāfuñ
 26. Semāvāt üzre sebkat eyledikçe zıkr-i eṭvārı

seg-i aḡyār:

1. **seg-i aḡyāra:-a**

Gazel 97

Mısra: 16

Yabancıların köpeḡi.

15. Dendān-ı cev̄ ile n'ola ger zaḥmnāk isem
 16. Seng-i felāḥanum seg-i aḡyāra uğradum

sebū:

1. sebūlar:-lar

Gazel 82

Mısra: 9

Şarap kabı, testi.

9. Bu gice meclis-i 'işretde sebūlar yürisin
 10. Sāḫiyā sāḡar-ı şahbā küçicükdür küçicük

sebük-rūḥ:

1. sebük-rūḥ:

Gazel 99

Mısra: 5

Ruhu hafif olan, içi tez.

5. Sebük-rūḥ 'āşık-ı rindāne-meşreb yār-ı cānumdur
 6. Girān-cān zāhid-i bāridle ünsiyet qabūl itm̄em

sebz-destār:

1. sebz-destārını:-ı, -n, -ı

Gazel 13

Mısra: 1

Yeşil sarık.

1. Sebz-destārını şardukça o āfet qat qat
 2. Görinür gülşen-i ḥüsnünde leṭāfet qat qat

sebze-i āmāl:

1. sebze-i āmālumu:-um, -ı

Kaside 13

Mısra: 101

Taze emeller.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumu
 102. Ābdār itsün de seyr it ḥālümü

sebze-i bī-gāne:

1. sebze-i bī-gāne:

Gazel 141

Mısra: 12

Sahipsiz sebze II şair.

11. Senüñ nesl-i şerîfüñ bir çemenzâr-ı siyâdetdür
12. Ben anda sebze-i bî-gâne sâyum yâ Resûla'llâh

sebze-i müjgân:

1. sebze-i müjgânımız:-*ımu*

Gazel 57

Mısra: 12

Yeni çıkmış kirpikler.

11. Yâd-ı nev-hîz-i haşıyla eşkümüz rîzân olup
12. Sebze-i müjgânımız terdür şehâb altundayuz

sebze-i ter:

1. sebze-i ter:

Kaside 6

Mısra: 71

Taze çimen, yeşillik.

71. Sâye-perverde-i elţâfı olan sebze-i ter
72. Tâb-ı hûrşîd-i temûzîden olur mı tersân

sebz-i haş:

1. sebz-i haş:

Gazel 134

Mısra: 3

Yeşil ayva tüyü II sevgilinin ayva tüyleri.

3. Nâbit olup sebz-i haş gird-i leb-i yârdan
4. Tûti-i güftârına bâl ü per oldı 'ayân

sedd-i râh:

1. sedd-i râh:

Gazel 125

Mısra: 5

Yolu kapama, yola set çekme.

5. Sâlikân-ı 'aşka bîm-i reh-zen olmaz sedd-i râh
6. Eylemezler fesh-i 'azm emniyyet olsun olmasun

sefer:

1. seferdür:-*dür*

Gazel 48

Mısra: 9

Yolculuk, seyahat.

9. Yā seferdür yā taḥammül dinülür çāre-i ‘aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer ‘āşıklar

2. **sefer:**

Gazel 48

Mısra: 10

Yolculuk, seyahat.

9. Yā seferdür yā taḥammül dinülür çāre-i ‘aşk
10. Ne taḥammül idebildi ne sefer ‘āşıklar **sehā:**

1. **sehā:**

Kaside 2

Mısra: 60

El açıklığı, cömertlik.

59. Müşîr-i şîr-i şecā‘at vezîr-i Cem-‘āzamet
60. Sehā vü cūd u ‘aṭāda yegāne vü meşhūr

2. **sehā:**

Kaside 8

Mısra: 22

El açıklığı, cömertlik.

21. Velî Paşa-yı luṭf-āyîn ü şaḥib-re’y-i rūşen-dil
22. Sehā iklîmünün fermān-revā-yı ma‘deletkārı

sehāb:

1. **sehāb:**

Gazel 57

Mısra: 12

Bulut.

11. Yād-ı nev-ḥîz-i ḥaṭıyla eşkümüz rîzān olup
12. Sebze-i müjgānımız terdür sehāb altundayuz

2. **sehāb:**

Gazel 144

Mısra: 4

Bulut II sevgilinin parlak yanağı.

3. Görenler kākül-i pāşîdesin ruḥsār-ı raḥşāna
4. Sehāb oldı keşîde zann iderler āftāb üzre

sehāb-ı cūd:

1. **sehāb-ı cūdı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 24
Cömertlik bulutu.

23. Olur şermendesı ebr-i bahārān ol keremkārūñ
24. Kaçan itse şehāb-ı cūdı āğāz-ı güherbārī

Sehbān:

1. **Sehbān:**
Gazel 47
Mısra: 18
Sehbān, kişi adı.

17. ‘İzzetā sāye-i iqbāl-i Veli Paşa’da
18. Reşk-i řab’-ı sūhandānıma Sehbān ağlar

seher:

1. **seher:**
Tahmis 6
Mısra: 11
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seher vaqt-i namāz
12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

2. **seherde:-de**
Kaside 9
Mısra: 9
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

9. Seherde çeşmini mestāne nergis
10. Süzerken akçe düşdi şanma nemdür

3. **seheri:-i**
Gazel 41
Mısra: 7
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

7. Şeb-i hecrin seheri oldı bedīd
8. Seyr-i hūrşīd-liķālar demidür

4. **seher:**
Gazel 94
Mısra: 3
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

3. Gülşende seher nağme-serā oldı şabādan
4. Hāl-i dil-i ‘uşşākı tebāh eyledi bülbul

sehergāh:**1. sehergāh:****Gazel 161**

Mısra: 1

Far. Seher vakti.

1. Şāf iden āyine-i şıdkı sehergāh gibi
2. Sīneye bir meh alur mihr-i felek-cāh gibi

seher-i vuslat:**1. seher-i vuslatı:-ı****Kaside 17**

Mısra: 27

Kavuşma vakti.

27. Seher-i vuslatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
28. Dem-i şādīde nedür vech-i ğam u hem-i vefır

sehḥār:**1. sehḥār:****Kaside 3**

Mısra: 6

Sihirbaz.

5. Hāme hem-hālet-i şu‘bān-ı kelīm olmāġla
6. Tarz-ı ‘icāzına ḥayret-zededür her sehḥār

şeh-i evreng-i naḥvet:**1. şeh-i evreng-i naḥvet:****Gazel 45**

Mısra: 10

Kibirlenme tahtının padişahı II sevgili.

9. İltifāt itmez gedālar kılsa da āh u fiġān
10. Ol şeh-i evreng-i naḥvet ḥüsnüne maġrūrdur

selāmı kes:**1. selāmı kes:****Kaside 16**

Mısra: 69

(Biriyle) her türlü ilişkiye son vermek, alākayı koparmak.

69. Velī kes sen dahı andan selāmı
70. Aña gösterme rüy-ı iltiyāmı

selâmlar kıl:**1. selâmlar kıl:****Terkib-bend 1**

Mısra: 9

*Selâm göndermek, selâm yollamak.***9.** Hem söyle bu nâşîhatı hem kıl selâmlar**10.** Çok nâle itmesün ki virür yara derd-i ser**selâset-i güftâr:****1. selâset-i güftâre:-e****Gazel 97**

Mısra: 18

*Sözün akıcılığı.***17.** ‘İzzet cenâb-ı Muhlis’in âsâr-ı pâküñi**18.** Tanzîrde selâset-i güftâre uğradum**selb ol:****1. selb oldu:-du****Terkib-bend 1**

Mısra: 57

*Ortadan kaldırma, yok etme, yok edilme.***57.** Selb oldı şeb-be-şeb ne içün hıvâb u rāhatuñ**58.** Giryānluqla geçmededür vakt ü sâ‘atuñ**selîka-i sühan:****1. selîka-i sühanı:-ı****Gazel 133**

Mısra: 13

*Sözün güzel söylenmesi.***13.** Düşürmez ‘İzzet’e kimse selîka-i sühanı**14.** Velî ta‘accüb iderler görünce âsârını**Selîm Beg:****1. Selîm Beg:****Kaside 9**

Mısra: 61

Selîm Bey, kişi ismi.

61. O maḥdūm-ı celīlū' ş-şān Selīm Beg
 62. Ki tıfl-ı ḥurde-sāl-ı muḥteremdür

Selīmü't-tab'a:

1. Selīmü't-tab'a:

Gazel 41

Mısra: 17

Selim'in tebaası.

17. Ya'ni maḥdūm-ı Selīmü't-tab'a
 18. Rūz u şeb ḥayr u du'ālar demidür

Selīmü't-tab'-ı Maḥmūdu'l-ḥaşā'il:

1. Selīmü't-tab'-ı Maḥmūdu'l-ḥaşā'il:

Kaside 9

Mısra: 89

Selim yaratılışlı Mahmut huyly.

89. Selīmü't-tab'-ı Maḥmūdu'l-ḥaşā'il
 90. Kerīmü'l-ḥulḳ-ı müstahsen-şiyemdür

sell-i seyf:

1. sell-i seyf:

Gazel 89

Mısra: 5

Yavaşıca çekilen kılıç II sevgilinin kılıca benzeyen kirpikleri.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf
 6. Seyyāl kıldı ḥünümü bir tıfl-ı ḥurde-sāl

sem:

1. sem:

Gazel 6

Mısra: 12

Zehir.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk
 12. Qand-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür bana

semā':

1. semā':

Gazel 72

Mısra: 1

Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.

1. Döndürüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ‘
2. Ne nümâyîş virür ol şuh-ı külehdâra semâ‘

2. **semâ‘ :**

Gazel 72

Mısra: 2

Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.

1. Döndürüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ‘
2. Ne nümâyîş virür ol şuh-ı külehdâra semâ‘

3. **semâ‘ :**

Gazel 72

Mısra: 8

Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.

7. Yâr döndükçe niyâz ehlini döndürmek için
8. Meşk ider hânkah-ı nâzda hem-vâre semâ‘

4. **semâ‘ :**

Gazel 72

Mısra: 12

Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı kalem
12. Yohsa güncide degül perde-i eş‘âra semâ‘

semâ‘ it:

1. **semâ‘ ideyor:-e, -yor**

Gazel 72

Mısra: 6

Semâ yapmak, dönmek.

5. Şanma tenhâ bizüz âvâresi ol mähveşüñ
6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyâre semâ‘

2. **semâ‘ itmededür:-mede, -dür**

Gazel 72

Mısra: 10

Semâ yapmak, dönmek.

9. Tekye-i ‘aşk u maḥabbetde kalup ser-gerdân
10. Vecd ile itmededür ‘İzzet-i bî-çâre semâ‘

semâ‘ eyle:

1. **semâ‘ eyledükçe:-dükçe**

Gazel 72

Mısra: 4
Semâ yapmak, dönmek.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile
4. Eyledükçe gehi ol şâhid-i meh-pâre semâ'

semâ' -ı nâz:

1. semâ' -ı nâza:-a

Gazel 28

Mısra: 15

İşveyle sema yapma.

15. Semâ' -ı nâza ser-âgâz idince 'İzzet yâr
16. Gürûh-ı ehl-i niyâz eyler âh u vâh döner

2. semâ' -ı nâzını:-ı, -n, -ı

Gazel 54

Mısra: 11

İşveyle sema yapma.

11. Semâ' -ı nâzını ol Mevlevî-i şîvegerüñ
12. Bu 'ıydgehde döner de dolâbdan aluruz

semâvât:

1. semâvât:

Kaside 8

Mısra: 26

Gökler.

25. Bu resme kudsîyân zîb-i zebân eylerler evşâfuñ
26. Semâvât üzre sebkat eyledikçe zîkr-i eṭvârı

semend-i hayâl:

1. semend-i hayâliyle:-i, -y, -le

Gazel 35

Mısra: 13

Düş atı.

13. 'İzzet Beg' üñ semend-i hayâliyle 'İzzetâ
14. Hîç esb-i leng-i fikretimüz hem-'inân mıdur

semend-i ṭab':

1. semend-i ṭab'uma:-um, -a

Gazel 91

Mısra: 18
Yaratılışın kula atı.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden alur mı idüm
18. Semend-i ab'uma teng olmasa fezā-yı ayāl

semend-i yerā'a:

1. **semend-i yerā'a:**

Gazel 66

Mısra: 13

At gibi olan yontulmamış kalem.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā'a ey 'İzzet
14. Bu 'arşagehde osun tek ü tāzı leng olmuş

Semerķand:

1. **Semerķand:**

Kaside 5

Mısra: 28

Semerķant, şehir ismi.

27. Teşrīfını gūş eyleyicek tehniyet itdi
28. Bağdād u Semerķand u Buḡārā Yeñişehr'e

sem-rīz:

1. **sem-rīz:**

Gazel 36

Mısra: 3

Zehir dōken.

3. N'ola sem-rīz olursa abbe-i sevdā dil-i zāre
4. Benüm bu pīç ü tābum hep o zūlf-i ejderīdendür

semt-i hayāl:

1. **semt-i ayālümde:-üm, -de**

Kaside 7

Mısra: 26

Hayal semti II zihin.

25. Reh-i pīçīde-i endīşemi gīsūsı tutup
26. almadı semt-i ayālümde mezāmīne memmer

semt-i lālezār:

1. semt-i lālezār:

Gazel 8

Mısra: 8

Lale bahçesinin semti.

7. Elümde sāğar-ı ser-şārum alıvirür şimdi

8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

semt-i seref:

1. semt-i seref:

Gazel 73

Mısra: 13

İsraf semti II israf.

12. ‘İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl’e

13. Bildüm ki degül mā’il ü semt-i seref Eşref

semt-i teğazzül:

1. semt-i teğazzülde:-de

Gazel 155

Mısra: 17

Gazel söyleme semti.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i teğazzülde

18. ‘Abeşdür hāme-i bī-miknetūn ‘İzzet tekā-pūsı

semt-i vefā:

1. semt-i vefāya:-y, -a

Gazel 79

Mısra: 12

Vefa semti II vefa.

11. Ey şehir-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem

12. Semt-i vefāya hiç güzerūn yok mıdur senūn

semūm-ı kahr:

1. semūm-ı kahrūn:-uñ

Kaside 13

Mısra: 27

Üzüntünün samyeli.

27. Ger semūm-ı kahrūn irse gülşene

28. Gül ocağın döndürirdi külhana

sem‘veş:

1. **şem‘veş:****Gazel 48**

Mısra: 1

Mum gibi.

1. Şem‘veş yansa da şeb-tā-seher ‘āşıklar
2. Bulamaz encümen-i yârda yer ‘āşıklar

sen:1. **sen:****Terkib-bend 1**

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Ey eşk-i dīde sen dahı cūş eylemez misin
6. Çün seyl çağlamaz mı hūrūş eylemez misin

2. **senüñ:-üñ****Terkib-bend 1**

Mısra: 60

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

59. Bir dil-rübādan itmişe beñzersin iftirāk
60. Yakmış senüñ cigerçigini nār-ı iştiyāk

3. **sen:****Gazel 1**

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Sen mäh-ı āsmānārā-yı hūsn-i şīvesin
8. Zīver-i burc-ı şüreyyā-necm hāl olmuş saña

4. **sende:-de****Gazel 1**

Mısra: 9

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hīç bīm-i vebāl
10. Hūn-ı ‘āşık şīr-i māderveş helāl olmuş saña

5. **sen:****Kaside 1**

Mısra: 71

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

71. Ref‘ idüp destüñi sen bārgēh-i Mevlā’ya
72. İdegör şıdk-ı tavıyyetle du‘ā-yı nuşret

6. **seni:****Gazel 2**

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen

6. Dil ba'd-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

7. **seni:-i****Tahmis 2**

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

8. **seni:-i****Tahmis 2**

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Hūrlar birkaç kadehle mest idüp cānā seni

2. Alsalar bāğ-ı behište gitseler farzā seni

9. **seni:-i****Tahmis 2**

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Dir görüp bu kāmēt-i mümtāz ile tūbā seni

4. Mest-i nāzum kim büyütüdi böyle bī-pervā seni

10. **seni:-i****Tahmis 2**

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Dir görüp bu kāmēt-i mümtāz ile tūbā seni

4. Mest-i nāzum kim büyütüdi böyle bī-pervā seni

11. **seni:-i****Tahmis 2**

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Kim yetiřdirdi bu gūne servden bālā seni

6. Bu nezāket var iken cism-i lātīfūñde senüñ

12. **senüñ:-üñ**

Tahmis 2

Mısra: **6**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Kim yetişdirdi bu gūne servden bālā seni

6. Bu nezāket var iken cism-i lātīfūñde senüñ

13. **sen:**

Tahmis 2

Mısra: **18**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

17. Farṭ-ı şādīden kemāl-i ḥayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

14. **seni:-i**

Tahmis 2

Mısra: **20**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

19. Bir elūñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā

20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

15. **seni:-i**

Tahmis 2

Mısra: **25**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

25. Böyle gösterdi baña ol ḳadd-i müstesnā seni

26. ‘İzzetāyı böyle bī-ṭāḳat kılan ey bī-emān

16. **sensin:-sin**

Tahmis 2

Mısra: **27**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür ḥalk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ daḥı kendüñ ḥicābuñdan nihān

17. **sen:**

Tahmis 2

Mısra: **28**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

27. Yok mecāl inkāra sensin hep bilür ḥalk-ı cihān

28. Sen ne çend itseñ daḥı kendüñ ḥicābuñdan nihān

18. **sen:**

Kaside 2

Mısra: **63**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şî'âr suñ ki sezâ

64. Vücūd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

19. **sen:**

Kaside 2

Mısra: **65**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı 'ālemsin

66. Ki dest-i re'yüñe vābeste ḥall ü 'aḳd-ı umūr

20. **Sen:**

Gazel 5

Mısra: **7**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Sen her ne zamān 'arz-ı cemāl itseñ ölürler

8. Bu dīdelerüm ğarḳa-i envār-ı temāşā

21. **sende:-de**

Gazel 5

Mısra: **14**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. 'İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum âşâr-ı temāşā

22. **sen:**

Kaside 5

Mısra: **63**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

63. El-minnetü li'llāh ki sen şimdi efendüm

64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr'e

23. **senüñ:-üñ**

Kaside 6

Mısra: **55**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

55. Vaşf-ı pākūñde senüñ böyle iderler āġāz

56. Nükte-sencān-ı cihān nādire-gūyān-ı zamān

24. **senüñdür:-üñ, -dür**

Tahmis 6

Mısra: 26

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

25. ‘Āşık-ı şūrīdeler bakma begüm ma‘zūrdur

26. ‘Arşa-i nāzuñ senüñdür gūy u çevgānı bu gün

25. **sensin:-sin**

Tahmis 6

Mısra: 29

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

29. Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymān’ı bu gün

30. İltifāt it ‘İzzet-i nā-çāruña bir mūrdur

26. **sensin:-sin**

Kaside 7

Mısra: 67

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

67. Sensin ol mevhabet-endüz-ı kerem-pīrā kim

68. Küremā bārgēh-i himmetüñe sâ’ildür

27. **sensin:-sin**

Kaside 7

Mısra: 69

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

69. Sensin ol şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā kim

70. Saña pervāne-i pūr-sūḥtedür ḳurş-ı kamer

28. **sensin:-sin**

Kaside 7

Mısra: 71

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

71. Sensin ol şadr-nişīn-i hüner ü ‘irfān kim

72. Ḥıdmetünde bulağā şaf-ı ni‘ālī yer ider

29. **senüñ:-üñ**

Kaside 7

Mısra: 73

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

73. Bir senüñ gibi gelür ‘āleme bir medḥe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

30. **seni:-i**

Kaside 7

Mısra: 75

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmekiçün halk itmiş

76. Seni medh idecegüm çâresi yok tâ mahşer

31. **seni:-i**

Kaside 7

Mısra: 76

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmekiçün halk itmiş

76. Seni medh idecegüm çâresi yok tâ mahşer

32. **senüñ:-üñ**

Kaside 7

Mısra: 80

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

79. Tab‘-ı çâpük-rev-i men gerdine irmez evhâm

80. Lîk meydân-ı medîhüñde senüñ pehnâver

33. **senüñ:-üñ**

Kaside 7

Mısra: 88

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

87. ‘İzzetâ lâfî қо âğâz-ı du‘â kıl yoḥsa

88. Qurı faḥriyye vü da‘vâñı senüñ kim diñler

34. **sen:**

Kaside 8

Mısra: 31

İkinci tekil şahıs zamiri.

31. Sen ol eşheb-süvâr-ı ‘arşagâh-ı ma‘rifetsüñ kim

32. Eger mihmîzleseñ bir kerre esb-i tab‘-ı reh-vârı

35. **sen:**

Kaside 8

Mısra: 42

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

41. Hevâlarda bürüdet müsteban ü cân u ten lerzân

42. Bize şun sâkî sen ol âteş-i seyyâleyi bârî

36. **senüñ:-üñ**

Kaside 9

Mısra: **94**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

93. Velī taḳsīrimi ‘afv eyle zīrā

94. Senüñ vaşfuñda ‘ālem beste-demdür

37. senüñ:-üñ

Kaside 9

Mısra: **96**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

95. Ne mümkin mevce-i deryā-yı iḥşā

96. Senüñ evşāfuñ andan şanma kemdür

38. seni:-i

Kaside 13

Mısra: **22**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

21. Hüsni ḥulkuñ ḥalkı hoşnūd eyledi

22. Haḳḳ seni memdūh u maḥmūd eyledi

39. senüñ:-üñ

Kaside 13

Mısra: **29**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

29. Bir senüñ gibi vezīr olmaz daḥı

30. Hem kerīm ü hem ḥalīm ü hem saḥī

40. sen:

Kaside 13

Mısra: **67**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın

68. Yā ki şāḥib-şervet ü sāmān mısın

41. sende:-de

Kaside 13

Mısra: **69**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

69. Var mı sende mīrzālīḳdan eşer

70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

42. sen:

Kaside 13

Mısra: 73

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakîr

74. Bir gedâ-yı müflis-i nâlîş-pezîr

43. **seni:-i**

Kaside 13

Mısra: 75

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

75. Görmeyem bir dahı yanumda seni

76. Ağzuña alma şaķın hergiz beni

44. **senüñ:-üñ**

Kaside 13

Mısra: 93

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

93. İstinād itdüm senüñ elťāfuña

94. İ'timād itdüm senüñ inşāfuña

45. **senüñ:-üñ**

Kaside 13

Mısra: 94

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

93. İstinād itdüm senüñ elťāfuña

94. İ'timād itdüm senüñ inşāfuña

46. **sende:-de**

Kaside 16

Mısra: 14

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Açup ğonce-dehānun evvel Aĥmed

14. Dir ey Eşref nedür sende bu gül-ĥad

47. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 20

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llāh

20. Ser-āmedsin sen Aĥmed kışşa kütāh

48. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 23

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

23. Uzatma sen şeh-i iklīm-i ānsın

24. Cevānsın fitne-engīz-i cihānsın

49. **senüñdür:-üñ, -dür**

Kaside 16

Mısra: 25

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

25. Senüñdür ser-te-ser iklīm-i 'işve

26. Kōnulmuş başına dīhīm-i 'işve

50. **sende:-de**

Kaside 16

Mısra: 31

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

31. Velīkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

51. **sende:-de**

Kaside 16

Mısra: 32

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

31. Velīkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

52. **sende:-de**

Kaside 16

Mısra: 33

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

33. Nedür sende o şīrīn güft ü gūlar

34. O tūṭīlikler ol vaz'-ı nigūlar

53. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 35

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

35. Daḥı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen

36. Miyān-ı ḥalka olduñ şūriş-efgen

54. **senüñle:-üñ, -le**

Kaside 16

Mısra: 38

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum

38. Senüñle uğradı sevdāya başum

55. **seni:-i**

Kaside 16

Mısra: 40

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

39. Dir Eşref aña Aḥmed olma ğam-ḥvār

40. Seni dünyāda ben hiç eylemem zār

56. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 41

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā kıl

42. Bu pendüm diñle ‘uşşaka cefā kıl

57. **senüñ:-üñ**

Kaside 16

Mısra: 54

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

53. Baña ta‘līm-i cevri itdüñ efendüm

54. Senüñ nuşḥuñ kabül itdüm begendüm

58. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 55

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

55. Velīkin sen daḥı şābit ḳadem ol

56. Hemīşe reh-rev-i rāh-ı sitem ol

59. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 61

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

61. Anı mesrūr idersüñ bir zamān sen

62. Seni şāyān-ı vaşlum eylemem ben

60. **seni:-i**

Kaside 16

Mısra: 62

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

61. Anı mesrūr idersüñ bir zamān sen

62. Seni şâyân-ı vaşlum eylemem ben

61. **sensin:-sin**

Kaside 16

Mısra: 66

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

65. Dir ey cān içre gizli cānum Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥübāna ser-āmed

62. **senüñ:-üñ**

Kaside 16

Mısra: 67

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

67. Senüñ dil-ḥ`āhuñ üzre eylerüm kār

68. Anı hiç vaşluma itmem sezāvār

63. **sen:**

Kaside 16

Mısra: 69

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

69. Velī kes sen daḥı andan selāmı

70. Aña gösterme rūy-ı iltiyāmı

64. **sen:**

Gazel 16

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Ḥayf sen serv-i bülend ‘indinde

4. Pāyemüz sāyeveş olmışdur pest

65. **sen:**

Gazel 16

Mısra: 9

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Çeşm-i mestüñ gibi sen de kāfir

10. Olma gel tā o kadar bāde-perest

66. **sen:**

Kaside 17

Mısra: 13

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Sâle yaklaşdı cüdâ düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'în ü ne naşîr

67. **sen:**

Kaside 17

Mısra: 17

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

17. Sen ne takrîb ile teşrîf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgâh u ḥabîr

68. **sen:**

Kaside 17

Mısra: 34

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

33. Gel ki bir laḥzâ tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ḥâlümü sen de baña söyle bir bir

69. **sensin:-sin**

Gazel 22

Mısra: 10

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Ḥübân-ı cihân bir yere gelse yine bi'llâh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Ahmed

70. **sende:-de**

Gazel 26

Mısra: 14

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmadur bir gün

14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

71. **senüñ:-üñ**

Gazel 26

Mısra: 15

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dâ'im zâr u giryândur

16. Taḫîbüm gel devâ kııl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

72. **senüñ:-üñ**

Gazel 29

Mısra: 11

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Lâleler de kırmızı mecnûnuñ olmuşlar senüñ

12. Tıtdılar şahrâları ey dil-rübâ nev-rûzdur

73. **senüñle:-üñ, -le**

Gazel 38

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sîne-şâf olalı

8. Atılmaduk bize bir iftirâ mı var yokdur

74. **senüñ:-üñ**

Gazel 43

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Senüñ ey gülbün-i nev-reste-i gülzâr-ı cefâ

6. Sitem ü cevır gül-i kûşe-i destâruñdur

75. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-âşâm olmaduñ

4. Çeşm-i mest-i fitne-engîzüñ neden maḥmûrdur

76. **senüñ:-üñ**

Gazel 45

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Göz göz oldu nîş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb

8. Sîne-i pür-dâğ güyâ hâne-i zenbûrdur

77. **sensin:-sin**

Gazel 46

Mısra: 15

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

15. Nûr-ı ‘aynum sensin ol maḥbûb-ı zîbâ kim revâ

16. Hâk-i pâyün itseler kühl-i başar maḥbûblar

78. **sen:**

Gazel 46

Mısra: 17

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

17. Sen тұrurken ‘İzzet dil-ḥastenüñ lâyıq mıdır

18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

79. **sen:**

Gazel 59

Mısra: 11

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāy

12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

80. **sendeki:-de, -ki**

Gazel 63

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler

6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

81. **senüñ:-üñ**

Gazel 66

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Ne tūr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād

8. Begüm senüñ dil-i saḥtuñ meger ki seng olmış

82. **sen:**

Gazel 75

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

83. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 13

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Hācı Ağa ḥacı Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz тұrurken ḥālimüzde eyledüñ dīvāne baḳ

84. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 13

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz otururken hâlimüzde eyledüñ dîvâne bak

85. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Ser-geşteğân-ı bî-haberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

86. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Ser-geşteğân-ı bî-haberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

87. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Nahvetle yaquşur mı bu âteş gibi geçiş

4. Ben hâk-i pâyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

88. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Ey dil-şüde metânet idüp sîne ger hemân

6. Şemşîr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

89. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Gülşende istimâ'-ı hezâra ne ihtiyâç

8. Kûyuñda murğ-ı nâle gerüñ yok mıdur senüñ

90. **senüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 10

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Bir mes'ele tıyınca dehân açma çün şadef

10. Deryâ-yı fikhda Dürer'ün yok mıdur senün

91. **senün:-ün**

Gazel 79

Mısra: 12

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Ey şehr-yâr-ı mülk-i cefâ tâ-be-key sitem

12. Semt-i vefâya hiç güzerün yok mıdur senün

92. **senün:-ün**

Gazel 79

Mısra: 14

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Dil-gîr-i tarz-ı köhne-i eş'âruz 'İzzetâ

14. Bir nâ-şenîde nev-eşerün yok mıdur senün

93. **senün:-ün**

Gazel 83

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Kağramân olsa da meydân-ı maḥabbetde gönül

8. Olur elbette senün zâr ü zebûn-ı nîgehün

94. **sende:-de**

Gazel 85

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Çünkü yok keşret-i 'uşşâka taḥammül sende

6. Niçün efzûn-ter idersin bu kadar şîvelerün

95. **sen:**

Gazel 85

Mısra: 11

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Hâdelerle dün efendüm sen iderken güftâr

12. Telḥ-kâm-ı eleme şundi şeker-şîvelerün

96. **senün:-ün**

Gazel 100

Mısra: 14

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Hep hâtır-ı 'İzzet' de varur sâkin olurdum

14. 'Älemde senüñ ey büt-i 'işve gamuñ olsam

97. **sen:**

Gazel 102

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Ağyâra açup sîneñi sen bûse virürken

8. Sînemde olan dâğ kapansun mı efendüm

98. **sen:**

Gazel 105

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Sen tâze nihâl-ı çemenistân-ı cefânuñ

4. Pâyuna dem-â-dem dökilür eşk-i tazallüm

99. **sen:**

Gazel 114

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestâne edâ olmuş iken

6. Beni mestür-ı kıyâs itme şaķın sultānum

100. **sen:**

Gazel 114

Mısra: 12

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra

12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

101. **seni:-i**

Gazel 115

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm

2. Kıl hālūme bir nigāh efendüm

102. **sensin:-sin**

Gazel 115

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Sensin o şeh-i serîr-i naḥvet

6. Ḥübân saña hep sipâh efendüm

103. **sende:-de**

Gazel 115

Mısra: 13

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

104. **senüñle:-üñ, -le**

Gazel 116

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm

2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

105. **sende:-de**

Gazel 116

Mısra: 3

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Ḥaḳīḳat eglenecek sende de yoğise dilâ

4. Birâz bâri muḳallidlük ile eglenelüm

106. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Tezelzül-baḥş-ı bünyâd-ı sükûn-ı 'âşıkânsın sen

2. Ne âşüb-ı zamânsın ḥâne-perdâz-ı cihânsın sen

107. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Tezelzül-baḥş-ı bünyâd-ı sükûn-ı 'âşıkânsın sen

2. Ne âşüb-ı zamânsın ḥâne-perdâz-ı cihânsın sen

108. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Şaķın bī-ġāneyi būy-āşinā-yı ūlfetüñ itme

4. Henüz n'eşküftesin bir ġonce-i ġülzār-ı ānsın sen

109. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Geçen yıl daķı tıfl-ı şīr-ġvār-ı nāz iken şimdi

6. Şeker-rīz-i tekellüm tūti-i şīrīn-zebānsın sen

110. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Nigāhuñ mest olup ġamzeñle hem-dest-i teġāfüldür

8. Mey-i naġvetle çeşmün gibi ġālā ser-ġirānsın sen

111. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 10

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāġdār-ı 'aşkdur 'İzzet

10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiġānsın sen

112. **sen:**

Gazel 118

Mısra: 12

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Cenāb-ı Lūtfi-i siġr-āferīnūñ nazmını tanzīr

12. Degül ġaddūñ o bir mu'ciz-edādur çok çalābsın sen

113. **senüñ:-üñ**

Gazel 120

Mısra: 18

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

17. Rızā-yı nūkte-perdāza nazīre söylemek ġüçdür

18. Ta'accüb üzreyüm 'İzzet senüñ bu iştiġālinden

114. **senüñ:-üñ**

Gazel 122

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Ey verd-i ter 'izār-ı laṭīfūñ senüñ 'aceb
8. Reng-i gül-i ḥayā mı ne nāzūk ne nāzenīn

115. **sende:-de**

Gazel 123

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Var iken sende efendüm bu edā-yı şīrīn
8. Ehl-i diller ider eṭvāruñı elbet taḥsīn

116. **senüñ:-üñ**

Gazel 124

Mısra: 11

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Oldı revnaḳ-yāb ḥaṭ-ı nev-zuhūruñla senüñ
12. Nüşhā-i ḥüsnüñ ki cemi' yetlenür şīrāzeden

117. **sen:**

Gazel 127

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Şubḥ ider çāk-ı girībān ḥande-rīz olduğça sen
2. Reng atar ḥurşīde rūyuñ şerm-ḥīz olduğça sen

118. **sen:**

Gazel 127

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Şubḥ ider çāk-ı girībān ḥande-rīz olduğça sen
2. Reng atar ḥurşīde rūyuñ şerm-ḥīz olduğça sen

119. **sen:**

Gazel 127

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Pāk-bāzān-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk
4. Ülfet-āmīz-i raḳīb-i nā-temīz olduğça sen

120. **sen:**

Gazel 127

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Kişver-i Tātār u Çīn' i 'itrnāk eyler şabā
6. Şāne-bend-i tār-ı zūlf-i müşg-bīz oldukça sen

121. **sen:**

Gazel 127

Mısra: **8**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüne hançer şunar
8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitiz oldukça sen

122. **sen:**

Gazel 127

Mısra: **10**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Hayf kim aġyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām
10. 'İzzet' üñden mā' il-i semt-i giriz oldukça sen

123. **sen:**

Gazel 131

Mısra: **14**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle baqdığı ma' lūm līk
14. İzzetā sen ġayre bakma yāre baġ Allāh içün

124. **sen:**

Gazel 132

Mısra: **9**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. El-minnetü li' llāh sen ey nūkte-şināsum
10. Bī-vāye degilsin güher-i kân-ı sühandan

125. **senden:-den**

Gazel 132

Mısra: **16**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ţaraf olsun
16. Bir başқа su'ālüm var efendüm daġı senden

126. **sen:**

Gazel 132

Mısra: **21**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

21. 'İzzet' de hele sen gideli kalmadı cünbüş
22. Ayrıldı gibi şanki anuñ rûhı bedenden

127. **senüñ:-üñ**

Gazel 136

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. İtdüñ hadeng-i cevrine sīnemi nişān
2. Ğayrı elinden āh senüñ zālīm el-amān

128. **sen:**

Gazel 136

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Ol kâmet-i bülend ile girdükçe rakşa sen
6. Lerziş düşer vücūduma ser-tā-be-pā hemān

129. **senüñ:-üñ**

Gazel 137

Mısra: 10

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Gördigüñ dil-bere üftāde olursın 'İzzet
10. Neyleşem āh senüñ şu dil-i meyyālūñ içün

130. **sen:**

Gazel 138

Mısra: 14

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. 'İzzetā bilsem ne yüzle 'arz idersin nazmuñı
14. Sen Rızā-yı mu'ciz-i sihr-iştihāre rū-be-rū

131. **sen:**

Gazel 139

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān
8. Merhamet mi-kuned 'acül me-şev

132. **senüñ:-üñ**

Gazel 141

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh
2. Senüñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

133. **senüñ:-üñ**

Gazel 141

Mısra: 9

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Senüñ ben āl-i pāküñden siyeh-rū bir günehkārum
10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla'llāh

134. **sen:**

Gazel 142

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe güşād
8. Bilseñ ey şāhid-i zība ne gelür ḥāturuma

135. **sen:**

Gazel 143

Mısra: 12

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Hoş-nağme beş on muṭrıb-ı şevk-āver-i zība
12. Karşunda dizilsün de sen eglen kerem eyle

136. **sen:**

Gazel 145

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Ben saña müştāk iken fā'ik-i 'uşşāk iken
4. Sen beni bir kez çerağ eylemedüñ āh āh

Gazel 151

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āgüşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

138. **sen:**

Gazel 157

Mısra: 11

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Oldıguñdan gice sen zīver-i bezm-i āgyār
12. Yok mıdur 'āşık-ı miḥnet-zedenüñ peygāmı

139. **seni:-i**

Tahmis 2

Mısra: **10**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzūk tenūñ

10. Beslemiş kıynunda gūyā kim gül-i ra'nā seni

140. **seni:-i**

Tahmis 2

Mısra: **15**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

15. Nāzenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni

16. Olmuşum müstağrak-ı ihsān ü lūtfuñ dil-berā

141. **seni:-i**

Tahmis 2

Mısra: **30**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

29. Ben didikçe böyle kim kıldı Nedīm'i nā-tüvān

30. Gösterür engüşt ile meclisdeki mīnā seni

142. **seni:-i**

Kaside 17

Mısra: **41**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

41. Didi lāyık mı unutmak seni kim itmedesin

42. Her gice 'aşkum ile āh u fiğān-ı şeb-gīr

143. **seni:-i**

Kaside 17

Mısra: **44**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mūrūr

44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķīr

144. **sensin:-sin**

Gazel 22

Mısra: **10**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Hübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aħmed

145. **senüñ:-üñ**

Gazel 141

Mısra: **11**

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Senüñ nesl-i şerîfüñ bir çemenzâr-ı siyâdetdür

12. Ben anda sebze-i bî-gâne sâyum yâ Resûla'llâh

Şenâ:

1. **Şenâlar:-lar**

Gazel 41

Mısra: **16**

Ar. Medih, övme.

15. Dâmen-i pâküñ öpüp ey 'İzzet

16. Mîr-i zî-şâna Şenâlar demidür

Şenâ it:

1. **Şenâ idem:-em**

Kaside 6

Mısra: **123**

Övmek, methetmek.

123. Ben ne nâ-çizüm idem anlara şâyeste Şenâ

124. Yine iderse ider Lütfî-i sencîde-beyân

sencîde-i mîzân-ı şu'ûr:

1. **sencîde-i mîzân-ı şu'ûr:**

Kaside 10

Mısra: **14**

Anlayış ölçen ölçülü söz.

13. Görelüm hüsni kimüñ tām kimüñ nākışdur

14. Heme sencîde-i mîzân-ı şu'ûr eyleyelüm

sencîdelen:

1. **sencîdelenür:-ür**

Gazel 132

Mısra: **8**

Tartılmak, ölçülmek.

7. Dirseñ ki vaṭanda kişinüñ kadri bilinmez

8. Sencîdelenür dürr olıcak dūr 'Aden'den

sene:

1. sene:

Kıt'a 4

Mısra: 2

Yıl, sene.

1. Tek tohmı bırakmağdı ğaraž çift işi ma'lûm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

2. sene:

Kaside 5

Mısra: 20

Yıl, sene.

19. Revnağ-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk
20. Oldı bu sene 'adl ile molla Yeñişehr'e

3. sene:

Kaside 17

Mısra: 43

Yıl, sene.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürūr
44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķīr

seng ol:

1. seng olmuş:-muş

Gazel 66

Mısra: 8

Taş olmak II taş gibi katılaşmak..

7. Ne tır-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
8. Begüm senüñ dil-i sahtuñ meger ki seng olmuş

seng-dil:

1. seng-dilüñ:-üñ

Gazel 129

Mısra: 13

Taş kalp II katı, acımasız kalp.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi ğayrı ezāsı Yeñişehr'in

2. seng-dil:

Gazel 131

Mısra: 1

Taş kalp II katı kalp, acımasız kalp.

1. Āh düşdüm seng-dil bir yāra baķ Allāh için
2. Oldı mir'āt-i dilüm şad-pāre baķ Allāh için

seng-i āsiyāb:

1. **seng-i āsiyāb:**

Gazel 57

Mısra: 8

Değirmen taşı.

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār
8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

seng-i dür:

1. **seng-i düri:-i**

Kaside 5

Mısra: 24

İnci taşı.

23. Ol gevher-i pākīzeter-i baħr-i himem kim
24. Her seng-i düri bir dür-i yektā Yeñişehr'e

seng-i felāhan:

1. **seng-i felāhanum:-um**

Gazel 97

Mısra: 16

Sapan taşı.

15. Dendān-ı cevır ile n'ola ger zaħmnāk isem
16. Seng-i felāhanum seg-i aġyāra uğradum

seng-i ğam:

1. **seng-i ğamdan:-dan**

Gazel 50

Mısra: 7

Üzüntü taşı.

7. 'Āşıķuñ āyīne-i ħātırı seng-i ğamdan
8. Şīşe-i tevbe-i mey-keş gibi dā'im meksūr

sengīn-dil-i ħātır-şiken-i nā-rām:

1. **sengīn-dil-i ħātır-şiken-i nā-rāmı:-m, -ı**

Gazel 157

Mısra: 6

Bağırmanın gönül kıran taş kalbi.

5. Kesr-i mir'āt-i kulüb itmede görmüş degilüm
 6. Böyle sengin-dil-i hâtır-şiken-i nâ-râmı

sepide dem:

1. sepide dem:

Kaside 2

Mısra: 1

Sabah vakti, sabahleyin.

1. Sepide dem ki tebâşîr-i şubhğâh-ı sürûr
 2. Siphirin itdi siyeh kâsesin leb-â-leb nûr

ser:

1. seri:-i

Kaside 6

Mısra: 76

Far. Baş, kafa.

75. Hâtır-ı düşmenine gelse hayâl-i tîği
 76. Seri der-ân ola gâltide-i hâk-i hüsrân

2. ser:

Gazel 6

Mısra: 9

Far. Baş, kafa.

9. Mâr-ı kemer ki ser be-hem-âverdedür müdâm
 10. Gencine-i vişâl muţalsam gelür baña

3. serde:-de

Gazel 27

Mısra: 2

Far. Baş, kafa.

1. Dilde dâ'im hayâl-i Eşref' dür
 2. Serde fikr-i vişâl-i Eşref' dür

4. ser:

Gazel 48

Mısra: 12

Far. Baş, kafa.

11. Bî-tevaḳḳuf hele sevdikleri şühun yolına
 12. Ser ile cānı fedâ eylediler 'aşıklar

5. serde:-de

Gazel 117

Mısra: 3
Far. Baş, kafa.

3. Behişt-i rüy-ı alüñ şevkı yakdı serde bir âteş
 4. Ki kemter lāle tutmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

serāb:

1. **serāb:**

Gazel 144

Mısra: 14

Peşinden koşulan, fakat gerçekleşmesi mümkün olmayan şey, hayal, hülyâ.

13. Boğulduk va‘de-i būs u kenāruñla yeter ğayri
 14. Bizi keştî-süvār-ı ârzū itme serāb üzre

ser-bülend ol:

1. **ser-bülend olmak:**

Gazel 33

Mısra: 12

Başı yüksekte olmak.

11. Bak imdi ‘İzzetā ol ser-firāz-ı nāza diĳkatle
 12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkindür

ser-cümle-i rindān:

1. **ser-cümle-i rindān:**

Gazel 47

Mısra: 12

Rindlerin hepsinin başı II âşık.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ĳurūşa vardum
 12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindān ağlar

serd-ruh:

1. **serd-ruh:**

Gazel 18

Mısra: 4

Soĳuk yanak.

3. Dā’imā aĳker-fürüz-ı sīne-i sūzān iken
 4. ĳor mı olsun âteş-i ehl-i maĳabbet serd-ruh

ser-efrāz it:

1. **ser-efrāz itdi:-di**

Kaside 8

Mısra: 10

Yüceltmek, yükseltmek.

9. Gelüp şāh-ı şitā 'uryan-ten gördi hemān ol dem

10. Ser-efrāz itdi kıyāğdısı hıl'atle kuhsārı

ser-encām:

1. **ser-encāmı:-ı**

Gazel 90

Mısra: 14

Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda

14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

ser-firāz:

1. **ser-firāzum:-um**

Gazel 9

Mısra: 7

Benzerlerinden üstün olan.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl

8. Kat kat olsun yāhud ol destār-ı sebz-i dil-güşā

ser-firāz eyle:

1. **ser-firāz eyle:**

Kaside 13

Mısra: 99

Yüceltmek.

99. Bendeñi eyle efendüm ser-firāz

100. Bulsun emşāli içinde imtiyāz

ser-firāz-ı nāz:

1. **ser-firāz-ı nāza:-a**

Gazel 33

Mısra: 11

Seçkin olanın nazı.

11. Bağ imdi 'İzzetā ol ser-firāz-ı nāza diğğatle

12. Çemende serv böyle ser-bülend olmağ ne mümkindür

ser-firāz-ı udebā:

1. ser-firāz-ı udebā:

Kaside 6

Mısra: 57

Ediplerin seçkinleri.

57. Ser-firāz-ı udebā server-i hayl-i şu'arā

58. Faḥr-ı şımf-ı bülağā efşah-ı aşhāb-ı lisān

ser-fürü it:

1. ser-fürü ider:-er

Gazel 150

Mısra: 13

Baş eğmek, itaat etmek.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürü

14. Süflī nihād mu'teber olmuş ne fā'ide

2. ser-fürü itse:-se

Gazel 58

Mısra: 7

Direnmekten vazgeçirip buyruk altına girdirmek ll baş eğdirmek.

7. Ser-fürü itse rakīb 'āşıkā her dem ne 'aceb

8. Kāngı ğavğāda 'Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

ser-fürü eyle:

1. ser-fürü eylemez:-mez

Gazel 56

Mısra: 5

Baş eğmek, itaat etmek.

5. Ser-fürü eylemez erbāb-ı hüner nā-dāna

6. Ağniyā pīş-i esāfilde zemīn-būs olmaz

ser-gerdān kal:

1. ser-gerdān kalup:-up

Gazel 72

Mısra: 9

Başı dönmek, şaşkın olmak.

9. Tekye-i 'aşk u maḥabbetde kalup ser-gerdān

10. Vecd ile itmededür 'İzzet-i bī-çāre semā'

ser-germ:

1. **ser-germ:**

Gazel 114

Mısra: 11

Neşeli, sarhoş, mest.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şöñra

12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

ser-geşte:

1. **ser-geştelerüz:-ler, -üz**

Gazel 61

Mısra: 6

Far. sersem, başı dönmüş II âşık.

5. Kim dimiş kim dil-i vāhidde iki yār olmaz

6. İşte ser-geştelerüz 'aşık-ı dü cān ile biz

2. **ser-geştesi:-si**

Gazel 144

Mısra: 15

Far. başı dönmüş.

15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne hayvānlık

16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inqılāb üzre

ser-geşteğān-ı bī-haber:

1. **ser-geşteğān-ı bī-haberüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 1

Habersiz şaşkınlar II âşıklar.

1. Ser-geşteğān-ı bī-haberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftāb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

ser-geşte-i meh-likā:

1. **ser-geşte-i meh-likālaruz:-lar, -uz**

Gazel 60

Mısra: 2

Yüzü ay gibi güzel olan şaşkın.

1. Āşüfte-i dil-rübālaruz biz

2. Ser-geşte-i meh-likālaruz biz

sergestelen:

1. **sergestelenür:-ür**

Gazel 72

Mısra: 3
Başı dönmek.

3. Mihr sergeştelenür hâle-i tennûre ile
4. Eyledükçe gehi ol şâhid-i meh-pâre semâ‘

ser-girân:

1. **ser-girân:**
Gazel 35
Mısra: 12
Çok sarhoş II sevgili.

11. Bilmem nigâh-ı mesti o fettân-ı ‘âlemüñ
12. Hâlâ şarâb-ı naḥvet ile ser-girân mıdur

2. **ser-girânsın:-sın**
Gazel 118
Mısra: 8
Çok sarhoş II sevgili.

7. Nigâhuñ mest olup gamzeñle hem-dest-i tegâföldür
8. Mey-i naḥvetle çeşmün gibi hâlâ ser-girânsın sen

ser-girân-ı mey-i pür-neşve-i nâz:

1. **ser-girân-ı mey-i pür-neşve-i nâzum:-um**
Gazel 114
Mısra: 4
Cilvenin çok keyifli içkisinin sarhoşu.
3. Mest-i sagâr-keşüm ‘ayyâş-ı kalendar-revişüm
4. Ser-girân-ı mey-i pür-neşve-i nâzum cânım

ser-halka-i ‘uşşâk:

1. **ser-halka-i ‘uşşâkdan:-dan**
Kaside 16
Mısra: 43
Âşıklar halkasının başı.
43. Çekül ser-halka-i ‘uşşâkdan dir
44. Merâm-ı Eşref ammâ müstetirdir

ser-hoş:

1. **ser-ḥoşum:-um**
Gazel 114

Mısra: 1
Sarhoş II sevgili.

1. Ser-hoşum bâde-perestüm melegüm cânānum
2. Rind-i bî-bâk levendüm güzelüm fettānum

ser-âğâz:

1. **ser-âğâz:**
Gazel 146
Mısra: 1
Baş, başlangıç.

1. Yine demdür ki ser-âğâz idelüm eş'āra
2. Der-i endişemüzi bâz idelüm eş'āra

ser-âğâz eyle:

1. **ser-âğâz eyle:**
Kaside 2
Mısra: 96
Başlamak.

95. Yeter yeter bu kadar fahr-i nā-be-cā 'İzzet
96. Du'āya eyle ser-âğâz tab'a geldi fütür

ser-âğâz it:

1. **ser-âğâz idince:-ince**
Gazel 28
Mısra: 15
Başlamak.

15. Semā'-ı nāza ser-âğâz idince 'İzzet yār
16. Gürüh-ı ehl-i niyāz eyler āh u vāh döner

ser-āmed:

1. **ser-āmedi:-i**
Gazel 3
Mısra: 1
İleri gelen, önde gelen.

1. Hoş geldün ey efāzıl-ı 'aşruñ ser-āmedi
2. Kim şibh ü mişlün 'ālem-i 'irfāna gelmedi

2. **ser-āmedsin:-sin**
Kaside 16

Mısra: 20

İleri gelen, önde gelen.

19. O dem Eşref aña dir bâreka'llâh

20. Ser-âmedsin sen Aḥmed kışşa kütâh

3. **ser-âmed:**

Kaside 16

Mısra: 66

İleri gelen, önde gelen.

65. Dir ey cân içre gizli cânım Aḥmed

66. Çü sensin cümle ḥübâna ser-âmed

4. **ser-âmedi:-i**

Kaside 18

Mısra: 1

İleri gelen, önde gelen.

1. Şâ'irlerin ser-âmedi şimdi Necîb'dür

2. Fahr-i hünerverân-ı zamâne Lebîb'dür

ser-â-pâ:

1. **ser-â-pâ:**

Kaside 5

Mısra: 16

Baştan ayağa, tamamen.

15. Rüşen-kün-i deycür-ı sitem nûr-ı mücessem

16. Kim şa'sa'-pâş ola ser-â-pâ Yeñişehr'e

2. **ser-â-pâ:**

Gazel 131

Mısra: 5

Baştan ayağa, tamamen.

5. Şebnemāsā ibtidā 'aşık ser-â-pâ dīde ol

6. Soñra ḥayretle o gül-ruḥsāra bak Allāh için

ser-â-ser:

1. **ser-â-ser:**

Gazel 24

Mısra: 5

Baştanbaşa.

5. Ağyār ile ünsiyet-i ḥübânı ser-â-ser

6. Gördük bize takrîr ü beyân eylemesünler

2. **ser-ā-ser:**

Gazel 55

Mısra: 14

Baştanbaşa.

13. Bir kāfirin taşavvur-ı hüsnüyle 'İzzet' üñ

14. Büt-hāne-i hayālî ser-ā-ser nuķūş-ı nāz

serāy:

1. **serāyına:-ı, -na**

Gazel 28

Mısra: 6

Saray II âşığın yaşadığı yer.

5. Ne tıfıldır bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma'sūm u bī-günāh döner

serāy-ı hayāl:

1. **serāy-ı hayāl:**

Gazel 91

Mısra: 10

Hayalin sarayı.

9. Dirüm ki cilveñe 'aksi kaçır-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı hayāl

ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār:

1. **ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār:**

Kaside 9

Mısra: 25

Baştan kalbe büyük fikir.

25. Benefşe ser-be-ceyb-i fikr-i bisyār

26. Ki tedbīr-i cidāl emr-i ehemmdür

ser-be-şahrā:

1. **ser-be-şahrā:**

Gazel 159

Mısra: 4

Çöle düşmek.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girībān iderek

4. Ser-be-şahrā vü beyābān olacak dem geldi

ser-be-ser:**1. ser-be-ser:****Kaside 2**

Mısra: 98

Baştan başa.

97. 'İmret-i himem-i dād-güsterān ile tā

98. Ḥarābezār-ı cihān ola ser-be-ser ma'mūr

şerbet-i leb:**1. şerbet-i lebüñle:-üñ, -le****Gazel 98**

Mısra: 7

Dudağının şerbeti.

7. Tabībüm itmez iseñ şerbet-i lebüñle devā

8. Ölür gamuñla bu bīmār olan göñülcegizüm

şer-i ğam:**1. şer-i ğamdan:-da****Gazel 162**

Mısra: 11

Kederin kötülüğü.

11. Şer-i ğamdan bizi me'mūn eyler

12. Ḥayrdur pīr-i meyüñ hep 'ameli

ser-i gīsū-yı hūr:**1. ser-i gīsū-yı hūruñ:-uñ****Gazel 33**

Mısra: 3

Güzel kadının başındaki saç.

3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā'iz

4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmağ ne mümkindür

ser-i hātır-şikenān:**1. ser-i hātır-şikenāndur:-dur****Gazel 20**

Mısra: 6

Hatır kıran baş.

5. Büyüdükçe analar ağladacakdur bilesün
 6. Küçücükden ser-i hâtır-şikenândur Ahmed

ser-i hüssād:

1. **ser-i hüssādı:-ı**

Kaside 6

Mısra: 34

Kıskananların başı.

33. Zâları zîver-i iklîl-i belâgat ammâ
 34. Sînlerde ser-i hüssādı keser erre-be-sân

ser-i kühsâr:

1. **ser-i kühsârımı:-ım, -ı**

Gazel 117

Mısra: 8

Dağ tepesinin başı.

7. Firâz ile nişîbi deşt-i 'aşkuñ baña yeksâñdur
 8. Ser-i kühsârımı fark itmez oldum ça'r-ı çāhumdan

ser-i kūy:

1. **ser-i kūyunda:-u, -n, -da**

Gazel 139

Mısra: 16

Sokak başı.

15. Sāde-rûlarla isteyen ülfet
 16. Ser-i kūyunda kalur istemez ev

ser-i Mecnûn:

1. **ser-i Mecnûn:**

Gazel 142

Mısra: 6

Mecnun'un başı.

5. Vâdi-i 'aşkda murgân-ı hevâ konmağičün
 6. Ser-i Mecnûn gibi bir lâne gelür hâturuma

ser-i reh:

1. **ser-i rehüñde:-üñ, -de**

Gazel 98

Mısra: 4

Yolun başı.

3. Terahhüm eylemeyüp pāy-māl-ı hecr itdüh
4. Ser-i rehūnde leked-h'ār olan gönülceğizüm

serinden geç:

1. serinden geçmiş:-miş

Kaside 8

Mısra: 3

(Bir ideal, bir amaç uğrunda) Ölümü göze almak, ölmeye râzı ve hazır olmak.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu 'āşikuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

serîr-i devlet ü mecd:

1. serîr-i devlet ü mecd:

Gazel 136

Mısra: 12

Ululuk ve büyüklüğün tahtı.

11. Mîr-i Selîm sellemehu'llāh dā'imā
12. Olsun serîr-i devlet ü mecd üzre kāmran

ser-keş-edā:

1. ser-keş-edā:

Gazel 34

Mısra: 4

Dik başlı naz.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne
4. O dā'i-hey'et o ser-keş-edā yeñiçeridür

sermā:

1. sermāda:-da

Kaside 8

Mısra: 14

Far. Kış, kış mevsimi II soğuk.

13. Şovukluk halkı hep kūşe-nişîn-i halvet itmişdür
14. Bu sermāda yine germābenüh germ oldı bāzārı

sermāye-bahş-ı fart-ı hubūr:

1. sermāye-bahş-ı fart-ı hubūr:

Kaside 2

Mısra: 70

Aşırı sevincin aşırı değer vereni.

69. Efendüm oldı kudüm-ı meyāmin-i āsāruñ
 70. Bu ‘abd-i kemtere sermāye-bahş-ı farṭ-ı ḥubūr

sermāye-i sāmān:

1. sermāye-i sāmānumuzı:-umuz, -ı
Gazel 83
 Mısra: 5
Zenginlik sermayesi.
5. Tār u mār eyledi sermāye-i sāmānumuzı
 6. Ceyş-i ġāretger-i kālā-yı sūkūt-ı nighühñ

ser-mest:

1. ser-mest:
Gazel 10
 Mısra: 8
Sarhoş, kendinden geçmiş II âşık.
7. Neş’e-i meyle varup cūy kenārında o dem
 8. Şöyle ser-mest urasın na’re-i yā ḥay ne şafā

2. ser-mest:
Gazel 16
 Mısra: 18
Sarhoş, kendinden geçmiş II âşık.

17. Yalñuz ben degül ‘İzzet de begüm
 18. Mey-i gül-reng-i lebühñle ser-mest

3. ser-mest:
Gazel 97
 Mısra: 3
Sarhoş, kendinden geçmiş II âşık..

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
 4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt:

1. ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt:
Gazel 77
 Mısra: 11
Sevinç ve ferahlama şarabının sarhoşu.
11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt
 12. Şevk ile ‘ayyūka çıkdı na’re-i mestāne bak

şerm-hîz:**1. şerm-hîz:****Gazel 127**

Mısra: 2

Utanmanın artması.

1. Şubh ider çāk-ı girībān hānde-rîz olduğça sen
2. Reng atar hurşide rūyuñ şerm-hîz olduğça sen

ser-nüvişt:**1. ser-nüvişte:-e****Gazel 155**

Mısra: 15

Başta yazılmış.

15. Olur hep ser-nüvişte nāmdārān-ı hüner nā-rast
16. Mübeyyindür bu sırrı hātemünde haṭ-ı ma'kūsı

ser-rişte-i füsün:**1. ser-rişte-i füsūnumi:-um, -ı****Gazel 89**

Mısra: 12

Büyünün ipucu.

11. Çeşm-āšnā-yı sūzen-i müjgān-ı nāz ider
12. Ser-rişte-i füsūnumı bir tıfl-i hurde-sāl

ser-rişte-i nevk:**1. ser-rişte-i nevk:****Gazel 19**

Mısra: 12

Sivri ucun ipucu.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levh-i hayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk hāme-i müyinden feryād

ser-rişte-i sevdā:**1. ser-rişte-i sevdā:****Gazel 52**

Mısra: 4

Aşkın ipucu.

3. Kim hall idecekdür girih-i perçem-i yârı
 4. Zîrâ ki o ser-rîşte-i sevdâ karışuğdur

serseri:

1. **serseri:**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Ötede beride gezen, başı boş, işi gücü olmayıp boşta dolaşan.

31. Hey ne belâ imiş bu taḥassür didikleri
 32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

ser-tā-be-kaḍem:

1. **ser-tā-be-kaḍem:**

Gazel 64

Mısra: 9

Baştan ayağa kadar.

9. Ser-tā-be-kaḍem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā
 10. Bir başka nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

ser-tā-be-pā:

1. **ser-tā-be-pā:**

Gazel 35

Mısra: 8

Baştan ayağa.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm
 8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḥüsn ü ān mīdur

2. **ser-tā-be-pā:**

Gazel 136

Mısra: 6

Baştan ayağa.

5. Ol kamet-i bülend ile girdükçe rakşa sen
 6. Lerziş düşer vücūduma ser-tā-be-pā hemān

ser-tā-be-pāy:

1. **ser-tā-be-pāy:**

Gazel 55

Mısra: 4

Baştan ayağa.

3. İtmiş nihāl-i kâmetüñi bāğbān-ı şun ‘
4. Ser-tā-be-pāy cūş-ı tegāfūl hūrūş-ı nāz

ser-te-ser:

1. ser-te-ser:

Kaside 5

Mısra: 56

Baştan başa, büsbütün.

55. Bundan girü ‘arz idecegüm ‘ıkd-ı cevāhir
56. Hayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr’e

2. ser-te-ser:

Kaside 13

Mısra: 24

Baştan başa, büsbütün.

23. Berķ-i tīg-i āteş-efşānuñ yaķar
24. Hārmen-i ‘ömr-i ‘adūyı ser-te-ser

3. ser-te-ser:

Kaside 16

Mısra: 25

Baştan başa, büsbütün.

25. Senüñdür ser-te-ser iklīm-i ‘işve
26. Konulmuş başına dīhīm-i ‘işve

4. ser-te-ser:

Gazel 26

Mısra: 7

Baştan başa, büsbütün.

7. Egerçi ser-te-ser maħbūblar hātır-firīb ammā
8. O şūhūn şīve-i nā-dīdesinde başķa hālet var

5. ser-te-ser:

Gazel 47

Mısra: 6

Baştan başa, büsbütün.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaħdānında
6. Olsalar vāķıf ger ser-te-ser iħvān ağlar

6. ser-te-ser:

Gazel 90

Mısra: 1

Baştan başa, büsbütün.

1. Ser-te-ser ol şanemüñ cism-i dil-ārāmı güzel
2. Fem-i gül-fāmı güzel dīde-i bādāmı güzel

7. **ser-te-ser:**

Gazel 95

Mısra: 15

Baştan başa, büsbütün.

15. Hārmen-i hüzni ser-te-ser suhte eylese n'ola
16. Berķ-i ıarab degil midür zemezme-i figān-ı ney

8. **ser-te-ser:**

Gazel 96

Mısra: 1

Baştan başa, büsbütün.

1. Ser-te-ser ehl-i rüsüm-ı 'ālem
2. Mest-i şahbā-yı ğumūm-ı 'ālem

serv:

1. **servden:-den**

Tahmis 2

Mısra: 5

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

5. Kim yetişdirdi bu ğüne servden bālā seni
6. Bu nezāket var iken cism-i lātīfūñde senüñ

2. **servler:-ler**

Kaside 13

Mısra: 44

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

43. Gülşen içre kıadd çeküp itse hırām
44. Servler şaf şaf hemān eyler kıyām

3. **serv:**

Gazel 22

Mısra: 2

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ķad Aħmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aħmed

4. **serv:**

Gazel 33

Mısra: 12

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

11. Bak imdi 'İzzetâ ol ser-firâz-ı nâza dikkatle
12. Çemende serv böyle ser-bülend olmak ne mümkündür

5. servi:-i

Gazel 43

Mısra: 8

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

7. Bâğa ol kâmet-i bālâ ile 'azm itdükçe
8. Servi pâ-der-gil iden şîve-i refîrûndur

6. serve:-e

Gazel 61

Mısra: 11

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

11. Birinûn kâmetini serve idersek teşbîh
12. Birini yâd iderüz tâze nihâlân ile biz

7. serv:

Gazel 105

Mısra: 1

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç II uzun boylu sevgili.

1. Ey serv kâdi gül-bün-i gülzâr-ı tena'um
2. Bâzûları şâh-ı şecer-i hüsn-i tecessüm

8. servi:-i

Gazel 131

Mısra: 3

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

3. Bâğda servi temâşâ itmeden hâşıl nedür
4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allâh için

9. serve:-e

Gazel 131

Mısra: 4

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

3. Bâğda servi temâşâ itmeden hâşıl nedür
4. Serve bakma kâmet-i dil-dâre bak Allâh için

10. serv:

Gazel 140

Mısra: 5

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr için
6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

server-i hayl-i şu‘arā:

1. server-i hayl-i şu‘arā:

Kaside 6

Mısra: 57

Şairler zümresinin başkanı.

57. Ser-firāz-ı udebā server-i hayl-i şu‘arā
58. Fahr-ı şımf-ı bülağā efşah-ı aşhāb-ı lisān

server-i hūbān:

1. server-i hūbānum:-um

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Güzeller şahı II sevgili.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum
16. Żabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

server-i sīne:

1. server-i sīnem:-m

Gazel 159

Mısra: 9

Yüreğın başı II sevgili.

9. Ki benüm cāndan ‘azīzüm o server-i sīnem
10. ‘Arz-ı hūsn ile hırāmān olacağ dem geldi

serv-i bāğ-ı mīnū:

1. serv-i bāğ-ı mīnūyı:-y, -ı

Gazel 14

Mısra: 12

Cennet bağının selvisi.

11. Yüridükçe o kâmet-i bālā
12. Añdırır serv-i bāğ-ı mīnūyı

serv-i bāğ-ı mısra‘-ı mevzūn:

1. serv-i bāğ-ı mısra‘-ı mevzūnların:-lar, -ın

Gazel 97

Mısra: 19

Vezinli mısralar bağının servisi.

19. Çün serv-i bâğ-ı mışra‘-ı mevzûnların görüp
20. Mânend-i cûy gülşen-i eş‘âra uğradum

serv-i bülend:

1. serv-i bülend:

Gazel 16

Mısra: 3

Yüksek servi ağacı II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

3. Hayf sen serv-i bülend ‘indinde
4. Pâyemüz sāyeveş olmışdur pest

serv-i bustân-ı leţâfet:

1. serv-i bustân-ı leţâfet:

Gazel 82

Mısra: 7

Güzellik bostanının servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

7. Serv-i bustân-ı leţâfet olacağdur seyr it
8. Büyüsün o qad-i bālā küçicükdür küçicük

serv-i çemân:

1. serv-i çemân:

Kaside 6

Mısra: 104

Çemenin servisi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

103. Gül-bün-i tâze-res-i gülşen-i mecd ü iqbâl
104. Çemen-i devlet ü iclâle qadi serv-i çemân

serv-i çemenzâr:

1. serv-i çemenzâra:-a

Gazel 72

Mısra: 1

Yeşil serv.

1. Döndürüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ‘
2. Ne nümâyiş virür ol şuh-ı külehdâra semâ‘

serv-i çemenzâr-ı cemâl:

1. serv-i çemenzâr-ı cemâlün:-ün

Gazel 13

Mısra: 5

Güzelliğin yeşil servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

5. Seyr it ol serv-i çemenzâr-ı cemâlüñ ne güzel

6. Uymış endāmına gül-câme-i behcet kat kat

serv-i dil-ārā-yı çemenzâr-ı kemāl:

1. serv-i dil-ārā-yı çemenzâr-ı kemāl:

Kaside 6

Mısra: 23

Olgunluk çimenliğinin gönül çelen servi.

23. Elifi serv-i dil-ārā-yı çemenzâr-ı kemāl

24. Bâları bahş-ı şafâ itmede çün bād-ı vezân

serv-i dil-cüy-ı çemenzâr-ı necâbet:

1. serv-i dil-cüy-ı çemenzâr-ı necâbet:

Kaside 7

Mısra: 63

Asalet çimenliğinin gönül çeken selvisi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

63. Serv-i dil-cüy-ı çemenzâr-ı necâbet ki olur

64. Bâğa 'azm eylese pâ-der-gil-i hayret 'ar'ar

serv-i hırām:

1. serv-i hırām:

Gazel 137

Mısra: 3

Salınarak yürüyen servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

3. Çıkar âşüftelerüñ başdan eyâ serv-i hırām

4. Şâhidâne başuña şardıguñ ol şâluñ içün

serv-i hırāman:

1. serv-i hırāmandecigüm:-cig, -im

Gazel 101

Mısra: 8

Salına salına yürüyen servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

7. Nev-resüm gübün-i bâğ-ı emelüm

8. Sevdigüm serv-i hırāmandecigüm

2. serv-i hırāmānum:-um

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Salına salına yürüyen servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

13. Geldikçe yāda serv-i hırāmānum ağlarum
 14. Añdikça ben o sevgili cānānum ağlarum

serv-i hırām-āver-i gülzār-ı temāşā:

1. serv-i hırām-āver-i gülzār-ı temāşā:

Gazel 5

Mısra: 1

Gül bahçesini seyreden salınan servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

1. Ey serv-i hırām-āver-i gülzār-ı temāşā
 2. Ol cilve-zen-i kûçe-i enzār-ı temāşā

serv-i kad:

1. serv-i kādūñ:-üñ

Kaside 16

Mısra: 22

Servi boy II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at
 22. Dir ey serv-i kādūñ şūr-ı kıyāmet

serv-i mevzūn-ḳad-i āzāde:

1. serv-i mevzūn-ḳad-i āzāde:

Kaside 7

Mısra: 8

Özgür; düzgün boylu selvi.

7. Şāhid-i ma'ni olup encümen-ārā-yı ḥayāl
 8. Serv-i mevzūn-ḳad-i āzāde gibi mışra'lar

serv-i müsteşnā:

1. serv-i müsteşnā:

Gazel 120

Mısra: 5

Seçilmiş servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

5. Olursa münḳatı 'uṣṣāḳdan ol serv-i müsteşnā
 6. Efendi ḥavf olunmaz mı raḳībūñ inşāfindan

serv-i nāz:

1. serv-i nāza:-a

Kaside 9

Mısra: 53

Nazlı, işveli selvi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

53. Göñül üftâdedür bir serv-i nâza

54. Ki dâ'im mâ'il-i semt-i sitemdür

serv-i revân:

1. serv-i revân:

Gazel 138

Mısra: 9

Salınan servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

9. Hâne-i âyineden çık bâğa ey serv-i revân

10. 'Aksüñi gel gör kenâr-ı cûybâra rû-be-rû

serv-i sehî-kamet gülzâr-ı şeref:

1. serv-i sehî-kamet gülzâr-ı şeref:

Gazel 30

Mısra: 31

Şeref bahçesinin doğru boylu servisi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

31. Ol serv-i sehî-kamet gülzâr-ı şeref kim

32. Pîrâye-fezâ-yı çemen-i behcetimüzdür

serv-i ser-âmed:

1. serv-i ser-âmed:

Gazel 71

Mısra: 5

İleri giden, başta bulunan servi.

5. Bu Yeñişehr' de çok serv-i ser-âmed bulınur

6. Lîk ben añladığım cümleden â'lâ hâfız

serv-i ser-efrâz:

1. serv-i ser-efrâza:-a

Gazel 113

Mısra: 8

Benzerlerinden üstün olan servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

7. Bir yerde karar eylemesem cây 'aceb mi

8. Cûlar gibi bir serv-i ser-efrâza kapıldum

2. serv-i ser-efrâzı:

Gazel 90

Mısra: 10

Benzerlerinden üstün olan servi II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

9. Nev-ı hırām-ı kadd-i cānāneyi seyr itmek mi

10. Bāğda serv-i ser-efrāzı temāşā mı güzel

serv-kadd:

1. serv-ḳadde:-e

Gazel 133

Mısra: 9

Servi boylu II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

9. O serv-ḳadde ki var bu kırısmelerle çıkış

10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende refitārın

serv-kaddān:

1. serv-ḳaddān:

Kaside 6

Mısra: 20

Selvi boylular II servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgililer.

19. Ḥabbeza şīve-i tārīḥ-i muşanna' ki virür

20. Saṭr-ı mevzūnları ḥālet dile çün serv-ḳaddān

servveş:

1. servveş:

Kaside 17

Mısra: 3

Selvi ağacı gibi.

3. Servveş tāze edālarla ḥırām eyleyerek

4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde faḳīr

ser-zede-i künc-i kırāb:

1. ser-zede-i künc-i kırāb:

Kaside 4

Mısra: 30

Kılıcının köşesi ortaya çıkmış.

29. Ḥaşminuñ kelle-i bī-devleti ğaltīde olur

30. Olmadan tīġi daḥı ser-zede-i künc-i kırāb

serzenişli:

1. serzenişli:

Gazel 92

Mısra: 10

Siten eden, başa kalkan(kişi).

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maḳbūlumuz

10. ‘İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

ses:

1. ses:

Gazel 56

Mısra: 9

Ses.

9. Her gelūden ki birer ses gele ben ḥāmūşum

10. Murğ-dil-i ḥār-keş lāne-i ḳaḳnūs olmaz

sev:

1. severüz:-er, -üz

Gazel 14

Mısra: 5

Sevmek.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz

6. Böyle bir āfet-i semen-būyı

2. sevdük:-dū, -k

Gazel 61

Mısra: 2

Sevmek.

1. Uğraduḳ derde iki āfet-i devrān ile biz

2. Dille sevdük birisin birisini cān ile biz

3. sevdük:-dū, -k

Gazel 61

Mısra: 14

Sevmek.

13. İki nev-reste civān iki belā-yı devrān

14. Sevdük ‘İzzet bu dil-i bī-ser ü sāmān ile biz

4. sevdüm:-dū, -m

Gazel 115

Mısra: 1

Sevmek.

1. Gördüm seni sevdüm āh efendüm
2. Kıl hālūme bir nigāh efendüm

5. **sev:**

Gazel 139

Mısra: 1

Sevmek.

1. Şem ‘-i bezm-i ıtarab bir āfeti sev
2. Çıksun ‘aşkıyla çak tepeñden ‘alev

şevāb:

1. **şevābum:-um**

Gazel 117

Mısra: 6

Allah (c.c.) tarafından mükafatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı. Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi amel ve hayırlı işler.

5. Ben ol tāt-güzār-ı mezheb-i nefis ü hevāyum kim
6. Şevābum bed-nümādur şüret-i zışt-i günāhumdan

sevād-ı ān:

1. **sevād-ı ān:**

Gazel 66

Mısra: 2

Güzellik cazibesinin karaltısı.

1. Ğubār-ı haṭ ruḥ-ı mir’at-i yāre jeng olmuş
2. Sevād-ı ān zede-i leşker-i Firenk olmuş

sevād-ı rakam:

1. **sevād-ı rakamı:-ı**

Kaside 6

Mısra: 2

Yazının siyahlığı.

1. Ey ‘uṭārid-meniş ey nükte-ver-i tāze-zebān
2. Ey sevād-ı rakamı sūde-i müşg-i ‘irfān

sevāhil-i endişe:

1. **sevāhil-i endişe:**

Kaside 2

Mısra: 72

Keder sahilleri II kederin olduğu yer; yürek.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafâ-yı derûn
 72. Yine sevâhil-i endîşe pür dūr-i menşûr

şevb:

1. **şevb:**

Gazel 36

Mısra: 11

Elbise II vücudu kaplayan deri.

11. Ten-i ‘uryân-ı ‘aşka postundan özge şevb olmaz
 12. ‘Azîzüm pûşîş-i ehl-i tecerrüd-perverîdendür

sevdalara düş ol:

1. **sevdalara düş oldu:-dı**

Gazel 137

Mısra: 2

Aşık olmak.

1. Dîde kan ağlamada derd-i ruh-ı âlûñ için
 2. Dilse sevdalara düş oldu siyeh-ğâlûñ için

sevda:

1. **sevdâmı:-m, -i**

Gazel 157

Mısra: 8

Heves, arzu, aşk.

7. Zîr-i kâkülde nihân idi mu‘anber hâli
 8. Gösterüp eyledi tahrîk şabâ sevdâmı

sevdâya düş:

1. **sevdâya düşüp:-üp**

Gazel 24

Mısra: 2

Aşık olmak.

1. Yārān heves-i zülf-i bütān eylemesünler
 2. Sevdâya düşüp āh u figān eylemesünler

sevdâya uğra:

1. **sevdâya uğradı:-dı**

Kaside 16

Mısra: 38

Sevmek, âşık olmak.

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum
38. Senüñle uğradı sevdāya başum

sevdigi:

1. sevdigüm: -m

Gazel 82

Mısra: 1

Sevdiği (kişi) II sevgili.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ārā küçücükdür küçücük
2. Añlamaz hālümü hālā küçücükdür küçücük

2. sevdigüm: -m

Tahmis 2

Mısra: 7

Sevdiği (kişi) II sevgili.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şıkletüñ her cāmenüñ
8. Tār u pūd-ı hānde-i gülden gerek pīrāhenüñ

2. sevdigüm: -m

Gazel 45

Mısra: 1

Sevdiği (kişi) II sevgili.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kāfūrdur
2. Sā'idüñ de sāk-ı sīmīnüñ gibi billūrdur

3. sevdigüm: -m

Gazel 101

Mısra: 8

Sevdiği (kişi) II sevgili.

7. Nev-resüm gübün-i bāğ-ı emelüm
8. Sevdigüm serv-i hırāmandecigüm

4. sevdigüm: -m

Gazel 127

Mısra: 8

Sevdiği (kişi) II sevgili.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüñe hānçer şunar
8. Sevdigüm hışm u ğazabla pūr-sitiz olduqça sen

5. sevdiginüñ: -nüñ

Gazel 49

Mısra: 4

Sevdiği (kişi) II sevgili.

3. Sākīye meyl iden olur elbet mey-güsār
 4. Herkes cihānda sevdiginüñ meşrebiyledür

sevdikleri:

1. sevdikleri:

Gazel 48

Mısra: 11

Sevilen kişiler, sevgili.

11. Bī-tevaḳḳuf hele sevdikleri şūḥun yolına
 12. Ser ile cānı fedā eylediler ‘āşıklar

sevgili:

1. sevgili:

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Sevgi duyulan, kendisine sevgi beslenen.

13. Geldikçe yāda serv-i ḥırāmānum ağlarum
 14. Añdıkça ben o sevgili cānānum ağlarum

sevmeyen:

1. sevmeyen:

Gazel 14

Mısra: 4

Sevmeyen kişi.

3. Bu cemāl ü bu ḥüsn ü behcetle
 4. Sevmeyen var mıdır o dil-cūyı

seyl:

1. seyl:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Sel II gözyaşı.

5. Ey eşk-i dīde sen daḥı cūş eylemez misin
 6. Çün seyl çağlamaz mı ḥurūş eylemez misin

2. seyl:

Gazel 111

Mısra: 11

Sel.

11. Hāṣāk-ı hüzni seyl gibi sīneden sürer
12. Encām-ı rûz-ı bâdeye âgâzdur sözüm

seyl-i eşk-i rû-be-râh:

1. seyl-i eşk-i rû-be-râhumdan:-um, -dan

Gazel 117

Mısra: 1

Gitme hazırlığının gözyaşı seli.

1. Dil-i deryâ bulandı seyl-i eşk-i rû-be-râhumdan
2. Döküldi âb rûy-ı ebr-i mevc dūd-ı âhumdan

seyl-i ğumûm:

1. seyl-i ğumûm:

Gazel 38

Mısra: 9

Keder seli II çok fazla keder.

9. Hâlel-peziir-i fenâ eyler ânı seyl-i ğumûm
10. Esâs-ı kaşr-ı tarabda beķâ mı var yokdur

seyr:

1. seyr:

Gazel 140

Mısra: 5

Bakmak, seyretmek.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr için
6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

seyr eyle:

1. seyr eyleyenler:-y, -en, -ler

Kaside 9

Mısra: 6

Seyretmek, bakmak.

5. Hırâm-ı nâzâ meyl itdi şanavber
6. Şanur seyr eyleyenler bir şanemdür

seyr it:

1. seyr it:

Kaside 2

Mısra: 76

Seyretmek, bakmak; durumu görmek.

75. Nigāhı mest-i mey-i nāz dīdesi maḥmūr
76. Gelür ne ḥālet ile seyr it ol büt-i maḡrūr

2. seyr it:

Gazel 3

Mısra: 6

Seyretmek, bakmak.

5. Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr'e kıl nigāh
6. Seyr it edā-yı Eşref'i eṭvār-ı Aḥmed'i

3. seyr it:

Gazel 13

Mısra: 5

Seyretmek, bakmak.

5. Seyr it ol serv-i çemenzār-ı cemālūñ ne güzel
6. Uymış endāmına gül-cāme-i behcet kat kat

4. seyr it:

Kaside 13

Mısra: 102

Seyretmek, bakmak.

101. Ebr-i luṭfuñ sebze-i āmālumu
102. Ābdār itsün de seyr it ḥālumi

5. seyr it:

Gazel 14

Mısra: 1

Seyretmek, bakmak.

1. Seyr it ol şūḥ-ı āteşīn-ḥūyı
2. Tāze gül gibi terlemiş rūyı

6. seyr it:

Gazel 17

Mısra: 7

Seyretmek, bakmak; durumu görmek.

7. ' Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i 'ālemüñ seyr it
8. Kimine neş'e kimine ḡam u aḥzān ider Īrāş

7. seyr it:

Gazel 82

Mısra: 7

Seyretmek, bakmak.

7. Serv-i bustān-ı leṭāfet olacaḡdur seyr it
8. Büyüsün o ḡad-i bālā küçicükdür küçicük

8. **seyr it:**

Gazel 122

Mısra: 1

Seyretmek, bakmak.

1. Seyr it o dil-rübā mı ne nāzük ne nāzenīn
2. Gör ḡadd-i nev-ḡırāmı ne nāzük ne nāzenīn

9. **seyr itmek:-mek**

Gazel 90

Mısra: 9

Seyretmek, bakmak.

9. Nev-ḡırām-ı ḡadd-i cānāneyi seyr itmek mi

10. Bāḡda serv-i ser-efrāzı temāṣā mı güzel

10. **seyr idüp:-üp**

Gazel 43

Mısra: 11

Seyretmek, bakmak.

11. Seyr idüp şüretüñi deyr-i maḡabbetde göñül

12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

sevrān:

1. **seyrāna:-a**

Gazel 77

Mısra: 8

Gezme, eğlenme.

7. Māhı da ‘vet eylesek gelmez bizümle şoḡbete

8. Ol perī-rū ḡasr-ı dāmāda gider seyrāna baḡ

seyre çık:

1. **seyre çık:**

Gazel 5

Mısra: 3

Gezintiye çıkmak, alay, merâsim vb. görülecek şeyleri görmeye gitmek.

3. Çık seyre levendāne şaluñ ḡaddüñi göster

4. Vir hüsnüñe ārāyiş-i seyr-i temāṣā

2. **seyre çıkdı:-dı**

Kaside 8

Mısra: 39

Gezintiye çıkmak, alay, merâsim vb. görülecek şeyleri görmeye gitmek.

39. Şarup başına çıkdı seyre çün kartopı destârı

40. Beni dil-dâde kıldı bir bakışda gör ol mekkârı

seyr-i hurşîd-likâ:

1. seyr-i hurşîd-likâlar:-lar

Gazel 41

Mısra: 8

Güneş gibi yüzleri seyretme.

7. Şeb-i hecrin seheri oldı bedîd

8. Seyr-i hurşîd-likâlar demidür

şeytân:

1. şeytân:

Gazel 141

Mısra: 5

İblis. İnsanları günaha sevk eden ve dinden çıkarmaya çalışan isyankar mahluk. Şeytan.

5. Yolum urdı beni azdırdı gâyet nefis ile şeytân

6. Tarîk-i sünnetünden pek cüdâyum yâ Resûla'llâh

seyyâl kıl:

1. seyyâl kıldı:-dı

Gazel 89

Mısra: 6

Akıtmak.

5. Cellâd-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf

6. Seyyâl kıldı hünümü bir tıfl-ı hurde-sâl

Seyyid:

1. Seyyid:

Kaside 5

Mısra: 35

Seyyid, kişi ismi.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resîde bu zamâna

36. Tilmîzi olurlardı gelüp tâ Yeñişehr'e

sezâ:

1. sezā:

Kaside 2

Mısra: 63

Yaraşır, uygun, layık.

63. Sen ol aşıl-i siyādet şî'ārsuñ ki sezā

64. Vücūd-ı pākūñ ile āferīniş olsa faḥūr

2. sezā:

Kaside 5

Mısra: 4

Yaraşır, uygun.

3. Zībende-i āsār-ı füyūzāt-ı ezeldür

4. Reşk itse sezā cennet-i me'vā Yeñişehr'e

3. sezā:

Kaside 6

Mısra: 45

Lâyık, uygun.

45. Nūnını eyleseler mimine taḳdīm sezā

46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

4. sezā:

Kaside 11

Mısra: 37

Lâyık, uygun.

37. Vākı'a medḥe sezā kāmildür

38. Nüktever şā'ir-i deryā-dildür

5. sezādur:-dur.

Gazel 19

Mısra: 13

Lâyık, uygun.

13. Sezādur 'İzzetā mīr-i şefīka eylesem taḳdīm

14. Dür-i naẓmum ki reşk ile gelür Pervīn'den feryād

6. sezā:

Gazel 23

Mısra: 13

Lâyık, uygun.

13. Bu nev-naẓmı sezā 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

7. sezā:

Gazel 23

Mısra: 13

Yaraşır, uygun, münasip, layık.

13. Bu nev-naẓmı sezā ‘arz eylesem şad şermile ‘İzzet

14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

8. sezāyuz:-y, -uz

Gazel 60

Mısra: 15

Layık, uygun.

15. Biz bezm-i vişālūne sezāyuz

16. Zann itme ki nā-sezālaruz

9. sezā :

Kaside 7

Mısra: 73

Lâyık.

73. Bir senüñ gibi gelür ‘āleme bir medḥe sezā

74. Ne benüm gibi efendüm bulunur midḥatger

sezāvār:

1. sezāvār:

Kaside 16

Mısra: 68

Lâyık.

67. Senüñ dil-hvāhuñ üzre eylerüm kār

68. Anı hiç vaşluma itmem sezāvār

sezā-yı nuşret:

1. sezā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 54

Yardıma münasib.

53. Meded-i luṭfi ile takviye-fermādur hep

54. Žu‘afādan ne қadar var ise sezā-yı nuşret

Sībeveyh:

1. Sībeveyh:

Gazel 71

Mısra: 7
Sîbeveyh, kişi ismi.

7. Sîbeveyh eylese sîb-i zeķanuñ der-hâtır
8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvā ḥâfız

sıbyân:

1. **şıbyân:**
Gazel 17
Mısra: 6
Çocuk.

5. Sebeb naķş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrıkāndur hep
6. Ki ḥumķı ḥŵāce-i mekteblere şıbyân ider îrâş

sıçra:

1. **şıçramasun:-ma, -sun**
Gazel 160
Mısra: 2
Sıçramak II çıkmak.
1. Gizlidür dilde ğam-ı zülf-i nigār açma beni
2. Kutudan şıçramasun ḥârice mār açma beni

sıdk:

1. **şıdk:**
Gazel 76
Mısra: 3
İçten baĝlılık, doğruluk, sadakat.
3. Her nefes şıdk ile ger zîb-i kenār eyleseler
4. Şâf-ṭab‘ân o ḥürşîd-mişâli lâyıķ

sıdk-ı tavıyyet:

1. **şıdk-ı tavıyyetle:-le**
Kaside 1
Mısra: 72
Niyetin gerçekliĝi.
71. Ref‘ idüp destüñi sen bârgeh-i Mevlâ’ya
72. İdegör şıdk-ı tavıyyetle du‘â-yı nuşret

sıgın:

1. **şıgınmağdur:-mak, -dur**

Kaside 4

Mısra: 38

Tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek.

37. Dār-ı dünyāda egerçi cāy-ı necātı yoğise

38. Kūşe-i gūra şıgınmağdur aña re' y-i şavāb

sığıs:

1. **şığışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 1

(Bir husus) Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

1. Bir dilde iki yāre maḥabbet şığışmıyor

2. Ḥalvet-serāy-ı vaḥdete keşret şığışmıyor

2. **şığışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 2

(Bir husus) Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

1. Bir dilde iki yāre maḥabbet şığışmıyor

2. Ḥalvet-serāy-ı vaḥdete keşret şığışmıyor

3. **şığışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 4

Sığmak.

3. Gencīne kıl derūnuña esrārı yek-be-yek

4. Şanduka kâle kınmasa kat kat şığışmıyor

4. **şığışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 6

Sığmak.

5. Turmaz aḳar şükūfe-sitān-ı şaḥā'ife

6. Ḥavz-ı ḥayāle cūy-ı belāgat şığışmıyor

5. **şığışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 8

(Bir husus) Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

7. Ḥiffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer

8. Bezm-i neşāt-ı bādeye şıklet şığışmıyor

6. **şıgışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 10

Sığmak.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaşf neyleyem

10. Tölmüş gelūma sürme-i hayret şıgışmıyor

7. **şıgışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 12

(Bir husus) Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

11. Kühsārdan ma‘ādin ider cā-be-cā zühūr

12. Tab‘-ı kibāra farṭ-ı mürüvvet şıgışmıyor

8. **şıgışmıyor:-mı, -yor**

Gazel 42

Mısra: 14

Sığmak.

13. Nazm-ı cenāb-ı hāmi-i sāmī-mekinetin

14. Tanzīri vūs‘-i miknete ‘İzzet şıgışmıyor

sıhhat bul:

1. **şıhhat buluruz:-ur, -uz**

Kaside 7

Mısra: 29

İyileşmek, sağlığına kavuşmak.

29. Belki şıhhat buluruz biz de biraz cānlanuruz

30. Derd-i hasret niçe bir itsün esīr-i pister

sıkıl:

1. **şıkıldum:-du, -m**

Kaside 17

Mısra: 30

Daralmak, bunalmak.

29. Gelmişim hāneme bā-izn-i veliyy’n-ni‘amı

30. Lık māderle şıkıldum olamam şöhbət-gīr

2. **şıkılduğ:-du, -k**

Gazel 116

Mısra: 1

Daralmak, bunalmak.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm
2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

Şıklet:

1. **Şıkletüñ:-üñ**

Tahmis 2

Mısra: 7

Sıkıntı.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şıkletüñ her cāmenüñ
8. Tār u pūd-ı ħande-i gülden gerek pīrāhenüñ

2. **Şıklet:**

Gazel 42

Mısra: 8

Ağırılık.

7. Hıffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer
8. Bezm-i neşāt-ı bādeye şıklet şığışmıyor

şımāha çalın:

1. **şımāha çalınıp:-ıp**

Gazel 10

Mısra: 5

Duymuş olmak.

5. Geh şımāha çalınıp velvele-i şavt-ı hezār
6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

sımāh-ı dil:

1. **sımāh-ı dile:-e**

Kaside 5

Mısra: 29

Gönül kulağı II gönül.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāh-ı dile geldi
30. Her süydan āvāze-i büşrā Yeñişehr'e

sırça:

1. **şırçadan:-dan**

Gazel 91

Mısra: 10

Sırça, cam; camdan yapılmış.

9. Dirüm ki cilveñe ‘aksi kaçır-ı dīdem olur
10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı ḥayāl

sırma:

1. **şırmadan:-dan**

Gazel 53

Mısra: 4

Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.

3. Kehkeşān-ı reh-güzeri üzre o şāh-ı ḥüsnüñ
4. Şırmadan incili kālīçe-i güsterdesidür

sırr:

1. **sırru:-u**

Kaside 6

Mısra: 111

Gizli husus.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebīh
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur ‘ayān

2. **sırrı:-ı**

Kaside 6

Mısra: 112

Gizli husus.

111. Her gören zātını el-veledü sırru ebīh
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur ‘ayān

3. **sırrı:-ı**

Gazel 132

Mısra: 2

Gizli husus.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘ālemde vatandaşın
2. Bu sırrı su’āl it yine ğurbette gezenden

4. **sırrı:-ı**

Gazel 155

Mısra: 16

Gizli husus.

15. Olur hep ser-nüvişte nāmdārān-ı hüner nā-rast
16. Mübeyyindür bu sırrı ḥātemüñde ḥaṭ-ı ma’kūsı

5. **sırrdur:-dur**

Gazel 1

Mısra: 13
Gizli husus.

13. Ol ğazālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur 'İzzetā
14. Sürme-i hayret gelügîr-i maķāl olmış saña

sırr-ı 'icāz-ı Mesīhā:

1. sırr-ı 'icāz-ı Mesīhā:

Gazel 37

Mısra: 2

Mesih' in sözünün sırrı.

1. Neş'e-i rūḥ-ı mezāya cām-ı ta'bīrümmedür
2. Sırr-ı 'icāz-ı Mesīhā feyz-i taķrīrümmedür

sırr-ı mübhem:

1. sırr-ı mübhemi:-i

Gazel 95

Mısra: 13

Bilinmez sır.

13. Nükte-şinās-ı zār olan añlar o sırr-ı mübhemi
14. Nāz u niyāz-ı vuşlata dā'ir imiş beyān-ı ney

sırr-ı nihān:

1. sırr-ı nihān:

Kaside 6

Mısra: 14

Gizli sır.

13. Münderic nazm-ı belīgüñde hezārān mazmūn
14. Müstetir her bün-i ḥarfüñde nice sırr-ı nihan

sīb-i zekan:

1. sīb-i zeķanuñ:-uñ

Gazel 71

Mısra: 7

Elmaya benzeyen çene.

7. Sībeveyh eylese sīb-i zeķanuñ der-ḥatır
8. Şarf-ı zihn eylemeyüp naḥve dir eyvā ḥafız

sicillāt:

1. **sicillāt:-le**

Kaside 5

Mısra: 39

Resmi vesikaların kaydedildiği kütük denen büyük defterler.

39. Bu resmle mazbûṭ sicillāt kaçardur

40. Maḳşûr degil midḥatı tenhâ Yeñişehr'e

sîh-i sitem:

1. **sîh-i sitemle:-le**

Gazel 156

Mısra: 4

Kızgınlığın demir şişi.

3. Ğalibâ bezm-i maḥabbetde kebâb eyleyecek

4. Döndirür sîh-i sitemle dil-i pür-zârumızı

sihr:

1. **sihr:**

Gazel 83

Mısra: 4

Büyü, efsun.

3. Fitne mebhût-ı hirâs-ı şer ü şûr-ı ğamzeñ

4. Sihr ḥayret-zede-i baḥş-i fûnûn nigeḥûñ

2. **sihr:**

Gazel 132

Mısra: 13

Büyü, efsun II güçlü etkisi olan.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle ğazeller

14. Var şöhretüñi diñle Buḥārâ vü Yemen'den

3. **sihr:**

Gazel 149

Mısra: 13

Büyü, efsun.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-ġazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i ğaybuñ sürûşuna

sihr it:

1. **sihr idem:-em**

Kaside 13

Mısra: 103
Büyü yapmak.

103. Sihr idem vaşfuñda ey ‘Ālī-cenāb
 104. Kala hayretde ‘umūmen şeyh ü şāb

sihr-āverān:

1. **sihr-āverāna:-a**

Gazel 111

Mısra: 10

Sihir yapanlar, büyüleyenler.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyāhın o āfetūñ
 10. Sihr-āverāna sürme-i āvāzdur sözüm

sihr-fenān:

1. **sihr-fenāna:-a**

Kaside 6

Mısra: 4

İlimlerin büyüüsü.

3. Yed-i beyzā-yı belāgatde hudā göstermiş
 4. Kilk-i i ‘cāz-eşerūñ sihr-fenāna šu‘bān

sihr-i Hārūt:

1. **sihr-i Hārūt:**

Gazel 75

Mısra: 13

Harut (mukaddes kimse) 'un sihri.

13. Sihr-i Hārūt ile i ‘cāz-ı Mesīhā’ yı alup
 14. Eşer-i ‘İzzet-i nālāna kodı şive-i hāḳḳ

sihr-i hüsn-i beyān:

1. **sihr-i hüsn-i beyānumla:-um, -la**

Kaside 2

Mısra: 92

Güzelliğin sihrini açıklama.

91. Benüm o şā‘ir-i mu‘ciz-edā-yı nādire-gū
 92. Ki sihr-i hüsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

sille-hur-ı dest-i red:

1. **sille-ḥur-ı dest-i red:**

Gazel 22

Mısra: 4

Red sillesini yiyen.

3. Nālānlaruñ dā'ire-i vaşldan itme

4. Mānende-i def sille-ḥur-ı dest-i red Aḥmed

sīm:

1. **sīm:**

Kaside 4

Mısra: 24

Gümüş(gibi beyaz).

23. O civān-baḥt-ı felek-pāye ki bindükçe olur

24. Esb-i iclāline cirm-i meh-i nev sīm rikāb

2. **sīm:**

Kaside 13

Mısra: 70

Gümüş.

69. Var mı sende mīrzālıkdan eşer

70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

3. **sīm:**

Kaside 13

Mısra: 81

Gümüş.

81. Gerçi kīsem sīm ile zerden tehī

82. İtmişüm melce' velī bir dergehi

4. **sīm:**

Gazel 35

Mısra: 7

Gümüş(gibi beyaz).

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm

8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā ḥüsn ü ān mıdur

sīma-yı aşalet:

1. **sīma-yı aşalet:**

Kaside 5

Mısra: 33

Soyluluğun çehresi.

33. Sîma-yı aşâlet buved ez-nâşiye zâhir
 34. Maẓmûnı olur şimdi hüveydâ Yeñişehr'e

sîmîn:

1. sîmîn:

Gazel 9

Mısra: 3

Gümüſ.

3. Mû-miyâna ٲak o sîmîn Һanceri ey mâh-ı nev
 4. Eyle îma ya 'ni tîĝ-i ebrûvânuñ cā-be-cā

sîmîn-ber:

1. sîmîn-ber:

Gazel 147

Mısra: 6

Gümüſ gibi beyaz göĝüslü.

5. Elbette zûr-ı bâzû-yı 'işveyle alt ider
 6. Bir sîm-sîne gelse o sîmîn-ber üstüne

sîm-sâ'id:

1. sîm-sâ'id:

Gazel 150

Mısra: 3

Gümüſ gibi.

3. Bir sîm-sâ'id itmeyicek bezmi pür-fürûĝ
 4. Rindân elinde cām-ı zer olmuş ne fâ'ide

sîm-sîne:

1. sîm-sîne:

Gazel 147

Mısra: 6

Gümüſ gibi beyaz göĝüslü.

5. Elbette zûr-ı bâzû-yı 'işveyle alt ider
 6. Bir sîm-sîne gelse o sîmîn-ber üstüne

sîm-tenân:

1. sîm-tenâna:-a

Gazel 64

Mısra: 7
Gümüş tenliler.

7. Pīrāye-i ān oldığıçün sīm-tenāna
8. Günden güne efzūn-ter olur kıymet-i elmās

sīn:

1. **sīnlerde:-ler, -de**

Kaside 6

Mısra: 34

Arap alfabesinin on ikinci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on beşinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 60'tır].

33. Zâları zīver-i iklîl-i belâgat ammā
34. Sīnlerde ser-i hüssâdı keser erre-be-sân

2. **sīnler:-ler**

Kaside 6

Mısra: 35

Arap alfabesinin on ikinci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on beşinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 60'tır].

35. Şīnler şāhid-i şīrīn-revīş-i şīve-şī 'ār
36. Şādlar şayd-ı dil itmekde mişāl-ı hūbān

sīne:

1. **sīneñü:-ñ, -ü**

Tahmis 6

Mısra: 4

Gönül, yürek, bağır.

3. Yek-ser ā'zā-yı laţīfūñ nūrdan meftūrdur
4. Şanma sâde sīneñü āyīne-i billūrdur

2. **sīneden:-den**

Kaside 13

Mısra: 78

Gönül.

77. Bu 'itāb ile baña kıldı hitāb
78. Āh itdüm sīneden virdüm cevāb

3. **sīnesi:-si**

Gazel 35

Mısra: 7
Göğüs, bağır.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sāķı sīm
8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā hūsn ü ān mıdur

4. **sīneler:-ler**

Gazel 43

Mısra: 4
Gönül, yürek, bağır.

3. Cānlar āzurde-i ebrū-yı kemāndāruñdur
4. Sīneler hep hedef-i nāvek-i āzāruñdur

5. **sīnesini:-si, -n, -i**

Gazel 73

Mısra: 8
Bağır.

7. Pāy-efgen olan dā'ire-i 'aşkuña bir kez
8. Ellerle döger sīnesini hem-çü def Eşref

6. **sīne:**

Gazel 79

Mısra: 5
Gönül, kalp, bağır.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sīne ger hemān
6. Şemşīr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

7. **sīnesi:-si**

Gazel 88

Mısra: 10
Göğüs, bağır.

9. İki kayık memeler Südlīce Limānı'nda
10. Beyaz sīnesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

8. **sīnemde:-m, -de**

Gazel 100

Mısra: 11
Gönül, yürek.

11. Sīnemde bakup zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç
12. Bir kere ṭabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

9. **sīneñi:-ñ, -i**

Gazel 102

Mısra: 7
Gönül, kalp, bağır.

7. Ağyāra açup sīneñi sen buse virürken
8. Sīnemde olan dāğ kapansun mı efendüm

10. **sīnecigüm:-cig, -üm**
Gazel 106
Mısra: 3
Gönül, kalp, bağır.

3. Dāgdār itmededür sīnecigüm hem-vāre
4. Nāvek-i gamze-i dil-dūzuña gūyā hedefüm

11. **sīneden:-den**
Gazel 111
Mısra: 11
Gönül, kalp.

11. Hāşāk-ı hüznü seyl gibi sīneden sürer
12. Encām-ı rüz-ı bādeye āgāzdur sözüm

12. **sīnem:-m**
Gazel 112
Mısra: 3
Gönül, kalp, bağır.

3. Kılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cevri ü sitem
4. Dökmesün nā-ḥaḳ yere hūnum vebālüm yok benüm

13. **sīnemde:-m, -de**
Gazel 128
Mısra: 8
Gönül, kalp, bağır.

7. Gamzeñ itmiş bir reh-i nā-refte-i zulme sülük
8. Dāğlar sīnemde kalmış naḳş-ı pāy-ı nev-zemīn

14. **sīnemi:-m, -i**
Gazel 136
Mısra: 1
Gönül, kalp, bağır.

1. İtdüh ḥadeng-i cevriñe sīnemi nişān
2. Gayrı elinden āh senüh zālīm el-amān

15. **sīneñi:-ñ, -i**
Gazel 142

Mısra: 7
Göğüs, bağır.

7. Mest olup sîneñi sen nâfedeñ itdükçe güşâd
8. Bilseñ ey şâhid-i zîba ne gelür hâturuma

16. **sîneye:-y, -e**

Gazel 161

Mısra: 2
Gönül, kalp.

1. Şâf iden âyine-i şıdkı sehergâh gibi
2. Sîneye bir meh alur mihr-i felek-câh gibi

17. **sînem:-m**

Gazel 7

Mısra: 2
Gönül, kalp, bağır.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melâhatı
2. 'Aks itdi rüy-ı pâkine sînem cerâhatı

sîne-çâk:

1. **sîne-çâk:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45
Yüreği yaralı.

45. Ahvâlümü tıyanlar acır sîne-çâk olur
46. Artık baña füzûni-i gamdan ne bâk olur

sîne-çākān:

1. **sîne-çākānını:-ı, -n, -ı**

Gazel 162

Mısra: 3
Yüreği yaralılar.

3. Sîne-çākānını giryân ister
4. O sitem-pîşe güzel gülmemeli

sîne-i 'âşık-ı 'uryân ten:

1. **sîne-i 'âşık-ı 'uryân teni:-i**

Gazel 13

Mısra: 9
Aşığın çıplak bendeninin göğsü.

9. Sîne-i 'âşık-ı 'uryân teni zann itme tehî
 10. Var o şandūkada kâlâ-yı maḥabbet kat kat

sîne-i çāk:

1. sîne-i çākî:-i

Gazel 86

Mısra: 1

Parçalanmış göğüs, sine.

1. İdinse sîne-i çākî n'ola nişâne ğazel
 2. Degül mi turre-i müşgîn-i nazma şâne ğazel

sîne-i pür-dâğ:

1. sîne-i pür-dâğ:

Gazel 45

Mısra: 8

Yara dolu göğüs.

7. Göz göz oldu nîş-i ğamzeñle senüñ ey şehd-leb
 8. Sîne-i pür-dâğ gūyâ hâne-i zenbûrdur

sîne-i şad-pāre:

1. sîne-i şad-pāremi:-m, -i

Gazel 46

Mısra: 9

Yüz parça olan gönül.

9. Sîne-i şad-pāremi ben görmeyem de n'eyleyim
 10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

sîne-i sîmîn:

1. sîne-i sîmîn:

Gazel 133

Mısra: 11

Gümüş gibi beyaz olan göğüs.

11. Mişâl-i âyîne-i şâf o sîne-i sîmîn
 12. Ne emr 'aks-i nazargâhı olmak aġyârın

sîne-i şubḥ-ı huşûl:

1. sîne-i şubḥ-ı huşûle:-e

Gazel 40

Mısra: 7

Meydana geliş sabahının sinesi.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd
8. Şeb-i hasretde niçe çâk-ı girîbân ister

sîne-i tanbûr:

1. sîne-i tanbûr:

Gazel 47

Mısra: 13

Tanburun gönlü (içi). (Tanbur; Türklerin en eski musiki aletlerindendir.)

13. Nağme-i âhumla sîne-i tanbûr iñler
14. Yâd-ı endûhum ile muṭrîb-ı hoş-hvân ağlar

sîne-şâf:

1. sîne-şâf:

Gazel 38

Mısra: 7

Gönlü temiz, temiz yürekli.

7. Senûñle pîster-i vuşlatda sîne-şâf olalı
8. Atılmaduk bize bir iftirâ mı var yokdur

sipâh:

1. sipâh:

Gazel 115

Mısra: 6

Asker, ordu.

5. Sensin o şeh-i serîr-i naḥvet
6. Hübân saña hep sipâh efendüm

sipâh-ı fitne-engîz-i şükûfe:

1. sipâh-ı fitne-engîz-i şükûfe:

Kaside 9

Mısra: 15

Çiçeğin fitne koparan askeri.

15. Sipâh-ı fitne-engîz-i şükûfe
16. Taḥaşşüd üzre gülşen müzdehemdür

sipâh-ı hatt-ı nev-i dil-rübâ:

1. sipâh-ı hatt-ı nev-i dil-rübâ:

Gazel 34

Mısra: 1

Gönül çelen yeni birliğin askeri.

1. Sipāh-ı hatt-ı nev-i dil-rübā yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esîr-i belâ yeñiçeridür

sipend:

1. **sipend:**

Gazel 33

Mısra: 8

Üzerlik tohumu. Tütsü olarak kullanılır.

7. Yanarken zâhid-i bî-çâre bîm-i nâr-ı dūzaḥla
8. Lehîb-i âteş-i 'aşka sipend olmak ne mümkindür

siper:

1. **siper:**

Gazel 46

Mısra: 10

Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

9. Sîne-i şad-pâremi ben görmeyem de n'eyleyim
10. Nîze-i müjgânına ister siper maḥbûblar

2. **siperüñ:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 6

Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

5. Ey dil-şüde metânet idüp sîne ger hemân
6. Şemşîr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

sipîhr:

1. **sipîhrin:-in**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Tâlih, baht, kader, felek.

39. Hâl-i dilüñ ḥalel geleli intizāmuna
40. Her dem sipîhrin uğramışuz vaż'-ı ḥāmına

2. **sipîhrin:-in**

Kaside 1

Mısra: 7

Tâlih, kader, felek.

7. Ḥabbe devlet-i 'uzmāña sipîhrin oldı
8. Farqına sâye-figen bâl-ı hümā-yı nuşret

3. sipihrin:-in

Kaside 2

Mısra: 2

Tâlih, kader.

1. Sepîde dem ki tebâşîr-i şubḡāh-ı sürûr
2. Sipihrin itdi siyeh kâsesin leb-â-leb nûr

sipihr-i ebter:

1. sipihr-i ebter:

Kaside 7

Mısra: 32

Eksik şans.

31. Ḥasret-i ḡāk-i der-i mîr-i felek-eyvânuz
32. Âh o derdden bizi dûr itdi sipihr-i ebter

sîr-âb:

1. sîr-âb:

Kaside 4

Mısra: 28

Suya kanmış.

27. Ḥas ü ḡâşâki leṭâfetde döner berg-i güle
28. Cûy-ı luṭfı ile bir gülşen olursa sîr-âb

2. sîr-âb:

Kaside 13

Mısra: 10

Suya kanmış.

9. Cûy-ı ‘adlûñ gülistân-ı ‘Âlemi
10. Eyleyüp sîr-âb virdi ḡurremi

Sirâfîl:

1. Sirâfîl:

Gazel 14

Mısra: 8

İsrafîl: Kıyametin kopacağını boru ile herkese haber verecek olan melek.

7. Kilkem be-nüvâzende koned mürde-dilân-râ
8. Ez-şûr-ı Sirâfîl buved nây-ı kıyâmet

sirişk:

1. **sirişküh:-üñ**

Gazel 2

Mısra: 9

Gözyaşı.

9. Düzdide-i gamzesine nigāh it o sirişküh

10. Yağmāger-i metā‘-ı hıred söylerüm saña

2. **sirişkem:-em**

Gazel 3

Mısra: 11

Gözyaşı.

11. Ez-bes ki sirişkem be-ruḥ-ı zerdrevān şod

12. Be-güzāşteem dā‘iye-i sīm ü zerī-rā

sirişk-i dide:

1. **sirişk-i dide:**

Gazel 6

Mısra: 4

Gözyaşı.

3. Ḥasretle ben nişeste-i künc-i firāk iken

4. Nemdür sirişk-i dide ki dem dem gelür bana

2. **sirişk-i dīdemi:-m, -i**

Gazel 46

Mısra: 7

Gözyaşı.

7. Çehre-i zerdümde görsünler sirişk-i dīdemi

8. Ger iderler ise meyl-i sīm ü zer maḥbūblar

sitāyiş:

1. **sitāyişler:-ler**

Kaside 6

Mısra: 141

Far. Methediş, öğüş.

141. Geh sitāyişler idüp gāh du‘alar eyler

142. Şaded-i luṭfdadur iş bu faḳīre her ān

sitāyiş-güster:

1. **sitāyiş-güster:**

Kaside 7

Mısra: 92
Övgü yayan.

91. Tâ ki pâkîze-edâyân-ı kemâl ü 'irfân
92. Olalar 'arşa-i midhatde sitâyiş-güster

sitem:

1. **sitem:**

Gazel 79
Mısra: 11
Zulüm, eza, cefa.

11. Ey şehr-yâr-ı mülk-i cefâ tâ-be-key sitem
12. Semt-i vefâya hiç güzerûn yok midur senûn

2. **sitemle:-le**

Gazel 98
Mısra: 1
Zulüm, eza, cefa

1. Sitemle örseledûn zâr olan gönülcegizüm
2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan gönülcegizüm

3. **sitemünden:-ün, -den**

Gazel 139
Mısra: 5
Zulüm, eza, cefa.

5. Sitemünden şikâyet etme şakın
6. Ke'llezîne tehâlekû fe-şekev

sitem ü cevri:

1. **sitem ü cevri:**

Gazel 43
Mısra: 6
Eziyet ve sıkıntı.

5. Senûn ey gülbün-i nev-reste-i gülzâr-ı cefâ
6. Sitem ü cevri gül-i küşe-i destârûndur

sitem-hû:

1. **sitem-hûsı:-sı**

Gazel 155
Mısra: 8
Sitem etme huyu.

7. Vefākārānı hoşdur gerçi hūbān-ı Yeñişehir' üñ
8. Virür bir başka hālet ādeme ammā sitem-hūsı

sitem-i dāyin-i nā-puhte:

1. **sitem-i dāyin-i nā-puhte:**

Kaside 4

Mısra: 46

Olgunlaşmamış alacaklının sitemi.

45. Bir taraftan elem-i mātem-i cān-süz-ı peder

46. Bir taraftan sitem-i dāyin-i nā-puhte hıtāb

sitemkār:

1. **sitemkārı:**

Kaside 8

Mısra: 20

Sitem eden, eziyet eden, cefa eden, haksızlık eden.

19. Vezīr ibnū vezīr-i müşterī-tedbīr-i pūr-tevkīr

20. Ki hükümüyle 'adem-ābāda menfidür sitemkārı

2. **sitemkārūñ:-uñ**

Gazel 160

Mısra: 5

Sitem eden, eziyet eden, cefa eden, haksızlık eden.

5. O sitemkārūñ elinden ne ezālar çekdüm

6. Pek acırsın ger ölürsem gel e yār açma beni

sitīze-i sitem-i ğamze-i cefākār:

1. **sitīze-i sitem-i ğamze-i cefākārın:-ın**

Gazel 133

Mısra: 6

Eziyet edenlerin bakışlarının zulmünün çekişmesi.

5. Unutdırır bize imā-yı lutf-ı ebrūsı

6. Sitīze-i sitem-i ğamze-i cefākārın

sivilce:

1. **sivilceyi:-yi**

Gazel 24

Mısra: 10

Çok küçük çıban, içinde irin bulunan deri kabarcığı.

9. Ta‘n itmeye başladı ħabāb-ı meye zühhād
10. Gİtdükçe sivilceyi çİbān eylesünler

siyāh:

1. **siyāh:**

Kaside 2

Mısra: 84

Siyah, kara.

83. Beyāz-ı şubḥdur ‘İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafür

2. **siyāh:**

Tahmis 6

Mısra: 22

Siyah, kara II kötü.

21. ‘Ārız-ı tābānuña teşbīh-i māh itdümse de

22. Nāme-i ā‘māli cürm ile siyāh itdümse de

siyeh:

1. **siyeh:**

Kaside 2

Mısra: 2

Siyah.

1. Sepīde dem ki tebāşīr-i şubḥgāh-ı sürür

2. Sipihrin itdi siyeh kāsesin leb-ā-leb nūr

2. **siyeh:**

Gazel 30

Mısra: 13

Siyah, kara.

13. Çeşmi gibi ĩmānı siyeh bir büt-i nāzik

14. Düzd-i niḡehi muntazır-ı ġāretimüzdür

siyeh-bāl-ı ġurāb:

1. **siyeh-bāl-ı ġurāb:**

Gazel 57

Mısra: 10

Karganın siyah kanadı.

9. Beyza-i murġ-ı hümā-yı devletüz ammā çi sūd

10. Baḡtımız ey dil siyeh-bāl-ı ġurāb altundayuz

siyeh-hāl:**1. siyeh-ḥālūñ:-üñ****Gazel 137**

Mısra: 2

Ben, benek.

1. Dīde kan ağlamada derd-i ruḥ-ı ālūñ için

2. Dilse sevdālara düş oldu siyeh-ḥālūñ için

siyeh-kāse:**1. siyeh-kāse:****Gazel 97**

Mısra: 11

Siyah kase II kara talih..

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldıgün

12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

siyeh-rū:**1. siyeh-rū:****Gazel 141**

Mısra: 9

Yüzü kara II günahkar.

9. Senüñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir günehkārum

10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla' llāh

siyyemā:**1. siyyemā:****Kaside 6**

Mısra: 15

Özellikle, husûsiyle, bâhusus.

15. Siyyemā tarḥ-ı kütübḥāñe-i zībā-resme

16. Yazdıguñ nükteli tarḥ-i belāğat-'unvān

siz:**1. sizi:-i****Kaside 17**

Mısra: 31

İkinci çoğul şahıs zamiri.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī
 32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra ḥabīr

soğı:

1. şoğıdur:-dur

Gazel 96

Mısra: 9

(Herhangi bir kimse, durum ya da olay) bir kimseye, bir şeye ya da bir yere karşı duyumsanan sevgi ve ilginin yok olmasına yol açmak.

9. Germ-i bāzārı cihāndan şoğıdur

10. Ādemi rīḥ-i ḥusūm-ı ‘ālem

sohbet:

1. şöhbete:-e

Gazel 77

Mısra: 7

Ar. Görüşüp konuşma.

7. Māhı da ‘vet eylesek gelmez bizümle şöhbete

8. Ol perī-rū ḳasr-ı dāmāda gider seyrāna bak

sohbet-gīr:

1. şöhbet-gīr:

Kaside 17

Mısra: 30

Sohbet eden.

29. Gelmişim ḥāneme bā-izn-i veliyy’ n-ni‘amı

30. Lık māderle şıkıldum olamam şöhbet-gīr

sohbet-i ağıyār:

1. şöhbet-i ağıyāra:-a

Gazel 26

Mısra: 12

Rakiplerin sohbeti.

11. Bizümle ülfet ey meh bā‘iṣ-i kesb-i ma‘ārifdür

12. Hāzer ḳıl şöhbet-i ağıyāra meyl itme mazarrat var

sohbet-i helvā:

1. şöhbet-i helvāya:-y, -a

Gazel 119

Mısra: 12

Helva, yemek sohbeti.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizâcuñ var

12. Bizümle şöhet-i helvâya aşla râğbet itmezsın

soñra:

1. **şoñra:**

Gazel 114

Mısra: 11

Daha ileri bir zamanda, müteakiben.

11. Bir iki cām ile ser-germ olalum da şoñra

12. Diñle sen ben diyeyim hāl-i dil-i sūzānum

2. **şoñra:**

Gazel 131

Mısra: 6

Sonra, müteakiben.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘āşık ser-ā-pā dīde ol

6. Şoñra hayretle o gül-ruhsāra bak Allāh için

sor:

1. **şorma:-ma**

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Sormak, sual etmek.

41. Şorma bezm-i felekden olan iştikāmuza

42. Kalsun korus maşşere şu mācerāmuza

2. **şordum:-du, -m**

Gazel 59

Mısra: 7

Sormak, sual etmek.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmānına şordum didiler

8. Tîğ-i ser-tüzümüze şu yerine kân virirüz

3. **şoruñ:-uñ**

Gazel 97

Mısra: 11

Sormak, sual etmek.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse olduĝun
12. Destünden āh anuñ ĝam-ı bisyāra uğradum

4. **şor:**

Gazel 132

Mısra: 3

Sormak, sual etmek.

3. Şor bŭy-ı güle hem-sefer-i bād-ı şabādur
4. Çıkdı çıkalı buldı mı ārām çemenden

şovuk:

1. **şovuĝ:**

Kaside 8

Mısra: 3

Soĝuk.

3. Serinden var ise gećmiş şovuĝ şu 'āşıkuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ŭlfet diler kendü ile yarı

şovuĝlat:

1. **şovuĝlatdum:-du, -m**

Kaside 8

Mısra: 46

Soĝutmak, serinletmek.

45. Firākuñ zemherīri toñdırup sŭzendegānuñ hep
46. Şovuĝlatdum yine ĥayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

şovukluk:

1. **şovuĝluk:**

Kaside 8

Mısra: 13

Soĝukluk.

13. Şovuĝluk ĥalkı hep kŭşe-nişīn-i ĥalvet itmişdür
14. Bu sermāda yine germābenüñ germ oldu bāzārı

söyle:

1. **söyle:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Söylemek, demek.

9. Hem söyle bu nāşīhatı hem kıll selāmlar
10. Çok nāle itmesüñ ki virür yara derd-i ser

2. söylerüm:-r, -im

Gazel 2

Mısra: 1

Söylemek, demek.

1. 'Uşşāk-ı zār için ki 'aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

3. söylerüm:-r, -üm

Gazel 2

Mısra: 4

Söylemek, demek.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise hūn-ı dil
4. Bezm-i cihānda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

4. söylerüm:-r, -üm

Gazel 2

Mısra: 6

Söylemek.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba'd-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

5. söylerüm:-r, -üm

Gazel 2

Mısra: 10

Söylemek II olarak adlandırmak.

9. Düzdīde-i gamzesine nigāh it o sirişkūñ
10. Yağmāger-i metā'-ı hıred söylerüm saña

6. söylerüm:-r, -üm

Gazel 2

Mısra: 12

Söylemek II olarak adlandırmak.

11. Germ-ülfet olma kaynaşup ebnā-yı 'aşr ile
12. K'āteş-fürüz-i dīg-i hāsed söylerüm saña

7. söylerüm:-r, -üm

Gazel 2

Mısra: 14

Söylemek II olarak adlandırmak.

13. Bir tıfl-ı Mevlevī için 'İzzet dönüp тұrur
14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

8. söyle:

Gazel 4

Mısra: 8

Söylemek, demek.

7. Ehl-i dile hemîşe cefâ 'âdetüñ midür

8. Ey çarh-ı sifle söyle bu esrardan baña

9. söylemek:-mek

Kaside 8

Mısra: 35

Söylemek, demek.

35. Efendüm tûṭî-i ṭab'um benüm de söylemek ister

36. Görüp âyîne-i ṭab'-ı şerîfûñ jengden 'ârî

10. söyler:-r

Kaside 11

Mısra: 30

Söylemek, anlatmak.

29. İşt ol âşaf-ı şaḥib-himemi

30. Ele aldıkda ne söyler kâlemi

11. söyle:

Kaside 17

Mısra: 34

Söylemek, anlatmak.

33. Gel ki bir laḥzâ tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ḥâlümü sen de baña söyle bir bir

12. söylediği:-dig, -i

Kaside 18

Mısra: 15

Söylemek.

15. Bî-sa'y u cehd söylediği şî'r-i dil-peẓîr

16. Ḥayret-fezâ-yı nükteverân-ı edîbdür

13. söylemedim:-me, -di, -m

Gazel 21

Mısra: 16

Söylemek, anlatmak.

15. Ḥaḳ bilür söylenilen cümle dūrüg u bühtân

16. Bendeñüz söylemedim ol süḥan-ı menfûrî

14. söyleyüñ:-yüñ

Gazel 45

Mısra: 14

Söylemek, demek.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin hâlin su'âl eylerse yâr

14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermânı yok rencûrdur

15. söyle:

Gazel 68

Mısra: 10

Söylemek, anlatmak.

9. Kandı-rîz olmakdasın 'İzzet yine

10. Söyle ne ey tûfî-i hoş-gû ğaraż

16. söyler:-r

Gazel 100

Mısra: 2

Söylemek, anlatmak.

1. Âh ey büt-i bî-gâne-edâ maḥremüñ olsam

2. Aḥvâlumi hep söyler idüm hem-demüñ olsam

17. söyle:

Gazel 132

Mısra: 13

Söylemek, okumak.

13. Gel meskenüñe siḥr gibi söyle ğazeller

14. Var şöhretüñi diñle Buḥārā vü Yemen'den

18. söylesem:-se, -m

Gazel 138

Mısra: 6

Söylemek, anlatmak.

5. Maṭlabum bir vech ile şüret-pezîr olmaz benüm

6. Söylesem de ḥālumi ol şehryâre rû-be-rû

19. söylemeli:-meli

Gazel 162

Mısra: 1

Söylemek, anlatmak.

1. Niçe bir gizleyelüm söylemeli

2. Leb-i cānādadur dil emeli

20. söylemege:-e

Gazel 113

Mısra: 11

Söylemek, okumak.

11. Eş'āra ğazel söylemege tevbelüyüm lîk

12. 'İzzet kalem-i nādire-perdāza kapıldum

21. **söylerüm:-r, -üm**

Gazel 2

Mısra: 2

Söylemek.

1. 'Uşşāk-ı zār içün ki 'aded söylerüm saña

2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

22. **söylerüm:-r, -üm**

Gazel 2

Mısra: 8

Söylemek II olarak görmek.

7. Hayretle āyīne bakup endām-ı yāre dir

8. Billürdan dökülme cesed söylerüm saña

söylet:

1. **söyleden:-en**

Gazel 157

Mısra: 13

Söylenilmesini sağlamak.

13. Söyleden saña bu rengīn ğazel-i ra'nāy

14. 'İzzetā hāme-i Fevzī-i sūḥan-pīrāmı

söyledigün bil:

1. **söyledigün bilmez:-mez**

Gazel 121

Mısra: 12

Konuştuğu sözlerin ne anlama geldiğini bilmeden, yerli yersiz konuşmak.

11. Tatalum vā'izi ma'zūr oruç tutmuşdur

12. Kürside söyledigün bilmez o ma'sūş el-ān

söylen:

1. **söylenür:-ür**

Gazel 147

Mısra: 13

Söylenmek, okunmak.

13. 'İzzet ğazel mi söylenür eş'ār mı olur
14. Āşār-ı tab'-ı ħusrev-i sihr-āver üstüne

söylenilen:

1. söylenilen:

Gazel 21

Mısra: 15

Söylenmiş olan(söz).

15. Hāk bilür söylenilen cümle dūrūġ u būhtān
16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

2. söylenilen:

Gazel 132

Mısra: 15

Söylenmiş olan(söz).

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-țaraf olsun
16. Bir başka su'ālüm var efendüm dahı senden

söyleş:

1. söyleşir:-ir

Kaside 13

Mısra: 106

Konuşmak, karşılıklı sohbet etmek.

105. Olmışdur nazmda darbü'l-meşel
106. Söyleşir yokdur benümle mā-ħaşal

2. söyleşirler:-ir, -ler

Kaside 16

Mısra: 12

Konuşmak, karşılıklı sohbet etmek.

11. Velikin bu iki nevreste dil-ber
12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

3. söyleşürüm:-ür, -üm

Gazel 113

Mısra: 5

Konuşmak.

5. Dīvāne gibi söyleşürüm şekve degildür
6. Efsün-geri-i çeşm-i sūhan-sāza kapıldum

söyleyebil:

1. söyleyebilsem-di:-se, -m, -di

Gazel 149

Mısra: 10

Söyleyebilmek.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam

10. Bir kere bāri söyleyebilsem-di ğuşuna

söyleyiş:

1. söyleyiş:

Gazel 36

Mısra: 5

Söyleme eylemi ya da biçimi.

5. Tebessümle nedür tūṭī gibi ol söyleyiş cānā

6. Meger kıand-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

söz:

1. sözüm:-üm

Kaside 1

Mısra: 66

Laf, kelime.

65. Benüm ol şā'ir-i i'cāz-eşer-i sihr-beyān

66. Her sözüm nādire-gūyāna şalā-yı nuşret

2. sözi:-i

Tahmis 2

Mısra: 13

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

13. Bu sözi tefhīm için dā'im saña tekrār ider

14. Gülli dībā giydüñ ammā kırkarum āzār ider

3. sözi:-i

Kaside 5

Mısra: 26

Laf, kelime.

25. Ol zīver-i ser-maḥfil-i şer'-i nebevī kim

26. Her bir sözi bir ḥuccet-i mümzā Yeñişehr'e

4. sözlerden:-ler, -den

Kaside 16

Mısra: 45

Laf, kelime.

45. Bu sözlerden añı şanma cefākār
 46. Dime Eşref imiş gāyetde ğaddār

5. sözden:-den

Kaside 16

Mısra: 47

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

47. Ğaraż taġlīt-i Aħmed' dūr bu sözden
 48. Düşürsin tek anı 'uşşāk gözden

6. söz:

Gazel 44

Mısra: 8

Laf, kelime.

7. Eyler mezāk-ı gūşumı leb-rīz-i gül-şeker
 8. Her söz ki şādır-ı dehen-i kıand-bārıdur

7. sözlerün:-ler, -ün

Gazel 49

Mısra: 9

Laf, kelime.

9. Beñzer ki 'İzzetā bu şekker gibi sözlerün
 10. Bir-nev-resün taħayyül-i la'l-i lebiyledür

8. söz:

Gazel 54

Mısra: 5

Laf, kelime.

5. Saña bu söz acı ammā 'ademde lezzet var
 6. Bu nükteyi fem-i şīrīn-cevābdan aluruz

9. sözde:-de

Gazel 56

Mısra: 3

Laf, kelime.

3. Hīç nedāmet mi çeker sözde te'emmülle giden
 4. Ruħ-ı endīşede naķş-ı kef-i efsūs olmaz

10. sözüm:-üm

Gazel 111

Mısra: 1

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

1. Bang-ı derā-yı maḥmil-i i'cāzdur sözüm
2. Gūş-ı cihāna velvele-endāzdur sözüm

11. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 2

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

1. Bang-ı derā-yı maḥmil-i i'cāzdur sözüm
2. Gūş-ı cihāna velvele-endāzdur sözüm

12. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 4

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

3. Şaṭranc-bāz-ı encümen-i faẓl u dānişüm
4. Nādān-ı fil-ṭıynete açmaz der sözüm

13. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 6

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

5. Rūşen-dilüm fetīle-fürüz-ı belāğatüm
6. Şem'-i maḥāfil-i edebe kāzdur sözüm

14. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 8

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

7. Tā'dīl ider terāzū-yı vezn ile ḥaṭvesin
8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüm

15. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 10

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyāhın o āfetüñ
10. Sihr-āverāna sürme-i āvāzdur sözüm

16. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 12

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

11. Hâşâk-ı hüzni seyl gibi sîneden sürer
12. Encâm-ı rûz-ı bâdeye âgâzdur sözüm

17. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 14

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

13. Ruhsâra-i 'arâiş-i efkâra 'İzzetâ
14. Kilk-i hünerle mâşıta-perdâzdur sözüm

18. **sözüm:-üm**

Gazel 111

Mısra: 16

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

15. Mâhir görürse bu gazel-i âbdârımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i 'icâzdur sözüm

19. **sözi:-i**

Gazel 139

Mısra: 9

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

9. Pîr-i dihkândan işit bu sözi
10. Didi var ey civân pend şinev

20. **söz:**

Gazel 149

Mısra: 1

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

1. Söz yok dehân-ı teng-i tebessüm-furûşuna
2. Şîrîn olurdu dinse şeker la'l-i nûşuna

21. **sözüm:-üm**

Gazel 149

Mısra: 9

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavi.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nâza şaklamasam
10. Bir kere bâri söyleyebilsem di gûşuna

söz yok:

1. **söz yok:**

Kaside 18

Mısra: 7

Kusur yok, laf yok.

7. Söz yok kemāl-ı ma‘arifet ü irticālına
8. Lûtfî Efendi cümleden â‘lâ muşîbdür

sözünde tur:

1. **sözünde tûrmaz:-maz**

Gazel 28

Mısra: 2

Söylediği şeyi yapmak.

1. İderse va‘d-i vişāl eyleyüp külâh döner
2. O Mevlevî-beçe tûrmaz sözünde âh döner

sön:

1. **söner:-er**

Kaside 2

Mısra: 42

Sönmek, yok olmak.

41. Odur o âşaf-ı ‘ādil ki āb-ı tîği ile
42. Söner tekevvün iden her şerāre-i şer ü şûr

su:

1. **şu:**

Kaside 5

Mısra: 22

Sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

21. Ol fâzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil ki hemîşe
22. Aḥkāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr’e

2. **şu:**

Kaside 8

Mısra: 3

Sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zîrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

3. **şūyı:-y, -ı**

Gazel 14

Mısra: 8

Su II beyazlığı açısından kullanılmış.

7. Külçe-i sîme beñzer ol sâ‘id
8. Sāk-ı billûrı şan gümüş şūyı

4. şu:

Gazel 59

Mısra: 8

Sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmânına şordum didiler

8. Tîğ-i ser-tîzimüze şu yerine kı̄n virirüz

su'âl:

1. su'âlüm:-üm

Gazel 103

Mısra: 14

Soru.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hûn-ı dile virsün cevâb

14. Kûşe-i şimşîr-i ebrûdan su'âlüm var benüm

2. su'âlüm:-üm

Gazel 132

Mısra: 16

Soru.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ıaraf olsun

16. Bir başka su'âlüm var efendüm dağı senden

su'âl eyle:

1. su'âl eylemeden:-me, -den

Kaside 2

Mısra: 50

Soru sormak.

49. İder 'ināyet ile ceybini hāzîne-i zer

50. Su'âl eylemeden hâtır-ı fakîre hûtûr

2. su'âl eylese:-r, -se

Gazel 45

Mısra: 13

Soru sormak.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin hâlin su'âl eylese yâr

14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencûrdur

su'âl it:

1. su'âl idelüm:-elüm

Gazel 87

Mısra: 16

Soru sormak.

15. İşkāl vāki‘ oldı yine bahş-i zülfde
16. Virsün Necîb Efendi cevâb idelüm su‘âl

2. su‘âl it:

Gazel 132

Mısra: 2

Soru sormak.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘âlemde vatandaş
2. Bu sırrı su‘âl it yine ğurbette gezenden

2. su‘âl itmiş:-miş

Gazel 150

Mısra: 17

Soru sormak.

17. Hâl-i dilinden itmiş o meh-pâre dün su‘âl
18. ‘İzzet o demde bî-ĥaber olmuş ne fâ‘ide

şu‘bân:

1. şu‘bân:

Kaside 6

Mısra: 4

Büyük yılan.

3. Yed-i beyzâ-yı belâğatde ĥudâ göstermiş
4. Kilk-i i‘câz-eşerüñ sihr-fenâna şu‘bân

sû-be-sû:

1. sû-be-sû:

Tahmis 2

Mısra: 23

Taraf taraf, her taraf, her yan.

23. Sû-be-sû hayretle eylerken nigâh-ı iltifât
24. Şandum olmuş cüste bir fevvâreden âb-ı hayât

2. sû-be-sû:

Gazel 140

Mısra: 1

Taraf taraf, her taraf, her yan.

1. ‘Aşkuñ ile geşt iderüz sû-be-sû
2. Derdüñ ile der-be-derüz sû-be-sû

3. sû-be-sû:

Gazel 140

Mısra: 2

Taraf taraf, her taraf, her yan.

1. 'Aşkuñ ile geşt iderüz sū-be-sū
2. Derdüñ ile der-be-derüz sū-be-sū

4. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 4

Taraf taraf, her taraf, her yan.

3. Bādeye peymā-yı hevā vü heves
4. Bir bölük āvārelerüz sū-be-sū

5. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 6

Taraf taraf, her taraf, her yan.

5. Serv gibi kâmetüñi seyr içün
6. Şaf-zede-i reh-güzerüz sū-be-sū

6. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 8

Taraf taraf, her taraf, her yan.

7. Būy-ı gülüz esb-i şabāya süvār
8. Rūy-be-rāh-ı seferüz sū-be-sū

7. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 10

Taraf taraf, her taraf, her yan.

9. Şu'le-i āh-ı dil-i ehl-i ğamuz
10. Rīze-niştir-ı şererüz sū-be-sū

8. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 12

Taraf taraf, her taraf, her yan.

11. Gülşen-i vuşlatda o gül-rū ile
12. Dest-be-destüz gezerüz sū-be-sū

9. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 14

Taraf taraf, her taraf, her yan.

13. Sûk-i ma'ârifde çü dellâl biz

14. Kâle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

10. sū-be-sū:

Gazel 140

Mısra: 16

Taraf taraf, her taraf, her yan.

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür 'İzzet garaż

16. Rişte-i nazmı çekerüz sū-be-sū

subh it:

1. şubh ider:-er

Gazel 127

Mısra: 1

Sabahlamak, sabaha kadar uyumamak.

1. Şubh ider çāk-ı girībān hānde-rīz olduğça sen

2. Reng atar hırşide rüyun şerm-hīz olduğça sen

2. şubh ider:-er

Kaside 7

Mısra: 23

Sabahlamak, sabaha kadar uyumamak.

23. Şubh ider çāk-ı girībān gūşād itdükçe

24. Tügme-i sīne-i şāfın o meh-i sīmīn-ber

subha-i mercān:

1. subha-i mercān:

Gazel 59

Mısra: 4

Mercan tespîh II gözyaşı.

3. Dīdemüzde görinen kaçre-i hūn-ābe degül

4. Dest-i müjgānumuza subha-i mercān virürüz

subha-i şad-dāne:

1. subha-i şad-dāne:

Gazel 75

Mısra: 10

Yüzlük tespîh.

9. Zāhidā destüme peymāne-i ser-şār-ı meyi
10. Bedel subḥa-i şad-dāne kodı şīve-i ḥaqq

subḥa-keş-i hasret:

1. subḥa-keş-i ḥasretimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 10

Hasretin sabaha kadar sürmesi.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān
10. Zühḥād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

şubḥ-dem:

1. şubḥ-dem:

Gazel 8

Mısra: 4

Sabah vaktinde, sabahleyin.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā
4. Pek ıztırāb virür şubḥ-dem ḥumār bana

şübüt-ı va‘d-i vişāl:

1. şübüt-ı va‘d-i vişāl:

Gazel 54

Mısra: 3

Kavuşma sözünün gerçekleşmesi.

3. Ḥaṭ-ı ‘izār iledür çün şübüt-ı va‘d-i vişāl
4. Teselli-i dili naqş-ber-ābdan aluruz

sūd:

1. sūd:

Kaside 5

Mısra: 59

Fayda, kâr.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i ṭab‘um
60. Ta‘rīf idemem kendümi ḥālā Yeñişehr’e

2. sūd:

Gazel 57

Mısra: 9

Fayda, kâr.

9. Beyza-i murğ-ı hümā-yı devletüz ammā çi sūd
10. Bahtımız ey dil siyeh-bāl-ı gurāb altundayuz

3. sūd:

Gazel 134

Mısra: 15

Fayda, kâr.

15. Nāb ise de bāde-i la‘l-i dil-ārā çi sūd
16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine ‘İzzet her ān

sudā‘a:

1. şudā‘a:

Kaside 8

Mısra: 64

Baş ağrısı II sıkıntı, rahatsızlık, huzursuzluk.

63. Güzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet
64. Şudā‘a bā‘iś olmışdur kelāmun çünki ikşārı

sūde-i müşg-i ‘irfān:

1. sūde-i müşg-i ‘irfān:-ı

Kaside 6

Mısra: 2

Bilme miskini sürmüş.

1. Ey ‘uṭārid-meniş ey nükte-ver-i tāze-zebān
2. Ey sevād-ı raqamı sūde-i müşg-i ‘irfān

sūd-ı kār-ı dü-cihān:

1. sūd-ı kār-ı dü-cihān:

Gazel 7

Mısra: 8

İki dünyanın kazancının faydası.

7. Mālik-i gevher-i ‘aşķīm der-īn genc-i ferāğ
8. Sūd-ı kār-ı dü-cihān dāşte bī-kāri-i mā

Südlıce Limānı:

1. Südlıce Limānı’nda:-n, -da

Gazel 88

Mısra: 9

İstanbul , Üsküdar'da bir liman adı.

9. İki kayık memeler Südlîce Limānı'nda
10. Beyaz sînesi 'İzzet yem-i şafâ mı degül

sudûr it:

1. şudûr iderse:-er, -se

Kaside 2

Mısra: 44

(Emir, ferman) çıkmak.

43. Nigāhbān olur aġnāma gürg derinde
44. Ĥimāyet-i zu'afāya iderse emri şudûr

sûfi:

1. sūfi:

Gazel 161

Mısra: 8

Tasavvuf ehli, eren, ermiş, gönlü saf kişi.

7. Ĥ'āb-ı ĥar-güşına ey kebk-i ĥirām aldanma
8. Aç gözün sūfi ider ĥileyi rûbāh gibi

sufûf-ı e'âdi:

1. şufûf-ı e'âdiye:-y, -e

Kaside 2

Mısra: 36

Düşmanların safları.

35. Gelüp hezār hezārān hizebr şavlet ile
36. Şalup şufûf-ı e'âdiye oldılar manşûr

sufûf-ı serd:

1. şufûf-ı serd:

Kaside 9

Mısra: 18

Soğuk saflar.

17. Heme āmāde-i peykār-ı sermā
18. Şufûf-ı serd ammā yek-ķademdûr

suhan:

1. suhan:

Kaside 11

Mısra: 7

Far. Söz, kelām.

7. Ne suḥan gevher-i deryā-yı hüner
8. 'İkd-ı Pervîn aña şad reşk eyler

suhen:

1. suhenî:-i

Gazel 21

Mısra: 2

Söz.

1. Dıl-ı mā şāhid-i şīrīn-dehenī mī-cūyed
2. Zi-dehāneş be-nezāket suhenī mī-cūyed

suhte eyle:

1. suhte eylese:-se

Gazel 95

Mısra: 15

Yakmak.

15. Ḥarmen-i ḥüzni ser-te-ser suhte eylese n'ola
16. Berķ-i ṭarab degil midür zenzeme-i fiğān-ı ney

sūk:

1. sūk:

Gazel 86

Mısra: 9

Ar. Çarşı, pazar.

9. Kesād-ı ma'rifet ol rütbe sūk olurdu ḥarāb
10. Becā-yı emti'a kınsa raf-ı dükkāna ğazel

sūk-ı 'aşk:

1. sūk-ı 'aşk:

Gazel 98

Mısra: 9

Aşkın pazarı.

9. Nūķūd-ı şabrını şarf itdi sūk-ı 'aşk içre
10. Metā'-ı derde ḥarīdār olan göñülceğizüm

sūk-i ma'ārif:

1. sūk-i ma'ārifde:-de

Gazel 140

Mısra: 13

Bilginin çarşısı.

13. Sūk-i ma'ārifde çü dellāl biz
14. Kāle-be-düş-ı hünerüz sū-be-sū

2. sūk-ı ma'ārifde:-de

Gazel 156

Mısra: 2

Bilginin çarşısı.

1. Kem-revāc itdi felek kāle-i eş'ārümüzı
2. Görmeyüz sūk-ı ma'ārifde harīdārümüzı

sulak:

1. şulakşa:-sa

Gazel 34

Mısra: 13

Bol sulu.

13. Zemīn-i gülşen-i vaşlı şulakşa da sağlık
14. Bulur o nahl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

sulan:

1. şulanur:-ur

Gazel 47

Mısra: 8

İslanmak II (gözyaşının) bulaşması.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i ḥandān üzre
8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistān ağlar

sultān:

1. sultānuma:-um, -a

Kaside 13

Mısra: 35

Padişah II sevgili.

35. Līk ḥalūm 'arz idem sultānuma
36. Belki rahm eyler dil-i nālānuma

2. sultānum:-um

Gazel 82

Mısra: 11

Padişah II sevgili.

11. Yārdan gayrısı güncīde degül sultānum
12. Külbe-i 'āşık-ı şeydā küçücükdür küçücük

3. **sultānum:-um**

Gazel 114

Mısra: 6

Padişah ll sevgili.

5. Sen de çeşmüñ gibi mestāne edā olmuş iken

6. Beni mestūr-ı kıyās itme şaķın sultānum

sun:

1. **şun:**

Kaside 8

Mısra: 42

Sunmak, ikram etmek.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lertzān

42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

2. **şundukça:-dukça**

Gazel 12

Mısra: 9

Sunmak, ikram etmek.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer

10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n' olsun aceb

3. **şundığımız:-dığ, -ımız**

Gazel 25

Mısra: 2

Sunmak, anlatmak.

1. Taht-ı cefāda hüküm ideli hürde-sāller

2. Bāzīçe oldu şundığımız 'arz-ı hāller

4. **şunar:-ar**

Gazel 63

Mısra: 4

Sunmak, ikram etmek.

3. Mest ü medhūş-ı mey sāğar-ı 'aşkuz ammā

4. Ne şunar sākī-i nāzende edāyı bilürüz

5. **şunar:-ar**

Gazel 64

Mısra: 14

Sunmak, ikram etmek.

13. Sākī-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

6. **şundi:-dı****Gazel 85**

Mısra: 12

Sunmak, göstermek.

11. Händelerle dün efendüm sen iderken güftâr

12. Telh-kâm-ı eleme şundi şeker-şîvelerüñ

7. **şun:****Gazel 96**

Mısra: 13

Sunmak, ikram etmek.

13. Şun o peymâne-i hâşı ki olur

14. Ğarğa-i feyzi 'umûm-ı 'âlem

8. **şunicağ:-ıcağ****Gazel 108**

Mısra: 8

Vermek, uzatmak.

7. Mânend-i elin köri talup âteş-i 'aşka

8. Destin şunicağ destüme dil-dâr tutuşdım

9. **şun:****Gazel 114**

Mısra: 13

Sunmak, takdim etmek.

13. Sâkiyâ şun meded ol bâde-i rûh-efzâyı

14. Ki leb-i yâr-ı mey-âşâma çekindi cânım

10. **şunar:-ar****Gazel 127**

Mısra: 7

Vermek, sunmak.

7. Ğamzelerden fitne dest-i çeşmüñe hançer şunar

8. Sevdigüm hışm u ğazabla pür-sitîz olduğça sen

sûr:1. **sûr:****Kaside 2**

Mısra: 22

Düğün II şölen, şenlik.

21. Bu vakt o vakt-i ferahdur ki cümle gam-zedegān
 22. Kemāl-ı şevk-i neşât ile şād olup ide sūr

şûret:

1. **şûreti:-i**

Gazel 7

Mısra: **8**

Yüz II yön, özellik.

7. Bilmem dahı ne naķş açacak bu felek bize
 8. Göstermede nefes-be-nefes başka şûreti

2. **şûretde:-de**

Gazel 18

Mısra: **10**

Yüz, çehre, surat.

9. Oldığından ‘İzzetā vāreste-i hatt-ı siyāh
 10. Görinür şûretde bir āyīne-i bī-gerd ruh

3. **şûretüñi:-ü, -ñi**

Gazel 43

Mısra: **11**

Yüz, çehre, surat.

11. Seyr idüp şûretüñi deyr-i maḥabbetde göñül
 12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

4. **şûret:**

Gazel 99

Mısra: **2**

Dış görünüş, şekil.

1. Muşaffā tıynetüm jengār-ı keyfiyyet kabûl itmem
 2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret kabûl itmem

şûret-ger:

1. **şûret-ger:**

Kaside 7

Mısra: **86**

Ressam.

85. Deyr-i şan‘atda peri-hāneler itdi iḥdāş
 86. Olalı Māni-i kıl-k-i hūnerüm şûret-ger

şûret-i insān:

1. şüret-i insāna:-a

Gazel 75

Mısra: 4

İnsan şekli.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna kodı şīve-i hāḳḳ

şüret-i zişt-i günāh:

1. şüret-i zişt-i günāhumdan:-um, -dan

Gazel 117

Mısra: 6

Günahın çirkin görünüşü.

5. Ben ol tā'at-güzār-ı mezheb-i nefis ü hevāyum kim

6. Şevābum bed-nümādur şüret-i zişt-i günāhumdan

şüret-perest:

1. şüret- peresti:-i

Gazel 87

Mısra: 4

*Dış görünüşe değer verip görüntünün ardındaki gerçekliğe değer vermeyen.
Madde düşkünü, Sofî bağlamında tasavvufta "ehl-i kâl" ve "zâhid"*

3. Deyr-i melāhatuñ şanem-i işve-bāzıdur

4. Şüret-peresti olsa n'ola her perī mişāl

şüret-pezîr ol:

1. şüret-pezîr olmaz:-maz

Gazel 138

Mısra: 5

Yeni bir şekil kazanma II ortaya çıkma.

5. Maṭlabum bir vech ile şüret-pezîr olmaz benüm

6. Söylesem de ḥālūmi ol şehryāre rū-be-rū

sūr-ı sūrūr:

1. sūr-ı sūrūr:

Kaside 10

Mısra: 10

Sevinç şöleni.

9. Bıkr-i maẓmūnı idüp nāmzed-i şıhr-ı beyān

10. İyd-ı udḥiyede bir sūr-ı sūrūr eyleyelüm

sūsen:**1. sūsen:****Kaside 9**

Mısra: 19

Susam denilen bitki.

19. İdelden hancerin sūsen keşīde

20. Melāz-ı ceyş-i dey hışn-ı ‘ademdür

su ‘ūd it:**1. şu ‘ūd itse:-se****Terkib-bend 1**

Mısra: 47

Yukarı çıkmak, yükselmek, yücelmek.

47. Dūd-ı derūnum itse şu ‘ūd āsmāna dek

48. Çeşm-i felekden eşk akıdur hākdāne dek

sūy:**1. sūydan:-dan****Kaside 5**

Mısra: 30

Yan, yön, taraf.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāh-ı dile geldi

30. Her sūydan āvāze-i büşrā Yeñişehr’e

2. sūydan:-dan**Gazel 73**

Mısra: 10

Yan, taraf.

9. Cellād-ı nigāhuñ baña bīm-āver olursa

10. Bir sūydan ebrū çağırur lā-tehaf Eşref

3. sūydan:-dan**Gazel 129**

Mısra: 11

Yan, taraf.

11. Bir sūydan ol māh döküp perçemi düşa

12. Olmuş o da püsküllü belāsı Yeñişehr’in

sūy-ı bahāriyye:

1. sūy-ı bahāriyyeye:-y, -e

Gazel 143

Mısra: 15

Bahariye tarafı.

15. Sāyeñde o da sūy-ı bahāriyyeye geçsün

16. Bī-çāreyi gel mazhar-ı luṭf u himem eyle

suyun bul:

1. şuyun bulurdı:-ur, -dı

Kaside 8

Mısra: 7

İntizama girmek, yoluna girmek.

7. Şuyun bulurdı el-ḥaḳ encād ol rütbe ‘ālemde

8. Ki āb-ı eşk olmaz nāv-dān-ı dīdeden cārī

sūz:

1. sūz:

Gazel 47

Mısra: 16

Yanma, yanık, ateş II ıstırap, keder.

15. Nār-ı ḥasretle kebāb oldığımı fehmi itmiş

16. Acıyup ḥālime şad sūz ile büryān ağlar

2. sūzuñ:-uñ

Gazel 159

Mısra: 13

Yanma, yanık, ateş II ıstırap, keder.

13. ‘İzzetā luṭfı nedür gayrı güdāz u sūzuñ

14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacak dem geld

sūzān:

1. sūzānum:-um

Gazel 148

Mısra: 3

Yanan(şey) II gönül.

3. Āteş-i ‘aşkıyla sūzānum o bī-raḥm āfetūñ

4. Cānumı yaḳarsa da bağrum kebāb eylerse de

sūzān ol:

1. sūzān olursaḡ:-ur, -saḡ

Gazel 121

Mısra: 14

Yanmak.

13. ‘İzzetā niyet idüp şavm-ı vişāle biz de

14. Yakışur tâbiş-i ḡasretle olursaḡ sūzān

sūzendegān:

1. sūzendegānuñ:-uñ

Kaside 8

Mısra: 45

Yananlar, yakıcılar II âşıklar.

45. Firāḡuñ zemherīri toñdırup sūzendegānuñ hep

46. Şovuḡlatdum yine ḡayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

sūz-ı derūn:

1. sūz-ı derūnumdan:-um, -dan

Gazel 37

Mısra: 11

Gönül yangını.

11. Nūh felek yansa n’ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḡ yek şerār-ı āh-ı şeb-gīrūmdedür

sūz-ı dil:

1. sūz-ı dilini:-i, -n, -i

Gazel 24

Mısra: 11

Gönül ateşi.

11. Sūz-ı dilini bezm de izhāra ne ḡacet

12. Şem’i niçün āzurde zebān eylemesünler

2. sūz-ı dilüm:-üm

Kaside 3

Mısra: 42

Gönül ateşi.

41. Ben ne ḡacet çekeyüm ḡālūmi i’lāna ta’ab

42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ḡazel-i şu’le-nişār

2. sūz-ı dilüm:-üm

Gazel 160

Mısra: 4

Gönül ateşi.

3. Nār-ı asretle tenüm tūde-i ākisterdür
 4. Korkarum sūz-ı dilüm arhı yaar ama beni

sūz-ı am-ı hicrān:

1. sūz-ı am-ı hicrān:

Gazel 108

Mısra: 5

Ayrılık kederinin ateşi.

5. Sūz-ı am-ı hicrān ile gitdüm meded elden
 6. Hālüm ne bilür var ne acır var tutuşdım

sūziř:

1. sūziřüm:-üm

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Yanma, ii yanma, yūrek yanıęı.

43. Dūřmen iřitse nālelerüm giryenāk olur
 44. Pervāne görse sūziřüm elbet helāk olur

sūziř-i rūz u řeb:

1. sūziř-i rūz u řebin:-in

Gazel 80

Mısra: 18

Gece gündüz iinin yanması.

17. ‘İzzet’ üñ yād u ruh-ı aıuñla
 18. Sūziř-i rūz u řebin ok gördük

sūflī:

1. sūflī:

Gazel 150

Mısra: 14

Alak, pek aşağı olan.

13. Dāmān-būs-kerde ider pāya ser-fürū
 14. Sūflī nihād mu‘teber olmuř ne fā’ide

sūhan:

1. sūhanum:-um

Kaside 6

Mısra: 5

Far. Söz, kelām.

5. Rāstdur bu sühanum rāst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn
6. Görse taḥşîn ider ḥüsn-i edāñı ḥassān

2. sühandan:-dan

Gazel 39

Mısra: 10

Far. Söz, kelâm.

9. ‘İzzet hünerde ḥusrev’ e mānend görmedük
10. Gerçi bu şehre ḥayli sühandan gelür gider

sühan-āmüz:

1. sühan-āmüz:

Gazel 135

Mısra: 12

Söz öğretten.

11. Ey kâş benüm de hünerüm olmasa yāḥūd
12. Bir kaç sühan-āmüz bulunsa üdebādan

sühan-ı menfūr:

1. sühan-ı menfūrı:-ı

Gazel 21

Mısra: 16

İğrenç sözler.

15. Ḥaḳ bilür söylenilen cümle dūrūğ u bühtān
16. Bendeñüz söylemedim ol sühan-ı menfūrı

sühanverān-ı cihān:

1. sühanverān-ı cihān:

Kaside 2

Mısra: 56

Dünyanın düzgün ve güzel konuşan (kimseleri).

55. İder bu vechle evşāf-ı pākine āğāz
56. Sühanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr

sükkān-ı semā:

1. sükkān-ı semā:

Gazel 47

Mısra: 10

Gökyüzünün sakinleri, ikamet edenleri.

9. Ebr-püş eyleyeli dūd-ı derūnum çarḥı
10. Tırma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

sükker:**1. sükker:****Gazel 45**

Mısra: 12

*Ar. Şeker.***11.** Gird-i la'inde görenler hat-ı nev-peydāsını**12.** Zann iderler sükker üzre ictimā'-ı mürdur**sükün:****1. sükūnumı:-um, -ı****Gazel 89**

Mısra: 2

*Sakinlik, huzur.***1.** Tahrik idüp cūnūnumı bir tıfl-ı hurde-sāl**2.** Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı hurde-sāl**sülale:****1. sülāleden:-den****Kaside 2**

Mısra: 37

*Soy sop.***37.** Var aña mertebesin ol sülāleden gelenün**38.** O aşı-ı pāke olan müntesib ne gevher olur**Süleymān:****1. Süleymān' ı:-ı****Tahmis 6**

Mısra: 29

*Hız. Süleyman (as) peygamber.***29.** Çünkü sensin mülket-i hüsnüñ Süleymān' ı bu gün**30.** İltifāt it 'İzzet-i nā-çāruña bir mürdur**sülük it:****1. sülük itmiş:-miş****Gazel 128**

Mısra: 7

Girmek, katılmak.

7. Ğamzeñ itmiş bir reh-i nâ-refte-i zülme sülûk
 8. Dâğlar sînemde kalmış naķş-ı pây-ı nev-zemîn

süm-i eşheb:

1. süm-i eşhebi:-i

Kaside 1

Mısra: 34

Alacalı at.

33. Ya 'ni düstür-ı ğazâ-pîşe Celâlî Paşa

34. Ki süm-i eşhebi gül-naķş-ı fezâ-yı nuşret

sünbül:

1. sünbül:

Kaside 3

Mısra: 23

Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan soğanlı ve otsu süs bitkisi.

23. Sünbül âşüftelenür eyler ise dest-âvîz

24. Bûy-ı ahlâķını gûlzâra nesîm-i eşhâr

2. sünbüli:-i

Tahmis 6

Mısra: 7

Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan soğanlı ve otsu süs bitkisi II sevgilinin saç kıvrımı, zülûf.

7. Sünbüli pîçîde kıldı kâkül-i ĥam-der-ĥamuñ

8. Târ ü mâr itseñ olur 'aķlı perîşân âdemüñ

3. sünbül:

Kaside 9

Mısra: 48

Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan soğanlı ve otsu süs bitkisi II sevgilinin saç kıvrımı, zülûf.

47. Şikenc-i zûlf-i yâri kışdı şimdi

48. Anuñçün böyle sünbül ĥam-be-ĥamdur

4. sünbüldir:-dir

Gazel 87

Mısra: 13

Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan soğanlı ve otsu süs bitkisi I sevgilinin saç kıvrımı, zülûf.

13. Şebbūy kimi kimisi sūnbūldir 'İzzetā
14. Karişdı misk-i rūmī-i perçemde kıl ü kāl

sūnbül-i gīsū:

1. sūnbül-i gīsūsını:-sl, -n, -l

Gazel 30

Mısra: 17

Saçın zülfü.

17. Bād eylesün sūnbül-i gīsūsını tahrik
18. Bādī-i perīşāni-i cem'iyetimüzdür

sūnbülistān-ı hayāl:

1. sūnbülistān-ı hayālüm:-üm

Gazel 128

Mısra: 6

Hayalin sūmbül bahçesi II saç kıvrımı, zülüf.

5. Fikr-i gīsū-yı perīşānuñla cāna var mıdur
6. Sūnbülistān-ı hayālüm gibi cāy-ı nev-zemīn

sūnnet-i hayr-ı beşer:

1. sūnnet-i hayr-ı beşerdür:-dür

Kaside 1

Mısra: 5

İyi insanların yolu.

5. Sūnnet-i hayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-hayr
6. Būlbūlās olalum nāme-serā-yı nuşret

sür:

1. sürüp:-üp

Kaside 6

Mısra: 9

Kullanıp gitmesini sağlamak, sevk etmek, yönlendirmek.

9. Edhem-i hāmeñi mizmār-ı ma'ārifde sürüp
10. Okudun yine sūvārān-ı kemāle meydān

2. sürme:-me

Gazel 83

Mısra: 10

Sürmek, yürütmek, yönlendirmek.

9. Pāy-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ
10. Sürme ey şāh-suvār esb-i harūn-ı nıgehüñ

3. **sürermişüm:-er, -miş, -üm**

Gazel 91

Mısra: 8

Geçirmek, hayat yaşamak.

7. O mū-miyānumı ağūşa almışum gūyā
8. Sürermişüm gice ḥābumda ben şafā-yı hayāl

4. **sürer:-er**

Gazel 111

Mısra: 11

Kovmak, uzaklaştırmak.

11. Hāşāk-ı hüzni seyl gibi sīneden sürer
12. Encām-ı rüz-ı bādeye āgāzdur sözüm

5. **sür:**

Gazel 147

Mısra: 10

Verme, sunmak.

9. Kānd-i mükerrer-i lebūñi nuql idüp hemān
10. Meclisde sākī sāgarı sür sāgar üstüne

Şüreyyā:

1. **Şüreyyā:**

Gazel 23

Mısra: 16

Şüreyya yıldızı.

15. Güher-senc-i ma‘ārif hāzret-i ‘Ārif Efendi kim
16. Şüreyyā kevkeb-i bahtından ümmīdvār-ı rif‘atdūr

sürhī-i şafak:

1. **sürhī-i şafak:**

Gazel 3

Mısra: 7

Şafağın kızılığı.

7. Sürhī-i şafak nist hicāb āmedeş ez-mihr
8. Tā dīd felek hem-çü tū hūrşīd-ferī-rā

sürme:

1. sürmedür:-dür

Gazel 144

Mısra: 6

Sürme, göz kenarlarına ve kirpiklere sürülen siyah madde, boya.

5. N'ola duht-ı rezûn her dem gözünde uça ey sâkî

6. Ğubâr-ı haţ-ı la' lûn sürmedür çeşm-i habâb üzre

sürme-i âvâz:

1. sürme-i âvâzdur:-dur

Gazel 111

Mısra: 10

Şöhret sürmesi II âşığın sözü.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyâhın o âfetüñ

10. Sihr-âverâna sürme-i âvâzdur sözüm

sürme-i hayret:

1. sürme-i hayret:

Gazel 1

Mısra: 14

Şaşkınlık sürmesi.

13. Ol ğazâln vaşf-ı çeşminde ne sırrdur 'İzzetâ

14. Sürme-i hayret gelügîr-i makâl olmuş saña

2. sürme-i hayret:

Gazel 42

Mısra: 10

Şaşkınlık sürmesi.

9. Çeşm-i siyâhun eyler idim vaşf neyleyem

10. Tölmüş gelūma sürme-i hayret şığışmıyor

sürür-ı 'İzzet:

1. sürür-ı 'İzzet'e:-e

Gazel 51

Mısra: 10

İzzet'in sevinç ve mutluluğu.

9. Bilürler nağme-perdâzân-ı ser-bezm-i maḥabbet hep

10. Sürür-ı 'İzzet'e bâ'îs o şüh-ı şen-gül olmuşdur

sürüş:

1. sürüşuna:-u, -n, -a

Gazel 149

Mısra: 14

Melek.

13. 'İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine

14. Hem-dem mi olduñ 'âlem-i ğaybuñ sürüşuna

sütüde-menkabetā:

1. sütüde-menkabetā:

Kaside 2

Mısra: 61

Övülmüş hikayeler.

61. Sütüde-menkabetā āsaf-ı melek-şifatā

62. Eyā nesāyim-i enfāsı feyz-i nefhā-i şūr

sütür:

1. sütür:

Kaside 2

Mısra: 4

Satırlar, yazı sıraları.

3. Beyāza çıkdı şebn nüshā-i müsveddesi

4. Yazıldı hall ile ābādī-i nehāra sūtūr

süvār:

1. süvār:

Gazel 140

Mısra: 7

Ata binmiş, binici.

7. Būy-ı gülüz esb-i şabāya süvār

8. Rūy-be-rāh-ı seferüz sū-be-sū

süvār ol:

1. süvār olduğça:-duğça

Kaside 6

Mısra: 117

At vb. bir binek hayvanına veya bir taşıta binmek.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice olduğça süvār

118. Berg-i güldür şanasın dūş-ı şabā üzre hemān

süvārān-ı kemāl:**1. süvārān-ı kemāle:-e****Kaside 6**

Mısra: 10

Olgunluğun atına binenler.

9. Edhem-i hāmeñi mizmār-ı ma'ārifde sürüp

10. Okudun yiñe süvārān-ı kemāle meydān

süvār-ı esb-i nāz:**1. süvār-ı esb-i nāz:****Gazel 9**

Mısra: 9

Naz atının atlısı II âşık.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz

10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

süz:**1. süzer:-er****Tahmis 6**

Mısra: 15

(Gözler için) Süzgün bakışlarla baygın baygın bakmak.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmūrdur

16. Bī-sebeb çāk-ı girībān eylemez elbette yār

2. süzerken:-er, -ken**Kaside 9**

Mısra: 10

(Gözler için) Süzgün bakışlarla baygın baygın bakmak.

9. Seherde çeşmini mestāne nergis

10. Süzerken aḳçe düşdi şanma nemdür

3. süzer:-er**Gazel 12**

Mısra: 9

(Gözler için) Süzgün bakışlarla baygın baygın bakmak.

9. Bāde şundukça temennālar ider dīde süzer

10. Āh kāfir bu kirişme bu edā n' olsun aceb

süzül:**1. süzülmekle:-mek, -le****Gazel 158**

Mısra: 3

(Göz için) Baygınlaşmak, mahmurlaşmak.

3. Meyli bu süzölmekle o şah-bâz-nigāhuñ

4. Murğ-ı dil-i zārum gibi naḥcīre degöl mi

2. 23. Ş

şāb :

1. şāb :

Kaside 4

Mısra: 40

Genç erkek, delikanlı, civan.

39. Āşafā baḥr-kefā gevher-i dürc-i şerefā

40. Ey ki müstağrak-ı cūy-ı ni‘amı şeyḥle şāb

2. şāb:

Kaside 13

Mısra: 104

Genç, delikanlı.

103. Siḥr idem vaşfuñda ey ‘Ālī-cenāb

104. Kala ḥayretde ‘umūmen şeyḥ ü şāb

şābāş:

1. şābāş:

Kaside 6

Mısra: 131

Takdir ve beğenme ifāde eder; âferin, bravo.

131. Dā’imā şî‘rūmî şābāş ile medḥ eyleyerek

132. İderek her gāzel-i pür ḥalelüm istiḥsān

şād kıl:

1. şād kıl:

Tahmis 6

Mısra: 28

Sevindirmek, mutlu etmek.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün

28. ‘İzzet’ üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

şād ol:

1. şād ol:

Kıt'a 2

Mısra: 1

Mutlu ve huzurlu olmak.

1. Şād ol ‘İzzet ki efendüñ o veliyyü’ n-ni‘ amuñ
2. Saña tekrār ile emr itmesinüñ ma‘nāsı

2. **şād olup:-up**

Kaside 2

Mısra: 22

Mutlu ve huzurlu olmak.

21. Bu vaqt o vaqt-i feraḥdur ki cümle ğam-zedegān

22. Kemāl-ı şevḳ-i neşāt ile şād olup ide sūr

şād u kām kıl:

1. **şād u kām kılduñ :-du, -ñ**

Gazel 127

Mısra: 9

Sevinçli yapmak.

9. Ḥayf kim aġyār-ı bed-girdārı kılduñ şād u kām

10. ‘İzzet’ üñden mā’ il-i semt-i girīz olduḡça sen

şād-āb ol:

1. **şād-āb olduḡ:-du, -ḳ**

Kaside 4

Mısra: 16

Suya doymak II sevinmek, canlanmak.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i ḥayāt-ı tāze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduḡ şād-āb

şādān eyle:

1. **şādān eyle:-eyle**

Kaside 6

Mısra: 146

Sevindirmek, mutlu etmek.

145. Ḥaşre dek zātını Allāh mu‘ammer itsün

146. Eylesün neyl-i me’āribile hemīşe şādān

şādān ol:

1. **şādān olacaḡ:-acaḡ**

Gazel 159

Mısra: 6

Sevinmek, mutlu olmak

5. Gitti hengām-ı ğam ü ğuşsa-i hicrān şimdi

6. Vaşl-ı cānān ile şādān olacaķ dem geldi

şād-kāmum it:

1. şād-kāmum ider:-er

Gazel 43

Mısra: 13

Sevinmek.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni 'met vaşluñla n'ola

14. 'İzzet-i dil-şüde bir 'āşık-ı nā-çāruñdur

şādmān ol:

1. şādmān olsun:-sun

Kaside 13

Mısra: 116

Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

115. Bulsun iķbāl u hayāt-ı cāvidān

116. Dā'imā devletle olsun şādmān

şāh:

1. şāhuñ:-uñ

Gazel 30

Mısra: 22

Padişah, hükümdar II sevgili.

21. Yokdur gelemes her ne kadar itse de bī-dād

22. Bīdādı o şāhuñ sebeb-i rāhatımızdur

2. şāh:

Gazel 115

Mısra: 10

Padişah, hükümdar II sevgili.

9. 'Uşşāka cefā vü cevri idersin

10. Ey mülket-i hüsne şāh efendüm

3. şāhuñ:-uñ

Gazel 148

Mısra: 13

Padişah, hükümdar II sevgili.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā
 14. ‘İzzet-i pā-mālī yeksān-ı tūrāb eylerse de

şah-bāz-nigāh:

1. **şah-bāz-nigāhuñ:-uñ**

Gazel 158

Mısra: 3

Gösterişli bakış.

3. Meyli bu süzölmekle o şah-bāz-nigāhuñ
 4. Murğ-ı dil-i zārum gibi naḥcīre degül mi

şāh-ı bahār:

1. **şāh-ı bahāruñ:-uñ**

Kaside 9

Mısra: 12

Baharın sultanı.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya
 12. Yine şāh-ı bahāruñ kaçdı kemdür

şāh-ı evreng-nişīn-i melekūt:

1. **şāh-ı evreng-nişīn-i melekūt:**

Gazel 96

Mısra: 21

Uçsuz bucaksız mülklerin tahta oturan padişahı.

21. Şāh-ı evreng-nişīn-i melekūt
 22. Māh-ı ferr-baḥş-ı nücūm-ı ‘ālem

şāh-ı hüsn:

1. **şāh-ı ḥüsnüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: 47

Güzellik padişahı II sevgili.

47. Gāh olup ol şāh-ı ḥüsnüm kec-küleḥ
 48. Egrilür ağzum gelür baña veleḥ

1. **şāh-ı ḥüsnüñ:-üñ**

Gazel 13

Mısra: 7

Güzellik padişahı II sevgili.

7. Bir midür sâ'ir ile kadri o şâh-ı hüsnüñ
 8. Eylemiş şânını terfî'-i şerâfet kat kat
 2. **şâh-ı hüsnüñ:-üñ**

Gazel 53

Mısra: 3

Güzellik padişahı II sevgili.

3. Kehkeşân-ı reh-güzeri üzre o şâh-ı hüsnüñ
 4. Şırmadan incili kâlîçe-i güsterdesidür

şah-ı nihâl-i tür:

1. **şah-ı nihâl-i türdur:-dur**

Tahmis 6

Mısra: 2

Tur dağının fîdanın padişahı II beyaz pazu..

1. Tâbiş-i mihr-i 'izâruñ gün gibi meşhûrdur
 2. Ol gümüş bâzûlaruñ şah-ı nihâl-i türdur

şâh-ı şecer-i hüsn-i tecessüm:

1. **şâh-ı şecer-i hüsn-i tecessüm:**

Gazel 105

Mısra: 2

Canlanmanın güzellik ağacının padişahı.

1. Ey serv kadi gül-bün-i gülzâr-ı tena'um
 2. Bâzûları şâh-ı şecer-i hüsn-i tecessüm

şâh-ı şitâ:

1. **şâh-ı şitâ:**

Kaside 8

Mısra: 9

Kış mevsimi.

9. Gelüp şâh-ı şitâ 'uryan-ten gördi hemân ol dem
 10. Ser-efrâz itdi karyagdıı hil'atle kuhsarı

şâh-ı ümîd:

1. **şâh-ı ümîdüñ:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 19

Ümit padişahı.

19. Açılur gonceleri şâh-ı ümîdüñ şimdi
 20. Bâğ-ı âmâla vezân oldu şabâ-yı nuşret

şāh-ı verd:**1. şāh-ı verd:****Tahmis 2**

Mısra: 11

*Gülün padişahı II sevgili.***11.** Şanma bî-cā şāh-ı verd üstünde bülbül zār ider**12.** Öyle beyhüde fiğān ü nāle-i hem-vār ider**şāhid:****1. şāhidlere:-ler, -e****Gazel 30**

Mısra: 12

*Güzel, sevgili.***11.** Zāhidlere yüz virreme māni‘ degül ammā**12.** Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür**2. şāhid:****Gazel 117**

Mısra: 11

*Şahit, tanık.***11.** Nigāh-ı mesti hūn-rīz olduğında şāhid ebrūlar**12.** Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvāhumdan**şāhidāne:****1. şāhidāne:****Gazel 137**

Mısra: 4

*Güzel.***3.** Çıkar āşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām**4.** Şāhidāne başuña şardıguñ ol şāluñ için**şāhid-i bāzār:****1. şāhid-i bāzāra:-a****Gazel 97**

Mısra: 8

*Pazarın güzeli.***7.** Kālā-yı hūsni zīver-i dükkān-ı iştihār**8.** Bir rū-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

şāhid-i da'vā:**1. şāhid-i da'vā:****Kaside 5**

Mısra: 38

Anlaşmazlığın şahidi.

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt

38. Bāb nā'ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

şāhid-i ma'nā:**1. şāhid-i ma'nā:-y, -a****Gazel 128**

Mısra: 2

Güzel mana.

1. Gülşen-i elfāzda besdür edā-yı nev-zemīn

2. Şāhid-i ma'nāya kaşr-ı dil-güşā-yı nev-zemīn

şāhid-i ma'ni:**1. şāhid-i ma'ni:****Kaside 7**

Mısra: 7

Güzel mana.

7. Şāhid-i ma'ni olup encümen-ārā-yı hayāl

8. Serv-i mevzūn-kaḍ-i āzāde gibi mışra'lar

şāhid-i meh-pāre:**1. şāhid-i meh-pāre:****Gazel 72**

Mısra: 4

Ay parçası gibi güzel.

3. Mihr sergeştelenür hāle-i tennüre ile

4. Eyledükçe gehi ol şāhid-i meh-pāre semā'

şāhid-i mestāne:**1. şāhid-i mestānemüz:-müz****Terkib-bend 1**

Mısra: 20

Sarhoş sevgili.

19. N'oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm
20. Sāķīlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

şāhid-i peymāne:

1. şāhid-i peymāne:

Gazel 12

Mısra: 12

İçki kadehinin güzeli II sevgili.

11. Kelleler germ olıcaķ dal fes olup meclisde
12. Dök o gīsūları ey şāhid-i peymāne be-leb

2. şāhid-i peymāne:

Gazel 16

Mısra: 1

İçki kadehinin güzeli II sevgili.

1. Yeter ey şāhid-i peymāne be-dest
2. Eyledüñ cām-i dil-i zārı şikest

şāhid-i şeh-bāz-nazar:

1. şāhid-i şeh-bāz-nazar:

Gazel 85

Mısra: 10

Gösterişli bakışın şahidi.

9. Almağa pençe-i teşhīre tezerv ü hūsni
10. Şaldır ey şāhid-i şeh-bāz-nazar şīvelerüñ

şāhid-i şem'-i ruh-ı māh-likā-yı nusret:

1. şāhid-i şem'-i ruh-ı māh-likā-yı nusret:

Kaside 1

Mısra: 50

Yardımın ay yüzlü yanağının mumunun güzeli.

49. Şebsitānında gelür hızmeye pervānelenür
50. Şāhid-i şem'-i ruh-ı māh-likā-yı nusret

şāhid-i şīrīn-dehen:

1. şāhid-i şīrīn-dehenī:-i

Gazel 21

Mısra: 1

Tatlı ağızlı sevgili.

1. Dıl-ı mā şahid-i şîrîn-dehenî mî-cüyed
2. Zi-dehâneş be-nezâket suhenî mî-cüyed

şâhid-i şîrîn-güftâr:

1. şâhid-i şîrîn-güftâr:

Gazel 63

Mısra: 9

Güzel sözlü sevgili.

9. Âferînler saña ey şâhid-i şîrîn-güftâr
10. Tatlı dillerle tutarsın zürafâyı bilürüz

şâhid-i şîrîn-mağâl:

1. şâhid-i şîrîn-mağâlum:-um

Gazel 103

Mısra: 4

Şîrin sözlü sevgili.

3. Telhî-i düşnâmı lezzet-bağş-ı kâm-ı ârzû
4. Bir şeker-leb şâhid-i şîrîn-mağâlum var benüm

şâhid-i şîrîn-revîş-i şîve-şî'âr:

1. şâhid-i şîrîn-revîş-i şîve-şî'âr:

Kaside 6

Mısra: 35

Şairin tatlı söyleyiş tarzının tanığı.

35. Şînler şâhid-i şîrîn-revîş-i şîve-şî'âr
36. Şâdlar şayd-ı dil itmekde mişâl-ı hûbân

şâhid-i şîrîn-takrîr:

1. şâhid-i şîrîn-takrîr:

Kaside 17

Mısra: 16

Güzel konuşan sevgili.

15. Saña takrîr idemem devr-i firâkuñ gamını
16. Çok karışdırma eyâ şâhid-i şîrîn-takrîr

şâhid-i tab':

1. şâhid-i tab'uma:-um, -a

Kaside 6

Mısra: 126

Güzel karakter.

125. Gerçi bir şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşrum
126. Şāhid-i ṭab'uma erbāb-ı belāḡat ḡayrān

şāhid-i zība:

1. şāhid-i zība:

Gazel 142

Mısra: 8

Cazibeli, çekici sevgili.

7. Mest olup sīneñi sen nāfedeñ itdükçe ḡuşād
8. Bileñ ey şāhid-i zība ne gelür ḡāṭuruma

şāhid-i zūr:

1. şāhid-i zūr:

Kaside 2

Mısra: 52

Yalancı tanık.

51. Vireydi kaṭ'-ı zebān-ı dūrūḡa ḡükmi cevāz
52. Şehādetin şaşırurdu o demde şāhid-i zūr

şahne-i dey:

1. şahne-i dey:

Gazel 94

Mısra: 7

Kış bekçisi.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yaptı yuvasın
8. Bilmem yine āyā ne ḡünāḡ eyledi bülbul

şāh-suvār:

1. şāh-suvār:

Gazel 83

Mısra: 10

Ata pek güzel binen, pek iyi binici II sevgili.

9. Pāy-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ
10. Sürme ey şāh-suvār esb-i ḡarūn-ı nıḡehüñ

şā'ir:

1. şā'irler:-ler

Kaside 7

Mısra: 84

Şair, şiir söyleyen kişi.

83. Benüm ol hüsrev-i Şeb-dîz-süvâr-ı ma'nî
84. Lafz-ı şîrînimüñ âvâresidür şâ'irler

2. şâ'irlerin:-ler, -in

Kaside 18

Mısra: 1

Şair, şiir söyleyen kişi.

1. Şâ'irlerin ser-âmedi şimdi Necîb'dür
2. Faḥr-i hünerverân-ı zamâne Lebîb'dür

3. şâ'irlerin:-ler, -in

Gazel 132

Mısra: 11

Şair, şiir söyleyen kişi.

11. Şâ'irlerin âsârı ider kadriñi izhâr
12. Geç dâ'îye-i terk-i ehibbâ vü vatandaş

şâir:

1. şâire:-e

Kaside 1

Mısra: 59

Şair, şiir söyleyen kişi.

59. Degme bir şâire maḳdûr degildür medhûñ
60. İdemez vaşfuñı her nâṭıḳa-zây-ı nuşret

şâ'irâne:

1. şâ'irâne:

Gazel 86

Mısra: 14

Şâir olan kimseye yakışır tarzda, şâirce.

13. Cihânda 'İzzet-i şeydâya ğâliba maḥsûs
14. Bu 'âşîḳâne terâne bu şâ'irâne ğazel

şâ'irân-ı sihr-âşâr:

1. şâ'irân-ı sihr-âşârı:-ı

Kaside 8

Mısra: 34

Sihirli eserlerin şairleri.

33. İrerdî ḥaṭve-i ednâda şaḥn-ı ḥüdâ i'câza
34. Yarı yolda bırağup şâ'irân-ı sihr-âşârı

şâ'irce:**1. şâ'irce:****Kaside 2**

Mısra: 85

Şair gibi.

85. Ğazel-serâlığı terk it biraz da şâ'irce

86. Temeddüh eyle kaşideñ ola maşûn-ı kuşûr

şâ'ir-i âteş-zebân :**1. şâ'ir-i âteş-zebân :****Gazel 134**

Mısra: 2

Dili coşkulu şair.

1. Nâdi-i devletde az oldığıçün kadr-dân

2. Nâdir olurmuş begüm şâ'ir-i âteş-zebân

şâ'ir-i bālā-rev-i i'cāz:**1. şâ'ir-i bālā-rev-i i'cāz:****Kaside 5**

Mısra: 57

Herkesi aciz bırakacak şekilde yüksekte uçan şair.

57. Zîrâ benüm ol şâ'ir-i bālā-rev-i i'cāz

58. Feyz-i nefesüm mâye-i ihyâ Yeñişehr'e

şâ'ir-i deryā-dil:**1. şâ'ir-i deryā-dildür:-dür****Kaside 11**

Mısra: 38

Her şeyi hoş görüp hoş karşılayan, anlayışlı şair.

37. Vākı'a medhe sezā kāmildür

38. Nüktever şâ'ir-i deryā-dildür

şâ'ir-i i'cāz-eşer-i sihr-bevân:**1. şâ'ir-i i'cāz-eşer-i sihr-beyân:****Kaside 1**

Mısra: 65

Sihri açıklayan mucize esrin şairi.

65. Benüm ol şā'ir-i i'cāz-eşer-i sihr-beyān
66. Her sözüm nādire-güyāna şalā-yı nuşret

şā'ir-i maẓmūn-pīrān:

1. şā'ir-i maẓmūn-pīrānuñ:-uñ

Kaside 8

Mısra: 55

Güzel sözlü üstatların şairi.

55. Huşūşā ben gibi bir şā'ir-i maẓmūn-pīrānuñ
56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i dūş-ı hem-vārı

şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū:

1. şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū:

Kaside 2

Mısra: 91

Az görülen şeyler söyleyen mucize üsluplu şair.

91. Benüm o şā'ir-i mu'ciz-edā-yı nādire-gū
92. Ki sihr-i hüsn-i beyānumla ins ü cān meshūr

şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşr:

1. şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşrum:-um

Kaside 6

Mısra: 125

Zamanın şiir söyleyişi güzel olan şairi.

125. Gerçi bir şā'ir-i pākize-edā-yı 'aşrum
126. Şāhid-i ṭab'uma erbāb-ı belāgat ḥayrān

şakk-ı 'āşā-yı nuşret:

1. şakk-ı 'āşā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 28

Yardım ciddiliğinin eziyet vereni.

27. Yürüsün şaff-ı 'usāt üstüne şimden soñra
28. İtmesüñ ehl-i ğaza şakk-ı 'āşā-yı nuşret

şāl:

1. şāluñ:-uñ

Gazel 137

Mısra: 4

Kadınların omuzlarına veya başlarına örttükleri geniş atkı.

3. Çıkar âşüftelerüñ başdan eyā serv-i hırām
4. Şāhidāne başuña şardıguñ ol şāluñ içün

2. şāl:

Gazel 9

Mısra: 7

Kadınların omuzlarına veya başlarına örttükleri geniş atkı.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl
8. Kat kat olsun yāhud ol destār-ı sebz-i dil-güşā

şām u seher:

1. şām u seher:

Gazel 145

Mısra: 5

Akşam ve sabah.

5. Şām u seher hem-nişīn saña raķīb-i la‘īn
6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

şān:

1. şānuñı:-uñ, -ı

Kaside 5

Mısra: 52

Azamet, büyüklük, ululuk.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḫir
52. Min ba‘d iderüm şānuñı inbā Yeñişehr’e

2. şānını:-ı, -nı

Gazel 13

Mısra: 8

İtibar, nam, şöhret, şan, ün.

7. Bir midür sā’ir ile қadri o şāh-ı ḥüsnüñ
8. Eylemiş şānını terfī‘-i şerāfet kat kat

şān vir:

1. şān virürüz:-ür, -üz

Gazel 59

Mısra: 6

Ünü her yere yayılmak, herkes tarafından bilinir duruma gelmek.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf
6. O şeh-i taḫtgeh-i ‘işvemüze şān virürüz

şāne:

1. **şâne:**

Gazel 86

Mısra: 2

Tarak.

1. İdinse sîne-i çâki n'ola nişâne gazel
2. Degül mi turre-i müşgîn-i nazma şâne gazel

şâne-bend-i târ-ı zülf-i müşg-bîz:

1. **şâne-bend-i târ-ı zülf-i müşg-bîz:**

Gazel 127

Mısra: 6

Misk kokulu saçının kıvrımlarına tarak vurma(tarama).

5. Kişver-i Tâtâr u Çîn'i 'ıtrnâk eyler şabâ
6. Şâne-bend-i târ-ı zülf-i müşg-bîz oldukça sen

şâne-i gîsû-yı hayret:

1. **şâne-i gîsû-yı hayretdür:-dür**

Gazel 23

Mısra: 12

Şaşılabacak saçlarının tarağı

11. Degül şâyeste dest-âvîz iderse zülf-i cānāna
12. Dil-i şad-çāk-ı 'âşık şâne-i gîsû-yı hayretdür

şâne-i gîsû-yı kerem:

1. **şâne-i gîsû-yı kerem:**

Kaside 3

Mısra: 21

Cömertlik saçının tarağı.

21. Dest-i luţfi olıcak şâne-i gîsû-yı kerem
22. Gîrih-i târ-ı emel bulsa güşâyiş yeri var

şâne-zen:

1. **şâne-zen:**

Gazel 29

Mısra: 9

Baş tarayan, tarayıcı II rüzgar.

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yâre oldu şâne-zen
10. Korkarum tel kırmazun dest-i şabâ nev-rûzdur

şân-ı 'İzzet Beg'i:**1. şân-ı 'İzzet Beg'i:-i****Kaside 11**

Mısra: 36

İzzet Bey'in şanı.

35. Mâdihi oldu vezîr-i dānā

36. Şân-ı 'İzzet Beg'i itdi i 'lā

şarāb:**1. şarāb:****Gazel 2**

Mısra: 3

Sarhoşluk veren içecek.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise hūn-ı dil

4. Bezm-i cihānda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

2. şarāba:-a**Gazel 78**

Mısra: 6

Sarhoşluk veren içecek.

5. 'Aceb mi bāde-perest-i taḥayyür olsa gönül

6. Görünce nergis-i mestün şarāba müstağrak

şarāb-hāne-i çeşm:**1. şarāb-hāne-i çeşmünde:-üñ, -de****Gazel 136**

Mısra: 7

Gözün şarap imal edilen yeri II kanlı gözyaşının aktığı yer.

7. Cānā şarāb-hāne-i çeşmünde mest olup

8. Hūn-rîz-i ğamzeñ eyledi naḥvetle kaşd-ı cān

şarab-ı elmās:**1. şarab-ı elmās:****Gazel 64**

Mısra: 14

Elmas şarabı.

13. Sākī-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda

14. Dil-teşnelere tırma şunar şarab-ı elmās

şarāb-ı nāb:**1. şarāb-ı nābile:-ile****Gazel 99**

Mısra: 9

*Saf, katıksız şarap.***9. Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur****10. Velī 'İzzet riyā-yı ḥuşk ile 'iffet ḳabūl itmem****şarāb-ı nahvet:****1. şarāb-ı nahvet:****Gazel 35**

Mısra: 12

*Kibirlenme şarabı .***11. Bilmem nigāh-ı mesti o fettān-ı 'ālemüñ****12. Hālā şarāb-ı nahvet ile ser-girān mıdur****şarkı:****1. şarkı:****Gazel 10**

Mısra: 3

*Mûsikîmizde çok kullanılmış olan, aşk, ayrılık, eğlence, içki vb. duygular üzerine küçük usûllerle bestelenmiş, ara nağmesi ve nakarâtı bulunan parça.***3. Kimi şarkı kimisi taze gazeller okusun****4. Kimisi eylesün āgāze-i hey hey ne şafā****şa 'şa 'a-i behcet-i elmās:****1. şa 'şa 'a-i behcet-i elmās:****Gazel 64**

Mısra: 2

*Elmasın güzelliğinin parıltısı.***1. Ey māh-ı ruhı pertev-i māhiyyet-i elmās****2. Hüsniñle füzün şa 'şa 'a-i behcet-i elmās****şa 'şa 'a-i mihr-i ruh:****1. şa 'şa 'a-i mihr-i ruhı:-ı****Kaside 17**

Mısra: 5

Yanağının güneş gibi parlaklığı.

5. Uricak şa'ş'a-i mihr-i ruḥı bāşırāma
 6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldı yeter ḥvāb-ı keşīr

şa'ş'a'-pāş:

1. şa'ş'a'-pāş:

Kaside 5

Mısra: 16

Parıltı saçan, parlayan, parıltılı.

15. Rūşen-kün-i deycūr-ı sitem nūr-ı mücessem
 16. Kim şa'ş'a'-pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr'e

şasır:

1. şasırurdu:-ur, -dı

Kaside 2

Mısra: 52

Şasırmak.

51. Vireydi kaṭ'-ı zebān-ı dūrūga ḥükmi cevāz
 52. Şehādetin şasırurdu o demde şāhid-i zūr

2. şasırmāsūn:-ma, -sun

Gazel 133

Mısra: 10

Şasırmak.

9. O serv-ḳadde ki var bu kirışmelerle çıkış
 10. Nice şasırmāsūn 'ar'ar çemende reftārın

şāyān:

1. şāyān:

Kaside 6

Mısra: 22

Far. Lâyık, yaraşır.

21. Būy-ı sūnbül den idüp aḥz-ı midād-ı müşgīn
 22. Varaḳ-ı güllere taḥrīr olunursa şāyān

2. şāyān:

Kaside 13

Mısra: 67

Far. Lâyık, yaraşır.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın
 68. Yā ki şāḥib-şervet ü sāmān mısın

şâyân-ı şefâ'at:**1. şâyân-ı şefâ'at:****Gazel 141**

Mısra: 13

Şefaate layık.

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ'at kıl

14. Ki dâ'im reh-rev-i rāh-ı ḥaṭâyum yâ Resûla'llāh

şâyân-ı vaşl:**1. şâyân-ı vaşlum:-um****Kaside 16**

Mısra: 62

Kavuşmaya layık.

61. Anı mesrūr idersüñ bir zamān sen

62. Seni şâyân-ı vaşlum eylemem ben

şāveste:**1. şāveste:****Kaside 6**

Mısra: 123

Layık, yaraşır, uygun, şayan.

123. Ben ne nā-çizüm idem anlara şāveste şenā

124. Yine iderse ider Lütfi-i sencide-beyān

2. şāveste:**Gazel 23**

Mısra: 11

Layık, yaraşır, uygun, şayan.

11. Degül şāveste dest-āvīz iderse zülf-i cānāna

12. Dil-i şad-çāk-ı 'āşık şāne-i gīsū-yı ḥayretdür

şāveste-i medḥ ü taḥsîn:**1. şāveste-i medḥ ü taḥsîn:****Kaside 11**

Mısra: 33

Övülme ve takdir etmeye layık.

33. İtdi şāveste-i medḥ ü taḥsîn

34. Bir hünermendi 'ināyetle hemīn

seb:

1. **şebîn:-in****Kaside 2**

Mısra: 3

Gece.

3. Beyāza çıkdı şebîn nüshā-i müsveddesi

4. Yazıldı hāl ile ābādī-i nehāra sūtūr

2. **şeb:****Kaside 3**

Mısra: 48

Gece.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā

48. Her şeb ağıār-ı denī itmededür zīb-i kenār

3. **şeb:****Gazel 7**

Mısra: 5

Gece.

5. Heme şeb behr-ı vey encüm şümurīm u nālīm

6. Geşte ḥālet sebeb-i ḥālet-i bīdāri-i mā

4. **şeb:****Kaside 13**

Mısra: 59

Gece.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār

60. Böyle ḥülyālar ider encüm-şümār

5. **şeb:****Gazel 19**

Mısra: 5

Gece.

5. Hem-āgüş oldıgun ḥābumda görsem bir şeb ağıāra

6. Olur gayretle peydā pister ü bālinden feryād

6. **şeb:****Gazel 23**

Mısra: 10

Gece.

9. Raķīb-i rū-siyāhın ruķyesi ḥaylī mü'eşşirmiş

10. Perī-rūlarla her şeb şīşe-gerdān-ı maḥabbetdür

7. şeb:

Gazel 45

Mısra: 3

Gece.

3. Çünkü sen bir bezmde bu şeb mey-âşâm olmaduñ
4. Çeşm-i mest-i fitne-engîzüñ neden maḥmûrdur

8. şeb:

Gazel 77

Mısra: 1

Gece.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı ‘arız-ı ḥübāna bak
2. Bir o mihr-i burc-ı ḥüsne bir meh-i tābāna bak

9. şeb:

Gazel 124

Mısra: 5

Gece.

5. Kaşr-ı istignāda şahbā-nūş-ı nāz idi bu şeb
6. Gördüm ol mest-i şarāb-ı naḥveti dervāzeden

10. şeb:

Gazel 151

Mısra: 3

Gece.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi
4. Kaldı tek tırmadıguñ ḥātır-ı mağşüşumda

11. şeb:

Gazel 162

Mısra: 7

Gece.

7. Muṭrıbun tutdığı āheng bu şeb
8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

şebāne:

1. şebāne:

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Geceye âit, gece vakti olan, gece geçen.

19. N’oldı şebāne cünbiş-i şāhanemüz bizüm
20. Sāḫlūk itse şāhid-i mestānemüz bizüm

2. şebāne:

Gazel 8

Mısra: 3

Geceye âit, gece vakti olan, gece geçen.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā

4. Pek ıztırāb virür şubh-dem humār baña

şeb-be-şeb:

1. şeb-be-şeb:

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Her gece.

57. Selb oldu şeb-be-şeb ne için hvāb u rāhatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

şebbüy:

1. şebbüy:

Gazel 87

Mısra: 13

Şebboy II sevgilinin saçı.

13. Şebbüy kimi kimisi sünböldir 'İzzetā

14. Karışdı misk-i rümī-i perçemde kı̄l ü kı̄āl

şeb-i firāk:

1. şeb-i firākda:-da

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Ayrılık gecesi.

17. Kaldım şeb-i firākda āh u enīn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

şeb-i ğam:

1. şeb-i ğamda:-da

Gazel 158

Mısra: 5

Keder akşamı.

5. Yakdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i ğamda

6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tīre degül mi

şeb-i hasret:**1. şeb-i hasretde:-de****Gazel 40**

Mısra: 8

Özlem gecesi.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tâ mihr-i ümîd

8. Şeb-i hasretde niçe çāk-ı girîbân ister

şeb-i hecr:**1. şeb-i hecrin:-in****Gazel 41**

Mısra: 7

Ayrılık gecesi.

7. Şeb-i hecrin seheri oldı bedîd

8. Seyr-i hürşîd-likâlar demidür

şeb-i ma' hüd:**1. şeb-i ma' hüd:****Kıt'a 4**

Mısra: 5

Adı geçen gece.

5. Tek тұrmayup ol çifteli қаһбе şeb-i ma' hüd

6. Ағыр кucaғında hemân қайқılıғeldi

şeb-i tâ-be-seher:**1. şeb-i tâ-be-seher:****Gazel 71**

Mısra: 2

Sabaha kadar uyumadan geçen gece.

1. Yañağı gül gibi bir şîveli zîbâ hâfız

2. Bize çekdürme şeb-i tâ-be-seher yâ hâfız

şeb-i târ:**1. şeb-i târumızı:-umuz, -ı****Gazel 156**

Mısra: 12

Karanlık gece.

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek
12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzü

şebnem:

1. şebnemüñ:-üñ

Gazel 100

Mısra: 4

Çiğ, rutubet, gece nemi.

3. Şanma kapıldurdum gül-i hırşīde felekde
4. Düşsem çemen-i vuşlatuña şebnemüñ olsam

şebnemāsā:

1. şebnemāsā:

Gazel 131

Mısra: 5

Çiğ tanesi gibi II gözyaşı.

5. Şebnemāsā ibtidā ‘āşık ser-ā-pā dīde ol
6. Şoñra hayretle o gül-ruhsāra bak Allāh için

şebnem-i ‘arak:

1. şebnem-i ‘arak:

Gazel 147

Mısra: 7

Ter damlası.

7. Gülberg-i ‘arızında degül şebnem-i ‘arak
8. Olmuş çekīde kaṭre-i eşk-i ter üstüne

şebnem-i gül-i ‘icāz:

1. şebnem-i gül-i ‘icāzdur:-dur

Gazel 111

Mısra: 16

Söz çiçeğinin çiği.

15. Māhir görürse bu ğazel-i ābdārımı
16. Anlar ki şebnem-i gül-i ‘icāzdur sözüm

şeb-nem-i şerm:

1. şeb-nem-i şerm:

Gazel 1

Mısra: 2

Utanmanın vermiş olduğu gözyaşı.

1. Reng-i gül ruhsāre pīrā-yı cemāl olmuş saña
2. Şeb-nem-i şerm 'arız-efrüz-ı kemāl olmuş saña

şeb-sitān:

1. şeb-sitānında:-ı, -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 49

Yatak odası.

49. Şeb-sitānında gelür hızmete pervānelenür
50. Şāhid-i şem' -i ruh-ı māh-liķā-yı nuşret

şeb-tā-seher:

1. şeb-tā-seher:

Gazel 48

Mısra: 1

Akşamdan sabaha kadar.

1. Şem'veş yansa da şeb-tā-seher 'āşıklar
2. Bulamaz encümen-i yārda yer 'āşıklar

şefkat it:

1. şefkat idüp:-üp

Gazel 129

Mısra: 5

Bir kimseyle esirgeyici bir sevgi göstererek ilgilenmek.

5. Zān itme maţar şefkat idüp oldu felekler
6. Giryende-i hāl-i zu'afāsı Yeñişehr'in

2. şefkat itmezsın:-mez, -sin

Gazel 119

Mısra: 8

Acımak.

7. Nedür ey bī-vefā bī-ğānelerle āşinālıklar
8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsın

şeftālū:

1. şeftālūsın:-sin

Gazel 90

Mısra: 3

Şeftali II sevgillinin şeftaliye benzetilen dudağı.

3. Gelmeden haţ-ı ruhı almalı şeftālūsın
4. Puhtesinden bize bu mīvelerüñ hāmı güzel

şeh:**1. şehüñ:-üñ****Kaside 13**

Mısra: 51

Sultan, padişah II sevgili.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehüñ

52. İster 'arz itsün felek mihr ü mehüñ

2. şeh:**Gazel 148**

Mısra: 10

Sultan, padişah II sevgili.

9. Bezme bir kez da'vet oldı resm ü rāh-ı benдеgi

10. Şeh gedālarla görüşmekden ḥicāb eylerse de

şehā:**1. şehā:****Gazel 93**

Mısra: 7

Ey padişah II ey sevgili.

7. Eyleyen emriñe kimdür şehā

8. İnteşe le yemteşilu imtişāl

şehādet:**1. şehādetleri:-ler, -i****Gazel 121**

Mısra: 2

Görülen ve bilinen bir durum veya iş hakkında şâhitlik etme, tanıklık yapma.

1. O bütün beñzemez ebrūsuna māh-ı ramazān

2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

2. şehādetin:**Kaside 2**

Mısra: 52

Görülen ve bilinen bir durum veya iş hakkında şâhitlik etme, tanıklık yapma.

51. Vireydi kaṭ'-ı zebān-ı dūrūğa ḥükmi cevāz

52. Şehādetin şaşırurdu o demde şâhid-i zūr

şeh-baz:

1. şeh-baz:

Gazel 58

Mısra: 4

Doğan kuşu II avcı.

3. Bizi dil-beste-i cāh eyleyemez çarh-ı denī
4. ‘Ankebūt āğına şeh-bāz begüm şayd olmaz

şeh-beled:

1. şeh-beled:

Gazel 22

Mısra: 10

Padişah şehri.

9. Hübān-ı cihān bir yere gelse yine bi’llāh
10. Sensin olacağ Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

şehd-leb:

1. şehd-leb:

Gazel 45

Mısra: 7

Bal dudaklı(sevgili).

7. Göz göz oldu nîş-i gamzeñle senüñ ey şehd-leb
8. Sîne-i pür-dāğ güyā hāne-i zenbūrdur

şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakr:

1. şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakrum:-um

Gazel 99

Mısra: 7

Yoksulluk ülkesinin tahtının rütbesi yüksek olan padişahlar padişahı.

7. Şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakrum
8. Cihāna rāğıb olmam zillet-i devlet kabūl itmam

şeh-i hūbān:

1. şeh-i hūbān:

Gazel 34

Mısra: 5

Güzeller padişahı II sevgili.

5. Göñülde devlet-i hüsnuñde ey şeh-i hūbān
6. Mevācib-i gam alursa revā yeñiçeridür

şeh-i hüsn:

1. **şeh-i hüsne:-e**

Gazel 112

Mısra: 1

Güzellik sultanı II sevgili.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı ‘arz-ḥālüm yok benüm
2. ‘Arz-ı ḥāle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

2. **şeh-i hüsnüm:-üm**

Kaside 13

Mısra: 73

Güzellik sultanı II sevgili.

73. Ben şeh-i hüsnüm sen ise ey fakīr
74. Bir gedā-yı müflis-i nālīş-pezīr

şeh-i iklīm-i ān:

1. **şeh-i iklīm-i ānsın :-sın**

Kaside 16

Mısra: 23

Güzellik ülkesinin padişahı II sevgili.

23. Uzatma sen şeh-i iklīm-i ānsın
24. Cevānsın fitne-engīz-i cihānsın

şeh-i işve-penāh:

1. **şeh-i işve-penāhumdan:-um, -dan**

Gazel 117

Mısra: 14

Cilve koruyan padişah.

13. Heme gerden-keşān-ı ḥüsni eyler zīr-i dest elbet
14. Eger fermān olursa ol şeh-i işve-penāhumdan

şeh-i nāz:

1. **şeh-i nāza:-a**

Gazel 32

Mısra: 6

Cilveli padişah II sevgili.

5. Muḥtaşar itmez ma‘ānī-i niyāzı hiç beyā
6. Ol şeh-i nāza efendi hep muṭavvel gösterür

şeh-i serīr-i nahvet:

1. şeh-i serîr-i naḥvet:

Gazel 115

Mısra: 5

Kibir tahtının padişahı II sevgili.

5. Sensin o şeh-i serîr-i naḥvet

6. Hübân saña hep sipâh efendüm

şeh-i tahtgeh-i 'işve:

1. şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze:-müz, -e

Gazel 59

Mısra: 6

Nazın başkentinin padişahı II sevgili.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf

6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şān virürüz

şeh-i taht-ı sitem:

1. şeh-i taht-ı sitem:

Kaside 3

Mısra: 39

Haksızlık tahtının padişahı II sevgili.

39. Nigeh-i merḥamet itmez o şeh-i taht-ı sitem

40. Ne kadar ḥālini 'arz eylese bu 'āşık-ı zār

şehîd ol:

1. şehîd olmağa:- mağ, -a

Gazel 59

Mısra: 2

Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse, savaşta ölen kimse.

1. Şanma cānā bize cevri etmeñle yān virürüz

2. Biz şehîd olmağa tîğ-i müjene cān virürüz

şehîdān-ı cemāl-ı pāk:

1. şehîdān-ı cemāl-ı pākine:-i, -n, -e

Gazel 103

Mısra: 11

Temiz yüzlü şehitler II âşıklar.

11. Hiç şehîdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh

12. Bir civān-ı tîğ der-dest-i celālüm var benüm

şeh-per-i murğ-ı hüsn:

1. **şeh-per-i murğ-ı hüsn:**

Gazel 139

Mısra: 18

Güzellik kuşunun en uzun tüyü.

17. Uçurur t̃a'ir-i kararımı

18. Şeh-per-i murğ-ı hüsn olan haṭ-ı nev

şehper-i pervāz id:

1. **şehper-i pervāz idelüm:-elüm**

Gazel 146

Mısra: 6

Kuşun en güzel tüyü ile uçmak.

5. Uçurup kâğıd-ı bād-ı hüneri şan'atla

6. Şafhayı şehper-i pervāz idelüm eş'āra

şehr:

1. **şehre:-e**

Gazel 39

Mısra: 10

Şehir.

9. 'İzzet hünerde Husrev'e m̃anend görmedük

10. Gerçi bu şehre hayli süḥandan gelür gider

2. **şehre:-e**

Gazel 75

Mısra: 8

Şehir.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Benî şehre añı yābāna kodı şīve-i ḥaḳḳ

3. **şehrde:-de**

Gazel 136

Mısra: 14

Şehir.

13. Ol mīr-i ḳadr-dān bu 'abd-i kemīnesin

14. 'Add eyleyüp bu şehrde mümtāz-ı şā'irān

4. **şehri:-i**

Gazel 147

Mısra: 11

Şehir.

11. Teşhîr için rezâlet ile şehri gezdirüp
12. Bindirdiler rakîb-i harî gör har üstüne

şehr-âşüb-ı fettân:

1. şehr-âşüb-ı fettân:

Kaside 16

Mısra: 1

Kargaşalık çıkaran şehir karıştıran kimse II sevgili..

1. Necîb'üm iki şehr-âşüb-ı fettân
2. İderler hâl-i 'uşşâkı perîşân

şehryâr:

1. şehryâre:-e

Gazel 138

Mısra: 6

Büyük padişâh, hükümdar II sevgili.

5. Matlûb bir vech ile şüret-pezîr olmaz benüm
6. Söylesem de hâlûmi ol şehryâre rû-be-rû

şehr-yâr-ı mülk-i cefâ:

1. şehr-yâr-ı mülk-i cefâ:

Gazel 79

Mısra: 11

Eziyet mülkünün padişahı II sevgili.

11. Ey şehr-yâr-ı mülk-i cefâ tâ-be-key sitem
12. Semt-i vefâya hiç güzerûn yok midur senûn

şehsüvâr:

1. şehsüvâridur:-ı, -dur

Gazel 44

Mısra: 1

Çok usta binici II sevgili.

1. Etfâl-ı mektebûn o perî şehsüvâridur
2. Diller esîr-i dîde-i âhû şikâridur

şeker:

1. şekerlerle:-ler, -le

Kaside 6

Mısra: 133

Şeker.

133. Tūṭī-i nāṭukamı besledi şekerlerle

134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şīrīn-zebān

2. şeker:

Gazel 149

Mısra: 2

Şeker.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna

2. Şīrīn olurdu dinse şeker la'ı-l-i nūşuna

şeker ol:

1. şeker olmuş:-miş

Gazel 150

Mısra: 10

Şeker gibi tatlı olmak.

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ

10. Bir de dü-la'ı ü leb şeker olmuş ne fā'ide

şekeristān-ı sühan:

1. şekeristān-ı süḥanda:-da

Kaside 3

Mısra: 2

Sözün şeker bahçesi.

1. Hāme ger olmasa bir tūṭī-i şīrīn-minḳār

2. İdemezdi şekeristān-ı süḥanda reftār

şeker-leb:

1. şeker-lebleri:-ler, -i

Gazel 82

Mısra: 3

Şeker gibi dudak.

3. Şeker-lebleri ālūde-i şīr-i 'işve

4. Dāye ḳoynunda murabbā küçücükdür küçücük

2. şeker-leb:

Gazel 103

Mısra: 4

Şeker gibi dudak.

3. Telḥi-i düşnāmı lezzet-baḥş-ı kām-ı ārzū

4. Bir şeker-leb şāhid-i şīrīn-maḳālūm var benüm

şekerlen:**1. şekerlendi:-di****Gazel 120**

Mısra: 1

Şekere bulaşmak II tatlılaşmak.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la‘l-i âlinden
2. Mezâk-ı hânde şîrîn oldı gül-ķand-i maķâlinden

şeker-rîz:**1. şeker-rîz:****Kaside 2**

Mısra: 14

Şeker saçan, şeker döken II tatlı sözlü.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı
14. Şükür ki oldı şeker-rîz lutf-ı Rabb-ı Şekür

şeker-rîz-i tekellüm:**1. şeker-rîz-i tekellüm:****Gazel 118**

Mısra: 6

Şeker döken konuşma II güzel konuşma.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şîr-ẖâr-ı nâz iken şimdi
6. Şeker-rîz-i tekellüm tûti-i şîrîn-zebânsın sen

şeker-şîve:**1. şeker-şîvelerüñ:-ler, -üñ****Gazel 85**

Mısra: 12

Tatlı naz.

11. Hândelerle dün efendüm sen iderken güftâr
12. Telh-kām-ı eleme şundi şeker-şîvelerüñ

şekerveş:**1. şekerveş:****Gazel 23**

Mısra: 7

Şeker gibi.

7. O şüh ağyār ile şîr ü şekerveş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hikmetdür

2. şekerveş:

Gazel 119

Mısra: 11

Şeker gibi.

11. Begüm şîr ü şekerveş gayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvāya aşla rağbet itmezsin

şekker:

1. şekker:

Gazel 49

Mısra: 9

Şeker.

9. Beñzer ki 'İzzetā bu şekker gibi sözlerüñ
10. Bir-nev-resüñ taḥayyül-i la'l-i lebiyledür

2. şekker:

Gazel 122

Mısra: 4

Şeker.

3. Tuyduñ mı hîç o tūṭi-i lüknet-feşānımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nāzūk ne nāzenīn

şekker-i şükr:

1. şekker-i şükre:-e

Gazel 15

Mısra: 3

Şükrün şekeri.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre
4. Lebinden yārūñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

şekker-leb:

1. şekker-lebüm:-üm

Gazel 19

Mısra: 7

Şeker gibi tatlı dudak.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok
8. İşitdūñ mi ki Ferhād eylesūñ Şîrīn'den feryād

şekker-rîz-i güft-gû:**1. şekker-rîz-i güft-gû:****Kaside 2**

Mısra: 77

Şeker döker gibi söz söyleyen.

77. Mişâl-i tûti şekker-rîz-i güft-gû olıcak

78. Dehân-ı hayreti eyler 'aķıdeveş memhûr

şekker-şiken-i bezm-i hüner:**1. şekker-şiken-i bezm-i hüner:****Kaside 7**

Mısra: 2

Marifet meclisinin tatlı söz söyleyen kişisi.

1. Olmak ister yine şîrîn-sühanlarla meger

2. Tûti-i nâţıķa şekker-şiken-i bezm-i hüner

şekl-i istîgnâ:**1. şekl-i istîgnâda:-da****Gazel 26**

Mısra: 6

Tok gözlülüğün şekli.

5. Kemer bir kez mişâl-i hadd-ı evsaţ ber-ţaraf olsun

6. Nazar kıl şekl-i istîgnâda ne intâc-ı vuşlat var

şekl-i mikrâz:**1. şekl-i mikrâzdadur:-da, -dur****Kaside 6**

Mısra: 49

Makas şekli.

49. Şekl-i mikrâzdadur lâm-elifi cilve-nümâ

50. Yâları kıdd-i mezâyaya kabâ-yı çesbân

şekve:**1. şekvem:-m****Gazel 19**

Mısra: 7

Şikayet.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevır itse şekvem yok
8. İştüñ mi ki Ferhād eylesün Şîrîn'den feryād

2. **şekveyi:-y, -i**

Kaside 4

Mısra: 51

Şikâyet.

51. 'İzzetā şekveyi kı eyle du'āya ağāz
52. Ne revā bā' is-i taşdı'-i ser olmak ıtnāb

3. **şekvem:-m**

Gazel 19

Mısra: 7

Şikâyet.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevır itse şekvem yok
8. İştüñ mi ki Ferhād eylesün Şîrîn'den feryād

4. **şekve:**

Gazel 113

Mısra: 5

Şikâyet.

5. Dîvāne gibi söyleşürüm şekve degildür
6. Efsün-geri-i çeşm-i sühan-sāza kâpıldum

şekvā eyle:

1. **şekvā eylemem:-me, -m**

Gazel 120

Mısra: 11

Şikâyet etmek, sızlanmak.

11. Kemāl üzre olup bedr olmışından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ hürde-sālından

şekve-nümā:

1. **şekve-nümā:**

Gazel 135

Mısra: 13

Şikâyet gösteren, şikâyet eden.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümā olma 'abeşdür
14. İmdād irişür bir gün olur luţf-ı hudā'dan

sem':

1. **şem'e:-e****Gazel 125**

Mısra: 2

Mum II sevgili.

1. Yāra 'aşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem'e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

şema':1. **şema':-si****Kaside 5**

Mısra: 13

Mum II sevgili.

13. Bir şema' ki pervānesi hūrşīd-i cihān tāb

14. Envārı fūrū-tāfte her cā Yeñişehr'e

2. **şem'i:****Gazel 24**

Mısra: 12

Mum.

11. Sūz-ı dilini bezm de ızhāra ne hācet

12. Şem'i niçün āzurde zebān eylemesünler

şem'a-i āh:1. **şem'a-i āhum:-um****Gazel 158**

Mısra: 5

Ahın mumu.

5. Yakdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i ğamda

6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tīre degül mi

şem'-i bezm-i tarab:1. **şem'-i bezm-i tarab:****Gazel 139**

Mısra: 1

Sevinç meclisinin mumu II aşık.

1. Şem'-i bezm-i tarab bir āfeti sev

2. Çıksun 'aşkıyla çak tepeñden 'alev

şem'-i bezm-i üns:1. **şem'-i bezm-i üns:****Gazel 28**

Mısra: 9

Alışkanlık meclisinin mumu.

9. O mäh-pāre ne dem şem‘-i bezm-i üns olsa

10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigāh döner

şem‘-i dil-ārā:

1. şem‘-i dil-ārā:

Kaside 5

Mısra: 12

Gönülleri süsleyen ıfık.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhûrdur ancak

12. Lâzım idi bir şem‘-i dil-ārā Yeñişehr’e

şem‘-i fûrûzân:

1. şem‘-i fûrûzâna:-a

Gazel 75

Mısra: 2

Parlayan mum II sevgili.

1. Tâb-ı ‘aşkı dil-i sūzâna kodı şîve-i hâkk

2. Şu‘leyi şem‘-i fûrûzâna kodı şîve-i hâkk

şem‘-i maḥāfil-i edeb:

1. şem‘-i maḥāfil-i edebe:-e

Gazel 111

Mısra: 6

Terbiye meclisinin mumu.

5. Rūşen-dilüm fetîle-fürûz-ı belāgatum

6. Şem‘-i maḥāfil-i edebe kâzdur sözüm

şem‘-i ruḥsâr-ı âl-i Eşref:

1. şem‘-i ruḥsâr-ı âl-i Eşref’dür:-dür

Gazel 27

Mısra: 6

Eşref’in mum gibi olan kırmızı yanağı.

5. Bezm-i devrâna rūşenî-baḥşâ

6. Şem‘-i ruḥsâr-ı âl-i Eşref’dür

şem‘-i ruḥsâr:

1. **şem‘-i ruḥsārına:-ı, -n, -a**

Kaside 3

Mısra: 43

Mumun alevi gibi parlak ve pembe yüz.

43. Şem‘-i ruḥsārına pervāne-i dil oldu düçār

44. Çāresi şimdi nedür āteş-i ḥasretle yanar

2. **şem‘-i ruḥsāruña:-uñ, -a**

Gazel 48

Mısra: 17

Mumun alevi gibi parlak ve pembe yüz.

17. Şem‘-i ruḥsāruña pervāne gibi yanmaḳda

18. Beñzemez ‘İzzet-i sūzāna diger ‘āşıklar

şem‘-i şeb-efrüz:

1. **şem‘-i şeb-efrüz:**

Gazel 5

Mısra: 9

Geceyi aydınlatan mum II sevgili.

9. ‘Āşıklarını bezimde ey şem‘-i şeb-efrüz

10. Pervāne ider şu‘le-i dīdār-ı temāşā

şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā:

1. **şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā:**

Kaside 7

Mısra: 69

Işık vererek geceyi aydınlatan mum II sevgili.

69. Sensin ol şem‘-i şeb-efrüz-ı ziyā-baḥşā kim

70. Saña pervāne-i pür-sūḥtedür ḳurş-ı kamer

şemīm-i şafā:

1. **şemīm-i şafā:**

Gazel 38

Mısra: 2

Eğlencenin güzel kokusu.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur

2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

sems:

1. **şemsüñ:-üñ**

Gazel 28

Mısra: 3

Güneş II sevgili.

3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennüre

4. Felekde her gice hâleyle kurş-ı mâh döner

şemşîr-i ğamze:

1. **şemşîr-i ğamzeye:-y, -e**

Gazel 79

Mısra: 6

Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı II sevgilinin kirpiği.

5. Ey dil-şüde metānet idüp sîne ger hemān

6. Şemşîr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

şemşîrini çek:

1. **şemşîrini çekdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 10

Saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

9. Yazdı tuğrâsını Bercîs berât-ı fethin

10. Çekdi şemşîrini Mirrîh berây-ı nuşret

şerâfet:

1. **şerâfet:**

Gazel 123

Mısra: 12

Şerefli olma, şerefliklik.

11. Eşref-i cümle-i hûbân-ı cihân Eşref' dür

12. Şeref-i zâtına itmekde şerâfet taḥsîn

şerâre-i şer ü şûr:

1. **şerâre-i şer ü şûr:**

Kaside 2

Mısra: 42

Kötülük ve fitneliğin kıvılcımı.

41. Odur o âşaf-ı 'âdil ki âb-ı tîgi ile

42. Söner tekevvün iden her şerâre-i şer ü şûr

şerâr-ı âh-ı şeb-gîr:

1. şerār-ı āh-ı şeb-gīrūmdedür:-üm, -de, -dür

Gazel 37

Mısra: 12

Sabahın ahının kıvılcımı.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerār-ı āh-ı şeb-gīrūmdedür

şeref:

1. şerefle:-le

Kaside 2

Mısra: 28

Manevî yükseklik, ululuk.

27. Şu'a-ı mehçe-i rāyātı reşk-i ḥūr olarak

28. O bedr-i burc-ı vezāret şerefle itdi zuḥūr

2. şeref:

Gazel 104

Mısra: 2

Manevî yükseklik, ululuk.

1. Ez bes ki pūr zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem

2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

şeref-efzā:

1. şeref-efzā:

Kaside 5

Mısra: 64

Şeref arttıran.

63. El-minnetü li'llāh ki sen şimdi efendüm

64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr'e

şeref-i zāt:

1. şeref-i zātına:-ı, -n, -a

Gazel 123

Mısra: 12

Kendi şerefi.

11. Eşref-i cümle-i ḥübān-ı cihān Eşref'dür

12. Şeref-i zātına itmekde şerāfet taḥsīn

Serīf Ağā-yı hasīb ü nesīb:

1. Şerîf Ağâ-yı hasîb ü nesîbdür:-dür

Kaside 18

Mısra: 6

Temiz ve asil soylu Şerîf Ağâ.

5. Haşşân-ı vakt bâ'îs hestî-i kemterî

6. Ya'ni Şerîf Ağâ-yı hasîb ü nesîbdür

şerm:

1. şermile:-ile

Gazel 23

Mısra: 13

Utanma.

13. Bu nev-nazmı sezâ 'arz eylesem şad şermile 'İzzet

14. O zât-ı pâke kim gencîne-i luğf u mürüvvetdür

2. şerm:

Gazel 57

Mısra: 14

Utanma.

13. Gevher-i eş'arımız 'İzzet Necîb'e 'arz için

14. Ğarğ-ı baħr-îâ hacletüz şerm ile âb altundayuz

şerm eyle:

1. şerm eylemiş:-miş

Gazel 55

Mısra: 2

Utanmak.

1. Ey gönce-i dehâni tebessüm-fürûş-ı nâz

2. Şerm eylemiş gül-i ruħuñı şu'le-püş-ı nâz

şerm ü edeb eyle:

1. şerm ü edeb eylerse:-r, -se

Gazel 12

Mısra: 2

Utanmak.

1. Bir hayâ-pîşe 'aceb bâkiredür bint-i 'ineb

2. Kızarup bezmde eylerse n'ola şerm ü edeb

şermende:

1. şermendesî:-s, -i

Kaside 8

Mısra: 23

Utanan, utangaç, mahcup.

23. Olur şermendesî ebr-i bahārān ol keremkārūñ

24. Kaçan itse şehāb-ı cūdī āğāz-ı güherbārī

şes:

1. şes:

Kaside 9

Mısra: 33

Altı.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş mäh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

şevk:

1. şevķ:

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

21. Başlardı devre şevķ ile peymānemüz bizüm

22. Tārīk kıalmaz idi tarab-hānemüz bizüm

2. şevķile:-ile

Kaside 8

Mısra: 37

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

37. Eger destūr-ı düstūrī olursa şevķile hāmem

38. İder bir nev-ğazel tarķ itmekiçün sa‘y-ı bisyārī

3. şevķ:

Gazel 8

Mısra: 5

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

5. Hezār şevķ ile şahrā-neverd-i ‘aşķ-ı gülüm

6. Cünün getürdi görüñ mevsim-i bahār baña

4. şevk:

Gazel 77

Mısra: 12

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

11. Cümlemüz ser-mest-i şahbā-yı neşāt u inbisāt

12. Şevk ile ‘ayyūķa çıkdı na‘re-i mestāne bak

5. **şevkile:-ile**

Gazel 114

Mısra: 10

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

9. Gel gel ey zīver-i ser-ḥalka-i rindān-ı cihān

10. Meclis āmāde kuluñ şevkile dest efşānum

6. **şevkı:-ı**

Gazel 117

Mısra: 3

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

3. Behişt-i rüy-ı alüñ şevkı yakdı serde bir âteş

4. Ki kemter lāle tutmam dūzahı taraf-ı külāhumdan

şevk-i civānān:

1. **şevk-i civānān:**

Gazel 40

Mısra: 6

Gençlerin neşesi.

5. Çıkmağa zirve-i kühsār-ı vişāle ancak

6. Elde pīrāne ‘aşā şevk-i civānān ister

şevk-i sermedī:

1. **şevk-i sermedī:**

Gazel 3

Mısra: 4

Sonsuz mutluluk.

3. Rūşenlenüp kudümüñ ile çeşm-i cān u dil

4. Bulduk meserret-i ebedī şevk-i sermedī

şey:

1. **şeyle:-le**

Gazel 116

Mısra: 1

Şey, herhangi bir şey.

1. Göñül senüñle şıkılduk ne şeyle eglenelüm

2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

seydā:

1. şeydâlarına:-lar, -ı, -n, -a

Gazel 58

Mısra: 6

Deli, çılgın II âşık.

5. Her kerem-pîşe güzel kim bile mev'ûdını deyn

6. Tâleb-i büsesi şeydâlarına şîr olmaz

2. şeydâ:

Gazel 71

Mısra: 14

Deli, çılgın II âşık.

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni 'İzzet

14. 'Akıbet eyleyecekdür bizi şeydâ hâfız

şeyh:

1. şeyhle:-le

Kaside 4

Mısra: 40

Tarikatta müridlerin reisi.

39. Âsafâ baħr-kefâ gevher-i dürc-i şerefâ

40. Ey ki müstağrak-ı cûy-ı ni'amı şeyhle şâb

2. şeyh:

Kaside 13

Mısra: 104

Tarikatta müridlerin reisi.

103. Siħr idem vaşfuñda ey 'Âlî-cenâb

104. Kala hayretde 'umûmen şeyh ü şâb

3. şeyh:

Gazel 59

Mısra: 9

Tarikatta müridlerin reisi.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrâd

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı rahşân virürüz

şî'âr:

1. şî'ârsuñ:-suñ

Kaside 2

Mısra: 63

İşâret, alâmet.

63. Sen ol aşıl-i siyâdet şî'ârıñ ki sezâ
64. Vücüd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr

şibh:

1. **şibh:**

Gazel 3

Mısra: 2

Benzeyen şey, benzer, nazir.

1. Hoş geldüñ ey efâzıl-ı 'aşruñ ser-âmedi
2. Kim şibh ü mişlūñ 'âlem-i 'irfâna gelmedi

şifâ:

1. **şifâ:**

Gazel 88

Mısra: 6

Hastalıktan kurtulma, iyileşme, deva bulma.

5. Tabīb-i nabż-şinâsum devâ-yı derd-i dilüm
6. Şefeñ marîz-i ğam-ı 'aşkuña şifâ mı degül

şikâr:

1. **şikâridur:-ı, -dur**

Gazel 44

Mısra: 2

Av II gönül.

1. Etfâl-ı mektebüñ o perî şehsüvâridur
2. Diller esîr-i dîde-i âhū şikâridur

şikâyet:

1. **şikâyetüñ:-üñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Bir kimseden veya bir şeyden hoşnut olmadığını söylemek.

55. Bîdâd-ı çarḥdan nedür 'İzzet şikâyetüñ
56. Beñzer ki ḳalmadı ğam-ı hicrâna tākātuñ

şikâyet et:

1. **şikâyet etme:-me**

Gazel 139

Mısra: 5

Yakınmak, söylenmek, memnuniyetsizliğini ifade etmek.

5. Sitemünden şikāyet etme şakın
6. Ke'llezīne tehālekū fe-şekev

şikāyet eyle:

1. şikāyet eylemem:-me, -m

Gazel 103

Mısra: 9

Yakınmak, söylenmek, memnuniyetsizliğini ifade etmek.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
10. Rūy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

şikenc-i kākül-i müşgīn:

1. şikenc-i kākül-i müşgīnden:-in, -den

Gazel 19

Mısra: 1

Misk kokulu saçın büklümü.

1. Dil itdükçe şikenc-i kākül-i müşgīnden feryād
2. Gelür güyā derā-yı kārban-ı Çinden feryād

şikenc-i zülf-i vār:

1. şikenc-i zülf-i yāri:-i

Kaside 9

Mısra: 47

Yarin saçının kıvrımı.

47. Şikenc-i zülf-i yāri kışdı şimdi
48. Anuñçün böyle sünbül ham-be-hamdur

şikenc-i zülf:

1. şikenc-i zülfini:-i, -n, -i

Gazel 136

Mısra: 4

(Sevgilinin) saç büklümü, kıvrımı.

3. Pervāz iderken evc-i selāmetde 'ākıbet
4. Kıldı şikenc-i zülfini murğ-ı dil āşiyān

2. şiken-i zülfine:-i, -n, -e

Gazel 47

Mısra: 1

(Sevgilinin) saç büklümü, kıvrımı.

1. Şiken-i zülfine düşmüş dil-i nālān ağlar
2. Her kimiñ olsa belī hālī perīşān ağlar

şikest eyle:

1. **şikest eyledüñ** : -dü, -ñ

Gazel 16

Mısra: 2

Kırmak.

1. Yeter ey şāhid-i peymāne be-dest
2. Eyledüñ cām-i dil-i zārī şikest

şikest it:

1. **şikest itse:-se**

Gazel 121

Mısra: 7

Kırmak.

7. Ne kadar şīşe-i hātırlarını itse şikest
8. Ramazānı yine hürmetle tutarlar rindān

şikeste-beste:

1. **şikeste-beste:**

Kaside 2

Mısra: 73

Kırık dökük, paramparça II yarım yamalak..

73. Şikeste-beste eger bir gāzelcik ‘arz itsem
74. Huzūr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstür

şikeste-pāy:

1. **şikeste-pāy:**

Gazel 66

Mısra: 13

Kırık ayak.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā‘a ey ‘İzzet
14. Bu ‘arşagehde ḳosun tek ü tāzı leng olmuş

şimden:

1. **şimden:**

Gazel 143

Mısra: 8

Artık, bundan sonra.

7. B lb l dağı bir kaç g ne dek n leye başlar
8. şimden gir  g ş-ı nağm-ı şub -dem eyle

şimden so ra:

1. şimden so ra:

Kaside 1

Mısra: 27

Bundan sonra, artık.

27. Y r s n şaff-ı ‘us t  st ne şimden so ra

28.  tmes   ehl-i ğaza şak -ı ‘ ş -yı nuşret

2. şimden şo ra:

Gazel 41

Mısra: 13

Bundan sonra, artık.

13. Bir kaç a b bla şimden şo ra

14.  urma g lgeş-i fez lar demid r

şimdi:

1. şimdi:

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

37. K ni‘ degilken ol ş  u  kel mına

38. Biz şimdi şasret olduğ anu  bir pey mına

2. şimdi:

Kaside 1

Mısra: 19

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

19. Açılur ğonceleri ş  -ı  m d   şimdi

20. B ğ-ı  m la vez n oldu şab -yı nuşret

3. şimdi:

Kaside 1

Mısra: 62

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

61. Med -i z tu da g r h-ı şu‘ar  ‘ ciz olup

62. Birbirinden hep ider şimdi ric -yı nuşret

4. şimdi:

Tahmis 2

Mısra: 18

Buna göre, bu duruma göre, artık.

17. Farṭ-ı şādiden kemāl-i ḥayret el virdi baña

18. Sen buyur şimdi ne itsün nişlesün bu bī-nevā

5. **şimdi:**

Gazel 3

Mısra: 5

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

5. Gel şimdi nev-resān-ı Yeñişehr'e kıl nigāh

6. Seyr it edā-yı Eşref'i eṭvār-ı Aḥmed'i

6. **şimdi:**

Gazel 3

Mısra: 10

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

9. Tafşıl-i ḥālī hep ider 'İzzet saña beyān

10. Bu mücmel oldu şimdi berāy-ı hoş-āmedi

7. **şimdi:**

Müfret 3

Mısra: 2

Buna göre, bu duruma göre, artık.

1. Üftāde-i ḥūbān-ı Yeñişehr-i Fenāruz

2. Alduḳ fitili mūm gibice şimdi yanaruz

8. **şimdi:**

Kaside 3

Mısra: 44

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

43. Şem'-i ruḥsārına pervāne-i dil oldu düçār

44. Çāresi şimdi nedür āteş-i ḥasretle yanar

9. **şimdiden:-den**

Kaside 3

Mısra: 49

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

49. Şimdiden yād iderek ḥaṭṭını āh itmeyelüm

50. Kōnmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya gubār

10. **şimdi:**

Kaside 4

Mısra: 13

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

13. ‘Uhdesinden nice şimdi geelüm bu keremin

14. Şükre yok kudretimüz hamde liyākat nā-yāb

11. **şimdi:**

Kaside 4

Mısra: 33

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā’at itsün

34. Yohsa iş mi fuḡarāya o ḡadar ḡulm ü ḡazab

12. **şimdi:**

Kaside 4

Mısra: 35

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

35. Postı kurtarmağa bir çāre ararmış şimdi

36. Kendüsin şanur iken kelb gibi şāhib-nāb

13. **şimdi:**

Kaside 5

Mısra: 17

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

17. Şad-ḡamd ki pertev şalarak ‘āleme şimdi

18. Bir mihr-i münīr oldı ḡadem-sā Yeñişehr’e

14. **şimdi:**

Kaside 5

Mısra: 34

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zāhir

34. Maḡmūnı olur şimdi hüveydā Yeñişehr’e

15. **şimdi:**

Kaside 5

Mısra: 63

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

63. El-minnetü li’ llāh ki sen şimdi efendüm

64. İclāl ile olduñ şeref-efzā Yeñişehr’e

16. **şimdi:**

Kaside 6

Mısra: 140

Buna göre, bu duruma göre, artık.

139. ‘Ākıbet vefk-i merāmunca ṭabī‘atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşân

17. **şimdi:**

Kaside 8

Mısra: 12

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

11. Gülistānda eser yerinde yeller verd-i şad-bergüñ

12. Tutupdur buz çiçeği şimdi etrāf-ı çemenzārı

18. **şimdi:**

Gazel 8

Mısra: 7

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

7. Elümde sāğar-ı ser-şārum alıvirür şimdi

8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

19. **şimdi:**

Kaside 9

Mısra: 47

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

47. Şikenc-i zülf-i yāri kışdı şimdi

48. Anuñçün böyle sünbül ham-be-hamdur

20. **şimdi:**

Gazel 9

Mısra: 14

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

13. ‘İzzet’e bir busemi bilmem ne va‘d itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bī-vefā

21. **şimdi:**

Kaside 17

Mısra: 12

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

11. Didüm ey pādşāh-ı tahtgeh-i kişver-i cān

12. Şimdi mi oldı kuluñ kūşe-i vahdetde esīr

22. **şimdi:**

Kaside 17

Mısra: 17

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

17. Sen ne takrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi
18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

23. **şimdi:**

Kaside 17

Mısra: 32

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

31. Çokdan oldu sizi de görmeyeli pinhānī
32. Şimdi geldüm kim olur gayrı bu esrāra ḥabīr

24. **şimdi:**

Kaside 18

Mısra: 1

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

1. Şā'irlerin ser-āmedi şimdi Necīb'dür
2. Fahr-i hünerverān-ı zamāne Lebīb'dür

25. **şimdi:**

Gazel 27

Mısra: 11

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

11. Döndiren Mevlevīleri şimdi
12. Kelle-i ihtiyāl-i Eşref'dür

26. **şimdi:**

Gazel 32

Mısra: 3

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

3. Nokta-i ḥālinde icmāl idi ammā şimdi ḥat
4. Nüşa-i ḥüsn-i dil-ārāyı mufaşşal gösterür

27. **şimdi:**

Gazel 34

Mısra: 11

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

11. Uşandum eskilere iltifātdan şimdi
12. Benüm begendicigüm meh-liķā yeñiçeridür

28. **şimdi:**

Gazel 37

Mısra: 10

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

9. Hep ğazālān-ı hayālī itdi tab‘um der-kemend

10. Şimdi naḥcīr-i ğazel fitrāk-ı teşhīrūmmedür

29. şimdi:

Gazel 43

Mısra: 12

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

11. Seyr idüp şüretüñi deyr-i maḥabbetde gönül

12. Şanemā şimdi kemer-beste-i zünnāruñdur

30. şimdi:

Gazel 64

Mısra: 15

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

15. Meh-tābda biz şimdi ‘araḫ-nūş-ı şafāyuz

16. Devr itmededür sāğar-ı pür ḫālet-i elmās

31. şimdi:

Gazel 97

Mısra: 6

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

5. Ol vefālī yāre idi meyl-i ḫatırūm

6. Şimdi cefāğērān-ı dil-āzāre uğradum

32. şimdi:

Gazel 106

Mısra: 7

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

7. Gelürüm ḫāneñe bir gice demüşdüñ şimdi

8. Ben nişār-ı ḫademüñ itmegiçün cān be-kefüm

33. şimdi:

Gazel 115

Mısra: 7

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

7. ‘Āşıklaruñ oldı şimdi yek-ser

8. Üftāde-i ḫāk-rāh efendüm

34. şimdi:

Gazel 118

Mısra: 5

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şîr-ẖâr-ı nâz iken şimdi
6. Şeker-rîz-i tekellüm tûti-i şîrîn-zebânsın sen

35. **şimdi:**

Gazel 120

Mısra: 10

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrâ
10. Kebâba döndi şimdi nâr-ı 'aşkuñ işti'âlûñden

36. **şimdi:**

Gazel 129

Mısra: 10

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafâsı Yeñişehr'in

37. **şimdi:**

Gazel 135

Mısra: 9

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

9. Hep cehl-i mürekkep görinür çeşmüme şimdi
10. Anlar ki baña yâr idi hengâm-ı şabâdan

38. **şimdi:**

Gazel 151

Mısra: 8

İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

7. Büyüdün korçarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferâmüşumda

39. **şimdi:**

Gazel 159

Mısra: 5

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

5. Gitdi hengâm-ı gam ü guşsa-i hicrân şimdi
6. Vaşl-ı cânân ile şādân olacak dem geldi

40. **şimdi :**

Kaside 2

Mısra: 81

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

81. Fetil-i 'aşkı meger almış ibtidā şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydā ne tür bilür ne otur

şimşād-ı bāğ-ı i'tidāl:

1. **şimşād-ı bāğ-ı i'tidālum:-um**

Gazel 103

Mısra: 2

Denge bağının şimşir ağacı II sevgilinin boyu.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm

2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i'tidālum var benüm

şimşād-ı dil-cū:

1. **şimşād-ı dil-cūsı:-sı**

Gazel 155

Mısra: 2

Gönül çeken şimşir ağacı II sevgili .

1. Temāşā eyleyenler ol nihāl-i 'işve-me' nūsı

2. Şanurlar gülistān-ı cennetüñ şimşād-ı dil-cūsı

şimşād-kad:

1. **şimşād-ķad:**

Gazel 22

Mısra: 1

Şimşir ağacına benzer boy.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ķad Aħmed

2. Serv ayagına düşdi didi el meded Aħmed

şir:

1. **şir:**

Kaside 6

Mısra: 86

Süt.

85. 'Adli ger eylese te'lif-i miyān-ı ezdād

86. Fem-i āhū-beçeye şir virürdi pistān

2. **şir:**

Gazel 23

Mısra: 7
Süt.

7. O şūh ağyār ile şīr ü şeker veş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne hīkmetdür

3. şīr:

Gazel 58
Mısra: 6
Süt.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev'ūdını deyn
6. Tāleb-i būsese şeydālarına şīr olmaz

4. şīr:

Gazel 119
Mısra: 11
Süt.

11. Begüm şīr ü şeker veş gayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöhet-i helvāya aşla rağbet itmezsin

şī'r:

1. şī'rümi: -üm, -i
Kaside 6
Mısra: 131
Şiir.

131. Dā'imā şī'rümi şābāş ile medh eyleyerek
132. İdere her gazel-i pür hālelüm istihsān

2. şī'r:

Kaside 11
Mısra: 21
Şiir.

21. Şī'r ü inşāda 'adīmü'l-emşāl
22. Mişli meydān-ı şecā'atde muhāl

3. şī'riñi: -i, -ñ, -i

Gazel 158
Mısra: 14
Şiir.

13. 'Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme tırma
14. 'İzzet hevesüñ şī'riñi teşhīre degül mi

şīrāze:

1. **şîrâzedden:-den**

Gazel 124

Mısra: 12

Kitap cildini tutan ibrişim.

11. Oldı revnağ-yâb haţ-ı nev-zuhûruñla senüñ

12. Nüşhâ-i hüsnüñ ki cemi' yetlenür şîrâzedden

şîr-h'âr-i şîr:

1. **şîr-h'âr-i şîr:**

Kaside 13

Mısra: 17

Arslan sütünü içen.

17. Şîr-h'âr-i şîr âhû-beççeler

18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

şî'r-i dil-pezîr:

1. **şî'r-i dil-pezîr:**

Kaside 18

Mısra: 15

Beğenilen şiir.

15. Bî-sa'y u cehd söylediği şî'r-i dil-pezîr

16. Hayret-fezâ-yı nükteverân-ı edîbdür

şîr-i ğam:

1. **şîr-i ğama:-a**

Gazel 60

Mısra: 4

Gam, keder aslanı.

3. Derende hizebr-i ğâb-ı 'aşkuz

4. Şîr-i ğama pençe şalaruz biz

şî'r-i laţîf:

1. **şî'r-i laţîf:**

Kaside 11

Mısra: 3

Hoş şiir.

3. Bâreka'llâh zihî şî'r-i laţîf

4. Ma'ni-i pâki gibi lafzı nazîf

şîr-i māderves:

1. **şîr-i māderveş:**

Gazel 1

Mısra: 10

Anne süütü gibi.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hiç bîm-i vebâl

10. Hûn-ı 'âşık şîr-i māderveş helâl olmuş saña

şî'r-i ter:

1. **şî'r-i ter:**

Gazel 30

Mısra: 35

Taze şîir II yeni şîir.

35. Bu şî'r-i ter olsun o civân-behcete hediye

36. Nev-bâve-i bustân 'ubûdiyyetimüzdür

şîrîn:

1. **şîrîn:**

Kaside 16

Mısra: 33

Tatlı II güzel.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gûlar

34. O tûfîlikler ol vaz'-ı nigûlar

2. **Şîrîn'den:-den**

Gazel 19

Mısra: 8

Hüsrev ü Şirin hikayesinin kadın kahramanı Ferhad'ın sevgilisi.

7. Baña şeker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok

8. İşitdün mi ki Ferhād eylesün Şîrîn'den feryād

3. **şîrîn:**

Gazel 120

Mısra: 2

Tatlı II güzel.

1. Şekerlendi tebessüm ol perînüñ la'l-i âlinden

2. Mezâk-ı hânde şîrîn oldu gül-ķand-i maķâlinden

4. **şîrîn:**

Gazel 149

Mısra: 2

Şeker, tatlı.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna
2. Şîrîn olurdu dinse şeker la'ı-l-i nūşuna

şî'r:

1. şî'riñe:- iñ, -e

Gazel 21

Mısra: 4

Şiir.

3. Saña bu feyz-i sühan mevhibe-i Mevlâ'dur
4. Diyemem şî'riñe nev'-i beşerüñ maqđürü

şîrîn-sühan:

1. şîrîn-sühanlarla:-lar, -la

Kaside 7

Mısra: 1

Tatlı sözlü.

1. Olmak ister yine şîrîn-sühanlarla meger
2. Tüti-i nâtika şekker-şiken-i bezm-i hüner

şîrîn-zebân:

1. şîrîn-zebân:

Kaside 6

Mısra: 134

Far. Tatlı dilli(kişi).

133. Tüti-i nâtuşamı besledi şekerlerle
134. Eyledi himmet ü luftı beni şîrîn-zebân

şîşe-gerdân-ı mahabbet:

1. şîşe-gerdân-ı mahabbetdür:-dür

Gazel 23

Mısra: 10

Sevgi şişesini döndüren.

9. Raķīb-i rū-siyāhın ruķyesi haylī mü'eşşirmiş
10. Perī-rūlarla her şeb şîşe-gerdân-ı mahabbetdür

şîşe-i hâtır:

1. şîşe-i hâtırlarını:-lar, -ı, -n, -ı

Gazel 121

Mısra: 7

Gönül şişesi II gönül.

7. Ne kadar şīşe-i hātırlarını itse şikest
8. Ramazānı yine hürmetle tutarlar rindān

şīşe-i tevbe-i mey-keş:

1. **şīşe-i tevbe-i mey-keş:**

Gazel 50

Mısra: 8

Çok şarap içenin tövbe şişesi.

7. 'Āşıkuñ āyīne-i hātırı seng-i ğamdan
8. Şīşe-i tevbe-i mey-keş gibi dā'im meksūr

şitā:

1. **şitā:**

Kaside 8

Mısra: 4

Ar. Kış.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu 'āşıkuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

2. **şitānuñ:-nuñ**

Kaside 8

Mısra: 48

Kış.

47. Ğazelde 'İzzetā pāyān-peziir oldı yeter ğayrı
48. Muḥālif rūzgārından şitānuñ iştikā-kārı

3. **şitā:**

Kaside 8

Mısra: 65

Kış II keder.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşul-ı erba'a āmed-şüdünde ide tekrārı

şitāb:

1. **şitāb:**

Gazel 144

Mısra: 10

Çabukluk, acele.

9. Temāşā-yı kaddünle mazhar-ı tül-ı hayāt olsağ
10. Bizi gördükçe bāri geçmesüñ 'ömrüm şitāb üzre

şitâb eyle:**1. şitâb eyle:****Kaside 3**

Mısra: 53

Acele etmek.

53. Tırma da 'vât-ı veliyyü' n-ni 'ama eyle şitâb

54. Umaruz eyleye maqbûl Mucîb-i Settâr

şive:**1. şivesi:-s, -i****Müfret 4**

Mısra: 1

Naz, işve.

1. Şivesi nâzı müsellemler hüsni gâyet bî-bedel

2. Görmedüm 'İzzet hüseyin Ağa' ya beñzer bir güzel

2. şivesi:-s, -i**Kaside 13**

Mısra: 39

Naz, şive.

39. Şivesi nâzı edâsı dil-rübâ

40. Perçemi 'uşşâka püsküllü belâ

3. şive:**Gazel 20**

Mısra: 8

Naz, şive.

7. Kimden âyâ sebağ-âmûz-ı edâdur bilsem

8. Şive fenninde 'aceb mes'ele-dâdur Aḥmed

4. şivelerüñ:-ler, -üñ**Gazel 85**

Mısra: 1

Naz, şive.

1. Her zamân itmede bir reng-i diger şivelerüñ

2. 'Andelîb itdi bizi ey gül-i ter şivelerüñ

5. şivelerüñ:-ler, -üñ**Gazel 85**

Mısra: 4

Naz, şive.

3. Gösterüp perçemünüñ tārını kıldıkça güzār
4. Dil-i divāneyi zencīre çeker şīvelerüñ

6. şīvelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: **6**

Naz, şive.

5. Çünkü yok keşret-i ‘uşşāka taḥammül sende
6. Niçün efzūn-ter idersin bu kadar şīvelerüñ

7. şīvelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: **8**

Naz, şive.

7. Yine müstağrak-ı cūbār-ı cemāl olmışsın
8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şīvelerüñ

8. şīvelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: **10**

Naz, şive.

9. Almağa pençe-i teşhīre tezerv ü ḥüsni
10. Şaldır ey şahid-i şeh-bāz-nazar şīvelerüñ

9. şīvelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: **16**

Naz, şive.

15. Vāy aḥvāl-i perīşānına ‘āşıkларının
16. Böyle kalursa eyā nūr-ı başār şīvelerüñ

10. şīvelerüñ:-ler, -üñ

Gazel 85

Mısra: **18**

Naz, şive.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma‘nī viremem
18. ‘İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

11. şīve:

Gazel 115

Mısra: **3**

Naz, şive.

3. Bir şive ile olup hırāmān
4. İtdüñ beni dil-tebāh efendüm

12. **şiveler:-ler**

Gazel 120

Mısra: 3

Naz, şive.

3. Degülken şiveler táb-āver-i reftār-ı dil-cūsı
4. Hırām-ı nāza çok mı lerze düşse yāl ü bālünden

13. **şive:**

Gazel 123

Mısra: 5

Naz, cilve.

5. Bir güzel kim ola şad şive ile cilve-nümā
6. Eylemez mi anı erbāb-ı maḥabbet taḥsīn

14. **şiveler:-ler**

Gazel 138

Mısra: 11

Naz, işve.

11. Ögredür eczā-yı ḥüsnüñ birbirine şiveler
12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tārā rū-be-rū

15. **şivelerüñ :-ler, -üñ**

Gazel 85

Mısra: 2

Naz, işve.

1. Her zamān itmede bir reng-i diger şivelerüñ
2. ‘Andelīb itdi bizi ey gül-i ter şivelerüñ

şive vü nāz:

1. **şive vü nāz:**

Gazel 137

Mısra: 7

işve, cilve, eda ve naz.

7. Çık temāşāgehe biñ şive vü nāz ile salın
8. Hep güzeller kıla ḥayretde o ef’ālüñ içün

şivedān-ı reviş-i nādire-sencān-ı eşer:

1. **şivedān-ı reviş-i nādire-sencān-ı eşer:**

Kaside 7

Mısra: 40

Kendine has bir şekilde olan nadir eser.

39. Ehl-i dil vâkıf-ı remz-i sühan-ı nükteverân

40. Şîvedân-ı revîş-i nâdire-sencân-ı eşer

şîve-i düşnâm:

1. **şîve-i düşnâmı:-ı**

Gazel 90

Mısra: 8

Söyme tavrı.

7. Olmuşuz hasret-i güftâr-ı 'itâb-âmîzi

8. 'Acaba kâdedür ol şîve-i düşnâmı güzel

şîve-i hak:

1. **şîve-i hak:**

Gazel 75

Mısra: 1

Hak lisânı.

1. Tâb-ı 'aşkı dil-i sūzâna kodı şîve-i hak

2. Şu'leyi şem'-i fūrūzâna kodı şîve-i hak

2. **şîve-i hak:**

Gazel 75

Mısra: 2

Hak lisânı.

1. Tâb-ı 'aşkı dil-i sūzâna kodı şîve-i hak

2. Şu'leyi şem'-i fūrūzâna kodı şîve-i hak

3. **şîve-i hak:**

Gazel 75

Mısra: 12

Hak lisânı.

11. Hânde-i zîr-i leb-i cām-ı şarâb-ı nâbı

12. Sebeb-i girye-i mestâne kodı şîve-i hak

4. **şîve-i hak:**

Gazel 75

Mısra: 10

Hak lisânı.

9. Zâhidâ destûme peymâne-i ser-şâr-ı meyi

10. Bedel subhâ-i şad-dâne kodı şîve-i hak

5. **şīve-i ḥaḳḳ:**

Gazel 75

Mısra: 6

Hak lisanı.

5. Nāmum ol ḡonce-femūñ la‘l-i lebinden düşmez

6. Naḳşumı faşş-ı nigīndāne ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

6. **şīve-i ḥaḳḳ:**

Gazel 75

Mısra: 8

Hak lisanı.

7. Gerçi ben ḳays’la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Beni şehre añı yābāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

7. **şīve-i ḥaḳḳ:**

Gazel 75

Mısra: 14

Hak lisanı.

13. Siḥr-i Hārūt ile i‘cāz-ı Mesīhā’yı alup

14. Eşer-i ‘İzzet-i nālāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

8. **şīve-i ḥaḳḳ:**

Gazel 75

Mısra: 4

Hak lisanı.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna ḳodı şīve-i ḥaḳḳ

şīve-i ḥātır-rübā-yı nev-zemīn:

1. **şīve-i ḥātır-rübā-yı nev-zemīn:**

Gazel 128

Mısra: 4

Yeni tarzda gönül çelen işve.

3. Ez-ser-i nev kāle-i sāmānı tārāc itdi yār

4. Gösterüp bir şīve-i ḥātır-rübā-yı nev-zemīn

şīve-i ḥübān:

1. **şīve-i ḥübānına:-ı, -n, -a**

Gazel 129

Mısra: 15

Güzellerin işvesi, cilvesi.

15. Hic şive-i hūbānına tākāt getirülmez
 16. 'İzzet bu gün gördiği yok hāk bilür amma

şive-i hüsn-i hudā-dād:

1. şive-i hüsn-i hudā-dād:

Gazel 56

Mısra: 7

Allah vergisi olan güzelliğin işvesi.

7. Şive-i hüsn-i hudā-dād gerekdür yoḥsa
 8. Zağan ārāyiş ile hem-ser-i tāvus olmaz

şive-i münteḥab:

1. şive-i münteḥabın:-ın

Gazel 80

Mısra: 4

Seçilmiş tavır.

3. Biz o mümtāz-ı perī-rüyānuñ
 4. Şive-i münteḥabın çok gördük

şive-i nā-dīdes:

1. şive-i nā-dīdesinde:-sî, -n, -de

Gazel 26

Mısra: 8

Görülmemiş cilve.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥātır-firīb ammā
 8. O şūḥun şive-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

şive-i reftār:

1. şive-i reftāruñdur:-uñ, -dur

Gazel 43

Mısra: 8

Yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda.

7. Bāğa ol kāmēt-i bālā ile 'azm itdükçe
 8. Servi pā-der-gil iden şive-i reftāruñdur

şive-i tāriḥ-i muşanna':

1. şive-i tāriḥ-i muşanna':-ür

Kaside 6

Mısra: 19

Sanatlı tarihin dili.

19. Habbəza şīve-i tārīh-i muşanna‘ ki virür
20. Saṭr-ı mevzūnları ḥālet dile çün serv-ḳaddān

şīve-i vefā:

1. şīve-i vefāyı:-y, -ı

Gazel 139

Mısra: 4

Bağlılığın cilvesi.

3. Mişli nādir bulunsun ‘ālemde

4. Bilmesün şīve-i vefāyı velev

şīvekārī:

1. şīvekārīde:-de

Kaside 16

Mısra: 10

Cilveli, nazlı, edalı.

9. Huşūsa Eşref-i ‘āşık-firībüm

10. Müsellem şīvekārīde Necīb’üm

şīveli:

1. şīveli:

Gazel 71

Mısra: 1

İşveli.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā ḥāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seḥer yā ḥāfız

şīven-i kilik-i ‘İzzet:

1. şīven-i kilik-i ‘İzzet’i:-i

Gazel 95

Mısra: 17

İzzetin kaleminin sızlaması.

17. Şīven-i kilik-i ‘İzzet’i gūş iden ‘āşık-ı ḥazīn

18. Hic çeker mi bir dahı bezmde imtinān-ı ney

şīve-nümā:

1. şīve-nümā:

Gazel 35

Mısra: 8

Naz, cilve gösteren.

7. Gerdānı şāf sīnesi billūr sākı sīm
 8. Ser-tā-be-pā o şīve-nümā hūsn ü ān mīdur

şöhret:

1. **şöhretüme:**-üm, -e

Kaside 6

Mısra: 129

Ün.

129. Līk bu şöhretüme bā'is-i küllī bi'llāh
 130. Hāzret-i Lütfī Efendi idügi belli beyān

2. **şöhretüm:**-üm

Kaside 13

Mısra: 107

Ün.

107. Şöhretüm āfāka şaldı velvele
 108. Aldıgum günden berü hāmem ele

3. **şöhretüñ:**-üñ

Gazel 21

Mısra: 2

Ün.

1. Ey dirāyetde hünermendlerüñ meşhūrı
 2. Şöhretüñ şaldı eķālīm-i cihāna şūrı

4. **şöhrete:**-e

Gazel 21

Mısra: 14

Ün.

13. İtmişim gevher-eş'āruñı ben istihfāf
 14. Dimişim şöhrete değmez eşer-i meşhūrı

5. **şöhretimüz:**-imüz

Gazel 30

Mısra: 24

Ün.

23. 'İzzet niçün izhār-ı cefā-keşlük idersin
 24. Hāmüş ol amān şöhretimüz āfetimüzdür

6. **şöhretüñi:**-üñi, -i

Gazel 132

Mısra: 14

Ün.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle gazeller
14. Var şöhetüñi diñle Buḥārā vü Yemen'den

şöhret-resān:

1. **şöhret-resān:**

Gazel 134

Mısra: 8

Şöhret veren(kişi).

7. Nāmver-i dehr olur ḥātem-i ṭā'ī gibi
8. Kim ki keremle ola 'āleme şöhet-resān

şöyle:

1. **şöyle:**

Kaside 3

Mısra: 35

Şu şekilde, biçimde.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma'nidür
36. Baña her demde olan nāṭıka-bend-i güftār

2. **şöyle:**

Gazel 10

Mısra: 8

Şu şekilde, biçimde.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem
8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā ḥay ne şafā

3. **şöyle:**

Gazel 96

Mısra: 15

Öyle bir, o kadar çok.

15. Şöyle lā-ya'kıl ü mest eyle beni
16. Çekmeyem bīm-i hücūm-ı 'ālem

şuhūr:

1. **şuhūr:**

Kaside 10

Mısra: 28

Aylar.

27. Ya'ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
28. İsterüz medḥini a'vām u şuhūr eyleyelüm

şu:**1. şu:****Terkib-bend 1**

Mısra: 42

*Şu, işaret sıfatı.***41.** Sorma bezm-i felekden olan iştikāmuza**42.** Kalsun koruz maḥşere şu mācerāmuza**2. şu:****Kaside 18**

Mısra: 13

*Şu, işaret sıfatı.***13.** Bu zümrenüñ cem'ine fā'ik şu 'aşrda**14.** Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür**3. şu:****Gazel 23**

Mısra: 4

*Şu, işaret sıfatı.***3.** Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā**4.** Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup hoy-rīz-i ḥacletdür**4. şu:****Gazel 23**

Mısra: 4

*Şu, işaret sıfatı.***3.** Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā**4.** Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup hoy-rīz-i ḥacletdür**5. şunda:-nda****Gazel 26**

Mısra: 16

*Şu, işaret zamiri.***15.** Yimez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur**16.** Taḫībüm gel devā kı l şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var**6. şu:****Gazel 131**

Mısra: 10

*Şu işaret sıfatı.***9.** Bir nigeḥle bāri olsun yap yıkılmış ḥātırım**10.** Gel şu vīrān-ḥāneyi i'māra baḫ Allāh için

7. **şu:****Gazel 137**

Mısra: 10

Şu, işaret sıfatı.

9. Gördigün dil-bere üftâde olursın 'İzzet

10. Neylesem âh senün şu dil-i meyyâlün için

8. **şunda:-n, -da****Gazel 142**

Mısra: 10

Şu, işaret zamiri.

9. Yâri tenhâca çeküp nûş-ı şarâb itmegiçün

10. Şunda bir küşe-i kâşâne gelür hâturuma

şu 'a-ı mehçe-i râyât:1. **şu 'a-ı mehçe-i râyâtı:-ı****Kaside 2**

Mısra: 27

Sancakların ayının ışını.

27. Şu 'a-ı mehçe-i râyâtı reşk-i hûr olarak

28. O bedr-i burc-ı vezâret şerefle itdi zuhûr

şuğl-ı vezâret:1. **şuğl-ı vezâret:****Kaside 18**

Mısra: 17

Vezirlik işi.

17. Şuğl-ı vezâret olmasa mâni' bu tab'ile

18. Güftarı fehm olurdu ki mazmûnuna zîbdür

şüh:1. **şūhuñ:-uñ****Terkib-bend 1**

Mısra: 37

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

37. Kāni' degilken ol şūhuñ kelāmına

38. Biz şimdi hasret olduk anuñ bir peyāmına

2. **şūh:****Gazel 3**

Mısra: 1
İşveli, cilveli

1. Çün keç nihed ān şūh külāh-ı Teterīrā
2. Men pā be-zenem sāḥa-i şūrīde-serī-rā

3. **şūhun:-un**

Gazel 6

Mısra: 11

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūhun lezīz līk
12. Qand-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

4. **şūh:**

Gazel 23

Mısra: 7

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

7. O şūh ağıyār ile şīr ü şekerveş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

5. **şūhun:-un**

Gazel 26

Mısra: 8

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbūblar ḥātīr-firīb ammā
8. O şūhun şīve-i nā-dīdesinde başka ḥālet var

6. **şūh:**

Gazel 32

Mısra: 7

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

7. Dest-i cevrumden rehā yokdur demek ister o şūh
8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

7. **şūhun:-un**

Gazel 48

Mısra: 11

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

11. Bī-tevaḳḳuf hele sevdikleri şūhun yolına
12. Ser ile cānı fedā eylediler 'āşīqlar

8. **şūhun:-un**

Gazel 108

Mısra: 9

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun

10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

9. **şüh:**

Gazel 114

Mısra: 15

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi taḥsīn ol şüh

16. Didi āh İzzet'imüñ ṭab'uña pek ḥayrānum

10. **şüh:**

Gazel 144

Mısra: 8

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh

8. O şüh aġyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

11. **şüh:**

Gazel 150

Mısra: 7

İşveli, cilveli dilber/güzel II sevgili.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şüh

8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

şüh-ı āteşin-hūy:

1. **şüh-ı āteşin-hūy:-ı**

Gazel 14

Mısra: 1

Çoşkulu mizacı olan cilveli kadın II sevgili.

1. Seyr it ol şüh-ı āteşin-hūy

2. Tāze gül gibi terlemiş rūy

şüh-ı bī-bedel:

1. **şüh-ı bī-bedelsin:-sin**

Kaside 16

Mısra: 16

Benzeri olmayan cilveli güzel.

15. Döner Eşref de dir Aḥmed güzelsin

16. Güzeller içre şüh-ı bī-bedelsin

şüh-ı bî-emân:**1. şüh-ı bî-emânsın:-sın****Gazel 119**

Mısra: 5

Güvensiz güzel II sevgili.

5. Ne zālimsin ne kâfirsın ne şüh-ı bî-emânsın kim
6. Bizi miḥnet-keş-i ḡam görmedükçe raḥaṭ itmezsin

şüh-ı bî-vefâ:**1. şüh-ı bî-vefâ:****Gazel 11**

Mısra: 5

Vefasız güzel II sevgili.

5. Bir kere de dimez misin ey şüh-ı bî-vefâ
6. ‘Uşşâk-ı cân-sipâr ne ‘âlemeddür ‘aceb

şüh-ı cihân:**1. şüh-ı cihân:****Gazel 16**

Mısra: 5

Dünyalar güzeli II sevgili.

5. Bezm-i vaşluñda eyâ şüh-ı cihân
6. Ruḡabâdan bize yok cây-ı nişest

2. şüh-ı cihānum:-um**Kaside 16**

Mısra: 27

Dünyalar güzeli II sevgili.

27. Egerçi ben de bir şüh-ı cihānum
28. Cihân içre müşārün bi’l-benānum

şüh-ı fitnegerîn:**1. şüh-ı fitnegerîn:-în****Gazel 38**

Mısra: 11

Fitnenin neşesi II sevgilinin neşesi.

11. O şüh-ı fitnegerîn ḡançer-i nigāhından
12. Teḡaşşun eyleyecek mültecâ mı var yokdur

şuḥ-ı külehdār:**1. şuḥ-ı külehdāra:-a****Gazel 72**

Mısra: 2

Kūlah giymiş işveli(kadın) II sevgili.

1. Döndirüp kâmetini serv-i çemenzâra semâ‘

2. Ne nümâyiş virür ol şuḥ-ı külehdāra semâ‘

şūh-ı mäh-peyker:**1. şūh-ı mäh-peykeri:-i****Terkib-bend 1**

Mısra: 34

Ay yüzlü işveli (kadın) II sevgili.

33. Pek özledüm pek özledüm âh ol füsūngeri

34. Ol şūh-ı mäh-peykeri ol mihr-i enveri

şūh-ı memdūḥu’ş-şifāt:**1. şūh-ı memdūḥu’ş-şifāt:****Tahmis 2**

Mısra: 22

Övülmeye değer niteliği olan güzel II sevgili.

21. Bulmağičün gerd-i âlām u kudūretden necāt

22. Dön havuzlı bağçede ey şūh-ı memdūḥu’ş-şifāt

şūh-ı pür-fiten:**1. şūh-ı pür-fitendür:-dür****Kaside 16**

Mısra: 6

Çok fitne çıkaran güzel II sevgili.

5. Birisi Aḥmed-i ḥāṭır-şikendür

6. Perī-ruḥsāra şūh-ı pür-fitendür

şūh-ı şeker:**1. şūh-ı şeker:****Gazel 157**

Mısra: 9

Şeker gibi tatlı olan güzel.

9. 'Aşr-ı hüsnünde eyā şüh-ı şeker güftārum
10. Çāh-ı nisyādadur Yūsuf-ı Mısr' uñ nāmı

şüh-ı şekker-hande:

1. şüh-ı şekker-ḥandecigüm:-ciğ, -im
Gazel 101
Mısra: 1
İşveli, cilvelinin(sevgili) tatlı gülüşü.

1. Mehveşüm şüh-ı şekker-ḥandecigüm
2. Güzelüm dil-ber-i nāzendecigüm

şüh-ı şen-gül:

1. şüh-ı şen-gül:
Gazel 51
Mısra: 10
Güler yüzlü güzel II sevgili.
9. Bilürler nağme-perdāzān-ı ser-bezm-i maḥabbet hep
10. Sürür-ı 'İzzet'e bā' iş o şüh-ı şen-gül olmışdur

şüh-ı sitem-ger:

1. şüh-ı sitem-ger:
Gazel 151
Mısra: 7
Zulüm ve haksızlık yapan güzel II sevgili.
7. Büyüdün korğarum ey şüh-ı sitem-ger dirsın
8. Küçicekdüm de o dem şimdi ferāmüşumda

şüh-ı şivekār:

1. şüh-ı şivekār:
Tahmis 6
Mısra: 19
İşveli, cilveli dilber II sevgili.
19. Giceler āh itdiğin tıydum o şüh-ı şivekār
20. Ğālibā kendi gibi bir āfete mecbūrdur

şüh-ı sürh-püş-ı şerm:

1. şüh-ı sürh-püş-ı şermüñ:-üñ
Gazel 155
Mısra: 4
Utanmanın kırmızılığını giyen güzel II sevgili.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir dağı nāmuñ
 4. O şūh-ı sürh-püş-ı şermüñ olsaydım zekān-būsı

şūh-meşreb:

1. şūh-meşrebligümi:-lig, -üm, -i

Kaside 6

Mısra: 138

Açık meşrepli, şen ve neşeli.

137. Komadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum

138. Şūh-meşrebligümi ister idi çün rindān

şu'le:

1. şu'le:

Gazel 29

Mısra: 4

Alev, ateş alevi II ısıltı, parıltı.

3. Bir tecellī-zāra döndi şahn-ı gülzār-ı cihān

4. Cüş-ı lāle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

2. şu'leyi:-y, -i

Gazel 75

Mısra: 2

Alev, ateş alevi.

1. Tāb-ı aşkı dil-i sūzāna kodı şīve-i haqq

2. Şu'leyi şem'-i fūrūzāna kodı şīve-i haqq

şu'le-i āh-ı dil-i ehl-i ğam:

1. şu'le-i āh-ı dil-i ehl-i ğamuz:-uz

Gazel 140

Mısra: 9

Keder sahibi gönlün ah ateşi.

9. Şu'le-i āh-ı dil-i ehl-i ğamuz

10. Rīze-niştir-ı şererüz sū-be-sū

şu'le-i āvāz:

1. şu'le-i āvāz:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Sesin alevi.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terānemi
 30. Āhır yaqar bu şu‘le-i āvāz lānemi

şu‘le-i dīdār-ı temāşā:

1. şu‘le-i dīdār-ı temāşā:

Gazel 5

Mısra: 10

İzleyenlerin yüzünün aydınlığı.

9. ‘Āşıkların bezmde ey şem‘-i şeb-efrūz
 10. Pervāne ider şu‘le-i dīdār-ı temāşā

şu‘le-i ‘irfān:

1. şu‘le-i ‘irfānuñdan:-uñ, -dan

Gazel 21

Mısra: 5

Bilmenin ışığı.

5. Muktebedür buleğā şu‘le-i ‘irfānuñdan
 6. Kalemüñ ehl-i kelāmuñ ise naḥl-ı tūr

şu‘le-i verd-i tarī:

1. şu‘le-i verd-i tarīdendür:-den, -dür

Gazel 36

Mısra: 2

Taze gülün ıstıltısı.

1. ‘İzāruñ pertev-i envār-ı mihr-i ḥāverīdendür
 2. Fūrūğ-ı ḥüsn ü ānuñ şu‘le-i verd-i tarīdendür

şu‘le-i yākūt-ı müzāb:

1. şu‘le-i yākūt-ı müzāb:

Gazel 76

Mısra: 5

Erimiş yakutun alevi II sevgilinin dudağının rengi.

5. Leb-i rengin mi bu yā şu‘le-i yākūt-ı müzāb
 6. Fem-i şīrīn mi yāḥūd dürc-i le‘āl-i rā’iḳ

şu‘le-i yākūt:

1. şu‘le-i yākūtla:-la

Gazel 1

Mısra: 3

Kırmızı süs taşı olan yakutun alevi(kızılığı).

3. Şu 'le-i yâkûtla hâşiyet-i âb-ı hayât
4. İmtizâc itmiş leb-i kevşer mişâl olmuş saña

şu 'le-püş-ı nâz:

1. şu 'le-püş-ı nâz:

Gazel 55

Mısra: 2

Nazın alev örteni.

1. Ey gönce-i dehânı tebessüm-fürüş-ı nâz
2. Şerm eylemiş gül-i ruhuñı şu 'le-püş-ı nâz

şür:

1. şür:

Kaside 9

Mısra: 30

Karışıklık, gürültü, kavga, fitne.

29. Nedür bu fitne vü âşüba bādī
30. Neden bu şür u gavgâ mültezemdür

2. şürı:-ı

Gazel 21

Mısra: 2

Karışıklık, gürültü, kavga, fitne.

1. Ey dirâyetde hünermendlerüñ meşhûrı
2. Şöhretüñ şaldı eķālīm-i cihāna şûrı

şurb-ı müdām:

1. şurb-ı müdām:

Gazel 30

Mısra: 1

Devamlı şarap içmek.

1. Mestānelerüz şurb-ı müdām 'ādetimüzdür
2. Nuķl-i leb-i sākī nemek-i 'işretimüzdür

şür-ı ğamze:

1. şür-ı ğamzeñ:-ñ

Gazel 83

Mısra: 3

Yan bakışının fitneliği

3. Fitne mebhūt-ı hirās-ı şer ü şūr-ı gamzeñ
4. Sihr hayret-zede-i bahş-i fūnūn nıgehūñ

şūr-ı kıyāmet:

1. şūr-ı kıyāmet:

Kaside 16

Mısra: 22

Kıyamet acısı.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ‘at
22. Dir ey serv-i ḳadūñ şūr-ı kıyāmet

şūriş ü fitne:

1. şūriş ü fitne:

Gazel 34

Mısra: 3

Kargaşa ve karışıklık.

3. ‘Aceb mi ortalığa düşse şūriş ü fitne
4. O dā‘i-hey’et o ser-keş-edā yeñiçeridür

şūriş-efgen:

1. şūriş-efgen:

Kaside 16

Mısra: 36

Karışıklık yayan II sevgili.

35. Daḥı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen
36. Miyān-ı ḥalka olduñ şūriş-efgen

şūriş-endāz-ı cihān:

1. şūriş-endāz-ı cihān:

Gazel 107

Mısra: 4

Dünyanın kargaşa yaratıcı II sevgili.

3. Tār ü mār eyliyor ‘uşşāk-ı dil-āzürdelerüm
4. Şūriş-endāz-ı cihān böyle nedendür nıgehüm

şūriş-fiken-i ḥatır:

1. şūriş-fiken-i ḥatır:

Kaside 6

Mısra: 42

Gönülde karışıklık çıkaran.

41. Gaynlar gāret-i kālā-yı hıredde çālāk
 42. Fāsı şūriş-fiken-i hātır olur bir fettān

şūriş-i ‘aşr u zamān:

1. şūriş-i ‘aşr u zamān:

Gazel 43

Mısra: 2

Devrin ve zamanın karışıklığı.

1. Fitne-engīz-i cihān dīde-i mekkāruñdur
 2. Şūriş-i ‘aşr u zamān gamze-i hūn-h’āhuñdur

şurū‘ it:

1. şurū‘ itdükde:-dū, -k, -de

Kaside 6

Mısra: 11

Başlamak.

11. Sāha-i ma‘nīde itdükde tek ü tāza şurū‘
 12. Hüner erbābına teng oldı fezā-yı cevalān

şu‘ūr:

1. şu‘ūr:

Kaside 11

Mısra: 6

Akıl, bilinç, anlayış, idrak.

5. Nā-şenīde suhan-ı tāze-zuhūr
 6. Kōr mı erbāb-ı belāgatda şu‘ūr

şübhe:

1. şübheni:-n, -i

Kaside 10

Mısra: 38

Şüphe, vesvese, zan.

37. Nedür ihsānı o şaḥib-i keremin dirseñ eger
 38. Saña bir bir mi şayup şübheni dūr eyleyelüm

şübhesüz:

1. şübhesüz:

Kaside 1

Mısra: 67

Muhakkak, kesin olarak, kesinlikle.

67. Şübhesüz mâşıta-i fikret-i renginümdür
 68. Bıkr-i maẓmûna viren zîb-i ĥınâ-yı nuşret

şümār it:

1. şümār itmek:-mek

Kaside 13

Mısra: 34

(Bir kimsenin bir şey yapmaya) hakkı, yetkisi veya yeterliği olmamak, (o iş) ona düşmemek.

33. Vaşfinuñ ne ĥaddi ne pâyânı var
 34. Ĥāmemeñ ĥaddi degül itmek şümār

şükr:

1. şükr:

Kaside 4

Mısra: 5

Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

5. Şükr kim eyledi 'umrâna teveccüh âhir
 6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmışdı ĥarâb

2. şükre:-e

Kaside 4

Mısra: 14

Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

13. 'Uhdenden nice şimdi geledüm bu keremin
 14. Şükre yok kudretimüz ĥamde liyâkat nâ-yâb

şükr-i ĥālîk:

1. şükr-i ĥālîk:

Gazel 76

Mısra: 10

Yaratıcıya şükür.

9. 'İzzet'üñ ĥâmesi vaşf-ı leb-i şîrînüñ için
 10. Dâ'imâ itmede tûtı gibi şükr-i ĥālîk

şükr-i ihsân:

1. şükr-i ihsânını:-ı, -n, -ı

Kaside 3

Mısra: 9

İyiliğinin şükürü.

9. Şükr-i ihsânını îfâ idemem ben kalemin
10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medhın tekrâr

şükr-i vüfûr:

1. şükr-i vüfûr:

Kaside 10

Mısra: 40

Çok şükür.

39. Çok 'inâyâtını gördük biz anuñ bendesiyüz
40. Kāngı bir luṭfuñ ögüp şükr-i vüfûr eyleyelüm

şükûfe:

1. şükûfesinde:-sî, -n, -de

Gazel 38

Mısra: 2

Çiçek.

1. Bu gülsitânda reng-i beḳâ mı var yokdur
2. Şükûfesinde şemîm-i şafâ mı var yokdur

şükûfe-sitân-ı şahâ'ife:

1. şükûfe-sitân-ı şahâ'ife:

Gazel 42

Mısra: 5

Çiçek bahçesinin sayfaları.

5. Turmaz aḳar şükûfe-sitân-ı şahâ'ife
6. Havz-ı ḥayâle cûy-ı belâgat şığışmıyor

şükûr:

1. şükûr:

Kaside 2

Mısra: 14

Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

13. Ne telḥ itmiş idi kāmı zehr-i nâ-kāmı
14. Şükûr ki oldu şeker-rîz luṭf-ı Rabb-ı Şekûr

şütüm-ı gûş-ı 'âlem it:

1. şütüm-ı gûş-ı 'âlem itmezüz:-mez, -üz

Gazel 96

Mısra: 18

Dünyanın küfürlerini dinlemek.

17. Gerçi ta‘n eyler ‘avām ammā biz
18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı ‘ālem

2. 24. T/Ṭ

tā:

1. tā:

Kaside 1

Mısra: 2

Değın, dek, kadar.

1. Pür idüp sāmi‘a-i dehri şadā-yı nuşret
2. Çıkdı tā küngüre-i ‘arşa nidā-yı nuşret

2. tā:

Kaside 2

Mısra: 97

Değın, dek, kadar.

97. ‘İmret-i himem-i dād-güsterān ile tā
98. Harābezār-ı cihān ola ser-be-ser ma‘mūr

3. tā:

Gazel 3

Mısra: 8

Değın, dek, kadar.

7. Sürhī-i şafaḳ nist hicāb āmedeş ez-mihr
8. Tā dīd felek hem-çü tū hurşīd-ferī-rā

4. tā:

Kaside 3

Mısra: 55

Değın, dek, kadar.

55. Ola tā hāme-i müşgīn raḳam-ı midḥatla
56. Şafḫalar hem-şıfat-ı rüy-ı ḫat-āverde-i yār

5. tā:

Kaside 4

Mısra: 53

Değın, dek, kadar.

53. Āb-ı şemşīr ile tā kim vüzerā ‘ālemden
54. Olalar def‘-i mezālīmle müzīl-i çirk-āb

6. tā:

Kaside 5

Mısra: 36

Değın, dek, kadar.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa res'ide bu zamāna

36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

7. tā:

Kaside 5

Mısra: 69

Tıpkı.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr'e

8. tā:

Kaside 5

Mısra: 70

Tıpkı.

69. Tā mu'taşım-ı şer'-i kavīm ola mevālī

70. Hükām ola tā maḥkeme-pīrā Yeñişehr'e

9. tā:

Kaside 6

Mısra: 7

-den beri.

7. Saña tā rüz-ı ezel eylemiş i'tā Mevlā

8. Zūr-ı endişe ile kuvvet-i ṭab'ı Saḥbān

10. tāları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 25

Arap alfabesinin üçüncü, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin dördüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 400'dür].

25. Tāları tāze-edā bir büt-i sīmīn-tendür

26. Şāların her birisi veşen-i deyr-i beyān

11. tāları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 38

Arap alfabesinin üçüncü, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin dördüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 400'dür].

37. Dādlar zav' -ı meşābīh-i şebistān-ı hurūf
38. Güyiyā taları pervāneveş eyler tayerān

12. tā:

Kaside 7

Mısra: 76

Değın, dek, kadar.

75. Beni Mevlā seni vaşf itmekiçün halk itmiş
76. Seni medh idecegüm çāresi yok tā mahşer

13. tā:

Kaside 7

Mısra: 89

Değın, dek, kadar.

89. Tā ki meşşāte-i nūk kalem-i ehl-i beyān
90. Vire ruhsār-ı 'arūs-ı sūhāna zīb ü fer

14. tā:

Kaside 7

Mısra: 91

Değın, dek, kadar.

91. Tā ki pākīze-edāyān-ı kemāl ü 'irfān
92. Olalar 'arşa-i midhatde sitāyiş-güster

15. tā:

Kaside 8

Mısra: 2

Değın, dek, kadar.

1. Hubūb-ı şarşar-ı hasret üşütdükçe dil-i zārı
2. Reg-i cāna olur tā lerze-i efsürdegī tārī

16. tā:

Kaside 8

Mısra: 65

Değın, dek, kadar.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşul-ı erba'a āmed-şüdünde ide tekrarı

17. t̄ā:

Kaside 9

Mısra: 107

Değın, dek, kadar.

107. ‘Aķīb-i deyde tā faşl-ı bahārān
108. Ruķ-ı verde gūl-āb-efşān-ı nemdür

18. tā:

Kaside 13

Mısra: 59

Değın, dek, kadar.

59. Bendeñi her şeb efendüm tā nehār
60. Böyle ħülyālar ider encüm-şümār

19. tā:

Kaside 13

Mısra: 72

Bir şeyin başladığı veya bittiği yeri belirtirken söze mübalağa katan bir kelimedir.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā
72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

20. tā:

Kaside 13

Mısra: 112

Değın, dek, kadar.

111. Dest açup da‘vāta başla ‘İzzetā
112. ẖudsiyān āmine āğāz ide tā

21. tā:

Kaside 13

Mısra: 113

Değın, dek, kadar.

113. Tā vezīrān-ı ‘adālet-güsterān
114. Mañşıb-ı ‘ālemde ola ħükümrān

22. tā:

Gazel 14

Mısra: 9

Değın, dek, kadar.

9. Tā demāğ-i dili ider ta‘tīr
10. Būy-ı sünbül midür ‘aceb mūyı

23. tā:

Gazel 16

Mısra: 10

Bir şeyin durumu belirtilirken söze mübalağa katan bir kelimedir.

9. Çeşm-i mestüñ gibi sen de kâfir
10. Olma gel tã o kadar bâde-perest

24. tã:

Gazel 29

Mısra: 14

Değın, dek, kadar.

13. ‘İzzetã dem-sãz-ı hãmî-i bülend-ãvãz olup
14. Eyle feryãduñ resîde çarha tã nev-rûzdur

25. tã:

Gazel 39

Mısra: 1

Bir şeyin başladığı veya bittiği yeri belirtirken söze mübalağa katan bir kelimedir.

1. Meclisde tã ki sãğar-ı rahşãn gelür gider
2. Sãkî neşât u guşşa-i devrãn gelür gider

26. tã:

Gazel 40

Mısra: 7

Bir şeyin başladığı veya bittiği yeri belirtirken söze mübalağa katan bir kelimedir.

7. Sîne-i şubh-ı huşûle gele tã mihr-i ümîd
8. Şeb-i hasretde niçe çãk-ı girîbãn ister

27. tã:

Gazel 52

Mısra: 1

Büklüm.

1. Tãb-ı ruh ile zülf-i siyeh tã karışukdur
2. Nev-rûz u zãlãm-ı şeb-i yeldã karışukdur

28. tã:

Gazel 104

Mısra: 5

Değın, dek, kadar.

5. Nî-şüh-ı dil-sitãnî tã dil zi-men rübãyed
6. Tîğ-i kemãn-ı ‘aşkem ammã hedef ne-dãrem

29. tã:

Gazel 114

Mısra: 8

Değın, dek, kadar.

7. Dün gice nâre-i mestâneñi güş itdükçe
8. Çıkdı tâ küngüre-i çarha benüm efgānum

ta‘ab çek:

1. ta‘ab çekeyüm:-e, -y, -üm

Kaside 3

Mısra: 41

Sıkıntı çekmek.

41. Ben ne hâcet çekeyüm hālümü i‘lāna ta‘ab
42. Bildirür sūz-ı dilüm bu ğazel-i şu‘le-nișār

2. ta‘ab çekmez:-mez

Gazel 15

Mısra: 9

Sıkıntı çekmek.

9. Ğazāl-ı vahşi-i şahrāyı şayda hîç ta‘ab çekmez
10. O rem-hû âfeti āġüş-ı vişale rām alan ‘İzzet

ta‘ab-keşide-i aġyār:

1. ta‘ab-keşide-i aġyār:

Gazel 98

Mısra: 18

Yabancınn, rakibin sıkıntısını çeken gönül.

17. ‘İtāb-ı yāra taḥammül mi eylemez ‘İzzet
18. Ta‘ab-keşide-i aġyār olan gönülceğizüm

ta‘accüb:

1. ta‘accüb:

Gazel 120

Mısra: 18

Ar. şaşma, şaşma kalma.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senüñ bu iştigālinden

ta‘accüb it:

1. ta‘accüb iderler:-er, -ler

Gazel 133

Mısra: 14

Şaşmak, hayret etmek.

13. Düşürmez 'İzzet'e kimse selîka-i sühânı
14. Velî ta'accüb iderler görünce âşârını

tâ'at-güzâr-ı mezheb-i nefis ü hevâ:

1. **tâ'at-güzâr-ı mezheb-i nefis ü hevâyum:-y, -um**

Gazel 117

Mısra: 5

Nefis ve istek yolunda ibadet yapan.

5. Ben ol tâ'at-güzâr-ı mezheb-i nefis ü hevâyum kim
6. Şevâbum bed-nümâdur şüret-i zîst-i günâhumdan

ta'ayyüş it:

1. **ta'ayyüş itmededür:-mede, -dür**

Kaside 2

Mısra: 32

Yaşamak, geçinmek, geçimini sağlamak.

31. Velî ni'metidür Rûm ilî memâlikinüñ
32. Ta'ayyüş itmededür sâyesinde mâr ile mûr

2. **ta'ayyüş itsem:-se, -m**

Gazel 106

Mısra: 9

Yaşamak, geçinmek, geçimini sağlamak.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta'ayyüş itsem
10. Güher-i 'aşk-ı girân-mâye-i yâre şadefûm

tâb:

1. **tâb:**

Kaside 4

Mısra: 42

Güç, kuvvet, takat.

41. Vaşfuña böyle mi âgâz iderdüm ammâ
42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nâ-çîzde tâb

2. **tâb:**

Kaside 5

Mısra: 13

Işık, parıltı.

13. Bir şema' ki pervânesi hûrşîd-i cihân tâb
14. Envârı fûrû-tâfte her câ Yeñişehr'e

3. **tāb:****Gazel 78**

Mısra: 7

Güç, kuvvet, takat.

7. Ya kimde tāb u taḥammül ḳor ey perī-ṭal‘at
8. O dīdeler k‘ola meclisde ḥ‘āba müstağrak

tab‘:1. **ṭab‘a:-a****Kaside 2**

Mısra: 96

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

95. Yeter yeter bu ḳadar faḥr-i nā-be-cā ‘İzzet
96. Du‘āya eyle ser-āğāz ṭab‘a geldi fütūr

2. **ṭab‘ile:-ile****Kaside 18**

Mısra: 17

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa māni‘ bu ṭab‘ile
18. Güftārı fehm olurdu ki maẓmūnuna zībdür

3. **ṭab‘um:-um****Gazel 37**

Mısra: 9

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

9. Hep ğazālān-ı ḥayālī itdi ṭab‘um der-kemend
10. Şimdi naḥcīr-i ğazel fitrāk-ı teşḥīrümmedür

4. **ṭab‘uñā:-u, -ñ, -a****Gazel 114**

Mısra: 16

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

15. Gördi çün bu ğazeli eyledi taḥsīn ol şūh
16. Didi āh ‘İzzet‘imüñ ṭab‘uñā pek ḥayrānum

5. **ṭab‘ı:****Kaside 10**

Mısra: 42

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

41. Ḳāfiye tengdür envār-ı du‘ādan ‘İzzet
42. Ṭab‘ı reşk-āver-i ser-çeşme-i ḥūr eyleyelüm

6. **ṭab‘uma:-um, -a**

Gazel 38

Mısra: 13

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

13. İderse ṭab‘uma ‘İzzet n’ ola cihān taḥsīn

14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

tāb-āver-i reftār-ı dil-cū:

1. **tāb-āver-i reftār-ı dil-cūsı:-sı**

Gazel 120

Mısra: 3

Gönül çeken salınarak yürüyüşün tahammül edeni.

3. Degülken şîveler tāb-āver-i reftār-ı dil-cūsı

4. Hırām-ı nāza çok mı lerze düşse yāl ü bālünden

tā-be-kemer:

1. **tā-be-kemer:**

Gazel 85

Mısra: 8

Kemere kadar.

7. Yine müstağrak-ı cübār-ı cemāl olmışsın

8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şîvelerün

tā-be-key:

1. **tā-be-key:**

Gazel 79

Mısra: 11

Ne zamana kadar.

11. Ey şehir-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem

12. Semt-i vefāya hiç güzerün yok mıdur senün

ta-be-şabah:

1. **ta-be-şabah:**

Gazel 48

Mısra: 13

Sabaha kadar.

13. H̱āb-ı rāḥat mı girer gözlerine ta-be-şabah

14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer ‘āşıklar

tā-be-sühūr:

1. tā-be-sühūr:

Gazel 121

Mısra: 9

Uyanana kadar.

9. H'āb-ı rāḥat giremez gözlerine tā-be-sühūr

10. Tıyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān

tāb-ı 'ārız-ı hūbān:

1. tāb-ı 'ārız-ı hūbāna:-a

Gazel 77

Mısra: 1

Güzellerin yanağının parıltısı.

1. Çık bu şeb meh-tāba tāb-ı 'ārız-ı hūbāna bak

2. Bir o mihr-i burc-ı hüsne bir meh-i tābāna bak

tāb-ı 'aşk:

1. tāb-ı 'aşkı:-ı

Gazel 75

Mısra: 1

Aşkın parlaklığı.

1. Tāb-ı 'aşkı dil-i sūzāna kodı şīve-i ḥaqq

2. Şu'leyi şem'-i fūrūzāna kodı şīve-i ḥaqq

ṭab'-ı çāpük-rev-i men:

1. ṭab'-ı çāpük-rev-i men:

Kaside 7

Mısra: 79

Benim aceleciliğim.

79. Ṭab'-ı çāpük-rev-i men gerdine irmez evhām

80. Līk meydān-ı medīhūñde senūñ pehnāver

tāb-ı hūrşīd-i temūzī:

1. tāb-ı hūrşīd-i temūzīden:-den

Kaside 6

Mısra: 72

Temmuza ait güneşin harareti.

71. Sāye-perverde-i eltāfi olan sebze-i ter

72. Tāb-ı hūrşīd-i temūzīden olur mı tersān

ṭab'-ı kibār:

1. **ṭab´-ı kibāra:-a**

Gazel 42

Mısra: 12

Kibarın huyu.

11. Kühsārdan ma´ādin ider cā-be-cā zuhūr

12. Ṭab´-ı kibāra farṭ-ı mürüvvet şığışmıyor

tab´-ı mevzūn:

1. **tab´-ı mevzūnum:-um**

Gazel 27

Mısra: 17

Ölçülü, itidalli yaratılış.

17. Tab´-ı mevzūnum ´İzzetā el-ḥaḳ

18. Mā´il-i yāl ü bāl-i Eşref´dür

tab´-ı pākīze:

1. **ṭab´-ı pākīzesi:-si**

Kaside 1

Mısra: 48

Temiz karakteri.

47. Zihni şafvet-eşeri cilvegeh-i sırr-ı nihān

48. Ṭab´-ı pākīzesi mir´āt-ı şafā-yı nuşret

tāb-ı ruh:

1. **tāb-ı ruh:**

Gazel 52

Mısra: 1

Yanağın parıltısı.

1. Tāb-ı ruh ile zūlf-i siyeh tā ıarışuḳdur

2. Nev-rūz u zālām-ı şeb-i yeldā ıarışuḳdur

tāb-ı şems-i cemāl-i Eşref:

1. **tāb-ı şems-i cemāl-i Eşref´dür:**

Gazel 27

Mısra: 4

Eşref'in güzelliḳ güneşinin sıcaklığı.

3. Ufḳ-efrūz-ı ´ālem-i ḥübī

4. Tāb-ı şems-i cemāl-i Eşref´dür

tāb-ı teb:

1. **tāb-ı teb:****Kaside 3**

Mısra: 33

Ateşin sıcaklığı.

33. Tāb-ı teb tākatumı kesdi efendüm yoḥsa

34. Zūr-ı endīşemi nazm içre iderdüm izhār

2. **tāb-ı tebin:-in****Gazel 80**

Mısra: 6

Ateşin sıcaklığı II yakıcılığı, inciticiliği.

5. Lerze-baḥş olmada uymaz vaşla

6. Fırkatin tāb-ı tebin çok gördük

ṭabīʿatlan:1. **ṭabīʿatlandum:-du, -m****Kaside 6**

Mısra: 139

Bir kimsenin davranışlarına yön veren yaratılışı, huy, meşrep, mizaç sahip olmak.

139. ʿĀkıbet vefk-i merāmunca ṭabīʿatlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşān

ṭabīb:1. **ṭabīb:****Kaside 7**

Mısra: 27

Hekim, doktor II sevgili.

27. Dīde-i ḥastesidür ʿİzzet-i bīmāra ṭabīb

28. Qo reg-i nabz-ı dile ḡamzeler ursun neşter

2. **ṭabībüm:-üm****Gazel 26**

Mısra: 16

Hekim, doktor II sevgili.

15. Yimez içmez senün derdünle dāʿim zār u giryāndur

16. Ṭabībüm gel devā kııl şunda bir dil-ḥaste ʿİzzet var

3. **ṭabībüm:-üm****Gazel 100**

Mısra: 12

Hekim, doktor II sevgili.

11. Sīnemde bakıp zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç
12. Bir kere ṭabībüm dīmedüñ merhemüñ olsam

4. **ṭabībimsin:-im, -sin**

Gazel 141

Mısra: 7

Hekim, doktor II Hz. Muhammed.

7. Ṭabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kııl
8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla' llāh

5. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 98

Mısra: 7

Hekim, doktor II sevgili.

7. Ṭabībüm itmez iseñ şerbet-i lebūñle devā
8. Ölür gamuñla bu bīmār olan gönülcegizüm

ṭabīb-i cān:

1. **ṭabīb-i cān:**

Kaside 2

Mısra: 18

Gönül doktoru II sevgili.

17. Hezār za'file pür pīç ü tāb iken nā-gāh
18. Ṭabīb-i cān gıbi bir müjde-baḥş virdi ḥuzūr

ṭabīb-i cān u dil:

1. **ṭabīb-i cān u dil:**

Gazel 68

Mısra: 5

Canın ve gönlün doktoru II sevgili.

5. Leblerüñden ey ṭabīb-i cān u dil
6. Ḥaste-i hicrāna bir dārū ğaraż

ṭabīb-i nabż-şinās

1. **ṭabīb-i nabż-şināsum:-um**

Gazel 88

Mısra: 5

Huyu bilen doktor II sevgili.

5. Ṭabīb-i nabż-şināsum devā-yı derd-i dilüm
6. Şefeñ marīz-i ğam-ı aşkuña şifā mı degül

tābiş-i gül-arak-ı şerm:

1. tābiş-i gül-‘arâk-ı şermle:-le

Gazel 85

Mısra: 13

Utanmanın gül gibi terinin parıltısı.

13. Tābiş-i gül-‘arâk-ı şermle hoy-gerdelenür

14. Bezm-i ‘işretde o hāddeyn-i kamer-şīvelerüñ

tābiş-i hasret:

1. tābiş-i hasretle:-le

Gazel 121

Mısra: 14

Hasretin parlaması.

13. ‘İzzetā niyet idüp şavm-ı vişāle biz de

14. Yakışur tābiş-i hasretle olursak sūzān

tābiş-i hicrān:

1. tābiş-i hicrāna:-a

Gazel 102

Mısra: 2

Ayrılığın parıltısı.

1. Dil āteş-i ruhsāruña yansun mı efendüm

2. Bu tābiş-i hicrāna tayansun mı efendüm

tābiş-i mihr-i ‘izār:

1. tābiş-i mihr-i ‘izāruñ:-uñ

Tahmis 6

Mısra: 1

Güneş gibi parlak yanak..

1. Tābiş-i mihr-i ‘izāruñ gün gibi meşhūrdur

2. Ol gümüş bāzūlaruñ şah-ı nihāl-i tūrdur

tābiş-i ruhsār-ı sākī:

1. tābiş-i ruhsār-ı sākī:

Gazel 57

Mısra: 5

Sakinin yanağının parıltısı.

5. Tābiş-i ruhsār-ı sākī bī-mecāl itdi n’ola

6. Sāyeveş hake düşersek āftāb altundayuz

tābnāk eyle:

1. tābnāk eylerüz:-r, -üz

Gazel 156

Mısra: 12

Parlatmak.

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek

12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzü

tācdārān-rā:

1. tācdārān-rā:

Kaside 13

Mısra: 90

Hükümdarların.

89. Bende-i halka be-güş-ı ān derem

90. Tācdārān-rā be-hīcī ne'şmurem

ta'dād eyle:

1. ta'dād eylemek:-mek

Kaside 2

Mısra: 39

Saymak.

39. Ne mümkün eylemek evşāfını anuñ ta'dād

40. Meger ki 'acz ile bir nebze idelüm meşşūr

ta'dād-ı evşāf-ı cemīl:

1. ta'dād-ı evşāf-ı cemīli:-i

Kaside 9

Mısra: 69

Güzel niteliklerini sayma.

69. Anuñ ta'dād-ı evşāf-ı cemīli

70. Muḥaşşal ḥāric-i ṭavḳ-ı kalemdür

tā'dīl it:

1. tā'dīl ider:-er

Gazel 111

Mısra: 7

Değiştirmek.

7. Tā'dīl ider terāzū-yı vezn ile ḥaṭvesin

8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüüm

tafsīl-i hāl:

1. tafşıl-i hâli:-i

Gazel 3

Mısra: 9

Durumunun bütün ayrıntılarının açıklanması.

9. Tafşıl-i hâli hep ider 'İzzet saña beyân

10. Bu mücmel oldu şimdi berây-ı hoş-âmedi

tağlar kadar:

1. tağlar kadar:

Gazel 19

Mısra: 7

Çok fazla.

7. Baña şeker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok

8. İşitdün mi ki Ferhâd eylesün Şîrîn'den feryâd

tağlî-i Ahmed:

1. tağlî-i Ahmed'dür:-dür

Kaside 16

Mısra: 47

Ahmet'i yanılma.

47. Ğaraż tağlî-i Ahmed'dür bu sözden

48. Düşürsin tek anı 'uşşâk gözden

taḥammül:

1. taḥammül:

Gazel 48

Mısra: 9

Dayanma, katlanma.

9. Yâ seferdür yâ taḥammül dinülür çâre-i 'aşk

10. Ne taḥammül idebildi ne sefer 'âşıklar

2. taḥammül:

Gazel 78

Mısra: 7

Dayanma, katlanma.

7. Ya kimde tâb u taḥammül kor ey perî-tal'at

8. O dîdeler k'ola meclisde ḥâba müstağrak

3. taḥammül:

Gazel 85

Mısra: 5
Dayanma, katlanma.

5. Çünkü yok keşret-i 'uşşāka taḥammül sende
 6. Niçün efzûn-ter idersin bu kadar şîvelerüñ

taḥammül eyle:

1. taḥammül eylemeli:-meli

Gazel 4
 Mısra: 13
Dayanmak, katlanmak.

13. 'İzzet taḥammül eylemeli çekmeli hemân
 14. Her ne gelürse baht-ı sitemkârdan bana

2. taḥammül eylemez:-mez

Gazel 98
 Mısra: 17
Dayanmak, katlanmak.

17. 'Îtâb-ı yâra taḥammül mi eylemez 'İzzet
 18. Ta'ab-keşîde-i ağıyâr olan gönülceğizüm

taḥammül it:

1. taḥammül idebildi:-e, -bil, -di

Gazel 48
 Mısra: 10
Dayanmak, katlanmak.

9. Yâ seferdür yâ taḥammül dinülür çâre-i 'aşk
 10. Ne taḥammül idebildi ne sefer 'âşıklar

taḥaşşüd:

1. taḥaşşüd:

Kaside 9
 Mısra: 16
Birikme, yığılma, toplanma.

15. Sipâh-ı fitne-engîz-i şükûfe
 16. Taḥaşşüd üzre gülşen müzdehemdür

taḥassür:

1. taḥassür:

Terkib-bend 1
 Mısra: 31
Hasret çekme.

31. Hey ne belā imiş bu taḥassür didikleri
 32. Kim deşt-i ğamda kılaydı beni böyle serseri

taḥassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet:

1. taḥassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet:

Gazel 14

Mısra: 6

Kıyamet yarınının hasretini çeken(kişi).

5. İmrüz ki ta' lîk-i kerem kerdî be-maḥşer
 6. Hestîm taḥassür-keş-i ferdā-yı kıyāmet

taḥassür-zede-i mûy-miyân:

1. taḥassür-zede-i mûy-miyânuz:-uz

Kaside 3

Mısra: 47

Kıl kadar ince belin hasret çeken II âşık.

47. Biz taḥassür-zede-i mûy-miyânuz ammâ
 48. Her şeb aġyâr-ı denî itmededür zîb-i kenâr

taḥayyül-i la' l-i leb:

1. taḥayyül-i la' l-i lebiyledür:-i, -y, -le, -dür

Gazel 49

Mısra: 10

Dudağının kırmızılığının hayali.

9. Beñzer ki 'İzzetâ bu şekker gibi sözlerüñ
 10. Bir-nev-resüñ taḥayyül-i la' l-i lebiyledür

tahrîk eyle:

1. tahrîk eyledi:-di

Gazel 157

Mısra: 8

Kışkırtmak.

7. Zîr-i kâkülde nihân idi mu'anber ḥâlî
 8. Gösterüp eyledi tahrîk şabâ sevdamı

2. taḥrîk:

Gazel 30

Mısra: 17

Kışkırtmak.

17. Bād eylemesün sünbül-i gîsûsını tahrîk
18. Bādî-i perîşāni-i cem 'iyyetimüzdür

tahrîk it:

1. tahrîk idüp:-üüp

Gazel 89

Mısra: 1

Bir kimseyi, kötü bir iş yapması için harekete geçirmek, kışkırtmak.

1. Tahrîk idüp cünūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl
2. Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı hürde-sāl

2. tahrîr idüp:-üüp

Kaside 6

Mısra: 22

Kaleme almak, yazmak.

21. Būy-ı sünbülden idüp aḥz-ı midād-ı müşgîn
22. Varaḳ-ı güllere tahrîr olunursa şāyān

taḥsîn it:

1. taḥsîn iderse:-er, -se

Gazel 38

Mısra: 13

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

13. İderse ṭab 'uma 'İzzet n' ola cihān taḥsîn
14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

2. taḥsîn itdi:-di

Gazel 123

Mısra: 1

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

1. 'Ārızuñ itdi nem-i ḥoy-ı ḥacālet taḥsîn
2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsîn

3. taḥsîn itmekde:-mede

Gazel 123

Mısra: 12

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

11. Eşref-i cümle-i ḥübān-ı cihān Eşref' dūr
12. Şeref-i zātına itmekde şerāfet taḥsîn

4. taḥsîn ider:-er

Kaside 6

Mısra: 6

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

5. Râstdur bu sühanum râst be-ḥaḳḳ-ı ḥasaneyn

6. Görse taḥsîn ider ḥüsn-i edâî ḥassân

5. **taḥsîn ider:-er**

Gazel 123

Mısra: 8

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

7. Var iken sende efendüm bu edâ-yı şîrîn

8. Ehl-i diller ider eṭvâruñı elbet taḥsîn

taḥsîn:

1. **taḥsîn:**

Gazel 123

Mısra: 2

Güzel bulup takdir etme, övme.

1. ‘Ârızuñ itdi nem-i ḥoy-ı ḥacâlet taḥsîn

2. Saña ey tâze gül-i bâğ-ı letâfet taḥsîn

2. **taḥsîn:**

Gazel 123

Mısra: 10

Güzel bulup takdir etme, övme.

9. Âteşîn-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine

10. Nazmınuñ ma‘ni-i rengînine ‘İzzet taḥsîn

taḥsîn eyle:

1. **taḥsîn eyledi:-di**

Gazel 114

Mısra: 15

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

15. Gördi çün bu gâzeli eyledi taḥsîn ol şüh

16. Didi âh İzzet’imüñ ṭab’uña pek ḥayrânım

2. **taḥsîn eylemez:-mez**

Gazel 123

Mısra: 6

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

5. Bir güzel kim ola şad şîve ile cılve-nümâ

6. Eylemez mi anı erbâb-ı maḥabbet taḥsîn

3. taḥsīn eylemiş:-miş

Gazel 123

Mısra: 4

Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

3. O tekellüm o tebessüm o levendâne gülüş

4. Eylemiş ḥüsn-i ḥudā-dādını kat kat taḥsīn

taht-ı cefā:

1. taht-ı cefāda:-da

Gazel 25

Mısra: 1

Eziyet tahtı II gönül.

1. Taht-ı cefāda hüküm ideli ḥurde-sāller

2. Bāzīce oldu şundığımız 'arz-ı hāller

tā'ir-i karār:

1. tā'ir-i karārımuza:-ımuza, -ı

Gazel 139

Mısra: 17

Karar kuşu.

17. Uçurur tā'ir-i karārımuza

18. Şeh-per-i murğ-ı ḥüsn olan ḥaṭ-ı nev

tak:

1. tak:

Gazel 9

Mısra: 3

Asmak, iliştmek.

3. Mū-miyāna tak o sīmīn ḥanceri ey māh-ı nev

4. Eyle imā ya'ni tīg-i ebrūvānuñ cā-be-cā

2. takmasun:-ma, -sun

Gazel 147

Mısra: 2

Asmak, iliştmek.

1. Nāz ile vesme çekmesün ebrūlar üstüne

2. Ḥançer takmasun o şanem ḥançer üstüne

takarrub it:

1. taḳarrub itmege:-meg, -e

Gazel 34

Mısra: 15

Yakınlaşmak, yaklaşmak.

15. Taḳarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet

16. Uzaḳdan eyleyelüm merḥabā yeñiçeridür

tākat gel:

1. tāḳat gelür:-ür

Kaside 4

Mısra: 47

Dayanmaya gücü yetmek, dayanmak.

47. Bu perīşānlığa tāḳat mi gelür inşāf it

48. Nice nazmum ola revnak-şiken-i dürr-i hoş-āb

tākat getürül:

1. tāḳat getürülmez:-mez

Gazel 129

Mısra: 15

Bir şeyi yapabilmek için gereken güce, kuvvete, dermana sahip olmak.

15. Hiç şive-i ḥübānına tāḳat getürülmez

16. ‘İzzet bu gün gördiği yok ḥaḳ bilür ammā

tākatımı kes:

1. tāḳatımı kesdi:-di

Kaside 3

Mısra: 33

Yeterli gücü olmamak, gücü azalmak.

33. Tāb-ı teb tāḳatımı kesdi efendüm yoḥsa

34. Zūr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhār

tākātuñ kal:

1. tākātuñ ḳalmadı:-ma, -dı

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Yeterli gücü olmamak, gücü azalmak.

55. Bīdād-ı çarḥdan nedür ‘İzzet şikāyetüñ

56. Beñzer ki ḳalmadı ḡam-ı hicrāna tākātuñ

takdīm eyle:

1. **taḳdīm eylesem:-se, -m**

Gazel 19

Mısra: 13

Sunmak.

13. Sezādur ‘İzzetā mīr-i şefīka eylesem taḳdīm

14. Dür-i naẓmum ki reşk ile gelür Pervîn’den feryād

2. **taḳdīm eyleseler:-se, -ler**

Kaside 6

Mısra: 45

Sunmak.

45. Nūnını eyleseler mimine taḳdīm sezā

46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehan

taḳdīm-i nev-ḥaṭ-ı ruh:

1. **taḳdīm-i nev-ḥaṭ-ı ruḥuñ:-uñ**

Gazel 32

Mısra: 9

Yanağın yeni(terleyen) tüylerinin sunumu.

9. Muḳteżā-yı kevkebüm taḳdīm-i nev-ḥaṭ-ı ruḥuñ

10. Uḳde-i müşkil-güşā-yı vaşlı münḥal gösterür

tāk-ı dergeh:

1. **tāk-ı dergehi:-i**

Kaside 9

Mısra: 64

Dergahın kubbesi.

63. O ferzend-i vezīr-i āsmān-cāh

64. Ki tāk-ı dergehi gerdün-ı behemdür

taklīd it:

1. **taḳlīd iderdüm:-er, -dü, -m**

Kaside 6

Mısra: 135

Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

135. Ben aña ḥāl-i şabāvetden iderdüm taḳlīd

136. O baña olmuş idi reh-ber-i semt-i ‘irfān

takrīb:

1. takrīb:**Kaside 17**

Mısra: 17

Bahâne, vesîle.

17. Sen ne takrīb ile teşrîf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabîr

takrîr:**1. takrîre:-e****Kaside 9**

Mısra: 71

Anlatmak, ifade etmek.

71. Ne takrîre zebānuñ kudreti var

72. Ne güncāyiş-pezîrâ-yı raḳamdur

2. takrîr:**Gazel 24**

Mısra: 6

Anlatmak.

5. Ağyâr ile ünsiyet-i ḥübânı ser-â-ser

6. Gördük bize takrîr ü beyân eylemesünler

takrîr eyle:**1. takrîr eylesün:-sün****Gazel 77**

Mısra: 10

Anlatmak.

9. Kaşr-ı dāmāda varılduḳda o zevḳ ü cünbüş

10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yārāna bak

takrîr it:**1. takrîr idemem:-e, -me, -m****Kaside 17**

Mısra: 15

Anlatmak.

15. Saña takrîr idemem devr-i firāḳuñ ḡamını

16. Çok ḳarışdırma eyā şāhid-i şîrîn-takrîr

takrîr ü beyân eyle:

1. taqrır ü beyân eylesünler:-me, -sün, -ler

Gazel 24

Mısra: 6

Anlatmak ve söylemek.

5. Ağyār ile ünsiyet-i hūbānı ser-ā-ser
6. Gördük bize taqrır ü beyân eylesünler

taksir:

1. taqsirimi:-im, -i

Kaside 9

Mısra: 93

Kusur, suç.

93. Velī taqsirimi ‘afv eyle zīrā
94. Senüñ vaşfuñda ‘ālem beste-demdür

taktir eyle:

1. taqtir eyleyüp:-y, -üp

Kaside 17

Mısra: 36

Damla damla akıtmak.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āgāz baña
36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel hūn taqtir

takviye-bahşā-yı za‘ifān:

1. taqviye-bahşā-yı za‘ifān:

Kaside 6

Mısra: 88

Güçsüzlere takviye güç veren(güzellik).

87. Şarşamaz peşşe-i nā-çizi hücūm-ı şarşar
88. Olsa ger taqviye-bahşā-yı za‘ifān bir ān

takviye-fermā:

1. taqviye-fermādur:-dur

Kaside 1

Mısra: 53

Takviye güç emreden..

53. Meded-i luṭfı ile taqviye-fermādur hep
54. Żu‘afādan ne kadar var ise sezā-yı nuşret

tal:

1. **ṭaldı:-dı****Gazel 161**

Mısra: 6

Kendini düşünce ve duygularına kaptırıp çevresini farketmeyecek hâle gelmek, dalgın bir durum almak.

5. Tār-ı zülfi zeķan-ı dil-bere şarkınca göñül

6. Ṭaldı bir fikr-i ‘amīķe resen-i çāh gibi

2. **ṭalup:****Gazel 108**

Mısra: 7

Başka bir şeyle ilgilenmeyecek şekilde kendini bir şeye vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek, kendini ona kaptırmak.

7. Mānend-i elin köri ṭalup āteş-i ‘aşķa

8. Destin şunıcaķ destüme dil-dār ṭutuşdım

taleb it:1. **ṭaleb iderüm:-er, -üm****Gazel 12**

Mısra: 8

İstemek.

7. Bu benüm mest olıcaķ ‘ādet-i dīrīnemdür

8. Gerden-i sāķīden elbet iderüm buse ṭaleb

tāleb-i buse:1. **ṭāleb -i buse:-si****Gazel 58**

Mısra: 6

Öpücük isteēi.

5. Her kerem-pīşe güzel kim bile mev‘ūdını deyn

6. Ṭāleb-i buse şeydālarına şīr olmaz

tālib-i vaşl:1. **ṭālib -i vaşl:****Gazel 93**

Mısra: 3

Kavuşmanın isteklisi.

3. Ṭālib-i vaşl oldıguma eyledüñ

4. İntekāle yentaķilu intikāl

ta‘līm-i cevır:

1. ta' līm-i cevri:

Kaside 16

Mısra: 53

Haksızlığı öğretme.

53. Baña ta' līm-i cevri itdün efendüm

54. Senün nuşhuñ kabül itdüm begendüm

tām:

1. tām:

Kaside 10

Mısra: 13

Gerekli her şeyi kendisinde bulunduran, eksiği olmayan.

13. Görelüm hüsni kimün tām kimün nākışdur

14. Heme sencide-i mizān-ı şu'ūr eyleyelüm

tamām-ı devr-i sipihr-i berin:

1. tamām-ı devr-i sipihr-i berin:

Kaside 2

Mısra: 23

Yüksek göğün devrinin bütünü.

23. Tamām-ı devr-i sipihr-i berin be-vefk-i merām

24. Dağı nedür bilemem maksad-ı dil-i meksūr

ta'n eyle:

1. ta'n eyler:-r

Gazel 96

Mısra: 17

Kınamak, yermek, ayıplamak, zemmetmek.

17. Gerçi ta'n eyler 'avām ammā biz

18. İtmezüz gūş-ı şütüm-ı 'ālem

ta'n it:

1. ta'n itmeye:-ye

Gazel 24

Mısra: 9

Kınamak, yermek, ayıplamak, zemmetmek.

9. Ta'n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād

10. Gidükçe sivilceyi çibān eylemesünler

tanin-i mine-karın-i zübāb:

1. **tanîn-i mîne-ķarîn-i zübâbdan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 10

Sineğın nakış şeklinde işlenmiş vızıltısı.

9. Zebân-dırâzi-i cühâlî pîş-i ehl-i şafâ

10. Tanîn-i mîne-ķarîn-i zübâbdan aluruz

tanțana-i ıabl u kerre- nây:

1. **tanțana-i ıabl u kerre- nây:**

Kaside 2

Mısra: 10

Davul ve bir neyin tantanası.

9. Tavaıttun itmişiken ġâr-ı dilde rûbeh-i ġam

10. Kılındı tanțana-i ıabl u kerre- nây ile dūr

tanzîr eyle:

1. **tanzîr eyleser:-r, -se**

Gazel 13

Mısra: 13

Nazire yapmak, benzetmek.

13. Nazm-ı rengînümi eyleser Necîb'üm tanzîr

14. Olur ârâyiş-i dîvân-ı belâġat kât kât

tanzîr:

1. **tanzîri:-i**

Gazel 42

Mısra: 14

Benzemeye çalışma, örnek alma.

13. Nazm-ı cenâb-ı hâmi-i sâmi-mekinetin

14. Tanzîri vüs'-i miknete 'İzzet şıġışmıyor

2. **tanzîrde:-de**

Gazel 97

Mısra: 18

Benzemeye çalışma, örnek alma.

17. 'İzzet cenâb-ı Muılış'in âşâr-ı pâküni

18. Tanzîrde selâset-i ġüftâre uġradum

3. **tanzîr:**

Gazel 118

Mısra: 11

Benzemeye çalışma, örnek alma.

11. Cenâb-ı Lûtfi-i sihr-âferînüñ nazmını tanzîr

12. Degül haddüñ o bir mu‘ciz-edâdur çok çalâbsın sen

târ:

1. **târını:-ı, -n, -ı**

Gazel 85

Mısra: 3

Saç teli.

3. Gösterüp perçemünüñ târını kıldıkça güzâr

4. Dil-i divâneyi zencîre çeker şîvelerüñ

2. **târ:**

Gazel 134

Mısra: 6

Tel, saç teli.

5. Nây-ı enîn-i dilüm eylese güş ‘andelîb

6. Bez-m-i çemen başına târ olur ol dem hemân

târ târ:

1. **târ târa:-a**

Gazel 138

Mısra: 12

Saç teli saç teline.

11. Ögredür eczâ-yı hüsnüñ birbirine şîveler

12. Çeşm çeşme zülf zülfe târ târa rû-be-rû

târ u mâr eyle:

1. **târ u mâr eyledi:-di**

Gazel 83

Mısra: 5

Karmakarışık etmek, perişan eylemek.

5. Târ u mâr eyledi sermâye-i sāmānumuzı

6. Ceyş-i gâretger-i kâlâ-yı sükût-ı nighüñ

târ ü mâr eyle:

1. **târ ü mâr eyliyor:-yor**

Gazel 107

Mısra: 3
Perişan etmek.

3. Tār ü mār eyliyor ‘uşşāk-ı dil-āzürdelerüm
4. Şûriş-endāz-ı cihān böyle nedendür nighüm

tār u mār it:

1. tār u mār itdi:-di

Gazel 81

Mısra: 5

Dağıtmak, perişan etmek.

5. Bezm-i fikrüm tār u mār itdi hevā-yı perçemi
6. Ya ‘ni gāret-dīde-i şeb-ḥūnuyum bir āfetüñ

2. tār ü mār itseñ:-se, -ñ

Tahmis 6

Mısra: 8

Dağıtmak, perişan etmek.

7. Sünbülü pīçīde kıldı kākül-i ḥam-der-ḥamuñ
8. Tār ü mār itseñ olur ‘aqlı perīşān ādemüñ

tār ü mār kıl:

1. tār ü mār kıldün:-dū, -n

Gazel 11

Mısra: 8

Dağıtmak, perişan etmek.

7. Yarüñ lepışka perçemini ey şabā yine
8. Kıldün mı tār ü mār ne ‘ālemeddür ‘aceb

tār u pūd-ı hande-i gül:

1. tār u pūd-ı ḥande-i gülden:-den

Tahmis 2

Mısra: 8

Gülen gülün boyuna takılan ip.

7. Sevdigüm çekmeñ ne mümkün şikletüñ her cāmenüñ
8. Tār u pūd-ı ḥande-i gülden gerek pīrāhenüñ

tarab:

1. tarab:

Gazel 8

Mısra: 3

Şenlik, sevinçlilik, ferah.

3. Şebâne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā

4. Pek ıztırāb virür şubḥ-dem ḥumār baña

tarab-hāne:

1. **tarab-ḥānemüz:-müz**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Eğlence, sevinç evi.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārīk ḫalmaz idi tarab-ḥānemüz bizüm

tārāc it:

1. **tārāc itdi:-di**

Gazel 128

Mısra: 3

Yağmalamak.

3. Ez-ser-i neṽ kāle-i sāmānī tārāc itdi yār

4. Gösterüp bir şīve-i ḥāṭır-rübā-yı neṽ-zemīn

taraf:

1. **ṭarafdan:-dan**

Kaside 4

Mısra: 45

Yön, taraf.

45. Bir ṭarafdan elem-i mātem-i cān-süz-ı peder

46. Bir ṭarafdan sitem-i dāyin-i nā-puḥte ḫitāb

2. **ṭarafdan:-dan**

Kaside 4

Mısra: 46

Yön, taraf.

45. Bir ṭarafdan elem-i mātem-i cān-süz-ı peder

46. Bir ṭarafdan sitem-i dāyin-i nā-puḥte ḫitāb

tarāvet:

1. **ṭarāvet:**

Kaside 7

Mısra: 46

Tazelik, körpelik.

45. Nigeh-i luṭfı eger küġ-ḥana düŖse nā-gāḥ

46. Verd-i aḥmer gibi bulurdu ṭarāvet aḥker

2. ṭarāvetle:-le

Kaside 9

Mısra: 2

Tazelik, körpelik.

1. Bahār irdi yine ferḥunde demdür

2. Ṭarāvetle cihān bāḡ-ı İrem' dür

3. ṭarāvet:

Gazel 13

Mısra: 3

Tazelik, körpelik.

3. Mevc-ḥız olsa ṭarāvet ruḥ-ı ḥoy-rīzinde

4. Açılur ŗan gül-i ŗad-berg-i ŗabāḥat ḳat ḳat

4. ṭarāvetle:-le

Gazel 143

Mısra: 9

Tazelik, körpelik.

9. Baḳ lāleler eşküfte ṭarāvetle efendüm

10. Al cāmı ele def'-i ḥumār-ı elem eyle

tard:

1. ṭard:

Kaside 2

Mısra: 80

Sürme, uzaklaŖtırma.

79. Raḳīb-i dünı ḳılup maḥrem-i ḥarīm-i viŗāl

80. İder fütāde-i nāḳārı ṭard ile mehcür

tard it:

1. ṭard itme:-me

Gazel 92

Mısra: 8

Sürmek, uzaklaŖtırmak.

7. İttibā' ile raḳīb-i bed-siriŗte bezmden

8. 'Āŗıḳı ṭard itme lāyık mı mürüvetten bedel

2. ʔard itdi:-di

Gazel 18

Mısra: 8

Uzaklaştırmak, kovmak.

7. Pertevi mīnā-serāy-ı ʔalbi lebrīz idelü

8. Bezm-i endişemden itdi fikr-i şem' i ʔard ruḥ

ʔarf-ı külāh:

1. ʔarf-ı külāhumdan:-um, -dan

Gazel 117

Mısra: 4

Külâhının ucu.

3. Behişt-i rûy-ı alûñ şevkî yakdı serde bir âteş

4. Ki kemter lâle ʔutmam dūzaḥı ʔarf-ı külāhumdan

2. ʔarf-ı külāhuñ:-uñ

Kaside 16

Mısra: 64

Külâhının ucu.

63. Öpüp Eşref añun çeşm-i siyāhuñ

64. İder işkeste hem ʔarf-ı külāhuñ

ʔarf-ı ruhsār:

1. ʔarf-ı ruḥsāruñdan:-uñ, -dan

Gazel 138

Mısra: 7

Yanağın kenarı.

7. ʔarf-ı ruḥsāruñdan eyle ber-ʔaraf gīsūlaruñ

8. Yüz bulup bī-çäreler kılsun nezzāre rû-be-rû

ʔarh:

1. ʔarḥma:-ın, -a

Gazel 12

Mısra: 13

Kurma, tertip ve tanzim etme II yazma.

13. Böyle rindâne gazel ʔarḥına ol mahveşuñ

14. 'İzzetâ dīde-i mestānesidür cümle sebeb

ʔarh it:

1. **tarh itmekiçün:-mek, -içün**

Kaside 8

Mısra: 38

Kurmak, tertip ve tanzim etmek II yazmak.

37. Eger destūr-ı düstūrı olursa şevkile hāmem

38. İder bir nev-ğazel tarh itmekiçün sa'y-ı bisyārı

tarh-ı kütübhāne-i zībā-resm:

1. **tarh-ı kütübhāne-i zībā-resme:-e**

Kaside 6

Mısra: 15

Süslü şekildeki kütüphanenin düzeni.

15. Siyyemā tarh-ı kütübhāne-i zībā-resme

16. Yazdıguñ nükteli tarh-ı belāğat-‘unvān

tarh-ı ülfet:

1. **tarh-ı ülfet:**

Gazel 119

Mısra: 2

Dostluk kurma.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hīç nefret itmezsın

2. Niçün ‘uşşākla bir kere tarh-ı ülfet itmezsın

tār-i miştar:

1. **tār-i miştar:**

Gazel 111

Mısra: 8

Ağırlık ölçen aletin ipi.

7. Tā‘dīl ider terāzū-yı vezn ile haṭvesin

8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüm

tār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık:

1. **tār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık:**

Gazel 35

Mısra: 5

Aşığın hasret bakışının karanlığı.

5. ār-ı nigāh-ı hasret-i ‘āşık mıdur yāhūd

6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

tār-ı nigāh:

1. **tār-ı nigāhumuz:-umuz**

Gazel 87

Mısra: 7

Bakış ipliği.

7. Tār-ı nigāhumuz kemerinden çözülmiyor

8. Mūy-ı miyānına şarılup rişte-i hayāl

tārī ol:

1. **tārī olur:-ur**

Kaside 8

Mısra: 2

Ortaya çıkmak, belirtmek.

1. Hubūb-ı şarşar-ı hasret üşütdükçe dil-i zārı

2. Reg-i cāna olur tā lerze-i efsürdegī tārī

tār-ı zülf:

1. **tār-ı zülf:-i**

Gazel 161

Mısra: 5

Saç teli.

5. Tār-ı zülfī zekān-ı dil-bere şarkınca gönül

6. Taldı bir fikr-i ‘amīke resen-i çāh gibi

2. **tār-ı zülfünden:-üñ, -den**

Gazel 156

Mısra: 8

Saç teli.

7. Deyr-i ‘aşkunda perestiş-geriyüz ol şanemüñ

8. Tār-ı zülfünden idüp rişte-i zünnārımızı

ta‘rīf it:

1. **ta‘rīf idemem:-e, -me, -m**

Kaside 5

Mısra: 60

Tarifi yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak, tanımlamak.

59. Ammā ki çi sūd aňlamıyor kuvvet-i tab‘um

60. Ta‘rīf idemem kendümi hālā Yeñişehr’e

ta‘rīf ol:

1. ta'rif olunmaz:-un, -maz

Gazel 77

Mısra: 17

Tarif etmek, anlatmak.

17. 'İzzetā bir vech ile ta'rif olunmaz zevkümüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna bak

tarīh-i belāgat-'unvān:

1. tarīh-i belāgat-'unvān:

Kaside 6

Mısra: 16

Etkili söz söyleme şöhretinin tarihi.

15. Siyyemā tarīh-ı kütübḥāne-i zībā-resme

16. Yazdıguñ nükteli tarīh-i belāgat-'unvān

tārik:

1. tārik:

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Karanlık.

21. Başlardı devre şevk ile peymānemüz bizüm

22. Tārik ḫalmaz idi ṭarab-ḥānemüz bizüm

tārik-i sünnet:

1. tārik-i sünnetüñden:-üñ, -den

Gazel 141

Mısra: 6

Sünnet yolu.

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeyṭān

6. Tārik-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

tārik-i zühde:

1. tārik-i zühde:-e

Gazel 49

Mısra: 7

Dünyāya rağbet etmeyip kendini ibādete vermenin yolu.

7. Zāhid tārik-i zühde biz rāh-ı 'aşḫda

8. Bilsem ki ḫak efendi kimüñ mezhebiyledür

tarz:

1. tarz:

Gazel 22

Mısra: 1

Biçim, şekil.

1. Bir tarz hırām itdi o şimşād-ķad Aķmed
2. Serv ayağına düşdi didi el meded Aķmed

tarz-ı ‘icāz:

1. tarz-ı ‘icāzına:-ı, -n, -a

Kaside 3

Mısra: 6

Az sözle çok şey anlatma şekli.

5. Hāme hem-hālet-i šu‘bān-ı kelīm olmāğla
6. Tarz-ı ‘icāzına hayret-zededür her sehħār

tarz-ı nā-šenī:

1. tarz-ı nā-šenīde:-de

Gazel 25

Mısra: 12

Kötü olmayan şekil.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelībine
12. Bir tarz-ı nā-šenīde ile mekr ü āller

taşavvur it:

1. taşavvuritse:-se

Kaside 6

Mısra: 77

Düşünmek.

77. Bezm-i mīnūveşini itse taşavvur bir kes
78. Kendini bulur idi ravza-nişīn-i Rıdvān

taşavvur-ı hüsn:

1. taşavvur-ı hüsnüyle:-ü, -y, -le

Gazel 55

Mısra: 13

Güzelliğın düşüncesi.

13. Bir kāfirin taşavvur-ı hüsnüyle ‘İzzet’üñ
14. Büt-hāne-i hayālī ser-ā-ser nuķūş-ı nāz

tās-ı vārun-ı sipihr:

1. **ṭās-ı vārun-ı sipihri:-i**

Gazel 124

Mısra: **14**

Göğün ters seması.

13. İştihār-ı nazmıdur ‘İzzet cenāb-ı Rā’if’ üñ

14. Ṭās-ı vārun-ı sipihri ṭoldıran āvāzeden

taş at:

1. **taş atdumsa:-du, -m, -sa**

Gazel 112

Mısra: **11**

Söz dokundurmak, birine dolaylı olarak dokunacak acı söz söylemek.

11. Bezmd e ağıyāra taş atdumsa da ma‘zūr ṭut

12. Kelb şandım fark u temyız ihtimālüm yok benüm

ta‘ṭir id:

1. **ta‘ṭir ider:-er**

Gazel 14

Mısra: **9**

Güzel bir koku ile kokulandırmak.

9. Tā demāğ-i dili ider ta‘ṭir

10. Būy-ı sūnbül midür ‘aceb mūyı

2. **ta‘ṭir itdūñ:-dū, -ñ**

Kaside 17

Mısra: **38**

Güzel bir koku ile kokulandırmak.

37. Didüm ey ğonce-i neşkūfte-i gülzār-ı vefa

38. Būy-ı luṭfuñla dimāğ-ı dili itdūñ ta‘ṭir

tatlı:

1. **ṭatlı:**

Gazel 63

Mısra: **10**

Tatlı, şirin.

9. Āferīnler saña ey şāhid-i şīrīn-ğūftār

10. Ṭatlı dillerle ṭutarsın zūrafāyı bilürüz

taṭvīl-i sūhan eyle:

1. **taṭvīl-i sūhan eyleme:-me**

Kaside 5

Mısra: 68
Sözü uzatmak.

67. 'İzzet yeter ıtnābı ҡo hengām-ı du'ādur
68. Tatvīl-i sūhan eyleme bī-cā Yeñişehr'e

tavattun it:

1. **tavattun itmişiken:** -miş, -i, -ken

Kaside 2

Mısra: 9

Yerleşmek, yer edinmek.

9. Tavattun itmişiken ğār-ı dilde rūbeh-i ğam

10. Kılındı tañtana-i taḅl u kerre- nāy ile dūr

tavan:

1. **ṭayansun:** -sun

Gazel 102

Mısra: 2

Dayanmak, sabretmek.

1. Dil āteş-i ruḥsāruña yansun mı efendüm

2. Bu tābiş-i hicrāna ṭayansun mı efendüm

tayerān:

1. **ṭayerān:**

Kaside 6

Mısra: 38

Uçma, uçuş.

37. Dādlar zav' -ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf

38. Gūyiyā ṭaları pervāneveş eyler ṭayerān

tāze:

1. **tāze:**

Gazel 10

Mısra: 3

Yeni, körpe.

3. Kimi şarkı kimisi tāze gazeller okusun

4. Kimisi eylesün āġāze-i hey hey ne şafā

2. **tāze:**

Gazel 14

Mısra: 2

Taze, canlı.

1. Seyr it ol şüh-ı âteşîn-hûyı
2. Tāze gül gibi terlemiş rûyı

3. tāze:

Kaside 17

Mısra: 3

Yeni, körpe.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde fakır

4. tāze:

Gazel 20

Mısra: 4

Yeni, körpe.

3. O leṭāfetle ki vardır kad-i ra' nāsında
4. Bāğ-ı hüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

5. tāze:

Gazel 48

Mısra: 4

Yeni II körpe, genç.

3. Gülşen-i hüsne bülbül kesilürler yek-ser
4. Görseler gül gibi bir tāze püser 'aşıklar

6. tāze:

Gazel 61

Mısra: 12

Yeni, körpe.

11. Birinüñ kâmetini serve idersek teşbîh
12. Birini yād iderüz tāze nihālân ile biz

7. tāze:

Gazel 105

Mısra: 3

Yeni, körpe.

3. Sen tāze nihāl-ı çemenistân-ı cefānuñ
4. Pâyuna dem-â-dem dökilür eşk-i tazallüm

tāze gül-i bāğ-ı letāfet:

1. tāze gül-i bāğ-ı letāfet:

Gazel 123

Mısra: 2

Güzellik bağının taze gülü II sevgili.

1. 'Ārızuñ itdi nem-i hoy-ı hacālet taḥsīn
2. Saña ey tāze gül-i bāğ-ı letāfet taḥsīn

tāze-edā:

1. tāze-edā:

Kaside 6

Mısra: 25

Körpe cilve.

25. Tāları tāze-edā bir büt-i sīmīn-tendür
26. Şāların her birisi veşen-i deyr-i beyān

tāzele:

1. tāzeledi:-di

Kaside 6

Mısra: 105

Tazelemek, yenilemek.

105. Yeñiden tāzeledi kâ'ide-i mekremeti
106. Mişl-i ḥātem-i ṭayy olmışidi eski yalān

2. tāzeler:-r

Gazel 46

Mısra: 14

Tazelenmek, yenilenmek.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bī-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

tāze-nihālān-ı Yeñişehr:

1. tāze-nihālān-ı Yeñişehr'i:-i

Gazel 143

Mısra: 3

Yeñişehr'in taze fidanları.

3. Geh tāze-nihālān-ı Yeñişehr'i temāşā
4. Geh sāye-i eşcārda āyīn-i cem eyle

tāze-zebān-ı āşār:

1. tāze-zebān-ı āşār:

Kaside 3

Mısra: 12

Eserlerin körpe dili.

11. Meded kilk-i sühan-güster ile bu nâ-çiz
 12. Dem-be-dem olmadadur taze-zebân-ı âşâr

te'ākub it:

1. te'ākub ide:-e

Kaside 8

Mısra: 65

Birbirini tâkip etmek, birbiri ardınca olmak.

65. Te'ākub ide tā şayf u şitâ bu köhne gülşende
 66. Fuşûl-ı erba'a âmed-şüdünde ide tekrarı

te'ānuḡ-ı eṣer-i feyz-i kimyâ-yı hayâl:

1. te'ānuḡ-ı eṣer-i feyz-i kimyâ-yı hayâl:

Gazel 91

Mısra: 14

Hayal kimyasının ilminin eserlerinin kucaklaşması.

13. Hem-i'tibâr-ı zer eyler nuḡâs-ı eş'ârı
 14. Te'ānuḡ-ı eṣer-i feyz-i kimyâ-yı hayâl

tebâh eyle:

1. tebâh eyledi:-di

Gazel 94

Mısra: 4

Harap etmek, yıkmak.

3. Gülşende seher nağme-serâ oldı şabâdan
 4. Hâl-i dil-i 'uşşâkı tebâh eyledi bülbül

tebâşîr-i şubḡâh-ı sürûr:

1. tebâşîr-i şubḡâh-ı sürûr:

Kaside 2

Mısra: 1

Sevincin sabah vakti müjdesi.

1. Sepîde dem ki tebâşîr-i şubḡâh-ı sürûr
 2. Sipihrin itdi siyeh kâsesin leb-â-leb nûr

tebdîl it:

1. tebdîl ider:-er

Gazel 122

Mısra: 10

Değişmek.

9. Her nağmesinde muṭrıḃ-ı kılḳ ‘İzzetā yine
10. Tebdīl ider maḳāmı ne nāzūk ne nāzenīn

tebdīl-i kisve:

1. tebdīl-i kisve:

Gazel 7

Mısra: 3

Üst başını değiştirmek.

3. Tebdīl-i kisve kıldı ‘arūs-ı cemāl-i yār
4. Bir pullı nev-nıḳāba büründi nehāyeti

tebeddül:

1. tebeddül:

Kaside 7

Mısra: 49

Başka şeikle girme, değişme, tagayyür.

49. Olsa ḥāşiyet-i eşyāya tebeddül fermā
50. Āb ihṛāk ide ğarḳ eyleye nīrān-ı saḳar

tebessüm:

1. tebessümle:-le

Gazel 36

Mısra: 5

Gülümseme.

5. Tebessümle nedür tūṭī gibi ol söyleyiř cānā
6. Meger ḳand-i kelāmuñ ḥande-i kebk-i derīdendür

2. tebessüm:

Gazel 120

Mısra: 1

Gülümseme.

1. Şekerlendi tebessüm ol perīnūñ la‘l-i ālinden
2. Mezāk-ı ḥande şīrīn oldı gül-ḳand-i maḳālinden

3. tebessüm:

Gazel 123

Mısra: 3

Gülümseme.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş
4. Eylemiş ḥüsn-i ḥudā-dādını ḳat ḳat taḥsīn

tebessüm-fürüş-ı nāz:

1. tebessüm-fürüş-ı nâz:

Gazel 55

Mısra: 1

Cilvenin tebessüm satanı.

1. Ey gonce-i dehânı tebessüm-fürüş-ı nâz
2. Şerm eylemiş gül-i ruhuñı şu 'le-püş-ı nâz

tebessümler it:

1. tebessümler ider:-er

Gazel 71

Mısra: 11

Gülümseme.

11. Gerçi ešnâ-yı tekellümde tebessümler ider
12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammâ hâfız

tebessüm-rîz:

1. tebessüm-rîz:

Kaside 16

Mısra: 21

Gülümseme saçan.

21. Tebessüm-rîz olup Aḥmed o sâ'at
22. Dir ey serv-i kadûñ şûr-ı kıyâmet

tebrîk-i kudüm:

1. tebrîk-i kudümuñda:-uñ, -da

Kaside 5

Mısra: 53

Uzak yerden gelme kutlaması.

53. Tebrîk-i kudümuñda bu manzûme-i sâdem
54. Bî-râbıtadur eylemem ifşâ Yeñişehr'e

teb-rîz:

1. teb-rîz:

Gazel 44

Mısra: 4

Ateş saçan II âşık.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yâ
4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-hâledârıdur

tecellî-zâr:

1. **tecellî-zâra:-a**

Gazel 29

Mısra: 3

Tecelli bahçesi.

3. Bir tecellî-zâra döndi şahın-ı gülzâr-ı cihân

4. Cûş-ı lâle şu'le şaldı cā-be-cā nev-rūzdur

tecessüs:

1. **tecessüsde:-de**

Gazel 56

Mısra: 13

Gizlice araştırmak.

13. Hâl-i 'uşşâk-ı perîşânı tecessüsde yine

14. 'İzzetâ gamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

tedbîr:

1. **tedbîrde:-de**

Kaside 6

Mısra: 116

Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çâre, önlem.

115. Sâlde hürde hıredde yine ammâ ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsni ü melâhatde civân

2. **tedbîr:**

Kaside 17

Mısra: 46

Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çâre, önlem.

45. Āh rû'yâ mı bu bir fitne-i şûr-efzâ mı

46. 'İzzetâ 'aqlum alup koymadı re'y ü tedbîr

tedbîr-i cidâl:

1. **tedbîr-i cidâl:**

Kaside 9

Mısra: 26

Savaş tedbiri.

25. Benefşe ser-be-ceyb-i fikr-i bisyâr

26. Ki tedbîr-i cidâl emr-i ehemmdür

te'emmül:

1. **te'emmülle:-le**

Gazel 56

Mısra: 3

İyice etraflica düşünme.

3. Hiç nedāmet mi çeker sözde te'emmülle giden

4. Ruḥ-ı endīşede nakş-ı kef-i efsūs olmaz

tef:

1. **tef:**

Gazel 104

Mısra: 10

Sıcaklık.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

teferrüc eyle:

1. **teferrüc eylemege: -meg, -e**

Gazel 8

Mısra: 8

İçini rahatlatmak, ferahlatmak.

7. Elümde sāğar-ı ser-şārum alıvirür şimdi

8. Teferrüc eylemege semt-i lālezār baña

tefe'ül:

1. **tefe'ül:**

Kaside 1

Mısra: 5

Hayra yorma, uğur sayma.

5. Sünnet-i ḥayr-ı beşerdür çü tefe'ül bi'l-ḥayr

6. Bülülās olalum nāme-serā-yı nuşret

tefhīm:

1. **tefhīm:**

Tahmis 2

Mısra: 13

Bildirmek, anlatmak.

13. Bu sözi tefhīm için dā'im saña tekrār ider

14. Gülli dībā giydüñ ammā kırkarum āzār ider

tefrīh-i fu'ād:

1. tefrîḥ-i fu'ād:

Gazel 64

Mısra: 4

Kalbin ferahlaması.

3. İrâs-ı neşât itmez idi eşküm o yâre

4. Tefrîḥ-i fu'ād olmazsa ḥâşiyet-i elmâs

teğâfûl it:

1. teğâfûl itme:-me

Gazel 9

Mısra: 11

Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak.

11. İşte biz böyle teğâfûl itme koc-başuñ için

12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb ḥiç yok mı bir kurbân baña

teḥaşşun eyle:

1. teḥaşşun eyleyecek:-y, -ecek

Gazel 38

Mısra: 12

Korunmak.

11. O şûḥ-ı fitnegerîn ḥançer-i nigâhından

12. Teḥaşşun eyleyecek mültecâ mı var yokdur

tehî:

1. tehî:

Kaside 13

Mısra: 81

Boş.

81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehî

82. İtmişüm melce' velî bir dergehi

2. tehî:

Gazel 13

Mısra: 9

Boş.

9. Sîne-i 'âşık-ı 'uryân teni zann itme tehî

10. Var o şandūkada kâlâ-yı maḥabbet kat kat

3. tehî:

Gazel 104

Mısra: 9

Boş.

9. Ez-süz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend

10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

tehī-hemyān:

1. **tehī-hemyān:**

Gazel 155

Mısra: 13

Boş kese.

13. İzāfetle temevvül kesbi der mi her tehī-hemyān

14. Faqat esmā-i seng-i behreverdūr māl ile zūsı

tehniyet it:

1. **tehniyet itdi:-di**

Kaside 5

Mısra: 27

Kutlamak, tebrik etmek.

27. Teşrīfini gūş eyleyicek tehniyet itdi

28. Bağdād u Semerkānd u Buḥārā Yeñişehr'e

tek:

1. **tek:**

Kıt'a 4

Mısra: 1

Bir tek.

1. Tek toḥmı bırakmaqdı ğaraż çift işi ma'lūm

2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

2. **tek:**

Kıt'a 4

Mısra: 5

Tek, yalnız.

5. Tek tırmayup ol çifteli kaḥbe şeb-i ma'hūd

6. Ağyār kucağında hemān kaykılıgeldi

3. **tek:**

Kaside 16

Mısra: 48

Sadece, bir tek.

47. Ğaraż taġlīt-i Aħmed' dūr bu sözden
48. Düşürsin tek anı 'uşşāk gözden

4. **tek:**

Gazel 151

Mısra: 4

Yalnız.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i çift ü tek idi
4. Kaldı tek tırmadıġuñ hātır-ı maġşūşumda

5. **tek:**

Gazel 156

Mısra: 10

Yalnız.

9. Nakd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar
10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bāzārumızı

tek ü tāz it:

1. **tek ü tāz itmeden:-meden**

Gazel 91

Mısra: 17

Koşmak, koşturmak.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden qalır mı idüm
18. Semend-i tab'uma teng olmasa fezā-yı hayāl

2. **tek ü tāza itdükde:-dük, -de**

Kaside 6

Mısra: 11

Koşmak, koşturmak.

11. Sāha-i ma'nide itdükde tek ü tāza şurū'
12. Hüner erbābına teng oldu fezā-yı cevalān

tek ü tāz:

1. **tek ü tāzı:-ı**

Gazel 66

Mısra: 14

Koşma, koşturma.

13. Şikeste-pāy semend-i yerā'a ey 'İzzet
14. Bu 'arşahde qosun tek ü tāzı leng olmış

tek ü tāz-ı kümevt-i tab'-ı 'İzzet:

1. tek ü t̄az-ı k̄ümeýt-i řab‘-ı ‘İzzet:

Gazel 36

Mısra: 14

İzzet'in karakter atının hız ve sürati.

13. Ne mümkün m̄ahir-i āteř-‘ināna hem-rikāb olmak

14. Tek ü t̄az-ı k̄ümeýt-i řab‘-ı ‘İzzet pek geridendür

tekā-pū:

1. tekā-pūsı:-s, -ı

Gazel 155

Mısra: 18

Dalkavukluk etme, birinin yaptığı her işi onaylama.

17. Düşüp Rāmiz Efendi eşerine semt-i tegazzülde

18. ‘Abeřdür h̄ame-i bī-miknetūñ ‘İzzet tekā-pūsı

tekellüm:

1. tekellüm:

Gazel 123

Mısra: 3

Söyleme, konuşma.

3. O tekellüm o tebessüm o levendāne gülüş

4. Eylemiş h̄usn-i h̄udā-dādıñı kat kat taḥsīn

tekellüm it:

1. tekellüm idelüm:-elüm

Kaside 17

Mısra: 33

Söylemek, konuşmak.

33. Gel ki bir laḥzā tekellüm idelüm fırsatdur

34. Ben saña ḥālūmi sen de baña söyle bir bir

tekevvün it:

1. tekevvün iden:-en

Kaside 2

Mısra: 42

Vücut bulmak, vücûda gelmek, var olmak, oluşmak.

41. Odur o āřaf-ı ‘ādil ki āb-ı t̄iği ile

42. Söner tekevvün iden her řerāre-i řer ü řūr

te’kīd-i kavānīn-i sitem:

1. te'kîd-i kavânî-i sitem:

Gazel 30

Mısra: 26

İssız yeri andıran sitem.

25. Bi'llâh tıyarlarsa bu da'vâñı güzeller

26. Te'kîd-i kavânî-i sitem müşbetimüzdür

tekrâr:

1. tekrâr:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi.

1. Şâd ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ

2. Saña tekrâr ile emr itmesinüñ ma'nâsı

tekrâr eyle:

1. tekrâr eyler:-r

Kaside 3

Mısra: 10

Tekrar etmek.

9. Şükr-i ihsânını îfâ idemem ben kalemim

10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medhîn tekrâr

tekrâr ii:

1. tekrâr ider:-er

Tahmis 2

Mısra: 13

Tekrar etmek.

13. Bu sözi tefhîm için dâ'im saña tekrâr ider

14. Gülli dîbâ giydüñ ammâ korkarum âzâr ider

2. tekrârı ide:-e

Kaside 8

Mısra: 66

Tekrar etmek.

65. Te'ākub ide tâ şayf u şitâ bu köhne gülşende

66. Fuşûl-ı erba'a âmed-şüdünde ide tekrârı

tekrâr-be-tekrâr:

1. tekrār-be-tekrār:

Gazel 109

Mısra: 4

Tekrar tekrar olarak.

3. 'Ārife olmağıla vāsıta-i zikru'llāh

4. Her zaman itmede tekrār-be-tekrār kıasem

tekye:

1. tekyede:-de

Gazel 59

Mısra: 9

Dervişlere mahsus ikametgâh, ibâdetgâh.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād

10. Biz de bezme gelene sāğar-ı rahşān virürüz

tekye-i 'aşk u mahabbet:

1. tekye-i 'aşk u mahabbetde:-de

Gazel 72

Mısra: 9

Aşk ve sevgi meskeni.

9. Tekye-i 'aşk u mahabbetde kalup ser-gerdān

10. Vecd ile itmededür 'İzzet-i bī-çāre semā'

tekye-i şıdk:

1. tekye-i şıdkda:-da

Kaside 10

Mısra: 20

Doğruluk tekkesi.

19. Biz de bir āfete biñ cān ile kıurbān olalum

20. Tekye-i şıdkda ifā-yı nüzūr eyleyelüm

tekye-mevā'id:

1. tekye-mevā'idine:-i, -n, -e

Gazel 113

Mısra: 9

Güven veren sözler.

9. Eyler mi idim tekye-mevā'idine yāruñ

10. Ben mağlaṭa-i da'vī-i incāza kıapıldum

tel:

1. tel:

Kaside 9

Mısra: 103

Çeşitli madenlerden yapılan ve çeşitli işlerde kullanılan, kopmaya karşı dayanıklı çok ince ve uzun nesne.

103. Tel ehli olmayan sâz-ı terānem

104. Ne añlar bī-nevā-yı zīr ü bemmdür

2. tel:

Gazel 29

Mısra: 10

Saç teli.

9. Kākül-i sünbül-şemīm-i yāre oldı şāne-zen

10. Korkarum tel kırmassun dest-i şabā nev-rūzdur

3. tel:

Gazel 32

Mısra: 1

Saç teli.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefā tel gösterür

2. ‘Āşık-ı şeydāya zencīr-i müselsel gösterür

telātum-ı yem-i va ‘d-i vişāl:

1. telātum-ı yem-i va ‘d-i vişāle:-e

Gazel 78

Mısra: 9

Kavuşma sözüünün denizinin dalgalanması.

9. Telātum-ı yem-i va ‘d-i vişāle aldanmış

10. Dil-i ‘İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

telh it:

1. telh itmiş:-miş

Kaside 2

Mısra: 13

(Tadını)Acıtmak II tadını kaçırmak.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı

14. Şükür ki oldı şeker-rīz lutf-ı Rabb-ı Şekūr

2. telh itdi:-di

Gazel 150

Mısra: 9

(Tadını)Acıtmak II tadını kaçırmak.

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ
 10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmuş ne fā'ide

telḥ-ābe-keş-i encümen-i ḥüzn:

1. telḥ-ābe-keş-i encümen-i ḥüznüm:-üm
Gazel 47
 Mısra: 3
Keder topluluğunun acı suyunu çeken.
3. Ben o telḥ-ābe-keş-i encümen-i ḥüznüm kim
 4. Güş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

telḥi-i düşnām:

1. telḥi-i düşnāmı:-ı
Gazel 103
 Mısra: 3
Sövmenin acısı.
3. Telḥi-i düşnāmı lezzet-baḥş-ı kām-ı ārzū
 4. Bir şeker-leb şāhid-i şīrīn-maḳālūm var benüm

telḥ-kām-ı elem:

1. telḥ-kām-ı eleme:-e
Gazel 85
 Mısra: 12
Elemin acılığı.
11. Ḥandelerle dün efendüm sen iderken güftār
 12. Telḥ-kām-ı eleme şundi şeker-şīvelerüñ

te'lif-i miyān-ı ezdād:

1. te'lif-i miyān-ı ezdād:
Kaside 6
 Mısra: 85
Birbirine zıt olanların aralarının uzlaştırılması.

85. 'Adli ger eylese te'lif-i miyān-ı ezdād
 86. Fem-i āhū-beçeye şīr virürdi pistān

temāşā:

1. temāşā:
Gazel 5

Mısra: 6

Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

5. Bi'llāh kıyāmet kopar ol kāmēt ölürse
6. Ger mā'il-i gülgeşt-i çemenzār temāşā

2. temāşā:

Gazel 90

Mısra: 10

Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

9. Nev-ḥırām-ı kadd-i cānāneyi seyr itmek mi
10. Bāğda serv-i ser-efrāzı temāşā mı güzel

3. temāşā:

Gazel 143

Mısra: 3

Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

3. Geh tāze-nihālān-ı Yeñişehr'i temāşā
4. Geh sāye-i eşcārda āyīn-i cem eyle

temāşā eyle:

1. temāşā eyleyenler:-y, -en, -ler

Gazel 155

Mısra: 1

Seyretmek.

1. Temāşā eyleyenler ol nihāl-i 'işve-me' nūsı
2. Şanurlar gülistān-ı cennetüñ şimşād-ı dil-cūsı

temāşā it:

1. temāşā itmeden:-meden

Gazel 131

Mısra: 3

Seyretmek.

3. Bāğda servi temāşā itmeden ḥāşıl nedür
4. Serve bakma kāmēt-i dil-dāre bak Allāh için

temāşāgeh:

1. temāşāgehe:-e

Kaside 10

Mısra: 12

Seyir yeri, eğlence mahalli.

11. 'İyd-ı udhıye degül mahşer-i hûbândur bu
12. Gel temâşâgehe bir kerre 'ubûr eyleyelüm

2. temâşâgehe:-e

Gazel 137

Mısra: 7

Seyir yeri, eğlence mahalli.

7. Çık temâşâgehe biñ şîve vü nâz ile şalın
8. Hep güzeller kıla hayretde o ef'âlün için

temâşâ-yı kadd:

1. temâşâ-yı kaddünle:-ün, -le

Gazel 144

Mısra: 9

Boyunu seyretme.

9. Temâşâ-yı kaddünle mazhar-ı tûl-ı hayât olsağ
10. Bizi gördükçe bâri geçmesün 'ömrüm şitâb üzre

temâşâ-yı vişâl-i dil-rübâ:

1. temâşâ-yı vişâl-i dil-rübâ:

Gazel 155

Mısra: 5

Gönül çelene kavuşmanın seyri.

5. Temâşâ-yı vişâl-i dil-rübâ emr-i ba'îd ammâ
6. Uzakdan bir nigâh üftâdenün olmaz mı mercûsı

temâyül:

1. temâyüli:-i

Gazel 44

Mısra: 5

Bir tarafa meyletme, gönlü akma.

5. Yok mı dahı temâyüli ol nahl-ı işvenün
6. 'Uşşâk-ı zâri şaf-zede-i reh-güzârıdur

temeddüh eyle:

1. temeddüh eyle:

Kaside 2

Mısra: 86

Kendini övmek, böbürlenmek.

85. Gazel-serālîğı terk it biraz da şâ'irce
 86. Temeddüh eyle kaçideñ ola maşûn-ı kuşûr

temel:

1. temeli:-i

Gazel 162

Mısra: 14

Bir binânın üzerine oturduğu toprak altında kalan duvarları II bir şeyin üzerine kurulduğu ilk ve en önemli unsur, asıl, kök.

13. 'İzzetâ kaçır-ı vişâle çık otur
 14. Korkma gâyetde kavîdür temeli

temennâ:

1. temennâlarla:-lar, -la

Kıt'a 8

Mısra: 4

Arzu, istek, temennî.

3. Dahı ben itmeden hiç âşinâluğ
 4. Temennâlarla kıldı dil-rübâluğ

temennâlar it:

1. temennâlar ider:-er

Gazel 12

Mısra: 9

İstekte bulunmak.

9. Bâde şundukça temennâlar ider dîde süzer
 10. Âh kâfir bu girişme bu edâ n' olsun aceb

temenni it:

1. temenni itdüm:-dû, -m

Gazel 92

Mısra: 6

İstemek, dilemek.

5. Zîver-i ağuş-ı ağıyâr oldıgun gördükçe ben
 6. Firqati itdüm temenni vaqt-i vuslatdan bedel

temevvüc it:

1. temevvüc itdi:-di

Kaside 2

Mısra: 71
Dalgalanmak.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafâ-yı derûn
72. Yine sevâhil-i endîşe pür dür-i menşûr

temevvül:

1. temevvül:
Gazel 155
Mısra: 13
Mal edinme, zenginleşme.

13. İzâfetle temevvül kesbi der mi her tehî-hemyân
14. Faqat esmâ-i seng-i behreverdûr mâl ile zûsı

temkîn:

1. temkîn:
Kaside 7
Mısra: 52
İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.

51. İzîrâb itmez idi keştî-i bahır-ı sîm-âb
52. Kûh u temkîn ü vaqârı aña şalsa lenger

temmûz:

1. temmûz:
Gazel 161
Mısra: 3
Yılın hazîran ile ağustos ayları arasındaki otuz gün çeken yedinci ayı, yaz aylarının ikincisi.

3. Germi-i meclis-i aḥbâba çalış hem-çü temmûz
4. Araya katma bürûdet hele dey-mâh gibi

temyîz:

1. temyîz:
Gazel 112
Mısra: 12
Ayırma, seçme.

11. Bezmde aḡyâra taş atdumsa da ma'zûr tut
12. Kelb şandum fark u temyîz ihtimâlüm yok benüm

ten:

1. **tenüh:-üh****Tahmis 2**

Mısra: 9

İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.

9. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzük tenüh

10. Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i ra‘nā seni

2. **ten:****Kaside 8**

Mısra: 41

İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān

42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

3. **tenüm:-üm****Gazel 160**

Mısra: 3

Beden, cisim, gövde, vücut.

3. Nār-ı ḥasretle tenüm tūde-i ḥākisterdür

4. Korkarum sūz-ı dilüm çarhı yaķar açma beni

tena‘um:1. **tena‘um:****Terkib-bend 1**

Mısra: 51

Nîmet ve bolluk içinde bulunma.

51. Perverdeyüm hezār tena‘um ile nāz ile

52. Alışmadum bu mertebe cevri dırāz ile

ten-dāde-i vişāl:1. **ten-dāde-i vişāl:****Gazel 87**

Mısra: 10

Kavuşmanın beden verilmiş.

9. Hamyāze-rīz kaldı gör āgūş-ı ḥasretüm

10. Bir dürlü kāfir olmadı ten-dāde-i vişāl

tenen tene nāten tene:1. **tenen tene nāten teneyle:-y, -le****Gazel 116**

Mısra: **10**

Müzikle ilgili sözcükler.

9. Ki 'İzzetâ terelelli yelelli yelenter ile

10. Gehî tenen tene nâten teneyle eglenelüm

tenezzül it:

1. **tenezzül ider:-er**

Gazel 15

Mısra: **7**

Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi kabul etme.

7. Tenezzül mi ider dest-i felekden cām-ı hūrşīde

8. O mähın meclisinde sāgar-ı ibrām alan 'İzzet

teng:

1. **teng:**

Kaside 2

Mısra: **68**

Dar II sıkıntılı.

67. Nevāzişüñle olur gül gibi güşāyiş-yāb

68. Ne rütbe teng ise çün gönce kalb-i ehl-i şu'ūr

2. **teng:**

Kaside 6

Mısra: **12**

Dar.

11. Sāha-i ma'nīde itdükde tek ü tāza şurū'

12. Hüner erbābına teng oldu fezā-yı cevalān

3. **tengdür:-dür**

Kaside 10

Mısra: **41**

Dar, küçük.

41. Kāfiye tengdür envār-ı du'ādan 'İzzet

42. Tab'ı reşk-āver-i ser-çeşme-i hūr eyleyelüm

4. **teng:**

Gazel 91

Mısra: **18**

Dar.

17. Ben 'İzzetā tek ü tāz itmeden kalur mı idüm

18. Semend-i tab'uma teng olmasa fezā-yı hayāl

5. **teng:****Gazel 129**

Mısra: 2

Dar.

1. Buz tıtdı arābīye azāsı Yeñişehr'in
2. Ehl-i dile teng oldu fezāsı Yeñişehr'in

tenhā:1. **tenhā:****Kaside 5**

Mısra: 40

Yalnız, tek başına.

39. Bu resmle mazbūṭ sicillāt adardur
40. Maḫşūr degil midḫatı tenhā Yeñişehr'e

2. **tenhā:****Kaside 16**

Mısra: 50

Yalnız.

49. Mūcerred kendi bulsun iṣṭihārı
50. İdeler aña tenhā i'tibārı

3. **tenhā:****Kaside 17**

Mısra: 10

Yalnız, tek başına.

9. Nā-gehān nāz ile gül-berg-i lebūñ depretdi
10. Dedi tenhā mısın ey 'āşık-ı işkeste-zamīr

4. **tenhā:****Gazel 45**

Mısra: 1

Yalnız, sadece.

1. Gerden-i şāfuñ mı tenhā sevdigüm kāfūrdur
2. Sā'idūñ de sāk-ı sīmīnūñ gibi billūrdur

5. **tenhā:****Gazel 71**

Mısra: 10

Yalnız, sadece.

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın çarbı
10. Dögsün ‘uşşākını dögerse de tenhā ḥāfız

6. **tenhā:**

Gazel 72

Mısra: 5

Yalnız, sadece.

5. Şanma tenhā bizüz āvāresi ol mähveşüñ
6. İdeyor ‘aşkı ile seb‘a-i seyyāre semā‘

7. **tenhā:**

Gazel 103

Mısra: 18

Yalnız, sadece.

17. ‘İzzetā bilmem Necīb āgeh midür aḥvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

tenhāca:

1. **tenhāca:**

Gazel 142

Mısra: 9

Tenha, kalabalık olmayan.

9. Yāri tenhāca çeküp nūş-ı şarāb itmegiçün
10. Şunda bir kūşe-i kāşāne gelür ḥāturuma

tenhālİK:

1. **tenhālİK:**

Gazel 135

Mısra: 7

Yalnızlık.

7. TenhālİK amān cānuma kār eyledi bi’llāh
8. Luṭf ile ḥalāş eyleye Mevlā bu belādan

tenhānişīn-i zāviye-i ğam:

1. **tenhānişīn-i zāviye-i ğamdur:-dur**

Gazel 4

Mısra: 5

Keder köşesinde yalnız oturan.

5. Tenhānişīn-i zāviye-i ğamdur āh ider
6. Añma efendi añma dil-i zārdan baña

ten-i 'uryān-ı 'aşk:**1. ten-i 'uryān-ı 'aşka:-a****Gazel 36**

Mısra: 11

*Aşkın çıplak teni.***11. Ten-i 'uryān-ı 'aşka postundan özge şevb olmaz****12. 'Azīzüm pūşış-i ehl-i tecerrüd-perverīdendür****ten-i zerd:****1. ten-i zerd:****Gazel 95**

Mısra: 10

*Sararmış ten, beniz.***9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var****10. Ol ten-i zerd dāğ dāğ 'aşka yeter nişān-ı ney****ten-i zerd ü nizār:****1. ten-i zerd ü nizāruñ:-uñ****Gazel 118**

Mısra: 9

*Sarı ve zayıf can.***9. Ten-i zerd ü nizāruñ dāğdār-ı 'aşkdur 'İzzet****10. Anuñçün nāyveş bezm-i elemde pür-fiğānsın sen****tennüre:****1. tennüre:****Gazel 28**

Mısra: 3

*Mevlevî dervişlerinin giydikleri kolsuz, yakasız, bel kısmı kırmalı ve dar, belden aşağısı geniş, yırtmaçlı etekleri ayaklardan biraz yukarıda, iki parçadan ibaret giyecek.***3. Görelden açdığın ol şemsüñ al tennüre****4. Felekde her gice hāleyle kūrş-ı māh döner****tenvîr it:****1. tenvîr iderse:-er, -se****Gazel 77**

Mısra: 3

Işıklandırmak, aydınlatmak.

3. 'Ālemi tenvîr iderse her gice māh-ı münîr
4. Gündüzün ol berķ uran pîşānî-i rahşāna bak
2. **tenvîr itmiş:-miş**

Kaside 17

Mısra: 2

Işıklandırmak, aydınlatmak.

1. Gice rû'yāda o meh-pāre-i bî-mişl ü nazîr
2. Gūyiyā külbē-i ahzānımı itmiş tenvîr

tepe:

1. **tepe:**

Kaside 4

Mısra: 31

Bir şeyin veya yerin tam üstü.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına gelecegi aıladı ol hāne-ḥarāb

2. **tepeñden:-ñ, -den**

Gazel 139

Mısra: 2

Tepe II baş.

1. Şem'-i bezm-i ṭarab bir āfeti sev
2. Çıksun 'aşkıyla çak tepeñden 'alev

Tepedelen:

1. **Tepedelenli:-li**

Müfret 2

Mısra: 2

Arnavutluğun bir kasabası.

1. Bakdı tūfeng ü ṭopa ḳalmamış ot falyada
2. Tepedelenli 'Ali patladı paskālyada

1. **Tepedelenli : -li**

Kaside 4

Mısra: 31

Arnavutluğun bir kasabası.

31. Kim imiş tepe delen gördi Tepedelenli
32. Başına gelecegi aıladı ol hāne-ḥarāb

tepelen:

1. **tepelenmişleri:-miş, -ler, -i**

Gazel 83

Mısra: 11

Tepelenmek, basılmak.

11. Püšte püšte tepelenmişleri gör rāh üzre

12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-ḥūn-ı niḡehüñ

ter:

1. **ter:**

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Taze II hoş, nazik.

11. Pek ter mizācdur çekemez āh u nāleyi

12. Efsāne-i elemde kusun dil itāleyi

2. **ter:**

Kaside 7

Mısra: 41

Islak, yaş.

41. Huşk u ter vāye-pezīr-i keremi olmaḡla

42. Ğarḡa-i lüce-i bahşāyişidür baḡr ile berr

3. **ter:**

Gazel 46

Mısra: 12

Zahmet çekmek.

11. Nüşa-i fenn-i vefāyı ezber itmişlerse de

12. Mebhāş-ı būs-ı 'izārı ter geçer maḡbūblar

4. **terdür:-dür**

Gazel 57

Mısra: 12

Islak, yaş II gözyaşı.

11. Yād-ı nev-ḡiz-i ḡatıyla eşkümüz rīzān olup

12. Sebze-i müjgānımız terdür seḡāb altundayuz

terahhum eyle:

1. **terahḡum eylemeyüp:-me, -y, -üp**

Gazel 98

Mısra: 3

Acımak, merhamet etmek.

3. Terahhüm eylemeyüp pây-māl-ı hecr itdün
4. Ser-i rehûnde leked-hvâr olan gönülcegizüm

terâne:

1. **terânemi:-m, -i**
Terkib-bend 1
Mısra: 29
Nağme, ses.

29. Dirdi çemende bülbül işütse terânemi
30. Âhîr yaçar bu şu'le-i âvâz lânemi

2. terâne:

- Gazel 86**
Mısra: 14
Nağme, ahenk.

13. Cihânda 'İzzet-i şeydâya gâliba mahsûs
14. Bu 'âşîkâne terâne bu şâ'irâne gazel

terâzû-yı vezn:

1. **terâzû-yı vezn:**
Gazel 111
Mısra: 7
Ağırlık terazisi.

7. Tâ'dîl ider terâzû-yı vezn ile haţvesin
8. Şan târ-i miştâr üzre resen-bâzdur sözüm

tercemân:

1. **tercemân:**
Gazel 35
Mısra: 4
Birinin maksadını anlatmaya, bir şeyi tasvir ve ifadeye vasıta olan şey.

3. Her lahza bir każiyye-i sihr itmede beyân
4. Remz-i füsûna dîdelerün tercemân mıdur

tercemân-ı ney:

1. **tercemân-ı ney:**
Gazel 95
Mısra: 12
Neyin tercümanı.

11. Fehm idemezdi mey-keşân-ı mantık-ı tayr remzini
12. Çengile erğanün eger olmasa tercemân-ı ney

ter-dāmen:**1. ter-dāmen:****Gazel 99**

Mısra: 9

*Namussuz, iffetsiz (kimse).***9.** Şarāb-ı nābile ter-dāmen olmak iftiḥārumdur**10.** Velī 'İzzet riyā-yı ḥuşk ile 'iffet kabūl itmeme**terelelli yelelli yelenter:****1. terelelli yelelli yelenter:****Gazel 116**

Mısra: 9

*Müzikle ilgili sözcükler.***9.** Ki 'İzzetā terelelli yelelli yelenter ile**10.** Gehī tenen tene nāten teneyle eglenelüm**terennüm it:****1. terennüm ider:-er****Terkib-bend 1**

Mısra: 28

*(Kuş için)şakımak, ötmek II güzel bir sesle hafif hafif şarkı söylemek.***27.** Vāreste-i sitemgeri-i rüzgār idüm**28.** Ol gül için terennüm ider bir hezār idüm**2. terennüm iderüm:-er, -üm****Gazel 105**

Mısra: 10

*(Kuş için)şakımak, ötmek II güzel bir sesle hafif hafif şarkı söylemek.***9.** Mānend-i Necīb olsam o gül-rūya muḵārin**10.** Bülbül gibi 'İzzet iderüm ben de terennüm**terfih-i gürüh-ı ḥaşerāta:****1. terfih-i gürüh-ı ḥaşerāta:****Kaside 6**

Mısra: 82

*Böcekler topluluğunun bolluk içinde yaşaması.***81.** 'Ankebūt eyler idi terk-i ta'addī-i zübāb**82.** Kılsa terfih-i gürüh-ı ḥaşerāta fermāñ

terfî-i şerâfet:**1. terfî-i şerâfet:****Gazel 13**

Mısra: 8

Soyluluğun artması.

7. Bir midür sâ'ir ile kadri o şâh-ı hüsnüñ

8. Eylemiş şânını terfî-i şerâfet kat kat

terk eyle:**1. terk eyle:****Kaside 8**

Mısra: 63

Bırakmak.

63. Güzâf u lâfî terk eyle du'âya başla ey 'İzzet

64. Şudâ'a bâ'îş olmuşdur kelâmun çünki ikşârı

terk-i cedel it:**1. terk-i cedel iderdi:-er, -di****Gazel 91**

Mısra: 6

Ağız dalaşını terk etmek.

5. Göreydi cevher-i ferd-i dehân-ı mevhûmuñ

6. İderdi terk-i cedel hikmet-âşnâ-yı hayâl

terk it:**1. terk it:****Kaside 2**

Mısra: 85

Bırakmak.

85. Gâzel-serâlıgı terk it biraz da şâ'irce

86. Temeddüh eyle kaşideñ ola maşûn-ı kuşûr.

2. terk itmek:-mek**Kaside 9**

Mısra: 34

Bırakmak.

33. Yetişmekde aña mevķûf şeş mäh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

3. **terk idüp:-üip**

Gazel 102

Mısra: 11

Bırakmak.

11. H'ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın

12. Kaşduñ nedür ey bülbül uyansun mı efendüm

terk-i āyīn-i cefālar:

1. **terk-i āyīn-i cefālar:-lar**

Gazel 41

Mısra: 10

Eziyet toplantılarının bırakılması.

9. Hūblar meyl-i vefā itsüñler

10. Terk-i āyīn-i cefālar demidür

terk-i āyīn-i vefā kıl:

1. **terk-i āyīn-i vefā kıl:**

Kaside 16

Mısra: 41

Sadakat merasimini terk etmek.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā kıl

42. Bu pendüm diñle 'uşşaka cefā kıl

terk-i ta'addī-i zübāb:

1. **terk-i ta'addī-i zübāb:**

Kaside 6

Mısra: 81

Sinek saldırısını bırakma.

81. 'Ankebūt eyler idi terk-i ta'addī-i zübāb

82. Kılssa terfih-i gürüh-ı haşerāta fermāñ

terle:

1. **terlemiş:-miş**

Gazel 14

Mısra: 2

Vücûdun gözeneklerinden ter çıkmak.

1. Seyr it ol şūh-ı âteşin-hūyı

2. Tāze gül gibi terlemiş rūyı

tersān ol:

1. **tersān olur:-ur**

Kaside 6

Mısra: 72

Korkmak.

71. Sāye-perverde-i elṭāfı olan sebze-i ter

72. Tāb-ı hūrşīd-i temūzīden olur mı tersān

ter-zebān-ı münkabet -i sāde rū:

1. **ter-zebān-ı münkabet -i sāde rūlaruz:-lar, -uz**

Gazel 25

Mısra: 5

Sakalı yeni bitmiş olanların yeni söylenmiş hikayeleri.

5. Biz ter-zebān-ı münkabet -i sāde rūlaruz

6. Meşķ itmedük ḥaṭ-āver için kıl ü kaller

tesbīh:

1. **tesbīh:**

Gazel 80

Mısra: 11

Tesbih.

11. Elde tesbīh ü ‘aşā zühhāduñ

12. Hey’et-i bü’l-‘acebün çok gördük

teselli-i derūn-ı pür-melāl:

1. **teselli-i derūn-ı pür-melālum:-um**

Gazel 112

Mısra: 6

Çok kederli yüreğin avuntusu.

5. Ḥār ḥār-ı ye’s içinde kalmışumdur muṣtarib

6. Hiç teselli-i derūn-ı pür-melālum yok benüm

teselli-i dil:

1. **teselli-i dili:-i**

Gazel 54

Mısra: 4

Gönül avuntusu.

3. Ḥaṭ-ı ‘izār iledür çün şübūt-ı va‘d-i vişāl

4. Teselli-i dili naķş-ber-ābdan aluruz

teshīre:

1. teshîre:-e

Gazel 158

Mısra: 10

Sihir yapma, büyü yapma II kuvvetli bir tesirle kendine bağlama, büyülenmiş duruma getirme.

9. Çeşmümde hayâli ne ‘aceb cilveger olsa

10. ‘Azmüm o perî peyki teshîre degül mi

te’şîr it:

1. te’şîr ider:-er

Gazel 19

Mısra: 3

Etkilemek.

3. Ne saht olsa kibârın kalbine te’şîr ider nâle

4. Şadâ virseñ gelür kühsâr-ı pür-temkînden feryâd

te’şîr-i hevâ-yı nuşret:

1. te’şîr-i hevâ-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 14

Yardım aşkının etkisi.

13. Gül gibi nev-be-nev itmekde güşâyış îrâş

14. Gönce-i hâtırâ te’şîr-i hevâ-yı nuşret

te’şîr-i şıyâm:

1. te’şîr-i şıyâm:

Gazel 18

Mısra: 2

Oruç etkisi.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh

2. Hayf te’şîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruh

teskîn-i ihtirāk:

1. teskîn-i ihtirāk:

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Tutuşmanın sona ermesi.

3. Teskîn-i ihtirāk menû-ı dem-i telāk

4. Yandum tutuşdum âteş-i hasretle bak bak

teslîm eyle:

1. teslīm eyler:-r

Gazel 21

Mısra: 7

Teslim etmek.

7. Zūr-ı endişe-i çālākuñı teslīm eyler

8. Kuvvet-i ʔabʕuñ ʕālemde olan mağrūrı

tesliyet ol:

1. tesliyet olmaz:-maz

Gazel 160

Mısra: 7

Teselli etmek, avutmak.

7. Tesliyet jeng-zidā-yı dil-i muğber olmaz

8. Gelmesün āyine-i ʔalbe ğubār açma beni

teşbīh it:

1. teşbīh iderdük:-er, -dii, -k

Gazel 156

Mısra: 6

Benzetmek.

5. Olsa pīrāste hāl ü ʔaʔ ile ʕarız-ı mihr

6. Aña teşbīh iderdük ruḥ-i dil-dārumuzı

2. teşbīh idersek:-er, -se, -k

Gazel 61

Mısra: 11

Benzetmek.

11. Birinüñ kāmētini serve idersek teşbīh

12. Birini yād iderüz tāze nihālān ile biz

teşbīh-i mäh:

1. teşbīh-i mäh:

Tahmis 6

Mısra: 21

Aya benzeme.

21. ʕarız-ı tābānuña teşbīh-i mäh itdümse de

22. Nāme-i āʕmāli cürm ile siyāh itdümse de

teşhīr:

1. teşhîr:**Gazel 147**

Mısra: 11

Herkese duyurma, dile düşürme, ortaya dökme.

11. Teşhîr için rezâlet ile şehri gezdirüp

12. Bindirdiler rakîb-i harî gör har üstüne

2. teşhîre:-e**Gazel 158**

Mısra: 14

Herkese duyurma, dile düşürme, ortaya dökme.

13. 'Arz eyle hemân şabrî-i muciz-deme turma

14. 'İzzet hevesün şî'riñi teşhîre degül mi

teşne:**1. teşne:****Gazel 103**

Mısra: 13

Susamış II âşık.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hûn-ı dile virsün cevâb

14. Kûşe-i şimşîr-i ebrûdan su'âlüm var benüm

teşne-dilân:**1. teşne-dilân:****Gazel 121**

Mısra: 4

Susamış gönüller II çok istekli gönüller.

3. Belki itfâ-yı harâret ider ümmîdi ile

4. Bir içim şu lebine cân atıyor teşne-dilân

teşrîf:**1. teşrîfini:-i, -n, -i****Kaside 5**

Mısra: 27

Şereflelendirmek, şeref vermek.

27. Teşrîfini gûş eyleyicek tehniyet itdi

28. Bağdâd u Semerkand u Buḥārâ Yeñişehr'e

teşrîf buyur:**1. teşrîf buyurduñ:-du, -ñ****Kaside 17**

Mısra: 17

Bir yeri şereflendirmek, bir yere gitmek.

17. Sen ne takrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi

18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

tevbelü:

1. tevbelüyüm:-y, -üm

Gazel 113

Mısra: 11

Tövbe eden kişi.

11. Eş'āra ḡazel söylemege tevbelüyüm līk

12. 'İzzet kalem-i nādire-perdāza ḳapıldum

teveccüh eyle:

1. teveccüh eyledi:-di

Kaside 4

Mısra: 5

Bir şeye doğru yönelmek, birine sevgi saygı duymak.

5. Şükr kim eyledi 'umrāna teveccüh āhir

6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı ḥarāb

tevfik-i İlāhi:

1. tevfik-i İlāhi:

Kaside 4

Mısra: 8

Allah'ın yardımı, Allah'ın, kulunun fiilini rızâsına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irâde ve rızâsına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.

7. Bu ne in'ām u 'atādur bu ne iḥsān-ı ḥudā

8. Bu ne tevfik-i İlāhi bu ne luṭf-ı Vehhāb

tezelzül-baḥş-ı bünyād-ı sükün-ı 'āşıkān:

1. tezelzül-baḥş-ı bünyād-ı sükün-ı 'āşıkānsın:-sın

Gazel 118

Mısra: 1

Aşıkların temel huzurunu sarsan.

1. Tezelzül-baḥş-ı bünyād-ı sükün-ı 'āşıkānsın sen

2. Ne āşüb-ı zamānsın ḥāne-perdāz-ı cihānsın sen

tezerv:

1. **tezerv:****Gazel 85**

Mısra: 9

Sülün, kılkuyruk. Klasik şiirde av hayvanı olarak anılır.

9. Almağa pençe-i teşhîre tezerv ü hüsni

10. Şaldir ey şahid-i şeh-bâz-nazar şîvelerüñ

tezerv-i ma'ni:1. **tezerv-i ma'niye:-y, -e****Gazel 86**

Mısra: 4

Anlam sülünü.

3. Olur nişîmen-i nesr-i felekle düş-â-düş

4. Tezerv-i ma'niye oldukça âşyâne gazel

tıfl:1. **tıflıdur:-dur****Gazel 28**

Mısra: 5

Küçük çocuk II sevgili.

5. Ne tıflıdur bu ki eyler gelüp helâk bizi

6. Yine serâyına ma'sûm u bî-günâh döner

2. **tıfl:****Gazel 50**

Mısra: 5

Küçük çocuk II sevgili.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu

6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perî kimden okur

3. **tıfl:****Gazel 151**

Mısra: 1

Küçük çocuk II sevgili.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni âğuşumda

2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

tıflek-i şîrîn-dehen-i nâz:1. **tıflek-i şîrîn-dehen-i nâza:-a****Gazel 113**

Mısra: 1

Şirin ağızlı çocuğun(sevgilinin) cilvesi.

1. Bir tıflek-i şîrîn-dehen-i nâza kapıldum
2. Bir kûmküçük dil-ber-i mümtâza kapıldum

tıfl-ı dil-ārā:

1. tıfl-ı dil-ārā:

Gazel 82

Mısra: 1

Gönül süsleyen küçük çocuk II sevgili.

1. Sevdigüm tıfl-ı dil-ārā küçükdür küçücük
2. Añlamaz hālümü hālā küçükdür küçücük

tıfl-ı endek:

1. tıfl-ı endek:

Gazel 1

Mısra: 9

Yaşı küçük çocuk II sevgili.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hiç bîm-i vebâl
10. Hûn-ı 'âşık şîr-i māderveş helâl olmuş saña

tıfl-ı endek-sāl:

1. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 1

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

1. Tahrîk idüp cününümü bir tıfl-ı hurde-sāl
2. Yağmaladı sükünümü bir tıfl-ı hurde-sāl

2. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 2

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

1. Tahrîk idüp cününümü bir tıfl-ı hurde-sāl
2. Yağmaladı sükünümü bir tıfl-ı hurde-sāl

3. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 4

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

3. Mızrāb-ı şevkle n' ola dil olsa pür-fiğān
4. İnletdi erğanunımı bir tıfl-ı hurde-sāl

4. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 6

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

5. Cellād-ı çeşmi mest olup itdükde sell-i seyf
6. Seyyāl kıldı hūnımı bir tıfl-ı hurde-sāl

5. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 8

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

7. Mizmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde yordı pek
8. Esb-i dil-i zebūnımı bir tıfl-ı hurde-sāl

6. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 10

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

9. Bīrūn-ı hadd-i fehmdür ekdār-ı cān-hırāş
10. Bilmez gam-ı derūnımı bir tıfl-ı hurde-sāl

7. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 12

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

11. Çeşm-āşnā-yı süzen-i müjgān-ı nāz ider
12. Ser-rişte-i füsūnımı bir tıfl-ı hurde-sāl

8. tıfl-ı hurde-sāl:

Gazel 89

Mısra: 14

Küçük yaştaki çocuk II sevgili.

13. Āvāre-i cūnūn ideyor 'İzzetā gibi
14. Dānā-yı zū-fünūnımı bir tıfl-ı hurde-sāl

9. tıfl-ı endek-sāl:

Kaside 16

Mısra: 35

Yaşı küçük çocuk II sevgili.

35. Dağı bir tıfl-ı endek-sāl iken sen
36. Miyān-ı halka olduñ şūriş-efgen

tıfl-ı hurde-sāl-ı muhterem:

1. tıfl-ı hurde-sāl-ı muhteremdür:-dür
Kaside 9
Mısra: 62
Saygıdeğer küçük yaştaki çocuk.

61. O maḥdūm-ı celīlū'ş-şān Selīm Beg
62. Ki tıfl-ı hurde-sāl-ı muhteremdür

tıfl-ı melāhat:

1. tıfl-ı melāhatı:-ı
Gazel 7
Mısra: 1
Güzelliğin küçük çocuğu II sevgili.

1. Şanma çiçek çıkardı o tıfl-ı melāhatı
2. 'Aks itdi rüy-ı pākine sīnem cerāhatı

tıfl-ı Mevlevī:

1. tıfl-ı Mevlevī:
Gazel 2
Mısra: 13
Mevlevi çocuğu II sevgili.

13. Bir tıfl-ı Mevlevī için 'İzzet dönüp тұrur
14. Āyīn-güzār-ı devr-i Veled söylerüm saña

tıfl-ı nev-sāle-i şermende:

1. tıfl-ı nev-sāle-i şermendecigüm:-cig, -üm
Gazel 101
Mısra: 4
Utangaç yeni yetişen çocuk II sevgili.

3. Gül-i ne-şükuftecigüm goncecigüm
4. Tıfl-ı nev-sāle-i şermendecigüm

tıfl-ı şīr-h'ār-ı nāz:

1. tıfl-ı şīr-h'ār-ı nāz:
Gazel 118
Mısra: 5
Cilvenin süt çocuğu.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şîr-ı̇âr-ı nâz iken şimdi
6. Şeker-rîz-i tekellüm tûti-i şîrîn-zebânsın sen

tıfl-ı şîrîn-sühan-ı piste-dehân:

1. tıfl-ı şîrîn-sühan-ı piste-dehândur:-dur
Gazel 20
Mısra: 1
Fıstık gibi ağzından şirin sözler çıkan çocuk.
1. Tıfl-ı şîrîn-sühan-ı piste-dehândur Ahmed
2. Nev-nümâ gonce-i n'eşkûfte-i ândur Ahmed

tıfl-i sühan:

1. tıfl-i sühan:
Gazel 86
Mısra: 7
Sözün küçüğü.
7. Olur günûde-i mehd-i füsûn tıfl-i sühan
8. İdince dâyeveş âğâze-i fesâne gazel

Tırhala:

1. Tırhala:
Kaside 4
Mısra: 6
Bugün Yunanistan topraklarında bulunan Tırhala, Osmanlı döneminde bir sancağın adıydı.
5. Şükr kim eyledi 'umrâna teveccüh âhir
6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı hârâb

tıynet:

1. tıynetüm:-üm
Gazel 99
Mısra: 1
Yaratılış, huy, mizaç.
1. Muşaffâ tıynetüm jengâr-ı keyfiyyet kabûl itmern
2. Heyûla-i tecerrüd-pîşeyüm şûret kabûl itmern

tîğ:

1. tîğidür:-i, -dür
Kaside 1

Mısra: 36

Kılıç II söz, mana.

35. Odur ol ma‘reke-perdâz-ı meğâzi ki hemân

36. Tîgidür vâsıfatü’l ‘ıkd-ı bekâ-yı nuşret

2. **tîgi:-i**

Kaside 4

Mısra: 30

Kılıç.

29. Haşminuñ kelle-i bî-devleti ğaltıde olur

30. Olmadan tîgi dahı ser-zede-i künc-i kırâb

tîg-i cefâ:

1. **tîg-i cefâ:**

Gazel 34

Mısra: 10

Cefa kılıcı.

9. Amân mı diñler o mest-i piyâle-i nañvet

10. Alınca destine tîg-i cefâ yeñiçeridür

tîg-i ebrûvân:

1. **tîg-i ebrûvânuñ:-uñ**

Gazel 9

Mısra: 4

Kılıca benzeyen kaşlar.

3. Mû-miyâna tağ o sîmîn ħanceri ey mâh-ı nev

4. Eyle îmâ ya‘ni tîg-i ebrûvânuñ cā-be-cā

tîg-i hilâl:

1. **tîg-i hilâli:-i**

Kaside 7

Mısra: 21

Hilal biçiminde olan kaşların kılıcı.

21. Bir dahı gösteremez tîg-i hilâli yalman

22. Çarħa ebrû-yı dil-âşûbı çekerse ħançer

tîg-i kemân-ı ‘aşk:

1. **tîg-i kemân-ı ‘aşkem:-em**

Gazel 104

Mısra: 6
Aşk yayının oku.

5. Nî-şüh-ı dil-sitânî tâ dil zi-men rübāyed
6. Tîğ-i kemân-ı ‘aşkem ammâ hedef ne-dārem

tîğ-i müjen:

1. tîğ-i müjene:-e

Gazel 59

Mısra: 2

Kılıca benzeyen kirpik.

1. Şanma cānā bize cevır etmeñle yān virürüz
2. Biz şehīd olmağa tîğ-i müjene cān virürüz

tîğ-i nigāh:

1. tîğ-i nigāhı:-ı

Kaside 16

Mısra: 29

Kılıca benzeyen yan bakış.

29. Çekersem ‘āleme tîğ-i nigāhı
30. Helāk eyler hezārān bī-günāhı

tîğ-i ser-tîz:

1. tîğ-i ser-tîzimüze:-imüz, -e

Gazel 59

Mısra: 8

Keskin kılıç II kaş.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmānına şordum didiler
8. Tîğ-i ser-tîzimüze şu yerine kıan virirüz

tîğ-i zebān:

1. tîğ-i zebān:

Gazel 3

Mısra: 13

Dil kılıcı II şiir.

13. An dem ki keşed tîğ-i zebān āvered ‘izzet
14. Der zîr-i nigīn memleket-i nükteverī-rā

2. tîğ-i zebānumdan:-um, -dan

Kaside 1

Mısra: 63
Dil kılıcı.

63. Ben dāhı tīg-i zebānumdan idüp istimdād
 64. Eyledüm cevherümi jeng-zidā-yı nuşret

tilmîz:

1. **tilmîzi:-i**
Kaside 5
 Mısra: 36
Öğrenci, talebe.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resîde bu zamāna
 36. Tilmîzi olurlardı gelüp tã Yeñişehr'e

tîre:

1. **tîre:**
Gazel 158
 Mısra: 6
Karanlık, kara.
5. Yağdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i ğamda
 6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

tîr-i āh:

1. **tîr-i āh:**
Gazel 66
 Mısra: 7
Ah oku.
7. Ne tîr-i āh eşer eyler ne nāle vü feryād
 8. Begüm senüñ dil-i sahtuñ meger ki seng olmuş

tiryāk-ı zahm-ı ejder-i perçem:

1. **tiryāk-ı zahm-ı ejder-i perçem:**
Gazel 6
 Mısra: 6
Ejderin perçeminin zehrinin çaresi.
5. Haţt-ı siyāhı şafha-i rüyunda dil-berüñ
 6. Tiryāk-ı zahm-ı ejder-i perçem gelür baña

toğ:

1. **toğdı:-dı****Kaside 17**

Mısra: 7

Doğmak, ortaya çıkmak, yükselerek göğe ağmak.

7. Kalk toğdı günüñ ol mihr-i münevver geliyor

8. Eyleyüp pertev-i ruhsâresi âfâkı münîr

toğrısı:1. **toğrısı:****Gazel 117**

Mısra: 12

Gerçeği, hakikatti.

11. Nigâh-ı mesti hûn-rîz oldığında şâhid ebrûlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvâhumdan

tohm:1. **tohmı:-ı****Kıt'a 4**

Mısra: 1

Tohum.

1. Tek tohmı bırakmağdı ğaraz çift işi ma'lûm

2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

tohm-ı sirişk:1. **tohm-ı sirişk:****Gazel 139**

Mısra: 11

Gözyaşı tohumu.

11. Şaçup arz-ı niyâza tohm-ı sirişk

12. Demed-i vaşlı al zamân-ı direv

tokun:1. **tokun:-ma****Gazel 38**

Mısra: 5

Dokunmak, karışmak.

5. Tokunma hâtırum âzurde olmasun zîrâ

6. Benüm gibi saña bir mübtelâ mı var yokdur

tol:

1. **oldı:-dı****Kaside 2**

Mısra: 5

Dolmak, kaplamak.

5. Frğ-ı mihr-i meserretle oldı çār cihet

6. Gm oldı ğam gibi āšār-ı zlmet-i deycr

2. **olmış:-mış****Gazel 42**

Mısra: 10

Dolmak.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaş neyleyem

10. olmış gelma sürme-i ğayret şığışmıyor

toldıran:1. **oldıran:****Gazel 124**

Mısra: 14

Dolduran.

13. İřtiĥār-ı naşmıdır ‘İzzet cenāb-ı Rā’if’ üñ

14. ās-ı vārun-ı sipihri oldıran āvāzeden

toldur:1. **oldurma:-ma****Gazel 149**

Mısra: 6

Doldurmak.

5. Olduğ ĥarāb-ı nergis-i mestñ mey istemez

6. oldurma sākī sāğarı meclisde boşuna

toñdır:1. **oñdırup:-up****Kaside 8**

Mısra: 45

(Soğuktan) Dondurmak.

45. Firākuñ zemherīri oñdırup szendegānuñ hep

46. şovuğlatdum yine ğayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

top:

1. **topa:-a**

Müfret 2

Mısra: 1

Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.

1. Bakdı tûfeng ü topa kalmamış ot falyada
2. Tepedelenli ‘Ali patladı paskâlyada

töhmet:

1. **töhmetimizdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 12

Suç.

11. Zâhidlere yüz virmeme mâni‘ degü l ammâ
12. Şâhidlere dil virmez isek töhmetimizdür

tübâ:

1. **tübâ:**

Tahmis 2

Mısra: 3

Cennette bir ağaç.

3. Dir görüp bu kâmet-i mümtâz ile túbâ seni
4. Mest-i nâzum kim büyütdi böyle bî-pervâ seni

tûde-i hâkister:

1. **tûde-i hâkisterdür:-dür**

Gazel 160

Mısra: 3

Kül yığını.

3. Nâr-ı hasretle tenüm tûde-i hâkisterdür
4. Korkarum sūz-ı dilüm çarhı yakar açma beni

tuffâh:

1. **tuffâha:-a**

Gazel 49

Mısra: 2

Elma.

1. Yâd-i lebiyle nūş-ı meyüm leblebiyledür
2. Tuffâha ragbetüm heves-i gâbgabiyledür

tûğ-ı şâhî:

1. **tūġ-ı şāhī:**

Kaside 9

Mısra: 13

Sultana ait sancak II sevgilinin saçı bağlamında.

13. Dikildi şahın-ı bāğa tūġ-ı şāhī

14. Nihālān-ı çemen gūyā ‘alemdür

tuġrā:

1. **tuġrāsını:-sı, -n, -ı**

Kaside 1

Mısra: 9

Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.

9. Yazdı tuġrāsını Bercīs berāt-ı fethin

10. Çekdi şemşirini Mirrīh berāy-ı nuşret

tu‘me-i tūġ-i tedmīr :

1. **tu‘me-i tūġ-i tedmīr :**

Kaside 17

Mısra: 22

Helak etme kılıcının lokması.

21. Gūş iderse buraya geldigüñi Allāh bir

22. İkimizi de ider tu‘me-i tūġ-i tedmīr

tur:

1. **tur:**

Kaside 2

Mısra: 82

Durmak, beklemek.

81. Fetīl-i ‘aşkı meger almış ibtidā şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydā ne tur bilür ne otur

2. **tursun:-sun**

Kaside 3

Mısra: 35

Durmak, kalmak.

35. Şöyle tursun o da bir başka büyük ma‘nidür

36. Baña her demde olan nāṭıka-bend-i güftār

3. **turma: -ma**

Kaside 3

Mısra: 53
Durmak, beklemek.

53. Turma da‘vāt-ı veliyyü’ n-ni‘ama eyle şitāb
54. Umaruz eyleye maḳbūl Mucīb-i Settār

4. **turmayup:-ma, -y, -up**
Kıt'a 4
Mısra: 5
Durmak, kalmak.

5. Tek turmayup ol çifteli ḳaḥbe şeb-i ma‘hūd
6. Ağyār ḳucağında hemān ḳayḳılıgeldi

5. **turma:-ma**
Gazel 41
Mısra: 14
Durmak, beklemek.

13. Bir ḳaç aḥbābla şimden soñra
14. Turma gülgeşt-i fezālar demidür

6. **turmaz: -maz**
Gazel 42
Mısra: 5
Durmak.

5. Turmaz aḳar şüküfe-sitān-ı şaḥā’ife
6. Havz-ı ḥayāle cūy-ı belāgat şığışmıyor

7. **tururken:-ur, -ken**
Gazel 46
Mısra: 17
Durmak, beklemek.

17. Sen tururken ‘İzzet dil-ḥastenüñ lāyık mıdur
18. Eylesüñler derdine dermān diger maḥbūblar

8. **turma: -ma**
Gazel 47
Mısra: 10
Durmak.

9. Ebr-püş eyleyeli dūd-ı derūnum çarḥı
10. Turma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

9. **turma: -ma**
Gazel 126

Mısra: 7
Durmak, beklemek.

7. Turma ey dīde-i ter ƙan ağla
8. Yār acır belki aƙan yaşuñ iƙün

10. **ƙurmadıƙuñ:-ma, -dığ, -uñ**
Gazel 151
Mısra: 4
Durmak, yer etmek.

3. Her şeb eglence saña bāzī-i ƙıft ü tek idi
4. Ƙaldı tek ƙurmadıƙuñ hātır-ı mağşūşumda

11. **ƙurmadı:-ma, -dı**
Gazel 156
Mısra: 10
Durmak.

9. Nağd-i cān ister iken vaşla bedel ebrūlar
10. Ğamze tek ƙurmadı fesh eyledi bāzārümüzü

turdukça:

1. **turdukça:**
Gazel 143
Mısra: 18
Durdukça, durduğu müddetçe.

17. Yā Rab Veli Paşa' yı felek-cāhı hemīşe
18. Turdukça cihān şāhib-i tūğ u 'alem eyle

turma:

1. **turma:**
Gazel 64
Mısra: 14
Durmaksızın, devamlı.

13. Sāķī-i nigāhuñ şanemā bezm-i cefāda
14. Dil-teşnelere turma şunar şarab-ı elmās

2. **turma:**
Gazel 158
Mısra: 13
Durmadan, devamlı.

13. 'Arz eyle hemān şabrī-i muciz-deme turma
14. 'İzzet hevesuñ şi'riñi teşhīre degül mi

turre-i müşgîn-i nazm:**1. turre-i müşgîn-i nazma:-a****Gazel 86**

Mısra: 2

Şiirin misk kokulu saçı.

1. İdinse sîne-i çâki n'ola nişâne ğazel

2. Degül mi turre-i müşgîn-i nazma şâne ğazel

turup:**1. turup:****Gazel 59**

Mısra: 5

Durmak.

5. Reh-güzāruñda turup nāle-künān saf-der-şaf

6. O şeh-i tahtgeh-i 'işvemüze şān virürüz

tururken:**1. tururken:****Gazel 77**

Mısra: 14

Dururken, kendi halinde beklemek.

13. Hâcî Ağa hâcî Ağa sen sebebsin sen sebep

14. Biz tururken hâlimüzde eyledüñ dīvāne bak

tut:**1. tutmuş:-mış****Gazel 122**

Mısra: 6

Tutmak.

5. Bezm-i tarabda gördüm o sākî-i şîveķār

6. Tutmuş elinde cāmı ne nāzük ne nāzenîn

2. tutup:-up**Kaside 7**

Mısra: 25

Yola koyulmak.

25. Reh-i pīçîde-i endîşemi ğīsūsı tutup

26. Kalmadı semt-i hayālümde mezāmîne memmer

3. **utupdur:-up, -dur**

Kaside 8

Mısra: 12

Donmak, st buzla kaplanmak.

11. Glistnda eser yerinde yeller verd-i ad-berg

12. utupdur buz iegi imdi etrf-ı emenzr

4. **utdılar:-dı, -lar**

Gazel 29

Mısra: 12

Kaplamak, doldurmak.

11. Lleler de kırmızı mecnnu olmular sen

12. utdılar hrları ey dil-rb nev-rzdur

5. **utarlarsa:-ar, -lar, -sa**

Gazel 41

Mısra: 5

Kaplamak, sarmak.

5. Kh u hr-yı utarlarsa yine

6. ‘k-ı b-ser  plar demidr

6. **utarsın:-ar, -sın**

Gazel 63

Mısra: 10

Tutmak, durdurmak.

9. fernler saa ey hid-i rn-gftr

10. atlı dillerle utarsın zrafy bilrz

7. **utdı:-dı**

Gazel 108

Mısra: 4

(Elini) kavrayarak eline almak.

3. Laġzde-adem rh-ı taġayyrde giderken

4. Nzklk idp utdı elim yr utudım

8. **utmam:-ma, -m**

Gazel 117

Mısra: 4

Tutmak.

3. Behit-i ry-ı al evk yakdı serde bir te

4. Ki kemter lle utmam dzaġı arf-ı klhumdan

9. **ıtarlar:-ar, -lar**

Gazel 121

Mısra: 8

Oruı ibâdetini yerine getirmek.

7. Ne kadar şıŝe-i hâtırlarını itse şikest

8. Ramażanı yine hürmetle ıtarlar rindân

10. **ıtalum:-alum**

Gazel 121

Mısra: 11

Tutmak, engel olmak.

11. ıtalum vâ'izi ma'zûr oruı ıtıtmıŝdur

12. Kürside söylediğün bilmez o ma'şûş el-ân

ıtdığı gibi:

1. **ıtdığı gibi:**

Gazel 94

Mısra: 7

Tutar tutmaz.

7. ıtdığı gibi ŝaĥne-i dey yaptı yuvasın

8. Bilmem yine âyâ ne günâh eyledi bülbül

tûtî:

1. **tûtî:**

Gazel 36

Mısra: 5

Papağan.

5. Tebessümle nedür tûtî gibi ol söyleyiş cânâ

6. Meger kânde-i kelâmuñ ĥânde-i kebk-i derîdendür

2. **tûtî:**

Gazel 76

Mısra: 10

Papağan.

9. 'İzzet'ün ĥâmesi vaşf-ı leb-i ŝîrînüñ içün

10. Dâ'imâ itmede tûtî gibi şükr-i ĥâlîk

tûtî-i güft ü gû:

1. **tûtî-i güft ü gûsını:-sı, -n, -ı**

Gazel 55

Mısra: 5
Dedikodu yapan papağan.

5. Tūṭī-i güft ü gūsını lāl it perîlerin
6. Âyîne içre 'aksüñi göster hamûş-ı nâz

tūti-i güftâr:

1. tūṭī-i güftârına:-ı, -n, -a

Gazel 134

Mısra: 4
Söz kuşu.

3. Nābit olup sebz-i haṭ gird-i leb-i yârdan
4. Tūṭī-i güftârına bāl ü per oldı 'ayân

tūti-i hoş-gū:

1. tūṭī-i hoş-gū:

Gazel 68

Mısra: 10
Güzel şeyler söyleyen tuti II şair.

9. Kānd-rīz olmakdasın 'İzzet yine
10. Söyle ne ey tūṭī-i hoş-gū ğaraż

tūti-i hüsñ:

1. tūṭī-i hüsne:-e

Gazel 7

Mısra: 5
Güzellik kuşu II sevgili.

5. Tūṭī-i hüsne bir kafes-i nâz oldur begüm
6. Pervāza ba'd-ezîn bulamaz rāh-ı fırşatı

tūti-i lüknet-feşân:

1. tūṭī-i lüknet-feşânımuñ:-ım, -uñ

Gazel 122

Mısra: 3
Pelteklik saçan papağan II sevgili.

3. Tuyduñ mı hîç o tūṭī-i lüknet-feşânımuñ
4. Şekker gibi kelāmı ne nâzûk ne nâzenîn

tūti-i nātuka:

1. tūṭī-i nātuka:

Kaside 7

Mısra: 2

Konuşan papağan II güzel ve düzgün söz söyleyen, iyi konuşan (kimse).

1. Olmak ister yine şîrîn-sühanlarla meger
2. Tûti-i nâṭıka şekker-şiken-i bezm-i hüner

2. **tûṭî-i nâṭukamı:-m, -ı**

Kaside 6

Mısra: 133

Konuşan papağan II güzel ve düzgün söz söyleyen, iyi konuşan (kimse).

133. Tûṭî-i nâṭukamı besledi şekerlerle
134. Eyledi himmet ü luṭfı beni şîrîn-zebân

tûṭî-i şîrîn-minkâr:

1. **tûṭî-i şîrîn-minkâr:**

Kaside 3

Mısra: 1

Tatlı gagalı papağan II kalem.

1. Hâme ger olmasa bir tûṭî-i şîrîn-minkâr
2. İdemezdi şekeristân-ı sühanda reftâr

tûṭî-i şîrîn-zebân:

1. **tûṭî-i şîrîn-zebânsın:-sın**

Gazel 118

Mısra: 6

Tatlı dilli papağan II sevgili.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şîr-ḥ̣âr-ı nâz iken şimdi
6. Şeker-rîz-i tekellüm tûṭî-i şîrîn-zebânsın sen

tûṭî-i ṭab‘-ı şekker-hây:

1. **tûṭî-i ṭab‘-ı şekker-ḥâyūñ:-uñ**

Gazel 50

Mısra: 10

Şeker gibi söz söyleyen karakterinin kuşu II karakter.

9. ‘İzzetâ pey-revi-i Sırri-i şîrîn-güftâr
10. Tûṭî-i ṭab‘-ı şekker-ḥâyūñ içün nâ-maḥdûr

tûṭî-i ṭab‘:

1. **tûṭî-i ṭab‘um:-um**

Kaside 8

Mısra: 35
Papağan mizaçlı.

35. Efendüm tūṭī-i ṭab‘um benüm de söylemek ister

36. Görüp āyīne-i ṭab‘-ı şerīfūñ jengden ‘ārī

tūṭilik:

1. **tūṭilikler:-ler**

Kaside 16

Mısra: 34

Papağanlık.

33. Nedür sende o şīrīn güft ü gūlar

34. O tūṭilikler ol vaż‘-ı nigūlar

tūtīves:

1. **tūtīvesümūñ:-üm, -üñ**

Gazel 151

Mısra: 10

Papağan gibi.

9. Hāliyā lezzet-i kand-i sūḥān-ı şīrīni

10. ‘İzzetā ḳaldı o tūtīvesümūñ gūşumda

tūtiyā:

1. **tūtiyādur:-dur**

Gazel 40

Mısra: 11

Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu.

11. Tūtiyādur gözümūñ nūrı baña ḥak-i rehūñ

12. Şanma çeşm-i dil ü cān kühl-i şifāḥān ister

tutuş:

1. **tutuşdum:-du, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Yanmak, acı çekmek.

3. Teskīn-i ihtirāk menūṭ-ı dem-i telāk

4. Yandum tutuşdum āteş-i ḥasretle bak bak

2. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 1

Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsâr tutuşdım
2. Düşdi dile bir nâr-ı şerer-bâr tutuşdım

3. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 2

Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsâr tutuşdım
2. Düşdi dile bir nâr-ı şerer-bâr tutuşdım

4. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 4

Yanmak, acı çekmek.

3. Lağzîde-ka-dem rāh-ı taḥayyürde giderken
4. Nāzüklük idüp tutdı elim yār tutuşdım

5. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 6

Alev almış gibi olmak.

5. Sûz-ı gam-ı hicrân ile gıtdüm meded elden
6. Hālüm ne bilür var ne acır var tutuşdım

6. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 8

Alev almış gibi olmak.

7. Mānend-i elin köri talup âteş-i ‘aşka
8. Destin şunıcaḳ destüme dil-dār tutuşdım

7. **tutuşur:-ur**

Gazel 108

Mısra: 9

Yanmak, acı çekmek.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun
10. ‘İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

8. **tutuşdım:-dı, -m**

Gazel 108

Mısra: 10

Yanmak, acı çekmek.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun

10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

tuy:

1. **tuymaduk:-ma, -du, -k**

Kaside 6

Mısra: 90

İşitmek II karşılaşmak.

89. Görmedük öyle kerem-pîşe vezîr-i 'ādîl

90. Tuymaduk zātına mānend ü 'adîl ü akrân

2. **tuydum:-du, -m**

Tahmis 6

Mısra: 19

Duymak, işitmek.

19. Giceler āh itdigin tuydum o şüh-ı şivekār

20. Ğālībā kendi gibi bir āfete mecbûrdur

3. **tuysun:-sun**

Kaside 9

Mısra: 23

Duymak, anlamak.

23. Meger ki tuysun mācerāyı

24. Uzatmış gūşını zanbağ aşammdur

4. **tuymaduk:-ma, -du, -k**

Kaside 11

Mısra: 26

İşitmek II karşılaşmak.

25. Görmedük öyle vezîr-i 'ādîl

26. Tuymaduk öyle müşîr-i kāmîl

7. **tuyduk:-du, -k**

Gazel 24

Mısra: 7

İşitmek II haber almak, öğrenmek.

7. Nūş-ı mey-i nāb eyler imiş tuyduk ehibbā

8. Eylerler ise bāri nihān eylemesünler

8. **ıuyarlarsa:-ar, -lar, -sa**

Gazel 30

Mısra: 25

İşitmek II haber almak, öğrenmek.

25. Bi'llāh ıuyarlarsa bu da'vāñı güzeller

26. Te'kīd-i kavānīn-i sitem müşbetimüzdür

8. **ıuyamazlar:-a, -maz, -lar**

Gazel 121

Mısra: 10

İşitmek II farkına varmak.

9. H'āb-ı rāhat giremez gözlerine tā-be-sühūr

10. ıuyamazlar meger iftāra gürisne-çeşmān

9. **ıuyduñ:-du, -ñ**

Gazel 122

Mısra: 3

Duymak, işitmek.

3. ıuyduñ mı hīç o tūti-i lüknet-feşānımuñ

4. Şekker gibi kelāmı ne nāzūk ne nāzenīn

ıuvan:

1. **ıuyanlar:-lar**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Duyan kişiler.

45. Ahvālūmi ıuyanlar acır sīne-çāk olur

46. Artık baña füzūni-i gamdan ne bāk olur

ıuyunca:

1. **ıuyunca:**

Gazel 79

Mısra: 9

Duyduğu zaman.

9. Bir mes'ele ıuyunca dehān açma çün şadef

10. Deryā-yı fıkhdā Dürer'üñ yok mıdur senüñ

ıuvūr:

1. **ıuvūr:**

Kaside 2

Mısra: 54

Kuşlar; "tayr"ın cem'idir.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥūṣ u tıyūr

tüfeng:

1. **tüfeng:**

Müfret 2

Mısra: 1

Tüfek.

1. Bakdı tüfeng ü topa kalmamış ot falyada

2. Tepedelenli ‘Ali patladı paskālyada

tügme-i sīne-i şāfın:

1. **tügme-i sīne-i şāfın:-ın**

Kaside 7

Mısra: 24

Temiz göğsünün düğmesi.

23. Şubh ider çāk-ı girībān gūşād itdükçe

24. Tügme-i sīne-i şāfın o meh-i sīmīn-ber

tünd-bād:

1. **tünd-bād:**

Gazel 28

Mısra: 12

Sert rüzgar.

11. O rütbe Mevlevīyān oldu ‘aşkı ile naḥīf

12. Ki tünd-bād dem-i neyle hem-çü kāh döner

tüt:

1. **tüter:-er**

Kaside 2

Mısra: 82

Duman veya buhar çıkarmak II (gönlün) yanıp tütmesi.

81. Fetīl-i ‘aşkı meger almış ibtidā şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydā ne tır bilür ne otur

tüvān:

1. tūvān:

Gazel 129

Mısra: 7

Güçlülük, kuvvet sahibi olma.

7. İşkeste-per ol mertebe bī-tāb ü tūvān kim

8. Pervāz idemez murğ-ı hevāsı Yeñişehr'in

2. 25. U/Ü

u:

1. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

“ve” bağlacı.

17. Kaldım şeb-i firākda āh u enīn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

2. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 57

“ve” bağlacı.

57. Selb oldı şeb-be-şeb ne içün h̄'āb u rāhatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

3. u:

Gazel 2

Mısra: 3

“ve” bağlacı.

3. Laht-ı ciger kebāb u şarāb ise h̄'n-ı dil

4. Bezm-i cihānda 'ayş-ı rağad söylerüm saña

4. u:

Kaside 2

Mısra: 54

“ve” bağlacı.

53. İdeydi ülfet-i ecnās içün eger fermān

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥūş u tūyūr

5. u:

Kaside 2

Mısra: 60

“ve” bağlacı.

59. Müşîr-i şîr-i şecâ'at vezîr-i Cem-'azamet
60. Seḥâ vü cûd u 'aṭâda yegâne vü meşhûr

6. u:

Kaside 2

Mısra: 74

“ve” bağlacı.

73. Şikeste-beste eger bir gâzelcîk 'arz itsem
74. Huzûr-ı devlete olmaz mı ruḥşat u düstûr

7. u:

Kaside 3

Mısra: 38

“ve” bağlacı.

37. Bir büt-i 'işve-gîrin fırḳati kâr itdi dile
38. Ḳomadı genc-i derûnumda benüm şabr u ḳarâr

8. u:

Kaside 4

Mısra: 7

“ve” bağlacı.

7. Bu ne in'âm u 'aṭâdur bu ne iḥsân-ı ḥudâ
8. Bu ne tevḥîk-i İlâhî bu ne luṭf-ı Vehhâb

9. u:

Kaside 4

Mısra: 43

“ve” bağlacı.

43. Ğam u endûh-ı cihân nâṭıḳa-bend oldı baña
44. Nâr-ı ḥırmân-ı emâni cigerüm itdi kebâb

10. u:

Kaside 5

Mısra: 28

“ve” bağlacı.

27. Teşrîfini gûş eyleyicek tehniyet itdi
28. Bağdâd u Semerḳand u Buḥārâ Yeñişehr'e

11. u:

Tahmis 6

Mısra: 26

“ve” bağlacı.

25. ‘Āşık-ı şūrīdeler bakma begüm ma‘zūrdur
26. ‘Arşa-i nāzuñ senūñdür gūy u çevgānı bu gün

12. u:

Kaside 7

Mısra: 41

“ve” bağlacı.

41. Huşk u ter vāye-pezīr-i keremi olmağla
42. Ğarğa-i lücce-i bahşāyişidür baħr ile berr

13. u:

Kaside 7

Mısra: 52

“ve” bağlacı.

51. İzīrāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb
52. Kūh u temkīn ü vaķarı aña şalsa lenger

14. u:

Kaside 8

Mısra: 41

“ve” bağlacı.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān
42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

15. u:

Kaside 8

Mısra: 63

“ve” bağlacı.

63. Gūzāf u lāfı terk eyle du‘āya başla ey ‘İzzet
64. Şudā‘a bā‘iş olmışdur kelāmın çünki ikşārı

16. u:

Kaside 8

Mısra: 65

“ve” bağlacı.

65. Te‘ākub ide tā şayf u şitā bu köhne gülşende
66. Fuşūl-ı erba‘a āmed-şūdünde ide tekrarı

17. u:

Gazel 8

Mısra: 9

“ve” bağlacı.

9. Figān u nāleden ‘İzzet nice hamūş olayum
10. Nigāh-ı merḥamet itmez o dil-şikār baña

18. u:

Kaside 9

Mısra: 30

“ve” bağlacı.

29. Nedür bu fitne vü āşūba bādī
30. Neden bu şūr u ğavġā mültezemdür

19. u:

Kaside 9

Mısra: 79

“ve” bağlacı.

79. ‘Aṭā vü cūd u iḥsānda yegāne
80. Saḥīdūr şāḥib-i ḥüsn-i şiyemdür

20. u:

Kaside 9

Mısra: 84

“ve” bağlacı.

83. Ma‘ārif nezd-i ‘ālisinde maqbūl
84. Faḫaṭ matrūdī dīnār u dīremdür

21. u:

Kaside 10

Mısra: 28

“ve” bağlacı.

27. Ya ‘ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
28. İsterüz medḥini a‘vām u şuhūr eyleyelüm

22. u:

Kaside 11

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Bā‘iş-i rāḫat u emn-i fuḫarā
16. Dest-gīr-i zu‘afā ehl-i seḫā

23. u:

Kaside 11

Mısra: 18

“ve” bağlacı.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur
18. Luṭf u iḥsānına gāyet yokdur

24. u:

Kaside 13

Mısra: 22

“ve” bağlacı.

21. Hüsni ḥulkuñ ḥalkı hoşnūd eyledi
22. Haḳḳ seni memdūh u maḥmūd eyledi

25. u:

Kaside 13

Mısra: 66

“ve” bağlacı.

65. Kimsin ‘ālemde be hey ‘āşık ‘aceb
66. Kim benüm vaşlum dilersin rūz u şeb

26. u:

Gazel 21

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Haḳ bilür söylenilen cümle dūrūg u bühtĠn
16. Bendeñüz söylemedim ol sūhan-ı menfūrı

27. u:

Kaside 13

Mısra: 96

“ve” bağlacı.

95. ‘Abd-i nā-çizūñ ḳuluñdur ‘İzzet’ üñ
96. Rūz u şeb zıkr ile fikri midḥatūñ

28. u:

Gazel 17

Mısra: 8

“ve” bağlacı.

7. ‘Acebdür gerdiş-i cāmı bu bezm-i ‘ālemüñ seyr it
8. Kimine neş’e kimine ḡam u aḥzān ider Ġrāş

29. u:

Kaside 17

Mısra: 18

“ve” bağlacı.

17. Sen ne takrīb ile teşrīf buyurduñ şimdi
18. Eyle ben bende-i dil-ḥasteñi āgāh u ḥabīr

30. u:

Kaside 17

Mısra: 28

“ve” bağlacı.

27. Seher-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
28. Dem-i şādīde nedür vech-i gam u hem-i vefīr

31. u:

Kaside 18

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Bī-sa’y u cehd söylediği şī’r-i dil-pezi
16. Ḥayret-fezā-yı nükteverān-ı edībdür

32. u:

Gazel 36

Mısra: 8

“ve” bağlacı.

7. Hemīşe inkişāf-ı sırr-ı mektūm-ı dil-i ‘āşık
8. Dü çeşm-i hūn-feşān u çehre-i nīlūferīdendür

33. u:

Gazel 40

Mısra: 1

“ve” bağlacı.

1. Ne ḥaṭ u ḥāl ne gīsū-yı perīşān ister
2. Ḥüsn-i dil-sūz-ı ruḥ-ı māhveşān ān ister

34. u:

Gazel 41

Mısra: 5

“ve” bağlacı.

5. Kūh u şahrā-yı tutarlarsa yine
6. ‘Āşık-ı bī-ser ü pālar demidür

35. u:

Gazel 52

Mısra: 2

“ve” bağlacı.

1. Tâb-ı ruh ile zülf-i siyeh tâ karışuğdur
2. Nev-rûz u zālâm-ı şeb-i yeldâ karışuğdur

36. u:

Gazel 63

Mısra: 2

“ve” bağlacı.

1. Bilmeyüz şanma şakın kadr ü vefâyı bilürüz
2. Bizlere eyledigün lutf u ‘atâyı bilürüz

37. u:

Gazel 66

Mısra: 5

“ve” bağlacı.

5. Rehîn-i vaşf-ı ruh-ı âl u haţ-ı sebzüñdür
6. Ki şahn-ı gülşen-i endîşe reng reng olmuş

38. u:

Gazel 66

Mısra: 12

“ve” bağlacı.

11. Bizüz o rind-i ser-âzâdeler ki yok bizden
12. Esîr-i nâm u giriftâr-ı kayd-ı neng olmuş

39. u:

Gazel 104

Mısra: 8

“ve” bağlacı.

7. Pîrâhen-i sefidî çeşmem be-ber-keşîde’st
8. Ya ‘kûb’em u zi-hecr-i Yûsuf esef ne-dârem

40. u:

Gazel 107

Mısra: 8

“ve” bağlacı.

7. Halkı bir nîm-nigehle iderüm cümle helâk
8. Âfet-i cân u belâ-güster-i tendür nigehüm

41. u:

Gazel 112

Mısra: 12

“ve” bağlacı.

11. Bezmd e ağıyâra taş atdumsa da ma ‘zûr tut
12. Kelb şandum fark u temyîz ihtimâlüm yok benüm

42. u:

Gazel 119

Mısra: 13

“ve” bağlacı.

13. Saña bilseñ derūnī incizāb u meylini bi’llāh

14. Efendüm ‘İzzet-i zāra bu cevri elbet itmezsın

43. u:

Gazel 159

Mısra: 12

“ve” bağlacı.

11. Mütevārī-i pes-i perde-i ebr olsunlar

12. Āfitāb u mehe pinhān olacağ dem geldi

44. u:

Gazel 159

Mısra: 13

“ve” bağlacı.

13. ‘İzzetā luṭfī nedür gayrı güdāz u sūzuñ

14. Cān nişār-ı reh-i cānān olacağ dem geld

45. u:

Gazel 80

Mısra: 17

“ve” bağlacı.

17. ‘İzzet’ üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla

18. Sūziş-i rûz u şebīn çok gördük

46. u:

Gazel 133

Mısra: 7

“ve” bağlacı.

7. Nebāt u ḳandinüñ elbet ‘aḳīdesi bozılur

8. Ḥadīşi Mışr’a varursa leb-i şeker bārın

‘ubūdiyyet:

1. ‘ubūdiyyetimüzdür:-imüz, -dür

Gazel 30

Mısra: 36

Ar. Kulluk, bendelik II aşırı derecede bağlılık.

35. Bu şi‘r-i ter olsun o civān-behcete hediye

36. Nev-bāve-i bustān ‘ubūdiyyetimüzdür

‘ubūr:**1. ‘ubūr:****Kaside 10**

Mısra: 12

*Aşırı sevinç, sürur.***11.** ‘İyd-ı udhiye degül mahşer-i hūbāndur bu**12.** Gel temāşāgehe bir kerre ‘ubūr eyleyelüm**uç:****1. uçardum:-ar, -du, -m****Gazel 113**

Mısra: 3

*Yükselmek.***3.** Āzāde idüm evc-i tecerrüdde uçardum**4.** Gör kaydı mı kim pençe-i şeh-bāza kapıldum**2. uçurur:-ur, -ur****Gazel 139**

Mısra: 17

*Havaya kalkıp gitmek, tayeran etmek.***17.** Uçurur t̤ā’ir-i kararımı**18.** Şeh-per-i murğ-ı hüsn olan haṭ-ı nev**3. uça:-sa****Gazel 144**

Mısra: 5

*Uçmak, havalanmak II Bir yerden, bir şeyden ayrılmak, uzaklaşmak.***5.** N’ola duḥt-ı rezūñ her dem gözünde uça ey sākī**6.** Ğubār-ı haṭ-ı la’lūñ sürmedür çeşm-i ḥabāb üzre**uçur:****1. uçurup:-up****Gazel 146**

Mısra: 5

*Uçurarak.***5.** Uçurup kâğıd-ı bād-ı hüneri şan‘atla**6.** şafhayı şehper-i pervāz idelüm eş‘āra**ufk-efrüz-ı ‘ālem-i hūbī:**

1. **ufk-efrüz-ı ‘ālem-i hūbī:**

Gazel 27

Mısra: 3

Güzellik aleminin ufkunu aydınlatan.

3. Ufk-efrüz-ı ‘ālem-i hūbī

4. Tāb-ı şems-i cemāl-i Eşref’dür

ufk-efrüz-ı zafer:

1. **ufk-efrüz-ı zafer:**

Kaside 1

Mısra: 32

Zaferin ufuk aydınlatanı.

31. Neyyir-i burc-ı hüner dādger -i sa‘d-aḥter

32. Ufk-efrüz-ı zafer mihr-i semā-yı nuşret

‘uşşāk:

1. **‘uşşāka:-a**

Kaside 13

Mısra: 40

Aşıklar.

39. Şīvesi nāzı edāsı dil-rübā

40. Perçemi ‘uşşāka püsküllü belā

2. **‘uşşāka:-a**

Kaside 16

Mısra: 42

Aşıklar.

41. Hemān sen terk-i āyīn-i vefā kıl

42. Bu pendüm diñle ‘uşşāka cefa kıl

3. **‘uşşāk:**

Kaside 16

Mısra: 48

Aşıklar.

47. Ğaraż taġlīt-i Aḥmed’dür bu sözden

48. Düşürsin tek anı ‘uşşāk gözden

4. **‘uşşāk:**

Kaside 16

Mısra: 58

Aşıklar.

57. O rütbe ile kim 'ālemde bī-dād
58. Elünden eylesün 'uṣṣāk feryād

5. 'uṣṣāka:-a
Gazel 17
Mısra: 1
Aşıklar.

1. O hūnī ğamzeler 'uṣṣāka bīm-i cān ider īrāš
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i şad ihsān ider īrāš

6. 'uṣṣāk:
Gazel 24
Mısra: 3
Aşıklar.

3. Peymāne-keşān-ı ğam-ı hicrān olan 'uṣṣāk
4. Endīşe-i peymān-şikenān eylemesünler

7. 'uṣṣāk:
Gazel 52
Mısra: 6
Aşıklar.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kīl ile kāle
6. 'Uṣṣāk miyānunda bu ğavġā karışıkdur

8. 'uṣṣāka:-a
Gazel 53
Mısra: 9
Aşıklar.

9. Evc-i eflākde meşk itdi meger nālelerüm
10. Zühre'nüñ çaldığı 'uṣṣāka nevā perdesidür

9. 'uṣṣākını:-ı, -n, -ı
Gazel 71
Mısra: 10
Aşıklar.

9. Zeyd ile 'Amrın arasında bıraksın darbı
10. Dögsün 'uṣṣākını dögerse de tenhā ḥāfız

10. 'uṣṣāk:
Gazel 102
Mısra: 10
Aşıklar.

9. Gıtdükçe füzün olmadadur saña maḥabbet
10. ‘Uşşāk ḡamuñdan hiç uşansun mı efendüm

11. ‘uşşāka:-a
Gazel 115
Mısra: 9
Aşıklar.

9. ‘Uşşāka cefā vü cevır idersin
10. Ey mülket-i ḥüsne şāh efendüm

12. ‘uşşākla:-la
Gazel 119
Mısra: 2
Aşıklar.

1. Niçün ağyār-ı bed-girdārdan hıç nefret itmezsın
2. Niçün ‘uşşākla bir kere tarḥ-ı ülfet itmezsın

13. ‘uşşākdan:-dan
Gazel 120
Mısra: 5
Aşıklar.

5. Olursa münkaṭı ‘uşşākdan ol serv-i müsteşnā
6. Efendi ḥavf olunmaz mı raḡībūñ inşāfindan

14. ‘uşşāka:-a
Gazel 148
Mısra: 8
Aşıklar.

7. Bī-ser ü pā şad hezār üftāde-i giryānı var
8. Her ne çend ‘uşşāka cevır-i bī-ḥisāb eylerse de

15. ‘uşşāk:
Gazel 159
Mısra: 2
Aşıklar.

1. Yine bülbul gibi nālān olacaḡ dem geldi
2. Yine ‘uşşāk perīşān olacaḡ dem geldi

‘uşşāk-ı cān-sipār:

1. ‘uşşāk-ı cān-sipār:
Gazel 11
Mısra: 6
Canı feda eden aşıkla.

5. Bir kere de dimez misin ey şüh-ı bî-vefâ
6. 'Uşşāk-ı cān-sipār ne 'ālemedür 'aceb

'uşşāk-ı dil-āzürde:

1. 'uşşāk-ı dil-āzürdelerüm:-ler, -üm
Gazel 107
Mısra: 3
Gönlü kırılmış aşıklar.
3. Tār ü mār eyliyor 'uşşāk-ı dil-āzürdelerüm
4. Şürîş-endāz-ı cihān böyle nedendür niğehüm

'uşşāk-ı pā-māl-ı ğam:

1. 'uşşāk-ı pā-māl-ı ğama:-a
Gazel 32
Mısra: 8
Kederin ayak altına alınan âşıkları.
7. Dest-i cevrumden rehâ yokdur demek ister o şüh
8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı ğama el gösterür

'uşşāk-ı zār:

1. 'uşşāk-ı zār:
Gazel 2
Mısra: 1
İnleyen âşıklar.
1. 'Uşşāk-ı zār içün ki 'aded söylerüm saña
2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

2. 'uşşāk-ı zāri:-i
Gazel 44
Mısra: 6
İnleyen âşıklar.

5. Yok mı dahı temāyüli ol naḥl-ı 'işvenüñ
6. 'Uşşāk-ı zāri şaf-zede-i reh-güzārıdur

'utārid-meniş:

1. 'utārid-meniş:
Kaside 6
Mısra: 1
Merkür karakterli.

1. Ey 'uṭārid-meniş ey nükte-ver-i tāze-zebān
2. Ey sevād-ı raḳamı sūde-i müşg-i 'irfān

uy:

1. **uyduñ:-duñ**

Gazel 2

Mısra: 5

Aynı şekilde hareket etmek, uygunluk.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
6. Dil ba'd-ezīn ne nīk ü ne bed söylerüm saña

2. **uymış:-mış**

Gazel 13

Mısra: 6

Uymak, yakışmak.

5. Seyr it ol serv-i çemenzār-ı cemālūñ ne güzel
6. Uymış endāmına gül-cāme-i behcet ḳat ḳat

3. **uymaz:-maz**

Gazel 80

Mısra: 5

Uymak, uyuşmak.

5. Lerze-baḥş olmada uymaz vaşla
6. Firḳatin tāb-ı tebin çok gördük

4. **uyup:**

Gazel 88

Mısra: 7

Uymak, ayak uydurmak.

7. Gōñül hevāye uyup kūy-ı yāre dek gidicek
8. Aña ḥired daḥı dümdār-ı iḳtifā mı degül

uyan:

1. **uyanıverdi:-ı, -ver, -di**

Kaside 17

Mısra: 44

Uyanmak.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürūr
44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faḳīr

2. **uyansun:-sun**

Gazel 102

Mısra: 12
Uyanmak.

11. H̱ābı giceler terk idüp efgān ideyorsın
12. Kaşduñ nedür ey bülbul uyansun mı efendüm

uyu:

1. uyudur:-dur
Gazel 151
Mısra: 2
Uyku durumunda olmak.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni āgūşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşümde

uzak:

1. uzakdan:-dan
Gazel 34
Mısra: 16
Uzak yerden, uzaklardan.
15. Taḱarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet
16. Uzakdan eyleyelüm merḱabā yeñiçeridür
2. uzakdan:-dan
Gazel 155
Mısra: 6
Yakın olmayan, mesafeli.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba‘īd ammā
6. Uzakdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

uzat:

1. uzatmış:-miş
Kaside 9
Mısra: 24
Uzatmak II dikkat etmek.

23. Meger ki tuysun mācerāyı
24. Uzatmış gūşını zanbaḱ aşammdur

2. uzatma:-ma
Kaside 16
Mısra: 23
Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirmek.

23. Uzatma sen şeh-i iklīm-i ānsın
 24. Cevānsın fitne-engīz-i cihansın

uğra:

1. **uğramışuz:-miş, -uz**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Maruz kalmak.

39. Hāl-i dilüñ hālel geleli inṭizāmuna
 40. Her dem sipihrin uğramışuz vaż‘-ı hāmına

2. **uğradum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: 1

Maruz kalmak.

1. Nā hevā-yı ‘ārız-ı dil-dāre uğradum
 2. Bir jaleyüm ki sâḥa-i gülzāra uğradum

3. **uğradum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: 2

Uğramak, gitmek.

1. Nā hevā-yı ‘ārız-ı dil-dāre uğradum
 2. Bir jaleyüm ki sâḥa-i gülzāra uğradum

4. **uğradum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: 4

Uğramak, gitmek.

3. Ser-mest bir elinde piyāle bir elde gül
 4. Dün ol kirişme-güster-i mekkāre uğradum

5. **uğradum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: 6

Uğramak, (kötü bir durum) başına gelmek.

5. Ol vefālî yāre idi meyl-i ḥatırum
 6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre uğradum

6. **uğradum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: 8

Uğramak, gitmek.

7. Kālā-yı hüsni zīver-i dükkān-ı iştiḥār
8. Bir rū-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

7. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 10

Maruz kalmak.

9. Cāy-ı ḥayālī itmīşiken kaşr-ı dīde mi
10. Gör ğadri kim cezā-yı Sinimmār'a uğradum

8. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 12

Maruz kalmak.

11. Benden şoruñ felek ne siyeh-kāse oldığun
12. Destünden āh anuñ ğam-ı bisyāra uğradum

9. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 14

Maruz kalmak.

13. Ben müşğ-i çīn-i şemme-i gisū-yı ma'nīyem
14. Feyz-i nesīm-i himmet-i 'aṭṭāra uğradum

10. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 16

Denk gelmek.

15. Dendān-ı cevri ile n'ola ger zaḥmnāk isem
16. Seng-i felāḥanum seg-i aġyāra uğradum

11. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 18

Maruz kalmak.

17. 'İzzet cenāb-ı Muḥliş'in āşār-ı pākūñi
18. Tanzīrde selāset-i güftāre uğradum

12. uğradum:-du, -m

Gazel 97

Mısra: 20

Rastlamak.

19. Çün serv-i bâğ-ı mışra‘-ı mevzûnların görüp
20. Mânend-i cûy gülşen-i eş‘âra uğradum

uğrına:

1. **uğrına:**

Kaside 6

Mısra: 114

Yoluna, hatırına.

113. Biri de kûdek-i nev-sâle o Mîr ‘İsmâ‘îl
114. Mîrler olsun anuñ uğrına yek-ser kurbân

‘uhdesinden gel:

1. **‘uhdesinden gelelüm:-elüm**

Kaside 4

Mısra: 13

Üstüne aldığı işi başarmak, becermek, üstesinden gelmek.

13. ‘Uhdenden nice şimdi gelelüm bu keremin
14. Şükre yok kudretimüz hamde liyâkat nâ-yâb

ukde-i müşkil-güşâ-yı vasl:

1. **ukde-i müşkil-güşâ-yı vaşlı:-ı**

Gazel 32

Mısra: 10

Zor kavuşmaya yol açan zor iş.

9. Muḳtezâ-yı kevkebüm taḳdîm-i nev-ḥaṭ-ı ruḥuñ
10. Uḳde-i müşkil-güşâ-yı vaşlı münḥal gösterür

um:

1. **umardı:-ar, -dı**

Kaside 4

Mısra: 9

Ummak, ümit etmek.

9. Kim ḥayâle getirirdi kim umardı böyle
10. Kāmımızca deverân eyleye bu nüh dolâb

2. **umaruz:-ar, -uz**

Kaside 3

Mısra: 54

Ummak, ümit etmek.

53. Turma da 'vāt-ı veliyyü' n-ni 'ama eyle şitāb
54. Umaruz eyleye maḳbūl Mucīb-i Settār

3. **umarum:-ar, -um**

Kaside 4

Mısra: 49

Ummak, ümit etmek.

49. Līk min-ba'd efendüm umarum sāyende
50. Olayum gülşen-i maksūduma ben de reh-yab

'umrān:

1. **'umrāna:-a**

Kaside 4

Mısra: 5

Medeniyet, ilerleme.

5. Şükr kim eyledi 'umrāna teveccüh āhir
6. Mülk-i dil Tırhala sancağıveş olmuşdı ḫarāb

'umūmen:

1. **'umūmen:**

Kaside 13

Mısra: 104

Bütün, hep, herkese olduğu gibi.

103. Sihr idem vaşfuñda ey 'Ālī-cenāb
104. Ḳala ḫayretde 'umūmen şeyḫ ü şāb

'umūm-ı 'ālem:

1. **'umūm-ı 'ālem:**

Gazel 96

Mısra: 14

Dünyanın bütün insanları.

13. Şun o peymāne-i ḫāşı ki olur
14. Ğarḳa-i feyzi 'umūm-ı 'ālem

un:

1. **un:**

Gazel 57

Mısra: 7

Buğdayın toz hali II iyici parçalayıp küçültmek..

7. Devr-i pey-der-peyle gerdün un gibi eyler ğubār
8. Biz mişāl-ı dāne seng-i āsiyāb altundayuz

unut:

1. **unutmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Kaside 17

Mısra: 40

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi' llāh
40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-pezīr

2. **unutmağ:-mağ**

Kaside 17

Mısra: 41

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

41. Didi lāyık mı unutmağ seni kim itmedesin
42. Her gice 'aşkum ile āh u figān-ı şeb-gīr

3. **unutmam:-ma, -m**

Kaside 17

Mısra: 44

(Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terketmek.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürūr
44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķīr

4. **unutma:-ma**

Gazel 9

Mısra: 14

(Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terketmek.

13. 'İzzet'e bir busemi bilmem ne va'd itmiş idüñ
14. Kıl kerem şimdi unutma vaķtidür ey bī-vefā

unutdır:

1. **unutdırır:-ır**

Gazel 133

Mısra: 5

Unutmasını sağlamak.

5. Unutdırır bize imā-yı lūtf-ı ebrūsı
6. Sitīze-i sitem-i ğamze-i cefākārın

unzur:

1. **unzur:****Gazel 16**

Mısra: 7

Bak, gör! (emir anlamında).

7. Keyfe hālī be-firākik unzur

8. İn tegāfūl ki koni tā-be-key'est

ur:1. **ururlar:-ur, -lar****Kaside 6**

Mısra: 92

Nakşetmek, işlemek.

91. Elde mīzān-ı kalem hendese dānān-ı sūḥan

92. Ẓaḥr-ı evṣāfına bu resme ururlar būnyān

2. **ursam:-sa, -m****Gazel 15**

Mısra: 5

Vurmak, yansıtmak.

5. Dehān-ı şekveye mihr-i sūkūt ursam münāsibdür

6. Ki oldum ḥalḳa-i 'işretde zīrā nām alan 'İzzet

3. **urıcaḳ:-ıcaḳ****Kaside 17**

Mısra: 5

Aksetmek, yansımak.

5. Urıcaḳ şa'ş'a-i mihr-i ruḥı bāşırama

6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldı yeter ḥvāb-ı keşīr

4. **urdu:-dı****Gazel 141**

Mısra: 5

Karşısına çıkmak.

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeyṭān

6. Ṭarīḳ-i sūnnetünden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

'urefā:1. **'urefādan:-dan****Gazel 135**

Mısra: 6

İrfan sahibi kimse, arif olan kişiler.

5. Yâ Rab bu Yeñişehr-i dil-ârâda nedendür
6. Ünsiyet için kimse bulunmaz 'urefâdan

'uryan-ten:

1. 'uryan-ten:

Kaside 8

Mısra: 9

Çıplak beden II bomboş.

9. Gelüp şâh-ı şitâ 'uryan-ten gördi hemân ol dem
10. Ser-efrâz itdi kıyâğıdısı hil'atle kuhsârı

uşan:

1. uşandum:-du, -m

Gazel 34

Mısra: 11

Bir şeyden hoşlanılmaz ve sıkılır duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

11. Uşandum eskilere iltifâtdan şimdi
12. Benüm begendicigüm meh-liķâ yeñiçeridür

2. uşansun:-sun

Gazel 102

Mısra: 10

Bir şeyden hoşlanılmaz ve sıkılır duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

9. Gîtükçe füzûn olmadadır saña maḥabbet
10. 'Uşşâķ ğamuñdan hiç uşansun mı efendüm

3. uşanmaz:-maz

Gazel 132

Mısra: 6

Bir şeyden hoşlanılmaz ve sıkılır duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

5. Bu mertebede külfet-i ğurbet çekilir mi
6. Bi'llâh uşanmaz mısın envâ'-ı miḥnetden

2. 26. Ü

ü:

1. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

've'' bağlacı.

57. Selb oldu şeb-be-şeb ne içün h'āb u rāḥatūñ
 58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atūñ

2. ü:

Kaside 1

Mısra: 44

“ve” bağlacı.

43. Kalemî vesme-keş-i ebrū-yı hūbān-ı kemāl
 44. Raḳamı zīb-dih-i ḥüsn ü bahā-yı nuşret

3. ü:

Gazel 2

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Gūş itmedüñ naşihatüm uyduñ hevāya sen
 6. Dîl ba'd-ezîñ ne nîk ü ne bed söylerüm saña

4. ü:

Müfret 2

Mısra: 1

“ve” bağlacı.

1. Bakdı tūfeng ü topa kalmamış ot falyada
 2. Tepedelenli ‘Ali patladı paskālyada

5. ü:

Kaside 2

Mısra: 12

“ve” bağlacı.

11. O gūne vardı metānet ḥişār-ı ye'sde kim
 12. Degildi hedmine ḥiç kārger anuñ zer ü zūr

6. ü:

Kaside 2

Mısra: 66

“ve” bağlacı.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı ‘ālemsin
 66. Ki dest-i re'yüñe vābeste ḥall ü ‘aḳd-ı umūr

7. ü:

Kaside 2

Mısra: 92

“ve” bağlacı.

91. Benüm o şâ'ir-i mu'ciz-edâ-yı nâdire-gû
 92. Ki sihr-i hüsn-i beyânumla ins ü cân meshûr

8. ü:

Kaside 2

Mısra: 99

“ve” bağlacı.

99. Füzûn-ter eyleyüp ikbâl ü 'ömrini Mevlâ
 100. Kıla o âşaf-ı zîşânı dem-be-dem mesrûr

9. ü:

Gazel 3

Mısra: 2

“ve” bağlacı.

1. Hoş geldün ey efâzıl-ı 'aşruñ ser-âmedi
 2. Kim şibh ü mişlün 'âlem-i 'irfâna gelmedi

10. ü:

Kaside 3

Mısra: 28

“ve” bağlacı.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zîb-i sûtûr
 28. Yazsa erbâb-ı hüner midhatini leyl ü nehâr

11. ü:

Kaside 4

Mısra: 26

“ve” bağlacı.

25. O keremkâr-ı cihân-bağş ki destinden ider
 26. Dem-i cûdunda yem ü ebr güher-bâr-ı hicâb

12. ü:

Kaside 4

Mısra: 34

“ve” bağlacı.

33. Şimdi meydâna çıkup 'arz-ı şecâ'at itsün
 34. Yoğsa iş mi fuqarâya o kadar zûlm ü ğazab

13. ü:

Kaside 5

Mısra: 35

“ve” bağlacı.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resīde bu zamāna
36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

14. ü:

Kaside 6

Mısra: 30

“ve” bağlacı.

29. Hāları gonce-i ne'şküfte-i bāğ-ı hūbī
30. Dālları dil-ber-i bī-miśl ü 'adīl-i devrān

15. ü:

Kaside 6

Mısra: 90

“ve” bağlacı.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i 'ādīl
90. Tıymaduk zātına mānend ü 'adīl ü akrān

16. ü:

Kaside 6

Mısra: 90

“ve” bağlacı.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i 'ādīl
90. Tıymaduk zātına mānend ü 'adīl ü akrān

17. ü:

Kaside 6

Mısra: 94

“ve” bağlacı.

93. Şāhib-i tūğ u 'alem nāzım-ı aḥvāl-i ümem
94. Aşaf-ı Cem-ḥadem ü dāver-i Dārā-derbān

18. ü:

Kaside 6

Mısra: 110

“ve” bağlacı.

109. Güher-i pāk-i şadef lū'lū'-i 'ummān-ı şeref
110. Görmedi çeşm-i selef mişlünü bī-reyb ü gümān

19. ü:

Kaside 6

Mısra: 116

“ve” bağlacı.

115. Sâlde hürde hîredde yine ammâ ki büzürg
116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsñ ü melâhatde civân

20. ü:

Kaside 6

Mısra: 134

“ve” bağlacı.

133. Tûtî-i nâtuğamı besledi şekerlerle
134. Eyledi himmet ü luğfı beni şîrîn-zebân

21. ü:

Kaside 7

Mısra: 52

“ve” bağlacı.

51. İzîrâb itmez idi keşî-i baħr-ı sîm-âb
52. Kûh u temkîn ü vağârı aña şalsa lenger

22. ü:

Kaside 7

Mısra: 55

“ve” bağlacı.

55. Bulamaz zâtına el-kışşa nazîr ü hem-tâ
56. Gezse bir kimse eğer ‘Âlemi kişver kişver

23. ü:

Kaside 7

Mısra: 90

“ve” bağlacı.

89. Tâ ki meşşâte-i nûk kalem-i ehl-i beyân
90. Vîre ruhsâr-ı ‘arûs-ı sühâna zîb ü fer

24. ü:

Kaside 8

Mısra: 18

“ve” bağlacı.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der kahramân peyker
18. Ki Zâl ü Rüstem’i hayret-zede itmekde peykârı

25. ü:

Kaside 8

Mısra: 28

“ve” bağlacı.

27. Dil-āver dāver-i ceng-āver-i ehl-i hüner-perver
28. Ğazanfer-savlet ü remz-āşinā-yı rezm-i kerrārī

26. ü:

Kaside 8

Mısra: 41

“ve” bağlacı.

41. Hevālarda bürüdet müsteban ü cān u ten lerzān
42. Bize şun sākī sen ol āteş-i seyyāleyi bārī

27. ü:

Gazel 8

Mısra: 3

“ve” bağlacı.

3. Şebāne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammā
4. Pek ıztırāb virür şubh-dem humār baña

28. ü:

Kaside 9

Mısra: 36

“ve” bağlacı.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā
36. Ki vakt ü ‘ayş ü ‘işret muğtenemdür

29. ü:

Kaside 9

Mısra: 67

“ve” bağlacı.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü feţānet
68. ‘Aţā-yı maḥż-ı Rabb-i zu’l-keremdür

30. ü:

Kaside 10

Mısra: 33

“ve” bağlacı.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ ḥātem ü Ma’n ü Ca’fer
34. ‘Acabā ḥātıra dirler mi ḥutūr eyleyelüm

31. ü:

Kaside 10

Mısra: 33

“ve” bağlacı.

33. ‘Ahd-i cūdunda anuñ hātem ü Ma’n ü Ca’fer
34. ‘Acabā hātırā dirler mi hūṭūr eyleyelüm

32. ü:

Kaside 11

Mısra: 21

“ve” bağlacı.

21. Şi’r ü inşāda ‘adīmü’l-emşāl
22. Mişli meydān-ı şecā’atde muḥāl

33. ü:

Kaside 11

Mısra: 23

“ve” bağlacı.

23. ‘Adl ü inşāfda yek-ṭā-yı zamān
24. Sāyesinde heme āsūde cihān

34. ü:

Kaside 13

Mısra: 30

“ve” bağlacı.

29. Bir senüñ gibi vezīr olmaz daḥı
30. Hem kerīm ü hem ḥalīm ü hem saḥī

35. ü:

Kaside 13

Mısra: 52

“ve” bağlacı.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehüñ
52. İster ‘arz itsün felek mihr ü mehüñ

36. ü:

Kaside 13

Mısra: 68

“ve” bağlacı.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın
68. Yā ki şāḥib-şervet ü sāmān mısın

37. ü:

Kaside 13

Mısra: 70

“ve” bağlacı.

69. Var mı sende mîrzâlıkdan eîşer
70. Kîseñ içre bulunur mı sîm ü zer

38. ü:

Kaside 13

Mısra: 104

“ve” bağlacı.

103. Sihr idem vaşfuñda ey ‘Âlî-cenāb
104. Kāla hayretde ‘umūmen şeyḥ ü şāb

39. ü:

Gazel 14

Mısra: 3

“ve” bağlacı.

3. Bu cemāl ü bu ḥüsñ ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdır o dil-cūyı

40. ü:

Kaside 17

Mısra: 14

“ve” bağlacı.

13. Sāle yaklaşdı cüdā düşeli sen mehveşden
14. Ki baña künc-i elemde ne mu‘îñ ü ne naşîr

41. ü:

Kaside 17

Mısra: 46

“ve” bağlacı.

45. Āh rü’yā mı bu bir fitne-i şūr-efzā mı
46. ‘İzzetā ‘aqlum alup koymadı re’y ü tedbîr

42. ü:

Gazel 19

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Hem-āgūş olduğun ḥvābumda görsem bir şeb āgyāra
6. Olur ğayretle peydā pister ü bālînden feryād

43. ü:

Gazel 19

Mısra: 10

“ve” bağlacı.

9. Güzellerdür bizi nālān iden bu bāğ-ı ‘ālemde
10. Çemende ‘andelīb eyler gül ü nesrinden feryād

44. ü:

Gazel 19

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Hem-āğüş oldıgün h̄vābumda görsem bir şeb ağıyāra
6. Olur ğayretle peydā pister ü bālinden feryād

45. ü:

Gazel 23

Mısra: 7

“ve” bağlacı.

7. O şūh ağıyār ile şīr ü şeker veş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne h̄ikmetdür

46. ü:

Gazel 24

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Ağıyār ile ünsiyet-i h̄übānı ser-ā-ser
6. Gördük bize takrīr ü beyān eylesünler

47. ü:

Gazel 25

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Biz ter-zebān-ı münkabet -i sāde rūlaruz
6. Meşķ itmedük h̄aṭ-āver içün kīl ü kāl̄ler

48. ü:

Gazel 25

Mısra: 12

“ve” bağlacı.

11. Her gül-‘izār itmededür ‘andelīb̄ine
12. Bir tarz-ı nā-şenīde ile mekr ü āller

49. ü:

Gazel 30

Mısra: 9

“ve” bağlacı.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān
10. Zūhhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

50. ü:

Gazel 47

Mısra: 10

“ve” bağlacı.

9. Ebr-püş eyleyli dūd-ı derūnum çarhı

10. Tırma sükkān-ı semā her dem ü her ān ağlar

51. ü:

Gazel 49

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu‘īn olur

6. Ebrū vū hāl ü çeşm ü ruhı yek-kabiledür

52. ü:

Gazel 63

Mısra: 1

“ve” bağlacı.

1. Bilmeyüz şanma şakın kadr ü vefāyı bilürüz

2. Bizlere eyledigün lutf u ‘atāyı bilürüz

53. ü:

Gazel 71

Mısra: 13

“ve” bağlacı..

13. Böyle kalursa eger behcet ü hüsni ‘İzzet

14. ‘Akıbet eyleyecekdür bizi şeydā hāfız

54. ü:

Gazel 73

Mısra: 13

“ve” bağlacı.

13. ‘İzzet güherin şarf ideyor āl-ı Resūl’e

14. Bildüm ki degül mā’il ü semt-i seref Eşref

55. u:

Gazel 78

Mısra: 7

“ve” bağlacı.

7. Ya kimde tīb u taḥammül qor ey perī-ṭal‘at

8. O dīdeler k’ola meclisde ḥvāba müstağrak

56. ü:

Gazel 80

Mısra: 11

“ve” bağlacı.

11. Elde tesbîh ü ‘aşā zühhāduñ

12. Hey’et-i bü’l-‘acebün çok gördük

57. ü:

Gazel 83

Mısra: 3

“ve” bağlacı.

3. Fitne mebhūt-ı hirās-ı şer ü şūr-ı ğamzeñ

4. Sihr hayret-zede-i baḥş-i fūnūn nıgehūñ

58. ü:

Gazel 85

Mısra: 9

“ve” bağlacı.

9. Almağa pençe-i teşhîre tezerv ü hüsni

10. Şalır ey şāhid-i şeh-bāz-nazar şīvelerūñ

59. ü:

Gazel 96

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Şöyle lâ-ya‘kıl ü mest eyle beni

16. Çekmeyem bīm-i hücūm-ı ‘ālem

60. ü:

Gazel 98

Mısra: 11

“ve” bağlacı.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bī-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

61. ü:

Gazel 98

Mısra: 11

“ve” bağlacı.

11. Ne renc ü miḥnet ü ğamlar ne ğussalar çekdi

12. O bī-vefāya heveskār olan göñülceğizüm

62. ü:

Gazel 104

Mısra: 2

“ve” bağlacı.

1. Ez bes ki pür zi-saḥbā cāmī be-kef ne-dārem
2. Der-kūy-ı mey-fürüşān ḳadr ü şeref ne-dārem

63. ü:

Gazel 109

Mısra: 8

“ve” bağlacı.

7. Dehen-i mü`min-i kāmilde çü cām-ı şaḥbā
8. Deverān itse revā her dem ü her bār ḳasem

64. ü:

Gazel 119

Mısra: 11

“ve” bağlacı.

11. Begüm şîr ü şekerveş ğayrılarla imtizācuñ var
12. Bizümle şöḥbet-i ḥelvāya aşla raġbet itmezsın

65. ü:

Gazel 129

Mısra: 7

“ve” bağlacı.

7. İşkeste-per ol mertebe bî-tāb ü tüvān kim
8. Pervāz idemez murġ-ı hevāsı Yeñişehr’in

66. ü:

Gazel 134

Mısra: 9

“ve” bağlacı.

9. Nās ile hîç eylemez ‘ākıl ü dānā cedel
10. Başına ğavġaları cāhil olandur alan

67. ü:

Gazel 142

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Enver ü ‘ākif ü ḥāmī vü Lebībā var iken
16. Ḥāmuşî ṭavr-ı Edībāne gelür ḥāturuma

68. ü:

Gazel 150

Mısra: 10

“ve” bağlacı.

9. Zehr-i ‘itābı itdi mezāḳ-ı ümīdi telḥ

10. Bir de dü-la‘l ü leb şeker olmuş ne fā’ide

69. ü:

Gazel 156

Mısra: 5

“ve” bağlacı.

5. Olsa pīrāste ḥāl ü ḥaṭ ile ‘ārız-ı mihr

6. Aña teşbīh iderdük ruḥ-i dil-dārumuzı

üç:

1. üçden:-den

Kaside 9

Mısra: 55

Üç, sayı sıfatı.

55. On üçden gerçi yaşı nākış ammā

56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

2. üç:

Gazel 143

Mısra: 1

Üç, sayı sıfatı.

1. Devletle gel üç çifteye vaz‘-ı kadem eyle

2. Geç şahn-ı bahāriyyeyi reşk-i İrem eyle

üç beş:

1. üç beş:

Gazel 2

Mısra: 2

Az sayıda.

1. ‘Uşşāk-ı zār içün ki ‘aded söylerüm saña

2. Üç beş dimem hezār ile şad söylerüm saña

üdebā:

1. üdebādan:-dan

Gazel 135

Mısra: 12
Edipler.

11. Ey kâş benüm de hünerüm olmasa yâhūd
12. Bir kaç sühan-âmūz bulunsa üdebādan

üfle:

1. **üfleye:-y, -e**

Gazel 95

Mısra: 19

Üflemek, nefes vermek.

19. Nâyı Necīb-i pür-hüner üfleye 'aşk ile meger
20. İtmez o dem bu kilik-i ter-da'vī-i imtiḥān-ı ney

üftāde:

1. **üftāde:**

Gazel 7

Mısra: 2

Düşmüş, düşkün II âşık.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde'st zi-pür-zāri-i mā
2. Bülbülān-ı çemen üftāde be-ğam-ḥ'āri-i mā

2. **üftādedür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 53

Düşmüş, düşkün II âşık.

53. Göñül üftādedür bir serv-i nāza
54. Ki dā'im mā'il-i semt-i sitemdür

3. **üftādelerin:-ler, -in**

Kaside 10

Mısra: 15

Düşmüş, düşkün II âşık.

15. Baḳalum zaḥm-nümāyānına üftādelerin
16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

4. **üftādeñi:-ñ, -i**

Kaside 17

Mısra: 40

Düşmüş, düşkün II âşık.

39. Ne melek-şīme kerem-pīşe güzelsin bi'llāh
40. Ne hoş unutmaduñ üftādeñi ey 'işve-peżīr

5. **üftādelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 83

Mısra: 9

Düşkün, zavall II âşık.

9. Pây-māl-ı sitem itme meded üftādelerüñ

10. Sürme ey şāh-suvār esb-i harūn-ı nıgehüñ

6. **üftādeñ:-ñ**

Gazel 102

Mısra: 6

Düşmüş, düşkün II âşık.

5. Ferdāya şalup va‘d-i vişali yine geçdüñ

6. Bu va‘deye üftādeñ inansun mı efendüm

7. **üftādenüñ:-nüñ**

Gazel 155

Mısra: 6

Düşmüş, düşkün II âşık.

5. Temāşā-yı vişāl-i dil-rübā emr-i ba‘īd ammā

6. Uzaqdan bir nigāh üftādenüñ olmaz mı mercüsü

üftāde ol:

1. **üftāde olursın:-ur, -sun**

Gazel 137

Mısra: 9

Düşkün olmak II Aşık olmak.

9. Gördigüñ dil-bere üftāde olursın ‘İzzet

10. Neylesem āh senüñ şu dil-i meyyālüñ için

üftādegān:

1. **üftādegānuñ:-uñ**

Gazel 119

Mısra: 8

Düşkünler II âşıklar.

7. Nedür ey bī-vefā bī-gānelerle âşinālıklar

8. Niçün üftādegānuñ öldürürsin şefkat itmezsın

üftāde-i giryān:

1. **üftāde-i giryānı:-ı**

Gazel 148

Mısra: 7
Ağlayan aşıklar.

7. Bî-ser ü pâ şad hezâr üftâde-i giryânı var
 8. Her ne çend 'uşşâka cevri-i bî-hisâb eylerse de

üftâde-i hâk-râh:

1. **üftâde-i hâk-râh:**
Gazel 115
 Mısra: 8
Yolun toprağına düşmüş.

7. 'Âşıklarun oldu şimdi yek-ser
 8. Üftâde-i hâk-râh efendüm

üftâde-i hûbân-ı Yeñişehr-i Fenâr:

1. **üftâde-i hûbân-ı Yeñişehr-i Fenâruz:-uz**
Müfret 3
 Mısra: 1
Yeñişehir Fenar' ın güzellerinin düşkünü.

1. Üftâde-i hûbân-ı Yeñişehr-i Fenâruz
 2. Alduğ fitili mûm gibice şimdi yanaruz

üftâde-i nâ-sâmân:

1. **üftâde-i nâ-sâmânun:-uñ**
Gazel 43
 Mısra: 9
Huzursuzluğun düşkünü.
9. Murğ-ı endîşesi üftâde-i nâ-sâmânun
 10. Lâne-sâz-ı girih-i zülf-i siyeh-târuñdur

ülfet:

1. **ülfet:**
Gazel 26
 Mısra: 11
Alışkanlık, bütünleşme II Yakınlık, dostluk.
11. Bizümle ülfet ey meh bâ'îs-i kesb-i ma'ârifdür
 12. Hazer kıl şöbet-i ağıyâra meyl itme mazarrat var
2. **ülfetimüz:-imüz**
Gazel 30

Mısra: 9

Görüşüp konuşma; yakın ilişki.

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān
10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

3. ülfet:

Gazel 139

Mısra: 15

Görüşüp konuşma; yakın ilişki.

15. Sāde-rûlarla isteyen ülfet
16. Ser-i kūyunda ḳalur istemez ev

4. ülfetde:-de

Gazel 144

Mısra: 8

Görüşüp konuşma; yakın ilişki.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūḥ aġyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

ülfet-āmīz-i rakīb-i nā-temīz:

1. ülfet-āmīz-i rakīb-i nā-temīz:

Gazel 127

Mısra: 4

Temiz olmayan rakible kaynaşmaya alışkın.

3. Pāk-bāzān-ı maḥabbet olmasunlar mı helāk
4. Ülfet-āmīz-i rakīb-i nā-temīz oldukça sen

ülfet-i ecnās:

1. ülfet-i ecnās:

Kaside 2

Mısra: 53

Türlerin kaynaşması.

53. İdeydi ülfet-i ecnās için eger fermān
54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuḥūş u tuyūr

ülfet-i nā-müdrīkān:

1. ülfet-i nā-müdrīkāndur:-dur

Gazel 17

Mısra: 5

Akılsızların kaynaşması II Bilgisizlerin dostluğu.

5. Sebeb naķş-ı kemāle ülfet-i nā-müdrükāndur hep
6. Ki ħumķı ħvāce-i mekteblere şıbyān ider īrāş

ülfet-i tāze-edā:

1. **ülfet-i tāze-edālar:-lar**

Gazel 41

Mısra: 1

Körpe cilverin dostluğu.

1. Ülfet-i tāze-edālar demidür
2. Dil-rübālarla şafālar demidür

Ülker:

1. **Ülker:**

Kaside 7

Mısra: 54

Yedi yıldızdan oluşan takım yıldızı.

53. Ĥün-feşān oldığı dem ħançer-i cevherdārın
54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

ümīd:

1. **ümīdiyle:-i, -y, -le**

Tahmis 6

Mısra: 12

Umma, umuş, emel.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seĥer vaķt-i namāz
12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

ümmīd:

1. **ümmīdi:-i**

Gazel 121

Mısra: 3

Umma, umuş, emel.

3. Belki itfā-yı ĥarāret ider ümmīdi ile
4. Bir içim şu lebine cān atıyor teşne-dilān

ümmīd-i şad:

1. **ümmīd-i şad:**

Gazel 17

Mısra: 2

Yüzlerce ümit.

1. O hūnī ğamzeler ‘uṣṣāka bīm-i cān ider īrāṣ
2. Nihānī-ḥandeler ümmīd-i ṣad iḥsān ider īrāṣ

ümmīdvār-ı rif‘at:

1. ümmīdvār-ı rif‘atdūr:-dür

Gazel 23

Mısra: 16

Yüceliğin ümidi II iyilik, yücelik beklentisi içinde.

15. Güher-senc-i ma‘ārif ḥazret-i ‘Ārif Efendi kim
16. Şüreyyā kevkeb-i bahtından ümmīdvār-ı rif‘atdūr

ümniye-i bezm-i üns:

1. ümniye-i bezm-i ünsi:-i

Gazel 82

Mısra: 5

Alışma toplantısının isteği.

5. Dil-i ‘uṣṣākda ümniye-i bezm-i ünsi
6. Bir büyük derddür ammā küçücükdür küçücük

ürk:

1. ürker:-er

Kaside 7

Mısra: 54

Korkmak.

53. Hūn-feṣān oldığı dem ḥançer-i cevherdārın
54. Görse Ülker daḥı vehm ile felekde ürker

ünsiyet:

1. ünsiyet:

Gazel 99

Mısra: 6

Yakınlık, ahbaplık, ülfet, üns.

5. Sebük-rūḥ ‘āşık-ı rindāne-meşreb yār-ı cānumdur
6. Girān-cān zāhid-i bāridle ünsiyet qabūl itmem

2. ünsiyet:

Gazel 135

Mısra: 6

Yakınlık, ahbaplık, ülfet, üns.

5. Yâ Rab bu Yeñişehr-i dil-ārâda nedendür
6. Ünsiyet için kimse bulunmaz 'urefâdan

ünsiyet it:

1. ünsiyet itmezsın:-mez, -sin

Gazel 119

Mısra: 4

Yakınlık kurup dostluk etmek.

3. Girân-cânlar mıyuz zevk ü şafâya meylimüz mi yok
4. Nedür ba'îş bizümle bir zamân ünsiyet itmezsın

ünsiyet-i hübân:

1. ünsiyet-i hübânı:-ı

Gazel 24

Mısra: 5

Güzellerin arkadaşlığı.

5. Ağyâr ile ünsiyet-i hübânı ser-â-ser
6. Gördük bize takrîr ü beyân eylemesünler

üsrüb:

1. üsrüble:-le

Gazel 64

Mısra: 6

Kurşun.

5. Mağlûb-ı mülâyim-menîşândur dil-i sengiñ
6. Üsrüble muqâvim olamaz hiddet-i elmâs

üst:

1. üstüne:-ü, -n, -e

Gazel 147

Mısra: 1

Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı, üzeri.

1. Nâz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne
2. Hânçer taşmasun o şanem hânçer üstüne

2. üstüne:-ü, -n, -e

Gazel 147

Mısra: 2

Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı, üzeri.

1. Nâz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne
2. Hânçer taşmasun o şanem hânçer üstüne

3. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: **6**

Üzeri.

5. Elbette zûr-ı bâzû-yı 'işveyle alt ider
6. Bir sîm-sîne gelse o sîmîn-ber üstüne

4. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: **8**

Üzeri.

7. Gülberg-i 'arızında degül şebnem-i 'arâk
8. Olmuş çekîde kaatre-i eşk-i ter üstüne

5. **üstünde: -ün, -de**

Tahmis 2

Mısra: **11**

Uğruna, yoluna.

11. Şanma bî-câ şâh-ı verd üstünde bülbül zâr ider
12. Öyle beyhûde figân ü nâle-i hem-vâr ider

6. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 28

Mısra: **10**

Üzerine.

9. O mâh-pâre ne dem şem'-i bezm-i üns olsa
10. Hemîşe üstüne pervâne-i nigâh döner

7. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: **10**

Birbiri arkasından, arka arkaya, peş peşe.

9. Kâd-i mükerrer-i lebûñi nuql idüp hemân
10. Meclisde sâķī sāğarı sür sāğar üstüne

8. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: **12**

Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı, üzeri.

11. Teşhîr için rezâlet ile şehri gezdirüp
12. Bindirdiler rakîb-i harî gör har üstüne

9. **üstüne: -ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: 14

Üzerine.

13. 'İzzet gâzel mi söylenür eş'âr mı olur
14. Âşâr-ı tab'-ı husrev-i sihr-âver üstüne

üstâd:

1. **üstâd:**

Gazel 50

Mısra: 5

Usta.

5. Tıfl iken fenn-i füsûn içre bir üstâd oldu
6. Sebağ-ı işveyi bilsem o perî kimden okur

üstüne ditre:

1. **üstüne ditrer:-r**

Gazel 147

Mısra: 4

Üstüne titremek; özen , ilgi göstermek.

3. Pertev gedâ-yı şa'sa'a-i mâh-ı rüyudur
4. Beyhûde şanma mihr-i felek ditrer üstüne

üstüne yürü:

1. **üstüne yürüsün:-sün**

Kaside 1

Mısra: 27

Korkutmak, yıldırma ereğiyle saldıracakmış gibi davranmak, üstüne doğru saldırırcasına gitmek.

27. Yürüsün şaff-ı 'usât üstüne şimden sonra
28. İtmesün ehl-i gaza şakḳ-ı 'âşâ-yı nuşret

üşüt:

1. **üşütdükçe:-dükçe**

Kaside 8

Mısra: 1

Üşümesine sebep olmak II üzülmeye sebep olmak .

1. Hubûb-ı şarşar-ı hasret üşütdükçe dil-i zârı
2. Reg-i cāna olur tâ lerze-i efsürdegî tārî

üzre:

1. üzre:

Kaside 6

Mısra: 118

Üzerine.

117. Raḥş-ı şarşar-revişe gāhice oldukça süvār
118. Berg-i güldür şanasın düş-ı şabā üzre hemān

2. üzre:

Kaside 8

Mısra: 26

Üzerine.

25. Bu resme kudsiyān zīb-i zebān eylerler evşāfuñ
26. Semāvāt üzre sebkat eyledikçe zıkr-i etvārı

3. üzre:

Kaside 8

Mısra: 67

Üzerine.

67. Hevā-yı gülşen-i ikbālî olsun i'tidāl üzre
68. Hüdā hıfz itsün āsīb-i hāzānīden o gülzārı

4. üzre:

Kaside 9

Mısra: 16

Üzerine II-den dolayı.

15. Sipāh-ı fitne-engîz-i şükûfe
16. Taḥaşşüd üzre gülşen müzdehemdür

5. üzre:

Kaside 9

Mısra: 27

Üzerine.

27. Bu hāl üzre güzār eylerken eyyām
28. Hezār irdi didi bu ne elemdür

6. üzre:

Gazel 13

Mısra: 11

Üzerinde.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bak cebheyi gör
12. Bāğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

7. **üzre:**

Kaside 16

Mısra: 67

Üzerine.

67. Senüñ dil-ḥ'āhuñ üzre eylerüm kār
68. Anı hiç vaşluma itmeme sezāvār

8. **üzre:**

Gazel 23

Mısra: 3

Üzerine.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā
4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rîz-i ḥacletdür

9. **üzre:**

Gazel 23

Mısra: 3

Üzerine.

3. Olur āb üzre āteş āteş üzre āblar peydā
4. Şu dem ki ruḥları ḥamratlanup ḥoy-rîz-i ḥacletdür

10. **üzre:**

Gazel 23

Mısra: 7

Üzerine.

7. O şūḥ aḡyār ile şîr ü şekerpeş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

11. **üzre:**

Gazel 23

Mısra: 7

Üzerine.

7. O şūḥ aḡyār ile şîr ü şekerpeş imtizāc üzre
8. Bizümle meyl-i ülfet eylemez bilmem ne ḥikmetdür

12. **üzre:**

Gazel 26

Mısra: 10

Üzerinde.

9. Gedālar kaṭ' -ı ümmīd-i nigāh-ı iltifāt itsün
10. Cebīni üzre ol hāḳān-ı ḥüsnüñ çīn-i naḥvet var

13. **üzredür:-dür**

Gazel 39

Mısra: 5

Üzerine, sayesinde.

5. Cezr ü med üzredür yem-i bahşāyış-ı cihān
6. Dā'im kenāra mevce-i 'ummān gelür gider

14. **üzre:**

Gazel 45

Mısra: 12

Üzerine.

11. Gird-i la'inde görenler ḥat-ı nev-peydāsını
12. Zann iderler sükker üzre ictimā' -ı mürdur

15. **üzre:**

Gazel 47

Mısra: 7

Üzerine.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i ḥandān üzre
8. Çeşm-i bülbul şulanur verd-i gülistān ağlar

16. **üzre:**

Gazel 53

Mısra: 3

Üzerine.

3. Kehkeşān-ı reh-güzeri üzre o şāh-ı ḥüsnüñ
4. Şırmadan incili kālīçe-i güsterdesidür

17. **üzre:**

Gazel 66

Mısra: 3

Üzerine.

3. Degül leb üzre ḥaṭuñ mür-ı ḥurde-bīn-i ḥayāl
4. Ḥarīş-i teng-i nebāt dehān-ı teng olmuş

18. **üzre:**

Gazel 83

Mısra: 11

Üzerinde.

11. Püşte püşte tepelenmişleri gör rāh üzre
12. Cümlesi küşte-i āgeşte be-ḥūn-ı nıgehūñ

19. **üzre:**

Gazel 111

Mısra: 8

Üzerinde.

7. Tā‘dīl ider terāzū-yı vezn ile ḥaṭvesin
8. Şan tār-i miştar üzre resen-bāzdur sözüm

20. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 11

Üzerine.

11. Kemāl üzre olup bedr olmuşından eylemem şekvā
12. Amān şad el-amān meh-pāregānuñ ḥurde-sālından

21. **üzreyüm:-y, -üm**

Gazel 120

Mısra: 18

Bir işin yakında gerçekleşecek durumda olduğunu, olmaya yaklaştığını bildirir.

17. Rızā-yı nükte-perdāza nazīre söylemek güçdür
18. Ta‘accüb üzreyüm ‘İzzet senūñ bu iştigālinden

22. **üzre:**

Gazel 136

Mısra: 12

Üzerinde.

11. Mīr-i Selīm sellemehu’llāh dā’imā
12. Olsun serīr-i devlet ü mecd üzre kāmran

23. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 1

Üzerinde.

1. Ḥaṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümüröd bitdi ey dil la‘l-i nāb üzre

24. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 2

Üzerinde.

1. Haṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre
2. Ne ḥikmetdür zümürürd bitdi ey dil la'ī-i nāb üzre

25. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 4

Üzerine.

3. Görenler kākül-i pāşīdesin ruḥsār-ı raḥşāna
4. Seḥāb oldı keşīde zann iderler āftāb üzre

26. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 6

Üzerinde.

5. N'ola duḥt-ı rezūñ her dem gözünde uça ey sākī
6. Ğubār-ı ḥaṭ-ı la'lūñ sürmedür çeşm-i ḥabāb üzre

27. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 8

Üzerine.

7. Nice ben çāk-sāz-ı ceyb-i ğayret olmayam bi'llāh
8. O şūḥ ağyār ile ülfetde bizden ictināb üzre

28. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 10

Üzerine.

9. Temāşā-yı kaddūñle maẓhar-ı tūl-ı ḥayāt olsağ
10. Bizi gördükçe bāri geçmesüñ 'ömrüm şitāb üzre

29. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 12

Üzerine II-den dolayı.

11. Ruḥ-ı ḥaṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı
12. Zekāt-ı ḥüsnüñi eyle edā ḥükm-i kitāb üzre

30. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 14

Üzerine.

13. Boğulduk va‘de-i būs u kenāruñla yeter ğayrı
14. Bizi keştî-süvār-ı ârzü itme serāb üzre

31. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 16

Üzerine.

15. Har-i tāhūneveş ser-geştesi olmak ne hayvānlık
16. Görürken gerdiş-i dolāb-ı çarhı inķılāb üzre

32. **üzre:**

Gazel 144

Mısra: 18

Üzerine II hakkında, dair, üstüne.

17. Ne haddün hāzret-i ‘İzzet Beg’e pey-revlük ey ‘İzzet
18. Anuñ her beyt-i pāk-ı nev-edāsı intiḥāb üzre

2. 27. V

vābeste:

1. **vābeste:**

Kaside 2

Mısra: 66

-e bağlı.

65. Sen ol müdebbir-i dāniş-nihād-ı ‘ālemsin
66. Ki dest-i re’yüñe vābeste ḥall ü ‘aķd-ı umūr

va‘d:

1. **va‘d:**

Gazel 133

Mısra: 3

Söz.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Göñül vişāline āmāde ol bu gün yarın

va‘d it:

1. **va‘d itmiş:-miş**

Gazel 9

Mısra: 13

Söz vermek.

13. 'İzzet'e bir busemi bilmem ne va'd itmiş idün
14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bî-vefâ

va'de:

1. va'deye:-y, -e

Gazel 102

Mısra: 6

Bir iş için önceden belli edilen zaman..

5. Ferdâya şalup va'd-i vişali yine geçdün
6. Bu va'deye üftâdeñ inansun mı efendüm

va'de-i būs u kenār:

1. va'de-i būs u kenāruñla:-uñ, -la

Gazel 144

Mısra: 13

Öpme ve kucaklama sözü.

13. Boğulduk va'de-i būs u kenāruñla yeter ğayri
14. Bizi keşti-süvār-ı ārzū itme serāb üzre

va'd-ı bî-incāz:

1. va'd-ı bî-incāz:

Gazel 46

Mısra: 13

Yerine getirilemeyen söz.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va'd-ı bî-incāz ile
14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

va'd-i vişāl:

1. va'd-i vişāl:

Gazel 28

Mısra: 1

Kavuşma sözü.

1. İderse va'd-i vişāl eyleyüp külāh döner
2. O Mevlevî-beçe tırmaz sözünde āh döner

2. va'd-i vişali:-i

Gazel 102

Mısra: 5

Kavuşma sözü.

5. Ferdāya şalup va 'd-i vişali yine geçdün
 6. Bu va 'deye üftādeñ inansun mı efendüm
 3. va 'd-i vişāller:-ler

Gazel 25

Mısra: 10

Kavuşma sözü.

9. Hayrānıyam mu 'āmele-i dil-firibinün
 10. İtdükçe gāhī 'āşıkā va 'd-i vişāller

vādi-i 'aşk:

1. vādi-i 'aşkda:-da

Gazel 142

Mısra: 5

Aşk vadisi.

5. Vādi-i 'aşkda murgān-ı hevā konmağičün
 6. Ser-i Mecnūn gibi bir lāne gelür hāturuma

vādi-i hecr:

1. vādi-i hecre:-e

Gazel 63

Mısra: 5

Kavuşma sözü.

5. Vādi-i hecre düşerseñ de bizi cezb eyler
 6. Sendeki cezbe-i üftāde-rübāyı bilürüz

vādi-i tanzīr:

1. vādi-i tanzīre:-e

Gazel 125

Mısra: 10

Örnek alma vadisi.

9. Hāzret-i Hıfzī' nūñ 'İzzet nazm-ı sihr-āşārını
 10. Vādi-i tanzīre düşdük kudret olsun olmasun

vāhime:

1. vāhimesi:-s, -i

Kaside 17

Mısra: 23

Kuruntu.

23. Didi hāy 'İzzet' ümün vāhimesi gālib imiş
 24. Bağ neler kurdı derūnunda bu sâ'atde faķır

vā'iz:**1. vā'iz:****Gazel 33**

Mısra: 3

*Dini öğütlerde bulunan kişi.***3. Ser-i gīsū-yı hūruñ vaşfını zencīr iden vā'iz****4. Dil-i divāne ol zencīre bend olmak ne mümkindür****2. vā'izi:-i****Gazel 121**

Mısra: 11

*Dini öğütlerde bulunan kişi.***11. Tūtalum vā'izi ma'zūr oruç tutmuşdur****12. Kürside söyledigün bilmez o ma'şūş el-ān****vakār:****1. vakārı:-ı****Kaside 7**

Mısra: 52

*Ağırbaşlılık, temkinlilik.***51. İztırāb itmez idi keştī-i baħr-ı sīm-āb****52. Kūh u temkīn ü vakārı aña şalsa lenger****vāki' ol:****1. vāki' oldı:-dı****Gazel 87**

Mısra: 15

*Meydana gelmek, vukū bulmak.***15. İşkāl vāki' oldı yine baħş-i zūlfde****16. Vīrsün Necīb Efendi cevāb idelüm su'āl****vākı'a:****1. vākı'a:****Kaside 11**

Mısra: 37

*Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu.***37. Vākı'a medħe sezā kāmildür****38. Nüktever şā'ir-i deryā-dildür**

vākıf ol:

1. vākıf olsalar:-sa, -lar

Gazel 47

Mısra: 6

İdrak etmek, kavramak.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vākıf ger ser-te-ser iḥvān aḡlar

vākıf-ı remz-i süḡan-ı nükteverān:

1. vākıf-ı remz-i süḡan-ı nükteverān:

Kaside 7

Mısra: 39

Nükte sahiplerinin sözlerinin sembolünü bilen(kişi).

39. Ehl-i dil vākıf-ı remz-i süḡan-ı nükteverān

40. Şīvedān-ı reviş-i nādire-sencān-ı eşer

vākıf-ı sırr-ı fem:

1. vākıf-ı sırr-ı femüñ:-üñ

Gazel 100

Mısra: 6

Aḡzın sırrını bilen.

5. Ḥall eyler idüm mes'ele-i cevher-i ferdi

6. Öpsem lebüñi vākıf-ı sırr-ı femüñ olsam

vakt:

1. vakt:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Vakit, zaman.

57. Selb oldı şeb-be-şeb ne içün ḡāb u rāḡatuñ

58. Giryānlukla geçmededür vakt ü sâ'atuñ

2. vakt:

Kaside 2

Mısra: 21

Zaman, devir.

21. Bu vakt o vakt-i feraḡdur ki cümle ḡam-zedegān

22. Kemāl-ı şevḡ-i neşāt ile şād olup ide sūr

3. vakt:

Kaside 9

Mısra: 36

Zaman.

35. Hemān esbāb-ı zevk olsun müheyyā

36. Ki vakt ü 'ayş ü 'işret muğtenemdür

4. vaktidür:-i, -dür

Gazel 9

Mısra: 14

Zaman, vakit.

13. 'İzzet'e bir busemi bilmem ne va'd itmiş idüñ

14. Kıl kerem şimdi unutma vaktidür ey bî-vefā

vakt-i ferah:

1. vakt-i ferahdur:-dur

Kaside 2

Mısra: 21

Sevinç vakti.

21. Bu vakt o vakt-i ferahdur ki cümle gam-zedegān

22. Kemāl-ı şevk-i neşāt ile şād olup ide sūr

vakt-i gāzab:

1. vakt-i gāzabda:-da

Gazel 33

Mısra: 1

Hiddet, öfke vakti, zamanı.

1. Lebüñ vakt-i gāzabda nūş-ḥand olmak ne mümkindür

2. Leb-ā-leb ḥokḳa-i zehr içre ḳand olmak ne mümkindür

vakt-i iftar:

1. vakt-i iftarda:-da

Gazel 121

Mısra: 5

Oruç açma zamanı II sevgilinin dudağını öpme vakti.

5. Vakt-i iftarda būs-ı lebüñ imsāk iderek

6. Kim bilür bize ne ḳan yutdıracakdur ḥübān

vakt-i namāz:

1. vakt-i namāz:

Tahmis 6

Mısra: **11**

Namaz vakti.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seher vakt-i namāz

12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

vakt-i vuslat:

1. vakt-i vuslatdan:-dan

Gazel 92

Mısra: **6**

Kavuşma zamanı.

5. Zīver-i aḡuş-ı aḡyār oldıḡun gördükçe ben

6. Fırqatı itdüm temenni vakt-i vuslatdan bedel

vālid-i mācid:

1. vālid-i mācidine:-i, -n, -e

Kaside 6

Mısra: **99**

Şanlı baba.

99. Vālid-i mācidine hayr-ı hālef oldıḡına

100. Saña besdür se meḡādim-i girāmī bürhān

2. vālid-i mācidle:-le

Kaside 6

Mısra: **120**

Şanlı baba.

119. Eylesün anları āsīb-i ḡaṭardan maḡfūz

120. Cedd ile vālid-i mācidle Cenāb-ı Mennān

var:

1. var:

Kaside 1

Mısra: **54**

Var, bulunmakta.

53. Meded-i luṭfı ile taḡviye-fermādur hep

54. Žu‘afādan ne ḡadar var ise sezā-yı nuşret

2. var:

Tahmis 2

Mısra: 6
Var, bulunmakta.

5. Kim yetişdirdi bu g ne servden b l  seni
6. Bu nez ket var iken cism-i l t f  nde sen  

3. **vardı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 11
Varmak, ulaşmak.

11. O g ne vardı met net  iş r-ı ye'sde kim
12. Degildi hedmine  i  k rger anu  zer   z r

4. **var:**
Kaside 2
Mısra: 37
Varmak, ulaşmak.

37. Var a la mertebesin ol s l leden gelen n
38. O aşl-ı p ke olan m ntesib ne gevher olur

5. **var:**
Kaside 3
Mısra: 13
Var: Var, yokun karşıtı.

13. Yo sa ne  udreti var n t k mın kim olsun
14. Vaşf-ı d st r-ı h nerverde m d r-i g  t r

6. **var:**
Gazel 5
Mısra: 14
Var, bulunmakta.

13.  zzet yine be zer ki o g l- ehreyi g rd  
14. Var sende bu g n a ladum    r-ı tem ş 

7. **var:**
Kaside 5
Mısra: 5
Var, bulunmakta.

5. Leb-r z-i neş t olma  ile vech-i şeb h var
6. Be zer dir isem s  ar-ı şahb  Ye iş hr'e

8. **vardum:-du, -m**
Tahmis 6

Mısra: 11

Varmak, ulaşmak.

11. Dergeh-i dil-dāre vardum bir seher vaqt-i namāz

12. İtmek ümīdiyle ol meh-pāreye ‘arz-ı niyāz

9. var:

Tahmis 6

Mısra: 17

Var, bulunmakta.

17. ‘Aksini var ise mir’āt içre gördi āşikār

18. Hüsüne hayrān olup eyler o da āh u zār

10. var:

Kaside 7

Mısra: 78

Var, bulunmakta.

77. İstiṭā‘am yoğise dahı budur me’ mūlum

78. Zeyl-i afvuñ ne qadar var ise ‘aybum örter

11. var:

Kaside 8

Mısra: 3

Var, bulunmakta.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā

4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yārı

12. var:

Kaside 8

Mısra: 51

Var, bulunmakta.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı

52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

13. var:

Kaside 8

Mısra: 60

Var.

59. Bakılsa çeşm-i inşāf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mānend nazm içre kimüñ var bunda inkārı

14. var:

Kaside 9

Mısra: 38
Bulunmakta.

37. Bu hengām-ı meserret-intimāda
38. Ānuñ kim cāmı var destinde Cem' dür

15. var:
Kaside 9
Mısra: 71
Bulunmakta.

71. Ne taqrīre zebānuñ kudreti var
72. Ne güncāyiş-pezīrā-yı raḳamdur

16. var:
Kaside 9
Mısra: 98
Bulunmakta.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

17. var:
Gazel 9
Mısra: 9
Var, bulunmakta.

9. Var ise iḳbālūñ ol gāhī süvār-ı esb-i nāz
10. Şalma ammā kim cirīd-i gamzeñ öyle her yana

18. varsa:-sa
Kaside 10
Mısra: 17
Bulunmakta.

17. Varsa bismi'l-gede-i 'aşḳda ḳurbān olmış
18. Hūnını ḡāze-i ruḥsāre-i ḥūr eyleyelüm

19. varup:-up
Gazel 10
Mısra: 7
Gitmek, ulaşmak.

7. Neş'e-i meyle varup cūy kenārında o dem
8. Şöyle ser-mest urasın na're-i yā ḥay ne şafā

20. vār:
Gazel 11

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

1. Bilsem dil-i fiğār ne ‘ālemeddür ‘aceb
2. Güm oldu hayli vār ne ‘ālemeddür ‘aceb

21. **var:**

Kaside 13

Mısra: 33

Var, bulunmakta.

33. Vaşfinuñ ne haddi ne pāyānı var
34. Hāmemuñ haddi degül itmek şümār

22. **var:**

Kaside 13

Mısra: 54

Var, bulunmakta.

53. Aldı göñlüm kaldı bī-dil bendeñüz
54. Var ise bir çāre bilmem ben deñüz

23. **var:**

Kaside 13

Mısra: 69

Var, bulunmakta.

69. Var mı sende mīrzālīkdan eşer
70. Kīseñ içre bulunur mı sīm ü zer

24. **vardur:-dur**

Kaside 13

Mısra: 71

Var, bulunmakta.

71. Yā diger rütbem ki vardur ey gedā
72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

25. **var:**

Gazel 13

Mısra: 10

Var, bulunmakta.

9. Sīne-i ‘āşīk-ı ‘uryān teni zann itme tehī
10. Var o şandūkada kālā-yı maḥabbet kat kat

26. **var:**

Gazel 14

Mısra: 4
Var, bulunmakta.

3. Bu cemāl ü bu hüsni ü behcetle
4. Sevmeyen var mıdır o dil-cüyü

27. var:
Kaside 17
Mısra: 19
Var, bulunmakta.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar mâni‘ var
20. Bâ-ğuşûs âşaf-ı zîşân-ı Felâṭün-tedbîr

28. vardur:-dur
Gazel 20
Mısra: 3
Var, bulunmakta.

3. O leṭâfetle ki vardur ḳad-i ra‘nâsında
4. Bâğ-ı hüsne yine bir tâze fidândur Aḥmed

29. var:
Gazel 26
Mısra: 1
Var, bulunmakta.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i leṭâfet var
2. Nihâl-i ḳâmetinde cünbiş-i ṭübâ-yı cennet var

30. var:
Gazel 26
Mısra: 2
Var, bulunmakta.

1. Gül-i rüyunda ol nev-restenüñ reng-i leṭâfet var
2. Nihâl-i ḳâmetinde cünbiş-i ṭübâ-yı cennet var

31. var:
Gazel 26
Mısra: 4
Var, bulunmakta.

3. Degüldür ḳîl ü ḳâl-ı mü-şikâfân-ı heves bî-câ
4. Belî baḥş-i miyânı incedür pek anda diḳḳat var

32. var:
Gazel 26

Mısra: 6
Var, bulunmakta.

5. Kemer bir kez mişâl-i ḥadd-ı evsaṭ ber-ṭaraf olsun
6. Nāzar kıll şekl-i istiğnâda ne intâc-ı vuşlat var

33. var:
Gazel 26
Mısra: 8
Var, bulunmakta.

7. Egerçi ser-te-ser maḥbûblar ḥâtır-firîb ammâ
8. O şûhun şîve-i nâ-dîdesinde başka ḥâlet var

34. var:
Gazel 26
Mısra: 10
Var, bulunmakta.

9. Gedâlar kaṭ'-ı ümmîd-i nigâh-ı iltifât itsün
10. Cebîni üzre ol ḥâkân-ı ḥüsnüñ çîn-i naḥvet var

35. var:
Gazel 26
Mısra: 12
Var, bulunmakta.

11. Bizümle ülfet ey meh bâ'îs-i kesb-i ma'ârifdür
12. Hâzer kıll şoḥbet-i aḡyâra meyl itme mazarrat var

36. var:
Gazel 26
Mısra: 14
Var, bulunmakta.

13. Dimişsin niyyetüm 'âşıklara açılmadur bir gün
14. Piyâz ey lâle-ruḥ meczûmuzdur sende kat kat var

37. var:
Gazel 26
Mısra: 16
Var, bulunmakta.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dâ'im zâr u giryândur
16. Ṭabîbüm gel devâ kıll şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

38. var:
Gazel 27

Mısra: 15

Var, bulunmakta.

15. Ne kadar var ise cihānda güzel

16. Cümle āşüfte-hāl-i Eşref"dür

39. var:

Gazel 38

Mısra: 1

Var, bulunmakta.

1. Bu gülsitānda reng-i beķā mı var yokdur

2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

40. var:

Gazel 38

Mısra: 2

Var, bulunmakta.

1. Bu gülsitānda reng-i beķā mı var yokdur

2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

41. var:

Gazel 38

Mısra: 3

Var, bulunmakta.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı 'aṭā mı var yokdur

4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

42. var:

Gazel 38

Mısra: 4

Var, bulunmakta.

3. Bir ebr-i kaṭre-çekān-ı 'aṭā mı var yokdur

4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

43. var:

Gazel 38

Mısra: 6

Var, bulunmakta.

5. Toķunma ḥāṭırum āzurde olmasun zīrā

6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

44. var:

Gazel 38

Mısra: 8
Var, bulunmakta.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sîne-şâf olalı
8. Atılmaduk bize bir iftirâ mı var yokdur

45. var:
Gazel 38
Mısra: 10
Var, bulunmakta.

9. Halel-pezir-i fenâ eyler ânı seyl-i gumûm
10. Esâs-ı kaçır-ı tarabda beķâ mı var yokdur

46. var:
Gazel 38
Mısra: 12
Var, bulunmakta.

11. O şüh-ı fitnegerîn hançer-i nigâhından
12. Teħaşşun eyleyecek mültecâ mı var yokdur

47. var:
Gazel 38
Mısra: 14
Var, bulunmakta.

13. İderse tab‘uma ‘İzzet n’ola cihân taħşîn
14. Bir öyle mücid-i ħüsn-i edâ mı var yokdur

48. vardum:-du, -m
Gazel 47
Mısra: 11
Varmak, ğitmek, ulaşmak.

11. Gice bir meclis-i pür-cüş u ħurûşa vardum
12. Ki añup derdimi ser-cümle-i rindân aĝlar

49. varsa:-sa
Gazel 53
Mısra: 6
Var, bulunmakta.

5. Sâde-rüyânı cefâ-perver olur ħübânuñ
6. Zîb-i aĝuş-ı vefâ varsa ħať-âverdesidür

50. var:
Gazel 54

Mısra: 5
Var, bulunmakta.

5. Saña bu söz acı ammā ‘ademde lezzet var
6. Bu nükteyi fem-i şîrîn-cevābdan aluruz

51. var:
Gazel 77
Mısra: 5
Var, bulunmakta.

5. ‘Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruhsārında yārūñ ol haṭ-ı reyhāna bak

52. var:
Gazel 77
Mısra: 10
Var, bulunmakta.

9. Kaşr-ı dāmāda varılduḡda o zevḡ ü cünbüş
10. Kimde var ḡudret ki takrîr eylesün yārāna bak

53. vardı:-dı
Gazel 94
Mısra: 6
Varmak, gitmek, ulaşmak.

5. Olmaya diyü pā-zede-i leşger-i sermā
6. Ḳuşadası’ nı vardı penāh eyledi bülbul

54. var:
Gazel 95
Mısra: 9
Var, bulunmakta.

9. Nağme degül enīn ider dilde ne-hufte derdi var
10. Ol ten-i zerd dāḡ dāḡ ‘aşḡa yeter nişān-ı ney

55. varur:-ur
Gazel 100
Mısra: 13
Varmak, gitmek, ulaşmak.

13. Hep hāṭır-ı ‘İzzet’de varur sâkin olurdum
14. ‘Ālemde senūñ ey büt-i ‘işve ḡamuñ olsam

56. var:
Gazel 103

Mısra: 1
Var, bulunmakta.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i 'tidālüm var benüm

57. var:

Gazel 103

Mısra: 2
Var, bulunmakta.

1. Gülsitān-pīrā-yı behcet bir nihālüm var benüm
2. Bir boyı şimşād-ı bāğ-ı i 'tidālüm var benüm

58. var:

Gazel 103

Mısra: 4
Var, bulunmakta.

3. Telhi-i düşünāmı lezzet-bağ-ı kām-ı ārzū
4. Bir şeker-leb şahid-i şīrīn-maḳālüm var benüm

59. var:

Gazel 103

Mısra: 6
Var, bulunmakta.

5. Yokladım ağzın miyānuñ şarmağa buldum cevāz
6. Nükte-perdāzum ḥayāl-ender-ḥayālüm var benüm

60. var:

Gazel 103

Mısra: 8
Var, bulunmakta.

7. Keyfümüz olmaz mı inşāf it pezīrā-yı ḥalel
8. Dirse 'aşıka o gül-ruh infī 'ālüm var benüm

61. var:

Gazel 103

Mısra: 10
Var, bulunmakta.

9. Ben şikāyet eylemem bī-dād dil-berden velī
10. Rüy-ı zerdüm her gören añlar melālüm var benüm

62. var:

Gazel 103

Mısra: 12

Var, bulunmakta.

11. Hiç şehīdān-ı cemāl-ı pākine itmez nigāh
12. Bir civān-ı tīg der-dest-i celālüm var benüm

63. var:

Gazel 103

Mısra: 14

Var, bulunmakta.

13. Çeşm-i mesti teşne mi hūn-ı dile virsün cevāb
14. Kūşe-i şimşīr-i ebrūdan su'ālüm var benüm

64. var:

Gazel 103

Mısra: 16

Var, bulunmakta.

15. Bulmadum imkān-ı rü'yet eyledüm çok cüst ü cū
16. Ba'd-ezīn meyl-i tarīķ-i i'tizālüm var benüm

65. var:

Gazel 103

Mısra: 18

Var, bulunmakta.

17. 'İzzetā bilmem Necīb āgeh midür ahvālūme
18. İsterüm tenhā anuñla ḥasbiḥālüm var benüm

66. var:

Gazel 108

Mısra: 6

Var, bulunmakta.

5. Sūz-ı ğam-ı hicrān ile ğitdüm meded elden
6. Hālüm ne bilür var ne acır var tūtuşdım

67. var:

Gazel 160

Mısra: 10

Var, bulunmakta II yok, bulunmaz.

9. Kūnt-i kenzin olur esrār-ı nihānı hep fāş
10. 'İzzetā ben ğibi bir daḡme mi var açma beni

68. var:

Gazel 115

Mısra: 13

Var, bulunmakta.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

69. var:

Gazel 119

Mısra: 11

Var, bulunmakta.

11. Begüm şîr ü şekerleş gayrılarla imtizâcuñ var

12. Bizümle şöhet-i helvâya aşla râğbet itmezsın

70. var:

Gazel 123

Mısra: 7

Var, bulunmakta.

7. Var iken sende efendüm bu edâ-yı şîrîn

8. Ehl-i diller ider eṭvâruñı elbet taḥsîn

71. varup:-up

Gazel 125

Mısra: 3

Varmak, gitmek, ulaşmak.

3. Reh-güzârında varup ḥâk olma lâzımdur baña

4. Nev-ḥırâmum mâ'il-i ünsiyet olsun olmasun

72. var:

Gazel 128

Mısra: 5

Var, bulunmakta.

5. Fikr-i gisû-yı perîşânuñla câna var mıdur

6. Sünbülîstân-ı ḥayâlüm gibi cây-ı nev-zemîn

73. var:

Gazel 132

Mısra: 1

Var, bulunmakta.

1. Bir cây-ı müferrih mi var 'âlemde vatandaşın

2. Bu sırrı su'âl it yine gurbette gezenden

74. var:

Gazel 132

Mısra: 14

Varmak, gitmek, ulaşmak.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle gazeller

14. Var şöretüñi diñle Buḥārā vüYemen'den

75. var:

Gazel 132

Mısra: 16

Var, bulunmakta.

15. Bu söylenilen cümlesi de ber-ṭaraf olsun

16. Bir başka su'ālüm var efendüm daḥı senden

76. varursa:-ur, -sa

Gazel 133

Mısra: 8

Varmak, gelmek, ulaşmak.

7. Nebāt u ḳandinüñ elbet 'aḳīdesi bozılur

8. Ḥadīsi Mıṣr'a varursa leb-i şeker bārın

77. var:

Gazel 133

Mısra: 9

Varmak, gelmek, ulaşmak.

9. O serv-ḳadde ki var bu kirişmelerle çıkış

10. Nice şaşırmasun 'ar'ar çemende reftārın

78. var:

Gazel 135

Mısra: 4

Var, bulunmakta.

3. Ebnā-yı zamān kābil-i ülfet degül aṣlā

4. Kim var olacak hem-demümüz bāy u gedādan

79. var:

Gazel 139

Mısra: 10

Varmak, gelmek, ulaşmak.

9. Pīr-i dihkāndan işit bu sözi

10. Didi var ey civān pend şinev

80. varayum:-a, -y, -um

Gazel 141

Mısra: 10

Varmak, gelmek, ulaşmak.

9. Senüñ ben âl-i pâkünden siyeh-rû bir günehkârum

10. Yüzüm yok hâzrete nice varayum yâ Resûla'llâh

81. var:

Gazel 142

Mısra: 15

Var, bulunmakta.

15. Enver ü 'âkif ü hāmī vü Lebībā var iken

16. Hāmuşî tavr-ı Edībāne gelür hâturuma

82. var:

Gazel 148

Mısra: 7

Var, bulunmakta.

7. Bî-ser ü pâ şad hezār üftāde-i giryānı var

8. Her ne çend 'uşşāka cevri-i bî-hisāb eylerse de

83. var:

Gazel 149

Mısra: 9

Var, bulunmakta.

9. Var bir sözüm o gül-bün-i nāza şaklamasam

10. Bir kere bāri söyleyebilsem di guşuna

84. varup:

Gazel 98

Mısra: 14

Varmak, gelmek, ulaşmak.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı

14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülcegizüm

varak:

1. varakı:-ı

Kaside 2

Mısra: 46

Yaprak.

45. Nesīm-i sünbül-i hulkı geçeydi gülzāra

46. Olurdu her varakı hem-şiyem-i kākül-i hūr

varak-ı gül:

1. **varaḳ-ı güllere:-ler, -e**

Kaside 6

Mısra: 22

Gül yaprağı.

21. Büy-ı sünbül den idüp aḫz-ı midād-ı müşgîn

22. Varaḳ-ı güllere taḫrîr olunursa şâyân

varaḳ-ı şî'r:

1. **varaḳ-ı şî'rimi:-im, -i**

Kaside 6

Mısra: 128

Şiirin yaprağı.

127. Nazm-ı 'İzzet diyerek dest-be-dest ehl-i hüner

128. Varaḳ-ı şî'rimi meclisde iderler gerdân

vāreste-i hatt-ı siyāh:

1. **vāreste-i ḥatt-ı siyāh:**

Gazel 18

Mısra: 9

Siyah tüylerden kurtulma.

9. Oldığından 'İzzetā vāreste-i ḥatt-ı siyāh

10. Görinür şüretde bir āyîne-i bî-gerd ruh

vāreste-i sitemgeri-i rûzgār:

1. **vāreste-i sitemgeri-i rûzgār:**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Rûzgarın zalimliğinden kurtulan (âşık).

27. Vāreste-i sitemgeri-i rûzgār idüm

28. Ol gül için terennüm ider bir hezār idüm

vāreste-i tîr-i gezend:

1. **vāreste-i tîr-i gezend:**

Gazel 33

Mısra: 10

Zarar ziyan okundan kurtulmak II sevgilinin kirpiği.

9. Ḥadeng-endāz iken müjgân-ı şūḫuñ ey kemān-ebrū

10. Dile vāreste-i tîr-i gezend olmaḳ ne mümkindür

varıldukda:**1. varıldukda:****Gazel 77**

Mısra: 9

Varıldığı zaman.

9. Kaşr-ı dāmāda varıldukda o zevk ü cünbüş

10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yārāna bak

vaşf:**1. vaşfuñı:-uñ, -ı****Kaside 1**

Mısra: 60

Nitelik, özellik.

59. Degme bir şāire maqdūr degildür medhūñ

60. İdemez vaşfuñı her nāṭıka-zāy-ı nuşret

2. vaşfinuñ:-ı, -nuñ**Kaside 3**

Mısra: 27

Nitelik, özellik.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr

28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

3. vaşfuña:-u, -ñ, -a**Kaside 3**

Mısra: 29

Nitelik, özellik.

29. Āşafā böyle mi āğāz iderüm vaşfuña ben

30. Çarḥ-ı dūn itmese dil-teng-i ğumūm-ı bisyār

4. vaşfuña:-uñ, -a**Kaside 4**

Mısra: 41

Nitelik, özellik.

41. Vaşfuña böyle mi āğāz iderdüm ammā

42. Neyleyüm kalmadı ben bende-i nā-çizde tāb

5. vaşfuñı:-u, -ñ, -ı**Kaside 5**

Mısra: 50

Nitelik, özellik

49. Çokdan rakam-ı menkabetüñ nakş idi dilde
50. Maşşūdum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr'e dipnotta

6. **vaşfların:-lar, -ın**

Kaside 6

Mısra: 122

Nitelik, özellik.

121. Cümlesi şadr-ı sa'âdetde muķīm olsunlar

122. İdelüm vaşfların biz de cihāna i'lān

7. **vaşfuñda:-uñ, -da**

Kaside 9

Mısra: 94

Nitelik, özellik.

93. Velī takşīrimi 'afv eyle zīrā

94. Senüñ vaşfuñda 'ālem beste-demdür

8. **vaşfinuñ:-ın, -uñ**

Kaside 13

Mısra: 33

Nitelik, özellik.

33. Vaşfinuñ ne ĥaddi ne pāyānı var

34. Ĥāmemeñ ĥaddi degül itmek şümār

9. **vaşfuñda:-uñ, -da**

Kaside 13

Mısra: 103

Nitelik, özellik.

103. Siħr idem vaşfuñda ey 'Ālī-cenāb

104. Kala ĥayretde 'umūmen şeyḥ ü şāb

10. **vaşfını:-ı, -nı**

Gazel 19

Mısra: 11

Nitelik, özellik.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levḥ-i ĥayālümde

12. Virür ser-rişte-i nevk ĥāme-i müyīnden feryād

vaşf eyle:

1. **vaşf eyledükçe:-dükçe**

Gazel 111

Mısra: 9

Niteliklerini söylemek.

9. Vaşf eyledükçe çeşm-i siyāhın o āfetūñ
10. Sihr-āverāna sürme-i āvāzdur sözüm

2. vaşf eylemek:-mek

Gazel 42

Mısra: 9

Niteliklerini söylemek.

9. Çeşm-i siyāhun eyler idim vaşf neyleyem
10. Tölmüş gelūma sürme-i hayret şığışmıyor

vaşf it:

1. vaşf ider:-er

Gazel 14

Mısra: 15

Nitelemek, anlatmak, övmek.

15. Ne güzel vaşf ider o gonca-femi

16. 'İzzet' üñ hāme-i sūḥan-gūy

2. vaşf itmekiçün:-mek, -içün

Kaside 7

Mısra: 75

Anlatmak, tarif etmek.

75. Beni Mevlā seni vaşf itmekiçün ḥalk itmiş
76. Seni medḥ idecegüm çāresi yok tā mahşer

vaşf-ı çeşm:

1. vaşf-ı çeşminde:-i, -n, -de

Gazel 1

Mısra: 13

Gözün niteliği.

13. Ol gāzālın vaşf-ı çeşminde ne sırrdur 'İzzetā
14. Sürme-i hayret gelūgīr-i maḳāl olmuş saña

vaşf-ı düstūr-ı hünerver:

1. vaşf-ı düstūr-ı hünerverde:-de

Kaside 3

Mısra: 14

Hünerli kuralların niteliği.

13. Yoḥsa ne kudreti var nāṭıkamın kim olsun
14. Vaşf-ı düstūr-ı hünerverde müdür-i güftār

vaşf-ı fem-i cānān:

1. vaşf-ı fem-i cānānı:-ı

Gazel 50

Mısra: 1

Sevgilinin ağzının niteliği.

1. Kim ki vaşf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr
2. Kilk-i mūyīni gerekdür müje-i dīde-i mūr

vaşf-ı leb-i dil-ber:

1. vaşf-ı leb-i dil-berde:-de

Gazel 123

Mısra: 9

Güzelin (sevgilinin) dudağının özelliği.

9. Āteşin-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine
10. Nazmınuñ ma'ni-i renginine 'İzzet taḥsīn

vaşf-ı leb-i şīrīn:

1. vaşf-ı leb-i şīrīnūñ:-üñ

Gazel 76

Mısra: 9

Güzel dudağın niteliği.

9. 'İzzet' üñ ḥāmesi vaşf-ı leb-i şīrīnūñ için
10. Dā'imā itmede tūtī gibi şükr-i ḥālīk

vaşf-ı pāk:

1. vaşf-ı pākī:-i

Kaside 9

Mısra: 87

Temiz nitelik.

87. O mīr-i bī-naẓīrūñ vaşf-ı pākī
88. Bu gūne lehce-cünbān-ı kalem dūr

2. vaşf-ı pākūñde:-üñ, -de

Kaside 6

Mısra: 55

Temiz nitelik.

55. Vaşf-ı pākūñde senūñ böyle iderler āgāz
56. Nükte-sencān-ı cihān nādīre-gūyān-ı zamān

vaşf-ı ser-i zūlf:

1. vaşf-ı ser-i zülfidür:-i, -dür

Gazel 140

Mısra: 15

Baştaki zülfün niteliği.

15. Vaşf-ı ser-i zülfidür 'İzzet garaż

16. Rişte-i nazmı çekerüz sū-be-sū

vaşf-ı şiken-i turre:

1. vaşf-ı şiken-i turrede:-de

Gazel 52

Mısra: 5

Alına düşen saç kıvrımının özelliği.

5. Vaşf-ı şiken-i turrede bak kıl ile kâle

6. 'Uşşāk miyānunda bu ğavġā karışıkdur

vāşıl-ı sır:

1. vāşıl-ı sır:

Gazel 28

Mısra: 14

Sırra ulaşma.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün

14. Olursa vāşıl-ı sır sahn-ı hānķāh döner

vāsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nī:

1. vāsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nī:

Kaside 6

Mısra: 47

Güzel anlama kavuşmanın aracı.

47. Vāvıdur vāsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nī

48. Hāları hādi-i güm-kerde-rehān-ı hicrān

vāsıta-i zikru'llāh:

1. vāsıta-i zikru'llāh:

Gazel 109

Mısra: 3

Allah' ı zikir aracılığıyla.

3. 'Ārife olmaġıla vāsıta-i zikru'llāh

4. Her zaman itmede tekrār-be-tekrār kısem

vāsıtatü'l'ıkd-ı bekā-yı nuşret:

1. vāsīṭatü'l 'ıkd-ı beḳā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 36

Yardımlı devamlı kılan aracın düğümü.

35. Odur ol ma 'reke-perdāz-ı meḡāzi ki hemān

36. Tīḡidür vāsīṭatü'l 'ıkd-ı beḳā-yı nuşret

vaşl:

1. vaşlum:-um

Kaside 13

Mısra: 66

Kavuşma.

65. Kimsin 'ālemde be hey 'āşık 'aceb

66. Kim benüm vaşlum dilersin rūz u şeb

2. vaşluma:-um, -a

Kaside 13

Mısra: 67

Kavuşma.

67. Sen benüm hiç vaşluma şāyān mısın

68. Yā ki şāḡib-şervet ü sāmān mısın

3. vaşluma:-um, -a

Kaside 16

Mısra: 68

Kavuşma.

67. Senüñ dil-ḡāhuñ üzre eylerüm kār

68. Anı hiç vaşluma itmeme sezāvār

4. vaşluñla:-uñ, -la

Gazel 43

Mısra: 13

Kavuşma.

13. Şād-kāmum ider iseñ ni 'met vaşluñla n'ola

14. 'İzzet-i dil-şüde bir 'āşık-ı nā-çāruñdur

5. vaşla:-a

Gazel 80

Mısra: 5

Kavuşma.

5. Lerze-baḡş olmada uymaz vaşla

6. Firḡatin tāb-ı tebin çok gördük

6. **vaşla:-a**

Gazel 156

Mısra: 9

Kavuşma.

9. Nakd-i cân ister iken vaşla bedel ebrûlar

10. Ğamze tek tırmadı fesh eyledi bâzârumızı

vaşl-ı cânân:

1. **vaşl-ı cânân:**

Gazel 159

Mısra: 6

Sevgiliye kavuşma.

5. Gitdi hengâm-ı ğam ü guşsa-i hicrân şimdi

6. Vaşl-ı cânân ile şādân olacak dem geldi

vaşl-ı yem:

1. **vaşl-ı yemdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 58

Denize ulaşma.

57. ‘Aceb mi cūşa gelse cūy-ı tab‘um

58. Benüm ‘İzzet merāmum vaşl-ı yemdür

vaşşâf:

1. **vaşşâfuñ:-uñ**

Kaside 9

Mısra: 97

Vasıfları anlatan, tarif eden(kişi).

97. Yine ben gibi vaşşâfuñ bulunmaz

98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

vaţan:

1. **vaţandan:-dan**

Gazel 132

Mısra: 1

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

1. Bir cāy-ı müferrih mi var ‘âlemde vaţandan

2. Bu sırrı su’âl it yine ğurbette gezenden

2. vatandaş:-da

Gazel 132

Mısra: 7

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

7. Dirseñ ki vatandaş kişinüñ kadri bilinmez

8. Sencîdelenür dürr olıcak dūr 'Aden' den

vāv:

1. vāvıdur:-ı, -dur

Kaside 6

Mısra: 47

Arap alfabesinin yirmi altıncı, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi dokuzuncu harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 6'dır].

47. Vāvıdur vâsıta-i vuşlat-ı şūh-ı ma'nî

48. Hâları hâdi-i güm-kerde-rehân-ı hicrân

vây:

1. vây:

Gazel 85

Mısra: 15

Eyvah, yazık!

15. Vây ahvâl-i perîşânına 'âşıklarınıñ

16. Böyle qalursa eyâ nūr-ı başar şîvelerüñ

vāyedār:

1. vāyedār:

Gazel 144

Mısra: 11

Kismetli. Nasibi olan.

11. Ruḥ-ı ḥaṭ-āverüñden vāyedār it müstmendânı

12. Zekât-ı ḥüsnüñi eyle edâ ḥükm-i kitâb üzre

vāye-peżîr-i kerem:

1. vāye-peżîr-i keremi:-i

Kaside 7

Mısra: 41

Cömertlikten nasip alan.

41. Ḥuşk u ter vāye-peżîr-i keremi olmağla

42. Ğarḳa-i lücce-i bahşâyîşidür baḥr ile berr

vaż' it:

1. vaż' idemez:-e, -mez

Kaside 5

Mısra: 8

Koymak, düzenlemek, tertip ve tedvin etmek.

7. Girdi eline ceyş-i sürûrun bu yakında

8. Ğam zann iderüm vaż' idemez pā Yeñişehr'e

vaż'-ı hām:

1. vaż'-ı hāmına:-ı, -n, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Olgunlaşmamış durum.

39. Hāl-i dilûñ hālel geleli intizāmuna

40. Her dem siphrin uğramışuz vaż'-ı hāmına

vaż'-ı kadem eyle:

1. vaż'-ı kadem eyle:

Gazel 143

Mısra: 1

Uğur getirmek.

1. Devletle gel üç çifteye vaż'-ı kadem eyle

2. Geç şahñ-ı bahāriyyeyi reşk-i İrem eyle

vaż'-ı nigū:

1. vaż'-ı nigūlar:-lar

Kaside 16

Mısra: 34

İyi tavır.

33. Nedür sende o şîrîn güft ü gūlar

34. O tūñlikler ol vaż'-ı nigūlar

vebāl:

1. vebālüm:-üm

Gazel 112

Mısra: 4

Günah doğuracak ve insanı âhiret azâbına sürükleyecek olan ağır sorumluluk.

3. Kılmasun sînem nişân-ı nāvek-i cevr ü sitem

4. Dökmesüñ nā-ḥaḳ yere ḥūnum vebālüm yok benüm

vecd:**1. vecd:****Gazel 72**

Mısra: 10

*İlahi aşkla kendinden geçme.***9.** Tekye-i ‘aşk u maḥabbetde ƙalup ser-gerdān**10.** Vecd ile itmededür ‘İzzet-i bī-çāre semā‘**vech:****1. vechle:-le****Kaside 2**

Mısra: 55

*Tarz, biçim.***55.** İder bu vechle evşāf-ı pākine āġāz**56.** Süḥanverān-ı cihān nükte-perverān-ı dühūr**2. vechle:-le****Gazel 7**

Mısra: 10

*Tarz, biçim.***9.** Ğırbāla döndirür dil-i āyīnedārımı**10.** Yārūñ baña o vechle ‘arz-ı şabāḥatı**3. vech:****Gazel 77**

Mısra: 17

*Yol.***17.** ‘İzzetā bir vech ile ta‘rīf olunmaz zevƙumüz**18.** Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrāna baƙ**4. vech:****Gazel 138**

Mısra: 5

*Çehre, yüz.***5.** Maṭlabum bir vech ile şüret-pezīr olmaz benüm**6.** Söylesem de ḥālūmi ol şehryāre rū-be-rū**vech-i ġam:****1. vech-i ġam:****Kaside 17**

Mısra: 28

Keder sebebi.

27. Seher-i vuşlatı hem-reng-i şeb-i hecr itme
 28. Dem-i şādīde nedür vech-i gam u hem-i vefır

vech-i şebih:

1. vech-i şebih:

Kaside 5

Mısra: 5

Benzerlik yönü, ortak nokta.

5. Leb-rîz-i neşât olmağ ile vech-i şebih var
 6. Beñzer dir isem sāgar-ı şahbā Yeñişehr'e

vefā:

1. vefā:

Gazel 6

Mısra: 7

Bağlılık, sadakat.

7. Bilmem cefā mı maqşadı yaruñ vefā mıdur
 8. Hem eyler 'arz-ı hışm u gāzab hem gelür baña

2. vefā:

Kaside 16

Mısra: 74

Bağlılık, sadakat.

73. Nedür bu çekdigüm hūbān elinden
 74. Vefā görmez miyüm cānān elinden

3. vefāyı:-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 1

Bağlılık, sadakat.

1. Bilmeyüz şanma şakın qadr ü vefāyı bilürüz
 2. Bizlere eyledigün lutf u 'atāyı bilürüz

4. vefā:

Gazel 88

Mısra: 2

Bağlılık, sadakat.

1. Hemīşe eyledigün dil-berā cefā mı degül
 2. Cefā-yı dem-be-demün 'āşıkā vefā mı degül

vefākāran:

1. vefākārānı:-ı

Gazel 155

Mısra: 7

Vefalı insanları.

7. Vefākārānı hoşdur gerçi hūbān-ı Yeñişehir'üñ

8. Virür bir başka hālet ādeme ammā sitem-hūsı

vefālı:

1. vefālı:

Gazel 97

Mısra: 5

Sevgisine, dostluğuna bağlı olan, vefâsı olan (kimse), vefākâr.

5. Ol vefālı yāre idi meyl-i hātırum

6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre uğradum

vefk-i merām:

1. vefk-i merāmunca:-unca

Kaside 6

Mısra: 139

Maksada uygun.

139. 'Ākıbet vefk-i merāmunca ṭabī'atlandum

140. Bilemez şimdi baña neylesün ol nükte-feşān

vehm:

1. vehm:

Kaside 7

Mısra: 54

Sebepsiz korku, kuruntu.

53. Hūn-feşān oldığı dem hānçer-i cevherdārın

54. Görse Ülker dahı vehm ile felekde ürker

velākin:

1. velākin:

Kaside 8

Mısra: 51

Ama.

51. Velākin kimde kudret var ki alsın böyle nev-ṭarzı

52. Meger ol māye-baḥş-ı zīb-i sūk-ı mekremetdārı

veleh gel:

1. **veleh gelür:-ür**

Kaside 13

Mısra: 48

Çok şaşmak, çok şaşırmak.

47. Gâh olup ol şâh-ı hüsnüm kec-küle

48. Egrilür ağzum gelür baña vele

velev:

1. **velev:**

Gazel 139

Mısra: 4

İster, isterse.

3. Mişli nâdir bulunsun 'âlemde

4. Bilmesün şive-i vefâyı velev

velî:

1. **velî:**

Kaside 9

Mısra: 40

Far. Lâkin, amma.

39. Kuruldu bezm-i gül şâh-ı çemende

40. Velî sâķileri hep gonce-femdür

2. **velî:**

Kaside 9

Mısra: 93

Cenâb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan şeçkin kul, Allah'un dostu ve sevgili kulu.

93. Velî taķsîrimi 'afv eyle zîrâ

94. Senüñ vaşfuñda 'âlem beste-demdür

3. **velî:**

Gazel 11

Mısra: 3

Far. Lâkin, amma.

3. Ben mest-i cām-ı hasret-i nezzāreyüm velî

4. Ol çeşm-i pür-ḥumār ne 'âlemedür 'aceb

4. **velî:**

Kaside 13

Mısra: 82

Far. Lâkin, amma.

81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehl
82. İtmîşüm melce' velî bir dergehi

5. velî:

Kaside 16

Mısra: 69

Far. Lâkin, amma.

69. Velî kes sen dahı andan selâmı
70. Aña gösterme rûy-ı iltiyâmı

6. velî:

Gazel 91

Mısra: 3

Far. Lâkin, amma.

3. Miyānuña şarılup başdan çıkardı velî
4. Kemend-i zülfüñ olur rişte-bend-i pây-ı hayâl

7. velî:

Gazel 99

Mısra: 10

Far. Lâkin, amma.

9. Şarâb-ı nâbile ter-dâmen olmak iftihârumdur
10. Velî 'İzzet riyyâ-yı huşk ile 'iffet kabûl itmem

8. velî:

Gazel 103

Mısra: 9

Far. Lâkin, amma.

9. Ben şikâyet eylemem bî-dâd dil-berden velî
10. Rûy-ı zerdüm her gören aňlar melâlüm var benüm

9. velî:

Gazel 133

Mısra: 14

Far. Lâkin, amma.

13. Düşürmez 'İzzet'e kimse selîka-i sühanı
14. Velî ta'accüb iderler görünce âşârını

velî ni'met:

1. velî ni'metidür:-i, -dür

Kaside 2

Mısra: 31

Bir kimsenin nîmetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse.

31. Velī ni‘ metidür Rūm ili memālikinüñ
 32. Ta‘ ayyüş itmededür sāyesinde mār ile mūr

Velī Paşa:

1. Velī Paşa:

Kaside 6

Mısra: 63

Velī Paşa, Osmanlı devletinde bir vezirin adı.

63. O vezīr [i]bnü vezīr a‘ni Velī Paşa kim
 64. Yüz sürer dergēh-i vālāsına çarḥ-ı gerdān

2. Velī Paşa:

Kaside 10

Mısra: 27

Velī Paşa, Osmanlı devletinde bir vezirin adı.

27. Ya‘ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
 28. İsterüz medḥini a‘vām u şuhūr eyleyelüm

3. Velī Paşa’ yı:-y, -ı

Gazel 143

Mısra: 17

Velī Paşa, Osmanlı devletinde bir vezirin adı.

17. Yā Rab Velī Paşa’ yı felek-cāhı hemīşe
 18. Tırduḳça cihān şāḥib-i tūḡ u ‘alem eyle

4. Velī Paşa’ da:-da

Gazel 47

Mısra: 17

Velī Paşa, Osmanlı devletinde bir vezirin adı.

17. ‘İzzetā sāye-i iḳbāl-i Velī Paşa’ da
 18. Reşk-i ṭab‘-ı sūḥandānıma Seḥbān ağlar

Velī Paşa-yı İskender-ḥaşem:

1. Velī Paşa-yı İskender-ḥaşemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 74

İskender'in adamlarının Velī Paşası.

73. Anuñ zīrā āb-ı vālā-nijādı
 74. Velī Paşa-yı İskender-ḥaşemdür

Velī Paşa-yı lutf-āyīn ü şāḥib-re‘y-i rūşen-dil:

1. Velî Paşa-yı lutf-âyîñ ü şahib-re'y-i rüşen-dil:

Kaside 8

Mısra: 21

Parlak gönüllü güzel adet ve fikre sahip olan Veli Paşa.

21. Velî Paşa-yı lutf-âyîñ ü şahib-re'y-i rüşen-dil

22. Seḫā iḫlīmünüñ fermān-revā-yı ma'deletkārı

veli paşa-yı mu'allā-pāye:

1. Veli Paşa-yı mu'allā-pāye:

Kaside 11

Mısra: 14

Yüksek rütbeli Veli Paşa.

13. Ya'ni düstür-ı kerem-pîrāye

14. Veli Paşa-yı mu'allā-pāye

velik:

1. velik:

Kaside 2

Mısra: 88

Velâkin, ama, fakat.

87. Dehen-güşâ-yı tefâḫur degildür ehl-i kemāl

88. Velik de'b-i selef çünki böyledür ma'zûr

velikin:

1. velikin:

Kaside 16

Mısra: 11

Velâkin, ama, fakat.

11. Velikin bu iki neveste dil-ber

12. Gelüp bir yere gâhî söyleşirler

2. velikin:

Kaside 16

Mısra: 31

Velâkin, ama, fakat.

31. Velîkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

3. velikin:

Kaside 16

Mısra: 55

Velâkin, ama, fakat.

55. Velîkin sen dahı şâbit kâdem ol

56. Hemîşe reh-rev-i râh-ı sitem ol

veliyü'n-ni'met:

1. veliyü'n-ni'metüm:-üm

Kaside 13

Mısra: 91

Bir kimsenin nîmetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse.

91. Ey keremkârum veliyü'n-ni'metüm

92. 'Âtîfetmendüm 'aliyü'l-himmetüm

veliyyü'n-ni'am:

1. veliyyü'n-ni'amuñ:-uñ

Kıt'a 2

Mısra: 1

Nimetler sahibi.

1. Şād ol 'İzzet ki efendüñ o veliyyü'n-ni'amuñ

2. Saña tekrâr ile emr itmesinüñ ma'nāsı

velvele şal:

1. velvele şaldı:-dı

Kaside 13

Mısra: 107

Gürültüye boğmak, telâş ve heyecan uyandırmak.

107. Şöhretüm âfâka şaldı velvele

108. Aldıgum günden berü hāmem ele

2. velvele şaldı:-dı

Gazel 87

Mısra: 5

Gürültüye boğmak, telâş ve heyecan uyandırmak.

5. Şaldı cihāna velvele nākūs-ı şöhreti

6. Oldı rehîn-i gulgule büt-hāne-i dālāl

velvele-endāz:

1. velvele-endāzdur:-dur

Gazel 111

Mısra: 2
Gürültü patırtı çıkaran.

1. Bang-ı derā-yı maḥmil-i i'cāzdur sözüm
2. Güş-ı cihāna velvele-endāzdur sözüm

velvele-i şavt-ı hezār:

1. **velvele-i şavt-ı hezār:**

Gazel 10

Mısra: 5

Binlerce gürültü sesi.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār
6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

verd-i aḥmer:

1. **verd-i aḥmer:**

Kaside 7

Mısra: 46

Kırmızı gül.

45. Nigeh-i luṭfı eger kül-ḥana düşse nā-gāḥ
46. Verd-i aḥmer gibi bulurdı tarāvet aḥker

verd-i aḥmerveş:

1. **verd-i aḥmerveş:**

Kaside 13

Mısra: 26

Kırmızı gibi gül.

25. Bād-ı luṭfuñ esse külḥandan yaña
26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

verd-i behişte:

1. **verd-i behişte:-e**

Gazel 44

Mısra: 9

Cennetin gülü.

9. Verd-i behişte māye-i şerm ü hicāb olur
10. Reng-i ḥayā ki ḡāza-i berg-i ḡaddāridur

verd-i gülistān:

1. verd-i gülistân:

Gazel 47

Mısra: 8

Gül bahçesinin gülü.

7. Jâle zann eyleme berg-i gül-i handân üzre
8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistân ağlar

verd-i gülzâr-ı irem:

1. verd-i gülzâr-ı İrem 'dür:-dür

Kaside 9

Mısra: 52

Cennet bağının bahçesinin gülü.

51. Haṭuñ reyḥân-ı bağ-ı cennet ammâ
52. 'İzâruñ verd-i gülzâr-ı İrem' dür

verd-i hayâ:

1. verd-i ḥayânuñ:-nuñ

Gazel 78

Mısra: 1

Utanmanın gülü.

1. Ruḥı o verd-i ḥayânuñ gül-âba müstağrak
2. 'Aceb yine neden olmuş hicâba müstağrak

verd-i şad-berg:

1. verd-i şad-bergüñ:-üñ

Kaside 8

Mısra: 11

Yüz yapraklı gül.

11. Gülistânda eser yerinde yeller verd-i şad-bergüñ
12. Tıttupdur buz çiçeği şimdi etrâf-ı cemenzârı

verd-i ter:

1. verd-i ter:

Gazel 122

Mısra: 7

Taze gül.

7. Ey verd-i ter 'izâr-ı laṭîfüñ senüñ 'aceb
8. Reng-i gül-i ḥayâ mı ne nâzûk ne nâzenîn

veşen-i deyr-i bevân:

1. veşen-i deyr-i beyân:

Kaside 6

Mısra: 26

Anlam dünyasının putu.

25. Tâları tâze-edâ bir büt-i sîmîn-tendür

26. Şâların her birisi veşen-i deyr-i beyân

vesme:

1. vesme:

Gazel 145

Mısra: 7

Kadınların kaşlarını veya saçlarını boyamak için sürdükleri siyah boya.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme kaşıñ

8. Hañçerüñe dahı zâğ eylemedüñ âh âh

vesme çek:

1. vesme çekmesün:-me, -sün

Gazel 147

Mısra: 1

Sürme çekmek.

1. Nâz ile vesme çekmesün ebrûlar üstüne

2. Hañçer tağmasun o şanem hañçer üstüne

vesme-keş-i ebrû-yı hûbân-ı kemâl:

1. vesme-keş-i ebrû-yı hûbân-ı kemâl:

Kaside 1

Mısra: 43

Olgun güzellerin kaşına sürme çeken.

43. Kâlemi vesme-keş-i ebrû-yı hûbân-ı kemâl

44. Raqamı zîb-dih-i hüsn ü bahâ-yı nuşret

vezân ol:

1. vezân oldu:-dı

Kaside 1

Mısra: 20

Esmek (Rüzgar, yel).

19. Açılır gonceleri şâh-ı ümîdüñ şimdi

20. Bâğ-ı âmâla vezân oldu şabâ-yı nuşret

2. vezân olmakda:- mağda

Gazel 96

Mısra: 7
Esmek (Rüzgar, yel).

7. Keş-i âmāla vezān olmaḳda
 8. Dā'imā bād-ı semūm-ı 'ālem

vezir:

1. vezir:

Kaside 6

Mısra: 63

Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

63. O vezir [i]bnü vezir a'ni Velî Paşa kim
 64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarḫ-ı gerdan

2. vezir:

Kaside 8

Mısra: 19

Osmanlılarda sivil ve askerî yetkileri olan ve paşa sanına erişmiş bulunan en yüksek aşamalı görevli.

19. Vezir ibnü vezir-i müşterî-tedbîr-i pür-tevkîr
 20. Ki hükmüyle 'adem-âbâda menfidür sitemkârı

3. vezir:

Kaside 9

Mısra: 76

Osmanlılarda sivil ve askerî yetkileri olan ve paşa sanına erişmiş bulunan en yüksek aşamalı görevli.

75. O düstür-ı mu'allā-cāh-ı 'ādil
 76. Vezir ibnü vezir-i Cem-ḫademdür

4. vezir:

Kaside 13

Mısra: 29

Osmanlılarda sivil ve askerî yetkileri olan ve paşa sanına erişmiş bulunan en yüksek aşamalı görevli.

29. Bir senün gibi vezir olmaz daḫı
 30. Hem kerîm ü hem ḫalîm ü hem saḫî

vezirân-ı 'adâlet-güsterân:

1. vezirân-ı 'adâlet-güsterân:

Kaside 13

Mısra: 113

Adalet yayan vezirler.

113. Tā vezīrān-ı ‘adālet-güsterān
114. Manşīb-ı ‘ālemde ola hükümrān

vezīr-i ‘ādil:

1. vezīr-i ‘ādil:

Kaside 6

Mısra: 89

Adaletli vezir.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i ‘ādil
90. Tuymaduk zātına mānend ü ‘adil ü akrān

2. vezīr-i ‘ādil:

Kaside 11

Mısra: 25

Adaletli vezir.

25. Görmedük öyle vezīr-i ‘ādil
26. Tuymaduk öyle müşīr-i kāmīl

vezīr-i bī-naẓīr-i muhterem :

1. vezīr-i bī-naẓīr-i muhterem :

Kaside 13

Mısra: 6

Değerli, benzersiz vezir.

5. Āferīn ey maḥzen-i cūd u kerem
6. Ey vezīr-i bī-naẓīr-i muhterem

vezīr-i Cem-‘azamet:

1. vezīr-i Cem-‘azamet:

Kaside 2

Mısra: 59

Cem'in büyük veziri.

59. Müşīr-i şīr-i şecā‘at vezīr-i Cem-‘azamet
60. Seḫā vü cūd u ‘aṭāda yegāne vü meşhūr

vezīr-i Cem-hadem:

1. vezīr-i Cem-ḥademdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 76

Cem'e hizmet edenlerin vezir.

75. O düstür-ı mu‘allā-cāh-ı ‘ādil
76. Vezîr ibnû vezîr-i Cem-ḥademdür

vezîr-i dānā:

1. **vezîr-i dānā:**

Kaside 11

Mısra: 35

Bilge vezir.

35. Mādihi oldu vezîr-i dānā
36. Şân-ı ‘İzzet Beg’i itdi i‘lā

vezîr-i müşterî-tedbîr-i pür-tevkîr:

1. **vezîr-i müşterî-tedbîr-i pür-tevkîr:**

Kaside 8

Mısra: 19

Çok yüceltilen önlem alıcı vezir.

19. Vezîr ibnû vezîr-i müşterî-tedbîr-i pür-tevkîr
20. Ki ḥükmüyle ‘adem-âbâda menfidür sitemkârı

vezîr-i nâ-müdārā:

1. **vezîr-i nâ-müdārā:**

Kaside 8

Mısra: 29

Güler yüzle idare etmeyen vezir.

29. Vezîr-i nâ-müdārā kişver-arā ‘âtıftekārā
30. Ayā kân-ı ‘aṭānuñ gevher-i yek-tā-yı şehvârı

vir:

1. **virür:-ür**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Vermek, neden olmak.

9. Hem söyle bu nāşîḥatı hem kıl selâmlar
10. Çok nâle itmesün ki virür yara derd-i ser

2. **vir:**

Gazel 5

Mısra: 4

Vermek, katmak.

3. Çık seyre levendâne şaluñ kaddüñi göster
4. Vir hüsnüñe ārāyiş-i seyr-i temāşā

3. **virür:-ür**

Kaside 6

Mısra: 19

Bağışlamak, ihsan etmek.

19. Habbēza şīve-i tārīh-i muşanna‘ ki virür
20. Saṭr-ı mevzūnları hālet dile çün serv-ḳaddān

4. **virürdi:-ür, -di**

Kaside 6

Mısra: 86

Vermek.

85. ‘Adli ger eylese te’līf-i miyān-ı ezdād
86. Fem-i āhū-beçeye şīr virürdi pistān

8. **virür:-ür**

Gazel 19

Mısra: 12

Vermek, neden olmak.

11. Miyānuñ vaşfını nakş eylesem levḥ-i ḥayālümde
12. Virür ser-rişte-i nevk ḥāme-i müyīnden feryād

9. **virürüz:-ür, -üz**

Gazel 59

Mısra: 4

Vermek.

3. Dīdemüzde görinen ḳatre-i ḥūn-ābe degül
4. Dest-i müjgānumuza subḥa-i mercān virürüz

10. **virirüz:-ir, -üz**

Gazel 59

Mısra: 8

Vermek.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmānına şordum didiler
8. Tīġ-i ser-tīzimüze şu yerine ḳān virirüz

11. **virse:-se**

Gazel 59

Mısra: 9

Bağışlamak, ihsan etmek.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād
10. Biz de bezme gelene sāgar-ı raḥşān virürüz

12. **virürüz:-ür, -üz**

Gazel 59

Mısra: 10

(Şarap) Sunmak.

9. Tekyede herkese şeyh virse de evrād
10. Biz de bezme gelene sāgar-ı raḥşān virürüz

13. **vir:**

Gazel 59

Mısra: 11

(Şarap) Sunmak.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāy
12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

14. **virürüz:-ür, -üz**

Gazel 59

Mısra: 12

Feda etmek, bağışlamak, vermek.

11. Sen hemān vir bize peymāne-yi rūḥ-efzāy
12. Maṭlabuñ cānsa da ey sāḳi-i fettān virürüz

15. **virürüz:-ür, -üz**

Gazel 59

Mısra: 14

Bağışlamak, ihsan etmek.

13. Cümle hūbāna bu gün ben derdümi ‘arz itdüm
14. ‘İzzetā dimediler derdüñe dermān virürüz

16. **vireyor:-e, -yor**

Gazel 64

Mısra: 10

Vermek, kazandırmak.

9. Ser-tā-be-ḳadem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā
10. Bir başḳa nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

17. **virür:-ür**

Gazel 72

Mısra: 2

Bağışlamak, ihsan etmek.

1. Döndürüp kıametini serv-i çemenzāra semā‘
2. Ne nümāyiş virür ol şuh-ı külehdāra semā‘

18. **virselər:-se, -ler**

Gazel 92

Mısra: 9

Vermek.

9. Virseler dünyā vü māfihā degül maqbūlumuz
10. ‘İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

19. **virür:-ür**

Gazel 109

Mısra: 2

Vermek, sağlamak.

1. Bezm-i tahkīkde çün neşr ider envār kısem
2. Zülmet-i kizbe virür rahne-i dīvār kısem

vīrān-hāne:

1. **vīrān-hāneyi:-y, -i**

Gazel 131

Mısra: 10

Yıkık dökük ev II yaralı gönül.

9. Bir niğehle bāri olsun yap yıkılmış hātırum
10. Gel şu vīrān-hāneyi i‘māra bak Allāh için

viren:

1. **viren:**

Kaside 1

Mısra: 68

Veren(kişi veya şey).

67. Şübhesüz māşıta-i fikret-i rengīnümdür
68. Bıkr-i mazmūna viren zīb-i hınā-yı nuşret

vişāl:

1. **vişāline:-i, -n, -e**

Gazel 133

Mısra: 4

Ulaşmak, kavuşmak.

3. Hezār va‘d ile dün şalmış idi ferdāya
4. Gönül vişāline āmāde ol bu gün yarın

vuhûş:**1. vuhûş:****Kaside 2**

Mısra: 54

Yabanî, vahşi hayvanlar.

53. İdeydi ülfet-i ecnâs için eger fermân

54. Olurdu mümtezic-i yek-diger vuhûş u tıyûr

vuşlat:**1. vuşlatı:-ı****Gazel 87**

Mısra: 1

Kavuşmak, ulaşmak.

1. İsmi Mîhâl o muğbeçenüñ vuşlatı muhâl

2. Bir hâl geldi başına yine âh bu ne hâl

vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab:**1. vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab:****Gazel 37**

Mısra: 6

Arzuların kavuştuğu yörünge.

5. Kavs-ı dest-i himmetüm keç bakma ey gerdün baña

6. Vuşlat-ı ser-menzil-i maṭlab per-i tîrûmdedür

vü:**1. vü:****Gazel 159**

Mısra: 4

“ve” bağlacı.

3. Ey gönül kıys gibi çāk-ı girîbân iderek

4. Ser-be-şahrâ vü beyâbân olacak dem geldi

2. vü:**Kaside 2**

Mısra: 60

“ve” bağlacı.

59. Müşîr-i şîr-i şecâ‘at vezîr-i Cem-‘âzamet

60. Seḫâ vü cûd u ‘aṭâda yegâne vü meşhûr

3. vü:

Kaside 4

Mısra: 19

“ve” bağlacı.

19. Ya ‘ni düstür-ı sehâ-pîşe vü ‘adl-endîşe

20. Oldı pertev-figen-i dehr mişâl-i meh-tâb

4. vü:

Kaside 7

Mısra: 88

“ve” bağlacı.

87. ‘İzzetâ lâfı kıo âgâz-ı du‘â kıl yoḥsa

88. Kırî fahriyye vü da‘vâñı senüñ kim diñler

5. vü:

Kaside 8

Mısra: 4

“ve” bağlacı.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘âşikuñ zîrâ

4. Şitâ vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yârı

6. vü:

Kaside 9

Mısra: 29

“ve” bağlacı.

29. Nedür bu fitne vü âşûba bādī

30. Neden bu şûr u ğavġâ mültezemdür

7. vü:

Kaside 9

Mısra: 79

“ve” bağlacı.

79. ‘Aṭâ vü cūd u iḥsānda yegāne

80. Şahîdür şāhib-i ḥüsn-i şiyemdür

8. vü:

Gazel 49

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu‘în olur

6. Ebrû vü ḥâl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

9. vü:

Gazel 60

Mısra: 5

“ve” bağlacı.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa

6. Bīgāne vü āşınālaruz biz

10. vü:

Gazel 60

Mısra: 6

“ve” bağlacı.

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa

6. Bīgāne vü āşınālaruz biz

11. vü:

Gazel 85

Mısra: 17

“ve” bağlacı.

17. Bu kadar nāle vü feryādına ma‘nī viremem

18. ‘İzzet-i dil-şüdeyi aldı meger şīvelerüñ

12. vü:

Gazel 92

Mısra: 9

“ve” bağlacı.

9. Virseler dünyā vü māfīhā degül maḳbūlumuz

10. ‘İzzetā ol serzenişli kīnli āfetden bedel

13. vü:

Gazel 142

Mısra: 15

“ve” bağlacı.

15. Enver ü ‘ākif ü ḥāmī vü Lebībā var iken

16. Ḥāmuşī ṭavr-ı Edībāne gelür ḥāturuma

vücūd:

1. vücūduma:-um, -a

Gazel 136

Mısra: 6

Beden, cisim, varlık.

5. Ol ḳamet-i bülend ile girdükçe rakşa sen

6. Lerziş düşer vücūduma ser-tā-be-pā hemān

vücūd-ı pāk:**1. vücūd-ı pākūñ:-üñ****Kaside 2**

Mısra: 64

*Temiz beden.***63.** Sen ol aşıl-i siyâdet şî'âr suñ ki sezâ**64.** Vücūd-ı pākūñ ile âferîniş olsa faḥūr**vüs'-i miknet:****1. vüs'-i miknete:-e****Gazel 42**

Mısra: 14

*Kuvvetin bolluğu.***13.** Naẓm-ı cenâb-ı ḥâmi-i sāmī-mekinetin**14.** Tanẓîri vüs'-i miknete 'İzzet şığışmıyor**vüzerâ:****1. vüzerâ:****Kaside 4**

Mısra: 53

*Vezirler.***53.** Âb-ı şemşîr ile tâ kim vüzerâ 'âlemden**54.** Olalar def'-i mezâlimle müzîl-i çirk-âb**2. 28. Y****yâ:****1. yâ:****Tahmis 2**

Mısra: 20

*Ve yahut.***19.** Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyâ**20.** Kaḡısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yâ seni**2. yâları:-lar, -ı****Kaside 6**

Mısra: 50

Arap alfabesinin yirmi sekizinci, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf

inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin otuz birinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 10'dur].

49. Şekl-i mikrâzdadur lām-elifi cilve-nümā

50. Yāları kıdd-i mezāyaya kabā-yı çesbān

3. ya:

Kaside 9

Mısra: **67**

Bir şeye âit hususlar sayılırken özellikle belirtilmek istenen husûsun başına getirilir.

67. Ya ol zâtındaki rüşd ü fetānet

68. 'Aṭā-yı maḥẓ-ı Rabb-i zu'l-keremdür

4. yā:

Kaside 13

Mısra: **68**

Ve yahut.

67. Sen benüm hiç vaşluma şâyân mısın

68. Yā ki şāḥib-şervet ü sāmān mısın

5. yā:

Kaside 13

Mısra: **71**

Bir şeye âit hususlar sayılırken özellikle belirtilmek istenen husûsun başına getirilir.

71. Yā digər rütbem ki vardur ey gedā

72. Meclisümden itmeyem tā kīm cüdā

6. yā:

Gazel 44

Mısra: **3**

Bir şeye âit hususlar sayılırken özellikle belirtilmek istenen husûsun başına getirilir.

3. Gördükçe düşse cismüme lerziş 'aceb mi yā

4. Teb-rîz iden beni leb-i teb-ḥāledārıdır

7. yā:

Gazel 68

Mısra: **8**

Nida, ey.

7. Gizleme māfi'z-zamīrūñ yārdan

8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraẓ

8. yā:

Gazel 71

Mısra: 2

Nida, ey.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā ḥāfız
2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā ḥāfız

9. yā:

Gazel 76

Mısra: 5

Nida, ey.

5. Leb-i rengin mi bu yā şu'le-i yāķūt-ı müzāb
6. Fem-i şīrin mi yāhūd dürc-i le'āl-i rā'ik

10. ya:

Gazel 78

Mısra: 7

Ünl. Duygu ve düşünceyi güçlendirme veya seslenme amacıyla cümlelerin başında kullanılır.

7. Ya kimde tāb u taḥammül kor ey perī-tal'at
8. O dīdeler k'ola meclisde ḥ'āba müstağrak

11. ya:

Gazel 116

Mısra: 2

Ya, soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirir.

1. Göñül senünle şıkılduk ne şeyle eglenelüm
2. Ya neyle eglenelüm neyle meyle eglenelüm

12. yā:

Gazel 116

Mısra: 8

Ve yahut.

7. Bu ḥānķāh-ı kūhende ne āna dek hū hū
8. Biraz da hāy ile yā hūy u heyle eglenelüm

13. yā:

Gazel 158

Mısra: 12

Duygu ve düşünceyi güçlendirme veya seslenme amacıyla cümlelerin başında kullanılan ünlem.

11. Sāķī-beçeye pīr-i muğān ise babalık
12. Yā duḥter-i rez de aña hemşīre degül mi

Yā Rab:**1. Yā Rab:****Gazel 135**

Mısra: 5

Ey rabbim.

5. Yā Rab bu Yeñişehr-i dil-ārāda nedendür

6. Ünsiyet için kimse bulunmaz 'urefādan

2. Yā Rab:**Gazel 143**

Mısra: 17

Ey Rabbim.

17. Yā Rab Veli Paşa' yı felek-cāhı hemīşe

18. Turdukça cihān şāhib-i tūğ u 'alem eyle

3. Yā Rabb:**Terkib-bend 1**

Mısra: 18

Ey Rabbim.

17. Kaldım şeb-i firāğda āh u enīn ile

18. Yā Rabb kavuşdur ol şanem-i meh-cebīn ile

4. Yā Rabb:**Terkib-bend 1**

Mısra: 35

Ey Rabbim.

35. Yā Rabb güşāde kıl dil-i hasret-keşīdemi

36. Göster gözümle görmegi ol nūr-ı didemi

5. Yā Rabb:**Gazel 3**

Mısra: 4

Ey Rabbim.

3. Şad çāk koned perde-i 'işmet be-nigāhī

4. Yā Rabb zi-ki āmūht çünīn perde-derī-rā

Yā Resūla'llāh:**1. Yā Resūla'llāh:****Gazel 141**

Mısra: 1

Ey Allah'ın Resulü!

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh
2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

2. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 2

Ey Allah'ın Resulü!

1. Faķīrüm müstmendüm bī-nevāyum yā Resūla'llāh
2. Senūñ dergāhuña geldüm gedāyum yā Resūla'llāh

3. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 4

Ey Allah'ın Resulü!

3. Sağā'ır kum gibi atım atım şadır kebā'ır de
4. Kılursa böyle ahvālum hebāyum yā Resūla'llāh

4. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 6

Ey Allah'ın Resulü!

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeytān
6. Tarīk-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

5. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 8

Ey Allah'ın Resulü!

7. Tabībimsin baña dārū-yı luṭfuñla müdāvā kıl
8. Hezār emrāz-ı cürme mübtelāyum yā Resūla'llāh

6. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 10

Ey Allah'ın Resulü!

9. Senūñ ben āl-i pākūñden siyeh-rū bir günehkārum
10. Yüzüm yok ḥazrete nice varayum yā Resūla'llāh

7. Yā Resūla'llāh:

Gazel 141

Mısra: 12

Ey Allah'ın Resulü!

11. Senūñ nesl-i şerīfūñ bir çemenzār-ı siyādetdür
12. Ben anda sebze-i bī-gāne sāyum yā Resūla'llāh

8. Yâ Resûla'llâh:

Gazel 141

Mısra: 14

Ey Allah'ın Resulü!

13. Bu 'İzzet bendeñi maḥşerde şâyân-ı şefâ'at kıl

14. Ki dâ'im reh-rev-i râh-ı ḥaṭâyum yâ Resûla'llâh

yâ.... yâ:

1. yâ.... yâ:

Gazel 48

Mısra: 9

Ya...ya bağlacı. Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

9. Yâ seferdür yâ taḥammül dinülür çâre-i 'aşk

10. Ne taḥammül idebildi ne sefer 'âşıklar

ya..... ya:

1. ya..... ya:

Gazel 131

Mısra: 7

Ya...ya bağlacı. Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

7. Yâ lebûñ emdir yâ kıl dârû-yı vaşluñ bî-dirîğ

8. Ḥaste-i hicrânuña bir çare bak Allâh için

yâbân:

1. yâbâna:-a

Gazel 75

Mısra: 8

Çöl, sahra.

7. Gerçi ben kıys'la hem-seng-i cünūnum ammā

8. Beni şehre añı yâbâna kodı şîve-i ḥaḳḳ

yâd:

1. yâd:

Kaside 8

Mısra: 43

Hatırlama, anma.

43. 'Îzâr-ı âteşinüñ gâh u bî-geh yâd ile cānā

44. 'Alevlenmekdedür kânūn-ı dilde ḥasretüñ nārı

2. yād:

Gazel 80

Mısra: 17

Hatırlama, anma.

17. ‘İzzet’ üñ yād u ruḥ-ı ḥaṭuñla

18. Sūziş-i rūz u şebīn çok gördük

yād it:

1. yād iderek:-erek

Kaside 3

Mısra: 49

Anmak, hatırlamak.

49. Şimdiden yād iderek ḥaṭṭını āḥ itmeyelüm

50. Kõnmasun āyīne-i ḥüsn-i dil-ārāya gubār

2. yād iderüz:-er, -üz

Gazel 61

Mısra: 12

Anmak, hatırlamak.

11. Birinüñ kāmētini serve idersek teşbīḥ

12. Birini yād iderüz tāze nihālān ile biz

2. yād idüp:-üp

Gazel 112

Mısra: 15

Anmak, hatırlamak.

15. Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyde yād idüp bu ‘İzzet’i

16. Dir misin n’oldı ‘aceb ol ḥaste-ḥalüm yok benüm

3. yād itmeli:-meli

Kaside 18

Mısra: 10

Anmak, hatırlamak.

9. Ḥüsn-i nükte-perveri mağfūr ide ḥudā

10. Yād itmeli yegāne-i ‘ahd-i karībdür

4. yād itmeyesin:-me, -y, -e, -sin

Gazel 132

Mısra: 18

Anmak, hatırlamak.

17. Gelmez mi ‘aceb ḥatıruña zevḳ-i şebāne

18. Yād itmeyesin cünbüş-i yārān-ı kühenden

vāda gel:

1. yāda geldikçe:-dikçe

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Hatırlamak.

13. Geldikçe yāda serv-i hırāmānum ağlarum

14. Añdikça ben o sevgili cānānum ağlarum

2. yāda geldikçe:-dikçe

Gazel 23

Mısra: 5

Hatırlamak.

5. Nihāl-i kāmēt-i mevzūn hırāmı yāda geldikçe

6. Dil-i zārum ferāgat-kerde-i tūbā-yı cennetdūr

yāda getür:

1. yāda getürmez:-mez

Gazel 109

Mısra: 5

Hatırlamak, akla getirmek.

5. Nām-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳīyi getürmez yāda

6. O sebebden idemez zümre-i küffār ḳasem

yād-ı endūh:

1. yād-ı endūhum:-um

Gazel 47

Mısra: 14

Kederin hatırlanması.

13. Nağme-i āhumla sīne-i ṭanbūr iñler

14. Yād-ı endūhum ile muṭrib-ı ḥoş-ḥvān ağlar

yād-ı gīsū-yı siyāh:

1. yād-ı gīsū-yı siyāhıyla:-ı, -y, -la

Gazel 156

Mısra: 11

Siyah saçın hatırlanması.

11. Yād-ı gīsū-yı siyāhıyla bir āh eyler isek

12. Tābnāk eylerüz elbette şeb-i tārümüzü

yād-i leb:

1. yād-i lebiyle:-i, -y, -le

Gazel 49

Mısra: 1

Dudağın hatırlanması.

1. Yād-i lebiyle nūş-ı meyüm leblebiyledür
2. Tuffāha ragbetüm heves-i ğabğabiyledür

yād-ı nev-hîz-i hat:

1. yād-ı nev-hîz-i ħatıyla:-ı, -y, -la

Gazel 57

Mısra: 11

Yeni çıkan tüylerinin hatırlanması.

11. Yād-ı nev-hîz-i ħatıyla eşkümüz rîzân olup
12. Sebze-i müjgânımız terdür şehâb altundayuz

yağmāger-i metā‘-ı ħired:

1. yağmāger-i metā‘-ı ħired:

Gazel 2

Mısra: 10

Akıl varlığını çalan.

9. Düzdīde-i ğamzesine nigāh it o sirişkūñ
10. Yağmāger-i metā‘-ı ħired söylerüm saña

yağmala:

1. yağmaladı:-dı

Gazel 89

Mısra: 2

Yağmalamak, talan etmek.

1. Tahrîk idüp cünūnumı bir tıfl-ı ħurde-sāl
2. Yağmaladı sükūnumı bir tıfl-ı ħurde-sāl

yāhūd:

1. yāhūd:

Tahmis 2

Mısra: 20

Veya.

19. Bir elüñde gül bir elde cām geldüñ sākīyā
20. Kağısın alsam güli yāhūd ki cāmı yā seni

2. yāḥūd:**Gazel 9**

Mısra: 8

Veya.

7. Ser-firāzum olmalı başuñda bir lāhūri şāl

8. Kāt kāt olsun yāḥūd ol destār-ı sebz-i dil-güşā

3. yāḥūd:**Gazel 35**

Mısra: 5

Veya.

5. Tār-ı nigāh-ı ḥasret-i 'āşık mıdur yāḥūd

6. Mūy-ı miyān mı rişte-i bārīk-i cān mıdur

4. yāḥūd:**Gazel 76**

Mısra: 6

Veya.

5. Leb-i rengīn mi bu yā şu'le-i yāḥūd-ı müzāb

6. Fem-i şīrīn mi yāḥūd dürc-i le'āl-i rā'ik

5. yāḥūd:**Gazel 135**

Mısra: 11

Veya.

11. Ey kâş benüm de hūnerüm olmasa yāḥūd

12. Bir kaç sūḥan-āmūz bulunsa üdebādan

yak:**1. yaḳar:-ar****Terkib-bend 1**

Mısra: 30

Acıtmak, incitmek.

29. Dirdi çemende bülbul işütse terānemi

30. Āḥir yaḳar bu şu'le-i āvāz lānemi

2. yaḳar:-ar**Kaside 13**

Mısra: 23

Ateşe vermek II acıtmak, incietmek.

23. Berḳ-i tīg-i āteş-efşānuñ yaḳar

24. Ḥarmen-i 'ömr-i 'adūyı ser-te-ser

3. yakdı:-dı

Kaside 16

Mısra: 18

Yakmak II acıtmak, incitmek.

17. O da dir Eşref'üm yokdur nazirîn

18. Beni yakdı kelâm-ı dil-pezirin

4. yakdı:-dı

Gazel 108

Mısra: 1

Yakmak II gönlü tutuşturmak, ıstırap çektirmek.

1. Yakdı beni ol âteş-i ruhsâr tutuşdım

2. Düşdi dile bir nâr-ı şerer-bâr tutuşdım

5. yakdı:-dı

Gazel 117

Mısra: 3

Yakmak II ateşe vermek, acıtmak.

3. Behişt-i rûy-ı alûñ şevkı yakdı serde bir âteş

4. Ki kemter lâle tutmam dûzahı taraf-ı külâhumdan

6. yakarsa:-ar, -sa

Gazel 148

Mısra: 4

Yakmak II acıtmak, incitmek.

3. Âteş-i 'aşkıyla sūzānum o bî-rahm âfetüñ

4. Cānumı yakarsa da bağrum kebāb eylerse de

7. yakdımsa:-dı, -m, -sa

Gazel 158

Mısra: 5

Ateşe vermek, tutuşturmak.

5. Yakdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i gamda

6. Zülfüñ gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

8. yakar:-ar

Gazel 160

Mısra: 4

Yakmak II gönlü tutuşturmak, ıstırap çektirmek.

3. Nâr-ı hasretle tenüm tûde-i hākisterdür

4. Korkarum sūz-ı dilüm çarhı yakar açma beni

yakında:

1. yakında:

Kaside 5

Mısra: 7

Yakın, yakın bir vakit.

7. Girdi eline ceyş-i sürûrun bu yakında

8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pâ Yeñişehr'e

yakış:

1. yakışur:-ur

Gazel 121

Mısra: 14

Yakışmak, yaraşmak

13. 'İzzetâ niyet idüp şavm-ı vişâle biz de

14. Yakışur tâbiş-i hasretle olursak süzân

yaklaş:

1. yaklaşdı:-dı

Kaside 17

Mısra: 13

Yakın duruma gelmek, aradaki zaman veya mesâfe azalacak şekilde ilerlemek.

13. Sâle yaklaşdı cüdâ düşeli sen mehveşden

14. Ki baña künc-i elemde ne mu'în ü ne naşîr

2. yaklaşmıyor:-mı, -yor

Gazel 71

Mısra: 12

Yaklaşmak, yakınlaşmak.

11. Gerçi ešnâ-yı tekellümde tebessümler ider

12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammâ hâfız

Ya'kûb:

1. Ya'kûb'em:-em

Gazel 104

Mısra: 8

Hz. Ya'kûb (peygamber).

7. Pîrâhen-i sefidî çeşmem be-ber-keşîde'st

8. Ya'kûb'em u zi-hecr-i Yûsuf esef ne-dârem

yakuş:

1. **yaķuřur:-ur**

Gazel 79

Mısra: 3

Uygunluk.

3. Naķvetle yaķuřur mı bu āteř gibi geķiř

4. Ben ķāk-i pāyuña nāzaruñ yok midur senüñ

yākūt:

1. **yākūtdan:-dan**

Gazel 64

Mısra: 12

Yakut II sevgilinin dudağı.

11. Hayretle n'ola la'l-i 'araķ-rīzine baķsam

12. Yākūtdan āgreb mi degül neřāt-ı elmas

2. **yākūta:-a**

Gazel 81

Mısra: 9

Yakut, en meşhuru kırmızı renkli olan çok değerli taş.

9. Kande yākūta nigāh-ı i'tibār itsüñ gōñül

10. Ben 'aķīķ-i la'lünüñ dil-ķūnuyum bir āfetüñ

yāl ü bāl:

1. **yāl ü bālünden:-den**

Gazel 120

Mısra: 4

Boy pos, endam.

3. Degülken řıveler tāb-āver-i reftār-ı dil-cūsı

4. Hırām-ı nāza çok mı lerze düşse yāl ü bālünden

yalān:

1. **yalān:**

Kaside 6

Mısra: 106

Doğru olmayan, gerķeęe uymayan söz.

105. Yeñiden tāzeledi ķā'ide-i mekremeti

106. Mişl-i ķātem-i şayy olmişidi eski yalān

2. **yalan:**

Gazel 121

Mısra: 2

Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz.

1. O bütüñ beñzemez ebrūsuna mäh-ı ramažān
2. Diñleme egri şehādetleri bi'llāh yalan

yalman:

1. **yalman:**

Kaside 7

Mısra: 21

Bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kesen ve batan kısmı, ağzı veya ucu II kaşın ince uç kısmı.

21. Bir dağı gösteremez tîğ-i hilālî yalman
22. Çarha ebrū-yı dil-âşübı çekerse hançer

yalñuz:

1. **yalñuz:**

Gazel 16

Mısra: 17

Sadece, tek.

17. Yalñuz ben degül 'İzzet de begüm
18. Mey-i gül-reng-i lebüñle ser-mest

yaluñuz:

1. **yaluñuz:**

Kaside 17

Mısra: 4

Yalnız, bir başına.

3. Servveş tāze edālarla hırām eyleyerek
4. Gelmiş ammā yaluñuz imişüm ol demde fakîr

yalvar:

1. **yalvar:**

Gazel 139

Mısra: 7

Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

7. Sen niyāz eyle yalvar aña hemān
8. Merhamet mi-kuned 'acül me-şev

yan:

1. **yandum:-du, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

3. Teskîn-i ihtirāk menûṭ-ı dem-i telāk

4. Yandum tutuşdum âteş-i ḥasretle bak bak

2. **yanar:-ar**

Kaside 2

Mısra: 82

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

81. Fetîl-i 'aşkı meger almış ibtidâ şimdi

82. Yanar tüter dil-i şeydâ ne tûr bilür ne otur

3. **yanar:-ar**

Kaside 3

Mısra: 44

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

43. Şem'-i ruḥsârına pervâne-i dil oldu düçâr

44. Çâresi şimdi nedür âteş-i ḥasretle yanar

4. **yanumda:-um, -da**

Kaside 13

Mısra: 75

Birlikte, beraberinde olma.

75. Görmeyem bir daḥı yanumda seni

76. Ağzuña alma şaḫın hergiz beni

5. **yandı:-dı**

Kaside 17

Mısra: 35

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

35. Yandı şabrum o zamân eyledüm âgâz baña

36. Eyleyüp dîdelerüm eşke bedel hûn taḫtîr

6. **yansa:-sa**

Gazel 37

Mısra: 11

Yanmak.

11. Nûh felek yansa n'ola sûz-ı derûnumdan benüm

12. Heft düzaḥ yek şerâr-ı âh-ı şeb-gürümdedür

7. **yansa:-sa****Gazel 48**

Mısra: 1

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Şem‘ veş yansa da şeb-tā-seher ‘āşıklar
2. Bulamaz encümen-i yârda yer ‘āşıklar

8. **yansun:-sun****Gazel 102**

Mısra: 1

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Dil âteş-i ruhsāruña yansun mı efendüm
2. Bu tâbiş-i hicrāna tayansun mı efendüm

9. **yanmam:-ma, -m****Gazel 120**

Mısra: 9

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrā
10. Kebāba döndi şimdi nār-ı ‘aşkuñ işti ‘ālūñden

10. **yanar:-ar****Gazel 125**

Mısra: 2

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Yāra ‘āşık cān virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem‘e pervāne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

11. **yanuñdan:-uñ, -dan****Gazel 145**

Mısra: 6

Birlikte, beraberinde olma.

5. Şām u seher hem-nişīn saña raķīb-i la‘īn
6. Anı yanuñdan ırāğ eylemedüñ āh āh

12. **yanaruz:-ar, -uz****Müfret 3**

Mısra: 2

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Üftāde-i hūbān-ı Yeñişehr-i Fenāruz
2. Alduķ fitili mūm gibice şimdi yanaruz

13. **yanarken:-ar, -ken**

Gazel 33

Mısra: 7

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

7. Yanarken zāhid-i bī-çāre bīm-i nār-ı dūzaḥla

8. Lehīb-i āteş-i 'aşka sipend olmak ne mümkündür

14. **yanmaḳda:-maḳda****Gazel 48**

Mısra: 17

Yanmak II çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

17. Şem ' -i ruḥsāruña pervāne gibi yanmaḳda

18. Beñzemez 'İzzet-i sūzāna diger 'āşıklar

yān vir:1. **yān virürüz:-ür, -üz****Gazel 59**

Mısra: 1

Yan çizmek, kaçınmak.

1. Şanma cānā bize cevır etmeñle yān virürüz

2. Biz şehīd olmağa tīg-i müjene cān virürüz

yañ:1. **yaña:-a****Kaside 13**

Mısra: 25

Yan: Taraf, yön.

25. Bād-ı luṭfuñ esse külḥandan yaña

26. Verd-i aḥmerveş bulur aḥker nemā

yana yana:1. **yana yana:****Gazel 86**

Mısra: 12

Tekrar tekrar yanmak, yanarak.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı āteşin-i yārda ḥat

12. Şaḥā' ife yazayum ben de yana yana ḡazel

yañağ:1. **yañağı:-ı****Gazel 71**

Mısra: 1
Yanak.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā hāfız
2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seher yā hāfız

ya'ni:

1. ya'ni:

Kaside 1

Mısra: 33

Yani, sözün kıyası, doğrusu.

33. Ya'ni düstūr-ı gazā-pīşe Celālī Paşa
34. Ki süm-i eşhebi gül-naķş-ı fezā-yı nuşret

2. ya'ni:

Kaside 4

Mısra: 19

Yani, sözün kıyası, doğrusu.

19. Ya'ni düstūr-ı sehā-pīşe vü 'adl-endīşe
20. Oldı pertev-figen-i dehr mişāl-i meh-tāb

3. ya'ni:

Kaside 7

Mısra: 33

Yani, sözün kıyası, doğrusu.

33. Ya'ni dergāh-ı Selīm Beg ki edeble her rüz
34. Āstānuñ geçemez öpmese mihr-i enver

4. ya'ni:

Gazel 9

Mısra: 4

Yani, sözün kıyası, doğrusu.

3. Mū-miyāna taķ o sīmīn hanceri ey māh-ı nev
4. Eyle īmā ya'ni tīg-i ebrūvānuñ cā-be-cā

5. ya'ni:

Kaside 10

Mısra: 27

Yani, sözün kıyası, doğrusu.

27. Ya'ni düstūr-ı kerem-pīşe Velī Paşa kim
28. İsterüz medhīni a'vām u şuhūr eyleyelüm

6. ya'ni:

Kaside 11

Mısra: 13

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

13. Ya'ni düstür-ı kerem-pîrāye

14. Veli Paşa-yı mu'allā-pāye

7. ya'ni:

Kaside 13

Mısra: 85

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

85. Ya'ni dergāh-ı Velîyü'ddîn Paşa

86. Yessera'llāhu te'ālā mā-yeşā

8. ya'ni:

Gazel 15

Mısra: 4

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre

4. Lebinden yārūñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

9. ya'ni:

Kaside 18

Mısra: 6

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

5. Hāssān-ı vakt bā'is hestî-i kemterî

6. Ya'ni Şerîf Ağā-yı ḥasīb ü nesībdür

10. ya'ni:

Gazel 21

Mısra: 11

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

11. Ya'ni āmacgeh-i nāvek-i ta'n eylemişim

12. Zāt-ı pākūñ gibi dānā-yı hüner-mefṭūrı

11. ya'ni:

Gazel 41

Mısra: 17

Yani, sözün kıtası, doğrusu.

17. Ya'ni maḥdūm-ı Selīmü't-tab'a

18. Rūz u şeb ḥayr u du'ālar demidür

12. ya'ni:

Gazel 60

Mısra: 10

Yani, söziin kıtası, doğrusu.

9. Muhtâc-ı zekât-ı hüsn-i yâruz

10. Ya'ni bir alay gedâlaruz biz

13. ya'ni:

Gazel 81

Mısra: 6

Yani, söziin kıtası, doğrusu.

5. Bezm-i fikrüm târ u mâr itdi hevâ-yı perçemi

6. Ya'ni gâret-dîde-i şeb-hûnuyum bir âfetüñ

14. ya'ni:

Gazel 112

Mısra: 10

Söziin kıtası, doğrusu.

9. İstemem dirsem hemân hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya'ni pek hırş ile efkâr-ı muhâlüm yok benüm

yanıl:

1. yanılup:-up

Tahmis 6

Mısra: 24

Yanılmak, hata yapmak.

23. 'Afvûña mağrûr olup itdüm günâh itdümse de

24. Yanılup yüzüñe karşı bir gün âh itdümse de

yanına:

1. yanına:

Gazel 71

Mısra: 12

Yakın, civar.

11. Gerçi ešnâ-yı tekellümde tebessümler ider

12. Kimsenüñ yanına yaklaşmıyor ammâ hâfız

yap:

1. yaparum:-ar, -um

Gazel 91

Mısra: 10

İnşa etmek.

9. Dirüm ki cilveñe ‘aksi kaçır-ı dīdem olur
10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı ḥayāl

2. **yapdı:-dı**

Gazel 94

Mısra: 7

Yapmak, inşa etmek.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yapdı yuvasın
8. Bilmem yine āyā ne günāh eyledi bñlbñl

3. **yap:**

Gazel 131

Mısra: 9

Yapmak, gönñl almak.

9. Bir nigeñhle bāri olsun yap yıkılmış ḥātırım
10. Gel ş u vīrān-ḥāneyi i ‘māra bağ Allāh için

yār:

1. **yārdan:-dan**

Gazel 4

Mısra: 1

Sevgili.

1. Ger iltifāt olmaz ise yārdan baña
2. Bññ luğf olsa istemem ağıyārdan bana

2. **yaruñ:-uñ**

Gazel 6

Mısra: 7

Sevgili.

7. Bilmem cefā mı mağşadı yaruñ vefā mıdur
8. Hem eyler ‘arz-ı hışm u gāzab hem gelür baña

3. **yār:**

Tahmis 6

Mısra: 16

Sevgili.

15. Nergis-i çeşmüñ süzer açılmıyor maḥmürdur
16. Bī-sebeb çāk-ı girībān eylemez elbette yār

4. **yārüñ:-üñ**

Gazel 7

Mısra: 10

Sevgili.

9. Ğırbāla döndirür dil-i āyīnedārımı
10. Yārūñ baña o vechle ‘arz-ı şabāḫatı

5. yārı :-ı

Kaside 8

Mısra: 4

Sevgili.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu ‘āşikuñ zīrā
4. Şitā vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yarı

6. yārūñ:-üñ

Gazel 11

Mısra: 7

Sevgili.

7. Yarūñ lepışka perçemini ey şabā yine
8. Kıldūn mı tār ü mār ne ‘ālemeddür ‘aceb

7. yārūñ:-üñ

Gazel 15

Mısra: 4

Sevgili.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre
4. Lebinden yārūñ oldum ya‘ni zevk-i kām alan ‘İzzet

8. yār:

Gazel 17

Mısra: 3

Sevgili.

3. Rakībūñ yār ile āmīzişündendür bu feryādum
4. Gülūñ ḫāre kırāmı bülbüle efgān ider īrāş

9. yārüm:-üm

Gazel 18

Mısra: 1

Sevgili.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civān-ı verd-ruḥ
2. Ḥayf te’şīr-i şıyām itdi o māhı zerd-ruḥ

10. yār:

Gazel 160

Mısra: 6

Sevgili.

5. O sitemkâruñ elinden ne ezâlar çekdüm
 6. Pek acırsın ger ölürsem gel ey yâr açma beni

11. yâr:

Gazel 28

Mısra: 15

Sevgili II dost.

15. Semâ'-ı nâza ser-âgâz idince 'İzzet yâr
 16. Gürûh-ı ehl-i niyâz eyler âh u vâh döner

12. yâre:-e

Gazel 34

Mısra: 15

Sevgili II dost.

15. Taķarrub itmege yâre ne cânımız 'İzzet
 16. Uzaķdan eyleyelüm merhabâ yeñiçeridür

13. yâre:-e

Gazel 42

Mısra: 1

Sevgili.

1. Bir dilde iki yâre maķabbet şıģışmıyor
 2. Hâlvat-serây-ı vahdete keşret şıģışmıyor

14. yâr:

Gazel 45

Mısra: 13

Sevgili II dost.

13. 'İzzet-i mihnet-keşin hâlin su'âl eylerse yâr
 14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermânı yok rencûrdur

15. yâr:

Gazel 48

Mısra: 7

Sevgili.

7. Yâr ile dest-be-dest olmağa mâ'nilerdür
 8. Âh aġyâruñ elinden ne çeker 'âşıkklar

16. yâr:

Gazel 61

Mısra: 5

Sevgili.

5. Kim dimiş kim dil-i vāhidde iki yār olmaz
6. İşte ser-geştelerüz 'aşıq-ı dü cān ile biz

17. **yāre:-e**

Gazel 64

Mısra: 3

Sevgili.

3. İrâs-ı neşât itmez idi eşküm o yāre
4. Tefrîḥ-i fu'ād olmazsa ḥāşiyet-i elmās

18. **yārdan:-dan**

Gazel 68

Mısra: 7

Sevgili.

7. Gizleme māfi'z-zamīrūñ yārdan
8. Gizleseñ de bellidür yā hū ğaraż

19. **yār:**

Gazel 72

Mısra: 7

Sevgili.

7. Yār döndükçe niyāz ehlini döndürmek için
8. Meşq ider ḥānḳah-ı nāzda hem-vāre semā'

20. **yārūñ:-üñ**

Gazel 77

Mısra: 6

Sevgili.

5. 'Ārız-ı pākinde mahuñ var ise reng-i kelef
6. Gird-i ruḥsārında yārūñ ol ḥaṭ-ı reyḥāna bak

21. **yārdan:-dan**

Gazel 82

Mısra: 11

Sevgili.

11. Yārdan gayrısı güncīde degül sulṭānum
12. Külbe-i 'āşık-ı şeydā küçicükdür küçicük

22. **yār:**

Gazel 90

Mısra: 13

Sevgili.

13. 'İzzetā yār ile hengām-ı mülākātumda
14. Naql ider eşk-i terüm aña ser-encāmı güzel

23. **yāre:-e**
Gazel 97
Mısra: 5
Sevgili.

5. Ol vefālī yāre idi meyl-i hātırum
6. Şimdi cefāgerān-ı dil-āzāre uğradum

24. **yār:**
Gazel 108
Mısra: 4
Sevgili II dost.

3. Lağzīde-kağem rāh-ı taḥayyürde giderken
4. Nāzüklük idüp tıtdı elim yār tıtuşđım

25. **yār:**
Gazel 109
Mısra: 9
Sevgili II dost.

9. Korkarum Nā'ib Efendi gibi gūş itmez yār
10. Ne kağar eylese de 'İzzet nā-çār kaşem

26. **yāruñ:-uñ**
Gazel 113
Mısra: 9
Sevgili II dost.

9. Eyler mi idim tekye-mevā'idine yāruñ
10. Ben mağlaṭa-i da'vī-i incāza kaşıldum

27. **yār:**
Gazel 117
Mısra: 15
Sevgili II dost.

15. Ne mümkin raḥm idüp bir pare luṭf eylerdi yār ammā
16. Ḥaberdār olmamışdur 'İzzetā ḥāl-i tebāhumdan

28. **yār:**
Gazel 124
Mısra: 7
Sevgili.

7. Çeksem ağuş-ı vişâle yâr olur pejmürde-ten
8. Jeng alur âyîne elbet germî-i hamyâzedden

29. yâra:-a

Gazel 125

Mısra: 1

Sevgili.

1. Yâra 'âşık cân virür hem-şohbet olsun olmasun
2. Şem'e pervâne yanar germ-i ülfet olsun olmasun

30. yâr:

Gazel 125

Mısra: 7

Sevgili.

7. Dâ'imâ bî-gânelerle hem-nişîn olmakda yâr
8. Âşnâlar dâğdâr-ı gayret olsun olmasun

31. yâr:

Gazel 126

Mısra: 8

Sevgili II dost.

7. Turma ey dîde-i ter kan ağla
8. Yâr acır belki akan yaşuñ için

32. yâr:

Gazel 128

Mısra: 3

Sevgili.

3. Ez-ser-i nev kâle-i sāmānı tārâc itdi yâr
4. Gösterüp bir şîve-i hâtır-rübâ-yı nev-zemîn

33. yâra:-a

Gazel 131

Mısra: 1

Sevgili.

1. Âh düşdüm seng-dil bir yâra bak Allâh için
2. Oldı mir'ât-i dilüm şad-pâre bak Allâh için

34. yâre:-e

Gazel 131

Mısra: 13

Sevgili..

13. Yâre ağıyaruñ ne gözle bakdıgı ma'lûm lîk
14. İzzetâ sen gayre bakma yâre bak Allâh için

35. **yāre:-e**

Gazel 131

Mısra: **14**

Sevgili.

13. Yāre aġyāruñ ne gözle baġdıġı ma'lūm līk

14. İzzetā sen ġayre baġma yāre baġ Allāh iĉün

36. **yār:**

Gazel 135

Mısra: **10**

Sevgili II dost.

9. Hep cehl-i mürekkep görinür çeşmüme şimdi

10. Anlar ki baña yār idi hengām-ı şabādan

37. **yāri:-i**

Gazel 142

Mısra: **9**

Sevgili II dost.

9. Yāri tenhāca çeküp nūş-ı şarāb itmegiĉün

10. Şunda bir kūşe-i kāşāne gelür hāturuma

38. **yār:**

Gazel 148

Mısra: **1**

Sevgili.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de

2. Geçmem ol zālinden āġāz-ı 'itāb eylerse de

39. **yār:**

Gazel 148

Mısra: **11**

Sevgili.

11. Bezme gelsün de hemān māni' degül aġyāra yār

12. Dürc-i yākütuñ güher-rīz-i hīṭāb eylerse de

yara:

1. **yara:**

Terkib-bend 1

Mısra: **10**

Yara II dert, üzüntü, acı.

9. Hem söyle bu nâşîhatı hem kıl selâmlar
 10. Çok nâle itmesün ki virür yara derd-i ser

yārān:

1. **yārān:**

Gazel 21

Mısra: 10

Arkadaşlar, dostlar.

9. Lîk mesmû ‘-ı hâķîrānem eyā kân-ı güher
 10. Ba ‘zı yārān kıatı geçmiş saña ben mağdûrı

2. **yārān:**

Gazel 24

Mısra: 1

Arkadaşlar, dostlar.

1. Yārān heves-i zûlf-i bûtān eylemesünler
 2. Sevdāya düşüp āh u fîgān eylemesünler

3. **yārān:**

Gazel 33

Mısra: 5

Arkadaşlar, dostlar.

5. Benimçün kayd-ı nuşh u pende hergiz düşmesün yārān
 6. Bu rüsvālîkla gûş-āviz-i pend olmak ne mümkindür

4. **yārān:**

Gazel 47

Mısra: 4

Arkadaşlar, dostlar.

3. Ben o telh-ābe-keş-i encümen-i hüznüm kim
 4. Gûş idüp girye-i mestānemi yārān ağlar

5. **yārāna:-a**

Gazel 77

Mısra: 10

Arkadaşlar, dostlar.

9. Kaşr-ı dāmāda varıldukda o zevk ü cünbüş
 10. Kimde var kudret ki takrîr eylesün yārāna bak

yār-ı ‘āşık-ı zār:

1. **yār-ı ‘āşık-ı zāruñ:-uñ**

Gazel 155

Mısra: 11

İnleyen aşığın sevdiği.

11. Dil-i âgyârı aldıkça ele yâr-ı 'âşık-ı zâruñ

12. Olur âzurde-i dendân-ı gayret dest-i efsûsı

yâr-ı cân:

1. yâr-ı cânumdur:-um, -dur

Gazel 99

Mısra: 5

Can dostu II sevgili.

5. Sebük-rûh 'âşık-ı rindâne-meşreb yâr-ı cânumdur

6. Girân-cân zâhid-i bâridle ünsiyet kabûl itmey

yarı yolda bırağup:

1. yarı yolda bırağup:

Kaside 8

Mısra: 34

Yapılan yardımı sonuna kadar sürdürmemek.

33. İrerdi hatve-i ednâda şahın-ı hüdâ i'câza

34. Yarı yolda bırağup şâ'irân-ı sihr-âşârı

yarın:

1. yarın:

Gazel 133

Mısra: 4

Sonraki günde veya günlerde, gelecek zamanda.

3. Hezâr va'd ile dün şalmış idi ferdâya

4. Göñül vişâline âmâde ol bu gün yarın

yaş:

1. yaşı:-ı

Kaside 9

Mısra: 55

Doğuştan itibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

55. On üçden gerçi yaşı nâkış ammâ

56. Ayuñ on dördiveş bedr-i etemmdür

2. yaşum:-um

Kaside 16

Mısra: 37

Doğuştan veya kuruluştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman,

37. On ikidür benüm de gerçi yaşum

38. Senüñle uğradı sevdāya başum

3. yaşuñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 8

Gözyaşı.

7. Tırma ey dīde-i ter kan ağla

8. Yār acır belki akan yaşuñ için

4. yaşuñ:-uñ

Gazel 145

Mısra: 7

Doğuştan itibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

7. Pek küçükdür yaşuñ görmedi vesme kaşuñ

8. Hañçerüñe dahı zāğ eylemedüñ āh āh

yadır:

1. yaturdı:-dı

Kaside 2

Mısra: 16

Yatırmak.

15. Düçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı hasretle

16. Yaturdı pister-i miḥnetde ‘āşık-ı rencūr

yaz:

1. yazdı:-dı

Kaside 1

Mısra: 9

Yazmak.

9. Yazdı tuğrāsını Bercīs berāt-ı fethin

10. Çekdi şemşīrini Mirrīḥ berāy-ı nuşret

2. yazsa:-sa

Kaside 3

Mısra: 28

Kaleme almak.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr

28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

3. **yazdıguñ:-dığ, -uñ**

Kaside 6

Mısra: 16

Yazmak.

15. Siyyemā tarḥ-ı kütübḥāñe-i zībā-resme

16. Yazdıguñ nükteli tarīḥ-i belāğat-‘unvān

4. **yazup:-up**

Kaside 16

Mısra: 75

Kaleme almak.

75. Yazup bu kışsa-i tūl u dırāzı

76. Necībā saña kıldum keşf-i rāzı

5. **yazayum:-a, -y, -um**

Gazel 86

Mısra: 12

Kaleme almak.

11. Göründi gird-i ruḥ-ı āteşīn-i yārda ḥaṭ

12. Şaḥā’ife yazayum ben de yana yana ḡazel

yazıl:

1. **yazıldı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 4

Yazılmak.

3. Beyāza çıkdı şebin nüshā-i müsveddesi

4. Yazıldı ḥall ile ābādī-i nehāra sūtūr

yazıl:

1. **yazıldıkça:- dıkça**

Kaside 1

Mısra: 57

Yazıldıkça, söylendikçe.

57. Nāfe-i ḥulkunuñ evşāfı yazıldıkça olur

58. Zülf-i müşgīn-i sūḥan ḡāliye-sāy-ı nuşret

yed-be-yed:

1. **yed-be-yed:**

Gazel 22

Mısra: 6
El ele.

5. Şanduka-i sīnemdeki kālā-yı revāndur
6. Bāzār-ı maḥabbetde gezen yed-be-yed Aḥmed

yed-i beyzā-yı belāġat:

1. yed-i beyzā-yı belāġatde:-de

Kaside 6

Mısra: 3

Hız. Musa'nın eli.

3. Yed-i beyzā-yı belāġatde ḥudā göstermiş
4. Kilk-i i'cāz-eşerūn sihr-fenāna şu'bān

yegāne:

1. yegāne:

Kaside 2

Mısra: 60

Biricik, tek.

59. Müşīr-i şīr-i şecā'at vezīr-i Cem-'azamet
60. Seḥā vü cūd u 'aṭāda yegāne vü meşhūr

2. yegāne:

Kaside 9

Mısra: 79

Biricik, tek.

79. 'Aṭā vü cūd u iḥsānda yegāne
80. Şahīdūr şāhib-i ḥüsn-i şiyemdūr

yegāne-i 'ahd-i karīb:

1. yegāne-i 'ahd-i karībdür:-dür

Kaside 18

Mısra: 10

Yakın zamanın eşsizi.

9. Ḥüsn-i nükte-perveri maġfūr ide ḥudā
10. Yād itmeli yegāne-i 'ahd-i karībdür

yek:

1. yek:

Gazel 37

Mısra: 12
Bir, tek, vahit.

11. Nüh felek yansa n'ola sūz-ı derūnumdan benüm
12. Heft dūzah yek şerār-ı āh-ı şeb-gīrūmdedür

2. **yek:**

Gazel 104
Mısra: 9
Bir, tek, vahit.

9. Ez-sūz germ-tāzān yek dem tehī ne-manend
10. Şāyed ki 'İzzetā men der-sīne tef ne-dārem

yek-be-yek:

1. **yek-be-yek:**

Gazel 42
Mısra: 3
Birebir, tek tek.

3. Gencīne kıl derūnuña esrārı yek-be-yek
4. Şanduka kāle kōnmasa kāt kāt şığışmıyor

yek-kabile:

1. **yek-kabiledür:-dür**

Gazel 49
Mısra: 6
Aynı soydan.

5. Birbirlerine fitne-i dilde mu'īn olur
6. Ebrū vü hāl ü çeşm ü ruḥı yek-kabiledür

yek-kadem:

1. **yek-kağemdür:-dür**

Kaside 9
Mısra: 18
Tek adım.

17. Heme āmāde-i peykār-ı sermā
18. Şufūf-ı serd ammā yek-kađemdür

yeksāñ:

1. **yeksāñdur:-dur**

Gazel 117

Mısra: 7
Bir, beraber, eşit.

7. Firāz ile nişibi deşt-i ‘aşkuñ baña yeksāndur
 8. Ser-i kühsārımı fark itmez oldum ka‘r-ı çāhumdan

yeksān-ı türāb:

1. yeksān-ı türāb:

Gazel 148

Mısra: 14

Toprakla bir, aynı seviyede.

13. Reh-güzārundan o şāhuñ añladum olmaz cüdā
 14. ‘İzzet-i pā-māli yeksān-ı türāb eylerse de

yek-ser:

1. yek-ser:

Kaside 6

Mısra: 17

Hep beraber, birlikte.

17. Düşürüp hayrete yek-ser bülağā-yı ‘aşrı
 18. Oldılar gūş idicek cümlesi engüşt-gezān

2. yek-ser:

Kaside 6

Mısra: 114

Hep beraber, birlikte.

113. Biri de küdek-i nev-sāle o Mīr ‘İsmā‘īl
 114. Mīrler olsun anuñ uğrına yek-ser kurbān

3. yek-ser:

Tahmis 6

Mısra: 3

Bir baştan bir başa, hep, bütün.

3. Yek-ser ā‘zā-yı laṭīfūñ nūrdan meftūrdur
 4. Şanma sāde sīneñü āyīne-i billūrdur

4. yek-ser:

Gazel 48

Mısra: 3

Hep beraber, birlikte.

3. Gülşen-i hüsnine bülbul kesilürler yek-ser
 4. Görseler gül gibi bir tāze püser ‘aşıklar

5. **yek-ser:****Gazel 115**

Mısra: 7

Hep beraber, birlikte.

7. 'Aşıkıların oldu şimdi yek-ser

8. Üftâde-i hâk-râh efendüm

6. **yek-ser:****Gazel 120**

Mısra: 7

Bir baştan bir başa.

7. Girişgîr oldu gitdi rişte-i âmâlimüz yek-ser

8. O naḥvet-güsterin çîn-i cebîn-i infi'âlinden

yek-tâ:1. **yek-tâ:****Kaside 16**

Mısra: 4

Tek, eşsiz, benzersiz.

3. Birisi Eşref-i bî-mişl ü hemtâ

4. Ki fenn-i nâz u istignâda yek-tâ

yek-tâ-yı zamân:1. **yek-tâ-yı zamân:****Kaside 11**

Mısra: 23

Zamanın eşsizi.

23. 'Adl ü inşâfda yek-tâ-yı zamân

24. Sâyesinde heme âsûde cihân

yel:1. **yelmiş:-miş****Gazel 51**

Mısra: 1

Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.

1. Şabâ yelmiş hevâ-yı kâkülünle düldül olmuşdur

2. Aña emvâc-ı bûy-ı sünbül işlenmiş çul olmuşdur

yem:

1. yem:

Kaside 4

Mısra: 26

Deniz.

25. O keremkār-ı cihān-baḥş ki destinden ider

26. Dem-i cūdunda yem ü ebr güher-bār-ı hicāb

2. yem:

Kaside 6

Mısra: 79

Deniz.

79. Feyz-yāb olsa eger yem kef-i dūr-pāşından

80. Şadef olmazdı niyāz-āver-i ebr-i nisān

3. yem:

Kaside 9

Mısra: 59

Deniz.

59. Ne yem kân-ı dūr-i meknūn-ı 'irfān

60. Ne kân pūr gevher ü luṭf-ı himemdür

Yemen:

1. Yemen'den:-den

Gazel 132

Mısra: 14

Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

13. Gel meskenüñe sihr gibi söyle gâzeller

14. Var şöhretüñi diñle Buḥārā vü Yemen'den

yem-i baḥşāyış-ı cihān:

1. yem-i baḥşāyış-ı cihān:

Gazel 39

Mısra: 5

Dünya ihsanının denizi.

5. Cezr ü med üzredür yem-i baḥşāyış-ı cihān

6. Dā'im kenāra mevce-i 'ummān gelür gider

yem-i eşk:

1. yem-i eşk:

Gazel 106

Mısra: 9

Gözyaşı denizi.

9. N'ola 'İzzet yem-i eşk içre ta' ayyüş itsem
10. Güher-i 'aşk-ı girân-māye-i yāre şadefüm

yem-i şafā:

1. **yem-i şafā:**

Gazel 88

Mısra: 10

Huzur denizi.

9. İki kayık memeler Südlīce Limānı'nda
10. Beyaz sīnesi 'İzzet yem-i şafā mı degül

yenbū '-ı dil:

1. **yenbū '-ı dilden:-den**

Gazel 39

Mısra: 7

Gönül pınarı.

7. Yenbū '-ı dilden eyleyerek cūş dem-be-dem
8. Mīzāb-ı çeşme eşk-i firāvān gelür gider

yenbū '-ı hikem:

1. **yenbū '-ı hikem:**

Kaside 5

Mısra: 41

Hikmetler kaynağı.

41. Yenbū '-ı hikem hākim-i dānişver-i efham
42. Hüküm itmede çün kâdı-ı Beyzā Yeñişehr'e

yeñiçeri:

1. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 1

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili.

1. Sipāh-ı hatt-ı nev-i dil-rübā yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esīr-i belā yeñiçeridür

2. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 2

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili.

1. Sipāh-ı hatt-ı nev-i dil-rübā yeñiçeridür
2. Bizi iden hep esîr-i belâ yeñiçeridür

3. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 4

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı.

3. 'Aceb mi ortalığa düşse şûriş ü fitne
4. O dâ'i-hey'et o ser-keş-edâ yeñiçeridür

4. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 6

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili

5. Göñülde devlet-i hüsnünde ey şeh-i hübân
6. Mevâcib-i gam alursa revâ yeñiçeridür

5. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 8

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı.

7. Derûnumı kîse meydânı 'add idüp cânân
8. Nûkûd-ı şabrı koşar kim kapa yeñiçeridür

6. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 10

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili.

9. Amân mı diñler o mest-i piyâle-i naḥvet
10. Alınca destine tîğ-i cefâ yeñiçeridür

7. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 12

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili..

11. Uşandum eskilere iltifâtdan şimdi
12. Benüm begendicigüm meh-liķâ yeñiçeridür

8. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 14

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili.

13. Zemîn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık

14. Bulur o nahl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

9. **yeñiçeridür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 16

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey zamanında kurulup II. Mahmut zamanında kaldırılan Osmanlının bir askeri sınıfı II sevgili.

15. Taḳarrub itmege yāre ne cānımız ‘İzzet

16. Uzaḳdan eyleyelüm merḥabā yeñiçeridür

yeñiden:

1. **yeñiden:**

Kaside 4

Mısra: 15

Tekrar.

15. Eyledüñ hep yeñiden kesb-i ḥayāt-ı tāze

16. Gül-i pejmürde idik cümlemüz olduḳ şād-āb

2. **yeñiden:**

Kaside 6

Mısra: 105

Tekrar.

105. Yeñiden tāzeledi ḳā‘ide-i mekremeti

106. Mişl-i ḥātem-i ṭayy olmışıdi eski yalān

Yeñişehr:

1. **Yeñişehr’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 1

Yenişehir, şehir ismi.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīḥā Yeñişehr’e

2. Gūyā ki nüzül eyledi ‘İsā Yeñişehr’e

2. **Yeñişehr’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 2

Yenişehir, şehir ismi.

1. Neşr olmada enfās-ı Mesīhā Yenişehir'e
2. Gūyā ki nūzūl eyledi 'īsā Yenişehir'e

3. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 4

Yenişehir, şehir ismi.

3. Zībende-i āšār-ı füyūzāt-ı ezeldür
4. Reşk itse sezā cennet-i me'vā Yenişehir'e

4. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 6

Yenişehir, şehir ismi.

5. Leb-rīz-i neşāt olmağ ile vech-i şebah var
6. Beñzer dir isem sāğar-ı şahbā Yenişehir'e

5. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 8

Yenişehir, şehir ismi.

7. Girdi eline ceşş-i sürūrun bu yakında
8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pā Yenişehir'e

6. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 10

Yenişehir, şehir ismi.

9. Bār-āver iken naḥl-i ümīd anda bu gūne
10. Nam olsa n'ola bāğ-ı temennā Yenişehir'e

7. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 12

Yenişehir, şehir ismi.

11. Bir köhne fenār oldığı meşhūrdur ancak
12. Lāzım idi bir şem'-i dil-ārā Yenişehir'e

8. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 14

Yenişehir, şehir ismi.

13. Bir şema‘ ki pervānesi hūrşīd-i cihān tāb

14. Envārı fūrū-tāfte her cā Yeñişehr’e

9. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 16

Yenişehir, şehir ismi.

15. Rūşen-kün-i deycūr-ı sitem nūr-ı mücessem

16. Kim şa‘ şa‘ -pāş ola ser-ā-pā Yeñişehr’e

10. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 18

Yenişehir, şehir ismi.

17. Şad-ḥamd ki pertev şalarak ‘āleme şimdi

18. Bir mihr-i münir oldı ḳadem-sā Yeñişehr’e

11. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 20

Yenişehir, şehir ismi.

19. Revnaḳ-dih-i ser-mesned-i iftā-yı Selānīk

20. Oldı bu sene ‘adl ile molla Yeñişehr’e

12. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 22

Yenişehir, şehir ismi.

21. Ol fāzıl-ı deryā-dil-i ‘ādil ki hemīşe

22. Ahḳāmın ider şu gibi icrā Yeñişehr’e

13. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 24

Yenişehir, şehir ismi.

23. Ol gevher-i pākīzeter-i baḥr-i himem kim

24. Her seng-i dūri bir dūr-i yektā Yeñişehr’e

14. Yeñişehr’e:-e

Kaside 5

Mısra: 26

Yenişehir, şehir ismi.

25. Ol zīver-i ser-maḥfil-i şer‘-i nebevī kim
26. Her bir sözi bir ḥüccet-i müzmā Yenişehir’e

15. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 28

Yenişehir, şehir ismi.

27. Teşrîfini gûş eyleyicek tehniyet itdi
28. Bağdād u Semerkand u Buḥārā Yenişehir’e

16. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 30

Yenişehir, şehir ismi.

29. Hengām-ı kudūmunda sımāḥ-ı dile geldi
30. Her süydan āvāze-i büşrā Yenişehir’e

17. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 32

Yenişehir, şehir ismi.

31. Hem-tıynet-i ḥūr oldığın ol pāk-nijādın
32. Envār-ı cebīni ider ĩmā Yenişehir’e

18. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 34

Yenişehir, şehir ismi.

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zāhir
34. Mazmūnı olur şimdi hüveydā Yenişehir’e

19. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 36

Yenişehir, şehir ismi.

35. Ger Seyyid ü Sa‘d olsa resīde bu zamāna
36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yenişehir’e

20. **Yenişehir’e:-e**

Kaside 5

Mısra: 38

Yenişehir, şehir ismi..

37. Derbānlığını eylese Bin hācib'e işbāt
38. Bāb nā' ibidür şāhid-i da'vā Yeñişehr'e

21. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 40

Yenişehir, şehir ismi.

39. Bu resmle mazbūt sicillāt kadardur
40. Mağşūr degil midhatı tenhā Yeñişehr'e

22. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 42

Yenişehir, şehir ismi.

41. Yenbū'-ı hikem hākim-i dānişver-i efham
42. Hükm itmede çün kādı-ı Beyzā Yeñişehr'e

23. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 44

Yenişehir, şehir ismi.

43. 'Allāme-i zū-rütbe felek-kevkebe k'oldı
44. Dest-i keremi rātibe-bağşā Yeñişehr'e

24. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 46

Yenişehir, şehir ismi.

45. Pīrāye-dih-i encümen-i fażl u ma'ārif
46. Kilki edeb-āmūz-ı mezāyā Yeñişehr'e

25. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 48

Yenişehir, şehir ismi.

47. Fahrū'l-fuzālā kāmīl-i memdūh-ı şālā
48. Ey ma' deleti rahmet-i Mevlā Yeñişehr'e

26. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 50

Yenişehir, şehir ismi.

49. Çokdan rakam-ı menkabetüñ nakş idi dilde

50. Mağşūdum iki vaşfuñı iblā Yeñişehr'e dipnotta

27. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 52

Yenişehir, şehir ismi.

51. Buldum güher-i maṭlabuma dest-res āḥir

52. Min ba'd iderüm şānuñı inbā Yeñişehr'e

28. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 54

Yenişehir, şehir ismi.

53. Tebrīk-i kudūmuñda bu manzūme-i sādēm

54. Bī-rābitadur eylemem ifşā Yeñişehr'e

29. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 56

Yenişehir, şehir ismi.

55. Bundan girü 'arz idecegüm 'ıkd-ı cevāhir

56. Ḥayret virecek ser-te-ser ammā Yeñişehr'e

30. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 58

Yenişehir, şehir ismi.

57. Zīrā benüm ol şā'ir-i bālā-rev-i i'cāz

58. Feyz-i nefesüm māye-i iḥyā Yeñişehr'e

31. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 60

Yenişehir, şehir ismi.

59. Ammā ki çi sūd añlamıyor kuvvet-i ṭab'um

60. Ta'rīf idemem kendümi ḥālā Yeñişehr'e

32. **Yeñişehr'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 62

Yenişehir, şehir ismi.

61. Muhtâc [mı] bir nükte-şinâs ehl-i temîze

62. Qadr-i hünerüm eylesün inhâ Yenişehir'e

33. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 64

Yenişehir, şehir ismi.

63. El-minnetü li'llâh ki sen şimdi efendüm

64. İclâl ile olduñ şeref-efzâ Yenişehir'e

34. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 66

Yenişehir, şehir ismi.

65. Gayrı bilinür mertebe-i tab'-ı bülendüm

66. Âşarum olur gün gibi peydâ Yenişehir'e

35. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 68

Yenişehir, şehir ismi.

67. 'İzzet yeter ıtnâbı qo hengâm-ı du'âdur

68. Taṭvîl-i sūḥan eyleme bî-câ Yenişehir'e

36. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 70

Yenişehir, şehir ismi.

69. Tâ mu'taşım-ı şer'-i kavîm ola mevâlî

70. Hükâm ola tâ maḥkeme-pîrâ Yenişehir'e

37. **Yenişehir'e:-e**

Kaside 5

Mısra: 72

Yenişehir, şehir ismi.

71. Dâ'im ide ḥaqq devletini 'ömrini efzûn

72. İşte bu du'â cümleden â'lâ Yenişehir'e

38. **Yenişehir'de:-de**

Gazel 71

Mısra: 5

Yenişehir, şehir ismi.

5. Bu Yenişehir’de çok serv-i ser-âmed bulunur

6. Lîk ben aîladığum cümleden â’lâ hâfız

39. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 1

Yenişehir, şehir ismi.

1. Buz tıtdı harâbîye kazâsı Yenişehir’in

2. Ehl-i dile teng oldı fezâsı Yenişehir’in

40. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 2

Yenişehir, şehir ismi.

1. Buz tıtdı harâbîye kazâsı Yenişehir’in

2. Ehl-i dile teng oldı fezâsı Yenişehir’in

41. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 4

Yenişehir, şehir ismi.

3. Ra’d itme kıyâs ‘âlem-i bâlâyı pür itdi

4. Feryâd ü figân-ı fuķârâsı Yenişehir’in

42. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 6

Yenişehir, şehir ismi.

5. Zân itme maţar şefkat idüp oldı felekler

6. Giryende-i hâl-i zu’afâsı Yenişehir’in

43. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 8

Yenişehir, şehir ismi.

7. İşkeste-per ol mertebe bî-tâb ü tûvân kim

8. Pervâz idemez murğ-ı hevâsı Yenişehir’in

44. **Yenişehir’in:-in**

Gazel 129

Mısra: 10

Yenişehir, şehir ismi.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar
10. Şimdi keder oldu şafası Yenişehir'in

45. **Yenişehir'in:-in**

Gazel 129

Mısra: 12

Yenişehir, şehir ismi.

11. Bir süydan ol mäh döküp perçemi düşa
12. Olmuş o da püsküllü belası Yenişehir'in

46. **Yenişehir'in:-in**

Gazel 129

Mısra: 14

Yenişehir, şehir ismi.

13. Çekmekdeyüz ol seng-dilüñ bār-ı cefāsın
14. Eskitdi bizi gayrı ezāsı Yenişehir'in

47. **Yenişehir'in:-in**

Gazel 129

Mısra: 17

Yenişehir, şehir ismi.

17. Gāyet de karīb oldu fenāsı Yenişehir'in
18. Bir başka reviş-i tavr u edāsı Yenişehir'in

48. **Yenişehir'in:-in**

Gazel 129

Mısra: 18

Yenişehir, şehir ismi.

17. Gāyet de karīb oldu fenāsı Yenişehir'in
18. Bir başka reviş-i tavr u edāsı Yenişehir'in

Yenişehrî:

1. **Yenişehrî:**

Kaside 13

Mısra: 37

Yenişehrîli.

37. Nev-resîde bir Yenişehrî güzel
38. Hüsni de ammā efendüm bî-bedel

Yenişehir-i dil-ārā:

1. **Yeñişehr-i dil-ārāda:-da**

Gazel 135

Mısra: 5

Gönül süsleyen Yenişehir.

5. Yā Rab bu Yeñişehr-i dil-ārāda nedendür

6. Ünsiyet için kimse bulunmaz ‘urefādan

yer:

1. **yerleri:-ler, -i**

Kaside 2

Mısra: 34

Yer, diyar, bura(lar).

33. Degil mi cedd-i zafer-perveri bi-nasri’llāh

34. Alan bu yerleri düşmenleri iden maḵhūr

2. **yerimüz:-imüz**

Kaside 10

Mısra: 36

Yer, mekan.

35. İ’tirāf eyleyerek her biri noḵṣānlarını

36. Yohsa dirler yerimüz künc-i ḵubūr eyleyelüm

3. **yere:-e**

Kaside 16

Mısra: 12

Yer, mekan.

11. Velikin bu iki nevrete dil-ber

12. Gelüp bir yere gāhī söyleşirler

4. **yere:-e**

Gazel 22

Mısra: 9

Yer, mekan.

9. Ḥübān-ı cihān bir yere gelse yine bi’llāh

10. Sensin olacak Mısr-ı dile şeh-beled Aḥmed

5. **yer:**

Gazel 42

Mısra: 7

Yer, mekan II önem, değer.

7. Ḥiffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer

8. Bezm-i neşāt-ı bādeye şîḵlet şığışmıyor

7. **yere:-e****Gazel 112**

Mısra: 4

Zemin.

3. Kılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cev̄r ü sitem

4. Dökmesün nā-ḥaḳ yere ḥūnum vebālüm yok benüm

8. **verde:-de****Gazel 113**

Mısra: 7

Yer, mekan.

7. Bir yerde karar eylemesem cāy ‘aceb mi

8. Cūlar gibi bir serv-i ser-efrāza ḳapıldum

yer bul:1. **yer bulmak: -mak****Gazel 48**

Mısra: 2

(Bir kimseye) Oturacağı, bir şeye yerleşeceği yer sağlamak.

1. Şem ‘veş yansa da şeb-tā-seḥer ‘āşıḳlar

2. Bulamaz encümen-i yārda yer ‘āşıḳlar

yer it:1. **yer ide:-e****Kaside 13**

Mısra: 12

Yerleşmek, iz bırakmak.

11. Fitne devründe nihān oldu meger

12. Çeşm-i ḥ̣āb-ālūd-ı yārı ide yer

2. **yer ider:-er****Kaside 7**

Mısra: 72

Yerleşmek, iz bırakmak.

71. Sensin ol şadr-nişīn-i hūner ü ‘irfān kim

72. Ḥıdmetünde būlaḡā şaf-ı ni‘ālī yer ider

yer yer:1. **yer yer:****Kaside 8**

Mısra: 15

Zaman zaman, bazen.

15. Sakıflarda olan âvîze-i yah-pâreler yer yer

16. Dem-â-dem aındırur ol nîze-i billûr girdârı

yeri var:

1. **yeri var:-i**

Kaside 3

Mısra: 22

Uygundur, iyidir, doğrudur.

21. Dest-i luţfi olıcağ şâne-i gisû-yı kerem

22. Girih-i târ-ı emel bulsa güşâyiş yeri var

yerinde yeller eser:

1. **yerinde yeller eser:-er**

Kaside 8

Mısra: 11

Artık bulunmamak, yok olmak.

11. Gülistânda eser yerinde yeller verd-i şad-bergüñ

12. Tıttupdur buz çiçeği şimdi etrâf-ı cemenzârı

yerine:

1. **yerine:**

Kaside 1

Mısra: 23

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

23. Bezm-i peygârda şahbâ yerine hûn-ı ‘adû

24. Dem-be-dem olmadadır neş’e-fezâ-yı nuşret

2. **yerine:**

Kaside 4

Mısra: 18

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

17. Ber-taraf itdi hudâ azlem-i halk-ı İlâhî

18. Kıldı irsâl anuñ yerine bir ‘âlî-cenâb

3. **yerine:**

Gazel 48

Mısra: 16

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

15. Bezm-i hasretde hayāl-i leb-i rengīnūñ ile
16. Nūş ider mey yerine hūn-ı ciger ‘āşıklar

4. yerine:

Gazel 59

Mısra: 8

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

7. Hiddet-i ğamzeyi çeşmānına şordum didiler
8. Tīğ-i ser-tizimūze şu yerine kân virirüz

ye's it:

1. **ye's itmişidi:** -miş, -i, -di

Kaside 4

Mısra: 12

Üzmek.

11. Kalmamışdı birimizde eşer-i şevk ü neşāt
12. Hakk bilür kim bizi ye's itmişidi isti'āb

yeşillen:

1. **yeşillendi:** -di

Gazel 143

Mısra: 5

Yeşil duruma gelmek, yeşermek II bir nesneye arzu duymak ve bunu belli etmek.

5. Hengām-ı bahār irdi yeşillendi çemenzār
6. Güller gibi açıl da hemān ‘ayş u dem eyle

yeter:

1. **yeter:**

Kaside 2

Mısra: 95

Yeter, kâfi!

95. Yeter yeter bu kadar fahr-i nā-be-cā ‘İzzet
96. Du‘āya eyle ser-āğāz tab‘a geldi fütür

2. **yeter:**

Kaside 5

Mısra: 67

Yeter, kâfi! II başka bir şey istemez.

67. ‘İzzet yeter ıtnābı kıo hengām-ı du‘ādur
68. Taṭvīl-i sūḥan eyleme bī-cā Yeñişehr’e

3. **yeter:****Kaside 8**

Mısra: 47

Yeter, kâfi!

47. Ğazelde ‘İzzetâ pâyân-pezîr oldu yeter ğayrı

48. Muḥâlîf rûzgârından şitânuñ iştikâ-kârı

4. **yeter:****Gazel 16**

Mısra: 1

Yeter, kâfi!

1. Yeter ey şâhid-i peymâne be-dest

2. Eyledüñ cām-i dil-i zârı şikest

5. **yeter:****Kaside 17**

Mısra: 6

Yeter!

5. Urıcaḳ şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥı bāşırâma

6. Didüm ey baḥt şabāḥ oldu yeter ḥvāb-ı keşîr

6. **yeter:****Gazel 61**

Mısra: 3

Yeter, kâfi!

3. Gerçi dirler ki yeter ‘ârife bir gül ammâ

4. Mütesselli degilüz bir gül-i ḥandân ile biz

7. **yeter:****Gazel 144**

Mısra: 13

Yeter, kâfi! II başka bir şey istemez.

13. Boĝulduk va‘de-i būs u kenāruñla yeter ğayrı

14. Bizi keştî-süvâr-ı ârzü itme serâb üzre

9. **yeter:-er****Gazel 95**

Mısra: 10

Yeterli, kafi.

9. Naĝme degül enîn ider dilde ne-hufte derdi var

10. Ol ten-i zerd dâĝ dâĝ ‘aşḳa yeter nişân-ı ney

yetim:

1. yetim:

Gazel 53

Mısra: 11

Zavallı, babasız.

11. Dürr-i eş'āruma 'İzzet ҡo disün Һalk yetim

12. Şadef-i ғab'imuñ ol nāz ile perverdesidür

yetiş:

1. yetişmekde:-mekde

Kaside 9

Mısra: 33

Ulaşmak, ermek, varmak, vasıl olmak.

33. Yetişmekde aña mevķūf şeş māh

34. Hele bu fikri terk itmek ehemmdür

2. yetiş:

Gazel 96

Mısra: 11

Yetiş, ulaş, gel!

11. Yetiş ey sākī-i gül-çehre meded

12. İdegör def'-i humūm-ı 'ālem

3. yetişür:-ür

Gazel 135

Mısra: 13

Ulaşmak, varmak, gelmek.

13. 'İzzet yetişür şekve-nümā olma 'abeşdür

14. İmdād irişür bir gün olur luғf-ı Һudā'dan

yetiştir:

1. yetiştirdi:-di

Tahmis 2

Mısra: 5

Yetiştirmek, büyötmek.

5. Kim yetiştirdi bu gūne servden bālā seni

6. Bu nezāket var iken cism-i lātīfūñde senüñ

yıkıl:

1. yıkılmış:-muş

Gazel 131

Mısra: 9
Yıkılmış II incinmiş.

9. Bir niğehle bâri olsun yap yıkılmış hâtırum
10. Gel şu vîrân-hâneyi i' mârâ bak Allâh için

yıkma:

1. **yıkma:**

Gazel 128

Mısra: 9

(Gönül) yıkmak II (gönül) kırmak.

9. Yıkma gönülüm görme lâyıķ oldığın hergiz harâb
10. Öyle bir kâşâne-i dil-keş binâ-yı nev-zemîn

yıl:

1. **yılı:-ı**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Sene, yıl.

1. Tek tohmı bırakmaķdı ğaraż çift işi ma'lûm
2. Dirdüm bu sene mezra'-ı vaşluñ yılı geldi

2. **yılda:-da**

Kaside 17

Mısra: 43

Sene, yıl.

43. Böyle bir yılda degül biñ sene de itse mürûr
44. Ben unutmam seni dirken uyanıverdi faķîr

3. **yıl:**

Gazel 118

Mısra: 5

Sene, yıl.

5. Geçen yıl dahı tıfl-ı şîr-hûâr-ı nâz iken şimdi
6. Şeker-rîz-i tekellüm tûti-i şîrîn-zebânsın sen

4. **yıl:**

Gazel 151

Mısra: 1

Sene, yıl.

1. Tıfl iken dahı geçen yıl seni âĝuşumda
2. Uyudur da götürürdüm eve ben düşumda

yıldız:**1. yıldız:****Gazel 48**

Mısra: 14

Geceleri gökte, kimileri parlakça, kimileri de donuk bir ı ışık noktası gibi görünen cisimlere verilen ad.

13. H'āb-ı rāhat mı girer gözlerine ta-be-şabah

14. Gice yıldız şayar ey reşk-i kamer 'āşıklar

yi:**1. yimez:-mez****Gazel 26**

Mısra: 15

Yemek.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur

16. Ṭabībüm gel devā kıl şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

yine:**1. yine:****Gazel 1**

Mısra: 11

Yine, tekrar.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istignā yine

12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infi'āl olmuş saña

2. yine:**Kaside 1**

Mısra: 3

Yine, tekrar.

3. Maḥdem-i kāfile-i şevke peyāmıyla yine

4. Geliyor gūş-i dile bāng-ı derā-yı nuşret

3. yine:**Kaside 1**

Mısra: 26

Yine, tekrar.

25. Cām-ı 'aczin der-i ḥum-ḥāne-i 'avn-i ḥaḳḳ'da

26. Keşkül itsün yine her bāde-gedā-yı nuşret

4. yine:

Kaside 2

Mısra: 71

Yine, tekrar.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafâ-yı derûn

72. Yine sevâhil-i endîşe pür dūr-i menşûr

5. yine:

Kaside 2

Mısra: 72

Yine, tekrar.

71. Temevvüc itdi yine lücce-i şafâ-yı derûn

72. Yine sevâhil-i endîşe pür dūr-i menşûr

6. yine:

Gazel 5

Mısra: 13

Yine, tekrar.

13. 'İzzet yine beñzer ki o gül-çehreyi gördüñ

14. Var sende bu gün añladum âşâr-ı temâşâ

7. yine:

Kaside 6

Mısra: 10

Yine, tekrar.

9. Edhem-i hâmeñi miẓmâr-ı ma'ârifde sürüp

10. Okudun yine süvârân-ı kemâle meydân

8. yine:

Kaside 6

Mısra: 115

Yine, tekrar.

115. Sâlde hürde hıredde yine ammâ ki büzürg

116. Re'y ü tedbîrde pîr hüsñ ü melâhatde civân

9. yine:

Kaside 6

Mısra: 124

Yine, tekrar.

123. Ben ne nâ-çizüm idem anlara şâyeste şenâ

124. Yine iderse ider Lütfî-i sencîde-beyân

10. yine:

Tahmis 6

Mısra: 27

Yine, tekrar.

27. Nev-resān içresin alduñ yine meydānı bu gün

28. 'İzzet' üñ eski kuluñdur şād kıl ānı bu gün

11. yine:

Kaside 7

Mısra: 1

Yine, tekrar.

1. Olmak ister yine şīrīn-sūḥanlarla meger

2. Tūti-i nātıka şekker-şiken-i bezm-i hüner

12. yine:

Kaside 7

Mısra: 11

Yine, tekrar.

11. Bıkr iken ma'ni-i bīgāne yine bī-pervā

12. Aşınalıklar idüp lafz anı ağūşa çeker

13. yine:

Kaside 7

Mısra: 16

Yine, tekrar.

15. Mahfil-i ma'rifetüñ muṭrıb-ı hoş-elḥānı

16. Eyler āgāze yine bir ğazel-i rengīn-ter

14. yine:

Kaside 8

Mısra: 14

Yine, tekrar.

13. Sovukluk ḥalkı hep kūşe-nişīn-i ḥalvet itmişdür

14. Bu sermāda yine germābenüñ germ oldu bāzārı

15. yine:

Kaside 8

Mısra: 46

Yine, tekrar.

45. Firākuñ zemherīri ṭoñdırup sūzendegānuñ hep

46. Şovuqlatdum yine ḥayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

16. yine:

Kaside 9

Mısra: 1

Yine, tekrar.

1. Bahār irdi yine ferhunde demdür
2. Tarāvetle cihān bāğ-ı İrem'dür

17. yine:

Kaside 9

Mısra: 12

Yine, tekrar.

11. Bu günlerde meger cünd-i şitāya
12. Yine şāh-ı bahāruñ kaşdı kemdür

18. yine:

Kaside 9

Mısra: 97

Yine, tekrar.

97. Yine ben gibi vaşşāfuñ bulunmaz
98. Eger var ise gelsün bir menüm dir

19. yine:

Kaside 10

Mısra: 2

Yine, tekrar.

1. Baħr-i endişeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm
2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

20. yine:

Kaside 10

Mısra: 4

Yine, tekrar.

3. İdüp irhā-yı 'inān esb-i hayāle demdür
4. Yine cevlan-zede-i dīde-i mūr eyleyelüm

21. yine:

Gazel 11

Mısra: 7

Yine, tekrar.

7. Yarūñ lepiskā perçemini ey şabā yine
8. Kıldūn mı tār ü mār ne 'ālemeddür 'aceb

22. yine:

Gazel 20

Mısra: 4

Yine, tekrar.

3. O leṭāfetle ki vardur ḳad-i ra' nāsında

4. Bāğ-ı ḥüsne yine bir tāze fidāndur Aḥmed

23. yine:

Gazel 22

Mısra: 7

Yine, tekrar.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim

8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

24. yine:

Gazel 22

Mısra: 9

Yine, tekrar.

9. Ḥübān-ı cihān bir yere gelse yine bi'llāh

10. Sensin olacak Mıṣr-ı dile şeh-beled Aḥmed

25. yine:

Gazel 22

Mısra: 7

Yine, tekrar.

7. Bir gülbün-i nāzuñ yine dil bülbulidür kim

8. Gül-ruḥlar içinde añılur lāle-ḥad Aḥmed

26. yine:

Gazel 150

Mısra: 11

Yine, tekrar.

11. Ağyārdur yine olacak bāve-çin-i kām

12. Nev-naḥl-i ḳāmetünde ber olmuş ne fā'ide

27. yine:

Gazel 25

Mısra: 4

Yine, tekrar.

3. Etḫāl-ı nev-resīdelere düşdi göñlümüz

4. Bāğ-ı hevesde bitdi yine nev-nihāller

28. yine:

Gazel 28

Mısra: 6

Yine, tekrar.

5. Ne tıfıldur bu ki eyler gelüp helāk bizi

6. Yine serāyına ma‘şūm u bī-günāh döner

29. yine:

Gazel 29

Mısra: 5

Yine, tekrar.

5. Gör bahāriyye yine hūbāna olmuş cilvegāh

6. ‘Arz ider her nārven-ḳad bir edā nev-rūzdur

30. yine:

Gazel 40

Mısra: 10

Yine, tekrar.

9. Bu ḳadar cevı ü cefā çekmiş iken bu dil-i zār

10. İster ister yine bir āfet-i devrān ister

31. yine:

Gazel 41

Mısra: 5

Yine, tekrar.

5. Kūh u şahrā-yı tutarlarsa yine

6. ‘Āşık-ı bī-ser ü pālar demidür

32. yine:

Gazel 56

Mısra: 13

Yine, tekrar.

13. Hāl-i ‘uşşāk-ı perīşānı tecessüsde yine

14. ‘İzzetā ğamze-i dil-ber gibi cāsūs olmaz

33. yine:

Gazel 64

Mısra: 18

Yine, tekrar.

17. Ḳadr-i sūhanum cevheriyān-ı hūner añlar

18. ‘İzzet yine erbābı ider raġbet-i elmās

34. yine:

Gazel 68

Mısra: 9

Yine, tekrar.

9. Kānd-rīz olmakdasın 'İzzet yine

10. Söyle ne ey tūṭī-i hoş-gū ğaraż

35. yine:

Gazel 78

Mısra: 2

Yine, tekrar.

1. Ruḥı o verd-i ḥayānuñ gül-āba müstağrak

2. 'Aceb yine neden olmuş hicāba müstağrak

36. yine:

Gazel 78

Mısra: 10

Yine, tekrar.

9. Telātum-ı yem-i va 'd-i vişāle aldanmış

10. Dil-i 'İzzetā yine mevc-i ser-āba müstağrak

37. yine:

Gazel 81

Mısra: 4

Yine, tekrar.

3. Halka-i zülfi baña zencīrler ḥazırlasun

4. 'Aqlum aldurdum yine mecnūnuyum bir āfetūñ

38. yine:

Gazel 85

Mısra: 7

Yine, tekrar.

7. Yine müstağrak-ı cübār-ı cemāl olmuşsın

8. Mevc urur gül-bedenüm tā-be-kemer şīvelerūñ

39. yine:

Gazel 87

Mısra: 2

Yine, tekrar.

1. İsmi Mīḥāl o muğbeçenūñ vuşlatı muḥāl

2. Bir ḥāl geldi başına yine āh bu ne ḥāl

40. yine:

Gazel 87

Mısra: 15

Yine, tekrar.

15. İşkāl vāki‘ oldı yine bahş-i zülfde

16. Vîrsün Necîb Efendi cevâb idelüm su‘âl

41. yine:

Gazel 90

Mısra: 11

Yine, tekrar.

11. Yine dârû-yı lebidür aña dermân ammâ

12. Bilmeyor derd-i dil-i ‘âşık-ı nâ-kâmı güzel

42. yine:

Gazel 91

Mısra: 11

Yine, tekrar.

11. ‘Arûsa döndi yine bîkr-i ma‘ni-i rengîn

12. Ne ziynet eyledi îrâş gör hınâ-yı hayâl

43. yine:

Gazel 94

Mısra: 8

Yine, tekrar.

7. Tutdğı gibi şahne-i dey yapı yuvasın

8. Bilmem yine âyâ ne günâh eyledi bülbül

44. yine:

Gazel 102

Mısra: 5

Yine, tekrar.

5. Ferdâya şalup va‘d-i vişali yine geçdüñ

6. Bu va‘deye üftâdeñ inansun mı efendüm

45. yine:

Gazel 105

Mısra: 6

Yine, tekrar.

5. Pinhân oluyor hem-çü perî pîş-i nazardan

6. Baksañ yine âmmâ görünür zâde-i merdüm

46. **yine:**

Gazel 108

Mısra: **10**

Yine, tekrar.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun

10. 'İzzet yine ben zâr-ı dil-figâr tutuşdım

47. **yine:**

Gazel 121

Mısra: **8**

Yine, tekrar.

7. Ne kadar şîşe-i hâtırlarını itse şikest

8. Ramazânı yine hürmetle tutarlar rindân

48. **yine:**

Gazel 122

Mısra: **9**

Yine, tekrar.

9. Her nağmesinde muṭrıḃ-ı kilḳ 'İzzetâ yine

10. Tebdîl ider maḳâmı ne nâzûḳ ne nâzenîn

49. **yine:**

Gazel 123

Mısra: **9**

Yine, tekrar.

9. Âteşîn-lafz ile vaşf-ı leb-i dil-berde yine

10. Nazmınuñ ma'ni-i rengînine 'İzzet taḥsîn

50. **yine:**

Gazel 128

Mısra: **13**

Yine, tekrar.

13. Çarḫla biz devr-i Mevlânâ'dayuz 'İzzet yine

14. Demdür itsün nây-ı ḫâme nağmehâ-yı nev-zemîn

51. **yine:**

Gazel 132

Mısra: **2**

Yine, tekrar.

1. Bir cāy-ı müferriḥ mi var 'âlemde vaṭandan

2. Bu sırrı su'âl it yine ğurbette gezenden

52. **yine:****Gazel 134**

Mısra: 16

Yine, tekrar.

15. Nâb ise de bâde-i la‘l-i dil-ârâ çi sūd

16. Derd-keş-i ḥasretüz biz yine ‘İzzet her ân

53. **yine:****Gazel 138**

Mısra: 3

Yine, tekrar.

3. Cilvesi baht-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine

4. Hıat gelüp oldu mu‘arız ḥüsn-i yâre rû-be-rû

54. **yine:****Gazel 146**

Mısra: 1

Yine, tekrar.

1. Yine demdür ki ser-âgâz idelüm eş‘âra

2. Der-i endişemüzi bâz idelüm eş‘âra

55. **yine:****Gazel 149**

Mısra: 13

Yine, tekrar.

13. ‘İzzet nedür bu sihr gibi nev-gazel yine

14. Hem-dem mi olduñ ‘âlem-i ğaybuñ sürüşuna

57. **yine:****Gazel 159**

Mısra: 1

Yine, tekrar.

1. Yine bülbül gibi nālân olacağ dem geldi

2. Yine ‘uşşâğ perîşân olacağ dem geldi

58. **yine:****Gazel 159**

Mısra: 2

Yine, tekrar.

1. Yine bülbül gibi nālân olacağ dem geldi

2. Yine ‘uşşâğ perîşân olacağ dem geldi

yir:

1. **yire:-e****Tahmis 6**

Mısra: 10

Yer, mekan.

9. Kūşe-i zîr-i fesûnde gizledükçe perçemün

10. Şanurum bir yire gelmiş fitneler mestürdur

yoğ:1. **yoğise:-ise****Kaside 7**

Mısra: 77

Olmayan, varın karşıtı.

77. İstiṭā‘am yoğise dahı budur me’ mûlum

78. Zeyl-i afvun ne kadar var ise ‘aybum örter

2. **yoğ:****Gazel 18**

Mısra: 1

Olmayan, varın karşıtı.

1. Yoğ iken yârüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh

2. Ḥayf te’şîr-i şıyâm itdi o mâhı zerd-ruh

3. **yoğise:-ise****Gazel 116**

Mısra: 3

Olmayan, varın karşıtı.

3. Ḥaḳîḳat eglenecek sende de yoğise dilâ

4. Birâz bâri muḳallidlük ile eglanelüm

4. **yoğise: -ise****Kaside 4**

Mısra: 37

Olmayan, varın karşıtı.

37. Dâr-ı dünyâda egerçi cāy-ı necâtı yoğise

38. Kūşe-i gûra şıgınmakdur aña re’y-i şavâb

yohsa:1. **yohsa:****Kaside 3**

Mısra: 13

Yoksa, aksi halde.

13. Yoḥsa ne ḳudreti var nāṭıḳamın kim olsun
14. Vaşf-ı düstür-ı hünerverde müdür-i güftâr

2. yoḥsa:

Kaside 3

Mısra: 33

Yoksa, aksi halde.

33. Tâb-ı teb tākatumı kesdi efendüm yoḥsa
34. Zûr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhâr

3. yoḥsa:

Kaside 4

Mısra: 34

Yoksa, aksi halde.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā‘at itsün
34. Yoḥsa iş mi fuḳarāya o ḳadar zûlm ü ğazab

4. yoḥsa:

Kaside 7

Mısra: 87

Yoksa, aksi halde.

87. ‘İzzetâ lâfi ḳo āġâz-ı du‘â ḳıl yoḥsa
88. Ḳurı faḥriyye vü da‘vâñı senüñ kim diñler

5. yoḥsa:

Kaside 10

Mısra: 36

Yoksa, aksi halde.

35. İ‘tirâf eyleyerek her biri noḳşânlarını
36. Yoḥsa dirler yerimüz künc-i ḳubûr eyleyelüm

6. yoḥsa:

Gazel 56

Mısra: 7

Yoksa, aksi halde.

7. Şîve-i ḥüsn-i ḥudâ-dâd gerekdür yoḥsa
8. Zaġan ârâyiş ile hem-ser-i tāvus olmaz

7. yoḥsa:

Gazel 72

Mısra: 12

Yoksa, aksi halde.

11. Nefes-i pîr ile dem dem öteyor nây-ı kalem
12. Yoḥsa güncîde degül perde-i eş'âra semâ'

8. yoḥsa:

Gazel 112

Mısra: 14

Yoksa, aksi halde.

13. Mest idüm evzâ-ı küstâḥânemüz itmiş zuhûr
14. Yoḥsa bir ferd ile meclisde cidâlum yok benüm

9. yoḥsa:-sa

Gazel 120

Mısra: 13

Yoksa, aksi halde.

13. Ğaraż cevır ü sitemden imtiḥân olmak gerek yoḥsa

14. Güzeller hîç geçer mi 'âşık-ı âşüfte ḥâlinden

yok:

1. yokdur:-dur

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Yok, bulunmamak.

49. Kim başa çıkacak felek-i ḥokḳa-bâz ile
50. Yokdur benüm münâsebetüm ḥîle-bâz ile

2. yok:

Gazel 1

Mısra: 9

Yok, bulunmamak.

9. Tıfl-ı endek sâlsin yok sende hîç bîm-i vebâl
10. Ḥûn-ı 'âşık şîr-i māderveş ḥelâl olmuş saña

3. yok:

Tahmis 2

Mısra: 27

Yok, bulunmamakta.

27. Yok mecâl inkâra sensin hep bilür ḥalk-ı cihân
28. Sen ne çend itseñ dahı kendüñ ḥicâbuñdan nihân

4. yok:

Gazel 4

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. Ammâ rakîbden ḥazer eyler ne işlesün
12. Yok çäre bûse virmege ruḥsârdan baña

5. yok:

Kaside 4

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. 'Uhdenden nice şimdi geledüm bu keremin

14. Şükre yok kudretimüz hamde liyâkat nâ-yâb

6. yok:

Kaside 6

Mısra: 143

Yok, bulunmamak

143. İtdigi medhe benüm hîç yok istiḥkākum

144. Muḳtezâ-yı şiyem-i luṭfidur ammâ iḥsân

7. yok:

Kaside 7

Mısra: 76

Yok, bulunmamak.

75. Beni Mevlâ seni vaşf itmekiçün ḥalk itmiş

76. Seni medḥ idecegüm çâresi yok tâ maḥşer

8. yok:

Kaside 8

Mısra: 59

Yok, bulunmamak.

59. Bakılsa çeşm-i inşâf ile devletlü efendüm yok

60. Baña mânend nazm içre kimüñ var bunda inkârı

9. yok:

Gazel 9

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. İşte biz böyle tegâfûl itme koc-başuñ içün

12. Gel dime bu 'ıyd 'aceb hîç yok mı bir ḳurbân baña

10. yokdur:-dur

Kaside 11

Mısra: 17

Yok, bulunmamak.

17. Cûdına hiç nihâyet yokdur

18. Luṭf u iḥsânına gâyet yokdur

11. **yokdur:-dur**

Kaside 11

Mısra: **18**

Yok, bulunmamak.

17. Cūdına hiç nihāyet yokdur

18. Luṭf u iḥsānına ġāyet yokdur

12. **yok:**

Kaside 13

Mısra: **18**

Yok, bulunmamak.

17. Şîr-ḥ̣ār-i şîr āhū-beççeler

18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

13. **yokdur:-dur**

Kaside 13

Mısra: **51**

Yok, bulunmamak.

51. Mā-ḥaşal akrānı yokdur ol şehūñ

52. İster ‘arz itsün felek mihr ü mehūñ

14. **yokdur:-dur**

Kaside 13

Mısra: **106**

Yok, bulunmamak.

105. Olmuşdur nazmda darbü’l-meşel

106. Söyleşir yokdur benümle mā-ḥaşal

15. **yokdur:-dur**

Kaside 16

Mısra: **17**

Yok, bulunmamak.

17. O da dir Eşref’üm yokdur nazırın

18. Beni yakdı kelām-ı dil-pezīrin

16. **yokdur:-dur**

Kaside 16

Mısra: **31**

Yok, bulunmamak.

31. Velīkin sende olan bende yokdur

32. Egerçi bende olan sende çokdur

17. **yok:**

Gazel 16

Mısra: 6

Yok, bulunmamak.

5. Bezm-i vaşluñda eyā şūh-ı cihān

6. Ruḳabādan bize yok cāy-ı nişest

18. **yok:**

Gazel 19

Mısra: 7

Yok, bulunmamak.

7. Baña şekker-lebüm tağlar kadar cevri itse şekvem yok

8. İştidūñ mi ki Ferhād eylesūñ Şīrīn'den feryād

19. **yok:**

Gazel 157

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. Oldıguñdan gice sen zīver-i bezm-i āgyār

12. Yok mıdur 'āşık-ı miḥnet-zedenūñ peygāmı

20. **yokdur:-dur**

Gazel 30

Mısra: 21

Yok, bulunmamak.

21. Yokdur gelemez her ne kadar itse de bī-dād

22. Bīdādı o şāhuñ sebep-i rāḥatımızdur

21. **yokdur:-dur**

Gazel 32

Mısra: 7

Yok, bulunmamak.

7. Dest-i cevrumden rehā yokdur demek ister o şūh

8. Dürdan 'uşşāk-ı pā-māl-ı gama el gösterür

22. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 1

Yok, bulunmamak.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur

2. Şüküfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

23. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 2

Yok, bulunmamak.

1. Bu gülsitānda reng-i beḳā mı var yokdur
2. Şükūfesinde şemīm-i şafā mı var yokdur

24. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 3

Yok, bulunmamak.

3. Bir ebr-i ḳaṭre-çekān-ı ‘aṭā mı var yokdur
4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

25. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 4

Yok, bulunmamak.

3. Bir ebr-i ḳaṭre-çekān-ı ‘aṭā mı var yokdur
4. Nihāl-ı kām-ı gedāda nemā mı var yokdur

26. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 6

Yok, bulunmamak.

5. Tōḳunma ḥāṭırum āzurde olmasun zīrā
6. Benüm gibi saña bir mübtelā mı var yokdur

27. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 8

Yok, bulunmamak.

7. Senüñle pister-i vuşlatda sīne-şāf olalı
8. Atılmağu bize bir iftirā mı var yokdur

28. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. O şūḥ-ı fitnegerīn ḥançer-i nigāhından
12. Teḥaşşun eyleyecek mültecā mı var yokdur

29. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. İderse tab‘uma ‘İzzet n’ola cihān taḥsīn

14. Bir öyle mücid-i ḥüsn-i edā mı var yokdur

30. **yok:**

Gazel 42

Mısra: 7

Yok, bulunmamak.

7. Ḥiffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer

8. Bezm-i neşât-ı bâdeye şiklet sığışmıyor

31. **yok:**

Gazel 44

Mısra: 5

Yok, bulunmamak.

5. Yok mı daḥı temāyüli ol naḥl-ı ‘işvenüñ

6. ‘Uşşâk-ı zâri şaf-zede-i reh-güzâridur

32. **yok:**

Gazel 45

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. ‘İzzet-i mihnet-keşin ḥālin su’āl eylerse yār

14. Söyleyüñ bir derdinüñ dermānı yok rencürdur

33. **yok:**

Gazel 46

Mısra: 13

Yok, bulunmamak.

13. Gāh olur kim aşlı yok bir va‘d-ı bī-incāz ile

14. Derdini ḥasret-keşānuñ tāzeler maḥbūblar

34. **yokdur:-dur**

Gazel 63

Mısra: 7

Yok, bulunmamak.

7. Hiç birinde bu kadar reng-i nezāket yokdur

8. Gerçi çok gonce-i gülzār-ı bahāyı bilürüz

35. **yok:**

Gazel 66

Mısra: 11

Yok, bulunmamak.

11. Bizüz o rind-i ser-âzâdeler ki yok bizden

12. Esîr-i nâm u giriftâr-ı kayd-ı neng olmuş

36. **yokdı:-dı**

Gazel 77

Mısra: 18

Yok, bulunmamak.

17. ‘İzzetâ bir vech ile ta ‘rîf olunmaz zevkümüz

18. Yokdı defterde bu cünbüş gerdiş-i devrâna bak

37. **yok:**

Gazel 79

Mısra: 1

Yok, bulunmamak.

1. Ser-geşteğân-ı bî-ḥaberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

38. **yok:**

Gazel 79

Mısra: 2

Yok, bulunmamak.

1. Ser-geşteğân-ı bî-ḥaberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

39. **yok:**

Gazel 79

Mısra: 4

Yok, bulunmamak.

3. Naḥvetle yaķuşur mı bu âteş gibi geçiş

4. Ben ḥâk-i pâyuña nazaruñ yok mıdur senüñ

40. **yok:**

Gazel 79

Mısra: 6

Yok, bulunmamak.

5. Ey dil-şüde metânet idüp sîne ger hemân

6. Şemşîr-i ğamzeye siperüñ yok mıdur senüñ

41. yok:

Gazel 79

Mısra: 8

Yok, bulunmamak.

7. Gülşende istimā‘-ı hezāra ne ihtiyāç

8. Kūyuñda murğ-ı nāle gerüñ yok mıdur senüñ

42. yok:

Gazel 79

Mısra: 10

Yok, bulunmamak.

9. Bir mes’ele tıyunca dehān açma çün şadef

10. Deryā-yı fikhda Dürer’üñ yok mıdur senüñ

43. yok:

Gazel 79

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. Ey şehr-yār-ı mülk-i cefā tā-be-key sitem

12. Semt-i vefāya hiç güzerüñ yok mıdur senüñ

44. yok:

Gazel 79

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. Dil-gīr-i tarz-ı köhne-i eş‘āruz ‘İzzetā

14. Bir nā-şenīde nev-eşerüñ yok mıdur senüñ

45. yok:

Gazel 85

Mısra: 5

Yok, bulunmamak.

5. Çünkü yok keşret-i ‘uşşāka tahammül sende

6. Niçün efzün-ter idersin bu kadar şīvelerüñ

46. yok:

Gazel 112

Mısra: 1

Yok, bulunmamak.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı ‘arz-hālüm yok benüm

2. ‘Arz-ı hāle olsa da ruhsat mecālüm yok benüm

47. yok:

Gazel 112

Mısra: 2

Yok, bulunmamak.

1. Ol şeh-i hüsne mesāğ-ı ‘arz-ḥālüm yok benüm

2. ‘Arz-ı ḥāle olsa da ruḥsat mecālüm yok benüm

48. yok:

Gazel 112

Mısra: 4

Yok, bulunmamak.

3. Kılmasun sīnem nişān-ı nāvek-i cevri ü sitem

4. Dökmesün nā-ḥaḳ yere ḥūnum vebālüm yok benüm

49. yok:

Gazel 112

Mısra: 6

Yok, bulunmamak.

5. Ḥār ḥār-ı ye’s içinde kalmışumdur muḫtarib

6. Hiç teselli-i derūn-ı pūr-melālüm yok benüm

50. yok:

Gazel 112

Mısra: 8

Yok, bulunmamak.

7. Bir nigāh-ı iltifāta mazhar olsam kāni’im

8. Andan efzūn istemem meyl-i vişālüm yok benüm

51. yok:

Gazel 112

Mısra: 10

Yok, bulunmamak.

9. İstemem dirsem hemān hiç istemem fehmi eyleme

10. Ya’ni pek hırş ile efkār-ı muḥālüm yok benüm

52. yok:

Gazel 112

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. Bezimde ağıyāra taş atdumsa da ma’zūr tut

12. Kelb şandım fark u temyīz ihtimālüm yok benüm

53. **yok:**

Gazel 112

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. Mest idüm evzâ-ı küstâhânemüz itmiş zühûr

14. Yoğsa bir ferd ile meclisde cidâlüm yok benüm

54. **yok:**

Gazel 112

Mısra: 16

Yok, bulunmamak.

15. Bezm-i nûş-â-nûş-ı meyde yâd idüp bu 'İzzet'i

16. Dir misin n'oldı 'aceb ol haste-ğalüm yok benüm

55. **yok:**

Gazel 115

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. Sende var iken o çeşm-i fettân

14. Yok 'İzzet için refâh efendüm

56. **yokdur:-dur**

Gazel 117

Mısra: 12

Yok, bulunmamak.

11. Nigâh-ı mesti hûn-rîz olduğında şâhid ebrûlar

12. Benümse toğrısı emniyetüm yokdur güvâhumdan

57. **yok:**

Gazel 119

Mısra: 3

Yok, bulunmamak.

3. Girân-cânlar mıyuz zevk ü şafâya meylimüz mi yok

4. Nedür ba'îs bizümle bir zamân ünsiyet itmezsin

58. **yok:**

Gazel 129

Mısra: 16

Yok, bulunmamak.

15. Hiç şîve-i hûbânına tākāt getürülmez

16. 'İzzet bu gün gördiği yok hāk bilür ammā

59. **yok:**

Gazel 134

Mısra: 14

Yok, bulunmamak.

13. Nār-ı sitemle kebāb eyledüñ 'āşıkıların

14. Merḥametüñ yok mıdur ey meh-i nā-mihrbān

60. **yok:**

Gazel 135

Mısra: 2

Yok, bulunmamak.

1. Nefret geliyor baña gürūh-ı cühelādan

2. Yok mı bir iki ehl-i ṭabi'at zurefādan

61. **yok:**

Gazel 149

Mısra: 1

Yok, bulunmamak.

1. Söz yok dehān-ı teng-i tebessüm-furūşuna

2. Şîrîn olurdu dinse şeker la'l-i nūşuna

62. **yok:**

Gazel 151

Mısra: 6

Yok, bulunmamak.

5. Bakıcak āyine-i rūyuña ben ḥayretle

6. Dir idüñ 'aql eşeri yok mı bu bî-hūşumda

63. **yokdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 10

Yok, bulunmamak.

9. Halel-pezir-i fenā eyler ānı seyl-i ğumūm

10. Esās-ı kaşr-ı tarabda beḳā mı var yokdur

yol:

1. **yol:**

Kaside 17

Mısra: 19

Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çâre, vâsita.

19. Nice yol bulduñ efendüm bu kadar māni' var

20. Bā-ḥuşūs āşaf-ı zîşān-ı Felāṭün-tedbîr

2. **yolına:-ı, -n, -a**

Gazel 48

Mısra: 11

Uğruna, uğrunda.

11. Bî-tevaḳḳuf hele sevdikleri şühun yolına

12. Ser ile cānı fedā eylediler 'āşıklar

3. **yolum:-um**

Gazel 141

Mısra: 5

Bir şeye ulaşmak için tâkip edilen seyir.

5. Yolum urdı beni azdırdı gāyet nefis ile şeytān

6. Tarīḳ-i sünnetüñden pek cüdāyum yā Resūla'llāh

volunda cān vir:

1. **volunda cān virirüz:-ir, -üz**

Gazel 14

Mısra: 5

Birinin uğruna ölmek, kendini feda etmek.

5. Severüz hem yolunda cān virirüz

6. Böyle bir āfet-i semen-būy

yor:

1. **yordı:-dı**

Gazel 89

Mısra: 7

Yormak.

7. Mizmār-ı ney-süvāri-i naḥvetde yordı pek

8. Esb-i dil-i zebūnumı bir tıfl-ı ḥurde-sāl

Yūsuf-ı dil:

1. **Yūsuf-ı dil:**

Gazel 47

Mısra: 5

Hz. Yusuf' un gönlü.

5. Yūsuf-ı dil ne çeker çāh-ı zenaḥdānında

6. Olsalar vāḳıf ger ser-te-ser ihvān ağlar

Yūsuf-ı Mısr:

1. **Yūsuf-ı Mısr' uñ:-uñ**

Gazel 157

Mısra: 10

Mısırlı Hz.Yusuf peygamber.

9. ‘Aşr-ı hüsnünde eyâ şüh-ı şeker güftârum
10. Çâh-ı nisyândadur Yūsuf-ı Mısr’uñ nāmı

yutdır:

1. **yutdıracağdur:-acağ, -dur**

Gazel 121

Mısra: 6

Yutmasını sağlamak II eziyet etmek.

5. Vakt-i iftarda būs-ı lebüñ imsāk iderek
6. Kim bilür bize ne kıan yutdıracağdur hūbān

yuva:

1. **yuvasın:-sın**

Gazel 94

Mısra: 7

Yuva, ev.

7. Tutdığı gibi şahne-i dey yapdı yuvasın
8. Bilmem yine āyā ne günāh eyledi bülbül

yüri:

1. **yürisin:-sin**

Gazel 82

Mısra: 9

Dolaşmak.

9. Bu gice meclis-i ‘işretde sebūlar yürisin
10. Sākiyā sāğar-ı şahbā küçicükdür küçicük
2. **yüridükçe:- dükçe**

Gazel 14

Mısra: 11

Yürümek, dolaşmak.

11. Yüridükçe o kıamet-i bālā
12. Añdırır serv-i bāğ-ı mīnūyı

yüz:

1. **yüzüñe:-ü, -ñ, -e**

Tahmis 6

Mısra: 24

Yüz, çehre.

23. 'Afvūña mağrūr olup itdüm günāh itdümse de
24. Yanılup yüzüne karşı bir gün āh itdümse de

yüz bul:

1. yüz bulup:-up

Gazel 138

Mısra: 8

İlgi ve yakınlık görmek.

7. Tarf-ı ruhsāruñdan eyle ber-ṭaraf gīsūlaruñ
8. Yüz bulup bī-çāreler kılsun nezzāre rū-be-rū

yüz sür:

1. yüz sürer:-er

Kaside 6

Mısra: 64

Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin eşiğine, ayağına doğru yüzünü yere sürercesine eğilmek.

63. O vezīr [i]bnü vezīr a'ni Velī Paşa kim
64. Yüz sürer dergeh-i vālāsına çarḥ-ı gerdān

yüz vir:

1. yüz virme:-me, -me

Gazel 30

Mısra: 11

İlgi, yakınlık göstermek.

11. Zāhidlere yüz virme māni' degü l ammā
12. Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür

yüzden:

1. yüzdendür:-dür

Gazel 138

Mısra: 3

Sebep.

3. Cilvesi baḥt-ı siyāhuñ göre ne yüzdendür yine
4. Haṭ gelüp oldu mu 'ārız ḥüsn-i yāre rū-be-rū

yüzüm yok:

1. yüzüm yok:

Gazel 141

Mısra: 10

Cüret ve cesareti olmamak.

9. Senüñ ben âl-i pâküñden siyeh-rû bir günehkârüm

10. Yüzüm yok hâzrete nice varayum yâ Resûla'llâh

yüzüñ ak alnuñ açık:

1. yüzüñ ak alnuñ açık:-üñ

Gazel 149

Mısra: 11

Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbının olmaması.

11. İsterseñ ola yüzüñ ak alnuñ açık müdām

12. Bakma raķībüñ eldeki kâra gurüşuna

yüz göz açtır:

1. yüz göz açtırmaz:-maz

Kaside 4

Mısra: 1

Yüz göz açtırmaz deyimi II gün yüzü göstermez, mutlu etmez.

1. Yüz göz açtırmaz iken baķt-ı siyehkâraye ẖvâb

2. Eyledi luķf-ı ẖudâ çehresine reşş-i gül-âb

2. 29. Z/Z/Z

zâ:

1. zâları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 33

Arap alfabesinin on birinci ve Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on üçüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 7'dir].

33. Zâları zîver-i iklîl-i belâgat ammā

34. Sînlerde ser-i hüssâdı keser erre-be-sân

2. zâları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 39

Arap alfabesinin on birinci ve Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9–10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on üçüncü harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 7'dir].

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'aynı
 40. Fi'l-meşel 'aynīdür ol zabyın olur ğamze-zenān

zabt it:

1. **zabt idemem:-e, -me, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Engel olmak, tutmak.

15. Görsem dirüm o server-i hūbānum ağlarum

16. Zabt idemem bu dīde-i giryānum ağlarum

zaby:

1. **zabyın:-ın**

Kaside 6

Mısra: 40

Geyik, karaca, gazâl denen hayvan.

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'aynı

40. Fi'l-meşel 'aynīdür ol zabyın olur ğamze-zenān

zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'ayn:

1. **zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'ayn:-ı**

Kaside 6

Mısra: 39

Olgunluk çölünün ceylanı.

39. Zāları zaby-i feyāfī-i kemāl ü 'aynı

40. Fi'l-meşel 'aynīdür ol zabyın olur ğamze-zenān

zāde-i merdüm:

1. **zāde-i merdüm:**

Gazel 75

Mısra: 3

İnsan evladı.

3. O perī-peykeri sen zāde-i merdüm şanma

4. Melegi şüret-i insāna kodı şīve-i hākk

2. **zāde-i merdüm:**

Gazel 105

Mısra: 6

İnsan evladı.

5. Pinhān oluyor hem-çü perī pīş-i nazardan
6. Baḡsañ yine āmmā görünür zāde-i merdüm

zāde-i ṭab‘-ı vezīr-i Cem-cāh:

1. zāde-i ṭab‘-ı vezīr-i Cem-cāh:

Kaside 11

Mısra: 9

Yüksek mevkili Cem'in vezirinin karakterinin evladı.

9. Zāde-i ṭab‘-ı vezīr-i Cem-cāh

10. Eşer-i kilik-i müşīr-i āgāh

za‘f:

1. za‘file:-ile

Kaside 2

Mısra: 17

Güçsüzlük, zayıflık.

17. Hezār za‘file pür pīç ü tāb iken nā-gāh

18. Ṭabīb-i cān gibi bir müjde-baḡş virdi ḥuzūr

zāğ:

1. zāğ:

Gazel 145

Mısra: 8

Keskinlik.

7. Pek küçükdür yaşıñ görmedi vesme ḡaşıñ

8. Ḥaṇçerüñe daḡı zāğ eylemedüñ āh āh

zağan:

1. zağan:

Gazel 56

Mısra: 8

Far. Çaylak II yırtıcı kuş.

7. Şīve-i ḡusn-i ḡudā-dād gerekdür yoḡsa

8. Zağan ārāyiş ile hem-ser-i ṭāvus olmaz

zāhid:

1. zāhidlere:-ler, -e

Gazel 30

Mısra: 11

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

11. Zāhidlere yüz vormeme mānī‘ degül ammā
12. Şāhidlere dil virmez isek tōhmetimizdür

2. zāhid:

Gazel 42

Mısra: 7

Kaba sofı (çok dindār olup irfanı olmayan kimse).

7. Hıffet idüp gelürse de zāhid yok aña yer
8. Bezm-i neşât-ı bādeye şıķlet şıķısmıyor

3. zāhid:

Gazel 49

Mısra: 7

Kaba sofı (çok dindār olup irfanı olmayan kimse).

7. Zāhid tārīk-i zūhde biz rāh-ı ‘aşķda
8. Bilsem ki hāk efendi kimün mezhebiyledür

4. zāhid:

Gazel 120

Mısra: 15

Kaba sofı (çok dindār olup irfanı olmayan kimse).

15. Hārām olsun baña ‘irfān eger duht-ı rezi zāhid
16. İdüp ağıyardan mestür şaymazsa helālinden

zāhidā:

1. zāhidā:

Gazel 75

Mısra: 9

Ey sofı.

9. Zāhidā destüme peymāne-i ser-şār-ı meyi
10. Bedel subha-i şad-dāne ķodı şıve-i hākķ

zāhidān:

1. zāhidān:

Gazel 28

Mısra: 13

Zahidler, aşırı sofılar.

13. O zāhidān ki riyāsından istemez dönsün
14. Olursa vāşıl-ı sır saķn-ı hānķāh döner

zāhid-i bārid:

1. **zāhid-i bāridle:-le**

Gazel 99

Mısra: 6

Sevimsiz dindar.

5. Sebük-rūḥ ‘āşık-ı rindāne-meşreb yār-ı cānumdur

6. Girān-cān zāhid-i bāridle ünsiyet qabūl itmey

zāhid-i bī-çāre:

1. **zāhid-i bī-çāre:**

Gazel 33

Mısra: 7

Çaresiz dindar.

7. Yanarken zāhid-i bī-çāre bīm-i nār-ı dūzaḥla

8. Lehīb-i āteş-i ‘aşka sipend olmak ne mümkindür

zāhid-i ḥar:

1. **zāhid-i ḥar:**

Gazel 56

Mısra: 11

Eşek zahid.

11. Ḥil‘at-ı fahrı idüp zāhid-i ḥar zīver-i dūş

12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

zāhir:

1. **zāhir:**

Kaside 5

Mısra: 33

Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey).

33. Sīma-yı aşālet buved ez-nāşiye zāhir

34. Maẓmūnı olur şimdi hüveydā Yeñişehr’e

zāhir ol:

1. **zāhir olur:-ur**

Gazel 157

Mısra: 4

Ortaya çıkmak, görünmek.

3. Būs-ı ruḥsāre işāretle hilāl-ebrūsı

4. Rūzedār-ı ğamınuñ zāhir olur bayramı

zahm:

1. **zaḥmuma**:-um, -a

Gazel 100

Mısra: 11

Far. Yara, ceriha.

11. Sīnemde bakup zaḥmuma raḥm eylemedüñ hīç

12. Bir kere ṭabībüm dimedüñ merhemüñ olsam

zahm-ı dil:

1. **zaḥm-ı dili**:-i

Gazel 150

Mısra: 7

Yaralı gönül.

7. Zaḥm-ı dili görirse de raḥm eylemez o şüh

8. Ger olmamış nigāhı ger olmuş ne fā'ide

zahmnāk:

1. **zaḥmnāk:**

Gazel 97

Mısra: 15

Yaralı, zahmzede, mecruh.

15. Dendān-ı cevır ile n'ola ger zaḥmnāk isem

16. Seng-i felāḥanum seg-i ağıyāra uğradum

zahm-nümāyān:

1. **zaḥm-nümāyānına**:-i, -n, -a

Kaside 10

Mısra: 15

Görünen yara.

15. Baçalum zaḥm-nümyānına üftādelerin

16. Lāleveş dāğ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

zā'ika-pīrā-yı maḳāl:

1. **zā'ika-pīrā-yı maḳāl:**

Kaside 6

Mısra: 43

Sözün tadını süsleyen.

43. Kāflar kand-şifat zā'ika-pīrā-yı maḳāl

44. Kāflar gül-be-şeker lāmı leb-i la'l-i bütān

zāl:

1. **zāllar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 31

Arap alfabesinin dokuzuncu, Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin on birinci harfi ve bu harfin adı [Ebced hesâbında değeri 700'dür. Eski târihlerde seneyi bildiren rakamdan sonra zilhicce ayını gösteren bir rumuz olarak kullanılırdı].

31. Zāllar zirve-i ebrâc-ı hünerde ahter

32. Râları çarh-ı ma'ârifde hilâl-ı rahşân

Zâl:

1. **Zâl:**

Kaside 8

Mısra: 18

Şehname'de adı geçen İranlı efsanevi kahramandır. Rüstem'in babası, Sam'ın oğludur. Saçı, kirpiği, kaşı beyaz halde doğmuştur. Klasik şiirde yiğitliği, okçuluğu ile ünlenmiş olmakla birlikte daha çok destanı ve beyaz tüyleri (saçı, kaşı, kirpiği) ile anılır.

17. Ne nîze nîze-i paşa-yı şaf-der kahramân peyker

18. Ki Zâl ü Rüstem'i hayret-zede itmekde peykârı

zâlâm-ı şeb-i yeldâ:

1. **zâlâm-ı şeb-i yeldâ:**

Gazel 52

Mısra: 2

Uzun gecenin karanlığı.

1. Tâb-ı ruh ile zülf-i siyeh tâ karışukdur

2. Nev-rûz u zâlâm-ı şeb-i yeldâ karışukdur

zâlim:

1. **zâlimsin:-sin**

Gazel 119

Mısra: 5

Zalim, zulmeden II sevgili.

5. Ne zâlimsin ne kâfirsın ne şüh-ı bî-emânsın kim

6. Bizi miñnet-keş-i gam görmedükçe rahat itmezsin

2. **zâlim:**

Gazel 136

Mısra: 2

Zalim, zulmeden II sevgili.

1. İtdüñ hadeng-i cevrine sīnemi nişān
2. Ğayrı elinden āh senüñ zālīm el-amān

3. **zālīmden:-den**

Gazel 148

Mısra: 2

Zalim, zulmeden II sevgili.

1. Dāmeninden çekmem el yār ictināb eylerse de
2. Geçmem ol zālīmden āğāz-ı 'itāb eylerse de

zamān:

1. **zamānı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 19

Vakit, sıra.

19. Didī zamānı mı bu ıztırāb-ı cāngāhın
20. Nedür bu mertebe āh u enīn-i nā-maḥşūr

2. **zamānıdur:-ı, -dur**

Gazel 4

Mısra: 3

Vakit, sıra.

3. Şavm-ı vişāle niyet idersem zamānıdur
4. Bir neş'e ḥāşıl olmuyor iftārdan baña

3. **zamāna:-a**

Kaside 5

Mısra: 35

Vakit II dönem.

35. Ger Seyyid ü Sa'd olsa resīde bu zamāna
36. Tilmīzi olurlardı gelüp tā Yeñişehr'e

4. **zamān:**

Kaside 17

Mısra: 35

Devir, dönem.

35. Yandı şabrum o zamān eyledüm āğāz baña
36. Eyleyüp dīdelerüm eşke bedel ḥūn taḫtīr

5. **zamān:**

Gazel 56

Mısra: 12

Zaman, dönem.

11. Hıl'at-ı fahrı idüp zāhid-i har zīver-i düş
12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

zamān-ı direv:

1. **zamān-ı direv:-ı**

Gazel 139

Mısra: 12

Ekin biçme zamanı.

11. Şaçup arz-ı niyāza tohum-ı sirişk
12. Demed-i vaşlı al zamān-ı direv

zamān-ı hüsn:

1. **zamān-ı hüsn:-i**

Gazel 133

Mısra: 2

Güzel zaman.

1. Ne kendi qadrini bildi ne 'āşık-ı zārın
2. Zamān-ı hüsnı hebā geçdi hayf o dil-dārın

zanbak:

1. **zanbak:**

Kaside 9

Mısra: 24

Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, güzel, iri, beyaz çiçekli, çok yıllık süs bitkisi.

23. Meger ki tuysun mācerāyı
24. Uzatmış gūşını zanbak aşammdur

zann eyle:

1. **zann eyleme:-me**

Gazel 47

Mısra: 7

Zannetmek, öyle sanmak.

7. Jāle zann eyleme berg-i gül-i handān üzre
8. Çeşm-i bülbül şulanur verd-i gülistān ağlar

2. **zann eylerüm:-r, -üm**

Kaside 18

Mısra: 14

Zannetmek, öyle sanmak.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fâ'ik şu 'aşrda
14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

zann it:

1. **zann iderler:-er, -ler**

Gazel 45

Mısra: 12

Zannetmek, öyle sanmak.

11. Gird-i la'inde görenler ḥat-ı nev-peydāsını
12. Zann iderler sükker üzre ictimā'-ı mürdur

2. **zann iderler:-er, -ler**

Gazel 144

Mısra: 4

Zannetmek, öyle sanmak.

3. Görenler kākül-i pāşīdesin ruḥsār-ı raḥşāna
4. Şehāb oldu keşīde zann iderler āftāb üzre

3. **zann iderüm:-er, -üm**

Kaside 5

Mısra: 8

Zannetmek, öyle sanmak.

7. Girdi eline ceş-i sürūrun bu yakında
8. Ğam zann iderüm vaz' idemez pā Yeñişehr'e

4. **zann itme:-me**

Gazel 13

Mısra: 9

Zannetmek, öyle sanmak.

9. Sīne-i 'āşık-ı 'uryān teni zann itme tehī
10. Var o şandūkada kālā-yı maḥabbet kat kat

5. **zann itme:-me**

Gazel 60

Mısra: 16

Zannetmek, öyle sanmak.

15. Biz bezm-i vişālūñe sezāyuz
16. Zann itme ki nā-sezālaruz

6. **zan itme:-me**

Gazel 129

Mısra: 5

Sanmak, gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm vermek.

5. Zân itme maţar şefkat idüp oldı felekler

6. Giryende-i hâl-i zu'afâsı Yeñişehr'in

zânû:

1. **zânûya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 20

Diz.

19. İhvân arasında ne şafâ sâķī-i gül-ruh

20. Zânûya gele bûse vîre ğonce-i dehenden

zâr:

1. **zâr:**

Gazel 98

Mısra: 1

Ağlayan, inleyen.

1. Sitemle örseledüñ zâr olan göñülceğizüm

2. Kırıldı saña hevâ-dâr olan göñülceğizüm

zâr eyle:

1. **zâr eylemem:-me, -m**

Kaside 16

Mısra: 40

Ağlamak, inlemek.

39. Dir Eşref aña Aħmed olma ğam-hvâr

40. Seni dünyâda ben hiç eylemem zâr

zâr it:

1. **zâr ider:-er**

Tahmis 2

Mısra: 11

Ağlamak, inlemek.

11. Şanma bî-câ şâķ-ı verd üstünde bûlbûl zâr ider

12. Öyle beyhûde figân ü nâle-i hem-vâr ider

zâr u giryân:

1. **zâr u giryândur:-dur**

Gazel 26

Mısra: 15

Ağlayıp, inlemek.

15. Yimez içmez senüñ derdüñle dā'im zār u giryāndur
 16. Ṭabībüm gel devā kı l şunda bir dil-ḥaste 'İzzet var

zār ü zebün-ı nıgeh:

1. zār ü zebün-ı nıgehüñ:-üñ

Gazel 83

Mısra: 8

İnleyen ve güçsüz bakış.

7. Kaḥramān olsa da meydān-ı maḥabbetde göñül
 8. Olur elbette senüñ zār ü zebün-ı nıgehüñ

zarar:

1. zarar:

Kaside 13

Mısra: 18

Zıyan, eksiklik, kayıp.

17. Şır-ḥ'ār-i şır āhū-beççeler
 18. Kimseden yok kimseye aşla zarar

zār-ı dil-figār:

1. zār-ı dil-figār:

Gazel 108

Mısra: 10

Gönlü yaralı inleyen II sevgili.

9. Kimler tutuşur pençe-i cevrüyle o şuhun
 10. 'İzzet yine ben zār-ı dil-figār tutuşdım

zarūret:

1. zarūret:

Kaside 2

Mısra: 90

Mecbûriyet, zorunluluk.

89. Ḥudā 'alīm ki ben ḥod-sitālık itmez idim
 90. Żarūret eylemeseydi ibāhe-i maḥzūr

zāt:

1. zātı:-ı

Kaside 3

Mısra: 57

Kendi, bizzat kendi.

57. Z̄atı gül-pister-i iḳbālde āsūde olup
58. Devleti gibi ola dīde-i baḥtū bīdār

2. z̄ātuñı:-u, -ñ, -ı

Kaside 4

Mısra: 55

Kendi, bizzat kendi.

55. Eyleyüp z̄ātuñı āsīb-i kederden maḥfūz
56. Ḥaşmuña ğālīp ide ḥazret-i Rabbū'l-erbāb

3. z̄ātına:-ı, -n, -a

Kaside 6

Mısra: 90

Kendi, bizzat kendi.

89. Görmedük öyle kerem-pīşe vezīr-i 'ādīl
90. Tuymaduk z̄ātına mānend ü 'adīl ü aḳrān

4. z̄ātını:-ı, -n, -ı

Kaside 6

Mısra: 111

Kendi, bizzat kendi.

111. Her gören z̄ātını el-veledü sırru ebīh
112. Pederi sırrı o devletli de olmışdur 'ayān

5. z̄ātını:-ı, -n, -ı

Kaside 6

Mısra: 145

Kendi, bizzat kendi.

145. Ḥaşre dek z̄ātını Allāh mu'ammer itsün
146. Eylesün neyl-i me'ārible hemīşe şādān

6. z̄ātına:-ı, -n, -a

Kaside 7

Mısra: 55

Kendi, bizzat kendi.

55. Bulamaz z̄ātına el-ḳışsa nazīr ü hem-tā
56. Gezse bir kimse eger 'Ālemi ḳışver ḳışver

7. z̄ātuñı:-u, -ñ, -ı

Kaside 7

Mısra: 93

Kendi II öz.

93. Bezm-i devletde hudā zātuñi itsün ibkâ
94. İrmesün āyīne-i hātīruña jeng-i keder

8. **zātındaki:-ı, -, -da, -ki**

Kaside 9

Mısra: 67

Kendi II öz.

67. Ya ol zātındaki rüşd ü feṭānet
68. ‘Aṭā-yı maḥż-ı Rabb-i zu’l-keremdür

9. **zātın:-ın**

Kaside 11

Mısra: 42

Kişi, şahsiyet.

41. Āferīn dāver-i Dārā-ḥademe
42. Medḥini çekdi o zātın raḳama

zāt-ı güzīn:

1. **zāt-ı güzīninde:-i, -n, -de**

Kaside 11

Mısra: 19

Seçkin kişi.

19. Eylemiş zāt-ı güzīninde hudā
20. Nice evşāf-ı ḥamīde ibda

zāt-ı pāk:

1. **zāt-ı pāke:-e**

Gazel 23

Mısra: 14

Temiz, saf yaratılış.

13. Bu nev-nazmı sezā ‘arz eylesem şad şermile ‘İzzet
14. O zāt-ı pāke kim gencīne-i luṭf u mürüvvetdür

2. **zāt-ı pākūñ:-üñ**

Gazel 21

Mısra: 12

Temiz, saf yaratılış.

11. Ya ‘ni āmācgeh-i nāvek-i ta ‘n eylemişim
12. Zāt-ı pākūñ gibi dānā-yı hüner-meftūr

zav’-ı meşābīh-i şebistān-ı hurūf:

1. **zav' -ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf:**

Kaside 6

Mısra: 37

Harflerin yatak odası kandillerinin ışıǵı.

37. Dādlar zav' -ı meşābīḥ-i şebistān-ı ḥurūf

38. Güyiyā ṭaları pervāneveş eyler ṭayerān

zebān:

1. **zebānuñ:-uñ**

Kaside 9

Mısra: 71

Dil.

71. Ne ṭaqrīre zebānuñ kudreti var

72. Ne güncāyiş-pezīrā-yı raḡamdur

2. **zebān:**

Gazel 24

Mısra: 12

Dil.

11. Sūz-ı dilini bezm de izhāra ne ḥācet

12. Şem' i niçün āzurde zebān eylemesünler

3. **zebānile:-ile**

Gazel 91

Mısra: 10

Dil.

9. Dirüm ki cilveñe 'aksi ḡaşr-ı dīdem olur

10. Zebānile yaparum şırçadan serāy-ı ḡayāl

zebān-dırāzi-i cūhāl:

1. **zebān-dırāzi-i cūhāl:-ı**

Gazel 54

Mısra: 9

Zehirli dilin uzunluğu.

9. Zebān-dırāzi-i cūhāl pīş-i ehl-i şafā

10. Tanīn-i mīne-ḡarīn-i zūbābdan aluruz

zebān-ı tīḡ:

1. **zebān-ı tīḡ:**

Gazel 35

Mısra: 1
Kılıcın dili.

1. Ğamzeñ zebān-ı tîğ ile hem-dāstān mıdur
2. Müjgānlaruñ hikāye-güzār-ı sinān mıdur

zede-i leşker-i Firenk:

1. **zede-i leşker-i Firenk:**

Gazel 66

Mısra: 2

Avrupalı askere tutulmuş.

1. Ğubār-ı haṭ ruḥ-ı mir'at-i yāre jeng olmuş
2. Sevād-ı ān zede-i leşker-i Firenk olmuş

zehebü'r-ra'd-ı 'ināyāt:

1. **zehebü'r-ra'd-ı 'ināyātı:-ı**

Kaside 1

Mısra: 52

Yardımın gök gürültüsünün altını.

51. Mübtelā-yı marāz-ı miḥnet-i faḳra dā'im
52. Zehebü'r-ra'd-ı 'ināyātı devā-yı nuşret

zehr:

1. **zehr:**

Gazel 92

Mısra: 2

İçine işlediği organı bozan ve öldüren madde.

1. Künc-i firḳat meskenümdür bezm-i vaşlundan bedel
2. Kāse kāse zehr iḳer dil cām-ı 'işretten bedel

zehr-ābe-i 'itābı:

1. **zehr-ābe-i 'itābı:**

Gazel 6

Mısra: 11

Azarlamanın zehirli suyu.

11. Zehr-ābe-i 'itābı o şūḥun lezīz līk
12. Qand-ı 'ināyet-i ruḳabā sem gelür baña

zehr-āb-ı şikāvet:

1. **zehr-āb-ı şikāyet:**

Gazel 15

Mısra: 3

Sızlanmanın zehirli suyu.

3. Mübeddel oldu zehr-āb-ı şikāyet şeker-i şükre

4. Lebinden yārūñ oldum ya'ni zevk-i kām alan 'İzzet

zehr-i 'itāb:

1. **zehr-i 'itābı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 9

Azarlamanın zehri.

9. Zehr-i 'itābı itdi mezāk-ı ümīdi telh

10. Bir de dü-la'l ü leb şeker olmuş ne fā'ide

zehr-i nā-kām:

1. **zehr-i nā-kāmı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 13

Talihsizliğin zehri.

13. Ne telh itmiş idi kāmı zehr-i nā-kāmı

14. Şükür ki oldu şeker-rīz luṭf-ı Rabb-ı Şekūr

zekān-būs:

1. **zekān-būsı:-ı**

Gazel 155

Mısra: 4

Çene öpen.

3. Kızıl elmanuñ almazdum dehāna bir dahı nāmuñ

4. O şūh-ı sürh-püş-ı şermüñ olsaydım zekān-būsı

zekan-ı dil-ber:

1. **zekan-ı dil-bere:-e**

Gazel 161

Mısra: 5

Güzelin çenesi.

5. Tār-ı zülfi zekān-ı dil-bere şarkınca gönül

6. Taldı bir fikr-i 'amīke resen-i çāh gibi

zekāt-ı hüsn:

1. zekāt-ı hüsnüñi:-üñ, -i

Gazel 144

Mısra: 12

Güzelliğin zekatı.

11. Ruḥ-ı haṭ-āverüñden vāyedār it müstmendānı

12. Zekāt-ı hüsnüñi eyle edā ḥükm-i kitāb üzre

zelzelenāk:

1. zelzelenāk:

Kaside 6

Mısra: 69

Sarsma, sarsılma.

69. Şadme-i ḳahrı ile rūy-ı zemīn zelzelenāk

70. Hecme-i tīḡi ile mecma‘-ı ā‘dā nālān

zemherīr:

1. zemherīri:-i

Kaside 8

Mısra: 45

Şiddetli soğuk, soğuşun şiddeti.

45. Firāḳuñ zemherīri ṭoñdırup sūzendegānuñ hep

46. Şovuklatdum yine ḥayfā dil-i bī-tāb-ı bīmārı

zemīn:

1. zemīne:-e

Kaside 8

Mısra: 6

Yer, yeryüzü.

5. Çıkup eflāke dūd-ı āh-ı serdüm düşdi şad pāre

6. Ḳıyās itme zemīne ebr-i berf-efşānuñ îşārı

zemīn-būs:

1. zemīn-būs:

Gazel 56

Mısra: 6

Yer öpme.

5. Ser-fürü eylemez erbāb-ı hüner nā-dāna

6. Ağniyā pīş-i esāfilde zemīn-būs olmaz

zemīn-i gülşen-i vaşl:

1. zemîn-i gülşen-i vaşlı:-ı

Gazel 34

Mısra: 13

Kavuşma bahçesinin ortamı.

13. Zemîn-i gülşen-i vaşlı şulaksa da sağlık

14. Bulur o naḥl-i leṭāfet-nümā yeñiçeridür

zemzeme-i figân-ı ney:

1. zemzeme-i figân-ı ney:

Gazel 95

Mısra: 16

Neyin ağlamasının ezgisi.

15. Ḥarmen-i ḥüzni ser-te-ser suḥte eylese n'ola

16. Berḫ-i ṭarab degil midür zemzeme-i figân-ı ney

zemzeme-i ney:

1. zemzeme-i ney:

Gazel 10

Mısra: 6

Ney ezgisi.

5. Geh şimāḥa çalınıp velvele-i şavt-ı hezār

6. Meclisi germ ide geh zemzeme-i ney ne şafā

zemzemeli:

1. zemzemeli:

Gazel 162

Mısra: 8

Nağmeli, ezgili.

7. Muṭrıbun tıtdığı āheng bu şeb

8. Sāz-ı nāhid gibi zemzemeli

zenahdān:

1. zenaḥdānına:-ı, -na

Gazel 13

Mısra: 11

Çene.

11. Gerdeni üzre zenaḥdānına bak cebheyi gör

12. Bāğ-ı cennet derecâtı gibi 'İzzet kaṭ kaṭ

zencir:

1. zencîr:

Gazel 33

Mısra: 3

Zincir II sevgilinin saç bölüğü.

3. Ser-i gîsû-yı hûruñ vaşfını zencîr iden vâ'iz

4. Dil-i divâne ol zencîre bend olmak ne mümkündür

2. zencîre:-e

Gazel 33

Mısra: 4

Zincir II sevgilinin saç bölüğü.

3. Ser-i gîsû-yı hûruñ vaşfını zencîr iden vâ'iz

4. Dil-i divâne ol zencîre bend olmak ne mümkündür

3. zencîrler:-ler

Gazel 81

Mısra: 3

Zincir II sevgilinin saç bölüğü.

3. Halka-i zûlfî baña zencîrler hazırlasun

4. 'Aqlum aldurdum yine mecnûnuyum bir âfetûñ

4. zencîr:

Gazel 149

Mısra: 7

Zincir, arka arkaya gelen şeylerin veya olayların meydana getirdiği dizi.

7. Zencîr ider miyüz bu kadar kıl ü kâlî biz

8. Kāküller el uzatmasa gâhice dūşına

5. zencîre:-e

Gazel 158

Mısra: 2

Zincir II sevgilinin saç bölüğü.

1. Dil-besteligüm zûlf-i girih-gîre degül mi

2. Mecnûn olanuñ rağbeti zencîre degül mi

zencîr-i müselsel:

1. zencîr-i müselsel:

Gazel 32

Mısra: 2

Birbirine ekli zincir II sevgilinin saç bölüğü.

1. Perçeminden her ne dem ol pür cefâ tel gösterür

2. 'Āşık-ı şeydāya zencîr-i müselsel gösterür

zencîre çek:**1. zencîre çeker: -er****Gazel 85**

Mısra: 4

*Zincirle bağlamak II eziyet etmek.***3. Gösterüp perçemünün tārını kıldıkça güzār****4. Dil-i divāneyi zencîre çeker şîvelerüñ****zen-i mekkâre-i dünyâ:****1. zen-i mekkâre-i dünyâdan:-dan****Gazel 58**

Mısra: 2

*Hileci koca karı dünyada II yalancı dünya.***1. Lâ-übâlîlerüz 'âlemde bize kayd olmaz****2. Zen-i mekkâre-i dünyâdan ebed keyd olmaz****zer:****1. zer:****Kaside 2**

Mısra: 12

*Altın.***11. O güne vardı metānet hîşār-ı ye'sde kim****12. Degildi hedmine hîç kārger anuñ zer ü zūr****2. zer:****Kaside 13**

Mısra: 70

*Altın.***69. Var mı sende mîrzālîkdan eşer****70. Kîseñ içre bulunur mı sîm ü zer****3. zerden:-den****Kaside 13**

Mısra: 81

*Altın.***81. Gerçi kîsem sîm ile zerden tehî****82. İtmişüm melce' velî bir dergehi****zerāfet:**

1. **zerāfetdūr:-dür**

Kıt'a 2

Mısra: 6

Zerâfet, incelik.

5. İhtişâsuñ baña kat kat demek ister ammâ

6. Ne zerāfetdūr iki emr ile bak imâsı

zerd-ruh:

1. **zerd-ruh:**

Gazel 18

Mısra: 2

Solgun yanak.

1. Yoğ iken yārüm gibi bir nev-civân-ı verd-ruh

2. Hayf te'sîr-i şıyâm itdi o mähı zerd-ruh

zerre:

1. **zerrelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 79

Mısra: 2

Çok küçük.

1. Ser-geşteğân-ı bî-haberüñ yok mıdur senüñ

2. Ey âftâb zerrelerüñ yok mıdur senüñ

zerrevâr:

1. **zerrevâruz:-uz**

Gazel 61

Mısra: 8

Zerre gibi çok küçük.

7. Mihr ü mäh-ı felek-i hüsn ü bahâdur anlar

8. Zerrevâruz o iki neyyir-i rahşân ile biz

zevk:

1. **zevk:**

Gazel 8

Mısra: 3

Eğlence, eğlenti, cünbüş.

3. Şebâne cünbiş ü zevk ü tarab güzel ammâ

4. Pek ıztırâb virür şubh-dem humâr baña

2. **zevkümüz:-u, -müz**

Gazel 77

Mısra: 17

Eğlence, eğlenti, cümbüş.

17. 'İzzetā bir vech ile ta' rīf olunmaz zevkümüz

18. Yokdı defterde bu cümbüş gerdiş-i devrāna bak

zevk ü cümbüş:

1. **zevk ü cümbüş:**

Gazel 77

Mısra: 9

Eğlence ve neşe.

9. Kaş-ı dāmāda varıldukda o zevk ü cümbüş

10. Kimde var kudret ki takrīr eylesün yārāna bak

zevk ü şafā:

1. **zevk ü şafālar:-lar**

Gazel 41

Mısra: 20

Eğlence ve mutluluk.

19. 'İzz ü devletle hemān sağ olsun

20. Eylesün zevk ü şafālar demidür

2. **zevk ü şafāya:-y, -a**

Gazel 119

Mısra: 3

Eğlence ve mutluluk.

3. Girān-cānlar mıyuz zevk ü şafāya meylimüz mi yok

4. Nedür ba'îs bizümle bir zamān ünsiyet itmezsın

zevk ü tarab:

1. **zevk ü tarablar:-lar**

Gazel 129

Mısra: 9

Eğlence ve sevinç.

9. Ol ne idi itdigümüz zevk ü tarablar

10. Şimdi keder oldı şafāsı Yeñişehr'in

zevk-i düšnām-ı leb:

1. zevk-i düşnām-ı lebin:-in

Gazel 80

Mısra: 2

Dudağın sövüp, sayma zevki.

1. Mey-i telh-i ğazabuñ çok gördük
2. Zevk-i düşnām-ı lebin çok gördük

zevk-i kām:

1. zevk-i kām:

Gazel 15

Mısra: 4

Lezzetin zevki.

3. Mübeddel oldı zehr-āb-ı şikāyet şekker-i şükre
4. Lebinden yārūñ oldum ya ‘ni zevk-i kām alan ‘İzzet

zevk-i şebāne:

1. zevk-i şebāne:

Gazel 132

Mısra: 17

Geceye ait olan zevkler.

17. Gelmez mi ‘aceb hātīruña zevk-i şebāne
18. Yād itmeyesin cünbüş-i yārān-ı kühenden

Zeyd:

1. Zeyd:

Gazel 58

Mısra: 8

İmâmiye Şîlîleri ‘nin dördüncü imamı olan Zeynelâbidin ‘in oğlu Zeyd ‘e ve ondan sonra da onun oğlu Yahyâ ‘ya uyanlara verilen ad.

7. Ser-fürū itse rakīb ‘āşıkā her dem ne ‘aceb
8. Kāngı ğavġāda ‘Amır pā-zede-i Zeyd olmaz

2. Zeyd:

Gazel 71

Mısra: 9

İmâmiye Şîlîleri ‘nin dördüncü imamı olan Zeynelâbidin ‘in oğlu Zeyd ‘e ve ondan sonra da onun oğlu Yahyâ ‘ya uyanlara verilen ad.

9. Zeyd ile ‘Amrın arasında bıraksın darbı
10. Döğsün ‘uşşākımı döгерse de tenhā hāfız

zevl-i afv:

1. **zeyl-i afvuñ:-uñ**

Kaside 7

Mısra: 78

Affin devamı.

77. İstiṭā‘am yogise dahı budur me’ mūlum

78. Zeyl-i afvuñ ne kadar var ise ‘aybum örter

zīb:

1. **zībdür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 18

Süs, bezek.

17. Şuğl-ı vezāret olmasa māni‘ bu ṭab‘ile

18. Güftārı fehm olurdı ki maẓmūnuna zībdür

zīb ü fer vir:

1. **zīb ü fer vire :-e**

Kaside 7

Mısra: 90

Güzellik katmak, süslemek.

89. Tā ki meşşāṭe-i nūk kalem-i ehl-i beyān

90. Vire ruḥsār-ı ‘arūs-ı süḥana zīb ü fer

zībā:

1. **zībā:**

Gazel 71

Mısra: 1

Güzel, süslü, gösterişli.

1. Yañağı gül gibi bir şīveli zībā ḥāfız

2. Bize çekdürme şeb-i tā-be-seḥer yā ḥāfız

zīb-dih-i ḥüsn:

1. **zīb-dih-i ḥüsn:**

Kaside 1

Mısra: 44

Güzelliğin süs vereni.

43. Kalemi vesme-keş-i ebrū-yı ḥūbān-ı kemāl

44. Raqamı zīb-dih-i ḥüsn ü bahā-yı nuşret

zībende:

1. zībendesî:-s, -i

Kaside 13

Mısra: 84

Süslü.

83. Kim o dergāhuñ eñ ednā bendesi

84. ‘Ālemüñ sāmān ile zībendesî

zībende-i āšār-ı füyūzāt-ı ezal:

1. zībende-i āšār-ı füyūzāt-ı ezeldür:-dür

Kaside 5

Mısra: 3

Ruhlar aleminin başlangıcının feyizlerinin süslü eserleri.

3. Zībende-i āšār-ı füyūzāt-ı ezeldür

4. Reşk itse sezā cennet-i me’vā Yeñişehr’e

zīb-i ağüş-ı vefā:

1. zīb-i ağüş-ı vefā:

Gazel 53

Mısra: 6

Vefalı kucağın süsü.

5. Sāde-rüyānı cefā-perver olur hūbānuñ

6. Zīb-i ağüş-ı vefā varsa haṭ-āverdesidür

zīb-i düş-ı hem-vār:

1. zīb-i düş-ı hem-vārı:-ı

Kaside 8

Mısra: 56

Düzgün omzun süsü.

55. Huşüşā ben gibi bir şa‘ir-i maẓmūn-pīrānuñ

56. İder bir ferve-i semmūrı zīb-i düş-ı hem-vārı

zīb-i hınā-yı nuşret:

1. zīb-i hınā-yı nuşret:

Kaside 1

Mısra: 68

Yardım kınasının süsü.

67. Şübhesüz māşıṭa-i fikret-i rengīnümdür

68. Bıkr-i maẓmūna viren zīb-i hınā-yı nuşret

zīb-i infi‘āl:

1. **zīb-i infī'āl:**

Gazel 1

Mısra: 12

Gücenmenin süsü.

11. Ey büt-i naḥvet perest-i deyr-i istiḡnā yine

12. Çīn-i ebrū cebhe zīb-i infī'āl olmuş saña

zīb-i kenār:

1. **zīb-i kenār:**

Kaside 3

Mısra: 48

Süslü kucaklama.

47. Biz taḥassür-zede-i müy-miyānuz ammā

48. Her şeb ağyār-ı denī itmededür zīb-i kenār

2. **zīb-i kenār:**

Gazel 76

Mısra: 3

Süslü kucaklama.

3. Her nefes şıdk ile ger zīb-i kenār eyleseler

4. Şāf-ṭab'ān o ḥūrşīd-mişālī lāyık

zīb-i şafahāt-ı nesh-i fikret:

1. **zīb-i şafahāt-ı nesh-i fikretimüzdür:-imüz, -dür**

Gazel 30

Mısra: 30

Düşünceyi ortadan kaldırma evrelerinin süsü.

29. Dāmān-ı Muḥammed Beg Efendi ki medīḥi

30. Zīb-i şafahāt-ı nesh-i fikretimüzdür

zīb-i sūtūr:

1. **zīb-i sūtūr:**

Kaside 3

Mısra: 27

Satırların süsü.

27. Vaşfinuñ biñde birin eyleyemez zīb-i sūtūr

28. Yazsa erbāb-ı hüner midḥatini leyl ü nehār

2. **zīb-i sūtūr:**

Kaside 10

Mısra: 2
Satırların süsü.

1. Baħr-i endiřeyi mevc-āver-i nūr eyleyelüm
2. Güher-i nazmı yine zīb-i sūtūr eyleyelüm

3. zīb-i sūtūr:

Gazel 50

Mısra: 1
Satırların süsü.

1. Kim ki vařf-ı fem-i cānānı ider zīb-i sūtūr
2. Kilk-i müyini gerekdür müje-i dīde-i mūr

zīb-i zebān:

1. zīb-i zebān:

Kaside 8

Mısra: 25
Dilin süsü.

25. Bu resme ķudsiyān zīb-i zebān eylerler evřāfuñ
26. Semāvāt üzre sebķat eyledikķe zıkr-i eťvārı

zi-hecr-i Yūsuf:

1. zi-hecr-i Yūsuf:

Gazel 104

Mısra: 8
Yusuf'un ayrılığına sahip II Hz. Yusuf.

7. Pīrāhen-i sefidī ķeřmem be-ber-keşide'st
8. Ya'ķūb'em u zi-hecr-i Yūsuf esef ne-dārem

zihī:

1. zihī:

Kaside 11

Mısra: 3
Ne iyi, ne güzel!

3. Bāreka'llāh zihī ři'r-i laťif
4. Ma'ni-i pāki gibi lafızı nazıf

zihn-i şafvet-eşer:

1. zihn-i şafvet-eşeri:

Kaside 1

Mısra: 47

Temiz zihninin işareti, belirtisi.

47. Zihn-i şafvet-eşeri cilvegeh-i sırr-ı nihân

48. Tab'-ı pākīzesi mir'ât-ı şafâ-yı nuşret

zıkr:

1. zıkr:

Kaside 13

Mısra: 96

Sözünü etme, ismini söyleme, anma.

95. 'Abd-i nâ-çizûñ kuluñdur 'İzzet' üñ

96. Rûz u şeb zıkr ile fikri midhatüñ

zıkr-i etvâr:

1. zıkr-i etvârı:-ı

Kaside 8

Mısra: 26

Davranışların zikri

25. Bu resme kudsiyân zîb-i zebân eylerler evşâfuñ

26. Semāvât üzre sebkat eyledikçe zıkr-i etvârı

zıkr-i medh:

1. zıkr-i medhî:-in

Kaside 3

Mısra: 10

Övgüden bahsetme.

9. Şükr-i ihsânını îfâ idemem ben kalemin

10. Ne kadar eyler isem zıkr-i medhî tekrâr

zılâl-efgende-i fark-ı ümem:

1. zılâl-efgende-i fark-ı ümemdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 82

Ümmetin koruyucusu.

81. Hümâ-yı devleti ol dâdkâruñ

82. Zılâl-efgende-i fark-ı ümemdür

zillet-i devlet:

1. **zillet-i devlet:**

Gazel 99

Mısra: 8

Devletin hakirliği.

7. Şehen-şāh-ı felek-cāh-ı serīr-i mülket-i fakrum
8. Cihāna rāğīb olmam zillet-i devlet kabūl itmam

zinde-i cāvidān-ı ney:

1. **zinde-i cāvidān-ı ney:**

Gazel 95

Mısra: 6

Neyin kalıcı canlılığı.

5. Feyz-i deminden āşikār hāşiyet-i dem-i Mesīh
6. Mürde-dilān hep olmada zinde-i cāvidān-ı ney

zi-pür-zāri-i mā:

1. **zi-pür-zāri-i mā:**

Gazel 7

Mısra: 1

Çok fazla su, ağlayan, yaş döken.

1. Ceyb-i gül bes ki derīde'st zi-pür-zāri-i mā
2. Bülbülān-ı çemen üftāde be-ğam-h'āri-i mā

zīr:

1. **zīrdedür:-de, -dür**

Kaside 6

Mısra: 46

Alt, aşağı.

45. Nūnını eyleseler mimine taqdīm sezā
46. Ebrū bālāda olur zīrdedür cāy-ı dehān

zīrā:

1. **zīrā:**

Kaside 1

Mısra: 29

Çünkü, şundan dolayı ki.

29. Geldi zīrā o cihānbān-ı muzaffer ki anuñ
30. Çekilür pīş-i rikābında livā-yı nuşret

2. zîrâ:

Kaside 5

Mısra: 57

Zira, çünkü, şundan dolayı.

57. Zîrâ benüm ol şâ'ir-i bālâ-rev-i i'câz

58. Feyz-i nefesüm mâye-i ihyâ Yeñişehr'e

3. zîrâ:

Kaside 8

Mısra: 3

Çünkü, şundan dolayı.

3. Serinden var ise geçmiş şovuk şu 'âşikuñ zîrâ

4. Şitâ vü şayf germ-ülfet diler kendü ile yârı

4. zîrâ:

Kaside 9

Mısra: 73

Çünkü, şundan dolayı.

73. Anuñ zîrâ âb-ı vâlâ-nijâdı

74. Velî Paşa-yı İskender-ğaşemdür

5. zîrâ:

Kaside 9

Mısra: 93

Çünkü, şundan dolayı ki.

93. Velî taķsîrimi 'afv eyle zîrâ

94. Senüñ vaşfuñda 'âlem beste-demdür

6. zîrâ:

Gazel 15

Mısra: 6

Çünkü, şundan dolayı ki.

5. Dehân-ı şekveye mihr-i sükût ursam münâsibdür

6. Ki oldum halka-i 'işretde zîrâ nâm alan 'İzzet

7. zîrâ:

Gazel 38

Mısra: 5

Çünkü, şundan dolayı ki.

5. Toķunma hâtırum âzurde olmasun zîrâ

6. Benüm gibi saña bir mübtelâ mı var yokdur

8. zîrâ:

Gazel 52

Mısra: 4

Çünkü, şundan dolayı.

3. Kim hâll idecekdür girih-i perçem-i yârı

4. Zîrâ ki o ser-rîşte-i sevdâ karışuğdur

9. zîrâ:

Gazel 120

Mısra: 9

Çünkü, şundan dolayı ki.

9. Dökülsün eşk-i çeşmüm aña yanmam murğ-ı dil zîrâ

10. Kebâba döndi şimdi nâr-ı 'aşkuñ işti 'âlûñden

zîr-i dest:

1. zîr-i dest:

Gazel 117

Mısra: 13

El altında.

13. Heme gerden-keşân-ı hüsni eyler zîr-i dest elbet

14. Eger fermân olursa ol şeh-i işve-penâhumdan

2. zîr-i destüme:-üm, -e

Gazel 37

Mısra: 3

El altında.

3. Almışum mülk-i cünûn-ı 'aşkı zîr-i destüme

4. Hall-i işkâl-i hîred engüşt-i tedbîrümdeçür

zîr-i kâkül:

1. zîr-i kâkülde:-de

Gazel 157

Mısra: 7

Saçın altı.

7. Zîr-i kâkülde nihân idi mu 'anber hâli

8. Gösterüp eyledi tahrîk şabâ sevdâmı

zîr-i nigîn:

1. zîr-i nigîn:

Gazel 3

Mısra: 14

Emrine itaat ettirme.

13. An dem ki keşed tîğ-i zebân âvered 'izzet

14. Der zîr-i nigîn memleket-i nükteverî-râ

zîr-i sehâb:

1. **zîr-i sehâb:**

Kaside 4

Mısra: 4

Bulutun altı.

3. Dîde-i devlet-i bîdâr gibi buldı fûrûğ

4. Ahter-i tîli'imüz kalmış iken zîr-i sehâb

zirve-i ebrâc-ı hüner:

1. **zirve-i ebrâc-ı hünerde:-de**

Kaside 6

Mısra: 31

Beceriklilikte burçların en üst noktası.

31. Zâllar zirve-i ebrâc-ı hünerde ahter

32. Râları çarh-ı ma'ârifde hilâl-ı rahşân

zirve-i kühsâr-ı vişâl:

1. **zirve-i kühsâr-ı vişâle:-e**

Gazel 40

Mısra: 5

Kavuşma dağının tepesi.

5. Çıkmağa zirve-i kühsâr-ı vişâle ancak

6. Elde pîrâne 'aşâ şevk-i civânân ister

zi-sahbâ:

1. **zi-sahbâ:**

Gazel 104

Mısra: 1

Şaraplı.

1. Ez bes ki pür zi-sahbâ cāmī be-kef ne-dârem

2. Der-küy-ı mey-fürüşân kadr ü şeref ne-dârem

zi-şarf-ı māl u telef:

1. zi-şarf-ı māl u telef:

Gazel 104

Mısra: 4

Mahvolmuş ve kötü harcamaya sahip.

3. Hāhem ki bār-ı diger gīrem reh-i harābāt

4. Endīşeī zi-şarf-ı māl u telef ne-dārem

zi-şem‘-i rūyet :

1. zi-şem‘-i rūyet :

Gazel 16

Mısra: 15

Mum gibi aydınlık yüz.

15. Hem-çü pervāne zi-şem‘-i rūyet

16. Āteşī der-dil-i sūzānem hest

zīver-i ağūş-ı āgyār:

1. zīver-i ağūş-ı āgyār:

Gazel 92

Mısra: 5

Rakibin kucağının süsü.

5. Zīver-i ağūş-ı āgyār oldıgun gördükçe ben

6. Fırkati itdüm temenni vaqt-i vuslatdan bedel

zīver-i bezm-i āgyār:

1. zīver-i bezm-i āgyār:

Gazel 157

Mısra: 11

Rakibin toplantı süsü II sevgili.

11. Oldıgundan gice sen zīver-i bezm-i āgyār

12. Yoķ mıdur ‘āşık-ı miḥnet-zedenüñ peygāmı

zīver-i burc-ı şüreyyā-necm:

1. zīver-i burc-ı şüreyyā-necm:

Gazel 1

Mısra: 8

Yıldız takımına ait olan Süreyya yıldızı II sevgili.

7. Sen māh-ı āsmānārā-yı ḥüsn-i şīvesin

8. Zīver-i burc-ı şüreyyā-necm ḥāl olmuş saña

zīver-i dükkān-ı iştihār:

1. zīver-i dükkān-ı iştihār:

Gazel 97

Mısra: 7

Şöhret dükkânının süsü.

7. Kālā-yı hüsni zīver-i dükkān-ı iştihār

8. Bir rū-güşāde şāhid-i bāzāra uğradum

zīver-i düş:

1. zīver-i düş:

Gazel 56

Mısra: 11

Omuzun süsü.

11. Hıl'at-ı fahrı idüp zāhid-i har zīver-i düş

12. Bir zamān çāk-zen-i cāme-i nāmūs olmaz

zīver-i düş-ı mübāhāt:

1. Zīver-i düş-ı mübāhātum:-um

Gazel 47

Mısra: 21

Övünmenin omuz süsü.

21. Zīver-i düş-ı mübāhātum eger olmazsa

22. Hāk bu kim ferve-i semmūr firāvān ağlar

zīver-i düş-ı şeref-püş:

1. zīver-i düş-ı şeref-püş:-ı

Kaside 1

Mısra: 42

Şeref örten omuz süsü.

41. Öyle bir dāver-i devrān ki olur hem-vāre

42. Zīver-i düş-ı şeref-püşı ridā-yı nuşret

zīver-i iklīl-i belāgat:

1. zīver-i iklīl-i belāgat:

Kaside 6

Mısra: 33

Etkili söz söyleme tacının süsü.

33. Zāları zīver-i iklīl-i belāgat ammā

34. Sīnlerde ser-i hüssĠdı keser erre-be-sān

zīver-i şadr-ı 'alā:

1. zīver-i şadr-ı ‘alā:

Kaside 3

Mısra: 15

Sadrızamın süsü.

15. Zīver-i şadr-ı ‘alā hâzret-i Rüşdî Paşa

16. Ki nazîrin göremez dîde-i çarh-ı devvâr

2. zīver-i şadr-ı ‘alā:

Kaside 7

Mısra: 37

Şerefli göğsün süsü.

37. Zīver-i şadr-ı ‘alā ziynet-i bezm-i kübrâ

38. Zübde-i ehl-i şehâ münî-i nâm-ı Ca‘fer

zīver-i ser-halka-i rindân-ı cihân:

1. zīver-i ser-halka-i rindân-ı cihân:

Gazel 114

Mısra: 9

Dünyanın rindlerinin baş halkasının süsü.

9. Gel gel ey zīver-i ser-halka-i rindân-ı cihân

10. Meclis âmâde kuluñ şevkile dest efşânum

zīver-i ser-mahfil-i şer‘-i nebevî:

1. zīver-i ser-mahfil-i şer‘-i nebevî:

Kaside 5

Mısra: 25

Hız. peygamberle ilgili kanunların baş meclisinin süsü.

25. Ol zīver-i ser-mahfil-i şer‘-i nebevî kim

26. Her bir sözi bir hüccet-i mümzâ Yeñişehr’e

ziyâ:

1. ziyâ:

Kaside 2

Mısra: 25

Ar. Parlaklık, aydınlık.

25. Mişâl-i mihr-i münîr ‘âleme ziyâ şalarak

26. Belürdi hâzret-i destûr-ı ma‘delet meftûr

ziyâ-bahş-ı siyeh-çerde:

1. **ziyā-baḥş-ı siyeh-çerdesidür:-si, -dür**

Gazel 53

Mısra: 2

Siyah rengin ıstık vereni.

1. Ra'ş-fermā-yı şüreyyā ruḥ-ı huy-gerdesidür

2. Dāğ-ı meh-tāb ziyā-baḥş-ı siyeh-çerdesidür

ziynet:

1. **ziynet:**

Gazel 91

Mısra: 12

Süs, bezek.

11. 'Arūsa döndi yine bıkı-i ma'ni-i rengin

12. Ne ziynet eyledi irāş gör hınā-yı hayāl

ziynet-i bezm-i kübrā:

1. **ziynet-i bezm-i kübrā:**

Kaside 7

Mısra: 37

Büyük meclisin süsü.

37. Zīver-i şadr-ı 'alā ziynet-i bezm-i kübrā

38. Zübde-i ehl-i şehā münṣī-i nām-ı Ca'fer

ziynet-i elmās:

1. **ziynet-i elmās:**

Gazel 64

Mısra: 10

Elmasın süsü.

9. Ser-tā-be-ḳadem ḥüsn-i cihān-sūzuña cānā

10. Bir başḳa nümāyiş vireyor ziynet-i elmās

zu'afā:

1. **zu'afādan:-dan**

Kaside 1

Mısra: 54

Zayıf olan.

53. Meded-i luṭfi ile taḳviye-fermādur hep

54. Zu'afādan ne ḳadar var ise sezā-yı nuşret

zuhūr eyle

1. **zuhūr eyleyelüm:-y, -elü, -m**

Kaside 10

Mısra: 16

Görünmek, ortaya çıkmak.

15. Baḳalum zaḥm-nümāyānına üftādelerin

16. Lāleveş dāḡ be-dil bizde zuhūr eyleyelüm

zuhūr it:

1. **zuhūr ider:-er**

Gazel 42

Mısra: 11

Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

11. Kühsârdan ma‘âdin ider cā-be-cā zuhūr

12. Ṭab‘-ı kibāra farṭ-ı mürüvvet şığışmıyor

2. **zuhūr itdi:-di**

Kaside 2

Mısra: 28

Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

27. Şu‘a-ı mehçe-i rāyâtı reşk-i hūr olarak

28. O bedr-i burc-ı vezâret şerefle itdi zuhūr

2. **zuhūr itmiş:-miş**

Gazel 112

Mısra: 13

Meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek.

13. Mest idüm evzâ-ı küstâḥânemüz itmiş zuhūr

14. Yoḡsa bir ferd ile meclisde cidālum yok benüm

zulm:

1. **zulm:**

Kaside 4

Mısra: 34

Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

33. Şimdi meydāna çıkup ‘arz-ı şecā‘at itsün

34. Yoḡsa iş mi fuḡarāya o ḳadar zulm ü ḡazab

2. **zulmden:-den**

Kaside 13

Mısra: 13

Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

13. Zulmden nā-būd dehr içre nişān
14. Ğamze-i dil-berde kalmışdur hemān

zulmet-ābād-ı ekālīm:

1. **zulmet-ābād-ı ekālīmī:-i**

Kaside 3

Mısra: 18

Memleketlerin sonu olmayan karanlığı.

17. Dādger-i dāver-i zīşān ki fūrūğ-ı ‘adli
18. Zulmet-ābād-ı ekālīmī ider pūr envār

zulmet-i hecr:

1. **zulmet-i hecrüñde:-üñ, -de**

Gazel 32

Mısra: 11

Ayrılık karanlığı.

11. Zulmet-i hecrüñde ‘İzzet düşse rāh-ı ‘aşka
12. Āh-ı şeb-gīr-i şerār-efşānı meş‘al gösterür

zulmet-i kizbe:

1. **zulmet-i kizbe:-e**

Gazel 109

Mısra: 2

Yalanın karanlığı.

1. Bezm-i taḥkīkde çün neşr ider envār kâsem
2. Zulmet-i kizbe virür raḥne-i dīvār kâsem

zūr:

1. **zūr:**

Kaside 2

Mısra: 12

Kuvvet, güç, zor.

11. O güne vardı metānet ḥişār-ı ye’sde kim
12. Degildi hedmine ḥiç kārger anuñ zer ü zūr

2. **zūr:**

Kaside 10

Mısra: 32

Kuvvet, güç, zor.

31. Sāḥa-i vaşf-ı cemilüñde ƙalursa ‘āciz
32. Eşheb-i ṭab‘-ı girān-cünbüşe zūr eyleyelüm

zurefā:

1. zurefādan:-dan

Gazel 135

Mısra: 2

Zarîf kimseler.

1. Nefret geliyor baña gürüh-ı cühelādan
2. Yok mı bir iki ehl-i ṭabī‘at zurefādan

zūr-ı bāzū-yı ‘işve:

1. zūr-ı bāzū-yı ‘işveyle:-y, -le

Gazel 147

Mısra: 5

Cilvenin kol kuvveti II sevgilinin işvesinin âşık üzerindeki etkisi.

5. Elbette zūr-ı bāzū-yı ‘işveyle alt ider
6. Bir sîm-sîne gelse o sîmîn-ber üstüne

zūr-ı endîşe:

1. zūr-ı endîşe:

Kaside 6

Mısra: 8

Düşüncenin gücü.

7. Saña tā rūz-ı ezel eylemiş i ‘tā Mevlā
8. Zūr-ı endîşe ile kuvvet-i ṭab‘ı Saḥbān

zūr-ı endîşe-i çālāk:

1. zūr-ı endîşe-i çālākuñ:-uñ, -ı

Gazel 21

Mısra: 7

Güçlü endişenin gücü.

7. Zūr-ı endîşe-i çālākuñı teslîm eyler
8. Kuvvet-i ṭab‘uñ ‘ālemde olan mağrūrı

zūr-ı endîşe:

1. zūr-ı endîşemi:-m, -i

Kaside 3

Mısra: 34

Kaygının gücü.

33. Tāb-ı teb tākatumı kesdi efendüm yoḥsa
 34. Zūr-ı endişemi nazm içre iderdüm izhār

zūr-ı tab'ı:

1. zūr-ı tab'ı:

Gazel 17

Mısra: **10**

Tabiat, yaratılış kuvveti.

9. Erenlerden ben istimdādı kesmem 'İzzetā bir dem
 10. Baña bu zūr-ı tab'ı himmet-i pīrān ider īrāş

2. zūr-ı tab'um:-um

Kaside 13

Mısra: **110**

Tabiat, yaratılış kuvveti.

109. Görsin āşārum benüm iden gümān
 110. Zūr-ı tab'um andan olur müstebān

zübde-i ehl-i sehā:

1. zübde-i ehl-i sehā:

Kaside 7

Mısra: **38**

Cömertlik sahibinin en değerlisi.

37. Zīver-i şadr-ı 'alā ziynet-i bezm-i kübrā
 38. Zübde-i ehl-i sehā münsī-i nām-ı Ca'fer

zühd-nümā:

1. zühd-nümā:

Kaside 6

Mısra: **137**

Zühde benzeyen.

137. Kōmadı zühd-nümā ehl-i riyādan olayum
 138. Şūḥ-meşrebligümi ister idi çün rindān

zühhād:

1. zühhāda:-a

Gazel 60

Mısra: **5**

Zahirler(Sofular).

5. Zühhāda vü pīr-i mey-fürūşa
6. Bīgāne vü āşīnālaruz biz

2. zühhād:

Gazel 24

Mısra: **9**

Zahirler(Sofular).

9. Ta' n itmeye başladı habāb-ı meye zühhād
10. Gİtdükçe sivilceyi çībān eylesünler

3. zühhād:

Gazel 30

Mısra: **10**

Zahirler(Sofular).

9. Rindān iledür ülfetimüz her dem ü her ān
10. Zühhād bizüm subḥa-keş-i ḥasretimüzdür

4. zühhāduñ:-uñ

Gazel 80

Mısra: **11**

Zāhitler, kaba sofular.

11. Elde tesbīḥ ü 'aşā zühhāduñ
12. Hey'et-i bū'l-'acebün çok gördük

Zühre:

1. Zühre'nüñ:-'nüñ

Gazel 53

Mısra: **9**

Nahid, Çobanyıldızı. Bu yıldızın tesiri altındaki burçlarda doğanlar güzel, zarif, zevk sahibi, zeki, maharetli ve sanatkar olurlar.

9. Evc-i eflākde meşķ itdi meger nālelerüm
10. Zühre'nüñ çaldığı 'uşşāka nevā perdesidür

zükām-ı hasret:

1. zükām-ı ḥasretle:-le

Kaside 2

Mısra: **15**

Hasret nezlesi.

15. Dūçār-ı derd-i ser olmuş zükām-ı ḥasretle
16. Yaturdı pister-i miḥnetde 'āşık-ı rencūr

zülf:

1. zülf:

Kaside 2

Mısra: 84

Yüzün iki cihetinden sarkan saç, saç büklümü.

83. Beyāz-ı şubḥdur 'İzzet ki reng-i şebde hemān

84. Siyāh zülf arasında o gerden-i kafür

2. zülfüne:-ü, -n, -e

Gazel 98

Mısra: 14

Yüzün iki cihetinden sarkan saç, saç büklümü.

13. Günāhı boynuna çeksün cezā-yı lāyıkūñı

14. Varup da zülfüne ber-dār olan gönülcegizüm

3. zülfün:-üñ

Gazel 158

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden sarkan saç, saç büklümü.

5. Yağdımsa n'ola şem'a-i āhum şeb-i gāmda

6. Zülfün gibi baht-ı siyehüm tîre degül mi

zülf zülfe:

1. zülf zülfe:-e

Gazel 138

Mısra: 12

Saç saça.

11. Ögredür eczā-yı ḥüsnün birbirine şîveler

12. Çeşm çeşme zülf zülfe tār tārā rû-be-rû

zülf-i cānān:

1. zülf-i cānāna:-a

Gazel 23

Mısra: 11

Sevgilinin saçı.

11. Degül şāyeste dest-āvîz iderse zülf-i cānāna

12. Dîl-i şad-çāk-ı 'āşık şāne-i gîsû-yı ḥayretdür

zülf-i ejderî:

1. zülf-i ejderîdendür:-den, -dür

Gazel 36

Mısra: 4

Ejder saçı II sevgilinin saçı.

3. N'ola sem-rîz olursa habbe-i sevdâ dil-i zâre

4. Benüm bu pîç ü tâbum hep o zülf-i ejderîdendür

zülf-i girih-gîr:

1. zülf-i girih-gîre:-e

Gazel 158

Mısra: 1

Düğümlü, dolaşık zülüf.

1. Dil-besteligüm zülf-i girih-gîre degül mi

2. Mecnûn olanuñ rağbeti zencîre degül mi

zülf-i müşg-bâr:

1. zülf-i müşg-bâr:

Kaside 13

Mısra: 49

Misk gibi kokan zülüf.

49. Âh 'izârında o zülf-i müşg-bâr

50. Kıl kadar hüsnüne kondurmaz gubâr

zülf-i müşgîn-i sühan:

1. zülf-i müşgîn-i sühan:

Kaside 1

Mısra: 58

Sözün misk kokulu saçı

57. Nâfe-i hulkunuñ evşâfı yazıldıkça olur

58. Zülf-i müşgîn-i sühan ğâliye-sây-ı nuşret

zülf-i siyeh:

1. zülf-i siyeh:

Gazel 52

Mısra: 1

Siyah saç.

1. Tâb-ı ruh ile zülf-i siyeh tâ karışuktur

2. Nev-rûz u zâlâm-ı şeb-i yeldâ karışuktur

zümre:

1. zümresine:-s, -i, -n, -e

Kaside 11

Mısra: 32

Topluluk, sınıf.

31. Dest-i midḥatla güher-pāş olarak

32. Ehl-i dil zümresine baş olarak

2. zümrenüñ:-nüñ

Kaside 18

Mısra: 13

Topluluk, sınıf.

13. Bu zümrenüñ cem'ine fā'ik şu 'aşrda

14. Zann eylerüm ki dāver-i Dārā-nāşībdür

zümre-i aġyār:

1. zümre-i aġyārdan:-dan

Gazel 46

Mısra: 6

Yabancıların, rakiplerin topluluġu.

5. Āşinā bīġāne olmazlardı ammā çāre yok

6. Zümre-i aġyārdan eyler ḥazer maḥbūblar

zümre-i küffār:

1. zümre-i küffār:

Gazel 109

Mısra: 6

Kafirler topluluġu.

5. Nām-ı maḥbūb-ı ḥaḳīķīyi getürmez yāda

6. O sebebden idemez zümre-i küffār ḳasem

zümüröd:

1. zümüröd:

Gazel 144

Mısra: 2

Zümüröd II sevgilinin ayva tüyleri.

1. Ḥaṭ-ı sebz oldı peydā ol leb-i şīrīn-ḥiṭāb üzre

2. Ne ḥikmetdür zümüröd bitdi ey dil la'l-i nāb üzre

zünnār-ı miyān:

1. zünnār-ı miyān:

Gazel 21

Mısra: 7

Bel kuşağı, kemeri.

7. Küfr-i zülfeş heme zünnār-ı miyān hvāhem kerd

8. Bes ki dīnem püser-i berhemenī mī-cüyed

zürafā:

1. zürafāyī:-y, -ı

Gazel 63

Mısra: 10

Zarīf kimseler.

9. Āferīnler saña ey şāhid-i şīrīn-güftār

10. Tatlı dillerle tutarsın zürafāyī bilürüz

Sonuç

19. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairlerinden Yenişehirli İzzet Divanı'nın ele alındığı bu çalışmada Divan'da yer alan kelimeler, kavramlar, atasözleri, deyimler ve tamlamalar tek tek ele alınarak bunların kullanım sıklıklarıyla beraber bağlamli dizinleri hazırlanmış ve metin içindeki bağlamsal anlamları verilerek bağlamsal sözlük hazırlanmıştır. Sözcükler, anlamlandırılırken tarihsel sözlükler ve Osmanlı kültürü ile ilgili temel başvuru kaynaklarından faydalanılmıştır. Sözcüklerin alfabetik sıraya göre verilmesi, sözlüğe kullanım kolaylığı sağlamıştır.

Eserde geçen ve dönemin çeşitli eğlencelerine, sosyal ve kültürel yaşantısına yönelik göndermelerin tespiti sayesinde önemli folklorik malzemeler elde edilmiştir. Bunların yanında atasözleri, deyimler ve çeşitli kalıp ifadelerin tespit edilmesi, dönemin dil zenginliğinin ortaya konulmasına katkı sağlamıştır. Şairin bu malzemeleri nasıl kullandığı, üslup ile birlikte ele alınıp değerlendirilmiştir. Divan'da sözcükler arası bağdaştırmalar oluşturulurken sık sık mecaza başvurulmakla birlikte telmih, istiare, mübalağa, tevriye vb. sanatlardan da istifade edilmiştir. Divan'dan alınan örneklerle kelimelerin, bağlama göre gösterdikleri anlam değişiklikleri ve kazandıkları çağrışım zenginlikleri ortaya konmuştur.

Yenişehirli İzzet Divanı Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü üç önemli çalışma alanına zemin hazırlamıştır. Birincisi, bu sözlüğün Yenişehirli İzzet'in üslubunu belirlemede önemli bir rolünün olacağı düşünülmektedir. Sözlük, şairin üslubunu belirlemenin yanında dönemin dil ve kültür özelliklerinin açığa çıkarılması, konuyla ilgili ve Osmanlı kültürüyle ilgili yapılacak diğer çalışmalara kaynaklık edebilecek olması açısından değerlidir. Yapılan çalışmaların sayısı arttıkça şairleri üslup özellikleri açısından karşılaştırma imkânı da artacaktır. Ortaya çıkan benzerlikler ve farklılıklar eserlerin yazıldığı dönemle ilgili ve Klasik Türk edebiyatının geneli ile ilgili yapılan araştırmalara katkı sağlayacaktır. İkincisi, hazırlanan bu bağlamsal sözlüğün tarihsel sözlük çalışmaları için içinde barındırdığı dil malzemesi ile küçük de olsa katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Üçüncüsü, şairin günlük dildeki kelimeleri, atasözleri, deyimleri, kalıplaşmış diğer ifadeleri vs. hangi yollarla ve nasıl edebi bir dile dönüştürdüğünü, bunu yaparken hangi bağlamsal kullanımlara başvurduğunu anlamaya olanak sağlamıştır.

Kaynakça

Sözlükler

- Acar, S. (2009). *Necati Bey Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, Ö. A. (1996). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Büngül, N. R. (1979) *Eski Eserler Ansiklopedisi*. İstanbul: Tercüman Yayınları.
- Cebecioğlu, E. (2014). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Otto Yayınları.
- Cengiz, H. E. (1983) *Divan Şiiri Antolojisi*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Esat Efendi, M. (1999). *Lehçetü'l-Lugat*. (Haz. Ahmet Kırkkılıç). Ankara: TDK Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (1992). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eyüboğlu, K. E. (1973). *On üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler (Tabirler)*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.
- Gölpınarlı, A. (2004). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Kadri, H. K. (1927-45). *Türk Lugatı*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Kâşânî, A. (2004). *Tasavvuf Sözlüğü*. (Çev. Ekrem Demirli). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Koçu, R. E. (1967). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.
- Öztürk, F. (2007). *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pakalın, M. Z. (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Pala, İ. (2014). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.

- Remzi, H. (1887). *Lugat-ı Remzî*. İstanbul: Matba-i H.
- Redhouse, J. W. (1992). *Türkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Salâhî, M. (1895-1904). *Kâmûs-ı Osmânî*. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası.
- Steingass, F. J. (1998). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. Beirut: Librarie du Liban.
- Şahinoğlu, N. (1997). *Farsça Grameri Sarf ve Nahiv*. (1. bs.) İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. (2011). *Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şükün, Z. (1996). *Farsça-Türkçe Lugat, Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Tekin, A. (2010). *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*. (1. bs.) İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- Topaloğlu, A. (1978). *Kuran Tercümesi (Sözlük)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1995) *Tarama Sözlüğü [XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesi İle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tarama Sözlüğü]*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uludağ, S. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. (2. bs.) İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. (Nüket Güz, Emel Huber, Osman Semenoğlu, Erdim Öztokat). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Vefik, A. (2000). *Lehçe-i Osmânî*. (Haz. Recep Toparlı). Ankara: TDK Yayınları.
- Walter, J. (1992). *Türkish and English Lexicon*. (2. bs.) İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Yılmaz, Ö. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi I-II*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Yurtbaşı, M. (1996). *Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü*. Ankara: MEM Ofset.
- Zavotçu, G. (2006). *Divan Edebiyatı Kişiler- Kişilikler Sözlüğü*. (1. bs.) Ankara: Aydın Kitabevi.

Ziya Ş. (1996). *Farsça-Türkçe Lugat, Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*. İstanbul: MEB Yayınları.

Online Sözlükler

Kubbealtı Lugati. Erişim Tarihi: 10 Aralık 2016, <http://kubbealtilugati.com/>

Sözce. Erişim Tarihi: 19 Ocak 2017, <http://www.sozce.com/>

Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2016, <http://tebdiz.com/>

TDK Büyük Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 19 Ocak 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts

TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 10 Ocak 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts

TDK Tarama Sözlüğü. Erişim Tarihi: 10 Ocak 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama

Yenişehirli İzzet Divanı Üzerine Yapılan Çalışmalar:

Özerol, N. (2013). *Yenişehirli İzzet Divanı/Karşılaştırmalı Metin-Dizin*. Malatya: Serhat Matbaacılık.

Diğer Başvuru Kaynakları:

Aksan, D. (2009). *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksoyak, İ. H. (1995) “Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri”. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. 1, 81-94.

And, M. (1993). *16. Yüzyılda İstanbul (Kent-Saray-Günlük Yasam)*. İstanbul: Akbank Yayınları.

Andrews, W. (2000) *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı*. (Çev. Tansel Güney). İstanbul: İletişim Yayınları.

Atasoy, N. (2005). *15. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Osmanlı Bahçeleri ve Hasbahçeler*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aybet, N. (1989). *Fuzûlî Divanı'nda Maddi Kültür*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aydın, M. (2014). *Dilbilim El Kitabı*. İstanbul: Akademik Kitaplar.

Bahadıroğlu, Diba, “Bir Dil Uğraşırı Gözünden TEBDİZ”, *Dergi Park*, Cilt: 3, Sayı: 1 (Kış, 2017), (38-39).

Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim İnsan Dili ve Ötesi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Çakır, C. (2004). “Anlamin Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 245-255.

Çavuşoğlu, M. (2001). *Necati Bey Divanının Tahlili*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Hacıeminoğlu, N. (2008). *Türkçenin Karanlık Günleri*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Hengirmen, M. (1990). *Güvâhî, Pendnâme (Öğütler ve Atasözleri)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

İpekten, H. (2007). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Kocatürk, V. M. (1949). *Divan Şiiri Antolojisi*. (2. bs). İstanbul: Varlık Yayınları.

Kurnaz, C. (1996). *Hayâlî Bey Divanının Tahlili*. İstanbul: MEB. Yayınları. Köprülü,

M. F. (1931). *Eski Sairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi.

Levend, A. S. (1984). *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*. (4. bs.). İstanbul: Enderun Kitabevi Yayınları.

Mengi, M. (1986). “Necati’nin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı”. *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 2(4), 47-58.

Onan, Necmettin H. (1991). *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*. İstanbul: MEB Yayınları.

Onay, Ahmet T. (2000). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. (Haz. Cemal Kurnaz). Ankara: Akçağ Kitabevi Yayınları.

Pala, İ. (1995). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Palmer, F. R. (2001). *Semantik (Yeni Bir Anlambilim Projesi)*. (Çev. Ramazan Ertürk). Ankara: Kitâbiyât Yayınları.

Sefercioğlu, N. (2001). *Nev’î Divanının Tahlili*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tolasa, H. (2001). *Ahmet Paşanın Şiir Dünyası*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Nülfir KARADAĞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Araban/01.10. 1984

Eğitim Durumu:

Lisans Öğrenimi : Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Y. Lisans Öğrenimi: Selçuk Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Tezsiz

Yüksek Lisans :Adıyaman Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/ Eski Türk Edebiyatı Alanı.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Çalıştığı Kurumlar :

Şırnak/İdil Çok Programlı Lisesi- Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği.

Adıyaman/Bölükayla Lisesi-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği.

Adıyaman/ Kahta Fen Lisesi-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği.

İletişim:

E-posta adresi: nkaradag84@hotmail.com

Tarih: